ၶုတ်းသႅင် ၶုတ်းၶွင်းလိၵ်ႈ

Treasure From Tai Great Texts

စာပေထဲမှ ရတနာသိုက် တူးဖော်ခြင်း

ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶူၼ်ႉၶျူႉ ပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႉ,ၾႅၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်း(5)

Conference Proceedings

the 5th Lik Loung Conference

ပဉ္စမအကြိမ် ရှမ်းပုရပိုက်စာပေ ကွန်ဖရင့် သုတေသနစာတမ်းများ

ဝိင်းပၢင်လူင်

December 27-29, 2017 (ပီတႆး 2112)

မၢႆတွင်းပပ်ႉ

ၸိုဝ်ႈပပ်ႉ - ၶုတ်းသႅင် ၶုတ်းၶွင်ႈလိၵ်ႈ
(ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶူၼ်ႉၸူႉ ပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႉၾၢၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်းၸူႈ)

ၸၢဝ်းပပ်ႉ - ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶူၼ်ႉၸူႉ လင်ႇၵျႇတီး

ပီၵိတ်ႇ - 2017

တီႈၵိတ်ႇ - ၵွင်ႇပၢၼ်းၽိဝ်ႇ၊ ဝီင်းတူၼ်ႈတီး

ၵိတ်ႇၵွၵ်ႇ - 1500 ပပ်ႉ

ၵမ်း - ပွၵ်ႈၵမ်း (1)

ၶပ်ႉလိၵ်ႈ ငလႈ ထတ်းလိၵ်ႈ -
- လုမ်းၽိူဝ်ႇလိၵ်ႈလၢႆး ပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႉၾၢၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်းၸူႈ

ၶေႃႈသၢင်ႇ

ပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႇၾႅၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်း(5) ၵၼ်လတ်းႁဵတ်း တီႈဝဵင်းၶမ်းပၢင်လူင်ႁဝ်း ၼႆႉ လီႈႁၼ် လၵ်ႉသၢင်ႇၶႃႈ၊ လၵ်ႉလၶရေး ဢလႈ ၽူႈလီပ်ႈႁီၼ်းႁဝ်းၶဝ်တၢင်းၼမ် မႃးၶဝ်ႈႁူမ်ႈ ၼၼ်ဢလႈ မီးတၢင်းလူမ်းသိုဝ်းလွမ်းဢတႃႉဢတႃႉယဝ်ႉ။ လွမ်းၼင်ႇၶေႃႈယိုင်းၵႃၼ်း ''ၶုတ်းသိၵ်ႉ ၶုတ်းၼွႆးလိၵ်ႈ''ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ၼွႆးလိၵ်ႈလူင်ၼၼ်ႉ မီးဝီႉရတၼေႇ ၵၼ်ၵမ်ႇ,တိပ်းတတ်း ၵႃႈၼၼ်မၼ်းလီႈ မိူၼ်ၼင်ႇ ပိုၼ်ႉႁူႉပၢႆးႁၼ် ၵိဝ်ႇလူလ်ႈထမ်းတြႃးဖြေးပီၼ်လၵ်ႉ၊ ပိုၼ်းလိုဝ်ႉၼိုဝ်း၊ ဝၢၼ်ႈမိူင်း၊ ၽိုင်ႈထုင်း လွင်ႈယူႇ,သဝ်းၵိၼ်သၢင်ႈႁူၼ်းႁဝ်း ဢလႈ ၶေႃႈၵႂၢမ်းဝေႈႁႃႉရတီး ႁူႈ လၢဝ်းၼိုဝ်းလိုဝ်းၼၼ်ႉ ၼိုင်ႈၼူၼ်ႉၶႃႉ ၼိုင်ႈႁၼ်ၼမ် ၼိုင်ႈၼီၼ်းလီႈႁၼ် ၶေႃႈၵႂၢမ်းယမ်ၼိုၵ်ႉလိုၵ်ႉ လိုဝ်းၼၼ်ႉ လၢႆလၢႆယိုင်ႈႁူလ်းၵမ်ႇ,ၵႃး သမ်ႉႁီတ်းႁူဝ်ႈႁဝ်းႁႃး ၼိုၼ်းယွႆႇ,မႃးလွမ်း ၼွႆးတၢင်းႁူႉထမ်း ပုတ်ႉထလၵ်ႈ ဢလႈ ႁီတ်းႁူဝ်ႈႁဝ်းႁႃး လီႈမႃးႁူပ်ႉထုပ်း မိုတ်ႈၵိုဝ်းလမ်လွႆၵၼ်သေ ၽွမ်ႉႁူမ်ႈၵၼ် လိမ်ၼွႆးမိူင်း ၼွၵ်ႈမိူင်း၊ လီႈၽိုၵ်းပၼ်ပႃး လၢႆးလတ်းပၢင်ၵုမ် ၵၼ်ၼိုတ်းလၼ်ႉၵမ်ႇ,ၽႄႇ, ႁီတ်း ႁူႈသိၼ်းႁူၼ်ႈမွႆႇ, မေႃၵွၼ်ႁူဝ်ႁူႉ,မိူဝ်းၼေႃးၼၼ်ဢလႈ လၵ်ႇ,ဝႃႈ''ၶုတ်းသိၵ်ႉ ၶုတ်းၼွႆးလိၵ်ႈ''ၼၼ်ယူႇ, ယဝ်ႉ။

ၼွႆးပီၼၼ်ႉ လိုဝ်းႁဝ်းၶႃႈ ၽူႈပွင်ၵၢၼ်ႁၢင်ႈႁီၼ်းပပ်ႉ လီႈႁပ်ႉႁၼ် မူႇ,လိၵ်ႈလၵ်ႉလၶရေး ႁဝ်းၶဝ် သူင်ႇ,မႃးလိုဝ်းၼၼ်ႉ ၼမ်လိုဝ်သေၵူႈပီတေႉတေႉဝႃႈဝႃႈယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼၼ်ဢလႈ ႁဝ်းၶႃႈ လီႈၶတ်းလွႆ ႁၢင်ႈႁီၼ်းပပ်ႉ ႁူႈပေႃးၼိုတ်းၶဝ်းယၢမ်းလီလီသေၵမ်ႇ,ၵႃး ၼင်ႇ,ႁိုဝ်ၽူႈလူလိၵ်ႈ ဢလႈ ၽူႈလီပ်ႈႁီၼ်းႁဝ်းၶဝ် ပေႃးတေလူင်ၢႆ၊ ပွင်ႇ,လွင်ၢႆႈၼၼ်ႉ လီႈၼိုၼ်းဢမႃးထတ်း မူႇ,လိၵ်ႈၵၼ် တိမ်ႈမႃးလိုဝ်းၼၼ်ႉသေ မူႇ,လိၵ်ႈမၢင်ၵၼ် လီႈထွၼ်လီႈထိမ်ႁူဝ်ႇ,ၵေႃႈ မီးတၢင်းၼမ်ၶႃႈယဝ်ႉ။ ၼွႆးမူႇ,လိၵ်ႈလိုဝ်းၼၼ်ႉ သၢင်ဝႃႈၵမ်ႇ,မိူၼ်ၼိုၼ်း ၵၼ်လၵ်ႉသြႃႇ,ႁဝ်းၶဝ်၊ လၵ်ႉလၶရေးႁဝ်းၶဝ် တိမ်ႈမႃးၼၼ်ႉဢလႈသၢင်၊ တီႈပွင်ႇ,မၼ်း ပိူင်ႈႁူဝ်ႇ,ဢလႈသၢင်၊ တီႈဝီႉတီႈဝၢင်းမၼ်း ပိူင်ႈႁူဝ်ႇ,ဢလႈ သၢင်၊ ပိၵ်ႈလိၵ်ႈ တူဝ်လိၵ်ႈမၼ်း တူၵ်ႈႁၢႆႈႁူဝ်ႇ,ဢလႈသၢင်လိုဝ်းၼၼ်ႉ ပုၼ်ႈၽွၼ်းမၼ်း မီးတီႈႁဝ်းၶႃႈ လုမ်းပွင်ၵၢၼ်ပပ်ႉၼၼ်ႉတၢင်းသိၼ်ႈယဝ်ႉၼၼ် ၼိၼ်းတေႃႇ,လၵ်ႉသြႃႇ,ႁဝ်းၶဝ်၊ လၵ်ႉလၶရေးႁဝ်းၶဝ် ပွင်ႇ,လွႆသေ ပွႆႇ,ဝၢင်းၶႃင်းပၼ် ယွႆႇ,ယွႆႇ,ၼမ်ၼမ်သေၵမ်းတီႈၶႃႈ။

ပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႇ,ၽႅၼ်ႉႁဝ်းၶႃႈၼၼ်ႉ လီႈလတ်းႁီတ်းမႃး သမ်ႉပေႃးမီးႁႃးပီယဝ်ႉသေ လီႈဝႃႈ ၵႃႇ,ယူမၼ်း ယွႆႇ,မႃးယဝ်ႉၼၼ်ဢလႈ လၵ်ႉသြႃႇ,ႁဝ်းၶဝ် ဢလႈ လၵ်ႉလၶရေးႁဝ်းၶဝ် ၵၼ်လီႈမႃးၶဝ်ႈ ႁူမ်ႈ ၼူၼ်ႉၶႃႉလိုဝ်းၼၼ်ႉ မၢင်လၵ်ႉမၢင်ပႃးၵေႃႈ လီႈၼိုတ်းလၼ်ႉမႃး၊ မၢင်လၵ်ႉမၢင်ပႃးၵေႃႈ တိုၵ်ႉသိုပ်ႇ, ၶတ်းလွႆ ႁူႈပေႃးပီၼ်မႃး ၽူႈၵတ်ႉၼိၼ်, ၼွႆးလိၵ်ႈလူင်ယူႇ, လီႈႁၼ်ဝီႉၼင်ႇ,ၼၼ်ၶႃႈယဝ်ႉ။ ၵၼ်

တိုၵ်ႉႁွမ်ၵႅၼ်းသေ တေၶဝ်ႈၶူၼ်ႉၶျူႉ ပီၶေႈပီလိုၼ်းၼၼ်ႉငၢႆႈ ႁၼ်မီးဝႆႉတင်းၼမ်ၶႃႈယဝ်ႉ။ ယူႇတီႈ လုမ်းႁဵၼ်းၶႃႈ ပဵၼ်ၽူႈပွင်ၵၢၼ်ပပ်ႉၼႆႉသေ ၶွႆႈတိုၵ်းသူၼ်းထိုင် လဝ်ႈသြႃႇႁဵၼ်းၶဝ် ၼႄႈ လဝ်ႈ လၶရႈၶဝ် လွင်ႈၼိုင်ႈၼႆႉ ႁဵၼ်းၶႃႈပဵၼ်ၽူႈသူင်လိၵ်ႈလႆးငၢႆႈ လူဝ်ႇလိၵ်ႈႁူၼ်း၊ လူဝ်ႇလူ၊ လူဝ်ႇ ယိူင်ႈ လႆးတႅမ်ႈလိၵ်ႈ ၵၼ်မိုတ်းလၼ်ႉ ၵၼ်ပိူၼ်ႈတႅမ်ႈဝႆႉ ၼွႆးပပ်ႉတၢင်ႇၽိုၼ် ၼႄႈ ၵၼ် ႁူၼ်းတင်းၼမ် လီႈလွႆ လွႆႉတိုဝ်းၵၢၼ်ၼၼ်ႉသေ ၽိုၵ်းလပ်ႉပႃၵမ်ႁႂ်ႈ၊ တီႈဝႆႉတီႈဝၢင်းၶေႃးႁႂၢမ်း ၵၼ်ႁူၼ်းတင်းၼမ်ယွမ်းႁပ်ႉၼၼ်ႉငၢႆႈ လူဝ်ႇမေႃၵဝ်လွႆႉ၊ ၵမ်ႇပီႇပေႃးၵတ်ႉၶႅၼ်ႇလူင်ႉလႅၼ်ႇ ငၢႆႈ ယႃႇပေႁွႆးလီႈထွၼ်ထႅမ် မူၼ်ႉၼမ်းၼမ် မိူၼ်ၼင်ႇပီၼႆႉသေၵမ်းတီႈၶႃႈ။ လွင်ႈၶူၼ်ႉၶျူႉ ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ ၵမ်ႉလွႆႈလီး ၵၼ်တေလီႈၵဝ် ၶေႃးႁႂၢမ်းယၵ်းယႂ်ႉ သႂ်ႇသေးသေ မႃးလႃတ်ႈ၊ တေလီႈလူၵ်းၵဝ် တီႈယမ်ယမ်မၼ်းသေ လႃတ်ႈၼၼ် ႁႂ်ႈပိူၼ်ႈပွင်ႇလွႆလီႈငႃႈငႃႈၼၼ်ႉႁူၺ်း။ လွင်ႈၽိုၵ်းသၢင်ႈ ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ တေလီႈမီး လွင်ႈၶတ်းလွႆၼမ်ၼမ်ႁွၼ်ႉ လင်ႇတေပၼ်မႃး၊ ၵတ်းယူႇၼႄႈ တိုၵ်ႉမိူၼ်ၵဝ်ႇႁူၺ်းၼႆၼတေႉ ပီႇလီႈဝႃႈ ပၼ်ႁူၼ်းၽိုၵ်း။ သိုပ်ႇႁႂ်ႈတၢင်းၶေႃးၼႆႉ ၶွႆႈပၼ်ၵႅၼ်းဝႃႈ ၽိုၵ်းႁႂ်ႈမီးၼမ်ႉၵတ်ႉ၊ ၽိုၵ်းႁႂ်ႈလူင်ႉလႅၼ်ႇ၊ ၽိုၵ်းႁႂ်ႈပဵၼ်ၽူႈၵတ်ႉၶႅၼ်ႇ ပေႃႉတူဝ်သေ ၵွၼ်ႁူဝ်ပိူၼ်ႈႁႂ်ႈတၢင်းၶေႃးလီႈ ႁူႈလဝ်ႈႁူႈတူၼ် ႁူႈငၢႆႈႁူႈႁူၼ်း သေၵမ်းတီႈၶႃႈ။

လုမ်းပွင်ၵၢၼ်ပပ်ႉ
ပၢင်ၵုမ်ၵွၼ်ႇၽႅၼ်ႇလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်(5)
ဝိင်းပၢင်လူင်

ၶေႃႈၵႂၢမ်းတူၵ်ႉတၢၵ်ႇၹပ်ႉတွၼ်ႈ Welcome Speech
ပၢင်ပိုတ်ႇၽႅၺ်ႇ ပၢင်ၵုမ်ၸွၼ်ႇၽွၺ်ႉၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်း(5)

* * * * *

ထဝ်ႈၶူး Prof. Dr. ၶမ်းမိူဝ်း ထမ်ႇမသႃႇမိ DPhil (Oxford)
ႁူဝ်ပဝ်ႈ ပၢင်ၵုမ်ၸွၼ်ႇၽွၺ်ႉၼ်ႉလိၵ်ႈလူင်၊ ၽူႈၵေႃႇတင်ႈ လၼ်ႉလွမ်ပုတ်ႉထမိူင်းတႂ်း

\- -

ၹဝ်းၶႃးမႃးႁူပ်ႉၵၼ် တႃႇလိၵ်ႈလူင်ၶဝ်ႉ ပၵ်ႉပီထီႉၹႃႈ။ ပေႃးၶပ်ႉဝၼ်းၶဝ်ၵေႃႈ ယေႃးပီသီႇ ၹႃႈဝၼ်း တေမီးမွၵ်ႈ သၢဝ်းထိုင်သၢဝ်းၹႃႈဝၼ်း။ ၶွႆးၶၢဝ်းတၢင်း မွၵ်ႈသၢဝ်းၹႃႈဝၼ်း ၵၼ်ၹဝ်းလီႈ မႃးၵုပ်ႇၵူဝ်းၵၼ် လွင်ႈလိၵ်ႈလူင်ၶဝ်ႉ တၢင်းႁူႉထဝ်ႈလွႆထဝ်ႈၶၼ်ႉၵေႃႈလီ တၢင်းႁူႉႁူမ်းၵၼ် ၵေႃႈလီ၊ ၶမ်ႉၵတ်ႉလတ်းၵၢၼ်ထဝ်ႈလွႆထဝ်ႈၶၼ်ႉၵေႃႈလီ ၶမ်ႉၵတ်ႉႁူမ်းၵၼ်ၵေႃႈလီ ၶိုၼ်ႈမႃး လီပုၼ်ႈငတႉငတႉယဝ်ႉ။

ပီၵွၼ်တၢင်းၶၼ်ႉ ၵမ်းၽွင်ႈ ယင်းၵွင်လွႆယူႇဝႃႈ လွင်ႇၹဝ်းတေလတ်းပၢင်ၵုမ်ၸွၼ်ႇၽွ ၺ်ႉၼ်ႉလိူင်ႉၶဝ်လီႈငတႉၹႃႉ ၶဝ်ယူႇ။ မိူဝ်ႈၶဝ်ႉငတႉ ၽွႆႇၵမ်ႇထၢင်ႇထိုမ်လိူင်ႉၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ငတႇ ၵဝ်ပီထီႉသၢမ် တီႈလႃႈသဵဝ်ႈၶၼ်ႉမႃး ၹဝ်းမီးတၢင်းၵူၼ်းႁူႉယွႆႇ တီႈမိူင်းၶွၵ်ႈ မႃးႁူမ်းလွမ်းထိင်ႈ၊ မူႇလုမ်းလဵပ်ႈၵ်ႉၼ်းပိုၼ်းၵေႃႈ ၵိုတ်ႇမႃးလီႈထိင်ႈ။ ။

တေၵဝ်တၢင်းၶမ်ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶဝ်ၵေႃႈ ယူႇတီႈသၢဝ်းၽိုၼ်ပီႊ ၶိုၼ်ႈမႃးပၵ်ႉ သွင်ပၢၵ်ႇ ၽိုၼ်ပီႊလီႈယဝ်ႉ ၶွႆးၶၢဝ်းတၢင်းၹႃႈပီၶဝ်ႉ။

ၵၢၼ်ၶိုပ်ႈၶႄႈ ၶိုၼ်ႈယွႆႇမႃး တင်းလီႊလိူဝ်းၶဝ်ႉ ပၵ်ႉယွၼ်ႉၵ်ႉင်းတၢင်းၶမ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ လွီႈၵၼ်ၹၢမ်ငလႈ ဝဝ်ၵူၺ်း ၵမ်ႇပီႇလွႆႈ ယင်းမူၼ် ၵူၼ်းၵဝ်ႈၵေႃႉ ၽၵ်းၵဝ်ႈၵမ် ၵူၼ်းၶမ်ၵိၼ် ၵမ်ႇသဵင်ႈၶၼ်ႉ လူးၵွၼ်ႇ။

ယၢမ်းၶဝ်ႉ ထဝ်ႈထရေးၶဝ်သွင်ပၢၵ်ႇပီႊထဝ်ႈ မေႃႁူပ်ႈလိၵ်ႈလူင်ပၼ် တႃႇ (ပၼ်ႇတိတ ပရိသ၊ learned audience) ပရိသၢတ်ႈၽူႈမီးတၢင်းႁူႉယွႆႇဝီႉ ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ လိၵ်ႈလူင် ၵၼ် ယၢဝ်းသၢမ်လူဝ်ႈမူင်းၶၼ်ႉ ပေႃးတေမႃးၵုပ်ႇ ၽူႈမီးတၢင်းႁူႉၶင်ႇၵၼ် မိူၼ်ၶင်ႇၶွႆးပၢင်ၵုမ် ၸွၼ်ႇၽွၺ်ႉၶဝ်ႉလိူင် တေလီႈႁုပ်ႈ ႁွႆးပၵ်ႉသိပ်းၹႃးမိၶိတ်ႉ။ ပေႃးတေၵႂႃႇသွၼ်ပၼ် လုၵ်ႈၵ်ႉၼ်း ထဝ်ႈၵဝ်ႇငတႉ ၶေႃႈႁူပ်ႈပုၵ်ႈယေႃးၶိုင်ႈၶႄးၶၼ်ႉ တေလီႈၶႃၵ်ႈၵၢင်ႈ သပ်းလဵင်းငၶ ႁွႆႈယၢဝ်း

ပဵၼ်လိူၼ်သွင်လိူၼ်။ ၶမ်ႉၵတ်ႉမေႃႁုပ်ႈ(သင်ႇၵႁ၊ synthesis) လႄႈ ၶမ်ႉၵတ်ႉမေႃထဵၵ်ႇ, ၽႄၶျၢၵ်ႈၵၢင်ႈ(ဝိၽႄႇၵ၊ analysis) ၶၶင်ႉ ပဵၼ်လၵ်ႉၶၶႄႇ, ပၼ်ႇတိတ ၽူးမီးတၢင်းႁူႉယဝ်ႉ။

ၶွင်ႈပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႇၽရိၼ်ႉၶဝ်ႉ ယွၼ်ႉပဵၼ်ပၼ်ႇတိတပရိသ- ပရိသၢတ်ႈမီးတၢင်းႁူႉလႄႈ ႁဝ်းၵွၼ်ၵၼ်လႅပ်ႈၵိၼ်း တီႈၵၢင်ႈမၼ်း ႁင်းၽွႆမၼ်းသေ မႃးလၢတ်ႈၵဝ်တီႈၵႅပ်ႈ၊ လွၼ်ႉမွၼ်း မၼ်းၵူၺ်း။ ။

ထႅင်ႈလၼ်ႉၶိုင်ႈလတ်ႉ လူဝ်ႇမီးလွင်ႈထတ်းသၢင်လိၵ်ႈလၢႆး ၵၢင်ႈၶျၢင်လိုဝ်ၶဝ်ႉထႅင်ႈ ၵိတ်း ၶိုင်ႈ။ မုင်ႈမွင်းဝႃႈ ပီၼႄႈ ပီလိၼ်းမႃး တေၵွၼ်ၵၼ်ၶတ်းလွင်ႈၽၢႆႇၶဝ်ႉၵၼ်ယူႇ။ ပေႃးလူတူၺ်း ၽိုၼ်လိၵ်ႈၽၢႆႇပိုၼ်းၶဝ်လိုင် တေလီႈႁၼ်ဝႃႈ မီးၵၢၼ်ထတ်းသၢင်ၶင်ႇၶိုဝ် ၶဝ်ယူႇ။

ၶင်ႇၶိုဝ်တေၶိုပ်ႈၶေႃႈမႃးလီႈဝီးဝီး ၶွင်ႈၶၢဝ်းတၢင်းပွတ်းပွတ်းၶင်ႇၶဝ်ၶဝ်ႉ မီးၵူႈလဝ်ႈ ၵူႈ ဝၢၼ်ႈ ၵူႈမိူင်း ႁူမ်ႈမိုဝ်းလွမ်းလႄႈ လင်ႇပဵၼ်လီႈယဝ်ႉ။ တင်ႈတေႇၵဝ် လုမ်းပွင်ၵၢၼ် တေႃႇ, ထိုင် လဝ်ႈႁိုၼ်း- သင်ႇၶလႄႈတၵ်ႉ, မိူင်းပၢင်လူင်/လွိလ်မ်- တေႃႇထိုင် လဝ်ႈတႃႇၶ လႄႈ လဝ်ႈသင်ႇၶၶဝ်လဝ်ႈ၊ လဝ်ႈလရေးၶဝ်လဝ်ႈၵူႈလဝ်ႈ တီႈလမ်တီႈၵိ ၶျႈလဝ်ႈၶူးထမ်ႇမ ၶွႆႈၶွပ်ႈလွႆ ထိုင် ၵူႈလဝ်ႈၵူႈငေႃႉ။ ။ ၵမ်ႇမီးသူလဝ်ႈလိုင် ၵမ်ႇပဵၼ်မႃးဝၼ်းမိူဝ်ႈၶဝ်ႉ။

ယုမ်ႇယမ်ဝႃႈ ႁဝ်းၶျႈတေသိုပ်ႇယၢင်ႈလွမ်းၵၼ်ၵူႈ, တေႃႇထိုင် သိုဝ်ဝဵင်းလဵင်းသဵင်လီႁဝ်း ၵၼ်ၶုတ်းႁၼ်လီႈ ၶွင်ႈလိၵ်ႈလၢႆးႁဝ်းၶဝ်ႉ ထွင်ႇႁိုဝ်းထိုင်ႁူဝ်လွႆၵူၼ်းၵူႈငေႃႉၶၶင်ႉယူႇ။

ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶေႃႈဢွၼ်ႇၼမ်ႉၶမ်းလုမ်းပိုတ်ႇပၢင်(သမ်ႉမေႃးတၶီႈယၵထႃႇ) Special Address
ပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႇၾၢႆၼ်ႈလိၵ်ႈလၢႆး ပွၵ်ႈၵမ်း(5)
ၸဝ်ႈၸၢၼ်ႈမုၵ်ႉလုမ်းလၢႆးသၢင်ႇၶႃႇလိုင်ႈတီး၊ ဝဵင်းပၢင်လၢႆး ။
ပီတႆး 2112 ၶၢဝ်း၊ လိူၼ်ၵမ်ႉမူႇ(10)ၶမ်ႈ (27.12.2017)

*****

ထဝ်ႈၸဝ်ႈလၢႆး တွၵ်ႇတိူဝ်ႇပၺ်ႇရႃႇၶေၼ်ႇတ
ၶူဝ်ပဝ်ႈ ၸဝ်ႈၸၢၼ်ႈမုၵ်ႉလုမ်းလၢႆးသၢင်ႇၶႃႇလိုင်ႈတီး
ၵိမ်ၶူဝ်ပဝ်ႈ သၢင်ႇၶမၵႃႇၶေႃႇယၵလိုင်ႈမိူင်း မိူင်းၶမ်းတုမ်မျၢၼ်ႇမႃႇ
ဝတ်ႉထၢတ်ႈတေႃႇ၊ ဝဵင်းလွႆလိမ်

= =

မွႆႇသုင်တင်းသဵင်ႈ ... ၵွၼ်တၢင်းသုတ်း ယွၼ်းလီႈၶပေႉယမ်ဝီႈသႃ ၽြႃး တြႃး သၢင်ႇၶႃႇ ရတၶေႃႇမျၢတ်ႈ(3)ထဝ်ႈငေႈၸဝ်ႈထဝ်ႈသၢင်ႇၶႃႇထဝ်ႈ တင်းသဵင်ႈသေၵမ်ႇၵႂႃး ယွၼ်းတူင်ႉတၵ်ႉ ၶမ်းလုမ်းထိုင်ပႃး ၶူးမေႃးလိၵ်ႈၶဝ်၊ ၽူႈလိပ်ႈၵျၢၼ်းၶဝ်ငေႈၽူႈမႃးၶိုၼ်ႈၵွတ်ႈ ပၢင်ၵုမ်လိၵ်ႈလၢႆး ၶဝ်တင်းသဵင်ႈ ၶွႆႈ တူဝ်လွႆသွင်ပိူင်ၵတ်းယၢၼ်သိူဝ်းသႃႇ မၢင်ႇၵလႃႇတိမ်ထူၼ်ႈသေၵမ်း။

ၶႃႈငပႈၵဝ်း/ထဝ်ႈၵဝ်းပိၼ်ထဝ်ႈၸဝ်ႈပၺ်ရႃၶေၼ်တ ဝတ်ႉထၢတ်ႈတေႃႇ၊ ဝဵင်းလွႆလိမ်ၶႃႈ၊ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈလီႈမႃးၶိုၼ်ႈၵွတ်ႈ ပၢင်ၵုမ်လိၵ်ႈလၢႆးၶွၼ်ႇၾၢႆၼ်ႈ ပွၵ်ႈၵမ်းထိ(5)သေၵမ်ႇၵႂႃး လီႈမႃး ၽတ်းလူၽိုၼ်လိၵ်ႈၶမ်းလုမ်း ပိုတ်ႇပၢင်လိၵ်ႈလၢႆး ၶွၼ်ႇၾၢႆၼ်ႈ လိူင်ႉၶဝ်ႇၶၢဝ်ငေႈ ငိၼ်းပိၼ် ၵၼ်ၶမ်းလုမ်းယွႆႇၶမ် ၵဝ်ၵုင်ႇၵဝ်မုၼ်ငတ."ဝႃႈ"ၶႃႈယဝ်ႉ။

ပၢင်ၵုမ်လိၵ်ႈလၢႆးၶွၼ်ႇၾၢႆၼ်ႈ ၵၼ်ပၼ်လီႈလွင်ႈၶူတၢင်းၵၼ် ထၼ်ႉသုင် ၶိုတ်းပၢၼ် လုမ်းၾႃႇၶၢဝ်ႉ ငတႇတင်ႈၵျတ်းမႃးမိူဝ်ႈပီ 2013 - တီႈႁူင်းတီးၵဝ်ႈလၵ်ႈ၊ ဝဵင်းတႃႈၵုင်ႈၶေၼ်ႉသေ ထိုင်မႃးၵမ်းထိ (5) ပီၶၢဝ်ႉသမ်ႉ လီႈမႃးၵျတ်းသၢင်ႈတီႈႁူင်းပိတၵၢတ်ႈ ၸဝ်ႈၸၢၼ်ႈမုၵ်ႉလုမ်းလၢႆး သၢင်ႇၶႃႇလိုင်ႈတီးၶၢဝ်ငေႈ ယူႇတီႈတူၼ်တူဝ်ၶႃႈငပႈသေၵမ်ႇၵႂႃး တၢင်တူဝ်ၸဝ်ႈၸၢၼ်ႈမုၵ်ႉလုမ်း လၢႆးသၢင်ႇၶႃႇလိုင်ႈတီးသေ ပိၼ်ၵၼ်ၶမ်းလုမ်းသိူဝ်းလွႆယွႆႇ"ၶမ်"သေၵမ်ႇၵႂႃး ၵဝ်ၵုင်ႇၵဝ် မုၼ်ငတ."ဝႃႈ"ၶႃႈယဝ်ႉ။

လွင်ႈၶၢဝ်ႉ ပိၼ်လွင်ႈတွၼ်းလၢၵ်ႇ ပိၼ်တီႈမိူဝ်တွင်း ၵၼ်ယွႆႇလၢႆးပိူင်ၶိူင်ႈ ၶွႆးပိူၼ်း ၸဝ်ႈ ၸၢၼ်ႈမုၵ်ႉလုမ်းလၢႆးသၢင်ႇၶႃႇလိုင်ႈတီးၵဝ်းၶႃႈ တီႈၶႃႈယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉပၢင်ၵုမ်လိၵ်ႈလူင်ၶွၼ်ႇၾႆးၼ်ႉၼႄး ငဝ်ႈငုၼ်းမုၵ်ႉလုမ်းလူင်သင်ႇၶႃႇလိုင်ႈတီးၶဝ်း ၵုင်ႇၵုၼ်းမုၼ်ငဝ်း ၶိုၼ်ႈယႅၵ်ႇမႄႇသုင်မႃးၼေ″ဝႃႈ″သေ ယွၼ်ႉငဝ်ႈငုၼ်းမုၵ်ႉလုမ်းလူင်သင်ႇၶႃႇ လိုင်ႈတီးၼႄး ပၢင်ၵုမ်လိၵ်ႈလူင်ၶွၼ်ႇၾႆးၼ်ႉၵေႃႈ ၵႂၢင်ႈၵူင်မုၼ်ငဝ်း ၶိုၼ်ႈယႅၵ်ႇမႄႇသုင်မႃး ၼေ″ ဝႃႈ″ၶႃႈယဝ်ႉ။ တီႈမၼ်းၵေႃႈ ပၢင်ၵုမ်လိၵ်ႈလူင်ၶွၼ်ႇၾႆးၼ်ႉၼႄး ငဝ်ႈငုၼ်းမုၵ်ႉလုမ်းလူင် သင်ႇ ၶႃႇလိုင်ႈတီးၼၼ်ႉ မီးဝႆႉၵုင်ႇမုၼ်ၶႂၢင်းၽွၵ်ႇၶႂၢင်းမၼ်းယူႇ။ ၵူၺ်းၵႃႈ ၼင်ႇလူမ်ႈၾၢႆႇၼၼ်ႉ ၵၼ်လွၵ်ႈၵမ်ႇဝႃႈ တိုၼ်းမီးဝႆႉတၢင်းၶၢင်ႈလီၽွၵ်ႇမၼ်းယူႇသေတႃႉ ပေႃးၵမ်ႉၶူမ်ႈၵၼ်လိူင် ပိူဝ်ႈလီႈဝႃႈ ၶၢင်ႈလီၼေ မိူဝ်ႈလွၵ်ႈမႃးၶူမ်ႈၵၼ်လႄးၵၼ် ထင်ႇၶၢင်ႈလီမႃးလိူဝ်ၵဝ်ႇယဝ်ႉ။ မိူၼ်ၼင်ႇ သိူင်ၼႄးၶမ်း ၼမ်ႉ ၼႄးတၢတ်ႇ ၶၢတ်ႇသီးၼႄးပၢင်ႇလီႃႇၼၼ်ႉၶႃႈယဝ်ႉ။

ဝတ်ႉပိတၵၢတ်ႈတူၵ်ႈသွၼ်လိၵ်ႈပရိယၢတ်ႈသင်ႇၶႃႇထဝ်ႈ မီး(500) ပၢၼ်ၼႆႉၵေႃႈ ၵဝ်တင်း သီသၢင်ႇၵၢၼ်းသင်ႇၶႃႇထဝ်ႈၶဝ်သေၼႄးသင်၊ ၵဝ်တင်းၵၢၼ်ၵျၼ်းပရိယၢတ်ႈသႃႇသၶႃႇထဝ်ႈ သေၼႄးသင်၊ တိုၼ်းမီးဝႆႉတၢင်းၶၢင်ႈလီမၼ်းယူႇ ထိမ်မိူဝ်ႈလွၵ်ႈၶႃႈယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၵႃႈ လွင်ႈမီးတၢင်း ၶၢင်ႈလီၼၼ်ႉ လူမ်ႈၾၢႆႇပီႇႁူထိုင် ပီၼႆႉၼေ ယွၼ်ႉၵုင်ႇမုၼ် ပၢင်ၵုမ်လိၵ်ႈလူင် ၶွၼ်ႇၾႆးၼ်ႉ ၼႄးတၢင်းၶၢင်ႈလီဝတ်ႉပိတၵၢတ်ႈၼႄးဝိၼ်းပၢင်လူင်ၶဝ်းၼၼ်ႉ ၵမ်ႇၾၢႆႇႁူထိုင်ႁွႆႇယဝ်ႉ။ ထင်ႇဝႃႈ လီၶွပ်ႈထွႆႉထိုင်ပၢင် ၵုမ်လိၵ်ႈလူင်ၶွၼ်ႇၾႆးၼ်ႉယွႆႇ″ၶမ်″ၶႃႈယဝ်ႉ။

တီႈၼေႉမၼ်းၵေႃႈ ပၢင်ၵုမ်လိၵ်ႈလူင်ၶွၼ်ႇၾႆးၼ်ႉၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ မၼ်းပိၼ်ပၢင်ၵုမ်လူင် လိူဝ်းၵၼ်သူင်လိၵ်ႈလီးၶဝ် လိပ်ႈၵျၼ်းၶူၼ်ႉၶျႃႉ ၵဝ်တင်းႁူၶွင်းလိၵ်ႈသေ မႃးတၢင်ႇလၢတ်ႈၼၶေ ၵၼ်ၶိုၼ်းၶၼ်ႉၵူၺ်းၶင်ႇၵဝ်ႇၶႃႈ တေလီႈဝႃႈ လီးလိၼ်ႈလိၵ်ႈထၼ်ႉသုင် ၶိုတ်းၵၢပ်ႈပၢၼ်မႄႇ ယူႇယဝ်ႉ။

ၵၢၼ်ၵၼ်လွၵ်ႈၵမ်ႇဝႃႈ ႁွႆႈပေႃးလွတ်ႈသေ လီးလိပ်ႈၵျၼ်းၶူၼ်ႉၶျႃႉသေၼႄး ၶိုၼ်ႈယႅၵ်ႇ မႄႇသုင်မႃးၼႆႉ တိုၼ်းၵမ်ႇမီးတီႈလွၵ်ႈ၊ ၾိုးၾႃႉၵၼ်ၶဝ်းလွၵ်ႉတိုဝ်းယူႇ ၵူႈၶိင်ႇၵူႈယၢမ်းၼႆႉၼႄးသင်၊ လူတ်ႉၵႃး၊ သၢင်းၽေး၊ ႁူဝ်းမိၼ်လိူဝ်းၼႆႉၼႄးသင်၊ ယႃႈယႃႇႁူႈပိူင်″လိူဝ်းၼႆႉၼႄးသင် ပေႃႇပွၵ်ႈ ၵွၵ်ႇမႃးတီႈ ၵၢၼ်လိပ်ႈၵျၼ်းၶူၼ်ႉၶျႃႉၼႆႉလီႃ″ၶႃႈယဝ်ႉ။

တေႃႇၵမ်ႇလိူဝ်သေပြိူးပိၼ်ထဝ်ႈၶဝ်း ၶွႆႈပိၼ်ပြိူးၼႄး လီးလိပ်ႈၵျၼ်းသွၵ်ႈႁႃတြႃး တိုဝ်း ၵမ်တႃႇပိၼ်ပြိူးလီႈၶၼ်ႉ ၵွၼ်တၢင်းလူးႁွၼ်ႈ၊ ထင်ႇဝႃႈၶွင်ႈပုတ်ႉထဝမ်သ ပႃႇလိထဝ်ႈ ၶၼ်ႉ ပြိူးပိၼ်ထဝ်ႈထင်ႇၶေႃးဝီႉဝႃႈ “ဝိစိနန္တော တဒါ သက္ခိ ပထမံ ဒါနပါရမိ” မိူဝ်ႈယၢမ်းၵဝ်ထဝ်ႈတိုၵ်ႉ လိပ်ႈၵျၼ်းသွၵ်ႈႁႃတြႃးတႃႇတိုဝ်းၵမ်ၶၼ်ႉ ၵွၼ်တၢင်းသုတ်း ထင်ႇလီႈ ၶၼ်မ်ၼ်းတႃႇၶပေႃႇရမီယဝ်ႉ ၼႆယဝ်ႉ။

လိူဝ်ၼႆႉၵမ်ႇၵႃး ဝႆးသေပြႃးပၢၼ်လဝ်ႈၶဝ်ႈလၢမ်ႇၼိပ်ႉပၢၼ်ႇယဝ်ႉ ပီၼၼ်ႉၵမ်းလိူဝ် ထမ်းတြႃးၵၼ်ပြႃးပၢၼ်လဝ်ႈၸေႃးဝီႉ ၼွႆးၶၢဝ်းတၢင်း(45)ဝၼ်ႇၼၼ်ႉ ၼင်ႇႁိူဝ်မၼ်းတေ ၵမ်ႇႁူင်ႈ ၵမ်ႇႁႃႇသေ မၼ်းငႄႇငႄႈတိုၼ်း ယိုၼ်းယၢဝ်းၶၢဝ်းႁိုင်ႈပွႆႇ ဝၼ်းတၢမ်ႇမိူင်းၼေႃးၼၼ်ႉ လဝ်ႈ မႁႃႇၵသ်သပ ၵွၼ်ႁူဝ်ႈႁၢၼ်းတႃႇ(500)ပၢၵ်ႇလဝ်ႈသေ ၽွမ်ႉၵၼ်လွတ်ႈၵၢၼ်ႇ ၼူၼ်ႉၶိုႈသေ တၢင်ႇသင်ႇၵႃႇယၼေႇဝီႉ ၵွၼ်တၢင်းသုတ်းယဝ်ႉ။

တႃႇတေပၢၼ်ပၢင်သင်ႇၵႃႇယၼေႇၼႆႉၵေႃး လဝ်ႈမႁႃႇၵသ်သပၼၼ် လီႈၵဝ်ၶဝ်းယၢမ်း လိတ်းလိူၼ်သေ လိပ်ႈၵၢၼ်းၼူၼ်ႉၸူႉ ၼွႆးထမ်းတြႃးလဝ်ႈသေယဝ်ႉ ၵၼ်သၽေႃးမၼ်း မိူၼ် ၵၼ်ၼၼ်ႉ ႁုပ်ႈတုမ်ဝီႉပၢၼ်တွၼ်ႈပၢၼ်ၵွင်သေ လင်ႇပၢၼ်မႄးပိတၵၢတ်ႈသၢမ်ၵွင် ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉၵွၵ်ႇမႄးပိတၵၢတ်ႈသၢမ်ၵွင်ၼႄႈ တႃႇလုၵ်ႈၵိၼ်းသင်ႇၶၸဝ်ႊ လဝ်ႈၼူးၶဝ်ၼႄႈ ၽူႈ သူင်လိပ်ႈၵိၼ်းပိတၵၢတ်ႈတင်းသိုင်ႈ ၵိဝ်ႇလူၺ်ႈလွင်ႈသွၼ် လွင်ႈၵိၼ်း လွင်ႈၽတ်း လွင်ႈလူ၊ လွင်ႈလၢတ်ႈ လွင်ႈၸေႃး၊ လွင်ႈၵျင်ႉလွင်ႈၵမ်လိူဝ်းၼႆႉသေ ပၢၼ်ၵၢၼ်ငီႈလွႆငတေႃႉ" ဝႃႈ"ယဝ်ႉ။

လင်ႇဝႃႈ ၵၢၼ်လိပ်ႈၵိၼ်းၼူၼ်ႉၸူႉၼႆႉ မီးၼမ်ႉတွၼ်းၽွၼ်းလီတႃႇသုၼ်ႇတူဝ်ၼႄႈ တႃႇ ၵူၼ်းတင်းၼမ်ငတေႃႉ"ဝႃႈ"ယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉၼႆႉငလႈ ပၢင်ၵုမ်လိၵ်ႈလူင်ၶွၼ်ႇၽုၺ်ၼ်ႉၼႆႉ မီးၼမ်ႉတွၼ်းၽွၼ်းလီတႃႇ သင်ႇၶႃႇ လဝ်ႈငလႈၼူးမေႃလိၵ်ႈၶဝ်ၵူၺ်းၵမ်ႇၵႃး တႃႇလိၵ်ႈလီးလိူဝ်ႉၼိူဝ်းၽေႃႇသႃႇ၊ သႃႇသၼႃႇၵေႃး မီး ၼမ်ႉတွၼ်း ၽွၼ်းလီၼမ်ငတေႃႉ"ငလႈ လီလီႈၵိတ်းပွႃႇၵူႈပီ"ၵၢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ လင်ႇလီႈႁူမ်လူမ်း တိုၵ်းသူၼ်းပၼ် ၼင်ႇၼႆသေ ၵိတ်းလိူဝ်ႈပၢၵ်ႇမ်းတီႈၼႆႈယဝ်ႉ။

ၽိုၶ်လိၵ်ႈၶေႃႈၵႂၢမ်းပႃႇတၢၼ်ႇ, Keynote Speech
ပၢင်ဢုမ်ႈၶွၼ်ႇၽႃႇၶႅၼ်ႇလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်း(5)

*****

လုင်းလၢႆးသုထိင်ႇတၢႆ,
ပွၵ်ႇ(4) ၶွင်ပၢင်တီး၊ ပၢင်လူင်

\- -

မႄႈသုင်တင်းသဵင်ႈတီႈၶႃႈၵေႃႈ –

ၵွၼ်ၸဝ်ႈတင်းသုတ်း ၶႃႈတေပေႃးႁဵၼ်း ယွမ်းမၼ်ႈ ဝီႈသႃ ၽြႃး တြႃး သင်ႇၶႃ, သြႃ, ပေႃးမေႃ ဢိလႆ လဝ်ႈလၢႆးႁဵၼ်းၶဝ်လဝ်ႈ၊ ထမ်ႇမပၺိသႃတ်ႈႁဵၼ်းၶဝ်လဝ်ႈ လိူဝ်းၶိုၼ်ႈမႃးလႅပ်ႈၵႅၼ်းတင်း သဵင်ႈ၊ ဝၼ်းမိူဝ်ႈၼႆႉ ယၢမ်းၶိင်ႇၼႆႉ ၸွႆႈမီးတူဝ်လွႆသွင်ပိူင် ၵတ်းယႅၼ်သိူဝ်းသႃႇ ပႅၼ်ၶႃဝ်းယၢမ်းမီး မင်ႇၵလႃႇတႅမ်ထူၼ်ႈတင်းသဵင်ႈ သေၵမ်းတီႈၶႃႈၵေႃႈ။

လွမ်းၶင်ႇလဝ်ႈၼူးလူင် တွၵ်ႇတႃႇ ၶမ်းမႂ်ႇ ထမ်ႇမသႃႇမိႁဵၼ်း ၵွၼ်ႁူဝ်ၶေႃမ်းၶေႃႈႁဵၼ်းၶႃႈ သေ ႁူမ်ႈလူၺ်ႈသြႃႇလဝ်ႈ သင်ႇၶႃႇလဝ်ႈ ၵူႈၵၢၼ်ႇၵူႈၵျွင်း ၵူႈဝၢၼ်ႈၵူႈဝဵင်း ၵွၼ်ၽွမ်ႇႁူမ်ႈၵၼ် သေ ဢတႃႇတၢင်ႈမႃး ပၢင်ဢုမ်ႈၶွၼ်ႇၽႃႇၶႅၼ်ႇလိၵ်ႈလူင် ႁွတ်ႈထိုင်မႃးပွၵ်ႈၵမ်းႁႃႈ တီႈဝဵင်းပၢင်လူင်ႁဵၼ်း ၶႃႈၼႆႉ ႁဵၼ်းၶႃႈငိၼ်းပႅၼ်ၵၼ်လူမ်းသိူဝ်း ဢတႃႇဢတႃႇဝႃႈဝႃႈ တီႈၶႃႈၵေႃႈ။ လိူင်ႇႁိုဝ်ၼႆ ယွၼ်ႇပိူဝ်ႈ တင်းႁူတင်းႁၼ် ၶွႆးထမ်းတြႃး လိူဝ်တိူဝ်းတွၼ်းမႃး ၽွႆမၼ်းၵေႃႈပိူင်ၶိုင်ႈ၊ သြႃႇလဝ်ႈသင်ႇၶႃႇ လဝ်ႈတင်းသဵင်ႈ ဢိလႆ ၵူၼ်းၼိူဝ်းလၢဝ်းပုတ်ႇထၽေႃးသႃႇႁဵၼ်း မိူင်းၶိုင်ႈဢိလႆမိူင်းၶိုင်ႈ ဝဵင်းၶိုင်ႈ ဢိလႆ ဝဵင်းၶိုင်ႈ မိုတ်ႈၵိုဝ်းလမ်လွႆၵၼ်မႃးၵေႃႈပိူင်ၶိုင်ႈ၊ လႅၵ်ႈလီႈတၢင်းႁူတၢင်းႁၼ်ၵၼ် ၶွႆး ထမ်းတြႃးလဝ်ႈ ၶိုၼ်ႈယွႆႇမႃးၵေႃႈပိူင်ၶိုင်ႈၶႃႈယဝ်ႉ။

ၶုတ်းသဵင်ၶုတ်းၶွႆးလိၵ်ႈ ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ – ပေႃးၵဝ်မၢၵ်ႇတႃႇၵူၼ်းႁဵၼ်း ၶွႆးလေႃးၵၼ်ႉ တူရ်းတီႈၶႃႈလမ်ႇ တေလီႈႁၼ်ဝႃႈ သဵင်ၼႆႉ ၶွႆးရတၼ်ႇမျွတ်ႈထိုတ်းပိူင်ၶၼ်ႇ ၶဝ်ႈပႃးဝိႇ ရတၼ်ႇပိူင်ၶိုင်ႈဢိလႆ လွင်ႈဝႃႈမၼ်းမီးၵႃႈၶၢၼ်ယွႆႇၼၼ် ၵူၼ်းႁဵၼ်းၵူႈၵေႃႉ ၵွၼ်ၵၼ်ႁူယူႇ ႁၢင်ႈၽွႆ ႁၢင်းမၼ်းၶႃႈၵေႃႈ။ ၵမ်ႇဝႃႈ သဵင်မိူင်းသူႈ၊ သဵင်မိူင်းၵုတ်ႈ၊ သဵင်ၽႄၵၢၼ်ႇ ၵႃႈၶၼ်မၼ်းယွႆႇ ဢတႃႇ″၊ လိူဝ်းၽွတ်ႈလီႈၵႃႈၶၢၼ်မၼ်းၵေႃႈ မီး၊ လိူဝ်းၵမ်ႇၽွတ်ႈလီႈ ၵႃႈၶၢၼ်မၼ်းၵေႃႈ မီးတင်း ၶမ်ယဝ်ႉ။ သဵင်ၼႆႉ မီးသီၵူႈမဵဝ်း″ သီလိုမ်ႇယမ်း သီလႅင် သီၶဵဝ် သီၵမ်, သီၶၢမ်ႇလႅတ်ႇ, ၶၢမ်ႇ,

ၽိုး သီၵမ်ႉမေႃပိူင်ႈ ပိၼ်ႈထႅတ်ႈၵတ်း ၵူၼ်းၶဝ်ႈၵျူၵ်ႈလူမ်းသူင် ၵဝ်သွင်ႉၵဝ်တိုဝ်းၵူႈၵေႃႉ ပေႃးဝႃႈၶဝ်ႈထုၵ်ႉၵေႃႈ လီႈလီလီႈပိၼ်ႈ လီႈၸျမ်းသႃႉလွမ်းၵေႃႈ မီးတၢင်းၶမ်ႇ မုၼ်ႈၶင်ႇၶဝ်း လီႈ ႁူယူႉထၢင်ႉလိူင်ႈၶၶိူဝ်ႇၶႃႈယဝ်ႉ။ ပိၼ်ႈၶူဝ်း ၵၼ်ႈၵၢင်ႈၶိူင်ႈပၼ်ႈ ၽဝၵူၼ်းၶဝ်း ၶွႆးလေႃးၵၼ်ႇ ၵူႈၵေႃႉ"သေ ၽွႆႈၵဝ်တိုဝ်း ၵဝ်ႁွႆးၵေႃႈ ၵၢင်ႈလီ ၽၢင်လဝ်းၵူႈၵေႃႉယဝ်ႉ။ သိူင်ၶႅႇ ပိၼ်ႈတႃႉ ၵၢင်ႈၶိူင်ႈပၼ်ႈ တႃႉပၢၼ်ႈၽဝၵူၼ်းၶဝ်းသေ ပိုတ်ႉပၼ်ႈပိုၼ်ႈၵၢင်ႈလီ ၶွႆးၶူင်းလေႃးၵၶဝ်းပိုင်ၶိုင်ႈ ယဝ်ႉ၊ ပိၼ်ႈလၼ်ႇထၢၼ်ႈသုင် ၶူဝ်းၶွင်မျတ်ႈရတႃၶေႃႉပိုင်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ။

ၶုတ်းသိူင် ၶုတ်းၶွႆးလိၵ်ႈလမ်ႇ ပေႃးၵဝ်မၢၵ်ႉတႃလေႃႉၵုတ်ႈတူၺ်း ၽူးမီးပၺ်ႉရႃႉ ၽူႈ မီးပိုၼ်ႇႁူ ၶွႆးထမ်းတြႃးလဝ်ႈဝႃႈလိူင် လိုဝ်းပေႃႉပွၢင်ႇပွၢင်းမႃး ပြေႃးပိၼ်ႈလဝ်ႈၵူႈသူႉ" ၶေႃးဝီႇဝႃႈ- ''ယႃႉၵိတ်းၵၢၼ်ၵၵုသူဝ်ႉ၊ ၵိတ်းၵၢၼ်လီၵုသူဝ်ႉတႃ၊ ဝီႇလွႆၽိူၵ်ႉလိုၼ်ႈၶၢဝ်သွႆတႃ''ၶိုဝ်ယဝ်ႉ။ ၽူႈ လွႆၽွႆၸလႈ ၵျၢင်ႇၵၢမ်လွမ်းၶင်ႇသိၼ်ႈတႃးသိၢတၢင်း ပြေႃးပိၼ်ႈလဝ်ႈ ၶေႃးဝီႇၶၶိူဝ်ႇၵွၼ်ႉ လင်ႉ တေလီႈႁွတ်ႈတီႈလီယဝ်ႉ၊ ၽဝလၢတ်းပၢၼ်ႈၵူၼ်းၶိုဝ်ႇ ၵမ်ႉဝႃႈလၢတ်ႈၶိုဝ်ႇ လၢတ်ႈၶေႃႈ မုင်ႈမွင်း လွင်ႈလီၶိူဝ်ႇ ၵူႈၵေႃႉယဝ်ႉ၊ ၶင်ႉၵိုဝ်တေလီႈလွင်ႈလီၶိူဝ်ႇ ပေႃးၵဝ်မၢၵ်ႉတႃလေႃးၵုတ်ႈတူၺ်း ၵၼ်ႈလီသေပိုၼ်ႈ ၵူၺ်းမီးသိၼ်ႈထမ်းလဝ်ႈၵူၺ်းယဝ်ႉ၊ ၵေႃႇၶွႆႈလီ ပေႃးၶွႆႈလီ လူဝ်ႉလီႈၶတ်းလွႆ ၶွႆႈသိၼ်ႈထမ်းမၼ်ႈ"ယဝ်ႉ၊ ၵုသူဝ်ႉတႃၵႃႇၵုသူဝ်ႉၶိုဝ်ႇ သိၼ်ႈထမ်းၵုသူဝ်ႉၶိုဝ်ႇ လီႈဝႃႈမျတ်ႈလိူဝ်ပုၼ်ႈ ၶိုဝ်ယဝ်ႉ။ သိၼ်ႈတၢင်းၶဝ်ႈလီႈမုင်းၶမ်းမႁႃႉၶိုပ်ႇပၢၼ်ႉၵေႃႈ ၵူၺ်းမီးသိၼ်ႈတၢင်းသိၼ်ထၢမ်းၶိုဝ်ႇ ၵူၺ်းၶိုဝ်ယဝ်ႉ၊ ဝႃႈၶိုဝ်သေတၵေႃႈ ပေႃးသမ်ႇၵမ်ႉၵျၢင်ႇၵၢမ်လွမ်း သိၼ်ႈတႃးသိၢတၢင်းပြေႃးပိၼ်ႈ လဝ်ႈၶေႃးဝီႇၵေႃႈ တေႃးၵမ်ႉလီႈၶင်ႇၵဝ်ႉယဝ်ႉ။

တြႃးၶိုဝ်ႇ ၵတ်ႇၶၼ်ႈ ၵတ်ႇယမ်ယူႉသေတၵေႃႈ ပေႃးၵမ်ႉၵျၢင်ႇၵၢမ်လွမ်းၵေႃႈ ၵမ်ႉလီႈ ၶင်ႉၵဝ်ႉ၊ မုၼ်ႈၶင်ႉ မီးၵိုဝ်းလမ်းၶိုင်ႈ ပွႆႇဝီႇယူႉၶွႆးၶမ်ႇယူႉသေတ ပေႃးၶဝ်းသမ်ႇၵမ်ႉၶဝ်ႈယူႉ ၶွႆးမၼ်းလိူင် မၼ်းၵေႃႈတေႃးၵမ်ႉၵဝ်ၶဝ်းၶၢမ်ႈၵႃႉလီႈၶင်ႉၵဝ်ႉ၊ ပေႃးၶဝ်းၶဝ်ႈယူႉၶွႆးမၼ်းသေ ၵဝ်ၵၢၵ်ႉမၼ်းၽီးၵႃႉၵွၼ်ႉ မၼ်းလင်ႉတေၵဝ်ၶဝ်းၶၢမ်ႈပုၼ်ႇၵႃႉလီႈ၊ တြႃးပြေႃးပိၼ်ႈလဝ်ႈၶဝ်းၵေႃႈ ၶင်ႉၶၶိူဝ် ပြေႃးပိၼ်ႈလဝ်ႈၶဝ်း ၶေႃးဝီႇသေတ ပေႃးၶဝ်းသမ်ႇၵမ်ႉၵျၢင်ႇၵၢမ်လွမ်းၵေႃႈ ၵမ်ႉလီႈ ႁွတ်ႈထိုင်တီႈလီ သုၵတိလီႈၶင်ႉၵဝ်ႉယဝ်ႉ။

တၢင်းမိူဝ်ႈၶွႆးလေႃးၵၶိုဝ်ႇ ၵဝ်ၶမ်ႇ လူမ်း ငဝ်းသိၢလိုၼ်သေ ၵဝ်ၵတ်းယိူၼ်လီႈယူႉ သေတၵေႃႈ တၢင်းမိူဝ်ႈၶွႆးထမ်းတြႃးၸတႇ ပေႃးၵမ်ႉမေႃၵျၢင်ႇၵၢမ်လွမ်း ၶွႆးထမ်းတြႃးပြေႃးပိၼ်ႈလဝ်ႈ ၶေႃးဝီႇၵေႃႈ ၵမ်ႉလၢင်ႈလီႈလွင်ႈၵတ်းယိူၼ်၊ ၵမ်ႈပႃႈၶမ်ႇ ၵေႃႉၵၼ်ႈမီးသိၢထႅတ်ႈသိၼ်ႈထမ်းတြႃး ၶမ်ႇၶၶိူဝ်ႇတေႇ ပၼ်ႈတၢင်းၵတ်းယိူၼ်လွႆလီႈယူႉ တၢင်းၶမ်ႇၶိုဝ်ယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈၶၶိူဝ်ၸလႈ လူဝ်ႉ လီႈၶတ်းလွႆၵၼ်ႈ ၵျၢင်ႇၵၢမ်ၵၼ်ႈၵူႈၵေႃႉ"ၶႃႈယဝ်ႉ။

ၶႃႈႁဝ်း လီႈၶိုၼ်ႈမႃး ၽတ်းလူပူႇ,ၸေႃႇ ပႃႇ,တၵထႃႇ,ယၢမ်းလဵဝ်ၼႆႉ မီးလွင်ႈႁူမ်ႈလူမ်းယွႆႉ, ၼမ် ၼိူဝ်လဝ်ႈၽူႈပွင်ၵၢၼ် ၸလႈ ၽူႈၶိုၼ်ႈႁွတ်ႈ ပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႇၾရႅၼ်ႉလိၵ်ႈလူင်ႁဝ်းၶႃႈၼႆႉ ၸတႉ “ဝႆႉ” တီႈၶႃႈၵေႃႈ။

ယူႇ,တီႈသုၼ်တူဝ်ၶႃႈႁဝ်းသေ ယွၼ်းလီႈၶွတ်ႈ,ယွတ်းပိူင်ႁၢမ်း ၼင်ႇ,ၼဵတီႈၶႃႈၵေႃႈ။

လမ်းၶွင်း

ပိုၼ်း ၶွင်းလိၵ်ႈလူင်

ထတ်းသၢင်လင်,ၵျ, ၶွင်းလိၵ်ႈလူင်

ဝေႃးႁၢႈရ ၶွႆးလိၵ်ႈလူင်

ဝိပတ်ႉသၶႄႇ ၶွႆးလိၵ်ႈလူင်

မူ,လိၵ်ႈတၢင်,ပိူင် ၼွႆးလိၵ်ႈလူင်

မူ,လိၵ်ႈတီးမၢဝ်း ၼွႆးလိၵ်ႈလူင်

မူ,လိၵ်ႈတီးလီၼ် ၼွႆးလိၵ်ႈလူင်

မူ,လိၵ်ႈတီးၶမ်းတီႈ ၼွႆးလိၵ်ႈလူင်

T

တွၼ်ႈ

ပိုၼ်း ၼႂ်းလိၵ်ႈလူင်

မုလ်း(မူလ)သႃႇသၼႃ, လၢၼ်ႉၼႃး မိူင်းၵဵင်းမႂ်ႇ,

ၸဝ်ႈၸရေး မႁႃႇမုင်ႉ (မိူင်းၼၢႆး)

ၸိုဝ်ႈၽိုၼ်လိၵ်ႈ- မုလ်းသႃသၼႃ လၢၼ်ႉၼႃး (ၸဵင်းမႂ်ႇ)

လွင်ႈတၢင်းမၼ်း- လၢတ်ႈလွင်ႈပုတ်ႉထၶမ်းပြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈၵူဝ်းတမ (ငဝ်ႈတေႃႇပႆ)

ၽူႈတႅမ်ႈ(ၽႅဝ်ႇ,ပႃႇ,လီ)- ၸဝ်ႈပုတ်ႉထရႃးၶမႁႃႇထေရ(မၼ်ၸဝ်ႈလၢဝ်းယူၼ်း)၊ မိူင်းၸဵင်းမႂ်ႇ, (ၵမ်ႇႁၼ်တႅမ်ႈဝႆႉ ပီမိူင်းမၼ်း)

မၢႆတွင်းၽူႈတႅမ်ႈ- ၸဝ်ႈပုတ်ႉထရႃးၶမႁႃႇထေရတူၼ်ၼၼ်ႉ ပေႃးတူၺ်းၶွင်း ပိုၼ်းဝတ်ႉသူၼ်လွၵ်ႇမိႉ၊ ဝဵင်းၸဵင်းမႂ်ႇ, တေလႆႈႁၼ်ပဵၼ် ၸဝ်ႈၵွၼ်းဝတ်ႉၸဵင်းမႂ်ႇ, တူၼ်ထိ(4)ၼႆယူႇ၊ ၶွႆးပၢၼ် ၽူႈသိၼ်မိူင်းမၢႆး ၶိူဝ်းၵျွၼ်းမင်းႁၢႆး တူၼ်ထုၼ်ႈ(8)ၼႆ ယူႇယဝ်ႉ။

ၽူႈတႅမ်ႈ(ၽိုၼ်လိၵ်ႈၵၢင်ႈၵိုင်)- ၶု-ပႃ၊ ၶု-ၸႃ၊ ၸႃတၵ၊ တီ-သီ ၊ တီ-မႁႃ ၊ တီ-ပႃ၊ ထမ်မပတ-ထ၊ ပရမတ်ထၸူဝ်းတိၵ-ၶု-ၶု၊ ပရမတ်ထတီပၼီ-ၶု-ဝိမႃၼ-ထ၊ ဝိမႃၼ-ထ၊ သမၼ်တပႃသႃတိၵ-ဝိ-ထ၊ သုမင်ၵလဝိလႃသိၼီ-တီ-ထ၊ သူဝ်တတ်ႉထၵီမႁႃၼိတႃၼ၊ ၵင်-တိၵ၊ JKM-jinakalamalipakarana.

ၽူႈတႅမ်ႈ(ပေႃးႁၢၵ်ႈတီးယူၼ်း)- ၸဝ်ႈပုတ်ႉထၵႃးမႃထေရ (မၼ်ၸဝ်ႈလၢဝ်းယူၼ်း)၊ မိူင်းၸဵင်းမႂ်ႇ၊ တႅမ်ႈဝႆႉ ပဵၼ်လမ်ႇထမ်းလၢၼ်ႉၼႃး (လီးလင်ႇ, ၵႃႇလူင်လမ်ႇ,တီးယူၼ်း) (ၵမ်ႇႁၼ်တႅမ်ႈဝႆႉပီမိူင်းမၼ်း)

ၽူႈတႅမ်ႈ(သိုပ်ႇ,တႅမ်ႈၽိုၺ်ႈၼၽႅ)- တီႈတၢင်းပၢႆဝႂ်လၢၼ်းၽုၵ်ႇတူၼ်ႈ(14)ၼၼ်ႉ လၢတ်ႈဝႆႉ ဝႃႈ- မုလ်းလသႃသၼႃ ၽုၵ်ႇတူၼ်ႈ(14)တႅမ်ႈယဝ်ႉ တူဝ်ႈလီငၢမ်း မိူဝ်ႈပီလုၼ်းလ(1187)ၼီႈ ၼႆယဝ်ႉ။ ပီၶသ(1825) ပီတီးလပ်ႈႁၢဝ်ႉ(ပီၵိႇ) လိူၼ်(11) မႂ်ႇ, (11) ၶမ်ႈ၊ ဝၼ်းၸၼ်။

ၽူႈတႅမ်ႈ-(ထွႆႈငၢမ်းထီးလမ်ႇယူၼ်း)-ၵူမ်းသီလပႃးၵွၵ်း(ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽႃႇ,ၵၢၼ်ၵၢတ်ႉ. (Department

for work of Art) 1939

မုၼ်းလႃႇသႃႇသၼႃႇ(ၸဵဝ်ႈၾိုၼ်)- ၾိုၼ်ၶွင်ဝတ်ႉသၢလႃးမေႃႇ၊ ဝဵင်းလၢမ်းပၢင်း၊မီး(16)ၽၢၵ်ႇ၊ (16-မတ်ႉမွၵ်ႇလၢၼ်း) တီႈမ်းၶႃႉ 1820 ။

ၾိုၼ်ၶွင်ဝတ်ႉၼွင်းတရၢမ်း၊ဝဵင်းၸဵင်းမႂ်ႇ၊မီး(12)ၽၢၵ်ႇ ၊ (12-မတ်ႉမွၵ်ႇလၢၼ်း) တီႈမ်းၶႃႉ 1972 ။

ၾိုၼ်ၶွင်ဝတ်ႉၸဵင်းမၼ်ႈ၊ ဝဵင်းၸဵင်းမႂ်ႇ၊ မီး (12) ၽၢၵ်ႇ၊ (12-မတ်ႉမွၵ်ႇလၢၼ်း) တီႈမ်းၶႃႉ 1874 ။

ၾိုၼ်ၶွင်ဝတ်ႉပုၵ်ႉၶူင်၊ ဝဵင်းၸဵင်းမႂ်ႇ၊ မီး (10) ၽၢၵ်ႇ ၊ (10-မတ်ႉမွၵ်ႇ လၢၼ်း) တီႈမ်းၶႃႉ 1813 ။

မႃႇတွင်း- ၶွင်းၾိုၼ်ၶုၼ်ၸၢႆးၾိုၼ်ၶဝ်ႈ ၵဝ်ၾိုၼ်ၶွင်ဝတ်ႉသၢလႃး မေႃႇ၊ ဝဵင်းလၢမ်းပၢင်း၊ ပိုၼ်လိၵ်ႈထတ်း ။

ၶူင်းဢၢၼ်ၶုၼ်ၸၢႆး- ၶူင်းဢၢၼ်လီပ်ႈႁဵၼ်းၶုၼ်ၸၢႆးဝၵ်ႉတွၼ်းဢလႃး ထတ်းထွင် တမ်းၼၼ်း မုၼ်းလႃႇသႃႇသၼႃႇ လၢၼ်ႉၼႃႇ (ၸဵင်းမႂ်ႇ)။

ယိူင်းဢၢၼ်း- ပၼ်ႇတႃႇႁူၼ်းႁူၼ်းလင်ၶဝ် လီႈလီပ်ႈႁဵၼ်းလမ်ႇထမ်း လၢၼ်ႉၼႃႇ (လင်ႇၵႃႇလူင် လီးယူၼ်း)။

ပိုဝ်ႈတႃႇဝႆႉပိုၼ်တီႈမႃႇတွင်းယၢၵ်ႈယွင်း(700)ပီတီႈမ် ဢၢၼ် ၵေႃႇတင်း မိူင်းၸဵင်းမႂ်ႇ(ၶွင်းၽွင်းၶႃႉ1296-1996) ။

ထဝ်ႈၶွင်ၶူင်းဢၢၼ်- မုၵ်ႉလုမ်း သိပ်ႉပၵ်ႉပိုဝ်ႉထၢတ်ႈႁူၼ်း(ပီႈၽေႃးသႃႇထိုး) မႁႃႇ ဝၼ်ႉလွမ်ၸဵင်းမႂ်ႇ (Committee for Anthropology, CMU)

ၽူးၶုၼ်ၸၢႆး- ပႃႇမွၵ်ႉၶလုင်းပမ်းၽိူၼ်းရဝိၼ်း၊ မႁႃႇဝၼ်ႉလွမ်ၸဵင်းမႂ်ႇ (Professor Bamphen Rawin-CMU)

ၶွပ်ႇလီၼ်ဢၢၼ်ၶုၼ်ၸၢႆး- တေလီႈလီပ်ႈႁဵၼ်းၶုၼ်ၸၢႆးၶွင်းဝႆႉလၢၼ်း ၵၼ်ပိုၼ်ၾိုၼ် ဝဵၼ်းမၼ်းၵိၵ်ႉတင်းမီးၶွင်းၾိမ်းမႂ်ႇၶရူဝ်ႉ(microfilms) ၵၼ်သထၢပၼ်းသိပ်ႉပၵ်ႉပိုဝ်ႉထၢတ်ႈႁူၼ်း(ၽေႃးသႃႇထိုး)၊ မႁႃႇဝၼ်ႉလွမ်ၸဵင်းမႂ်ႇ၊ ၵျွမ် ပဵင်းမိတ်ႉဝႆႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

လၵ်းဢၢၼ်ၶုၼ်ၸၢႆး- တေလီႈၵဝ်ၾိုၼ်ဂဝ်ႉဝဵၼ်းမၼ်းပိုၼ်လိၵ်ႈ၊ဢၢၼ်ပိၼ်ႇ၊ၽေႃး သႃႇထိုး ၵမ်ႇၼၼ် ဢၢၼ်ပိၼ်ႇထွႆႈႁၢမ်းၼၼ်ႉ တေလီႈ ၵဝ်လွမ်းပပ်ႉၵၽိတ္ထၢၼ်ႇဢမေႃးၽႃႇလူင်(ၵၼ်လူင်းၵု တူမ်းႁူင်ႉရိူင်းသရီတီႈမ်းဝႆႉၼၼ်ႉ)၊ပၼ်ႇတႃႇၽေႃးသႃႇပႃႇလီ

ႁူဝ်ႈၵဝ်လွမ်းမတ်ႉတထၢၼ်ပႃလီလုမ်ႈၽႅ။
(သင်ထၢင်ႇၶၼ်ႈလွႆဝႃႈ ပိၼ်ၽႄးသပႃလီ ၶၼ်ႈတူင်ႇဝူင်း လၢၼ်ႉၶႄးၶၼ်ႉငတႃႉ ဝိႉမိူၼ်ၵဝ်ႇ) ။

လီးၵၢၼ်ၶူၼ်ႉၶျူႉ - သွၵ်ႈၶူၼ်ႉၶျူႉၵျူၽိုၼ်ထမ်း ၵၼ်မီးၶၺ်ႈဝႆႉလၢၼ်း လွမ်းဝတ်ႉလီလီတီး ၵၼ်မီးၶၺ်ႈသီမၢလီးလိုဝ်ႈ ၵၼ်သထုပၼ်ၶူၼ်ႉၶျူႉၵီဝ်ႇလူရ်ႈ တူင်ႇဝူင်းၵူၼ်း၊ ငလႈရွင်ႈၵၢၼ်ယုၵ်ႉယွင်ႈ ၽွိင်ႈငေႈလိူဝ်ႉလၢတ်ႈ ရူမ်ႈတင်းသထုပၼ်းသိပ်ႉပ လိူဝ်ႉလၢတ်ႈၵူၼ်း(ပၢႆးၽႄးသထိး)၊ မၵျုလၼ်ႉလွမ်လိၵ်းမီႇ ၵျုရွမ်ပိၵ်းမိတ်ႇဝိႉၶၼ်ႉ ၵဝ်မႈတိၵ်ႈတိမ်းၵၼ် ႁူဝ်ႈလီႈတီးပွင်ႇမၼ်း ၵမ်ႇၶၼ် ၵဝ်လမ်တီးပွင်ႇမၼ်းသေပိူၼ်ႈ။

တီးၶူၼ်ႉၵျုၶွးမုလ်း - 1ႉ လွမ်းဝတ်ႉလီလီဝတ်ႉ ၵၼ်ရူႉလီႈဝႃႈ မီးၶွးမုလ်း ဝႆႉလၢၼ်း ၊
2ႉ တီးသထုပၼ်းၶူၼ်ႉၶျူႉၵီဝ်ႇလူရ်ႈတူင်ႇဝူင်းၵူၼ်း၊မၵျုလၼ်ႉလွမ်လိၵ်းမီႇ ။
3ႉ ရွင်ႈၵၼ်ယုၵ်ႉယွင်ႈၽွိင်ႈငေႈလိူဝ်ႉလၢတ်ႈ၊ မၵျုလၼ်ႉလွမ်လိၵ်းမီႇ ။
4ႉ ရွင်ႈလူလိၵ်ႈလွမ်းသထုပၼ်းလီ″တီး ။
5ႉ ၽိုၼ်လိၵ်ႈၽိုၼ်လီးၶၺ်ႈၽွိမ်းမိႉၶရူဝ်ႇ (microfilms) ၵၼ်ပျႇမွၵ်ႉၶ တွၵ်ႉတိူဝ်ႉၵျႈရလ်းၵ် ရူၼ်းၶဵၵုသ်ႉ ငလႈ ၵႃးလၢရ်သိင်မ ဝၢၼ်ႈၶသီ ၶဝ်ၵျုရွမ်ဝီႉၶၼ်ႉ ။

တၢင်ႇၶိုၼ်းၽွၼ်းၵၢၼ် - မိူဝ်ႈတိမ်ႈၽိုၼ်လိၵ်ႈၶူၼ်ႉၶျူႉယဝ်ႉငလႈၵူတ်ႇထတ်းလိပ်ႈ လွိႉယဝ်ႉၶၼ်ႉ တေလီႈၵိတ်းပိၼ်ပပ်ႉငလႈ ၽိမ်းၵွၵ်ႇ မွၵ်ႈ(200)ပပ်ႉသေ လိၵ်ႇပၼ်ပိူဝ်ႈရူမ်ႈၵၼ်ၵူတ်ႇထတ်း။

ၶၢဝ်းယၢမ်းၶူၼ်ႉၶျူႉ - သွင်ပီ(တင်ႈလိူၼ်ၵျၼ်ႇၶဝ်းရီးပီ 1993 ထိုင်လိူၼ်တီႇ ၵိမ်ႇပိူဝ်ႇ 1995)

ၽွၼ်းၵၢၼ်ၵၼ်ဝူၼ်ႉဝႃႈတေလၢင်ႈလီႈ - တေလီႈၽိုၼ်လိၵ်ႈၶူၼ်ႉၶျူႉ ၵၼ်လမ်ၽိုၼ်လိၵ်ႈၵဝ်ႉ ငဝ်ႈမၼ်းသေ တေၵိတ်းႁူဝ်ႈၽူႈၵူၼ်းလိူဝ်းၵၼ်ၶွႆႈၶူၼ်ႉ ၶျူႉၵျုတၢင်းရူႉ ၽိုၼ်ၵဝ်ႉငဝ်ႈမၼ်း သမ်ႉၵမ်ႇရူႉဝႃႈတေ

ၵုၵၢၼ်ႇလီႈတီႈလၢႆၼႆ။ လီႈမီးၵူဝ်းၵႃႉလိပ်ႈၵႆးၼ်း ၸလႈပွင်ႇလွႆလွင်ႈၾိုၼ်ထမ်းမုၼ်းလသျသၼျႊ လၢၼ်ႇ ၼျႊ(ၸိင်းမိႈ)ၼီႇၼီၼၼ်ႇယူႇ။လိုဝ်သေၼီႇ ယင်းတေ ပိၼ်လွင်ႈယုၵ်ႇယွင်းပၼ်ၵိုင်း ငဝ်ႈၵႃႇၾိုင်းၸငႈၵူၼ်း ၶိုဝ်းတီး ၸွႆႈၸၾႈတိုၼ်း ၵူင်းၶျၢင်ၼီၼၼ်ႇ ထိင်းယူႇ ယဝ်ႉ။

လၵ်ႈၵၢၼ်ၸလႈလွင်ႈတၢင်း - ၶွႆႈၾိုၼ်ၾိၼ်ႇလိၼ် ၵၼ်ၵုဝ်းရူႇလၵ်ႈၵၼ် ၶွႆႈပိုၼ်း ဝႈ - ၵၼျႇလၢၵ်ႈလၢၼ်ႇၼျႊၼၼ်ႇ ၵဝ်ႇငဝ်းမၼ်းရူမ်ႈ ၵဝ်တင်းမိူင်းလမ်းပုၼ်း(ၵုရိၾရ်းထီး) မိူင်းလမ်းပၢင်း (ၶေလၢင်းၵ)ၸလႈ ထိင်းမိႈ(ၶၵေပူးရီး)တင်းမူတ်းၵွၼ် တၢင်း ၶၢင်းၵျေၶမ်းၶၢင်းလၢမ်တေးဝီး၊ မိူင်းလဝူဝ်ႇ (လူပ်းပူးရီး)ၶိုဝ်းၵူၼ်းမွၼ်း တေမႈရုပ်ႈယိုၼ်ၵဝ် မိူင်း လမ်းပုၼ်းၼၼ်ႇ မီးလၢဝ်းၶိုဝ်းၵူၼ်း လီ”လၢဝ်းၶိုဝ်း ရူမ်ႈ ယူႇသၢင်ႈၵိၼ်သဝ်းလွမ်းၵၼ်။ ဝၢႆးသေၶိုဝ်းၵူၼ်း ၵျေ ၶမ်း ၶၢင်းလၢမ်တေးဝီး၊ လီႈယူႇၾွင်းငမ်းမႈ လီ”လူဝ်ႈ လဝ်ႈယဝ်ႉ။ ၸုၼ်မင်းၵျီး(ၾျူးမင်းလီး ၶွႆႈပိုၼ်းလၢၼ်ႇ ၼျႊ) မိူင်းထိင်းၵျီး ၶိုဝ်းၵူၼ်းတီးယူၼ်း လီႈလူင်းမႈ တိုၵ်ႈၾၼ်း ရုပ်ႈယိုတ်းၵဝ် တင်းမိူင်းလမ်းပုၼ်းၸလႈ လမ်းပၢင်းသေ ၵျေႇတင်ႈ ၵျႇၼျေႇလၢၵ်ႈလၢၼ်ႇၼျႊ၊ ၵဝ်ဝဵင်းမိႈ ပိၼ်ဝဵင်းငဝ်ႈမိူင်း မိုဝ်ႈပီ(1296)ၼၼ်ႇ ထိင်း။ ၾျူးမင်းရီး

လီႈၼီၼ်ႇတီမ်ႈလၵ်ႈပိုင်ထမ်းမသၢတ်ႇ (ပိုင်ပိုင်းလိုင်ႈမိူင်း- constitution)သေၾွင်းငမ်း ဝၢၼ်ႈ မိူင်းမႈ လူရ်ႈၵၢၼ်ဝၢင်းၾိၼ် လွၵ်ႈလီးၾွင်းၼၼ်ႇ၊ ထဝ်ႈယင်းလီႈၵဝ်သျသၼျႊပုတ်ႉထ ပိၼ်လၵ်ႈၵုပ်ႈ ပိုဝ်ႈတျႇ ၵျေႇသၢင်ႈၾိုင်ႈၵူၼ်း ၵမ်ႇဝႈပီးထမ်း လေႈ ၵုတ်ႉတရျႇၸလႈ ပီးၾိုင်ႈၵူၼ်းလူဝ်းၵိယ ၸွႆႈယူႇသဝ်း ရူမ်ႈၵၼ် ဂတ်း”ယိၼ်”၊ ယဝ်ႉၵျေႈ ယိုင်းၵၢၼ်းၸွႆႈပုတ်ႉ ထထမ်း (ၵူမ်းသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထၶမ်းထဝ်ႈ)ၶဝ်ႈလိုၵ်ႉ ထိုင်ၶွႆးရူဝ်လွႆၵူၼ်း ဝၢၼ်ႈၵူၼ်းမိူင်းၼီၼၼ်ႇယူႇ။

ၽွင်းၶၼ်ႉ မုၼ်လဝ်ႈ(ၽသင်ၶလဝ်ႈ)မီးၵေႃးလႄႈၶိုဝ်
ၽိုင်ႈၵူၼ်းငတ.″။ ၵတ်ႉၶၢၼ်ႇၽိုဝ်ႇပႃႇလိသေ တိမ်ႈဝႆႉ
ပိုၼ်းဝၢၼ်ႈပိုၼ်းမိူင်း ၵိုၵ်းပိုၼ်းပုတ်ႉထသျသၶျေး ၽိုဝ်ႇ
ပႃႇလိငလႈ ဝူဝ်းၵျရ် (ထွီႈငၢမ်းလွီႈ ၵိၵ်ႇတင်း လင်ႇၵျႇ
လူင်)လူရၽ်ႈၽေးသျ ပိုၼ်ႉတီႈလဝ်ႈၵဝ်ႇဝိႉၶမ်လူင်ၶမ်
လၢင်။ လိူင်ႉၶင်ႇ မုလ်လသျသၶျေး ၽိုၼ်ၶီႉငလႈ
လိူင်းမိုႇၵျႈသိပ်းလၢတ်ႈ(လိူင်းမိုႇပၼ်ႇၶျေႇသ)ႁူမ်ႈတင်း
လိၶဝေလမလိပၵရၶ – လိမ်လိူဝ်းၶီႉပိၼ်သၵ်ႉၶိသၢၵ်ႈ
သေႇမၼ်းဝိႉယူႇ။ၽိုၼ်လိၵ်ႈလိူဝ်းဝျႈမျးၶီႉ တိမ်ႈၽိုဝ်ႇပႃႇ
လိငလႈ ဝူဝ်းၵျရ်ၶွင်းဝွၼ်လၢၼ်းလွၼ်ႉ″။

ၶၢၼ်းတွၼ်ႈၶိူဝ်ႉငၢမ်းၶွင်းၽိုၼ်ထမ်း– မုလ်းလသျသၶျေး – လၢၼ်ႉၶျေး(လိူင်းမိုႇ)ၽိုၼ်ၶီႉ ၽူႈ
ၼူၼ်ႉၼျႉၶဝ်လဝ်ႈ လိၵ်ႇဝိၵ်ႇပိၼ်(4)ၶၢၼ်းတွၼ်ႈ လိူင်ႉ
ၶင်ႇၶၢၼ်းတွၼ်ႈ(1) လၢတ်ႈငၶလွင်ႈပုတ်ႉထၶမ်းၽြျး
ပိၼ်လဝ်ႈ(ၵူဝ်းတမ)ၵဝ်း ငဝ်ႈတေႃႇပိုငလႈ ယင်းၼူၼ်ႉ
သွၵ်ႈလူၵ်းၵဝ် ၶွင်းၽိုၼ်ထမ်း တင်းၽိုဝ်ႇၵိၶယၢၼ်း
ငလႈ မၵျယၢၼ်း၊ ႁူမ်ႈတင်းၽိုၼ်လိၵ်ႈ ၶွၵ်ႈပိတၵ
ထိၵ်ႈလိုဝ်″ၽိုၼ်။ လၢတ်ႈဝိႉပျးပိုၼ်းပုတ်ႉထ ၽြျးပိၼ်
လဝ်ႈ(23)တူၼ် ၵၼ်ၶေႇလဝ်ႈၵူဝ်းတမ လီႈၵပ်ႉငၢမ်း
တၵ်ႉၶိုဝ်(တၵ်ႉၶိုဝ်)မျး တင်ႈၵဝ်ပုတ်ႉထၽြျးပိၼ်လဝ်ႈ
တီႇပင်ႇၵရျႇ တေႃႇထိုင်ပုတ်ႉထၽြျးလဝ်ႈၵသ်သပဝျႈ–
တေလီႈ ပိၼ်ပုတ်ႉထၽြျးလဝ်ႈတူၼ်ၶိူင်ႈ ၶွင်းဝၼ်း
ၶၢဝ်းၶျေးၶီႉၶၼ်ႉ။ သမ်ႉပိုလၢတ်ႈငၶပျး ပိုၼ်းပုတ်ႉထ
ၽြျးပိၼ်လဝ်ႈသၢမ်တူၼ်(တၶင်းၵရ၊ မေးထင်းၵရ၊
သရၶင်ႈၵရ) ၵၼ်ၶေႇလဝ်ႈၵူဝ်းတမ ၵမ်ႇလီႈၵပ်ႉ
ငၢမ်းတမ်းၶိုဝ်း တီႈၶဝ်လဝ်ႈၶၼ်ႉထိၵ်ႈ။ (ၽြျးပိၼ်
လဝ်ႈသၢမ်တူၼ်ၶီႉ ၶွင်းမၵျပုတ်ႉထဝံသ ၽိုဝ်ႇထေႇရ
ဝၢတ်ႈ ၵမ်ႇလီႈတိမ်ႈဝိႉ ပိုၼ်းၶဝ်လဝ်ႈ၊ ငွီးၵေႈၶွင်းမုလ်း
သျသၶျေးၽိုၼ်ၶီႉ သမ်ႉတိမ်ႈဝိႉ) ။

ၶၼ်ႈတွၼ်ႈ(2) လၢတ်ႈၼႄလွင်ႈၵၢၼ်သိုပ်ႇၽိူၺ်ၼႄႈ ပုတ်ႉထထမ်း(ပုတ်ႉထသျသၶျေး)လူၺ်ႈၽသေင်ၶမၵျေ ထၵျၶဝ်လဝ်ႈပၢၼ်ယဝ်ႉပၢၼ်။ႁွၼ်းၵျေႈလၢတ်ႈလွင်ႈၵၢၼ်သိုပ်ႇၼႄႈတူၼ်းပုတ်ႉထထမ်းၶဝ်ႉသၢမ်ပၢၼ် သၢမ်ပၢၵ်ႇပီ မိူင်းဝၢႆးလင်ပုတ်ႉထၵူဝ်းတမ ၶမ်းလဝ်ႈ ၵဝ်ပရိၼ်ဝ်ပၢၼ်း ၵျႈၶၶေၼ်ႉၶိုင်ႈႁွၼ်း။ တီႈလိုဝ်ႈမၼ်း လၢတ်ႈၼႄတေင်းၵဝ် ပၢၼ်သူတ်ႇထတ်း သင်ၵျႈယၶျေးၵမ်းၵျူဝ်တီး တီႈမိူင်း ၵျူႇလၵၵျ ၵၼ်မီးလဝ်ႈမၵျၵသ်သပ ပဵၼ်ၽူႈထတ်း ထၢမ်ၼလႈ လဝ်ႈၵျၶေၼ်တျ၊ ၵဝ်ႈၵုပျလိၶဝ် တွပ်ႇ ၼၵႈၶေၼ်ႉလႆႈ။ ပၢၼ်ၵမ်းသွင် တီႈမိူင်းဝေးသျလီး ၵၼ်မီးလဝ်ႈယသ်ႉသၵျလၼ်းတပုတ်ႉထ ထတ်းထၢမ် ၼလႈ လဝ်ႈသပ်ႉပၵျမိ တွပ်ႇၼၵႈၶေၼ်ႉလႆႈ။ သပ်ႉပၢၼ် ၵမ်းသၢမ် တီႈမိူင်းပျႇတလိပုတ်ႉတ ၵၼ်မီးလဝ်ႈတိသ် သမူၵ်ႇၵလိပုတ်ႉတ တင်းထတ်းထၢမ်ၼလႈ တင်းၼၵႈ တွပ်ႇတဵပ်းတတ်ႉပၼ်ၶေၼ်ႉလႆႈ။

ၶွႆးၽိုၼ်ထမ်းမုလ်းလသျသၶျေး – လၢၼ်ႉၶျေး(လိဵင်းမိႇ) ၽိုၼ်ၶဝ်ႉ လၢတ်ႈဝိႉလွင်ႈပၢင်သူတ်ႇထတ်းထမ်းမ ဝိၼ်း (သူတ်ႇထမ်းသင်ၵျႈယၶျေး)သၢမ်ပွၵ်ႈၶဝ်ႉႁွၼ်းယူႇ။ သတ်ႉ ထျးၶုၼ် မိူင်းၵၼ်ၵျပ်ႉပဵၼ်သတ်ႉထျး ၵမ်ႉထိဵပ်ပလိ သီႇတီႈ ပၢင်သင်ၵျႈယၶျေးၵျေႈ လၢတ်ႈဝိႉသၢမ်ၵျေႉ (ၶုၼ်ၵလျးတသတ်ထု၊ ၶုၼ်ၵျလျးသူဝ်းၵ ၼလႈ ၶုၼ် ၵသူဝ်ၵ – ႁွၼ်း)။

ၶၢၼ်းတွၼ်ႈ(3) လၢတ်ႈလွင်ႈၵၢၼ်သိုပ်ႇယုၵ်ႉယွင်ႈၽိုင်ႈ ပုတ်ႉထထမ်း(သိုပ်ႇယုၵ်ႉယွင်ႈပုံႉပျးၽိုင်ႈထုင်းၵၼ်ၵိဝ်ႇ လူၺ်ႈပုတ်ႉထသျသၶျေးထေႇၵဝျတ။ ၶၢၼ်းတွၼ်ႈၶဝ်ႉ လိၵ်ႇဝိႉ(2)ၶၵ်ႉ၊ၶၵ်ႉၶိုင်ႈ လၢတ်ႈလွင်ႈပၢၼ်ၵျေႇတင်ႈ ၵၶျေႇလၢၵ်ႈၵျရိၽုၺ်းလီး(မိူင်းလမ်းပုၼ်း၊မိူင်းလမ်းပၢင်း ၼလႈ မိူင်းလဝူဝ်ႉ)။ ၶၵ်ႉသွင်သမ်ႉလၢတ်ႈလွင်ႈပၢၼ် ၵျေႇတင်ႈၵျႇၶျေႇလၢၵ်ႈလၢၼ်ႉၶျေး – လိုင်ႉၶဝ်)။ ၶၵ်ႉ(1)

လၢတ်ႈလွင်ႈၵူၼ်းႁဝ်း ၵမ်ႇတိုဝ်းလွမ်းသိလ်ထမ်း မိူၼ် မိူဝ်ႈၵွၼ်တၢင်းလႄႈ လဝ်ႈႁသေးၶဝ်မႃးၵွၼ် တင်ႈ ဝၢၼ်ႈပိူင်မိူင်းသေသင်ႇသွၼ်။ ၵႃႇၶေႇလၢၵ်ႈလမ်းပုၼ်း ၶွင်ၶၢဝ်းလၢမ်တေးဝီးၶႅၼ်ႉၵေႃႈ ပဵၼ်လဝ်ႈႁသေးၶဝ် မႃးၵွၼ်တင်ႈဝီႉ။ ယဝ်ႉသိုပ်ႇၼႃႉၵင်ႈပွႆႉပႃး ပုတ်ႉထသႃ သၼႃး တေႃႇထိုင် လူဝ်ႈလုၵ်ႈပၢၼ်လၢၼ်မၢၼ်းၶၢင်း။ ၶွင်ႈၵူႈၾူင်မူႇလၢၼ်လိၼ်ၶၢင်းႁေႃၶမ်းၶၢင်းလၢမ်တေးဝီ းၶႅၼ်ႉ ပၢၼ်ၽိူးၵႃႇတိလိၵ်ႈလၼီႉ ၼူၼ်ႉႁႃႁၼ်ထၢတ်ႈ ယုၵ်ႈပုတ်ႉထလဝ်ႈလႄႈ လီႈၵဝ်ထႃႇပၼႄး ႁဵတ်းလေး တီယ(ၵွင်းမူး)ဝီႉ၊ ပဵၼ်ၽေထၢတ်ႈလူင်လမ်းပုၼ်း မိူဝ်ႈ လီဝ်ၼီႉယူႇ။ ထိင်ႈလဝ်ႈၶိုင်ႈလိုဝ်ႈၽိူးသပ်ႉပသိတ်ႉထိ လီႈဝူၼ်ႇပဵၼ်မုၼ်လဝ်ႈ မိူဝ်ႈပီႇလီႈပဵၼ်ၶုၼ်ႁေႃၶမ်း၊ လႄႈ မီးလွင်ႈၵပ်းသိုပ်ႇတင်ႈမိူင်းသရီးလင်းၵႃသေ ပၢင်း ၵဝ်တူၼ်ႈမီႉ သရီးၶမ်း(မႁႃပူဝ်းထိ) မိူင်းလင်းၵႃမႃး ၽုၵ်ႇဝီႉ တီႈမိူင်းလမ်းပုၼ်းလႄႈ မီးဝီႉတေႃႇဝၼ်းမိူဝ်ႈ ၼီႉ ယုမ်ႇယမ်လိူင်ႉၼီႉ။

(ၶၵ်ႉ2) လၢတ်ႈၶႄ လွင်ႈၽိူးမင်ႈႁိုး မိူင်းလီင်းႁိုး လူင်းမႃးႁုပ်ႈယိုတ်းၵဝ်ၵႃႇၶေႇလၢၵ်ႈႁရီၽုၺ်းလီးလႄႈ ၵေႃႇတင်ႈၵႃႇၶေႇ လၢၵ်ႈလၢၼ်ႉၶေး တီႈမိူင်းလီင်းမီႇ။ ယဝ်ႉသိုပ်ႇယုၵ်ႉယွင်ႈၼႃႉၵင်ႈပုတ်ႉထသႃသၶေးမႃးလီ လူဝ်ႈပၢၼ်ၵူၼ်း။ ၵဝ်ဝတ်ႉသူၼ်လွၵ်ႇမီႉ လီင်းမီႇပဵၼ် ငဝ်ႈငုၼ်းၵၢၼ်ၽိူၺ်းလၽေႈပုတ်ႉထထမ်း ၵၼ်မီးလဝ်ႈမ ႁႃသုမၼထေႇႁပဵၼ်ၵဝ်ႉပဵၼ်ၵၼ်းၶွင်ႈၵၢၼ်ၽိူၺ်းလၽေႈ။ မိူဝ်ႈတီမ်ႈၽိုၼ်ထမ်းမုလ်လသႃသၼေးလၢၼ်ႉၶေး(လီင်း မီႇ)ၶဝ်ႉၵေႃႈ တေပဵၼ်ၶွင်ႈပၢၼ်ၶုၼ်ႁေႃၶမ်းလီင်းမီႇ၊ ၼူဝ်း ႁူၼ်မင်းႁိုး တူၼ်တီး(8) လဝ်ႈသီၼ်မိူင်းမႃးလႄႈမုၼ် လဝ်ႈပုတ်ႉထလႃးၶေ ၽူးတီမ်ႈ ၽိုၼ်ထမ်းၶဝ်ႉၵေႃႈ ပဵၼ် လဝ်ႈၵွၼ်းဝတ်ႉသူၼ်လွၵ်ႇမီႉၶဝ်ႉလႄႈပဵၼ်တူၼ်တီး(4) လၢမ်းၶၢတ်ႈၵၼ်ဝီႉၶင်ႇၶဝ်ႉ။

ၶၢၼ်းတွၼ်ႈ(4)လၢတ်ႈလွင်ႈပုတ်ႉထသျသၶျေး သိင်ႈသုတ်းဝွတ်ႇၵျီႊၶဝၼ်ႉဝီ။လၢတ်ႈလွင်ႈသျသၶျေးထွီ လင် ဝွတ်ႇၵျီႊၶဵ လၢတ်ႈၵဝ်တင်ႈဢတႇၶွႆးမိူင်းလမ်းပူး (မိူင်းၵိၼ်းတီးယႃး)မႃးထိုင်မိူင်းယူၼ်းလၢၼ်ႉၶျေး။ၶၢၼ်း တွၼ်ႈၶႅ်ႉ လၢတ်ႈပႃးလွင်ႈပုတ်ႉထလဝ်ႈ ရွတ်ႈၵူႊမိူင်း လင်းၵျလီႊလီႊပွၵ်ႈ၊ ၵိၵ်ႇတင်းသျသၶျေႇပုတ်ႉၶွႆးမိူင်း လင်းၵျ ၵၼ်လဝ်ႈမၵျမၵိၼ်တထေရ လုၵ်ႉမိူင်းပျတ လိပုတ် ၵူႊပၶိူရ်ဢၽေႈလိမ်လိူဝ်းၶႅ်ႉ။

လၢတ်ႈပႃး လွင်ႈပုတ်ထသျသၶျေႇလဝ်ႈ လၢင်ႈ လပ်ႉၵျီၵျႃးယိူင်ႈ၊ လိူင်ႉၶင်ႇၵၢၼ်တိုဝ်းၵမ် တျႇမၢၵ်ႈၽူဝ်ႇ လၼ်ႉသုင်ဝွတ်ႇၵျီ၊ ၵၢၼ်တိုဝ်းၵမ်တျႇလီးမၢၵ်ႈၽူဝ်ႇ လၼ်ႉတွႆႈမွတ်ႇၵျီ၊ ၵၢၼ်ၵျီၼ်းထမ်းမွတ်ႇၵျီ၊ ၵၢၼ်ပီၼ် မုၼ်လဝ်ႈမွတ်ႇၵျီဢလႈ ထၢတ်ႈလုပ်ႇမုၼ်ၶမ်းလဝ်ႈမွတ်ႇ ၵျီ လိူဝ်းၶႅ်ႉ။

လိၼ်းသုတ်းမၼ်း လၢတ်ႈဢၶလွင်ႈ ထၢတ်ႈၵဵဝ်ႈ ၵူႈသိၼ်း"ၵၼ်ၵဵဝ်ႇၵၼ်တင်းပုတ်ထၵျေးတမျႃးလဝ်ႈ ၵၼ်မီးၶွႆးလုမ်ႈၾျႉႁူင်းၽီႁူင်းသၢင်တင်းသိင်ႈ တေမႃး ၵျူမ်ႈၵၼ်ၵူတ်ႇပီၼ်ၶိုၼ်းၵျၼ်ႇၵျၢင်ႈဢတႉမုၼ်ၶမ်းပုတ်ႉထ လဝ်ႈ တီႈပုတ်ထၵယႃး(မိူင်းၵိၼ်းတီးယႃး)ယၢမ်းလိဝ် သေ တေးသၶျေးထမ်း ၵွႆႈသတ်းၵူၼ်းၽီသၢင်တၢင်းလီ ယဝ်ႉၵျေႈ ၽွီးတေလုၵ်ႉမီႈၽဝ်တူဝ်ၶမ်းလဝ်ႈ တေႃႇပေႃး ဝွတ်ႇၵျီ ၵမ်ႇမီးသင်လိူဝ်ဝီ။ သျႇသၶျေႇပုတ်ႉထၵျေး သုတ်းသိင်ႈၵူႉမိူဝ်ႈၶဝၼ်ႉ ၵမ်ႇမီးၵၼ်ၵိုတ်းလိူဝ်သင် ၶဵယူႇယဝ်ႉ။

ၶပ်ႉမႂ်ၽိုၼ်ထမ်းဝႆႉလၢၼ်း ဢလႈ လွင်ႈတၢင်းမၼ်း။

ၽိုၼ်ထမ်းဝႆႉလၢၼ်းမုလ်းလသျသၶျေး လၢၼ်ႉၶျေး(လိဝ်းမီႇ) ၵၼ်မီး(16)ၽုၵ်ႇၶဝၼ်ႉ ၵျေႈ သုတ်းၵူႇတီးၶႅ်ႈ။ ပေႃးမႃးၶပ်ႉတူရ်း လွမ်းမႂ်ၽုၵ်ႇဝႆႉလၢၼ်းလိုင် တေလီးတီးၵဵပ်ႈမၼ်း ၶင်ႇၶႅ်။ ၽုၵ်ႈတီး(1) လၢတ်ႈလွင်ႈၶျေႇလဝ်ႈၵျေးတမ ၵၼ်ပီၼ်ပုတ်ႉထၶွႆးလွႆ ၵမ်ႇလၢတ်ႈ

ကွၵ်ႇပၢၵ်ႇရိုင်လီး(7)ကသူင်ၶီ။ လၢတ်ႈကွၵ်ႇပၢၵ်ႇရိုင်(9)ကသူင်ၶီ။ ဧလႈတင်းလၢတ်ႈတင်းၵိတ်း သၢင်ႈပျရမီး ရိုင်(4)ကသူင်ၶီ ပီထိင်ႈသိၼ်မၵျႇၵၢပ်ႈ။ လၢတ်ႈပျး လွင်ႈပုတ်ႉထပြႃးပိၼ်လဝ်ႈ (23)တူၼ်။ ၽုၵ်ႈတီး(2) လၢတ်ႈဧၶလွင်ႈဧတႇတင်ႈ လၵ်ႉၵျူႉဝလျႇၵူတ်ႇမီးမျး တေျႇထိုင်ပၢင် သူတ်ႇသင်ၵျႇယၶျေႇ ပွၵ်ႈၵမ်း(1)။ ၽုၵ်ႇတီး(3) လၢတ်ႈလွင်ႈပၢင်တၢင်ႇသင်ႇၵျႇယၶျေႇ ပွၵ်ႈၵမ်း (2) တေျႇထိုင် ၶၼိၵယေးထသျမၶေရ်း တိတ်ႇထမ်းၽူတ်ႇကသူဝ်းၵ။ ၽုၵ်ႇတီး(4) လၢတ်ႈ လွင်ႈ ဧတႇၶုၼ်ကသူဝ်းၵ မူိင်းပျႇတလိပုတ်ႉ ၵမ်ႉထိမ်ဧလႈ ၵေျႇသၢင်ႈပုတ်ႉထသျသၶျေး တေျႇထိုင်ၶၢင်းလၢမ်တေးဝီး လုၵ်ႉမူိင်းလဝူဝ်ႉ မျးတင်ႈမူိင်းလမ်းပုၼ်း။ ၽုၵ်ႇတီး(5) လၢတ်ႈ လွင်ႈၶၢင်းလၢမ်တေးဝီး ပိုင်ႈလဝ်ႈရသေးဝသုထိပ်ႉသေ သၢင်ႈဝၢၼ်ႈမူိင်းဧလႈ ယုၵ်ႉယွင်ႈ ပုတ်ႉထသျသၶျေး။

ၽုၵ်ႇတီး(6) လၢတ်ႈလွင်ႈၶုၼ်မင်းၵျၢႆး မူိင်းလိင်းၵျၢႆး မျးတိုၵ်ႈရုပ်ႈကဝ်မူိင်းလမ်းပုၼ်း ၶွင် ၶုၼ်မွၼ်း ၶူဝ်းရူၼ်းၶၢင်းလၢမ်တေးဝီးယဝ်ႉ ၵေျႇတင်ႈကၶျေႇလၢၵ်ႈလၢၼ်ႉၶျေး(လိင်းမိႇ) လၢတ်ႈ ဧၶပျေး ၶုၼ်ၶူဝ်းရူၼ်းမင်းၵျၢႆး တင်းလဝ်ႈမၵျသုထေရ ရူမ်ႈၵၼ်ၽူိလ်ဧၽႈပုတ်ႉထသျႇသၶျေႇ ၶင်ႈကၶျေႇလၢၵ်ႈလၢၼ်ႉၶျေးဧလႈ ထိင်ႈတၢင်ႇတီး လီလီပိုၼ်ႉတီး။ ၽုၵ်ႇတူၼ်ႈ(7) လၢတ်ႈတင်ႈ ဧတႇတၢဝ်ႉၵိုဝ်းၶျေး ၶူဝ်းရူၼ်းမင်းၵျၢႆး ယုၵ်ႉယွင်ႈပုတ်ႉထသျသၶျေး တေျႇထိုင်ကၢင်ႈၽိုၼ်ကိင် တင်းပျႇလိ ဧလႈ ကတ်ႉထၵထျႇလီလီၽိုၼ်။ ရူမ်ႈတင်းလၢတ်ႈလွင်ႈပုတ်ႉထပြႃးလဝ်ႈ ၵူျႇ ၽူတ်ႇၽီယၵ်းၽီၽၢႆး ထိုင်မူိင်းလင်းၵျ(သီႇရူဝ်ႇ)။ ၽုၵ်ႇတူၼ်ႈ(8) သိုပ်ႇလၢတ်ႈဧၶ လွင်ႈၵုၼ် လင်းၵျ ၶပေႉယမ်ပုတ်ထသျသၶျေး။ ၽုၵ်ႇတူၼ်ႈ(9) သိုပ်ႇလၢတ်ႈလွင်ႈၵုၼ်သီႇရူဝ်ႇလင်းၵျ သၢင်ႈထၢတ်ႈထမ်း၊ ဝတ်ႉဝျးကျးရမ်း ရွင်ႈရူဝ်ႈရူိင်းပိုင်းသွႆ်။ ၽုၵ်ႇတူၼ်ႈ(10) ထိုင်ၽုၵ်ႇတူၼ်ႈ (16) လၢတ်ႈဧၶ လွင်ႈပုတ်ႉထသျသၶျေး ၶပေႉထွိလင် တေျႇထိုင်ပၢၼ်ၵျၢမ်းၽိၵ်ႉၶုမုၼ်လဝ်ႈ။ ရူမ်ႈတင်းလၢတ်ႈဧၶ လွင်ႈထၢတ်ႈထမ်း ဧလႈ ၽိုင်ႈပုတ်ႉထသျႇသၶျေႇမွတ်ႇၵျၢႆ ကမ်ႇလူိဝ်သင်ဝီႉ ကၼ်တေၵျၼ်ကွၵ်ႇၽၢင်ၵျၢင်ႈဝျႈ မီးပုတ်ႉထသျႇသၶျေႇ တင်းတွႆႈလိၼ် ဧလႈ ၶူိဝ်လိၼ်လူိင်ႉ ၶီ။

လွင်ႈလၢၵ်ႇလီး ၽိုၼ်ထမ်းမုလ်းလသျသၶျေး လၢၼ်ႉၶျေး(လိင်းမိႇ)

1. လၢတ်ႈဝီႉပၢင်သူတ်ႇသင်ၵျယၶျေး (3) ပွၵ်ႈ (ပွၵ်ႈၵမ်းၶိုင်ႈ မူိင်းမၵထ၊ ပွၵ်ႈၵမ်း သွင် မူိင်းဝေႇသျႇရီႇ၊ ပွၵ်ႈၵမ်းသၢမ် မူိင်းမေးရိယ)။ ကမ်ႇလၢတ်ႈပျးပွၵ်ႈၵမ်းသီႇ တီး လင်းၵျ မူၼ်ၽိုၼ်ထမ်း တၢင်ႇကၼ်ၶဝ်။
2. လၢတ်ႈၵျးလွင်ႈပုတ်ထလဝ်ႈ၊ လုမ်းသင်ၶလဝ်ႈ ကၼ်သိုပ်ႇၽူိလ်ဧၽႈပုတ်ထထမ်း ဧလႈ ၶုၼ်လီလူိဝ်းၵမ်ႉထိမ်ပွႆႉပျး ပုတ်ႉထသျသၶျေႇၶၼေႉလီလီ။

၁. လၢတ်ႈပုၼ်ႈပိုၼ်းပုတ်ႉထပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ(၁)တူၼ် ၵၼ်ၵိူတ်ႇၵွၵ်ႇၵွၼ်တၢင်း ပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ တီႇပင်ႇၵရူႇ(ပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ တၼ်ၵႅင်ၵရူ ၊ ပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ မေထင်ၵရူႇ ၊ ပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ သရၼင်ၵရူႇ သၢမ်တူၼ်ၼႆႉ) ပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈသၢမ် တူၼ်ၼႆႉ ၼွႆႈပိုၼ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈထေရဝၢတ်ႈ ၵမ်ႇၵႃၼ်တီႉမ်ႈဝီႉၼွႆႉၽိုၼ်လွႆ(ၶေႃႈၵ ၽီး ပေႃးမီးၵေႃႈ ၵဝ်ပဵၼ်ဝႃႈ ၵၢၼ်လီပ်ႈၵႅၼ်းၽူႈတီႉမ်ႈလိၵ်ႈ ၵမ်ႇယိုၼ်းထိုင်လီႈၼႆ သေၵမ်းၶႃႈ)

4. ၵၢၼ်ႇၼပေႉပုတ်ထပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ 23 တူၼ် ၵၼ်လီႈပၼ်ၵူမ်းတၵ်ႉၼၢ(ၸွႆးၵူမ်း မၼ်းလူင်ႈၼၼႈ)တီႈၼေႃႇလဝ်ႈၵေႃးတမဝႃႈ တေလီႈပဵၼ်ပုတ်ထပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈတူၼ် ၼိုင်ႈ ၼွႆႈဝၼ်းပီႈမိူဝ်းၼၼႈ ၼီၶၼ်ႉၵွႆး။ ၵမ်ႇၼပေႉပုၼ်ႈတူဝ်ၼေႃႇလဝ်ႈငလႈ ပြႃး ပဵၼ်လဝ်ႈၵရိယမ်တ်တေယူ ၵၼ်ယင်းပီႇလီႈပဵၼ်မႈသမ်မျသမ်ပုတ်ထၼၼ်ႉ ၵျွမ်းတင်းပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈသၢမ်တူၼ် ၵၼ်ၵိူတ်ႇၵွၼ်တၢင်းပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ တီပင်ၵရူႇ လိူင်ႉၼႆ။

5. လၢတ်ႈလွင်ႈၼေႃႇလဝ်ႈၵေႃးတမ ၵတိတ်ထၢၼ်ႇပဵၼ်ပြႃးၵိုင်ၶၢၼ်း(20)ၵသင်ႇ ၼေႇယူ မၵျၢပ်ႈ ၵၼ်လိၵ်ႇဝီႉဝႃႈ-ၼေႃႇလဝ်ႈၼိုၵ်ႉယူႇၼွႆႈလွႆ(7)ၵသင်ၼေႇ မၵျၢပ်ႈ။ လၢတ်ႈၵွၵ်ႇပၢၵ်ႇ(၉)ၵသင်ၼေ မၵျၢပ်ႈ။ ငလႈတင်းၼိုၵ်ႉတၢင်းလၢတ်ႈ တင်းၵိတ်ႈ(4)ၵသင်ၼေ မၵျၢပ်ႈၼႆသေ ၵမ်ႇၵၼ်ၼပေႉပုၼ်ႈသိၼ်မၵျၢပ်ႈ(သီႇၵ သင်ႇၼေယူ ပီႈသိၼ်မၵျၢပ်ႈ မိူၼ်လိူင်ႉၵဝ်ႈၵႅၼ်းၶူႉၵၼ်မႈ)။

6. လၢတ်ႈလွင်ႈၼပေႉပၢၼ်း(၁)ၼိပ်ႉပၢၼ်း။ လိူင်ႉၼင်ႇ 1.ဂိလေသၢၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ၊2.ၶၼ်ႇ ထၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ၊3.ထၢတုၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ လိူင်ႉၼႆ။

7. ပိုၼ်းၵိပ်ႈပုတ်ထလဝ်ႈပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈသၢမ်တူၼ်လမ်ႉ-(1) ပုတ်ထပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ တၼ်ၵႅင်ၵရူ။ ထဝ်ႈၵိူတ်ႇတီႈမိူင်းပုပ်ပဝတီႇ၊ ပေႃးပဵၼ်ၽျႃးသုၼၼ်တ ငမႈလိုဝ်ႈသု ၼၼ်တတေႇဝီႇ၊ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉၵျႃႇယူႉၵူၼ်းမီးၼိုင်းသိၼ်ပီ၊ လဝ်ႈၵွၵ်ႇထိူၼ်မိူဝ်ႈၵျႃႇ ယူႉၵူၼ်းမီးၼိုင်ႈမိုၼ်ႇပီ၊ တိုဝ်းၵမ်ထမ်း(7)ဝၼ်းယဝ်ႉၶုပ်ႈလီႈရၢၼ်ႇသပ်ႉပိင်ႇရုတ ပဵၼ်ပုတ်ထပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ တီႈတူၼ်ႈမိႉတိၼ်ပဵတ်း။ လဝ်ႈသၢင်းပျႇရမီႇထမ်းၵိုင်ၶၢ ၼ်းလီႈ(16)ၵသင်ႇၼျေႇယူ မၵျၢပ်ႈ။ ၶမ်းလဝ်ႈၵဝ်ပရိၼိပ်ႉပၢၼ်ႇမိူဝ်ႈၵျႃႇယူႉ လဝ်ႈလီႈ (၈)မိုၼ်ႇပီ။

(2) ပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈတၼ်ၵႅင်ၵရူ။ လဝ်ႈၵိူတ်ႇတီႈမိူင်းမေၶရႃး၊ ပေႃးပဵၼ်ၽျႃးသုတေ ဝ ငမႈလိုဝ်ႈယသုဝ်ထရူႇတေဝီ။ မိူဝ်ႈၵျႃႇယူႉၵူၼ်းမီး(၉)မိုၼ်ႇပီ၊ လဝ်ႈၵွၵ်ႇထိူၼ်ႇ မိူဝ်ႈၵျႃႇယူႉလဝ်ႈလီႈ(7)ႁႅင်ပီ၊ တိုဝ်းၵမ်ထမ်း(15)ဝၼ်းယဝ်ႉၶုပ်ႈလီႈရၢၼ်ႇသပ်ႉ

ပိင်ႇရူတပ်ႅၼ်ပြႄးလဝ်ႈ တီႈတူၼ်ႈမိူဝ်ႈၵၢဝ်ဝၼ်း။ ၶၢဝ်းယၢမ်းလဝ်ႈသၢင်ႈပုၼ်ႈၵႂၢမ်းၶွၼ်ႈ ၶၢဝ်းယၢမ်းလဝ်ႈၵဝ်ႈၶိုပ်ႉပၢၼ်ႇ ၵမ်ႇလီႈလၢတ်ႈဝႃႉ။

(၃) ပြႄးပ်ႅၼ်လဝ်ႈသရၶင်ၵရ လဝ်ႈၵိုတ်ႇတီႈမိူင်းဝိပုလ၊ ပေႈပ်ႅၼ်ၾျႃးသုမင်ၵလ၊ ၼမႈပ်ႅၼ်ယသ်သဝတီတေႃးဝီႇမိူဝ်ႈၶၼ်ႈၵၢႆႇယူႇၵူၼ်းမီး(၈)မိုၼ်ႇပီ၊ လဝ်ႈၵွၵ်ႇ ထိုၼ်ႇမိူဝ်ႈၵၢႆႇယူႇလဝ်ႈလီႈ(7)ၵိူင်ပီ၊ တိုဝ်းၵမ်ထမ်း(1)လိုၼ်ယဝ်ႉၶုပ်ႈလီႈၷၢၼ်ႇ သပ်ႉပိင်ႇရူပ်ႅၼ်ပုတ်ထပြႄးပ်ႅၼ်လဝ်ႈ တွႆႈတူၼ်ႈမိူဝ်ႈၼၶႃးၾွႆ။ ၶၢဝ်းယၢမ်းလဝ်ႈသၢင်ႈ ပုၼ်ႈၵႂၢမ်းၶွၼ်ႈ ၶၢဝ်းယၢမ်းလဝ်ႈၵဝ်ႈပရိၶိုပ်ႉပၢၼ်ႇ ၵမ်ႇလီႈလၢတ်ႈဝႃႉ။

ၶေႃႈလူပ်းလင်ၾိုၼ်လိၵ်ႈ

မုလ်းလသၢသၶႃး - လၢၼ်ႉၶႃး(လိူင်းမိူဝ်ႇ)ၾိုၼ်ၶႅဝ်ႉ လၢတ်ႈၼသေၢသၶႃးၶိၵ်ႇ(ၵိူင်း) ယူၼ်းလုၵ်ႉတီႈလွႆမႃး၊ မႃးၶွႆးပၢၼ်လဝ်ႈၶုၼ်ပႃးလွႆ၊ မုၼ်လဝ်ႈတူၼ်လွႆ ၶမ်းၵဝ်မႃးလိမ်လိူဝ်ႈ ၶႅဝ်ႉ လၢတ်ႈၼၶဝီႉ တိမ်"ထူၼ်ႈ"။ ၶၶေႃသေၵေႃး လၢတ်ႈလွင်ႈသူၼ်လွၵ်ႇမိူဝ်ႉ ၶွႆးမိူင်းလိူင်းမိူဝ်ႇ ပ်ႅၼ်ငဝ်ႈၵဝ်ႉ ၵၢၼ်ၾိူၺ်ၼၾႃႈပုတ်ထသၢသၶေႃႇၶႅ ပ်ႅၼ်လၵ်းမၼ်းသေ ၾၢႆႇသင်ႇၶလဝ်ႈ ၾူႈ ပိုၼ်ၼၾႃႈပုတ်ႉထထမ်းၶႅဝ်ႉ လၢတ်ႈၼၶမႃး ထိုင်သၢႆမိူဝ်းလဝ်ႈမၵျသုမၶထေရၵွီး၊ ၵမ်ႇလၢတ်ႈ ထိုင်ပႃး လဝ်ႈမၵျရၢၸၵေမ်ၾီရ ၵၢၼ်တီႈၵဝ်ႈရူႉလၵ်းၵၢၼ် ၶွႆးၶေမ်းလဝ်ႈၶူးဝႃးလူင်မိူင်းယူၼ်း ၼလႈ သၢႆလိုဝ်ႉၶိူဝ်းလဝ်ႈသေၵိတ်း။ ၵဝ်လွင်ႈၶႅဝ်ႉ လၢတ်ႈလီႈဝႃး ၾိုၼ်ထမ်းမုလ်းလသၢသၶေႃႇ လၢၼ်ႉၶႃးလိူင်းမိူဝ်ႇၶႅ ပ်ႅၼ်ၾိုၼ်မၢႆတွင်း လွင်ႈၵိုတ်ႇပ်ႅၼ်မႃး ပုတ်ထသၢသၶေႃႇၶိၵ်ႇး ပၢၼ်ရွူဝ် တီးၶႅဝ်ၶၶေႃႉၵွီးယူႇ။ ပၢၼ်လဝ်ႈၶူးဝႃးလူင်မိူင်းယူၼ်းၼတႃႉ ၵူႇမီးၶွႆးတမ်ႈၶၶေႃးဝတ်ႉပႃႇလိူင် လၢၼ်ႉၶႃးလိူင်းမိူဝ်ႇတင်းပိုၵ်း လီႈလိပ်ႈၵိူၼ်းၵၼ်မိူၼ်ႈၶၢင်ႇၶႅ။

ၾိုၼ်ထမ်းတမ်ႈၶၶေႃး(ပိုၼ်း)ဝတ်ႉပႃႇလိူင် လၢၼ်ႉၶႃးလိူင်းမိူဝ်ႇၶႅဝ်ႉ လၢတ်ႈလီႈဝႃး ပ်ႅၼ် ၾိုၼ်မၢႆလွႆးတွင်းလွမ်း လွင်ႈၵိုတ်ႇပ်ႅၼ်မႃးပုတ်ထၾေႃႇသႃႇ တီႈပၢၼ်သွင်ၼလႈ တီႈပၢၼ်သၢမ်ၶႅ ယူႇ၊ (တၢင်းၵၼ်ထိုင်ၶႃႈၵဝ်ႈ ၾူႈလိပ်ႈၵိူၼ်း) လိပ်ႈၵိူၼ်းၶူၼ်ႉၶျႃႉၵူႇဝီႉၶမ်ၵႃႈၵိုဝ် တေၵိုတ်ႇမီးမႃး ၵႃႈၶၼ်တေႃႇပီႈပိင်ႇရၢႇၼလႈ တေပ်ႅၼ်ၾွၼ်းလီပုၼ်ႈပၢင်ႈပီႈပိင်ႇရၢႇ တႃႇၵူၼ်းၵူၼ်ႈလင်ၶဝ်ၵႃႈ ၶၶေႃႉၶႅၶၶေႃႉ ၶွႆႈတုၵ်းယွၼ်း ၾူႈရူႉ လၶေႃးလူင်ၶဝ်လဝ်ႈ ၶဝ်ႈလွႆပွင်ႇလွႆသေ ၶတ်းလွႆသိုပ်ႇ ၵိတ်းၵၢၼ်ၶူၼ်ႉၶျႃႉၵၼ်ၵူႇ ၵူႈၶၢဝ်းယၢမ်းသေၵမ်းၶႅ။

ပီတီႈပိုၵ်းသိတ်း(ပီမျ) ပီမိူင်း 2112 ၶိူႈ။

ဝၼ်းတီႈ 28 - 30/12/2017

ၽိင်ႈထုင်းဝဵင်းပၢင်လူင်ၵၢၼ်ၸိုင်ႈ လႄႈ ထမ်းလဝ်ႈလၢဝ်ဝီးတီင်ႈ

ၵွင်ႉသႅ လဝ်ႈၶူးဝိလယႃႇၼၼ်ႇလ[1] ၊ လၵ်းလွမ်ပေႃႉၵျႃႇတၶိယ မူင်းသီႇၵူၼ်ႇ

ၵၢၼ်တေသပ်းလႅင်းၼႄၵႃႉယၢမ်းလဵဝ်ၼႆႉ ပဵၼ်ၽိင်ႈထုင်းဝဵင်းပၢင်လူင်ၵၢၼ်ၸိုင်ႈ လႄႈ လွင်ႈၵျေႃးထမ်း ထွမ်ႇထမ်းလဝ်ႈလၢဝ်ဝီးတီင်ႈ၊ ၽၢႆႇမၢၼ်ႈၼတႉဝႃႈ ကြတ္တိကာဖျောက်ဆိပ်၊ ညီမ ခုနှစ်ဖေါ် ၼႆႉၵေႃႈ ႁွင်ႉယဝ်ႉ၊[2] ၽိင်ႈထုင်းပၢင်လူင်ၵၢၼ်ၸိုင်ႈၼႆႉ ပဵၼ်ပွႆးတၢင်ႇသွမ်းၶွႆ လၢဝ်ဝီး တီင်ႈ၊ မူဝ်ႈပွႆးတၢင်ႇသွမ်းၶွႆလၢဝ်ဝီးတီင်ႈၼႆႉ လဝ်ႈလရေးၶဝ် ၵီႇၵၢဝ်ထမ်းလဝ်ႈလၢဝ်ဝီးတီင်ႈ သေ မႃးၵျေႃးၼၶရၼ်၊ ထမ်းလဝ်ႈလၢဝ်ဝီးတီင်ႈၼႆႉ ပဵၼ်ၵပုမ်ႇ မူၼ်ၶင်ႇပိုၼ်းၶုၼ်သၢမ်လေႃး ၶၢင်းၵူးပဵမ်ႇ ၵၢၼ်သူလဝ်ႈၵဝ်းၶျႈ ယၢမ်ႈငိၼ်းၵၼ်မႃးၶၼ်ႇယဝ်ႉ၊ ပပ်ႉထမ်းလဝ်ႈလၢဝ်ဝီးတီင်ႈ ၼႆႉ ပဵၼ်ပပ်ႉလေႈသၢလင်ႇၵျႃႇသၢမ်ၵိဝ်ယၢဝ်း တၢင်းၶျေမီးမွၵ်ႈသၢမ်ၵၵ်းမိုဝ်း မီးႁူၵ်းၶၢၼ်း၊ ၶူးမေႃ ၵၢၼ်တႅမ်ႈလိၵ်ႈမူႇၼႆႉလမ်ႉ ပဵၼ်လဝ်ႈသေးၵုင်း (1874-1939) ၵမ်ႇၶၼ် လဝ်ႈဝၢၼ်ႈလိင်း၊ ညြႃႇယွတ်ႈၶမ်းၼႆႉၵေႃႈ ႁွင်ႉယဝ်ႉ၊ လိၵ်ႈထမ်းလဝ်ႈမူႇၼႆႉၵျေႃးငဝ်ႈ၊ ၵျေႃးလီႈၵူႈၵေႃႉ ၵမ်ႇလိူၵ်ႈ လရေး၊ ၶမ်ႇၵႂၢမ်းၵေႃႈၵၢင်ႈလီ၊ သင်ႇသွၼ်ၵူၼ်းယူႇ၊ ၵူၺ်းၵျႈပပ်ႉထမ်းလဝ်ႈမူႇၼႆႉ ၶွႆးသိပ်း တူဝ်ၶၼ်ႉ တေလီႈၵၼ်လိၵ်ႈမၢၼ်ႈသၢမ်တူဝ်လႄႈ လိၵ်ႈပႃႇလိၶိုင်ႈတူဝ်၊ လိၵ်ႈထမ်းလဝ်ႈၼႆႉ ပေႃးတူၺ်းၵျႃႇယူႉၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈၼႆႉလိုင် တေမီးမွၵ်ႈ(80)ပီ၊ လွင်ႈၵဝ်ထမ်းလဝ်ႈလၢဝ်ဝီးတီင်ႈ သေ ၵျေႃးၼၶရၼ် တီႈပွႆးတၢင်ႇသွမ်းလၢဝ်ဝီးတီင်ႈၼႆႉ မီးမႃးႁိုင်ယဝ်ႉ။ မူဝ်ႈၼႆႉၵဝ်းတေၵၢဝ်ၽိင်ႈ ထုင်းပၢင်လူင်ၵၢၼ်ၸိုင်ႈ လႄႈ ၵပုမ်ႇလၢဝ်ဝီးတီင်ႈၶၼ်ႇ မႃးသပ်းလႅင်းၼႄ တီႈပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႇ ၾရၢၼ်ႇလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်း(5)ၼႆႉယဝ်ႉ။

ဝဵင်းပၢင်လူင်လႄႈပွႆးတၢင်ႇသွမ်းၶွႆလၢဝ်ဝီးတီင်ႈ

ၶွႆးမူင်းတီးၼႆႉ မီးဝဵင်းၵွၼ်ႇၵၢၼ်ၵိုၵ်းပိုၼ်း ၶွႆးသႃႇသၶေႃႇ လႄႈ ၶွႆးၵၢၼ်ဝၢၼ်ႈမူင်း

[1] ၵဝ်ႈၶူးဝိလယႃႇၼၼ်ႇလၶဝ်ႈ ပဵၼ်ၶူးသွၼ်ၵျင်းမူလ်ႇတေႃႇ ပၢင်လူင်၊ လႆႈလုမ်ႈလၵ်းၶူးသွၼ်ထမ်ႇမႃႇလၵိယ ၼႂ်ႇတႃႇ (1997) ၼႂ်ႇမၢၼ်ႇ(2003)၊ လႆႈလုမ်ႈ MA (2006) M.Phil (2016). ယၢမ်းလဵဝ်တိုၵ်ႉလၵ်ႉ Ph.D တီႈလၵ်းလွမ်ပေႃႉၵျႃႇတၶိယ မူင်းသီႇရီလင်းၵႃ။

[2] ကြယ်ရှာနည်းနှင့်နက္ခတ်တာရာမှတ်စုများ ၶႄႈလိၵ်ႈ ၃။

လုၵ်ႈၸိုင်ႈ၊ ဝဵင်းၸႄႈ ႁွင်ႉဝႃႈ'ဝဵင်းပၢင်လူင်'ၸႄႈယဝ်ႉ၊ ၸွင်ႇဝဵင်းပၢင်လူင်ၸႄႈ သမ်ႉမီးလၢဝ်းၼိုဝ်းတီး မၢၼ်ႈ ပၵူဝ်ႈ တွင်ႉလိူဝ်ႈ ၶေ, ၵႃးလႃး၊ မီးပုတ်ႉထၽႃႇသႃႇ, ၶရီယၢၼ်ႉၽႃႇသႃႇ, ဢီ,သလၢမ်, ၽႃႇသႃႇ၊ သမ်ႉမီးဝႆႉ ႁူင်းတီးသွင်လင် ႁွင်ႉဝႃႈ 'ဝတ်ႉပိတၵၢတ်ႈ ၼင်ႇ ဝတ်ႉမူၺ်ႇတေႃႈ'ၸႄႈ ယဝ်ႉ၊ ၸွင်ႇၼၼ်ႉ တီႈဝတ်ႉမူၺ်ႇတေႃႈၸႄႈ သမ်ႉၵျွတ်းပွႆးတၢင်ႇသွမ်းတေႃႈ, ၸွင်ႇလၢဝ်ဝီးတိုင်ႈ ႁူႈပိ၊ ပွႆးတၢင်ႇသွမ်းတေႃႈၸႄႈ ၼတေႃႈလႃႉၵျွတ်းမႃး ၸိမ်မိူဝ်ႈဝၢႆးသေလဝ်ႈသြူႇလူင်သေႃးၽိတ ၸီႈႁွၼ်း ႁႃင်းမူၺ်ႇတေႃႈ, ပီ(1964)ၶၼ်ႉ ၵိတ်းၸိုင်ႈႁူၺ်းၸေႈယဝ်ႉ၊ ၸွင်ႇလၢဝ်ဝီးတိုင်ႈ ၵၢၼ်ဝႃႈၸႄႈ တေလီႈၶပ်ႉၵဝ် ဝၼ်းသၢင်းၵျၼ်ႉတူၵ်းၶၼ်ႉ တေႃႈထိုင်ပေႃးလီႈ(140)ဝၼ်း၊ ၸွင်ႇၵၢၼ်လီႈ (140)ဝၼ်းၶၼ်ႉ ပဵၼ်'ၸွင်ႇလၢဝ်ဝီးတိုင်ႈ' ၸေႈယဝ်ႉ၊[3] မူဝ်ႈပိ,ထိုင်ဝၼ်း ၸွင်ႇလၢဝ်ဝီးတိုင်ႈၶၼ်ႉ ၽူႈပွင်ၵၢၼ်လဝ်ႈသင်,ၶၶဝ် ၵဝ်ၶႅပ်းငမး သုံ,ၸွင်ႈႁွၵ်းသေ ၶွႆႈတၵႃ,ၶဝ် လူၵ်းၵဝ်ႁၢင်ႈႁူၺ်း၊ ၸွင်ႈ ႁွၵ်းၶၼ်ႉ တေမီးငမးမွၵ်ႈ(200)ၶႅပ်း၊ ၸွင်ႈၶႅပ်းငမးလိူဝ်းၶၼ်ႉ တႅမ်ႈဝႃႉလိူဝ်ႈ မွၵ်ႇ, မၢၵ်ႇ, ၽၵ်း ယူဝ်ႈၶေႃးၶႅဝ် ၶမ်ႉသူမ်ႈ ၶမ်ႉလိမ်း ၽိၼ်ႇ,လိတ်ႉၶျေႈပုတ်ႉထ ၽိဝ်းတႅၼ်း လိူဝ်းၸႄႉယဝ်ႉ၊ လိူဝ်သေမွၵ်ႇ,မၢၵ်ႇ,တၢင်းဢိၼ်ၶၼ်ႉ ၵၢၼ်ထူးမၼ်း သမ်ႉမီးၶႅပ်းငမး သပိတ်ႈဢြႅး၊ ၶႅပ်းငမး သၢင်,ၵၢၼ်းဢြႅး၊ ၶႅပ်းငမးလဝ်ႈသီ,ဝလိ ၼင်ႇ ၶႅပ်းငမးလဝ်ႈၵုပၵုတ်ႉတသေႁွၼ်,၊ ၽူႈလုၵ်ႈလူၵ်း လီႈမျဵဝ်းလုၵ်ႈဝၢႆႈ တေလီႈမႃးလူ,တၢၼ်းမျဵဝ်းၶၼ်ႉ၊ ၶျေႈၸွင်ႇလၢဝ်ဝီးတိုင်ႈဝၼ်းၸိုင်ႈၶၼ်ႉ ၵွၼ်ၵၢၼ်ၵဝ်မႃးတီႈႁူင်းသေ ႁၢင်ႈၶိၼ်းၶဝ်ႈသွမ်းၽၵ်းသွမ်း တႃ,လူ,တၢၼ်း၊ မူဝ်ႈႁၢင်ႈၶိၼ်းၶဝ်ႈသွမ်း ၽၵ်းသွမ်းၶၼ်ႉ ၵၢၼ်လီၶဝ်ႈလုၵ်ႈၵၢၼ်ၸိုင်ႈငတ. ပဵၼ်ႁူၼ်းၸိုင်ႈၶဝ်ႈသွမ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ႁူၼ်း ၸိုင်ႈၶဝ်ႈသွမ်းၶၼ်ႉ တေလီႈပဵၼ်မၢဝ်,သၢဝ် ႁပ်ႉၵဝ်သိၼ်ပိတ်ႉ,သေ ၶုင်ႈၶူဝ်ႈႁၢင်ႈလီ လိပ်ႈ လဝ်းၸေႈယဝ်ႉ၊ ၽူႈၵၢၼ်လူၵ်းလီႈ ၶႅပ်းငမးသပိတ်ႈဢြႅး၊ သၢင်,ၵၢၼ်းဢြႅး၊ လဝ်ႈသီ,ဝလိ၊ လဝ်ႈ ၵုပၵုတ်ႉတၶၼ်ႉ တေလီႈႁၢင်ႈၶိၼ်းလူ,တၢၼ်း တီႈရူဝ်ႉသေယဝ်ႉ. လင်,ၵဝ်မႃးတီႈႁူင်း၊ ၶမ်ႈ ၽိတ်ႈၸွင်ႇလၢဝ်ဝီးတေတိုင်ႈၶၼ်ႉ ၵွၼ်ၵၢၼ်ၸျေးထမ်းထွမ်,ထမ်းလဝ်ႈလၢဝ်ဝီးတိုင်ႈ၊ ပေႃးထိုင်ၸွင်ႇ လၢဝ်ဝီးတိုင်ႈၶၼ်ႉ သြူ,ငလႈတၵႃ, ၵွၼ်ၵၢၼ်တၢင်,သွမ်းပုတ်ႉထ ငလႈ လဝ်ႈရၢၼ်းတႃ,ၶဝ်၊ တၢင်းယူင်းၵၢၼ်း လွင်ႈလီႈၵျွတ်းပွႆးတၢင်,သွမ်းၸွင်ႇလၢဝ်ဝီးတိုင်ႈၸႄႈ 'ၶွႆႈၶွႆႈၽူၼ်တူၵ်းပၼ်မၢၼ်,″ သေ ၶွႆႈလဝ်ႈၵိုႈလဝ်ႈၶျေႈၶဝ် လီႈၽုၵ်,လီႈသွမ်းလီ″ မၢၵ်,ပူင်းရူင်းႁွၼ်ႈ ယူ,လီဢိၼ်ဝၢၼ် ၵျွတ်း တေႃ,ၵေႃ,မၢၼ်' ၸေႈယဝ်ႉ၊ ပွႆးတၢင်,သွမ်းၵၢၼ်ၸႄႈ ပေႃးထိုင်ၸွင်ႈဝႃ, မွၵ်ႈလိူၼ်သိပ်းၶၼ်ႉ သြူ, ငလႈတၵႃ, ၸွင်ႈဝဵင်းပၢင်လူင်တင်းသိုင်ႈ ၵွၼ်ၵၢၼ်ၵျွတ်းႁူႈပိယဝ်ႉ။

3 တွင်ႈထၢမ် တီႈလဝ်ႈသြူ,လူင်,သေႃးၽိ,တ (ပီႁွၼ်းႁူင်း 1964–2010) လဝ်ႈၵၢၼ်ႁွၼ်းဝတ်ႉမူၺ်ႇ,တေႃ, ထူၼ်ႈထိုင်ပႃးသၢမ်။

ၵပုမ်ႇထမ်းလဝ်ႈလၢဝ်ၸီးတၢင်ႈ

ထမ်းလဝ်ႈလၢဝ်ၸီးတၢင်ႈၼႆႉ ပိူၼ်ၵပုမ်ႇ ၵၼ်လီၶဝ်ႈလွင်ႈႁူဝ်ၶိုင်ႈ၊ ယၢမ်းလဵဝ် ႁႂ်ႈႁဝ်းလီႈ ၶိုၼ်းႁၼ် ၵပုမ်ႇလၢဝ်ၸီးတၢင်ႈ တီႈၵိူပ်ႈမၼ်းၵိတ်းၶိုင်ႈ၊ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ မီးဝၢၼ်ႈလုၵ်ႈၶိုင်ႈ ႁွင်ႉဝႃႈ ၸူႉဢုၵႃမ ၼႆယဝ်ႉ၊ ၼွႆးဝၢၼ်ႈၼႆႉ မီးသထေးၵေႃႉၶိုင်ႈ၊ သမ်ႉမီးလုၵ်ႈသွင်ၵေႃႉ၊ ၵေႃႉၶိုင်ႈၵူတ်ႇ ၼွႆးလိုၼ်ႁူၵ်ႈၼေႈ ႁွင်ႉဝႃႈ ''မွင်ႇၵသူင်ႇ''၊ ထိင်ႈၵေႃႉၶိုင်ႈ သမ်ႉၵူတ်ႇၼွႆးလိုၼ်လိူတ်းၼေႈ ႁွင်ႉဝႃႈ ''မွင်ႇၶယူင်ႇ''ၼႆယဝ်ႉ၊ ၶိင်းသထေးၼႆႉ လွင်ႈလီ၊ ၵိႉထွႆးထိမ်ပိုၼ်ႈ၊ ႁူဝ်းၵျႈ ၵဝုသူဝ်ႇ ၵမ်ႇမီးဝိႉၼေႈ လီႈၽၢၼ်သေတႃႇႁိုဝ်ႇ၊ ၼွႆးဝၢၼ်ႈၼႆႉၼင်ႇၵဝ်ႇ သမ်ႉမီးထိင်ႈလုၵ်ႈယိင်း ၶိင်းသထေး ၵူးသုၶ+ၶိူးသထေးၼမႈၵုၼ ၸိတ်းၵေႃႉ- မသီလ မၻါန မစၥၵ မဝဏ္ဏာ မသၼ် မၸိတ္တာ မသူၸ ၼႆယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၼၼ်ႉ မွင်ႇၵသူင်ႇၼႆႉ ၶႂ်ႈလီႈၶၢင်းမသီလ၊ မွင်ႇၶယူင်ႇ သမ်ႉၶႂ်ႈလီႈ ၶၢင်းမတၢၼ၊ ထိုင်ၼင်ႇၶမ်ႈၶိုင်ႈ ၶျသွင်ၵေႃႉ လင်ႇမိူဝ်းၼေႇသၢဝ် တီႈႁူၼ်း သထေး၊ ၶိင်းသထေးၼေႈၶိူးသထေး ထၢင်ႇလိူၵ်ႉၶျသေ လိုပ်ႈလူင်းႁူၼ်းပိတ်ႈ၊ ၶျပီႈၶွင်ႉ သွင်ၵေႃႉ လီၵႃႇပိုၼ်ႈၼေႈ ပႃႈၵျႇယူႇတီႈဝၢၼ်ႈ မႁႃၵါမ၊ ဝႃးသေလီႈမူးယူႇသဝ်း ၶွႆးဝၢၼ်ႈ ၼႆႉယဝ်ႉ မွင်ႇၵသူင်ႇ ၼတႇၶေႈႁူၼ်းလွမ်းၶၢင်းမၸၼ္ၵီ ၵၼ်ပိၼ်လုၵ်ႈယိင်းလဝ်ႈၶေႈလူင်ၵေႃႉ ၶိုင်ႈ၊ မွင်ႇၶယူင်ႇ သမ်ႉၼတႇၶေႈႁူၼ်းလွမ်းၶၢင်းမႁူပ ၵၼ်ပိၼ်လုၵ်ႈယိင်းၶိင်းသထေး ၵူးၽေႈၵ၊ ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈမီးတၢင်းၶတ်းလွႆမၼ်ႈၵိမ်းၼေႈ သွင်ပီႈၶွင်ႉၵႂၼ်ၵၼ်ၵိတ်းၶေႈ ၶိုၼ်ႈယွႆႇ မၢၵ်ႈမီးပိၼ်လီမူး၊ ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈမၢၵ်ႇၶဝ်ႈတဝ်ႈၶမ်ႉၸိုၼ်းတွင်း လိူင်ႇၶမ်ၶိုၼ်ႈယွႆႇမူးၼေႈ ဝၢၼ်ႈမႁႃ၊ ၵျႇမၼ်ၼ်ႉ လင်ႇလိူၵ်ႈလီႈ တၢင်ႇလိုဝ်ႈမွႆႇဝႃႈ ၶညဝတီ ၼႆယဝ်ႉ၊ ပေႈၼမႈမသီလၶဝ်ၼႆႉ သမ်ႉ ၵမ်ႇမီးလွႆႇလီ၊ ၵမ်ႇႁူႉၵျေးလူး ပေႈၼမႈမွင်ႇၵသူင်ႇ မွင်ႇၶယူင်ႇ ႁူးၵမ်ႇတိၼ်းႁိမ်ၵမ်ႇသူင်ႇ၊ ႁွပ်ႈၶၼ်ၼေႈ ၽူႈလၵ်ႉႁူၼ်းလုၼ် မူးလၵ်ႉလၵ်ႉၶူတ်ႈၵဝ် ပိတ်ႉလေးၶဝ်ႇၵျႇသေ ၽိူးၽဝ် ႁူၼ်းၶဝ်ပိတ်ႈ၊ ဝႃးၼၼ်ႉၵမ်ႇႁိုင် သထေးၵူးသုၶၼေႈသထေးၼမႈၵုၼ လီႈၽၢၼ်သေတႃႇႁိုဝ်ႇ၊ ၵိတ်းဝိႉလုၵ်ႈယိင်းၸိတ်းၵေႃႉ၊ လုၵ်ႈယိင်းၶိင်းသထေးၸိတ်းၵေႃႉၼႆႉ မိူဝ်ႈပေႈၼမႈၶဝ် တိုၵ်ႉမီး မိူင်းႁူၼ်းသေ မီးၸိုၼ်းၶမ်းယူႇၼၼ်ႉ ႁူဝ်လွႆႇသူင် ၵမ်ႇႁႃသွၼ်ပလျ၊ ဝႃးသေပေႈၼမႈၶဝ်တႃ ၵျႇ ၵမ်ႇမီးတီႈပိုင်ႈၵိင်၊ ၵမ်ႇမေႁိူတ်းႁႃၵိၼ်ၼေႈ ၶဝ်ပီႈၶွင်ႉလင်ႇၼႃႉၵျႇလူးဝၢၼ်ႈ ၶညဝတီ တီႈၵၼ်ၵမ်ႇလမ်ၵမ်ႇၵိ ၶေႈမွင်ႇၵသူင်ႇ မွင်ႇၶယူင်ႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ၼေႇႁႃၵိၼ်လၢင်ႈ ၵိၼ်ပျ ပိုၼ်ႈၶွႆးဝၢၼ်ႈ၊ ပေႈထိုင်ၶၢဝ်းပၢတ်ႇၶဝ်ႈပေႉၶဝ်ႈလိုင် ၶဝ်ပီႈၶွင်ႉလိူတ်းၵေႃႉ လင်ႇၵျႇၵိူပ်းၵဝ် ၶဝ်ႈတူၵ်းၶဝ်ႈႁူင်ႈ ၶွႆးၶေႈမွင်ႇၵသူင်ႇ ၼေႈ မွင်ႇၶယူင်ႇသေမူးၵိၼ်၊ ၵိူတ်းၼၼ်ႉသေ ယူႇသဝ်း

ႁူႉလီႈသၢမ်သီႇပီ၊ ပီၼ်ၶေႃးၾွႆႇၶႅဝ်ၵေႃႈ ၶဝ်ၵမ်ႉပႆႇၸူႉ။

ထိုင်ၶင်ႇဝၼ်းၶိုင်ႈ ၶေႃးမရူပ မိူဝ်ႈငလႇၸိူင်းပေႃးငမႈမၼ်းငလႈ သမ်ႉမႃးၸူပ်ႉသႂ်ႇ ၵူၼ်းႁိၢ်ႉသွင်ၵေႃႉ မတ်ႉၵဝ်ၶေႃးမရူပႁူႉပိုတ်ႈဝႆႉ ၶွႆးလုၵ်းၶွႆးထိုၼ်ႇႁိမ်းၶႄႈမွင်ႇၵသူင်ႇ၊ ၶဝ် ပီႈၶွင်ႉလိတ်းၶေႃး ႁူႉၵိပ်းၶဝ်ႈငလႈသမ်ႉမႃးႁၼ်သေ ဢေႇၵဝ်မၼ်းၶေႃးၵွၵ်ႇလုၵ်းမႃး၊ ၶဝ် ပီႈၶွင်ႉလိတ်းၶေႃးထၢမ်ငလႈ မၼ်းၶေႃးလင်ႇမွၵ်ႇဝႃႈ မၼ်းပီၼ်မေႃးမွင်ႇၶယူင်ႇ ပီၼ်ၶွင်ႉပွႆႉ မွင်ႇၵသူင်ႇ၊ ၶေႃးမရူပ လင်ႇမိူဝ်ႈလၢတ်ႈငၶၶိုၼ်းၾူဝ်မၼ်း မွင်ႇၶယူင်ႇငလႈ ပီႈၵိၢႈပီႈလူဝ်း မၼ်း၊ ၵွတ်းၶၼ်သေ ၶဝ်လင်ႇလီႈငိၼ်းလိုဝ်ႈၵၼ်မႃး၊ ၵူၺ်းၵႂ ၶဝ်ၵမ်ႉပႆႇၸူပ်ႉႁၼ်ၵၼ်သေ ပွၵ်ႈ၊ ဝၢႆးသေၶၼ်ႉ ထိၼ်ႈသီႇႁႃႈဝၼ်း ၶဝ်ပီႈၶွင်ႉလိတ်းၶေႃး လင်ႇႁူႉၵိပ်းၶဝ်ႈတူၵ်းၶဝ်ႈၸူင်ႈ ၶွႆးၶႄႈထိၼ်ႈ၊ မိူဝ်ႈၶၼ်ႉ မွင်ႇၵသူင်ႇ ငလႈ မွင်ႇၶယူင်ႇ လူင်းၶွႆးတူင်ႈၶႄး ၵၢင်ႈမႃးလုတ်ႇႁွင် ၽိူင်းသေ ၵဝ်တဝ်ႈမၼ်းသႂ်ႇၶွႆးၶႄႈ၊ ၶဝ်ပီႈၶွင်ႉလိတ်းၶေႃး သမ်ႉႁူႉႁၼ် မွင်ႇၵသူင်ႇ ငလႈ မွင်ႇၶယူင်ႇ၊ ၶဝ်ပီႈၶွင်ႉလိတ်းၶေႃး လီၵူဝ်လီႈၸူပ်ႉမွင်ႇၵသူင်ႇ မွင်ႇၶယူင်ႇငလႈ မိူဝ်ႈသွင်ၶ ၵမ်ႇတၼ်းလီႈႁၼ်ၶၶေႃႉ လင်ႇၵၢၼ်းၶဝ်ႈႁူႉမူၵ်းၶွႆးႁွင်ၽိူင်း၊ သမ်ႉဝႃႈၵေႃႉၶွင်ႉ မွင်ႇၶယူင်ႇ ႁၢမ်ႈယူႇၵေႃႈ ႁွပ်ႈၵမ်ႉၸူႉ ၶဝ်မႃးမီးၶွႆးႁွင်ၽိူင်းငလႈ မွင်ႇၵသူင်ႇၶႅဝ်ႉ ၵဝ်ၽိူးတုတ်ႇႁွင်ၽိူင်း သေ ၶပီႈၶွင်ႉမိူဝ်းလူးၸိူင်းၶိုၼ်း၊ ၶဝ်ပီႈၶွင်ႉလိတ်းၶေႃးၵေႃႈ ၵမ်ႇတၼ်းလီႈၵွၵ်ႇငလႈ တီႈ ႁူႉၶွႆးႁွင်ၽိူင်းသေ မိူဝ်းပီၼ်ၶေႃးၽီလၢဝ်ဝီးလိတ်းၶေႃး။ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၼွႆႈတွပ်ႇၸုင်ႇၵျေးလူး သွင်ၶ ပီႈၶွင်ႉငလႈ ၶဝ်တိတ်ႉထၢၼ်ႇၶိူဝ်ၶပ်ႈတူဝ်ၶဝ်ၶၶေႃႉ ႁူႈပီၼ်ရတၢၶေႇလိတ်းမျူဝ်းဝႆႉ ၶွႆးႁွင် ၽိး၊ ထိင်ႈဝၼ်းၶိုင်ႈ မိူဝ်ႈၶပီႈၶွင်ႉ မႃးတေႃႇၵဝ်ၾဝ်ႇၽိူင်း ႁူႉသႂ်ႇၶွႆးၶႄႈၶၶေႃႉ လင်ႇႁၼ် ရတၢၶေႇလိတ်းပိူင် မီးဝႆႉၶွႆးႁွင်တဝ်ႈ၊ ၶပီႈၶွင်ႉၵေႃႈ လူမ်းသိူဝ်းသေ ၵဝ်ရတၢၶေႇၶၶေႃႉ လေႃႉ တၢင်ႇမိူဝ်ႈၸိူင်းတင်းသိူင်ႈ။

ဝၢႆးၶၶေႃႉၵမ်ႇႁိူင် ၶေႃးၽီလိတ်းၶေႃး လင်ႇလူင်းမႃးလၢတ်ႈၶိုၼ်းပိုၼ်းလင် လွင်ႈၼွႆႈ တွပ်ႇၵျေးလူ ႏမွင်ႇၵသူင်ႇ မွင်ႇၶယူင်ႇ ငလႈ လွင်ႈလီႈၵွတ်းၵတိတ်ႉထၢၼ်ႇဝႆႉပၼ် ရတၢၶေႇ လိတ်းပိူင်လႁူႉလိူဝ်းၶၶေႃႉ တီႈၶေႃးမရူပ၊ ယၢမ်းၶၶေႃႉ ၶေႃးမရူပ လင်ႇထၢမ်ဝႃႈ ရတၢၶေႇ လိူဝ်းၶၶေႃႉ ႁဝ်းၶျႈတေလီႈၵွတ်းႁိူဝ်၊ ၵမ်းၶၶေႃႉ ၶေႃးၽီလၢဝ်ဝီးၶဝ် လင်ႇဝႃႈ ‘‘ပေႃးထိုင်မိူဝ်ႈ လိူၼ်သိပ်းသွင်မူၼ်း ငလႈ မိူဝ်ႈၶွႆလၢဝ်ဝီးတိူင်ႈၶၶေႃႉ ၸူႈၵျၼ်းၵဝ် ၶဝ်ႈၶမ်ႉသွမ်းပၢၼ်း သၢင်ႇ ၵၢၼ်းလႁူႉ တျႇၶတေႃးလူင်သေ လူႇတၢၼ်းထိုင်ပြူးတြူးသင်ႇၶျႇၵူႈပီ၊ လိၵ်ႇဝၢၵ်ႈၾွၼ်းလီ ထိုင် ၶေႃးၽီလၢဝ်ဝီးတျႇသေႇ၊ ပေႃးၵွတ်းၶဵလိုင် ၶေႃးၽီလၢဝ်ဝီး တေလူင်းမႃးလွႆးထိူမ် ၵွတ်း

ၵွႆႈပေႃႉၾၢၼ်လီ၊ ၵွႆႈတၢၼ်ႈၶဝ်ႈတၢၼ်ႈၽၢၵ်း မၢၵ်ႇပူင်းႁူင်းၵွၼ်ႈ၊ မီးလွင်ႈယၢပ်ႇၽိုတ်ႇသင်ၵေႃႈ ၵွႆႈ လၢတ်ႈၼၼ်ႉ၊ တေလွႆးထိမ်သူလဝ်ႈ ``ၼႆသေ ၶိုၼ်းမိူဝ်းမိူင်းၽီဢူႈ။

ၼၢင်းမၢႁူပ လင်ႇၵဝ်ၵၢမ်းၼၢင်းၽီၶဝ်ၼၼ်ႉ မိူဝ်းသမ်ႉၼၼ်ၵေႃႉပီၼ်ၽူဝ် မွင်ႇၼယူင်ႇ ၼလႄႈ ပီႈၵႂႃႈပီႈလူဝ်းတင်းသိၼ်ႈ၊ ဝၢႆးၼၼ်ႉ ယူႇဢူႇတၢင်းႁိုင် ထိုင်မႃးလိူၼ်သိပ်းၵဵတ်းလွင်ႈ ၼၼ်ႉ မွင်ႇၼယူင်ႇ ၵေႃႉပီၼ်လဝ်ႈၽူဝ်ၼၢင်းမၢႁူပ ပီၼ်ၶျေးၵႃႇႁူဝ်ၶိုႈႁူဝ်မဝ်း၊ ႁူဝ်ၶိုႈႁူဝ်မဝ်းမဵဝ်း ၼႆႉ ၶဝ်ပီႈၼွင်ႉတိူင်ႇပၢင်ႇၵၼ်ဝႃႈ မၼ်းၵမ်ႇယၢလီႈၼႆၼလႄႈ ၶမ်ႈဝၼ်းၽိတ်ႈလိူၼ်သိပ်းသွင် မူၼ်းၼၼ်ႉ လင်ႇဢူႇပူႇလေႃႇ ၼၢင်းၽီလၢဝ်ဝီးသေ ယွၼ်းတၢင်းလွႆးထိမ်တီႈၶဝ်၊ ယၢမ်းၼၼ်ႉ ၼၢင်းၽီလၢဝ်ဝီး လင်ႇဝႃႈ ``ၵႃႈပီၼ်ၽီပႂ်ႉတၢၼ်ႈယႃႈယၢတင်းလၢႆ လီႈမႃးပွင်းယႃႈယၢ တီႈၽီပႂ်ႉ မီႉလလီႇၼလႄႈ ၽၵ်းလလီႇၼႆႉ ပီၼ်ယႃႈယၢၽီ ၵၼ်လီသုတ်းယဝ်ႉ၊ ပေႃးထိုင်လိူၼ်မူၼ်း မိူဝ်ႈ ၽုၵ်ႈၼၼ်ႉ ဢူႇပိတ်းၵဝ်မွၵ်ႇၽၵ်းလလီႇ မႃးဢူဝ်ႈဢိၼ်တႃႇ၊ ပေႃးဢူဝ်ႈဢိၼ်ၽၵ်းလလီႇလိုင် ၵႃႈ ပီၼ်ၶျေးၵႃႇတင်းလၢႆ တၵ်ႈၵႂႃၵမ်ႇၵၢင်ႉ``ၼႆယဝ်ႉ၊ ဝမ်းၼၼ်ႉ ၼၢင်းမၢႁူပ လင်ႇမႃးၵွင်ႉၵဝ် ၽူဝ်မၼ်းမွင်ႇၼယူင်ႇသေ ဢူႇၵဝ်ၽၵ်းလလီႇ မႃးဢူဝ်ႈဢိၼ်ၼလႄႈ ၶျေးၵႃႇႁူဝ်ၶိုႈႁူဝ်မဝ်း မွင်ႇၼ ယူင်ႇၵေႃႈ ၵႂႃဢူႇဝမ်းလီဝ်။

ဢူၼ်းတင်းလၢႆၶဝ် ၽူႈလွႆၶွႆႈႁွတ်ႈထိုင် တီႈဝတ်းယႅၼ်ၼႆလိုင် ယိူင်းၵၢၼ်းထိုင် ရတၼ်ႄႉ သၢမ်လဝ်ႈသေ ၵွႆႈလူႇတၢၼ်းၶဝ်ႈၼမ်ႉသွမ်းပၢၼ်း မိူဝ်ႈဝၼ်းလိူၼ်သိပ်းသွင်မူၼ်း ၵမ်ႇၼၼ် မိူဝ်ႈၼၵ်ႉလၢဝ်ဝီးတိၼ်ႈ၊ လိၵ်ႇဝၢၵ်ႈၵူႉသူဝ်ႇပၼ်ထိုင် ၼၢင်းၽီလၢဝ်ဝီး၊ ပေႃးၵိုတ်းၼင်ႇၼႆလိုင် ၼၢင်း ၽီလၢဝ်ဝီးၶဝ် တၵ်းတူၵ်းထိုင် ၵွႆႈပေႃႉၾၢၼ်လီ မၢၵ်ႇပူင်းႁူင်းၵွၼ်ႈ၊ ၵွႆႈမၢၵ်ႈမီးၶဝ်ႈၼမ်ႉ ငိုၼ်း ၶမ်း ၵွႆႈယူႇလီၵိၼ်ဝၢၼ်ၼႆယဝ်ႉ။ ၵပုမ်ႇႁူဝ်ၼႆႉ ၽူႈလွႆၽွႆၵေႃႈ ပီႇပေႃးႁူႉငိၼ်းၼမ်၊ ဢူၼ်း ႁူႉမၼ်း တေမီးမွၵ်ႈ 50% ဢူၺ်းယဝ်ႉ။

လိုဝ်ႈလၢဝ်ဝီးၵၼ်ဢူၼ်းဢူႈမိူင်းၶဝ်ႁွင်ႉ

လိုဝ်ႈၵၼ်ၵပ်းၵႂႃႇလူၺ်ႈ လၢဝ်လုမ်းၼႆႉ မီးဝီႉတင်းၼမ်ႉ၊ လၢဝ်လုမ်းၼႆႉ ဢွပ်ႈပိုဝ်ႈမၼ်း ယူႇသဝ်း မိူၼ်ဝီးဝီႉၼလႄႈ လင်ႇႁွင်ႉဝႃႈ 'လၢဝ်ဝီး'၊ မၢၼ်ႈၶဝ်သမ်ႉ ဢွပ်ႈပိုဝ်ႈၶူတ်းမိူၼ်ဢုင်ႈဝီႉၼလႄႈ လင်ႇႁွင်ႉဝႃႈ 'လၢဝ်ဢုင်ႈ' ၵမ်ႇၼၼ် 'ဢျူဝ်ႇလဵတ်းလုၵ်ႈ' ၼႆၵေႃႈဝႃႈ၊ ဢူၼ်းမိူင်း ၵမေႇရိၵၶဝ် သမ်ႉ ဢွပ်ႈပိုဝ်ႈမၼ်းယူႇသဝ်း မိူၼ်ဢွၵ်းတၵ်းၵိၼ်ၼမ်ႉဝီႉၼလႄႈ လင်ႇႁွင်ႉဝႃႈ 'လၢဝ်ဝူၺ်'၊ ဢူၼ်းမိူင်း ယူးရူပ်ႉၶဝ် ဢွပ်ႈပိုဝ်ႈမိူၼ်ၶၢင်ႈလေႃႉထူဝ်းဝီႉၼလႄႈ လင်ႇႁွင်ႉဝႃႈ 'လၢဝ်လေႃႉထူဝ်း'၊ ဢူၼ်းမိူင်းၵိုင်ႇ ဢလၢၼ်ႇၶဝ်သမ်ႉ ဢွပ်ႈပိုဝ်ႈမၼ်းယူႇသဝ်း မိူၼ်လၢၵ်ႈထိသူၼ်ဝီႉၼလႄႈ လင်ႇႁွင်ႉဝႃႈ 'လၢဝ်လၢၵ်ႈ

ထိ ႈ၊[4] ၵူၼ်းမိူင်းၵူဝ်းရီးယႃးၶဝ်သမ်ႉ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈမၼ်းလီၵ်ႇးယူ, ၾၢႆ,ႁွင်,ၷမ်ႉၸမ်ၼေႈ ႁွင်ႉဝႃႈ 'လၢဝ်ႁွင်,ထီတ်းလုၵ်ႈ' ၶႅၼ်ႈယဝ်ႉ။ ၷပ်းၵႃ,လူၺ်ႈလွင်ႈၼႆႉ ယင်းမီးဝႆႉ ၵပုမ်,ႁူဝ်ၸိုင်ႈလူးႁွၼ်ႉ၊ ၵပုမ်,ဝႃႈဝႆႉၼႄ မူဝ်ႈၶၢၼ်ႉ မီးၼမႈမၢႆႈၵေႃႉၸိုင်ႈ၊ မီးလုၵ်ႈထီးထီတ်းၵေႃႉသေ သမ်ႉၶွႆႈႁူ,ပျေ, လွမ်းပေႈမၢႆႈၵေႃႉၸိုင်ႈ၊ တၢင်းႁူ,လူးရူၶ်းပေႈမၢႆႈၶၢၼ်ႉ သမ်ႉတေလီႈၶၢမ်ႈၸမ်ႉသေ ႁူ,လူး ရူၶ်းမၼ်း၊ လုၵ်ႈထီးမၼ်းထီတ်းၵေႃႉၶၢၼ်ႉ သမ်ႉၵီတ်းလူၼမႈၶဝ်ၼေႈ ထင်,ၵဝ်ၶ်ပ်းမၢၵ်, ၵိၼ်တမ်းဝႆႉၶွႆႈၸမ်ႉသေ ႁိူႈၼမႈၶဝ်ႁူ,လူးပေႈမၢႆႈလီႈ၊ ၼမႈၶဝ်ႈၼႆႉ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၵမ်,ႁူႉ ၽူႈလွႆ ၵဝ်ၶ်ပ်းမၢၵ်,ၵိၼ် မႃးတမ်းဝႆႉၶွႆႈၸမ်ႉၼေႈ ထင်,ယွၼ်းသူးပၼ်ၶဝ် 'ႁိူႈၶိုၼ်ႈယႆႇ,ၷတ်ႉၶ်ၼ်, ၶွႆႈလုၵ်ႈၵူႈၵေႃႉ'ဝႃႈၼႆႉ၊ ပေႈဝႃႈလုၵ်ႈထီးမၼ်းၶၢင်းတၢၵေႃႈ ၶဝ်လီႈမူဝ်ႈပိၼ် 'လၢဝ်ႁွင်,ထီတ်း လုၵ်ႈ'ၶႅၼ်ႈယဝ်ႉ၊ လၢဝ်ဝီးၼႆႉ ၵဝ်းလီႈၵၼ်ၼႄ ပိၼ်ၶၢဝ်းယၢမ်းၶၢႈမူင်းသွႆ လိူၼ်သီ, လိူၼ်ႁႃႈ လိူၼ်ႁူၵ်း လိူၼ်ထီတ်းလိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ၊ လၢဝ်လုမ်းၼႆႉ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈလၢၵ်,လီးတၢ,ၵူၼ်းသေ မီးပၢႆး ဝူၼ်ႉတၢ,မၼ်းၸမ်ဝႆႉၼေႈ ထင်,လီႈၵၼ်လိုဝ်ႈမၼ်း ပ်ၵ်,ပိူင်ႈၷၼ်ယဝ်ႉ။[5]

လွင်ႈၶိုႈၵပုမ်,ၼၶၵၼ်ၶၼ်ႈ ပိၼ်ၽိင်ႈၼင်ႈ ၵၼ်ၵူၼ်းၵူႈထၢဝ်းၶိူဝ်းၶွႆႈလုၵ်ႈၶဝ် သူၼ် လွႆၵၼ်ၸိူင်ႈ၊ ၵဝ်းယွၼ်းလၢတ်ႈၼၶ လွင်ႈၵူၼ်းသူၼ်လွႆၵပုမ်, တီးမိူင်းဝၼ်းတူၵ်းၵိတ်း ၸိုင်ႈ၊ တီးမိူင်းၵင်းၷလီတ်ႈၶၢၼ်ႉ မီးဝႆႉၵေႃလီပ်ႈရွၼ်းၵပုမ်,လုမ်းၸိုင်ႈ လိုဝ်ႈဝႃႈ Folklore ၶႅၼ်ႈယဝ်ႉ၊ လုမ်းၼႆႉ ၼတ,တင်ႈမႈမူဝ်ႈပီၶရိတ်ႈ(1878)ၶၢၼ်ႉသေၼေႈ မီးမႈပီပွင်း(140)ထမ်″ ယဝ်ႉ၊ လုမ်းၼႆႉ လီႈၵိတ်,ၵွၵ်,ပိၼ်ၼၽႈ ပပ်ႉလိၵ်ႈၽိုၼ်လိၵ်ႈတင်းၸမ်ႉ၊ တီးမိူင်းရူမ်ႈတုမ် ၵမေ,ရိၵၵေႈ မီးဝႆႉလုမ်းလီပ်ႈရွၼ်းၵပုမ်,လုမ်းၸိုင်ႈ လိူဝ်ႈဝႃႈ 'American Folklore Society' ၶႅၼ်ႈယဝ်ႉ၊ လုမ်းၼႆႉ ၼတ,ၵိတ်,ၵွၵ်,ပပ်ႉလိၵ်ႈၵပုမ်, ၼတ,ၵဝ်ပီၶရိတ်ႈ(1888) ၶၢၼ်ႉ တေႃ,ထိုင်ယၢမ်းလီဝ်၊ ယေႈပီၶဝ်ၵိတ်,ၵွၵ်,ပပ်ႉလိၵ်ႈ(4)ပွၵ်ႈ၊ ၶဝ်လီႈၵိတ်,ၵွၵ်, ပပ်ႉ လိၵ်ႈမၢႆမၼ်း ပေႈမီးႁူ,(500)လိူဝ်″ယဝ်ႉ၊ လိူဝ်သေၼႆႉ မိူင်းဝၼ်းၵွၵ်,ၵေႈ မီးဝႆႉၽိုၼ်လိၵ်ႈ ၵၼ်ၸိုင်ႈ မီးလိုဝ်ႈဝႃႈ 'Asian Ethnology' ၶႅၼ်ႈယဝ်ႉ၊ ၽိုၼ်လိၵ်ႈၵၼ်ၼႆႉ ၼတ,မႈတီး ထၼ်ႉလွမ်ၶ်တ်ႉတလီၵ်ႉ ၶွႆႈဝိင်းၼပ,ၵိင်, မူင်းၶေ, မူဝ်ႈပီ(1942)။ ဝၢႆးၶၢၼ်ႉ(21)ပီ (1963) ထင်,ၶႃ,မႈတီးမိူင်းၵျူ,ပၢၼ်, တေႃ,ထိုင်ယၢမ်းလီဝ်၊ ၽိုၼ်လိၵ်ႈၼႆႉ မၢႆပပ်ႉမၼ်း မီးႁူ,(70)လိူဝ်″ ယဝ်ႉ၊[6] လိူဝ်းၼႆႉ ပိၼ်တူဝ်ယၢင်, လွင်ႈဝႃႈၵူၼ်းတၢင်,ၶိူဝ်းၶဝ် ၶဝ်ႈလွႆၸိူဝ်ၵပုမ်,ယူ,ၶႅၼ်ၶၢၼ်ႉ

[4] http://www.redherringpuppets.com
[5] https://en.wikipedia.org
[6] ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶူၼ်ႉၶျႃႉ ပၢင်ၵူမ်ၶွၼ်,ၸၢဵၼ်ႉလီၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်း (4) ၼႃႈလိၵ်ႈ ၃-၄။

ယဝ်ႉ။ ၵပ်းၵႆႉလူၺ်ႈလွင်ႈၼၼ်ႉသေ ႁဝ်းၶႂ်ႈလၢတ်ႈဝႃႈ ‘တီႈႁဝ်းၵေႃႈ မီးၵပုမ်ႇတင်းၶမ်ႇတင်း လီၢယူႇ’ ၼႆယဝ်ႉ၊ တူဝ်ယၢင်ႇမၼ်း ၵၼ်ႁဝ်းယၢမ်းငိၼ်းၵၼ်ယူႇၼၼ်ႉ မိူၼ်ၼင်ႇၶုၼ်သၢမ် လေႃး ၶေႃင်းၵူးပဵမ်ႇ၊ ၶေႃင်းယီႈသႅင်ၵေႃႇ၊ ၶေႃင်းၵိၼ်ပူ၊ ၵႆႈလွၵ်ႇလၢင်ႈပဵတ်ႉ ထၵူႇလိူဝ်းၼႆႉ ယဝ်ႉ၊ ထမ်းထဝ်ႈလၢဝ်ဝီးတႅင်ႈၼႆႉ ပဵၼ်ပပ်ႉထမ်းထဝ်ႈ ၵၼ်ၵဝ်ၽတ်းႁေႃး မိူဝ်ႈႁိုတ်းပွႆးလူႇ တၢၼ်း ၶဝ်ႈသွမ်းၽၵ်းသွမ်း မိူဝ်ႈၼႂ်ႈလၢဝ်ဝီးတႅင်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၶေႃႈလူပ်းလင်

ၵပ်းၵႆႉလူၺ်ႈၵပုမ်ႇပႃးၶိုဝ်ၼႆႉ ႁဝ်းၶႂ်ႈလိမ်လၢတ်ႈၵိုတ်းၼိုင်ႈ၊ ပပ်ႉထမ်းထဝ်ႈမူႇၼႆႉ ၼွႆႈၶၢၼ်းၼိုင်ႈၼၼ်ႉဝႃႈ ‘မိူဝ်ႈပၢၼ်ၽြႃး သူႇၼႆႉသူႇၼၼ်ႉၵေႃႈ ၵမ်ႉလွႆႈ၊ ၼွႆႈၵျမ်းၼႆႉ ၵျမ်း ၼၼ်ႉၵေႃႈ ၵမ်ႉလွႆႈ၊ မီးၼွႆႈပပ်ႉလိၵ်ႈမၢၼ်ႈ’ ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ၊ လိူဝ်သေၼႆႉ ပေႃးတူၺ်းလိုဝ်းၶဝ် ၵၼ်ဝႃႈ မောင်ကဆုန် မောင်နယုန် မသီလ မဒါန လိူဝ်းၼႆႉၵေႃႈ ၵပုမ်ႇႁူဝ်ၼႆႉ လွင်ႈဝႃႈ လုၵ်ႉတီႈၽိင်ႈထူင်းမၢၼ်ႈမႃး ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉငတ်ႉ တိုၼ်းထၢင်ႇလဵင်ႈယဝ်ႉ၊ လွင်ႈဝႃႈၵဝ်ၽိင်ႈ ထုင်းပိုၼ်းသေ မႃးပဵၼ်ၽိင်ႈထုင်းႁဝ်းၼၼ်ႉ ၵူၼ်းၵိင်းၵလိတ်ႈ၊ ၵူၼ်းၵျႃႇပၢၼ်ႇ၊ ၵူၼ်းသီႇရိ လင်းၵႃႇၶဝ်ၵေႃႈ ႁဵတ်းမႃးယဝ်ႉ၊ ပဵၼ်ႁိုဝ်ၵေႃႈလီ ၵပုမ်ႇၶွႆႈလိၵ်ႈထမ်းထဝ်ႈလၢဝ်ဝီးတႅင်ႈၼႆႉ ယွၼ်ႉပိူင်ႈဝႃႈမၼ်းသင်ႇသွၼ်ၵူၼ်း ႁႂ်ႈလီႈလီပၢၼ်ၵတ်းယၼ်သိုဝ်ႈသႃႇငလႈ တေမီးၽွၼ်းလီ တႃႇၵူၼ်းတၢင်းၶမ်ယူႇ၊ လိူဝ်သေၼႆႉၵမ်ႉၵႃး သမ်ႉၵဝ်လင်ႇၵႃႇတီႈသေ တိမ်ႈပဵၼ်ပပ်ႉပဵၼ် ၽိုၼ်ဝီႉငလႈ တေႁိုတ်းၶိုၼ်ႈၽိင်ႈငေႈလိၵ်ႈလီးတီး ၶိုၼ်းယွႆႉမွႆႉသုင်ယိုၼ်းယၢဝ်းယူႇယဝ်ႉ။

ၽိုၼ်ၵိင်

ၸႅင်ၶမ်းလႅင်း မၢႆ 15၊ ၵိတ်ႉၵွၵ်ႉတီႈၵေႃး ဝဵင်းတႃႈၵုင်ႈ၊ 2007။
ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶူၼ်ႉၶျူႉ ပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႇၾရၼ်ႇလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်း (4)၊ ၵမ်ႇပေႃးလဝ်၊ ဝဵင်းလိူဝ်ႉ၊ 2016။
ႁူပ်ႉထူပ်းတွင်ႈထၢမ် ထဝ်ႈသြႃႇလူင်သေႃးၽိတ၊ ဝတ်ႉမူၺ်ႈတေႃႇ၊ 2008။
သန်းဌေးဦး၊ ကြယ်ရှာနည်းနှင့်နက္ခတ်တာရာမှတ်စုများ၊ ဝေဒပညာသိပ္ပံ၊ ရန်ကုန်။
https://en.wikipedia.org
http://www.redherringpuppets.com

ပိုၼ်းၸဝ်ႈၸၢႆးၶေၼ်ႇတႃႇ (ႁွင်ႉ) ၸၢႆးၵွၼ်ႇ ပၢင်လူင်

ၸဝ်ႈၸၢင်းၵျူႇၸထမ်ႇမ၊ ၵျွင်းၵွင်းမူးၵူင် ၶေႃင်းၵိၼ်ပူ၊ ပၢင်လူင်

ၵူမ်းၶမ်း

ၵႂၢမ်းတၢင်းသုတ်း ၵၼ်ၶႃႈႁဝ်း ၼေလၢတ်ႈၼၼမိူဝ်ႈၼႆႉၼႆႉ ပၼ်ပိုၼ်းၸဝ်ႈၶူးမေ လိၵ်ႈလူင် ၵၼ်မီးလိုဝ်ႈဝႃႈ ၸဝ်ႈၸၢႆးၶေၼ်ႇတႃႇ(ႁွင်ႉ)ၸၢႆးၵွၼ်ႇ ပၢင်လူင်ၼႆယဝ်ႉ၊ ၸဝ်ႈၸၢႆးၶေၼ်ႇတႃႇ(ႁွင်ႉ)ၸၢႆးၵွၼ်ႇ ပၢင်လူင်ၼႆႉၵေႃႈ ၼေလီႈဝႃႈ ပၼ်ၶူးမေလိၵ်ႈလူင် ၶွင်ႈမိူင်းပၢင်လူင်ႁဝ်းၸဝ်ႈၼိုင်ႈယူႇ၊ ၼင်ႇႁိုဝ် ပိုၼ်းၸဝ်ႈၶူးမေလိၵ်ႈလူင်ႁဝ်း ပေႃးၼေၵမ်ႇႁူင်ႈ ၵမ်ႇႁႃၼၼ်ႉ ႁဝ်းၶႃႈလိူဝ်းပၼ်ၼေႃႉတၢင်းၶိူဝ်း ၸင်ႇၼေၵဝ်ပိုၼ်းၵိုဝ်ႈမၼ်းၸဝ်ႈ ၵၼ်လီႈ သႂၵ်ႈႁျႁၼ်မႃးၵမ်ႈၽွင်းၼေ ၼေၶူၼ်ႉၶျူႉလူၼၵျႃႉ၊ တႃႇလိူဝ်းၵၼ်လီႈမီးသုၼ်ႇလီၼေ မႃး ၶိုၼ်ႈႁွတ်ႈပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႉၽရၼ်ႉလိၵ်ႈလူင်ႁဝ်း ၵၼ်ႁွတ်ႈထိုင်မႃး ပွၵ်ႈၵမ်း(5) ၸတ်းႁိတ်းတီႈ ဝဵင်းပၢင်လူင်ၼႆႉတင်းသိၼ်ႈယူႇၶႃႈၵေႃႈ။

လိုဝ်ႈ-	ၸဝ်ႈၸၢႆးၶေၼ်ႇတႃႇ (ႁွင်ႉ) ၸၢႆးၵွၼ်ႇ ပၢင်လူင် (လိုဝ်ႈမူဝ်ႈလိၵ်ႉ-ၸၢႆးၶမ်းၼိၼ်ႇ)
လိုဝ်ႈပေႃႈၼမႈ-	လုင်းၸၢႆးၵျွင်းတ+ပႈၸၢႆးမျူႉ
ပီၵိူတ်ႇ-	ပီၵေႃးလႃႇ(1272)ပီၶရိတ်ႉ(1910)လိူၼ်ပဵတ်ႇမူၼ်း၊ ဝၼ်းသဝ်၊ ယၢမ်းၵၢင်ၶိုၼ်ႈမွင်း။
တီႈယူႇ-	ဝၢၼ်ႈၶေႃးလိုၼ်း၊ ၵူင်ႇၶေႃးတၢတ်ႇ၊(ယၢမ်းလီဝ် ၵူင်ႇပၢင်ရူး)၊ ဝဵင်းပၢင်လူင်၊ မိူင်းလီႈၶႃႈ။
ပီၶၢမ်ႇသၢင်ႇ-	ပီၵေႃးလႃႇ(1280)ၼၼ်ႉ၊ ပီၶရိတ်ႉ(1918)
တီႈၵျွင်း-	ဝတ်ႉသီႇရိမင်ႇၵလႃႇၶေႃးလိုၼ်း၊ ၵူင်ႇၶေႃးတၢတ်ႇ၊ (ယၢမ်းလီဝ် ၵူင်ႇပၢင်ရူး) ပီလူင်းပၼ်ၵူၼ်းရူၼ်းၶိုၼ်း-ပီၵေႃးလႃႇ(1286)၊ ပီၶရိတ်ႉ(1924)
ပီတေႇၶေႃးရူၼ်း-	ပီၵေႃးလႃႇ(1290)ၼၼ်ႉ၊ ပီၶရိတ်(1928)
လိုဝ်ႈမေးၶေႃင်း-	1။ ပႈၶေႃင်းၼီ(လီႈၶႃႈ) 2။ ပႈၶေႃင်းသူလျ်ႇထုင်ႇ(မိူင်းၼၢႆး)
လုၵ်ႈလၢင်း-	လီမွင်လွႆႈလွမ်း ၵမ်ႇလီႈမီးဝီႉ ၶေႃႇတၢ်ၼ်းၶိူဝ်ႈသေၵေႃႉ။
ပီသိၼ်ႈၵၢမ်ႇ-	ၵႃႇယု(78)ပီ၊ မိၼ်းမိူဝ်ႈပီၵေႃးလႃႇ(1350)ၼၼ်ႉ၊ ပီၶရိတ်ႉ(1988)၊

လူဝ်ႈပၢၼ်ၶဝ်ႈထၢမ်းသျ,သၶျေ,ၼိူဝ်ၵျွင်း

ထီးၶမ်းၡ်ႅင်,ၼီႉ မိူဝ်ႈၶၢမ်,သၢင်, ၵျ,ယုလီႈသိပ်းပီ၊ လိုဝ်ႈလဝ်ႈသၢင်,ၡွင်ႉဝုႈ ‘‘လဝ်ႈသၢင်, ၶၽၼ်,တျ,’’ ၶိုၼ်းပ်ီၼ်လဝ်ႈသၢင်, တမ်ႈတီႈဝတ်ႉသီ,ရိမင်,ဂလျ,ၶျေးလိုၼ်း၊ ၵိူင်,ၶျေးတ်ီတ်,၊ (ယၢမ်းလ်ီဝ်)ၵိူင်,ပၢင်ရူႈ၊ မ်ၼ်ႈမိူဝ်ႈ ဂပ်ႈဝၢၼ်းပၢၼ်မိူင်းသုၵ်ႉယုင်ႈ မိူဝ်ႈပီၵျေးလျ,(1280)တ်ီမ်၊ ၶိုၼ်းပ်ီၼ်လဝ်ႈသၢင်, သွၼ်ၵဝ်တၢင်းမေျ တမ်ႈတီႈꩡျ,လဝ်ႈဝိလိၼ်,တျ,၊ ဝတ်ႉသီ,ရိမင်,ဂလျ, ၶျေးလိုၼ်း ၵိူင်ၶၢဝ်းတၢင်းရူၵ်းပီသေ၊ ၵျ,ယုထူၼ်ႈထိုင်မႈ(16)ပီၶၽၼ်ႉ လင်,မီးလွ်ၶွ်ႈပ်ီၼ် ရျှၢၼ်းသိုပ်,ၶၡုင်ႈမ်ၢသၢင်,ဂၢၼ်းၵွ်ျ,ထ်ိင်ႈ၊ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၵျ,ယု ပီ,တ်ီမ်သၢဝ်းငလႈ ၵမ်,လီႈၶိုၼ်း ပ်ီၼ်ရျှၢၼ်း၊

ပီလူင်းပ်ီၼ်ၵူၼ်းရိူၼ်းၶိုၼ်း ငလႈ သိုပ်,ၶၢဝ်းတၢင်းသွၼ်ပီ,ရျ,

ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈၽိင်ႈတိုၼ်းပ်ီၼ်လူင် ၶွ်ႈလူၵ်ႈတင်းသ်ီင်ႈၼီႉ ၵမ်,မၼ်ႈၵမ်,ၵိုမ်းသေ မေျ လ်ီၵ်ႈလီးၶ်ိႉထွၵ်,ယူ, ၶူဝ်းၶူဝ်းယွ်းယွ်းငလႈ မၼ်းလဝ်ႈလူင်းပ်ီၼ်ၵူၼ်းရိူၼ်းၶိုၼ်းၶိယဝ်ႉ၊ ထိုင် မႈၵျ,ယုလီႈ(16)ပီ မ်ၼ်ႈမိူဝ်ႈပီၵျေးလျ,(1286)ၶီႈ၊ ပီၶရိတ်ႉ(1924)ၶၽၼ်ႉ ၵွ်ျ,သွၼ်ၵ်ီၼ်း ၵဝ် တၢင်းမေျပီ,ရျ,လင်,ဂျ, တမ်ႈတီႈလဝ်ႈသေးၵုင်း ဝၢၼ်ႈလိင်း လေႈဝ်ိင်းမိူင်းၶွင်ၶိယဝ်ႉ။ လဝ်ႈသေးၵုင်းၼီႉ ꩡျ,မွၵ်,ၶမ်းၶိၵျေႈ ၡွင်ႉယဝ်ႉ။ မၼ်းလဝ်ႈသွၼ်ၵ်ီၼ်းၵဝ် တၢင်းမေျပီ,ရျ, လင်,ဂျ, ၵိူင်ၶၢဝ်းတၢင်းသၢမ်ပီ။ မေျလီယဝ်ႉ ၵၢၼ်းပိုင်ႈဂိၼ်ၵုင်,ပီ,ရျ, ၵၼ်လီႈသွၼ်မႈၶိ ယဝ်ႉ၊ ထီးၶမ်းၡ်ႅင်,ၼီႉ ပ်ီၼ်ၽူႈရျၢၼ်,လ်ီတ်းလ်ီဝ်ႈၽွ်းၽိၢၵျေႉၼိုင်ႈသေ မိူဝ်ႈၵျ,ယုလီႈ(39)ပီ၊ ပီၵျေးလျ,(1311)ၶီႈ မ်ၼ်ႈမိူဝ်ႈမၵျ,တေ,ဝီ, ၵျေႉပ်ီၼ်မေးၶၢင်း လဝ်ႈၯျေႉလီးၶျႈ လဝ်ႈၶုမ်, ၶွၼ်းၽေးၶၽၼ်ႉ၊ လဝ်ႈၯျေႉလွ်ႉၡွ်ႈလဝ်ႈလရေး လိူဝ်းၵၼ်မေျလင်,ဂျ,ၶဝ် တ်ီမ်ႈဝၢၵ်,ပၼ် ၵျေႉ ၵၼ်ပ်ီၼ်မေးၶၢင်းၶွၼ်းၽေးၵွ်ျ,ၶိငလႈ လဝ်ႈလရေးၵွၼ်,ၡဝ်း တ်ီမ်ႈလင်,ဂျ,သေ ဝၢၵ်,ပၼ် လဝ်ႈၯျေႉထုၵ်,လွ်ၶျေ,ငလႈ ပၼ်သူးထီႉၼိုင်ႈ လီႈရူႉၶင်ေ,ၶိယဝ်ႉ။ လီၵဝ်ၵုင်,မုၼ်လွမ်းယူ,။

ငတ,တ်ီမ်ႈလိၵ်ႈလင်,ဂျ,ထမ်းꩡျးလဝ်ႈ ငလႈ ပီတေ,ၶျေႈရိူၼ်း

ပီၵျေးလျ,(1289)ၶီႈ၊ မိူဝ်ႈၵျ,ယုလီႈ(19)ပီၶၽၼ်ႉ ၶိုၼ်းမႈယူ,ဝ်ိင်းပၢင်လူင်သေ ငတ, လတ်ီမ်ႈလိၵ်ႈ လင်,ဂျ,ထမ်းꩡျးလဝ်ႈ၊ လီႈရူႉဝုႈလရေးၵွၼ်,ၼီႉ ပေႈဝုႈမီးပၢင်ပွ်ႈမႈလိုင် မၼ်း လဝ်ႈဂီႉတ်ီမ်ႈပႈ လိၵ်ႈၵေႈပျ,မင်,ဂလျ,လိူဝ်းၼီႉလွ်ယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၶၽၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈတ်ီမ်ႈပႈ ၵွ်ၢမ်းပၢၼ်ဂဝ်, လၢတ်ႈသ်ီင်း ပၢၼ်မိူဝ်ႈပေႈထဝ်ႈၶၽၼ်,တထီး တိုၵ်ႉၶုမ်,သေ ၵွၼ်ရူဝ်ၵူၼ်း ၶုမ်,ၶဝ် ဂႈလၢတ်ႈသ်ီင်းၶၽၼ်ႉ လီႈရူႉဝုႈ လရေးၵွၼ်, ပ်ီၼ်ၵူၼ်းၵျေႉတ်ီမ်ႈပၼ်ၵွ်ၢမ်းၶိယူ,။ မၼ်းလဝ်ႈငတ,လတ်ီမ်ႈ လိၵ်ႈလင်,ဂျ, ထမ်းꩡျးလဝ်ႈ မိူဝ်ႈၵျ,ယုလီႈ(19)ပီ တေျ,ထိုင်ၵျ,ယု

လီႈ(60)ပီပီႊ ထိုင်မႃးပီငေႇးလ႑,(1296)ၼီႈၼၼ်ႉ လီႈတ်ႉမ်ႈလိၵ်ႈ ပိတၵၢတ်ႈသၢမ်ႁွင်လင်,ၵ႑, ထမ်ႈတြႃးၽီ,တီး၊ သုၵ်ႈသီ,လၶၢၼ်းတွီႈငဝ်ႈ၊ ထီင်ႈထမ်ႈတြႃးလဝ်ႈ လီၢလီၢပပ်ႉ၊ ပပ်ႉလိၵ်ႈကၼ် မၼ်းလဝ်ႈတ်ႉမ်ႈဝိႉ လီႈၵုၵုၼ်မီးယူ,(23)ပပ်ႉ ကၼ်ပီ,ၵုၵုၼ်ငေႇး တေမီးတင်းၼမ်ယူ,၊ ထိုင်မႃး ပီငေႇးလ႑,(1290)ၼီႈၼၼ်ႉ ၼတ,ၶႃႈရှိၼ်းၵိုၵ်းၵၼ် တင်းၶၢင်းၼီႉ၊ လီႈရှူႉဝ႑ႈ ၶၢင်းၼီႉၼီႉ ပီၼ်ၵူၼ်းဝၢၼ်ႈတွၵ်, ၶႃႈမၢင်း လီႈၶႃႈၼီယဝ်ႉ၊ လရေးၵွၼ်, ယၢမ်ႈၼတ,ၶႃႈရှိၼ်းသွင်ပွၵ်ႈ၊ ပွၵ်ႈၵမ်းသွင်ၼီႉ ၼတ,ၶႃႈရှိၼ်းၵိုၵ်းၵၼ် တင်းပႃးၶၢင်းသူၺ်,ထုင်, မိူင်းၼီၢး လီႈရှူႉထီင်ႈၼင်, ၼီ၊ ကၼ်လီမွင်လွၺ်ၼတႉ ကမ်,လီႈမီး လုၵ်ႈၶေႃ,တ်ၼ်းၶိုဝ်းရှမ်ႈၵၼ်ဝိႉသေငေႇး။

လူဝ်ႈပၢၼ် ၼလႈ ၶႃႈၵၢၼ်ကၼ်ယၢမ်ႈၵွၼ်ရှူဝ်ၵ်တ်းသၢင်ႈမႃး

လူဝ်ႈပၢၼ် ၼလႈ ၶႃႈၵၢၼ် ကၼ်ယၢမ်ႈၵွၼ်ရှူဝ်ၵူၼ်းတင်းၼမ် ၵ်တ်းသၢင်ႈဝိႉပြႃးမၵ႑, မျၢတ်ႈမုၼ်ၼီ ကၼ်လီႈၵုၼ်မီးဝိႉ ၼွႆးႁွင်းပြႃးလူင်(လင်ၵဝ်ႉ) ဝတ်ႉမင်,ၵလ႑,မူၺ်,တေႃ,၊ တီး ယၢမ်ႈၵ်တ်းသၢင်ႈ ပၢင်ပွႆးပရိယတ်ႉတိသတ်ႉထမ်မပ႑,လၵ်ၼ်,လဝ်ႈၼၼ်ႉ ပီၼ်လရေးၵွၼ်,ၵုဝ်း လီႈၵွၼ်ရှူဝ်ၵူၼ်းတင်းၼမ်သေ ႁူ,ပၢင်းတီးဝီင်းမၼ်းတလေး(ဝီင်းတ႑,လိူဝ်,)မႃးၼီယဝ်ႉ၊ မိူဝ်ႈ လီဝ်ပြႃးမၵ႑မျၢတ်ႈမုၼ်ၼီၼီ လီႈၵုၼ်ပၢင်းႁူ, ၵ်တ်းတီးဝိႈသ႑ ၼွႆးဝၢင်းႁွင်မူးၶၢမ်,မိူင်း ၶႃႈႁွင်း မင်,ၵလ႑,မူၺ်,တေႃ,ၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ထိုင်မႃးပီငေႇးလ႑,(1321)ၼီႈၼၼ်ႉ ၶဝ်ႈပႃးသီၼ်ႈမီၢၽူႈၵွၼ် ရှူဝ်ၵ်တ်းသၢင်ႈဝတ်ႉမင်,ၵလ႑,မူၺ်,တေႃ, ကၼ်ထူၼ်ႈထိုင် လင်မီၢသွင်ၼၼ်ႉယူ,၊ ထိုင်မႃးပီငေႇး လ႑,(1327)ၼီႈၼၼ်ႉ လီႈၵွၼ်ရှူဝ်ၵူၼ်းတင်းၼမ်သေ ၼတ,ၵ်တ်းသၢင်ႈ ႁွင်းပြႃးလူင်ဝတ်ႉ မင်,ၵလ႑,မူၺ်,တေႃ,၊ တီးကၼ်ယၢမ်ႈၵ်တ်းသၢင်ႈ ပၢင်ပွႆးပရိယတ်ႉတိသတ်ႉထမ်,မပ႑,လၵ်ၼ်, လဝ်ႈ မႃးၵူႈပီပီ တေႃ,ပေႃးၶွတ်ႈထိုင် က႑,ယုပၢင်ပွႆးတ်ႉမ်ႈတွပ်,လိၵ်ႈၵုဝ်းထိုင်မႃး ပွၵ်ႈၵမ်း(49) ၼၼ်ႉယူ,။ လီႈရှူႉဝ႑ႈ ကၼ်ၵ်တ်းသၢင်ႈႁွင်းပြႃးလူင်ၼီႉ သီင်ႈၼိုၼ်းမၢၼ်ႈသွင်သီၼ်ၼီယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ လီႈရှူႉထီင်ႈဝ႑ႈ မိူဝ်ႈပီငေႇးလ႑,(1334)ၼီႈၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈ ယၢမ်ႈႁူ,ၼုင်ႈမိ သၢင်,ၵၢၼ်းရိၼ်ႈ ပီၼ်တူင်,လၽ ၶဝ်ႈၵျင်ႉၵမ်တြႃး ၶၢဝ်းတၢင်းၼွႆးဝ႑,သၢမ်လိူၼ် တီးဝတ်ႉၵမ်,မ ထၢၼ်းမူ,လမိၼ်းၵုၼ်း ဝၢၼ်ႈၶႃႈၶၢၼ် ၸေႃးဝီင်းမိူင်းၼီၢးၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ပေႃးထိုင်လိူၼ်ၵမ်မွႆ,မႃး လွမ်းၼင်,ၽိုင်,ထုင်းတီးၵုဝ်းမီးဝိႉၼၼ်ႉ ၽွမ်ႉၵၼ်ၵ်တ်းပီၼ် ပၢင်ၶုၵ်းထူပ်းၵုင်,မုၼ်လဝ်ႈၶူးမေႃ တီးၵုဝ်းသေ လဝ်ႈလရေးၵွၼ်, ယၢမ်ႈပီၼ်ၶေႃ,ယၵပၢင်ပွႆးမႃးၽွင်ႈ လီႈရှူႉထီင်ႈၼင်,ၼီ။

``ပပ်ႉလိၵ်ႈကၼ်လဝ်ႈရေးၵွၼ်,တ်ႉမ်ႈဝိႉ``

(1) သုတ်ႈသီ,လၶၢၼ်းတွီႈငဝ်ႈ(ပီထုတ်,)ပီသ႑,သၶႃ,-2554-ပီငေႇးလ႑,-1359

(2) သုတ်ႈသီ,လၶၢၼ်းတွီႈသွင်(ပီထုတ်,)ပီသ႑,သၶႃ,-2543-ပီငေႇးလ႑,-1361

(3) မင်,ၵလတ်ႉထတီ,ပၼီ,

(4) ၶေႃးသူႇဝၼ်ႇၶျေႃႇၵၼ်ပူ(ပီထုတ်ႇ)ပီသျႇသၶျေႇ - 2443 - ပီၵေႃးလျႇ - 1360
(5) ဝိၶေးပျႇရျႇလိၵၼ်ႇ
(6) ဝိၶေးပျႇလိတ်ႈ(ပီတ်ႈမ်ႈ) - ပီၵေႃးလျႇ - 1299
(7) ဝိၶေးမၵျႇဝျႇ
(8) ဝိၶေးလူလဝျႇ(ပီတ်ႈမ်ႈ) - ပီသျႇသၶျေႇ - 2459
(9) ဝိၶေးပျႇလိဝျႇ(ပီတ်ႈမ်ႈ) - ပီသျႇသၶျေႇ - 2460 - ပီၵေႃးလျႇ - 1299
(10) ၵၽိထမ်ႇမျႇပထၢၼ်း(ပီတ်ႈမ်ႈ) - ပီၵေႃးလျႇ - 1300
(11) ၵၽိထမ်ႇမျႇပုၵ်ႇၵလပိင်းရၢတ်ႈ(ပီတ်ႈမ်ႈ) - ပီၵေႃးလျႇ - 1300
(12) ၵၽိထမ်ႇမျႇယမိူၵ်ႈၵျမ်း(ပီတ်ႈမ်ႈ) - ပီၵေႃးလျႇ - 1306
(13) ၵၽိထမ်ႇမျႇဝိၽင်း
(14) သုတ်ႈပထေႇယဝျႇ
(15) သိပ်းလၢတ်ႈပၢင်လူင်
(16) ၽူရိတၢတ်ႈလၢတ်ႈတေႃႇၵျီး(ပီတ်ႈမ်ႈ) - ပီၵေႃးလျႇ - 1309
(17) ပျႇရမီႇသိပ်းပိူင်(ပီတ်ႈမ်ႈ) - ပီသျႇသၶျေႇ - 2494 - ပီၵေႃးလျႇ - 1312
(18) လဝ်ႈဝေႇသၼ်ႇတရျႇ(ပီတ်ႈမ်ႈ) - ပီသျႇသၶျေႇ - 2539 - ပီၵေႃးလျႇ - 1309
(19) ပၸ်ႇလေးသၢဝ်းသီႇ(ပီထုတ်ႇ) - ပီသျႇသၶျေႇ - 2539 - ပီၵေႃးလျႇ - 1357
(20) သုတ်ႈသီႇလၶၢၼ်ႇ၊သုတ်ႈမၵျႇဝျႇ၊သုတ်ႈပထေႇယဝျႇ(ပီတ်ႈမ်ႈ) - ပီသျႇသၶျေႇ - 2494
(21) လိၶတ်ႇထပျႇသၶီႇသူၺ်ႇပျိႇဝင်ႇ(ပုတ်ႇထဝင်ႇ)(ပီတ်ႈမ်ႈ) - ပီသျႇသၶျေႇ - 2494
(22) မၶျေးသထလၢတ်ႈတေႃႇ ၵူးမင်ႇတူးၶၢၼ်း
(23) မင်ႇၵလတ်ႇထတီႇပၶီႇ

လူပ်းလင်

လွမ်းၶင်ႇၶျႈၵဝ်း လီႈၼူၼ်ႇၶျူႇလူငၶင့်ျ ပိုၼ်းလဝ်ႈလၶေးၵွၼ်ႇ ပၢင်လူင်ၶိႇ ပေႃး တေၵဝ်တၢင်းၵၼ်ထိုင်ၶျႈၵဝ်းသေ လိမ်လၢတ်ႈလိုင် လဝ်ႈလၶေးၵွၼ်ႇၶိႇ လီႈဝႃး ပဵၼ်ၽူး ၵတ်ႇၶၼ်ႇလိၵ်ႈလီႈပၢပေႇ ပဵၼ်ၶူးမေ ၶွင်ႈမိူင်းပၢင်လူင်ၵဝ်း လဝ်ႈၶိုင်ႈယူႇ၊ လွမ်းၶင်ႇ လဝ်ႈ လၶေးၵွၼ်ႇၵဝ်း ယၢမ်ႈၵွၼ်ရူဝ်ၵီတ်းသၢင်ႈ ၵၢၼ်တၢင်းလီမႈတင်းၶမ်ၶၼ်ႇလိုင် တေလီႈဝႃး မၼ်းလဝ်ႈ ပဵၼ်ၽူးမီးၵုင်ႇမုၼ် ၶိူဝ်လိူဝ်ႇၶိူဝ်းလိၵ်ႈလီႈပၢပေႇၵဝ်းယူႇ၊ ၵၼ်ထၢင်ႇလဵင်ႈသေ ပိူၼ်ႈငတႇ ၵၼ်မၼ်းလဝ်ႈၵွၼ်ရူဝ်ၵီတ်းသၢင်ႈ ၵျွင်းၿျႃးလူင် ဝတ်ႇမင်ႇၵလျႇမူၺ်ႇတေႃႇ၊ တီႈ ၵၼ်ၵဝ်းယၢမ်ႈပိုင်ႈၵိင်သေ ၵီတ်းသၢင်ႈပၢင်ပွႆးတမ်ႈတွပ်ႇလိၵ်ႈၶၶင်ႇယဝ်ႇ။ ၵမ်းလိုၼ်း ယွၼ်း

ၸႂ်ႈၾူးၶိုၼ်ႈၵွတ်ႈပၢင်ၵုမ်ႁဝ်းၶဝ်တင်းသဵင်ႈ ငလႈ သတ်းတဝ့ႁတင်းလီ၊ ၵတ်းယဵၼ် ယၢၼ်ၼၼ် သိုဝ်းသ႑ႁ ၶျေးၵ႑ႁၵၢင်းၵိသေၵမ်း။

ၽိုၼ်ၵႃႇ

(1) ပပ်ႉပိုၼ်းၵ်ပ်ႈ ၵၼ်မီးတီႈလဝ်ႈၶူးၼၼ်ႉတိယ(ပၢင်လူင်)

(2) တွင်ႈထၢမ်တီႈ – ပေႈထဝ်ႈၼၼ်ႉတထီး ပွၵ်ႉ(1) ဝီင်းပၢင်လူင်

(3) တွင်ႈထၢမ်တီႈ – လဝ်ႈလရေးသဵၼ်ဝၼ်း၊ ဝၢၼ်ႈလၢင်ႈၶမ်း၊ ဝီင်းပၢင်လူင်။

(4) ပပ်ႉပိုၼ်းၼၢင်းၵိၼ်ပူ။

(5) ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶူၼ်ႉၵျႉ ပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႉၾုရီၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်း(4)

ပိုၼ်းၵလွင်းသိူဝ်ၽိူၵ်ႈ

လုင်းလၶဵဝ်း ပိင်ႈရၢ၊ ပွၵ်ႇ(1)၊ ပၢင်လူင်

မူႈလိၵ်ႈၸဝ်ႇ ၽူႈတႅမ်ႈမၼ်း ၵမ်ႈလၢႆႈႁူဝ်ႇ၊ ၵေႇသိုပ်ႈတွင်ႈပၢၼ်ႇမၼ်း ပဵၼ်ပူႈထူး+ပူႈထူး၊ ဝၢၼ်ႈၼွႆးလမ်ႇ။ ၵၢႈယုလိၵ်ႈ မီး(95)ပီ။ ပဵၼ်လင်ႈၵၢႈၼမ်ႇၵႂၢမ်းသၢမ်ၵိဝ်။

ၼၢၼ်းပၼေႈမ- ဝိႈၽြႃး တြႃး သင်ႈၼႃႈ ရတၼေႈသၢမ်လဝ်ႈသေယဝ်ႇ သိုပ်ႈၼီႈပိုၼ်း ၶုၼ်ႈ ၶွၼ်ၶမ်း ၿြၵ်ႉမတၢတ်ႈ၊ ၶၢင်းမေး လီႈလိုဝ်ႈ ၶၢင်းမိၽျႃးၵုင်ႈမႃႈရီႈ၊ ၼႃႈမီးလုၵ်ႈယိင်း(7)ၶၢင်း၊ ၵၼ်ပဵၼ်ၶၢင်းလိုၼ်း ပိုၼ်ႈၶၼ်ႇ ယွၼ်ႇပိုဝ်ႈလီႈမီးဝူတ်ႈလၢတ်ႈၵွၼ်ႈ လီႈၵၢဝ်ႇရၢင်းမူတ်ႇသူမ်ႈ ပွိႈလွင်ႈလူင်းလွမ်းၼမ်ႇၼလႈ ထိုင်မႃး ပဵၼ်လုၵ်ႈၶုၼ်ၶွၼ်ၶမ်း လီႈၼၢမ်ႈတၢမ်ႈၵၼ်မၼ်းၶၢင်း လီႈၵိတ်းဝီႇၶၼ်ႇ ထိုင်တီႈလီႈလူမ်ၼမ်ႇၵူႈယဝ်ႇ၊ ၶၢင်းလၼ်ႈတမုၼ်ႈၼၼ်ႇ ဝီးသေလူမ်ၼမ်ႇၵူႈၼၼ်ႇ ယွၼ်ႇပိုဝ်ႈဝူး တၢင်းၵျၢင်ႇသီႈလၵႃးပႃး တိမ်″ထူၼ်ႈ″ယူႈၼလႈ ထိုင်တီႈမၼ်းၶၢင်း လွင်ႈၼမ်ႇၵူႈ တၼ်းလီႈလိတ်းဝၼ်းတိမ်″ၶၼ်ႇ လဝ်ႈရသေႇလီႈမူးၼၵႈၼသႈ ၵွၵ်ႈၼမ်ႇၵူႈယဝ်ႇ၊ ယွၼ်ႇၶၼ်ႇ ၵူၼ်းႁဝ်းၼူးၵေႈ ပေႃးဝူႈတီႈသေလၢတ်ႈၸဵႇၶၼ်ႇ ၵၼ်ၵိုတ်းတၢင်းလင် လီႈလူႈတၢၼ်းပၼ် သွမ်းလိတ်းၶၼ်ႇၵေႈ ပေႃးမူးတူရ်ႉၶွင်းပိုၼ်းၸဵႇၵေႈ တေလီႈႁၼ်ထၢင်ႈ လိင်ႈလီငၢမ်းယူႈယဝ်ႇ ။

ၵၼ်(2)။ ။ၼီႈၼၶလူရ်ႈ ၶွင်းမိူင်းပႃႈရူႈၶသီႈ မီးၼမႈမႃႈၵေႇၸိုင်ႈ ႁၢလိင်ႇၼမႈတၢမွတ်ႈ မူး တၢင်းၵိုင်တၢင်းၶၼ်းယူႈယဝ်ႇ။ မၼ်းၶၢင်း လီႈႁၢမွၵ်ႈႁၢတွင်ႁၢၽိုၼ်းသေ လိင်ႇလုမ်းလူး ၼမႈတၢမွတ်ႈမၼ်းၶၢင်း ၵူႈဝၼ်း၊ ထိုင်မူးထိင်ႈဝၼ်းၸိုင်ႈ မၼ်းပူးၽေႇပူးပဵမ်းသေ ၼဝ်ရူရ်ႈၼဝ်ႈ လွိၵူႈ ၵတၢႈဝၼ်းၶၼ်ႇ လိတ်ႈၵေႈမိႈ သီႈၵေႈလိူတ်ႈ သမ်ႇလိုမ်းပူးတဝ်ႈၼမ်ႇၼလႈ လင်ႈ သမ်ႇမုင်ႈၼိုၼ်ႈၵူႈၸိူဝ်ၵွင်း လင်ႈႁၼ်မၢၵ်ႈၵိုၼ်ၵေႈလႃႈ လုၵ်ႈယွႆႈၶေႈၼလႈ လင်ႈၵၢၼ်းၼိုၼ်ႈၵူႈ ၶွင်းၵွၵ်းလွၵ်းမၢၵ်ႈၵိုၼ်ၶၼ်ႇ လီႈႁၼ်မီးဝီႇၼမ်ႇၼလႈ ထၢင်ႈဝူႈပဵၼ်ၼမ်ႇၽေၵင်ၸဵသေ ၵဝ် မိုဝ်းမၼ်းၶၢင်းဝၵ်ႇၵိၼ်၊ ပေႃးမၼ်းၶၢင်း လီႈၵိုၼ်လူင်းၼွႆးၵူႈၵေႈ ယိၼ်းပဵၼ်ၵိုမ်ႇမိႈသၢၼ်ႈမူး ၶွင်းတူဝ်မၼ်းၶၢင်းၵမ်းလိဝ်ယဝ်ႇ။ ၵၼ်မၼ်းၶၢင်းလီႈၵိၼ်ၵူႈၶၼ်ႇ ပဵၼ်ၼမ်ႇယိဝ်ႈသိူဝ် မူး ယိဝ်ႈဝီႇ တီႈၸိူဝ်ၵွၵ်းလွၵ်းမၢၵ်ႈၵိုၼ်ၶၼ်ႇၸဵယဝ်ႇ။ မၢၵ်ႈၵိုၼ်ၶၼ်ႇ တၢင်းယွႆႈ(16)ဝူး၊ သုင်(12)သွၵ်ႈၸဵယဝ်ႇ။

ယွၼ်ႉမၼ်းၶေႃင်း လီႈၵိၼ်မ်ၼ်ႈၶမ်ႉယ်ဝ်ႈသိူဝ် ၶိူဝ်ၵွၵ်းလွၵ်းမၢၵ်ႇ,ၵိုၼ်ၶၶၼ်ႉငလႈ လီႈလပ်းတွင်ႉပႃးၶငေ်းဝီႉ၊ ၵမ်ႇ,ၵိူင်ၵမ်ႇ,ၶေႃၼ်း ၵိူတ်,မႃးလုၵ်ႈယိင်းၵွၼ်ႇ,ငေ့ႉၶိုင်ႈ။ လုၵ်ႈယိင်း ၵွၼ်ႇ,မၼ်းၶေႃင်းၶၶၼ်ႉ ယွၼ်ႉဝႃႈၵမ်ႇ,မီးပေႃးငလႈ ပိူၼ်ႈၵွၼ်ၵၼ်ၵိူဝ်ႉလ်ၼ်ႈဝႃႈ ‘‘ၵေႃးလုၵ်ႈ လီႈပိူၼ်ႈ’’ၶီ ၵမ်ႉၶမ်ယဝ်ႉ။ ပေႃးမၼ်းၶေႃင်း လီႈငိၼ်းပိူၼ်ႈဝႃႈ ‘‘ၵေႃးၵမ်ႇ,မီးၵူႈ’’ၶီငေ့ႈ လင်,ထႃမ်ငမႈမၼ်းၶေႃင်း ဝႃႈ ‘‘ၵူႈၶႃႈပ်ၼ်ၾွႆႇ ပိုင်ႈငမႈၵုဝ်းၶႃႈလႃတ်းမွၵ်,ပၼ် လုၵ်ႈယိင်းသေ ၵမ်း’’ၶီတိၵ်း’’ငလႈ ငမႈမၼ်းၶေႃင်းငေ့ႈ လင်,ဝႃႈ ‘‘လုၵ်ႈယိင်းၵဝ် ၵမ်ႇ,လွႆႈလုၵ်ႈၵၢင်လီ ၵမ်ႇ,မီးပေႃးၶီ ၵမ်ႇ,လွႆႈ၊ ယႃ,ထၢင်,လိူင်ႉၶၶၼ်သေၵမ်း လုၵ်ႈၵူၺ်ႉ၊ ငမႈလီႈၵိၼ်မ်ၼ်ႈၶမ်ႉ တီႈၶိူဝ်ၵွၵ်းလွၵ်းမၢၵ်ႇ,ၵိုၼ်ၶၶၼ်ႉသေ လီႈလပ်းတွင်ႉပႃးပုမ် ပ်ၼ်မႃးမွႆႈၶေႃင်းၶီႉၵမ်းလ်ဝ်ယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၶၶၼ်ငလႈ ပေႃးမွႆႈၶေႃင်း ပ်ၼ်သိူဝ်ၾိူၵ်, ၵၼ်မႃးယ်ဝ်ႈဝီႉ ၶိူဝ်မၢၵ်ႇ,ၵိုၼ်ၶၶၼ်ႉယဝ်ႉ’’ၶီ ယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၶၼ်ႉ လုၵ်ႈမၼ်းၶေႃင်း သုဝၼ်,ၶငေ့,လီ, မိူင်းပႃ,ၵျ,ၶသီ, ၵၼ်ႁွင်ႉလိုဝ်ႈဝႃႈ ‘‘ၶေႃင်းသ်ၢင်ၵျႃ,လၼ်,တႃ,’’ၶၶၼ်ႉ ယွၼ်ႉသီ,လၵုႃးပႃး ၵမ်မၼ်ႈပၼ်ႈၵ်ၼ်,ငလႈ လွမ်းသိႈၵုပေႃး မၼ်း သိူဝ်ၾိူၵ်,ၶၶၼ်ႉငေ့ႈ ၵႃးတေႉ၊ ပေႃးမၼ်းၶၶၼ်ႉငေ့ႈ တိူင်,သိလ်ႉလႃ,သေ ‘‘သင်ဝႃႈ လွႆႈလုၵ်ႈၵဝ်တေႉငေ့ႈ ၵွႆႈၵျေႃသဝ်လ်ဝ်ၶၶၼ်ႉ ၾုတ်းမႃး’’ၶီငလႈ ယွၼ်ႉသိၼ်ထမ်းမၼ်ႈၵ်ၼ်, ငလႈ ၵျေႃသဝ်လ်ဝ်ငေ့ႈ လီႈၾုတ်းမႃးတေႉၶီယဝ်ႉ။

ၵၼ်(4)။ ။ၶိုၼ်းၶိႈ ၶေႃင်းလၼ်,တမုၶီ, ၵၼ်လွင်ႈလူင်းမႃးလွမ်းၶမ်ႉၶၶၼ်ႉ မၼ်းၶေႃင်းငေ့ႈ ၵ်တ်းဝေ,ယႃ,ဝိလ်ႉလ လဝ်ႈၵသေႉသေ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈမၼ်းၶေႃင်းလီႈၵ်တ်း ဝေ,ယႃ,ဝိလ်ႉလၵူႉသူဝ်, တီႈလဝ်ႈၵသေႉငလႈ လင်,မီးမႃဝ်,ၶငေ့ႈ ၵွင်ႉလိုဝ်ႈဝႃႈ ‘‘မၶီၵုင်,တမ,ၶဝေ’’ ၵဝ်ၵၼ်တင်း ၶေႃင်းလၼ်,တမုၶီ,သေယဝ်ႉ ပေႃးၶငေ့ႈမၼ်း ၵ်တ်းဝ်င်းၵင်,ၵပတ်ႉတ တီႈၵိမ်းၵျင်းလဝ်ႈၵသေႉ ၶၶၼ်ႉ ပ်ၼ်ၶႃယူ,၊ ၵမ်ႇ,ၵိူင်ၵမ်ႇ,ၶေႃၼ်း သမ်ႉမီးလုၵ်ႈလၢဵးငေ့ႉၶိုင်ႈ လိုဝ်ႈဝႃႈ ‘‘သီ,ၵုလၵ်ႉၵျ, ၵုမ,ၵ’’ၶီယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၵသေႉသွၼ်ပၼ်ၵ,ထ, ပဝ်,မွႆမိႉမွႆတွၵ်, ယ်ၼ်းပ်ၼ်ၵုၢင်ႈၵူႈမ်ဝ်း’’ပၼ် မင်းသႃးသီ,ၵုလၵ်ျ,၊ မၼ်းလင်,ပဝ်,ၵ,ထ, ၵ်တ်းၶူၵ်ႉၶ်ဝ်သေ မႃးငလ,ၶွႆးၵျေ ၶေႃင်းသ်ၢင်ၵျ, လၼ်,တ,ၶၶၼ်ႉ ထိုင်ပေႃးလီႈပ်ၼ်ၾူဝ်ပ်ၼ်မေႃးၵၼ်ၵွႆ,ယဝ်ႉ။ ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်း သိူဝ်ၾိူၵ်,ငိူၵ်ႈ ၵၢင်းလီး ၵၼ်ဝႃႈၶၶၼ်ႉ လုၵ်ႉတီႈ လုၵ်ႈလၢဵးသီ,ၵုလၵျ, ငလႈ လဝ်ႈၶေႃင်းသ်ၢင်ၵျ,လၼ်,တ, ၶၶၼ်ႉသေ ပ်ၼ်မႃး‘‘ၶိူဝ်းသိူဝ်လီး’’ၶီၶႃႈယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းသဝ်ႁိၼ်ႄလႈ ပိုၼ်းပိၼ်ႇပိတၵၢတ်ႈ ႁူမ်ႈလူၺ်ႈၵွင်းမူးၵူင် ဝဵင်းပၢင်လူင်

ထဝ်ႈထရေးသၢင်ႇသႃႇ၊ ပွၵ်ႉ(4)ၸွင်လဵင်ႉ၊ ပၢင်လူင်

ၵႂၢမ်းၶေမ်း

မိူင်းလီးၶႃႈ၊ တူင်ႇဝဵင်းပၢင်လူင် ၵၢၼ်ပီးၸွင်ႉၸိုဝ်းတီးတင်းၶေမ်ႁူႉၵၼ် မိုတ်ႈႁူႉၵၼ်ဝႃႈ ပဵၼ်မိူင်းၶေႃင်းၵိၼ်ပူ ၶေႇလွင်းထဝ်ႈ (101)ပၢၵ်ႇပၢႆၸိုင်ႈပႃး မီးပိုၼ်းမႃး ႁိၵ်ႈထိုဝ်ႈ (ဝဵင်းပၢင်လူင်) မီးမႃးမိုဝ်ႈပၢၼ်လႆႈ ၸဵဝ်ၸၢၼ်ႉ ၵမ်ႇႁူႉၵမ်ႇတွင်းၵၼ်သေတႃႉၵေႃႈ တူၺ်းၵဝ်ၵွင်ႈတီႈ လိၼ်ၸူးဝဵင်းလူင်ၶႃႈမ်း ထဝ်ႈသီႇႁထၢၵ်ႈၵျူႇငလေႈ ၶေႃင်းသုဝၼ်ႇၶေႇ ၵိၼ်ပူ ၵွင်းမူးၵူင် သၢၵ်ႈ သေႇလၵ်းထၢၼ် ႁၼ်ယူႇမီးယူႇ လီ"ငမ်း"ၶႃႈၵေႃႈ။

ပီ(1947) ထဝ်ႈၽေႉၵိၵ်ႇၵူၼ်းမိူင်း လီႈၵေႇသၢင်ႇ (ၵျွၵ်ႉတဵင်ႇ) သဝ်ႁိၼ်ႄလႈ လိၵ်ႈႁူမ်ႈမီႈပၢင်လူင်၊ ပီ(1956) ထဝ်ႈၽေႉ ငလေႈ သင်ႇၶႃႇ မၵျႇထေႇရၶဝ်ထဝ်ႈ ပိၼ်ႇၵဝ်လိၵ်ႈၵႂၢမ်း ပြႃး မႃးပိၼ်ႇပဵၼ်ၽိင်ႇတီး ၵေႇသၢင်းဝတ်ႉပိတၵၢတ်ႈ ငဝ်ႈငုၼ်းမုၵ်ႉလုမ်းလူင်သင်ႇၶႃႇလိုင်ႈတီး ဝဵင်းပၢင်လူင်။ ပီတီး(2109)ၸီး ၸူးဝႃးပေႃးသိၼ်ထမ်းဝုၼ်းလုမ်ႉ ယေႃးၶိင်းႁွတ်ႈထိုင် ပၢင်လူင် သေ ၵွႆႈပဵၼ်တီးမီႈတွင်းဝၼ်းၵူတ်ႇ(ပီၵွၼ်းၶမ်း) ထဝ်ႈၸူးလူင်ပႃႇမွၵ်ႉၶ တွၵ်ႉတိူဝ်ႇ ထမ်ႇမသႃႇမိ ၵွင်းမူးၶေႃင်းၵိၼ်ပူ ႁွင်ႉဝႃႈ''ၵွင်းမူးၵွင်ႇမင်ႇၵလႃႇ ၵမ်ႇၽေႇၵတ်းယၢၼ် ထမ်ႇမသႃႇမိလုမ်ႉမိူင်း'' ၸဵယဝ်ႉ။

ၵိင်လူၺ်ႈႁူဝ်ၶေႃး တီႈၸိုဝ်ၸိူဝ်ႉသေ တေၸူၼ်ႉၸူႉသပ်းၶေပိုၼ်းၵွႃႇ သင်ဝႃႈမီးတီႈၵမ်ႇ ထုၵ်ႇၵမ်ႇမိၼ်ႈၵွႃႇၸိူဝ်ႈ ၼိၼ်းတေႃးဝၢင်းၸူင်ႉပၼ် ၸိုဝ်တူဝ်ၶႃႈသၵ်းၵမ်း ယွၼ်းၵၼၸုယၢတ်ႈ ယႂ်ႇ"ၶေမ်"ၶႃႈၵေႃႈ။

ႁွတ်ႈထိုင်မႃး မွၵ်ႈပီ(19)ႁူဝ်ပၢၵ်ႇပီၶၼ်ႉ ၵွပ်ႈလီႈထုၵ်ႇတၢင်း ၶျေမ်းမၢၼ်ႈ ပၢၼ်မၼ်း တလေး ၵမ်ႇတြႃး တိူၵ်းတိူင်မႃး ၸိုဝ်မိူင်းတီးၵဝ်ႈၵိုးၶျေသေ ၶုၼ်သၢင်ႇႁႃႉ ၶုၼ်သၢင်ႇတူၼ်ႈ ႁူင်း (ၶုၼ်ၵိူင်ႇတင်ႈငဝ်ႈလိုင်ႈ) မိူင်းသိၼ်ဝီ ထင်ႇၵွၼ်ၵဝ်ၵူၼ်းမိူင်းလုၵ်ႉၽိုၼ်ႉ လူၺ်ႈလီး ယိပ်းၵွင်ႈၵၢင်ႇသေယဝ်ႉ လီႈၵဝ်မိူင်ႈတီးၵဝ်ႈၵိုးၶျေလွတ်ႈလိူဝ်း ၵွၼ်ပူၼ်ႉၵွၵ်ႇ တူဝ်ႈၵၢမ်း ၶၢတ်ႈၽွင်းငမ်း ၶုၼ်ၶျေမ်းမၢၼ်ႈ ပၢၼ်မၼ်းတလေး (ဝဵင်းရတၼေႇပုင်ႇ) မိူဝ်ႈပီ(1881)ၸီး၊ ယူႇပဵၼ်မိူင်းလွတ်ႈလိူဝ်း (ႁၢမ်းလွင်ႈသူင်ႇသူၺ်ႇ၊ သူင်ႇၶွၼ်ႇ) မႃးတေႃႇထိုင် ပၢၼ်ၶုၼ်ၵၢင်း ၵိတ်း ႁုပ်ႈယိုတ်းၵဝ်မိူင်းတီး မိူဝ်ႈပီ(1887) ၸၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃးပီ(1890) ၶၼ်ႈၵၢင်ၵိတ်း ထႅဝ်ႇမိူင်းတႆး ၵဝ်ႈၵိူးႁေႃ ပဵၼ်ၵွၼ်ႇ(33)မိူင်းသေ ၽွင်း ငၢမ်းလွမ်းမီးမီး(10)ၶေႃႈမႃး ၶွင်ႈပီ(1897) ၶၼ်ႈၵၢင်ၵိတ်း ၵဝ်မိူင်းတႆး(33)မိူင်း ၵွၼ်ႇၶဝ်ႈႁူမ်ႈ ၶွင်ႈလိုဝ်ႈလေႃးမိူင်းမၢၼ်ႈ(ဗမႃႇပျီႇၼၼ)ၼႆယဝ်ႉ။ ၵဝ်ၵွၼ်ႇဝႆႉပႃးတွႆႈ ၵၢၼ်ၽွင်းငၢမ်း လိုင်ႈမိူင်းၵိင်း တိယိူဝ်ႈၼႆထိင်း၊ ဝၢႆးသေၼၼ်ႉ ၵွပ်ႈလဝ်ႈၽွႃႉမိူင်းတႆး ၵွၼ်ၵၼ်သၢၼ်ၶတ်းၼလႄႈ ထိုင်မႃးပီ (1937) လၢင်ႇၵဝ်မိူင်းတႆး(33)မိူင်း ၵွၵ်ႇၶွင်ႈလေႃးမိူင်းမၢၼ်ႈသေ မႃးဝႆႉတွႆႈၵၢမ်းၶေႃတ်ႈ ၶၼ် ၵၢင်းၵိတ်းၵမ်းသိုဝ်ႈ ၶွင်ႈမိူင်းလုမ်းလၢႆးပွႆႉပႃး(Protectorate States)ၼႆမႃး တေႃႇထိုင်ပၢင်ၵုမ်လူင် မိူဝ်ႈပီ(1947)ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပေႇၼေႇပေႃႇဝႃႇရီႇ(5-6) ရီႇလႃႇၶၢမ်ႇလဝ်ႈၽွႃႉ ၽူႈတၢင်တူဝ်ၵူၼ်းမိူင်း သၼ်လွီၶၢင်၊ သၼ်လွီၶျင်း ၶွတ်ႇၽွတ်ႈၶွင်ႇထီႇ သၼ်လွီလိုင်ႈတႆး၊ မၵ်းမၼ်ႈ တမ်းဝၢင်းလၵ်းသဝ်ၵိၼ်ၼ် (ၵျၵ်ႉ တိၵ်ႈ) တႆးမီႈၵိုၵ်းပိုၼ်းၵိုၵ်းမိူင်း ၵီႈတ်းပႃးလွမ်ပိဝ်တႆး၊ လိူင် ၶိဝ် လိူင် ၵၢင်မၼ်းမီးဝူင်းလိူၼ် ၶေႃႈယၢဝ်း(5 ပေ, 3 ပီႇၵ်ႉ)၊ ၶေႃႈပွတ်းၵၢင်(3 ပေ, 3 ပီႇၵ်ႉ)၊ သီလိူင် သျႇသၼေႃႇပုတ်ႉထ၊ သီၶဵဝ် ႁၢဝ်းသၼ်လွီ ၽိၼ်ႇလိၼ်လိုင်ႈတႆး၊ သီလိူင် တႆးႁဝ်းမီးလိူတ်ႈႁတ်းႁၢၼ် ပိင်းၵူၼ်းၶွင်ႈလုမ်းၽွႃႉ၊ သီၶၢဝ်ယူႇၵၢင် ဝူင်းလိူၼ် တႆးႁဝ်းလွႆႈၽိူၵ်ႇလိုၼ်းၶၢဝ်သႂ်ႈ။

ၵွမ်းတၢင်ႇတူင်း လွမ်ပိဝ်တႆး ၶၼ်ပရၢၼ်, သီႇပေႃႉ ၼလႄႈ ၶၼ်ပၢၼ်းလိူင်, လဝ်ႈၽွႃႉ ၼမ်ႉသၼ်, ၼတႇတီမ်ႈဝီႉ၊ ၶိူဝ်းတႆးၶိူဝ်းၵျႃႇလႃႇ ႁူမ်ႈသိင်ၵၼ် ႁွတ်ႈမႃးတေႃႇထိုင် ဝၼ်းမိူဝ်ႈလိဝ် ယူႇယဝ်ႉ။

(1947) လိူၼ်ပေႇၼေႇပေႃႇဝရီႇ(7)ဝၼ်း တတ်းသိၼ်မၵ်းမၼ်ႈ ပဵၼ်ဝၼ်းၶိူဝ်းတႆး ယၢမ်း (4:30)ၶေႃႈထီး ၵႃႇႁၢင်ႇၶိုၼ်ႈ ႁူဝ်မိူင်းသႂ်ႈ တႆးႁဝ်းၼတႇပူၵ်းတူင်းလွမ်ပိဝ် ၶွင်ႉၵွမ်းတၢင်ႇ လွမ် ပိဝ်သေ ၼပ်ႉယမ်လွမ်ပိဝ်ႁဝ်း။

(1947) လိူၼ်ပေႇၼေႇပေႃႇဝရီႇ(8)ဝၼ်း ၶၢဝ်းယၢမ်း(6:30)ၶေႃႈထီးၼၼ်ႉ ပူဝ်ႇၶျူၵ်းၵွင်ႇ သၢၼ်း ႁွတ်ႈထိုင်ပၢင်လူင်၊ ႁူပ်ႉထူပ်းလဝ်ႈၽွႃႉ ႁူမ်ႈၽူႈတၢင်တူဝ် ၶၢင် ၶျင်း ၵဝ်ၶၼ်ၵၢင်ၵိတ်း ၵၢၼ်ပဵၼ်ၽူႈတၢင်တူဝ် လူင်ပွင်လိုင်ႈ မိူင်းၵၢင်းၵိၼ်း မိသ်ႉသတိူဝ်ႇပွတ်ႉထွမ်ႇလီး (AG.Bottomiey) တင်းလဝ်ႈသိုၵ်း ရီးသ်ဝိလ်းလိယမ်း (Ltco.D.R.RESS.williams.mp) ၵီႈတ်းပဵၼ်သၵ်ႉၶိ သၢၵ်ႈသေႇသေယဝ်ႉ လီႈတူၵ်းလူင်းႁူမ်ႈၵၼ် ၵေႃႇတင်ႈလိုင်ႈမိူင်းႁူမ်ႈတုမ် ၼလႄႈ လီႈလူင်း လီးမိုဝ်ႈႁူမ်ႈၵၼ် (9)ၶေႃႈ၊ ဝၢႆးမႃး လီႈႁူႉလၵ်းၵၼ်ဝႃႈ လိၵ်ႈႁူမ်ႈမီႈပၢင်လူင် (Written Agteement) ၵၢၼ်ၶၢမ်ႇပိုၼ်ႉ ၼိူဝ်ၼမ်ႉလွႆႈၽွမ်းႁူမ်ႈ (Un-written Agreement) သီႇၶေႃႈ-

1. တေလီႈပဵၼ်ပၵ်းပိူင် မိူင်းႁူမ်ႈတုမ်- ၶွင်ႈပၵ်းပိူင်မိူင်းႁူမ်ႈတုမ်ၼၼ်ႉ။

2. တေလီႈမီးလွင်ႈၾၢင်ႇပိူင်း။
3. တေလီႈမီးလွင်ႈတဵပ်းတတ်းၶၢင်းၶေႃ။
4. တေလီႈမီးလွင်ႈၽၢတ်ႇၵွၵ်ႈ မိူဝ်ႈၼႂ်းၽၢတ်ႇၵွၵ်ႈ ၼႆသေ ႁူမ်ႈၵၼ်လီႈလွတ်ႈလႅဝ်းႁွၼ်းၶေႃ မႃး မိူဝ်ႈဝၼ်းထိ(4)၊ လိူၼ်ၵျၼ်ႇၼဝေရီႇ(1948)ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၶေႃႈတူၵ်းလူင်း ပၢင်လူင် (9) ၶေႃႈ

1. လိူၵ်ႈတင်ႈၽူႈတၢင်တူဝ် (မိူင်းတီးၵေႃႉၼိူင်ႈ) ႁူမ်ႇပၢႆၽွင်းလူင် ၼႄႇလူင်ပွင်လိူင်ႈ လုဝ်ႈ ၶဝ်းမိူင်းမၢၼ်ႈ။
2. ၽွင်းလူင် ၽူႈတၢင်တူဝ်မိူင်းတီးၼၼ်ႉ လိူဝ်သေၵၢၼ်ၵဵတ်ႇၸၶ ဢလႄႈ ၵၢၼ်တိတ်းတေႃႇ ၼွၵ်ႈမိူင်း။
3. လိူၵ်ႈတင်ႈၽူႈတၢင်တူဝ်မိူင်းတီး၊ မိူင်းၶၢင် ဢလႄႈ ၶျၢင်းသေ တင်းသၢမ်ၵေႃႉ ၵဵတ်းၵၢၼ် ႁူမ်ႈၵၼ်လွမ်းမိူင်း။
4. ၽွင်းလူင် ၽူႈတၢင်တူဝ်ၼၼ်ႉ ပိၵ်ႉဝႃႈၶၢပ်ႇပုၼ်ႈၽွၼ်း ၵၢၼ်တင်းမူတ်းၵေႃႈ ပေႃးမီးပၢင်ဢုမ် ၶၢင် ၶျၢင်း မီးသုၼ်ႇၶဝ်ႈႁူမ်ႈၵုပ်ႇၵူဝ်းလွမ်း။
5. မိူင်းတီး မီးသုၼ်ႇလီႈၽွင်းငမ်းတူဝ်ၵဝ်ႇ၊ မီးသုၼ်ႇလီႈတဵပ်းတတ်းၶင်းၶေႃတိမ်ထူၼ်ႈ။
6. တႃႇမၵ်းမၼ်ႈ ၶူဝ်းမီးလေႈမိူင်းၶၢင်ၼၼ်ႉ ၵွၼ်တၢင်းမိူဝ်ႈပီႇတဵပ်းတတ်း ၼႄႇသၽႃႇဝ ထုၵ်ႇမီး လေႈမိူင်းၶၢင်ယူႇ။
7. မိူင်းတီး မီးသုၼ်ႇလီႈၶပ်ႉပူၼ်ႈ လွင်ႈတီႇမူဝ်ႇၶရေႇၼီႇ လၼ်ႉလုမ်ႈၽႃႉ။
8. မိူင်းတီး မီးသုၼ်ႇလတ်းၵၢၼ် လွင်ႈငိၼ်းတွင်း ပုၼ်ႈမိူင်းၶၢင်းၶေႃ။
9. ငိၼ်းတွင်းတႃႇလွႆႈ ၶၢင် ဢလႄႈ ၶျၢင်းၼၼ်ႉ ၶူဝ်ႈလီႈပိူင်းၵၼ် တင်းမိူင်းမၢၼ်ႈ။

ၶၢင် ၶျၢင်း တီး ၵုပ်ႇၵူဝ်းၶပ်ႉၶိုင်ႁူမ်ႇ။ တင်း(9)ၶေႃႈၼၼ်ႉ ပၢၼ်ၶေႃႈလီႈလႆ ၶေႃႈတူၵ်း လူင်း (ၵတိၵဝုတ်ႈ) လိၵ်ႈႁူမ်ႈမိူဝ်ပၢင်လူင် ၵၼ်တဵမ်ႈဝီႉတင်းလိၵ်ႈလီးယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းပိတၵၢတ်ႈဢလႄႈ ဝီင်းပၢင်လူင်

မိူဝ်ႈပီၵေႃးလႃႇ(1319)တူဝ် ၼင်ႇၶိုဝ် ပိတၵၢတ်ႈပႃႇလိ တေပိၼ်ႇသိင်ႁူမ်းတီး ၼင်ႇၶိုဝ် ၶိူဝ်းတီး တေမီးတၢင်းႁူႉတၢင်းမေ ၵႈပၢၼ်ပိတၵၢတ်ႈသၢမ်ႁွင် လိၵ်ႈၵွၼ်ႇလိၵ်ႈလူင် ၶိုၼ်းပိၼ်ႇ ၵဵတ်းႁူမ်းတီးသေ ဝီးသႃႇသၶေႃႇတူၵ်းၶိုင်ႈၵၢင် လဝ်ႈၶမ်းသိူၵ်ႈ ၶိုၼ်ႈပၢၼ် လူႇမျူဝ်းလု (လုတ်ႉ တေႃႇၶေႃႇယၵ) ယူႇၼၼ်ႉ ၼႂ်ႈၶူဝ်ႈပိတၵၢတ်ႈတီး ပိၼ်ႇၵွၵ်ႈမႃး လင်ႇမႃးတွင်းပၢၼ်ႇ လဝ်ႈသြႃႇ လူင် ႁွင်းယုမ်းပွင်ႇ၊ ဝီင်းမိူင်းသူႈ ၽတ်ႉတၼ်ႇတ ပိင်ႇရႃႇပေႃးၵ။ ပီၶရိတ်ႉ(1958) ၼၼ်ႉ၊

ထင်ႋကွၼ်ၵၼ်ပိၼ်ႇ ပိတဂါတ်ႈတီးမုႈယူႇယဝ်ႉ။

ၶၼ်ႇၵိုပ် တေမီးတၢင်းႁူႉ တၢင်းမေ ၵႃးပီႈၸၼ်ပိတဂါတ်ႈသၢမ်ၵွင် လိဂ်ႋကွၼ်ႇလိဂ်ႋလူင် ၶိုၼ်းပိၼ်ႇၵႅတ်ႈပီႈၸၼ်ပႅၵ်ႇသူ၊ ငွၼ်ႈတီး ထူ၊ၶၢတ်ႇ မၵ၊ထေ၊ရၶဝ်လဝ်ႈ ပိၼ်ႇတၢမ်ႈပိတဂါတ်ႈ လိဂ်ႋတီး ငွၼ်ႈတီးၶိုၼ်ႇ ပေႃးၵုလ ေတ၊သ သပ်ႉပ၊ယ ကမ်ႇတၢမ်ႇထူၼ်ႈ ကမ်ႇပီႈၸၼ်လီႈငီး″ ဝိင်းပၢင်လူင်ၶီႇ မီးထၢတ်ႈၶမ်ႇ ၶူႈတီးမီးလိုဝ်ႈသ်ုင်ၶိုၼ်ႈယွ်ႇမွ်ႇသုင်ယဝ်ႉ။

1. ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈတူၵ်ႈၶိုင်ႈဂၢင်မိုင်းတီးငလႈ မၛ္ဈိမဒေသ ၶီယဝ်ႉ။
2. ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈပီႈၸၼ်တီးၾုၵ်ႇသွမ်ႈဂၢၼ်လီငလႈ ပုညဘုမ္မိ ၶီၵေႃးဝုႈယဝ်ႉ။
3. ပီႈၸၼ်တီးတေ၊တင်ႈ ပိတဂါတ်ႈတီးငလႈ ဂမ်ႇပေႃးလ မူႇလၾႅ၊သ၊ၶီယဝ်ႉ။
4. ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈပီႈၸၼ်တီး သ၊သၶႅ၊ၶိုၼ်ႈယွ်ႇ သပ်ႉပ၊ယသၢင်ႇထုၵ်ႇဂူႈပိုင် ဂိုင်ႇကၢပ်ႈငလႈ ပတိရူပဒေသ ၶီၵေႃး ဝုႈယဝ်ႉ။
5. ပီႈၸၼ်တီးႁူမ်ႈဂၼ် တီး မၢၼ်ႈ ၶၢင် ၶျၢင်း လီႈလွတ်ႈလီဝ်းသဝ်းၶေႃ လီႈဝုႈ အဓိပတိ– ကမ်ႇၶပ်ႉတေႃးမီး ဂူႈတီး။

1. ၶေႃးတၢင်းကွၵ်ႇ မီးၶမ်ႉပွၼ် မုႈလီင်ႉတူင်ႈၶေႃး၊
2. ၶေႃးတၢင်းထၢၼ်း ယၢၼ်(6)လၵ်ႈ မီးဝိင်းလွိလီမ် ၶရိင်ႇ ဂူၼ်းဂိုၼ်း၊
3. ၶေႃးတၢင်းတူၵ်ႈ မီးသၼ်လွိလၢဝ် ထုင်ႉသၼ်လွိဂုၼ်ပွၼ် သၼီၼ်း ပၢင်ႁူး၊
4. ၶေႃးတၢင်းႁွင်ႇ မီးၶူးဝိင်းၶေၢင်းဂိၼ်ပူ ငလႈ ႁွင်းမူးဂူင် ၶေၢင်းဂိၼ်ပူ(101)တူဝ်။

ပေႃးကဝ်ၶေမ်ႇမၼ်းဝုႈ ကၵ်ႉၶရျ၊ 'ပၢင်' ပီႈၸၼ်(5) 'လူင်' ပီႈၸၼ်(4) လေႃးဂၼ်ပီႈၸၼ်ဂဝ်ႈ ထဝ်ႈပိုၼ်းတင်းမူတ်းယဝ်ႉ။ လွင်းယုပ်ႈယွမ်းကမ်ႇမီး လွင်းၶိုၼ်ႈယွ်ႇဂူၼ်း၊ မိုၼ်ၶင်ႇ ဂုင်းထီပ်ႉ၊ တၢႈဂုင်ႈ၊ ၶမ်ႉၶမ်း၊ ဂီင်းတုင် ပီႈၸၼ်ကၵ်ႉၶရျ၊ တူဝ်ဂဝ်ႈ၊ ၶီႉပီႈၸၼ်သ၊တဂမၼ်း။

ၶ်ုင်းလေႃးဂ တေလီႈကဝ်ပိင်းရၢပ်ႈ၊ ပေႃးတူရ်းဝိပသ်သၶႅ၊ ပိတ်ႈပိင်းရၢပ်ႈ လွမ်းကဝ် ပရမတ်ႈ ထင်ႇတူၵ်းလွၵ်းသၾႅ၊ဝယဝ်ႉ။

ဝိင်းပၢင်လူင် ထုၵ်ႇတီးလီႈၵႅတ်ႈဂၢၼ် ပိၼ်ႇပိတဂါတ်ႈမုႈ လီယွင်ႈကၢမ်းတေႉ လိုဝ်ႈတီး ကမ်ႇရီၢလီ၊ မိုင်းတီး လိဂ်ႋပိတဂါတ်ႈတီး ပၢင်လူင် ကၼ်ဝုႈၶီႉ ဂိုၵ်ႈၶမ်ႉ ဂိုၵ်ႈလီၼ် ၵိၼ်ၾႅ တီးယူႇ၊ တီးဂူရ်းကမ်ႇဂႃး ပႃးလီမ်ဂူၼ်းတၢင်ႇၶိုဝ်း မိုင်းမၢၼ်း မိုင်းထီး ဂမ်ႇပေႃးတီးယၢး ရသျူး ကမေ၊ရိဂၢၼ်ႇ ဂျပၢၼ်ႇ ၶၽိုဝ်ဂမ်ႇၾႅ၊လူင် လီႈႁူႉသ်ိင်ႈယဝ်ႉ။

ထဝ်ႈၾႅ၊ၶမ်းသိုဂ်ႈယွင်ႈႁူရ်ႇ လူႇမိုဝ်းၶုၼ်ၵျေၶမ်းမိုင်းထီး ပိတဂတ်ႈပိၼ်ႇတီး ကၼ် ပေႃးသွင်လုမ်ႇ၊ မိုဝ်ႈရသျူးၶဝ်မုႈငလႈ တီးႁိုၼ်းထဝ်ႈၶမ်းသိုဂ်ႈ ယၼ်ႇဂုင်ႇၶၼ်ႇ မုႈထၢမ်လိဂ်ႋ ပိတဂါတ်ႈတီးသူ လွင်ႇမီးရှ၊?၊ ထဝ်ႈၶမ်းသိုဂ်ႈ ထိငၶပိတဂါတ်ႈတီး ကၼ်ပေႃးယဝ်ႉ ၶပ်ႉႁွင်

ဝီႇပူၼ်ႉႁူဝ် တၢၼ်ႇႁွင်ၸိုၼ်း ႁွင်ၶမ်း ႁွင်သႅင်၊ ထဝ်ႈၶမ်းသိုၵ်ႈ ၵဝ်ပိတၵၢတ်ႈတီး လူႇမိူဝ်း ရသျူးၶဝ် ပွၵ်ႈၼိုင်ႈ၊ ပိတၵၢတ်ႈတီး ပၢင်လူင် ၵမ်ႉၽႅဝ်ႈႁူႉယဝ်ႉ။

လွင်ႈပိၼ်ႇပိတၵၢတ်ႈတီး ပိၼ်ႇပႃႇလိတီး ၵွင်ႇမႃးၶၼ်ႈ ၵေႃႉလီဝ်ငလႄႈ ပဵၼ်မႃးၵမ်ႉ လွႆႈ သင်ႇၶႃႇသမၵ်ႉၵ သင်ႇၶႃႇတီး တၵူႇမိူင်းတီး တင်းမူတ်းၽွမ်ႉသိင်ပိင်းပၵ်ႉၵၼ် ပၼ်ၵိုင်းလီး ၵိုင်းၽဵင်ႇၵၼ်ၶၼ်ႈယဝ်ႉ။

ပီၵေႃးထူႇ(1319)ၼီး၊ လိူၼ်သိပ်းဢဵတ်းမွႆႇ(7)ၶမ်း၊ ဝၼ်းသွႆ(7)မူင်း၊ ဝိၼၶၼ်းၵျႃးၵျမ်း ပိၼ်ႇတီမ်ႈယဝ်ႉတူဝ်ႈလီ"ငၢမ်း"ယူႇယဝ်ႉ။

ပီ(1319)ၼီး၊ လိူၼ်သိပ်းသွင်လွင်ႈ(12-14)ၶမ်း၊ ၶရိတ်ႉ(1957)လိူၼ်ၸူဝ်ႇဝိမ်ႇပႃႇ (18-20)ဝၼ်းၶၼ်ႈ သင်ႇၶႃႇမိူင်းတီး(150)တူၼ်ငလႄႈ တၵူႇထဝ်ႈၽႅဝ်ႈ ၵိၵ်ႉၵူၼ်းမိူင်းတင်း ၶမ် ၵိတ်းပၢင်ၵုမ်လူင် တီႈႁူင်းငဝ်းတူင်ႉၵွင်ႇသီႇရိ ဝဵင်းလွႆလႅမ်သေ ၽွတ်ႈဝီႉငဝ်ႈၸၼ်းမုၵ်ႉ လုမ်းလူင်သင်ႇၶႃႇထိုင်ႈတီး ငလႄႈ မုၵ်ႉလုမ်းၵူၼ်းၶိူၼ်း သႃႇသၼႃႇထိုင်ႈတီး။

ၶွင်ႈလုမ်းသင်ႇၶႃႇၶၼ်ႈ လိူဝ်ႈၵဝ်ႁႃႇထဝ်ႈလူင်'ပရႃႇၽေးၵ မႃးပိၼ် မၵျႃႇၼေႃႇယၵ၊ ထဝ်ႈၸႃႇလူင်ဝိထိင်ႇတႃႇ၊ ဝၢၼ်ႈၵၢတ်ႇ ငလႄႈ ထဝ်ႈၸႃႇတေႃႇလူင် မိူင်းၶွင် ပဵၼ်ႁူဝ်ပဝ်ႈ၊ ထဝ်ႈၸႃႇဝိထိတ်ႉတသႃႇရ၊ ဝတ်ႉထၢတ်ႈတေႃႇ ဝဵင်းလွႆလႅမ် ငလႄႈ ထဝ်ႈၸႃႇၵိတ်ႉတိသႃႇရ၊ ဝဵင်းလၢင်းၶိူဝ်း ပဵၼ်ၽူႈမီး။

ၶွင်ႈလုမ်းၵူၼ်းၶိူၼ်းထမ်ႉ လိူဝ်ႈၵဝ်(ၵူးၶေ) လွမ်ၽွင်းလူင် မိူင်းႁူမ်ႈတုမ် ငလႄႈ ထဝ်ႈ ၶၼ်ၶီဝ် ထဝ်ႈၽႅဝ်ႈမိူင်းမိတ်ႈ ပဵၼ်ၶေႃႇယၵ၊ ထဝ်ႈၶမ်းသိုၵ်ႈ ထဝ်ႈၽႅဝ်ႈယွင်းႁူၺ်ႇ ပဵၼ်ႁူဝ်ပဝ်ႈ၊ ထဝ်ႈၶၼ်ႇမ်ႇ ထဝ်ႈၽႅဝ်ႈလီးၶႃႇ၊ ထဝ်ႈၶၼ်ၵျီႇ ထဝ်ႈၽႅဝ်ႈထၢမ်ၵႃး ၵမ်ႉႁူဝ်ပဝ်ႈ၊ ထဝ်ႈၶၼ်သၢမ် ၶၼ် ပွင်ၽိူဝ်ႇယီၼ်ႇငႄႈမိူင်းတီး ပဵၼ်ၽူႈမီး၊ လုင်းထၢမ်ႇမျူႉ(မျူဝ်ႉထူး)ပၢင်လူင်၊ လုင်းၽူဝ်းလိင်ႇ လီးၶႃႈ ထွႆႈၽူႈမီး - ၶၼ်ႇၶီယူႇယဝ်ႉ။

တီႈတင်ႈသဝ်း ငဝ်ႈၸၼ်းမုၵ်ႉလုမ်းလူင်သင်ႇၶႃႇထိုင်ႈတီး လိူဝ်ႈလီႈတီႈဝဵင်းပၢင်လူင် ၵၼ် ပဵၼ်ဝတ်ႉပိတၵၢတ်ႈ ယၢမ်းလီဝ်၊ ႁူင်းလင်ၶီႇ ထဝ်ႈၸႃႇလူင်ၵူးၶ ဝတ်ႉၶွင်ၵုတ်ႉ၊ ဝဵင်းပၢင်လူင် ပဵၼ်ထဝ်ႈတၢင်တူဝ်သင်ႇၶႃႇ၊ ၶၼ်ၵုင်းၵျူ၊ ၶရိင်ႇဝၼ်ႇလွႆလႅမ် တၢင်တူဝ်လူင်ပွင်ထိုင်ႈမိူင်းတီး၊ ထဝ်ႈၵုင်းမွင်၊ ထဝ်ႈၽႅဝ်ႈမိူင်းၶွင် တၢင်တူဝ်ထဝ်ႈၽႅဝ်ႈ ငလႄႈ ၵူၼ်းမိူင်း ၵပ်ႉပိယၽူႇမိသမ်ႇမုတ်ႉ တိ လီ"ငၢမ်း"ယူႇယဝ်ႉ။

တမ်းဝၢင်းမၢၵ်ႇၵုတ်ႇၸိုၼ်း မၢၵ်ႇၵုတ်ႇၶမ်း မၢၵ်ႇၵုတ်ႇသႅင် မိူဝ်ႈပီၶရိတ်ႉ(1958)၊ ပီမိူင်း (1319) လိူၼ်ၵမ်မွႆႇ(13)ၶမ်း၊ ဝၼ်းၽတ်းၶၼ်ႈ ၵိင်ၶိုဝ်သတ်ႉထႃႇ ထေႇတၶေႃႇ သင်ႇၶႃႇ ငလႄႈ တၵူႇတင်းၶမ် ၵေႃႇသၢင်ႈယဝ်ႉတူဝ်ႈလီငၢမ်း။ လူႇတၢၼ်းယၢတ်ႇၶမ်ႉ ၵွႆႈပဵၼ်ၵၼ်သေသင်ၶိၵ ထတုတိသႃႇ သင်ႇၶႃႇတီး မိူဝ်ႈၶရိတ်ႉ(1959)၊ ပီမိူင်း(1320)ၼီး၊ လိူၼ်ပဵတ်ႇတုတိယ (12)

ဝၼ်း၊ ဝၼ်းၵႃးတိတ်ႉၶၶေ်ႉယူႇ,ယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းႁွင်းမူးႁူင်

ႁွင်းမူးႁူင် ႁွင်းမူးၶေႃင်းၵိၼ်ပူ ၼဵႉ ပ်ၼ်ႁွင်းမူးၵိုၵ်းပိုၼ်း ပ်ၼ်ႁွင်းမူးၵဝ်ႇ,ၵေႇ,ၵိူင်ယိုၼ်း၊ ပ်ၼ်ႁွင်းမူး ၵၼ်ၶဝ်ႈၶင့်းၼိမိတ်ႈ ၶူးဝႃးပေႃးသိၼ်ထမ်းဝုၼ်းလုမ်ႉ မူိဝ်ႈၶင်ႈၽေႇ,ဝၶေႇ,ၶျႈယဝ်ႉ။ ပီးတီး(2109)ၼီး၊ လိူၼ်လီ်င်မွ်ႇ,(6)ၶမ်ႈ (27.11.2014) ဝၼ်းၽတ်ႈ၊ ၶူးဝႃးပေႃးသိၼ်ထမ်း ဝုၼ်းလုမ်ႉ ယေႃးၶိင်းႁွတ်ႈထိုင်မႃးသေ ႁွ်ူႈပ်ၼ်တီးမ်ႃတွင်းဝၼ်းၵိုတ်ႉ,(ပီႁွၼ်းၶမ်း ထဝ်ႈၶူးလူင် ပႃႇ,မွၵ်ႉၶ တွၵ်ႉတိူဝ်, ၶမ်းမ်ီႃ ထမ်,မသႃႇ,မိ ၼဵၽလႈ တႃင်,လိုဝ်ႈႁွင်းမူး ႁွင်ႉဝႃႈ ‘ႁွင်းမူးၵွင်,မင်, ၵလႃႇ, ၵမ်,ၽေႇ,ၵတ်းယ်ၼ် ထမ်,မသႃႇ,မိ လုမ်ႉမူိင်း’’ ၼဵယဝ်ႉ။

ပီတီး(2109)ၼီး၊ မူိဝ်ႈလိူၼ်လီ်တ်းမွ်ႇ,ၶၶေ်ႉ ၶူးဝႃးပေႃးသိၼ်ထမ်းဝုၼ်းလုမ်ႉ ယူႇ,တီး ၶင့်းထမ်းလွ်ိမႃၼ်ႉ,တ်ီင်, မူိင်းၽူင်း ၶဝ်ႈၵတိတ်ႉထႃၼ်ႉ,ယွၼ်းသေ တ်ီမ်းၡႃင်းႁွင်းမူးၶေႃင်းၵိၼ်ပူ ဝၼ်းလ်ီဝ်ၵူၡ်း ယဝ်ႉတူဝ်ႈၵူႇ,ၼဵယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃးပီတီး(2109)ၼီး၊ လိူၼ်လီ်တ်းလွင်ႈ(1)ၶမ်ႈ (2.6.2015) ဝၼ်းၵင်းၵႃၼ်း ၶၶေ်ႉ တႃမ်တူဝ်ၶူးဝႃးပေႃးသိၼ်ထမ်းဝုၼ်းလုမ်ႉ ၵဝ်ၶ်ပ်းၡႃင်ႈႁွင်းမူး မႃးလူႇ,တႃၼ်းထိုင် ၶင့်း မိုဝ်း□ူ,ထဝ်ႈတေႃ,ဝိၼ်ႉ,တ ၵႃင်ႉမေႃႇ, သီ,ပေႃႉ၊ ထဝ်ႈ□ူ,ရႃႇ,ၶေႃးၽေႇ,သ ႁွ်င်းၵႃင် ၶမ်ႉ လၼ်ႈ၊ ထဝ်ႈ□ူ,သုၶမိၼ်ႉ,တ (ထဝ်ႈ□ူ,သုၶမ်း)တႃင်ႉယႃၼ်းယူႇ,ယဝ်ႉ။

ပီတီး(2019)ၼီး၊ လိူၼ်ပ်တ်,(ပ)မွ်ႇ,(11)ၶမ်ႈ (27.6.2015) ထဝ်ႈ□ူ,တေႃ,ဝိၼ်ႉ,တ ၵႃင်ႉမေႃႇ, ၼလႈ ထဝ်ႈ□ူ,ပုရ်,ရၶၶေ်ႉ,တ ဝႃၼ်းသူး၊ လႃးသ်ီဝ်ႈ လိူၵ်ႈၵွင်ႈတီးယဝ်ႉသေ ထဝ်ႈ□ူ,လူင်ပရႃႇ,ဝံသ (မၡႃႇ,သတ်ႉထမ်,မလေႃးတိၵထထ) ႁူဝ်ပဝ်ႈ သင်,ၶျႇ,ၶေႇ,ယၵ၊ လေႈ ဝ်ီင်းလွ်ိလ်ီမ်၊ ထဝ်ႈ□ူ,သုၶမ်း တႃင်ႉယႃၼ်း၊ ၶူးဝူးပေႃးသိၼ်ထမ်းဝုၼ်းလုမ်ႉ ၼလႈ ၽူးယွ်ႇ, ႁူၼ်းလူင် ၽ်ီႃ,ၵုပ်ႉပိူင်,၊ တပ်ႉသိုၵ်း၊ ထဝ်ႈတႃႇ,ၶၶေဝ် တမ်းဝႃင်းငဝ်ႈၡႃၵ်ႈ မႃၵ်,ၵုတ်,ငိုၼ်း၊ ၶမ်း၊ ၵ်ီဝ်ႈသ်ီင်ၵူႇ,ယူႇ,ယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉမီးလွင်ႈတွၼ်းလႃၵ်,ၶင်,ၼဵၼလႈ ၡပ်ႉၶႃမ်,ၵဝ်ၵေႃးဝႇ,တ ႁူဝ်ပဝ်ႈ လုမ်းသင်,ၶ ၶေႇ,ယၵလေႈဝ်ီင်း၊ □ူ,ထဝ်ႈလူင် တွၵ်ႉတိူဝ်, ပရႃႇ,ၶၶေ်ႉ,တ ႁူဝ်ပဝ်ႈ ငဝ်ႈငုၼ်းမုၵ်ႉလုမ်းလူင် သင်,ၶျႇ,လိုင်ႈတီး၊ ဝတ်ႉထႃတ်ႈတေႃ, ဝ်ီင်းလွ်ိလ်ီမ်၊ ထဝ်ႈ□ူ,တေႃ,ဝိၼ်ႉ,တ ၵႃင်ႉမေႃႇ, သီ,ပေႃႉ၊ ထဝ်ႈ□ူ,ရႃႇ,ၶေႃးၽေႇ,သ ၶမ်ႉလၼ်ႈ၊ ၶူးဝႃးပေႃးသိၼ်ထမ်းဝုၼ်းလုမ်ႉ၊ ထဝ်ႈၶူးလူင် ပႃႇ,မွၵ်ႉၶ တွၵ်ႉတိူဝ်, ၶမ်းမ်ီႃ ထမ်,မသႃႇ,မိ၊ ဝတ်ႉၵွၵ်ႉသ်ၽိူတ်ႉ၊ မူိင်းၵင်းၵိတ်း ၵွၼ်ႁူဝ်ၶမ်းၶေႃးသေ ယဝ်ႉ၊ ၵဝ်ပေႃးၼမႈတႃင်းသွင်ၽ်ီႃ, ပ်ၼ်ငဝ်ႈသေ ပေႃးထႃင်းႁွ်င်းယွတ်ႈမူိင်း+ၼမႈထႃင်းႁွ်င်း ၶေႃင်းၶမ်းၶူၼ်း၊ ပေႃးၼမႈလုၵ်ႈတင်းႁူၼ်း (လႃဝ်ငိုၼ်းၶွမ်,ပၼီ,) ၽ်ီႃ,ၵေႃ,သႃင်ႈ၊ ပွၵ်ႉၶမ်ႉၵတ်း

ဝဵင်းတူၼ်ႈတီး ၼတေႇၸၢၼ်ငဝ်ႈလဝ်ႈတၢႇၶ ႁူမ်ႈလူၺ်ႈလဝ်ႈတၢႇၶ ပီႈၶွင်ႉဝၢၼ်ႈမွႆႇ+ၶွင်မိူင်း၊ ဝဵင်းပၢင်လူင်၊ တူင်ႇဝဵင်းပၢင်လူင် ၵူႈမူႇ ၵူႈဝၢၼ်ႈ ၵိၵ်ႇပႃးလဝ်ႈတၢႇၶ တီႈလမ်တီႈၵိ ၸိတ်း လုၵ်ႈဝၼ်း ပိတ်ႇရျႇရှ ၸိတ်းပၼ်လဝ်ႈတၢႇၶၵွင်းမူးသေ တေမေးၵုမ်းလုမ်းလႃး ၵေႃႇသၢင်ႈလူႇ တၢၼ်းတီႈၶႃႈၵေႃႈ။

ၵွင်းမူးၶၢင်းၵိၼ်ပူ ၵဝ်ႇငေႇ ၵိုင်ယိုၼ်း ၶိုၼ်းမေးၵေႃႇၵုမ်း မိူဝ်ႈပီသႃႇသၶ(2559)၊ ပီတီး(2110)၊ လိူၼ်သၢမ်မွႆႇ(1)ၶမ်ႈ တၢင်ႇလွမ်သီင် မိူဝ်ႈဝၢၼ်းလိူၼ်သၢမ်မွႆႇ(7)ၶမ်ႈ၊ ဝၼ်းထိ (15.2.2016) လီ"ငၢမ်း"ယူႇယဝ်ႉ။

ၵွင်းမူးၵွင်ႇမလႃႇ ၵမ်ႇၽေႇၵတ်းယိၼ် ထမ်ႇမသႃႇမိ လုမ်ႉမိူင်း ၵေႃႇသၢင်ႈလူႇတၢၼ်း မိူဝ်ႈပီ(2560)၊ ပီတီး(2111)ၶီႈ၊ ပီမိူင်း(1378)ၶု၊ တၢင်ႇလွမ်သီင် လူႇတၢၼ်းယၢတ်ႇၶမ်ႉ မိူဝ်ႈဝၼ်းလိူၼ်သၢမ်မူၼ်း ဝၼ်းထိ(11.2.2017)ၶၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၶူးဝႃးပေႃးသိၼ်ထမ်းဝုၼ်းလုမ်ႉ ၼလႈ လဝ်ႈၶူးလူင် တွၵ်ႉတိူဝ်ႇ ၶမ်းမႂ် ထမ်ႇမသႃႇမိ ၵွၼ်ရူဝ်ၶမ်းၶေႈသေ ၵၼ်တေၵိတ်းသၢင်ႈၵူႇ ၶေႈၵၢၼ်သႃႇသၶေႇလမ်ႉ-

1. ၽၵ်ႇတူၼ်ႈမီႉပုတ်ႉထလဝ်ႈ၊
2. ပုတ်ႉထၵေႃးလိၵ်ႉ
3. ၵွင်ႈတီႈၵိတ်းၵၢၼ်ဢြူးဝိပႆသၶေႇ- လိူဝ်းၶီႉထိင်ႈ ၶီတီႈၶႃႈယဝ်ႉ။

ၽိုၼ်ၵိင်-

1. ပိုၼ်းသဝ်ၵိၼ်- မၵျႇမုင်ႉ မိူင်းလေႈ ၼလႈ တွင်ႈထၢမ်လုင်းလၢင်းၶၶၼ်ႇတထီး ပၢင်လူင်
2. ပိုၼ်းပိတၵၢတ်ႈ-လဝ်ႈဢြူႇဝိလႃႇရၶ၊ ဝတ်ႉပိတၵတ်ႈ၊ လဝ်ႈဢြူႇဝိပသၶ၊ မိူင်းၶၢင်း
3. ပိုၼ်းၵွင်းမူးၵူင်-လဝ်ႈၶူးၶၶၼ်ႇတိယ၊ ဝတ်ႉၵွင်းမူးၶမ်း ၶၢင်းၵိၼ်ပူ ၵွင်ႇမင်ႇၵလႃႇ ၵမ်ႇၽေႇၵတ်းယိၼ် ထမ်ႇမသႃႇမိ လုမ်ႉမိူင်း။

သွၵ်ႈရႃတီႈၵိင်လီႈ"တီႈသေ သင်မီးတီႈယူပ်ႈယွမ်း ဝၢင်းၶၢင်ႉပၼ်သေၵမ်းၵေႃႈ။

ပိုၼ်းလဝ်ႈၵုပၵုတ်ႉတ

လုင်းလရေးဝိလျႇသ ပွၵ်ႉ(4)တုမ်မူဝ်၊ ပၢင်လူင်

1. လိုဝ်ႈထမ်းတြႃးလဝ်ႈ - ၵုပၵုတ်ႈ
2. ၽႃႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ - ၸြႃႇလဝ်ႈလူင် မိူင်းၶွင်
3. လဝ်ႈတႃႇၼႄ တွင်းပၢၼ်ႇ - လရေးၶမ်းပၢင်ႇ+ ၸမႄးသၢင်ႇၼၢင်းလၢႆး၊ မိူင်းသႅၼ်ဝီ
4. တင်းႁိုင်လိၵ်ႈ - (53)ပီ
5. ဝေႈႁႃႇရ - ပႃႇလီ၊ ၵႃမ်းတီး
6. တွၼ်ႈၵၼ် - မီးတွၼ်ႈပၼေႃႇမ ၸလႄႈ တွၼ်ႈၵၼ်လိၵ်ႈ(4)ၵၼ်
7. လင်ႇၵႃႇ - သၢမ်ၵိဝ်

တွၼ်ႈပၼေႃႇမ ၸလႄႈ တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းၼိုင်ႈ–

ႁေႃးလူၺ်ႈ လွင်ႈယွင်ႈၵုင်ႇပြႃး တြႃး သင်ႇၶႃႇ ပေႃးၸမႈ ၸြႃႇသမႃးသေ သိုပ်ႇယုၵ်ႉ ယွင်ႈ လဝ်ႈတႃႇၼလူႇတၢၼ်းပပ်ႉထမ်းလဝ်ႈသေယဝ်ႉ သုတွင်းပၼ် လဝ်ႈတႃႇၼလူႇတၢၼ်းဝီႉ ႁွင်ႉသေ သိုပ်ႇလၢတ်ႈလူၺ်ႈ ပိုၼ်းလဝ်ႈၵုပၵုတ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၵုပၵုတ်ႈၼၼ်ႉ ယူႇသဝ်းဝီႉ ၼွႆႈၼမ်ႉသမ်ႇမုတ်ႉတရျႇ ၶၼ်ႇထႃႇပီႇၼဝ်ႈ ထဝ်ႈယဝ်ႉပီႇလွၼ်ႇ လီမ်ႁွၼ်ႇမႃးတေႃႇႁၢၼ်ႉၼၼ်ႉ ယင်းတိုၵ်ႉမီးယူႇ၊ ၶဝ်ႈပၼ်လဝ်ႈၵႃးၵၢင်ႇၽုင်းသိုၵ်ႉ လိုၵ်ႉလမ်ႇၵမ်ႇၽီႇ ၼွႆႈၵုၼ်လမ်ႇပူႇတီႇပႃႇ ႁဝ်းၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ၊ မိူဝ်ႈႁွၼ်ႇၼၼ်ႉ ၼွႆႈမိူင်းရျႇလၵျူဝ်ႇ မီးၶုၼ်ႁေႃၶမ်းပႃးၼိုင်ႈ မီးလုၵ်ႈယိင်း ၼၢင်းသၢဝ်ဢေႉၼိုင်ႈ ၶူင်ႉဝႃႈ "ၼၢင်းမိတ်ႉသတေႇဝီႇ" ႁၢင်ႈလီပေႃးတၢၼ်ႇၼၢင်းၽီသေတေႃး ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၵမ်ႇၵႁွင်းဝၼ်းလင် လီႈႁိတ်းဝီႉၸလႄႈ လၢတ်ႈၼၼ်ႉၵီႈတူဝ်ၵီႈၶိင်း သမ်ႉမိၼ်၊ ၽွႆႈၽူႈလွႆႈ ယူႇလမ်ဢေႃးၵမ်ႇလီႈ၊ ၶၢင်းမိၼ်ယူႇတင်းမိူင်းၸလႄႈ လၢင်ႇလၢတ်ႈၸၼ ၶုၼ်ႁေႃၶမ်း၊ ၶုၼ်ႁေႃ ၶမ်း လင်ႇလွႆႉၶႃးဝၢၼ်ႈၵူၼ်းမိူင်း ႁိတ်းၽွင်ႇႁိတ်းၸပႃးသေ လီမ်လွင်ႈယူႇလွင်ႈၵိၼ်လွင်ႈၼုင်ႈပေႉ လုင်ႇသေယဝ်ႉ ၵဝ်လုၵ်ႈယိင်းမၼ်း လွင်ႈၼမ်ႉပိတ်ႈယဝ်ႉ။ သမ်ႉမိူဝ်ႈၵူႇၶင်ႉၼွႆႈမိူင်းၼိုင်ႈ၊ ၵူၼ်းမိူင်းၼၼ်ႉ ၵဝ်ၵွၵ်ႇသေ ၶၢင်းဝႃႈမိၼ်ၼေႃႇၼီသေ သမ်ႉပွီႇလွင်ႈၼိုၼ်းၼွႆႈၼမ်ႉ သမ်ႉလွင်ႈ လူင်းၵူႇထိုင်ႈ၊ သမ်ႉမိၼ်ႈမိူဝ်ႈလဝ်ႈရသေး လေႇႁႃမၢၵ်ႇမီႉ လီႈၼိၼ်းသႅင် မိူၼ်သႅင်သင်ၵေႃႉၼီ လဝ်ႈရသေးၵူႇတူၺ်း လီႈႁၼ်ၼၢင်းမိတ်ႉသတေႇဝီႇ ၶီႇၼိူဝ်ၽွင်ႇသေ ၼိၼ်းၵိတ်းလူၼေႇၸလႄႈ လင်ႇၵဝ်မီႉမႃးႁွင်ႉၵွၵ်ႇ သမ်ႉၵဝ်လုတ်ႈပိတ်ႈ ၼၢင်းမိတ်ႉသတေႇဝီႇ လင်ႇဝႃႈ "ၵဝ်ၶႃးၸလႄႈ လဝ်ႈ ၵဝ်ၶႃးၸလႄႈလဝ်ႈ" ဝႃႈၼၼ်ႉ၊ လဝ်ႈရသေး လင်ႇၽၼ်းၵဝ်မီႉ ၸမႃးႁွင်ႉၶွင်ႇလၼ်ၵွၵ်ႇ

မႃးၵိူပ်းလိူင်ႉဝီႉ၊ ယူႇႁိုင်ထိုင်မႃး ၶေႃင်းမိတ်ႈသတေႃႇဝီ, ၵၢဝ်လွႆလပ်းလွီး ႁၢင်ႈၽေႃင်လဝ်ႈရသေး ၼလႈ လင်ႇလီႈပႃးပတိသၼ်ႇထေႃႇယူႇယဝ်ႉ။

ၵီတ်းၶေႃ လဝ်ႈၵလွင်းၵုပၵုတ်ႈ လင်ႇမႃးတေႃႇပတိသၼ်ႇထေႃႇ ၶွႆးတွင်ႉမၼ်းၶေႃင်း ယဝ်ႉ၊ ပတိသၼ်ႇထေႃႇၼႆႉ မီးပိူတ်ႇပိူင်- (1) သမ်ဝုသပတိသၼ်ႇထေႃႇ၊ (2) ထေႃးရၵ ပတိသၼ်ႇထေႃႇ၊ (3) ၵုႇယသမ်သၵ်ႉၵပတိသၼ်ႇထေႃႇ၊ (4) ၶၽုဝိပၸႄးမသၶပေပတိသၼ်ႇ ထေႃ၊ (5) ရူပပတိသၼ်ႇထေႃႇ၊ (6) သတ်တပတိသၼ်ႇထေႃႇ၊ (7) ၵၼ်ထပတိသၼ်ႇထေႃႇ၊ (8) ၽွတ်ႉထပ်းပပတိသၼ်ႇထေႃႇ- ၶင်ႇၼႆယဝ်ႉ။ ၶေႃင်းမိတ်ႉသတေႃႇဝီ, ၼလႈ လဝ်ႈရသေး ၼႆႉ တြႃးမဝ်ႇလီႈလူႉ ၵွပ်ႈဝႃႈ ၶဝ်ႈပိၼ်ရူပပတိသၼ်ႇထေႃႇ- လီႈၵၢဝ်လွႆလပ်းလွီးႁၢင်ႈၽေႃင်သေ ပႃးသၼ်ႇထေႃႇၵူၺ်းၶေႃႉယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈပႃးလီႈသိပ်းလိူၼ်ယဝ်ႉၵေႃႈ ၵိုတ်ႇၵႂၵ်ႇမႃး ပိၼ်လုၵ်ႈ လၢႆးၵႂၼ်ႇ၊ လဝ်ႈရသေးလင်ႇၸေႃးၵႂၵ်ႇမွၵ်ႇဝႃႈ ၵမ်ႇလီႈသိုပ်ႇထိင်ႈလႆၢလၢတ်ႈ တွၼ်ႈပူၼ်ႉၵေႃး လိူဝ် ၵူၼ်းမူႇၽိူၶေႃတ်ႈၼႆယဝ်ႉ။ ၵုပ-ၶေႃႉပိၼ် လိုဝ်ႈရသေး၊ ၵုတ်ႉတ- ၵၼ်ဝႃးၶေႃႉ ပွင်ႇဝႃႈ ၵၼ်ထိုင်းၵၼ်ပွႆႉ၊ ၵွပ်ႈဝႃႈ လဝ်ႈရသေး လိူင်ႉလူလုမ်းလႃး ပွႆႉထိုင်းၼလႈ လင်ႇရွင်ႉဝႃႈ "ၵုပၵုတ်ႈ"ၼႆယဝ်ႉ။ ဩႃႇလဝ်ႈမူင်းၶွင် လင်ႇလၢပ်ႈဝီႉဝႃႈ- တြႃးၵိုတ်ႉၵွၵ်ႈထွၵ်ႈလူၺ်ႈ ၵတ်ႉထေ ဝႃ၊ သုဝေ ဝႃ၊ ပရသုဝေ ဝႃ တူၺ်းၵူႇတီႈသုတ်းတီႈယဝ်ႉ လဝ်ႉၶမ်ႈ ယူႇထၼ်ႈ ၵူင်မိင်, လပ်းသိင်ႇမဝ်ႇပၢင်, ယိင်းယိမ်ႈႁၼ်မိင်, ယုၵ်ႈၶေမ်ႇလုတေႃႇပျၵ်ႈ ၵသၢၵ်ႈလွမ်းၵမ်ႉႁွင်း ၽိူတ်ႉတူင်ႇပေႃႇ, သိင်ႇၶႃႇရ မဝ်ႇလၢပ်ႈယွႆး တလေႃႇလေႃႇ, ပိၼ်လူႉသွၼ်း" တွၼ်းၶမ်ႉလီပုင်ႈ လူင်းႁၽေႃလၢၼ်း တႃမထၢၼ်းလဝ်ႈ တူၺ်းမုင်ႈႁၼ်ထေး ၽေးၽေႃႇပူဝ်, ၵွင်ၵၢမ်ႈပိၼ်း" မွင်းပူၼ်ႉၵၢင်း ၵတၢင်းဝၢင်ႈ လေႃးၵ ၵေႃးၶယွႆးယွၵ်ႈ ၼႅဝ်ႈႁၢၵ်ႈမိၼ်ၵိုၼ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်သွင်-

လဝ်ႈရသေး ၶႂႈသွင်ၵေႃႉၼမႈလုၵ်ႈ မူဝ်းသူႇလွႆးၶိုၼ်း မူင်းပေႃးမူင်းၼမႈၼႆၼလႈ သွင်ၵေႃႉ ၼမႈလုၵ်ႈ လင်ႇၵွၼ်ၵၼ်ၵၼ်ႇတေႃးလဝ်ႈရသေးသေ မူဝ်းၶိုၼ်းမူင်းပေႃးမူင်းၼမႈယူႇယဝ်ႉ၊ လဝ်ႈ ရသေး လၢတ်ႈဝႃႈ "ၵွၵ်ႇမႃးၶွႆးပေႇတၢင်ႇၵဝ်ၼႆႉ လုၵ်ႈထီးလဝ်ႈၶေႃင်းမိတ်ႉသတေႃႇဝီ, တေ တိပ်းလီႈၵိလေႇသႃႇသေယဝ်ႉ ၶိုၼ်းပိၼ်ရႁၼ်းတႃႇၵမၢၼ်ႇ" ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။ ၵွီးၵႃႈ ယႃႇၽႄးသတိ ၶွႆႈဝိရိယယွႆႇယွႆႇၶမ်ၶမ်ၼႆယဝ်ႉ။ ပေႃးမူဝ်းႁွတ်ႈႁိမ်းဝဵင်းယဝ်ႉ ၵူၼ်းဝၢၼ်ႈၵူၼ်းမူင်း လီႈႁၼ် သေ လင်ႇမူဝ်းလဝ်ႈလၢတ်ႈၶုၼ်ႁေႃၶမ်း၊ ယၢမ်းၶေႃႉ ၶုၼ်ႁေႃၶမ်းၵေႃႈ လူမ်းၶေႇ, လင်ႇၵီတ်း ပွီးပွႆႉႁပ်ႉတွၼ်ႈ ပိၼ်ပၢင်မင်ႇၵလႃႇယူႇယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈႁပ်ႉပၢင်း ႁွတ်ႈႁၢင်ႈႁေႃယဝ်ႉ ၶုၼ်ႁေႃၶမ်း လင်ႇလၢတ်ႈဝႃႈ ၶွႆႈပုတ်ႈလၢမ်ႇႁၢင်ႈႁေႃၼႆၼလႈ ၼမႈလဝ်ႈ သမ်ႉၵမ်ႇၶွႆးပၼ်လၢမ်ႇၶင်ႈႁၢင်ႈႁေႃ၊ ၶွႆႈၶွႆးၶိုၼ်းပိၼ်ရသေးရႁၢၼ်းၵူၺ်း၊ ၵၢင်လွႆၶွႆးၵဝ်လုၵ်ႈလဝ်ႈ ပိၼ်ရႁၢၼ်းၶေႃႉႁိူင်းၶေႇၼလႈ

ၸင်ႇၶိုၼ်ႈမိူဝ်းမိူႈ ပလၢင်ႇၶုၼ်သိၵ်ႉၵျူး၊ ၶုၼ်သိၵ်ႉၵျူး ၸင်ႇလူင်းမႃးၵဝ်ၸဝ်ႈၵုပၵုတ်ႈ ၶိုၼ်ႈ မိူဝ်းၼိူဝ်ၵၢင်ၶၢဝ်ပုၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶၢဝ်ၼလႈ ၸဝ်ႈၵုပၵုတ်ႈၼၼ်ႉ ၶိုၼ်ႈပ်ႂၼ်ၸဝ်ႈရႅၢၼ်းတၢႇ ၼိူဝ်ၵၢင်ၶၢဝ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၸၼ်းသၢမ် ၼလႈ သီႇ-

ၶၢဝ်ၼလႈ ပေႃးဝႃႈၸဝ်ႈပျၢၼ်ႇၵူႇပျၢၼ်ႇၶိုၼ်း ၼိူဝ်ၵၢင်ၶၢဝ်သေယဝ်ႉ ၸင်ႇမုင်ႈတူရ်ႈ လူင်းမႃးၼွႆးမိူင်းၵူၼ်း ၵမ်ႇၵုၼ်လိၼ်လမ်လိၼ်လႅင်သင် လီႈၵုၼ်ၼမ်ႉသမ်ႇမုတ်ႉတရႃႇပေႃးသႂ် လိူၼ်းငိူၼ်း ပိူင်ၼိုင်ႈသမ်ႉ လီႈၵုၼ်ႁူင်းတွင်းမီးဝီႉၼွႆးၼမ်ႉသမ်ႇမုတ်ႉတရႃႇ ၵမ်ႇမီးၽွႆပွႆႉဝီႉ ၼလႈ ၸဝ်ႈၸင်ႇႁူႉလူင်းမႃးယူႇဝီႉတီႈၶၢဝ်ႈသေ ၵဝ်တင်းတြႃးသမႃႇထိ တူရ်းလွမ်းလူမ်းၶဝ်ႈ လူမ်းၵွၵ်ႇလွင်ႈပေႃႇပ်ႂၼ်လူႉယူႇယဝ်ႉ။ ပေႃးလီႈလီတ်းဝၼ်းၼိုင်ႈပၢတ်ႈ ၸဝ်ႈၸင်ႇၵွၵ်ႇသၢၼ်ႇ သမႃႇပၢတ်ႈသေ ႁူူႉမႃးတုင်းသွမ်း လွမ်းၶၢင်ႇထိုၵ်ႈယႃႇသမျႉ သမ်ႉႁူူႉမိူဝ်းၶိုၼ်း တီႈႁူင်းမၼ်း ၸဝ်ႈယဝ်ႉ။ လွမ်တူရ်းၵၢင်ဝၼ်း မိူဝ်ႈပီႇၶိူင်ႈပီႇၵိူင်းၶၢဝ်ႉ ၸင်ႇသုင်းသွမ်းၵောႇလႃႇ ၵႃႈႁႃႈရ ယဝ်ႉ၊ ၼၢင်ႈသမႃႇထိ ယိၵ်ႉမိလူမ်းၶဝ်ႈလူမ်းၵွၵ်ႇၼၢင်ႈတြႃးၶိုၼ်းယူႇယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၵွၼ်တၢင်းၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈၵုပၵုတ်ႈၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ၵမ်ႇထၢင်ႇၵမ်ႇသျူး ထိုင်မႃးပၢၼ်ၶုၼ်ၶွၢၼ်ၶမ်း သီႇရီထမ်ႇမသေႃးၵ ၵိတ်းပွႆးလူႇတၢၼ်းထၢတ်ႈတေႃႇ ပ်ႉတ်ႇမိုၼ်ႇသီႇၵိင် ထမ်ႇမၵ်ႉၶၼ်ႇထႃႇ ပ်ႉတ်ႇမိုၼ်ႇသီႇၵိင် ၵူဝ်မီး ၶုၼ်သူင်မႃးယႃႉပွႆးၸဝ်ႈၼလႈ ၸင်ႇလီႈၽိတ်ႈပၢင်းၸဝ်ႈၵုပၵုတ်ႈ မႃးပွႆႉထိင်းပၼ်ပွႆးၸဝ်ႈယဝ်ႉ။ ၸဝ်ႈၵုပၵုတ်ႈၼၼ်ႉ မိူဝ်ႈလၢတ်ႈႁွၼ်ႇဝၼ်းလင် မၼ်းၸဝ်ႈလီႈပ်ႂၼ်လုၵ်ႈသထေး ပီႇယတတ်ႉသီႇ ၼွႆးမိူင်းရႃႇလၵျူဝ်ႇ ၵလူဝ်ႇလေႇတၶေႃႇ သတ်ႉထႃႇမီးမႃးယွႆႇယွႆႇၼမ်ၼမ် ၵမ်ၵဝ်ၽွင်လိၼ် လွင်းသွမ်းပြႃးပ်ႂၼ်ၸဝ်ႈ ၸဝ်ႈၵႃႇၶၢဝ်ႇတႃႇ ၸင်ႇတွင်ႈထၢမ်ပြႃးပ်ႂၼ်ၸဝ်ႈ ပြႃးပ်ႂၼ်ၸဝ်ႈ ၸင်ႇဝႃႈ ၵႃႇၶၢဝ်ႇတႃႇၵူရ်ႉ-လုၵ်ႈၵွၼ်ႇၵေႃႉၼၼ်ႉ မၼ်းမီးလေႇတၶေႃႇ သတ်ႉထႃႇယုမ်ႇယမ် ၵမ်ၵဝ်လိၼ်လွင်းၼၼ်ႉ ၵႁူင်းမမိူဝ်းၼႄးထႃႇပီႊ တေပ်ႂၼ်တူၼ်ၵၼ်ၵၢမ်ႇယွႆႇ ၽုင်းယွႆႇသေယဝ်ႉ ၼၵ်ႉပၼ်ၽေးၵၼ်ႇတရေႇ တီးၵူၼ်းမိူင်းၶူင်းၵၢင်ၵဝ်းယူႇယဝ်ႉ၊ ႁွပ်ႈၶၢဝ်ၼလႈ ပြႃးပ်ႂၼ်ၸဝ်ႈ ၵေႃးတမၵဝ်း ပျူႇတိၵ်ႈဝီႉပၼ် တီးၼွႆးသႃႇသၶေႃႇမၼ်းၸဝ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ ၸင်ႇဝႃႈ သီႇပႃးထဝ်ႈ ယဝ်ႉပီႇလွၼ်ႇ သီႇပႃးလွၼ်ႇယဝ်ႉပီႇၶဝ်ႈ ပွႆႉထႃႈၸဝ်ႈၵရိမိတ်ႉတေႇယပေႃႇမႃး ၸင်ႇၶဝ်ႈလၢမ် ပရိၼိပ်ႇပၢၼ်ႇလွမ်းၸဝ်ႈ မီးၶၢင်ႇၼၼ်ႉ တီႈၶႃႈယဝ်ႉ။

လွမ်းၶၢင်ႇၸဝ်ႈၵုပၵုတ်ႈၼၼ်ႉ ပေႃးၵဝ်းလီႈလူႇလီႈတၢၼ်းယေႇသူးယေႇမၢတ်ႈၶဝ်ၸဝ်ႈလိုင် တၵ်းတေတိၵ်ႉထမျၵ်ႈမျွၵ်ႈ လၢတ်ႈၼၼ်ႉလၢတ်ႈၶေႃႈၵမ်ႇၵႃး တၵ်းတေယူႇလီၵိၼ်ဝၢၼ် ၵတ်း ယိၼ်ၶျမ်းသႃႇ လွတ်ႈၽေးလွတ်ႈယၢၼ်ႇ ယူႇၼၼ်ယဝ်ႉ၊ ၵူရ်းၵႃႈ တႃႇၼၵွၼ်းၶၢဝ်ႉၵေႃး ၶႂ်ႈ မၼ်းလိုၼ်ႈလိုၼ်ႈသွႆသွႆ သိၼ်သီႇလၵဝ်းၶၢဝ်ႉၵေႃး ၶႂ်ႈမၼ်ႈမၼ်ႈၵိုမ်းၵိုမ်း ၽေႃႇဝၶေႃႇၵဝ်းၵေႃး

ၶူးမၼ်းၼမ်းၼိမ်လီ ၸၢင်ႈထိုၵ်ႇထူပ်းၶႃးၶႂ်ႇယဝ်ႉ။ သင်ဝႃႈႁဝ်းၵူႈ,တႃႈၵူႈ,တၢင်း ၵူႈႁူပ်ႉၵူႈ,ၶႃး ၼႄႈသင် မႃးၾဵဝ်ၵွတ်ႈတီႈႁူၼ်းတီးယေးၼႄႈသင် ၶဝ်ၸဝ်ႈၼႆႉ ၸၢင်ႈမေႃပၢၼ်ႇမႃး သၢၼ်, မႃး ႁဝ်းလူဝ်ႇမီးသတ်ႉထႃႇတြႃးသေ လူႇႁတ်း"ပၼ်ႁတ်း" ၸၢင်ႈပဵၼ်တႃႇၶႂ် သမ်ႉမုၵ်ႉၶႃႇယဝ်ႉ။ ၵႅတ်ႈၵိုဝ်ၼႄႈဝႃးၶၼ် မိူဝ်ႈၶၼ်ႉ-

ၶွႆးမိူင်းလမ်ႇမဝတီ, ဝၢၼ်ႈၼိဝ်ႈၵူင်းယၢႆႇတီႈၼိုင်ႈ ယင်းမီး တုၵ်ႉၶတရိတ်ႉတႃႇ ၾူဝ်ၼမ်း သွင်ၵေႃႉပူႇၵွၵ်ႇ, ႁုၼ်ႈဂိၼ်ၾိုၼ်း တိုၼ်းဝႃးၸၢတ်ႈၵွၼ်, ၵမ်ႇလီႈၵႅတ်းဝိႉ ၸၢတ်ႈၼႆႉၸၢင်ႈမႃး ပၢၼ်ၼီၼႄႈ- ထိုင်မႃးၶွႆၼိုင်ႈ သွင်ၶႃႇ လုၵ်ႉၸၢင်ၶဝ်ႈၸၢင်ၾၵ်ႇ တၵ်ႇၵၢင်းတေၵူႈႁုၾိုၼ်း ၶွႆၶၼ်ႉသမ်ႉ မီးၸဝ်ႈၶၢၼ်းတႃႇပႃးၼိုင်ႈ မႃးပွႆႉဝီႉၶႅၼ်ႈႁူၼ်းၶႃႇ၊ ၶႃႇၸၢင်ႇဝႃႈ ၶဝ်ႈၾၵ်ႇႁႃးၼႆႉ တႃႇႁႃးၵဝ်လူႇၸဝ်ႈၶၢၼ်းတႃႇလၢႆႈ ၼႆႈႁင်းၵၼ်၊ ၶႃႇၵေႃးၵဝ်လူႇသေ ၶွႆၶၼ်ႉ ၶဝ်ႈၵေႃးၵမ်ႇ လီႈဂိၼ်ယဝ်ႉ၊ သမ်ႉလူဝ်ႇႁုၾိုၼ်း တိုၼ်းဝႃးတေၵုင်ထဵင်းၵေႃႈ သမ်ႉၵမ်ႇမီးသၢၼ်မၼ်းထဵင်း ယဝ်ႉ၊ ပေႃးလူႇယဝ်ႉၸၢင်ႇသူးတွင်း ယွၼ်းပူၼ်ႉတၢင်းတုၵ်ႉတၢင်းယၢၵ်ႈ ၶူႈလီႈမီးမၢၵ်ႈ လေႃးၵီႇ, လေႃးဂုၵ်ႉသေၵမ်း ၼႆယဝ်ႉ။ ဝၼ်းၶၼ်ႉတင်းဝၼ်း ၵူႈႁုၾိုၼ်းၵေႃႈၵမ်ႇႁၼ် သမ်ႉၵၼ်ၶဝ်ႈ ၵေႃႈၵမ်ႇလီႈဂိၼ် တွင်ႉၵေႃႈတွင်ႉမိႈ၊ ၾိူဝ်ႇထိုင်ဂၢင်ဝၼ်းၶိႈလီႇလူင်းမႃးၵိတ်းၼိုင်ႈ ၸၢင်ႇၶႃး မိႉၵဵင်းတီႇသူင်းတူၼ်ႈၼိုင်ႈ၊ ၶႃႇၵေႃးၼႄႈဂၼ်ၾၼ်း၊ ပေႃးႁိူဝ်ႉၵေႃးလိုဝ်ႈ၊ ၾိူဝ်ႇမိႉလူမ်ႉယဝ်ႉ ၶွႆး မၼ်းသမ်ႉၵူင် မီးသွႆႇၶမ်းလိုင်ၸၢင်, ဂႃးၶင်ႇၵထၢင်ႇၶဝ်ၶၼ်ႉ ၵဝ်မႃးၶႅဂိၼ်ၶႅလူႇ, ထူႇဂ ၽေးထွၼ်း ၵူၼ်းယွၼ်းၵူၼ်းၸၢၼ် လွင်ႈၵၼ်တၢင်းတုၵ်ႉတၢင်းယၢၵ်ႈၶဝ်ၶၼ်ႉ သမ်ႉပေႃး ပူၼ်ႉ ၶႂ်ယဝ်ႉ။ ၵၵျူဝ်းမၼ်းလီႈလူႇၶဝ်ႈသွမ်းရၢၼ်းတႃႇ ၸဝ်ႈၵပၵုတ်ႈၶၼ်ႉ ၶိုၼ်းမျၵ်ႈပၼ် ၶႃႇၼႄႈ သမ်ႉပေႃးပူၼ်ႉတၢင်းပၢၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

ၶႃႈႁဝ်းလီႈမႃး ၶူၼ်ႉၶျႃႉလူၵူႈ, သိုၵ်ႈပိုၼ်းၸဝ်ႈၵပၵုတ်ႈၶႆႉ သင်ဝႃႈမီးတီႈၾိတ်းတီႈပိူင်ႈ တီႈႁူင်ႈတီႈၵိုင်း တီးလိုင်းလိုင်းၶိူဝ်ႈ ၼႅၼ်းတေႃႈဢြၢႇၸဝ်ႈ ၵူႈၸဝ်ႈၵူႈတူၼ်ၵူႈပႃးၼႄႈ ၸဝ်ႈ ၸေရေးႁဝ်းၶႃႈၵူႈၸဝ်ႈၸဝ်ႈ ပွႆႉဝၢင်းၶျၢင်းပၼ်သေယဝ်ႉ ၶူးမူၼ်ႉၼမ်းပၼ်သေၵမ်း ၶွတ်ႇယွတ်ႈ ပႃႇၵူၼ်း မီးၶင်ႇၶႆ တီႈၶႃႈၵေႃႈ။

လွင်ႈယူႇသၢင်ႈ ဂိၼ်သဝ်းၶွႆးပပ်ႉၶႆႉၼတႉ-

မုင်ႈႁၼ်တႃႇ ထမ်ႇမပရိတ်ႉသၢတ်ႈတင်းသိၼ်ႈ ၶင်ႇၵိုဝ်တေမေႃဝိႉ ထွႆထေႃႇတၶျႃႇလီ သေ မေႃလူႇမေႃတၢၼ်းၶဝ်ႈသွမ်းၾၵ်ႇပၢၼ်း ၾွၼ်းလီၶဝ်ႈသွမ်းၾၵ်ႇပၢၼ်းၵေႃႈ တေပၼ်ၾွၼ်း လီ မိူၼ်ၶင်ႇ, တုၵ်ႉၶတရိတ်ႉတႃႇ သွင်ၵေႃႉၾူဝ်ၼမ်းၶၼ်ႉယူႇၶႆ မုင်ႈႁၼ်တႃႇ ထမ်ႇမပရိတ်ႈ သၢတ်ႈၶင်ႇၶႆယူႇ တီႈၶႃႈၵေႃႈ။

လီပ်ႈၵိၼ်းပိုၼ်း ဝႃႇတေႃႇလၢၼ်ႇ ပြႃးပၢၼ်လဝ်ႈ
ၶၼ်ႇတြႃးထမ်းလဝ်ႈ(ဝႃႇတေႃႇလၢၼ်ႇ)

လဝ်ႈလရေးၵွၼ်ႇ သၢင်ႇၵျေႃႇလႃႇ၊ ဝိင်းပၢင်လူင်

ၵူၼ်းၶၼ်ႇလုမ်ႈၽႃႉ တီႈၶၼ်ႇလေႃးၵလူင်ၼၼ်ႉ ပေႃးဝႃႈၵိုတ်ႇပၢၼ်ၵူၼ်း မႃးယဝ်ႉၵေႃႈ ပီၵိုတ်ႇ ဝၼ်းၵိုတ်ႇၼၼ်ၼၼ်ႉ ၵဝ်ၵိတ်းပၢၼ်တီႈမီႇတွင်းၽွင်ႈမၼ်းသေ ဢတႃႇတင်ႈပၢၼ်ပိုၼ်းမႃးၵမ်ႉၼမ် ယဝ်ႉ၊ ပိုၼ်းႁၢင်ႈလီၼၼ်ႉ ၽူႈၵၼ်မီးမုၼ်ၵႃမ်ႇလိူဝ်ႈၵိၼ်းလီႈသွၼ် မီးပၢႆသုတပိင်ႇလႃႇလႃၼ်ႇ လၢတ်းၽၢႆၼၼ်ႉဢလႈသင်၊ လဝ်ႈၵၼ်ၵတ်ႉၶၼ်ႇ လူင်ႉလၢၼ်ႇၶိုၵ်ႉတွၼ်း တီႈၶၼ်ႇလေႃးၵ ထမ်ႇ မ ၼၼ်ႉဢလႈသင် မီးလီၵၼ်လီမိဝ်းယူႇ။ လဝ်ႈၵၼ်လီႈသွၼ်မႃးတၢင်းႁူႉတၢင်းမေႃ သုတ မယလႃၼ်ႇ၊ လိင်ႇတႃႇမယလႃၼ်ႇၼၼ်ႉ ႁူပ်ႉလႃးမိဝ်းလွႆးသေၵမ်ႇဝႃႈ တီႈၶၼ်ႇလေႃးၵ တီႈၶၼ်ႇ ထမ်မ တိုၼ်းႁူႉႁၼ် လိင်ႈလိင်းလီယူႇ။ တီႈၶၼ်ႇထမ်မၼၼ်ႉမီးၼင်ႇသိူၵ်ႈပိုၼ်းသႃႇသၼႃႇ မိဝ်း ၶိုင်ႈ၊ ၽိင်ႈထုင်းသႃႇသၼႃႇ မိဝ်းၶိုင်ႈ၊ တြႃးသႃႇသၼႃႇမိဝ်းၶိုင်ႈ၊ ၶၼ်ႇသၢမ်ပိူင်လိူဝ်း ၼၼ်ႉၵေႃႈ တိုၼ်းမေႃလိၵ်ႉဢၽလိင်ႈလိင်း ဝီႉယူႇ။

သိူၵ်ႈပိုၼ်းသႃႇသၼႃႇၼၼ်ႉ ဢတႃႇၵဝ်ပထမဝႃႇ ပီပြႃးပၢၼ်လဝ်ႈႁဝ်း မိူဝ်ႈၸွတ်းပၼ်ႇလ ဝၵ်ႉၵီႇႁႃႈလဝ်ႈ၊ လုမ်းယသ်သသထေးႁႃးသိပ်းႁႃႈ၊ ၽတ်ႉတဝၵ်ၵီႇသၢမ်သိပ်း လိူဝ်းၼၼ်ႉႁွင်ႉဝႃႈ သိူၵ်ႈပိုၼ်းသႃႇသၼႃႇၼၼ်ယဝ်ႉ။

ၽိူင်ႈထုင်းသႃႇသၼႃႇလမ်ႉ ပွႆးၶဝ်ႈဝႃႇ၊ ပွႆးၵွၵ်ႇဝႃႇတီႈတၢၼ်း၊ ပွႆးၶူၵ်ႉပွႆးတူဝ်း၊ ပွႆးသၢဝ်း သၢမ်၊ ပွႆးလူႇသၢင်ႇၵၼ်းၵထိၼ်ႇ၊ ပွႆးပီမ်ႈ၊ ပွႆးလုတ်ႇလူဝ်လိူဝ်းၼၼ်ႉႁွင်ႉ ၽိူင်ႈထုင်းသႃႇသၼႃႇ ၼၼ်ယဝ်ႉ။

တြႃးသႃႇသၼႃႇလမ်ႉ ပြီထမ်မတ်ႉထသီႇတၢၼ်ႇ၊ တြႃးလိတ်ႈတြႃးမၢၼ်ႇ၊ ၶေမ်ႇ၊ ၶၼ်ႇထႃႇ၊ ၵျယတၶ ထၢတ်ႈ ပတိလ်လသမ်မုၵ်ႉပၢတ်ႈ သတ်လႃႇ၊ လိတ်ႈ လေတသိၵ်ႈ ရုပ်ႈၶေမ်ႇ၊ ၼိပ်ပၢၼ်ႇ၊ လိူဝ်းၼၼ်ႉႁွင်ႉတြႃးသႃႇသၼႃႇယဝ်ႉ။

ၶၼ်ႇသၢမ်ပိူင်လိူဝ်းၼၼ်ႉ ၶႃႈႁဝ်းတေၵဝ်တၢင်း သိူၵ်ႈပိုၼ်းသႃႇသၼႃႇဢလႈတြႃးသႃႇသၼႃႇ သိုပ်ႇၶူၼ်ႉၶျႃႉလူဢၶႂႃႇ၊ ၶၼ်ႇလိၵ်ႈလဝ်ႈ(ဝႃႇတေႃႇလၢၼ်ႇ)ပိုၼ်းဝႃႇပြႃးပၢၼ်လဝ်ႈ(45)ဝႃႇၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ ပိုၼ်းႁူဝ်ၼၼ်ႉ လိူဝ်းႁူႉၵေႃႈတေမီး လိူဝ်းပီႇႁူႉၵေႃႈတေမီး လိူဝ်းႁူႉယဝ်ႉၵေႃႈတေပၢၼ်လွင်ႈ ၵမ်ႉထိမ်တႃႇတွင်းၵိုမ်းသေၵမ်း။

ပိုၼ်းၵဵပ်ႉၾိုၼ်လိၵ်ႈၼႆႉထမ်ႇ

1. ထိုဝ်ႈပပ်ႉ	- ဝၢႆႇဢေႃႇထဵၼ်ႇ
2. ၵေႃႉတႅမ်ႈ	- ၶူးမေႃလူင် ၶိင်းငိုၼ်းယွတ်ႈ မိူင်းယု
3. ပီတႅမ်ႈ	- သႃႇသၼႃႇ 2532 ဝၢႆႇ
4. ထိုဝ်ႈလင်ႇၵၢႆႇ	- သၢမ်ၵိဝ် ၵူၢမ်းယၢဝ်း
5. ၵၼ်လိၵ်ႈ	- မီး(6)ၵၼ်
6. ထဝ်ႈတၢႆႇၶရူဝ်ပိုင်း	- ၶိင်းလွိသွိႈငိုၼ်း+ၶဵၢႆးလွိၶမ်းသွိႈမုင်ႇ ၶမ်ႉၶမ်း
7. ပီၵူးတႅမ်ႈ	- ပီသႃႇသၼႃႇ 2560
8. တီႈမီးပပ်ႉ-	- ၷူၼ်း လုင်းယီႈၶမ်း+ပႃႈၶမ်းၵျူႇ ၵုင်းမွၵ်ႇထၢမ်၊ လီၢးၶႃႈ
9. သီၢင်ၢပပ်ႉ-	- တိုၵ်ႉလီ၊ ပပ်ႉတူပ်ႉ တႃႈၷၢၼ်ၶမ်း။

တွၼ်ႈပိုၼ်း

ဒတႃႇတင်ႈၵဝ် မိူဝ်ႈပီမၷႃသၵ်ႉၵရီတ်ႈ(103)ၼီး ပထမဝၢႆႇၶၼ်ႉ မိူဝ်းၾူတ်ႇၵဝ်ပၼ် ထဝၵ်ႉၵီႇၷႃႈထဝ်ႈ၊ လုမ်းထီးယသၶဝ်ဒလႈ သထေးလူင်သေၶႅၼ်ၼီ ၶေင်းသုထႃႇတႃႇ ၶဝ်ႈပဵၼ် ရၷႃၼ်းတႃႇၵူႃႇတင်းသဵင်ႈယူႇယဝ်ႉ။

ဝီးၶၼ်ႉ ဝၢႆႇတုတိယ ဝၢႆႇတတိယ ဝၢႆႇထတုတ်ထ သၢမ်ဝၢႆႇၼီႉ ပြႃးပဵၼ်ထဝ်ႈ ယေႃး ၶိင်းမိူဝ်းၵဝ်ဝၢႆႇ တီႈမိူင်းရျူႇထၵျူဝ်ႇ တီႈသူၼ်ၵူးယႅၼ်ႇ ၵၼ်ၶုၼ်ၷႃၶမ်းပိမ်ႇပိသႃႇရ လူႇ တၢၼ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ဝၢႆႇပရ်ထမ ၵဝ်ဝၢႆႇ ၶၸႂ်းမိူင်းဝေသႃႇလီႇသေ သမ်ႉမ်ၼ်းၾွင်းမိူင်းဝေႇသႃႇလီႇ ထူပ်းရႃး တုၵ်ႉၽိၵ်ႉၵၼ်ႇတရၵၢပ်ႈ၊ ၽေးကိုပ်းၽေးယၢၵ်ႈ ၵပ်ႉၵိၼ်းၶိၼ်လၺ်တင်းဝၢၼ်ႈတင်းမိူင်းၶၼ်ႉ ပြႃးပဵၼ်ထဝ်ႈၵွၼ်ရၷႃၼ်းၶဝ်တင်းၶမ်သေ ၷႃးပၼ် ရတၶသေုတ်ႈ။

ဝၢႆႇသတ်ႉတမ ယေႃးၶိင်းၵူႃႇတီႈ'မၵုလ'ၵျွင်းတွင်ႇ ထပ်းထမ်ပၢင်ႇလီၢႇၶၼ်ႉယဝ်ႉ ၶိုၼ်ႈ မိူဝ်းမိူင်းၽီတႃႇဝတိင်ႇသႃႇ ၷႃးပၼ်ဒမႈထဝ်ႈၵၽိထမ်မၸႅတ်းၽိုၼ် ၵၼ်မိူဝ်းပဵၼ်ၶုၼ်ၽီ သေတဂေတု ၶၸႂ်းဝၢႆႇသၢမ်လိူၼ်လုမ်း။

ဝၢႆႇၵတ်ထမ ၵဝ်ဝၢႆႇတီႈၽေတူင်း မိူင်းသုၶမျႇၵိရိ။

ဝၢႆႇၶဝေမ ၵဝ်ဝၢႆႇတီႈမိူင်းၵေႃးသမ်ႇၽီႇ ထဝ်ႈၷပ်ႉၵဝ်ၵျွင်းသၢမ်လင်ၵၼ်မီးထိုဝ်ႈဝၢႈ ''ၶေႃးသိတႃႇၶျင်ႇ၊ ၵုၵ်ႉၵုတႃႇၶျင်ႇ၊ ပဝၢရိၵပဝၶ''သၢမ်လင်ၼီႉယူႇယဝ်ႉ။

ဝႆႉတသမ ၵဝ်ဝႆႉတီႈၶွင်းထိုၼ်ႉ`ပႄလလေယျ`ၶဝ်ယဝ်ႉ၊ ထိုၼ်ႉလုၵ်ႈၶဝ်ႉ မီးၾုင်လၢင်ႉ တင်းၶမ်ၶဝ်ယူႇဝီႉငလႈ လၢင်ႉၵေႃးရူႉဝႃႈမုၼ်ၶမ်းလဝ်ႈမႃးၵဝ်ဝႆႉတီႈၶွင်းထိုၼ်ႉ ၵၼ်ၶဝ်ယူႇ သဝ်းၶၼ်ႉၶဝ်ငလႈ ၵ်ႃတ်းဝေယျဝလ်လ လုမ်းလႃးမုၼ်ၶမ်းလဝ်ႈ တေႃႉပေႃးၵွၵ်ႉဝႆႉၵွၵ်ႉၷွၼ်ႉ ယဝ်ႉ။

ဝႆႉသိပ်းၵီႈတ်း ၵဝ်ဝႆႉ တီႈဝၢၼ်ႈပုင်ႉၶေႃး`ၽရေတွႃ`တီႈၷွင်း`တၵ်ၶိၶဂိရိ` ၽၢႆႉလၢၼ်း မိူင်းရျုလဂျူဝ်ႉၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ဝႆႉသိပ်းသွင် ၵဝ်ဝႆႉသ တီႈ`တိူင်းဝေရိၼ်လော`ႉ ႁူမ်ႈလူၺ်ႈ လဝ်ႈရျၢၼ်း သင်ႉၶျ ၶဝ်လဝ်ႈ မိူင်းၶဝ်ႉၶဝ်ႈသွမ်း ၵမ်ႉၵုမ်ႉထူၼ်ႈ မၢင်ဝၼ်းၵေႃးလီႈသုင်း မၢင်ဝၼ်းၵေႃးၵမ်ႉလီႈ သုင်း ၵ်ႃတ်းၶဝ်တေႃႉပေႃးၵွၵ်ႉဝႆႉယဝ်ႉ။

ဝႆႉသိပ်းသၢမ် ၵဝ်ဝႆႉတီႈဝီင်း`လေႃႉရိယႃႉ`လွိလူင်လေႃႉရိယႃႉၶၼ်ႉ ပ်ၼ်တီႈယူႇၽီလူး ၵ်ၼ်ႉလဝ်ႈမိူဝ်းၽူတ်ႉၵဝ်ၽီလူးၶဝ် တေႃႉပေႃးၵူၼ်းၵွၼ်ႉလီ"ၶွင်းဝႆႉသၢမ် လိုၼ်ၶဝ်ယဝ်ႉ။

ဝႆႉသိပ်းသီႇ မိူဝ်းၵဝ်ဝႆႉ တီႈၷွင်းဝေလုဝၼ်ႉ မိူင်းသျဝတ်ထိ ၵၼ်ၽူးမၢၵ်ႈလူင်ၵၶျေ ထပိၼ်ႉလူႉတၢၼ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ၊ မုၼ်ၶမ်းလဝ်ႈၵ်ဝ်းလီႈမိူဝ်းၽူတ်ႉၵဝ် ၶွင်းႁူဝ်ၵူၼ်းလ်ီတ်းဂတေႉ ၶၼ်ႉ ၽူတ်ႉလီႈၷူႉတႃႉၵ်ႃးဂတေႉယူႇယဝ်ႉ။

ဝႆႉသိပ်းၵ်ႃး ၵဝ်ဝႆႉ တီႈမိူင်းဂပ်ႉပီႉလဝၢတ်းတီႈၷွင်းၶိဂျေႃးထႃႉရူင်ႉ၊ ဝ်ႃးၵၼ်ပေႃးလဝ်ႈ ၶဝ်ႈလၢမ်ႉၶိပ်ႉပၢၼ်ႉ ၷူႉၶၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ဝႆႉသိပ်းႁူၵ်း ၵဝ်ဝႆႉတီႈ တိူင်းၵႃလဝီႉ၊ ၷွင်းမၵ်ႃဝၼ်ႉ လဝ်ႈလီႈၽူတ်ႉၵဝ်ၽီလူးလူင် ၵႃႉလႃႉဝၵ်ဂငလႈလုၵ်ႈၶွင်ႉမၼ်းတင်းၶမ်တင်းလၢႆယူႇယဝ်ႉ။

ဝႆႉသိပ်းလ်ီတ်း ၵဝ်ဝႆႉ တီႈမိူင်းရျုလဂျူဝ်ႉ မ်ၼ်ႈမိူဝ်ႈၽွင်းၵၼ်လုၵ်ႈလၢႆးၶုၼ်ၶျေႃၶမ်း ပိမ်ႉပိသျရ ၵၼ်ရွင်ႉလိုဝ်ႈဝႃး ၵလေႃတသၢတ်းၶၼ်ႉ လီႈရႃးလဝ်ႈတေဝတၢတ်း သေႃႉသူၼ်း ၸွႆႈၵ်ႃတ်းလွင်ႈၵ်ႃႇလွင်းမိူၵ်ႈလိူဝ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ၊ တေႃႉထိုင်လဝ်ႈတေဝတၢတ်းပေႃးလီႈၵဝ်မၢၵ်ႉရိၼ် လူင်ဂိင်ႈလူင်းလွိသွႆႉမုၼ်ၶမ်းလဝ်ႈၶၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ဝႆႉသိပ်းပ်ီတ်ႉ ဝႆႉသိပ်းဂဝ်ႈ ၵဝ်ဝႆႉတီႈလွိမွၵ်ႉသႃႉရိယ လဝ်ႈၵမ်ႉၶၢႆႉၷူႉတင်းလွႆ သွင်ပီ သွင်ဝႆႉလုမ်း"ယူႇယဝ်ႉ။

ဝႆႉသၢဝ်း ၵဝ်ဝႆႉတီႈမိူင်းရျုလဂျူဝ်ႉ မိူဝ်းၽူတ်ႉၵဝ်လဝ်ႈၶျေႃၶမ်းၵလေႃတသၢတ်း ၸွႆႈပေႃး ယ်ီၼ်ႉငင်ႈ ၵူၼ်းၵွၼ်ႉ ယုမ်ႉယမ်ၶိူဝ် ရတၶျေႉသၢမ်လဝ်ႈမႃးယူႇယဝ်ႉ။

ၼတ,ၵၢဝ်ၸႃ,သၢဝ်းၵႅတ်း တေႃ,ပေႃးထိုင် ဝႃ,သီ,သိပ်းသီ, ပြႃးပီၼ်ၸႅဝ်ႈ ယေႃးၶိင်းမိူဝ်း ၵၢဝ်ၸႃ, တီႈတိူင်းၵေႃးသလ မိူင်းသၢဝတ်ထိသေ ပုၼ်ႈတႃ,ၶေႃးၷၢၼ်သႃ,သၶေႃ, လဝ်ႈႁဝ်း ယေႃး ၶိင်းၵူႃ, တီႈၶိုင်ႈယဝ်ႉတီႈၶိုင်ႈသေ ပေႃးဝႃႈထိုင်မႃးၶွႆးဝႃ,ၵေႃးလဝ်ႈႁဝ်းၵၢဝ်ၸႃ, တီႈၵျွင်းလေ, ဝၼ်ႉၼလႈ ၵျွင်းပုပ်ပႃရူင်,သွင်ၵျွင်းၶဵ.သေၵျွင်းၵျွင်း ၵ်ိတ်းၶဵတိၵ်း"ယူ,ယဝ်ႉ။

ဝႃ,သီ,သိပ်းႁႃႈ (ဝႃ,ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်း) ပြႃးပီၼ်ၸႅဝ်ႈႁဝ်း ယေႃးၶိင်းမိူဝ်းၵၢဝ်ၸႃ, တီႈမိူင်း ဝေ,သၢလီ, တီႈဝၢၼ်ႈဝေလုဝၶၼ်ႉ တေႃ,ပေႃးၵဝ်ၶိပ်ႉပၢၼ်,ယဝ်ႉ။

မူ,လိၵ်ႈတွႆးလိၵ်ႈ ၵၼ်လိုဝ်ႈဝႃႈ ဝႃ,တေႃ,လႅၼ်,ၶဵ. ဝူၼ်ႉဝႃႈတေမီးၾွၼ်းလီ ပုၼ်ႈ တႃ,ၾူးမႃးလႅပ်ႈၵ်ၼ်းၶူၼ်ႉၶုႃ.ႁဝ်းၶဝ်ယူ,ၶဵၼလႈလွမ်းၶၢင်,ၾူးမီးပိုၼ်ႉႁူ.ပၢႆးႁၼ်ၶဝ်ၵီ."သင်,သွ ၼ်ဝႃႈ''သိူဝ်တႃႇ ဝီႉၵိုတ်းၶၢင် ၶၢၵ်ႉယုင်းတႃႇ ဝီႉၵိုတ်းႁၢင် ၵူၢင်တႃႇ ဝီႉၵိုတ်းၶဝ် ၶူးမေႃၶဝ် ဝီႉၵိုတ်းလိုဝ်ႈသီင် ၶမ်ႉၵတ်ႉ''ၶၢင်,ဝႃႈၶၼ်ႉၼလႈ လင်,လီႈၵဝ်ၵၼ်လဝ်ႈၶူးမေႃႁဝ်းၶဝ် ၵ်ိတ်း ဝီႉၶၼ်ႉသေ မႃးၶူၼ်ႉၶုႃ.ၼၶ ၶွႆးပၢင်ဢုမ်ၶွၼ်ႇၾၢႆးၸဵၼ်ႉ ပွၵ်ႈၵမ်(5)ၶဵ.ယူ,ယဝ်ႉ။ ယွၼ်းၶွတ်, ယွတ်ႈပႃႇၵူၢမ်း တီႈၶဵႈၵွၼ်,ၶႃႈ။

ၽိုၼ်ၵိင်-

(1) ပိုၼ်းပြႃး တီႈလီႁူ.လီတွင်း ၶူးမေႃလူင် လုင်းတၢင်းၼၵႈ (2002)။

(2) နိုင်ငံတော် ဗုဒ္ဓသာသနာ မဟာဗုဒ္ဓဝင် ပဠမတွဲ၊
ပိဋကဓရ ဆရာတော် ဦးဝိစိတ္တာဘိဝံသ ဦးစီးရေးသားသည်။

လဝ်ႈသႃႇရိပုတ်ႉတရႃႇ၊ မႁႃႇမွၵ်ႉၵလႃၼ်ႇ၊ ၵဝ်ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ၊

လဝ်ႈသြႃႇဝိလေႃႇယျ ၵျွင်းဝၢၼ်ႈမွႆႇ၊ ပၢင်လူင်

ၵႂၢမ်းၶမ်း

တီႈၶွင်းထမ်ႇမၶဝ်ႉ မိူၼ်ၶဝ်ႈၵိုႉ "လီႈငိၼ်း ၵႂၢမ်းပၼ်ၽွၼ်းယွၼ်းသူးၵူႈတီႈ" ၶၼ်ႉဝႃႈ 'ၵူႈပီၼ်ထမ်ႇမေႇထမ်းလဝ်ႈ ၶူၼ်ႈၶိုးလီႈငဝ်ႈတေႃႇပိၢ ယႃႇၵိၢယႃႇရူင်ႈ လူင်ႉၸိူင်းၶၼ်ၶမ် ၵူႈပီၼ် ၵႂၢမ်းယမ်မႃႇၵထ ပိူၼ်ႈတႃႉ ပိူၼ်ႈထၢမ် ပိူၼ်ႈတွင်ႈလိူဝ်းၶၼ်ႉၵေႃႈ ၶူၼ်ႈပေႃးတွပ်ႇလီႈ ၶိုႈလင်ႈ ရၢၼ်ႇၵွၢင်ႈၶူၼ်ႈမိူၼ်ၶဝ်ႈ လဝ်ႈသႃႇရိပုတ်ႉတရႃႇ၊ မုၼ်ငဝ်းၵႃႇၶေႃႇၶူၼ်ႈမိူၼ်ၶဝ်ႈလဝ်ႈ မွၵ်ႉၵလႃၼ်ႇ မထေႇ၊ ၶိုၶၼ်ႉ လိူဝ်သေလဝ်ႈၽြႃး ၵၼ်ရၢၼ်ႇၵွၢင်ႈ ၼင်ႇမီးၵူမုၼ် တၼ်းၸူဝ်းယႂ်ႇ လိူဝ်ၶိူဝ်ပိူၼ်ႈသုတ်းၶၼ်ႉတေႉ ပၼ်လဝ်ႈသႃႇရိပုတ်ႉတရႃႇၼင်ႈလဝ်ႈမွၵ်ႉၵလႃၼ်ႇ ၶၼ်ႉၵူႈၸုမ်း ယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းၵိပ်ႈလိၵ်ႈၽိုၼ်ၶိုႉထမ်ႉ –

1. လဝ်ႈပိၢၵမ် – လဝ်ႈလရေးၵိင်ႇတ(မိူင်းလၢင်း)
2. ပီတၢမ်ႈ – ၵမ်ႇလီႈရူႉ
3. ၶမ်ႉၵႂၢမ်း – သၢမ်ၵိဝ်/ယၢဝ်း၊ ၶိုင်ႈၶျေႃးလိၵ်ႈ – မီးပၢတ်ႇထိဝ်
4. ပီသိုပ်ႇၵူႈတၢမ်ႈ – ၵေႃးလႃႇ(1376)
5. လဝ်ႈတႃႇၶဝေမ်းလိုၼ်း – လုင်းလၢင်းလူႇ+မေႈလၢင်းမၼ်း၊ ပွၵ်ႉ(4)တုမ်ႇမူဝ်၊ ပၢင်လူင်
6. ၵၼ်လိၵ်ႈ – (6)ၵၼ်

လဝ်ႈသႃႇရိပုတ်ႉတရႃႇမထေႇလူင်ၶိုႉ တႃႇတေလီႈရူပ်ႉထူပ်း ပုတ်ႉထလဝ်ႈၶၼ်ႉ လီႈ ထၢမ်သၢင်ႈပႃႇရမီႇမႃး တေႇလၢမ်မိူဝ်ႈၵပ်းပၢၼ်ပူၼ်ႉမႃး ၶိုင်ႈသင်ႇၶျေႇ ပိၢသၢၼ်ၵမ်ႇၽႄႇယဝ်ႉ။ လဝ်ႈသႃႇရိပုတ်ႉတရႃႇၶိုႉ မိူဝ်ႈလၢတ်ႈၵွၼ်ႇ ၽွင်းတိုၵ်ႉပၢၼ်ဝိင်ႇၶၼ်ႉ ယွၼ်ႉလီႈထွမ်ႇပထၢၼ်း ထမ်းတြႃးၼလႈ လင်ႇဝႃႈရၢၼ်ႇၽွင်းၽိၢၶျေႇ ၵူႈပီၼ်တြႃးသုတ်ႉတၢၼ်ႇ၊ ဝိၶေး၊ ၵၽိထမ်ႇမႃႇ လိူဝ်းၶၼ်ႉ လဝ်ႈရူႉၵၼ်လီႈတင်းသိင်ႈယူႇယဝ်ႉ။

ထိုင်ၶဝ်ႈပွၵ်ႈၶိုင်ႈ ၽြႃးပၢၼ်လဝ်ႈ တင်းရၵျၢၼ်းၶဝ် မိူဝ်ႈၵဝ်ဝႃႇ၊ တီႈမိူင်းသႃႇဝတ်ႉထိ၊ ဝတ်ႉဝေႇလုဝၼ်ႇၶၼ်ႉ လဝ်ႈသႃႇရိပုတ်ႉတရႃႇ၊ လင်ႇၵိတ်းပၼ်ဝတ်ႈၵွၼ်ႇဝတ်ႈလူင် ၽြႃးပၢၼ်

ၸဝ်ႈယဝ်ႉသေ သူင်ႇသင်ႇၵမ်းလိူၼ်းသုတ်းယဝ်ႉ။ ၸွမ်းၼင်ႇ ထုင်းၸၢမ်ႇမြႅၵ်းပဵၼ်ၸဝ်ႈၵူႈသူႇ" ၵၵ်ႉဢသျႇဝၵ်ၵၶဝ် ထုၵ်ႇလီႈၵဝ်ၶိူပ်ႉပၢၼ်ႇၵွၼ်တၢင်းမြႅၵ်း၊ ၵျႇယုသင်ႇၶျႇရ တေလီႈယူႇ ထိင်းၸီတ်းဝၼ်းၵူၺ်းၶဵၼလႈ ၸင်ႇတၵ်းယွၼ်းၵၢၼ်ႉ တမ်ႈတီႈမြႅၵ်းပဵၼ်ၸဝ်ႈသေ ၶွႆႈလီႈမူဝ်း ၵဝ်ၶိူပ်ႉပၢၼ်ႇတီႈၶူိၼ်းသေ ၾူတ်ႇ(ၶျွတ်ႈ)ၵဝ်ပုး ၵေႉပဵၼ်ငမႈၸဝ်ႈၵျေးလူး ၶၢင်းရှူႇပသျရီႇ ၵၼ်တိုၵ်ႉယုမ်ႇဝီႉ တိၵ်ႉထိယူႇၶၼ်ၶ်ႉၶဵယဝ်ႉ။

မူဝ်ႈၶၼ်ၶ်ႉ ၶုၼ်ၾိင်ၸတုမၵျႇရိတ်ႈ တျႇဝတိင်ႇသျႇ ယျႇမျႇၶဝ်တင်းလီ၊ ရှူႉဝျႈ ၸဝ်ႈသျႇ ရိပုတ်ႉတြျႇ တေၵဝ်ၶိူပ်ႉပၢၼ်ႇၶဵၼလႈ ၸင်ႇၵွၼ်မႃးၵၼ်ႇတေႃးဝီႈသျ။ ၾွင်းၶင်ႇၶၼ်ၶ် ၵၼ်ပဵၼ်ငမႈၸဝ်ႈၵေႈ လီႈမႃးမုင်ႈႁၼ် ၶုၼ်ၾိင်ၶုၼ်သၢင်ၶဝ် မႃးဝီႈၵလႈ ဝီႈၶုၼ်ၾိင်ၶဝ်ပွၵ်ႈမူဝ်း ၵူျႇယဝ်ႉ ၸဝ်ႈသျႇရိပုတ်ႉတရျႇ ၸင်ႇၶျေးတြႃးၶျွတ်ႈၵဝ်ငမႈမၼ်း တူၵ်းပဵၼ်သေႃးတျႇပၢၼ်ႇၵူျႇ ယူႇယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၶၼ်ၶ်ႉ မၼ်းၸင်ႇၶွႆႈၵေႉပဵၼ်ငမႈ ၾၢတ်ႇငေႈတီႈယူႇ ၶႂိုဝ်ၵူႇတီႈၶွၼ်းၶၼ်ၶ်ႉ သေ ရွင်ႉၵဝ်ၵေႉပဵၼ်ၶွင်ႉမၼ်းၸဝ်ႈ ၸုင်ႇတမထေ တင်းရျၢၼ်းၶဝ်ၵျႈပၢၵ်ႇ မႃးၵၼ်ႇတေႃး သူင်ႇသင်ႇၶဵယဝ်ႉ။ ဝီႈရျၢၼ်းၶဝ် ၵၼ်ႇတေႃးယဝ်ႉၶၼ်ၶ်ႉ မၼ်းၸဝ်ႈၸင်ႇၶဝ်ႈၾလေသမျႇပၢတ်ႈ သေ ၵဝ်ၶိူပ်ႉပၢၼ်ႇၵူျႇ မူဝ်ႈၾွင်းလိူၼ်သိပ်ႈသွင်မူၼ်းၶၼ်ၶ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

မူဝ်ႈၶၢဝ်းၾွင်းလွင်းၶၢပ်ႈတူဝ်ၸဝ်ႈယူႇၶၼ်ၶ်ႉ ၶၢင်းရေႇဝတီႇ ယၢမ်ႈလူႇမွၵ်ႇၶမ်းသၢမ်ၶူဝ်ႈ၊ ယၢမ်ႈၵီတ်းဝေႇယျႇဝိလ်ႉၸမၼ်းၸဝ်ႈၵလႈ မူဝ်းပဵၼ်ၶၢင်းၾိ မူင်းၾိတျႇဝတိင်ႇသျႇၶၼ်ၶ်ႉ ဝူၼ်ႉဝျႈ ၶင်ႇၵိုဝ်ၵူၼ်းမူင်း ပေးတေရှူႉၸၵ်း ၵုင်ႇမုၼ်ၵျေးလူး ၸဝ်ႈသျႇရိပုတ်ႉတရျႇၶၼ်ၶ်ႉ ၵဝ်လီလူင်းၵူျႇငၶ ၶွႆႈပေးထင်ႇ"ၸဵင်ႈ"၊ ၵဝ်တေပုးၵဝ်ၵျၢင်ႈၵျေ ငလႈ ၸိုင်ႉၶၢင်းလုမ်းလၢင်း ၵူျႇပျူငၶၶဝ်လူးၵွၼ်ႇ ၶဵသေ လူင်းမႃးၶိူဝ်ၵၢင်ၵျၢဝ် တီႈၵၼ်ၵမ်ႇပေးၵိပေးၸမ်ၶၼ်ၶ်ႉသေ ပြုငၶၵျၢင်ႈၵျေ လုမ်းလၢင်းၸိုင်ႉၶၢင်းယဝ်ႉသေ လၢတ်ႈငၶပိုၼ်းဝၼ်းလင် လွင်ႈလီႈပဵၼ်ၶၢင်း ၾိ ၶင်ႇၶၼ်ၶ်ယဝ်ႉ ၵူျႇပၼ်ႇလဵပ်ႈ ၵျႈတီႈရုပ်ႈၵလၢပ်ႈ ၸဝ်ႈသျရိပုတ်ႉတရျႇ ဝီႈသျၵၼ်ႇတေႃး သေ ၶိုၼ်းမူဝ်းၵူျႇယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၸဝ်ႈမွၵ်ႉဢလၢၼ်ႇ ၵဝ်ၶိူပ်ႉပၢၼ်ႇ

ထိုင်မႃးလိူၼ်သိပ်းသွင်လွင်ႈၶၼ်ၶ်ႉ ၸဝ်ႈမၵျႇမွၵ်ႉဢလၢၼ်ႇ ၵျူၵူျႇတီႈလွီၵိသိဂိရိၶၼ်ၶ်ႉ သေ သၢၼ်ႇၶိုၼ်ႈၵူျႇမူင်းၾိ ၵူျႇႁၼ်ၶၢင်းၾိ ၵၼ်ယၢမ်ႈလုမ်းလႃး ၸဝ်ႈသျရိပုတ်ႉတရျႇၶၼ်ၶ်ႉ ယဝ်ႉ။ ၶိုၼ်းလူင်းထိုင် ၶၺ်ႈမူင်းငရိူး သိရ်ႈလူဝ်း ၵျႇလသုၵ်ႈ သံၶျတ ရျေရူဝ မၵျႇရျေရူဝ ၶၼ်ၶ်ႉယဝ်ႉ။ ဝီႈသေၶၼ်ၶ်ႉ ၸင်ႇသမ်ႉမႃးမွၵ်ႇလၢတ်ႈငၶၶိုၼ်း ၵူၼ်းတင်းၶမ် ၶွႆႈၵွၼ်ၵၼ် မၢတ်ႈတွင်း ၵျင်ႉၵမ်လွင်ႈတၢင်းလီ ငလႈ လၢတ်ႈပၼ်ပုး လုမ်းၵရ်ႇရတိတ်ႉထိၶဝ်ၵမ်းၾွင်ႈ လီႈယုမ်ႇယမ်ထိုင် ရတၶျေႇသၢမ်ၸဝ်ႈတင်းၶမ်ယူႇယဝ်ႉ။

ဝႆးသေလဝ်ႈမႁႃႉမွၵ်ႇၵလၢၼ်ႉ, ၼၶဖေႃင်းတၢၼ်းၶူဝ်းယဝ်ႇ ၵူၼ်းတင်းၶမ် မႃးလွင်းမႃး တၢၼ်းမၼ်းလဝ်ႈယဝ်ႇ လုမ်းတိၵ်ႇထိၶဝ်ၵမ်ႈၽွင်ႈ သမ်ႇၵမ်ႉၶႃႉလူဝ်ႉမၼ်းလဝ်ႈၼလႈ ''လဝ်ႈၶႅႇ လင်ႈယႃႇလၢပ်ႈႁဝ်း''ၶႅသေ လင်ႉၵဝ်ပိုၼ်းၵိူင်ၶိုင်ႈ ၵူႉလၢင်ႈၵဝ်ဢေႉလူၼ်ႉလူင် 'သမၶၵုၵ်ႇတိ' မိူဝ်ႈတိမိူဝ်ႈၽၶၼ်းမၼ်းလဝ်ႈၶႅယဝ်ႇ။ ယၢမ်းမိူဝ်ႈဢေႉလူၼ်ႉလူင် ၵူႉႁႃမၼ်းလဝ်ႈ တီႈလွႆၵိသိၵိရိၶၶၼ်ႇ မၼ်းလဝ်ႈ ၶဝ်ႈလၢၼ်ႉမိၼ်ၶိုၼ်းၵၢင်ႁၢဝ်ၵူႉယူႉယဝ်ႇ။ ဝႆးၶၶၼ်ႇ လဝ်ႈ လင်ႉၵူၵူႉယူႉသဝ်း တီႈလွႆယုၵၼ်ႉထူဝ်ႉ, တီႈၵၼ်ၶဵဝ်လမ်ႇ ႁၢင်ႈလီၶၶၼ်ႇယဝ်ႇ၊ လူၼ်ၶဝ် ႁူ ထၢမ်ႁူသွၵ်ႈမၼ်းလဝ်ႈ ပေႃးမီးၵူႉလိူတ်းပိုတ်ႉဝၼ်းဢေႈ ၵမ်ႉႁၼ်၊ ဝႆးၶၶၼ်ႇ လဝ်ႈလင်ႉမႃး ဝူၼ်ႇၶိုႈတူရႅင်း ၵတိၵ်ႈၽဝၶၶၼ်ႇ လီႈဢေႉဝူတ်ႈသင်ဝိႇၼလႈ လူၼ်မႃးပွႆႇၵိူမ်ၶႅယဝ်ႇ။ လင်ႉ ႁၼ်မိၼ်ႈ မိူဝ်ႈလၢတ်ႈၵၼ်ထွမ်ႉၵူမ်းမေးၶၢင်းသေ လီၶႃႈၵိူမ်ၼမႈတႃမွတ်ႉၶၶၼ်ႇယဝ်ႇ။ ႁၼ် ၶင်ႉၶၶၼ်သေယဝ်ႇ ''ဝူတ်ႈၶႅႇ ပေႃးၵမ်ႉတွပ်ႉၵမ်ႉယဝ်ႇ''ၶႅၼလႈ ၶိုၼ်းၵူမႃး၊ လင်ႉပၼ် လူၼ်လူင်ၶဝ် ထုပ်ႇ"ပေႃႇ"လွမ်းၶင်ႉလဝ်ႈၵဝ်ႉ, လီႈပေႃႇမိၼ်ႈပေႃးၼမႈၶၶၼ်ႇယူႉယဝ်ႇ။

ဝႆးသေ လူၼ်ၶဝ်မိူဝ်ႈၵူႉယဝ်ႇ မၼ်းလဝ်ႈၶိုၼ်းႁူႇတူဝ်မႃးသေ လင်ႉမိူဝ်ႈလူးပြေးပိၼ် လဝ်ႈ၊ ၵၼ်ႉတေႃးယွၼ်းၵၢင်ႇ လွင်ႈဝႃႈလမ်ၵဝ်ၶၢပ်ႇပၢၼ်ႉၶႅၼလႈ ပြေးပိၼ်လဝ်ႈ လင်ႉၶၢင်ႇ ပၼ်မၼ်းလဝ်ႈယဝ်ႇ၊ မၼ်းလဝ်ႈ လင်ႉၵူႉလူးၶိုၼ်းတီႈလွႆလူင်ၵိသိၵိရိၶၶၼ်ႇသေ လၢမ်ႉၶၢပ်ႇ ပၢၼ်ႉတီႈၶၶၼ်ႈယဝ်ႇ။

ဝူတ်ႈဝိပႃႉၵလူင်ၶႅႇ ပေႃးဝႃႈလီႈၵိူတ်းမိၼ်ႈယဝ်ႇလိုင် တေႃးၶင်ႉလဝ်ႈမႁႃႉမွၵ်ႇၵလၢၼ်ႉ, တၢၼ်းၶူဝ်းယွႆႉသေတႃႇ ယင်းၵမ်ႉပူၼ်ႇလွတ်ႈလီႈ၊ ယင်းလီႈလွမ်းသီႈတိူၼ်းၶိုၼ်း ပၢၼ်လဝ်ႈ ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်းၶႅႇၵွၼ်ႉယဝ်ႇ။

လိၵ်ႈလဝ်ႈၽိုၼ်ၶႅႇ ဝူၼ်ႇဝႃႈတေပိၼ်ၽွၼ်းလီ တွၼ်းတႃႉၽူႈမႃးၶဝ်ႈႁူမ်ႈ ပၢင်တၢၼ်ႈၶိုႈ တင်းသႅင်ႈၶႅၶႃႈၼလႈ လင်ႉလိူၵ်ႈၵဝ် ၽိုၼ်လိၵ်ႈ'လဝ်ႈသႃႉရိပုတ်ႇတရႃႉ၊ မႁႃႉမွၵ်ႇၵလၢၼ်ႉ, ၵဝ်ၶိပ်ႇပၢၼ်ႉ'ၶႅႇ မႃးတၢၼ်ႈၶိုႈၶႃးၵေႃႈ။

ၽိုၼ်ၵိုင် –

1ႇ လိၶတေႃႇထပၵႃႉသၶိႉ၊ တွၼ်ႈၵဝ်ႈ ၶမ်ႇၵူမ်းလဝ်ႈၶေႃႉၶမ်း လၢပ်ႈဝိႇ၊
2ႇ တြႃးလဝ်ႈထေရႃႉပႃႉတၢၼ်ႉ၊
3ႇ တြႃးလဝ်ႈသႃႉရိပုတ်ႇတရႃႉ, မွၵ်ႇၵလၢၼ်ႉ, ၵဝ်ၶိပ်ႇပၢၼ်ႉ၊ လင်ႉၵႃႉလူင်။

ပိုၼ်းၵဵပ်း လဝ်ႈၶူးမေႃ ပူႇလွီလရေးၵႃႉဝိ ဝဵင်းၵုၼ်ႁိင်

လဝ်ႈလရေးႁွၼ်း(ၶမ်းလိုၼ်ႈ)၊ ၵျလိ

ၸိုဝ်ႈမိူဝ်ႈၼဵၵ်ႉ	-	ၸၢႆးၶမ်းထုၼ်း
ၸိုဝ်ႈပႃႇၵမ်	-	လရေးၵႃႉဝိ (ၵုၼ်ႁိင်း)
ၸိုဝ်ႈပေႃႈ	-	လုင်းၶုၼ်သၢင်ႇမူး
ၸိုဝ်ႈမႄႈ	-	ပႃႈၶေႃင်းထွၼ်း
တီႈၵိူတ်ႇ	-	ၶျေးလူင်
ပီၵိူတ်ႇ	-	ပီၵေႃးလႃႇ 1268 ၶီႈ

မိူဝ်ႈၵႃႇယုလဝ်ႈ လီႈ(6)ၶူပ်ႇ ပီ 1274 ၶီႈၶၼ်ႉ ပေႃးငမႈၵွၼ်ၶႃႉပႃးမႂ်းယူႇမိူင်းၶွင် ၵိူင်ႇဝၼ်ႈၵၢင်ႉ ယူႇလီႈ(4)ပီ၊ ထိုင်မိူဝ်ႈပီ 1278 ၶီႈ မိူဝ်ႈၵႃႇယုလဝ်ႈလီႈ(10)ၶူပ်ႇၶၼ်ႉ ၵႂႃႇ ယူႇႁွင်းလၢၵ်ႈတွင်း မိူင်းၵွတ်ႇ ၵဝ်လဝ်ႈဢွၼ်ႇလူင်ဝိလိင်ႇတႃႇ ႁဵတ်းပဵၼ်ၵုပလ်ႉသေဢွၼ်ႇသေ ၶၢမ်ႇသၢင်ႇ တၢင်ႇၸိုဝ်ႈပၼ်ဝႃႈ ''လဝ်ႈသၢင်ႇၵႃႉဝိ''၊ ပေႃးၵွၵ်ႇလူင် ပဵၼ်ၶုၼ်မွၼ်းၶမ်း လဝ်ႈပိူင်ႇ မိူင်းၵွတ်ႇ၊ ယူႇႁွင်းလၢၵ်ႈတွင်း လီႈ(2)ပီ ထိုင်မိူဝ်ႈပီ 1280 ၶီႈၶၼ်ႉ ယွၼ်းၶၢင်ႉတီႈလဝ်ႈ ဢွၼ်ႇ ငလႈ ပေႃးၵွၵ်ႇလူင်သေ ၶႃႉမႃးယူႇႁွင်းလွီၶွႆႉ လေႈဝဵင်းမိူင်းၶွင် တမ်ႈတီႈဢွၼ်ႇလဝ်ႈ ဝၼ်ႇၶသေ လီႈမႃးသွၼ်ၵဝ် ပရိတ်ႈလူင်၊ သၢင်ႇတိုဝ်းၵမ်လိူဝ်းၶႄႉသေ ယူႇလီႈ(2)ပီ၊ ထိုင် မိူဝ်ႈပီ 1282 ၶီႈၶၼ်ႉ လင်ႇယွၼ်းၵၶၢင်ႉ တီႈလဝ်ႈဢွၼ်ႇလူင်သေ ၶႃႉမႃးယူႇထိင်ႈႁွင်းဝၼ်ႈ ယူၵ်ႇ တမ်ႈတီႈလဝ်ႈဢွၼ်ႇလူင်ပုရ်ႇရႃ၊ လီႈမိူဝ်းသွၼ်ၵဝ်ထိင်ႈ ပရိတ်ႈလူင် ပႇလိၶိၵ်ႉသယ သင်ႇၵရသၢင်းၵျူဝ်ႇ၊ သတ်ႉတႃႇသေယဝ်ႉ သွၼ်ၵဝ်ထိင်ႈ ၵပျူႇလင်ႇၵႃႇလူင်သၢမ်ၵိဝ်တီႈၶဝ်း ထိုင်တီႈၵွင်ႇမၢၼ်မေလီ ယူႇလီႈ(3)ပီ၊ လင်ႇယွၼ်းၶၢင်ႉလဝ်ႈဢွၼ်ႇလူင်သေ ၶႃႉမႃးယူႇၶိုၼ်ႈရိမ်း ပေႃးငမႈ တီႈႁွင်းလွီၶွႆႉ လီႈထိင်ႈပီၶိုင်ႈ၊ လင်ႇယွၼ်းၵၶၢင်ႉထၢၵ်ႈလူင်းမႃးယူႇရှုၼ်း၊ ဝဵႈသေ ထၢၵ်ႈလူင်းႁွင်းမႃး ထိုင်မိူဝ်ႈပီ 1286 ၶီႈ၊ ၵႃႇယုလဝ်ႈလီႈ(18)ၶၼ်ႉ တင်ႈငတႃႇႁဵတ်းၵၢၼ် တိမ်ႈၵွၵ်ႇမူႇဢွၼ်ႇ ၵၼ်ႁွင်ႉဝႃႈ''လင်ႇၵႃႇလူင်သၢမ်ၵိဝ်(လဝ်ႈဝၼ်ႈယူၵ်ႇ)''ၶၼ်ႉသေ တင်ႈငတႃႇ ငလႇၽိဝ်ပႃႇၽိူင်းမိူင်းပိုၼ်ႈ တီႈၶိုင်ႈယဝ်ႉတီႈၶိုင်ႈ မိူင်းၶိုင်ႈယဝ်ႉမိူင်းၶိုင်ႈယဝ်ႉ။ ငတႃႇၵဝ် ၶၼ်ႉမႃး ငလႇရွတ်ႈၽိဝ်ထိုင် တီႈလွႆမိူင်းလွႆၵမ်ႇဝႃႈ ၵဝ်ၵႃႈသၼ်ႇတၵၢင်လွႆလိတ်ႈလေႃး လေႇ တၶျေႇသတ်ႉထႃႇဢွၼ်ႇ လဝ်ႈၵၼ်ၶွႆႈပူႇလေႃႇၶၼ်ႉလူးမႃး ထူပ်းရႃးတီႈလွႆသေၵေႃႈ တိမ်ႈၵွၵ်ႇ ႁဵတ်းပၼ်ၵၼ်မွႆႇလွၼ်ႉ''ယဝ်ႉ။ လဝ်ႈလရေးၵႃႉဝိၶႄႉ ပဵၼ်ၽူႈၵၼ်တိမ်ႈၵွၵ်ႇ လိၵ်ႈလင်ႇၵႃႇ

လူင်တီႈ လဝ်ႈၸိုင်ႈယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၵႃႈယူႇလဝ်ႈလီႈ(32)ပီၼၼ်ႉ ၶဝ်ႈမႃးယူႇၸွမ်းငေႃႈဝဵင်းၵုၼ်ႁိူင်းသေ တမ်ႈလိၵ်ႈတမ်ႈလီး လင်ႇၵႃႇလူင်ၼလႈ လီႈလိုဝ်ႈဝႃႈ “လၶရေးၵႃႇဝိ (ၵုၼ်ႁိူင်း)”ၼႆယူႇယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃးပီၵေႃးလႃႇ 1359 ၼီး၊ လိူၼ်လီတ်းမႂ်ႇ(9)ၶမ်ႈ ဝၼ်းသဝ် မိူဝ်ႈၵႃႈယူႇမၼ်းလဝ်ႈလီႈ(91)ပီၼၼ်ႉ လီႈသဵင်ႈၵၢမ်ႇသုတ်းမုၼ်ၵူၼ်ႇယူႇယဝ်ႉ။ ၶုမ်ၵုတ်ႇမၼ်းလဝ်ႈၼၼ်ႉ လွမ်ႉႁူဝ်ႉဝီႉတီႈၼႄႈ လိင်ႇလၢၼ်းဝၼ်ႈၵွၵ်ႇ တိူၵ်ႈၵမ်ႇမထၢၼ်း ပွၵ်ႉ(3) ဝဵင်းၵုၼ်ႁိူင်းၼၼ်ႉတီႈၶႃႈယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈၵၼ်မၼ်းလဝ်ႈ လီႈတမ်ႈၵွၵ်ႇမႃး လိူဝ်းၵၼ်တွင်းမီႈဝီႉၼၼ်ႉ-

1. ပိတၵၢတ်ႈသၢမ်ၵွင်လူင်(15)မူႇ
2. ပရမတ်ႉထသၢင်းၵျူဝ်ႇ
3. ၵၼေႃၵတ်ႉတဝၢင်ႇ
4. ၵွင်ႇပဵတ်ႇပိူင်
5. မၵျေႃႇသထႃႇ၊ ၵမၵျူႇၶၢၼ်း
6. သၢမ်ၵွင်လု
7. မၵျူႇၵူၺ်ႇသၼ်ႇတြႃႇလၢတ်ႈတေႃႇလူင်ပတ်းပိုၼ်ႉ
8. ပုင်ႇရၵိရိယႃႇသိပ်းပႃး
9. သႃႇသၼႃႇမုၵ်ႉၶ
10. ထမ်ႇမပတ ပၼ်ႇထုလ
11. သိပ်းလၢတ်ႈလူင် (10)မူႇ
12. ၵၼႃႇၵသိင်ႇ မိလိင်ႇတ
13. ထမ်ႇမလၵ်ႉၵျူႇ
14. သထေးရႃးပႃး
15. ၼမႈၶေႃးတမီ၊ ၵဝ်ၸိပ်ႉပၢၼ်ႇ
16. ရတၼႃႇသူၺ်ႇၶျိၼ်း(ရွင်ႉ) သွင်းၶမ်းရတၼႃႇ
17. မင်ႇၵလႃႇသုတ်ႈ
18. သၢမ်သုမ် သီႇတၼ်း ရႃးယွတ်ႈ
19. မၢၵ်ႇရႃးတွင်ႇၵိၼ်ၶမ်း သၢင်ႇသီႈၵိၼ်ၶူဝ်း
20. ၵလွင်းၶေၶမ်း
21. မၵျေႃႇသထႃႇတွီးၸိုင်ႈ တွီးသွင် တွီးသၢမ် တေႃႇထိုင်ၵူးမၢင်ႇၶၢၼ်း

လိူဝ်းၵၼ်ပီႇလီႈရၢႆၶၼ်ၵေႃႈ တိုၵ်ႉမီးယူႇတၢင်းၸမ်တီႈၶႃႈၵေႃႈ။

“ပတ်ႉထၼႃႇၶွတ်ႇယွတ်ႈ လဝ်ႈလၶရေးၵႃႇဝိ”

1. တူဝ်တီႇလိုဝ်ႈၵမ်ႇၵျီႇ — လီးမီႇတူဝ်ႈလွတ်ႇလိုင်ႈ၊
2. လီးမီႇလွတ်ႇလိုင်ႈၵူႇ — တေႃႇရွတ်ႈလူဝ်ႈၸွင်ႇလႃႇၶၢဝ်းယိုၼ်း၊
3. ထမ်ႇမမူႇၵျမ်းတြႃး — ၵျႃႈတူဝ်းပွႃးၵူႇၶေႃႈ၊
4. ၶၢဝ်းလိုၼ်းလူဝ်ႈၸွင်ႇလႃႇ — သႃႇသၼႃႇယင်းၵျိင်း
5. ရႃးၵျိင်သႃႇသၼႃႇ — ၵျႃႈထိုင်ၵူႇသၵ်းၵမ်း
6. သင်လိုင်သႃႇသၼႃႇ — ရႃးၵျိင်ဝႃႇထိုင်ယၢမ်း
7. သၢၵ်ႈတေႃႇၸပ်ႉတမ်မႃး — ၵႃးတူဝ်မျႃတ်ႈၶမ်းပြႃးပျူႇတိၵ်ႈ

8. ပေႃးထိုင်ယၢမ်းၵၶျႉ	ထမ်ႉမၸဝ်ႈတၵ်းၵူႉဝဵင်းၶမ်း
9. တီႈတမ်ႈၽေႃးထိလွင်ႉၽူၺ်းသႂ်	ၵတ်းလီၵွၼ်း″ၵိင်ႉတင်းမွႆႈရိူဝ်ႈလိုၼ်ႈ
10. မူင်း″ရူင်းၶမ်းမျူႇပလၢင်ႉ	ရိူဝ်ႈထိၼ်ႈပွၵ်ႈၼိုင်ႈတီႈၼွႆႈၶၢင်ႉမီးငဝ်း
11. မိူဝ်ႈၼင်ႉၼၼ်ယမ်းၶႃး	ၵၼ်ပိၼ်သၢမ်ၵွင်မူႉၵြႃးၶႃႈတိမ်ႈ
12. သုတ်ႈတၢၼ်ႉဝိၼေးၵၽိထမ်ႉမႃႉ	ရွႆႈၵၼ်ၵျူႇသူႉရွတ်ႈထိုင်ၵူႉသၵ်းၵမ်း
ၵႃးပိၼ်ပိတၵၢတ်ႈထမ်ႉမႃႉၵြႃး	ရွႆႈၵၼ်မိူဝ်းလူးပုၢင်းၽူး
	ပေႃႉပိၼ်ပြႃးထိတ်းမိူဝ်ႈ
13. ၵြႃးပြႃးၼိမ်ႉမိတၵူဝ်ႉတေႃႉ	လူတ်းပွႆႉယွင်ႉၼီႇမြင်ဝ်းလေႃႉမုၼ်ၶမ်း

ၼွတ်ႈလီႈပျမ်ႉမႃႉ ရူမ်ႈတေႉဝႃႉၶဝ်ၵူၺ်း
ၼိၼ်းတေႃးၵွၼ်ၵၼ်မိူဝ်းထိုင် ရွမ်ရိုင်ၼိပ်ႇပၢၼ်းၽုင်ႉဝဵင်းၽူၺ်းတီႈမျတ်ႈ
တေႃႉရွတ်ႈယၢမ်းၼၼ်ႇ ယႃႉၵၢတ်ႈလူၺ်ႈတႃႈ မုၼ်ၵူၺ်ႇ… မုၼ်ၶေႃး…။

လိၵ်ႈၵၢၼ်းပိုၼ်း ၶွင်ႈထမ်းထဝ်ႈ ၶိုၵ်ႉၶမ်းၶႃးလုၵ်ႈ

လဝ်ႈလရေး လုင်းမွင်ႇလ၊ ဝၢၼ်းလေႈ၊ လႃးသိဝ်ႈ

ပပ်ႉထမ်းတြႃးမူႇၶီႉ ပိၼ်လင်ႇၵ႑ ၶမ်ႉၵွႃမ်းပွတ်းသေ ပူႇလရေးဝၢၼ်းၶေးၵၢင်၊ ၵိႇၶၢႆး ထုတ်ႇတိမ်ႈဝီႉ မိူဝ်ႈပီသႂႇသၶေႇ 2482 ဝႇ၊ သၵ်ႉၵရိတ်ႈ-1299 ၶီးၶၼ်ႉသေ မိးဝီႉ သိႇတွၼ်းၶႃးကေႃႈ။

တွၼ်း(1)။ ။ၶိူးၶေဝေႈ မိူဝ်ႈၶတႇလၵၠၼ်တၢင်းသုတ်း ၶွင်ႈပေႃ်ႉတၵမ်ႇပႄႇလုၵ်ႈၶီႉ ပီးမိႈ ပိတ်ႈမူတ်းယဝ်ႉ။ ဝီးပီးမိႈလၢင်ႉပိတ်ႈမူတ်းယဝ်ႉၶၼ်ႉ ယွၼ်ႉဝႃးကရသႃႇကိုလိၼ်ၶီႉ ၶွမ်ၶေႇ ၶီလေႈ ၶၼ်သၢင်ၶဝ်(109)ၵေႃႉ လုၵ်ႉမိူင်းသၢင်သေ လူင်းမႃးတူရ်ႈ ဝႃးၶီယဝ်ႉ။ ကတႃႇၶၼ် သၢင်ၶဝ်(100)ၵေႃႉၶတႉ လူင်းမႃးတူရ်းလိ”သေ ၶိုၼ်းၶိုၼ်ႈမိူဝ်းမိူင်းသၢင်ၶဝ်။ တႃႇၶၼ်သၢင် (4)ၵေႃႉ သမ်ႉၶူမ်တူရ်းလိၼ်သေ ကၢင်ႈၶိုၼ်ႈမိူဝ်းမိူင်းသၢင်ၶိုၼ်းၵေႃႈ ကမ်ႇၶိုၼ်ႈလိႈ၊ တေႃႉ တေႉၶိုၼ်ႈထိုင်မိူင်းပီႈၵွိးၶီယဝ်ႉ။ လိူဝ်းၶဝ်ၶၼ်သၢင်ထိဝ်ႈ(5)ၵေႃႉၶၼ်ႉၶတႉ သမ်ႉၵိၼ်တူရ်း လိၼ်ၶွမ်ၶၼ်ႉၶလေႈ ကမ်ႇလၢင်းမိၼ်သၢၼ်ႇလိႈ၊ ကူၽင်းတၢၼ်းၶူဝ်း ငဝ်းလိင်းၶဝ်ၵေႃႈ ကဝ်ၵုိ လိပိတ်ႈသေ လိႈယူႇလပ်းသိင်ႇဝီႉ ၶွင်ႈမိူင်းၵူၼ်းၶီႉၶီယဝ်ႉ။

တွၼ်း(2)။ ။ၶိူးၶေလူရ်ႈ ၶၼ်သၢင်ၶဝ်(100)ၵေႃႉလိူဝ်းၶၼ်ႉ တူရ်းလူင်းမႃး လိႈၵၼ်မွၵ်ႇ မူဝ် ၵၢၼ်ၵိုၵ်းၵမ်ႇပႄႇ၊ ၶွင်ႈမွၵ်ႇမူဝ်ၶၼ်ႉ သမ်ႉၵၼ်မိးဝီႉ(ၶငေ-5 တူဝ်)- ပွင်ႇဝႃႈ ပုတ်ႉထ ပြႃးပိၼ်လဝ်ႈ တေပေႃႇပွင်ႉမႃး ၶွင်ႈၵမ်ႇပႄႇလုၵ်ႈၶီႉ(5)သူႇ ဝႃးၶီယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈၶၼ်သၢင်ၶဝ် လိႈၵၼ်ၶင်ႇၶၼ်ယဝ်ႉၵေႃႈ လင်ႇကွၼ်ၵၼ်မႃးလဝ်ႈလၢတ်ႈၶေ ၶၼ်သိၵျႃးယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၼ်ႉ ၶၼ်သိၵျႃး လင်ႇၶွင်ႉကဝ်ၶၼ်ပီၶဝ် မႃးတိူင်ႇပၢင်ႇကုပ်ႇၵုမ်ၵၼ်သေ ၶွင်ႉကဝ်ၶၼ်သၢင်သိႇၵေႃႉ မႃးထၢမ်တူရ်း ဝႃႈ ‘‘ပႅ်တေမေႃးၵိတ်း၊ ပႅ်တေမေၵိတ်း ၶျႇသိႇမိူင်းၵူၼ်း၊ ၶိုင်ႈပီၶီႉ ၵိတ်းဝီႉ (12)လိူၼ်၊ ၶိုင်ႈလိူၼ်သမ်ႉ ၵိတ်း(30)ဝၼ်းတိမ်” ယႃႇၶူင်ႈလိူဝ်ၶူင်ႈယွမ်း‘‘ၶီလေႈ ၶၼ်သၢင် ၶဝ်ၵေႃႈ လင်ႇဝႃႈ ‘‘ၵဝ်းမေၵိတ်းကေႃႈ။ ပေႃးၵဝ်းၵိတ်းၶလေႈ ကမ်ႇပိၼ်ပေႃးၶီ တိပ်းၶေႃးၵဝ်း ပိတ်ႈၵမ်းလိဝ်ၶႃးလႃႈ‘‘ၶီယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၼ်ႉ လိူဝ်းၶဝ်ၶၼ်သၢင်ၶႃးၵေႃႉ ကၢၼ်မိးယူႇၶွင်ႈမိူင်းၵူၼ်း ၶၼ်ႉ ၵွပ်းပိုဝ်ႈဝႃႈလိႈယူႇၶွင်ႈလပ်းသိင်ႇၶလေႈ လင်ႇတိူင်ႇၵၢဝ်ႇၶႃသိၵျႃး ၶွင်ႈပႄၢၼ်ႇၵိတ်းပၼ် ၵၢင် ဝၼ်း လိူၼ်လၢဝ်ၶီလေႈ ၶၼ်သိၵျႃး လင်ႇလူင်းမႃးလၢတ်ႈၶဝ်ဝႃႈ ‘‘ကဝ်ၶီႉၵွႃႇထိင်ႈ(7)ဝၼ်း သူတေၵၼ်လွင်ႈလၢၵ်ႇလိႈ‘‘ၶီယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃး(7)ဝၼ်း ၶၼ်သၢင်သၢမ်ၵေႃႉ ကဝ်ယိၼ်းပိၼ်

ၶေႃးယိင်း၊ တၢႆႇသွင်ၵေႃႉ ယႃႇၼၢင်ႇၵူၼ်းထဵၼ်းႁႂ်ႈသေ ၶုၼ်သီဢျႃး ၸႂ်ႈၵူၼ်းထဵၼ်းသွင်ၵေႃႉ လမ်း ၵူပ်းၵဝ်ၶေႃးယိင်းသၢမ်ၵေႃႉ၊ ၵေႃႉၵူပ်းလီႈ ၶေႃးယိင်းသွင်ၵေႃႉၼၼ်ႉ ၸႂ်ႈၵဝ်ၼၢင်ႇမေႃးလူင် မေႃးၸွႆႈ၊ ၵၼ်လီႈၵေႃႉလိၵ်ႈၼၼ်ႉၵေႃး ၸႂ်ႈမေႃးယူႇလွမ်းၵၼ်ႁႂ်ႈလီ"သေ လႆႈၸဝ်ႈဝၢၼ်းၸဝ်ႈမိူင်း မီးလုၵ်ႈလၢင်း ၼမ်ႉတိူၼ်းၶမ်မႃးယဝ်ႉ ၶုၼ်သီဢျႃး ထင်ႇၾၢၼ်ႇပၼ်လိူဝ်ႈၶဝ်း၊ လိူဝ်ႈၾၵ်း၊ မၢၵ်ႇ ဝၢၵ်ႈၵၢၵ်ႈႁူဝ် ၵူႈၵၼ်"ၼႄး ၶဝ်ၵေႃးထင်ႇၵွၼ်ၵၼ်ၵီတ်းၵိုး ၵီတ်းၶႄး ၵီတ်းသူၼ် ယူႇသဝ်းႁႂ်ႈ မူၼ်း"သိုဝ်း"ၾွႆမၼ်းၶၢၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈ(3)။ ။ၶိုးလူၺ်ႈ ထိုဝ်းၶဝ်ၶုၼ်သၢင်သီႇၵေႃႉ ၵီတ်းရႃႇသီႇၵေႃးၵမ်ႇပၢၼ်။ ႁပ်ႈၶဝ်ၵမ်ႇ မေႃဝီႉ ပၢၼ်ပီလူင်ပီၵွၼ်ႇ၊ ဝႃႇထၢပ်ႈ ၵမ်ႇထၢပ်ႈ၊ လိူၼ်ပဵတ်ႇၸိူင်ႈ လိူၼ်ပဵတ်ႇသွင်၊ ၵူပ်ႉလပ်း လိဝ်း လိဝ်းလပ်းၵူပ်ႉ၊ ၶဝ်ႁွီးမေႃၵီတ်း ၸိူင်ႈပီသိပ်းသွင်လိူၼ်၊ ၸိူင်ႈလိူၼ်သၢမ်သိပ်းဝၼ်းတီႈမ်" ၵမ်ႇလိူဝ်ၵမ်ႇယွမ်း ၵမ်ႇသုတ်ႈၵမ်ႇတူဝ်းၶဝ်ယဝ်ႉ။ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ၶၢဝ်းၶိူဝ်ႉ ၵဝ်ပီၼၢၼ်ၶၢဝ်း ၼိူင်ႈ၊ ၶၢဝ်းမိုး သမ်ႉၵဝ်ပီၼၢၼ်ၶၢဝ်းၵတ်း ၵီတ်းၶဝ်သေ ၵဝ်ၵုတၢႆႇသီႇ လိၵ်ႈလၢႆႁွႆႈၼႄး ၵူၼ်း မိူင်းၶူင်းၵၢင် ၾုၵ်ႇမၢၵ်ႇၶဝ်ႈတဝ်ႈၶမ်ႉၵေႃး ၵမ်ႇပၢၼ်၊ လီႈတုၵ်ႉၶၢၼ်လွႆတေႃႉ"ဝႃႈ"ၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၵမ်းၼၼ်ႉ ၶုၼ်သီဢျႃး ထင်ႇႁွင်ႉၶုၼ်သၢင်ႇသီးၼၼ်ႉမႃးသေ လၢတ်ႈၼေႃႈ ``သူပၼ်ၵတိဝီႉဝႃႈ ပေႃးၾၢၼ်ႇသၢင်းရႃႇသီႇ ၵမ်ႇပၢၼ် တေၶၢမ်ႇတီႇပ်းၶေႃးသူ ၶဝ်ၵမ်ႇလွႆႈႁိုဝ်၊ တေလီႈလွမ်းႁႂ်မ်း မၼ်ႈၵတိသူၼၼ်ႉယဝ်ႉ``ၶဝ်သေ ထင်ႇႁွင်ႉထၢမ် လုၵ်ႈယိင်းၶုၼ်သၢင် ထီတ်းၶေႃးလိူဝ်းၼၼ်ႉ ဝႃႈ ``ၵူးသူၶဝ်ႉ တေၵီတ်းႁိုဝ်ၵဝ်တႄႇ``ၶဝ်ၼေႃႈ ၶဝ်ထင်ႇတွပ်ႇဝႃႈ ``ၵူႈၵဝ်းၶႃးၶဝ်ႉ ၾၼ်းၵေႃး ၵမ်ႇၶဝ်ႈ၊ တီႇပ်းၵေႃး ၵမ်ႇၶၢတ်ႇ၊ ပေႃႇၵေႃး ၵမ်ႇတႆလႃး"။ ပေႃးၵမ်ႇၵဝ် မိတ်ႈၵဝ်ႇလၢပ်ႇၵဝ်ႇ ၶႃးတူဝ်ၵဝ်ႇၶိုၼ်းၶႃႈလိုင် ၵမ်ႇတႆလီႈတီးၶႃး``ၶဝ်ယဝ်ႉ။

ၵမ်းၼၼ်ႉ ၶုၼ်သီဢျႃးထင်ႇပူင်ၵမိင်ႉဝႃႈ ``ၶင်ႇႁိုဝ်ပေႃးတေတႆၼၼ်ႉ ၵဝ်ပီႇရႃႈသူ ၶေႃးဝႃႈလႃး`` ၶဝ်သေ ထင်ႉလွႆႉၶုၼ်ၾိသီႇၵေႃႉ လူင်းမႃးႁႃတီႇပ်းၵဝ်ႁွၵ်ႈႁူဝ် သတ်းတဝႃႇသီႇ ႁူဝ်သေ ၵဝ်မိူင်းၵိမ်ဝီႉ ၵိမ်းလုၵ်ႈယိင်းၶုၼ်သၢင်ၶဝ်ၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ လုၵ်ႈယိင်းၶုၼ်သၢင်ထိုဝ်း ၵေႃး ထင်ႇထၼ်ၵဝ်ၶူၼ်ႁူဝ်ၶဝ် ၵေႃႉသၢၼ်း"ႁွမ်းၵၼ်သေ လိူဝ်ႈထိုဝ်ၶေႃးၵူးၶဝ်ၶၢတ်ႇ၊ ထင်ႇ သမ်ႉၵဝ်ႁူဝ်သတ်းတဝႃႇသီႇႁူဝ်ၼၼ်ႉ မႃးလပ်းတၢၼ်းသႂ်ႇၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၶဝ်လိူဝ်းၼၼ်ႉ ထင်ႇမႃး ပၢၼ်ၾီပွႆႉတိၼ်လွႆသဝ်မိူင်း သီႇၶေႃႈမိူင်းၶဝ်ယဝ်ႉ။ ႁွၵ်ႈႁူဝ်ၶုၼ်သၢင်ထိုဝ်းၼၼ်ႉ တေဝီႉၶိုဝ် လိၼ်ၵေႃး ၾိူးတေမိုး၊ တေဝီႉၶွႆးၶမ်ႉၵေႃး ၶမ်ႉတေၵိင်းၶဝ်ၼႄး ၶုၼ်သီဢျႃး ထင်ႇၸႂ်ႈၶဝ် ထီတ်းၶေႃး ပၼ်ႇပုတ်းၵၼ်ႁွပ်ႇၵုမ်ႈဝီႉၶဝ်ယဝ်ႉ။ သိုပ်ႇၶိုးၼၼ ငဝ်ႈသီႇၵေႃႉ ထင်ႇၵီတ်းရႃႇ သီႇၵုတႃႇ ပီ လိူၼ် ဝၼ်း မၢၼ်ႇ"မိၼ်း" ၵၼ်ႁဝ်းလွႆႉတိုဝ်းၵၼ်ယူႇ ဝၼ်းမိုဝ်းၶဝ်ႉၶဝ်ႉယဝ်ႉ။

သိုပ်ႇၶိုးၼထိူင်း လွင်းၵၼ်ႁဝ်းလီႈၵီတ်းတူၼ်ႈလူဝ်သေ လူႇတၢၼ်းမိုဝ်းလိူၼ်သၢမ်

မူခ်ာင်းခခေါ်.ဝ္ုႈ ပ်ီခ်သ်ာင်းချ်ုင်း ဂာခ်ဂ်ီတ်းလူ,ပခ်ာ် သတ်းတဝ္ု,သီ,တူဝ် ဂာခ်လ်ီႈတ်ုပ်းကဝ်ရှူဝ် ခခေါ်.ခ်ဖိယဝ်.။ ဂာခ်ဂ်ီတ်းခဝ်ႈယ္ု,ဂုလူ,ခခေါ်.လမ်. ဂာဝ်တ်ာင်ခ်ဖိုဝ်.တ်ာင်လိုတ်းခဝ် ခ်ဖိယဝ်.။ ဂာခ်လ်ီႈဂ်ီတ်း လ္ု,တီ,ဂွင်းမူးသ်ီး ငလႈ ခဝ်ႈမုခ်ာင်းခဝ်ႈပွင်းလူ, မိုဝ်ႈလိုခ်ရှ္ုးခခေါ်. သမ်.ဝ္ုႈလူ, တ်ာခ်းသုဂ်ႈတူ,သုဂ်ႈခဝေ်ႈပခ်ာ် ခုခ်သ်ာင်ခဝ်ခ်ဖိယဝ်.။

သိုပ်,ခ်ီႈငခေ လွင်ႈခုခ်သိဂျူး ပ်ာင်းကဝ်ပြ္ုေးကလွင်းရှ္ုးလဝ်ႈ ခ်ွ်ုးမိုင်းတုသီ,တ္ု, လူင်း မ္ုးထ်ာပ်ႈထ်ိမ်ပ္ု,ရမီ, ခ်ွ်ုးမိုင်းဂူခ်ာင်း။ ပြ္ုေးကလွင်းခဝ်လဝ်ႈ လူင်းမ္ုးငတ,သခ်ာ်,ထေ, တီႈဂ္ုလမ် ငမႈတူဝ်ခ်ဖိုင်ႈ၊ ဂ္ုငမႈတူဝ်ခခေါ်. လင်,ဂွ္ု,ဂ်ီတ်းရှ်ာင်း ခ်ဖိုဝ်မိ.ရှုင်းလူင် ဂာခ်မီးခ်ဖိုဝ်လွိသိင်ဂုဂ်. တြ္ုး(၇၇)လုဂ်ႈခခေါ်.သေ ခ်ိ,မ္ုး ခ်ိ,ခမ်းရှ္ုးလုဂ်ႈ။ ထိုင်မ္ုးဝခ်ာင်းခ်ဖိုင်ႈ ဖွင်းဂ္ုငမႈ တိုဂ်.ဂွ္ု,ရှ္ု ဂိခ်ယူ,ခခေါ်. လူမ်းလူင်သမ်. မ္ုးထူဝ်းဖတော်.ကဝ် ခ်ိ,ဂျ္ုးလုဂ်ႈခခေါ်. ပိဝ်ဂွ္ု,လွမ်းလူမ်းပ်ိတ်ႈ။ လုဂ်ႈခ်ဖိုင်ႈ ဂွ္ု,တူဂ်ႈသွ်, ခ်ဖိုဝ်ဂုခ်ရှ်ာတ်,သ်ီး တီႈရှိမ်းခေါင်းလ်ာင်ႈသဂ်.။ လုဂ်ႈခ်ဖိုင် ဂွ္ု,တူဂ်ႈသွ်, ခ်ွ်ုးခမ်. ပ္ုလူင်ကူမ်ဝိ.။ လုဂ်ႈခ်ဖိုင်ႈ ဂွ္ု,တူဂ်ႈခ်ဖိုဝ်လွိ ဝူဝ်းဂ်ီပ်းကူမ်ဝိ.။ လုဂ်ႈခ်ဖိုင်ႈ ဂွ္ု,တူဂ်ႈသွ်, ခ်ွ်ုးသူခ်မွဂ်,ခုခ်ရှ်ေခမ်း မိုင်းပ္ု,ရျ္ု,ခသေီ, ခေါင်းရှ်ေခမ်းဂ်ီပ်းဝိ.။ လုဂ်ႈခ်ဖိုင်ႈ ဂွ္ု,တူဂ်ႈခ်ွ်ုးထိုခ်, ဂိ,ဂ်ီပ်းငွမ်းဝိ.ခ်ဖိယဝ်.။ ပေ္ုးဝ္ုႈသခ်ာ်,ထေ,ဂေ,မ္ုးယဝ်. ခ်ိ,လိုဝ်းခခေါ်. လင်,တ်ိဂ်,မ္ုးပ်ီခ်ဂူခ်ာင်း တင်းရှ္ုးလုဂ်ႈ၊ ပေ္ုးဝ္ုႈခဝ်လဝ်ႈယွ်,မ္ုးယဝ်. လဝ်ႈလွ်ဂေ္ုႈ ယွခ်ာင်းကချ်ာင်.ငမႈခဝ်သေ ဂွ္ု,ဂ်ီတ်း ရသေ္ုးတင်းရှ္ုးလဝ်ႈသေ ထ်ာပ်ႈထ်ိမ်ပ္ု,ရမီ, တ်ိမ်″ထူခ်ႈ″ယဝ်. လ်ီႈပေ္ု,ပ့ာင်.မ္ုး ပ်ီခ်ပြ္ုေးရှ္ုးသူ, ခ်ဖိယဝ်.။

ပြ္ုေးရှ္ုးသူ,ခ်ဖိ. ဂိင်ခ်ဖိုဝ်လ္ု,တိ တီႈခ်ိ,လ်ီႈဂွ္ု,တ်ိဂ်,ခခေါ်.သေ လုဂ်ႈကခ်ဂွ္ု,တူဂ်ႈခ်ွ်ုး ထိုခ်, ဂိ,ဂ်ီပ်းငွမ်းဝိ.ခခေါ်. ရှွင်.ဝ္ုႈ ‘‘ပြ္ုေးဂွဂ်.ဂသ်ာခ်,’’၊ လုဂ်ႈကခ်ဂွ္ု,တူဂ်ႈခ်ဖိုဝ်လွိ ဝူဝ်းဂ်ီပ်းဝိ. ခခေါ်. ရှွင်.ဝ္ုႈ ‘‘ပြ္ုေးဂေ္ုးခဂေုင်,’’၊ လုဂ်ႈကခ်ဂွ္ု,တူဂ်ႈခမ်. ပ္ုလူင်ကူမ်ဝိ.ခခေါ်. ရှွင်.ဝ္ုႈ ‘‘ပြ္ုေးဂတ်.သပ’’၊ လုဂ်ႈကခ်ဂွ္ု,တူဂ်ႈတီႈဂုခ်ရှ်ာတ်,သ်ီး ခေါင်းလ်ာင်ႈသဂ်. ဂ်ီပ်းဝိ.ခခေါ်. ရှွင်.ဝ္ုႈ ‘‘ပြ္ုေးဂေ္ုးတမ’’ခ်ဖိသေ လုဂ်ႈကခ်ဂွ္ု,တူဂ်ႈ ခ်ွ်ုးသူခ်မွဂ်,ခုခ်ရှ်ေခမ်းငလႈ ခေါင်းရှ်ေခမ်းဂ်ီပ်း ဝိ.ခခေါ်. ရှွင်.ဝ္ုႈ ‘‘ပြ္ုေးကရိမိတ်.တေ,ယ’’ခ်ဖိယူ,ယဝ်.။

ဂာခ်လ်ီႈလ်ိပ်ႈဂ်ီခ်ာင်းခူခ်ာင်းချ္ု. လူငခဂွေ္ု,လိုဝ်းခ်ဖိ. လွမ်းကဝ်ခ်ွ်ုးမူ,ခ်ွ်ုးတွိး မီးဝိ.ခခေါ်. သေ လိုဂ်ႈကဝ်လွခ်.မွခ်ာင်း ဂာခ်တေမီးဖွခ်ာင်းလီခခေါ်. မ္ုးခူခ်.ချ္ု.လူငခချ္ုးယဝ်.။ ဂာခ် တေလ်ာင်ႈထ်ာင်,ထိုမ် ငလႈ ဂာမ်,မ်ီခ်ႈလွမ်းထမ်းပုတ်.ထလဝ်ႈခခေါ်.ငတ. တေမီးတင်းခမ်ချ္ုႈ ယဝ်.။ လဝ်ႈဖူးရှူ.ယွ်,ရှခ်ခမ်ရှဝ်းခဝ် ခ်ီခ်ာင်းတေ္ုႈပွင်,လွ်သေ ဝ်ာင်းချ်ာင်.ပခ်ာ် ယွ်,″ခမ်″သေ ဂမ်းတီႈချ္ုႈ။

ပိုၼ်းဢၼ်ႇ ၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင် လုင်းၵၢၼ်ႇၶမ်းသၢင်ႇသၢမ်

ထဝ်ႈလၶရေးမွၼ်းသႅင် (လၶရေးၵွင်ႇရၢၼ်ႉ)၊ မၢဝ်းၶမ်း၊ လႃးသဵင်ႈ

လိုဝ်ႈမိူဝ်ႈလိူၵ်ႉ - သၢမ်၊ လိုဝ်ႈၽၵ်းၵျႇ ၵၢၼ်ႇၶမ်း
ပီၵိုတ်ႇ - ၵေႃးလၢႇ 1288
တီႈၵိုတ်ႇ - မၢၼ်ႈၵုင်းၵလႃး၊ ဝဵင်းၶမေႉၶမ်း
လိုဝ်ႈၵူႈ - ၶိင်းၶိူဝ်းသႅင်ၵႃးလူး (မိူင်းၶွမ်မိူင်းထီး)
လိုဝ်ႈၼမႈ - ၶၢၼ်းၶိူဝ်းသႅင်ၵီႇထွၼ်း

မီးပီႈၼွင်ႉ လိတ်းၵေႃႉ -

(ၵ) ၵၢႆး - (လိုဝ်ႈမိူဝ်ႈလိူၵ်ႉ)
(ၶ) ယီးထၢမ်ႇလၢႉ - မေႃလိၵ်ႈလူင် ၶိင်းၶမ်းလိုၼ်ႈ ၵျၵ်ႉၼမႈ
(င) မျႉ - ၶၢၼ်းသိူႈၶမ်းမျႉ သိၼ်ဝီ
(ထ) သၢႇ - ၶၢၼ်းၶမ်းၶိူင်းသၢႇ မိူင်းယု
(သ) သၢမ် - ၶိင်းၵၢၼ်ႇၶမ်းသၢင်ႇသၢမ် လႃးသဵင်ႈ
(ရ) သီႇ - (သႅင်ႈမိူဝ်ႈလိူၵ်ႉ)
(တ) ငူဝ်ႉ - မေႃလိၵ်ႈလူင် ၶိင်းၸိုၼ်းယွတ်ႈ မိူင်းယု
ထၢႆးၶုႈၵေႃႉ ယိင်းသွင်ၵေႃႉ။

တေႇၵၢၼ်းတၢင်းမေႃ

လီႈတေႇသွၼ်လိၵ်ႈ ၵူႈတီႈၶူင်းၵၢၼ်းၼိူဝ်ၵွင်း၊ ဝဵင်းၶမေႉၶမ်း(ၶူင်းၵၢၼ်းၵင်းၵိတ်ႈ) တၼ်းၶွတ်ႈထိုင်လၼ်ႉသီႇ။ ၽွင်းၼၼ်ႉ ၵွပ်ႈပိုဝ်ႈၵူႈထဝ်ႈၵျေးလူး ထပ်းတၢင်းပဵၼ် ၵမ်ႇယူႇလီ ၵႃးလႃးၼလႈ လီႈၵွၵ်ႇၶူင်းၵၢၼ်းၵျႇ။

ၶိုၼ်းပဵၼ်သၢင်ႇ

မိူဝ်ႈပီၵေႃးလၢႉ(1300)ၼၼ်ႉ ၵျွင်းလူင်ထဝ်ႈသင်ႇၶျႇ ၽၢႆႇၵျွင်းလွႆၸေႃးတီလိုင် လီႈလုၵ်ႉၵဝ်တီႈပၢင်ၶိမ်မၢၵ်ႇဝၵ်ႈသေ ၶၢႆႉမိူဝ်းပူၵ်းသဝ်းတီႈလွႆၶိူဝ်း။ ပၢၼ်ထဝ်ႈသုၼၼ်ႇတၢႇ (ပၢင်ၶိမ်) ပဵၼ်တူၼ်မထေႇၵွၼ်းၵျွင်း။ ၼွႆးပီၼၼ်ႉၵမ်းလိူဝ် လီႈၵုပ်ႉၵဝ် သၢင်ႇလွင်းတင်းလၢႆၼလႈ သၢမ်(ၵၢၼ်ႇၶမ်း)ၼႄႉၵေႈ ထင်ႇၶိုၼ်ႈၵိူတ်းသၢင်ႇလွင်း ၼွႆးၼိုင်ႈပီၵိမ်းၶွမ်းယဝ်ႉ။ လီႈၶၢမ်ႇပဵၼ်သၢင်ႇသၢႇမၶေႇၵျႇ တီႈၵျွင်းလင်ၼိူဝ်လွႆၶိူဝ်းယဝ်ႉ။ လိုဝ်ႈသၢင်ႇၸွင်ႉဝႃႈ ``သေႃးလေႇယ´´။ ၵျွင်း

လွႆၶိူဝ်းလိုၵ် လီႈၶႃႉပ်ႅၼ်သွင်တီႈဝီႉဢလႈ ၵွၼ်ႇၵၼ်ၸွင်ႉဝႃႈ ၵျွင်းၸိူဝ်ဢလႈၵျွင်းတွႆႈ။ မိူဝ်ႈလုၵ်ႉ ၵဝ်ၶမ်ႉၶမ်း တၵ်းငူၢႇယူႇၸိူဝ်ၵျွင်းလွႆၶိူဝ်းၶၶၼ်ႉ သၢမ်ဢလႈတၢင်းဝေး (မေႇလိၵ်ႈလူင်ၶိင်းတၢင်း ဝေး၊ တွင်ႇၵျိူး)လီႈလွမ်းၵၼ်ႇငူၢႇ။ ၶဝ်သွင်ဝေႇ ပ်ႅၼ်ပီႈၶွင်ႉၸ်ၼ်ႈတွင်ႉၵၼ်ႇ။ ၶိင်းတၢင်းဝေး ပ်ႅၼ် ၽၢႆႇၶွင်ႉ ၵူရ်းၵႈ ၵႃႇယုယ်ႇလိူဝ်၊ ပ်ႅၼ်သၢင်ႇ တီႈၵျွင်းလွႆၶိူဝ်းၶင်ႇၵဝ်ႇ။

တေႇတ်ႅမ်ႈလိၵ်ႈ

ၽွင်းတိုၵ်ႉယူႇၸိူဝ်ၵျွင်းပ်ႅၼ်သၢင်ႇယူႇၶၶၼ်ႉ ၽၢႆႇလိၵ်ႈၵွၼ်ႇလိၵ်ႈလူင်လိုၵ် လီႈၽိုၵ်း တ်ႅမ်ႈၽိုၵ်းလူ ၵျ်ႅၼ်းသွၼ်ၵဝ်တီႈ ထဝ်ႈထၢင်းဂိတ်တိထမ်ႇမ မိူင်းၸွမ် (ဝီးမႃး ၵၼ်ၸွင်ႉဝႃႈ ၽုင်းၵျိူးထဝ်ႈမိူင်းၸွမ်)ၶၶၼ်ႉငူၢႇ။ မိူဝ်ႈတိုၵ်ႉပ်ႅၼ်သၢင်ႇ ၽွင်းၵႃႇယုသိပ်းၸူၵ်းၶၶၼ်ႉၵူရ်း လီႈ တေႇတ်ႅင်ႇတ်ႅမ်ႈၵဝ်ၵွၵ်ႇတူရ်း ၽိုၼ်လင်ႇၵႈလူင်တြႃးထဝ်ႈမူႇၸိုင်ႈဝႃႈၶီ။ ထိုင်မိူဝ်ႈၵႃႇယု သိပ်းလိတ်း ပၢၼ်ၵျွင်းလင်တွႆႈၶၶၼ်ႉ ထင်ႇၶိုၼ်းထွၢၵ်ႈလူင်းၵျွင်းငူၢႇ။ ၶဝ်ပီႈၶွင်ႉၵၼ် ဝေႇ ထူၼ်ႈလိတ်း – ငူဝ်ႉ(ၶိင်းငိုၼ်းယွတ်ႈ၊ မိူင်းယု)ၶီႉဝေႈ ယူႇၵျွင်း ပ်ႅၼ်သၢင်ႇတီႈလွႆၶိူဝ်းၶင်ႇၵဝ်ႇ။ ယူႇၵျွင်းတွႆႈၶၢမ်ႇသၢင်ႇ မိူဝ်ႈၵျွင်းတၵ်းၶႃႉသေ ငူၢႇထွၢၵ်ႈတီႈမိူင်းမိတ်ႈဝႃႈၶီ။

ၵၢၼ်ယ်ၢၼ်ႇငေႈ ဢလႈ လိၵ်ႈလၢႆး

မိူဝ်ႈပီႇမီးၶရေႈၸ်ိုၼ်းဢလႈ ပ်ႅၼ်ၸ်ိုၼ်းယဝ်ႉလွႆၶၶၼ်ႉ သူင်ၸွင်ႉငူၢမ်း ၵျ်တ်းငူၢမ်း (မေႇထူဝ်း တြေႃးကိတ်းကီႈ)ဢလႈ ထုတ်ႇလိၵ်ႈ တ်ႅမ်ႈလိၵ်ႈ လူရေႃးတြႃးလွႆ။ ၵၢၼ်ငၢၼ်းဢတႉ ၵျ်တ်းၵၢၼ် ယ်ႅပ်ႉၶူဝ်း၊ ၵႈၶႃၶူဝ်းၶုင်ႈတၢင်းမိဢလႈ တင်ႈသ်ၢင်ႇၵ်ႅတ်းၶူၼ်ၸူဝ်လွႆၶၶၼ်ႉ။ ၵျ်တ်းၵၢၼ်ၵႈၶႃၶူဝ်း ယဝ်ႉ သိုပ်ႇၵျ်တ်းပႃးၵၢၼ်ၶႃပပ်ႉလိၵ်ႈ။ ၵဝ်လိုဝ်ႈဝႃႈ ‘ၵွင်ႈပိုၼ်လိၵ်ႈသၢဝၼ်းမိူင်းတီး’ ၶီသေ ဢလႈ လေႇလွတ်ႇၸွတ်ႈလိုင်တေႇၵဝ် ထုင်ႉမၢဝ်း၊ လွႆလူင်၊ မိူင်းမူႉ၊ ၶမ်ႉတူႈ၊ သီႇပေႃႉ၊ ၵျွၵ်ႉဢမး၊ မၢၼ်ႈလၢမ်ဝေးသီး၊ တူင်ႇလၢဝ်း၊ မိူင်းၵိုင်၊ လၢႆးၶႃႈလွႆသေ ၵျၶႃလွမ်းၵၢတ်ႇ၊ လွမ်းပွီး၊ လွမ်းဝီင်း၊ လွမ်းဝၢၼ်ႈလွမ်းသူၼ် ပေႃးၶွႆႈလွတ်ႇလေးငူၢႇသ်ၢင်ႈ။ မိူဝ်ႈၽွင်းၶၶၼ်ႉ သွႆႇလိုဝ်ႈဝႃႈ ‘‘လၢႆးသၢင်ႇသၢမ် ထုင်ႉမၢဝ်း၊ သေႃးလေႇယ’’ၶီသေ တ်ႅမ်ႈပ်ႅၼ်လိၵ်ႈၵွၼ်ႇ၊ လိၵ်ႈဝွၵ်း၊ လိၵ်ႈ လိူင်း(ဝုတ်ႉထု)၊ လိၵ်ႈပၼ်တၢင်းၸူႉတၢင်းၵျၼ်ၵူႈပိူင်ပိူင်၊ ၵဝ်ပေႃႉၵွၵ်ႇပိုၼ်ၶႃ တင်းသ်ၢင်ႈတေ မီးမွၵ်ႈသိပ်းၵျႈပပ်ႉ။

ပႃႈလင်မႃး လီႈၶဝ်ႈပႃးတူင်ႉၸိုင်လွမ်းဝေႇလိၵ်ႈလၢႆး။ ပၢင်ၵုမ်လိၵ်ႈတီးလွႆလၢႆပွၵ်ႈ လၢႆၵမ်း သေ ၶွႆးၽိုၼ်လိၵ်ႈၵၼ်မုၵ်ႉလုမ်းလၢႆတီႈလၢႆတၢင်း လၢႆပပ်ႉလၢႆၽိုၼ်ၵျ်တ်းၵွၵ်ႇမႃးၶၶၼ်ႉ လီႈ တ်ႅမ်ႈသွႆႇပႃး၊ တေႇၵဝ်လိၵ်ႈပွတ်းလိၵ်ႈတွၼ်ႈ၊ လိူင်းပွတ်း၊ လိူင်းယၢဝ်း(လိူဝ်ႉၶင်ႇ၊ သိုၵ်းဢလႈ တီး)၊ လိၵ်ႈဝွၵ်း၊ လိၵ်ႈၶ်ဝ်၊ ငူၢမ်းၵပ်းထုၵ်ႇလွႆလိူဝ်းၶၶၼ်ႉ တေႃႇထိုင်သ်ၢင်ႈၵၢမ်ႇ တေမီးမွၵ်ႈပ်ႅတ်ႇ သိပ်းၸူဝ်ၵိမ်းၸွမ်း။ လိူဝ်းၶၶၼ်ႉ ၵဝ်လိုဝ်ႈပၢႆၵမ်ဝႃႈ ‘လၢႆးသၢင်ႇသၢမ်၊ ၵမ်မၢဝ်းၶမ်း၊ ၽေးမွႆ၊ လူး၊

ထဝ်ႈမိုဝ်းတၢဝ်လိၵ်း``ၶၼ်ႈသေ တႅမ်ႈပႃးဝႆႉ။ ပေႃးၵဵဝ်ႇလူၺ်ႈလိၵ်ႈတႆးၼႆ မၼ်းၸဝ်ႈသမ်ႉ ၵတ်ႉ ၶဵၼ်ႇလိၵ်ႈသၢမ်သဵင်၊ လိၵ်ႈသဵင်လဵဝ်၊ ထူဝ်ႇငွၵ်ႈ၊ ပၢၼ်ၵဝ်ႇ၊ ပၢၼ်မႂ်ႇ၊ ၵူၺ်းၵမ်ႇၵႃး ပႃးလႅမ် လိၵ်ႈတႆးလဵင်၊ လိၵ်ႈၶမ်းတႆး ၵျူမ်းလွႆၵေႃႈရူႉပႃးလူင်ႉပႃး။ ၶေႃႈၵႂၢမ်းၼႆ ၵႂၢမ်းတႆးမိူင်းၶိုဝ်၊ ၵႂၢမ်းထုင်ႉမၢဝ်း၊ ၵႂၢမ်းမိူင်းတွႆႈလွႆၶၼ်ႉ လိၵ်ႇၾေသေ လၢတ်ႈလီႈလီလီၶင်ႇၵၼ်၊ မေႇလၢတ်ႈ ၵႂၢမ်းၶၢင် ၼလႈ ၵႂၢမ်းၼၶ၊ ၵႂၢမ်းလွီ ၵိုင်ႇယႃႇတၢၼ်ႇယႃႇ။ ၽဵၵ်ႇၸဝ်ႈပိုၼ်ႉၵၽိထမ်ႇမႃႇ ၼလႈ လီး တူၺ်းၽိုၼ်ပထၢၼ်း ၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႉၼတႃႉ လီႈပိုင်ႈၵိင်ၵဝ် တီႈထဝ်ႈသြႃႇၵေႃး ပိတၵၢတ်ႈဝႃႈ ၶၼ်။ လုင်းၵၢၼ်ႈၶမ်းၶဝ်းလမ်ႉ လီႈဝႃးပဵၼ်ၽူႈၵၼ်ၶၵ်ႉ ပဵင်းသႃႇသၶေႇ ၶုၵ်ႈၶေၢမ်ႇၶၼ်ႇထႃႇလွႆ ၶၼ်ႉၼတႃႉ၊ လီႈသဝ်းလမ်ပိုင်ႈၵိင်မႃးၼတႃႉၼတႃႉဝႃႈဝႃႈ တမ်ႈတီႈထဝ်ႈၶိင်းလူင်လဵၼ်ႈၶမ်းသွႆ မိူင်းလေႈလၢၼ်ႉ။

ထိုင်မိူဝ်ႈၵေႃးလႃႇ(1342)ၶၼ်ႉလိုင် လုၵ်ႉၵဝ်တီႈၵုင်းၵလႃးၶမ်ႉၶမ်းသေယဝ်ႉ ထင်ႇ ၶႃႉရိူၼ်းၶႃႉယေး လူင်းမိူဝ်းယူႇသဝ်း တီႈဝဵင်းလႃးသဵဝ်ႈ။ ၵမ်းလိုၼ်း ထင်ႇပဵၼ်ယူႇသဝ်းၵႂႃႇၼတႃႉ" တီႈပွၵ်ႉၶႃးၵဵဝ်းၶၼ်ႉ။ မႃးတင်ႈရိူၼ်းတင်ႈယေးလီလီယဝ်ႉ ၵွၼ်ၵဝ်လုၵ်ႈလၢင်းသေ ၵဵတ်းၵၢၼ် ယႃးယႃ(ယႃးယႃမိၵ်ႈရုင်ႉ)ၼတႃႉၼတႃႉဝႃႈဝႃႈ တေႃႇထိုင်ထၢင်ႇၶၢင်ႈလီႈၵိၼ် လီႈပဵင်းလွႆ။ မၼ်းၸဝ်ႈ ယင်းသမ်ႉ ၵႂႃႇသိုပ်ႇၶိုၼ်ႈသွၼ်တၢင်းရူႉတၢင်းမေႇ ၽဵၵ်ႇယႃးယႃတီႈတွင်ႇၵျိုးထဵင်ႈ လၢႆလိူၼ်သေ ၶပ်ႉလီႈလုမ်ႈလိုဝ်ႈသဵင်(တွင်ႇတႃႇသမႃးတေႃႇ)ၶၼ်ႉၵွၼ်ႇ။ ၽွင်းမိူဝ်ႈမႃးယူႇသဝ်း တီႈလႃးသဵဝ်ႈ ၶၼ်ႉ မၼ်းၸဝ်ႈလီႈရူပ်ႉထူပ်း လွင်ႈလဵပ်ႈၵျၼ်း၊ လွင်ႈလူလိၵ်ႈလူလီး (မိူဝ်ႈပီႇမႃးၽဵဝ်းသိမ်းၶၼ်ႉ ၽိုၼ်ပပ်ႉလိၵ်ႈတႆး၊ လိၵ်ႈမၢၼ်ႈ မီးမွၵ်ႈ(2000)လိူဝ်လိူဝ်)ၼလႈ ထင်ႇပဵၼ်တီႈပီး ၶႂင်ႉလုၵ်ႈ လၢၼ်တၢင်းလႆ မႃးၵုပ်ႇၵုမ်ပိုင်ႈၵိင်တွင်ႈထၢမ်။

ၵႃးတီႈရိူၼ်းလႃးသဵဝ်ႈၶၼ်ႉ လိူဝ်ႉၶင်ႇလုၵ်းၶျတ်ႉထိပ်ႉၶသေၽ ပႃႇမွၵ်ႇၶမိူင်းထီး၊ ၸေးၶူး (ယိင်း) ၵထိၵၽႅဝ်ႇပိုၼ်းမိူင်းထီး၊ လၢႆးယူဝ်းသိ မိူင်းၵျပၼ်ႇလွႆလိုဝ်းၶၼ်ႉ ႁွတ်ႈမႃးတွင်ႈထၢမ်ၵုပ်ႇ ၵုမ် လႆၽဝ်ႇလႆပွၵ်ႈ။ ယူဝ်းသိလိုင် တႃႇတေတႅမ်ႈတၢင်ႇလိၵ်ႈလူ ပုၼ်ႈတၵ်းႁပ်ႉလုမ်ႈၶူးလူင် ၶၼ်ႉ လီႈၵဝ်ၽိုၼ်လိၵ်ႈ လွင်ႈၶိူဝ်းလေႃးတိ(ထဝ်ႈၶိင်းၵၢၼ်ႈၶမ်းသၢင်ႇ သၢမ်တႅမ်ႈ)ၶၼ်ႉသေ ပိၼ်ႇၽႅဝ်ႇၵျပၼ်ႇ၊ ပီႈၶႂင်ႉတႃးမိူင်းၵႃႈရူမ်ၶဝ်ၵေႃႈ ပႃးၵဝ်လိၵ်ႈမိူင်းၵႃႈရူမ် လႆၽိုၼ်သေ မႃး ၵုပ်ႇၵုမ်ၵႂႃႇ။ တၢင်းၽႅဝ်ႇၵၢၼ်လိၵ်ႈယွႆႇလၢႆးလူင်ၼတႃႉ လီႈၵဵတ်းသၢင်ႈမႃး တေႇၵဝ်ၵၢၼ်လူ၊ ၵၢၼ်ထုတ်ႇ၊ ၵၢၼ်တႅင်ႇတႅမ်ႈၼလႈ ၵၼ်ၶိုၼ်းသိုပ်ႇသွၼ်သိုပ်ႇၼၶလေႃးမၼ်းပၼ်ပူၼ်ႈ ႁုႆးၼၽႈ တူၼ်း၊ သမ်ႉၵဵပ်းႁွမ်တွမ်လု လိၵ်ႈၵဝ်ႇလၢႆးမွၼ်လွႆ။ ၽိုၼ်လိၵ်ႈၵၼ်မၼ်းၸဝ်ႈ တႅင်ႇတႅမ်ႈသေ ထိုင်ၵႂႃႇလႆ တီႈလႆတၢင်းၶၼ်ႉတင်းသဵင်ႈ တေမီးမွၵ်ႈသၢမ်သိပ်းလိူဝ်"။ လူဝ်းပၢၼ်ၵေႇၵိူင်ႈမႃး လမ်ႉ ၵၼ်ပဵၼ်ၵၢၼ်လိၵ်ႈၵၢၼ်ၾြႃး ပၢင်ထွမ်ႇလိၵ်ႈလူထမ်းၶၼ်ႉ မၼ်းၸဝ်ႈပႃးလွႆပႃးၶေႃး

ၶတ်းၸႂ်သႂ်ႇႁႅင်း ၸႄႉၸႄႉဝႆႉဝႆႉလႄႈ ၶၢမ်ႇပွႆႇၽႄႈၶႄႈၵၢၼ် ၶွင်ႈႁိူၼ်းၶွင်ႈယေး ၶၢမ်ႇတုမ်ႉ တိူဝ်ႉပႃး လွင်ႈယူႇလီလဝ်ႈၵဝ်ႇ, ထိုင်တီႈႁိူဝ်ႉၶူၼ်းပေႃးၵူၼ်ႈပေႃးလွပ်ႈသေ ႁဵတ်းသၢင်ႈႁႂ်ႈ, တေႃႉထိုင်ပေႃးၵမ်ႉႁႂ်ႈလီႈၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ။

လဝ်ႈၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင် လုင်းၵၢၼ်ႈၶမ်းသၢင်ႇသၢမ်လမ်ႉ လီႈပွင်ၵၢၼ်ၽႄႇသႃႇ, သႃႇသၶႄႇ, လိၵ်ႈလၢႆးလိူဝ်ႉၸိူဝ်ႈႁႃႇ, ပီယၢဝ်းၶၢဝ်းႁိုင်သေ ထိုင်မိူဝ်ႈပီၵေးလႃႇ(1368) ၽွင်းၵႃႈယူႇ (80)ပီ တိမ်ႇၶႄၼ်ႉ လင်ႇတၵ်းသိၼ်ႈၵၢမ်ႇသုတ်းမုၼ်း လပ်ႉလွင်ႈၵိုၼ်းလွင်ႈၶမ်းႁႂ်ႈသေယဝ်ႉၶႃႈ။ ၽူႈပဵၼ်ၼႄမ်ႈ လဝ်ႈငဝ်ႈႁိူၼ်း လိုဝ်ႈဝႆႈ ''ၶိူဝ်းလွႆးယွတ်ႈၶမ်းသႃႇၵေႃး''ၼႆသေ လုၵ်ႈလၢင်းမၼ်းလဝ်ႈ ၵၼ် တိုၵ်ႉၵိုတ်းလမ်း–

(1) ပႃႈၶုမ်ႇၶမ်း တႃႈၵုင်ႈ
(2) မေႃသွၼ်ၶေႃင်းသဵင်လဵင်ၶမ်း
(3) ပႃႈၶေႃင်းလၢမ်ၶမ်း
(4) ၶေႃင်းၽိူင်းၶမ်း
(5) သီႇတုမ်ၶမ်း
(6) မေႃလုမ်းလႃႈ ၶေႃင်းလၢဝ်ၶမ်း
(7) ၶေႃင်းၵိူင်ၶမ်း

ၽိုၼ်လိၵ်ႈမၼ်းလဝ်ႈလမ်ႉ–
(1) ၶိပ်ပုၶတေီႇပၶီႇ,
(2) တြီသုၶတီႇပၶီႇ,
(3) သေႃးတႃႇပတ်ႉတီမၵ်ႉၵၵႃႇထႃႇ,
(4) လတုသလ်ႉလႃႇတီႇပၶီႇ,
(5) ၵတတ်ႉတႃႇၵၢမ်ႇဝုတ်ႉထု
(6) သိပ်းလၢတ်ႈ
(7) ၵၶႄႇၵသိင်, မိလိၼ်ၶ်ႇတ
(8) သတ်ႉတထၶ ၶူဝ်းၶွင်တီးလိတ်းပိူင်
(9) ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၶမၵ်ႉၵတီႇပၶီႇ, လိူဝ်းၼီႉပဵၼ်လင်ႇၵႃႇၶမ်ႉႁၢမ်းလူင်။

ပပ်ႉၵၼ်ပေႃႉၵွၵ်ႇ, ပဵၼ်ပပ်ႉပဵၼ်ၽိုၼ်ယဝ်ႉလမ်း–
(1) ၼိဝ်ၶမ်းမိတ်ႉတႃႇၶမ်ႇ, ၵပုမ်ႇၶၢဝ်းယၢမ်းၵတ်း (လိူင်း)
(2) ၵၵ်ႉၽိတ်းမွင်ႇ, (လိူင်း)

(3) ၵေႃႇယူႇၼလႈၵေႃႇၵူၺ်ႊ ၽွၼ်ႈၶၢၼ်ၸွႆႈ (လိူင်း)
(4) မၢဝ်းသႂ်ထွင်ႈၷူင်မိူင်း (ၵၢမ်းထုင်ႇမၢဝ်း)
(5) ႐ူဝ်လူႇပူႇလၶၼ် မီႈ-1 / မီႈ-2
(6) ၶမ်ႇၵၢမ်းလိၵ်ႈလၢႆးမိူဝ်ႈၵွၼ်ႇ မီႈ-1 / မီႈ-2
(7) သီႇဝၶၼ်းမိူင်းတႆး ၵၢမ်းၼလႈလိူင်း
(8) ၶၢင်းသျႇဝျႇ
(9) ၶုၶၼ်သၢမ်လေႊ ၶၢင်းၵူးပိမ်ႇ
(10) လိၵ်းသႂ်လိၸွႆယၼ်
(11) ၡူႇလဝၢင်ႇမိူင်းတႆး
(12) တူၶၼ်ႈမွၵ်ႈယႊၵၢမ်း
(13) လိၵ်ႈမၢၵ်ႇၶၢဝ်းတၢင်းလွႆလူင်
(14) လွင်ႈၵမ်တၢင်းၵျၢင်းလေႊတိ
(15) ပုတ်ႇထၽေႇသျႇမူႇလုမ်းလေႊတိ
(16) ယႊလွမ်ႇၵွမ်ႇ
(17) ပပ်ႇပိုတ်ႇတီႈပွင်ႇၶေႊၵၢမ်းတႆး
(18) လွင်ႈၶိူဝ်းလေႊတိၼလႈ ၽိူင်ႈၽေႇသျႇ
(19) တၢင်းၵိၶၼ်တႆးၼလႈ လွင်ႈယူႇလီ
(20) ၵိူင်းသျႇသၶေႇပၢႆးမၢၶၼ်းၼလႈၶဝ်ႈမိူင်းတႆး
(21) ပိုၶၼ်းလိၵ်ႈတႆး တူဝ်လိၵ်ႈ
(22) လိၵ်ႈမၢၵ်ႇယၢတ်ႇၶမ်ႇတင်းၶမ်

လိုၶၼ်လိၵ်ႈသၢမ်ၽိုၶၼ် ၵမ်းလိုၶၼ်းသုတ်း မီႈ-19၊ 20၊ 21၊ ၶဵႇလမ်ႇ ၵၢၼ်ပိၼ်ၼ ၶူးမေလိၵ်ႈလူင် တွၵ်ႇတူဝ်ႇ လၢႆးသၢင်ႇၵၢႆႈၶဝ်း လီႈလွႆႈထိမ်ၵိတ်းၵွၵ်ႇပိၼ်ၼပပ်ႇ ယဝ်ႇတူဝ်ႈ သိင်ႈ"သေ သမ်ႇၶိုၼ်းၵဝ်တွၶၼ်ႈထိုင် ႐ွႈပေႊပိၼ်ၼၵိၼ်ၵၵ်ႈလိၵ်ႈလၢႆးၵူၺ်ႊ မိူဝ်းၶေႊၶၼ်ႇဝႊၶိ ယူႇယဝ်ႇ။ လိူဝ်ၶၼ်ႇ ၵၢၼ်ပိၼ်ၼပပ်ႇလိၵ်ႈ'ပိုတ်ႇတီႈပွင်ႇၶေႊၵၢမ်းတႆး' ၶၼ်ႇၵေႊ ၵေလိၵ်ႈလၢႆး တူင်ႇဝီင်းၶမ်ႇၶမ်း႐ဝ်းၶဝ် လီႈၵဝ်ပုၶၼ်ႈၽွၶၼ်းယွႆႇၶမ်သေ ၵိတ်ႇပေႇထူၵ်းၵွၵ်ႇပိုၼ်ၽေလွႆႈ ထိမ်ၵူၺ်ႇၶင်ႇၵဝ်ႇ။

လွင်ႈလီၵဝ်ၵုင်ႇမုၶၼ်လဝ်ႈၶိင်း႐ဝ်းၶဵႇ -

လဝ်ႈၶိင်း႐ဝ်းၶဵႇ မေတိမ်ႈလိၵ်ႈတႆးၵူၺ်းၵမ်ႇၵႊ ယင်းပႊမေတိမ်ႈလိၵ်ႈမၢၶၼ်ႈ ဝုတ်ႇထု၊

သွင်းပႃး၊ ၽႄႇသႃႇပျၢၼ်ႇ တီႈမၢၼ်ႈ ၶွင်ႈလုမ်းလိူတ်းငေႃႉ ၵၢၼ်ပႃးတွၵ်ႇတိုဝ်ႇ ၶိၼ်ႇလိူင်ႇ တီႈဝဵင်း လႃးသိူဝ်ႈၼႆႉ ၶဝ်ႈပႃး လဝ်ႈၶိင်းၵၢၼ်ႈၶမ်းသၢင်ႇသၢမ်ႇႁဝ်းငေႃႉၼိုင်ႈၵေႃႈ။ လွင်ႈၼိုင်ႈ ၵၢၼ်လီ ယွင်ႈၵႃမ်းမၢၼ်းလဝ်ႈ တြႃးတီႈတင်းမူႇ ၵမ်ႇတွၼ်ႈသွႆႇပႃး လိၵ်ႈမၢၼ်ႈ ၵႂၢမ်းမၢၼ်ႈသေပွၵ်ႈ သမ်ႉ မီးထိုင်ႈ ၵၢၼ်မၢၼ်းလဝ်ႈၵမ်သိၼ်ႁူၵ်း တေႃႇပေႃးသိုင်ႈၵႃမ်ႇ ၵမ်ႇၸုင်ႈၽႄးတူင်ႇသေပွၵ်ႈၼၼ်ႉ ၶႃႈယဝ်ႉ။ မူဝ်ႈၵၢၼ်မၢၼ်းလဝ်ႈ တိုၵ်ႉယင်းတူင်ႉၼိုင်ႈၵူႇမႃးလီႈၼၼ်ႉ ၵီႉၵွၼ်ႁူဝ်ၵိူတ်းသၢင်ႈ သွၵ်ႈႁႃတြႃး ႁႃၵိပ်းသိမ်းတြႃးငတႉငတႉဝႃႈဝႃႈ၊ ႁွႆးၵႃႈၵမ်ႇပိူၼ်မႃးႁွင်ႈႁွင်ႈၶၢင်ၶၢင် မူၼ်ၼင်ႇ လဝ်ၶူး လူင် တွၵ်ႇတိုဝ်ႇ ၶမ်းမႂ် ထမ်ႇမသႃႇမိႁဝ်း ၵွၼ်ႁူဝ်ၵိူတ်းယၢမ်းလီဝ်။

ၶွင်ႈၼၼ်ႉ လီၵႃမ်းမၢၼ်းလဝ်ႈသွၵ်ႈလီႈမႃး ပိတၵၢတ်ႈလဝ်ႈၶေႃႉလႃႇၵိူင်းဝီ ၵၢၼ်ၵႃႇယု လဝ်ႉသေ လဝ်ႈၶူးထမ်ႇမတိူင်ႇၼ ပိတၵၢတ်ႈလဝ်ႈၶေႃႉလႃႇၼႆႉ မၢၼ်းလဝ်ႈယူႇတီႈမူင်းရၢႆင်ႇ သေတိမ်ႈသူင်ႇမႃးပၼ် လဝ်ႈၽႄႉသိၼ်ဝီ ပၢၼ်လဝ်ႈသိုပ်ႇႁူမ်ႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈမၢၼ်းလဝ်ႈ ယင်းမီးပီႇသိင်ႈၵၢမ်ႇၼီလိုင် ၵၢၼ်ပိူၼ်ၶေႃႈၵၢၼ်ထိုင်းသိမ်း ၶူၼ်ႉၶူႉလင်ႇၵႃႇတီး ၵၢၼ်လဝ်ႈၶူး တွၵ်ႇတိုဝ်ႇၶမ်းမႂ်ထမ်ႇမသႃႇမိၵွၼ်ႁူဝ်ၵိူတ်းသၢင်ႈၼႆႉမၢၼ်းလဝ်ႈတေမီးတၢင်းလူမ်းလွမ်းၼင်ႇၵၢင် လွႆႉမၢၼ်းလဝ်ႈၶႂ်ႈၵိူတ်းၶႂ်ႈပိူၼ်ၶၼ်ႉငတႉငတႉၶႃႈၵေႃႈ။

ဝွၵ်းၶမ်ႉလွႆႉလဝ်ႈၶိင်း တွၼ်ႈထိုင်ပီႈၼွင်ႉတီး

1. လိၵ်ႈလၢႆးတီးႁဝ်း
ယႃႇပၼ်ဝၢင်းမွင်
တူၵ်းထွင်မူင်းလွႆႉ
ပႃးလွႆႉႁၵ်ႉၶိူဝ်း
ၵူႈလိူဝ်းၵူႈလုမ်း
ယႃႇပၼ်သုမ်းလၢတ်ႈ...

2. ၵီႉလၢတ်ႈၵႂၢမ်းတီး
ၵီႉလူလိၵ်ႈတီး
ၵီႉၶုင်ႈၶူဝ်းတီး
ပွင်ဝီးႁတ်းႁၢၼ်
ယႃႇၵူဝ်ၵၢၼ်ယၢပ်ႇ
ႁၢပ်ႇၵဝ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း...

3. ႁၵ်ႉတွၼ်းလူဝ်လွႆႉ
ဝၼ်းၶွႆႈလူလွမ်
ႁူၺ်ႈမ်ၶမ်းငိုၼ်း
ႁူႉတိုၼ်းၵမ်ႇယွၼ်ႇ
လုၵ်ႈၵွၼ်ႇၵူၼ်းလူင်
လူမ်းသူင်ၽွမ်ႉႁူမ်ႈ
ၵူႈငေႃႉၵူႈၵူၼ်းတႃ။
မွႆႇသုင်ဝီႈသႃႇၶႃႈ...

ပိုၼ်းငဝ်ႈၶူးမေႃလူင်ၶိင်းသွႆႈၶမ်းၸိူင်း

ထရေးထဵးသၢင်ႇၵျေႃႇၶိၼ်ႇ၊ လႃႈသဵဝ်ႈ

လိုဝ်ႈ	– ၶိင်းသွႆႈၶမ်းၸိူင်း ၵမ်ႇၶၢင် – ပူႇသွႆႈ
ပေႃႈမႄႈ	– ၶိင်းၶမ်းလိုၼ်ႈ ၼၢင်းၶမ်းလိုၼ်ႈ
ပီၵိူတ်ႇ	– 1264 လိူၼ်(12)မႂ်ႇ(7)ၶမ်ႈ
တီႈၵိူတ်ႇ	– ဝၢၼ်ႈၼမ်ႉမေႃႇသူမ်ႈ ၵၢင်ႇၼႃးၼိဝ်ႉ တူင်ႇဝဵင်းသီႇပေႃႉ။

ၶိုၼ်ႈပိၼ်သၢင်ႇ

မိူဝ်ႈလူဝ်ႈၶူပ်ႇတႅမ်သၢဝ်းၼၼ်ႉ ယွၼ်ႉၶၢင်ႉတမ်ႈတီႈပေႃးမႄႈသေ ၶိုၼ်ႈမိူဝ်ႈၵႃႇၵပ်ႉပီႇ လီႈၼိုင်ႈပီ ဝႃးၼၼ်ႉ ၶိုၼ်ႈပိၼ်သၢင်ႇ တမ်ႈတီႈထဝ်ႈတူၼ်ၶူးဝႃးလူင် ၽတ်ႉတၼ်ႇတ ထေႇယၼ်ႇတ(ဝတ်ႉထေႃးတိ)ၵုင်းၵျႃးလႃး ဝဵင်းၼမ်ႉၶမ်း၊ ပီႇတၼ်းထူၼ်ႈဝႃႇ လူင်းပိၼ်ၵူၼ်း ၸိူၼ်းၶိုၼ်းၼႆယဝ်ႉ။

တၢင်ႇပိၼ်မုၼ်

ဝႃးၼၼ်ႉၵမ်ႇၸိူင် သမ်ႉထိုင်ၶၢဝ်းသူင်ႇသၢင်ႇလွင်း တီႈဝတ်ႉၵုင်းၵျႃးလႃး ဝဵင်းၼမ်ႉၶမ်း ၼၼ်ႉၼႄး ထင်ႇလီႈတၢင်တူဝ်မူႇလုမ်း ဝၢၼ်ႈၼမ်ႉမေႃႇသူမ်ႈသေ ႁူမ်ႈလူၺ်ႈသၢင်ႇလွင်းၵွၵ်ႇၶၢဝ်း တၢင်းပီဝၼ်းပီၶိုၼ်း ၶမ်ႈလႆၼွၼ်းၼၼ်ႈ ၶၢဝ်းတၢင်း(6)ဝၼ်း ထင်ႇထိုင်တီႈဝတ်ႉၵုင်းၵျႃးလႃး ဝဵင်းၼမ်ႉၶမ်း ၵမ်းၼၼ်ႉ ထဝ်ႈတူၼ်ၶူးဝႃးလူင်ထေႇယၼ်ႇတထင်ႇဝႃႈ ပေႃးၶႂ်ႈၶိုၼ်းယူႇၶိုၼ်းၵေႃႈ တေၵႄပ်ႉယူႇၼၼ်ႉၼႄး ထင်ႇၵိၢတ်းပိၼ်ထဝ်ႈသၢင်ႇ တၢင်ႇပိၼ်မုၼ်ၵူၺ်ႇၵမ်းလဵဝ်ဝႃႈၼႆ။

ယူႇၵမ်ႇတၼ်းၸိူင် ယွၼ်ႉၵမ်ႇလီႈလၢတ်ႈတီႈၸိူၼ်းဝႃႈ တေမႃးၼၵ်ႈသၢင်ႇၵၢၼ်းၶိုၼ်းၼၼ်ႉ ၼႄး ပိၼ်ၵၼ်ၼင်ႈလႆၼင်ႇၼေႃႇ ထင်ႇၵူႇလဝ်ႈလၢတ်ႈ ထဝ်ႈတူၼ်ၶူးဝႃးလူင်ဝႃႈ ႁႂ်ႈလီႈယွၼ်း ထၢၵ်ႈ(သိၵ်ႈ) ပွၵ်ႈသီႇဝီႇၶိုၼ်း တင်းၸိူၼ်းတင်းယေးသေၵမ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ သမ်ႉၵမ်ႇလီႈ ထဝ်ႈမႃး ၼင်ႈဝီႈထိုင်တီႈႁူဝ်ၶဝ်ႇထဝ်ႈပေႃးလွၵ်ႈၵေႃႈ ထဝ်ႈယႃႇၵိူဝ်းၼၼ်ႉၼႄး ၼင်ႇၸိုဝ်ၼင်ႇၵမ်ႇလီႈထၢၵ်ႈ (သိၵ်ႈ)မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ မၼ်းထဝ်ႈထင်ႇတၵ်းဝီႉတၢင်းလႆမၼ်ႈၼေႃးၵိုမ်း လဵပ်ႈႁဵၼ်းႁွမ်လုတၢင်းႁူႉ ပလႃႇ လင်ႇၵႃႇလွင်ႈတဵမ်ႈလွင်ႈၶွၼ်း ႁူမ်ႈလေႃးၵူၺ်းၵေႃႉ ထဝ်ႈၵိတ်တိထမ်ႇမ ထဝ်ႈမိူင်းႁွမ် ႁူမ်ႈသွၼ်လင်ႇၵႃႇလွမ်းၵၼ်ၼႆယဝ်ႉ။

ယူႇၸိူင်ထိုင်ၶေႃၶၼ်း ယိူင်းၵၢၼ်းၵေႃးၵုမ်ႇ တၢင်းယုမ်ႇၵေႃးသႂ် ၶတ်းလႆပႃးလွမ်းၼႄး

ထၢၼ်ႈပေႃးထုတ်ႇတဵမ်ႈၵွၵ်ႇမႃး လီႈမူႇလိၵ်ႈလူင်(2)ၾိုၼ် ၵၼ်ၶိုၵ်ႈလိုဝ်ႈဝႃႈ-ဝိမႃႇၼဝေတ်ႉထု ၼလႈ ၸႃႇရိတ်ႉတ ဝႃႇရိတ်ႉတ ၼဵၼၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၸွမ်းလူၺ်ႈၾိင်ႈၽႃႉထမ်ႇမတႃႇ ၵူၼ်းၶူင်း ၵၢင်ၵဝ်းၼၼ်ႉ ၵမ်ႇမၼ်းၵမ်ႇၵိုမ်း ၸၢင်ႈလိုမ်းလၢင်ႈႁူဝ်ႈ ၼၼ်ႇဝႃႈၼလႈ ယူႇၶွႆးၽဝမုၼ်လၢင်း ထူၼ်ႈတဵမ်ယဝ်ႉ(8)ဝႃႇ ၸင်ႇယွၼ်းၶျၢင်ႉသေ လူင်းပဵၼ်ၵူၼ်းႁူၼ်းၶိုၼ်းၼဵယဝ်ႉ။

ၶႃႉလွၵ်းထွၵ်ႇတီႈ

ဝၢႆးသေ လူင်းပဵၼ်ၵူၼ်းႁူၼ်းယဝ်ႉ ယူႇတီႈဝၢၼ်ႈၼမ်ႉမေႃႇသူမ်ႈသေ ၵီတ်းၶေႃႈၵၢၼ်ၶိုၼ်း ၶေႃးယူႇၼၼ်ႉ ယွၼ်ႉၶေႃႈၵၢၼ် ၵမ်ႇပဵၼ်ၼင်ႇလွႆၼင်ႇၶႅၼ်းၼလႈ မိူဝ်ႈလူဝ်ႇၶူပ်ႇလီႈ(30)တဵမ် ၼၼ်ႉ ၸင်ႇလူဝ်းၵဝ်ပီႈၼွင်ႉၵိၼ်ၸမ်ၵၼ်(6)ႁူၼ်း ၽၢတ်ႇယၢၼ်တီႈၽင်ႁူၵ်ႈၽင်ၶေႃႇ မႃး ၼတႇဝၢၼ်ႈၼွင်ၵေႃႈၵမ်ႇၵႃး ႁူမ်ႈလူၺ်ႈဝတ်ႉဝႃးၽျေသိုဝ်ႇ မိူဝ်ႈပီ-1291ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ၸွမ်းလူၺ်ႈၶေႃႈၵၢၼ်ၵႃႉၶႃလိၵ်ႈလီႈသေ လီႈၵူႇထုပ်ႈၶၼ် ၼၢႆးသွႆႈငိုၼ်းၵုင်းၵႃးလႃး ဝိင်းၼမ်ႉၶမ်း ယဝ်ႉ ၸင်ႇၼတႇၶေႃႈႁူၼ်း မီးမႃးလုၵ်ႈလၢင်းႁူမ်ႈၵၼ် ၵၼ်ပဵၼ်ၼၢႆးလွႆၶမ်းႁိူင်းမွၼ်း ၵုင်းၵႃး လႃး ၼမ်ႉၶမ်းၵေႃႉၼိုင်ႈယူႇယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈလွင်ႈတၢင်းလီၤလိူဝ်ႉလီၤပိူင်သေ လီႈၽၢတ်ႇၵၼ်ၵူႇ၊ ဝၢႆးၼၼ်ႉ ၸင်ႇၼတႇၶေႃႈ ႁူၼ်းၵိုၵ်း တင်းၼၢႆးသႅင်ႁိူင်းႁွႆ ၼွင်ၵေႃႈ မိူင်းပႃး မီးလုၵ်ႈလၢင်းႁူမ်ႈ-

1။ ၶိင်းလီႈၶမ်းၵုင်း(သၢင်ႇလီႈၶမ်းလရေးမိူင်းပႃး)ၼလႈ

2။ ၵွၵ်ႇလီႈသွႆၶေႃင်း ၼဵ(2)ၵေႃႉယဝ်ႉၵေႃႈ။

ၶၢဝ်းတၢင်းလူဝ်ႈပၢၼ်

ၶူးမေႃလူင်ၶဝ်းၶႃႈၼဵ မီးၼမ်ႉၵတ်ႉ ၵိဝ်ႇလူၺ်ႈလွင်ႈလိၵ်ႈလီႈ ပၢႆးမွၼ်း လင်ႇၵႃႇ ၵႃမ်း ၵွၼ်ႇ ၵႃမ်းလူင် လၢတ်ႈလီႈၶိႈလၢင်ႈ ယုႆႇၼမ်လဝ်ႈၼိုင်ႈ။ သူင်လွင်ႈၵႃႉၶႃ လီႈလိၵ်ႈၶိူင်ႈၼုင်ႈ တၢင်းဝီ ပိၵဝ် တေႃႇထိုင်ႁွတ်ႈ ၵၢတ်ႇမိူင်းပႃးၶေႃးၶဵမ် ၼလႈ လီၤလီၤတီႈ။ ၵတ်ႉလၢင်ႈၽႂၢႇယဵပ်ႉ ၶူဝ်းၵမ်ႇၵႃး ႁူမ်ႈပႃးလၢင်ႈလိၵ်း ၼလႈ ယင်းၵီတ်းၶႃပႃး ပီႇၼမ်ႉတဝ်ႈ ၼဵၵွၼ်ႇယဝ်ႉ။

ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈပဵၼ်ၽူႈမီးသီႇလ သမႃႇထိ ပၺ်ၺႃႇတဵမ်ထူၼ်ႈလီၼလႈ လီႈထုၵ်ႇယုၵ်ႉပဵၼ် ၶိင်းလူင်တီႈဝတ်ႉဝႃးၼွင်ၵေႃႈ+ၶူဝ်ၶမ်း ၶွႆးၶၢဝ်းတၢင်း(25)ပီၵိုမ်းႁွမ်းၼဵယဝ်ႉ။ ပဵၼ်ၽူႈမီးၼမ်ႉ လွႆလေႇတၶေႃႇ သတ်ႉထႃႇယုႆႇၼမ် ၵမ်မၼ်းပၼ်ႈၵ်ၼ်ႇ ၸွမ်းၵတိ သတ်ႉလႃႇ ဝႃႈၵွၼ် သွၼ်ၼၼၼၽပၼ် လီၤၵၼ်လီၤလိူဝ်း ငိူၼ်ႈၶိူဝ်းပီႈၼွင်ႉႁွင်ႉၵႃႇ ၽႃႇတင်းလေႃးၵုတ်ႈလေႃးၵီႇ ၵတိတ်ႈ ၵၶေႃႇၵၢတ်ႈ ပတ်ႉလုပ်ႉပၢၼ်ႇ ၵၢၼ်ႇၶီႈတၵ်ႈၶိူင်း ၼၵိူင်းမိူၼ် ၵမ်ႇႁူၼင်ႇႁိုဝ်တၵ်ႈႁူ ၵမ်ႇပွင်ႇၼင်ႇႁိုဝ်ပွင်ႇ ထၢၼ်ႈပေႃးၵမ်ႇလိုဝ်ႈၵမ်ႇလၢပ်ႈၼလႈ လုၵ်ႈလၢၼ်မၼ်းလဝ်ႈ ပေႃးတၢင်ႇ

ပၼ်ႇလိုဝ်ႈမႂ်ႇ, သုၺ်ႇပၼ်ႇလိုဝ်ႈထဵင်ႈဝႃႈ ၸိင်းသၢမ်ထၢပ်ႈ(လၼ်ႉ) ၼႆယူႇယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈလီးပႃၵမ်

ၶူးမေႃလူင်ၵဝ်းၶႃႈၼႆႉ ၶတ်းၸႂ်သုၼ်ႇၵိုင်း ၵၵ်ႉပဵင်းလုၵ်ႈလၢၼ်တင်းလၢႆသေ တႅမ်ႈၵွၵ်ႈဝီႉ ပၼ်ၶေႃႈသင်ႇၵၢမ်းသွၼ်ပုတ်ႉထ လဝ်ႈမူႇလိၵ်ႈၽိုၼ်ထမ်း–

1. ဝိမႃႇၶဝတ်ႉထု
2. လႃႇရိတ်ႉတ ဝႃႇရိတ်ႉတ
3. ၵၶတ်ႉတသုတ်ႈတၢၼ်ႇ
4. ထမ်ႇမလၵ်ႉၵျႃႇတြႃးၵူး
5. သီႇလသုတသင်ႇၵႁ
6. ၵတ်ႉလတ်တထမ်မႃႇ, ၼလႈ လိၵ်ႈမၢၵ်ႇယၢတ်ႇၶမ်ႉ လိၵ်ႈၵၢဝ်ႇလူႇဝၢင်းတၢၼ်း ၵႂၢမ်းလူင် ၵႂၢမ်းၵွၼ်ႇ, လိူဝ်းၵၼ်ၵမ်ႇပီႇလီႈရူႉသၼ်ႈမီႃမၼ်း တိုၵ်ႉမီးထဵင်ႈတင်းၶမ်ၼႆယူႇယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃးမိူဝ်ႈပီ (1339) လိူၼ်သီႇမူၼ်းၶၼ်ႇ ၶူးမေႃလူင်ၵဝ်း ၸိင်းသွႆးၶမ်းၶိူင်းၼႆၵေႃႈ လွမ်းလူၺ်ႈတၢင်းပိတၢင်းၵူႃႇ, သတ်းတဝႃႇၽီသၢင်သတ်းၵူၼ်း ၵမ်ႇၽွင်းလိူဝ်လီႈ ပဵၼ်ၵၼ် သဵင်ႈၵၢမ်ႇသုတ်းမုၼ် လပ်ႉလွႆငိုၼ်းလွႆၶမ်းၵူႃႇ, မိူဝ်ႈလူဝ်ႈၶူပ်ႇမၼ်းလဝ်ႈလီႈ(75)ၶၼ်ႉယဝ်ႉ ၼၼ်သေ ၶွတ်ႇယွတ်ႈပႃႇၵႂၢမ်းတီႈၼၼ်ႈၵေႃႈ။

ၽိုၼ်ၵိင်–

1. ပပ်ႉလွင်ႈၶိူဝ်းလႄးတိၼလႈ ၽိင်ႈၽေႃႇသႃႇ, ၸိင်းၵၢၼ်ႈၶမ်းသၢင်ႇသၢမ်(လူး)
2. ပပ်ႉမီႃၵိုမ်းပီၵွၼ်းၶမ်း ၵျင်းလွႆလႄးတိ ဝဵင်းမိူင်းယၢင်း ၵၼ်လုမ်းၵေႃးပၵ ၶပ်းၸိုင် ၵွၵ်ႇ, မိူဝ်ႈပီတီး 2097။
3. ရူပ်ႉထူပ်းတွင်ႈထၢမ်ပေႃးၼမႈပီႈၶွင်ႉၵူႈလုင်းၼမႈပႃႈ။

ပိုၼ်းၸူးမေႃလူင် ထဝ်ႈၵမႃတ်ႈၵျီး မိူင်းၶွင်
ၸလႈ
ထတ်းသၢင်ႈလင်ႇၵျႃႇ ၶွင်းမူႇလိၵ်ႈမၵျေႃႇသထႃႇၵူးမိင်ႇၵၢၼ်း

ထဝ်ႈထရေး ၶမ်းၶိူင်ႇ၊ ဝၢၼ်ႈပၢင်ႇမႂ်ႉၶူင်း၊ မိူင်းၵိုင်

ပိုၼ်းၸူးမေႃထဝ်ႈၵမႃတ်ႈၵျီး မိူင်းၶွင်

လိုဝ်ႈၵူႈ ပြျေးတၵ်ႇလုင်းမၢၼ်ႇထီႇ

လိုဝ်ႈၸမႈ ပြျေးတၵ်ႇပႃႈမၢၼ်ႇထီႇ

တီႈၵိူတ်ႇ ဝၢၼ်ႈလူင်ယၢဝ်း၊ ၵူိင်ႇမိူင်းၶွင်

ပီၵိူတ်ႇ ပီထမ်း(2400)၊ ပီၵေႃးထႃႇ(1216)ၶၢဝ်း၊ လိူၼ်(12)မႂ်ႇ(4)ၶမ်ႈ၊ ဝၼ်းသုၵ်း၊ ယၢမ်းၵၢင်ၶိုၼ်(11)မွင်း။

လိုဝ်ႈမိူဝ်ႈလီၵ်ႉ ထၢႆးသႃႇၵွင်ႇ (မွင်ႇၸၸႇ-ၶၢဝ်ႇၵေႃႈ ၵျွင်ႉယဝ်ႉ)။

သွၼ်ႁဵၼ်းတၢင်းမေႃ

1။ မိူဝ်ႈၵႃႇယုလီႈ(6)ၶူပ်ႇ မိူဝ်းယူႇၵျွင်းဝၢၼ်ႈထိင်း၊ မိူင်းၶွင်၊ သွၼ်ႁဵၼ်းၵဝ်ၸမႈလိၵ်ႈတီး ၸလႈ လိၵ်ႈမၢၼ်ႈ။ ႁဵတ်းၵပ်ႉပီႇလီႈပီၶိုင်ႈသေ ထုၼ်းသိူဝ်ၵိုပ်ႇ သိူဝ်လွမ်း ၵိုင်ထူၼ်ႈ(4) ၶိုၼ်ႈပီၼ်ထဝ်ႈသၢင်ႇ တၢင်ႇပၼ်လိုဝ်ႈၵွင်ႉဝႃႈ ''ထဝ်ႈသၢင်ႇသေႃးၽိင်ႇၶေ''၊ သိုပ်ႇသွၼ်ၵဝ် ပရိတ်ႈလူင်၊ လေႃးၵၶၢဝ်ႇတိ၊ ပေႇတၢင်ႇၵူဝ်းၵျွင်း တမ်ႈတီႈထဝ်ႈၸြႃႇသုမေႇထႃႇ၊ ၵျွင်းဝၢၼ်ႈ ထိင်း။

2။ ၶၢဝ်ႉမိူဝ်းယူႇ ၵျွင်းၶူဝ်ၵုင် ၵျႃႈဝၢၼ်ႈ၊ မိူင်းၵျေးသီး၊ မိူဝ်းႁဵတ်းတၸပး ထဝ်ႈၸြႃႇၵႃႇထႃႇရႃႇ သွၼ်ႁဵၼ်းၵဝ်တၢင်းမေႃ ၽိင်ႈထုင်းၶွင်တီး ၽိုၼ်းၸၽႈၽီႇလႃႇ၊ လၢဝ်လီၵ်း၊ ဝၼ်းမူၺ် ဝၼ်းပီ။

3။ မိူဝ်ႈၵႃႇယုထဝ်ႈလီႈ(12)ၶူပ်ႇၶၶၢၼ်ႉ သမ်ႉၶၢဝ်ႉမိူဝ်းယူႇၵျွင်းမိူင်းၶိမ်၊ ဝၢၼ်ႈထၢမ်ၵျေးသီး၊ သွၼ်ၵဝ် လွၵ်းလီးၵပျႃႇလင်ႇၵျႃႇ၊ ၵၽိထၢၼ်ႇ၊ သၢၼ်း၊ ၵလင်ႇၵျႃႇ၊ သတ်ႉတႃႇပႃႇလိ၊ ၶၢဝ်သ်ႉသယ တမ်ႈတီႈထဝ်ႈၸြႃႇၶေႇမိၼ်ႇထ၊ ၵျွင်းမိူင်းၶိမ် လီႈ(6)ပီ။

4. မိူဝ်ႈၵျၢႆႉယုထဝ်ႈလီႈ(18)ၶူပ်ႇၼၼ်ႉ ထၢၵ်ႈလူင်းၵျွင်းသေ မိူဝ်းယူႇလွမ်းပေႃးၼမႈ တီႈဝၢၼ်ႈ လူင်ယၢဝ်း၊ မိူင်းၶွင်။

5. မိူဝ်ႈၵျၢႆႉယုထဝ်ႈလီႈ(19)ၼၼ်ႉ ထဝ်ႈၾႃႉမိူင်းၶွင် ထဝ်ႈၶၼ်ထုၼ်း ႁွင်ႉမိူဝ်းယူႇၼွႆႈဝဵင်း မိူင်းၶွင်သေ တႅမ်ႈပၼ်လိၵ်ႈမၢႆႇသထၢႆ၊ တတိယတွီး။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ပိုၼ်ႈလင်ႇႁွင်ႉ ၵိုၵ်းတီႈယူႇသေ ႁွင်ႉဝႆႈ ''ထရေးလူင်ယၢဝ်း''ၼီႈယဝ်ႉ။ ယူႇလီႈ(2)ပီ ထိုဝ်းသိၼ်လိုဝ်းလင် မႃးၼလႈ မီးၵူၼ်းမႃးၵိတ်းတၼပႈ(8)ၵေႃႉ။

6. မိူဝ်ႈပီၵေႃးထၢႆ 1237 ၼီႈၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈတၼပႈၵူၼ်း(9)ၵေႃႉၵွၼ်ၵၼ် ယွၼ်းၵၢၼ်ႉ တမ်ႈ တီႈထဝ်ႈၾႃႉမိူင်းၶွင်သေ ၵွၵ်ႇမႃးတၢင်း (1)လီၢးၶၢႈ (2)မိူင်းၶၢႆး (3)မွၵ်ႇမီႉ (4)ၵၼ်ႇတူး (5)ၼမႈထလွင်း (6)ဝၢၼ်ႈမွႆႇ သႃးတေႃး (7)မိူင်းယၢင်းလႅင် ထိုဝ်းၼီႉယဝ်ႉ။ ၼွႆႈၶၢဝ်းတၢင်း (3)ပီၼီႉ ၸဝ်ႈတၼပး ၼလႇႁၢတႅမ်ႈပၼ်မူႇလိၵ်ႈ ၵၼ်ပိုၼ်ႈတွင်းပၢၼ်ႇၼၼ်ႉ ယဝ်ႉၵျႃႇ တင်းၼမ်။ ပီ 1239 ၼီႈ လုၵ်ႉၵၢဝ်မိူင်းယၢင်းလႅင်သေ ၶိုၼ်းမႃးယူႇဝၢၼ်ႈၵဝ်ႇမိူင်းလင် လီႈပီၼိုင်ႈ။

7. ထိုင်မႃးပီ 1241 ၼီႈၼၼ်ႉ သမ်ႉၶိုၼ်းၵွၼ်ၵၢဝ် လုၵ်ႈၶွင်ႉတၼပႈ(4)ၵေႃႉသေ ၶိုၼ်း လူင်းမႃး တၢင်းမိူင်းယၢင်းလႅင် ထိုင်ႈၵမ်းၼိုင်ႈ၊ ပွၵ်ႈၼီႉၼတႃႉ ပူၼ်ႉမိူင်းယၢင်းလႅင်သေ ႁွတ်ႈ ၸဵဝ်ၵျႃႇၼွႆႈမိူင်းထီး ၼမႈႁွင်းသွၼ်၊ ၵုၼ်ယူမ်း၊ ၵဵင်းမီႉ၊ ၵဵင်းႁၢႆး၊ မိူင်းၽၢၼ်း၊ ၼမႈၵျႃႇ မိူင်း ႁွၵ်ႇထိုဝ်းၼီႉ မၼ်းထဝ်ႈ ၵျႃႇႁၢပူၵ်ႈပွင်ၶွင်လီသျႃႇသၼျေ၊ ၼတႃႉၵဝ်ပီ 1241 တေႃႇထိုင်ပီ 1249 ၼီႈ၊ ဝၢႆးၼၼ်ႉ ၶိုၼ်းမႃးၼွႆႈမိူင်းတီးတွၼ်ႈၵၢင် မႃးသူႇၸွႆးပေႃးၼမႈ။

8. ထိုင်မႃးပီ 1251 ၼီႈၼၼ်ႉ ထင်ႇယွၼ်းၵၢၼ်ႉပေႃးၼမႈသေ သိုပ်ႇၶၢဝ်းတၢင်း ၵျႃႇမိူင်းသူႈ၊ ဝဵင်းၼေႃးလဝ်း။ ပီ 1254 ၼီႈၼၼ်ႉ ၶိုၼ်းလူင်းမႃး တၢင်းၵျေႃးသီး။

9. ပီ 1259 ၼီႈၼၼ်ႉ လုၵ်ႉၵျေႃးသီးသေ ၶၢႆႉမႃးဝၢင်ႈမိူင်း၊ မိူင်းၵိုင် ထဝ်ႈၾႃၶုၼ်မၢင်ႇ မိူင်းၵိုင် သမ်ႉလီႈဝိၼ်းၶၢဝ်ႇၼလႈ ထွႆႉပိုၼ်ႈၵျႃႇပၢင်းမႃး ၼွႆႈဝဵင်းမိူင်းၵိုင်၊ ထဝ်ႈၾႃႉထွၵ်ႈပၼ်ၵိူၼ်းလင် ၼိုင်ႈ မီးၼွႆႈပွၵ်ႉၵဵင်းယႅၼ်း၊ ဝၢႆးသေၼၼ်ႉ လုင်းလွီထၢႆႇတီႇ ဝၢၼ်ႈလွီလႅင် ထင်ႇၵိတ်းပၼ် ၵိူၼ်း ၼွႆႈပွၵ်ႉလွီယွတ်ႈ မီးထိင်ႇထၢၼ်းဝၼ်းတူၵ်း ၶေႃထဝ်ႈၾႃ၊ မ်ၼ်ႈမိူဝ်ႈ 1260 ၼီႈ၊ ၵျၢႆႉယုထဝ်ႈ လီႈ(44)ယဝ်ႉ။

လွင်ႈၼတႃႉၶျေႃးၶၢႆေတႃၵိူၼ်း

1. မိူဝ်ႈမိူဝ်းယူႇတီႈမိူင်းသူႈၼၼ်ႉ လီႈၼတႃႉၶျေႃးၵိူၼ်းလွမ်းၵၼ် တင်းထဝ်ႈၶၢင်းၶမ်းမၢင်ႇ၊ ပီၼ် လုၵ်ႈယိင်းထဝ်ႈသိုင်ႇၶိုဝ်ႉလူင် မိူင်းသူႈ၊ မီးမႃးလုၵ်ႈယိင်းၵေႃႉၼိုင်ႈ ထိုဝ်းႁွင်ႉ'ၶၢင်းၸၢဵဝ်ႇ'။

2. မိူဝ်ႈၶိုၼ်းမႃးယူႇ, ဝၢၼ်ႈလၢမ်ၵျေႃးသီးၶၼ်ႉၵေႃႈ သမ်ႉလီႈမႃးပဵၼ်,ၶေႃႈႁူၼ်းလွမ်းၵၼ် တင်း ၶေႃင်းၵူႇ, ဝၢၼ်ႈၵုင်းသၢႆႈ၊ ၵူိင်ႉၶွၵ်ႈလၢင်ႉ၊ မိူင်းၵျေႃးသီး။ မီးမႃးလုၵ်ႈယိင်း/ထီး(3)ၵေႃႉ–
(1) ထီးၽူင်း (ၶ) ၼၢင်ၽူင်း (2)ၶေႃင်းၵၢၼ်ႈယူင်, (3) ထီးၵျၢမ်း။

မိူဝ်ႈထဝ်ႈၼူးမေႃၶဝ်း မႃးသဝ်းၼွႆးမိူင်းၵိုင်ၶၼ်ႉ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၵျႃႉယုထဝ်ႈၵေႃႈယွႆႉ,ယဝ်ႉပဵၼ် ထုၵ်ႉ,လီလီႈတမ်းလွႆတမ်းၶႅၼ်း ယူႇပဵၼ်,ၵိၼ်ၶိုင်ယဝ်ႉ တႅပ်းတတ်းလွႆၶင်ႉ,ၼႆသေ ထင်ႉ,မိူဝ်ႈႁွင်ႉ မႃးလုၵ်ႈယိင်း တီႈမိူင်းသူႈ ပဵၼ်ႈ တီႈဝၢၼ်ႈလၢမ်ၵျေႃးသီးထိုဝ်းၶၼ်ႉ မႃးယူႇ,ႁွမ်းလွမ်းၵၼ်ၵူၺ်,ၼႆ ယဝ်ႉ။

1. ၵေႃႉပီၼ်လုၵ်ႈယိင်းၶေႃင်းၸီဝ်, (မိူင်းသူႈ)ၶၼ်ႉ ၵူပ်ႉၵူႈၵၼ်တင်းၼၢင်ၵိင်း ပီၼ်ၶႂၼ်ႈၵူၼ်း ထဝ်ႈၾႆႉ။
2. ၼၢင်ၽူင်း (ၶွၵ်ႈလၢင်ႉ) ပဵၼ်,ၶေႃႈႁူၼ်း ၵိုၵ်းပၼ်ႈသၢင်ႉ,လၢင်း။ မီးမႃးလုၵ်ႈထီးသွင်ၵေႃႉ–
(1) ထီးမွင်, (2) ထီးသၢႆႈ။
3. ၶေႃင်းၵၢၼ်ႈယူင်, ပဵၼ်,ၶေႃႈႁူၼ်း ၵိုၵ်းမေႃမိူဝ်းထီးထုၼ်း၊ ပီၼ်ၵူၼ်းထဝ်ႈၾႆႉ ယူႇၼွႆး ဝၢင်းႁေႃ။
4. ၼၢင်ၵျၢမ်း ၵဝ်ၵၼ်တင်းပဵၼ်ႈလၢင်းၼူႉသေ မိူဝ်းယူႇ,မိူင်းၶေႃင်း။

ထဝ်ႈၼူးမေႃလူင်ၶဝ်း ယူႇမိူင်းၵိုင် လီႈ(4)ၼူပ်ႉ,သေယဝ်ႉ၊ မိူဝ်ႈပီ 1262 ၼီး၊ လိူၼ်(12) မွႆ,(12)ၶမ်ႈၶၼ်ႉ ထဝ်ႈၾႆႉလူင်မိူင်းၵိုင် ထဝ်ႈၼၢင်မုင်, ထင်,တၵ်းယွင်းယေႃးယုၵ်ႉယွင်းၼိုၼ်ႈ ပီၼ်ၵမၢတ်ႈၵျီးသေၵူၺ်းၵမ်,ၵႂႃး ပၼ်ပႃးထိုဝ်းထုမ်ႈၼူးမေႃလူင်သုၶမိင်, ပဵၼ်ႈ ထုမ်ႈၵ်မ်မိူဝ်း(2) လုၵ်ႈ။

ဝႆးသေၼိုၼ်ႈပီၼ်ၵမၢတ်ႈလူင် မိူင်းၵိုင် ႁိုင်ၵူႇ,(4)ၼူပ်ႉ,ယဝ်ႉ၊ ထိုင်မႂ်းပီ 1266 ၼီႈ ၶၼ်ႉ ထဝ်ႈၾႆႉလူင် ၼၢင်သၢင်ႉ,တူၼ်ႈႁူင်း မိူင်းသ်ၼ်ႈဝီႁွင်, ထင်,လွႆႉၵႂ်ႈၶႂၼ်ႈၵူၼ်းမၼ်း မႃးပၢင်း ထဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင် မိူဝ်းပိုၼ်ပၽႈသၢႆႈ,သၶေ, ၼွႆးမိူင်းသ်ၼ်ဝီၼိယဝ်ႉ။ ထဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင်ၶဝ်း ၵေႃႈ ၶင်,ၵႃႈလီႈၵုပ်,သုမ်တုမ်ၵၼ် တင်းထဝ်ႈၾႆႉလူင်ယဝ်ႉၶၼ်ႉ၊ မၼ်းထဝ်ႈထင်,မႃးပူၼ်ႉ တူၺ်း ၼွႆးလွႆထဝ်ႈၵဝ်,ဝႂ်ႈ–

(1) ၼႆႉထမ်ႉ ပိူဝ်ႈပီၼ်လွၵ်ႈၶေႃႈၵၢၼ် ပိူင်ၵၼ်တူဝ်ၵဝ်,မိုတ်ႈမၵ်ႉ ႁၵ်ႉၸိူင်းလူင်လၢင်ၶၼ်ႉ ၵေႃႈ ပိူင်ၼိူင်ႈ။
(2) ၼွႆႈႁွႆႈၽိင်ႈပဵင်ႈလိၵ်ႈလီႈတီႈႁဝ်း ပၽႈယွႆ,တူၼ်းၶမ်ၶၼ်ႉၵေႃႈ ပိူင်ၼိူင်ႈ။

(3) တၢင်းမေႃတူဝ်ၵဝ်, ၵၼ်လီႈၵီႉတ်းမႃး ၺႃႇမႃးဝႆႉၶၼ်ၶေႃး ၵမ်ႉၶွႆႈၶွႆႈမၼ်းၺႃႇလႆႈလွမ်းၶၼ်ၶေႃး ၼေႂ်ႈ ပိူင်ၶိုင်ႈ။

(4) တၢၼ်းၶွင်ႈမိူင်ႈတီးပွတ်းၶိူဝ်ၶဝ်ႉ ပီႈလီးၽဵဝ်ႇရွတ်ႈလွတ်ႈလေႃးၶၼ်ၶေႃးၼေႂ်ႈ ပိူင်ၶိုင်ႈၼလႈ လင်ႈယွၼ်းၶႄႈၵၼၶုၺၢတ်ႈ တမ်ႈတီးလဝ်ႈၽႅၼ်ႉမိူင်းၵိုင်သေ မိူဝ်းလွမ်းၵူၼ်းမိူင်းသီႉၼ် ဝီယဝ်ႉ။

ပေႃးဝႃႈလဝ်ႈရွတ်ႈထိုင်မိူင်းသီႉၼ်ဝီယဝ်ႉၼေႂ်ႈ လဝ်ႈၽႅၼ်ႉလူင်ၶုၼ်သၢင်ႇတူၼ်ႈရူင်း ယိၼ်း ၵူမ်"လူမ်း"သေ လၢတ်ႈဝႃႈ ''ၶွင်းလေႃးၵၼ်ႉ ၵီႉတ်းသင်သေၵမ်ႇဝႃႈ လူဝ်ႇမီးဝႆႉ (1) ပီႈၺႃႇ, (2) ၼေႇတၶႄႇ, (3) ၵုၵ်ႉလႃႇ, ယဝ်ႉ။ ပိူဝ်ႈၼၼ်ၼလႈ လဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင်ၼၼ်ႉ ပိၼ်ၵူၼ်းမီး ပီႈၺႃႇ ၼလႈ ၼေႇတၶႄႇ၊ လိူဝ်းၵဝ်ႈၺႃးၼၼ်ႉ သမ်ႉပိၼ်ၵူၼ်းမီးၵုၵ်ႉလႃႇ၊ တင်းၵႃးၼၼ်ႉ ပွင်ႈၵၼ် မူၼ်ၶင်ႇၵိင်းသၢမ်ၶႃယၼ်မၼ်းဝႆႉၶၼ်ၶေႃးယဝ်ႉ၊ ၵၼ်ၵဝ်းၶွႆႈၵီႉတ်းၶွႆႈပွင်ၶၼ်ၶေႃး တၵ်းပွိႈပိၼ်လီး ၵမ်ႇၵျၢင်ႉ'' ၶင်ႇၼၼ်ယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင်ၼေႂ်ႈ ၶင်ႇၵိုဝ်ထမ်းတီး လိၵ်ႈတီးၵဝ်း တၵ်းပွိႈမႂ်ႇ, သုင်ၶိုတ်းၵၢပ်ႈ လီးၵဝ်တၢင်ႇလၢၵ်ႈသေ ပိၼ်လိၵ်ႈတူဝ်မူၼ်းၺၢင်ႈလီၵွၼ်, ၵိတ်ႇၵွၵ်ႇမႃးလီး ၶၼ်"ဝီး" မူၼ်လိူင်ႉၶင်ႇပိူၼ်ႈၶၼ်ၶေႃး ၶွင်းပီ 1266 ၶၼီႈၶၼ်ၶေႃး ၵွၼ်ၵဝ်ၵူၼ်း(7)ၵေႃႉသေ ငူႇၺႃသိုဝ်ႉလၢၵ်ႈပေႃႉလိၵ်ႈ ရွတ်ႈၽဵဝ်ႇမိူင်းယၢၼ်ႇၵုင်ႇပုၼ်ႉယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ၶွင်းလိၵ်ႈၡူႇလၵိတတီႇပၼီႇ, ၵၼ်တၢင်ႇလၢၵ်ႈပေႃႉၵွၵ်ႇ, တီးသီႉၼ်ဝီၶၼ်ၶေႃး လင်ႇၼၶဝ်ႉဝႃႈ ''ပိတၵၢတ်ႈတိူၵ်ႈလိၵ်ႈ မိူင်းသီႉၼ်ႈဝီလူင်ပွတ်းရွင်, ပီ 1267 တူဝ်၊ လိူၼ်ၵမ် မွႆႇ(12)ၶမ်ႈ၊ ပေႃႉ(500)ၽိုၼ် တသထမ်ႇမၡူႇလႃႇၶိၵျေးထ မၵျႃႇမင်းၶွင်, သၢင်းၶ်ၵ်းၵျီး လင်ႇၵျႇ, ဝတီႇ, သိူင်ႇတိူင်းမိူင်းၵိုင် လဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင် ၵၵျီးၵုၵ်ႉၵတ်ႉထလၢၵ်ႈထွၵ်ႈ မွင်ႇလၢမ်ႇၺူၼ်ႉ ၡူႇလတီႇပၼီႇၵျမ်း''ၼၼ်ယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၶၼ်ၶေႃး လၢၵ်ႈပေႃႉလိၵ်ႈၶွင်းမိူင်းမၢၼ်ႈမိူင်းတီးၼၼ်ႉ တင်းမူတ်းမီး(6)လုၵ်ႈၵူၺ်း၊ ဝႆး သေတင်ႈလၢၵ်ႈပေႃႉလိၵ်ႈယဝ်ႉ လွမ်းၶင်ႇၵၢင်လၵ်ႉလဝ်ႈၽႅၼ်ႉၶုၼ်သၢင်ႇတူၼ်ႈရူင်း ၶွႆႈလီးၶွႆႈပိၼ် ၶၼ်ၶေႃးၼေႂ်ႈ တီႇမ်ထူၼ်ႈယဝ်ႉၼလႈ ပီ 1267 ၶၼီႈၶၼ်ၶေႃး လင်ႇယွၼ်းၵၶၢင်ႉသေ ၵွၼ်ၵဝ် လုၵ်ႈၶွင်ႉတၼပး(3)ၵေႃႉ ၶိုၼ်းလူင်းမႃး ဝၢၼ်ႈၵဝ်ႇမိူင်းလင် တၼ်းမႃးၽဵဝ်ဝဵင်းႁွၵ်ႉၼမႃးၵူၺ်း ၵၼ်ပိၼ်တုမ်ႇလဵပ်းလဝ်ႈ မီးဝႆႉယူႇတီးၶႄႈ ပီယၢဝ်းၶၢဝ်းၵိုင်ပႃႈငူႇပႃႈပီယူႇၶၼ်ၶေႃး ၵိုင်ႉၵၢင်ႉလဵပ်း လိူဝ်သေၵဝ်ႇမႃး ယူတ်းယႃယူႇၼေႂ်ႈၵမ်ႇၺႃႇ ၵမ်ႈၽွင်ႈဝႃႈ ''မီးၵိင်းယႃႇယီႇၶိၼလႈ လင်ႇၶႃႉမိူဝ်း တီးဝၢၼ်ႈႁွင်းမူးပုတ်း၊ မိူဝ်းပိုင်ႈၵိင်တီႈၵျိူၼ်းလုင်းသၢင်ႇၵၢၼ်းၶဝ်သေ သိုပ်ႇယၢၵေႃႈၵမ်ႇၺႃႇ၊ ၵမ်း လိူၼ်းသုတ်း ထိုင်တီးလဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင်(လဝ်ႈၶူးမေႃ)ၵဝ်း လီးသီႉၼ်ႈၵၢမ်ႇသုတ်းမုၼ်ငူႇပိတ်ႈ တီးဝၢၼ်ႈႁွင်းမူးပုတ်း၊ ဝဵင်းႁွၵ်ႉၼမႃးၶၼ်ၶေႃးယဝ်ႉ။

(1) ထဝ်ႈထရေးသေႃးၽိင်ႇၶ (ႁွင်ႉ) ထဝ်ႈၵမၢတ်ႈၵျီးၶဝ်ႉ ႁူၶ်းမိူင်းတေႃႇထဝ်ႈၽျႃႉၶဝ် ၽွမ်ႉ ၵၼ်ႈၵပ်ႉၼတႃႉ"၊ ၽဵဝ်မိူင်းလႂ်ၵေႃႈ ပေႃးယင်းလီႈႁူၶၢဝ်ႇငၢဝ်းမၼ်းယူႇထိုင် ထဝ်ႈၽျႃႉၶဝ် ႁွင်ႉ ၵဝ်ႇၵၢတ်းၶိူဝ်ႇ၊ ၶွၼ်းၶျေႈၶျေႃႇၵူးႁူလ်း"ယဝ်ႉ။

(2) မၼ်းထဝ်ႈၶဝ်ႉ မိူဝ်ႈလီႈၶွၼ်းၶျေႈၶျေႃႇၵူးၵေႃႈ မီး၊ မိူဝ်ႈလီႈၶွၼ်း ၶၸ်ႈသုမ်ႉၵၢတ်ႈ၊ ထိင်ၶျေး ၵေႃႈ မီးယဝ်ႉ။

(3) လုမ်ႈၵိမ်မိုဝ်းထဝ်ႈၽျႃႉပၼ်ႁူလ်း" မီး(၈)လုၵ်ႈ၊ ၽဵဝ်မိူင်းလႂ်ၵေႃႈ ပေႃးတိမ်ႈလိၵ်ႈတွၵ်ႇလုမ်ႈ သေ သၢင်ႇယွၼ်းတူဝ်မျႃႉ ၶျႈႁူၼ်းထွႆႈႁၢပ်ႇ၊ တျႇၶဝ်ႈၽိုၼ်ၽၵ်းလီႈသိင်ႈ။

(4) ၶၸ်ႈလုမ်ႈပိတ်ႇလုၵ်ႈၶဝ်ႉ ႁၢဂျူႇမိူဝ်ႈပၢၼ်မိူင်းလု ပၢၼ်ဂျူႇပၢၼ်ႇၶၼ်ႉ သွင်လုၵ်ႈ။ ယၢမ်းလိဝ် ၵိုတ်းဝီႉႁူၵ်းလုၵ်ႈ မိူၼ်ၶင်ႇၼၶဝီႉ ႁၢင်ႈၽၢင်မၼ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵၼ်ႁၢသွင်လုၵ်ႈၶၼ်ႉ လုၵ်ႈၶိုင်ႈ ပိၼ်လုမ်ႈငေးထၢင်ႉ ထဝ်ႈၽျႃႉမိူင်းၶၢမ်းပၼ်ဝီႉ၊ ႁူလ်းၵျႈ ၶၸ်ႈမၼ်းဝျႈထိုင်ႉႁိုဝ် ၵမ်ႇတွင်း၊ လုၵ်ႈၶိုင်ႈ ပိၼ်လုမ်ႈထဝ်ႈၽျႃႉၶုၼ်သၢင်ႇတူၼ်ႈႁူင်း မိူင်းသိၼ်ဝီႁွင်ႇပၼ်ဝီႉ၊ ပိၼ်လုမ်ႈငေးထၢင်ႉ တိမ်ႈဝီႉဝျႈ "သုခမိန်ပညာရှိ မဟာမင်္ဂလာအမတ်ကြီး" ၶင်ႇၶဝ်ႉ ယဝ်ႉ။

(5) မိူဝ်ႈပီ 1261ၶဝ်ႈ ၵၼ်လီႈၶိုၼ်ႈပိၼ် မဟာအာမစ္စမင်္ဂလာအမတ်ကြီး ၶၼ်ႉ မၼ်း ထဝ်ႈၵိၼ်းလူႇ ႁျင်းပြေးၽုတ်းလိၼ်(ႁွင်ႉ)ပြေးမေႇပွၵ်ႈ၊ မီးၽိၢႇဝၼ်းတူၵ်းႁျင်းၶမ်း၊ ဝၼ်း ၵွၵ်ႇႁျင်းဝျႇသူဝ်၊ ၶၸ်ႈဝိင်းမိူင်းၵိုင် မီးဝီႉတေႃႇထိုင်ယၢမ်းလိဝ်။ (ပြေးသူႇၶၼ်ႉ မိူဝ်ႈလိဝ် မီးဝီႉၶၸ်ႈထမ်ႇမျႇႁျင်ႇလူင်)။

(6) ထဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင်ၶဝ်ႉ ၵမ်ႇသမ်ႇၵမ်ႇၶိုဝ်ႉ၊ မေႁျၵ်းၵေႃႉၽူးလိၵ်ႉ တေႃႇၽူးယွႆႇႁူၼ်း လူင်၊ ႁူၼ်းၽၢၼ်တေႃႇႁူၼ်းမီး၊ မဝ်ႇဝီႉၶျေးလိၵ်ႉၶျေးယွႆႇ၊ ဝီႉမိူၼ်ၶင်ႇပီးၶွင်ႉထိုဝ်ႉငိူၼ်း ၵွၵ်ႇၵၼ်တင်းသိင်ႈ။

(7) ထိုဝ်းမၼ်းထဝ်ႈထမ်ႉ သြႇၵွင်ႇ၊ မွင်ႇငင၊ သေႃးၽိင်ႇၶ၊ ထဝ်ႈမိူင်းၶွင်၊ ထဝ်ႈၵမၢတ်ႈ ၵျီးမိူင်းၶွင်။ တီႈပိၼ်ၵမၢတ်ႈၵျီးၶဝ်ႉ ပိၼ်တီႈမိူင်းၵိုင်၊ မိူင်းၶွင်ၶဝ်ႉ ႁွင်ႉၵပ်းထျႇတိတီႈ ၵိုတ်ႇငလႈ ၵဝ်ႇပိၼ်ၵမၢတ်ႈၵျီးမိူင်းၶွင်ၶဝ်ယဝ်ႉ။

ၸဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင်ၶႃႈ ပဵၼ်ၵူၼ်းမီးၽၢၼ်ႇပႃႇၽႃႇၾၢႆႇ ၵွၵ်းၵေႃလႅတ်းလႅဝ်ႈၵေႃႉဢိုၼ်ႈ ယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶၼ်ႈၼင်ႈ ၶွင်ႊလိၵ်ႈၸဝ်ႈမၸေႃႉသထႃႉၵုမိင်ႉၵၢၼ်ႈၶၶၼ်ႈ မၼ်းၸဝ်ႈတႅမ်ႈဝႆႉ ဝႃႈ ‘‘ၵမၢတ်ႈၵျီးမင်ႉၵလႃႉ ၸၢၵ်ႈၵျူႉၽၢၼ်ႇလျင်ႉထၢင်ႉသျူး ၶၢၼ်ႈၵျူးၶၢဝ်ႉလင် သတၢင်းတူဝ်ႈ လီၢ်သိုင်ႉလီၢ်လိုင်ႈ~ ပြေႉသူႉလူႉယွႃႉ တၵ်ႃႉၶုမ်ႉလေႃးထဝ်ႈ ၶဝ်ၸဝ်ႈပေႃးယွင်ႈၵၢမ်းဝႃႈ မူၼ်ႈ သၵွင်းၵလွင်းမၸေႃႉ ပေႃႉလူင်းထႅင်ႈၵမ်းၶိုင်ႈ’’ၶႃႈယဝ်ႉ။

လွင်ႈဝႃႈ မၼ်းၸဝ်ႈပဵၼ်ၵူၼ်းမိူင်းၶွင် ၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႈၵေႃႈ တႅမ်ႈဝႆႉၶွင်ႊမၸေႃႉသထႃႉ ၵုမိင်ႉၵၢၼ်ႈ တီႈၸဝ်ႈၶၢၼ်းသၢမ်ၶၼ်ႈ ဝႃႈ ‘‘ၶႃႈၼလႆႈလီးသမ်ႉ သမ်ႉတၵ်းၶိုၼ်းၶပ်းလႅင်ၵႃႉ လိင်ၵတ်ႉထေပထမႃႉ သုၵ်ႈၵိၵၸေႃး၊ တွမႁမ် သိင်မိလသုၵ်ႈတေႃးတၢမ်းၵၼ် သမ်ႉတၵ်းၼၶ ပၼ်လေႃးလေႃး <u>ၵွၼ်ၶႃႈပူၼ်ႈဝႃႈလရေးမိူင်းၶွင်</u> ၵေႃႉၵၼ်လိူင်ၾွင်ၶမ်းသူၺ်း ၵတူၺ်းမေႃ ၶိုင် တေႃႈၶႃႈ ပူၼ်ႈသမ်ႉၶွင်ႉဝႃႈ လရေး<u>မိူင်းၵိုင်ၼထးတိူင်း</u> <u>မွင်းသိူင်းၵိုၵ်းၸေႃ</u> ပုင် တေႃၵိုၵ်းတႅင်း ၶေသႅင်းၵိုၵ်းၵုၼ် ၶုၼ်ၵမၢတ်ႈၵျီး သတၢင်းမီးလင်ၵိ တၢင်းမေမွႆးပေႃးမူၼ်ႈႁွႆပိၼ်ႈၶၢႆး ပၢင်တၢႆး ပေႃးသုမ်း တၵ်းလီႈပွင်းလုမ်းပိၼ်ၸီ ယုင်လီၶႃးလၢၼ်း ၵႃႇတ်းမူၼ်မီးပၢၼ်း တၵ်းၶၢၼ်းၶၢၵ်ႈ ယၢဝ်းၶၼ်ႈၶျူးၵၼ် ပေႃးလမ်တၵ်းလိုမ်းတၢၵ်ႈမၼ်းသမ်ႉၽုတ်းလၼ် ၵၢၼ်မူႈမူႉယႂ်ႉ–ၶုၼ်ၶဝ် တင်းၶၢင်း သမ်ႉၶိုၼ်းသၢၼ်ႈသႅၼ်းၵၼ်တူၺ်းထႅင်ႈမွႆႉမွႆႉယဝ်ႉ၊–

မီၢတွင်း။ လွင်ႈဝႃႈမၼ်းၸဝ်ႈ ပဵၼ်လရေးမိူင်းၶွင်ၶၼ်ႈ ဝႃႈဝီႉ‘‘<u>ၵွၼ်ၶႃႈ ပူၼ်ႈဝႃႈလရေး မိူင်းၶွင်</u>’’ၶႃႈသေ လွင်ႈၵၼ်မႃးယူႉမိူင်းၵိုင်ၶၼ်ႈ သမ်ႉဝႃႈဝီႉ ‘‘<u>တေႃႈၶႃႈ ပူၼ်ႈသမ်ႉၶွင်ႉဝႃႈ လရေးမိူင်းၵိုင်ၼထးတိူင်း</u>) လွင်ႈၵၼ်လီႈမႃးပဵၼ် ၵမၢတ်ႈလူင်ၸဝ်ႈၽွႃႉမိူင်းၵိုင်ၶၼ်ႈ သမ်ႉဝႃႈ ဝီႉ ‘‘<u>မွင်းသိူင်းၵိုၵ်းၸေႃ</u>’’ၶႃႈယဝ်ႉ။

မူႉလိၵ်ႈၵၼ်ၸဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင်တႅမ်ႈၵွၵ်ႉလမ်ႉ–

ၵၼ်လီႈႁူႉ ပီလိူၼ်ၼလႈၵေႃႉတွင်းပၢၼ်ႉ, မီး(32)မူႉ,

ၵၼ်ၵမ်ႉလီႈႁူႉ မီး(12)မူႉ၊ ႁူမ်ႈၵၼ်မီး(44)မူႉ။

ၶေႃးၽႃင်ႉ– ပေႃးၶႂ်ႈႁူႉတီႈၵုင်ႈမၼ်း တူၺ်းၵဝ်ၶွင်းပပ်ႉၶူႈမေလိၵ်ႈတီး(6)ၸဝ်ႈၶၼ်ႈတႃႇ။

****

ထတ်းသၢင်လင်,ဂျ, ၶွ်ႈမူ,လိၵ်ႈမၡျေ,သထျ,ၵူးမိင်,ဂၡၢၶ်း

မူ,လိၵ်ႈၶဵ ပ်ၶ်မူ,ငဝ်ႈ၊ မၶ်းထဝ်ႈတ်ႃမ်ႈဝိ မူိဝ်ႈပီ 1256 ၶဵး။ ထိုင်မျးပီ 1276 ၶၶေ်ၸ ထဝ်ႈၾျေလူင်မူိင်းဂိုင် ထဝ်ႈၶုၶ်မုင်, တွင်းပၢၶ်,ၶၢမ်,ပ်ၶ်တၵ်ျ,သေ ထဝ်ႈထရေး ( ) ဂျေသိုပ်,ဂူးတ်ႃမ်ႈဝိယဝ်။

လင်,ဂျ,ထဝ်ႈၵမၢတ်ႈဂျိးၶဵ တိႈလၢၵ်,လိႈမၶ်းထမ်-

(1) မူိဝ်ႈဒတ,ပုၵ်ႈငဝ်ႈပူိၶ်ႈသုတ်း”ၶၶေ်ၸ ၵဝ်တူၶ်းသိင်သွင် ၵၶ်ဝျႈ‘‘ယူ,’’ၶၶေ်ၸ တင်ႈဝိ ၵွၶ်တၢင်းယဝ်။ ဂမ်ႈပျႈၶမေ်ဒတ ပူိၶ်ႈၵဝ်တူၶ်းသိင်ၶိုင်ႈ ၵၶ်ဝျႈ‘‘မုၶ်’’ၶၶေ်ၸ တင်ႈဝိယဝ်။ ၵၶ်ၶဵဂျေႈ လိႈဝျႈလၢၵ်,လိႈဝိပူိင်ၶိုင်ႈယဝ်။

(2) ပျးပျ,လိ ဒလႈ ဝိဂျူဝ်,ၶမေ်၊ လ်ႃပ်ႈမၶ်းထဝ်ႈ တေဂတ်ၸၶ်,သတ်တျ,ဝိ။

(3) ပျးဂွၢမ်းမၢၶ်ႈၶမေ်၊ ၵဝ်ဂွၢမ်းမၢၶ်ႈ မျးၡ်ႃတ်းပ်ၶ်လင်,ဂျ,တိး။

(4) ၵမ်,ပေျးၶူရ်း၊ ၵမ်,မူိၶ်လိႈလင်,ဂျ,ဝၢၶ်ႈထိင်း။

(5) ၶမေ်ဂွၢမ်းမၶ်း ၶိုၵ်လိုၵ်၊ ၶမေ်ၶင်ေးတ်ႃမ်ထူၶ်ႈ၊ ဝေျႈၡျ,ရၶျေႈဂွၢမ်း မၢၵ်ႈလိတ်ႃမ်လိ၊ လူိဝ်ဂွျ, ယွမ်းဂွျ, ၵၶ်ဝျႈၶၶေ်ၸ ၵမ်,မိး။

လွင်ႈဝျႈၶမေ်ဂွၢမ်း ထဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင် ၶိုၵ်ၸ်ႃမ်ၵၶ်ဝျႈၶၶေ်ၸ မူိဝ်ႈညျ,ထဝ်ႈလူင်မူိင်း ၶွင် မျးဒလ,တိႈရူိၶ်းလုင်းထၢင်းပိင်,ရျ,ၶၶေ်ၸ လုင်းထၢင်းပိင်,ရျ, ၵဝ်ဒၶဒလႈ မၶ်းထဝ်ႈ လူတူရ်းယဝ် ပူင်ဂွၢမ်းဝျႈ ‘‘ဂဝ်ဂိၶ်ၶိးမၶ်းယဝ်မွ်း ၶိင်းထၢင်းပိင်,ရျ,ၵူိဝ်၊ ဂဝ်ဝျႈဂဝ်မေျဝျ, တေျႈယင်းၵမ်,ပိ,ၶိုတ်းၡွိးတိၶ်မၶ်းလိႈငိႈ” မွ်းၶွ်ႈရူ’’ ၶဵယဝ်။

(6) ၶွ်ႈမူ,လိၵ်ႈမၡျေ,သထျ,ၵုမိင်,ဂၡၢၶ်းၶဵ ပွတ်းငဝ်ႈဒတ ပုၵ်ႈမၶ်းယၢဝ်းဝိ၊ ထိုင်မျး ပွတ်းဂၢင် ဒလႈ ပွတ်းပိလူိဝ်းၶၶေ်ၸ ၡၢမ်ပွတ်း၊ ၵမ်,ၵဝ်လင်,ဂျ,ပ်ၶ်ပူိင်လူင်၊ ၵဝ်သဖေျး ဘျး ဒလႈ ဝတ်ထုမၶ်းဝျႈသေ တ်ႃမ်ႈဂွျ, လူဝ်,ၡွ်ႈဂျေလူ ဂျေထွမ်,ပွင်,လွ်ဂူရ်းယူ,ယဝ်။

ပိူၶ်ၵိင်-

(1) ပိုၶ်းၶူးမေျလိၵ်ႈတိး(6)ထဝ်ႈ။

(2) မူ,ဘျးထဝ်ႈမၡျေ,သတ်ထျ,ၵုမိင်,ဂၡၢၶ်း။

ပိုၼ်းၵႃႈလွင်ႈလဝ်ႈၶုၼ်ႁွင်

လုင်းလၢႆးထမ်ႇမ(ႁွင်ႉ)မေႃလိၵ်ႈၶေႃႈသိင်၊ ဝၢၼ်ႈတူၼ်ႈၵိင်း၊ မိူင်းမိတ်ႈ

ၶပေႉယမ်ထိုင် ပြေးတြူးသင်ႇၶျ,ညြ,လဝ်ႈၶူးၵဝ်းၶဝ်လဝ်ႈ တင်းသိၼ်ႈငလႈ ၵိၵ်ႇတၢင်း လဝ်ႈလရေးၶွႆးပၢင်ၶူၼ်ႉၶျုႉၶဝ်ႉ တင်းသိၼ်ႈယူႇၶျႈၵျေႈ။ ၶျႈၵဝ်းတေၶူၼ်ႉၶျုႉ ၶွႆးပပ်ႉလဝ်ႈ ၶုၼ်ႁွင် မူႇလိၵ်ႈတွႆးၶဝ်ႉ၊ ပိတ်ႇမ်ႈ ၵမ်ႇလိႈၵုၼ်ၶျႈ၊ ပီၵူးငတႃႉ မီးယူႇၶျႈၵျေႈ။ 1310 ၶူႉ ၵူး ထုတ်ႇတိမ်ႈဝီႉ လရေးလၶၼ်ႇတျ, ဝၢၼ်ႈၵျႇသၢၼ်ႇ၊ ဝိင်းမိူင်းမိတ်ႈ၊ ၵေႃႉလူႇတၢၼ်းထမ်းတြူး-ပူႇညြႇသုၶၶၼ်ႇတျ,+ပျႈၽိဝ်ႇ ဝၢၼ်ႈၵျႇသၢၼ်ႇ ဝိင်းမိူင်းမိတ်ႈ။ လိၵ်ႈမူႇၶဝ်ႉ မီးလိတ်းၶၢၼ်း ယူႇၶျႈၵျေႈ။

လိၵ်ႈလဝ်ႈၶုၼ်ႁွင်မူႇၶဝ်ႉတွႆးၶဝ်ႉ တၢင်းၶွႆးငဝ်းတူင်ႉ ဝီႇတီႇယူဝ်ႇ တေပိုင်ႈၵၶၼ် ယူႇၶဝ် ၵေႃးမီး၊ လိုဝ်ႈပေႃးငမႈၵလွင်း ၵမ်ႇလိႈၵုၼ်သွႆ်ႇမျး ပိၼ်ၶွႆးသၵ်ႈၵရိတ်ႈပီလွႆ်ၵေႃႈ ၵမ်ႇ သွႆ်ႇပျး၊ ပိၼ်ၶွႆးပၢၼ်ပြေးသူႇလွႆ်ၵေႃႈၵမ်ႇသွႆ်ႇပျး၊ မိူင်းၵလွင်း ယူႇတၢင်းႁွင်ႇ တၢင်းလၢၼ်း တၢင်းတွႆ်ႈ တၢင်းၶိုဝ်ၵေႃႈၵမ်ႇသွႆ်ႇပျး၊ မိူင်းၵလွင်းမျးတေႇသၶၼ်ႇထေႇၶဝ်ႉ လိႈရူႉၵုၼ်ဝျႈ ပိၼ်မိူင်းသၢင်း ထွႆးၶဝ် မီးရျေၶမ်း မီးၵမၢတ်ႈ မီးၶေႃင်းရျေၶမ်း မီးၶေႃးၵမၢတ်ႈ ပြေးၵလွင်း ယူႇတီႈမိူင်း တုၵ်ႉသီႇတျ,၊ လူင်းမျးၵိုတ်ႇ တီႈၶွႆးရျေၶမ်း၊ ပြေးၵလွင်း ပျးမျး ၵူလ်းၵေႃႉလီ သွင်ၵေႃႉ၊ မျး ၵိုတ်ႇ တီႇၶွႆးၵမၢတ်ႈ ပိၼ်ၵူလ်းၵေႃႉလီသၢမ်ၵေႃႉ။

ၵမ်းၶၶၼ်ႉ ၽီလင်ႇၶူဝ်းသေႃႇ ႁူဝ်လွႆ်ၵလွင်း လဝ်ႈၶုၼ်ႁွင်ၶိုႈၵျႇၵူးတိမ်ႈၵဝ်လိၵ်ႈၶဝ်ႉ ၵမ်ႇသုတ်ႉၵမ်ႇရူၶၼ် ၵမ်ႇလိုမ်းလျး˝ ၶဝ်ယူႇယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၶၶၼ်ႉ ၶုၼ်သိၵ်ႇၵျးလင်ႇပၢင်းမျးထိုင်ႈ တၢင်းၶုၼ်ၽီပျးၶိုင်ႈ၊ သိၵ်ႇၵျးပၢင်းမျးၽီယဝ်ႉသေ သမ်ႉၵမ်ႇၶေတီႈၵိုတ်ႇၽီ ၽီလင်ႇမျးၵိုတ်ႇ တီႈလိင်း၊ လိင်းလွႆ်လမ် ၶိုၼ်းမိူဝ်ႈတိုၵ်းတေႃႇလၢၼ်ႇသိၵ်ႇၵျး၊ သိၵ်ႇၵျးပေႃးလိႈၶိုၼ်းပၶၼ်တၢမ်ႇတီႈ လိင်း ၵမ်ႇၵျး သိၵ်ႇၵျးၵဝ်မၢၵ်ႇရိၶၼ် ၵိင်ႈတိင်သွႆ်ႇ တီႈလင်လိင်း ၶိုဝ်လွႆ်ၵိၵ်ႉသၵူၵ်ႉတွင်ႇဝီႉ၊ “ပေႃးၵလွင်းလဝ်ႈၶုၼ်ႁွင် မျးၵုလျ်ႉပိတ်ႈ မၢၵ်ႇရိၶၼ်ယဝ်ႉသေ လင်ႇၵျႇလွမ်းၵလွင်းလဝ်ႈၶုၼ် ႁွင် ၵိတ်းတပေႃးၵျႇတျ”၊ ၵမ်းၶၶၼ်ႉ ၵလွင်း ၵွၶၼ်ၵဝ်လုၵ်ႈၶွင်ႉတပေႃးသေ ၶဝ်သၢမ်လဝ်ႈ ယွၶၼ်းၵၶျင်ႉ တီႈပေႃးငမႈသေ ၵွၵ်ႇၶၢဝ်းတၢင်းမျး လင်ႇမျးရျးပူႇလိင်း လၢပ်ႇလိင်ႈ ၶၢမ်ႇတၢမ်ႇ မၢၵ်ႇရိၶၼ်တိင် ႁွင်းလင်တိၵ်းလပ်းလွႆ် ၵိၵ်ႉသၵူၵ်ႉတွင်ႇဝီႉ ၶဝ်ယူႇယဝ်ႉ။

ၶၢၼ်းသွင်

ထဝ်ႈၵလွင်း ထင်ႇမႃးၵဝ်ပဵတ်းမၢၵ်ႇၵိၼ်သေ ၶွင်ႈၵဝ်လၢပ်ႇလဵင်ႈပူႇလိင်း ၵူၺ်ႇလွမ်းၶွမ်း ပီ ထဝ်ႈၵလွင်းၼလႈ လုၵ်ႈပူႇၵမၢတ်းသၢမ်ထဝ်ႈသီႇၵေႃႉ ပူႇလိင်းလၢပ်ႇလဵင်ႈ တေၵူၺ်ႇၵဝ်ပိတ ၵၢတ်းထမ်းတြႃးထဝ်ႈ၊ ၶၢဝ်းတၢင်းရိူင် ထိုင်သၢမ်ပီပီႈလီတ်းလိူၼ်ဝၼ်း ၼီၼီႉ(ပဵၼ်လိီႈယူႇ,ၶႃႈၶႃႉ ၶႃႈၶွႆႈယွၼ်းထၢမ် ထဝ်ႈပိင်ႇရႃႇသီၶဝ်ထဝ်ႈတင်းသဵင်ႈယူႇ,ၶႃႈၵေႃႈ)။ သိုပ်ႇၼၼ်ႉသေ ၶိုၼ်းၵူၺ်ႇ ထဵင်ႈ သမ်ႉၵူၺ်ႇရႃး ၵေးၼမ်ႉလူင်ၼမႈၼိုင်ႈ ၼမ်ႉၼၼ်ႉသမ်ႉၶွင်ႉဝႃႈၼမ်ႉသမုၵ်ႉတြႃႇၵေႃႈဝႃႈ ၼမ်ႉၵၢင်းၵႃႇၵေႃႈဝႃႈ၊ တူရၺ်း ၵမ်ႇၵၼ်ၶွပ်ႇ ၵၼ်လဵၼ် ၵူၢင်ႈၵေႃႈၵူၢင်ႈ လိုၵ်ႉၵေႃႈလိုၵ်ႉ၊ ပေႃးပဵၼ်ထမ်ႇမတႃႇၵူၼ်းၵဝ်းၼတႃႉ ၽွႆႈၵမ်ႇၶၢမ်ႈလီႈ၊ ၵပ်ႈမိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ၽွင်ႇၵမ်ႇမီး ၼပႃးၵမ်ႇမီး ၶိူဝ်းၵမ်ႇမီး၊ ၶဝ်သီႇထဝ်ႈသၢမ်ထဝ်ႈ ထင်ႇမႃးၵႃးၵူဝ်း လၢပ်ႇလဵင်ႈပူႇလိင်းသေ လၢပ်ႇလဵင်ႈပူႇ လိင်း ထင်ႇဝႃႈ ''သူသၢမ်ထဝ်ႈ ယိပ်းၵမ်ၶူၼ်ၵဝ်ၼီႉမၼ်ႈ''၊ သူသၢမ်ၵေႃႉသၢမ်ထဝ်ႈ ယႃႇပွႆႇၶူၼ် ၵဝ်ၼီႉလႃး''၊ ၵဝ်တေမႃးၵဝ်သူဝ်ၼ်ၶၢမ်ႈၼမ်ႉၼီႉၵူၺ်ႇၽၢၵ်ႇပုၼ်ႉ'' ဝႃႈၼင်ႇၼီသေ ဝ်ၼ်ၶၢမ်ႈၵူၺ်ႇ ၽၢၵ်ႇပုၼ်ႉၼမ်ႉယူႇၼင်ႇၼီယဝ်ႉ။ ၽိူဝ်ႇၶဝ်ၶၢမ်ႈပူၼ်ႉၼမ်ႉၵူၺ်ႇယဝ်ႉသေ လီႈၵူၺ်ႇၵၼ် မိူင်းၵၼ် ပိုၼ်ႈၵူဝ်းၵွႆ,ၽြူးတြႃးသင်ႇၶႃႇ၊ လီႈၵူၺ်ႇၵၼ် မိူင်းၵၼ်မီးၵွင်းမူးငိုၼ်းၵွင်းမူးၶမ်း ၵျွင်းသဵင် ၵျွင်းၶမ်း မိူင်းၵၼ်ပိုၼ်ႈၵူဝ်းၵွႆ,လိၵ်ႈထမ်းတြႃး ပိတၵၢတ်ႈ ၽိုၼ်ပေႇ,ၽိုၼ်ၵျမ်း ပေႇတၢင်ႇၵႃႇလႃး ၽိုၼ် ၵၽီထမ်ႇမႃႇသၢမ်ၵွင်ၵျမ်းၶမ်း၊ ၵမ်ႉၼၼ်ႉ ထဝ်ႈၵလွင်းၶုၼ်ၶွင် ထင်ႇယွၼ်းၵူးထုတ်ႇတဵမ်ႈ ၵဝ် ၵွႆႈပေႃးလီႈမႃးၵူဝ်းၵွႆ, ၵူဝ်ယမ်သုင်းတိုဝ်း တီႈၶွႆးၵုၼ်ၶဝ်ပီႈလၢၼ်း တေႃႇၵၢၼ်ႉၶွတ်ႈယၢမ်း လီဝ်ယူႇယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၽွင်းထဝ်ႈၵလွင်းၶုၼ်ၶွင် ယွၼ်းၵူးထုတ်ႇတဵမ်ႈၵဝ်ယူႇၼၼ်ႉ ၶိုၼ်းၼိုင်ႈၼလႈ ဝၼ်းၼိုင်ႈၼီႉ ၽွင်ၶုတ်ႇ ၵၼ်းငဵၵ်ႈ/ၵမ်ႉၵူႇ မိူဝ်ႈၵွၼ်ႇၼၼ်ႉ လီႈၵဝ်တူင်တူရၺ်း မီးၵူၺ်ႇသၢမ်သီႇ ပိတ်ႈ(ပဵတ်ႈ)ၼီၶႃႈၼလႈ (ပဵၼ်လီႈယူႇ,ၶႃႈၼၶေႇ)၊ တၢင်းၽွႆးၶွီးၵၼ်းငဵၵ်ႈ ထဝ်ႈၵလွင်ႈၶုၼ်ၶွင် တဵမ်ႈလွမ်းၵူၺ်ႇ ၼိူဝ်မွႆပေႇ မွႆထၢၼ်ၼၼ်ႉ တၢၼ်ႇသီႈၽိုဝ်းၽြႉၽြႇၼၼ်ႉ ယူႇ,ၶႃႈယဝ်ႉ။ ၶၢဝ်း တၢင်းၵူၺ်ႇထဝ်ႈၵလွင်းၶုၼ်ၶွင် သၢမ်ပီပီႈလီတ်းလိူၼ်ပီႈ လီတ်းဝၼ်း၊ ၶၢဝ်းယၢမ်းၵူးၵဝ် ၶိုၼ်း ၼိုင်ႈဝၼ်းၼိုင်ႈ လီႈမႃး ထွင်ႇတြႃးပဵတ်ႇမိုၼ်ႇသီႇၵိူင်ၵျမ်းၶမ်း ထမ်းတြႃးယဝ်ႉၵူၺ်ႇ ၵေႃႉၼိုင်ႈ ၶေႃး လူၺ်ႈတၢင်းၶိုၼ်းၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၵွီး'' ပဵတ်ႇပၢၵ်ႇၽိုၼ်သဵင် သၢမ်သိပ်းပီႈရူၵ်းၽိုၼ်၊ ၵထူၵ်ႉပတ်ႉတိ သိပ်းသၢမ်ၽိုၼ်၊ ပေႇတၢင်သီႇၽူင်ႇ ၵိူင်ပီႈၵျႃးပၢၵ်ႇ၊ ၵျမ်းလွတ်ႈၽေႃႇဝၼေႃႇ ပၢၵ်ႇပီႈသွင်လွင်ႇ၊ ထမ်းပိင်ႇရႃႇသီသုင်းတိုဝ်း ၵဝ်ႈပၢၵ်ႇလွင်ႇ၊ ၵျမ်းၵၼ်ၶျေႃးလူရၺ်ႈမႃႇတုၵႃႇ လီႈမၢတ်းတွင်းဝီႉ ၶွႆးလွႆ ၵိူင်ၵျႃးပၢၵ်ႇၽိုၼ်၊ ၵျမ်းၵၼ်ၶျေႃးလူရၺ်ႈၽိၵ်ႉၶူႉၼီ,ရၵျၢၼ်းၼေၢင်းယိင်း ပဵၼ်ရၵျၢၼ်းတႃႇမ ၵဝ်ႈသိပ်းပီႈၵဝ်ႈၽိုၼ်၊ ၵျမ်းၵၼ်ပူႇသြႃႇၶဝ်ၵိင်ပိုင်ႈသုင်းတိုဝ်း ၵဝ်ႈပၢၵ်ႇလွင်ႇ၊ ၶျေႃးပၼ်ထဝ်ႈ မုၼ် ၵိူင်ၼိုင်ႈပိတၵၢတ်ႈၵျမ်း ၵျမ်းၵၼ်ၶုၼ်သုင်းတိုဝ်း ၼင်ႈၼွင်ၼ်း ပၢၵ်ႇၽိုၼ်၊ ၶျေႃးပၼ်ၽီ

ယူၵ်ႉၶလူဝ်း ၵိၼ်ပ်ၵ်တ်,ပၢၵ်,လွင်,၊ ထမ်းယွၼ်းသူႈၵိၼ်ပ်ၵ်တ်,မိုၼ်ႈ,လွင်,၊ ၶျေးလူရ်ႈလွင်ႈလူ,လွင်ႈ တၢၼ်း ၵိၼ်သၢမ်ပၢၵ်,ၽိုၼ်ႈ၊ ထမ်းၶေတၢင်းဆိၵ်ႉပၢၼ်ႈ, သိပ်းပၢႆလီတ်းတွီး၊ ၵျမ်းၶျေးပေ,တၢင်, ၵိၼ်ဆိုင်ႈ၊ ထမ်းၶျေးမိူင်းၽီ မိူင်းသၢင် မိူင်းၵူၼ်းမီးပၢၵ်,ဆိုင်ႈ၊ ထမ်းၵၼ်ႈလၶရေးၵိင်ပိုင်ႈမီးသီ, ၵိၼ်၊ ထမ်းၶုၼ်ႈမိူင်းၵိင်ပိုင်ႈမီးၵိၼ်ဆိုင်ႈ၊ ထမ်းၵျမ်းၵၼ်ႈပျူ,တိၵ်ႈသီ,မိုၼ်ႈ,၊ ထမ်းၵၼ်ႈယမ်မုၼ်ႈ ယမ်ငဝ်း သၢမ်ပၢၵ်,လီတ်းၽိုၼ်ႈ၊ ထမ်းယွၼ်းသူႈၿႃး မီးၵိၼ်ဆိုင်ႈ၊ ထမ်းၵၼ်ႈမီးတၢင်းၽိတ်း ယွၼ်းၷၼ်ႈ,တေႃးဝီႈပူ,လေႃ,ၶိုၼ်ႈ မီးသွင်ၵိၼ်၊ လိၵ်ႈထမ်းတေႃ, ၵျႈသိပ်းလွင်,၊ ထမ်းၵၼ်ႈ လူ,ၵျွင်း ၵိတ်းၵျွင်း မီးပ်ၵ်တ်,ပၢၵ်,လွင်,၊ လိူဝ်းၶိႉ မီးဝိႉ ၶွႆးပပ်ႉထမ်းလဝ်ႈ မူ,ၶိႉတွီးၶိႉယူ, ၶျႈၵေႃႈ။ ၵူးယဝ်ႉတမ်ႈယဝ်ႉသေ လင်,ၵွၼ်ႈလုၵ်ႈၶွင်ႉတၸပႊမၼ်းလဝ်ႈသၢမ်ၵေႃႉ ၵဝ်ပပ်ႉ လိၵ်ႈတင်းသိုင်ႈ သုံ,ၶွႆးတိူၵ်ႈသိုင် တိူၵ်ႈငိုၼ်း တိူၵ်ႈၶမ်းသေ လင်,ၶိုၼ်းပွၵ်ႈပျၼ်ႈ,ၽဵဝ်မႃး တီႈ ၶွႆးမိူင်းသၢင်းထွီး ၶိူယူ,ယဝ်ႉ။ ၶၢၼ်း(2)သုတ်းယဝ်ႉ။ ။

ၽိူဝ်,ဝႃးၽဵဝ်မႃး ဝၢၼ်ႈၷဝ်,မိူင်းလင်ၶိလိုင် မႃးထိုင်ႁိူၼ်းထိုင်ယေးသေယဝ်ႉ၊ မႃးထၢမ်ႁ တၢင်းၽိူၼ်ႈတၢင်းလၢၼ်း တၢင်းတွႆႈ တၢင်းႁွင်, ၵမ်,လီႈႁူႉၵမ်,လီႈႁၼ်ႈ ၵမ်,လီႈငိၼ်းၶၢဝ်,သင် ၶိယူ,ယဝ်ႉ။ ၵၵျွင်းဝႃႈ မိူဝ်ႈလဝ်ႈၵလွင်း ၵူ,ၵဝ်လိၵ်ႈယူ,ၶၶေႃႉ ၵွပ်ႈဝႃႈၵမ်,ပိ,မီးလိၵ်ႈလီး ပၢႆပေ, ထမ်းတြႃးၸလႈ လိၵ်ႈသုင်းမသင်,သွၼ်ႈ လိၵ်ႈလီယုမ်,ယမ်ၵေႃႈၵမ်,မီး (လင်,ဝႃႈၶူႉလွႆ ၵေႃႈ ၵမ်,ပိ,လၢင်ႈတမ်ႈ ပီလွႆၵေႃႈၵမ်,လၢင်ႈႁူႉ ၶၶေၢၼ်းပ,လိလိၵ်ႈသင်ပိ,မီးၶိႉ) ပိၼ်ႈၵူၼ်း လိူင်းၵွီး"ၸလႈ ၶွႆးမိူင်းသၢင်းထွီးၶၶေႃႉ ပေႃးလီတ်းဝၼ်းဆိုင်ႈပွၵ်ႈ ၽီငရိး မႃးၵဝ်ၵူၼ်းမိူဝ်းမိူင်း ငရိးယေႈၵေႃႉ၊ ဝီးမၼ်းမႃးၵဝ်ပႃးပေႃးၸမႈ လဝ်ႈၵလွင်းၶုၼ်ႈႁွင်လူင်းၵူ,ၶိယဝ်ႉ။ ၷမ်းၶၶေႃႉ လဝ်ႈလင်,လီႈၶၢဝ်,ငၢဝ်းမၼ်းလီ"ယဝ်ႉသေ လဝ်ႈလင်,ၵွၼ်ႈၵဝ်လုၵ်ႈၶွင်ႉတၸပႊ မူၼ်ႉၶဝ်ႈၶွႆး လိၼ်ႈ ၸၵႈမၢၵ်,ၵိုၼ်ႈမၢၵ်,ၽေ ၵူ,လွမ်းႁပေႃးၸမႈ ၽဵဝ်ၵူ,တီႈမိူင်းငရိး ၶိယူ,ယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈလဝ်ႈ ၵလွင်းၽဵဝ်ၵူ,ယဝ်ႉ လဝ်ႈလင်,ၵူ,လွတ်ႈၶျေးထမ်းတြႃးတေႃ,လဝ်ႈ ၵၼ်ႈလဝ်ႈၵူ,ၵူးမႃး တီႈမိူင်း ၽေတင်ႈၽေတေႃ,ၶၶေႃႉယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၵၼ်ႈလဝ်ႈလူင်းၵူ,ၶျေးတြႃး တီႈမိူင်းငရိးၶၶေႃႉ ၶမ်ႉလီၵ်းၶမ်ႉတွင်း ၶွႆးမေႈၶၢင် ၶိူဝ်ၽိုၼ်းၶိူဝ်ၽွီးလိူဝ်းၶၶေႃႉ ပေႃးၷတ်းၵူ,သိုင်ႈ" ပေႃးတၢၼ်ႈ,ၶမ်ႉမူရ် ၶမ်ႉမၢၵ်,ၵိပ်း ၶမ်ႉၷမ်ႈ ပၢၼ်ႈႁဝ်းမိူဝ်ႈလီဝ်ၶိႉယဝ်ႉ။ (လွႆႈၵမ်,လွႆႈ)။ ပေႃးဝႃႈလဝ်ႈၵလွင်းၶုၼ်ႈႁွင် ၶျေးတြႃး ယဝ်ႉၶိ လၢပ်,လိင်ႈပူ,လိင်း ယိပ်းၵဝ်ၶွၼ်ႉမၼ်းထုပ်ႉပေႃႉ မေႈၶၢင်ၽီငရိးသိုင်ႈ"သေ လင်, ႁွင်ႉၵဝ် ပေႃးၸမႈပီးၶွင်ႉၵူၼ်းမိူင်း ၵၼ်ႈလီႈၵူ,ၶၢမ်,တၢမ်,ၽီငရိးႁူင် တူမ်ႈ လေႃး ၵိင် တီႈၶိူဝ် ထၢၼ်ႈ,ၽွီးလိင် မိူင်းငရိးၶၶေႃႉ ၵွၼ်ႈၷၼ်ႈၶိုၼ်းၶိုၼ်ႈၵွၵ်,ပူၼ်ႈ မူၼ်ႉၸၵႈလိၼ်ႈ မၢၵ်,ၵိုၼ်ႈသေ ၶိုၼ်းထိုင်ၶိုၼ်း မိူင်းၵူၼ်းမႃးယူ,ယဝ်ႉ။ ၷမ်းၶၶေႃႉၵူၼ်းမိူင်း လင်,ယုမ်,ယမ်,တြႃး ၵၼ်ႈလဝ်ႈ

ၶုၼ်ၶွင် ၵူၼ်ႉပၢင်းထုတ်ႉတႅမ်ႈၵူႈမူႇလိူဝ်းၶဝ်ႈသေ ယိၼ်းပိၼ်လိၵ်ႈၾွၵ်ႇလိၵ်ႈမၢၼ်း ၸၢႆးလၢမ်းၵူၼ်ႉ, တေႉႁၢၼ်ႈယၢမ်းလီဝ်ၺူႉၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၶွင်ႈလိၵ်ႈလဝ်ႈၵႃႇလွင်းၶုၼ်ၶွင် ၸွမ်းဝႆႉၶၢင်ႉၶဝ် တီႈၼႆႈၵေႃႈ။ ၶၢဝ်းတၢင်းလဝ်ႈလတ်းၵူၼ်ႉ, ၶွင်ႈမိူင်းလိူဝ်းၶဝ်ႈ မိူင်းၶေႃႈလၢၼ်းတၢႆ၊ မိူင်းရႃႉဝတီႉ၊ မိူင်းၵသီႉၵရိတ်ႈ၊ မိူင်းၵပီႉလဝၢတ်ႈ၊ မိူင်းသႃႉဝတ်ႉထိ၊ မိူင်းရႃႉလၵျဝ်ႉ၊ မိူင်းပႃႉတလိပုၵ်ႈ၊ မိူင်းၵိင်းမီႉ၊ မိူင်းၵိင်းႁူင်၊ မိူင်းပၵူဝ်း လိူဝ်းၶဝ်ႈ မီးဝႆႉၶွင်ႈလိၵ်ႈမူႉၶဝ်ႈ တီႈၼႆႈၵေႃႈ။

ပိုၼ်းလဝ်ႈၶူးမေႃ လဝ်ႈလၶရေးလၶၼ်ႇတႃႇ ၵႃႇသၢၼ်ႇ၊ မိူင်းမိတ်ႈ

ထဝ်ႈလၶရေး လုင်းသုလိင်ႇၶေ၊ ဝၢၼ်ႈၵႃႇသၢၼ်ႇ၊ မိူင်းမိတ်ႈ

ပိုၼ်းလဝ်ႈၶူးမေႃ လုင်းလၶရေးလၶၼ်ႇတႃႇ

1. လိုဝ်ႈပေႃးငမႈ - ပူႇရိုၼ်း + ၶဵၢးၶူႇ၊
2. ပီဂိုတ်ႇ - ပီဝေႃးလႃႇ 1288 - ၶဵၢႈ၊ လိူၼ်(12)မႂ်ႇ(7)ၶမ်ႈ၊ ဝၼ်းကၢင်းၵၢၼ်း၊
3. တီႈဂိုတ်ႇ - ဝၢၼ်ႈၵႃႇသၢၼ်ႇ၊ ဝဵင်းမိူင်းမိတ်ႈ၊
4. လိုဝ်ႈမိူဝ်ႈလီၵ်ႉ - ထၢႆးထၢမ်ႇၵွင်ႇ၊
5. မီးပီႈၶွင်ႉ - (3)ဝေႉ 1.လုင်းပႃႉထုၼ်း၊ 2. လုင်းလၶရေးလၶၼ်ႇတႃႇ၊ 3.ပႃႈသိၵ်ႉၶူၼ်း

လုင်းလၶရေးလၶၼ်ႇတႃႇ(ထၢႆးထၢမ်ႇၵွင်ႇ)ၶဵ မိူဝ်ႈၵႃႇယူႇလီႈ(5)ၶူပ်ႇၶၼ်ႉ ပေႃးငမႈ ၵဝ်ဂူႇယူႇဂျင်းၵိတ်ႈၵပ်ႉပီႇ တမ်ႈတီႈလဝ်ႈၶူးဂႃႇဝိ ဂျင်းၵႃႇသၢၼ်ႇ၊ ဝဵင်းမိူင်းမိတ်ႈ။ ထိုင်မႈပီ ဝေႃးလႃႇ 1295 - ၶဵၢႈၶၼ်ႉ ပူႇသၢင်ႇလူင် + ၶဵၢးမျၢတ်ႈၶပူႇၵွၵ်ႇ ၵဝ်ၶၢမ်ႇသၢင်ႇ၊ လိုဝ်ႈလဝ်ႈ သၢင်ႇရွင်ႉဝႃႈ ''လဝ်ႈသၢင်ႇလၶၼ်ႇတႃႇ''ၶဵယဝ်ႉ၊ ၵိတ်လဝ်ႈသၢင်ႇလီႈ(5)ဝႃႇယဝ်ႉ ထၢၵ်ႈလူင်းဂျင်း မိူဝ်ႈပီဝေႃးလႃႇ (1300) တီမ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

လုင်းလၶရေးလၶၼ်ႇတႃႇၶဵထိုင်မႈၵႃႇယူႉ(15)ၶူပ်ႇ မ်ၶၼ်းမိူဝ်ႈၽွင်းမိူင်းသုၵ်ႉယုင်ႈ ပရ်ႇ ရႃႇဝေႃးပီႇတီမ်ထုၼ်ႈ လင်ႇဂူႇသွၼ်ၵဝ်ထိင်ႈ တမ်ႈတီႈလဝ်ႈသြႃႇမူးလိင်ႇတ ဂျင်းဝၢၼ်ႈၽဵ ယၢၼ်ဂိဝၢၼ်ႈၵႃႇသၢၼ်ႈ မွၵ်ႈ(2)လၵ်ႈ၊ သွၼ်ၵဝ်လီႈတီမ်ႈ လီႈထၢပ်ႈလင်ႇဂႃႇ ပႈလီမ်သတ်ႉ တႃႇ၊ သၢင်းဂျူဝ်ႉ၊ လီႈသွၢင်းသုရသတီႇလိုဝ်ႈၶဵ ရိုင်ထိင်ႈ(3)ပီယူႇယဝ်ႉ။

ထိုင်မႈၵႃႇယူႉ(18)ၶူပ်ႇ သွၼ်ၵဝ်ပရ်ႇရႃႇယဝ်ႉ ပွၵ်ႈဝႃႇၶိုၼ်ႈရိုၼ်းသေ ၽိုၵ်ႈတီမ်ႈ ဂူမ်းပၼ်ၽွၼ်းလုၵ်ႈလၢၼ်၊ ဝွၵ်ႈသုင်းမၵေႃးဝႃႇတ လိုဝ်ႈၶဵယဝ်ႉ၊ လင်ႇသိုပ်ႇတီမ်ႈလင်ႇဂႃႇ လိၵ်ႈလူင်ၶဵယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၵႃႇယူႉမၼ်းလဝ်ႈလီႈ(20)ၶူပ်ႇၶၼ်ႉ ၶုပ်ႉၽိုၼ်ၶူးမေႃယႃ တမ်ႈတီႈ လဝ်ႈသြႃႇၶၼ်ႇတႃႇ၊ ဂျင်းမလီၵ်ႇဂုင်းသေ ပေႃႇထၢပ်ႈယႃႈယႃ ယႃႈလိုတ်ႈယႃႈငၢၼ်းလိုဝ်ႈၶဵ ယူႇယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၵိတ်ႈၵၢၼ်သြႃႇငလႈ သြႃႇလၶၼ်ႇတႃႇၶဵဝေႃး ပိုၼ်ႈရွင်ႉယဝ်ႉ၊ သမ်ႉပီႇမေႃ ရွင်ႉဂူမ်းၵိတ်ႈဂူမ်းငလႈ ပီႈၵွမ်လူမ်းၶဵဝေႃး ပိုၼ်ႈရွင်ႉယဝ်ႉ။

ထိုင်မႈၵႃႇယူႉ(24) ငတႃႇၶႃးရိုၼ်းလွမ်း ၶၢင်းမူရ်းၵွင်ႇ လုၵ်ႈယိင်းပူႇသၢမ် + ၶဵၢးပူး ၶၼ်ႉသေ သိုပ်ႇပြူႉလင်ႇဂႃႇလိၵ်ႈလူင်ယူႇယဝ်ႉ။

မူႉလိဂ်ꩻတြုꩻ ကခြမ်ꩻလဝ်ꩻတဲမ်ꩻပြုႉဝီႉလိုဝ်ꩻခရဲင်ႉ တိုဂ်ႉလဲꩻရခ်ဝိႉမီꩻ (5)မူႉ-
1ႉ ဝိပတ်ႉသခြေ၊ 2ႉ မဂ်ပေါက်ဖိုလ်ဝင် နိဗ္ဗာန်မြင်၊ 3ႉ ဂါ့ယသုင်ꩻမကောꩻဝါ့တ၊ 4ႉ ခေါင်ꩻဝိသာ့ချာ့၊ 5ႉ ယꩻခ်ႉခြေꩻမူႉပရူႉသုတ သုင်ꩻမကောꩻဝါ့တ လိုဝ်ꩻခဲႉယဝ်ႉ၊ ကခ်ခိုခ်ꩻထုတ်ႉ (ဂူꩻတꩻမ်ꩻ) လိုဝ်ꩻခရဲင်ႉငေါꩻ မီꩻတင်ꩻခမ်ယဝ်ႉ။

လုင်ꩻလရေꩻလခ်ႉတာ့ခဲႉ သꩻင်ꩻဂါမ်ႉဂ္ဂါ့ မိုဝ်ꩻပီငေါꩻလာ့ 1356-ခဲꩻ၊ လိုခ်လꩻတ်ꩻမ်ႉ(8)ခမ်ꩻ ဝခ်ꩻကာင်ꩻဂါခ်ꩻ မိုဝ်ꩻကာ့ယူႉလဲꩻ(68) ပီခရဲင်ႉယဝ်ႉ။

ဂ္ဂါမ်ꩻလူပ်ꩻလင် ဝွဂ်ꩻသီ့တူဝ်

လူင်လူင်လိုင်ꩻတောꩻ - ပခ်ꩻမေꩻသꩻင်ခငွ်ဝ၊
တူဝ်ထူဝ်ဂိုဝ်ꩻဝူဝ်ꩻ - ဝလူဝ်ꩻခေါင်ꩻဂွိ
လပ်ꩻလွိပီလꩻဝ်ꩻ - လပ်ꩻရꩻဝ်ꩻမိႉသာင်ꩻ
ဂါခ်ႉရာဂ်ꩻဂါꩻခွ်ꩻငေါ - ရှူခ်ꩻပခ်ꩻကော
လွမ်ꩻတဲꩻတွင်ႉတာ့ - တောꩻရှာႉရိုင်ႉရာ့
မေꩻခရဲင်ꩻလာ့လာ့ - မခ်ꩻရှာင်ꩻပျေ့ခꩻခ်ႉခေ့
မုခ်ကူရ်ႉ... မုခ်ခရေꩻ။

လိၵ်ႈၸၢၼ်းပိူၼ်ႈ လၵ်းၶေႃႈပီတီး

လုင်းလၶရေးလူင်ႁၢၼ်၊ မိူင်းၶၢၼ်း

1. ပီးမႄ့,တီးၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ တီးဢမ်ႇၼမ်တေယၢမ်ႈငိၼ်း ယၢမ်ႈမုင်ႈမွင်းမႃးၼမ်ၸတႃႉယဝ်ႉ။ ႁူၺ်းပီးမႄ့,တီးၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ ပဵၼ်သင်ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉၸတႃႉ ၵေႃႉႁူႉႁၼ်ပွင်ႇ,ထိင်ႈလိင်းလီ ၼၼ်ႉ လိၵ်ႈဢေ,ၵေ,မၢင်ၶေႃ့။ ယွၼ်ႉၼၼ်ႉၸလႆႈ မိူဝ်ႈၼႆႉထင်ႇ,လီႈမႃးႁူပ်ႉလုမ်းတုမ်ၵၼ်သေ ၶိုင်သၢင်ႈ လွင်ႈလူၺ်ႈမၼ်း ၵၼ်ပဵၼ်ပီးမႄ့,တီးၼႆႉ ႁူႈႁူႉငိၼ်းလွမ်းလီႈယူႇ,ယဝ်ႉ။

ၵွၼ်တၢင်းသုတ်း တႃႇ,ႁူႉထိုင်ပီးမႄ့,တီးၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ႁူဝ်တီးမၼ်း တေလီႈႁူႉဝႆႉ လွင်ႈ ပွင်ႇ,ပဵၼ်ၶၢဝ်းယၢမ်း လွမ်းလူၺ်ႈၵဵဝ်ႇၽိုင်ႈၽႄႉ(ယႃ,သီ,ၵူႉတူႉ) ၸလႆႈ ပီ ၵမ်ႇ,ၼၼ်ႉ ၶွပ်ႈၶူပ်ႇ,ပီ ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ထင်ႇ,ထုၵ်ႇ,ယဝ်ႉ။ လုမ်ႈၽႄႉမိူင်းၵူၼ်းလူင်ႁဝ်းၼႆႉ ပိုင်ႈၵိင်ၼိူဝ်``လိင်းဝၼ်း`` ၵၼ်ႁွင်ႉဝႃႈ`လိတ်ႇ,` ၸလႆႈ ``ပုင်းပၢင်း`` ၵၼ်ႁွင်ႉဝႃႈ`လူၼ်`သေယဝ်ႉ ထင်ႇ,ပဵၼ်မႃးၶၢဝ်းမိူႈ၊ ၶၢဝ်း ၵတ်း၊ ၶၢဝ်းၽူၼ် ၸလႆႈသင် ၵၢင်ၶမ်ႈ၊ ၵၢင်ဝၼ်း ၵိၵ်ႇ,ဝၼ်း လူၼ် ပီးလိူဝ်းၼႆႉယူႇ,ယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉလုမ်ႈၽႄႉ၊ လိတ်ႇ, ၸလႆႈ လူၼ်ၶဝ်ၼႆႉ မီးၼမ်ႉၵတ်ႉတိုၼ်းပဵၼ်(ၽိုင်ႈသၽႄႉ,ဝ) ႁင်းၶေႃၽွႆႇမၼ်းယူႇ, ၼွႆႉ`လူၵ်ႈလိုမ်`(ၵေႃးၵႃ,သႃႉလေႃးၵႃႉ)လူင်ၼႆႉ ႁူၺ်းသေၵမ်ႇ,ၵႃး လွမ်းၽိုင်ႈ တိုၼ်းပဵၼ် ၸလႆႈ ၽိုင်ႈတိုၼ်းလၢႆႈ(သင်,ၶႃ,ၡႃ,ႁႃး)ၶဝ်မီးၼၼ်ႉသေ ၵမ်ႇ,မိူႈ ၵမ်ႇ,ၼီ ႁႃ,ၶၢဝ်း တၢင်းၽွႆႇမၼ်းယူႇ, ၽိူၼ်ႈၽိူၼ်ႈၸလႆႈ ထင်ႇ,လီႈပဵၼ်တီး မၵ်းမၢႆမီးမႃးဝႃႈ ပီ လူၼ် ဝၼ်း ယၢမ်း ၼဵဝ်ယဝ်ႉ။ ပီး လူၼ် ဝၼ်း ယၢမ်းလိူဝ်းၼႆႉ ႁူၼ်းၶူင်းၵၢင်ႁဝ်း ၵဝ်ယၢမ်းမူင်း(ၶေႃ့,လီ,)ၸလႆႈသင်၊ ၵဝ်မိူဝ်ႈလိင်း မိူဝ်ႈလပ်းသိင်,ၸလႆႈသင်၊ ၵဝ်လူၼ်မၢင်ႈ လူၼ်တိမ်မႃးလိူဝ်းၼၼ်ႉၸလႆႈသင် မၵ်းမၢႆတိပ်းတတ်းသေ ထိၵ်ႇ,ၵဝ်ယူႇ,ယဝ်ႉ။ ၵၢတ်းၼၼ်ႉသေ ထင်ႇ,လီႈပဵၼ်မႃး ပၵ်းပီ ၵၼ်တီး ႁဝ်း တိုၵ်ႉႁွင်ႉလွမ်းပိူၼ်ႈ ဝႃႈ``ပိၵ်ႉၶတိင်,``ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၼႆ ပၵ်းပီ(ပိၵ်ႉၶတိင်,)ၼႆႉ မၼ်း ပွင်ႇ,ဝႃႈ ``ပၵ်း`` (ၵၼ်လၢတ်ႈၶေတီးတိတ်ႈ) ၵၼ်လီႉၸၶ လွင်ႈၼွႆႉပီးၼၼ်ႉ လူၼ် ဝၼ်း ယၢမ်းၶဝ် ၶဝ်ႈပႃးမီးလွမ်းဝီႉ လိူဝ်ႉႁိူဝ်ၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လွမ်းလူၺ်ႈတၢင်းႁူႉတၢင်းႁၼ်ၸလႆႈ လၢႆး ၶပေႉၵၢၼ်, ၽိုင်ႈထုင်းၽွႆႇမၼ်းသေယဝ်ႉ လိူဝ်ႉလွႆႇၵေႃႈ ၶိူဝ်းၼၼ်ႉ မီးပၵ်းပီႁင်းၶေႃၽွႆႇမၼ်း ပေႃးၵိဝ်ႉၽိုင်ႈၽႄႉ ပၼ်,ႁွပ်ႈၶွပ်ႈၶိုၼ်း ၶၢဝ်းၵတ်း ၵမ်ႇ,ၼၼ်ႉ ၶၢဝ်းမိူႈ ၶင်,မၵ်းမၢႆဝီႉၶင်,ၼႆ ၵွၼ်ၵၼ်ႁွင်ႉဝႃႈ``ၶွပ်ႈၶူပ်ႇ,`` ၵမ်ႇ,ၼၼ်ႉ ``ၶွပ်ႈပီ``ၼႆယဝ်ႉ။

ပေႃးႁွတ်ႈၶွပ်ႈၶူပ်ႇ,ပီးၼႆ ပွၵ်ႈလွႆႇပွၵ်ႈၼၼ်ႉ ႁူၼ်းႁဝ်းၵေႃႈ လိၵ်ႈလၢႆႈလူဝ်ႈၶူပ်ႇ, မိူဝ်ႈပၵ်းပီ တူဝ်ၶပေႉပၢၵ်ႇ,ပီၶဝ်သေ ႁွင်ႉဝႃႈ ``ပီမႄ့,``ၼႆတိၵ်းတိၵ်းမိူၼ်ၼႆယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉတီးႁဝ်းၵေႃႈ ပဵၼ်လိူဝ်ႉ

ယႂ်ႇ, ၶိူဝ်းလူင်မႃးလိူဝ်ႉၼိုင်ႈ သမ်ႉမီးပႃႇႁူႉမေႃ တၢင်းမေႃၵၢၼ်ႉၼပ်ႉလွမ်း ထၼ်ႉလုမ်ႈၽႃႉလီႈၼႄႈ ထိမ်ႁွၼ်ႉပၢၼ်ၵွၼ်ႇတီးၼၼ်ႉ ၵိတ်းမႃးၼႄႈ ထင်ႇလီႈမီးမႃး ၵႂၢမ်းၵၼ်ဝႃႈ ''ပီမ်ႈတီး''ၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၼႆ ပီမ်ႈတီးၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ တေလီႈႁူႉဝႆႉဝႃႈ ယွၼ်ႉလူဝ်ႇၶဝ်း မၵ်းမၢႆဝႆႉ တႃႇၶွပ်ႈၶူပ်ႇပီတီး ၼၼ်ႉလိူဝ် ယၢမ်းႁၢင်ႈမႃးယဝ်ႉၼႄႈ ၶူပ်ႇပီးၵၼ်ပၼ်ပီးၵဝ်ႇၼၼ်ႉ သိုင်ႈသုတ်းႁွႆႈသေ ပီၵၼ် ၶူပ်ႇမႂ်ႇ ထွၵ်ႇထိုင်ႇလီႈတိတ်းပုတ်ႈမႃး မႂ်ႇမႂ်ႇၼႆယဝ်ႉၵေႃႈ။

ထင်ႇၼႆ ပီမ်ႈတီးႁဝ်း ပေႃးမီးမႃး ပွၵ်ႈမၼ်း (2074)ပွၵ်ႈ ပီမ်ႈၶွပ်ႈၶူပ်ႇၼႆယဝ်ႉၼႆ တွင်း ၵိုမ်းသႂ်ႇထႂ်ႇမၼ်း တီႈတူဝ်ၽႂ်ထႂ်ႇမၼ်းသေၵမ်းၶႃႈ။

2. ပီမ်ႈတီးၵိတ်းၵိူဝ်ပၼ်မႃး- ပီမ်ႈတီး ၵိတ်းၵိူဝ်ပၼ်မႃး ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ပေႃးပၼ်တီးမီးထၼ်ႉၼႆ တၵ်းႁူႉၵူႈၵေႃႉ ၵမ်ႉၶၢင်ႉယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၼႆ ပေႃးႁဝ်းတေၶူၼ်ႉၶိုၼ်ႈ ငဝ်ႈတေႃႇပႃ ငဝ်ႈတိုၼ်းပိုၼ်းဝၼ်း လင် ပီမ်ႈတီးၼႆလိူဝ် တေလီႈႁၼ်မီးၶင်ႇၼႆ၊- တီႈၶွင်ႇပပ်ႉၽိုၼ်ၶိူဝ်းတီးမိူင်းတီး ၶေႃႈလိၵ်ႈမၢႆသီႇ တွၼ်ႈသၢမ် ၵၼ်ထဝ်ႈပၼ်ႇတိတၢၽိၵ်ႉၶူႉ တၢမ်ႈဝႆႉၼၼ်ႉ မၼ်းထဝ်ႈ ထိုၼ်ၶဝ်ႈဝႃႈ ''ၶိူဝ်းတီး လူင်လုမ်းၼိုင်ႈၼၼ်ႉ လူင်မႃးတၢင်းၶေႃႈပႃႈလၢၼ်း လွမ်းသၢႆၼမ်ႉၶူင်းသေ လူင်မႃးၶွင်ႇမိူင်းမၢဝ်း ၵူိင်ႉသိုင်ႇမိူင်းၵိင်းဝီသေ ၼတႉတင်ႈတူဝ်ၵဝ်ႉဝႃႈ ပၼ်လုမ်းလိူဝ်းၶိူဝ်းတီးယႂ်ႇ မၼ်ႈမိူဝ်ႈပီသႅၼ်ႉသၢႆႇ (450)ပီ၊ ၵဝ်မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ၼတႉၵၢၼ်ႉၼပ်ႉပီတီးမႃး ဝႃႈဝႆႉၼႆယဝ်ႉ။

ၶွင်ႇပပ်ႉၽိုၼ်ပိုၼ်းသၢႆမိူင်း မိူင်းမၢၼ်ႈၶဝ် ၵၼ်ၵူႈပတၢၼ်း(ပီ,ၵေ,) တၢမ်ႈၼၼ်ႉၵေႃႈ တီႈၶေႃႈလိၵ်ႈ မၢႆသိပ်းသွင်ၼၼ်ႉ ဝႃႈဝႆႉ ''မီးၶိူဝ်းၵူၼ်းလုမ်းတီးလူင်ၶိူဝ်းၼိုင်ႈ မႃးၼတႉတင်ႈမိူင်း လူင် မိူင်းပုင်ႈတီး တီႈသၢပ်ႈၼမ်ႉမၢဝ်းသေ ပၼ်ၵၼ်ၵိူင်းယႂ်ႇမႃးၼတႉၼတႉ။ ၽွင်းမိူဝ်ႈမိူင်းလူင် ပုင်ႈတီးၵိူင်းၼၼ်ႉ တေမ်ၼ်ႈမိူဝ်ႈပီ ပီႈသီႇ ႁူဝ်ပၢၵ်ႇ ပီသႅၼ်ႉသၢႆႇလီႈ(450)ၼၼ်ႉ'' ၼႆယဝ်ႉ။ ၶွင်ႇပိုၼ်းၶိူဝ်းမွၼ်းၶဝ်ၼႆၵေႃႈ ဝႃႈဝႆႉ''ထဝ်ႈတီႈ(ၶဝ်ႁွင်ႉတီးႁဝ်းမိူဝ်ႈၼၼ်ႉ)ၶဝ်ၼႆႉ မိူဝ်ႈယၢမ်းၼၼ်ႉ ၵိၼ်ၵိူင်းယႂ်ႇသေ ၵိူင်းမႃးၶိုၼ်ႈမႃးၼတႉၼတႉ'' ၼႆယူႇယဝ်ႉ။

တီႈၶွင်ႇမိူင်းၵိူင်းမီႈတီႈၼိုင်ႈ တေလီႈႁၼ်ဝႃႈ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ တီႈထိင်ႇထၢၼ်းၽိူဝ်,တူၵ်း မိူင်းယူႇ ၼမ်ၼၼ်ႉ၊ ၵိင်းယူင်းၼႆ ႁွင်ႉပၼ်''မိူင်းလူင်ပုင်ႈတီး''ၼႆၵေႃႈ ထီႉၼၶဝ်ႉသေၵမ်ႉၵႃး တီႈၶေႃႈ လိၵ်ႈသိပ်းသီႇၼၼ်ႉၵေႃႈ ၵူႈပတၢၼ်း သိုပ်ႇသပ်းလိၵ်ႈႁွႆႈဝႃႈ ''တီႈသၢပ်ႈၼမ်ႉမၢဝ်း (မူႇၵၢၼ်း မၢဝ်း)ၼၼ်ႉ မိူင်းလူင်တီးၵၼ်ၼိုင်ႈ ယၢမ်ႈမီးမႃးၼတႉ'' ၼႆ ထိင်ႈထိင်ႈလိင်းလိင်းယူႇယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၼႆ ပီတီးႁဝ်းၼႆႉ ၼတႉတင်ႈမႃး တီႈမူႇၵၢၼ်းမၢဝ်း မိူဝ်ႈပီသႅၼ်ႉသၢႆႇ လီႈ(450) ၽွင်းတီး လူင်ႁဝ်းၵိူင်းၼၼ်ႉၼႆ ယုမ်ႇယမ်ဝႆႉၶင်ႇၼႆယဝ်ႉ။ ၵပ်းၵႃႇလူၺ်ႈၶေႃႈၼႆႉသေယဝ်ႉ ၶေႃႈၵိမ်းမၼ်း မီးထိင်ႈတင်းၶမ်ႁွၼ်ႉ။

ၶႂ်းပပ်ႉပိုၼ်းသႂ်မိူင်း မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈမိူင်းမၢၼ်ႈ ၵၢၼ်လဝ်ႈသိုၵ်း(ပူဝ်ႇမူး)ပႃႉသိုၼ်ႇ, တၢမ်ႈဝီႉ ၶၶ်ႉ တီႈၶေႃႈလိၵ်ႈ(108)ဝႃႈဝီႉ ''တီႈမၢဝ်း ၵၢၼ်ပၼ်ၶိုဝ်းလူင် ၵုပ်ႉမိူင်းၽႅဝ်ႇ,ၸွင်ႇ,မိူင်းတႃႈၵွင် ၶၶ်ႉ လိူမ်မိူဝ်ႈၶၶ်ႉ ၶဝ်လၢၼ်ႉတၢမ်ႇ,ၵမ်ႇ,လွင်ႈ၊ ပၼ်ၵူၼ်းၶပေႉယမ်လၢဝ်းပုတ်ႉထသေၵမ်ႇ,ၵႃး တင်ႈဝဵင်းလူင်လေးလၢၼ်ႉ(တီႈၵိမ်းၶမ်ႉမၢဝ်း) မႃးလူးႁွၼ်ႇ,''ၶၵ်ႇ,ၶိယဝ်ႉ။

ၶႂ်းပပ်ႉၽိုၼ်တၢင်ႇ,လဝ်း လွင်ႈပိုၼ်းလိၵ်ႈတီး လုမ်းၶၢမ်းၶေႃႈႁူဝ်လူင်မိူင်းတီးၶၶ်ႉၵေႃႈ လီႉၼၶဝီႉဝႃႈ ''လိူမ်ယၢမ်းၶၶ်ႉ တီးၵမ်ႇ,တၢမ်ႇ,ယေႃႈသေၵမ်ႇ,ၵႃး တင်ႈဝဵင်းတင်ႈၶွၼ် တင်ႈမိူင်း မႃးတင်းၶမ်သေ လီႈၵၼ်လၢၼ်ႉလိၵ်ႈလီး လၢၼ်ႉယိူၼ်ႇ,ၼငႈ တၢမ်ႈမီတီးၶိ။ ၶိုၼ်ႈသုင်ဝီႉ'' ၶိ ၼၶဝီႉလိူင်းလိူင်းယူႇ,ယဝ်ႉ။

တီးၼတ,တင်ႈမိူင်းၵိူင်းႁုင်ႈ ၵၢၼ်မိူဝ်ႈလိူဝ်ႁွင်ႉဝႃႈ ''မိူင်းမိတ်ႈ'' လိူမ်မိူဝ်ႈ ပီ,သီ,(850)၊ မိူင်းၵုင်းပွင်ႇ,(သီ,ပေႃႉ)ၶိ။ ပီ,သီ,(59) ပီးသႃ,သၶႃႉ, (485)ၶိ လီႈၵၼ်တၢင်ႇ,ၽိုၼ်မၵ်းမီဝီႉ ၶင်ႇ,ၶိ။ တွၼ်ႈလိၵ်ႈႁူဝ်လမ်းလၢမ်းလူႉ ၶေႃႈလိၵ်ႈသီ, ၵၢၼ်လဝ်ႈၽၢၵ်ႇ,တၢင်ႇ,တီႈဝိလႃ,သ မၢၼ်ႈ ၵိုးဝဵင်း လေးလၢၼ်ႉ တၢမ်ႈၶၶ်ႉၵေႃႈ လီႉၼၶဝီႉဝႃႈ ''ဝိုးပြႃးပၼ်လဝ်ႈ(450)ပီးၶၶ်ႉ လဝ်ႈ ႁၢၶ်းတႃ,(100)လဝ်ႈ ၵွၼ်ၵၼ်ထုတ်ႇ,တၢမ်ႈ ပိတၵၢတ်ႈသၢမ်ႁွင်''ၶၶ်ႉၼလႈသင်၊ တွၼ်ႈႁူၵ်း ၶေႃႈလိၵ်ႈ တွႆႈႁူဝ်ၶေႃႈလွင်ႈၽႄ,သႃ,ၵွီးပျူးၶၶ်ႉၵေႃႈ ထွၵ်ႈၼၶဝီႉဝႃႈ ''လဝ်းသေႃးထမထေ, ၵွႃ, မိူင်းထီး မိူဝ်ႈပြူႉသႃ,သၶႃႉ,'' ၶိၼလႈသင်၊ ''လဝ်ႈမိတ်ႉလၼ်,တီႉၵမထေ, သမ်ႉၵွႃ,မိူင်းၶေ, တႃ, ပြူႉသႃ,သၶႃႉ,''ၶိယူႇ,ယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶိ ပေႃးမႃးတူၺ်းၵိုၵ်းတင်းပပ်ႉပိုၼ်းလိၵ်ႈတီး လဝ်ႈၶူးမေႃၶဝ် တၢမ်ႈၼၶဝီႉဝႃႈ မိူဝ်ႈၽွင်းသႃ,သၶႃႉ,လဝ်ႈ လီႈ(450)ၶၶ်ႉ တီႈတိူင်းၵမ်ႇ,ပေႃးလႃႉလိုင်ႈတီး ၶုၼ် တီးၶဝ် ပေႃးမၵ်းမီဝီႉၶူႉ (သၵ်ႉၵရိတ်ႈ)တီး ပီးတီး ဝၼ်းတီး သေၵမ်ႇ,ၵႃး မေႃတၢင်ႇ,လိူဝ်ႈသိူင် ပၼ်ၵၼ်ယဝ်ႉ။ ၽွင်းၶၶ်ႉ ၶုၼ်တီးၶဝ်ၶိ။ မီးမူးမၢတ်ႈ ပၼ်သိပ်းႁႃးလဝ်ႈ ၶိၵေႃႈ ပႃးမီး လူးႁွၼ်ႇ,ၼလႈ ပီးတီးႁဝ်းၶိ။ မီးမႃးလိူမ်မိူဝ်ႈပီးသႃ,သၶႃႉ,ပြႃးပၼ်လဝ်ႈ လီႈ(450)ၶၶ်ႉၶိ တိုၼ်းလပ်ႉလွင်းၼၶေႉၶွၼ်းယူႇ,ယဝ်ႉ။ တီႈၶႂ်းပပ်ႉၽိုၼ်ပဝ်းႁွမ် ၵၢၼ်သိူဝ်ယိပ်းၵမ် တၢမ်ႈၶၶ်ႉ ၵေႃႈ တီႈၶေႃႈလိၵ်ႈ(77) တၵ်းမွၵ်ႇ,လၢတ်ႈၼၶ ဝီႉဝႃႈ ''မိူင်းမၢဝ်းလူင်ၶိ။ ၽႄ,သႃ,ပုတ်ႉထၶဝ်ႈမႃး ၼလႈ ပိူင်တၢမ်ႈလိၵ်ႈ မီၶၢၼ်ႇ,ၶဝ် တိူဝ်းၶိုၼ်ႈသင်ႉၶိုၼ်ႈသုင်မႃး၊ လိူမ်မိူင်းလၢၼ်ႉလဝ်ႈၶၶ်ႉ တီး ၶဝ်မေႃလွႆႉတိူဝ်းလီး ၵၢၼ်,ၶပေႉ ပီး လိုၼ် ဝၼ်းမႃး''ၶိၼလႈသင်၊ လဝ်ႈၶူးမေႃလူင်တီးႁဝ်း လဝ်ႈၵွၢင်းသိူဝ်ၵေႃႈ တီႈၶႂ်းပပ်ႉမၼ်းလဝ်ႈတၢမ်ႈ လႃ,တိသရႃၶ်ၶၶ်ႉၵေႃႈ တၵ်းၼၶဝီႉ လေး လေးလိူင်းလိူင်းယူႇ,ၶႃႈယဝ်ႉ။

''မိူင်းၽူႁူင်းလမ် ၵမ်ၵူင်ပူင်ဝၢင်း ၶိုဝ်ၶင်သၢႆႈၶူၼ်း တၢမ်ႈတူဝ်မူၼ်းလိၼ်,လီ,''ၶိ ၼလႈသင်၊ တႃ,လိူဝ်းပီ,ႁူႉထိုင် လွင်ႈပီးတီး မီးၶိုတ်းလၼ်ႉလုမ်ႈၽႃႉ လိူဝ်းၶၶ်ႉၶိၵေႃႈ တၵ်း

တီႇမ်းဝီ.ပၼ်ဝႃး ‘‘ၶတ်းလွၵ်ႈႁူဝ်လီင်းရိူင်း ပိူင်းၸိုဝ်ၵုၼ်ၶီဝ် လိၼ်မၼ်းပႃးလၢၼ်း၊ ပႃးလွိသဝ်မိူင်း ပိူင်းဢိ လႆၢပၢၼ်တၢမ်းမႃး ငႄးထွင်တီႇမ်တၼ်း လိူၼ်ဝၼ်းလီၼ်,ယိုၼ်းထိုင်ၶိင်,ၵၢပ်ႈလီယဝ်.’’ ၼႆ ၶၼ်.ယဝ်.။ တီႈၶႄႈလိၵ်ႈသိပ်းၶၼ်.ၵေႃး ၵပ်းၵိၢ,လူၺ်ႈပၵ်းပီးတီးသေ သၵ်းလေးဝီ.ဝႃး–

‘‘တေႃ,ၶႄႈႁႃးတၵ်းပိုတ်,ငၢၵ်ႈ ၵၢၵ်ႈလွင်ႈထမ်,မႃ, ၶၼ်,ထႃ,ပေ,လႃ, လၢတ်ႈတူ,ၵိင်းထုၵ်ႈ၊ ၶၼ်ႈၵွၵ်,မွၵ်,လွင်ႈႁူးလွင်ႈ ၵီၵ်ႈၶရႃ,ပျႃ. ႁွႆႈလီႈဝၼ်းမၢၼ်,ပၼ်ငိၼ်းလူႁွၼ်,’’ၼႆငလႈသင်၊ တႃ, တီးလိူဝ်းယူ,မဝ်ဢိၼ်မၢင် ၵမ်,ရူ.ထိုင်ပီတီးၶၼ်.ၵေႃး ၶူးမေႃလူင်ႁဝ်း လဝ်ႈၵၢင်းသိူဝ် လင်,သိုပ်, လီင်းပၼ်ဝႃး–

‘‘ပိူဝ်ႈၵႃးၶွႆႈလွၵ်ႈၵမ်,ရူ.လီမ်မိူဝ်ႈ သိပ်းလူဝ်ႈသြ,ထဝ်ႈ ၵဝ်ႈလူဝ်ႈသြ,ၵူဝ်, လႃ,သူဝ်,ဝီ.တင်း တိူၵ်ႈ ၽွႆပီ,ပျႃ.ငၶ’’ၼႆငလႈသင်၊ ‘‘ပေႃးၵႃႈမီးမႃးၵိတ်းၶၼ် လႆၢပၢၼ်လီဝ်းလီဝ်း၊ လီဝ်းၶၢၼ်း ယၢၼ်ရိူင်၊ ထိုင်မႃးလႆၢတူၼ်ၶူးဝႃး၊ ၽုင်းၵီးမီးၶမ် သိပ်းသၢင်းလႆၢတၢင်းဝီ. လၢမ်းၽေၽႄ,သႃ, ၼႆငလႈၵမ်,ၵႃး လီမ်တီႈတႃ,ယၵႃ, တႃ,ယီ.ၵႃ,မႃ. ႁူႈလိူဝ်းၶိူဝ်းၶဝ် လႃႈငမႃးလႃႈပုၼ်း ယင်းႁူၼ်း ယင်းႁွင်၊ ၵႃႈယူ,ယူဝ်းမႃးတြႃးပေ,လႃ,၊ ၵီၵ်.ၶရႃ,မဝ်,လီင်း၊ သိမ်းပိင်းပွင်,ၶွႆးလွၵ်ႈပီ,လီင်ႈၶၼ်.’’ ၼႆသေ လင်,ၶပ်.ငၶ လွင်ႈပီးလိူၼ်ဝၼ်းယၢမ်း ၶိူဝ်းတီးႁဝ်း၊ ၶငေ,ပၵ်းပီတီးႁဝ်းမီးဝီ. ၵၼ်လီႈ ၵုပ်,လၢတ်ႈလွင်ႈလူၺ်ႈမၼ်း ၽွင်းဝၼ်းပီမွႆ,တီး လိူၼ်လီင်မွႆ,ဝၼ်းၸိူင်ႈၼႆ.ယူ,ယဝ်.။ ႁွပ်ႈၼႆ ပပ်.ၽိုၼ်လၢမ်းပိုၼ်းသႆၢမိူင်းႁူႈၵၼ်ၵၼ်ၶၼ်. ၶမ်ၵေ,ၵမ်,ဝႃး ငၶမေႃး လွင်ႈပၵ်းပီတီးၼႆ. ယၢမ်ႈမီးယၢမ်ႈလွၵ်ႉမႃးယူ, ၵၼ်ဝႃးၶၼ်. လီင်ႈလီင်းယူ,ငလႈ ပီးၶွင်.သႆၢလိူဝ်.ရိူဝ်,ငိူၼ်ႈၶိူဝ်းတီး ႁဝ်းၶဝ်တင်းလႆၢၵေႃး တွင်းၵိုမ်းသွႆ,ၶွႆးလွၵ်ႈဝီ. လိုၵ်.လိုၵ်.ဝႃး ပၵ်းပီတီးႁဝ်း ပေႃ,ပိၼ်မႃးလီမ်ပၢၼ် မိူင်းမၢဝ်းမိူဝ်ႈ ပီသႃ,သၶႄ,(450)ၶၼ်.ငလႈ ပီမွႆ,တီးၼႆ. ၵမ်,ထၢမ် ၵမ်,တွပ်,ၵေႃး ႁူ.တေပွင်, လီင်ႈလီင်းယဝ်.ၼႆ ယုမ်,ယမ်တွင်းၵဝ်သေၵမ်းၶႃႈ။

၁. ပီမွႆ,တီးငလႈ လၵ်ႈၶီးပီတီး၊ တီးႁဝ်းတင်းၶမ်ႁူ.လၵ်ႈလွင်ႈဝႃႈ ပီမွႆ,တီးတင်းလၵ်ႈၶီး ပီ တီးမူၼ်ၵၼ်ၶၼ်။ တီႈငတ.လၵ်ႈၶီးပီတီးငလႈ ပီမွႆ,တီးၼႆ.ၵမ်,မူၼ်ၵၼ်။ ႁူၺ်းမီးတၢင်းၵပ်းၵိၢ, ၵၼ်ဝီ.ယူ,။ ႁွပ်ႈၼႆ ၶွႆးပပ်.လႃ,တိသရ,ရႃၼ်, ၵၼ်ၶူးမေႃလူင်လဝ်ႈ ၵၢင်းသိူဝ်ႁဝ်းတီႇမ်းဝီ. တွၼ်ႈတႃ,ႁူ.ႁၼ်ထိုင် ပီးတီးငလႈတွၼ်ႈဝၼ်းၶွႆးပီတီးယဝ်.။

ပေႃးၶွႆႈႁူ.ပီတီး ပိၼ်ပီသင်ၼႆ တၵ်းတေလီးၵဝ်ပီၵၼ်ႁဝ်းၶွႆႈႁူ.ၶၼ်. ၵွၼ်တင်းသေ ၵဝ်ၵဝ်ႈလေႃးၵိတ်းသွင်ထီဝ်၊ ထီဝ်ၸိူင်းလင်,ၵဝ်သိပ်းလီၵ်,၊ ထီဝ်သွင်ၵဝ်သိပ်းသွင်လီၵ်, ၵၼ် လိူဝ်မၼ်းၶၼ်. တွင်းမႆၢဝီ.သေ၊ ၶပေ.ၵဝ်လွမ်းပိူင်ၶပေ.ၽႅ,တီး ၵၼ်ပိၼ်ငမႈပီးတီး၊ လုၵ်ႈပီ တီးၶၼ်.ႁူ,ၼႆ တၵ်းတေလီႈႁူ. ပီတီးၵၼ်ၶွႆႈႁူ.ၶၼ်. ၵမ်,ႁၢင်.ၼႆ တီႇမ်းလီင်းႁူ,တင်းၶမ် ယူ,ၵေႃး။ ႁွပ်ႈၼႆ ၶွႆးပၵ်းပီ(ပိၵ်.ၶတိင်,)တီးၼႆ. တၵ်းတေလီးႁၼ်ပီတီး ၵၼ်ၵဝ်တူဝ်ၶပေ.

တဵၵ်းꩡꩡေ့ႈꩡꩡ်မꩡ်းꩡꩡေ်ႉသေယဝ်ႉ၊ မီးလိုဝ်ႈသိင်မꩡ်းဝိႉ ပီလံၢ်ပီꩡꩡေ်ႉ ႁဝ်းꩡေ့ၸွ်မꩡ်း၊ မႃ ꩡပ်ႉပၵ်းပီးတီးလမ်း လံ်ႉတိုဝ်းတႃ့မႃတွင်းပီငလႈ ထင်ႇလိႈႁိတ်းသၢင်ႈၵၢꩡ် ꩡုꩡ်မူင်းငလႈပႃးငမ်း လွင်ႈဝႃႈမꩡ်းႁိုင်ဂႃႈႁိုဝ်ꩡꩡဵယဝ်ႉ။

ၵꩡ်ပိꩡ်လၵ်းꩡꩡီႈပီတီးလမ်း ထွၵ်ႇလိၢႈလွမ်းလိၢးꩡပ်ႉသွꩡ်ႇငမႈပီတီး လၵ်းပီတီးꩡꩡေ်ႉ သေယဝ်ႉ ꩡဝ်ႈတၢင်းယိပ်းတိုဝ်း ꩡေ့ႈၵၢꩡ်ၽေႃႇဂႃႇလႃး(ပေႇတၢင်ႇ) တူၵ်ႈလူ တႃ့ၽွꩡ်းလီ လွင်ႈႁူႉ တီးႁဝ်း တႃ့ၽိုင်ႈလီလွမ်း ငလႈ လီငဝႈ ပုꩡ်ႈတီးႁဝ်းꩡꩡေ်ႉယူႇၵေႃႈ။

ပီမံႇတီးလမ်း မူဝ်ႈလံၢ်သေၵမ်ႇဝႃႈ တၵ်းႁူႉထွၵ်ႇလိၢႈ ဝꩡ်းလူꩡ်ထိင်မံႇꩡူင်ႈဝꩡ်း တႃ့ သေႇယဝ်ႉ။ ၵဝ်လိုဝ်ႈသိင်ပီးမံႇ လွမ်းၵူႃႇၵမ်းလိဝ်ꩡꩡဵၵေႃႈ လၵ်းꩡꩡီႈတီးလိုင် ၵမ်ႇꩡပ်ႉတေႃႈၵွၵ်ႇ လိၢႈလွမ်း ဝꩡ်းလူꩡ်ထိင်မံႇꩡူင်ႈဝꩡ်း၊ ၵဝ်လိၢးꩡပ်ႉပၵ်းပိုင်ပီတီး ၵꩡ်ပိꩡ်ငမႈပီတီး လုၵ်ႈ ပီတီးꩡꩡေ်ႉသေ မူဝ်ႈလံၢ်ပေႃးပꩡ်ႇထိမ်ႁွပ်ႈလွတ်ႇလူဝ်ႈသိင်ႈ (ၵၢပ်ႇလံ်ႉထိုင်ဂႃႇလံ်ႉ) ထင်ႇလိၢႈလူးပီ လၵ်းꩡꩡီႈတီး လိၢးꩡပ်ႉꩡိုꩡ်းမံႇမံႇယဝ်ႉၵေႃႈ။ ပီမံႇတီးꩡꩡဵႉ ပိꩡ်လိႈလူꩡ်ထိင်မံႇꩡူင်ႈဝꩡ်းဂူꩡ်း သေၵမ်ႇဂႃး လၵ်းꩡꩡီႈပီတီးလမ်း လၢင်ႈပိꩡ်ၵူႃႇလိၵ်ႈလိၢး ꩡွႆးလူꩡ်ထိင် တင်းလူꩡ်ဂမ် သွင် လူꩡ်ꩡꩡဵႉယူႇယဝ်ႉၵေႃႈ။

လၵ်းꩡꩡီႈပီတီးꩡꩡဵႉ ၵဝ်လိုဝ်ႈသိင် မၵ်းမႃငမႈပီတီး ႁွမ်းလုၵ်ႈပီတီးတၢင်ႇႁွင်ႉသေယဝ်ႉ၊ ပီ တီးလမ်း ၵဝ်ꩡေမ်ႇပီလၵ်းꩡꩡီႈ သိပ်းသွင်လုၵ်ႈတီးꩡꩡေ်ႉ တၢင်ႇႁွင်ႉယူႇယဝ်ႉၵေႃႈ။ မူꩡ်ꩡင်ႇပီ (1979)ꩡꩡီႈ လူꩡ်ꩡူဝ်ႇဝိမ်ႇပႃ့ လိႈသိပ်းဂဝ်ႈꩡမ်ႈꩡꩡဵႉꩡꩡဵ တၵ်းတေလိႈပွင်ႇလံ်ဝႃႈ လၵ်းꩡꩡီႈပီတီး ပိꩡ်‘‘သီငေ့ႉ’’ ပိꩡ်ပီ‘‘မႃႉ’’မိꩡ်ႈ(2074)ꩡꩡီႈ၊ လူꩡ်ထိင်မံႇꩡူင်ႈဝꩡ်းꩡꩡဵႉယူႇယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈꩡꩡဵ ပီမံႇ တီး ငလႈ လၵ်းꩡꩡီႈပီတီးꩡꩡဵႉ လိပ်ႈမူꩡ်ဂꩡ်သေတႃႉၵေႃႈ ပိၵ်ႇပိုင်ႈဂꩡ်ယူႇꩡꩡဵ တေလိင်းလံ်ဂူႈ ၵေႃႉဂူႈပႃးယူႇꩡꩡဵ ယုမ်ႇယမ်ယူႇၵေႃႈ။

4ႉ လၵ်းꩡꩡီႈပီတီးၵꩡ်ဝႃႈꩡꩡေ်ႉ ပိꩡ်သင်? ပေႃးႁူႉဝႃႈ ပီးမံႇတီးၵꩡ်ဝႃႈꩡꩡေ်ႉ ပိꩡ်လွင်ႈ ထွၵ်ႇလိၢႈလိၵ်ႈလိၢႈပီဂဝ်ႇသေ သိုပ်ႇꩡဝ်ႈလူးပီမံႇꩡꩡဵ လိႈဝႃႈတိမ်ထူꩡ်ႈယဝ်ႉသေတႃႉၵေႃႈ တႃ့လၵ်း ꩡꩡီႈပီတီး ၵꩡ်ဝႃႈꩡꩡေ်ႉ ပိႇတိမ်ထူꩡ်ႈ ပိႇပွင်ႇꩡေ့ႈလိင်းလီလိႈလူးႁွꩡ်ႇ။ ဂပ်းဂိႇလူꩡ်ႈပီလၵ်း ꩡꩡီႈသေယဝ်ႉ ၵွꩡ်တၢင်းသုတ်း တေလိႈႁူႉဝိႉ လွင်ႈဝႃႈ ငမႈပီတီးမီးသိပ်းတူဝ်- ပိꩡ် ၵၢပ်ႇ၊ လၢပ်ႈ၊ ႁၢႆး၊ မူင်း၊ ပိုၵ်း၊ ဂတ်း၊ ꩡူတ်း၊ ႁူင်ႉ၊ တဝ်ႇ၊ ဂႃႇ ꩡဝ်သေယဝ်ႉ၊ လုၵ်ႈပီတီးလမ်း ပိꩡ် လံ်ႉ၊ ပဝ်ႉ၊ ယီး၊ မဝ်ႉ၊ သီ၊ သံႉ၊ သီငေ့ႉ၊ မူတ်ႇ၊ သၢꩡ်၊ ႁဝ်ႉ၊ မိတ်ႉ၊ ႁံႉ ꩡဝ်သိပ်းသွင်တူဝ်ꩡꩡဵႉယူႇယဝ်ႉ။

ꩡွၵ်ႈသေꩡꩡဵႉ ဂိုတ်းတင်းလုၵ်ႈပီတီး သိပ်းသွင်တူဝ်ꩡꩡဵႉ မီးꩡေမ်ႇ လုၵ်ႈပီတီး သိပ်းသွင် တူဝ်- ၵꩡ်ပိꩡ် လံ်ႉ = ꩡူ၊ ပဝ်ႉ = ႁူဝ်း(ဝူဝ်း)၊ ယီး = သူဝ်၊ မဝ်ႉ = ပၢင်တိၢး၊ သီ = ငူၵ်ႈ၊

သ်ႂ = ငူး၊ သီငျ = မျ၊ မူတ်ႇ = ၼပ(မေႈ)၊ သၼ် = လိင်း၊ ၵဝ် = ဂိ၊ မ်ိတ် = မျ ၼလႈ ၵ်ႂ = မူ(ထၢင်ႉ) ၶဝ်လိူဝ်းၶဝ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

လီးၶပ်ႉဝၶၢင်းတီး

ၶႃ	ငွၢ်း(ဝူဝ်း)	သိူဝ်	ပၢင်တၢ်း	ငိူၵ်ႈ	ငူး	မျ	ၼပ	လိင်း	ဂိ	မျ	မူ(ထၢင်ႉ)
ၵၢပ်ႇလ်ႂ	လၢပ်းပဝ်	ၵ်ၢႆးယီး	မိူင်းမဝ်	ပိူၵ်းသီ	ၵတ်းသ်ႂ	ၶူတ်းသီင	ႁူင်ႉမူတ်ႇ	တဝ်ႇသၼ်	ၵျႇၵဝ်	ၵၢပ်ႇမ်ိတ်	လၢပ်းၵ်ႂ
ၵ်ၢႆးလ်ႂ	မိူင်းပဝ်	ပိူၵ်းယီး	ၵတ်းမဝ်	ၶူတ်းသီ	ႁူင်ႉသ်ႂ	တဝ်ႇသီင	ၵျႇမူတ်ႇ	ၵၢပ်ႇသၼ်	လၢပ်းၵဝ်	ၵ်ၢႆးမ်ိတ်	မိူင်းၵ်ႂ
ပိူၵ်းလ်ႂ	ၵတ်းပဝ်	ၶူတ်းယီး	ႁူင်ႉမဝ်	တဝ်ႇသီ	ၵျႇသ်ႂ	ၵၢပ်ႇသီင	လၢပ်းမူတ်ႇ	ၵ်ၢႆးသၼ်	မိူင်းၵဝ်	ပိူၵ်းမ်ိတ်	ၵတ်းၵ်ႂ
ၶူတ်းလ်ႂ	ႁူင်ႉပဝ်	တဝ်ႇယီး	ၵျႇမဝ်	ၵၢပ်ႇသီ	လၢပ်းသ်ႂ	ၵ်ၢႆးသီင	မိူင်းမူတ်ႇ	ပိူၵ်းသၼ်	ၵတ်းၵဝ်	ၶူတ်းမ်ိတ်	ႁူင်ႉၵ်ႂ
တဝ်ႇလ်ႂ	ၵျႇပဝ်	ၵၢပ်ႇယီး	လၢပ်းမဝ်	ၵ်ၢႆးသီ	မိူင်းသ်ႂ	ပိူၵ်းသီင	ၵတ်းမူတ်ႇ	ၶူတ်းသၼ်	ႁူင်ႉၵဝ်	တဝ်ႇမ်ိတ်	ပျႇၵ်ႂ

ဝ၂ၵျႈဝၶၢင်းၶိူင်ႈၵၢၶ်ႇ   သၢမ်ဝူင်ႈၶိူင်ႈလိူၶ်   ႁူၵ်းပၶ်ႇႁွပ်းၶိူင်ႈပီး

သွင်ၵၢတ်ႇ (သိပ်းဝၶၢင်း) ၶိူင်ႈဝူင်ႈ   သွင်လိူၶ်ၶိူင်ႈပၢၶ်ႇႁွပ်း   ၶိူင်ႈပီး 360ဝၶၢင်း

လီးၶပေ်ႉၵၢၶ်ႇ လၵ်းၶီးပီတီးၼလႈ လီးတမ်းဝၢင်းပီတီးၼတႉ မီးၶင်ႇၶႆ။ တေလီးၵဝ် ၼမႈပီတီးၶိူင်းတူဝ် ၵူပ်းပၶ်လုၵ်းပီတီးၶိူင်းတူဝ် ၵ်ူးပ်ိၶ်ၵူပ်ႉသေ ႁွင်ႉၵျႇလ်ႂၵျႇယူႇယဝ်ႉ။ မိူၶ် ၶင်ႇ ၵၢပ်ႇလ်ႂ၊ လၢပ်းပဝ်၊ ၵ်ၢႆးယီး၊ မိူင်းမဝ် ၵ်ိတ်းၶႆၵျ၊ တေျၼမႈပီတီးၵူႈတူဝ် ပေႈလေးၵူပ်ႉ မ်ိၶ်းၵၶ်ၵျႇယဝ်ႉၶၶေ်ႉၵေႈ။ ၶႆ တေၵိူင်တျႇႁူၵ်းသိပ်းဝၶၢင်း (ႁူၵ်းသိပ်းပွၵ်ႈ)ၼလႈ တီးၵဝ်းႁွင်ႉ ဝႈ ''ဝၶၢင်းတီးၶိူင်းပၶ်ႇႁွပ်း''ၶႆယဝ်ႉၵေႈ။ ႁူၵ်းသိပ်းပီၵေႈ ထင်ႇႁွတ်းၶိုၶ်း ၶိူင်းပီပၶ်ႇႁွပ်း ၶႆယဝ်ႉ။ ၵ်ိတ်းၶႆၶပေ်ႉၵျႇ ပေႈဝၶၢင်းၶပ်ႉၽၢႆႇတီးသုတ်းၵျႇ တျႇႁူၵ်းသိပ်းဝၶၢင်းပၶ်ႇႁွပ်း-ႁူၵ်း ပၶ်ႇႁွပ်းၶႆ ပ်ိၶ်ၶိူင်းပီသေ ပေႈၵိူင်သိပ်းသွင်ပီ (72)ဝၶၢင်းတီးပၶ်ႇႁွပ်းၶႆ တၶ်းလီးမ်ိၶ်း ''ၶၢမ်ႇလုၵ်းပီတီး'' တင်းသိပ်းသွင်တူဝ် တီမ်ယဝ်ႉၶႆၼလႈ ၶႆႉသမ်ႉၶိုၶ်းႁွင်ႉဝႈ ''ၶိူင်းလုၶ်ႉ'' ၶႆယဝ်ႉ။ ပေႈႁွတ်းဝၶၢင်းလိူၶ်သိပ်းလပ်းၶႆ မၶ်းၶႆႉတၵ်းႁွင်ႉဝႈ ''ဝၶၢင်းၼမႈပီတီး''ၶႆသေ တီး ပွင်ႇၼတႉၶ့ႈဝႈ ဝၶၢင်းၼမႈပီတီးတီမ်သိပ်း၊ ၶိူင်းႁွပ်းၶႆယဝ်ႉ။ ပေႈတူရ်းၶွႈပပ်ႉ ၵျမ်းလေႈဂီႇပွင်း ၶျၵ်းတွႈငဝ်ႈ ၵၶ်ထဝ်ႈၵိၶ်ႇတၵၽိၵ်ႉၶူႉ(ၶွင်ပိင်) တီမ်းဝီႉၶၶေ်ႉ တေလီးၵၶ်မ်ိၶ်း လွင်းဝႈ လီးၶပေ်ႉတီး မီးတျႇသိပ်းဝၶၢင်း သိပ်းၶၢဝ်းၶႆယူႇယဝ်ႉ။

ပေႈၵိူၵ်းတူရ်း ဝၶၢင်းၵူရ်းတၢင်ႇၶိူဝ်းလိူင် တေလီးၵၶ်ၶင်ႇၶႆ-

(1) ၵၢပ်ႇ - ဝီးဝၶၢင်း ပုၵ်ႉတႁူး (ယျႇႁူႉ)
(2) လၢပ်း - ဝီးဝၶၢင်း တၶၢင်းလျႇ (ၵိၵ်း)
(3) ၵ်ၢႆး - ဝီးဝၶၢင်း ၵျႇသပ်ႉပႈတေး (မ်ိၵ်ႉတူႉ)

(4) မိူင်း - ဝၼ်း တၶေႃင်းၶူဝ်ႈ,
(5) ပိၵ်း - ဝၼ်း တၶေႃင်းလႃႈ,
(6) ၵတ်း - ဝၼ်း ၵၢင်ႈၵႃႈ,
(7) ၶုတ်း - ဝၼ်း ပုၵ်ႉတႃႇႁူး
(8) ႁူင်ႉ - ဝၼ်း ၵျူႈသပ်ႉပႃႇတေး
(9) တဝ်ႉ - ဝၼ်း သွၵ်ႉၵျူႈ,
(10) ၵႃႈ - ဝၼ်း ထၼ်ႈၼေႈ, ၼႆယူႈယဝ်ႉ။

ၵူၺ်းတီႈႁဝ်း သမ်ႉၶပ်ႉၵဝ်ၶိုင်ႈပူင်ႈ သိပ်းဝၼ်းထိမ်ႇၵွၼ်ႈၼၼ်ႉ ထုၵ်ႈႁိုဝ် ပီႈထုၵ်ႈႁိုဝ်ၼႆ လီၶူၼ်ႉထွပ်ႈႁႃၶိူၼ်းထိင်ႈလိုၵ်ႉလိုၵ်ႉၵွၼ်ႈ။ ၵၼ် တိတ်ႉ၊ ထၼ်၊ ၵၢင်း၊ ပုတ်ႉ၊ ၽတ်း၊ သုၵ်း၊ သဝ် ၼတေႉလိူဝ် ဝၼ်းထၢဝ်း(ၽေႈသႃႈ)ယူၼ်းၵူၺ်းၼၼ်ႉ တင်းလိူဝ်ႉၶိုဝ်းၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႉ ထၢင်ႈတေ ပီႈၶဝ်ႈၶွင်ႈၶဝ်ႈၵိၵ်ႈၵၼ်ၵွၼ်ႈၼႆ ယုမ်ႈယမ်ၶၢင်ႈၼႆ။ တူၺ်းၶႂ်ႈပပ်ႉ ထဝ်ႈၵိၼ်ႈတၵၽိၵ်ႉၶူႉ (ၶွင်ပိင်)ၼႆႉၵူၺ်းၵမ်ႈၵႃး ပေႃးတူၺ်းၶိုၼ်း ၶႂ်ႈပပ်ႉထႃႈတိသရသႃၼ်ႈ ၵၼ်ထဝ်ႈၶူးမေႃ ထဝ်ႈ ၵၢင်းသိုဝ် တိမ်ႈၶၼ်ႉၵေႃႈ တၵ်းတေလီႈႁၼ် လီးၶပ်ႉဝၼ်းတီး ႁူၵ်းသိပ်းဝၼ်းပၼ်ႈႁွပ်ႈၶၼ်ႉ မီးမိူၼ်ၵၼ်ၶင်ႈၼႆ (တူၺ်းလွၵ်းၼေ လီးၶပ်ႉႁူပ်းသိပ်းလုၵ်ႈဝၼ်းတီးပၼ်ႈႁွပ်ႈ ထွမ်းလၵ်းၼီး ပီတီး) ပိုင်ႈၶိုဝ်လွၵ်းဝၼ်းႁူၵ်းသိပ်းပၼ်ႈႁွပ်ႈယဝ်ႉ။ တီႈႁဝ်းထင်ႈမီးမႃး ယိၼ်ႈၼင်ႈ“ၽိုင်ႈႁွင်ႉ” ဝၼ်းတီးဝႃႈ သိပ်းလုၵ်ႈဝၼ်း၊ ႁႃႈဝၼ်းၶိုင်ႈၵၢတ်ႈ၊ သိပ်းဝၼ်းၶိုင်ႈပူင်ႈ၊ ၽၢၵ်ႈလိူၼ်(သၢမ်ၵၢတ်ႈ)၊ သၢမ်ပူင်ႈၶိုင်ႈလိူၼ်၊ သွင်လိူၼ်ႁူၵ်းသိပ်းဝၼ်းပၼ်ႈႁွပ်ႈၼႆယူႈယဝ်ႉ။ ၶိုင်ႈလၵ်းၼီး မီးႁူၵ်းသိပ်း ဝၼ်းပၼ်ႈႁွပ်ႈ ႁူၵ်းၽဝ်ႉယူႈၵေႃႈ။ တႃႇလိူၼ်ထိင် ပိၼ်ႇဝၼ်ႈပီတိၵ်းတိၵ်းၼၼ်ႉ ၼမ်ႉပီတီး လိူၼ် သိပ်းလပ်းတိၵ်းတိၵ်းၶၼ်ႉ လီႈထွမ်းၵဝ်လီးၶပ်ႉပီၼၶ၊ ပၵ်းပီမၢၼ်ႈသေ လိူၼ်လပ်းလိူၼ်မူၼ်း ထွမ်းၵဝ်သိပ်းသွင်လိူၼ်တီး ၵၼ်ပိၼ်လိူၼ်ထိင် လိူၼ်ၵမ် လိူၼ်သၢမ် ၶပ်ႉတေႃႈ သိပ်းသွင် လိူၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉၵေႃႈ။ တီႈၼတေႉ လီးၶပ်ႉပီတီး၊ လိူၼ်တီး၊ ဝၼ်းတီး ထွမ်းပၵ်းပီတီးသေ လိူၼ်မူၼ်းလိူၼ်လပ်း ၽိူဝ်ထၢဝ်းတီးၼႆႉ ပိၼ်မိဝ်းၶိုင်ႈႁင်းၶႂ်ႈဝႆႉ ၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႉ လီပွင်ႈထွင်ႈသေ လီသိုပ်ႈလိပ်ႈႁၵ်ၼ်းၶူၼ်ႉၵွၵ်ႈထိင်ႈသေ ထွင်ႉတိုဝ်းၵႂႃႇယဝ်ႉၵေႃႈ။ ၵွပ်ႈၼႆ ၶႂ်ႈလီးၶပ်ႉတီး မၢင် ၵၼ်ၼႆႉ ထင်ႈမိူၼ်ပီၼၶ၊ မိူၼ်လိူၼ်မၢၼ်ႈ ပၵ်းပီမၢၼ်ႈဝႆႉယူႈယဝ်ႉ။ ပီ(2074)ၼီႈ လိူၼ်ထိင်ပီ မွႆႈတီးၼႆႉ ၵဝ်ၽိူဝ်တီးဝႃႈ ပိၼ်လၵ်းၼီႈ ႁီးသီငႃႉ၊ မိၼ်ႈပီမႃႉယဝ်ႉၼႆသေတႃႉၵေႃႈ ပေႃးၵဝ် လၵ်းၼီႈ“ပျမ်ႈမၼေ”ဝႃႈ ၵဝ်ပီမၢၼ်ႈၵေႃႈ ပီၼၶႈသၢင်ႉၼႆၼတေႉ တေလီႈလုၵ်ႈဝၼ်းသင်တေႉ ၵမ်ႈထၢင်ႈဝႃႈ။ ၵူၺ်းမၢင်လိူဝ်းၼတေႉ တိုၵ်ႉသိုပ်ႈႁပ်ႉဝႃႈ ပီၼႆႉ ပိၼ်ပီလိင်း၊ ပီမွႆႈလီးလိူၼ်ႁႃႈ ပီ(1441)ၼႆၵေႃႈမီး၊ မၢင်လိူဝ်းၵေႃႈ ၵမ်ႈမီးမီႈပၵ်းပီ၊ ၵူၺ်းမီးလၵ်းၼီးဝႃႈ ပိၼ်ပီလိင်းၼႆၵေႃႈဝႃႈ ၼၼ်ႉသင် တူၺ်းလီလီထိုင် တေလီႈႁၼ်ၵူၼ်းထိုဝ်းၶၼ်ႉ တေၵမ်ႈမီးလၵ်းၼီးသေယဝ်ႉ

တေၵမ်ႉလၢင်ႈ မီးပၵ်းပီ(ပ်ၵ်ႉၶတိင်ႉ)ၼႄႈ ပီၶပေႉလိူဝ်ႉၼိူဝ်းၶဝ်လီႈသေပွၵ်ႈၶဖ် လီႈရူႉၵၶ်ဝီႉၶငေႉ,ၶဖ်လ်ိင်းလ်ိင်းယူႉ ယဝ်ႉ။

ၽိႃႉတီႈၵဝ်းလိူင် ပိုင်ႈၵိင်ၶၵ်ႉ ပၵ်းပိူင်လၵ်းၶဵႈသေယဝ်ႉ လီႈလိုဝ်ႈပီလၵ်းၶဵႈ၊ ၶေမ်ႉပီ ပေႊလီႈၶေမ်ႉပီ တင်ႈၵဝ်လိူၶ်လ်ိင် လီႈရူဝ်ပီမ့ႉၶၶေ်ႉ ၵိုၵ်းလွမ်းၶေမ်ႉပီၶၶေ်ႉ လီႈမႈတူဝ်ၶပေႉ ပီမ့ႉပၵ်းပီ၊ ပီတီးၶၶေ်ႉၼႄႈ တႃႉပၵ်းပီ(ပ်ၵ်ႉၶတိင်ႉ) ၵၶ်ပိုင်ႈၶၵ်ႉ ပိူင်လၵ်းၶဵႈတီးၶၶေ်ႉ ၼိူဝ်း တီးၶဖ်ႉ ပေႊတ်ိမ်ထူၶ်ႈလုမ်ႉၵူႈဝီႉ တႃႉလိူဝ်ႉၼိူဝ်းတီးၵဝ်းဝီႉ ပိူင်ႉပိူင်ႉယဝ်ႉၵေႃႈ။

5ႉ ၵွပ်ႈသင် ထုၵ်ႉလီၵ်ႇတ်းပီးမ့ႉတီး?

ပီမ့ႉတီးၵၶ်ဝႈၶဖ်ႉ ပ်ၶ်ယွၶ်ႉပီၵဝ်ႉသုတ်းသ်ိင်းၼႄႈ ပီမ့ႉတ်ၶ်းပုတ်ႈမး၊ ပေႊရွတ်ႈ ပီမ့ႉ ၽွႆႉၽွႆႉၵေႈ ၶၵ်ႉသိူဝ်ႈၶူဝ်းၶ်မ်ႉ ထွၵ်ႉလီႈသီ ၼတႉၵဝ်လွႆႉၵဝ်ႉဝၢင်းပ်တ်ႈ ၵဝ်လွႆႉလီလွႆႉငၢမ်း ၵၶ်မ့ႉမ့ႉ သၢင်းသွႆႉတူဝ်မ့ႉမ့ႉသေ ယိူင်းၵႃၶ်းမုင်ႈမွင်းၵိူဝ်း လွင်ႈလီသေၵူႈၶႄႈ ယူႉၵျေႉ မူၶ်ႈ သိူဝ်းလွႆႉ လ်ၵ်ႈလီႈလိူင်ႉပိူၶ်ႈၵူၺ်းၼႄႈသင်၊ ၵွပ်ႈပီမ့ႉၼၶ ပီမ့ႉၵလႈ၊ ပီမ့ႉမႃၶ်ႈၶဝ်မီး ၼႄႈ ၵဝ်းထုၵ်ႉမီးၶငေႉၵဝ်ႉၶဖ်သေ ၵ်တ်းႁွႆႈမီးသေ ၶိုင်သၢင်ႈၵူႉၼႄႈသင်၊ တေပ်ၶ်လွင်ႈၵျေႉ လွင်ႈ သုမ်းယၢမ်း သုမ်းငိုၶ်းတွင်းလိႃလိႃသေ၊ တေၵမ်ႉမီးၶမေ်ႉတွၶ်း ၶိုၶ်ႈယွႆႉသုင်မႈသေၵမ်ႉၵႈ တီႈၼတႉပီမ့ႉတီးၵၶ်ဝႈၶၶေ်ႉ ပေႊဝူၶ်ႉလွမ်း လီႈတူၶ်ႈၵူမ်ႈတီး (သတ်ႉတႃႉတီး)ၶဖ် တင်း ၽိတ်းၵွၶ်ႉယဝ်ႉ။ ဝၶ်းပွႆးပီမ့ႉတီးၶဖ် လင်ႉတေတေႃႉၼတႉတူၵ်းထုၵ်ႉ။ ၶဖ်ႉၵူၺ်းၵမ်ႉၵႈ သင် လုမ်းပွင်ၵၢၶ်ၶဝ် ပွင်ႉဝႈပီမ့ႉတီးၶဖ်ႉ ၵဝ်းမီးထုင်းၵၢပ်ႈသွမ်း၊ ၵၶ်ႉတေႃးၵူၶ်းထဝ်ႈ၊ ၵႈၶၵ်ႉ တူဝ်း၊ ၵိႉၵွင်မွင်းၶဖ်ၵေႈ ၽိတ်းၶငေႉၵဝ်ႉ၊ ၵမ်ႉလ်ပ်ႈၵ်ၶ်းသင်သေ ယူႉပဝ်ႉၶွၶ်းလီ ပေႊပိူၶ်ႈ ၵ်တ်းၵမ်ႉတူၺ်း ၶိုင်ၵႃတႃႉၼၶေႈၵူၺ်းၶၶေ်ႉၵေႈ ပ်ၶ်လီႈပွႆးပီမ့ႉတီး ၽိတ်းၶငေႉၵဝ်ႉ။ တီႈၼတႉ ပီမ့ႉတီးၵၶ်ဝႈၶၶေ်ႉ ၵွၶ်တၢင်းသုတ်း တေလီႈပွင်ႉလွႆႉဝႈ ပီတီးၶဖ်ႉ ၵမ်ႉလွႆႈပီၽႄႉသႃႉ၊ ၵမ်ႉလွႆႈပီယ်ၶ်ႉငေႈ၊ ပ်ၶ်ပီလိူဝ်ႉၼိူဝ်းတီး ၼႄႈ ပီၽိုင်ႈငေႈတီး ၵၶ်လမ်ႉလွင်ႈသုတ်း ၵၶ် ၵမ်ႉၵ်တ်းၵမ်ႉပ်ၶ်ယဝ်ႉ။

ဝၶ်းမိူဝ်ႈလ်ိဝ် တီးၵဝ်းလိူဝ်းၵ်တ်းၵ်ိင်ႈရူႉမေႃတင်းၶမေ်ၶဖ်ႉ ၵဝ်ဝၶ်းလ်ိင်ႉၵွၵ်ႉမ့ႉ မိူၶ် ၶငေႉဝၶ်းၶူးမေႃၼႄႈသင်၊ ဝၶ်းယ်ၶ်ငေႈၽႄႉသႃႉၼႄႈသင် လေႊမႈၶွႆးပီမ့ႉတီး၊ ႁွႆႈပီမ့ႉတီး လၢင်ႈၵိႃသေၼႄႈ လင်ႉဝႈလီႈၵၶ်တီး ၵွင်လွႆပီမ့ႉတီး။ မၢင်လိူဝ်းထၢင်ႉဝႈ လိူၶ်ၵျးပ်ၶ်ပီမ့ႉ၊ မၢင် လိူဝ်းၵဝ်လိူၶ်သီႉပီၼၶ ၵ်တ်းပီမ့ႉၶဝ်ၵေႈမီးမီး။ ယွၶ်ႉလွင်ႈၶွင်ႈၶမ် ၵၶ်ၽေမ်းၶမေ်လိူဝ်းၶၶေ်ႉ ၼႄႈ လင်ႉလီႈတၢင်ႉၼၶေ ၵွပ်ႈသင်ထုၵ်ႉလီႈၵ်တ်း ပီမ့ႉတီးၵၶ်ဝႈၶဖ်ႉယဝ်ႉ။

ထ်ိင်ႈလွင်ႈၶၵ်ိုင်ႈၼတႉ ပၵ်းပီတီးၶဖ်ႉ ၵမ်ႉလွႆႈဝႈ လၵ်ႉၵဝ်တီႈၽွႆႉမႈ၊ မီးမႈလ်ိမ်ၵိူင်၊ လီး ၵ်တ်းသၢင်ႈပီမ့ႉတီးၵေႈ ၵွၵ်ႉပ်ၶ်ၽိုင်ႈမႈပေႊၵိူင်၊ ၵိူင်ယၢဝ်းမႈၶႄႉၼႄႈ ပေႊၶွႆႈလိုမ်း၊ သွၵ်ႈၵႃ

ၵေႃႉတွင်းဢိုမ်း၊ ၵေႃႉလၢင်းမေႃၶိူဝ်းၵုပ်ႉလၢတ်ႈၼၼ် ပေႃးမၼ်ယၢပ်ႇၼႄႈ ၶွႆးတွၼ်ႈၼႆႉ ပေႃးတေ သွၵ်ႈႁႃ လိပ်ႈၵိူၼ်းတူၺ်းလိူဝ် တေမီးၶေႃးၼႄႈသွင်ၶေႃးယဝ်ႉ။ ၵိုတ်းပိူင်ႇတီး ၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႈၵေႃႈ တေလိုၺ်ႁၼ်ဝႃႈ ပိူင်ႇတီး ၼၢ,လိၵ်ႈလိၵ်ႈ၊ ၼၢ,လိၵ်ႈလိၵ်ႈ ၸၢင်ႇပၼ်ႇပိူင်ႇတီးယဝ်ႉ။ ၵိုတ်းသင် ၼႄႈ လိၵ်ႈလိၵ်ႈၼႆႉ ပၼ်ႇမႃးပိူင်ႇတီးပေႃးၼႆလိူဝ် ႁွပ်ႈသင်လိၵ်ႈလိၵ်ႈၼႆႉ သမ်ႉၵမ်ႇသွင်ႉလိၵ်ႈ ၼိုင်ႈလႃႇ? ပေႃးၼႆလိူဝ် ႁွပ်ႈဝႃႈၶေႃႈၵၢမ်းတီးလိမ်ႁွၼ်ႉ ''လိၵ်''ၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႈ မၼ်းမီးမႃးတီးပွင်ႇ ယွႆႉၵၢင်ႈ၊ တူဝ်းလိၵ်မ်ႉတွၼ်း လုမ်ႇၵူႈၼႄႈ ၸၢင်ႇတၢင်ႇတၢင်ၶိုင်ႈသေ လွႆႉမႃးယဝ်ႉ။ လိၵ်ႈလိၵ်ႈ ၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႈ မၼ်းပွင်ႇဝႃႈ ''ပီ လိၵ်ႈပီ''၊ လိၵ်ႈပီ ထွၵ်ႇလိၢႆႈလိၵ်ႈႁူဝ်ပီၼႆႉ ၵူၺ်းသေၵမ်ႇၵႃႈ၊ ၵႂၢမ်းၵူၼ်းထဝ်ႈမိူဝ်ႈႁွၼ်ႉၵေႃႈ ဝႃႈဝႃႉ ''လိၵ်ႈလီပီလိၵ်''မိူင်းၵူၼ်း မူၼ်းလပ်း တၢင်းလိၢႆႈမႃးလၢ၊ ၶႃႈထွၵ်ႇၵွၵ်ႇပုတ်ႈ ပဝ်ႇလုတ်ႈတွင်းပၢၼ်ႇ ၶၢၼ်ႇထိုင်ၵိုတ်းၼႆလိၢႆႈမႃးယဝ်ႉ ပၼ်ပီးတီး-------ၼီႈယဝ်ႉ ၵိုတ်းၼႆသေၼႄႈသင်၊ မၢင်လိူဝ်းၵေႃႈ သမ်ႉဝႃႈ ''ပီလိၵ်ယႃႈထူး ၶႃႉလူးပုတ်ႈတၢ်ၼ်း ၵၼ်''ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းတမ်းၸွမ်ႇ (မီးၵျၵ်ႉၼမး) ၶဝ်မိူင်းႁွၼ်ႉၵေႃႈ ၶိုင်ႈပီၶိုင်ႈပွၵ်ႈ ပေႃးႁွတ်ႈ ပိူင်ႇ၊ လိၢႆႈငိၼ်းဝႃႈ လိၢႆ''ထၢမ်းၸွမ်ႇထၢမ်းလိၵ်''ၼႆၼႄႈသင်၊ မိူင်းၵၼ်ၵၢၼ်ႇၶပေႉ ပီလိၵ်ႈၶဝ်ၼႆ ၵေႃႈ ''ႁူးၶူပ်ႇလိၵ်ပုပ်ႇ၊ ႁူၵ်းၶူပ်ႇလိၵ်ပုပ်ႇ၊ လိၵ်ႈၵမ်လိၵ်ႈတၢမ်း''ၼႆၼႄႈသင်၊ ၶွႆးၵႂၢမ်းမၢၵ်ႇသိပ်း သွင်လိၵ်ႈတီးႁဝ်းၼႆၵေႃႈ လိၢႆႈမၼ်ဝႃႈ ''လိၵ်ႈလိၵ်ငဝ်ႈလၵ်းၼီး၊ လိၵ်ႈၵမ်လီႈၵတ်းၶေႃဝ်၊ လိၵ်ႈ သၢမ် မွၵ်ႇၵုမ်ႈၶၢဝ်လိမ်တူင်ႈ''ၼႆၼႄႈသင်၊ ၶွႆးပပ်ႉ လွင်ႈမၢၵ်ႇၵူပ်း လူၺ်ႈၶၢဝ်းၵတ်းပိူင်ႇတီး ၶေႃး လိၵ်ႈ(78)ၶၼ်ႈၵေႃႈ လိၢႆႈမၼ်ဝႃႈဝႃႉ ''လိၵ်ႈလိၵ် လိၵ်ႈၵမ် ၶမ်ႉၶၢႆးလူင်း ၵတ်းၶေႃ၊ ၽေႃးႁူမ်ႇ၊ ၶၼ်းႁုၺ်ၽူင်း ၼမးသွၼ်ႉႁွင်းၶေႃ၊ မွၵ်ႇလိၵ်ၵီး လွမ်းႁၢၼ်ႉလၢၼ်းၽေႃ တိမ်ႁူၺ်းလွီလႃး ၶၢဝ်း ၵတ်းပေႃႉသိမ်းၶဝ်ႈၷၢင်ၶေႃး ၵဝ်ႁွတ်ႈၶွႆးယွင်''ၼႆၶၼ်ႈၼႄႈသင်၊ တႃႇတွၼ်ႈၶိုင်ႈသမ်ႉ သိုပ်ႇ ဝႃႈထိင်ႈ ''လိၵ်ႈလိၵ်မိူင်းၽွင်းၵတ်း ၵူၼ်းၼႄ,ၵီႉပၼ်ဝတ်း ႁတ်းသိုမ်ႉလူးၵၼ်၊ မူလ်မွၵ်ႇ,ၶမ်ႉ ၶၢႆးတၼ် မိုတ်းၵုမ်ႈလူင်းမိူင်း၊ တူၺ်းပုမ်ႇ,ၶဝ်ႈႁွင်ၽိူင်းၼႆၵေႃႈ မီးၶမ်၊ ၵူၼ်းၵွမ်ႇမုၵ်းၽိူဝ်းႁၢင်း ၵိၼ်ၶဝ်ႈပုၵ်းတမ်'' ၼႆၵေႃႈ မီးမႃးလွင်ႈလိၵ်ႈလိၵ်ပီတီးႁဝ်းယူႇယဝ်ႉ။

ၶွႆးၵႂၢမ်းတႃႉၵၼ် မိူဝ်ႈၵူႈပွၵ်ႈၵေႃႈ မီးဝႃႉဝႃႈ ''မဵဝ်းသင် တူဝ်မၼ်းပၼ်ၵၼ်လိဝ် ႁူဝ်ၵိဝ် ၵွၵ်ႇသၢမ်လုၵ်ႈ လုၵ်ႈမၼ်းမီးသိပ်းသွင် လၢၼ်မၼ်းမီးသၢမ်ပၢၵ်ႇ,ႁူၵ်းသိပ်းလႃႇ?'' ၼႆၶၼ်ႈ ၵေႃႉ တွပ်ႇၵေႃႈ ထင်ႇတွပ်ႇဝႃႈ ''တူဝ်လိူင်ၵၼ်လိဝ် ႁူဝ်ၵိဝ်သၢမ်လုၵ်ႈ လုၵ်ႈမီးသိပ်းသွင် လၢၼ်သၢမ် ပၢၵ်ႇ,ႁူၵ်းသိပ်းၼႆႉ ၵမ်ႇလွတ်ႈမိူဝ်ႈၵူႈ, ႁူႉၵႃးပၼ်လၵ်းၼီးပီးတီး ပီးၶိုင်ႈသၢမ်ၶၢဝ်း သိပ်းသွင်ႁူဝ် လိၵ်ႈ ၶူပ်းသၢမ်ပၢၵ်ႇ,ႁူၵ်းသိပ်းလုၵ်ႈဝၼ်းၵျေႃး''ၼႆလိူဝ်းၼႆႉ လၢတ်ႈလွင်ႈပီတီး လိၵ်ႈတီးလိၵ်ႈလိၵ် ၵမ်းၶမ်ယဝ်ႉ။

ၶွႆးပပ်ႉထဝ်ႈၶူးမေႃလူင် ထဝ်ႈၵၢင်းသိုဝ်တၢ်မ်ႈဝႃႉ လွင်ႈၶေႃင်းၵဝ်ႈႁၢၼ်ႉၶၼ်ႈၵေႃႈ တီးၶိုင်ႈ

လီႈၵၼ် လွင်ႈလွႆႇတိုဝ်ႉထီႈဝီႉယူ,၊ ''လိဝ်လိဝ်လူမ်းပိဝ်မွႆႇတွင် ၵူႈလမ်းသၢင်ၶမ်းၼိူဝ်လွီ ၶေႃင်းၵွီ လပ်းၵ်ဝ်း ပီႈထီဝ်းႁွင်ႉလွမ်းထီင် – ၶဵႈထွၵ်,''ၼၼ်ႉၵေႃႈ လီႈၵၼ်လိူၼ်ပီႈမွႆႇ, လိူၼ်ၼိူင်ႈ ပီၼ်လိူၼ် ထီႈၼီယူ,ယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၼၼ် ပေႃးႁွတ်ႈထိုင်လိူၼ်ထီႈၼၼ် ပီၼ်ပီႈမွႆႇ,(ပ်ၵ်,ၶတိင်,)ပၵ်းပီႈတီး ''မွၵ်, ထီႈၵီႈ ပီမွႆႇ,တီး''ၼၼ်ယဝ်ႉ။ တူၺ်းၵဝ်မွၵ်,ထီႈၵီႈသေၵေႃႈ ႁူႉလၵ်းပီႈမွႆႇ,တီးလီႈယူ,ၼၼ်ယဝ်ႉ။

၆ႉ ပီမွႆႇ,တီး တေၵ်တ်းၵိုဝ်ၵ်တ်း?

လိူၼ်ထီႈ ပီၼ်ပီႈမွႆႇ,တီး၊ ပီႈမွႆႇ,တီး ပီၼ်လိူၼ်ထီႈၼၼ် ၵမ်းၼႆႉႁူႉပွင်,ၵၼ်လႅင်းၵၼ်မႃး တင်းၼမ်ယဝ်ႉသေတႃႇၵေႃႈ ၵပ်းၵႃႈလူၺ်ႈ လွင်ႈၵ်တ်းသၢင်ႈပီႈမွႆႇ,တီးၼတ်ႉ တိုၵ်ႉလီႈၵၼ်ပိူင်ႈယူ,။ ႁွပ်ႈသင်ၼၼ် ပီႈမွႆႇ,တီးၼတ်ႉ တိုၵ်ႉလီႈၵၼ်ပိူင်ႈယူ,ၼၼ်လိုၼ် ပီႈမွႆႇ,တီးၵေႃ,ထီႈၼႆႉ ပီၼ်ယၢၼ်,ၼင်ႈ ၽိူင်ႈၼိုဝ်းၵူၼ်းတီး ၵမ်,လွႆႈယၢၼ်,ၼင်ႈ တၢင်းယုမ်,ၽေ,သႃ,၊ ႁွပ်ႈၼၼ် တွၼ်ႈၼႆႉ လီလီႈႁူႉထိင်ႈ၊ ၵၼ်လႅင်းလီငၢမ်းသေယဝ်ႉ ပေႃးႁွတ်ႈလိူၼ်ထီႈပီႈမွႆႇ,တီး တီးၵဝ်းၵေႃ,ထီႈ၊ တီးၵေႃ,ထီႈ ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈ ပီၼ်ပီႈမွႆႇ,တီးၵၼ်ဝႃႈၶေၼ်ႉ ၵွၼ်တၢင်းသုတ်း တေလီႈပွင်,ပိုင်ႈဝီႉလင်,ထုၵ်,ယဝ်ႉ။ တေလီႈၵၼ် တီးၵဝ်း ၼတ,ၵေႃ,ထီႈပီမွႆႇ,တီးၼႆႉ မ်ၼ်ႈပီၼ်ဝၼ်းလိူၼ်သိပ်းသွင်လပ်း သုတ်ႉၶႃႉလႃႈလူး ဝၼ်း တီးလိူၼ်ထီႈမွႆႇ,ၼိူင်ႈဝၼ်းၶေၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဝၼ်းၶေၼ်ႉ တီးၵဝ်းၵေႃ,ထီႈ ၵၼ်ဝႃႈၶေၼ်ႉ (1) တီး ၵဝ်းပႂ်ႈထီႈ (2) တီးၵဝ်းလီၼ်ႈထီႈ (3) တီးၵဝ်းၵိၼ်ထီႈ ၼၼ် မီးသၢမ်ပိူင်ယဝ်ႉ။

တီးၵေႃ,ထီႈၼၼ်ႉ မ်ၼ်ႈဝၼ်းပီမွႆႇ, လိူၼ်ထီႈမွႆႇ,ၶမ်ႈၼိူင်ႈၶေၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးပီၼ်တီႈမိူင်းၶေႃ ၼၼ် လႂ်းယိင်းၶုၼ်ၶေႃင်းၶဝ် ပိူၼ်ႈပွႆႉထီႈ၊ ပိူၼ်ႈၵမ်,လပ်းၵမ်,ၶွၼ်း တႃ,ဝၼ်းၶေၼ်ႉ ဝီႉလွႆလီ လွႆငၢမ်း၊ လွႆသုၢင်,လွႆသိူဝ်းသေ ၵပ်ႉတွၼ်ႈပီမွႆႇ,တီးယဝ်ႉ။ ပေႃးႁူႉဝႃႈ ပီမွႆႇ,တီးလိူၼ်ထီႈမွႆႇ, လီႈၶဝ်ႈ မႃးၵေႃႈ ၶွႆးၶေႃလၼ်,မျွၵ်ႈ၊ လၼ်,ႁွင်ႈ သီင်ၶေၼ်ႈသီင်လင် ပေႃးလွတ်,တူဝ်ႈၶွႆးလေႃးဝီင်းယဝ်ႉ။ ၽွင်းႁူဝ်မိူင်းတုၵ်ႉၵျၢၼ်မႃး ငဝ်ႈၵိူၼ်းၶဝ်လုၵ်ႉလဝ်ႉသေ လွမ်းၶင်,ၽိင်ႈၵေႃ,ထီႈ ပီမွႆႇ,တီးမီးၶေၼ်ႉ လင်,ၵဝ်မီႉထီႈ(ၵိင်,မွၵ်,ႁွၼ်) မႃးပၵ်းသီပ်,ဝီႉ တီႈၶူင်ႉၶေႃႈၵိူၼ်းၶေႃႈယေး၊ ၶေႃႈၶေႃ၊ ၶေႃႈလုမ်း၊ ႁူဝ်ၶူဝ်၊ ၶူင်ႉဝီင်းၶဝ်ၵေႃႈ လီႈပၵ်းပၼ်လွၼ်ႉၵီႈ ၶေႃႈၶူင်ႉၵိူၼ်းယေးၼလႈ ၶူင်ႉႁူးဝီင်း (ၵၼ်ၶဝ်ႈ ၵွၵ်,)လိူဝ်းၶေၼ်ႉၵေႃႈ လပ်းဝီႉတူဝ်လိၵ်ႈတီး ဝႃႈ''ၵေႃ,ထီႈ ၽႃႇလီ ပီႈမွႆႇ,တီး''ၼၼ်ၵူႈၶူင်ႉဝီင်း၊ ၵူႈၶူင်ႉၵိူၼ်း၊ ၵူႈၶူင်ႉၶေႃယဝ်ႉၵေႃး။

7ႉ ပီႈမွႆႇ,တီးမိူဝ်းၶေႃႈ ၼလႈ ပုၼ်ႈၽွၼ်းၵၢၼ်တီး

ပီႈမွႆႇ,တီး ၵၼ်ဝႃႈၶေၼ်ႉ ပေႃးပီႈၵဝ်,ပူၼ်ႉၵူ၊, ပီႈမွႆႇ,တၢမ်းပုတ်ႈမႃး ၵဝ်းၵႃး ထုၵ်,ၵ်တ်းပွီး ၵိၼ်ပျေ, လိူၼ်ထီႈ။ ပႂ်ႈထီႈ၊ ၵိၼ်ထီႈ၊ လီၼ်ႈထီႈ။ လူ,တၢၼ်း၊ ၵႂ်,ႁွင်မွင်း၊ ၵူႈၼူၵ်ႉတူဝ်း၊ မူၼ်းပျေ, ၶင်,ၼၼ်ၵူၺ်းၼတ်ႉ ပုၼ်ႈၵၢၼ်ၽွၼ်းတီးၵဝ်း ဝၼ်းမိူဝ်ႈၼၼ်ႉ တေပီ,လီႈဝႃႈ တီမ်ထူၼ်ႈ

မၢၼ်ႇမ်ၼ်ႈ လိူဝ်ႈလွႆႈယဝ်ႉၼႄလူးႁွၼ်ႇ။ ပေႃးၵဝ်းပႆႇႁူႉထိုင် လွင်ႈပီႈမွႆႇတီး ၼႄႈ လၵ်းၼီႈပီႈတီး ၼၼ်ႉ မီးၶမ်ႇတွၼ်းသင်ၼႄ တၵ်းတေပႆႇတူၵ်းထုၵ်ႇ။ ႁွပ်းသင်ၼႄ ပေႃးၵမ်ႉႁူႉ လွင်ႈလၵ်းၼီႈပီတီး ဝီႉလီငၢမ်းလိုင် လွင်ႈၼတေႃႇတင်းပိုၼ်းတီး၊ လွင်ႈၶိုင်သၢင်ႈၵၢင်ႈပွင် တီႈၵဝ်းမူဝ်ႈႁွၼ်ႇ၊ မီးမႄးလိူင်ႉၵိုဝ် မူဝ်ႈလွႆ လီးလွႆၼႄ တေၵမ်ႇၸၢင်ႈႁူလီႈငၢႈငၢႈ။ ႁွပ်းၼႄ တင်းၵဝ်ပီၼႄ (2074)ၼီႈ လိူၼ်ထိုင် မွႆႇၶိုင်ႈဝၼ်း၊ လၵ်ႈၼီႈ ၵႂႃး သီငျႉ၊ ပီးမျႉၼႄဝီႉငဝ်းသေ ၶပ်ႉႁူၼ်တူၺ်းႁူ့ဝၼ်းလင်လိုင် တေ လီႈၵၼ်မႄး ပိုၼ်းဝၼ်းလင်ၵိုၵ်းပီးတီးယူယဝ်ႉ။

ပီးတီးတူဝ်(167)ၼီႈ၊ ၵေႇတီႇ(73)ၶၼ်ႉ ၶုၼ်မိူင်းၵုင်းပွင်ႇၼႄ လီႈႁူ့လွႈထိမ်ၵိုင်း သိုၵ်း ပၼ်ရေႃၶမ်းပူႉမုင်ႇတျႇရီႇ မိူင်းပူင်ႇ(မိူင်းပေႇ ၶိူဝ်းႁူၼ်းပိဝ်ႇၶဝ်)ၼႄၼႄႈသင်၊ တေႃႇမူဝ်ႈပီ (954)ၼီႈပီတီး၊ ၵေႇတီ(860) ၼွႆးတပ်ႉသိုၵ်းတီးၶၼ်ႉ ယင်းလီႈၵၼ်ၶိူဝ်းႁူၼ်းပိဝ်ႇၶဝ် မႄးၵၢပ်ႇ ၵၢၼ်သိုၵ်းဝီႉလူးႁွၼ်ႇ။ မူဝ်ႈပီးတီး(854)ၼီႈၶၼ်ႉ ၶုၼ်လူင်ၵူဝ်းလူဝ်းၾႃင်ၼႄ ၵုပ်ႉပိူင်ႇမိူင်း 'ၶေႃၼ်ႉလဝ်ႈ'မႄး ပဵၼ်ၵၼ်ႁိူဝ်ႈႁိူင်းဝီႉၼတႉၼတႉၼႄၼႄႈသင်၊ ပၢၼ်မွၵ်ႇၶၢဝ်မိူင်းမၢဝ်းလူင် ၵၼ် ပဵၼ်ၵၢပ်ႈမိူင်းမၢဝ်းၶၼ်ႉ ဝဵင်းတီးမီး(403)ဝဵင်း ၵၼ်ဝျႈၶၼ်ႉၼႄႈသင်၊ ၼွႆးပိုၼ်းလိူဝ်ႉတီးၼႄ လီႈၵၼ်တီးယၢမ်ႈႁိူင်းမႄးသၢမ်ၽဝ်ႇ၊ ပဵၼ်ပၢၼ်မိူင်းသူၶုၼ်၊ တီးလူင်ႁူၵ်းမိူင်း၊ ပၢၼ်မိူင်းၶွင်ၼသ သိပ်းသွင်မိူင်းတီးလူင်ၼႄႈ ပၢၼ်မိူင်းမိူင်းမၢဝ်းလူင် ၵဝ်ႈႁိုးၶေႃ ၵၼ်ဝျႈၶၼ်ႉၼႄ သင်ၵမ်ႇတူၺ်း ၼွႆးပပ်ႉပီးၼီးတီး တေၵမ်ႇၸၢင်ႈႁူႉလွမ်းလီႈ။

မူၼ်ၶင်ႇ မူဝ်ႈပီးလၵ်းၼီႈၵျႇလွႆႉ ပီးတီး(1983) (မ-သ1251)ၶၼ်ႉ ဝႃးလဝ်ႈၽျႉမိူင်း ယုၼ်း ၶိုၼ်ႈမႄးပွႆႉတိုၵ်းၵိင်းၵလီတ်ႈ ၵျႈတီႈမိူင်းတူၼ်ၶၼ်ႉ လဝ်ႈၽျႉယႃး လဝ်ႈမိူင်းတူၼ် ပႃႈ ၵမ်ႇပူၼ်ႉ၊ လဝ်ႈၶုၼ်ၶျေႈလိင်း လွမ်းတီႉလီႈၼႄႈ ၵဝ်လူင်းမူဝ်ႈမိူင်းမၢၼ်ႈၼႄႈသင်၊ ဝႃးမႄး လဝ်ႈၶုၼ်လိင်း မႄးၼတႇဝဵင်းၶဝ်ၵိမ်းၶမ်ႉယၢဝ်(မူဝ်ႈလီဝ်ၵၢမ်းယဝ်ႉ) ပႄႈႁွင်ႇလႄႈသိဝ်ႈလူင်ၶၼ်ႉ ၼႄႈသင် ပႄႈလွင်ႈၼတေႃႇတင်ႈဝဵင်းယဝ်ႉ။ ပီးလၵ်းၼီႈၵၢၵ်ႇလွႆႉၼႄႉၶင်ႇၵဝ်ႇ ၵိင်းၵလီတ်ႈမႄးၼတႇ ဝဵင်းလွႆယိဝ်ႈ(လႄႈသိဝ်ႈမွႆႇ) မိူင်းတီးပွတ်းႁွင်ႇ ပႄႈလၢၼ်းဝဵင်းသိၼ်ဝီ၊ တေဝျႈၽႅဝ်ႇၽျေႇသျႇၼႄငေႃႈ ပီးတီး(1991)ၼီႈ လၵ်းၼီႈၶူတ်းသီငျႉၶၼ်ႉ လဝ်ႈၽျႉသိၼ်ဝီႁွင်ႇ လဝ်ႈၶုၼ်သၢင်ႇတူၼ်းႁူင်း ၼတႇႁွင်းမူးသိၼ်ဝီယဝ်ႉ။ တေဝျႈၽႅဝ်ႇပိူင်မိူင်း ႁူ့မႄးၵပ်းသိုပ်ႇၼႄငေႃႈ ပေႃးၵပ်းၵႅႃႇတင်းမိူင်းၶိူဝ်းတီး ၼႄ လီႈၵၼ်တင်းပီတီးၶင်ႇၵဝ်ႇ။

မူၼ်ၶင်ႇပီး(1992) လၵ်းၼီႈၵၢပ်ႇမိတ်ႉ ၵိင်းၵလီတ်ႈသိုပ်ႇတၢင်းရထႃး မႄးထိုင်မေႇမိဝ်ႉ ၵီႇၶူဝ်ၵိုတ်ႈလွမ်း။ တေဝျႈၽႅဝ်ႇပႃးမိူင်းၼႄငေႃႈ ပီး(2025)ၶၼ်ႉ လဝ်ႈၽျႉသီပေႃႉ တင်းလဝ်ႈၽျႉ ယွင်ႁူၺ်ႈ တိူင်ႇပၢင်ႇၵုပ်ႇဢုမ်ၵၼ် လွင်ႈၵၢၼ်ဝၢၼ်ႈမိူင်း တင်းမိူင်းၵိင်းၵလီတ်ႈယဝ်ႉၼႄၼႄႈသင်။

ပီ(1960)လၵ်းၼီႈ ၶူတ်ႉလွႆႉ မသ(1228) လဝ်ႈၽျႉမိူင်းၶၢႆး တင်းလဝ်ႈၽျႉလႃးၶျႈ

ၽိတ်းၵၼ်ၼလႄႈ ၵဝ်သိုၵ်းတီးၶင်ႇၵၼ် ၵ်မ်ၵၼ်ၶဵၼလႄႈသင်၊ ၵိင်းၵလီတ်ႈၵေႃႉၶိူင်ႈ ႁွင်ႉဝႃႈ ‘‘ၵ်မ်ႇတိၼ်ႇသတ်ႉ ထုၵ်းတူဝ်းဝႃး’’ တၢင်တူဝ်ၵိင်းၵလီတ်ႈၶဝ် လုၵ်ႉတၢင်းမၢၼ်ႇမေႃႇသေ မႃးသေႃႇ သူၼ်း ၶၢင်၊ ၼၶ၊ တီး၊ ၵူၼ်းလွီၶဝ် ပ်ၼ်ၽေႃႇသႃႇၶရိတ်ႉလိူဝ်းၶဵႉၼလႄႈသင် တ်မ်ႈဝီႉၽိူဝ်ႇတီး တင်းသ်ၢင်ႈၼလႄႈ တႃႇႁူႉၶိုၼ်းငိူၼ်ႈတိုၼ်းၵဝ်ႇတီးၶၶၼ်ႉ ပေႃးၵမ်ႇႁူႉလၵ်းပၵ်းပီ ၼလႄႈလၵ်းၶိူဝ်ႈတီး ၶဵလိုင် ၵမ်ႇလၢင်ႈႁူႉၶိုၼ်းလီႈ ၵၼ်ဝႃႈၶၶၼ်ႉ ၶွႆႈသူင်ႇသင်ႇ ပီႈၶွင်ႉတီးႁဝ်းၶဝ်ၵူးၵေႃႉ လိူဝ်းယူႇ ၵူတီႈၵူးၶႄႉၶၶၼ်ႉ ႁၺ်ႈလီႈမၢတ်ႈမီၵူႇ ၶွႆးလွႆၽွႆမၼ်း လွင်ႈလၵ်းၶိူဝ်ႈပီႈမွႆႇတီးႁဝ်းသေ ၶိုင်သၢင်ႈ လွင်ႈလွပ်ႇႁႃလမ်းၶိုၼ်းပိုၼ်းတီး လွင်ႈပီတီး လိူၼ်တီး ဝၼ်းတီးႁဝ်းသေ ယုၵ်ႉယွင်ႈ ပွင်ႇၼၶတီႈ ပီႈၶွင်ႉတီးႁဝ်း လိူဝ်းတေၶိုၼ်ႈမႃး ဝၼ်းပီႈမွႆႇတီး ယူႇထ်ႂင်ႈၶိူဝ်းၶိူဝ်းၵူႈပီႈၶၶၼ်ႉသေၵမ်းၵေႃႈ။

ႁၺ်ႈပီႈၶွင်ႉတီးႁဝ်း မွႆႇသွႆလိုၼ်ႈသၢင်ႇလွမ်းလူၺ်ႈ ဝၼ်းပီႈမွႆႇတီးၶဵၵူႇၵူးၵေႃႉၵူႈၵူၼ်းသေ ၵမ်းၵေႃႈ။

* ၵေႃႉတၢင်ႇၽိုၼ် ‘‘လၢႆးၾိူႈ’’ (ဝ်ၢင်းၶမ်ႉတူႈ)
* လၵ်းၶိူဝ်ႈ-ၵၢႆးသီငႃႉ-မ်ၼ်ႈပီႈမႃႉ၊ ပီႈ 2074 ၶိူဝ်ႈ
  ဝၼ်းထီႉ (19) လိူၼ်ၶူဝ်ႇဝ်ၼ်ႇပႃႇ၊ ပီႈ 1979 ၶိူဝ်ႈ
* တီႈ (ဝၢၼ်ႈၶူဝ်ၵုင်၊ ၶူဝ်မုင်း၊ လေးဝ်ၢင်းၵျၵ်ႉၼမး၊ မိူင်းတီးပွတ်းႁွင်ႇ)
* ၵေႃႉၵ်ပ်းႁွမ်တွမ် - လွီသီႇလ

ပိုၼ်းဝီင်းၶမ်းလဝ်ႈမိူင်းၶၢၵ်း

လဝ်ႈလၶရေးၶေႃႈထုၼ်း၊ မိူင်းၶၢၵ်း

လိုဝ်ႈပပ်ႉ	-	ၡူႉလဝၢင်ႉမိူင်းၶၢၵ်း၊
ၽူႈတီမ်ႈငဝ်ႈတိုၼ်း	-	လဝ်ႈသြူႉတေႃႉ သၼ်ၶၢၼ်းၽွင်းသိၼ်၊
ၵျူႉယူႉပပ်ႉ	-	လီႈ(46)ပီ၊
ၽူႈတွင်းပၢၼ်ႉ	-	လဝ်ႈလၢင်းၵိၼ်ႉတျႉ ငလႈ လဝ်ႈလၢင်းလျႉရိၼ်ႉတ၊
ၽူႈၶိႈငၶပိုၼ်း	-	မူးသိူဝ်းသြူႉပိင်ႉရျႉ၊
ၽူႈလူၵ်းတီမ်ႈ(လိၵ်ႈပၢၼ်မွႆႉ)	-	လဝ်ႈလၶရေးၶေႃႈထုၼ်း၊ မိူင်းၶၢၵ်း။

ၵူၢမ်းၶမ်း

ဢီဝ်ႉၵပ်းလူၺ်ႈ ၡူႉလဝၢင်ႉပိုၼ်းမိူင်းၶၢၵ်းၵှဝ်းၶျႈၶိူဝ်ႉ ပီႈၶွင်ႉလိူဝ်းၵတ်ႉၶျၼ်ႉ လူင်ႉလိၼ်ႉ ပိုၼ်းၶဝ်ၶၼ်ႉ တေဝူၼ်ႉၵှၼ်ဝျႈ မၼ်းပီၼ်ၵပုမ်ႉၵူၺ်းၶိူဝ်သေတျႉငျေႈ မၢင်ႉတီႈတီႈၶိူဝ်ႉ မၼ်း သမ်ႉမီးဝီႉလၵ်းထၢၼ် မၼ်ႈဢိၼ်ႉဝီႉယူႉငတႉၶိူဝ်လိုင် မၼ်းပီၼ်မၼ်းမီးမျႈ လီမ်မိူဝ်ႈလူဝ်ႈပူႉပၢၼ် မွၼ်ႉၶိုင်မိုၼ်း ၵိတ်းပီၼ်ပိုၼ်း ပၢၼ်သိုပ်ႉပၢၼ်ၶိူဝ်ႉ ပုၼ်ႈတျႉၽူႈလီပ်ႈၵိၼ်း ၶူၼ်ႉၶျႉပိုၼ်းၶဝ် ငတႉ မၼ်းတေပီၼ်ၵၼ်ၵမ်ႉယၼ်လီႈယူႉၵၼ်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ၊ ႁွပ်ႈၶၼ် ၵၼ်ပီၼ်ပပ်ႉပၢၼ်ၵဝ်ႉ လေႈသျ ၶမ်ႉၵူၢမ်းယၢဝ်း လဝ်ႈၽွင်းသိၼ် လင်ႉၵျႉလူင်ၶၼ်ႉ ၶင်ႉၵိုဝ်လုၵ်ႈၶွင်ႉပွင်ႈပီ၊ ၵၢပ်ႈ ပၢၼ်ယၢမ်းလီဝ် ပေႊတေရူႉမေလူလိၵ်ႈလီၶၼ်ႉ လင်ႉလီႈႁုပ်ႈယေႊ လူၵ်းၵွၵ်ႉမွၵ်ႉမျႈ ၶင်ႉ ၶိူဝ်ယဝ်ႉ၊ ၵၼ်ပီႈၶွင်ႉသူင်ပႊလ်ႈသေ ၵိတ်းၵွၵ်ႉမျႈၶိူဝ်ငျေႈ မီးယူႉတင်းၶမ်၊ ၵူၺ်းၵျႈ မၢင်တီႈ မၢင်လ်ႈၶိူဝ်ႉ တင်းၵၼ်ပိူင်ပီၼ် တီႈမိူင်းႁဝ်းမီးယူႉၶိူဝ်ႉ မၼ်းသမ်ႉပိၵ်ႉပိူင်ႈ ၵိႁၢင်ႉၵၼ်ဝီႉငလႈ ၶင်ႉၵိုဝ်ပီႈၶွင်ႉႁဝ်းၶဝ် ပေႊတေလီႈလၢမ်းရူႉ ၶူၼ်ႉၶျႉလီႈ ၵၼ်တူၵ်းထုၵ်ႉမိၼ်းလွင်ႈမၼ်း ၶၼ်ႉ လင်ႉလီႈတၢင်ႉငၶမေႊၶင်ႉၶိူဝ်ယူႉယဝ်ႉ။

ယၢမ်းၶၼ်ႉ ၽိၢႉတင်းဝၼ်းၵွၵ်ႉၶူင်း မီးမိူင်းၶိုင်ႈရွင်ႉဝျႈ ႁိတာရဝပပ္ပတ္တ လဝ်ႈၶုၼ် လူင် ရွင်ႉဝျႈ သောသောသသၿမ္ဗသိဒ္ဓိသီရိသိသ သေ မေႊလဝ်ႈဢၢယသီၵိ မီးလုၵ်ႈယိင်း လိုဝ်ႈဝျႈ ငေႊထိင်မျိင်၊ ပီၼ်ၶိူဝ်းမူးသိူဝ်း။ ႁွပ်ႈၶၢင်းၶိူဝ်ႉ ၵျၢင်ႈလီၶျႉငလႈ ၶုၼ်တၢင်ႉမိူင်း တင်းၶမ် ၵွၼ်ၵၼ်မျႈယွၼ်းၶၢင်း ၵမ်ႉၽွမ်ႉငလႈ လီႈပီၼ်သိုၵ်းတိုၵ်းၵၼ်။ ၵူၼ်းသိုၵ်းမူး

သိူဝ်းလဝူဝ်းလသူဝ်းၶဝ် ၶိုၼ်းတွပ်ႇတိုၵ်း ၵမ်ႇၼပ·လီႈၼလႈ လီႈပႃႈမႃးယူႇ ၸႂ်ႇတူၵ်းၶူင်း လဝူဝ်း မႃးၼတ,ဝၢၼ်ႈတၢင်းတူၵ်း၊ လသူဝ်း ၼတ,ဝၢၼ်ႈတၢင်းၵွၵ်ႇ၊ ဝၢၼ်ႈလမ်ဢၼ်၊ ပေႃးလီႈမႃးတူဝ် ထူၼ်ႇ(ၸၵ်း)ၶႅၵ်ႈ ၼၸမ်ႉ,ဢၼ်ၼလႈ လင်,ႁွင်·ဝႃႈ ‘‘ၵႅႃးၸၵ်း’’ မီးထိုင်ယၢမ်းလဵဝ် မီးၸႂ်ႇႁွင်, မိူင်းပဵတ်,လၵ်းယူႇ,ယဝ်·။

ၶဝ်ယူႇ,ႁွႆ,လိူင်·ၶႅ မၢၵ်ႈမီးမႃးယဝ်· ၶွႆႈႁဵတ်းပွႆးလူႇ,တၢၼ်းၶႅသေ ႁဵတ်းတူၼ်ႈတၢင်းလူႇ, လေႈၶဝ် တေၵမ်ႇ,ၵုမ်ႇၼလႈ လီႈၵူႇ,သိုဝ်·လေႈ ၶူႈပိူၼ်ႈႁဵတ်းပၼ်လေႈၶဝ်ၼလႈ ဝၢၼ်ႈၶၼ်· တေႃႇ,ယၢမ်းလဵဝ် ႁွင်·ဝႃႈ ‘‘ဝၢၼ်ႈလၢင်ႈလေႈ’’ၶႅ·ယဝ်·၊ မီးၸႂ်ႇ,ၵွၵ်ႇ,ဝဵင်းမိူင်းၶိူး မွၵ်ႈသီ,လၵ်း ယဝ်·၊ လုမ်းလူၼ်လူင်လုမ်းၶိုင်ႈ ႁဵတ်းလူၼ်သေ ယူႇ,ဝီ·ႁင်းၶဝ် ဝၢၼ်ႈၶိုင်ႈ၊ ဝၢၼ်ႈၶၼ်· ႁွင်·ဝႃႈဝၢၼ်ႈႁွင်းႁိၼ်ၸိူၵ်ႇ၊ ႁွင်းႁိၼ်ၸိူၵ်ႇ,ၶႅ· မီးၸႂ်ႇ,တၢင်းၵွၵ်ႇ,မိူဝ်းတွႆႈဝဵင်း ယူႇ,တေႃႇ,ယၢမ်းလဵဝ် ယၢၼ်ၵိမွၵ်ႈပဵတ်,လၵ်းၶႅ·ယဝ်·၊ ပေႃးၶဝ်ၵူႇ,လူၼ်လီႈမႃး ၸိုၼ်းတွင်းၶူဝ်းၶွင်သေ မႃးမူၵ်းသိူင်, ၸင်ဝီ·ၼလႈ တီႈၶၼ်ႈ မီးဝီ·ၶမ်·မေႃႇ,ၸိုၼ်း ၶမ်·မေႃႇ,တွင်း လွႆသဵင်ၶႅၵ်ႈ လိုဝ်ႈသဵင်မၼ်း မီးတေႃႇ,ယၢမ်းလဵဝ်၊ လုမ်းလူၼ်လူင်ၶၼ်· လီႈၶၢဝ်,မူးသိူဝ်းၶဝ် တေႁဵတ်းပွႆး မႃးႁၢလေႈၶၼ်· သေ လၵ်·ငွႆးမိူဝ်းလွမ်းတၢင်းလင် လွမ်းမိူဝ်းလူၼ်ၶဝ်။ မူးသိူဝ်းသွင်ဝၢၼ်ႈၵႄႈ တိုၵ်းၶိုၼ်းယူႇ, ႁွပ်ႈၵ်ိင်းၵမ်,ငမ်,ဢၼ်ၼလႈ လီႈၵွၼ်ဢၼ် ပႃႈၵွၵ်ႇ,ဝၢၼ်ႈသေ ၵူႇ,တဵတ်,သွၵ်·ယူႇ, တီႈၶွႆးထူၼ်, လူင်တီႈၶိုင်ႈယဝ်·။

ထဵင်ႈၶွႆးထူၼ်,လူင်တီႈၶိုင်ႈသမ်· မီးတင်းလုမ်းၸုင်သၢင်,သီႈၶဝ်လီၢလီၢယူႇ,ဝီ·။ ၶဝ်ၶႅ· မေႃၸၢၼ်,သႃင်း ႁဵတ်းပဵၼ်ႁူၼ်းၵႄႈလီႈၼလႈ ၶုၼ်သၢင်,သီႈၶၼ်· ၸၢၼ်,ႁဵတ်းႁူၼ်းသေၼလႈ လၢဝ်းၶွႆးထူၼ်,ႁွႆ,ႁွတ်ႈ တီႈဝဵင်းၶိုင်ႈၶၼ်· ႁွင်·ဝႃႈ ‘‘ႁႃသၢၶေႃဂရ’’ယဝ်·၊ လိုဝ်ႈၶုၼ်မိူင်း ႁွင်· ဝႃႈ ‘‘သီရိသုထမ်,မ’’ ၼလႈ မေးၶၢင်းဝႃႈ ‘‘ဂီလၢယၶ’’ မီးလုၵ်ႈယိင်းႁွင်·ဝႃႈ ‘‘သၢသီသုထၶ မျၶၼ်တႃ,’’ ၶႅသေ ၵူႇ,ရႃးဢၼ်ယဝ်· ႁွပ်ႈၶဝ်မီးပၢၼ်ၵွၼ်ဝီ·ၼလႈ လီႈၵူပ်·ၵူႈဢၼ်။ မီးမႃး လုၵ်ႈလီးၵေႃ·ၶိုင်ႈ လုၵ်ႈၶဝ်ၶႅ· ႁွပ်ႈဝႃႈၵူႇ,ၵိူတ်,မ်ၼ်ႈ တီႈၼၵႈလွႆသီ,လုၵ်ႈ မီးဝီ·ၶၼ်·ၼလႈ လင်,တေတၢင်,ပၼ်လိုဝ်ႈ ဝႃႈ‘‘လဝ်ႈလတုရမ်,ၸ’’ၶႅယူႇ,ယဝ်·၊

လဝ်ႈလတုရမ်,ၸၶႅ· ယႂ်ႇ,မႃးတၢၼ်,တၢၼ်, ပေႃးၼမႈၵဝ်ၵူႇ, သွၼ်တၢင်းမေႃ တီႈသြူ, လဝ်ႈရသေးသေ ႁဵတ်းၵူႇ,ပႃး ၶဝ်ႈသွမ်းၸၵ်းသွမ်းၶိူဝ်·ၵိ,။ လဝ်ႈရသေးဝႃႈ လုၵ်ႈၵေႃ·ၶႅ· တေ မီးၸုင်းၵၢမ်,ၼတ·ၼတ·ၼလႈ ပေႃးဝႃႈၵဝ်ပိုတ်,ၵုပ်းသွမ်းၶႅ ၸၵ်းသွမ်းၶိူဝ်·ၵိ,ၶၼ်· တေပဵၼ် တူဝ်သေ မိၼ်ၵွၵ်ႇ,ၵူႇ,၊ ၵိ,ၶၼ်· မိၼ်ၵူႇ,တူၵ်းတီႈလွႆၵႄႈ တေလီႈၼတ,ဝၢၼ်ႈမိူင်းသေ တေ ပဵၼ်ၶုၼ်တီႈၶၼ်ႈၶႅယဝ်·။ ပေႃးမႃးပိုတ်,ၵုပ်းၵႄႈ ၵိ,ၶၼ်· မိၼ်ၵူႇ,တူၵ်းမ်ၼ်ႈ တီႈၵၢၼ်ပဵၼ် မူးသိူဝ်းလဝူဝ်း လသူဝ်းၶဝ် ပႃႈလူၼ်သေ မႃးသေႃ·မူၵ်းယူႇ, တီႈပႃ,ထူၼ်,။ ၶုၼ်သၢင်,သီႈၵႄႈ

လွႆႉႁွႆႈတၢင်းမၼ်း ၽၢၼ်ႇၵႃႇတူၼ်းမူးသိူဝ်းသေ ၶဝ်ႈမႃးတီႈပၢင်ၶဝ်သေ ထၢမ်တူၺ်းၵၼ်။ ၶဝ် ၵေႃႉဝႃႈ တီႈမူးသိူဝ်းၵဝ်ႈၼႆႉ လီႈၶၢမ်ႇတင်းလူၼ်လူင်မႃးလူၼ်ၼလႈ လီႈယၢပ်ႇမိူၼ်ႈလွႆႉ။ တီႈသူလဝ်ႈ သမ်ႉ လွင်ႇပဵၼ်ၼႆ။ တီႈၵဝ်ႈတေႉ ၵမ်ႇမီးသင် ပိူၼ်ႈႁူဝ်လဝ်ႈၶုၼ်ၵဝ်ႈၼလႈ ၵတ်းယဵၼ်ယူႇ။ ပေႃးပဵၼ်ၼႆ တီႈၶုၼ်သူၶၼ်ႉ လွင်ႇမၼ်းမီးလုၵ်ႈ ပေႃးမၼ်းလဝ်ႈမီးလုၵ်ႈ ၵဝ်ႈတေႁူႇပၢင်းမႃး ၵႃႇတူၼ်ႈၶုၼ်ၵူဝ်ႈ ဝႃႈၼႆသေ ႁူႇပၢင်းမႃး။ လဝ်ႈလတုရမ်ၽၼလႈ လုၵ်ႈၼွင်ႉတၢင်းမၼ်း ၵွၼ် ၵၼ်မႃးတိုၵ်းလိူပ်ႈပဵတ်ႈ လုမ်းလူၼ်လူင်ၶၼ်ႉသေ လုမ်းမူးသိူဝ်းလဝူဝ်းလသူဝ်းၶဝ်ၵေႃႈ ၵွၼ် ၵၼ်ၵႃႇတူၼ်းပၼ်ႁၢင်ႈႁေႃသေ ၼတႃႇဝၢၼ်ႈၼတႃႇမိူင်း။ တီႈမိူင်းၶၼ်ႉ လဝ်ႈလတုရမ်ၽ ၵေႃႉမႃး ၵွၼ်ၼတႃႇၼလႈ ႁွင်ႉဝႃႈ "မိူင်းလတုရမ်ႇၽ"ၼႆယူႇယဝ်ႉ။

ဝဵင်းၵဝ်ႇၼႆႉ မီးတၢင်းၽိူဝ်ႇၵွၵ်ႇမိူဝ်းၼိူဝ် ဝဵင်းမိူင်းၼၼ်ႈ မွၵ်ႈလဵတ်းလၵ်းပဵတ်ႇလၵ်းၼႆယဝ်ႉ၊ လဝ်ႈၶုၼ်ၼႆႉ ပီႇမီးၶၢဝ်းမေႃးၼလႈ ႁိုင်မႃးတၢၼ်ႇတၢၼ်ႇ တီႈဝၢၼ်ႈမူးသိူဝ်းလဝူဝ်းၶၼ်ႉ ႁၢမႃး ႁူၵ်းၵေႃႉသေ တင်းဝၢၼ်ႈမူးသိူဝ်းလသူဝ်း သမ်ႉႁၢမႃးႁူၵ်းၵေႃႉ ပဵၼ်ၶၢင်းႁၢင်ႈလီ တၢႇသိပ်းသွင် ၵေႃႉသေ ၵႃႇတူၼ်းပဵၼ်လဝ်ႈၶၢင်းသိပ်းသွင်ယဝ်ႉ။ လဝ်ႈလတုရမ်ၽ ၵုပ်ႉပိူင်ႇဝၢၼ်ႈမိူင်း ပဵၼ် ၵၼ်ၵတ်းယဵၼ်လိူၼ်ႈသၢႇယၢႇဝီႉၼတႃႉၼတႃႉယဝ်ႉ။

ၵမ်းၼႆႉ ၶိုၼ်ႈၼၶလွင်ႈမိူင်းဝသဝရျႃး၊ ၶုၼ်ဝသဝရျႃးၼႆႉ မီးဝီႉၼွင်ႉယိင်းၵေႃႉၼိုင်ႈ ႁွင်ႉ ဝႃႈ "တၼ်တီယၵ်ႉၶ"၊ ၽိူဝ်းသွင်တူဝ်ၼႆႉ ပီႇမီးၵေႃႉႁွမ်းၶၢင်းသေၵေႃႉ ၼိုင်ႈလိူၼ်ၼိုင်ႈပွၵ်ႈ ၶဝ် ႁူႇၵၼ်ႇတေႃးသြုႇရသေႉ ႁွင်ႉဝႃႈ "ဝိလူလပႃ"၊ တီႈႁိမ်းႁွျင်းလဝ်ႈရသေးၶၼ်ႉ သမ်ႉမီးဝီႉၶမ်ႉ ၼွင်လူင်လုၵ်ႈၼိုင်ႈ၊ လဝ်ႈၶုၼ်သိဂျႃး လူင်းမႃးၽၢၼ်ႇၽုၵ်ႇဝီႉ မွၵ်ႇမူဝ်သၢမ်သိပ်းတူၼ်ႈ ပၼ်ႇ မူၼ်းသေ ၵၢင်မၼ်းတူၼ်ႈၼိုင်ႈ ၵၼ်ၵုပပၢတ်ႈသၼ်ႇထေ ၵမ်ႇၶၼ် သံသေတလသၼ်ႇ ထေႇသေ သႂ်ႇဝီႉၼလႈ တူၼ်ႈၶွႆးဢၢင်ၶၼ်ႉ ယႂ်ႇလိူဝ်ပိူၼ်ႈသေ မႃးပၼ်ၽၼ်လဝ်ႈရသေး၊ မၼ်း လဝ်ႈႁူႇၵဝ်မႃး မီးဝီႉတင်းၶၢင်းၵွၼ်ႇၵေႃႉၼိုင်ႈ၊ ႁွပ်ႈဝႃႈ ၵွၵ်ႇမႃးၶွႆးမွၵ်ႇမူဝ်ၼလႈ လင်ႇႁွင်ႉဝႃႈ "သုဝၼ်ႇၶပေတုမ်ႇမႃ"ၼႆယဝ်ႉ။ ယႂ်ႇမႃးတၢၼ်ႇတၢၼ်ႇ ႁွပ်ႈဝႃႈလဝ်ႈရသေး ၼလႈ ၶၢင်းယိင်း ယူႇတီႈလဵဝ်ၵၼ် ၵမ်ႇသၢင်ႇထုၵ်ႇၼလႈ ၶုၼ်ဝသဝရျႃး လင်ႇယွၼ်းၵဝ်တီႈလဝ်ႈရသေးသေ ၵဝ်မိူဝ်းၵႃႇတူၼ်းလုၵ်ႈလၢင်းမၼ်းယဝ်ႉ ၶိုၼ်းတၢင်ႇပၼ်လိုဝ်ႈဝႃႈ "သုဝုၼ်ႇၶပေတုမ်ႇမႃ လၼ်ႇတ မုၵ်ႈၶီ"ၼႆယူႇယဝ်ႉ၊

မေႃတၢၵ်ႈၶဝ်ဝႃႈဝီႉ ပေႃးၵဝ်တင်းၽိူဝ်းၶင်ႇၵၼ်ၶိုၼ်းၼႆႉ တေၵမ်ႇလီ၊ တေလီႈၵဝ် တင်းၶုၼ်ႁူၼ်း လင်ႇတေလီၼႆၼလႈ ၶၢင်းၽိူဝ်းလၼ်ႇတမုၵ်ႉၶီႇၼႆႉ ႁွင်ႉၵဝ်တင်းၵမႃတ်ႈၽိူဝ်း ၵေႃႉၼိုင်ႈသေ မႃးတင်းမိူင်းလတုရမ်ႇၽ၊ ၶင်ႇႁိုဝ်တေလီႈၶုၼ်ႁူၼ်းၶၼ်ႉ ၵဝ်ရၢၼ်ႇပရိယေႇ ၽၢၼ်ႇၵႃႇတူၵၢင်ၶမ်းသေ မႃးယူႇတီႈၶွႆးသူၼ်။ မိူင်းလဵင်းမႃး လီႈႁုၼ်ၵၢင်ၶမ်းၼလႈ လဝ်ႈၶုၼ်

ၸတုရမ်ႉၾ ၵိဝ်ႉတၢင်းႁူၼ်းၶဝ် ဝိတ်ႉလွမ်ႉရွပ်း လမ်းတီႇၵၢင် ၵၢင်ၵွၵ်ႉတၢင်းၽွႆႇၵေႃး ၵေႃႇ ၶၼ်ႇ တေလီးလမ်းတီႇ ဝႃးၶဝ်ၼေလႈ လိုဝ်ႈၵမ်ႉ,လေ, ၵၢင်ၶမ်းၶၼ်ႇ ၵွၵ်ႉ,ၵူၢ,တၢင်းလဝ်းၶုၼ် ၸတုရမ်ၾ ၼလႈ မၼ်းလဝ်းၵေႃး လမ်းလွမ်းၵၢင်တိဝ်းတိဝ်း ရွတ်းၵူၢ,တီႇၶွႆႇထူၼ်ႉ,လိုဝ်ႉ ရှိုဝ်ႉ ၵေႃးရှိုဝ်ႉ ၶဝ်းၵေႃးတွင်ႉမီးၶျေ,ၼလႈ ၵိုတ်းမျႉသေ လူၼ်းလိုဝ်းႈ။ ၵမ်းၶၼ်ႇ ၶၢင်းၽိုး လၼ်, ၽၢၼ်ႉ,ၶိတ်းၶၢင်းၽိလွီၵိုၼ်း ၶၢင်းလီလီသေ ၵဝ်ပုၼ်းတၢင်းၵျေ,ၶဝ်းတဝ်းၶမ်ႉယဝ်ႉ မုၼ်းလူးမၼ်း လဝ်းႈ။ မၼ်းလဝ်းၵေႃး ယွၼ်းၵိၼ်ႉ၊ ၶၢင်းၽိုးၶၼ်ႇ သမ်ႉဝႃးပေႃးၵမ်ႉ,ၵဝ်ရဝ်း ရိုတ်းမေးလူၼ် ပူၼ်းတၢင်းသိၼ်း ၵမ်ႉ,ပၼ်ၵိၼ်ႉ။ ႁွပ်းမၼ်းလဝ်းတွင်ႉမီးၶျေ,ၵုၼ်းလုၼ်းၼလႈ ယွမ်းၽွမ်ႉႁူးလွင်း လွင်းယဝ်ႉ။ ၵိၼ်ၵိမ်ႉ,သေ ပုၼ်းၵၼ်မုၼ်းတီႇၶွႆႇမိုင်းၶိုၼ်းယဝ်ႉ။

ႁွပ်းဝႃးလီးပၼ်ၶျေးမၼ်းၵိၼ်ႉ,ဝီႉယဝ်ႉၼလႈ ၶၢင်းၽိုးၽၢၼ်ႉ,ၶၼ်ႇ ပီၼ်တီးယူ,မေးလူၼ် ၶိုဝ်ၶၢင်းသိပ်းသွင်ၶဝ်ယဝ်ႉ။ ရှိုင်မုၼ်းတၢၼ်ႉ,တၢၼ်ႉ, ႁွပ်းဝႃး ၶၢင်းၽိုးၽၢၼ်ႉ,ၶၼ်ႇ ရိုတ်းၶဵင်, ပဵင်,ၼပႉမုၼ်း ႁူးလွင်းလွင်းၼလႈ ၶဝ်ၶၢင်းသိပ်းသွင်ၵေႃး ဝႃးဝႃးလျ,လျ,ပၼ်မၼ်းၶိုၼ်း။ ၶၢင်းၽိုး ၽၢၼ်ႉ,ၶၼ်ႇ ဝူၼ်ႉဝႃး ပေႃးၵဝ်ၵမ်ႉ,တၼ်းၵွၼ်တၢင်းၶဝ်ၼတႉ ၵမ်ႉ,လီးၶဝ်ယဝ်ႉ။ ထိုင်မုၼ်းၵၢင် ၶိုၼ်း လၼ်,ပဝ်,ၵျ,ထျ,သေ ၵူၢ,ၶွၵ်းၵဝ်မၢၵ်ႉ,တျၶဝ် သိပ်းၵီတ်းၶၢင်းယဝ်ႉ ထိုင်ၶၢင်းၵမ်းလိုၼ်း သုတ်း တၼ်းလီးၶွၼ်လီဝ်ၵူရ်း ႁွပ်းဝႃး ၵုသူဝ်,ၶၢင်းရိုင်းၼလႈ ၵဝ်တိုၼ်ႉ,ပဵတ်းႈ။ ပေႃးယဝ်ႉ ၵဝ်မိုဝ်းဝီႉ တီးမိုင်းၽိုးသေ ၶိုၼ်းမုၼ်းၶွၼ်းယူ, တီးရိမ်းလဝ်းၵျေၶမ်းယဝ်ႉ။ ထိုင်မိုင်းလိဵင်းမုၼ်း ၶၢင်းသိပ်းသွင်လိုဝ်းၶၼ်ႇ ၵမ်ႉ,ရၼ်တျ။ ၶၢင်းၽိုးၽၢၼ်ႉ,ၶၼ်ႇ လၼ်,ၶၢဝ်ႈဝႃး ၶဝ်ၶီႇ ပီၼ် ၼမႈၽိုဝ်ႉ ၶွၵ်းၵိၼ်မၢၵ်ႉ,တျၵၼ်ၶီၼလႈ လဝ်းၸတုရမ်ႉ,ၾၵေႃး လိုပ်းၶဝ်ၵွၵ်ႉ,ဝၢၼ်းမိုင်းသေ ၵူၢ, ယူ,တီးထမ်းၶၢင်းသိပ်းသွင်ၶၼ်ႇယူ,ယဝ်ႉ။

ၵမ်ႉ,ရှိုင်ၵမ်ႉ,ၶၢၼ်း တီးၶဝ်ၶၢင်းသိပ်းသွင်ၶီႇ လပ်းပုၼ်းဝီႉတွင်ႉႁူးၵေႃႉၼလႈ ထိုင်ၵိုတ်, မုၼ်း ၵမ်ႉ,လီးလိဵင်ႉ၊ မီးၶၢင်းလိုၼ်းႁူရ်း လီးလိဵင်ႉ၊ ပီၼ်ႁူၼ်းလီးၵွၼ်ႉ၊ လိုဝ်းတီၢၶၼ်ႇၼတႉ ၵၼ်ပီၼ်ႁူၼ်းလုမ်းၶဝ် ၵမၢတ်းၶၼ်ႇ,တီသိၼ်, ၼလႈ ၵမၢတ်းၵျူ,လွှ,ၶဝ် ၵဝ်ၾၼ်ဝီႉ တၢင်း ၶျေးထမ်းၶၼ်ႇသိၼ်းယဝ်ႉ။ လုၵ်းၵွၼ်ႉ,ၶီႉၵေႃး လဝ်းၶုၼ်ၵိၼ်း ၵဝ်ၶမ်ႉသီ,တျ,လိုမ်းသိၼ် ၵၢပ်,ပၼ်သေ တၢင်,ပၼ်လိုဝ်းဝႃး ‘‘တေ,ဝၵုင်,မျ,ရ’’ၶီယဝ်ႉ၊ ဝီးသေၶၢင်းသိပ်းသွင်ၶဝ် ၵွၵ်ႉ,မိုင်းယဝ်ႉ လဝ်းၶုၼ်ၶဝ် ၶိုၼ်းၵဝ်ထိၼ်း ၶၢင်းမေးရှုၵ်းၵေႃႉ၊ ၶဝ်ၶီႇ ႁွပ်းၵမ်ႉ,တွပ်,ၵမ်ႉ, လျ, ၶၢင်းၽိုးၽၢၼ်ႉ,ၼလႈ လွမ်းၵၼ်လီးသေ မီးမုၼ်းလုၵ်းရၢင်းၽွႆႇမၼ်း၊ ယွႆ,မုၼ်းၵျးသုင်မုၼ်း ရိုတ်း လီၼ်းတေျ,မၢၵ်ႉ,ၶိမ်းလွမ်းၵၼ် တၢင်းလုၵ်းၵွၼ်ႉ,တၢင်,ၵေႃႉ၊ သုမ်းပူၼ်းႁူးဝၼ်း၊ ရိုတ်းၶၼ်ႇ ယၢမ်းၶၼ်ႇ လဝ်းလီးတေ,ဝၵုမ်,မျရၵေႃး ၼလ,ၼလ,လီၼ်းလီၼ်းသေ ရွတ်းမုၼ်းၶွႆႇဝိၼ်း တီး လုၵ်းၵွၼ်ၶဝ် တေျ,မၢၵ်ႉ,ၶိမ်းႈ။ ၶဝ်းတေျ,ပၼ် ၵၼ်ပီၼ်လုၵ်းလဝ်းၵျေၶမ်း ၵၼ်သုမ်းပူၼ်း

ယူႇၶၼ်ႇ ၶိုၼ်းငေႃႉပိူၼ်ႈႁူႉဢမ်းငလႈ ၶဝ်လိုဝ်ႈၶၼ်ႇ ဝႃႈတီႈလဝ်ႈလီး သူတေႃႇပၼ်မၢၵ်ႇဢိမ်း ၶဝ်းငေႃႉပိူၼ်ႈၼႆႉ သူတေၵၢဝ်သူးၵီႈသၢင် လဝ်ႈလီးဝႃႈ "ၶဝ်းတေၵၢဝ်ၶႃႇၶဝ်ႈ တႃႇသိပ်းသွင် ၶႃႇႁူလ်း" ၼႆငလႈ ၶဝ်ၵေႃႈ ပၼ်သေ လီႈမႃးယဝ်ႉ ၵဝ်မိူဝ်းလႅင်ႉငမႈၶဝ်၊ ပႃႈၶဝ် ၸဵတ်းၼႆ ႁူႈဝၼ်းယဝ်ႉ။

ၸဵတ်းၼႆ ဝၼ်းယၢဝ်းႁိုင်မႃး ၶေႃးၽီးၽႃၶ်ႇၶၼ်ႇ ႁူႉယဝ်ႉၵေႃႈ တႃႇတေပဵၼ်ၸဵၼ်ၵဝ် ၼႆႉ တင်းၵိုတ်းထိင်ႈယူႇ ပူၼ်ႉၶင်ႇၼႆယဝ်ႉ ၶျူးလဝ်ႇၵဝ်းၵၢဝ်လဝ်ႈလီး ပၼ်ၵိၼ်ပၼ်ယဵမ်ႉ လွမ်းလွႆႈႁူႈလွင်ႈလွင်ႈငလႈ လဝ်ႈလီးၵေႃႈ မိုတ်ႈငေးမႃးလွီးလွီးယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃးဝၼ်းၼိုင်ႈ ၶေႃး ၽီးၽႃၶ်ႇၶၼ်ႇ လၢတ်ႈတီႈလဝ်ႈလီးတေႇဝုမ်ႇမျႃ ဝႃႈ "တီႈပူႇသူလုင်းသူၵေႃႈ ၵဝ်ၵမ်ႇလီႈ မိူဝ်းၵၼ်ႇတေႃးၵေႃႈႁိုင်ယဝ်ႉ၊ လုၵ်ႈၵဝ် တၢင်တူဝ်ငမႈၶဝ်းသေ မိူဝ်းၵၼ်ႇတေႃးတႃႉ" ၼႆငလႈ လဝ်ႈလီးၵေႃႈ ၽွမ်ႉသေ လၵ်ႇတေႁၢင်ႈၵျၼ်းပၼ် တင်းမႃႉလူမ်းမိၼ်သေ တဵမ်ႈသၠႇပႃး တင်း လိၵ်ႈဝႃႈ "မိူဝ်ႈလဵဝ် ၶႃႈၶွင်ႉယိင်း သူင်ႇမႃးပၼ်ၽၵ်းဝၢၼ် တီႈပီႈၵၢႆႈၶဝ်း ပေႃးႁွတ်ႈၵၢင်ၶမ်ႈ ႁွႆႈၵိၼ်ၵၢင်ၶၵ်ႉ၊ ပေႃးႁွတ်ႈၵၢင်ၶၵ်ႉ ႁွႆႈၵိၼ်ၵၢင်ၶမ်ႈတႃႉ" ၶင်ႇၼႆသေ ၵဝ်ႁွႆးပၼ်တီႈၶျေးမႃႉသေ ပွႆႇၵူႈယဝ်ႉ။ လဝ်ႈလီးၵေႃႈ ၶီႇမႃႉမႃးတင်းႁိုင် ႁွပ်ႈႁူၼ်ႉဝီႉငလႈ လၢင်ႇတေလူင်းလိုဝ်ႈႁိုဝ်ႉတီႈလွီ ၵၼ်မီးဝီႉၶမ်ႉမေႃႇၵွၼ်ႇသေ ၶွၼ်းလၢၼ်ႈ တီႈၶိုဝ်မၢၵ်ႇၷိၼ်ၶျေႈပဵင်းၶၼ်ႇသေ လပ်းႁူႇ။

တီႈငတႉမၼ်း ၶမ်ႉမေႃႇၵွၼ်ႇၼႆႉ မၼ်းပဵၼ်တီႈလဝ်ႈရသေးၵႃႇလၢယ မႃးသုၵ်ႈတိၼ်။ ပေႃးဝႃႈႁူႇၶျသွမ်းမႃးယဝ်ႉ မႃးသုၵ်ႈတိၼ်မၼ်းလဝ်ႈတႃႇသေႇ။ ထိုင်မႃးဢမ်းၼႆႉ ၵၢင်ႈတေမႃး သုၵ်ႈတိၼ် သမ်ႉမႃးၶၼ်မဵၼ်ႈ တင်းလီးမၢဝ်ႇၵွၼ်ႇၵေႃႉၼိုင်ႈ ၶွၼ်းလပ်းဝီႉသေ တီႈၶိမ်းၶၼ်ႇ သမ်ႉမီးပႃးတင်းမႃႇ၊ တီႈၶျေးမၶၼ်ႇသမ်ႉ လီႈၶၼ်ပႃးလိၵ်ႈၶွီးဝီႉငလႈ လဝ်ႈရသေး လင်ႇၵဝ်လူ တူလ်း။ ပေႃးဝႃႈႁူႉလွင်ႈမၼ်းယဝ်ႉ လဝ်ႈၶုၼ်ဝသဝၶျေႊၼႆႉ ပေႃးၵိၼ်ၶိုဝ်ႉလီးၵွၼ်ႇၼႆႉငတႉ မၼ်းတေတူၵ်းငရီးၵိုဝ်ႈၼႆႉ ဝႃႈၼႆသေၵမ်ႇၵႃး မိူဝ်ႈမၼ်းလဝ်ႈႁူႇတုင်းသွမ်း တင်းမိူင်းဝသဝ ၶျေးၶၼ်ႇ ႁူႉၶၼ်ဝီႉ ၶုၼ်ၽီးၼႆႉ မၼ်းမီးလုၵ်ႈၵိပ်းလႅင်ႉ ၶၢင်ႈလီဝီႉၵေႃႇၼိုင်ႈငလႈ လင်ႇၶိုၼ်း တိမ်ႈဝႃႈ "ၶႃႈၶွင်ႉယိင်း မႃးယူႇတီႈမိူင်းႁူၼ်း မီးဝီႉလုၵ်ႈလီးၼႆႉ ပေႃးႁွတ်ႈၵၢင်ၶမ်ႈ ႁွႆႈၸဵတ်း ပၼ်မင်ႇၵလႃႇ တင်းလုၵ်ႈပီႈလီးၶဝ်း ၵၢင်ၶၵ်ႉ။ ပေႃးႁွတ်ႈၵၢင်ၶၵ်ႉ ႁွႆႈၸဵတ်းပၼ်မင်ႇၵလႃႇ ၵၢင်ၶမ်ႈ" ၼႆသေ ၶိုၼ်းၵဝ်ႁွႆးပၼ် တီႈၶျေးမယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶၼ်ႇငလႈ လွီၶၼ်ႇၵေႃႈ ပိူၼ်ႈလင်ႇႁွင်ႉဝႃႈ "လွီငမႈတဵမ်ႈ" ၼႆ တေႃႇထိုင်ယၢမ်းလဵဝ်ယဝ်ႉ။ လွီငမႈတဵမ်ႈၼႆႉ မီးတင်းၵွၵ်ႇဝဵင်း ယၢၼ်ၵီမွၵ်ႈ ၶႃႈႁူၵ်းလၵ်းယဝ်ႉ။

လဝ်ႈလီးၵေႃႈ တိုၼ်ႇမႃးယဝ်ႉ သိုပ်ႇၶၢဝ်းတၢင်း လင်ႇတေႁွတ်ႈႁူႇတီႈမိူင်းၽီး၊ ဢမ်း ၶၼ်ႇ ၶုၼ်ဝသဝၶျေႊၵေႃႈ လီႈႁူႉၶၼ်လိၵ်ႈၶၼ်ႇယဝ်ႉ ၵဝ်ၶေႃးသုဝုၼ်ႇၶပေတုမ်ႇမျႃႇ လၼ်ႇ

တမုၵ်ႈသီ, ၵူပ်ႉၵူႈပၼ်ၵၼ် တင်းထဝ်ႈထီးယဝ်ႉ၊ ၵ်ႃတ်းၼႆ ယူႇၵူႊႁိုင်မႃးတၢၼ်ႇတၢၼ်ႇ, ထဝ်ႈထီး ဝႃႈ ပၼ်ႈၵၢၼ်ၵူၼ်ႉၶႄႇၼလႈ သိုဝ်ႈၼလ,သိုဝ်ႈလၢဝ်းၵ်ႃတ်းၼႆ ၶွင်းမေးမၼ်းထဝ်ႈ ၵွၼ်ႇၵူႊၼလ, တီး ၶိုင်ႈယဝ်ႉတီးၶိုင်ႈ ႁွတ်ႈၵူႊ,တီးၶႂ်ႈသူၼ်ႇၵူးယၢၼ်ႇ,ၶၼ်ႉ လီႈၵျၼ်တင်းမၢၵ်ႇ,တု သွိ့ဝီႉၶၼ်ႉ ၼလႈ ထၢမ်တီးမေးၶွင်း ၶွင်းၵေႃး လၢတ်ႈၼၶလွင်ႈမၼ်းယဝ်ႉ လၵ်ႉလွမ်သေ ၵဝ်သုံ,ဝီႉၶႂ်ႈ ထူင်မၼ်းထဝ်ႈ ၵ်ႃတ်းၼႆ၊ လီႈၵူႊ,ၵျၼ်ထိုင်ႈ ၵႃးပၼ်ႈၶိူင်ႈၵတ်ႉၶ်ၼ်ႇ,ၽိူဝ်းၶဝ်ၼလႈ ဝၢၼ်ႇၵူႈလွင်ႈ လွင်ႈ ၶမ်ႉသီ,တု, ၵၢင်,သီၢလွႆလိုဝ်းၼႆ ထဝ်ႈထီးလၵ်ႉလွမ်သေ ၵဝ်ဝီႉသိူင်ႈယဝ်ႉ ၵဝ်မူၵ်း သိူင်,ဝီ တီးလပ်ႉလပ်ႉသေ သမ်ႉလၢတ်ႈထိုင်ႈဝႃႈ ႁဝ်းၶွႆႈၵ်ႃတ်းပွႆးၵိၼ်ၵျေႃ,ပၢင်လဝ်ႈၵၼ် ၽိူဝ်းၶဝ် ၼတ ၵွၼ်ၵၼ်ၵိၼ်တေႉၵိၼ်ဝႃႈ ထဝ်ႈထီးၼတ ၵ်ႃတ်းၵသူၢင်,ၵိၼ်သေ ထွၵ်,ပိတ်ႈၵ်ႃတ်းၼႆ ၽိူဝ်းၶဝ်မဝ်းလဝ်ႈ ၵမ်,ႁူႉတူဝ်ၵၼ်၊ ယၢမ်းၶၼ်ႉ ထဝ်ႈထီးထင်,ၶ်တ်ႈၵူႊ,ၵဝ် ၵၼ်ၵဝ်ဝီႉၶိူင်ႈ ၶူဝ်း ၵတ်ႉၶ်ၼ်ႇ,ၽိူဝ်းၶဝ်ယဝ်ႉ သီ,မမၼ်းထဝ်ႈသေ မႃးၶိုၼ်းတင်းလင်ယဝ်ႉ။ ထဝ်ႈထီးၵွၵ်,မိူင်း ၽိူဝ်းၼႆ ပၼ်ႈၶႄႈမိူင်းတေလိူင်း၊ မိူင်းလိူင်းမႃးယဝ်ႉ ၽိူဝ်းၵၼ်ၵေႃႉပွႆႉသူၼ်ႇၶၼ်ႉ ၵူႊ,တူၺ်းတီး သူၼ်ႇယဝ်ႉ ၵမ်,လီႈၵျၼ်ၶိူင်ႈၶူဝ်းၶဝ်ယဝ်ႉၼႆ လွႆလမ်ၶႄႇ,ၵႃးလႃး ၵျၢင်ႈၵ်ၼ်းတပ်ႉသိုၵ်းၽိူဝ်းၵၢင် ၵျၢဝ် လုမ်းၶိုင်ႈၼလႈ လုမ်းလိူၼ်ႈၶိုဝ်လိၼ်လုမ်းၶိုင်ႈ လိုပ်ႈလမ်းလွမ်းထဝ်ႈထီးၵမ်းလိူဝ်ယဝ်ႉ၊

လုမ်းမိၼ်ၵၢင်ၵျၢဝ်ၶၼ်ႉ ဝီးၶႄႇ,ၼလႈ ထမ်တေၶိုတ်းထဝ်ႈထီး၊ ထဝ်ႈထီးထင်,ၵဝ်ဝၢၼ် လၢပ်,ထၵျူ, ဝိုတ်ႉသုံ,ပၼ်ၶဝ်ၼလႈ ၶႄးၽိူဝ်းၶဝ် ၶၢတ်,ယၢတ်,တူၵ်းသိူင်း၊ တီးလုမ်းလိူၼ်ႈမႃး ၶိုဝ်လိၼ်ၶၼ်ႉ ၵဝ်ဝၢၼ်ၶမ်ႉ ပတ်ႉသုံ,ၼလႈ ပၼ်ၵူႊ,ၶွင်လူင် ၽိူဝ်းၶဝ်လူမ်ၶမ်ႉတီ။ ၵဝ် ဝၢၼ်ၽိူဝ်း ပတ်ႉသုံ,ထိုင်ႈၼလႈ ၵဝ်ၽိူဝ်းမိႈၽိူဝ်းၶဝ်သေ ၵၼ်ၵ်ိုင်းၶဝ်ၵေႃး ၵေ,မႃးတိၵ်းတိၵ်း၊ ၵမ်း လိၼ်းမႃး ထဝ်ႈထီး ၵဝ်ဝၢၼ်လွႆ ပတ်ႉသုံ,ထိုင်ႈၼလႈ ပၼ်တူၼ်းလွႆသုင် ၼၵျႉဝီႉၼလႈ ၽိူဝ်းၶဝ် ၵျူဝ်ႉၶႄႇ,ပူင်ၶိုင်ႈ၊ ၵ်ိုင်းၵေ,ၶႄႇ,ၵေႃးပူင်ၶိုင်ႈၼလႈ ၶမ်,ယွမ်းၵၢၼ်ႉသေ ၵိုတ်းပိတ်ႈတီးလွႆၶၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၶၼ်ႉ တေႃ,ထိုင်ယၢမ်းမူဝ်ႈလိူဝ် ပူၼ်ႈထင်,ႁွင်ႉဝႃႈ ''ၶွင်လူင်ဝၢၼ်ႈမိႈ'' ပေႃးမူဝ်ႈ လိူဝ် ''လွႆၽႄး''ၼႆ မီးဝီႉယူ, တၢင်းထုင်ႉဝၢၼ်ႈထိတ်, လၢင်းသိူဝ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵ်ႃတ်းၼႆ ပေႃးဝႃႈထဝ်ႈထီးတေ,ဝၵုမ်,မျရ ႁွတ်ႈမႃးတီးထမ်ႈ ၵၼ်ၼမႈၶဝ် ပႃးၶဝ် မီးယူ, ၶၼ်ႉ ထင်,ၵဝ်မၢၵ်,တျၶဝ် ၶိုၼ်းမႃးသုံ,ပၼ်သေ ၵဝ်ၶမ်ႉသီ,တု,ႁူတ်းပၼ်ယဝ်ႉၵေႃး ၶိုၼ်း လိူင်းလီမႃးၵူႈၵေႃ,ယဝ်ႉ၊ လီႈမႃးယဝ်ႉထိတ်းဝၼ်း ၶွင်းသုဝၼ်,ၶပေတုင်,မျ, ထၼ်,တမုၵ်ႉသီ, ၵေႃး လွႆတိတ်းထဝ်ႈၽူဝ်ၶွင်းၼလႈ ၵၢင်ၶိုၼ်းမႃး လၵ်ႉလွမ်သီ,တင်း မွၵ်,မိၼ်ၽႄႉပၢၼ်းရထား သေ မႃးလူးတီးထဝ်ႈထီးယဝ်ႉ။ ႁိုင်မႃးတၢၼ်ႇတၢၼ်ႇ, ထဝ်ႈထီးပႃးတင်းမေးၶွင်းမၼ်းသေ ၶိုၼ်းမူဝ်းတီးႁေႃ၊ ယဝ်ႉၵေႃး ထၢမ်ဝႃႈ ''ၼမႈႁဝ်းၼႆ ပၼ်ၶွင်းၽီလွႆၵိုၼ်းၼတႉႁ်ုႉ''ၼႆၼလႈ ၶွင်းၽိူဝ်းၶၼ်ႉၵေႃး တွပ်,ဝႃႈ ''လွႆႈၼတႉၵူဝ်ႈ'' ၶင်,ၼႆယဝ်ႉၵေႃး ထဝ်ႈထီး မႃးယၢၼ်းသီၢၵူင်

ၵၼ်လီႈမႃးၶၢဝ်ႇၼႆလိုၼ် ၶေႃးၾိင်ႈလွႆငိုၼ်း ၵၼ်ဝႃႈၶၢဝ်ႇ ၵိုင်ႇၵၢင်ႇၵဝ်တူဝ်မၼ်း သူပ်းမၼ်း ရူဝ်မၼ်း ယႄႈမႃး၊ ငႄးငေႃႈ ၵွၵ်ႈမႃးၼင်ႈ ထဝ်ႈထဵး ၵၢင်ႈတေတၢပ်ႇပၢတ်ႈသီၵူၼ်ၶၢဝ်ႇ ၸိူဝ်းမၼ်း တီႈၼၼ်ႉ ၶေႃးၾိူဝ်းထင်ႇတွင်းပၢၼ်ႇဝႃႈ ‘‘ယၢႇပေတၢပ်ႇသေၵမ်း ပေႃးလုၵ်ႈၵဝ်တၢပ်ႇၼၼ်ႉ ၵႂႃႇပၢႆၾိူဝ်း ၶဝ်း တေတီႈတင်းမူတ်းၵူႈၵမ်ႈၵႃး ၵၼ်ပၢႆမေးထဝ်ႈ ၶေႃးသုဝၼ်ႇၶပေတုင်ႇမႃႇ ထၼ်ႇတ မုၼ်ၸီႇၶၢဝ်ႇငေႃႈ တေတီႈပႃးယဝ်ႉ’’ ဝႃႈၼႆၼင်ႈ ထဝ်ႈထဵးငေႃႈ ၵမ်ႇတၢပ်ႇသေ လႆႇၶေႃးၾိူဝ်း ၶၢဝ်ႇ မူဝ်ႈၵူႈၶိုၼ်းမိူင်းၾိူဝ်းၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၢဝ်ႇ ထဝ်ႈထတုရမ်ႇၾငေႃႈ ၵၼ်မၼ်းလီႈၾိတ်း ၵူႈၶၢဝ်ႇ ဝူၼ်ႇလွမ်းလႆႇၵမ်ႇလီသေ တေၶႂ်ႈၶိုၼ်းႁွင်ႉၶေႃးသိပ်းသွင်ၶဝ် မႃးတီႈႁၢင်ႈႁေႃသေတ ၶဝ်သမ်ႉၵူႈၵႃႉတ်း ၼမႈၼၢႆးၶႃဝ် တီႈထဝ်ႈရသေးၵႃႇလႃႇယၶၢဝ်ႇသဵင်ႈသဵင်ႈၼႆယဝ်ႉ။

မိူၼ်ၶဝ်ႈ ထဝ်ႈထဵးလီႈမႃး ဝၢၼ်ၵတ်ႉၸၢၼ်ႇတင်းၶမ်ၶၢဝ်ႇငေႃႈ ၵဝ်ၵူႈဝီႉတီႈလွႆ ၾိူဝ်ႇ တၢင်းၵွၵ်ႈထမ်ႈ ၶေႃးသိပ်းသွင်ၶၢဝ်ႇၼင်ႈ တေႃႇထိုင်ယၢမ်းလဵဝ် ႁွင်ႉဝႃႈ ‘‘လွႆၵူးယဵၼ်ႇ’’ ၼႆငေႃႈ မီးယူႇၼတႉယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈၶေႃးသိပ်းသွင်ၶဝ် ၵွၵ်ႈၵူႈၵႃႉတ်းၼၢႆးၶႃဝ်သဵင်ႈယဝ်ႉငေႃႈ ထဝ်ႈထတုရမ်ႇၾ ထင်ႇတေၵဝ်ဝၢၼ်ႈမိူင်းၼႆႉ ၵၢပ်ႈပၼ်တီႈထဝ်ႈတေႃႇဝုမ်ႇမႃႇရ ၵုပ်ႉပိူင်ႇ သေ ၵွၵ်ႈၵူႈၵႃႉတ်းရသေးယဝ်ႉ။ ထဝ်ႈတေႃႇဝုမ်ႇမႃႇရ ၼင်ႈ ၶေႃးသုဝၼ်ႇၶပေတုင်ႇမႃႇ ထၼ်ႇ တမုၵ်ႉၸီႇၼႆႉ ထင်ႇတေမီးမႃးလုၵ်ႈထဵးၵွၼ်ႇငေႃႉၼိုင်ႈ ႁွင်ႉဝႃႈ‘‘ယၵ်ႉၶထၼ်ႇတဝုင်ႇမႃႇရ’’၊ မိူဝ်ႈ ၵႃႇယူႉထဝ်ႈ တိုၵ်ႉလီႈထၢတ်ႈၶူပ်ႇၶၢဝ်ႇ ၵၼ်ပၢႆပေႃးၼမႈသွင်ထဝ်ႈ လီႈသဵင်ႈၵၢမ်ႇၵူႈယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၢဝ်ႇ ၵၼ်ပၢႆၼမႈထဝ်ႈထဵး ၵၼ်ၵူႈၵႃႉတ်းၼၢႆးၶႃဝ်ၶၢဝ်ႇ ထင်ႇတေမႃးၶိုၼ်းတီႈႁၢင်ႈႁေႃ ၵႃႉတ်းပၢႆတီႈတိူင်ႇပၢင်ႇၵုပ်ႇၵူဝ်းၵၼ် တင်းၵမၢတ်ႈၶၢဝ်ႇတီႉသိင်ႇ ၼင်ႈ ၵျေႃႇလွႃႇၶဝ်သေ သိုပ်ႇပုတ်ႈၶေႈၵၢၼ်ဝၢၼ်ႈမိူင်းဝီႉယူႇယဝ်ႉ။

ယၢမ်းမိူဝ်ႈၶၢဝ်ႇ ၼမႈထဝ်ႈၶုၼ်ထမ်ႇမိၵ မိူင်းငေႃးလိယ ၵၼ်ႁွင်ႉဝႃႈ ‘‘သုဝၼ်ႇထိတ်ႉ တဂလျႃႇၶ’’ၶၢဝ်ႇ ထပ်းတၢင်းပၢႆလူင် ယူတ်းယႃငေႃႈၵမ်ႇၸၢၼ်းၼင်ႈ လီႈငိၼ်းၶႃဝ်ႇဝႃႈ မိူင်း ထလုရမ်ႇၾၶၼႆႉ မီးဝီႉယႃႈယႃဂတ်ႉၸၢၼ်ႇ တင်းၶမ်သေၵမ်ႇၵႃး မီးပႃးမွၵ်ႇၵမ်ႇထဝ်ႈၵမ်ႇတီႈ ၼၼ်ႉၼင်ႈ ၶႂ်ႈလီႈယႃႈယႃၶၢဝ်ႇ မႃးယႃပၼ်ၼမႈမၼ်းၶေႃႇၼင်ႈ ထင်ႇၵုပ်ႇၵၼ်ဝႃႈ ပေႃးႁဝ်းတေ ၵူႈယွၼ်းၵဝ်လီလီၼတႉ တေၵမ်ႇပၼ် ႁဝ်းလူဝ်ႇလီႈတိုၵ်းၵဝ်ၵူႈၵမ်းဝႃႈၼႆသေ ႁၢင်ႈသိုၵ်းမႃး တိုၵ်း မိူင်းထတုရမ်ႇၾၶၼႆယဝ်ႉ၊ ယၢမ်းၶၢဝ်ႇ ၵမၢတ်ႈသွင်ငေႃႉငေႃႈ ၵဝ်ၵၢၼ်ၵဵင်း ႁပ်ႉတိုၵ်း သေတ ႁွပ်ႈၵဵင်းၵမ်ႇတၢၼ်ႇၵၼ်ၼင်ႈ လီႈၵွၼ်ၵဝ်ထဝ်ႈၼၢႆး ၼင်ႈ ထဝ်ႈထဵး ပီႈၵူႈသေႃႉ မူၵ်ႈတၢတ်ႉဝီႉ တီႈၶႂ်ႈထူၼ်ႇယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၢဝ်ႇ လုမ်းထဝ်ႈၶုၼ်ထမ်ႇမိၵၶဝ် သွၵ်ႈတဝ်ရႃႇ ယႃႈ ဂတ်ႉၸၢၼ်ႇၼင်ႈ မွၵ်ႇၵမ်ႇထဝ်ႈၵမ်ႇတီႈ ၵၼ်ဝႃႈၶၢဝ်ႇ ၵမ်ႇရၼ်ၵမ်ႇရႃးလႃးလႃးၼင်ႈ ထင်ႇ ၵူႈရူပ်ႉဝူၼ်းလၵ်းလိမ်ငေႃႇၼိုင်ႈ လၢတ်ႈႁင်းၶဝ်ဝႃႈ ‘‘ယႃႈယႃဂတ်ႉၸၢၼ်ႇၼတႉ မီးယူႇ၊ မွၵ်ႇၵမ်ႇ

ထဝ်းကမ်ႇတႃၼတႉ ကမ်ႇမီးလႄးလႄး၊ ကမ်ဝိၼ်းဂူၼ်းခူင်းဂၢင်ၼဵႉ ပေႃးဝႃးဂိုတ်ႇယဝ်ႉ ရူႉဂႃးတေလီး ထဝ်း လီးပီၼ် လီးတႃ၊ ဂူးဂေႃႉယဝ်ႉ”ၼဵယဝ်ႉ။ လဝ်းခုၼ်ထမ်ႇမိဂဂေႃး ခဝ်းလွႆသေ လင်ႇ, တေလွႆႉဂူၼ်း ဂွႃႇရွင်ႉ ခုၼ်ခဝ် ဂူၼ်းမိူင်းခဝ် ရွႆးခိုၼ်းမႃးတီးမိူင်းသူသိူင်းသိူင်း။ ရဝ်းကမ်ႇရိူတ်း သင်ယဝ်ႉ ပၼ်ဂွႃမ်းမၼ်းဂိူၼ်ႇၼင်ႇၼဵငလး ခဝ်ဂေႃး လင်ႇကွၼ်ဂၼ်မႃးခိုၼ်း တီးၼွႆးမိူင်းသိူင်း သိူင်းယဝ်ႉ။

ဂမ်းၼခေၼ်ႉ လဝ်းခုၼ်ထမ်ႇမိဂ လင်ႇတေရွင်ႉကဝ် လဝ်းၼီး လဝ်းလႃၼ်ငလး ကမႃတ်း သွင်ဂေႃႉယဝ်ႉ လႃတ်းဝႃး “မိူဝ်းလိူဝ်ဂိင်းဂျူဝ်ႇမိူင်းသူ ငလး ဂိင်းဂျူဝ်ႇခုၼ်သူၼဵႉ သုတ်းသိူင်း ယဝ်ႉ သူလူဝ်ႇကွၼ်ဂၼ်ဂွႃႇ ငတႇဝၢၼ်းငတႇမိူင်းထိူင်းမွႆႇမွႆႇ၊ တႃႇသူတေဂွႃႇငတႇထိူင်းၼဵႉ ရွႆး မၼ်း ပီၼ်ရူဝ်ကိူင်လွႆ တိၼ်ယၼ်ၼမ်ႉ လင်ႇတေခိုၼ်းယွႆႇဂတ်းယၢၼ်ယဝ်ႉ၊ ဝီးၼဵႉမႃး သင်ဝႃး တီးမိူင်းသူ မီးမႃးလွင်းသုၵ်ႉယုင်းၼဵဂေႃး ယွၼ်းတၢင်းလွႆးထိမ် တီးရဝ်းမႃးတ” ၼဵသေ ခိုၼ်းဂူး သိုၵ်းခဝ် မိူဝ်းဂွႃႇခိုၼ်းမိူင်းခဝ်ယဝ်ႉ။

ဂမ်းၼခေၼ်ႉ ဂေႃႉပီၼ်လဝ်းၼီး လင်ႇတေကွၼ်ကဝ်ဂူၼ်းဝၢၼ်းဂူၼ်းမိူင်းသေ ငတႇထိူင်း ဝၢၼ်းမိူင်းမွႆႇမွႆႇ ရူဝ်ကိူင်လွႆ တိၼ်ယၼ်ၼမ်ႉၼခေၼ်ႉယဝ်ႉ။ မိူင်းလုၵ်းၼဵႉ ဂွပ်းပိူဝ်းဝႃး လဝ်းၼီး ကွၼ်ရူဝ်ငတႇတင်းငလး လင်ႇရွင်ႉဝႃး “မိူင်းၼီး” ၼဵ ယူႇတေႃႇရၢၼ်ႉယၢမ်းလိူဝ်ယဝ်ႉ။ မိူဝ်း ၼခေၼ်ႉ ကၼ်ပီၼ်လဝ်းလီးကွၼ်ႇ ယၵ်ႉခလၼ်ႇတဂုမ်ႇမႃရဂေႃး ကႃႇယူႉတိုၵ်ႉလီးသိပ်းပီဂူရွင်း ငလး ပီႇပႃးရိူတ်းခုၼ်မိူင်းလီး၊ လူးကဝ်လဝ်းၼီးငလး ကမႃတ်းခဝ်သေ ပွင်သၢင်းဝၢၼ်းမိူင်းဝီႉ ယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၼခေၼ်ႉ တီးမိူင်းဝသဝရေးခဝ်ဂေႃး ၼပေႉတူရွင်းဂျူဝ်ႇဂိင်းဂူၼ်းခဝ်ၼဵႉ ကူၼ်းဝီႉငတႉ ငတႉသေ ဂျူဝ်ႇဂိင်းၽီးခဝ် သမ်ႉသုင်ဝီႉငလး ခဝ်တေမႃးတွပ်ႇတၢၼ်းခိုၼ်း ကၼ်မိူဝ်းပူၼ်ႉမႃး ကၼ်လီးလူႉသုမ်းလိူဝ်းၼခေၼ်ႉၼဵငလး ၽီးခဝ်ကွၼ်ဂၼ်ရွတ်းထိုင်မႃး ၼွႆးဝိင်းမိူင်းၼီး ဂမ်းလိူဝ် ယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃးလီးဝိၼ်းသိူင်ၽီးခဝ် ရူၼ်ႉရိုၼ်ႇတိုၼ်ႇသိူင် ခဝ်းဝိင်းမႃးဂေႃး ဂူၼ်းမိူင်းၼဵႉ ပီၼ် ကၼ်တူဂ်းလွႆလွႆတိုၼ်ႇဂၼ်သေ လိၼ်းပႃးၽွႆႇၽွႆႇမၼ်းမၼ်းယဝ်ႉ၊ ကမႃတ်းၼခေၼ်ႇတီသိင်, ငလး ကမႃတ်းဂျေႃႇလွႃႇဂေႃး ၼတ်းကဝ်လဝ်းၼီး ငလး လဝ်းလႃၼ်ခဝ် ကွၵ်ႇဝိင်းဝီးဝီးသေ ဂွႃႇသေႃႉ တိတ်ႇယူႇ တီးၼွႆးထိုၼ်ႇၼခေၼ်ႉယဝ်ႉ။ လိူဝ်းကၼ်လၼ်းဂၼ်းလိတ်းသိဝ်းဂေႃး လွတ်းတၢင်းတႃ သေ လိူဝ်းကၼ်ကမ်ႇပႃးလွတ်းလီးၼဵဂေႃး လီးၶႃမ်ႇတၢင်းၽီးခဝ် မႃးသၢတ်းရမ်တႃ ယၢတ်ႇဂိၼ် ယႃႉဂိၼ်ကူဂ်ႇလိုတ်း ပေႃးလိင်ဂွႃႇတင်းမိူင်းၼဵယဝ်ႉ။ ၽီးခဝ်ယႃႉၼိူဝ်ႉဂူၼ်းသေ ဂွႃႇသုၵ်းၼိူဝ်ႉ သုၵ်းတိၼ်သုၵ်းမိူဝ်း တီးၼမ်ႉၼွင်ၼခေၼ်ႉ ပေႃးမိၼ်ၶိဝ်းဂွႃႇသိင်းငလး ၼွင်ၼခေၼ်ႉဂေႃး ယၢမ်း ၼခေၼ်ႉ ရွင်ႉ“ၼွင်ၶိဝ်း”ၼဵသေ ယၢမ်းလိူဝ်ငတႉ ရွင်ႉ“ၼွင်ဂိဝ်း”ၼဵယဝ်ႉ။

ကၼ်လႃတ်းဂွႃႇမိူဝ်းဂီး လဝ်းၼီးငလးလႃၼ် ကိဂ်ႇပႃးကမႃတ်းခဝ် မိူဝ်းသေႃႉပီးတိတ်ႇ,

ယူႇတီႈၶွႆးထိုၼ်ႇၶၼေၼ်ႇ ၸၢင်ႈၶိုၼ်းဝူၼ်ႉမ်ၼ်ႈ ၵၼ်လဝ်ႈၶုၼ်ထမ်ႇမိၵ သင်ႇလႃတ်ႈဝိႉၶၼေၼ်ႉ ၼၼ်ႉလႄႈ ၸၢင်ႇတေတမ်ႈလိၵ်ႈ လွင်ႈၽိူဝ်ႈၶဝ် မႃးယၢႉဝဵင်းၶဝ်သေ ၸွႆႈဝူၼ်းငၢႉသူင်ႇ တီႈမိူင်းၵေႃး လိယ၊ ပေႃးဝႃႈလဝ်ႈၶုၼ်ထမ်ႇမိၵ ႁူႉယဝ်ႉၵေႃႈ ၽၢင်ႈၽဵင်းဝူၼ်းသိုၵ်းမၼ်းလဝ်ႈ တင်းၶမ်သေ ၶဝ်ႈမႃးတီႈၶွႆးဝဵင်းမိူင်းၶဝ်းယဝ်ႉ၊ တိုၵ်းၵၼ်တင်းၽိူဝ်ႈ ယၢမ်းၶၼေၼ် ႁွပ်ႈဝႃႈဝူၼ်းလဝ်ႈၶမ်သေ မီးပႃႈၶိုင်ႈယိပ်းလၵျ်ႇၼၼ်ႉ ၽိူဝ်ႈၶဝ် လီႈတႃငၢႇပ်ႉတ်ႈတင်းၶမ်၊ ၶုၼ်ဝသဝရေးၵေႃႈ ၸွႆႈလမ်ၶေႇ ၵႃးလႃး ပႃးတင်းလၢပ်ႇသေ ၶဝ်ႈမႃးၶွႆးပၢင်တိုၵ်း၊ ယၢမ်းၶၼေၼ်ႉ ၶၢၼ်လၵျ်ႇ တူဝ်ႉပတ်ႉလပ်းမိုဝ်း မၼ်း လၢပ်ႇမၼ်းသိၼ်တူၵ်းယဝ်ႉ လီပ်းဝၢတ်ႇသုတ်ႈႁူၼ်မိူဝ်းၶိုၼ်းယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၶၼေၼ်ႉ ၶၢင်းၽိူဝ်း တၼ်ႇတီယၵ်ႉၶၵေႃႈ လီႈလူမ်ႉတႃငၢႇသေတ ဝီႉရိၼ်ႇၶုၼ်ငဝ်းမၼ်းၼတ ပ်ၼ်ၽီလိပ်းသေ ပွႆႉ ပႃးမီးယူႇတီႈမိူင်းၶိူဝ်းၶဝ်ႉဝူရ်း ဝႃႈၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၼေၼ်ႉ လဝ်ႈၶိူဝ်း ၸၢင်ႇၵွၼ်ၵဝ်ဝူၼ်းဝၢၼ်ႈ ဝူၼ်းမိူင်း သၢင်ႉသေႇၵၼ်သေ ၶိုၼ်းၼမႃးပတ်းပူလူၼမႃး ၵႃႈပ်ၼ်လုပ်ႇၽိူဝ်ႈလုပ်ႇဝူၼ်းလိုဝ်းၶၼေၼ်ႉ ၵဝ်ဝူၼ်းၵဝ်လေႃႉ တေႃႉတၢင်ႇပ်ႉတ်ႈ တီႈႁိမ်းၶမ်ႉၶွင် ပေႃးပ်ၼ်ႁွင်ဝီႉၼၼ်ႉ ၸၢင်ႇတေလပ်း လိုဝ်းဝႃႈ ‘‘လွီၼလႈ’’ၶဝ် တေႃႇထိုင်ယၢမ်းလိဝ်ၶဝ်ႉယဝ်ႉ။

ယၢမ်းၶၼေၼ်ႉ လဝ်ႈလိူဝ်းယၵ်ႉၶလၼ်ႇတဢုမ်ႇမႃရၵေႃႈ ၵႃႇယူႉၵသၢၵ်ႈလီႈမႃး သၢဝ်းပီလိုဝ် ယဝ်ႉၼၼ်ႉ ၶင်ႇႁိုဝ်ၶိုဝ်းတေၵမ်ႇၶႃတ်ႇၶၼေၼ်ႉ လဝ်ႈၶိူဝ်းၶွႆႈဝူၼ်းငၢႇလူး တီႈၶိုဝ်းမူးသိုဝ်းၶဝ်သေ ႁၢမႃးၶၢင်းႁၢင်ႈလီ တႃႇႁူၵ်းၵေႃႉ ၵဝ်ၵၢပ်ႈပၼ်လဝ်ႈလိူဝ်းယဝ်ႉ ၶိုၼ်ႈပ်ၼ်ၶုၼ်မိူင်းငၢႇယဝ်ႉ။ ၵိတ်းၶဝ် ယူႇႁူမ်ႈႁွမ်းလွမ်းၵၼ် မေးၶၢင်းသၢမ်ၵေႃႉၶၼေၼ်ႉ မီးမႃးလုၵ်ႈလိူဝ်းသေ သၢမ်ၵေႃႉသမ်ႉ မီးမႃးလုၵ်ႈယိင်းၼၼ်ႉ ပေႃးယႂ်ႇမႃး ပီႈၶွင်ႉၶင်ႇၵၼ် ၶိုၼ်းၵဝ်ဢူပ်ႉႁူႈၵၼ် သၢမ်ဢူပ်ႉၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၶွႆးၵႃႈၶိုဝ်းၶုၼ်လိုဝ်းၶၼေၼ်ႉ ၵေႃႉလွႆသေၵမ်ႇဝႃႈ ပေႃးတေဢိုတ်ႇလုၵ်ႈၶဝ် ပ်ၼ်ၵၼ်ယၢပ်ႇလွႆၶေႇ ၵႃးလႃးၼၼ်ႉ ထၢၼ်ႈပေႃးလီႈတိုင်ႇၽေႃႉဝၼ်းၽီယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၼေၼ်ႉ ၵၼ်ပ်ၼ်ဝိလိၼ်ႇၼမႈၽိူဝ်း တၼ်ႇတီယၵ်ႉၶၶၼေၼ်ႉ ၸၢင်ႇမႃးပၼ်ၽၼ်သေ လီႈငၢႇၵဝ်ဝၢၼ်ၵတ်ႉၶ်ၼ်ႇ ၵၼ်လီႈမႃးတီႈမိူင်း ၽိူဝ်ႈၶၼေၼ်ႉ ပၵ်ႈပၼ်ၼလႈ ၸၢင်ႇဢူတ်ႇလိၼ်ႉမႃးလီႈ ဝႃႈၶဝ်ယဝ်ႉ။

ပေႃးဝႃႈ လဝ်ႈယၵ်ႉၶလၼ်ႇတဢုမ်ႇမႃရ သိၼ်ႈၵၢမ်ႇယဝ်ႉ လုၵ်ႈလဝ်ႈ ႁွင်ႉဝႃႈ ‘‘လဝ်ႈၵူၼ်ႈ ၶမ်း’’ၶၼေၼ်ႉ သိုပ်ႇပုတ်ႈၵမူၺ်ႇဝၢၼ်ႈမိူင်းသေ ႁူမ်ႈႁွမ်းလွမ်းၵၼ် တင်းလဝ်ႈၶၢင်းဝၢၼ်လိၵ်ႉ သေ ၸၢင်ႇတေမီးမႃး လုၵ်ႈယိင်းၶၢင်းဝၢၼ်သိၵ်ႉ ၼၼ်ႉလႄႈ လုၵ်ႈလိူဝ်းလဝ်ႈၵၢၶမ်းၶဝ်ယဝ်ႉ၊ ဝီးသေ လဝ်ႈၵူၼ်ႈၶမ်းယဝ်ႉ လုၵ်ႈလိူဝ်းလဝ်ႈၵၢၶမ်း သိုပ်ႇပုတ်ႈၽွင်းငၢမ်းမိူင်းသေ မိူဝ်ႈယၢမ်းၶၼေၼ်ႉ မိူင်း ၵေႃးလိယ လဝ်ႈၶုၼ်ထမ်ႇမိၵ သမ်ႉယွၼ်းတၢင်းလွီႈထမ် တီႈမိူင်းၶဝ်း၊ လဝ်ႈၵၢၶမ်းၵေႃႈ လီႈငၢႇ လွီႈသေ ၼပႉမႃးယဝ်ႉ။ မိူဝ်းၶိုၼ်းမိူင်းၶဝ်း ႁွတ်ႈပွတ်းတၢင်းဝူရ်း ပ်ၼ်ရေးၵႃႇသေ သိၼ်ႈၵၢမ်ႇငၢႇ ယဝ်ႉၼၼ်ႉ လဝ်ႈၶၢင်းဝၢၼ်သိၵ်ႉ ၸၢင်ႇလီႈတၢၼ်းတၢင် တီႈၶၼ်ႈၶွင်ႉလိူဝ်းမၼ်းလဝ်ႈသေ ၵုပ်ႉ

ပိူင်ႇၽွင်းငၢမ်းမိူင်းၶိူဝ်းၶဝ်ယဝ်ႉ၊ ၽွင်းယၢမ်း ထဝ်ႈၶေႃင်းဝၢၼ်ႇသိူင် ၵုပ်ႉပိူင်ႇၽွင်းငၢမ်း မိူင်းၶိူဝ်း ၶဝ်ႉ လိုဝ်ႈသိူင်မၼ်းထဝ်ႈၶေႃင်း ပဵၼ်ၵၼ်လိုဝ်းလင်ၵႂႃႇဝႆႉ ၵၼ်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ။

ၶဝ်ႉသမ်ႉ တီႈၶွင်ႈမိူင်း ႁူဝ်ဝဵင်းမီးသထေးလလူင်ပျႇဝျႇ သမ်ႉမီးလုၵ်ႈယိင်း ၶေႃင်းၵုလ မၢၼ်ႇတျႇ ဢလႈ ႁၢင်ဝဵင်းမီးသထေးလူင်ၶျေႇၵျႇ သမ်ႉမီးလုၵ်ႈထီးပိင်ႇရျႇသေ ပေႈဢမႈသွင်ၽိူၤ ၵဝ်ပဵၼ်ၶျေႈၵျေႃတေႃၵျူႆၼ်းလူၺ်ႈၵၼ်၊ မိူဝ်ႈၵၢတ်းပၼ်ပွႆးမင်ႇၵလျႇၶၼ်ႉ ၵီးၽီၽုၵ်ႉ ၸွင်ႉဝျႈ ‘‘ၵီးပုၵ်ႉလုၵ်ႉ’’ တင်းတဢပးမၼ်း ၵီးတၽျွၵ်ႉ ယူႇတၢင်းၵွၵ်ႇၶူင်းၶၼ်ႉ လၵ်ႉလွမ်မႃးၶဝ်ႈပွႆး မင်ႇၵလျႇထွမ်းပိူၼ်ႈသေ မႃးႁၼ်မ်ၼ်ႈၶေႃင်းၵုလမၢၼ်ႇတျႇ ႁၢင်ႈလီၶျေႇၵႃးလႃးဢလႈ ၶွင်ႈလီႈ ၶေႃင်းၶဝ်ႉ ဢိုးၵမ်ႇလီႈၵမ်ႇမိူဝ်း ၵၢင်ႈၵၢၼ်းၶင်ႇၶဝ်ယဝ်ႉ၊ ၵႅတ်းၶဝ် ဝႆးပွႆးယဝ်ႉ ထီးပိင်ႇရျႇ မိူဝ်းယူႇထွမ်းၶေႃင်းၶေႃင်းၵုလမၢၼ်ႇတျႇသေ ယူႇၵိူင်ထိုင်မႃး လီႈသၢမ်လိူၼ်ယဝ်ႉ ထီးပိင်ႇရျႇၶဝ်ႉ တေၵွၵ်ႇၶၢဝ်းတၢင်းၵႂႃႇၵျႉ ပေႈလီႈသၢမ်လိူၼ် ထင်ႇပွၵ်ႈမႃးၶိုၼ်းၶဝ် ၽူဝ်မေးၵုပ်ႇၵၼ်ၶွင်ႈၽျေႈ ယၢမ်းၶၼ်ႉ ၵီးပုၵ်ႉလုၵ်ႉ ဢလႈ ၵီးတၽျွၵ်ႉ ယူႇတွင်ႈလၢင်ႈႁူၼ်းသေ လၵ်ႉလွမ်ထွမ်ႇယိၼ်းဝႆႉ ယဝ်ႉဢလႈ ၶင်ႇႁိုဝ်ထီးပိင်ႇရျႇၶဝ် ပေးတေၵမ်ႇမႃးၶိုၼ်းလီႈ ၵၼ်ၶဝ်လၢတ်ႈဝႆႉၵၼ်ၶၼ်ႉ လွမ်းၵႂႃႇယျႉၵဝ်းဢၵျႉၵၢတ်ႈ ၵူႈလိုဝ်းလိုဝ်းဢလႈ ထီးပိင်ႇရျႇၶဝ်ၵေႃႈ ပဵၼ်ၵၼ်ၵၢတ်ႈၵျူႇၶမ်ႁိုင် ဝႆႉယဝ်ႉ။

ၵမ်းၶၼ်ႉ ထိုင်လီႈသၢမ်လိူၼ် ၵီးပုၵ်ႉလုၵ်ႉၶၼ်ႉ ၽၢၼ်ႇၵႅတ်းၶင်ႇထီးပိင်ႇရျႇသေ ၵီးတၽျွၵ်ႉ သမ်ႉၽၢၼ်ႇၵႅတ်းၶင်ႇတဢပးမၼ်းသေယဝ်ႉ ႁၢင်ႈဝူဝ်းတၢင်ႇသေ ၶဝ်ႈမႃးတီႈဝၢၼ်ႈ ႁူၼ်းၶေႃင်းၵုလမၢၼ်ႇတျႇၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၶေႃင်းၵေႃႈ ၶင်ႇၵၼ်ၶဝ်ၽူဝ်မေးလၢတ်ႈၵၼ် မီးသၢမ် လိူၼ်ဢတႉဢလႈ ၶဵတ်ႈၵွၵ်ႇၵျႇရပ်ႉ ထူမ်းၵၼ်သေ မႃးယူႇႁူမ်ႈႁွမ်းထွမ်းၵၼ်ၶဝ်ယူႇယဝ်ႉ၊ မိူဝ်ႈ ႁိုင်ထိုင်မႃးထိင်ႈသၢမ်လိူၼ် ၽူဝ်ၶေႃင်းထီးပိင်ႇရျႇၵေႃႈ တင်းလုၵ်ႈၶွင်ႉတဢပးသေ ၵျႇၵျႉပွၵ်ႈမႃး ၶိုၼ်း တီႈႁူၼ်းမေးၶေႃင်း၊ ယၢမ်းၶၼ်ႉ ၶေႃင်းၵုလမၢၼ်ႇတျႇၵေႃႈ ၵျၢင်လွႆႇၵျႇသေ ၵူႈၶေႃင်းၵေႃႈ ဝျႈ ‘‘လုၵ်ႈၶူလ်ၵဝ် ထီးပိင်ႇရျႇပေးမႃးႁိုင်ယဝ်ႉ မွင်းသမ်ႉမႃးမႃပ်ႇဝျႈ ပဵၼ်ထီးပိင်ႇရျႇ၊ ၶဝ်ႉ ၵမ်ႇလွႆႈ’’ ၶဝ်သေ လိုပ်ႈမၼ်းဢလႈ မၼ်းပေးလီႈမိူဝ်းၶိုၼ်း တီႈႁူၼ်းၵူႈမၼ်း လုင်းၶျေႇၵျႇ ၶၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ၵႅတ်းၶဝ် ပေႈၶဝ်ၵေႃႈ ၵမ်ႇလူးသေ ၵွၼ်လုၵ်ႈထီးမၼ်း ၵျႇတၢင်ႇၵမူႉတီႈလုမ်း တီႈလုမ်းၵေႃႈ ၵမ်ႇမေႃလၢင်ႈတႅပ်းတတ်းဢလႈ ထင်ႇထိုင်ၵျႇ တီႈထဝ်ႈၶေႃင်းဝၢၼ်ႇသိူင်ယဝ်ႉ။

ၵမ်းၶၼ်ႉ ထဝ်ႈၶေႃင်းၸွင်ႉၶဝ်မႃး ယၵ်ႉတူၺ်းၵေႃႉလွၵ်ႇၵေႃႈ သမ်ႉမိူၼ်ၵၼ်ယူႇတင်းသွင် ၵေႃႈ၊ ထဝ်ႈၶေႃင်းၵေႃႈ ၵမ်ႇလၢင်ႈတႅပ်းတတ်းလီႈၵမ်းလီဝ်ဢလႈ ထင်ႇၶိၼ်းၶဝ် ပေးထိုင်မႃး ထိတ်းဝၼ်း ထင်ႇတႅပ်းတတ်းပၼ် ဝျႈၶဝ်ယဝ်ႉ၊ လီႈမႃးယဝ်ႉရူၵ်းဝၼ်းၵေႃႈ ထဝ်ႈၶေႃင်းဝူၼ်ႉၵမ်ႇ ပွင်ႇ၊ ၽိူဝ်ႇထိုင်ၵၢင်ၶိုၼ်းမႃး တိူင်ႇႁၢထဝ်ႈပူႇ ထဝ်ႈဢမႈ ထဝ်ႈၶိူဝ်းၶဝ်ၵူႈထဝ်ႈ ႁွင်ႈမႃးလွီႈထိမ်

ပၼ်သေၵမ်းၼၼ်ႉ ၽိူဝ်ႇထိုင်တီႈသိုၵ်းမႃး ထဝ်ႉၶဝ်ႈၽႂ်းၶၼ်ႉ ထင်ႇမႃးပၼ်ၽၼ် လုၵ်ႈယိင်း ယႃႇပေမီးလွႆ ၼႂ်ၾုၵ်ႈထဝ်ႉထဝ်ႉ လုၵ်ႈၵဝ်ၶီႇရိူဝ်းသေ ၶဝ်ႈၵူႈတီႈၼႂ်းၼွင် ၼမ်ႉၶဝ်းတေၽၢၼ်ႇ သၢင်း ၵႅတ်းငိူၵ်ႈသေ တေၵၢပ်ႈမႃးမွၵ်ႇမူဝ်လႅၵ်ႈ၊ ၼႂ်းမူၵ်ႇလႅၵ်ႈၶၼ်ႉ တေမီးပႃးလိူၵ်ႈၼလႈၶွၼ်ႉ ထၵျ်ႉ၊ ယဝ်ႉၵေႃႈ ၵဝ်မိူဝ်းသေ လွႆႉၶဝ်လႅၼ်ႈၶဝ်ႈၼႂ်းမူၵ်ႇလႅၵ်ႈ၊ ပေႃးပၢၼ်ၵူၼ်း ၵမ်ႇၶဝ်ႈလီႈ ပေႃးပၢၼ်ၽီ ထင်ႇၶဝ်ႈလီႈ ၵႅတ်းၼၼ်သေ ပႂ်ႉတႅပ်းတတ်းၵဝ်တႃႉ ဝႃႈၼၼ်ၼလႈ ထဝ်ႉၶဝ်ႈၵေႃႈ ၵႅတ်းၶင်ႇၼမ်ႈၶဝ်ႈၽႂ်း မႃးပၼ်ၽၼ်ၶၼ်ႉ လီႈမႃးမူၵ်ႇလႅၵ်ႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဢွပ်ႈၶၼ် ၼွင်ၼၼ်ႉ ဢွပ်ႈဝႃႈငိူၵ်ႈၵွၵ်ႇမႃးၼလႈ ထင်ႇရွင်ႉဝႃႈ“ၼွင်ငိူၵ်ႈ” ၼၼ်တေႃႇယၢမ်းလဵဝ်၊ ၼွင်ၼၼ်ႉ မီးတၢင်းၵွၵ်ႇ မိူဝ်းတွႆႈဝဵင်း ယၢၼ်မွၵ်ႈသီႇလၵ်ႈၼၼ်ယဝ်ႉ။

ပေႃးဝႃႈ ထဝ်ႉၶဝ်ႈလီႈမႃးမူၵ်ႇလႅၵ်ႈယဝ်ႉ ရွင်ႉသထေးသွင်ၵေႃႉ ၼလႈ ထီးပိင်ႇရႃႇၶဝ် သွင်ၵေႃႉ ရွတ်ႈမႃးတီႈၸၢင်ႈၸေႃသေ ၵႅတ်းရႃၶၼ်ႇဝႃႈ သူထီးပိင်ႇရႃႇသွင်ၵေႃႉၼၼ်ႉ ပေႃးၽွႆလွႆ ၶဝ်ႈ လီႈၼႂ်းမူၵ်ႇလႅၵ်ႈၼၼ်ႉ တေပၼ်ၽူဝ်ၶဝ်ႈၼတႉယဝ်ႉ ၵႅတ်းၼၼ် လွႆႉထီးပိင်ႇရႃႇၽူဝ်ၶဝ်ႈၶၼ်ႉ ၶဝ်ႈၵွၼ်တၢင်း ၵႅတ်းရိုဝ်ၵေႃႈ မၼ်းၵမ်ႇၶဝ်ႈလီႈ၊ ဢူင်မူၵ်ႇလႅၵ်ႈၶၼ်ႉ ဢွမ်ႉမီးၵဝ်သီႇၼီဝ်ႉဢူၺ်း ၼလႈ မၼ်းဝူၼ်ႉဝႃႈ “ၵဝ်သုမ်းပ်ဵတ်ႈ မေႈၵုၵ်ႉၵဝ်ၼတႉယဝ်ႉ”ၼၼ်သေ ၶင်ႈၶီႈၵိုႈယူႇယဝ်ႉ။ ထိုင် မႃးၵမ်းၵႂႃႈၽီၾုၵ်ႉ ၽၢၼ်ႇပ်ၼ်ထီးပိင်ႇရႃႇၶၼ်ႉၼတႉ ၶဝ်ႈတၢင်းၼိုင်ႈယဝ်ႉ ၵွၵ်ႇတၢင်းၼိုင်ႈ “ၵႂႃႈၸုႈတေႃ လီႈထၢမ်ႇပူၺ်ႇၼတႉယဝ်ႉ”ၼၼ်သေ ထူမ်းသိူဝ်းယူႇပီႇတၼ်းသုတ်း ပိုၼ်ႈၵဝ်လိူၵ်ႈ ထၵျ်ႉၶၼ်ႉမတ်ႉသေ ၵဝ်ၶွၼ်ႉထၵျ်ႉၶၼ်ႉ ပေႃႉပေႃႉထ်ႅတ်ႈထ်ႅတ်ႈၼလႈ မၼ်းထင်ႇလၢတ်ႈ ၼၶ ၵၼ်ၼတႉမၼ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၼ်ႉ ထဝ်ႉၶဝ်ႈဝႃႈ ဢွပ်ႈသူမႃးယႃႉမႃးၽိတ်းဝၢၼ်ႈမိူင်း ၼလႈ ဢူတ်ႉမေႃပိူၼ်ႈၼလႈ တေလီႈမႃးယေႃႇ သီႈတ်ႅၼ်းသိုၼ်း ငိုၼ်းၶမ်းတင်းၶမ်”ၼၼ်ယဝ်ႉ။ ၵီႈပုၵ်ႉလုၵ်ႉၼတႉ မတ်ႉဝီႉသေ တၼပႈမၼ်း ၵီႈတမျွၵ်ႉၼတႉ ပွႆႇမိူဝ်းယဝ်ႉ ၵဝ်ငိုၼ်းၵဝ်ၶမ်း ၵမ်ႇၵႃး လီႈၵဝ်ရိူၼ်းသါပႃးမႃးယေႃႇၼလႈ သမ်ႉမ်ႅၼ်ႈၽွင်းလိူၼ်ႇၵျႃး လိူတ်ႇမိူဝ်ႈၶ်ႅင်ၶႄႇသေ ၵဝ် ထူင်ပ်ဵင်ႈ သွႆႇမႃးငိုၼ်းၶဝ်ၶၼ်ႉ သုပ်းရူဝ်သေ လီႈသိုၼ်းမိူဝ်းတီႈမိူင်းၶဝ်ၼလႈ ထုင်းၵူမ်းထင်ႇမီးဝီႉ “ၵေႃႉထီး တူၵ်ႈမိူင်းၶႂႃးထင်ႇထ်ႅင်ႈ ထူင်ပ်ဵင်ႈၵႅတ်းမၢၵ်ႇရူဝ် ၽွႆၵမ်ႇၵူဝ်မၼ်းငိူဝ်ႈ လီႈထွတ်ႇသိူဝ်ႇ မိူဝ်းလီ”ၼၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

လွင်ႈၶင်ႇထဝ်ႉၶဝ်ႈဝၢၼ်သၢင်ႇ တ်ႅပ်းတတ်းၼၼ်ႉ သၢင်ၶၢဝ်ႇလိုဝ်းလင် ထွတ်ႇတူဝ်ႈမိူင်းၵူႈ ၼလႈ ထိုင်ရူထဝ်ႈၶူင်ႈလီႈလ်ႅင် ထဝ်ႈထီးမိူင်းမိတ်ႈယဝ်ႉ။ ဢွပ်ႈဝႃႈၶမ်ႉယၢတ်ႇပၢၼ်ၵွၼ်မီးၼလႈ ထင်ႇလီႈမႃးဢွင်ႉဢိ၊ မိႃႇဢၼ်မိူင်းမိတ်ႈ ၼလႈ မိူင်းၶႂႃး ထ်ႅမ်မိူဝ်ႈပၢၼ်ထဝ်ႈသိူဝ်ၶူင်ႈလီႈလ်ႅင် ၼလႈ ထဝ်ႈၶဝ်ႈဝၢၼ်သၢင်ႇၶၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ ၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႉ ထင်ႇလီႈတၢင်ႇၼၶမေႃႈၶင်ႇၼၼ်ယဝ်ႉ။

ၵၼ်ပ်ၼ်မိူင်းမိတ်ႈ ၼႂ်းပပ်ႉမူႇၼၼ်ႉ ပိုတ်ႇဝီႉဝႃႈ ၼတႇထ်ႅမ်မိူဝ်းထဝ်ႈၸေႃၶမ်းၼၶ၊ ဝႃႈ

‘‘လႆးဝၢင်းမိူၼ်ႁေ ႉသိူဝ်ႉသိူဝ်ႉမႃႇၵထဝႆးၵႃႇယႃဝႃယ’’ ၶေႃးမေးမၼ်း ဝႆႉ ‘‘သိုင်ႇၽွႃႉတႃႇလဝ်ႇ တီႇမႃႇၵထဝႆးၶျေၶျေရှူပမတီသမ်ပူလ’’ လုၵ်ႉယိင်းမၼ်းဝႆႉ ‘‘သျိုႇၽိူၼ်ႉထိဝ်ႇမႃႇၵထဝႆးယုလၶႃ ၵုံသႃ’’ ပီႈၼွင်ႉတႃမွတ်ႇ ၶၢတ်ႈၽွင်ႇလွင်ႈၶမ်ႉမႃး ရႃးတင်းလဝ်ႈသိုဝ်ၽိူၵ်ႇယဝ်ႉ မီးမႃးလုၵ်ႉသိုဝ် လႃႇၽႄႉ သိုဝ်ၸီႇၽႄႉ သိုဝ်ငၢမ်ႇၽႄႉယဝ်ႉ ပီႈၼွင်ႉမႃးမိူင်းၵွင် မိူင်းယၢင်း မိူင်းမိတ်ႉ ၼႆ ပီႈၼွင်ႉၼိူဝ်းသိုဝ် ဝႆႉၼႆယဝ်ႉ။

ၼႆႉ ပီႈၼွင်ႉတွၼ်ႈ လိူမ်မိူဝ်ႈပၢၼ် ၵိူၵ်ႉၶျႃႇလိၵ်ႈလၢႆး ပီႇပေႃႇပီႇမီးၶၼ်ႉၶႃႈယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႆႉ ၶိုၼ်ႈလိူပ်ႈႁၵ်းၶၼ်ႉၶျႃႉၵျႃႇထိူင်ႈ ပၢၼ်သိုပ်ႇပၢၼ် ၼိူဝ်းလဝ်ႈၽႄႉၼႆလိုင် တေပိုတ်ႇလီႈၶိုႈၼၶမႃး ထိူင်ႈ လွင်ႈရျႇလဝၢင်ႇမိူင်းၶိူဝ်း မီးယူႇထိူင်ႈတင်းၶမ်ႉၶႃႈယဝ်ႉ။ ၼတႃႇၵဝ်ၶေႃးဝၢၼ်သိူင် ၼိူဝ်း ၶုၼ်ပၢၼ်သိုပ်ႇပၢၼ် တေႃႇထိုင်ပၢၼ်လဝ်ႈပျႃႉ ပေႃးလီႈၶၢမ်ႇတၢင်းပူတ်းပိုတ်ႈၵႃႇၶႄႇ ၵၢမ်း ၶေႃတ်ႈၶၼ်ႉ မီးထိူင်ႈတွၼ်ႈပိုၼ်းလဝ်ႈၾူႃႉမိူင်းၶိူဝ်းၼႆႉ ပီႈၼွင်ႉတွၼ်ႈၵိူၵ်ႉၶျႃႇ လိၵ်ႈလၢႆးမီးမႃး ၶၼ်ႉယူႇၵေႃႈ။

မိူဝ်ႈသၵ်ႉၵရိတ်ႈပီမိူင်းလီႈ(911)ၶၼ်ႉ လဝ်ႈပိၵ်ႇရှူမ်ႇၶျႃႉ ၶိုၼ်ႈပီႈၼွင်ႉၶုၼ်ၽွင်းငမ်း ၵုပ်ႇ ပိုင်ႇမိူင်းၶိူဝ်း၊ ယၢမ်းၶၼ်ႉ ၶွပ်ႇၶမ်ႉလိူၼ်လိၼ်မိူင်းၶိူဝ်းၼႆႉ ၽၢႆႇတၢင်းၵွၵ်ႇ လပ်းၵပ်းၵၼ်တင်း ၵိူင်းတုင်၊ ၽၢႆႇတၢင်းတူၵ်း လပ်းၵပ်းၵၼ်တင်းယွင်ရှူရ်ႉ၊ ၽၢႆႇတၢင်းႁွင်ႇ လပ်းၵပ်းၵၼ်တင်းသီႇ ပေႃႉ သိူၼ်ဝီ၊ ၽၢႆႇတၢင်းလၢၼ်း(ၶျေးတွႆး) လပ်းၵပ်းၵၼ်တင်းၵိင်းမႆ ဝႆႉၼႆယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶၼ်ႉ ၼလႈ လွမ်းလိူၼ်လိၼ်ၶိူၼ်ႈၵၼ် ၵူးၽၢႆႇၽၢႆႇၶၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈပူင်ႁၢမ်းၶေၵ်း ႁူဝ်ႈၶုတ်ႈႁွင်ႈၶူး လိၼ်လူင်ႁွပ်ႈႁွပ်ႈ ဝႆႉၼႆယဝ်ႉ၊ ၵူရ်းၵႃႈ တွၼ်ႈၶျေးလိၼ်တၢင်းတူၵ်း လိူၼ်လိၼ်ယွင်ရှူရ်ႈ ၶၼ်ႉ ႁွပ်ႈမီးဝီႉ ပိုၼ်ႉၶၢၼ်ၼၵႃႇလူင်ၼလႈ ၵမ်ႇလၢင်ႈၶုတ်ႈလီႈလႈလႈ၊ ၵွၼ်ၵၼ်မႃးယွမ်းၶွမ်း တွင်းပၢၼ်ႇမၼ်းလဝ်ႈၵေႃႈ ၵမ်ႇယွမ်းလႈလႈၼလႈ ၵူၼ်းမိူင်းၶဝ် ၵွၼ်ၵၼ်ႁူႃႇတၢင်ႇလဝ်ႈ သူၼ်းသေႃႇၶီလၢတ်ႈဝႆႉ တီႈၶုၼ်မိူင်းၶိူဝ်း တေမီးလွင်ႈလုၵ်ႉၽိုၼ်ႉၼလႈ တၢင်ႇထိုင်တီႈၶျေၶမ်း မၢၼ်ႈတေႃးရမင်းၼႆယူႇယဝ်ႉ။

ၵမ်းၶၼ်ႉ ၶျေၶမ်းမၢၼ်ႈတေႃးရမင်းၵေႃႈ ၵၢင်ႈတင်းသိုၵ်းသေ ၶိုၼ်ႈမႃးတီႈမိူင်းၶိူဝ်း၊ လဝ်ႈပိၵ်ႇရှူမ်ၶျႃႉၵေႃႈ ၵမ်ႇၵုပ်ႉတိုၵ်းသေ ၵွၼ်ၵဝ်လိုင်ႉၶေႃးတင်းၶမ်ႉ ၵွၵ်ႇဝိင်းႁူႃႇ သေႃႉ တိဝ်တ်ႇယူႇ တီႈၶွႆးထမ်ႈလွိၶေႃး ၽၢႆႇၵွၵ်ႇဝိင်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ၊ လုမ်းၶျေၶမ်းမၢၼ်ႈၶဝ် လိုပ်ႈလမ်း ႁူႃႇရႃးယဝ်ႉၼလႈ ၽၼ်းတၢပ်ႇတ်ႈသိူင်ႈသိူင်ႈသေ ၵၢၼ်ပီႈၼွင်ႉပူႇၶဝ် ပေႃးလီႈၶမ်ႉတႃတူၵ်းၼလႈ တီႈလွိၶၼ်ႉ လင်ႇႁွင်ႉဝႆႉ ‘‘လွိၶမ်ႉတႃပူႇလီ’’ ၵမ်ႇၶၼ်ႉ ‘‘ၶၼ်ႉတႃႇပူႇရ’’ ၼႆယူႇယဝ်ႉ။ ထမ်ႈ ၶၼ်ႉၵေႃႈ ႁွင်ႉဝႆႉ ‘‘ထမ်ႈလွိၶေႃး’’ ၼႆ တေႃႇယၢမ်းလိူဝ်ယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈပီ(962)ၶၼ်ႉ ၼိူဝ်းၶုၼ်မိူင်းၶိူဝ်းၵေႃႈ သုတ်းဝၢႆးႁူႃႇသေ ၶျေၶမ်းမၢၼ်ႈ လင်ႇၵဝ်

သိုၵ်းမၢၼ်ႈ မႃးၽွင်းငမ်း ၵိဝ်,ၸွမ်းပၵ်းပိူင်မႆႇမီးၶဝ်ဝႆႉယဝ်ႉ။ ထိုင်မႄးပီ(994)ၼၼ်ႉ ၵူၼ်းဝၢၼ်ႈ ၵူၼ်းမိူင်းၶဝ် ႁူႉတီႈၶၢႆၶမ်းမၢၼ်ႈသေ ႁူႉယွၼ်းႁႂ်ႈပိၼ်လဝ်ႈၾႃႉမႃးၽွင်းငမ်း တီႈၼိူဝ်ၶႃႈဝၢၼ်ႈ ၵူၼ်းမိူင်းၼႆၸိူဝ်း လဝ်ႈၶၢႆၶမ်းမၢၼ်ႈၵေႃႈ လင်,ႁႂ်ႈလုၵ်ႈလဝ်ႈၾႃႉမိူင်းမိတ်ႈ မႃးၽွင်းငမ်း တီႈမိူင်း ၼၢႆး မိူဝ်ႈပီ(995)၊ လိူၼ်ႁူၵ်းမႂ်ႇ(10)ၶမ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ထိုင်မႄးပီ(1000)တီႈမ်တီႈမ် လိူၼ်ႁူၵ်းမႂ်ႇ (9)ၶမ်ႈ ဝၼ်းသဝ်ၼၼ်ႉ ၶိုၼ်းငမ်းၵုမ်းပြႃးသၢဝ်းပ်ိတ်ႉ(ၼိူဝ်)သေ ထိုင်မႄးပီ(1021) လိူၼ်ႁူၵ်း မႂ်ႇ(2)ၶမ်ႈ သိုၵ်းၶႄႇၶဝ် ၶဝ်ႈမႃးတိုၵ်းမိူင်းၼၢႆး။ ထိုင်မႄးပီ(1037)၊ လိူၼ်ပ်ိတ်ႇမႂ်ႇ(10)ၶမ်ႈ ဝၼ်း လၼ်ၼၼ်ႉ လဝ်ႈၾႃႉလူင်မိူင်းၼၢႆး လဝ်ႈလၢၶမ်း သီင်ႈၵမ်,သုတ်းမုၼ်ႁူႉယဝ်ႉ။

ထိုင်မႄးပီ(1038)၊ လိူၼ်သီႇမႂ်ႇ(10)ၶမ်ႈ လုၵ်ႈၸၢႆးလဝ်ႈလၢၶမ်း သိုပ်,ၽွင်းငမ်းဝၢၼ်ႈ မိူင်း လီႈ(22)ပီသေ သုတ်းမုၼ်သီင်ႈၼွၼ်းၼေႇၽႄးႁူႉယဝ်ႉၼလႈ ၵေႃႉပီၼ်လုၵ်ႈၸၢႆး လဝ်ႈသူၸ်, မျၢတ်ႈၼၢဝ်း ၶိုၼ်ႈပုတ်ႈႁၢင်ႈၶႃႈ လီႈ(18)ပီသေ သီင်ႈၵမ်,ၼွၼ်းၼေႇၽႄးႁူႉ မိူဝ်ႈပီ(1078)၊ လိူၼ် သီႇမႂ်ႇ(12)ၶမ်ႈ၊ ဝၼ်းလၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ၵေႃႉပီၼ်လုၵ်ႈၸၢႆး လဝ်ႈသူဝၢတ် ၶိုၼ်းပုတ်ႈႁၢင်ႈၶႃႈ ၽွင်းငမ်းလီႈ(19)ပီသေ မၼ်းလဝ်ႈလီႈသီင်,ၵမ်,ၼွၼ်းၼေႇၽႄးႁူႉ မိူဝ်ႈပီ(1097)၊ လိူၼ်ၵဝ်ႈမႂ်ႇ (9)ၶမ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ထိုင်မႄးပီ(1098)၊ လိူၼ်ပ်ိတ်ႇမႂ်ႇ(9)ၶမ်ႈ ဝၼ်းၽတ်းၼၼ်ႉ ၶုၼ်ၵျေႃႇၸွႆႇ ၶိုၼ်းလၢမ်,ႁၢင်ႈၶႃႈတႃႇ(19)ပီသေ လီႈသီင်,ၵမ်,ၼွၼ်းၼေႇၽႄးႁူႉ မိူဝ်ႈပီ(1107)၊ ၵေႃႉပီၼ်ၼွင်ႉ ၸၢႆးလဝ်ႈ လဝ်ႈၼၼ်ႉတႃႇ ၶိုၼ်းပုတ်ႈႁၢင်ႈၶႃႈယဝ်ႉ ၼတ,လမ်းလွႆ၊ ၶုတ်းၶူႈႁွင်ႈႁွပ်ႈ လမ်းဝီင်း လွႆလိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ မၼ်းလဝ်ႈၽွင်းငမ်းဝၢၼ်ႈမိူင်း လီႈ(14)ပီသေ မိူဝ်ႈပီ(1117)၊ လိူၼ်ႁူၵ်း လွင်ႈ(8)ၶမ်ႈ၊ ဝၼ်းၵၢင်းၵၢၼ်းၼၼ်ႉ လီႈသီင်ႈၵမ်,ၼွၼ်းၼေႇၽႄးႁူႉယဝ်ႉ။

ၵမ်းၼၼ်ႉ ၵၼ်ပီၼ်ၵေႃႉၼွင်ႉ လဝ်ႈသူၸ်,မျၢတ်ႈၵျေႃ, လင်,သိုပ်,ပုတ်ႈၶိုၼ်ႈ ႁၢင်ႈၶႃႈ သေ လီႈသီင်ႈၵမ်,ၼွၼ်းၼေႇၽႄးႁူႉ မိူဝ်ႈပီ(1120)၊ လိူၼ်သိပ်းဢဵတ်းမႂ်ႇ(1)ၶမ်ႈ၊ ဝၼ်းၵၢင်း ၵၢၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၼၼ်ႉ ၵၼ်ပီၼ်လုၵ်ႈလဝ်ႈ လဝ်ႈသူၸ်,ဝႃႇၼီႉ တႃႇတေၶိုၼ်းသိုပ်, ပုတ်ႈႁၢင်ႈၶႃႈၵေႃႈ တိုၵ်ႉၵေႃႉလိၵ်ႉယူႇၼလႈ လဝ်ႈၶၢႆၶမ်းမၢၼ်ႈ ၵဝ်မိူဝ်ႈယူႇတီႈၶိမ်းလဝ် လွႆႉ ယွႆႈလွႆႉယိမ်းဝႆႉသေ လွႆႉႁႂ်ႈၵေႃႉပီၼ်ၼမႈၼလႈ ၽွင်းမိူင်းၶဝ် ၽွင်းငမ်းဝၢၼ်ႈမိူင်းဝႆႉထႃႇယူႇယဝ်ႉ။ ၵီတ်ႈၼႆၼလႈ လဝ်ႈသူၸ်ႈဝႃႇ လီႈၵီတ်ႈၵူၼ်းလွႆႉယွႆႈ လဝ်ႈၶၢႆၶမ်းမၢၼ်ႈ တႃႇ(11)ပီသေ ထိုင် မႄးပီ(1150)၊ လိူၼ်သိပ်းလွင်ႈၼၼ်ႉ လင်,လီႈမႃးၽွင်းငမ်းမိူင်းၼၢႆးယဝ်ႉ။ လီႈလၢမ်,ႁၢင်ႈၶႃႈ (22)ပီသေ မီးမႃးလုၵ်ႈၸၢႆး လိုဝ်ႈဝႃႈ ‘‘လဝ်ႈၶုၼ်ၼုမ်,’’၊ လုၵ်ႈယိင်း‘‘လဝ်ႈၼၢင်းလိင်,’’၊ ‘‘လဝ်ႈၼၢင်းယိင်း’’၊ ‘‘လဝ်ႈၼၢင်းထူၸ်းၶမ်း’’ ၼလႈ‘‘လဝ်ႈၼၢင်းၼူၼ်းၶမ်းၽိူၵ်,’’ၼႆယူႇယဝ်ႉ။

လဝ်ႈၼၢင်းလိင်,ၼၼ်ႉ ႁူႉပီၼ်ၼမႈၼၢင်း လဝ်ႈၶၢႆၶမ်းၵႃႇဝ၊ ၼၢင်းထူၸ်းၶမ်းလမ်ႉ ႁူႉပီၼ်မႁႃႇတေ,ဝီ, လဝ်ႈၾႃႉလီႈၶႃႈ လဝ်ႈၶုၼ်လီၵ်ႉယဝ်ႉ၊ ၵူၸ်းၵႃႈ ၵမ်,မီးလုၵ်ႈလၢင်းသေ

ၵေႃႉ၊ လဝ်ႈၶေါင်းယိင်းလမ်ႉ ၵူ,ပိၼ်မႁျ,တေ,ဝီ, လဝ်ႈၾျႉၵိင်းၶမ်း။ လဝ်ႈၶေါင်းၶူၼ်းၶမ်းၽိုၵ်, လမ်ႉ ပိၼ်မႁျ,တေ,ဝီ, ပီႈၵၢႆႈမၼ်းလဝ်ႈ ၶုၼ်ၶုမ်,ယဝ်ႉ၊ လဝ်ႈၶုၼ်ၶုမ်,ၶၼ်ႉ လဝ်ႈ ႁေႃၶမ်းမၢၼ်ႈယွၼ်းၵေႃး လဝ်ႈပေႃး ၵမ်,ပၼ်လႃးလႃး၊ တေႃ,ထိုင်ပေႃးၶွၼ်းၼၽေႈၵူ, မိူဝ်ႈပီ (1173)၊ လိူၼ်ပိတ်,မူဝ်,(8)ၶမ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၼ်ႉ လဝ်ႈၾျႉၵိင်းတွင်း လဝ်ႈၶုၼ်ၽိဝ်, မႃး ၽွင်းငမ်းမိူင်းၶႃး ၼတ,ၵဝ်မိူဝ်ႈၶၼ်ႉ လဝ်ႈၾျႉၶႃႉ လီႈၽွင်းငမ်းမိူင်းၶႃး ၵိင်းတွင်း သွင်မိူင်း ယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၶုၼ်ၽိဝ်, လီႈလၢမ်,ႁၢင်ႁေႃ (28)ပီ၊ ႁွပ်ႈၵမ်,မီးလုၵ်ႈလၢင်းၼလႈ လဝ်ႈႁေႃၶမ်း မၢၼ်ႈ ပၼ်လိၵ်ႈတူၵ်းလူင်း တီႈလဝ်ႈၶုၼ်ၶုမ်,ၶၼ်ႉ လီႈပႃးၵၢႆ, ''ၵမ်,ပေႃးလရတ်ႉထ မႁျ, ဝမ်,သပဝရသီ,ရိသုထမ်ႉမရျ,လ,''ၶၼ်သေ မိူဝ်ႈပီ(1206)၊ လိူၼ်လီတ်းလွင်ႈ(10)ၶမ်ႈ၊ ဝၼ်း ပုတ်ႉၶၼ်ႉ လင်,လီႈၶိုၼ်ႈႁၢင်ႈႁေႃ ၽွင်းငမ်းမိူင်းၶႃး ၵိင်းတွင်းယူ,ယဝ်ႉ။

ၵေႃႉပိၼ်မႁျ,တေ,ဝီ, ၶေါင်းၶူၼ်းၶမ်းၶၼ်ႉ မီးမႃးလုၵ်ႈ- လဝ်ႈၶုၼ်ၵူဝ်,၊ လဝ်ႈၶုၼ် ၶွတ်,၊ လဝ်ႈယိင်း၊ လဝ်ႈၵုင်, ၵိၵ်,ပႃး လဝ်ႈမုင်, ၶၵီႈႁႃးလဝ်ႈ။ ၵၼ်ၵေႃႉပိၼ်ၼမႃးလဝ်ႈထိင်ႈ လဝ်ႈၶေါင်းၵိင်,ၶၼ်ႉ သမ်ႉမီးမႃးလုၵ်ႈ (1) လဝ်ႈၶုၼ်ၽူဝ်း၊ (2) လဝ်ႈသူၺ်,ၵီ,၊ (3) ၶုၼ် လၢမ်,လ၊ (4) လဝ်ႈၶေါင်းလေး၊ (5) လဝ်ႈၶေါင်းတီ, ၶဝ်ယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၶေါင်းလေးၶၼ်ႉ ၵဝ်ၵူ, သၢၵ်ႈ ၶွင်,တေႃႉပူးၵမ်,၊ ၵမ်းၶၼ်ႉ လဝ်ႈမင်းတုင်း တၢင်,သင်,ၵျ,ယၶေႃ,ပွၵ်ႈၵမ်းႁျႈ၊ လီႈၼလ, လွမ်းၶွပ်,ၶမ်ႉလိၼ်လိၼ်သေ ႁၼ်မိၼ်ႈမၼ်းၶေါင်းယဝ်ႉ ပိၼ်ၵၼ်လီႈလွႆႈႁၵ်ႉပိင်ႈၼိင်းယွႆ, ယဝ်ႉ ၵဝ်မိူဝ်ႈၼိတ်းၶေါင်းၶၢင်းႁူပ်ယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၶေါင်းတီ,ၶၼ်ႉၵေႃး ၵဝ်သၢၵ်ႈပၼ်လဝ်ႈမင်း တုင်း ၼိတ်းပိၼ်လုၵ်ႈႁၵ်ႉတၢမ်းလွႆႈၵူ,ယဝ်ႉ။ လဝ်ႈမင်းတုင်းၶႃႉ ၵဝ်လဝ်ႈၶုၼ်ၽူဝ်း ၼိတ်းပိၼ် လဝ်ႈၾျႉမိူင်းသၢတ်, ၼလႈ မွၵ်,မိႉယူ,ယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃးပီ(1228)ၶၼ်ႉ ပၼ်ၵၢႆ,ၶေႃ,မိူင်း တီႈလဝ်ႈသူၺ်,ၵီ,သေ ႁူႈပိၼ်တီႈလွႆႉယွႆႈ ၵိမ်းလမ်လဝ်ႈမင်းတုင်းယဝ်ႉ၊ ၵမ်,ႁိုင်ၵမ်,ၶေါၼ်း ပၼ်ၵၢႆ,လဝ်ႈၾျႉ တီႈလဝ်ႈသူၺ်,ၵီ,သေ ၽွင်းငမ်းၵိင်းတွင်းယူ,ယဝ်ႉ။

လဝ်ႈၶေါင်းထူၺ်းၶမ်းၶၼ်ႉ မီးဝီႉလုၵ်ႈသွင်ၵေႃႉ- (1) လဝ်ႈၶေါင်းထုၼ်း၊ (2) လဝ်ႈ ၵုင်းၶွင်,-ၶဝ်သွင်ၵေႃႉ။ လဝ်ႈၶေါင်းထုၼ်းၶၼ်ႉ ပိၼ်ၵူ,မိဝ်ႉလႃးၶွင်မွၼ်သေ လဝ်ႈၵုင်း ၶွင်,သမ်ႉ ၵဝ်ၵူ,ၵၢပ်ႈပၼ် ၶေႃႉမၼ်းလဝ်ႈသူၺ်,ၵီ,ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃးပီ(1230)၊ လိူၼ် ပိတ်,ၶၼ်ႉ လဝ်ႈၶုၼ်ၶုမ်, ၶွၼ်းၼၽေႈၵူ,ယဝ်ႉၼလႈ လဝ်ႈႁေႃၶမ်းမၢၼ်ႈ လင်,ၵၢပ်ႈပၼ် ယ,ထူး တီႈလဝ်ႈၶုၼ်ၽူဝ်းသေ ၽွင်းငမ်းၵုပ်ႉပိုင်,ပႃး တ,သၢမ်မိူင်းထိင်ႈ မိူင်းပူး၊ မိူင်းသၢတ်,၊ မွၵ်,မိ, ဝ,ၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၶေါင်းၶၢင်းႁူပ်မၼ်းလဝ်ႈၶၼ်ႉ ႁွင်ႉဝ''လဝ်ႈၶေါင်းမျႉ''ၶဝ်သေ မီးမႃးလုၵ်ႈ လၢႆး ၶုၼ်ၵျေႃ,လၢမ်,။ လဝ်ႈၶုၼ်ၵျေႃ,လၢမ်,ၶႃႉ လီႈၵူ,ပိၼ်ၵူၼ်းလွႆႉ လဝ်ႈႁေႃၶမ်းမင်းတုင်း၊ ဝီးသေ လဝ်ႈမင်းတုင်းၶွၼ်းၼၽေႈၵူ,ယဝ်ႉ သမ်ႉသိုပ်,ထၢမ်းႁၢပ်, ၵိမ်းလဝ်ႈသီ,ပေႃႉ ပိၼ်ၵူၼ်း

ယိပ်းဢွၵ်ႇထုမ်ႈ။ ဢွပ်ႈလဝ်ႈသီႇပေႉ ၶၵ်ႉလဝ်ႈၶုၼ်ၵျေႃႇလၢမ်ႇလႄႈ ၵဝ်မၼ်းလဝ်ႈၵီႈတ်းပႅၼ်ၽွင်း ငမ်းမိူင်းလိတ်ႇၵူႊယူႇယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃးပီ(1244)ၶၢဝ်ႇ မီးၵူၼ်းၵမ်ႇၵႃၼ်ႉလႅၵ်ႈ ၶိူဝ်လဝ်ႈၽႃႉ သူၺ်ႇၵီႇသေ ၵူႊၶႃႉၶၢဝ်ထိုင်တီႈ လဝ်ႈသီႇပေႉလႄႈ လဝ်ႈသီႇပေႉ ထၢင်ႇၽိတ်းၶိူဝ်လဝ်ႈၽႃႉ သူၺ်ႇၵီႇတေႃႉတေႃႉလႄႈ မၼ်းလဝ်ႈၵေႃႈလႅၵ်ႈလမ်သေ ၵွၼ်ၵဝ်တင်းလုၵ်ႈသိုၵ်းမၼ်းတင်းၶမ် ၶဝ်ႈမႃးတိုၵ်းမိူင်းၶၢဝ်းလႄႈ လဝ်ႈၽႃႉသူၺ်ႇၵီႇၵေႃႈ လီႈပႅၵ်ႈၵူႊၵိင်းတုင်ၵမ်းလဵဝ်၊ လဝ်ႈၽႃႉၵိင်းတုင် ၵေႃႈ လီႈတူၺ်းလူဝ်ႉမၼ်းလဝ်ႈ ၵိၵ်ႇပႃးၶႃႈၵူၼ်းလိူင်ႉၶၢဝ်းမၼ်း တႃႇသၢမ်ပီယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃးပီ(1247)ၶၢဝ်ႇ လင်ႇလီႈၶိုၼ်းမႃး ၵုပ်ႉပိူင်ႇမိူင်းၶၢဝ်း၊ ၽွင်းမိူဝ်ႈလဝ်ႈၽႃႉသူၺ်ႇ ၵီႇ မီးယူႇတီႈၵိင်းတုင်ၶၢဝ်ႇ ပၼ်ဝီႉၶေႃးမၼ်းႁၢၼ်ႇ တီႈၶုၼ်ၵျေႃႇလၢမ်ႇ ဝႃႈ “ပေႃးမၼ်းလဝ်ႈ လီႈၽွင်းငမ်းၶိုၼ်းမိူင်းၶၢဝ်းၸိူဝ် တေၶႂ်ႈၶုၼ်ၵျေႃႇလၢမ်ႇ ပႅၼ်ႁၢမ်မိူင်း”ၸိူဝ် ၵီႈတ်းလိၵ်ႈမၢႆလၢႆးဝီႉ တီႈ ၵိင်းတုင်ၶၢဝ်ႇယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃးပီ(1276)၊ လိူၼ်လီတ်း လဝ်ႈၽႃႉသူၺ်ႇၵိူဝ်ႇ ၶွၼ်းငၽးၵူႊယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၢဝ်ႇ ၶုၼ်ၵျေႃႇလၢမ်ႇ လင်ႇၶိုၼ်ႈၵီႈတ်းပႅၼ်လဝ်ႈၽႃႉ ၵုပ်ႇပိူင်ႇၽွင်းငမ်းမိူင်းၶၢဝ်းၵူႊယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၶၢဝ်ႇ ၶုၼ်ၵဵင်းၵလီတ်းၶဝ် ပၼ်ယႃႇထူး တီႈလဝ်ႈၽႃႉၶုၼ်ၵျေႃႇလၢမ်ႇ (ပွႆႇ)ၵမျႃၵ်ႇၵဝ်ႈ ၵမ်းလႄႈ ၵူၼ်းၵိမ်တူဝ်ၵဵင်းၵလီတ်း ပႃးမိူင်းၵိင်းၶမ်းထဵင်းယူႇယဝ်ႉ။

လဝ်ႈၽႃႉၵျေႃႇလၢမ်ႇၸိူဝ် မီးလုၵ်ႈထၢႆးလုၵ်ႈယိင်း(11)ၵေႃႉ ထၢႆး(10)ၵေႃႉလႄႈယိင်း(1) ၵေႃႉ။ လုၵ်ႈထၢႆးယွႆႇ ႁွင်ႉဝႃႈ“လဝ်ႈၵျေႃႇႁူဝ်း”သေ ၵၢပ်ႈပၼ်ၵယႃႇၵိမ်မိူင်းဝီႉယူႇယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃး ပီ(1290)၊ လိူၼ်ႁူၵ်းမွႆႇ(6)ၶမ်ႈ လဝ်ႈၽႃႉၵျေႃႇလၢမ်ႇ ၶွၼ်းငၽးၵူႊယဝ်ႉလႄႈ လဝ်းၵိမ်မိူင်း လဝ်ႈၵျေႃႇႁူဝ်း ၶိုၼ်ႈပႅၼ်လဝ်ႈၽႃႉလူင်မိူင်းၶၢဝ်းယဝ်ႉ။ ၵၼ်ပႅၼ်မၶႃႇတေဝီ, လဝ်ႈၵျေႃႇႁူဝ်း လဝ်ႈၶၢင်းလေႃးယႅၼ်ႇၸိူဝ် ၵမ်ႇမီးလုၵ်ႈသေလဝ်ႈ။ လဝ်ႈၶၢင်းၶျေႃတွႆႈ(လၢၼ်း) လဝ်ႈၶၢင်း လိင်းယိၼ်ႇၶၢဝ်ႇ မီးမႃးလုၵ်ႈထၢႆး ႁွင်ႉလိုဝ်ႈဝႃႈ “လဝ်ႈပေႉ”ၸိူဝ်ယဝ်ႉ။ လဝ်ႈငမႈၶၢင်းၶမ်းၵေႃႈ ၵမ်ႇမီးလုၵ်ႈသေၵေႃႉ။ ဢွပ်ႈပိူဝ်ႈၶၢဝ် လဝ်ႈၵျေႃႇႁူဝ်းၸိူဝ် လီမ်မိူဝ်ႈပီႇၶွၼ်းငၽးၶၢဝ်ႇ တိုၼ်း ၵၢပ်ႈၵၢင်ႈၶျေႃဝၢၼ်ႈမိူင်း ၵူႈလွင်ႈလွင်ႈ ဝီႉပၼ်တီႈလဝ်ႈပေႉၶၢဝ်ႇယူႇယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၽႃႉလဝ်ႈပေႉ ၸိူဝ် မီးဝီႉၶၢင်းမၶႃႇတေဝီႇ(3)ၶၢင်း- လဝ်ႈၶၢင်းမျႃႇၵျီႇ၊ လဝ်းၶၢင်းမူၼ်း ငလႄႈ လဝ်းၶၢင်း တိၼ်ႇၶူႉ ၸိူဝ်ယူႇယဝ်ႉ။ လဝ်းၶၢင်းမျႃႇၵျီႇၶၢဝ်ႇ ၵမ်ႇမီးလုၵ်ႈ၊ လဝ်းၶၢင်းမူၼ်း မီးလုၵ်ႈ(2) ၵေႃႉ “လဝ်းထုၼ်းဝႃႇ ငလႄႈ လဝ်းထုၼ်းၵေႃး”ၸိူဝ်ယဝ်ႉ။ လဝ်းၶၢင်းတိၼ်ႇၶူႉလမ်ႉ မီးလုၵ်ႈ- (1) လဝ်ႈၵျေႃႇလူဝ်း၊ (2) လဝ်းလၼ်ႇတႃႇ၊ (3) လဝ်ႈသိင်ႁူမ်ႇ၊ (4) လဝ်းသိင်မိူင်း၊ (5) လဝ်ႈ လၢမ်ႁွမ်-ၸိူဝ်(5)ၵေႃႉယူႇယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃးပီ91321)ၶၢဝ်ႇ လဝ်ႈၽႃႉၶဝ်ၵူႈမိူင်းမိူင်း လီႈၶၢမ်ႇတၢင်း ပူတ်းပူင်ဝၢင်းၽၢႈ ၵၢမ်းၶၢတ်ႈၵူႊယူႇယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းၵိူပ်ႉ ၸဝ်ႈၸရေးသေႃးလိင်ႇ၊ လၢင်းၶိူဝ်း

ပီႈၶႃင်းတိၼ်းလိၵ်ႈ၊ ပွၵ်ႉလွီဝေႈ၊ မိူင်းၶိူး

ၵၢၼ်ၵိူတ်ႇၵွၵ်ႇမႃး ဝီးၸဝ်ႈၼူးမေႃ(6)ၸဝ်ႈၶၼ်ၶေႉၵေႃး၊ ပိုၼ်းၵိူပ်ႉၸဝ်ႈလိၵ်ႈပၢၼ်မႂ်ႇ ၵိူတ်ႇသႂ်ႇၶွႆႈၶမႄႇမိူင်းၶိူး ၵိူင်ႇဝၢၼ်ႈလိတ်ႇ ဝၢၼ်ႈၵုင်းပိၼ်း လိုဝ်ႈပေႃႈဝႃႈ ‘‘လုင်းဖေး’’၊ လိုဝ်ႈမႄႈဝႃႈ‘‘ပႃးၵူႇ’’၊ ပီႈၶွင်ႉၶူမ်ႈတွင်ႉၶူမ်ႈပေႃႈၶူမ်ႈမႄႈၶၼ်ၶေႉ မီးသိပ်းၵေႃတ်းၵေႃႇ၊ မၼ်းၸဝ်ႈ ၶိူဝ်ႉ ပဵၼ်ၵေႃႉပီ။ ပီၵိူတ်ႇ(1301)၊ လိူၼ်သၢမ်မႂ်ႇၶမ်ႈၶိုင်ႈ ဝၼ်းၶူၵ်း၊ လိုဝ်ႈမိူဝ်ႈလီၵ်ႉ ၶွင်ႉဝႃႈ ‘‘လီးလိုၼ်း’’။ ပဵၼ်ၵူၼ်းဝၼ်းသွၵ်ႈၵျူႇ လီတၢင်ႇဝႃႈ‘‘လီးသႃႇ’’ သမ်ႉဝႃႈ‘‘လီးလိုၼ်း’’ တၢင်ႇ လွမ်းပိုၼ်းလူးငီႈ၊ ထိုင်မႃးၵႃသၢၵ်ႈသိပ်းၶီႈ ထုၵ်ႇလီႈတီႈၵၼ်လိူင်း ပဵၼ်သၢင်ႇၵျွင်းမၢၵ်ႇၵိူင်း လႂ်ႇသူင်ၵိူင်းၽိုႇလိၵ်ႈ တီႈမုၼ်လၢင်းၵိင်ႇတႃႇ ဝႃႇတေႃႇ(40)ပီ လူင်ႉလိူၼ်ႇလီၵျမ်းတၢတ်ႈ လႃႇတိတီးလေႃးယၢင်း ပႃးမႃးတီႈလွီၵေႃႇ ၵမ်ႇတေႃႇတေႃႇမေႃလေး သွၼ်ၽိုႇလိၵ်ႈၵမ်ႇၵႃး သွၼ်ပႃးၽိုႇၶပ်ႉတွၢၵ်ႈ လိူမ်ၵၶႃၼ်းသင်ႇၵျူႇ သတ်းတႃႇၼလႈၵူဝ်းၵျွင်း လင်ႇၵႃႇၵူႈမိဝ်းမိဝ်း လႂ်ႉသွၼ်ၵိူဝ်းၵၢၼ်ႇၵျၵ်ႈ ၵွမ်းလူင်ၵိၵ်ႇၵွမ်းၵွၼ်ႇ မိူဝ်ႈၵွၼ်ႇပိူၼ်ႈသူင်ၵၼ် လွင်ႈၶူင်း ၵိၵ်ႇ လိၵ်ႈၶိဝ် မိူဝ်ႈယၢမ်းလိဝ်မွတ်ႇဝွတ်ႈ သွၼ်ပႃးလၢၵ်ႈသမႃး ၶွၵ်းမွၵ်ႇ သိဝ်ႇတွၵ်ႇ တွင်ႈပၢၼ်းသွီး လွင်ႈၽိုႇတူၼ်ႈၶူဝ်လူမ်း လႂ်ႇသိူဝ်းလူမ်းယိူင်ႈၸဝ်ႈ ၵိတ်းလိူမ်မိူဝ်ႈပၢၼ်သၢင်ႇ ပရိတ်ႈၵျင်ႇသုတ်း ပီ၊ သၢင်းၵိဝ်ႇၼတႉပီႇထိုင် ၵမ်ႇပေႃးၶိူင်သမ်ႉထၢၵ်ႈ ပဵၼ်သၢင်ႇလီႈလိူတ်းၶီႈ ယူႇတီႈၵျွင်းမၢၵ်ႇ ၵိူင်း ၵမ်ႇတၼ်းလီႈပဵၼ်လၢင်း ၵွပ်ႈၵလၢင်းၵမ်ႇထွၵ်ႈ ထွၢၵ်ႈလူင်းမႃးယူႇၵိၵ်ႈ ၵျမ်ႇၽိုႇလိၵ်ႈ ၸရေး သၢၵ်ႈ(18)ၽိုၵ်းၶျေး ပီႇပိူင်းပေႃးဝီႉပိူတ်ႈ မိူဝ်ႈၵႃသၢၵ်ႈ(21) ၵိတ်းၵဝ်မေးၵေႃႉၶိုင်ႈ ပိူတ်ႈပဵၼ်ၶၢင်ႉ လေႇလိုင်ႈလၢဝ်းတိူင်း ၵူႇၶွတ်ႈၶေႇလိၼ်ထီး လိၵ်ႈၵွမ်းတီးၵမ်ႇပိူတ်ႈ ၵႃသၢၵ်ႈ လီႈ(27) ၶိုၼ်းၵိတ်းၸရေးထိူင်ႈ ပိူၼ်ႈလီႈလိူင်ႈၶွီးမိုဝ်း ၶၢဝ်ႇၶူင်ၶူၼ်ႈလင်လိုဝ်း ၵူၼ်းသုင်းတိုဝ်း ၵိႉၽိတ်ႈ လိူမ်ၶျေးၵိၵ်ႇလိူမ်တိူမ်း ၶပ်ႉၵေႃႇၵိူမ်ႈမီးၶမ် ၵမ်ႈၽွင်ႈလႂ်ႉထုတ်ႇၵေႃႈမီးမႃး ၶိူႈလိၼ်း လႃးထုၵ်ႇထုၵ်ႈ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈလီႈသွၼ်မႃးၵိတ်းၵီႈ သမ်ႉမိူၼ်ႈတီႈၵူၼ်းလူမ်း မိူဝ်ႈၵေႃႇၸထုတ်ႇမူႇ တြႃး ၶဝ်းတၵ်းပျႃးလိုဝ်ႈလိၵ်ႈလူးၵွၼ်ႇ တင်းၵၢၼ်လိုဝ်ႈသိူင်ၸဝ်ႈတြႃးတၵႃႇ သမ်ႉထိူင်ႈတီႈ ၶေႇယႃႇတၼ်းသဝ်းၶၼ်ၶေႉၵေႃး။

1. ထမ်မဝႃႇတ
   ပေႃႈလၢင်းတိ + ၼမႄႈလၢင်းၶိၼ်ႇ၊ ဝၢၼ်ႈၶႄးပႃႇၵၢဝ် ဝိင်းမိူင်းပၼ်ႇ။
2. မင်ႇၵလႃႇ(38)သပ်းလိူင်း၊

ပေႃႈထဝ်ႈပုၵ်း + ႄမႈထဝ်ႈသႂ် ဝၢၼ်ႈလွႆၶွႆႇ ဝဵင်းမိူင်းပၢၼ်ႇ။

3. ၶိၵျေႇဝိသေသ ပထမတွႆး၊
ပေႃႈသြႃႇရုၼ်ႉ + ႄမႈသြႃႇပဵင်း ဝၢၼ်ႈၶမ်ႉတိုၼ် ဝဵင်းလၢင်းၶိူဝ်း။

4. ၶိၵျေဝိသေသတုတိယတွႆး
ပေႃႈလုင်းမူၼ်း + ႄမႈပႃႈၶူၼ်း၊ ဝၢၼ်ႈၶမ်ႉတိုၼ်၊ ဝဵင်းလၢင်းၶိူဝ်း။

5. ပေႃးထိပၵ်ႉၶိယႃႇ(37)ပႃး၊
ပေႃႈလုင်းသေႃး + ႄမႈပႃႈယႅၼ်ႇ၊ ဝၢၼ်ႈၶမ်ႉတိုၼ်၊ ဝဵင်းလၢင်းၶိူဝ်း။

6. ထေရုပ်ႉပတ်ႉတိ သိူၵ်ႈပိုၼ်းမုၼ်လဝ်ႈ(လေႃးတ)ႁွင်းၵၢင်၊ ဝၢၼ်ႈတႃႈ
တၵႃႇႁွင်းၵၢင်၊ ဝၢၼ်ႈတႃႈ၊ ပွၵ်ႉၶိုင်ႈ ဝဵင်းလၢင်းၶိူဝ်း။

7. ၶီၵျေႇဝိသေသ တတိယတွႆး၊
လုင်းႁွင်းဝႃႇလိင်ႇ + ပႃႈႁွင်းလွမ်ႉ၊ ဝၢၼ်ႈမိူ ၵိူင်ႇဝၢၼ်ႈလိတ်ႇ ဝဵင်းလၢင်းၶိူဝ်း။

8. သႃႇရိယၵတ်ႉတတီပၶီႇ သိူၵ်ႈပိုၼ်းႁွင်းမူး ဝၢၼ်ႈသီးၼွႇ၊ ႁူဝ်တိုဝ်ႉ ဝဵင်းမိူင်းၶၢႆး၊
လုင်းႁွင်းလၢဝ်း + ပႃႈႁွင်းသႃႇ၊ ဝၢၼ်ႈသီးၼွႇ၊ ဝဵင်းမိူင်းၶၢႆး။

9. တႃႇၶေဂထႃႇပတၢႇၵရီႇ သိူၵ်ႈပိုၼ်းႁူဝ်ႉ လွမ်ႉဝၢင်းႁွင်းတေႃႇ
လဝ်ႈသြႃႇၶၼ်ႇထီႇထမ်ႇမေႃး ၶွင်ႈၶူးဝၢၼ်ႈမွႆႇ
ပေႃႈလၢင်းမူၼ်း + ႄမႈလၢင်းႁွမ် ဝၢၼ်ႈပုင်းထုၼ်၊ ၵိူင်ႇဝၢၼ်ႈလိတ်ႇ၊ ဝဵင်းလၢင်းၶိူဝ်း။

10. ထေရၵ်ႉပတိ သိူၵ်ႈပိုၼ်းမုၼ်လဝ်ႈဝုၼ်ႇၶေ ႁွင်းထမ်ႈ ၶေႃင်းသိပ်းသွင် မိူင်းၶၢႆး
မုၼ်လဝ်ႈမႃႇလႃႇ ႁွင်းဝၢၼ်ႈမွႆႇ ပုင်းထုၼ် ၵိူင်ႇဝၢၼ်ႈလိတ်ႇ၊ ဝဵင်းလၢင်းၶိူဝ်း။

11. ထေႇရၵ်ႉပတိ သိူၵ်ႈပိုၼ်းလဝ်ႈၶၶေႇတႃႇ ၶူၼ်ႁူဝ်ယၢဝ်း ႁွင်းၶမ်ႉႁူး ၶေးလၢၼ်း
ၵိူင်ႇႁူဝ်လီၼ်း၊ ဝဵင်းမိူင်းပၼ်ႇ၊
လုင်းသြႃႇတိၼ်ႇမွင်ႇ + ပႃႈၶုင်း ပွၵ်ႉတူၵ်း၊ ဝဵင်းမိူင်းပၢၼ်ႇ။

12- ထေႇရၵ်ႉပတိ သိူၵ်ႈပိုၼ်းလဝ်ႈသြႃႇမိၼ်းဂုၼ်း
တၵ်ႇႁွင်းဝၢၼ်ႈပၢင်သၶွင်း တင်းသႅင်ႈ။

13. သႃႇသၵျေႉလင်ၵႃႇရတီႇပၶီ သိူၵ်ႈပိုၼ်းႁွင်းၵမ်ႇ ထၢၼ်းလၢင်းၶိူဝ်း ၼလႈ သိူၵ်ႈပိုၼ်း
ပွႆးရီႇလႃႇၶၢမ်ႇၵူႈတီႈတီႈ၊
ပေႃႈလုင်းသုဝၼ်ႇၶ + ပႃႈယု ၊ ဝၢၼ်ႈလွႆ၊ ဝဵင်းလၢင်းၶိူဝ်း။

14. ထေရၵ်ႉပတိ သိူၵ်ႈပိုၼ်းလဝ်ႈသြႃႇလူင်ၵိတ်ႉတိသႃႇရ ႁွင်းလူင် လၢင်းၶိူဝ်း၊
ႄမႈလၢင်းလူၼ်ႉၶဝ်ႄမႈလုၵ်ႈ ဝၢၼ်ႈၶမ်ႉၶေႃႇ၊ ဝဵင်းလၢင်းၶိူဝ်း။

15. ထေရၵ်ႉပတိ သိူၵ်ႈပိုၼ်းလဝ်ႈၶူးၶိၵျေးထ၊ ႁွင်းၵဝ်ႈလၵ်း၊ ဝဵင်းတႃႈဝုင်ႈ

လုင်းလၶရေးၶၶေဝ်ႇတိယ+ၼမႈထၢင်းသွၼ်ႉ ဝၢၼ်ႈၵုင်းသ႑ ၵူိုင်ႇဝၢၼ်ႈလိတ်ႇ လၢင်းၶိူဝ်း။

16။ ၶိၶၵ်ႇဝိသေသလ႑ပၶတေီႈပၶီႇ သိူဝ်ႈပိုၼ်းလွင်ႈသၢင်းၵ်ႃဝ်ႇ လၶဝ်ႈသြဲ႑လူင်ၶၶ်ႇတီႇ ထမ်ႇမေႃး တွီးသီႇ

ပေႃးသၢင်ႇထိလ+ၼမႈသၢင်ႇလိင်းၶူႉ ဝၢၼ်ႈၶမ်ႉတိုၼ်ႉ ဝိင်းလၢင်းၶိူဝ်း။

17။ သိူဝ်ႈပိုၼ်းလၶဝ်ႈငေႃးလီႇ

လၶဝ်ႈထၢင်းငေႃးသလ်ႇလ ၵျွင်းသၢင်းၶ်ႂၼ်း ဝၢၼ်ႈၶေႃးၵိင်ႇ၊ ဝိင်းမိူင်းပၼ်ႇ။

18။ သိူဝ်ႈပိုၼ်းမိူင်းတူၼ်

လၶဝ်ႈသြဲ႑လူင်လ႑ရိင်ႇတ ၵျွင်းလွႆ ဝိင်းမိူင်းတူၼ်။

19။ လေႇယမင်ႇဂလ႑

ပေႃးလုင်းတေႃးၶ ဝၢၼ်ႈၶမ်ႉတိုင်း ၵူိုင်ႇဝၢၼ်ႈလိတ်ႇ၊ ဝိင်းလၢင်းၶိူဝ်း။

20။ သိူဝ်ႈပိုၼ်းၵျွင်းထမ်ႇဂိဝ်ႇၼဂႉ

ပီႈၶွင်ႉဝၢၼ်ႈသူၼ်ၵွႈတင်းသိင်ႈ ၵူိုင်ႇၵႃႈဂူရ်ႈ ဝိင်းလၢင်းၶိူဝ်း။

21။ ပရိတသ႑တဂတီႇပၶီႇ သိူဝ်ႈပိုၼ်းၵျွင်း မၢၵ်ႇၵ်ိင်းမူၼ်း ထုင်ႉဝၢၼ်ႈၵျၢတ်ႇ

လၶဝ်ႈၶူးၵုင်ႇမ႑လ႑ရ ၵျွင်းမၢၵ်ႇၵ်ိင်းမူၼ်း ထုင်ႉဝၢၼ်ႈၵျၢတ်ႇ ဝိင်းလၢင်းၶိူဝ်း။

22။ ဝၶရျေႇလတီႇပၶီႇ

လၶဝ်ႈၶူးၵုင်ႇမ႑လ႑ရ ၵျွင်းမၢၵ်ႇ ၵ်ိင်းမူၼ်း ထုင်ႉဝၢၼ်ႈၵျၢတ်ႇ ဝိင်းလၢင်းၶိူဝ်း။

23။ လူႇရပေႃးထိ သိူဝ်ႈပိုၼ်းမိူင်းၵ်ိင်းတွင်း ၼလႈ သိူဝ်ႈပိုၼ်းၶုၼ်သၢမ်လေႃး+ၶေၢင်းၵူးပ်ႃမ်ႇ

လၶဝ်ႈသိုၵ်းမၵျ႑ဂျူႇၼလႈမေးၶေၢင်းတင်းသိင်ႈ ရူမ်ႈပႃးပီႈၶွင်ႉ ၵ်ိင်းတွင်းတင်းသိင်ႈ။

24။ သ႑သၶပေသ႑ သိူဝ်ႈပိုၼ်းဝတ်ႉပ႑ပဝ်ႉ ဝိင်းၵ်ိင်းမီႇ

လၶဝ်ႈၶူးလူင်ႇၵိၼ်းတႃး ဝတ်ႉပ႑ပဝ်ႉ ဝိင်းၵ်ိင်းမီႇ လိူဝ်းၶီႉယဝ်ႉ။

ၶူးမေႃပၢၼ်မႂ်ႇ သႂ်ႇဝီႉလိုဝ်ႈသိင်မိူဝ်ႈလိၵ်ႉ ၶွင်ႉဝႃႈထိူးလိုၼ်း သမ်ႉၶိုၼ်းယူႇၵျွင်း ၵိႈပျွင်း ၶွင်ႉဝႃႈ လၶရေးထၢင်ႈလိၵ်ႈသေႃးထိင်ႇ ယၢမ်းၶိင်ႇမိူဝ်ႈလိဝ်တေႉထဝ်ႈ ၵသၢၵ်ႈယိပ်ႇၶဝ်ႈ(76) မိူဝ်ႈလိဝ်မႃးတူၵ်းၶေႃႈရိူၼ်ႈတ႑ယေး ၵဝ်မေးတီႈဝၢၼ်ႈလူင်ၶွၵ်းတွင်ၼဂႉ ၼၶႇၼတႉပ်ၼ်ၼၶႇ လၢင်းၶိူဝ်း ပေႃးလီႈရွတ်ႈၾဝ်မိူင်း ထၢမ်ၵျမၼ်းလၶဝ်ႈတ လၵၼ်မူႇလိၵ်ႈသြႃး ၼၶမေႃးၾိၢႇငဝ်ႈ ပ်ၼ်ၶွီးပႃႇဂမ်မၼ်း ၵျမ်ႇၵျမ်ႇလီႇလီႇတင်းသိင်ႈ မီးယူႇ(24)ပပ်ႉၵုၵ်ႈ မိူဝ်ႈငေ႑လထုၵ်ႈ ၵသၢၵ်ႈ လီႈ(35) လူဝ်ႈၵႃႈပီမၼ်း(42) ၶိုင်ပွင်မီးဝီႉ ၵႃႈၶီႈၶႃႈယဝ်ႉ။ မၼ်းလၶဝ်ႈၶီႉ ထုတ်ႇဝီႉမူႇလိၵ်ႈ သြႃး ၵ်ိတ်းမႃးမူႇလွႆၵမ်ႇဝႃႈ ၵူရ်းၵႃႈၵူၢမ်းမၼ်းယွၼ်းသူး ထူးၶေ႑ ၵမ်ႇၵူ႑မိူၼ်ပိူၼ်ႈ ၵူ႑ဂူရ်း ပုင်ႇၶိုင်ႈၵျင်းမၼ်း ပြႃးသၢမ်သူႇငေႃႈ မၼ်းၵမ်ႇသူး ပလ်ႉတေႇဂပုတ်ႉထ႑ငေႃႈ မၼ်းၵမ်ႇသူး ရၵျၢၼ်းတ႑ၵွၼ်ႇ ရၵျၢၼ်းတ႑လူင်ငေႃႈ မၼ်းၵမ်ႇသူး ဂူရ်းယွၼ်းသူးၵဝ်ၶီပ်ႉပၢၼ်ႇပိူင်လိဝ်

တၢင်းယႂ်ႇထူးသၢၼ်၊ ၵမ်ႈမၵ်းၵမ်ႈၶၢၼ်းပိူင်းၶျူး မၼ်းလဝ်ႇတီႈမႃႇဝႆႉ တီႈၼင်ႈတြႃးၶိၼ်ႈဝိသေ, သၼ်ၶဵင်ႉ ပျူႉဝႃးၶဝ်ႈၵႃးၶႃၼ်ႈတတႃႇၼႆ ၵိတံ သမယံ ယၶု ၵမုၵၢၼ်ပေႃႈ, သႃႇသၼ်ၶိၼ်ႈ, တေႃႇၵိလ်ႉလ ပၼ်ၶိၼ်ႈမ ၶႃးယွၼ်းၸၽေႇၵူတ်ႈၽေႇဝၢတ်ႈ ၵၵိဝ်းမျိုတ်ႈၶိၼ်ႈ, ၶႃင်ႈၶႃးလီႈဝီး တီႈၼမ်ႈသူႉပၢၼ်ႈ, လူဝ်ႈၵၼ်မၢၵ်ႈရၢၼ်ႈ, ၽူဝ်ႇရၢၼ်ႈပီႈထိူၵ်ႈ ၸွႆႈလီႈၵီႈတ်းလွမ်း လွင်ႈၵျူၵ်ႈပြႃး ၵလူဝ်ႇ, ၵုသူဝ်ႇလၼ်ႉ ၵမ်ႈဝီႉၵတၢင်းၵထူႇ, ၸွႆႈလီႈၵီႈတ်းၵူႇ, ၵျင်းၵူႇ, ၵၢၼ်လီၵၢၼ်မျႃတ်ႈ ၵူႈလၢတ်ႈၵူႈပၢၼ် တမ်းသွ်ႇတမ်းသွ်ႇ, ၵၼ်မွ်ႇယႃႇၵျမ်ႇ, ၵၼ်ၶၢမ်ႇၸွႆႈရူႉ ၵၼ်လူႉၸွႆႈပေႇ, လွမ်း ၵဝ်မၢၵ်ႇၸၵႇၵုၵ်ႉလု မၵ်ႉၵၶိပ်ႉပႃႇၽိင်ႇရႃႇလွီႇၵူႇ, ယူႇလူရ်းရၢၼ်ႈလီၼ်ႈၵသၢင်ႉ ၵျင်ႉငႃး လီႈငႃး ပႃးပိတ်ႈၵိလေႇ, ၸပႇပိတ်ႇတိၵ်ႉထိ ပိင်ႇရၢပ်း ပရမၢတ်ႈၶျူႇ, ဝိလ်ႉလႃႇၵျိုဝ်ႈၵျင်း မုင်ႈရွတ်ႈ တီႈလွတ်ႈၶၢမ်ႇလၢမ်ႇ, ၸွႆႈပွင်ၵျမ်ႇသတ်ႉတတိင်ႇသ ပေႃးထိပၵ်ႉၶိယယႃႇလုတ်ႈ မိတ်ႈထုတ်ႈ မႃႇၶိင်ႇ, ၵသုင်းတိင်ႇ, ၵိင်းၵဵဝ်း ၵူႈမိဝ်းၸပႉၽိဝ်း ထၢၼ်ႈတႃႇမ်တၼ်း ဝၼ်းမဝ်ႇပိင်းၶျူး မိူၼ်ယိူင်ႈၵူၼ်းသူႉပြႃး ရႃးၵၢပ်ႈလွ်ႇၸွႆႈမၼ်းရႃး ပေႃးဝႃးၵိလေႇသႃႇၵမ်ႇလၢပ်ႈ ၵူႈၵၢပ်ႈမၢၼ်ႈ, မၢၼ်ႈ, ပျီႇၼိပ်ႉပၢၼ်ႈၵိူဝ်လွတ်ႈလႃးလႃး တူဝ်ၶႃးယွၼ်း ပုၼ်ႈၽွၼ်းၵဵဝ်း လွင်ႈမိဝ်းလိူင်ႉၼီထႃး ၶႃးၵေႃး ၼီယဝ်ႉ။

ၵူၢမ်းသူးပုၼ်ႈတႃႇ, သႃႇသၼ်ၶိၼ်ႈၵိတ တီႈမ်ႈဝီႉၼင်ႈလိၵ်ႈၶိၼ်ႈဝိသေသ ပိၵ်ႈၵၼ်တေ သုတ်းၶၢၼ်းၶၶဵင်ႉ သမ်ႉဝႃး ၵူရ်းၵႃးၵတႃၵ်ႈပုၼ်ႈၶႃးလရေး ၵေႃႉယေးၵေႃႉထုတ်ႇၵေႃႉပျူႉ ယွၼ်းသူႉပၢၼ်ႈသူဝ်ႇ, ၵလူဝ်ႇၼွ်ႈၸွႆႈသႃႇသၼ်ၶိၼ်ႈတေႃႇၵျိုဝ်ႈၵျိုင်း ပေႃးသႃႇသၼ်ၶိၼ်ႈၵျိုဝ်ႈၵျိုင်း ၵူၼ်းမိူင်း ပီၼ်ၵိူင်းပုတ်ႉထၽိၼ်ႈသႃႇတေၶမ် ပေႃးၵူၼ်းပုတ်ႉထၽိၼ်ႈသႃႇၶမ်ၵေႃႈ လွင်ႈၵျင်ႉတင်းၵမ်တေ တူဝ်း ပေႃးၵၵျင်ႉတူဝ်းၵေႃႈ ၵၵိဝ်းတၵ်းထိုင် ပေႃးဝႃႈပီၵျိုင်ၶၢဝ်းၶၢဝ်း မိူင်းလွမ်ၼိပ်ႉပၢၼ်း ၵျူႉတၵ်ႈၶၼ် မုင်ႈမွင်းသုတွင်းလိူင်ႉမိဝ်းၶၶဵင် ဝၼ်းၼီႉၵၢဝ်ႇတိူင်ႇ~ ၵူၢမ်းသူး ၵူၼ်းထူး လိၵ်ႈမီး ၼီ ၸွႆႈမၼ်းရွတ်ႈပွတ်းၶရေးၶၢဝ်းၵိ ပၵ်းမၼ်ႈယႃႇလိူင်ႇ, ၶိၼ်ႈၶိၼ်ႈၶိူင်ႇၶိူင်ႇတႃ၊– ဝႃႈၼီယဝ်ႉ။

လိပ်ႈၵျၢၼ်း ၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင် သၢမ်ပီႈၸွင်ႉ ၵူတ်ႉရူမ်ႈတွင်ႉလိဝ်ၵၼ်

လဝ်ႈလရေး ၶိင်းသၢင်ႇမွၵ်ႇသိၼ်လၢမ်ႇသိၼ်၊ ပွၵ်ႉလၢၼ်း၊ မူႇၸလႄး

1ႉ ပိုၼ်းၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင် ၶိင်းၶမ်းလိုၼ်ႈ ဝီင်းၵျွၵ်းၸမႄး

- တီႈၵူတ်ႇ၊ ပွၵ်ႉၵုင်းၵလျႈ၊ ဝီင်းၸမေႉၶမ်း
- ပီၵူတ်ႇ၊ 1909 / 1271
- လိုဝ်ႈပေႃႈ ၶိင်းၶိုဝ်းသိၼ်ၵၢႆႈလူး (မိူင်းလီး – မိူင်းၵွမ်)
- လိုဝ်ႈမႄႈ ၼၢင်းၶိုဝ်းသိၼ်ၵီႇထွၼ်း (မိူင်းၶွၼ်)

ပီႈၸွင်ႉရူမ်ႈတွင်ႉ (7) ၵေႃႉ

1ႉ ၶိင်းၶမ်းလိုၼ်ႈ ၵျွၵ်းၸမႄး
2ႉ ၼၢင်းသွီႈၶမ်းမျူႉ သိၼ်ဝီ
3ႉ ၶိင်းၵၢၼ်ႈၶမ်း လႃႈသိဝ်ႈ
4ႉ ၼၢင်းၶမ်းရွင်းသႃႇ မိူင်းယူႉ
5ႉ ၶိင်းယွတ်ႈငိုၼ်း မိူင်းယူႉ

(လီႈယီႈ ၸလႈ လီႈသိူဝ်ႇၸတႉလူႉတၢႆမိူဝ်ႈၵွၼ်ႇ)

ၶိင်းၶမ်းလိုၼ်ႈၵဝ်ႈၶႃႈၼႆႉ လိုဝ်ႈမိူဝ်ႈၵွၼ်ႇပေႃႈမႄႈတၢင်ႇရွင်ႉဝႃႈ လီႈၵၢႆႈလၢမ်ႇလႃႉဝႃႈ ၼႆယဝ်ႉ။ ထိုင်မိူဝ်ႈယွႆႇမႃးလွမ်းလိူၼ် မိူၼ်မႃးလွမ်းပီ လီမႃးလွမ်းဝၼ်း တၼ်းမႃးလွမ်းၶၢဝ်း ယွႆႇယၢဝ်းၶၢဝ်သုင် တီးၵေႃႉပိၼ်ၽုင်ပိၼ်လိူဝ်း မူၼ်ႈသိူဝ်းၽွင်းတိုၵ်ႉပိၼ်မၢဝ်ႇၵျၢတ်ႈၵျီး လူဝ်ႈ ပၢၼ်လီႈၵၢႆႈလၢမ်ႇလႃႉၼၸၼ်ႉၼႆယဝ်ႉ။

လွမ်းၼင်ႇပုၼ်ႈၽွၼ်းပေႃႈမႄႈမီးမႃးၼိူဝ်လုၵ်ႈ ၼင်ႇရိူဝ်လုၵ်ႈလၢင်းလဝ်ႈဢဝ်ႇပေႃးတေ မီးလွင်ႈလၢင်ႈတၢင်းမေႃ ပလ်ၵျၢႇတႃႇတေၵေႃႇတင်ႈပူၵ်းပွင်လၢတ်ႈပၢၼ် ၼၵ်ႉးလူၵ်ႈၶူင်းၵၢင်ၵူၼ်း ၵဝ်းၼႆႉ လူဝ်ႇမေႃလိၵ်ႈလီး ၶိုၼ်ႈရူင်းၵျၢၼ်း ပူၼ်ႉလီႈၶိႈလွႆၼင်ႇၼႆသေတႃႉၵေႃႈ ၽွင်းၶၢဝ်းယၢမ်း ၵၢပ်ႈပၢၼ်မိူဝ်ႈလိူင်ႉၼင်ႇၼၸၼ် လီႈရူႉဝႃႈပိၼ်ၽွင်းၵၼ်ၶႄႈသိုၵ်းၵမ်ႇၽႄႇပွၵ်ႈ (2) လမ်ပိၼ်ၶႄႈ မိူင်း ၵမ်ႇယိၼ်ၵမ်ႇၼိမ်ၵမ်ႇသဝ်း ၵၢႆႈလီႈလၢမ်ႇလႃႉၵဝ်းၵေႃႈၵမ်ႇမီးလွင်ႈထၢင်ႇၵျၢင်ႈ ၵၢၼ်

ၶိုၼ်ႈဂိုၼ်းၸလႆႈ ဂတ်ႉဂျႃး ဂမ်ႇလီမီးသုၼ်ႇ တၢႆႇတေလႆႈကိင်ကုၼ်ႇႁူႉမႄ လွင်ႈလိဂ်ႈလၢႆး ၽႄႇသၢႇ သၢႇသၶႄႇ လေႃးဂီ လေႃးဂုတ်ႉတၢႆႇၶႅၼ်ႉ ကၼ်ပိၼ်ႇမူႇလုမ်းသၢင်ႇၶၢႇလဝ်ႈ တီးလေႃး တိရဝ်း တင်ႈဝတ်ႉဝိရၢၼ်ႇဂၢၼ်ႇဂျွင်း ပုဂ်ႈသဝ်းတီႈထၢႇၶေ ဝတ်ႉမၢၼ်ႈမွၼ်း၊ လွိၶိုဝ်း၊ ကိုင်ႇမိုင်း ၶိုဝ်း၊ ၸလႄႈဝဵင်းသီႇပေႃႉ၊ လၢႆးကၢႆႈလၢမ်ႇလၢႉ ကမ်ႇၶျေႃႉကမ်ႇယွၼ်ႇ ၵိုင်းလိုၵ်ႉၶိုၵ်ႈႁူႉၶိုၵ်ႈမႄ လိဂ်ႈလၢႆး ပေႃးၸမႈကွၼ်ကဝ်လုဂ်ႈလၢႆး မိူဝ်းကၢပ်းပၼ်သင်ႇၶၢႇ ဩႇလဝ်ႈတူၼ်ၶူး ၽတ်ႉတၼ်ႇတ သုၶၼ်ႇတၢႇ ၶိုၼ်ႈယူႇသဝ်းကွင်းၶိူဝ်ဂျွင်း ၶၢမ်ႇပီၼ်ဂပီႇသၢင်ႇလွင်ႈသေၸလႈ လဝ်ႈလူင်ဂွၼ်း ဝတ်ႉလင်ႇၶိုၼ်းကၢပ်းပၼ်လဝ်ႈလၢင်းဂိတ်ႉတိထမ်မ သင်ႇပွၼ်ႈသွၼ်ပၼ် လိုႉတိုဂ်း ၽိုဂ်းတိမ်ႈ ၽိုဂ်းၶျႃး ၶမေႃးပုတ်ႉထၢႇယ ဂူမ်းဝီႈဖြူးဩူးသင်ႇၶၢႇ ဂူမ်းၶၢမ်ႇသရၶႄႇဂုင်ႇ သိၼ်ၶျႃး ပတိ သင်ၶၢယေႃး တၢမ်ႇသိပ်းပိုင် လိင်ႇသိပ်းပိုင် ၶိုင်ႈဂမ်တၢင်းဂျၢင်ႉသၢႇမၶေႇ တၢႇတေႇၶိုၼ်ႈပိၼ် လဝ်ႈသၢင်ႇ ဂတ်ႉဂျၢင်ႇကူမ်သူပ်းလီးယဝ်ႉလီငၢမ်း ယၢမ်းၶၶေ လင်ႇကၼ်ရိတ်းပိၼ်ပွႆးလူင် ၶၢမ်ႇ သၢင်ႇ တၢင်ႇၶိုၼ်ႈပပ်ပလိတ သၢႇမၶေႇသေယဝ်ႉ ၶဝ်ႈထမ်းဂမ်ႉဂိမ် လွိုႈထိမ်ၶျေးဂၢၼ် ပရိယတ်တိသၢႇသၶႄႇ ပုၼ်ႈတၢႇဂျၢင်ႉဂမ်ပိုဂ်ႉၽိုဂ်း တိုဂ်းပိတ်ႈဂိလေႇသၢႇယူႇမူၼ်ႈ ထူၼ်ႈမႄး သီႇဝၢႇရှးပီ မီးမႄးဂၢင်လိုၵ်ႉၶိုၵ်ႈပွဂ်ႈသၢႆႇဝၢႆႇၶိုၼ်း တင်းရိူၼ်းတင်းယေး လွိုႈထိမ်ၶျေးဂၢၼ်ပေႃးၸမႈ လင်ႇမႄးယွၼ်းကၶၢင်ႉ တမ်ႈတီႈတူၼ်ၶူးလဝ်ႈဩႇ တၢႇတေထၢဂ်ႈ လဝ်ႈဩႇဂေႃးသေႃးလၢႆလုဂ်ႈ ၶွင်ႉပွင်ႈပၢႆတပေး ဂေႃႉကၼ်ဝႃးငၢႆႈသွၼ်ၸေႈလဂ်းလိမ် မေႃလွိုႈမေႃထိမ် မီးလိုၵ်ႉၶိုၵ်ႈရိူင်ႈသိုပ်ႇယူႇ ထိင်းၸလႈ လင်ႇဝႃးပေႃးကမ်ႇမီးကပိတ်ႈတၢင်းၽိတ်း တူဂ်းတွင်ႈၶွင်ႈတၢမ်ႇ လဝ်ႈရဝ်းကမ်ႇပၼ် ထၢဂ်ႈ ပေႃးဝႃႈရၢမ်ႈသီးကမ်ႇလီးၸတႉၸတႉ ၸပႉလိုၵ်ႉၶိုၵ်ႈထၢဂ်ႈဂေႃး လူဝ်ႇလီးတေႃႉတၢမ်ႇ ၶၢီႉၽိုၼ်း ၸမႈၶပ်ႉ ၶပေႉထူၼ်ႈသၢမ်ဝႃး လင်ႇလီးထၢဂ်ႈဝႃးၶိုၼ်ႈၸလႈ ဂွပ်ႈပိုဝ်ႈလၢႆးကၢႆႈလၢမ်ႇလၢႉ ပိၼ်လုဂ်ႈ လၢႆးလူင်ဂေႃႉယွႆႇ တူရ်းသွႆႇရၼ်ထိုင်ၶိူဝ် ၶွင်ႉယိင်းၶွင်ႉလၢႆးတင်းၶမ်ပီႇယွႆႇ ရွႆးပေႃးၸမႈငၢႆး လူမ်လိုတၢႇလိင်ႉလူလုမ်းလၢႆး ပီႈၶွင်ႉၶိုၼ်ႈၸလႈ လင်ႇထၢဂ်ႈလူင်းမႄး လွိုႈၶျေးဂၢၼ်ဂၢႉဂၢႉၶၢႆႈၶၢႆႈ ထိုင်မႄးကၢႇယူႉသၢဝ်းရူဂ်း တေႇတင်ႈၶျေးၶျေႃတေႃႉရိူၼ်း ရူမ်ႈဂၼ်တင်းဂေႃႉကၼ်ရွင်ႉလိုဝ်ႈဝၢႆႈ ၶၢင်းလိင်ႇ လိုဝ်ႈလူႇရွင်ႉဝၢႆႈ ၶၢီးၶမ်းလိုၼ်ႈ တီႈယူႇပွဂ်ႉမၢၼ်ႈၶျေး၊ ဝဵင်းၶမေႉၶမ်း။ ပိၼ်ၶွင်ႉ ယိင်းၶိၼ်ႈတွင်ႉလဝ်ႈမၢဝ်းလူင် ကမ်ႇၶၶေ ဩႇကူးလၢႉသူရ် သတ်ႉထမ်ႇမလေႃးတိဂထလ ဝဵင်းတၢင်ႉယၢၼ်းဝႃးၶိုဝ်ယဝ်ႉ။

မီးလုဂ်ႈယိင်းလုဂ်ႈလၢႆး ဂဝ်ႈဂေႃႉ

1. ပျႈၶမ်းလိုင်းယီၶၼ်ႇ
2. ပျႈၶမ်းကိင်ႇ
3. ပျႈတွင်းတွင်း
4. ပျႈၶမ်းကုင်ႇ

5. ပုႆးၶေင်းၵေးၶိၼ်,
6. လုင်းသႅင်ၷိူင်းယီး
7. လုင်းမွင်,သၢမ်
8. ပုႆးၵေးၵျီ,
9. ပုႆးၵေးပီး လိူဝ်းၼီႉယဝ်ႉ။

ထၢႆးၵၢႆႇထၢမ်,လႃႉ ၵ်ုတ်းၵၢၼ်ၵျႃႉၵျႃႉၶႅၢၶၢႆ ၵ်ၼ်းၶူဝ်းတၢင်,ပူဝ်းတၢင်,မျႃႉၵျႃႈသိပ်းၷူၵ်းသိပ်း လင် ငလ,ၶၢႆထိုင်ပၢင်သၢင်းမိူင်းဝျႃႉ မိူင်းတီးပွတ်းထၢၼ်း၊ ပွတ်းၶွင်, ထွင်ႈငလ,ငလႉထိုင်ဂူး တီးဂူးတၢင်း ၵျလႅင်ႉလုၵ်ႈလၢင်းၶေင်းငမးမႃးလိူင်ႉၼီယူ,ယဝ်ႉ။

လွင်ႈၵၼ်သုတ်ႉလၢႆးၶႅၢႉလႅၵ်ႈၵွင်ႈယူ,တၼ်းသဝ်း လုၵ်ႉတီးပွၵ်ႉၵုင်းၵလျ၊ ဝႅင်းၼမ်ႉ ၶမ်း ၶၢႆႉမႃးယူ,မိူင်းယူ,၊ လုၵ်ႉတီးမိူင်းယူႉ ၶိုၼ်းၶၢႆႉမႃးယူ,ဝႅင်းၵျူၵ်းငမး တေႃ,ထိုင်ၵျ,ယူႉသီ,သိပ်း ထမ်ထမ် သၢမ်သိပ်းပႅၢပႅၢ ယိုဝ်းယိုတ်းၵိုတ်းယွၼ်,လွင်ႈၵျႃႉလွင်ႈၶႅၢ ၵၢပ်းပၼ်လုၵ်ႈၵွၼ်, လုၵ်ႈ ယိင်းလုၵ်ႈထၢႆး တမ်းပၢႆးငဖမ်ႉ, ထိူၵ်ႈသႅင်, သိုပ်,ၵ်ုတ်းသိုပ်,ပွင်သေယဝ်ႉ ထင်,မႃးဝိၼ်,ဝႅ,ၶႅၢႉ လူးၵၢၼ်လိၵ်ႈၵၢၼ်လၢႆး လုၵ်ႈတီးထၢႆးၵၢႆႇထၢမ်,လႃႉ လႅၵ်ႈလၢႆးၶႅၢႉၵဝ်လိူဝ်ႈလူ, လိူဝ်းမွႆ,သွႆ,ဝျႃး ၶိင်းၶမ်းလိုၼ်ႈ ၼီသေ တႅမ်းၵွၵ်,ပပ်ႉလိၵ်ႈထမ်းတြႃးလင်,ဂျ,လူင် တင်းၼမ်တင်းလၢႆ ပိုၼ် လွတ်,ၼွႆးတူင်,ဝႅင်းၵျူၵ်းငမး ၵမ်,ဂျႃး ထိုင်မႃးၸမ်တင်းမူ,ငလႈ-ထုင်ႉမၢဝ်း ၼီႉလူဂွၼ်,၊ ၶိင်း ၶမ်းလိုၼ်းၵဝ်းၶျႃးၼီႉ တႅမ်းလိၵ်ႈထမ်းတြႃးလင်,ဂျ,လူင် ၵမ်,ဂျႃးပီၶွႆးပီ ပေႃးဝျႃးဝၼ်းလိူၼ်မွႆ, ပၵ်,ၶမ်း လိူၼ်လွင်ႈပၵ်,ၶမ်း လိူၼ်လပ်း လိူၼ်မူၼ်း ဝၼ်းသိၼ် တင်းပၢင်တြႃးပရိယၢတ်ႈ သွၼ်ၵၢၼ်,သပ်းလႅင်းငၶပေၼ် ပတီပၢတ်ႈ ငၶလေႃးလွႆ,ၾိူၵ်း ၵ်ုတ်းၵၢၼ်ဂျင်ႉဂမ်ငၾႈတိူၼ်း ဝိပသ်သၶျေ,တြႃး သငေႃးပိၼ်လူႉ ၷိူင်ႈၷူႉၷိူင်ႈၵျၼ် ၷိူင်ႈမေျ တေႃ,ထိုင်ၵျ,ယူႉလူဝ်းၶူပ်, (76)၊ ပီၶရိတ်ႉ (1958) ပီသၵ်ႉၵရိတ်ႉ (1347) လိူၼ်ၷူၵ်းမူၼ်း ပိၼ်ၵၢၼ်သႅင်ႈဂမ်,သုတ်းမုၼ် လပ်းတၢလိုမ်းမိူင်း ပူၼ်ႉဂူ,ဝၢႆးမိူင်းယၢၼ်သေလုမ်းလိူဝ်း ပရိသၢတ်ႈပၢင်တြႃးငလႈ ဝီႉဝၢင်းလုၵ်ႈ လၢင်းၶေင်းငမးဂူ,သေယဝ်ႉ။

ပပ်ႉထမ်းတြႃးလင်,ဂျ,လူင် ၵၢၼ်ၶိင်းၶမ်းလိုၼ်ႈၵဝ်းၶျႃးတႅမ်းၵွၵ်,မျႃး ၶျႃးၵဝ်းၶဝ်ၾူးတႅမ်း တၢင်,ပိုၼ်း လီးလူလီးတူၵျမ်း မင်,ဂလျ,သုတ်း (38) ပုၵ်ႈ ၵၢၼ်ထဝ်းထမ်မတျ,ၶလူးတႅမ်း- ၶၢႆးဂျွင်းသႅင်ၵွၼ်,ၶၢႆးၸိုၼ်းသွႆ၊ ၶၢႆးဂျွင်းၶမ်းၷိူၼ်းပႅင်း ၶဝ်ပီးၶၵွင်ႉၷူမ်းတွင်ႉလႅဝ်ဂၼ် သၢမ်ၶၢႆး ဝႅင်းမူ,ငလႈၼီယဝ်ႉ။

ၵၢၼ်လၢၵ်,လၢႆးလွင်ႈမင်,ဂလျ,မၼ်းထဝ်းတႅမ်းၶၼ်ႉ ၶိုင်ႈၶျေးၼီႉမီးသွင်ထၼ်ႉ ထၼ်ႉ ၶၶွၵ်ႈငလႈထၼ်ႉၶွႆးဝျႃးၼီယဝ်ႉ။ မိူၼ်ၶင်, ၵသေဝၶျေလ ပုလၶမ်- တူဝ်ၵဝ်းယျ,ၵ်ုတ်း

ၵေႃႉၽူႈမိူင်းၶဝ်ႈ ပဵၼ်လၶၼ်ႉၶွင်ႈ၊ လွင်ႈႁဵၼ်းၶဝ်ႈ ယႃႉပူၼ်ႉၵၢတ်းၵေႃႉလွင်ႈၵႃႉၵုသူပ်ႉၶဝ်ႈ ပဵၼ်လၶၼ်ႉ ၶွင်ႈ တီႈပွင်ႉဝႆႉၶဝ်ယဝ်ႉ။

မီးထိင်ႈပပ်ႉၵၼ်ထၢင်ႉထိင်ႈ ၸဝ်ႈလိၼ်းၶမ်းသွင်ၼေႈၸဝ်ႈၶမ်းလိုၼ်ႈ ႁၢၵ်းၼမႈ တိမ်ႈၵွၵ်ႉ, ပပ်ႉတြႃးၵူမ်ၵၢၼ်, ၵိူင်ႉၵျႃႉပရိယတ်ႉတိၵ်ႈပႃးၼေႈ တြႃးၵဝ်ႈၽဝ်ႉၶဝ်ႉလွင်ႈ သိၼ်ႈမႃပပ်ႉလိၵ်ႈ မၼ်းလဝ်ႈ တိမ်ႈၵမ်ႉလီႈႁူႉလွမ်းတိတ်ႈၶိုတ်ႈမီးၵျႃႈႁိုဝ် ပပ်ႉၵၼ်သိမ်းပိုၼ်းဝီႉၶွင်ႈတိုၵ်ႈတြႃး တီႈႁူၼ်းမၼ်းလဝ်ႈ ၶၼ်ႉၵေႃႈ လီႈႁူႉဝႃႈၶဝ်းၶမ်းလိုၼ်ႈ ၵွၼ်ႉႁူဝ်လုၵ်ႈလၢင်းသေၵၢဝ်ၵျႃ, ထမ်ႉမၶေႉသၢင်းၶွင်ႈႁူင်ႁွင်းမူး တီႈႁျင်းဝတ်ႉလေႃးတိၵုင်းၶၼ်ႉယဝ်ႉဝႃႈၶဝ်ႉ။

ပိုၼ်းၵိပ်ႈလဝ်ႈၸဝ်ႈၶမ်းလိုၼ်ႈ ၼူးမေႃလိၵ်ႈလူင်တီႈႁဝ်းလဝ်ႈၶိုင်ႈ ၶွတ်ႉယွတ်ႈလူပ်းလင် သုတ်းသိင်ႈတီႈၶဝ်ႈ မီးၶင်ႉၶဝ်ၶျႈၵေႃႈ။

2. ပိုၼ်းၼူးမေႃလိၵ်ႈတီႈ သူင်ဝူၼ်ႉၼူၼ်ႉၼျူႉၶိုၵ်ႉလိုၵ်ႉလဝ်ႈၶိုင်ႈ

- လိုဝ်ႈမူဝ်ႈၵွၼ်ႉ, ထၢဝ်းသၢမ်
- ပီၵိူတ်ႇ, 1927
- တီႈၵိူတ်ႇ, ပွၵ်ႉၵုင်းၵလႃး၊ ဝဵင်းၶမ်ႉၶမ်း
- လိုဝ်ႈပေႃ ၸဝ်ႈၶိုဝ်းသိင်ၵႃႈလူး (မိူင်းႁွမ် - မိူင်းထီး)
- လိုဝ်ႈၼမႈ ၶၢဝ်းၶိုဝ်းသိင်ၵီႉထွၼ်း (မိူင်းၶွၼ်)

ပီႈၶွင်ႉႁူမ်ႈတွင်ႉ မီး (7) ၵေႃႉ ထၢဝ်း (5) ၵေႃႉ ယိင်း (2) ၵေႃႉ

1. ၸဝ်ႈၶမ်းလိုၼ်ႈ ႁၢၵ်းၼမႈ
2. ၶၢဝ်းသွႆႈၶမ်းမျူႉ သိၼ်ဝီ
3. ၸဝ်ႈၵၢၼ်ႈၶမ်း လႃႈသိဝ်ႈ
4. ၶၢဝ်းၶမ်းႁိူင်းသႃႉ မိူင်းယူႉ
5. ၸဝ်ႈယွတ်ႈငိုၼ်း မိူင်းယူႉ

ထၢဝ်းယီႈၼေႈထၢဝ်းသီႉၼတႉလူႉတႃမူဝ်ႈၵွၼ်ႉ,

ၶေႈႁိုၼ်းၶၢဝ်းယွတ်ႈၶမ်းသႃႉ,

လုၵ်ႈလၢင်း ထၢဝ်း (1) ၵေႃႉ ယိင်း (5) ၵေႃႉ

1. ၶေႃင်းသႅင်လႅင်းၶမ်း
2. ၶေႃင်းလၢမ်ၶမ်း
3. ၶေႃင်းၽႅင်းၶမ်း
4. ထီးသႅင်တွမ်ၶမ်း
5. ၶေႃင်းလၢဝ်ၶမ်း
6. ၶေႃင်းလိုၼ်ႈၶမ်း

တၢၼ်းႁႅင်းၶူၼ်းယေး- သၢၼ်ႇတၢင်းလုၵ်ႉၽီး၊ ပွၵ်ႉၶၢမ်းႁိုဝ်း၊ ဝႅင်းလႃႇသႅဝ်ႈ။

ဝၼ်းသႅင်ႈၵၢမ်, (11 - 04 - 2007)

ယွင်ႈယေႃးၵဝ်ၵုင်,မုၼ်ၶူးမေႃလိၵ်ႈလၢႆးႁဝ်း ၶိုင်းၵၢၼ်ႈၶမ်းသၢင်,သၢမ်ငလႈၵၢၼ်လိၵ်ႈလၢႆး မၼ်းထဝ်ႈ၊ ၶိုင်းၵၢၼ်ႈၶမ်းသၢင်,သၢမ်ႁဝ်းၼႆႉ ပိၼ်ႇၵေႃႉၵၼ်ႁၵ်ႉပိူင်းပၼ်ႁႅင်းလိၵ်ႈလၢႆးငတႃႉငတႃႉ ဝႃႈဝႃႈ ပိၼ်ႇၵေႃႉၵၼ်ႁဵတ်းၵၢၼ်လိၵ်ႈလၢႆးထႅမ်ထႅၵ်ႉတေႃႇထဝ်ႈ တေႃႇထိုင်ဝၼ်းၶွႆႈတီႈၵေႃႉၼိုင်ႈ။

ထႅမ်မူဝ်ႈတိုၵ်ႉပိၼ်ထဝ်ႈသၢင်,ၶၼ်ႉ လီႈႁၼ်းၵဝ်လၢႆးလူလၢႆးတႅမ်ႈလိၵ်ႈၵွၼ်, လိၵ်ႈလင်,ၵႃႈလူင် တမ်ႈတီႈမုၼ်လၢင်းထဝ်ႈၵိတ်ႉတိထမ်,မႃႉ (ထဝ်ႈမူင်းႁွမ်) ၽွင်းၵႃႈယူႉ (16) တေႃႇၽိုၵ်း တႅမ်ႈတြႃးထဝ်ႈမူႉၼိုင်ႈ မူဝ်ႈၵျွင်း/ဝတ်ႉထဝ်ႈသင်,ၶႃႈတီးလေႃးတိ တိုၵ်ႉယူႇ,တင်ႈပုၵ်း သဝ်းတီႈလွၵ်ႈၶိုဝ်း ဝီးသေထုၵ်ႇလူင်းမႃးပိၼ်ၵူၼ်းႁူၼ်းၵူၼ်းယေး တေႃႇၶေႃႈႁူၼ်းယဝ်ႉ ႁဵတ်းၵၢၼ် ၵႃႉၶၢႆၶူဝ်း သိုပ်ႇႁဵတ်းပႃးၵၢၼ်ၶၢႆပပ်ႉလိၵ်ႈ ၵဝ်လိုဝ်ႈ ''ၵွင်ႈပိုၼ်ပပ်ႉလိၵ်ႈသၢႆဝၼ်းမူင်းတီး'' ၼၼ်ႉသေ ငလ,ထွတ်ႇႁွတ်ႈထိုင် တေႃႇၵဝ်ထုင်ႉမၢဝ်း ၶမ်ႉသၼ်ႇလွၵ်ႈလူင် မူင်းမူႉ ၶမ်ႉတူႈ သီ,ပေႃႉ ၵျွၵ်းငမႄး တူင်,လၢဝ်း မူင်းၵိုင် လၢႆးၶႃႈ ပၢင်လူင် တၢင်ႉယၢၼ်း လႃႈသႅဝ်ႈ သၢၼ်ဝီ ၵူတ်ႉၶၢ မူင်းႁွမ်-မူင်းထီး ႁူဝ်ၽႅတ်ႈ ႁၢၶၢႆလွမ်းၵၢတ်,လွမ်းပွီး လွမ်းဝႅင်း ပွတ်းႁွင်,ပွတ်းလၢၼ်း လွတ်,တူဝ်ႈၵူ,သႅင်း၊ ၽွင်းၶၼ်ႉသွႆ,လိုဝ်ႈဝႃႈ ထီးသၢင်,သၢမ် (မူင်းမၢဝ်း)၊ သေႃးလေ,ယ ၼႆလွႆ တႅမ်ႈပိၼ်လိၵ်ႈၵွၼ်, လိၵ်ႈဝွၵ်း လိၵ်ႈလိူင်း လိၵ်ႈပၼ်တၢင်းႁူႉတၢင်းႁၼ်ၵူႈပိူင်ပိူင် ၵိတ်,ပိုၼ်ၶၢ ၶမ်ၶမ်လၢႆလၢႆ ဝီးလင်မႃး လီႈတူင်ႉၼိုင်လွမ်းၵေႃလိၵ်ႈလၢႆး ပၢင်ၵုမ်လိၵ်ႈတီးလၢႆးပွၵ်ႈလၢႆၵမ်း သေ ၶွႆးၽိုၼ်လိၵ်ႈၵၼ်မုၵ်ႉလုမ်းလၢႆတီႈလၢႆတၢင်း လၢႆပပ်ႉလၢႆၽိုၼ် ႁဵတ်းၵွၵ်,ၶၼ်ႉၵေႃႈ တႅမ်ႈသွႆ,ပႃးလိၵ်ႈပွတ်းလိၵ်ႈတွၼ်ႈ လိူင်းပွတ်း ၵူမ်းဝွၵ်း ၵူမ်းၵပ်းထုၵ်,လိူဝ်းၼႆႉ တေႃႇထိုင်ပေႃး လူႉၶွႆႈ တေမီးမွၵ်ႈႁိမ်းႁွမ်း (40) ႁူဝ် ၵဝ်လိုဝ်ႈပၢႆၵမ်ဝႃႈ ထီးသၢင်,သၢမ်-ၵမ်မၢဝ်းၶမ်း၊ ၽေးမွႆ-လူး၊ ထဝ်ႈမိုဝ်းတၢဝ်လႅၵ်းသေတႅမ်ႈ။

ၵၢၼ်လိၵ်ႈယွႆ,လၢႆးလူင် တေႃႇၵဝ်ၵၢၼ်လူၵၢၼ်ထုတ်,၊ ၵၢၼ်တႅမ်ႈငလႈသိုပ်,သွၼ်ငၶ

လွၵ်းလၢႆးၶူင်ႉငဝ်ႈတိူၼ်း၊ သမ်ႉၵဵမ်းၵွမ်ပႃးလိၵ်ႈၵဝ်ႇလိၵ်ႈမွၼ် လိၵ်ႈလူင်လင်ႇၵျ,ၵၢၼ်မၼ်းလဝ်ႈ တိၵ်ႉတၢမ်ႈၵူၺ်းၶၼ်ႉတင်းသိၼ်ႈ တေမီးမွၵ်ႈ (30) လိူဝ်၊ သိၼ်းပၢၼ်ငၵႇၵိူင်ႈမႃးသမ်ႉ ၵၢၼ် လိၵ်ႈၵၢၼ်ၸြႃး ၵၢၼ်ထွမ်ႇလိၵ်ႈၽၢင်းထမ်းၶၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈၶတ်းလႆႈသုၺ်ႇၵၢင်းငတႉငတႉဝႃႈဝႃႈ ပွႆႇၽႄႈၵၢၼ်ၶၢႆႈႁူဝ်းတၢမ်ႈယေး ယွမ်းတုၵ်ႉယၢပ်ႇ တုမ်ႉတိူဝ်ႉပၢႆးယူႇလီလဝ်ႈၵဝ်ႇ ႁူဝ်ႉၵူၼ်ႈ ၶၢင်းမွႆႈၵဝ်ႇလွပ်ႈ ၵိတ်းသၢင်ႈတေႃႇထိုင်ပေႃးၵမ်ႇၵူႇလီႈ။

လိၵ်ႈလင်ႇၵျ,လူင်ၵၢၼ်မၼ်းလဝ်ႈတိၵ်ႉတၢမ်ႈဝႆႉ ၵၢၼ်ႁူႉၶိုတ်းႁၼ်လွမ်း ပဵၼ်လိူဝ်းၼႆႉ

1) ၶဵပုၶတီပၶီ
2) တြီသုၶတီပၶီ
3) သေႃတႃပတိမၵ်ၵၵျထႃ
4) လတုသလ်လႃတီပၶီ
5) ၵၵတ်တႃၵမ်ႇ ဝတ်ႉထု
6) 10 လၢတ်ႈ
7) ၶေႃႇၵသိင်ႇ မိလိၼ်ႇတ

ၵဝ်ၵိတ်ႇၵွၵ်ႇပိၼ်ပပ်ႉပိၼ်ၽိုၼ်

1) ၼီဝ်ၶမ်းမိတ်ႉတႃႇၶုမ်ႇ ၵပုမ်ႇၶႃဝ်းယၢမ်းၵတ်း (လိူင်း)
2) ႁၵ်ႉၽိတ်းဝွင်ႇ (လိူင်း)
3) ၵေႃႉယူႇငလႈၵေႃႉၵူႇ ၽွႆၶၢၼ်လွႆ
4) မၢဝ်းသွႆထွင်ႈၵူင်မိူင်း
5) ႁူဝ်လူႇပူႇလၢၼ် မီႈ (1) မီႈ (2)
6) ၶမ်ႉၵူမ်း လိၵ်ႈလၢႆး မူဝ်ႈဝွၼ်ႇ
7) သၢႆဝၼ်း မိူင်းတီး
8) ၶၢင်းသႃႇဝႃႇ
9) ၶုၼ်သၢမ်လေႃး ၶၢင်းၵူဝ်ႈပိမ်ႇ
10) လိၵ်းသွႆလွႆယိၼ်
11) ၵျူႇလဝၢင်ႇမိူင်းတီး
12) တူၼ်ႈမွၵ်ႇယႃႈၵူမ်း
13) လိၵ်ႈမၢၵ်ႇၶႃဝ်းတၢင်းလွႆလူင်
14) လွင်ႈၵမ်တင်းတိူဝ်းလေႃးတိ

15) ယႃႉၸွမ်ႉၵွမ်ႉ
16) ပပ်ႉပိုတ်ႇတီႈပွင်ႇၶေႃႈၵႂၢမ်းတီး
17) ၼိူဝ်းလႄႈတီႈၼလႄႈၽိင်ႈၽႄႇသႃႇ
18) ၵိူင်းသႃႇသၶႄႇပၢႆးမၢၼ်ႈၶဝ်ႈမိူင်းတီး
19) တၢင်းၵိၼ်တီးၼလႄႈလွင်ႈယူႇလီ
20) ပိုၼ်းလိၵ်ႈတီးၼလႄႈတူဝ်လိၵ်ႈ

လိၵ်ႈလၢႆးလဝ်ႈၶိင်ႈၵဝ်း ၵၼ်လီႈၵ်ပ်ႈၶွမ်ၵဝ်ၵုင်ႉမုၼ်ပွၵ်ႈၼီႉ ပ်ၼ်တီႈမၢႆတွင်းၼွႆႈၵၢၼ် လိၵ်ႈလၢႆး ပွတ်းၵွၼ်ႇတွၼ်ႈၼိုင်ႈၵူၺ်း လွင်ႈပိုၼ်းလဝ်ႈၶိင်းပွင်ၵၢၼ်ၽႄႇသႃႇ၊ သႃႇသၶႄႇၼလႄႈ လိၵ်ႈလၢႆးၼီႉ ၵွင်ႈၶၢင်ယွႆႇၼမ်လူင်လၢင်ၼလႄႈ ၵမ်ႉလိုမ်းလီႈလွင်ႈလဝ်ႈၶိင်ႈၵ်တ်းပၼ်မျး ၽွၼ်း လီ ပၼ်ႈတႃႇၽႄႇသႃႇလိၵ်ႈလၢႆးလၢဝ်းၼိူဝ်း၊ ၵဝ်ပိုၼ်းပွတ်းၼီႉဝီႈသႃယွင်ႈၵုင်ႉၵဝ်မုၼ်ယူႇၵေႃႈ။

ၼိူဝ်ႉလွၼ်ႉမွၼ်းထမ်း

ၶေႃႈဝူၼ်ႉၶူၼ်ႉၶျႃႉၶိုၵ်ႉလိုၵ်ႉလဝ်ႈၶိင်းၵၢၼ်ႈၶမ်းသၢင်ႇသၢမ် ယူႇပ်င်ႈပ်ၼ်၊ ၵိၼ်ပ်င်ႈမီး၊ လၢတ်ႈပ်င်ႈမေႃဝႃႈၼီႉ။

ၵၼ်မၼ်းလဝ်ႈလီႈလွႆၶဝ်ႈလွႆၶႄႇၼတေႉ ပ်ၼ်တြႃးလင်ႇၵျႇၼမ်ႉၵႂၢမ်းပွတ်း ၽီႉလျႇပိတ ဝတ် သၢမ်ၵွင် လဝ်ႈၶူးမေႃလူင်လဝ်ႈၵေႃးလီႇ တ်ႃင်ႇတ်ႃမ်ႈဝီႉၶၶင်ႉ မၼ်းလဝ်ႈၵီႉၵွၼ်ၼတေႇပၢင် ၶျေႃးတြႃး ပိတဝတ်သၢမ်ၵွင် ၶူဝ်တေႃႇၶၢင်သုတ်းမူႇ လီႈရူႉမီးၶင်ႇၼီႉ။

ပိုၼ်းၵ်ပ်ႈၶူးမေႃလိၵ်ႈလၢႆးတီး ၶိင်းၵၢၼ်ႈၶမ်းသၢင်ႇသၢမ် သုတ်းတီးၼီႈယဝ်ႉၶျႈၵေႃႈ။

3ႉ ပိုၼ်းၶူးမေႃလိၵ်ႈလင်ႇၵႃႇလူင်
ၼိင်းလရေးယွတ်ႈငိုၼ်း (မိူင်းယူႉ)

- လိူဝ်ႈမိူဝ်ႈၵွၼ်ႇ, ထၢႆးငူဝ်ႉ
- ပီၵိူတ်ႇ,
- တီႈၵိူတ်ႇ, ပွၵ်ႉၵုင်းၵလႃး၊ ဝဵင်းၸမ်ႉၶမ်း
- လိူဝ်ႈပေႃႈ ၼိင်းၼိူဝ်းသဵင်ၵၢႆႈလူး (မိူင်းၵွမ် – မိူင်းထီး)
- လိူဝ်ႈမႄႈ ၸၢႆးၼိူဝ်းသဵင်ၵီႇထွၼ်း (မိူင်းၶွၼ်)

ပီႈၼွင်ႉၵူမ်ႈတွင်ႉ မီး (7) ၵေႃႉ ထၢႆး (5) ၵေႃႉ ယိင်း (2) ၵေႃႉ

6ႉ ၼိင်းၶမ်းလိုၼ်ႈ ႁၢၵ်ႈမႄႈ
7ႉ ၸၢႆးသွႆႈၶမ်းမျႃႉ သဵၼ်ဝီ
8ႉ ၼိင်းၵၢၼ်ႈၶမ်း လၢႆႈသဵဝ်ႈ
9ႉ ၸၢႆးၶမ်းႁိူင်းသႃႇ မိူင်းယူႉ
10ႉၼိင်းယွတ်ႈငိုၼ်း မိူင်းယူႉ

ထၢႆးယီႈမႄႈလႄႈထၢႆးသီႇမႄႈတေႃႉလူႉတၢႆမိူဝ်ႈၵွၼ်ႇ,

ထၢႆးငူဝ်ႉၵဝ်းၸဵ လီႈမႃးတင်ႈလၢတ်ႈၵိူတ်ႇယႂ်ႇ, ႁိူဝ်ႈႁိူင်းမိူဝ်ႈပၢၼ်ဝၢၼ်ႈမိူင်းတီးၵဝ်း ရၢႆး မိူဝ်ႈ ၶုၼ်ၵိင်းၵလဵတ်ႈၵုပ်ႉပိူင်ႇၵွၼ်းသဝ်းထိင်းၵမ် ထမ်ၸေႃးသိုၵ်းလၢဝ်းၼိူဝ်းၵျူႇပၢၼ်ႇတေပိုတ်ႇ, ပၢင်တိုၵ်းလူင် ၸွႆးၵုၼ်ဝၼ်းၵွၵ်ႇၵႃႇသျူႉၶၼ်ႉမႄႈ ထၢႆးငူဝ်ႉတၼ်းလီႈၼိုၼ်ႈႁူင်းႁၢၼ်းၵိင်း ၵလဵတ်ႈပိုတ်ႇၽုၺ်ႇသွၼ်ပၼ်ပီၸိူင်ႈ ယဝ်ႉၵေႃႈပဵၼ်ပၢင်တိုၵ်းသိုၵ်းလူင်လုမ်ႈၽေႃႉ ပွၵ်ႈသွင် ၵၢၼ် ႁၢၼ်းႁူင်းႁၢၼ်းၵေႃႈယဵၼ်မွတ်ႇ,ၵိုတ်းလိူဝ်ႈႁူႇသေ သိုၵ်းၵျူႇပၢၼ်ႇ,လိုပ်ႈတိုၵ်းသိုၵ်းၵိင်းၵလဵတ်ႈ ၶၢၵ်ႈမိူင်း ပႃးၵွၵ်ႇ,ပွၵ်ႈမိူဝ်းယဝ်ႉ ၵျူႇပၢၼ်ႇ,တင်ႈပၼ်ႁူင်းႁၢၼ်းထဵင်ႈ ထၢႆးငူဝ်ႉတၼ်းလီႈၼိုၼ်ႈ သၢမ်လိူၼ် သိုၵ်းၵိင်းၵလဵတ်ႈႁူႇႁႃႇၵွင်ႉႁူၺ်းသိုၵ်းၵူၺ်းလီၵမေႇရိၵၢၼ်ႇ, လၢၼ်ႇၼိုၼ်ႈမႃးလိုပ်ႈ တိုၵ်းသိုၵ်းၵျူႇပၢၼ်ႇ, မီးယူႇမိူင်းတီး ပဵၼ်ၽိုၼ်းပဵၼ်ၽီးမီႈၵျမ်း မၢၵ်ႇမိုၵ်ႉလိုၼ်းယၢမ်း ႁွင်ႈမျႃၵ်ႈ ၸဵဝ်ႇ,ၵေးရီးယၢႆး မၢၵ်ႇလူင်လူင်းပွႆႇမိူင်းၵျူႇပၢၼ်ႇ,လူႉလိူဝ် လီၵူဝ်လီငိူဝ် လီၽၢၼ်ႈၸေႃႇၸေႃႇ ၵျူႇပၢၼ်ႇ,သုမ်းသိုၵ်း ယိုတ်းတမ်းပဵတ်ႈၵၢၼ်တိုၵ်း လူင်းလၢႆးမိူဝ်းၵဝ်လွင်ႈငမ်းယဵၼ် ႁႂ်ႈပဵၼ်မိူင်း လွတ်ႈလဵဝ်းၽွႆၽွႆမၼ်းမၼ်းဝႃႈၸဵမႄႈ ထၢႆးငူဝ်ႉၵဝ်းၵေႃႈၵိူတ်းၸဵတ်ႈလၼ်းၵၼ်း ၸၼ်ႇႁိူဝ်ပေႃး တေၼိုၼ်ႈယႂ်ႇ,မိူဝ်ႈ,သုင်မိူဝ်းၸေႃႈ ဝူၼ်ႉဝႃႈၶုၵ်းလႂ်ႇလီႈ ၶိူဝ်ႈလႂ်ႇပွင်ႇ,ထိင်ႈလဵင်းမၢႆး တီႈၵၼ်ပီႈၵၢႆႈ

ပီႈထွီးၶႃးသွင်ၵေႃႉ ၶိင်းၶမ်းလိုၼ်ႈၼလႈၶိင်းဢၢၼ်ႈၶမ်းသၢင်,သၢမ် လီႈၵ်ၼ်းသွၼ်မေႃမႃး လွင်ႈ ထၢင်ႈတၢင်းၵတ်ႉ လိၵ်ႈလီးလင်,ၵျ,လူင် လင်,ၵျ,ကွၼ်,၊ ၵူမ်းၵပ်းထုၵ်,၊ ၵူမ်းထၢပ်ႈလ်ပ်ႈ၊ လၼ်, တၢင်ႉလွင်ႈၶူင်းလွင်ႈမၢဝ်း ၵူမ်းထိူင်းလီလီပိူင် တမ်ႈတီႈသင်,ၶျ,ထဝ်ႈ တီးဝတ်ႉဝေႃးတိ တီႈလွိၶိူဝ်း ယၢမ်းၶၼ် သမ်ႉကၼ်ၶၢ်ႉမိူဝ်းတင်ႈဝတ်ႉပူၵ်းႁူင်း တေးသဝ်းမႃးမီးယူ, မိူင်းမိတ်ႈ ၶိူဝ်လွိၶၢင်းၽီ ၶတေႃႉသမီတွင်, ထမ်ပွင်,မိူင်းရူၵ်း ပေႃးၼမႈထွီးငူဝ်ႉလီႈရူႉလီငၢမ်း ယၢမ်းၶၼ် ထင်,ကၼ်ကွၼ်ကဝ်ထွီးငူဝ်ႉမိူဝ်းသူင်, ကၢပ်ႈပၼ်ထဝ်ႈလူင်တူၼ်ၶူးႁွၼ်းဝတ်ႉ ၽတေႃႉတၼ်,တ ယသျႉထမ်,မ ၵပ်ႉရွင်းရွင်ႉကဝ် ပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းထဝ်ႈထၢင်းလူင်တၢမ်းၶျ ထဝ်ႈဂိတ်ႉတိထမ်,မျႉ သင်, ပွၼ်ႈသွၼ်ပၼ်ဂပီ,ကွၼ်,ထွီးငူဝ်ႉ ဂတ်ႉထၢင်ႈလ်တ်းၵ်ုင် ထွ်ဂ်ၼ်,ထွ်ၶ်ုင် ၵမ်,လိုဝ်ႈၵမ်, သဝ်း ထွီးငူဝ်ႉၵဝ်းမေႃလိၵ်ႈ လွင်ႈတ်မ်ႈလွင်ႈၶေႃး ၵူမ်သူပ်းလီႈယဝ်ႉ ၵ်တ်းပ်ၼ်ပွိးလူင်သၢင်, လွင်း ၽွင်းတေၶၢမ်,သၢင်, တၢင်,ၶိုၼ်ႈပ်ၼ်မႃးထဝ်ႈသၢင်, ၶၯင်ႈမိၽိုၼ်ၽေႃးလိူင်သၢင်,ဢၢၼ်း ဂ်ၼ်းကၢၼ်း ၵ်တ်းပ်ၼ်လုၵ်ႈၶွင်ႉတပေး ပြေႃးတြႃးသင်,ၶျ, ၶဝ်ႈထၢမ်းၶေႃးဢၢၼ်သျ,သၶေႃ, ၵ်ၼ်းကဝ်ပလ်,ရျ, ယူ,ရိူင်ထိုင်မႃး သၢမ်ဝျ, ထဝ်ႈသင်,ၶျ,ၵဝ်းၶဝ်ၶၢ်ႉႁူင်း ကွင်ႈသဝ်း ထဝ်ႈသၢင်, ထေ,ယထမ်မ ထွီးငူဝ်ႉၵဝ်းၶၢ်ႉထွမ်းမႃးတီႈၶၢ်းၽၵ်းၶၢမ်၊ ၵိူင်,မိူင်းရူၵ်း၊ ၼလႈဝ်ၢင်းမိူင်းမိတ်ႈ ရၢးမိူဝ်ႈထဝ်ႈၽၶုၼ်ၶ်ဝ် ကုပ်ႉပိူင်,ႁွၼ်းငမ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ထဝ်ႈသၢင်,ထေ,ယျႉထမ်မ ၵ်ၼ်းသွၼ်လိၵ်ႈလီးလွင်ႈထၢင်ႈတၢင်းမေႃ ပလ်ရျ, လင်,ၵျ, လိၵ်ႈလူင် သူင်သူင်သိူဝ်းသိူဝ်း ရိူဝ်ႉကမ်,ၶျင်း ၶၢဝ်းတၢင်းၶႃႈဝျ, ၶႃႈပီ မေႃလီတ်မ်တၼ်း ၶင်, ဢၢင်လွ်ၶိႈလီႈယဝ်ႉၼလႈ ပ်ၼ်ကၼ်ၶိႈပွၵ်ႈၶိႈဝီ, တၢင်းၽီ,တီႈရိူၼ်းတီႈယေးၼလႈ ဝီႈလဝ်ႈယွၼ်း ထိုင်တမ်ႈတီႈ ထဝ်ႈလူင်တူၼ်ၶူး ၵိူဝ်ႉလူးပူတ်းဝၢင်းၶျင်ႉပွိ, ထူၵ်ႈလူင်းႁူင်းမႃး ၶၯင်ႈသိူဝ်းသွင် ၶ်ၼ်ပ်ၼ်ၵူၼ်းရိူၼ်းၶိုၼ်းသေ လီႈမီးလိုဝ်ႈဝူႈ ထွီးသၢင်,ငူဝ်ႉ ထွိးထ်မ်ၶေႃးဢၢၼ်ပေႃးၼမႈ ပီႈၵၢီႈ ပီႈထွီး သိုဝ်ႉၶၢ်ဂျႉၶူဝ်း တၢင်,လင်ဝူဝ်းလင်မျႉ ၼလ,ထွတ်,ရွတ်ႈထိုင်ၵူႈဝၢၼ်ႈၵူႈဝ်ၢင်း ယိၵ်ႉယ်ၢင်း လီႈၵၼ် တီႈကၼ်ၶ်မ်ႉလ်ပ်ႈသၢင်,တေႃ, ယူ,ပေႃ, မၢၼ်ႈမူၼ်းၵူၼ်းၵိုၼ်း ၵျငိုၼ်းလီႈငါႈ ၵူၼ်း မိူင်းၶဵႉမေႃယုမ်ႉယီႈသူပ်းဝၢၼ် လၢတ်ႈထၵျၵၼ် ထူပ်းရၢးၶမ်ႉယၢတ်,ထၢတ်ႈႁွၼ်,ဝၼ်းလင် ထင်,ကၼ်ၵၼ်မ်ၼ်ႈ ၶၢင်းၵီ,ၶမ်း မိူင်းယူႉ ၼလႈတေ,ၶေႃးၵေႃတေႃရိူၼ်းရူမ်ႈဢၼ် မီးလုၵ်ႈ လၢင်း (7) ၵေႃႉ၊ ထွီး (3) ၵေႃႉ၊ ယိင်း (4) ၵေႃႉ။

1) ထွီးၶမ်းလပ်း
2) ထွီးယီးမူၼ်,
3) ထွီးသၢမ်,ၶွင်,
4) ၶၢင်းထ်ၢင်တီး

5) ၶေႃင်းၶမ်းပၢင်ႇ
6) ၶေႃင်းႁူမ်တၢၼ်
7) ၶေႃင်းၵေႃးၵွၼ်ႇ လိူဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ထၢႆးသၢင်ႇငူဝ်ႉၶဝ်းၼၼ်ႉ လီႈယူႇသဝ်းမူၼ်ႈယၢဝ်း ၵွင်ႈတီႈသၢင်ႇထုၵ်ႇ ၵွင်ႈၽုၵ်ႇၵွင်ႈ သွမ်ႈ ၶမ်ႉတီႈၵိၼ်လိၼ်တီႈယူႇႁူႇတီႈၶွၼ်း ၵမ်ႇၶွၼ်းၵမ်ႇထၢႆႉ တူၼ်ႈလႂ်ၼိမ်လီ မီးသုၼ်ႇ ၶႃႈလူးလိၵ်ႈလၢႆးထမ်းဢြႃး ၶတ်းလႂ်တႅၵ်ႇတႅမ်ႈ ႁွင်ႈပီႈၶွင်ႉလၢဝ်းၶိူဝ်းလိူဝ်ႉလၢတ်ႈလဝ်ႈၵဝ်ႇ မီး တၢင်းႁူႉတၢင်းမေႃ ၶွႆးၽိင်ႈၶႄႈ ၶႅၼ်းသၢင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထမ်ႇၶမ်းဢြႃးပိၼ်လဝ်ႈ လူတူၺ်းၵဝ်ႇ ၶွႆးၽိုၼ်ၵိင်ပပ်ႉၵၼ် သထသၢင်ႇၶႃႇယၶေႇတၢင်ႇထတ်းထွင် လိူၵ်ႈၽိမ်းမုၵ်ႉလုမ်းထေရဝၢတ ပွၵ်ႈၵမ်းႁူၵ်း လူၵ်းၵဝ်ၶိူဝ်ႉလွၼ်ႉမွၼ်းထမ်း ပၢႆးတမ်းသႂ်ႇထႅင်ႈလၢင်ႇၵႃႇလူင် ႁွင်ႈပေႃးၽူႈလူ ၽူႈထွမ်ႇ လူမ်းသူင်ဢိႉလူဢိႉငိၼ်း မီးယိၼ်းထွမ်ႇမိုတ်ႈ လိၵ်ႈလူင်မၼ်းလဝ်ႈတႅၵ်ႇတႅမ်ႈထုတ်ႇပိုၼ် ၽိုၼ်ပပ်ႉလိၵ်ႈလူင်ၵွႆးၵွႆး မီးႁူႇ (206) ၽိုၼ်၊ ပပ်ႉလိၵ်ႈယၢတ်ႇၶမ်ႉမၢၵ်ႇပွႆးလေႃႉ ပွႆးၵျွင်းမွႆႇ ပွႆးပူႇလေႃႇပၢင်းဢြႃး ပွႆးလူႇတၢၼ်း၊ ပွႆးၶၢမ်ႇသၢင်ႇ၊ ပွႆးတၢင်ႇထီးၵွင်းမူး၊ ပွႆးၶုၵ်းထူပ်း၊ လၵ်ႉၵႃႇပိုၼ်း လဝ်ႈဢြႃႇတူၼ်ၶူးလူင်ၶဝ်လဝ်ႈလၢႆလၢႆမုၼ်၊ လၵ်ႉၵႃႇပိုၼ်းလဝ်ႈသိုၵ်း ႁူဝ်သိုၵ်းလၢႆလၢႆၶုၼ် ၶပ်ႉတူၺ်းႁွင်ႈပေႃးတႅမ်ႈလီးၶမ်မိူၼ်ၶင်ႇမၼ်းလဝ်ႈၼၼ်ႉ တေၶေႃၼ်းမီးယူႇ မူႇလိၵ်ႈမၼ်းလဝ်ႈ ၵၼ်လဝ်ႈၶူးသုၶမ်းၵွၼ်ႁူဝ်မုၼ်လၢင်းသၢင်ႇၶႃႇလဝ်ႈသေ ၵိပ်ႈႁွမ် တွမ်ဝႆႉ ႁူဝ်ၶေႃးမူႇလိၵ်ႈမီး (187) မူႇ၊ လွင်ႈၼၼ်ႉႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင် ၶိင်းငိုၼ်းယွတ်ႈၶဝ်းၶျႈၼၼ်ႉ ပႅၵ်ႇပိူင်ႈၵၼ်မိူဝ်ႈတႅမ်ႈ မင်လဝ်ႈတႅမ်ႈသႂ်ႇၶိူဝ်ပပ်ႉတူပ်ႉလူင်ၵမ်းသိုဝ်ႈသေ ပၼ်ထိုင်တီႈလႃႇတၵႃႇ လိၵ်ႈမၼ်းလဝ်ႈသမ်ႉ တႅမ်ႈသႂ်ႇၶိူဝ်ပပ်ႉၵွၼ်ႇသေယဝ်ႉလၢင်ႇလႂ်ႉၽူႈႁွၼ်းႁူင်းၵျွၼ်း (ကျောင်းအုပ်) မိူင်းယူႉ ထုတ်ႇ တႅမ်ႈသႂ်ႇၶိူဝ်ပပ်ႉတူပ်ႉလူင် သူင်ႇပၼ်လဝ်ႈတႃႇၶလိၵ်ႈ ပပ်ႉငဝ်ႈမိုဝ်းၶၶေၼ်ႉမၼ်းလဝ်ႈ ၵဝ် သိမ်းဝႆႉၶွႆးတိူၵ်ႈမၢၵ်ႇႁိူတ်ႈသႂ်ႇသေၶတ်းသေႊဝႆႉ ပေႊဝႈၶွႆးပပ်ႉလူင်လဝ်ႈတႃႇၶၶေၼ်ႉ ၵမ်ႇ ၶၶေၼ်ၶမ်ႉယမ်းလေႃး၊ ၽႅဝ်းမီႈႁူႇ၊ ႁူင်ႈၵၢႆႁူႇငလႈသၢင် ၵိႉလီႈၵၼ်ၶိုၼ်းမႊထုတ်ႇၵဝ်တီႈမၼ်း လဝ်ႈၶိုၼ်း တိုၼ်းဝႈဝီရိယမၼ်းလဝ်ႈၶဵမ်ႉလဵပ်ႈလိူင်ႉၼၼ်ႉ။

ပီသၵ်ႉၵရီတ်ႈ 1370 ၼၼ်ႈ၊ လိူၼ်လီတ်းလွင်ႈ (5) ၶမ်ႈ၊ မိူဝ်ႈၵႃႇယူႉမီး (75) ပီ မၼ်း လဝ်ႈသိၼ်ႈၵၢမ်ႇႁူႇယဝ်ႉ ၵၼ်မၼ်းလဝ်ႈသိမ်းဝႆႉ (187) ၼၼ်ႉ မိူဝ်ႈမၼ်းလဝ်ႈသိၼ်ႈၵၢမ်ႇၶၶေၼ်ႉ လိူဝ်ႈၶဝ်း လုၵ်ႈၶွင်ႉပွင်ႈပႆ သၢႆၶိူဝ်းႁူဝ်လူႇ ပူႇလၡေးၵိူင်ႇထုင်ႉမၢဝ်းတၢင်းသိၼ်ႈ မႆလႂ်ယိူင်း ၵၢၼ်းဝႈတေၶတ်းလႂ်ၽိမ်းၵိတ်ႇပိၼ်ပပ်ႉပိၼ်ၽိုၼ် တၢင်ႇလၢၵ်ႈပိုၼ်ငၽၶေသေတႃႉၵျေႈ လဝ်ႈၶူးသုၶမ်းၶဝ်းၶျႈ ၵႈဝႈ လီႈယွၼ်းဝႆႉတီႈတူဝ်မၼ်းလဝ်ႈ မိူဝ်ႈပီႇသိၼ်ႈၵၢမ်ႇၶၶေၼ်ႉ ယိူင်း ၵၢၼ်းတၢင်ႇလၢၵ်ႈပိုၼ်ငၽၶေင်ႇၵဝ်ႇ မိူဝ်ႈလီဝ်မူႇလိၵ်ႈ (187) ၼၼ်ႉ မီးတီႈလဝ်ႈၶူးသုၶမ်းၶဝ်းၶျႈ

တေၶပ်ႉၶိုင် ႁၼ်ထိုင်ၶေႃႈၶဝ်သေ မုင်ႈမွင်းပွႆႉလူပွႆႉၵၢၼ်, ပွႆႉငိၼ်းယူႇၶႃႈၵေႃႈ။

ၶွႆႈၶေႃႈ,ၶဝ်လဝ်ႈသၢမ်ပီႈၶွင်ႉၵူတ်ႇ,ႁူမ်ႈတွင်ႉၵမ်ႇ,ၵူႈ ပႃးတင်းၼူးမေႃလိၵ်ႈလၢႆးတီး ၶိင်း တၢင်းငေး တူၼ်ႈတီး ပိၼ်ၶွင်ႉၼ်ၼ်ႈတွင်ႉၵၼ် ပိၼ်ၵူႈ,ၼူးမေႃလိၵ်ႈလူင်တီႈႁဝ်း သီ,ပီႈၶွင်ႉၶဝ်ႉ ၵိင်ၶိူဝ်ႇ တၢင်းၶတ်းလႆႈ ၵမ်, ၵျၢၼ်, ဝီရိယ ပီ,လဝ,သၶျေ, လေ,တၶျေ, ပလ်ႉလႃႉပျႃႇရမီ, သေၸလႈ ၵျိတ်းပၼ်ၾွၼ်းလီ လိၵ်ႈလၢႆး ၾေ,သျ, ထဝ်းၶိူဝ်းလိူဝ်ႉထၢတ်ႈတီးႁဝ်း ၵဝ်ၵုင်, ၵဝ်မုၼ်ၶဝ်လဝ်ႈ သၢမ်ပီႈၶွင်ႉၵူတ်ႇ,ႁူမ်ႈတွင်ႉ ပိၼ်ၼူးမေႃလူင်တီႈႁဝ်း ၶုတ်းသၢင်ႇၶုတ်းၶွင်ႈလိၵ်ႈ မူၼ်ၶေႃႈ,လဝ်ႈၼူးလူင်ဝူႈဝီႉၶၼ်ႉ ထုၵ်ႇ,မိူၼ်ႈၶျေ,ၸလႈလီႁူမ်လွမ်းသေ လိူဝ်းႁဝ်းႁူး လုၵ်ႈၶွင်ႉ ပွင်ႈပႃ ပိလွမ်းသိူၼ်ႈတၢင်းၼူးမေႃလူင်ၶဝ်လဝ်ႈ လိူဝ်းပူၼ်ႉၵူ,ဝၢႆးမိူဝ်းၶၼ်ႉသေၵမ်းၶဝ်ႉ ၶွတ်ႇ, ယွတ်ႈလူပ်းလင်မီးလိူင်ႉၶေႃႈ,ၶဝ်ၶႃႈၵေႃႈ။

ၶိူဝ်ႉလွၼ်ႉမွၼ်းၵူမ်း ၼူးမေႃလိၵ်ႈလူင် ၶိင်းငိၼ်းယွတ်ႈမိူင်းယူႉ

သူပ်းၵူမ်းဝီႉၵူၼ်ႈၵူၼ်ႈ တူၼ်ႈလွႆဝီႉၵၼ်,ၵၼ်,
ပီႈၶျေႈမွင်ႉ၊ ၶွင်ႉၶျေႈငေး၊ ၶျေႈႁူၼ်းမေးယူ,ယၢပ်,
ၶွင်ႉၶျေႈၵီႈ၊ ပီႈသူပ်းဝၢၼ်၊ မီးၾၢၼ်ႁဝ်းယူ,ငၢႆႈ
လွင်ႈၵမ်,လီပိူၼ်ႈၶၼ်ႉ ၵမ်,လၢတ်ႈၵွၵ်,ၼ်ၼ်းလီ
လွင်ႈလီပိူၼ်ႈၶၼ်ႉ လၢတ်ႈၶမ်ၵူႈႁူဝ် လီၵူႈၶၼ်ႉ
လိၵ်ႈၶဝ်ႉတူလ်းၶမ်ၶမ် လင်,တမ်ႈလီႈၶမ်ၶမ်
ယိပ်းၵဝ်တီႈယမ် ၵမ်ၵဝ်တီႈလိူဝ်ႈလွႆႈသေၵမ်း။

ပိုၼ်းၵႅပ်ႈ ‘‘ထမ်ႇမၵထိၵ’’ လဝ်ႈၶူးမေႃလူင် ပူႇလရေးၵျႃႇဝိ၊ ၵုၼ်ၵျိူင်
ငလႈ
ပိုၼ်းၵႅပ်ႈ ၶိင်းသြျႃႇၶမ်းသွီႈ၊ ပွၵ်ႉရူဝ်ၶွင်၊ ဝီင်းၶမ်ႉၶမ်း

ပူႇလရေးၵေႃး၊ ပွၵ်ႉ(1)၊ မိူင်းယီ

1. ပိုၼ်းၵႅပ်ႈ ‘‘ထမ်မၵထိၵ’’လဝ်ႈၶူးမေႃလူင် ပူႇလရေးၵျႃႇဝိ (ၵုၼ်ၵျိူင်)

လိုဝ်ႈ - လရေးၵျႃႇဝိ(ၵုၼ်ၵျိူင်)

လျႃႇတိ - ၶျေးလူင်၊ ဝၢၼ်ႈတွင်ၵျိဝ်း၊ ငၶေႇမိူင်းလိုၼ်း

လိုဝ်ႈၵူႈငမႈ - ၶုၼ်သၢင်ႇမူး+ၶေၢင်းထွၼ်း

ပီၵိူတ်ႇ - 1268 ၶၢီႈ၊ လိုၼ်ၵမ်လပ်း၊ ဝၼ်းသဝ်

ၵျႃႇယၢလီႈ(6)ၶူပ်ႇ၊ ပီ-1274 ၶၢီႈ၊ ပေႃးငမႈၵွၼ်ၶျႃႉမႃးယူႇမိူင်းၶွင်၊ ၵိူင်ႇဝၢၼ်ႈၵၢင်ႉ၊ ယူႇလီႈသီႇပီ-1278 ၶၢီႈ၊ ၵျႃယုလီႈသိပ်းၶူပ်ႇ၊ ၵျူႇယူႇၵျွင်းလၢၵ်ႈတွင်း၊ မိူင်းၵွတ်ႇ၊ တီႈလဝ်ႈ သြျႃႇလူင် ၵူးဝိလိင်ႇတျႃႇ၊ ပီၼ်ၵုပလ်ႇလေႇသြျႃႇ တၢင်ႇပၼ်လိုဝ်ႈ ရွင်ႉဝျႃႈ ‘‘လဝ်ႈသၢင်ႇၵျႃႇဝိ’’၊ ပေႃႈၵွၵ်ႇလူင်လဝ်ႈ(ၶုၼ်မွၼ်းၶမ်း) လဝ်ႈပိူင်ႇမိူင်းၵွတ်ႇ၊ ယူႇၵျွင်းလၢၵ်ႈတွင်း လီႈသွင်ပီ၊ မိူဝ်ႈပီ 1280 ၶၢီႈ ယွၼ်းၵျႃင်ႉသြျႃႇလဝ်ႈ ငလႈ ပေႃႈၵွၵ်ႇသေ ၶျႃႉမႃးယူႇၵျွင်းလွီၶွီႉ၊ မိူင်းၶွင်၊ တုတိယသြျႃႇလဝ်ႈ(ၵူးဝၼ်ႇၶေ)၊ လီႈမႃးသွၼ်ၵဝ် ပရိတ်ႈၵျီးပျႃႇလိတေျႃႇ ရွတ်းသျႃႇမၶေႇသေႇ၊ ၶိယ(75)ပိူင်၊ လိင်ႇတၢမ်ႇသိပ်းပိူင်၊ ၶၼ်ႇထၵဝတ်ႈ၊ ယူႇလီႈသွင်ပီ၊ 1282 ၶၢီႈ လဝ်ႈယွၼ်း ၵျႃင်ႉ တမ်ႈတီႈသြျႃႇလဝ်ႈလူင်သေ ၶျႃႉမိူဝ်းယူႇထိင်ႈၵျွင်းဝၢၼ်ႈယူၵ်ႇ၊ တမ်ႈတီႈသြျႃႇလဝ်ႈလူင် ၵူးပုင်ႇရႃ၊ လီႈမိူဝ်းသွၼ်ထိင်ႈ ပရိတ်ႈၵျီးပျႃႇလိၶိၵ်ႉသယ သင်ႇၵၡသၢင်းၵျူဝ်ႇ သတ်ႉတျႃႇသေ ယဝ်ႉ။ သွၼ်ထိင်ႈ ဂပျူႇလင်ႇၵျႃႇလူင်သၢမ်ၵိဝ်တီႈၡဝ်း ထိုင်တီႈၵွင်ႇမိင်ႇ ယူႇလီႈသၢမ်ပီ၊ လင်ႇ ယွၼ်းၵျႃင်ႉသြျႃႇလဝ်ႈလူင်သေ ၶျႃႉမႃးယူႇၶိုၼ်းၡိမ်းပေႃးငမႈ တီႈၵျွင်းလွီၶွီႉ လီႈထိင်ႈပီၶိုင်ႈ လင်ႇယွၼ်းၵျႃင်ႉသြျႃႇလဝ်ႈသေ ထၢၵ်ႈမႃးယူႇရူၼ်း၊ ဝၢီးသေထၢၵ်ႈမႃး ယၢမ်းမိူဝ်ႈ 1286 ၶၢီႈ ၵျႃႇယုလီႈ(18)ၶၶေၼ်ႉ လငတႃႇၵျိတ်းၵၢၼ်ပျူႉထုတ်ႇတမ်ႈၵွၵ်ႇ မူႇတြႃး ၵၼ်ရွင်ႉဝျႃႈ ‘‘လင်ႇၵျႃႇလူင်သၢမ်ၵိဝ် လဝ်ႈဝၢၼ်ႈယူၵ်ႇ’’ ၶၶေၼ်ႉသေ ငတႃႇလငလႇၽဝ် ပျႃႇၽိူင်းမိူင်းပိုၼ်ႈ တီႈၶိုင်ႈ ယဝ်ႉတီႈၶိုင်ႈ၊ မိူင်းၶိုင်ႈယဝ် ႉမိူင်းၶိုင်ႈ၊ လဝ်ႈၶူးမေႃလူင် လရေးၵျႃႇဝိၶၢီႉ လၢီမ်မိူဝ်ႈၵျႃႇယု

(18)ပီခဆေ်ႉ ၵ်ုတ်းဂၢဆ်တြႃး ဥလ,ရွတ်းၾ်ုဝ်ထိုင်တီးလ်ု မိူင်းလ်ုကမ်,ဝႃး ကဝ်ဂႃးသဆ်,တ ဝုတ်ႉထေႃး ထေႃးထေ,တခေ့ႃ, သတ်ႉထႃ,တြႃး ထဝ်းကဆ်ခ်ုးပူ,ထေႃ,ခဆေ်ႉ ထူးမႃးထုပ်းရႃး တီးလ်ုသေဂေႃး ပျူႉပခ်ကဆ်မ်ု,လွဆ်ႉလွဆ်ႉ၊ ပိုဝ်းမီးခဆေ်,ခဆေ်,ခဆီ ပပ်ႉလိဂ်းမူ,တြႃး ကဆ် ထဝ်းခူးမေႃလူင် လီးတ်ီမ်းကွဂ်, ထိုဝ်းကဆ်မၢတ်းမိဝိႉဥလႃး တၢင်းကဆ်တွင်းခိုဆ်း ခင့်းခၢဝ်း တၢင်းပီပွင်း(69)ပီ ဥတ,ပီ 1286ခဆီး တေႃ,ထိုင် 1355 ခဆီးခဆီႉ မူ,ပွင်းတေမီး(400)ပီပီယူ,၊ ဂွ်ုးဂႃး ဥတ,ကဝ်ယၢမ်းၾွင်း 1355 ခဆီးခဆီႉဂျႃ, ကႃ,ယုလီး(87)ပီယဝ်ႉသေတဂေႃး တေႃးယင်း တိုဂ်ႉကဝ်တင်းတပေးဂေႃႉတ်ီမ်းသေ တူဝ်ပေႃးထဝ်း ထဝ်းထရေႃးလူင် ယင်းတိုဂ်ႉချူႉပဆ်လီးယူ, ယဝ်ႉ။

တြႃးကဆ်မခဆ်းထဝ်းတ်ီမ်းကွဂ်,-

1ႉ ပိတဂၢတ်း သၢမ်ဂွင်လူင် (15)မူ, လုင်းဂျင်းကႃ်,ဝ်ီင်းပၢင်လူင်တွင်းပၢဆ်,၊
2ႉ ပရမတ်ႉထသၢင်းဂျူဝ်,၊
3ႉ ကခေ့ႃ,ဂတ်ႉတဝၢင်,၊
4ႉ ကွင်,ချိဆ်းသိတ်ႉပႃး၊
5ႉ မရေႃ,သထႃ, ကမ်,မယႃ,ခၢဆ်း၊
6ႉ သၢမ်ဂွင်ထူ,၊
7ႉ မရႃ,ဝေသဆ်,တြႃ,ထၢတ်းလူင်ပတ်းပိုဆ်ႉ တၢင်,ထၢဂ်းပေႃႉကွဂ်,ယဝ်ႉ။
8ႉ ပုင်,ရာဂိရိယႃ,သိပ်းပႃး၊
9ႉ သႃ,သခေ့ႃ,မုဂ်ႉခၢ၊
10ႉ ထမ်,မပတ်ႉတပခ်,ထုလ၊
11ႉ ထၢတ်းတေႃ,ဂီး ဥသ,ၾွိႉ သိပ်းမူ,၊
12ႉ ကႃ,ခဂေသိင်,မိလိင်,တ၊
13ႉ ထမ်,မထဂျူ,၊
14ႉ သထေးရႃးပႃး၊
15ႉ ဥမးခေ့ႃႉ ဂေႃးတမီ, ကဝ်ခဆိပ်ႉပၢဆ်,၊
16ႉ ရတခေ့ႃ,သူရ်,ချိဆ်း ရွင်ႉ သွင်းခမ်းရတခေ့ႃ,၊
17ႉ မင်,ဂလႃ,သုဂ်း၊
18ႉ သၢမ်သုမ် သီ,တၢဆ်း ၵႃးယွတ်း၊
19ႉ မၢဂ်,ရႃးတွင်,ဂိဆ်ခမ်း သၢင်,သီးဂိဆ်ခုဝ်း၊

20။ ၵလွင်းၶေၶမ်း၊

21။ မၶေႃ,သထႃ, ပ.တု.တ တေႃ,ထိုင် ၵူးမၢင်,ၶၢၼ်း၊

လိူဝ်းၼီ. ပျူ.ၸၼၼ်တီးဢၼ်ႊ ၵိတ်းၵိတ်းၵီးၵီး ပီးပီးၶႂင်.ၶႂင်.ၶဝ်းၶဝ် လဝ်းၵၼ်တေ လီးသိုပ်,တၢမ်လၢမ်းၵူ, ၵၶ,မိူဝ်းၶႄႉ ၶူႈဝႃႈရူ.လၵ်းၶၼ်ထိုင် ဢုင်,ဢုၼ်းမုၼ်ၸဝ်း လဝ်းပိင်,ရႃ, မေႃလိၵ်းလီးတီးၶဝ်းမီးမႃႈၶမ်ယူ,ယဝ်.။

ထိင်းလွင်းၼိုင်း ၵၼ်ပီၼ်ၶမ်.ၵၢမ်း ၶူးမေႃလိၵ်းလူင်တိမ်းဝီ. ၶွႆႈတြႃးလဝ်းသၢၵ်းသေ, တေႃ,မင်းၵျီး တီးၶွႆႈတွၼ်းၵၼ်တုတိယၶၢၼ်းသွင်ၶၼ်. မၢၵ်,ဝီ.မိူဝ်းၶျၵ်း သၢၵ်းသေ,တေႃ,မင်း ၵျီး တူၵ်းၵိၼ်းၶၼ်. ၼိပ်.လိပ်းဝီ.ယူ,ၶႃးၵေႃး။ “မၢင်ၵမ်းလီငိၼ်းၽၢၼ်ယဝ်. မၢင်ပၢၼ်လွႆႈထိုင် တၢင်းလင် ၵုင်ဝီ.ပီၼ်ၵမ်း လတ်းၶွႆႈတေႃးလမ်းလူင်ယိ တူၵ်းၵိယၢၼ်မိူင်း ၶဝ်းၶွႆႈတေႃးဝိူင်း လွႆၶေႃ ၵိၼ်ၽေႃၵိုၵ်းလၼ်း ပေႃးထိုင်ၵၢင်ဝၼ်း တူၵ်းလူမ်ဝီးဝၢဝ်း ၶဝ်းၶွႆႈလူမ်းၶၢဝ်းထူဝ်းၶွၼ်း သမ်.ပွိုးၵိုတ်းၶွၼ်းၵိတ်းၶၼ် တီးလွႆယုမ်းတၼ်ၽိူဝ်ပူင်း မိူဝ်းသုင်းၵွီးၼိင်း လေးၵိင်းတွႆးယုမ်း ၵုမ်,ၽူရ်းမွႆ ၵီၵ်.ပျူ,ၶေႃ,တေႃ,မူ, ယူ,သဝ်းတွႆးငဝ်းမိ.မုင်း သုမ်,ပူလူမ်းၵိတ်းရူမ်း မေးပိၵ်. မၼ်, တၢၼ်,ၽူဝ်းထိုၵ်း ၶွႆႈတွင်,တႃ,တုမ်,ၵုမ်,ယုမ်းမိ.လူင်တိုၵ်း ပႃ,ပတတိင်းလိင်းၵျူဝ်, သူ.ၵူယႃ,ယီ, ယႃ,ယီ,ၶၢင်,ရႃးရူပ်.တူဝ်မိူင်းၶၼ်.ယဝ်.။

ပေးဝႃးမိူင်းလိင်းမႃး ၵလွင်းမင်းတြႃး လုၵ်.မႃးလေ,ရႃၵိပ်းၵိၼ် မၢၵ်,မိ.မၢၵ်,တွၵ်,ၵလ မၢၵ်,ၶ မၢၵ်,ၶၢမ် မၢၵ်,ၶွတ်း လၵူ,သိတ်.သီးၽလေႃ, ၵမျူဝ်းမျူဝ်း ၵျူဝ်းလႃးၵိတ်းၶၼ် လွမ်းသၼ်လွမ်းဢုင်း သီးလုင်းသုၵ်းရွမ် လွမ်ရႃ ၶမ်ၶေႃၶွႆႈတေႃး ငိတ်.ပျူးၵပွင်း ၵိုၼ်းၶႂင်း လီၢပိူင် လိုင်လိင်သီးလူင်း ၵဝ်သုင်းၵဝ်ၵိၼ် တမ်းတိၼ်လွီးလွီး လွမ်းရွီးၽၢၼ်းၵၢင် ၶွႆႈပၢင် တေႃးၵျီး ၶရီးတတ်းတတ်းလတ်းပိ ယၢၼ်ၵိမိူင်းလူင်ၶေႃၶမ်း မိူဝ်းထိုင်တေႃလမ်း မိ.ၽူရ်းၶူပ်း ၶူရ်းမွႆ လဝ်းၽုင်းသွႆ ၶျင်းယၢင်းယိပ်,ၵူ, လတ်းလူးတေႃးၶူး ၶိုၼ်းလွီလုၵ်းတူၼ်းသုင် ၵၢင်း လိင်းၽုင်ၶဝ်မူၼ်းပျူ,ယႃ,ၶၼ်.။

ၵႃးၶွႆႈၶေႃ,မဝၼ်,တႃ, ၵယႃ,ထႃ,ၶၼ်တီးၶိီးလမ်. ၵိၼ်,လၵ်းၶဝ်းပီၼ် တီးသဝ်းတီးယူ, တေႃးသတ်းတဝႃ,ၵမျုး ပျူ,ပႃးမျူးတူး ၶူးလွီမႃးဝိင်း ၵႃးလိူဝ်းၽၢၼ်းၵိင်းတိုင်ၵၢင် ပၢင်တီၢး လၢတ်,ၶီၢးၵမျူဝ်းတူဝ်ၶမ် မီးလမ်ၶႂင်မိူင်း ပၢၼ်းသိူင်းရွမ်ၶူဝ် မူဝ်ၼိဝ် မူဝ်လိူင် မိူဝ်လိင် မူဝ်ၶၢဝ် ၵိုၵ်းၵူပ်း ၽၵ်းတူပ်းၵၼ်ၵေႃ ပီၼ်ၵေႃပီၼ်ယုမ်း လီၢလုမ်းလီၢၸၶေး သုတ်းငေးထူး သၢၼ်း ပၢၼ်းၵမျူဝ်းမျူဝ်း တူဝ်းတွၼ်း လူမ်းၶွၼ်းၽိတ်းဝီ ၵုၵ်းၵွီၽူရ်းၶီၢး ဝၼ်းငီၢးၵေး ၶျၼ်း ၶူၵ်းယၢၼ်းၶူင်းၶီၢး တွႆးၽွင်းၶမ်.တိုင်းသွႆ သွီးပၢၼ်းမွႆ မၼ်းပုၢင်.ယူ,ၵူးၼိင်,ၶ, ယၢမ်းၽွင်း ၵလွင်းမင်းသႃး လီးမႃးရူပ်.ထူပ်းၶၼ် မိူဝ်းယၢမ်းၶၼ် လွႆလဝ်းသႃ,ယႃ,ၶၸိင်,ၵူ,ယဝ်.။

မၢင်ပွၵ်ႈမၢင်ၽဝ်, လီႈငိၼ်းသီ်ၸလဝ်ႇဝွၼ်းရွင်ႉ တွင်ႉလေႈမေႈၵိုတ်, လွံလဝ်ႈငိၼ်း ၽိုတ်, ပ်ိၼ်ၶျၢၵ်ႈပ်ိၼ်ၶျၢၵ်ႈ ဝူၼ်ႉလွမ်းတၢင်းယၢၵ်ႈတုၵ်ႉၶ ၽၢတ်ႇသေထ႑ၶဝၢၼ်ႈမိူင်း တိူင်းပေႇ ၶေႇယၢတ်ႈ တေဝႈၵုသူဝ်ႉဂၢမ်ႇၵမ်ႇမျၢတ်ႈငေႈ လီႈပ်ိၼ်လဝ်ႈလွမ်ၵမျူဝ်းၶွီႇ ၶျေသွီႇထီးမုၵ်ႈ ၵုၵ်ႈၶျူၵ်ႈလူဝ်းလၢမ်, ဂၢမ်ႇသမ်ႇလိုင်ၷိၢ်ႉ လီႈၶီၢႉယၢၼ်ယ႑, ၵျမ်ႇမ႑တိူဝ်ႉၷၢင်ႈ ထၢၼ်ႈလီႈၽၢတ်ႇ, သေတီးသၢင်ႈလၢမ်ႇပျေ႑, ၶၢၼ်းတေ႑ပျၢတ်ႈသၢတ်ႈ ၽီဝ်ႉရွတ်ႈၵယၢတ်ႈလိူမ်ၶုမ်, တေႈၵုမ်, ၷုၵ်ႉၶ ထၢၼ်ႈပ်ိၼ်သေႈဂၵမ်ႇငိၼ်ႇ, ဝူၼ်ႉၶွပ်ႈၶၼ်ႈၵိၼ်ႇထီးသွီႇ, သၢင်ႉပျၢတ်ႈသၢတ်ႈၽုင်ႇမျၢတ်ႈ လေႇသ႑, လွင်ႈၽၢၼ်ႇတေ႑တၢင်းလွီႉၶၢင်းမိူင်း ပၢၼ်ႈၶူဝ်ႈမူဝ်သိူင်း ၵဝ်မျိူတ်ႉယေႇယွတ်, ယမ်း ၶမ်ႉတ႑ၵိူင်းဝီႉယဝ်ႉ။

ၶမ်ႉဂွမ်းလဝ်ႈလၵေႈၵ႑ဝိ မီးမႈလိူင်ႉၶၸ်ၢႈ။

၂ႉ ပိုၼ်းၵိပ်ႈၶိင်းညြႇၶမ်းသွီႈ ပွၵ်ႉၷူဝ်ၶွင် ဝိင်းၶမ်ႉၶမ်း

လိုဝ်ႈ-	- ၶိင်းညြႇၶမ်းသွီႈ (ၶမ်ႉၶမ်း)၊
လိုဝ်ႈမိူဝ်ႈလိၵ်ႉ	- ထီးသၢင်ႇယီႈၶမ်း၊
လိုဝ်ႈပေႈမေႈ-	- ၶိင်းလၢၵ်ႈသမႈ+ၶိဵးလၢၵ်ႈသမႈၶူတ်ႇ၊
ပီၵိူတ်ႇ-	- ၷေႈလ႑, 1267 ၶု၊
ပီသီ်ၼ်ႈ-	- ၷေႈလ႑, 1343 ၶု၊
ၵ႑ယု-	- 76 ပီ၊
တီးယူႇ-	- ပွၵ်ႉၷူဝ်ၶွင်၊ဝိင်းၶမ်ႉၶမ်း၊
မီးပီႈၶွင်ႉၷူမ်ႈတွင်ႉ	- ထီးသၢင်ႇၵီ်ႈ၊ ထီးယီႈၶမ်း၊ ထီးသၢင်ႇသၢမ်၊ ၶၢင်းထွၼ်းလ႑၊ သၢင်ႇၵွင်ႇလေႇယ၊ ၶၢင်းမျူႉလိင်ႇ၊
လုၵ်ႈလၢင်း-	- ပႈမျူႇၶိၼ်ႇ၊ ဝိင်းဝၢၼ်ႈမေ႑၊ ပႈလေႈၶိၼ်ႇ၊ မွၵ်ႇမူဝ်ၶမ်း၊ ဝိင်းၶမ်ႉၶမ်း။ ပႈၵေႈၵျိ, ပွၵ်ႉၷူဝ်ၶွင်၊ ဝိင်းၶမ်ႉၶမ်း။

သွၼ်ၵိၼ်းပိင်ႇၷ႑,

1ႉ ၶုင်းသၢင်ႇသွၼ်ၵိၼ်းလိၵ်ႈလီႈပရိယတ်ႉတိ တမ်ႈတီးလဝ်ႈညြႇၵူးသီႇရိ၊ ဝတ်ႉမင်ႇ ဂလ႑ယူင်ႇ, ပွၵ်ႉၷူဝ်ၶွင် လေႈဝိင်းၶမ်ႉၶမ်း။

2ႉ ပထမညြႇ, ပရိယတ်ႉတိ တမ်ႈတီး ပန်းအိုင်မြို့ ရွှေကျောင်းဆရာတော်၊

3. **တုတိယၺႃႇ, ပရိယတ်ႉတိ တမ်ႈတီႈ** မင်းကွန်းအင်းစိန် ဆရာတော်ဦးဝိသုဒ္ဓ၊

4. **တတိယၺႃႇ,** ဆဋ္ဌသံဃာယနာတင် ပုစ္ဆကမဟာထေရ် မဟာစည်ဆရာတော် ဦးသောဘန၊ ဦးသုဇာတ

ၵဵတ်းၺႃႇၵမ်ႇမထၢၼ်း တေႇမိူဝ်ႈပီၵေႃးလႃႇ 1309 ၶု၊ တေႃႇထိုင် 1341ၶု၊ ၶၢဝ်းယၢမ်း တၢင်းႁိုင်(32)ပီ။ ၵွင်ႈတီႈ ဝတ်ႉႁူမ်ႈယၢၼ် ၵမ်ႇမထၢၼ်း ၵျွင်းတေႃး ဝဵင်းၶမ်ႉၶမ်း၊

ၶေႃႈၵၢၼ်တၵ်ႉမ်ႈလိၵ်ႈထမ်းၺႃးလဝ်ႈ ၶွႆးမူႇၶွႆးတွႆး ယဝ်ႉၵူႇ(121)မူႇၺႃး ၶႃႈၵေႃႈ။ ၵၢၼ်သွၵ်ႈႁၢလီႈမႃးသိမ်းပ်ႂ်းဝႆႉ တီႈဝတ်ႉႁူမ်ႈယၢၼ် ၵမ်ႇမထၢၼ်းၵျွင်းတေႃး ဝဵင်းၶမ်ႉၶမ်း မီးဝႆႉ (49)မူႇၶႃႈၵေႃႈ။

လိမ်းတူၺ်းၶမ်ႉၵႃမ်းမၢၼ်းလဝ်ႈၽွင်ႈ

ပေႃးဝႃႈၵမ်ႇယုမ်ႇ လၢမ်းမႃးမုင်ႈတူၺ်း ၶွႆးၽူၺ်းၵျွင်းယၢၼ် တၢင်းပၢၼ်ပိူင်လွႆ ၶွႆးလွႆ တၵ်းလႅင်း၊ ၵတိင်းႁဝ်းမွင်း ၵျူဝ်းၵျွင်းတၢင်းလီ တၢင်းၶီၵၢင်းယၢၼ် တၢင်းၽၢၼ်ၵၢင်းသၢင်း တၢင်းမိူဝ်းမိူင်းလွမ် ၶေႃႈႁူမ်လိၵ်ႈထီး ၶရီးတၢင်းပီ ၶူဝ်လီႁၢဝ်းၶမ်း လၢမ်းမႃးၶတ်းထၢမ်းၵျၢင်ႉၵမ် တၵ်းပွႆးၽဵဝ်လမ်ၶွႆးမၢၵ်ႈၽူဝ်ႇရၢၼ်ႇယဝ်ႉ။

ဝူၺ်ႇတၶေႃႇတၵ်းၽဵင်ၶၼ်းႁိပ်ႇ ၵူၵ်းတိပ်ႇလွႆၵပ်ႉ ၶပ်ႉၵမ်ႇၵၢႆလီႈ ပေႃးၵွၵ်ႇသဵင်ႁွင်ႉ သဵင်ၵိူး ပေႃးၶွႆႈပႆႈၵွၵ်ႇ သုတ်းၽွၵ်ႇတုၵ်ႉၶၢမ်ႇယၢၵ်ႈ ၶွႆးၵျၵ်ႈသေႇသေႇ ႁၢင်ႈၵႃႇယေႇ ၶိုၼ်ႈ ထူဝ်းသေႇပေႃးႁွတ်ႈလိၵ်ႈႁူဝ် ပေႃးလွတ်ႇလေႃးႁွတ်ႈတၢင်းတူဝ်။

လွမ်းၶင်ႇၶႃႈႁဝ်း ပူႇလရေးၵေႃး ပွၵ်ႉ(1)၊ ဝဵင်းမိူင်းယီ လီႈလႅပ်ႈၵၢၼ်း ပိုၼ်းၶူးမေႃလိၵ်ႈ လူင်တီႈႁဝ်းသွင်လဝ်ႈ ၵၢၼ်ပၢၼ်ပိုၼ်းၺႃႇၶမ်းသွႆႈၶႅဝ်ႉ ထုၵ်ႇမၢၼ်ႈလီလီၶႃႈယဝ်ႉ။

ၵၢၼ်ပၢၼ်ၵႃမ်းတီႈႁဝ်း လိၵ်ႈတီႈႁဝ်းၵမ်ႇၵႃး ပႃးတင်းလင်ႇၵႃႇလူင်ဢလႈ ပႃႇလိၵႃမ်းမၢၼ်ႈ လိူဝ်းၶႅဝ်ႉ ထုၵ်ႇမၢၼ်ႈလွမ်းၵူႈလွင်ႈယဝ်ႉ။ သမ်ႉၶေႃးလီႈၺႃးသိတ်ႉလႃႇသီႇပႃး ၺႃးသိူၵ်ႈမၢၵ်ႈၽူဝ်ႇ ဢတႉၶႃႈယဝ်ႉ။ ၵၢၼ်ပၢၼ်ၶူးမေႃလူင်လရေးၵႃႇဝိၶႅဝ်ႉတေႉ လင်ႇၵႃႇသၢမ်ၵိဝ်လူင်တေႉ ၼမ်ႉလႅပ်ႈ ယူႇၶႃႈၵေႃႈ။ ၵၢၼ်ပၢၼ်ပႃႇလိဢလႈ ၵႃမ်းမၢၼ်ႈၶၶၼ်ႉတေႉ ပီႇၶိုတ်းလီႈ ၶူးမေႃလူင်ၺႃႇၶမ်းသွႆႈ ၶၶၼ်ႉၵေႃႈ။ လွမ်းၶင်ႇၶႃႈႁဝ်း ပူႇလရေးၵေႃး ပွၵ်ႇၶိူင်ႈမိူင်းယီ လီႈလႅပ်ႈၵၢၼ်းၶူၶၼ်ႉၶျႃႉမီးမႃး ၶင်ၶိတီႈၶႃႈၵေႃႈ။

ၶေႃႉမတြႃး လိူဝ်ႈၼိင်းသြႃႉၶမ်းသွိူၼ်ႈ (ၶမ်ႉၶမ်း) တမ်ႈၵွၵ်ႉဝီႉၵမ်ႈၽွင်ႈ

ၶပ်ႉ	လိူဝ်ႈပပ်ႉတြႃး	ပီတမ်ႈ	ၵေႃႉပၢင်းတမ်ႈ	တီႈယူႉၵေႃႉပၢင်း
1	အနုဓမ္မ	2519	ၶၢမ်းယွတ်ႈၶမ်းပွိူး	ပွၵ်ႉႁူဝ်ၶႂ်ၸိူင်းၶမ်ႉၶမ်း
2	ကမ္မဖလပဒေသာ	2522	ၼိင်း/ ၶၢမ်းယွတ်ႈသိူင်ပိူင်း	॥
3	ဓမ္မဇယာနိက	2522	ၶၢမ်းၶၢဝ်ၶေႉမျႃႉ	ႁွင်းလၢၼ်းၶွင်လၢင်ႉ
4	ဇယဇေတော	2515	ၼိင်း/ ၶၢမ်းၶမ်းလိုၼ်ႈ	ၶုၼ်ၵၢႆႈ ပွၵ်ႉႁူဝ်ၶွင် ၶမ်ႉၶမ်း
5	စိတ္တိကတဓမ္မဒီပနီ	2520	ၶၢမ်းလွိမွၵ်ႉငိုၼ်းလိုၼ်ႈ	ပွၵ်ႉၶွင်လၢင်ႉ၊ၶမ်ႉၶမ်း
6	မင်္ဂလတ္ထဒီပနီ	2510	ၼိင်းသူရပ်ႉထီး	ဝၢၼ်ႈၵုၼ်ႁိူး ၶမ်ႉၶမ်း
7	ဓဋ္ဌပရမတ္တပဋ္ဌိပဒါ	2520	ၼိင်း/ ၶၢမ်းသွိုႈၶမ်းသုံ	ဝၢၼ်ႈၶွင်ၶမ်း၊ၶမ်ႉၶမ်း
8	သမုဒ္ဒရဏာဒမ္မ ဒီပနီ	2510	ၼိင်း/ ၶၢမ်းၵၢၼ်ႈၶမ်း	ဝၢၼ်ႈၶမ်ႉတီး ၶမ်ႉၶမ်း
9	ဓမ္မပဏိဟိတ	2521	လဝ်ႈၶၢဝ်ၶေႉမျႃႉ	ဝၢၼ်ႈသွၼ်း၊ၶမ်ႉၶမ်း
10	အာရက္ခသမ္ပဒါ	2518	ၼိင်း/ ၶၢမ်းသွိုႈႁွင်း	ဝၢၼ်ႈၵိုတ်ႈလူင်၊ပၢင်ႉၶမ်း
11	ဝိဉေယျမဂ္ဂ ဓမ္မဝါဒီ	2518	ၼိင်းၶမ်းသွိုႈ	ၶမ်ႉၶမ်း
12	သုတ္တာဓမ္မပဋိပဋ္ဌာ	2518	လဝ်ႈၶၢဝ် ဝိရိယ	ႁွင်းတေႃး ၶမ်ႉၶမ်း
13	အဝဿယဓမ္မ ဒီပနီ	2520	ၼိင်းမွၵ်ႉၶမ်းၵွင်ႉထုၼ်း	ဝၢၼ်ႈၶွင်လွၼ်ႈ ၶမ်ႉၶမ်း
14	ဗောဓိပက္ခယာ	2522	ၼိင်း/ ၶၢမ်းသူရပ်ႉႁွင်း	ပွၵ်ႉႁူဝ်ၶွင်၊ၸိူင်းၶမ်ႉၶမ်း
15	ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒရ ဒီပနီ	2510	ၼိင်း/ ၶၢမ်းသွိုႈသိူင်	ဝၢၼ်ႈၵုင်းၶမ်း၊ၶမ်ႉၶမ်း
16	သမုလုဒ္ဒကဓမ္မ ဒီပနီ	2519	ၼိင်းသြႃႉသၢင်ႉယီႈ	ပွၵ်ႉၶွင်လၢင်ႉ၊ၶမ်ႉၶမ်း
17	ကမ္မရက္ခဓမ္မဒီပနီ	2521	ၼိင်း/ ၶၢမ်းသွိုႈသိူင် ထုၼ်းလ	ၶမ်ႉၶမ်း
18	ဝိပဿနာနယ ဋီကာ	2521	ၼိင်းမွၵ်ႉသိူင်	တိူင်းသိူင် ၶမ်ႉၶမ်း

19	သဒ္ဓမ္မနယဋီကာ	2521	ပူႇလွီႈသၢင်ႇထုၼ်း ယွတ်ႈၶမ်း	ပွၵ်ႉၶွင်လၢင်ႉ၊ၶေမ်ႉၶမ်း
20	ဝေါသဂ္ဂဓမ္မဒီပနီ	2521	ထဝ်ႈၶၢဝ်ထိင်ႇတႃႇ	ဝၢၼ်ႈသွၼ်း ၶမ်ႉၶမ်း
21	ကုသလသံဟရ ဋီကာ	2518	ၶိင်း/ၶဵၼ်းထီးသိၼ်	ဝၢၼ်ႈၵႃႇ မိူင်းမၢဝ်း
22	အရိယာမဂ္ဂ	2518	ၶိင်း/ၶဵၼ်းလွီႈၵျွင်း	ဝၢၼ်ႈၶေမ်ႉၵီး ၵိူင်ႇမိူင်းၶၢင်
23	သုဒ္ဓယာနိက ဝိပဿနာ	2518	ၶိင်း/ၶဵၼ်းမၢၶမ်းပႃႈၶိၼ်ႇ	ပၢင်ပွႆး ဝဵင်းၶေမ်ႉၶမ်း
24	ဝိပဿနာနယ ဋီကာ	2509	ၶိင်းမွၵ်ႇသိၼ်	တိုင်းသိၼ်မိူင်းမၢဝ်း
25	ဉာဏနမုတ္တိဓမ္မ ပဋိပဒါ	2519	ၶိင်း/ၶဵၼ်းမွႆၶမ်း	ၵျၢတ်ႇၵိၼ်ႈ ဝဵင်းၶေမ်ႉၶမ်း
26	ဝိပဿနာနယသ ဘာသကျမ်း	2519	။	။
27	နိဿရဏဒီပနီ	2519	ပီႈၶွင်ႉတၢင်းဝၢၼ်ႈ	ဝၢၼ်ႈၵႃႇတွႆႈ၊ မိူင်းၶၢင်
28	အဇ္ဈတ္တဝိမုတ္တိဓမ္မ ဒီပနီ	2519	ၶိင်း/ၶဵၼ်းသိၼ်ၸိူင်း	ဝၢၼ်ႈၶေမ်ႉတီး ၶမ်ႉၶမ်း
29	ဘတိမဂ္ဂဋီကာ	2519	ၶိင်း/ၶဵၼ်းသွီႈၸိုၼ်းပွႆးလၢႆး	။
30	ပါသာဒိကဓမ္မ ဒီပနီ	2514	ၶိင်း/ၶဵၼ်းသွီႈၶမ်းၸိူင်း	ၸေႈမွႆႇပွၵ်ႉမူဝ်ၶမ်း ၶေမ်ႉၶမ်း
31	အတ္တရက္ခာဓမ္မ ပဋိပဒ္ဓာ	2514	ၶိင်း/ၶဵၼ်းတႃႇဝ	ႁွင်းၶွင်မူဝ်၊ ဝဵင်းၶေမ်ႉၶမ်း
32	ဓမ္မရက္ခတသာဓ က	2514	ၶဵၼ်းၸိုၼ်းသွီႈၿမႈမွၼ်း သႃႇ	ၶေမ်ႉၶမ်း
33	ဒွါရပါရကဓမ္မစာရီ	2514	ၶိင်း/ၶဵၼ်းသွီႈၶမ်းမိူင်းၶၢၵ်ႇ	ပွၵ်ႉမူဝ်ၶမ်း ဝဵင်းၶေမ်ႉၶမ်း
34	ဓဇဂ္ဂ ပရိတ္တသုတ္တ	2516	ၶိင်း/ၶဵၼ်းယွတ်ႈၶမ်းသိုင်ႇ	ၶေမ်ႉၶမ်း
35	ဒေသဿန္တပ ဓမ္မယာနိက	2515	ၶိင်း/ၶဵၼ်းသွီႈၸိုၼ်းၵွင်ႇ လ	ႁွင်းၶွင်မူဝ် ၶေမ်ႉၶမ်း

36	ဝိညာတဒ္ဒမ္ဗ	2519	ၶိင်း/ၶၢၼ်းလွိလႃးသိၵ်	ၶမ်ႇၶမ်း
37	သယကတဓမ္မ ဒီပနီ	2521	ၶၢၼ်းလွိငိုၼ်းသွိူးသူၺ်ႉမျႉ	ပွၵ်ႉရှူဝ်ၶွင် ၶမ်ႇၶမ်း
38	မဂ္ဂညာဏဒီပနီ	2521	ၶိင်း/ၶၢၼ်းလွိသူၺ်ႉထီး	ၶမ်ႇၶမ်း
39	အပ္ပမာဒဝိဟာရီ	2512	ၶိင်း/ၶၢၼ်းသွိူးသိၵ်	မၢၶၼ်ႈလေႈရိူး ဝိင်းၶမ်ႇၶမ်း
40	ပရိတ်ကြီး မေတ္တာသုတ်	2515	လဝ်ႈၶၢဝ်ဝၶ်ႉၶ	ႁျင်းလၢတ်း ၶွင်လၢင်ႉ
41	ပရိယေသိတဓမ္မ ဒီပနီ	2522	ၶိင်း/ၶၢၼ်းမွ်ၶမ်းပႃးၶိၶ်ႉ	ပၢင်ပွိုး ဝိင်းၶမ်ႇၶမ်း
42	အပ္ပမာဒဓမ္မဒီပနီ	2515	ဂိၶ်မိူင်းၶိင်းသူၺ်ႉပၶ်း	ဝၢၶ်ႈလေႈရိူး ၶမ်ႇၶမ်း
43	ဓမ္မသာရဒီပနီ	2510	ၶိင်း/ၶၢၼ်းသွိူးငိုၶ်း	ဝၢၶ်ႈဂၢႆႉတွႆႈ မိူင်းၶၢင်
44	အတ္တအတ္တဝဒ္ဓိတ	2521	လၢင်ႈၶမ်းလေႈရိူးတေႃ႞ ၵွင်ႉ	ပွၵ်ႉရှူဝ်ဂၢတ်ႉ ၶမ်ႇၶမ်း
45	ဝိပဿနာနယ ဋီကာ	2509	ၶိင်း/ၶၢၼ်းမွၵ်ႉသိၵ်တိုင်း သိၵ်	ႁွင်းၶွင်မူဝ် ၶမ်ႇၶမ်း
46	သၢင်းၵျူဝ်ႉတီႈၵိပ်ႈ	2474	။	။
47	ပိုၶ်းႁွင်းမူး သူၺ်ႉၵီႈၶေႃး	။	ၶိင်းလွိမၢၶ်ႉရိူင်း လၢင်ႈၶမ်း	ပွၵ်ႉၶွင်လၢင်ႉ ၶမ်ႇၶမ်း
48	သစ္စိကာတဗ္ဗ ဓမ္မဒီပနီ	။	။	။

ငူၼ်ႈပိုၼ်း လေႃးတိ

လဝ်ႈလၢဝ်း ၶိင်းသႅင်ၶိူင်းလႃႇတိင်း၊ ၼၢင်ႇၼမ်း

‘‘သိူၵ်ႈပိုၼ်းလေႃးတိ’’ ၵမ်ႉၼၼ်ႉ သိူၵ်ႈပိုၼ်းလဝ်ႈၵူးမၢင်ႉ၊ လဝ်ႈတူၼ်ၵျေးလူး ၼူးမႃး ပႃးငဝ်ႈ လဝ်ႈၵၼ်တေႉတင်ႈပဵၼ် ၵၼ်းလေႃးတိမႃးၼၼ်ႉ ပဵၼ်မုၼ်လဝ်ႈသြႃႉတေႃႉ ၽေႃႉလိုဝ်ႈ ႁွင်ႉဝႃႈ ‘‘ဝႃႉရလေႃးတိ’’ ၼႆယဝ်ႉ။

လဝ်ႈဝႃႉရလေႃးတိၼၼ်ႉ ပဵၼ်လုၵ်ႈလဝ်ႈၽူႇ (ဝူဝ်းလူင်) မိူင်းမေႃး။ မိူင်းမေႃးၼၼ်ႉ ပဵၼ်မိူင်း ၵၼ်လမ်ၼႃးဝုၺ်းပၢင်ဝီ ၵိမ်းၼမ်ႇတၢင်း ယူႉၼၢၼ်ႉ (ယိၼ်ႇၼၢၼ်ႇ မိူင်းၿၼႉ)။ ပေႃးပဵၼ်ၿၼႉ၊ ၿမႈပဵၼ်မၢၼ်း။ လိုဝ်ႈပေႃး ႁွင်ႇဝႃႈ ‘‘လိူၼ်ႇၵွၼ်း’’၊ လိုဝ်ႈၶူႇငၢမ်းၶေႉၶဝ်လၢတ်ႈဝႃႈ–လိူၼ်ႇၵွၼ်း ၼၼ်ႉ ငၢမ်းတီးပွင်ႉဝႃႈ‘‘လုမ်းလူင်ၶူဝ်ၵျၢၼ်’’ၼႆယဝ်ႉ။ လိုဝ်ႈၿမႈႁွင်ႇဝႃႈ ‘‘မျႃႇတိင်းယၢၼ်ႉ’’။

လိုဝ်ႈလဝ်ႈမိူဝ်ႈလႅၵ်ႇမိူဝ်ႈၵွၼ်ႉ ႁွင်ႇဝႃႈ‘‘ယၢင်ႇငေးတီႉ’’၊ မိူဝ်ႈလဝ်ႈၵိုတ်ႉၼၼ်ႉ ပီသႃႉသ ၼႃႉ(2160)ပီ၊ လႃႉတိ မိူင်းမေႃး၊ မိူင်းတီးပွတ်းဝၼ်းၵွၵ်ႉ။ ငေႇၵၼ်တဵမ်ႈတၢင်ႉမူႉပိုၼ်း ပႃး ၼိူဝ်ဝီႇၼၼ်ႉ ပဵၼ် ၶိင်းလွီသႅင်သုံ ႁျၵ်ႇၿမႈ။ တဵမ်ႈဝီႇမိူဝ်ႈပီး ငေးလႃႉ(1319)ၼူႇ ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၵၼ်မီးၼၢင်းပပ်ႇပိုၼ်းၵဝ်ႉ”ၿလႈ လိၵ်ႈၵိုၵ်းၵၢၼ်ႉ၊ ၵိုၵ်းႁျင်း ၵၼ်မီးဝီႇ လဵမ်မိူဝ်ႈၵွၼ်ႉၼၼ်ႉ ၵမ်ႈၼမ်ယဝ်ႉ။ တၢင်းၶိူင်ပပ်ႇ လိၵ်ႈမူႉၼၼ်ႉ မီးမႃးမွၵ်ႈ(260)ပီးလိူဝ် လဵမ် မိူဝ်ႈ ႁျင်းယူႉတီႈလွီလႅၵ်ႈ မိူင်းလေႃးၽၢင်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လိၵ်ႈပိုၼ်းမူႉၵဝ်ႉသမ်ႇတဵမ်ႈဝီႇ တၢင်း ၶိူင်မၼ်း မီးမွၵ်ႈ(80)ပီလိူဝ်၊ လဵမ်မိူဝ်ႈႁျင်းယူႉတီႈၼမ်ႇၼမ်း ၵုင်းၵလႃးၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပဵၼ်လဝ်ႈ လွ် တဵမ်ႈတၢင်ႉပိုၼ်းဝီႇတေႉ ၵမ်ႉလီႈၶူႇလီလီ။ လဝ်ႈသြႃႉဝႃႉရလေႃးတိ ယၢင်ႇငေႉတီႉၼၼ်ႉ ၵႃႉ ယုထူၼ်ႈ(7)ၼူပ်ႉ၊ ပေႃးၿမႈ ၵဝ်ၵွႃႉၵၢပ်ႈၶိုၼ်ႈယူႉႁျင်း လဝ်ႈမုၼ်ၼၼ်မေႃးသြႃႉတေႃႉ တီႈဝၢၼ်ႈၵ လုင်ၶၢၼ်းၶျၢၼ်း တူင်းလေႊၵိင်း၊ သၵိင်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈပီငေးလႃႉ(993)ၼု ၵႃႉယူႇလဝ်ႈထိုင်(15)ၼူပ်ႉ၊ ၶၢမ်ႉသၢင်ႉသေ ၶိုၼ်ႈပဵၼ်သႃႉမ ၶေႉ၊ လိုဝ်ႈဝႃႈ ‘‘လဝ်ႈသၢင်ႉဝႃႉရလေႃးတိ’’ ၼႆယဝ်ႉ။ ထိုင်မိူဝ်ႈပီငေးလႃႉ(998)ၼူႇၼၼ်ႉ ၵႃႉ ယူႇလဝ်ႈ တဵမ်(20)ၼူပ်ႉသေ သြႃႉလဝ်ႈလၵိင်း ၼမေႃးသြႃႉတေႃႉၼၼ်ႉ ၵွတ်းပဵၼ်လဝ်ႈသြႃႉ ၵုပိလ်ႇသေႉသေ ယုၵ်ႇယွင်ႈပၼ် လဝ်ႈဝႃႉရလေႃးတိ ၶၢမ်ႉပဵၼ်မုၼ်လၢင်းမႃးယူႉယဝ်ႉ။ လီႈပိုင်ႈ ၵိင်သြႃႉမၼ်းလဝ်ႈသေ လီႈသွၼ်လိၵ်ႈလီးၵျမ်းၵၢၼ်ႉ ၵၢၼ်ႉၵဝ်ဝိၼေး သုတ်ႈတၢၼ်ႉ ၵၽိ ထမ်ႉမႃႉ ၵတႃႉၼွင်းပိတၵၢတ်ႈထမ်းလဝ်ႈ မႃးတင်းၼမ်ယူႉယဝ်ႉ။

ၽွင်းမိူဝ်ႈၶင်ႇၶၼ် ၵၢၼ်ပၢၼ်လဝ်ႈဝႃႇရလေႃးတီၼႆႉ ၼွႆႈရူႉႁၢၼ်ထိူင်ႈ ပိူင်ႈၵၢၼ်လူဝ်ႇ လွမ်းဝိၼ်ၼေးတေႃႇ တႃႇလီႈၵျႃင်ႉၵမ်လွမ်းၽိူၼ်ႈ"ၸလႈ သိူၼ်ႈတၢင်း တႃႇတၵ်းလီႈလိူဝ်းၵွၵ်ႇ လူၼ်ႉပူၼ်ႉလွတ်ႈႁွတ်ႈထိုင်လိူဝ်း ၼီပ်ႉပၢၼ်ႇၶၼ်ႉၸလႈ လင်ႇလီႈဝီႈလဝ်ႈထိုင် ႁႂ်ႇမၼ်း လဝ်ႈ။ ႁႂ်ႇမၼ်းလဝ်ႈၵေႈဝႃႈ ၵမ်ႉလွၵ်ႉလဝ်ႈႁဝ်းယဝ်ႉ၊ လဝ်ႈမီးၵႃႈၵျမ်ႇလိူင်ႉရိူဝ်ထိူင်ႈ ဝႃႈၼႆ ပၼ် ၵၢင်ႉၵူႇယဝ်ႉ။ မွႆးလဝ်ႈၼွႆႈၵူႇပိုင်ႈၵိင် ၼီၵ်ႉသရေးထိူင်ႈ တီႈလွႆၵေႈ လီႈယူႇဝႃႈၼႆ။

ၵမ်းၶၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈၵေႈ ၶုပ်ႉဝီႈၵႃႇရဝၶပ်ႉယမ် ယွၼ်းၵၢင်ႉ ႁႂ်ႇလဝ်ႈလူင်သေ ၵွၵ်ႇၵူႇ။ ယွၼ်းၵၼ်ႇတေႃးဝီႈသႃႇလီၵမ်း ယၢမ်းၶၼ် မၼ်းလဝ်ႈၼႆႉ ႁွၵူႇလီၵွင်ႈလီတီး လိူမ် ၵႃႈ မိူင်းတီး မိူင်းထီး မိူင်းယူၼ်း မိူင်းၶိုၼ် မိူင်းလၢဝ်း လူဝ်ႈၶၢဝ်းသိပ်းပီၶဝ်ႈ ၵဝ်ႈပီၵွၵ်ႇႁႃႇ ပေႃး လွတ်ႇမူတ်း မဝ်ႇပႃႈလီႈထူပ်းႁႂ်ႇမျႃတ်ႈ ၵႃႈလွႆသေတီး။ ပေႃးထိုင် သိပ်းပီလမ်တိူမ်ယဝ်ႉ။ လဝ်ႈ လင်ႇလီႈငၼ်းၶဝ်ႇငဝ်း ပိူၼ်ႈၵုပ်ႇလၢတ်ႈဝႃႈ ၵၢၼ်ပၢၼ် မုၼ်လဝ်ႈမထေႇ ႁွၵ်ႉၵႃႇႁႂ်ႇတေႃႇ လူင် မၼ်းလဝ်ႈရူႉယႂ်ႇႁၼ်ၶမ် ၵတ်ႉၼၼ်ႇလူင်ႉလိူၼ်ႇ ၵႃႈၶွႆးလိၵ်ႈလီးၵျမ်းၵၢၼ်ႇတေႉ" ဝႃႈၼႆ ၸလႈ လၢမ်းၵူႇလေႉလႃႇလိူပ်ႈၵိူၼ်းတူၸ်းထိူင်ႈလူးဝႃႈၼႆယူႇယဝ်ႉ။

ထိုင်တီးမုၼ်ႈလဝ်ႈႁွၵ်ႉၵႃႇ တင်းလဝ်ႈဝႃႇရလေႃးတီ လီႈၵုပ်ႇ လီႈတွင်ႈ လီႈထၢမ်ၵၼ် ၵၢၼ်ပၢၼ်တၢင်းၵျႃင်ႉတၢင်းၵမ် ယုမ်ႇယမ်လွမ်းၵဝ်တေႇသၶေႇတေႃႇၽြူးပၢၼ်လဝ်ႈ ၶျေးတမ်း ဝၢင်းပၼ် ၵၢၼ်ပၢၼ်သုတ်ႈတၢၼ်ႇ ဝိၼ်ၼေး ၵၽိထမ်ႇမႃႇ လႃႉၵူႇၸလႈ ၵူင်ႈ"ၵူင်" လွင်ႈမၼ်း လဝ်ႈရူႉၶၼ်ႉ။ လီးၼိုင်ႈ တြူးလွင်ႈၵျႃင်ႉတၢင်းၵမ် တႃႇတၵ်းတေလီႈလွမ်း လေႃးၵုတ်ႇတရျႇ သႃႇသၶေႇၼႆႉ တေရူဝ်ႈရူင်းၼွႆႈသွင်ၵိူင်ပီလူဝ် သၢမ်ၵိူင်ပီယွမ်း ၶျွတ်ႈၶေႃၵ်ႈ လဝ်ႈတၵ်းမီးၵဝ်ႈ ၵုၵ်ႉတေႇၵူဝ်ႈၼႆ၊ ၼွႆးဝိၼ်ၼေးမရႃႇဝႃႇ ၵထၵႃႇထႃႇ ၶျေးဝီႉၶင်ႇၼႆယဝ်ႉ။

လဝ်ႈဝႃႇရလေႃးတီၼႆႉ ၶဝ်ႈလွႆ တႃႇတၵ်းတေၵျႃင်ႉၵမ် ၵၢၼ်ၽေႇဝၶေႇ ၵိူင်းၶေႇၸလႈ လွပ်ႇထၢမ်တီးလဝ်ႈႁွၵ်ႉၵႃႇၼႆႉ။ လဝ်ႈႁွၵ်ႉၵႃႇ ၸၶပေၼ် တီးလဝ်ႈႁႂ်ႇၽူဝ်းၶွင်ႇတွင်ႇ။ မီးတီး လွႆၶျႈ မီးတီးပႃႈႁွင်ႇ ၵိမ်းဝိူင်းလၵိူင်း ၽၢဝ်ႇဝၼ်းတူၵ်း၊ မၢၼ်းမီႉသၢင်းၶေမ်၊ တီးထမ်းလူင်ၵၢၼ် ၼိုင်ႈၶၼ်ႉ လဝ်ႈပုတ်ႉထၶေးသ မႈတွၵ်ႇၵၢမ်းပေးပၼ်ဝီႉ ပႃႈၶေႇ ၽေႇထမ်းလူင်ၶၼ်ႉယူႇ ယဝ်ႉ။

လဝ်ႈဝႃႇရလေႃးတီၵေႈ ပေးဝႃႈလီႈရူႉယဝ်ႉ လင်ႇတၵ်းယွၼ်းၵၢင်ႉ လဝ်ႈႁႂ်ႇတေႃႇ လူင်ႁွၵ်ႉၵႃႇ မွၵ်ႇလၢတ်ႈမႈၶၼ်ႉသေ လၢတ်ႈဝႃႈ ၶွႆႈလီႈမိူဝ်းၵျႃင်ႉၵမ်ၵႃးထုၵ်ႈတြူး ၵႃႈတီးရူး ထမ်းၶၼ်ႉသေၵမ်း ဝႃႈၼႆ လဝ်ႈႁႂ်ႇၵေႈ ၶျၢင်ႉပၼ်လီၵမ်း။ ယၢမ်းၶၼ် လဝ်ႈၵေႈၵူႇမိူဝ်း ၶင်ႈတူၸ်းတြူးဝိပသၶေႇၵမ်ႇမထၢၼ်းတြူး ယူႇၶွႆးထမ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈတၢင်းငဝ်ႈပိၼ်း တီး ၵိပ်းတီးပွတ်းမၼ်း မီးၶင်ႇၼႆယဝ်ႉ။ တီးၵူင်ႈသေၼႆႉၵေႈမီးယူႇ ၼႆႉၵဝ် တီးၵိပ်းပွတ်းၵူၸ်းၶျႈ။

ၶိုၼ်ႈဝႆႉလွင်ႈၵၢၼ် လွၺ်းတိၼ်ႈ လုၵ်ႉၵႃႈလဵပ်ႉၸၼ်မႃး ၵွႆးႁူႉ တီႈဢဵပ်ႈမၼ်းၼၼ်ႉၸႂ်ႈၵေႃႈ။

ၶၢဝ်းတၢင်းႁွင်းလွၺ်းတိ ယၢင်းပိမ်ႇ

လွမ်းၼင်ႇ,ၵၢၼ်မီးၼွႆးၶၵ်ႉလႄႈၼေဝိႉၼၼ်ႈ ၾိၼ်ႇ,လိၼ်မိူင်းမၢၼ်ႈၸလႄး လိၶေလွမ်း ၶၢဝ်းတၢင်း ႁွင်းလွၺ်းတိပိမ်းၼၼ်ႉ-

1. တေႉ,ၸဝ်ႈပိုင်း လုၵ်ႉတီႈ(တိူင်းလၵ်းၸႂ်) ႁူမ်းမၢၵ်ႇ,လၢင်း
2. မၢၼ်ႈတၢႆႈလိူဝ်ႇ,(မၢၼ်းတလေး)
3. ၵူႇ,တၢင်းမိူင်းတီႈပွတ်းလၢၼ်း ပူရမ်းလၵွၼ်ႇ,။ လွၵ်းလွၵ်ႇ,
4. ၵူႇ,လူးမိူင်းပွၼ်
5. ၶိုၼ်ႈလၢႆးသိဝ်ႈ ႁူဝ်ပိုၵ်ႉ
6. ၵူႇ,ၶမ်ႉၶမ်း၊ ၵွင်းမၢဝ်း
7. ၵူႇ,မိူင်းၶွၼ်၊ သိဝ်းၶဝ်ႉ
8. ၵူႇ,လေးၾၢင်၊ လွီလိၵ်း
9. မႃးတၢင်ႉယၢၼ်း
10. ၶိုၼ်ႈၵူဝ်းၵၢင်ႉ
11. ၶိုၼ်ႈမိူင်းၶွၼ်
12. လူင်းၶမ်ႉၶမ်း၊ ၵုင်းၵလႃး
13. လူင်းသူရမ်ႇ,ၵျႃင်,
14. ၶိုၼ်ႈမိူင်းၶွၼ်
15. လူင်းၶမ်ႉၶမ်း၊ ၵုင်းၵလႃး
16. ၵူႇ,ပၢင်ၸိမ် မိူင်းဝုရမ်း
17. မႃးတီႈသီ,ပေႃႉ ၶိုၼ်ႈလွီၶိူဝ်း
18. လူင်းမိူင်းမိတ်ႈ
19. သိပ်,မႃးတီႈ မိူင်းယၢင်း တေႃႇမိူဝ်ႈလိဝ်ယဝ်ႉ။

ၼႆႉၵၢၼ် တူင်ႉၸိုင်လဝ်ႈသင်,ၶႃႇ တႃႇၸိုင်ႈဝၼ်း(တီႈပၢၼ်ၵၢင်)

(1) ၵမ်းၵွၼ်တၢင်းသုတ်း မိူဝ်ႈႁဝ်းယွၼ်းၼင်ႈသၢင်,ၵၢၼ်း ႁဝ်းလိူဝ်ႈႁပ်ႉ ၶမ်,ပႃးဝူတ်ႈ(3)ပိူင် လေတီယင်ၵၼေဝတ်၊ ပေႃထိယင်ၵၼေဝတ်၊ ၵၢလရိယဝတ်၊ လင်,ဝႃႈ ဝူတ်ႈသၢမ်ပိူင်ၼႆႉ မီးဝီႉၵူးလဝ်ႈၵူႈပႃးယူႇ, တေလီႈၵိုတ်းလွမ်း ယၢမ်းလႂ် ယၢမ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးလုၵ်ႉမႃး ႁူဝ်ၼွႆႉလဝ်ႉ(4:30)မူင်း လဝ်ႈသၢင်,ၶဝ် တေလီႈတူရမ်းပၼ် ထိမ်ပၼ် ၼမ်ႉသုၵ်ႈၼၼ်ႈ

(ပေႃးပဵၼ်ၶဝ်ႈၵတ်း ၶမ်ႇၵုၼ်ႇ, ၶမ်ႇမီႈ) တီႈလဝ်ႈသြုၶေႈ လဝ်ႈလၢင်းၶဝ်လဝ်ႈ။ ပေႃးပဵၼ်လဝ်ႈလၢင်း သမ်ႇတေလီႈတေႉသၶျေႉဂျူးငီၼ်းၵၢႉပၢတ်ႈ လဝ်ႈၶိုင်ႈၶေႈလဝ်ႈ ၶိုင်ႈ၊ ၵွၼ်ၵ်ႈၵ်ႈတ်းဝူတ်ႈပတ်းၽဵဝ်ႈၵၢၼ်ႉႁွၼ်း ၶွင်သိၼ် ၶဝ်းတူရ်းၶျေးၵၢၼ်ပတိပၢတ်ႈ ၵ်ႈတ်းၵၢၼ်ၾြုးၶိဝ်ႉၶတႉ. မီးၵၢၼ်တၼ်းၵွၼ်တၼ်းလိုၼ်းၵၼ်ယူ, ၵမ်ႉပဵၼ်သင်။ ပေႃး ယဝ်ႉၵေႃး မႃးယူႉၵွင်ႈၶွၼ်းဂိင်း ၽွႆႇၽွႆႇမၼ်းမၼ်း တူရ်းလိၵ်ႈသေ ပွႆႇထွမ်ႉသိင်ၶွၵ်ႈ လဝ်ႈမထေႉႁွၼ်းႁွင်းယူႉယဝ်ႉ။

(2) ပေႃးဝႃးထိုင်(5)မွင်း လဝ်ႈသြုမထေႉႁွၼ်းႁွင်း တွၵ်ႈၶွၵ်ႈယဝ်ႉၶိ ၵႃးပဵၼ်လဝ်ႈသၢင်ႉ လဝ်ႈလၢင်း ၵွၼ်ၵၼ်ၵဝ်တၵုၵ်ႈပႃႇမျႉ မႃးၶဝ်းလီၼ်ႉၵၼ် ၵွင်ႈၽွႆႇၵွင်ႈမၼ်းသေ ၽွမ်ႇၵၼ်ၵၼ်ႉတေႃး ၵ်ႈတ်းဝူတ်ႈ ဝီႈၾြေးပဵၼ်လဝ်ႈယဝ်ႉဂူႉသေ ၵၢၼ်ပဵၼ်တၵုၵ်ႈ လဝ်ႈ လၢင်းၶဝ်ၶၶၼ်ႉ လဝ်ႈသၢင်ႉၶဝ် တူပ်ႇပူၵ်ႇရှေႉလီသေ ၵဝ်မိူဝ်းဝိႇ တီႈၵွင်ႈမၼ်းယဝ်ႉ၊ ဂူႉၶွႆးႁွင်းၽွႆႇမၼ်းၶိုၼ်းၶိၵေႃး တေလီႈယူႉတီႈၵွင်ႈၶွၼ်းၽွႆႇမၼ်းသေ ၽွၼ်ႇလိၵ်ႈ သူင်ႉမိတ်ႇတႃႉ, ၵ်ႈင်းၽွႆႇၵ်ႈင်းမၼ်းယဝ်ႉ။

(3) ပေႃးထိုင်(6)မူင်းလမ်″ လင်ႉတေလီႈငိၼ်းသိင်ၶွၵ်ႈလူင်၊ လဝ်ႈသၢင်ႉၶူဝ်ႁွင်း တွီႉၶွႆး ႁွင်းသွမ်းၶၶၼ်ႇယူႉ။ ဂမ်းၶၶၼ်ႇ တေလီႈဂိုတ်းယိုတ်းထၢတ်ႉသိင်ယီၼ်သေ လဝ်ႈသၢင်ႉ ၶဝ်သမ်ႇလူဝ်ႉဂူႉသိုဝ်ႉပၼ်ဂမ်ႇပလျႉ၊ ၽျေႈတၢင်ႉတၵ်း၊ ႁွၵ်းၶမ်ႇသုၵ်ႈမိုဝ်း၊ ပုၼ်ႈတႃႉ လဝ်ႈလၢင်းၶဝ်။ ပေႃးဝႃးသိုဝ်ႉယဝ်ႉ တေလီႈၵွၵ်ႉမႃးယူႉထႃႈတၢင်းၶွၵ်ႈ တီႈလၢၼ်းႁွင်း သွမ်း။ ၵၢၼ်ပဵၼ်ဝူတ်ႈလွင်းၶဝ် တေလီႈလွင်းပၼ် ၽိုၼ်လဝ်ႈမထေႉႁွၼ်းႁွင်း ၶေႈ လဝ်ႈသြုလူင် လဝ်ႈသြုသႃႉ။ ပေႃးဝႃး သၢမ်တီႈၶိဝ်ႉယဝ်ႉသေ လင်ႉလွင်းပုၼ်ႈတႃႉ လဝ်ႈလၢင်းၶဝ်ၶေႈ လဝ်ႈသၢင်ႉၶဝ်။ ၵၢၼ်ပဵၼ်ဝူတ်ႈလွင်းၵေႃး လီႈၽေပဵၼ် သွင်လုမ်း ပုၼ်ႈတႃႉလွင်းၶဝ်ႈသွမ်း ၽၵ်းသွမ်း။ ပေႃးဝႃးလွင်းယဝ်ႉ တေလီႈၽိတ်းပၢင်းၵၼ်တူရ်း လွင်ႈၵေႃး, လွင်ႈၶမ် ၵမ်ႉလူဝ်ႉၵ်ႈူႈမၼ်းပိုင်ႈၵၼ်။ ပေႃးယဝ်ႉၵေႃး ၶႃႉတမ်းၶိူဝ်ၽိုၼ် တီႈလွႆတီႈၶၶၼ်ႇ။ ၵၢၼ်ပဵၼ်ဝူတ်ႈၵၢပ်ႈၽိုၼ်သွမ်းၶေႈ ဝူတ်ႈသီႉပိတ်ႈၶိႉ တႃႉလဝ်ႈ လၢင်းၶိုင်ႈပႃး လူဝ်ႉမီးလဝ်ႈသၢင်ႉသွင်ပႃးၵၢပ်ႈပၼ်။ ပေႃးပဵၼ်ၽၵ်းၶိဝ် တေလီႈယၵ်း တေလီႈတိၵ်းသေ လဝ်ႈလၢင်းဝႃး (ဂပ်ပိယမ် ဂရျေၵ်ႈ)ၶိယဝ်ႉ။ လဝ်ႈသၢင်ႉလီႈဝႃး (ဂပ်ပိယမ် ၽၼ်တေ) ၶိယဝ်ႉ။

ပေႃးပဵၼ်ၽၵ်းၵၢၼ်ၵမ်ႉမီးတူၼ်ႈလိူဝ်းၶၶၼ်ႇ တေလီႈဝႃး(ဂပ်ပိယမ် မမ်သမ်ၶျႈ) ၵၢၼ် ပဵၼ်လဝ်ႈလၢင်း တေလီႈယူႉၵမ်ႉလမ်ၵမ်ႉဂိ လွမ်းၶင်ႉဝိၶေးတၢင်းဂျၢင်ႇမီးၶၶၼ်ႇ လင်ႉသုင်းထိုၵ်ႈ။ ပေႃးပဵၼ်လဝ်ႈလၢင်း လီႈသုင်းၶွႆးသီႉပိတ်ႈ။ သီႉပိတ်ႈ ၶိုင်ႈလဝ်ႈ

ၼၼ်ႈလုၵ်ႈ၊ ၽိူၼ်ၵေႃႈ ၼၼ်ႈပႃး ၼၼ်ႈၽိူၼ်။

ပေႃးဝၼ်းသိူင်ၶွၵ်ႈလူင်မႃးထိုင်ႈ ၵၼ်ပီၼ်ဝူတ်ႈၵိင်ႇ(ထၢင်) ဝူတ်ႈၽိုၼ်း၊ ဝူတ်ႈပတ်း ၶဝ်၊ လိူဝ်းပွႆႇယူႇထႃႈတၢင်းၶွၵ်ႈၵျွင်းသွမ်းလိူဝ်းၶၼ်ႇ လင်ႇၵွၼ်ၵၼ်ၶဝ်ႈၵူႊ ႁင်းၽွႆႇႁင်း မၼ်း ၵဝ်ၵမ်ႇပလႃႇသိူဝ်ႇယဝ်ႉ ၶင်းၶၢႆႇၵုတ်ႇသေ ၵဝ်ၽႅဝ်းတၢင်ႇတၵ်း(ၽႅဝ်းလီတ်ႇ သွမ်း) တၢင်ႇၼိူဝ်တၵ်းၶဝ်ႇသေ ပွႆႇထႃႈၵၼ် တေႃႇပေႃးလေႃးႁႃႈပႃး ၵုမ်ႇထူၼ်ႈယဝ်ႉ။ ၵၼ်ပီၼ်ႁူဝ်ၽိူၼ်သုင်းၵွၼ်တၢင်း ႁူဝ်ၽိူၼ်ၼီႉ ယွႆႇသေသီႇပႃးလိူဝ်းၶၼ်ႇ။

ပေႃးပီၼ်လဝ်ႈသၢင်ႇ သုင်းၶွႆးၵၢင်ႇ၊ ပေႃးသုင်းယဝ်ႉ လင်ႇမႃးၵၢၼ်ႇၽွႆႇ ၵျွင်းမၼ်း။ ၵမ်း ၶၼ်ႇ ပေႃးဝၼ်းသိူင်ၶွၵ်ႈမႃးထိုင်ႈ လဝ်ႈသၢင်ႇဝူတ်ႈလွင်းၶဝ် ၵွၼ်ၵၼ်မႃးၽဵဝ်ႈ လွမ်း ၶင်ႇပုၼ်ႈၽွၼ်းလၢင်ႉသိမ်း ပီၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းဝူတ်ႈလွင်းၶဝ်မူတ်း״ယဝ်ႉ။

(4) လိူဝ်းၵၼ်ဝူတ်ႈၵိင်ႇ ဝူတ်ႈၽိုၼ်းဝူတ်ႈပတ်း ၵိၵ်ႇပႃး လဝ်ႈလၢင်းၶဝ်လိူဝ်းၶၼ်ႇ တေ လီႈၵူႊၵၢၼ်ႇလိၵ်ႈထႃႈၵွၼ်တၢင်း ဝူတ်ႈလွင်းၶဝ်၊ ပေႃးဝၼ်းသိူင်ၶွၵ်ႈထိုင်ႈၵမ်းလိုၼ်း ၵၼ်ပီၼ်လဝ်ႈသၢင်ႇ ဝူတ်ႈပတ်းၶဝ် တူၵ်ႈရႃးၵႂႈလွႆႇၵေႃႈ တေလီႈၵူႊပတ်းၽဵဝ်ႈ ၶဝ်ႈ သွမ်းၽၵ်ႇသွမ်း ၵၼ်တူၵ်ႈႁူင်ႈလိူဝ်းၶၼ်ႇ။ ပေႃးပတ်းယဝ်ႉ ၶိုၼ်းၵူႊ ၵွင်ႈၵၢၼ်ႇ လိၵ်ႈၽွႆႇမၼ်းၶိုၼ်း။ လိၵ်ႈၵၼ်ၵဝ်ၵူႊၵၢၼ်ႇၵေႃႈ ပပ်ႉလိၵ်ႈတီး ပပ်ႉလိၵ်ႈမၢၼ်ႈ မဝ်ႇ လီးပႃးၵူႊၵၢၼ်ႇသေမိဝ်း။ လီႈၵဝ်ပီၼ်ႈပုင်း ၵၼ်ႁဝ်းတိမ်ႈဝီႉလိၵ်ႈ ၼွႆးပႃႇလိ ၵမ်ႇ ၶၼ်ႇ ပႃႇလိပိၼ်ႇၽၢဵႇမၢၼ်ႈသိပ်းၵျမ်း။ ပေႃးပူၼ်ႉၵျမ်းပွင်းသိပ်းၵျမ်းယဝ်ႉ လင်ႇလီႈၵဝ် ၽၢဵႇၶွၵ်ႈမၼ်းတၢင်ႇၵၼ်။ ပေႃးထိုင်ၵၶိင်ႇ(8)မူင်း လဝ်ႈလၢင်းပႃးယွႆႇ(ဝႃႇယွႆႇ)သေ ပိူၼ်ႈၶၼ်ႇ လင်ႇၵွၼ်ၶျႃးၵၼ်ႇတေႃး ရတၶေႃႇသၢမ်လဝ်ႈ ႁူမ်ႈသိူင်လဵဝ်ၵၼ် ပေႃးယဝ်ႉ ၶိုၼ်းၶဝ်ႈမႃးၶွႆးၵျွင်း။

(5) ၵမ်းၶၼ်ႇ ၵဝ်ပီၼ်ႈၵၢၼ်ႇလိၵ်ႈဝီႉ သမ်ႉၶိုၼ်းၶျေႃးၶွႆးပပ်ႉပႃႇလိ (ၵၼ်ၼီႉ ၶွင်ႉဝႃႈ လူရ်ႉလိၵ်ႈ) (60)မိတ်ႉတိမ်ယဝ်ႉသေလိုဝ်ႈၶျႃးၵူႊ။

(6) ပိၼ်တွၼ်ႈတႃႇၵိတ်းၵၢၼ်သုၼ်ႇတူဝ်ၽွႆႇမၼ်း ၶွႆႈတိမ်ႈ ၶွႆႈၶျေႃး ၶွႆႈလူလိၵ်ႈလၢႆး ပၢႆးၽႄႇ သႃႇသႃႇသၶေႃႇ။ လိူဝ်ၶၼ်ႇ ၶူၼ်ႉၶီႈပဵတ်ႉလဝ်ၵ်ႉၶၶေႃႇသီႇပုၵ်ႈ (ၽေႃတ်ၶ်းပဵတ်ႉလေး သီႇပိူင်) ၵၼ်တၵႃႇၶဝ်မႃးလူႇၶၼ်ႇယဝ်ႉ။ ၵမ်ႇၶၼ် ပေႃးပီၼ်လဝ်ႈသၢင်ႇ ယွၼ်း ၵိတ်းဝူတ်ႈသၵ်ႉလွီးသၢင်ႇၵၢၼ်း၊ ၽႅဝ်းလီတ်ႉ၊ ၵမ်ႉပလႃႇ၊ လဝ်ႈသြႃႇဧလႈ ၵိၵ်ႇပႃး လဝ်ႈ လၢင်းၶဝ်လဝ်ႈ၊ လိူဝ်ၼီႉ တိၵ်ႈၶမ်ႉ လၢႆႈၶမ်ႉ ၵၢပ်ႇၶမ်ႉ လိူဝ်းၼီႉယဝ်ႉ။

(7) ၵမ်းၶၼ်ႇ ပေႃးၽဵဝ်(11:00)မူင်းတိမ်မႃး ၵၼ်ပီၼ်လဝ်ႈသၢင်ႇႁူဝ်ၵျွင်း လင်ႇၵူႊတွႆႇ

ႁွၵ်ႈလူင် ၶၢႆႇႁျင်းသွမ်းထီင်ႈ ႐ူႉဝႃႈ ထိုင်ၶၢဝ်းယၢမ်းၵဝ်ပီၼ်းယဝ်ႉၼလႈ လွင်ႈပူတ်ႈၶျေႃ သိုဝ်ႇၵမ်ႉပလၢႇပူတ်ႈလွင်း ပူတ်ႈၵၢပ်ႈၵၼ်သုင်းၼလႈ ၽီဝ်ႈလၢင်ႉလိူဝ်းၼီႉ မိူၼ်ၵၼ် တင်း တွၼ်ႈၵၢင်ၶႆႇ ၵမ်ႇပၵ်ႇသင်ၵၼ်။

(8) ဝီးၵဝ်ပီၼ်းယဝ်ႉ(11:30)မူင်း ၵၢၼ်ႇလိၵ်ႈတေႃႇထိုင်(12:30)မူင်း ၸင်ႇၵျူးလိုဝ်ႈသေ မႃးၶႆႇႁျင်း။

(9) သမ်ႉမႃးလူၺ်ႉလိၵ်ႈ တီႈၵွင်ႈၶွၼ်း တေႃႇထိုင်(1:30) မူင်းယဝ်ႉသေ ၸင်ႇၵျူးလိုဝ်ႈ။

(10) ၵဝ်(1:30)မူင်း လိူဝ်ၵူႇတၢင်းၶၼ်ႉ ပီၼ်ၶၢဝ်းယၢမ်းလိုဝ်ႈပွတ်းဝီးဝၼ်းၼလႈ ပွတ်းၶၢႆႇ ပၵ်ႇပိုင်ႈၵၼ်ၵိတ်းၵီး။ ၸဝ်ႈသၢင်ႇၶဝ်သမ်ႉ ပူတ်ႈၶျေႃ လီႈၶမ်ႉသုင်းၵိၼ် ၵိၵ်ႇထိင်ႈ ၶမ်ႉသုၵ်ႈတိၼ်သုၵ်ႈမိုဝ်း ၽူၼ်ပၢၵ်ႇလွႆ ၶဝ်လိုဝ်းၶီႉယဝ်ႉ။

(11) ပေႃးထိုင်(3:00)မူင်း လီႈၽိုၵ်ႈၶျေႃး လူၺ်ႉလိၵ်ႈၽၢႆႇတြူးလင်ႇၵႃႇ လိၵ်ႈလူင်ၽၢႆႇတီး။ ပေႃးဝႃႈပီႇပႃႈ မေႃလူမေႃၶျေႃးၵုင်းႁူၺ်းၶီၵေႃႈ လီႈၵဝ်ပပ်ႉတြူးၵူႇလူး ၽိတ်ႈပၢင်းၸဝ်ႈ ႑ျႇၵၼ်႐ူႉမေႃဝ်ႉၵွၼ်တၢင်းလိုဝ်းၶၼ်ႉ ၸဝ်ႈသၢင်ႇပီၼ်″ ၸဝ်ႈလၢင်းပီၼ်″။

(12) ပေႃးထိုင်(4:30)မူင်း တေႃႇ(5:00)မူင်း ပီၼ်ၶၢဝ်းယၢမ်းၵူႇၵႃပ်ႇၶမ်ႉ ပေႃးယဝ်ႉၵေႃႈ ပွႆႉ ထွမ်ႇသီင်ႁွၵ်ႈ ၶျေႃးႁျင်းသၢင်ႇဝၢင်ႇ။

(13) တၢမ်းၶမ်ႈ(5:00)မူင်း ပေႃးသီင်ႁွၵ်ႈတွၵ်းၵွၵ်ႇမႃးယဝ်ႉ ၵဝ်ပီၼ်ႈပၼ်းၵၢၼ်ႇလိၵ်ႈ တင်းတၢၵ်ႈ မိုဝ်းၵၢၼ်ႇလိၵ်ႈ တီႈၶျေႃးႁျင်းသၢင်ႇဝၢင်ႇ။

(14) ပေႃးထိုင်(6:00)မူင်းလိူဝ်″သေ ၸဝ်ႈမထေႃႇၵွၼ်းႁျင်း တွၵ်းႁွင်ႉ ထီင်ႈပွၵ်ႈၶိုင်းသေ ၸင်ႇၵျူး။ ၵဝ်တၢၵ်ႈတၢင်ႇမႃႇယဝ်ႉ ယီလွမ်း ဝႃႇၵွၼ်ႇဝႃႇယႃႇသေ ပီလွမ်းၸဝ်ႈမထေႃႇ ၵွၼ်းႁျင်း ၸဝ်ႈလၢင်းသုတ်းၵူႇယဝ်ႉ ၸဝ်ႈသၢင်ႇၵဝ် လိုဝ်းမီးဝႃႇယႃႇ လွမ်းပႃႈလင်ၵၼ် ၵူႇထိင်ႈ၊ ၵၼ်ပီၼ်ၸဝ်ႈသၢင်ႇမွႆႇဝႃႇလီၵ်ႉၶၼ်ႉ ၵွၼ်ၵၼ်ႁွမ်းမိုဝ်းဝီးတေႃႇသုတ်းသေ ၸင်ႇၵူႇလွမ်းလင်၊ တေႃႇပေႃးၽီဝ်ထိုင် တီႈႁျင်းဝတ်ႉၽြူး၊ ယဝ်ႉၵေႃႈ ယူႇသဝ်းၵွင်ႈၽႂ် မၼ်းသေ ၸင်ႇၵွၼ်ၵၼ်လူႇမွၵ်ႇၶမ်ႉ တီၼ်းၽီးတီၼ်းႁွမ် ၽၢႆႇၵူမ်းပႃႇလိသုတ်းယဝ်ႉ ၵၼ်ႇတေႃးရတၢၶျေႃႇသၢမ်ၸဝ်ႈလူပ်းလင်ယဝ်ႉသေ ၸဝ်ႈသၢင်ႇၶဝ် ၶိၼ်းမႃးပူၵ်ႉၶျေႃႇပၼ် တၢၵ်ႈ၊ ၸဝ်ႈလၢင်းၶဝ်ၸဝ်ႈ ၸင်ႇၶိၼ်းမႃးတီႈၶျေႃးႁျင်းလူင်။ ၵွၼ်ၵၼ်ၶင်ႈငွမ် ၽႂ် မၼ်းသေ ၵၼ်ပီၼ်ၸဝ်ႈလၢင်းလူင်ၸဝ်ႈၵျူမိုဝ်း ၵွၼ်ၵၼ်ႇတေႃး ၸဝ်ႈမထေႃႇၵွၼ်း ႁျင်း။ ၶျေႃးၵူမ်းမၼ်းဝႃႈ‘‘ၵၼ်ႇတေႃးၵၼ်ႇတေႃးၶျႃး ၵူဝ်ႇတေႃႇၽုင်းၵျီးၸဝ်ႈ ၶျႃးတပေႃး တေႃႇၵုဝ်းၶဝ် ယွၼ်းထၢမ် ဝတ်းၵၢၼ်ၵၼ်ၶျေႃႇၶျေႃးၵႃႇ သိုဝ်းသႃႇၵမ်ႇလ တီႈၶျႃးၶျေႃး

ထဝ်ႈ`` ၶုပ်ႉသၢမ်ၵမ်းသေ ၶိုၼ်းယွၼ်းၵၼ်ႉတေႃးဝႃႈ ‘‘ၵၼ်ႉတေႃး ၵၼ်ႉတေႃးၶႃႈ ထဝ်ႈမထေႈၵွၼ်းႁူင်းႁပ်ႈၶႃႈ ၶႃႈတပေးတေႃႈ ယွၼ်းၵၼ်ႉတေႃးၶႃႈ``ၼႆသေ ၵမ်းၼၼ်ႉ ၵၢၼ်ပိူၼ်ႈ ထဝ်ႈထၢင်းသီႇမိုဝ်း ထဝ်ႈၸဝ်ႈသီႇသမ်ႉ ၵွၼ်ႁဵတ်းပူတ်ႈ ထဝ်ႈၸဝ်ႈလူင်၊ ပေႃးယဝ်ႉ ထဝ်ႈသၢင်ႈၶဝ်သမ်ႉမႃးပွႆးထူးတီႈ ထဝ်ႈၸဝ်ႈၽွင်ႇမၼ်းသေႁဵတ်းပူတ်ႈ ၵမ်ႈ ၼၼ်ႉၵေႃႈ ထွမ်ႈႁၢမ်းသင်ႈသွၼ်(သုင်းမ) ၼႆယဝ်ႉ။ ပေႃးႁဵတ်းပူတ်ႈၵၼ်ႉတေႃး တၢင်း သၢမ်တီႈယဝ်ႉ ၵဝ်ပိူၼ်ႈပုၼ်း တင်းတၵုၵ်ႉၽွင်ႇမၼ်းသေ မႃးဝီႉၼွႆႈႁူင်းတွၼ်ႈၼႆ ပိူၼ် တႃႈလိုဝ်ႈထဵင်ႈယဝ်ႉ။

(15) ၵၢင်ၶမ်ႈ(6:30)မူင်းၼႆ ၼင်ႇႁိုဝ်ၵႃႈထရိယပူတ်ႈ တေၵမ်ႈယွမ်းၼၼ်ႉ သမ်ႉယွၼ်း ႁဵတ်းပူတ်ႈ ၽၼ်ႉမိပ်ႈ ထဝ်ႈၸဝ်ႈၽွင်ႇမၼ်း ၵမ်ႈၼၼ် ထဝ်ႈထၢင်းၶဝ်သေပႃး″ ၵမ်ႉပွင် ပိူၼ်လီႈ ၵမ်ႈၼၼ် ယွၼ်းၵၸၢင်ႉ ၽုၺ်ႈထွမ်ႈၸြူးတီႈၶေႃႈႁူင်းသေ ပွႆႉထွမ်ႈသိင်ႁွၵ်ႈ။

(16) ပေႃးထိုင်(7:00)မူင်းမႃး ထဝ်ႈမထေႈၵွၼ်းႁူင်းတွၵ်ႈႁွၵ်ႈ။ ပေႃးလီႈဝိၼ်းသိင်ႈႁွၵ်ႈယဝ်ႉ လိူဝ်သေထဝ်ႈ ၵၢၼ်ပွႆႉႁူင်းၼိုင်ႈႁူင်းသွင်ထဝ်ႈၼၼ်ႉ တေလီႈမႃးတီႈၶေႃႈႁူင်းသၢင်ႈ ဝၢင်ႈ။ ၼင်ႈၵွင်ႈၽွင်ႇမၼ်းသေၽွၼ်ႉလိၵ်ႈ၊‘‘ၽွၼ်ႉလိၵ်ႈၼႆ ထိုဝ်းလီႈမႃးၼၼ်ႉ တေလီႈ ၶူၼ်ႉလီႈဝႃႈ လိၵ်ႈၵၢၼ်လီႈဝီႉ ၼင်ႇႁိုဝ်တေၵမ်ႈလိုမ်းၼၼ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ ၽွၼ်ႉလိၵ်ႈ``၊ ၵမ်ႈလီႈတူၺ်းတူဝ်လိၵ်ႈ၊ ထူဝ်ႈၽွင်းထိုဝ်းၼႆ ၵမ်ႈလီႈႁူႈတီႈလႆႈ၊ ပေႃးမီးၶေႃႈၵၢၼ်လမ်ႈ လွင်ႈတေႉလီႈယူႇ။

ပေႃးၽဵတ်ႇ(8:00)မူင်းမႃး သိင်ႈႁွၵ်ႈထဝ်ႈမထေႈၵွၼ်းႁူင်း ၵွၵ်ႈမႃးတႃႈၶျူးၽွၼ်ႉလိၵ်ႈ ၼႆသေ ၵွၼ်ၶုပ်ႉဝီႈလူးထဝ်ႈမထေႈယဝ်ႉ ႁဵတ်းပူတ်ႈၵၼ်ႉတေႃးၵမ်းလိုၼ်း ၵႃးတီႈထဝ်ႈမထေႈၵွၼ်းႁူင်းယဝ်ႉ။ ထဝ်ႈသၢင်ႈ ၵၢၼ်မီးပူတ်ႈသူိဝ်ႈၽေႈသမ်ႉ သူိဝ်ႈပၼ်ၽေႈထဝ်ႈထၢင်း ၵိၵ်ႈပႃး ထဝ်ႈၸဝ်ႈၽွင်ႇမၼ်းသေ တႃႈပုၼ်ႈၽွင်ႇမၼ်းၵေႃႈ ပေႃးသူိဝ်ႈယဝ်ႉမူတ်းၼႆ တေလီႈမွတ်ႈၽဵၼ်းသေၼွၼ်းႁင်းၽွင်ႇမၼ်း။

ၶၢဝ်းၼႆ တေလီႈယူႇၵွင်ႈၽွင်ႇတီႈမၼ်းသေ ပေႃးဝႃႈပၼ်ႉထဝ်ႈၶၼ်ႉ၊ သၢင်ႈၸျၢင်ႈပၼ်ႉ ထေးသီႈပိုင်ၼႆ ၵမ်ႈပိႈယဝ်ႉတူဝ်ႈၼႆၵေႃႈ လူဝ်ႇလီႈၶိုၼ်ႈမၼ်းယဝ်ႉ။ ပေႃးတေႃႈ(12:00) မူင်း ၵၢင်ၶိုၼ်းၵမ်ႈတၼ်းယဝ်ႉၼႆ လူဝ်ႇလီႈဝီႈလဝ်ႈထိုင် ထဝ်ႈမထေႈၵွၼ်းႁူင်းယဝ်ႉ။ လူဝ်ႇလီႈမီးၶေႃႈၵၢၼ်မၼ်း လူဝ်ႇလီႈၶိုၼ်ႈမၼ်းယဝ်ႉႁူႈ၊ ဝၼ်းလႂ်ဝၼ်းၼၼ်ႉ။ ပၼ်ႉထဝ်ႉၶ ၶေႈၼႆ မီးသီႈပုၵ်ႈ ၼိုင်ႈပုၵ်ႈၼႆ (60)ပွၵ်ႈ လူဝ်ႇလီႈဝႃႈၼပ်ႉၵၢၼ်ႉသၢင်ႈၸျၢင်ႈႁူႈ။

လွင်ႈသွၼ်တဵမ်ႈလင်ႈၵႃႈလိၵ်ႈလူင်

သွၼ်မိူဝ်ႈၽွင်း ၼွႆႉဝ,ၼွႆႉသ| လွၵ်းလၢႆးမၼ်းလၢမ်ႈ

- ၸဝ်ႈၵၼ်ၵတ်ႉၽဵဝ်,လင်,ဢ,လူင် ၸဝ်ႈလွႆသေၵမ်,ဝႈ ပႃးလႆၵ်ႉပႃးယႂ်ႇ,ၵမ်,ဝႈ ၸဝ်ႈလွႆပၼ်လႆႈၼႆၵေႃး မၼ်းၸဝ်ႈ ၵွၼ်ၶူပ်သွၼ်ၵႃႇ။

- လိူဝ်းၵၼ်ၶိုၼ်ႈမႃးၵိၼ်းၵဝ် ပၵ်းပိူင်လင်,ဢ, လၢႆးၶႄႇ လၢႆးလၢပ်ႈ လၢႆးပျူႉ လိူဝ်း ၼၼ်ႉတေႉ ၵမ်,ပႃးတၵ,ၶဝ် ပၼ်ၸဝ်ႈသၢင်, ၸဝ်ႈလၢင်းၶဝ်လႆလႆယဝ်ႉ။

- ၶၢဝ်းသွၼ်ၼႆႉ တေ,ၵဝ်ၵၢင်ဝၼ်း တေႃ,ထိုင်(2:00)မူင်း ၵမ်,ၼၼ်(3:00)မူင်း လင်,တေလိုဝ်ႈၶျူးယဝ်ႉ။

- ၵွင်ႈတေ,ပၢင်သွၼ်တေႉ တီႈၶေႃႈႁျင်းသၢင်,ဝၢင်,။

လိူဝ်းၼႆႉ တွၼ်ႈတ,လၢတ်ႈၶေပိုၼ်းႁျင်းဝတ်ႉလေႃးတိ မိူင်းယၢင်း (ပီ,ရျ,လင်,ဢ,ရ) တီႈၵိပ်ႈ မၼ်း မီးၼင်,ၼႆယဝ်ႉ။ ပေႃးၶွႆႈႁၼ်တီႈၵၢင်ႈမၼ်းၵူႈပိူင်″ပေႃးၼႆလိုင် မီးဝီႉယူ,တီႈၼွႆႉပပ်ႉပီ ႁွၼ်းၶမ်းၼၼ်ႉၶႃႈ။

ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈႁျင်းမိူင်းယၢင်း ဝတ်ႉတီးလင်ၼႆႉ ၵူၼ်းမေႃလင်,ဢ,လိၵ်ႈလူင်ၼလႈ လွင်ႈၽိင်ႈ ၽေ,သ,သ,သၶေ, လၢႆႈဝႈမၼ်းလူးၵုမ်,တိုဝ်းႁႃ, ႁင်းၽွႆႈႁင်းမၼ်းသေၵမ်,ဢႈ ပႃးတင်းလၢႆႈၵိတ်း ႁူပ်လူ, ၽူႈၵွၼ်ႁူပ်ၶေႃႈၵၢၼ်ပူ,လရေးတင်းၼမ်ၼလႈ လၢႆႈလၢႆလၢႆတီး ၼႆၵေႃႈ။

ႁျင်းမိူင်းယၢင်းလေႃးတိၼႆႉ လၢႆႈၶဝ်ႈလွမ်း ၵိူင်းသင်,ၶ,မိူင်းမၢၼ်း ၼတ,ၵဝ်မိူဝ်ႈပီႊ 1348-ၶု လိူၼ်ပိတ်,မွႆ,(7) ဝၼ်း(13.1.1986)ၼၼ်ႉ မႃးၼလႈ မၵ်းမၼ်ႈလွမ်းသင်,ၶ,ၸဝ်ႈ ၵိူင်းသုထမ်,မ,မႃး ဝႈၼႆၶႃႈ။ ၵၼ်ဝႈ လိုဝ်ႈသႅင်ၶိုၼ်းသွႆ,ထိင်ႈဝႈ ပီ,ရျ,လင်,ဢ,ရၼႆႉ ပၼ် ၸဝ်ႈသင်,ၶ,ၿ,ၸဝ်ႈၶဝ် ၼွႆႉၵူင်,မိူင်းၶၢင် တေႃ,ထိုင်မျိတ်ႉၵျိးၶေႃး လၢႆႈႁူႉလၢႆႈငိၼ်းမႃး ၼင်, ၼႆၶႃႈ။

ၼွႆႉၼင်,သင်,ၶ,ၵဝ်ႈၵိူင်း မိူင်းမၢၼ်းၼႆႉ ၵၼ်ပၼ်ၵိူင်းသုထမ်,မ,ၼႆႉ မၼ်းပၼ်ၵၼ် ပေ,ၵၼ်မီးဝီႉ ၵွၼ်တၢင်းပိုၼ်ႈယဝ်ႉ။ ၵၼ်ပၼ်ၵၼ်ၵိူင်းၵူၼ်းၼႆၵေႃး တေႃးၼၼ် ပၼ် ၵၼ်ယႂ်ႇ,ၼမ်တိူဝ်းပိုၼ်ႈယူ,ယဝ်ႉ။

= = = = = *** = = = = =

ပိုၼ်းလၢႆးလၢႆသွင်လၢႆ ၵၼ်လိၶဝ်ႈလွႆ

ၸဝ်ႈလၢႆ သၢင်,တိုၼ်းလိၵ်း၊ ၶမ်ႇၶမ်း

ၵႂၢမ်းၶမ်း

တူဝ်တၢႆလၢႆၵမ်,ႁႂ်၊ တူဝ်တၢႆသိင်ၵမ်,ႁႂ် ၼဵၶၼ်ႉ လိုဝ်ႈလွႆႈတေႉ။ မိူၼ်ၶၼ်,လၢင်ႉတႂ် ၵိုတ်းငႄး ၵၼ်သမ်ႉသိင်ႈၵူ,ယဝ်ႉ ၵိုတ်းဝႂ်ႉသိင်ဢႃးထမ်းဝၢၼ် ၵမ်,လၢင်ႈလိုမ်းလီႈသေပၢၼ် ၶၼ်ႉ ပိၼ်လၢဝ်ႈၼူးမေႃလိၵ်ႈလၢႆ - ၶိင်းသိင်ႁိူင်း ၵမ်,ၶၼ် လၢႆးလၢႆသိင်ဝၢဝ်းၼလႈတင်း လၢဝ်ႈ ၼူးမေႃလိၵ်ႈလၢႆ - ၶိင်းၶမ်းႁိူင်း ၶမ်ႉလလၢပ်ႈၼဵႉယဝ်ႉ။

ၶွႆးဂျႈႁွႆႈပေႃးပိၼ်မႃးလီႈ ၾူႈႁေႃးထမ်းလင်,ၵျ,လိၵ်ႈလၢႆဂတ်ႉၼ်ၶ်, လူင်ႉလိၼ်,ၼဵႉ ၵမ်,ငီႈငီႈသေတျႉ ၵၼ်ပိၼ်သွင်လၢဝ်ႈၼဵႉသမ်ႉ လီႈၾုတ်းၵွၵ်,ပွၵ်ႈမႃးၶွႆးမိူင်းတီႈႁဝ်းၶျႈၼလႈ လီၵဝ်ဂုင်,မုၼ်ယႆွ,ၶမ်တေႉတေႉၶျႈ။

ပေႃးမႃးသွၼ်,တူၺ်း လွင်ႈတျ,တေပိၼ်ၾူႈၵေႉမေႃႁေႃးထမ်းလင်,ၵျ,လၢင်ၼိုင်ႈလၢဝ်ႈၼဵႉ တေလီႈမီးဝျ,သၶျေ,၊ မီးပီ,ရျ,၊ ပေႉလိၵ်ႈပၢၼ်ဂဝ်,ပၢၼ်မွႆ,၊ ႁူႉဝေႃးႁျ,ရၶမ် သိင်ၼ်မ်ႉသိင်လီ မေႃလွႆႉတိုဝ်းဝီႉဝၢင်းသိင် ႁူႉပၵ်းပိုင်လင်,ၵျ, ၼတ,ၵူ,ႁွၼ်, လင်,လၢင်ႈပိၼ်လီႈ။

သမ်ႉၵၼ် မိူဝ်ႈၾွင်းလူႁေႃးလိၵ်ႈလၢႆလင်,ၵျ, တေလီႈၼဝႈလွတ်ႈ ၶင်ႈဝီ၊ ၵီၶမ်၊ ၵိူဝ်ႉၶမ်၊ ယၵ်းယွႆး၊ ၾွႆးပူၼ်ႉ၊ ထိူင်းလူၼ်ႉ၊ လိုမ်းပူၼ်ႉ လိူဝ်းၼဵႉထိင်ႈႁွၼ်,ယဝ်ႉ။

ပိူဝ်ႈၼဵ ၵၼ်ပိၼ်ၾူႈလူႁေႃးထမ်းလင်,ၵျ,လိၵ်ႈလၢႆသွင်လၢဝ်ႈၼဵႉၼတႉ လီႈငိၼ်းလီႈႁူႉ ဝျႈ ၵဝ်ၵျႈပီႈၶွင်ႉ ၶွင်ႉပီႈၵူႈတီႈ လိမ်ဂိလိမ်လမ်ၶမ်လႂ် ဝၼ်းသႂ်ယွင်ႈယေႃး ၵေႃးၵၢမ်းဝီႉ လွင်ႈလၢႆးလူ လၢႆးႁေႃးၶဝ်လၢဝ်ႈၼလႈ ႁၼ်ထိုင်ဝျႈ ထုၵ်,လီတၢင်,ၾိုၼ်ပိုၼ်းဝီႉယူ,ၼဵၼလႈ ၶျႈလင်,ၵဝ် မႃးၶူၼ်ႉၶူ,တၢင်,ၼၶ တီႈၶွႆးပၢင်ၶွၼ်,ၾႅၵ်ႈလိၵ်ႈလၢႆႁဝ်း ပွၵ်ႈၵမ်းၼဵႉၶျႈယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းၵိပ်ႈလၢဝ်ႈၼူးမေႃလိၵ်ႈလၢႆ - သိင်ႁိူင်း ၊ (သိင်ဝၢဝ်း)

လိုဝ်ႈပေႃးၼမႈ	- ၶိင်း	+ ၶၢဵးၶိူဝ်းလိုၼ်ႈ
လိုဝ်ႈမိူဝ်ႈလိၵ်ႉ	- လၢႆးၵွင်,လိၵ်ႉ၊ လိုဝ်ႈၾႄးဂျ, ၶိင်းသိင်ႁိူင်း၊ (သိင်ဝၢဝ်း ၵေႃႈႁွင်ႉ)	
ပီႈၶွင်ႉႁူမ်ႈတွင်ႉ	- မီးသၢမ်ၵေႃႉ - ပိၼ်ၵေႃႉထိသၢမ်	
ၵိူတ်,ႁၼ်ၶျေႈ	- ပီၵေႃးလျ, -1275၊ တီႈၶမ်ႉၶမ်း ပွၵ်ႉၶွင်လၢင်ႉ	

သၢႆႇဢွႆႇၸၢႆး - ပီ- 30.4.1979 ၾွင်းၵႃႇယူႇ (66)ပီ
ပၢၼ်လုမ်ႉမိူဝ်းၵွၼ်, သွၼ်ႇၶူၼ်ႉဢူၼ်ႉလွမ်း

ထၢႆးၵွင်ႇလၢႆႈၶႄႉ လၢႆးမိူၼ်ႈယူႇဢၼ်း မိူဝ်းၾွင်းဝတ်ႉလေႃးတီ တၢင်ႈသဝ်းမီးဝႆႉ တီႈဢွင်း
ၷလၢႆး ၶမ်ႉၶမ်းၶၼ်ႈယဝ်ႉ။ ဝၢႆးၶႄႉ ပေႃးဝႃႈမိူၼ်းထၢၵ်ႈလူင်းဢၼ်းမႃးယဝ်ႉၵေႃႈ ၷႃႈၵၢၼ်လၢႆႈ
သွၼ်ႇဢူ သွၼ်ႇလၢင်ႈမေႃမႃး လွင်ႈၶေႃးတြႃး ႁူမ်ႈပႃးလွင်ႈလူႇလွင်ႈတၢၼ်း လွင်ႈႁူလွင်ႈႁၼ်
လိူဝ်းၶၼ်ႉ ၶင်ႇၵိုဝ်တေၵမ်ႇလၢႆႈႁူင်ႈလၢႆႈႁၢႆသေၵမ်ႇ,ၷႃး ၸႂ်ႈပႅၼ်ပႃး ၶေႃးၷၢၼ်တၢႆႇႁၢႆလႅင်ႉတွင်ႉ
ထဝ်ႈၷဝ်ႇလၢႆႈၶၼ်ႉ ထင်ႇတေၵႅတ်းၶေႃးၷၢၼ်ႁူပ်ႉလူႇပူႇဢၼ်းထရေးၵွၼ်ႁူပ်ႉလူႇတၢၼ်းၶႃႈယဝ်ႉ။
သမ်ႉလၢႆႈတေ, ၶေႃႈၵိူၼ်းႁူမ်ႈၷၼ်တၢင်း ၶၢင်းယွတ်ႈၶမ်းလႃႇသေ မီးလုၵ်ႈႁူမ်ႈၷၼ်သၢမ်ၵေႃႉ -

1. (ထၢႆးၵၢႆႈဢွႆႇ) 2. (ထၢႆးသၢမ်) 3. ၶၢင်းၶမ်းလိုၼ်း

သိုပ်ႇတေႇထႅင်ႈ ၶၢင်းယွတ်ႈၶမ်းသူၺ်ႇ, မီးလုၵ်ႈႁူမ်ႈၷၼ်သွင်ၵေႃႉ -

1. ၶၢင်းမိၼ်ႇထၢၼ်းရူၼ်ႉ 2. ၶၢင်းမိၼ်ႇမလေး

သိုပ်ႇတေႇထႅင်ႈၵေႃႉထိသၢမ် ၶၢင်းသွႆးသ်ႂၼ်သူၺ်ႇၵွင်ႇ, မီးလုၵ်ႈႁူမ်ႈၷၼ်သၢမ်ၵေႃႉ -

1. ၶၢင်းသူၺ်ႇၶွႆႇ, 2. ၶၢင်းထူၺ်းၵေႃး 3. (ထၢႆးၵၢႆႈလႅင်း)

လၢႆႈႁၢပ်ႇၷၢၼ်ထရေး တီႈဝတ်ႉႁူမ်ႈယၢၼ်ၷမ်ႇမထၢၼ်းဢၼ်းတေႃး ဝီင်းၶမ်ႉၶမ်း

ဢွပ်ႈၵၢၼ်သ်ႂၼ်ၵေႃႈဝၢၼ် လၢႆးၷဝ်ႉလၢႆးဝႃႈၵေႃႈ မိုၵ်ႉလိုၵ်ႉငလႈထၼ်လွႆပိူၼ်ႈတၢင်းၶမ်။
လိူဝ်ၶႄႉသမ်ႉ ပၢႆမေႃမိုတ်ႈၵိုဝ်းၷပ်းသိုပ်ႇၶဝ်ႈၵွၵ်ႇဢူၼ်းတၢင်းၶမ်ဝႆႉငလႈ ထိုင်တီႈၷဝ်ႁူမ့်ႈဢူ ၷဝ်
ႁွင်ႉမုံႈႁၢ မိူဝ်းမိူဝ်းယွႆးယွႆးဝႆႉယဝ်ႉ။

ပိူဝ်ႈဝႃႈ မိူဝ်းပၢၼ်ယၢမ်းၶၼ်ႉ ၾူးၶေႃးလိၵ်ႈလူင် ၾူးၵွၼ်လူႇတၢၼ်း ၵမ်ႇပေႃးမီးၶမ်
ၷႃးဢိုဝ်၊ သင်ဝႃႈ တီႈၵိူၼ်းတီႈယေး ပိူၼ်ႈတေငတႇတၢင်ႈ ပၢင်လူႇပၢင်တၢၼ်းၶႄ ၶဝ်သမ်ႉၶႂ်ႈႁွင်ႉ
ၵဝ်မိူဝ်းလူႇမိူဝ်းၶေႃးပၼ်ၶႄလိူင် ထိုင်တီႈလၢႆႈမႃးမွၵ်ႇၶႅၢဝႆႉၵွၼ်တၢင်းသေ ပေႃးတၢၼ်းၵေႃႈ ႁပ်ႉ
ႁွင်းမွၵ်ႇဝႆႉ ဝၼ်းတေၵ်ၼ်းတေလူႇ, ပေႃးဝႃႈရၢႆးလေႃးပိူၼ်ႈငလႈ ၵမ်ႇတူဝ်ႈၵမ်ႇတၼ်းၶႄ သမ်ႉ
ၵၢၼ်ၶႂ်ႈႁွင်ႉႁပ်ႉမၼ်းထဝ်ႈဢူၺ်းၶႄ မၢင်ၵိူၼ်းပေႃးၶၢမ်ႇလႅၵ်ႈလၢႆးသုတ်ႉသၢႆႉၶၢႆႉဝၼ်းတေတၼ်း
ထင်ႇတေႇပၢင်လူႇတၢၼ်းၵေႃးမီး၊ လၢႆႈႁူတီႈဢူၼ်းထဝ်ႈၶဝ်ၶိုးငၶၼ်ငင်ႇၶႄ။

ပိၵ်ႉဝႃႈလိူဝ်ႈမိူဝ်းလၢႆႈႁွင်ႉ ၵွင်ႇလၢႆႈ သေတႃႇ ၾိူဝ်ႇထိုင်ယွႆႇမႃးငတႉ မိူၼ်းသွႆႇလိူဝ်ႈဝႃႈ
မိင်းသ်ႂၼ်ၵိူင်း ၶႄယဝ်ႉ။ ဝႃႈၶႄသေတႃႇ ၵၢၼ်ဢူၼ်းတၢင်းၶမ်မိုတ်ႈမွၼ်ႈထပ်းသူပ်းဝႆႉၶၼ်ႉငတႉ
ပႅၼ်မေႃလိၵ်ႈလူင် သ်ႂၼ်ဝၢဝ်း ၶႄၶႃႈ။

ယွၼ်ႉဝႃႈတေပႅၼ်ပိူဝ်ႈမၼ်းထဝ်ႈ ယူႇတီႈလွႆၵေႃႈဢူၼ်းထဝ်ႈၵုမ်, ဢူၼ်းၶုမ်ႇဝီင်းၶွၼ်း

ၵိုၼ်းဝီႉ မိူဝ်ႈၽွင်းၶၢဝ်း,လီပၢင်လၢႉ ၵမ်ႉၶၢဝ်ႇ ႁူ,တူၵ်းသူးမူၼ်းႁွီး ႁူ,ၶွင်ႉႁၢမ်းၵႃးလွီး ႁၢမ်းလူင် ႁၢမ်းၵွၼ်ႊ, ယွပ်ႉယွၼ်ႊ လွင်ႈၶူင်း လိူဝ်းၸႅ.သေ ၽွႆႇၵေႃးၶွႆႈထွမ်ႉ,ၶွႆႈငိၼ်းၶျႃႉ,ၼလႈ မႃးယူ,ထမ် ပီၼ်ႇပၢင်ပီၼ်ႇဝဵင်း ထင်ႉ,ၶွင်ႉဝႃႈ သိၵ်ႉဝၢဝ်း သၢဝ်ဝဵင်း ၼႆၵေႃႈ ထၢင်ႈဝႃႈလီႈ။ မၼ်းထဝ်ႈၼႆႉ သိၵ်ႉလီသိၵ်ႉဝၢၼ်ႇႁွီးၵမ်ႉ,ၵႃး တြႃးမူ,လွႆ တွီးလွႆ ပီၼ်ႇၽွႆႇထဝ်ႈလွႆထုတ်,ဝီႉပျူ.ဝီႉ လူဝ်,ၵိတ်းလိူင်ႉ ၵိူဝ်လူ ၵိတ်းလိူင်ႉၵိူဝ်ၸေႃး ၸွႆးၵၢပ်ႈလွမ်းမူ,လွႆမူ,ၶၢဝ်ႇ ၸွႆႈပေႃးလီငိၼ်းလီထွမ်ႉ, မိၼ်ႈၶဝ်ႉ,ပိူင် မၼ်းတူၼ်းမၼ်း သိၵ်ႉၵူၼ်ႈသိၵ်ႉၶိၵ် သိၵ်ႉပွတ်းသိၵ်ႉယၢဝ်းၽိၼ်ႈၽိၼ်ႈယူ,ယဝ်ႉ။

တေႃႈၶဝ်ႉ, ၵၼ်ႇပီၼ်ႇလၵျေးႁူဝ်ပုင်, ယင်းဝႃႈ သၼ်ပီၼ်ႇတြႃးထဝ်ႈ ၵၼ်ႇမၼ်းထုတ်, ၶၢဝ်ႇၼႆ ယင်းၵမ်ႉ,ၶွႆႈၸွႆႈတၢင်,ၵေႃ.တၢင်,ထဝ်ႈၸေႃးလူးႁွၼ်ႊ, လိူဝ်သေမေႃလိၵ်ႈလူင်သိၵ်ႉဝၢဝ်း ႁွပ်ႈသၼ်ပေႃးဝႃႈၼႆ မၢင်ၵေႃ.ၼႆႉ မၼ်းတိမ်ႈမိဝ်းၼိူင်ႈ ၶဝ်သမ်ႉလူၸေႃးႁူ,မိဝ်းၼိူင်ႈ ၵမ်ႉ,မိၼ်ႈ လွမ်းတူၼ်းထိဝ်မၼ်းၼႆယဝ်ႉ။

သမ်ႉထိင်ႈပွၵ်ႈၼိူင်ႈ ပၢင်ၸေႃးၸၶ.သိၵ်ႉ,ၵၼ်ႇ တီႈလွႆၵမ်ႉ,ႁုတ်တ်းၼိတ်ႈ ငိၼ်းဝႃႈ ထဝ်ႈ လၵျေးတၢင်းၶမ် မိူၼ်ၶဝ်ႉ, လၵျေးၵေႃ,တေႃ, လၵျေးမေႃ,တေႃ,ၵႃး ႁူမ်းပႃးထိင်ႈလႆလႆထဝ်ႈ ယူ, လီႈမႃးၸေႃး ၵမ်းၶၢဝ်ႇ ၽိူဝ်,ဝႃႈလၵျေးလူင်သိၵ်ႉဝၢဝ်းၶိုၼ်းၸေႃးပေႃးၼႆ မၢင်လိူဝ်းယင်းဝႃႈ ႁဝ်းထၢင်,ၶိူဝ်းမီးလၵျေးမေႃ,တေႃ,ၵႃးၵူၺ်းၶႄႈ တၢင်းထုင်.မၢဝ်း ၶဵၼ်းမီးလၵျေးလိၵ်,ပျၢၼ်ႇ, ၼႆ ယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၶၢဝ်ႇ သၼ်မီးပၢင်လူထမ်းၸၶ.သိၵ်ႉၵၼ်ႇလိူင် မၼ်းထဝ်ႈၵီႉလီႈသူးထီ.ၼိူင်ႈတႃ,သေ, ၼႆ လိူဝ်းပီၼ်ႇလုၵ်ႈလၢင်းမၼ်းထဝ်ႈၶိုးၸၶ။ ၵၼ်ႇလီႈၶိုးၸၶမေႃးပႃႈၼိူဝ်ၼႆႉ ၵမ်ႉ,လွႆႈဝႃႈႁဝ်း ယုၵ်ႉယွင်ႈၶွင်ႈသုင်ၵဝ်ႁွီး တေႃႈၵမ်ႉ,လိူဝ်သေ ၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင်ၶိင်းငိုၼ်းယွတ်ႈမိူင်းယု ယင်း တိမ်ႈယွင်ႈယေႃးလွင်ႈသိၵ်ႉမၼ်းထဝ်ႈ ဝီႉတီႈၶွႆႈမူ,လိၵ်ႈထမ်း ၵေႃးသလၶွၼ်းၽၶေႃ သိပ်ႈႁူၵ်း ၵၼ်ႇၶၢဝ်ႇဝႃႈ သိၵ်ႉႁိူင်းသိၵ်ႉယၢဝ်း သိၵ်ႉဝၢဝ်းသိၵ်ႉဝၢၼ်ႇ တၢႁၢၼ်ႇၸေႃးထမ်း ၶမ်ႉၶမ်းပွၵ်ႉၼိူဝ် ၼႆယူ,။ မၼ်းထဝ်ႈၵတ်ႉၽၢႆ,ၸေႃးထမ်းၵမ်ႉ,ၵႃး ယင်းသမ်ႉထုတ်,ၵွၵ်,ပႃးတြႃးထဝ်ႈမူ,ၼိူင်ႈ ၵၼ်ႇဝႃႈ ဝိမုၵ်ႉတိ မၵ်ႉၵ တီ,ပၼီ, ထိင်ႈလူးႁွၼ်ႊ,ယဝ်ႉ။

ဝီးၶၢဝ်ႇၵေႃႈ ႁၢပ်,ၵၢၼ်လၵျေးပီယၢဝ်းၶၢဝ်းၵိူင်သေ လီႈသိၵ်ႉမုၼ်ႁူ, တီႈႁူၼ်းမၼ်း ထဝ်ႈ ပွၵ်ႉၼိူဝ်ၶမ်ႉၶမ်း ယူ,ယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းၵိပ်ႈထဝ်ႈၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင် ၶမ်ႉထလၢပ်ႈ

လိူဝ်ႈပေႃႈ - ၶိင်းလွီၶိူဝ်းၶမ်း

လိူဝ်ႈၼမႈ - ၶၢႆးလွီၶိူဝ်းၶမ်း

လိုဝ်ႈမိူဝ်ႈလိၵ်ႉ - ၸၢႆးသီႇၼူႉ ၊ လိုဝ်ႈၽေးၵျႇ - ၼိင်းၶမ်းၶိူင်း
ပီႈၶွင်ႉၶူမ်ႈတွင်ႉ - မီး 12 ၵေႃႉ (ပီႈၼ်ၵေႃႉထိ-5)
ၵိူတ်ႇၵၼ်ၶေႈ - ပီႈၵေႃးလႃႇ 1310၊ လိူၼ်ၶူၵ်းမူၼ်း(ဝၼ်းသုၵ်း)
ၼိုၼ်ႈၵ်ၼ်း - ၶူင်းၵ်ၼ်းလၼ်ႉငဝ်ႈ တီႈၵူဝ်းဢၢင်ႉ ထိုင်လၼ်ႉ-4
ၶဝ်ႈထမ်းသျႇသၶေႇ - မိူဝ်ႈၵျႇယုလီႈ-13 ပီ ၼိုၼ်ႈၵ်တ်းၵပ်ႉပီႇ(သၢင်ႇလွင်း) တီႈၵျွင်းလေႃး
တိ မိူင်းယၢင်းသေ ပီ-1324ၶၼ်ႉ လင်ႇၶၢမ်ႇသၢင်ႇ။
လိုဝ်ႈၵျွင်းၶွင်ႉဝျႈ - သုလိင်ႇၶ

ပီၶၢမ်ႇလၢင်း - ပီ 1330 ၶၼ်ႉ ၵျႇယုတ်ႇမ် (20) ပီသေ ၵဝ်လဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင် ၽတ်ႉတၼ်ႇတႃႉ ပၺ်ႇၺႃႇသျႇၺႃႉ ၵ်တ်းပ်ၼ်လဝ်ႈသြႃႇၵူႉပတ်ႉလီးသေ ၼိုၼ်ႈပ်ၼ် လဝ်ႈလၢင်း တီႈၵျွင်းမိူင်းယၢင်း။

ပီ 1332 - ၶၢမ်ႇလၢင်းလီႈ(2)ဝႃႇသေ ထၢၵ်ႈလူင်းၵျွင်း၊ မႃးသဝ်းယူႇတီႈၶမ်ႉလလၢပ်ႈ ၵူိင်ႇသ်ၼ်ငီ၊ ၵ်တ်းၶေႈ သမ်ႉသိုပ်ႇၵ်တ်းၵူၼ်းလွမ်းလူတ်ႉတၢင်ႇၵုၼ်ႇထူၼ်ႈထိုင် (2)ပီ။

ပီ 1334 - ဢတႇၵျၢပ်ႇဢၢၼ်လရေးမေႃလိၵ်ႈ တီႈၶူဝ်ပၢင်ႇၵုၼ်လူင် ၶိုင်ထူၼ်ႈ(2)ပီ။ ၼွႆး (2)ပီၵွီး လီႈၽတ်းၸေႃးတြႃးၼွႆးမူႇယဝ်ႉသွင်ပၢၵ်ႇပီႇပီ။

ပီ 1336 - ၶၢႆႉမႃးယူႇတီႈဝိင်းမူႇလေး၊ ပိုင်ႈၵိင်ယူႇသဝ်းတီႈၶူၼ်းယႃႈၶမ်းလိၵ်ၽူင်း ပွၵ်ႉ ၵၢတ်ႇသေ ၵျၢပ်ႇဢၢၼ်လရေးမေႃလိၵ်ႈတီႈ ဝတ်ႉဢမ်ႇမထၢၼ်း ဝိင်းမူႇလေး။ မၢင် ပွၵ်ႈမၢင်လွႆ သင်မႃးတီႈၶမ်ႉၶမ်းၶီ လီႈပိုင်ႈၵိင်ၵေႃႉပ်ၼ်ပီႈၶွင်ႉ တီႈၶူၼ်းၼိင်း ၶၢႆးမွႆၶမ်း ပွၵ်ႉၶွင်လၢင်ႉယူႇ။ ဝၢႆးၶၼ်ႉ လင်ႇသိုပ်ႇၶၢႆႉမႃးတီႈယူႇသဝ်း(ၼိင်း/ ၶၢႆးသ်ႂၼ်ၶိူင်း - ၽွင်းမိူင်း)သေ ၵျၢပ်ႇဢၢၼ်လရေးမေႃလိၵ်ႈ တီႈဝတ်ႉပြႃးလူင် ၵၢင်ဝိင်း ဝိင်းၶမ်ႉၶမ်း။

ပီ 1339 - ဢတႇၶေႈၶူၼ်းၶူမ်ႈဢၼ်တင်းၶၢင်းၶမ်းလိင်ႇ ၵၼ်ပ်ၼ်လုၵ်ႈယိင်း ၼိင်း/ၶၢႆး ၽွင်းမိူင်း တီႈပွၵ်ႉၶွင်လၢင်ႉ။ မီးလုၵ်ႈလၢင်း(3)ၵေႃႉ၊ 1ႉ ၸၢႆးလိၵ်းပၢင်ႇ 2ႉ ၸၢႆး ယီႈထုၼ်း 3ႉ ၶၢင်းလိင်ႇၵေး။

ပီ 1341 - ဢတႇၵျၢပ်ႇဢၢၼ်လရေးမေႃလိၵ်ႈ တီႈၵျွင်းလၢၼ်း ပွၵ်ႉၶွင်လၢင်ႉ
(တေႃႇသ်ႂၼ်ႈမုၼ်၊ ၶိုင်-33 ပီ)

ပီ 1348 - ၵွႃႇၸေႃးဢၶႉလင်ႇၵႃႇလူင် ၵၼ်လဝ်ႈၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင်မိူဝ်ႈၵွၼ်ႇတ်မ်ႈဝီႉ တီႈ ပၢင်ပွႆးပီၵွၼ်းငိုၼ်း ပရိယတ်ႉတိသတ်ႉထမ်ႇမပႃႇလၵ်ၼ်ႇလဝ်ႈလိုင်ႈတီး ဝိင်းပၢင် လူင်သေ လီႈသူးထီႉၶိုင်ႈ။

ပီသဵင်ႈၵၢမ်ႇသုတ်းမုၼ်

ပီၶရိတ်ႉ30.10.2013 – ၵႃႇယုထူၼ်ႈထိုင်(66)ပီ၊ ႁၢပ်ႇၵၢၼ်မေႃလိၵ်ႈၶေႃးထမ်း ၶၢဝ်းတၢင်း (41)ပီ သဵင်ႈမုၼ်ၵူၺ်ႇတီႈႁူင်းယႃလူင် ဝဵင်းလႃႈသဵဝ်ႈ၊ မိူဝ်ႈၶၢဝ်းယၢမ်းတွၼ်ႈၶွႆႈလဝ်ႉ 4:00 မူင်း ၶၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၶပ်ႉမႂ်ႇပၢင်သွၼ် ၵၼ်ႁူမ်ႈလူၺ်ႈလဝ်ႈၶူးမေႃလူင် ၶိင်းၸိုၼ်းယွတ်ႈမိူင်းယုသေ ပူင်သွၼ်မႆး –

1. ပီၶရိတ်ႉ1999 – ၸတႇပၢင်သွၼ်လင်ႇၵႃႇပွၵ်ႈၵမ်းၼိုင်ႈ၊ တီႈဝတ်ႉလွႆတိုင်ၶမ်း တူင်ႇဝဵင်းမူႇၸေႈ။

2. ပီၶရိတ်ႉ2000 – ၸတႇပၢင်သွၼ်လင်ႇၵႃႇပွၵ်ႈၵမ်းသွင်၊ တီႈဝတ်ႉလွႆတိုင်ၶမ်း တူင်ႇဝဵင်းမူႇၸေႈ။

3. ပီၶရိတ်ႉ2000 – ၸတႇပၢင်သွၼ်လင်ႇၵႃႇပၼ် တီႈသင်ႇၶႃႇလဝ်ႈ တီႈႁူင်းထမ်းမင်ႇၵလႃႇ ဝဵင်းတႃႈလိူဝ်ႇ(မၢၼ်းတလေး)

4. ပီၶရိတ်ႉ2001 – တီႈၵျွင်းၵၢင်ဝဵင်း၊ ဝဵင်းမူႇၸေႈ ပွၵ်ႈၵမ်းသၢမ်

5. ပီၶရိတ်ႉ2002 – တီႈၵျွင်းမၢၼ်ႈၵႃႇလူင်၊ ၵူင်ႇၶွင်တဝ်း(မိူင်းၶေႇ) ပွၵ်ႈၵမ်းသီႇ

6. ပီၶရိတ်ႉ2003 – တီႈၶွင်ၵႃႇ၊ မိူင်းမၢဝ်း(မိူင်းၶေႇ) ပွၵ်ႈၵမ်းႁႃႈ

7. ပီၶရိတ်ႉ2004 – တီႈၶွင်ၵႃႇ၊ မိူင်းမၢဝ်း(မိူင်းၶေႇ) ပွၵ်ႈၵမ်းႁူၵ်း

8. ပီၶရိတ်ႉ2005 – တီႈထုင်ႉလွႆႁူဝ်သိူဝ်၊ ၵူင်ႇမၢၼ်ႈလေႈ(လေႈမိူင်းၶၢင်) ပွၵ်ႈၵမ်းၸဵတ်း

9. ပီၶရိတ်ႉ2006 – လွႆတိုင်ၶမ်း တူင်ႇဝဵင်းမူႇၸေႈ ပွၵ်ႈၵမ်းပႅတ်ႇ

10. ပီၶရိတ်ႉ2007 – မၢၼ်ႈတိုင်းလူင် တူင်ႇဝဵင်းမူႇၸေႈ ပွၵ်ႈၵမ်းၵဝ်ႈ

11. ပီၶရိတ်ႉ2008 – မၢၼ်ႈသွၼ်း တူင်ႇဝဵင်းၼမ်ႉၶမ်း ပွၵ်ႈၵမ်းသိပ်း(ဝႆးပၢင်သွၼ်ယဝ်ႉၵူၺ်ႇ ၵေႃႈ လဝ်ႈၶူးမေႃလူင်ၶိင်းၸိုၼ်းယွတ်ႈမိူင်းယုသဵင်ႈမုၼ်)

12. ပီၶရိတ်ႉ2009 – ၵျွင်းလၢၼ်း ပွၵ်ႉၶွင်လၢင်ႉ၊ ဝဵင်းၼမ်ႉၶမ်း ပွၵ်ႈၵမ်းသိပ်းဢဵတ်း

13. ပီၶရိတ်ႉ2010 – မၢၼ်ႈၶွင်ၶေႃ ၵူင်ႇသိပ်းၵဝ်ႈမၢၼ်ႈ တူင်ႇဝဵင်းမူႇၸေႈ ပွၵ်ႈၵမ်းသိပ်းသွင်

14. ပီၶရိတ်ႉ2011 – မၢၼ်းၶွင်မူၼ်း ၵူင်ႇသိပ်းၵဝ်ႈမၢၼ်ႈ တူင်ႇဝဵင်းမူႇၸေႈ ပွၵ်ႈၵမ်းသိပ်းသၢမ်

15. ပီၶရိတ်ႇ2012 - မၢၼ်ႉၶွင်မူၼ်း ၵႃႈႁၢင်ႈ,သိပ်းၵဝ်ႈမၢၼ်ႈ တူင်ႇဝဵင်းမူႇ,ၸေႈ
ပွၵ်ႈၵမ်းသိပ်းသီ,

16. ပီၶရိတ်ႇ2006 - တီႈႁူဝ်းၵုင်းၶေႃး ၵႃႈမၢၼ်ႈမေႃ,(မိူင်းၶၢင်)

17. မိူဝ်ႈသၢင်ႇ,တေႃ,မႃး ၵိႇၵိႇပိုတ်,ပၢင်သွၼ်ပၼ် ၽူႈသူၼ်လွႆလိၵ်ႈလင်ႇ,ၵ,လူင် လီလီတီႈ။

ထၢႈဝႃႈထိုင်ၶွႆးဝၼ်းထီႇ ပီၶရိတ်ႇ 2013 23-27 ၶၼ်ႇလိုင် လဝ်ႈသင်ႇ,ၶ,ၽလႈ ၽူႈမီးႁၢမ်းရူႇ ၶွႆးမိူင်းၶွၵ်ႈမိူင်း တေလတ်းၵ်တ်းပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်,ၽူၵ်ၼ်ႇ(လ်)လိၵ်ႈလူင် (Lik Luong Conference) တီႈႁူဝ်းၵဝ်ႈလၵ်း တႃႈၵုင်ႈၶဝ်သေ လီႈထုၵ်,လိူၵ်ႈပ်ၼ် ၽူႈၵိူဝ်းၵုမ်ၽိုၵ်းသႃ (advisory committee) ၶွႆး 16 ၵေႃႇၶၼ်ႇ ၶဝ်ႈပႃးၵေႃႇၶိုင်ႈ။

ၶွႆးလူဝ်ႈပၢၼ် ၵၼ်လီတွင်းမႂ်မီးတင်းၶမ်

ၶွႆးလူဝ်ႈပၢၼ်မၼ်းလဝ်ႈၶဝ်ႇ ၵၼ်လီတွင်းမႂ် ႁိုဝ် ၵၼ်လီမႂ်တွင်း မီးတင်းၶမ်။ ပိၵ်ႇတေႃးလိုဝ်ႈမိူဝ်ႈၵွၼ်,ႁွင်ႇဝႃႈသီ,ၶူႇသေတႃႇ ၽိူဝ်,ထိုင်ယွႆ,မႃးၸတႃႇ ၶိုၼ်းတ်ၵ်,တင်ႈလိုဝ်ႈမွႆ,ဝႃႈ ၶိင်းၶမ်းႁိူင်း ၶဝ်ယဝ်ႉ။ ဝႃႈၶဝ်သေတႃႇ ၵၼ်ႁူၼ်းတင်းၶမ်မိုတ်းမိုၼ်ႈလပ်းသူပ်းဝီႇၶၼ်ႇၸတႃႇ ပ်ၼ်"မေႃလိၵ်ႈလူင်ၶိင်းလရေးၶမ်ႇလလၢပ်ႈ"ၶဝ်ယဝ်ႉ။ တေပ်ၼ်ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈမၼ်းလဝ်ႈလီႈယူႇ,တီႈမၢၼ်ႈၶမ်ႇလလၢပ်ႈသေ ႁူႇ,ႁၢပ်,ၵၢၼ်လရေးတီႈႁူဝ်ပၢင်,ၵုၼ်လူင်ၶၼ်ႇယဝ်ႉ။ လိုဝ်ႈသ်ႂၼ်မၼ်းလဝ်ႈၵေႃႈ ၸတ,တီႈၶၼ်ႇသေ လိုဝ်းလင်မႃးတေႇတေႇၶဝ်ၵေႃႈ လၢင်ႈဝႃႈလီႈယူႇ။

မၼ်းလဝ်ႈၶဝ်ႇ သ်ႂၼ်လီသ်ႂၼ်ဝၢၼ်၊ ၶျေးလွမ်းထၢၼ်,ၵရိင်းတ်တ်ႈလီၶဝ်ၸလႈ ၽူႈထွမ်,ထမ်းတီႈမၼ်းလဝ်ႈၶၼ်ႇ ၵိႇၵိႇၵွၼ်ၵၼ်ဝႃႈ"ထၢၼ်,ၵရိင်းတ်ၵ်,လီၶေႃ,"ၶဝ်ယဝ်ႉ။ မၢင်လိူဝ်းလိူဝ်းၸတႇ ၵွၼ်ၵၼ်ဝႃႈ"တြႃးလီႇၶတေႃႇထႃႇ ပၵ,သၶီ, ၵၼ်လဝ်ႈၶေႃ,ၶမ်းတ်မ်ႈၶဝ်ႇ ၵၢမ်,လီ ယင်းမီးလရေးလူင်ၶမ်ႇလလၢပ်ႈလႃႈ"ၶဝ်လွႆယဝ်ႉ။ ယွႆးႁိုၼ်လီႇၶတေႃႇထႃႇပၵ,သၶီ, ၵၼ်လဝ်ႈၶူးမေႃလူင်လဝ်ႈၶေႃ,ၶမ်းတ်မ်ႈဝီႇၶၼ်ႇ မၼ်းလဝ်ႈယင်းၵူမ်သူပ်းလီႈ ၶွႆးၵၼ်သၢမ်တင်း ၵၼ်လူးႁွၼ်,ၶဝ် လီႈရူႇလွမ်းတီႈလရေးလဝ်ႈမေႃလိၵ်ႈၶဝ် တီႈၶမ်ႇၶမ်း ၶိႈၸၶၵၼ်ၶၼ်ႇယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈမၼ်းလဝ်ႈၸတ,ႁၢထိုင်ဝိင်းၶမ်ႇၶမ်းၶၼ်ႇ မၼ်းလဝ်ႈႁူ,လ်ပ်ႈၵ်ၼ်းတီႈ လဝ်ႈမေႃလိၵ်ႈလူင်ၶိင်းသ်ႂၼ်ဝၢဝ်း။ မိူဝ်ႈၶၼ်ႇ ၶိင်းသ်ႂၼ်ဝၢဝ်းၵမ်,ပီ,ရူႇလၵ်းၶျေႈတႃမၼ်းသေပွၵ်ႈသေတႃႇ မၼ်းလဝ်ႈပေႃးငိၼ်းလိုဝ်ႈသ်ႂၼ်ၵၼ်ဝႃႈ"လရေးၶမ်ႇလလၢပ်ႈ"ၶဝ်ၶၼ်ႇယဝ်ႉ။ ဝီးၸၶႇၶမ်း လိုဝ်ႈသ်ႂၼ်တေႃ, လဝ်ႈမေႃလိၵ်ႈလူင်သ်ႂၼ်ဝၢဝ်းၶၼ်ႇယဝ်ႉလင်, မေႃလိၵ်ႈလူင်ဝိၼ်,တူရ်းၶျေႈမႃး သေ တူင်ႇတၵ်ႇဝႃႈ"မွႆးၶဝ်ႇႁ်ႇ ပ်ၼ်သၢင်,ၶမ်ႇလလၢပ်ႈၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႇ"ၶဝ် လီႈရူႇလွမ်းတီႈႁူၼ်း ၵၼ်လမ်လွႆမၼ်းလဝ်ႈၵေႃႇၶိုင်ႈၶိႈၸၶ။

မၢၼ်းလဝ်ႈၼႆႉ ပိၵ်ႉတေႃႈၵမ်ႇပေႃးသူၼ်ၸႂ်ႇၽၢႆႇတၢမ်ႈသေတႃႉၵေႃႈ ပိူဝ်ႈသူၼ်ၸႂ်ႇၽၢႆႇၶေႃး ၶေႇဢလႈ မိူဝ်ႈၵၢၼ်တီႈထုင်ႉမၢဝ်းၶွတ်ႇၽွတ်ႈမူႇလုမ်းပွႆႉပႃးတြႃးလင်ႇၵႃႇၽၢႆႇတီႈၼၼ်ႉ လိူဝ်ႈထုၵ်ႇ လိူၵ်ႈပိၼ်ၶူးပူင်သွၼ်သိူင်မျႃးယူႇယဝ်ႉ။ လိူဝ်ႈရူမ်ႈၵၼ်တၢင်းလဝ်ႈမေလိၵ်ႈလူင်ၶိုင်းၸိုၼ်းယွတ်ႈမိူင်း ယုဢလႈ ၶိုင်းသွႆႈၶမ်းရိူင်း ဩႃႇၵျႃႇၵေႃး လေႈလၢၼ်ႉ(ၶူးသွၼ်လိၵ်ႈတီးသိူင်တိတ်ႈ)သေ သွၼ် ဢၶလႃးတိမ်ႈ၊ လႃးရႃး၊ လႃးဝိႉဝၢင်းသိူင်၊ သိူင်ၶိုၼ်ႈသိူင်လွင်ႈ၊ သိူင်ဢတႇ၊ သိူင်သင်ႉ၊ သိူင်တင်ႈ၊ သိူင်ရူပ်း၊ သိူင်လူပ်း ဢတႇၵူႇတင်းသိူင်ႈသေ သင်ႇၶျႇလဝ်ႈဢလႈ လရေးရူဝ်လူႇတီႈ ထုင်ႉမၢဝ်း ၵိၵ်ႇထိမ်တီႈလမ်/ၵိ ရူမ်းပႃးၽူႈသူၼ်လွႆၽိင်ႈတိမ်ႈလိၵ်ႈလင်ႇၵႇလူင် ထိမ်ထၢႆးထိမ် ယိင်း ၶဝ်ႈၵိၼ်းၵဝ် ၵမ်ႇယွမ်းရႃးပၢၵ်ႇပႃႇပႃႇၼိယဝ်ႉ။ ဝၢႆးသေၶွတ်ႇၽွတ်ႈမူႇလုမ်းယဝ်ႉသေ တေ ပိၼ်ၶိုဝ်းပီၶရိတ်ႉ 1999-2000 ပီတိမ်ၼၼ်ႉ ယူႇတီႈမူႇလုမ်းသေ ယုၵ်ႉၵဝ်မုၼ်ငဝ်းၵုၼ်း မုၼ်ရႃးလဝ်ႈတၢင်ႇသီႇမွမ်းလွမ်ရူဝ်သေ ရူမ်းဢတႇသၢင်ႈဝိႉရူင်းရႃးရွမ်ၽိုၼ်ထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈ တီႈ လွႆတိုင်ၶမ်း တူင်ႇဝိင်းမူႇလေႈ လင်ၼိုင်ႈ။ လိူဝ်ၼႆႉ ယင်းလီႈထုၵ်ႇလိူၵ်ႈပိၼ်ရူဝ်ပဝ်ႈ လရေးရူဝ် လူႇ တီႈတူင်ႇဝိင်းၶမ်ႉၶမ်းတေႃႇသိူင်ႈမုၼ်ၵူႇၼိလွႆယဝ်ႉ။

ယွႆႈရိုၼ်ၵၼ်မၢၼ်းလဝ်ႈဢတႇၵတ်းသိူင်(သၢင်းသိူင်သွႆႇၶိပ်းတိပ်ႉ)ၼၼ်ႉ ပိၼ်ၵျိုင်းပိတ်ႇ လင်ဢလႈ ၵေႃးသလႃႉၶွၼ်းၽၼ် သိပ်းရူၵ်ႈပိုင် ၵၼ်လဝ်ႈၶူးမေလူင် ၶိုင်းၸိုၼ်းယွတ်ႈမိူင်းယု တိမ်ႈဝိႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵၼ်မၢၼ်းလဝ်ႈၵတ်းသွႆႇၶိပ်းသေ ပိင်းပေႃးရႃၼ်ႉလွႆ/လီႈလွႆ(သိူင်)သေ ပိုၼ်ႈဢတႇ ပိၼ်လိၵ်ႈမၢၵ်ႇယၢတ်ႇၼမ်ႉပွႆးပထၢၼ်းဝတ်ႉသီႇရိမင်ႇၵလႃႇရင်ႇ ဝိင်းၼမ်ႉၶမ်းၼၼ်ႉ ၼႆ ယူႇတီႈလုၵ်ႈၶွင်ႉမၢၼ်းလဝ်ႈၵေႃႉၼိုင်ႈ ၶိုႈဢၼၼ်င်ႇၼႆ။ ယွႆႈရိုၼ်ဢလႈ လိၵ်ႈမၢၵ်ႇယၢတ်ႇ ၼမ်ႉၵူႈလွင်ႈ ၵၼ်မၢၼ်းလဝ်ႈၵတ်းသွႆႇၶိပ်းတိပ်ႉဝိႉၼၼ်ႉၵေႃႈ မီးဝိႉတင်းၼမ်ယူႇယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈယွႆႈရိုၼ် ၵၼ်လဝ်ႈၶူးမေလူင်ၶဝ်တိမ်ႈဝိႉၼၼ်ႉ မၢၼ်းလဝ်ႈၵဝ်တၢင်ႇလၢၵ်ႈသေ ၵိတ်ႇပိုၼ်ဢၽၼၼ်ႉၵေႃႈ မီးတင်းၼမ်။ ငိၼ်းဝႃႈယင်းတိုၵ်ႉသိုပ်ႇၶဝ်ႈၶွမ်းဝိႉထိင်ႈမူႇၼိုင်ႈ၊ ပီႇ တၼ်းယဝ်ႉလီသေ မၢၼ်းလဝ်ႈသိူင်ႈၵူႇ။ မိူဝ်ႈၵၼ်ပီႈၼွင်ႉဢလႈ လုၵ်ႈၼွင်ႉၵူႇဢလႇမၢၼ်းလဝ်ႈ ဢလႈသင်၊ မိူဝ်ႈရူပ်ႉၵၼ်သေတီႈတီႈၼၼ်ႉဢလႈသင် မၢၼ်းလဝ်ႈမေၵုပ်ႇၵုမ်လၼ်လွႆပိုၼ်ႈဢတႇ ဢတႇ။ မၢၼ်းလဝ်ႈၵိႉၵိႉၵဝ်ၵူမ်းၽူႈတိမ်ႈလိၵ်ႈလူင်ၶိုင်းၵၢၼ်ႈၶမ်းသၢင်ႇသၢမ်ၼၼ်ႉသေ ၵုပ်ႇ လၢတ်ႈသင်ႇသွၼ်ပၼ်ပိုၼ်ႈဝႃႈ"လၢတ်ႈပိင်ႈရူႉ၊ ႁိတ်းပိင်ႈမေ၊ ၵိၼ်ပိင်ႈမီး"ၼိၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

သမ်ႉထိင်ႈၵိႉၵိႉၵဝ်မွၼ်းၵူမ်းတီႈယွႆႈရိုၼ်မူႇလိၵ်ႈထမ်း ၵၼ်လဝ်ႈၶူးမေလူင် မိူဝ်ႈၵွၼ်ႇ တိမ်ႈဝိႉၼၼ်ႉသေ ၵုပ်ႇၶိုႈပၼ်ပႃးဝူၼ်ႉဢလႈ ပၼ်ၵူမ်းရူႉလွႆတင်းၼမ်ယဝ်ႉ။ မိုၼ်ၼင်ႇၵၼ် လဝ်ႈၵေႃးလီႇ တိမ်ႈဝိႉဝႃႈ "ၽုင်းၸိုၼ်းၽုင်းၶမ်း ငမ်းတၢၶိုင်းမွႆး ထၢင်ႇ÷တြႃးမၢတ်ႈတိုၼ်ႈ တေႉယဝ်ႉ"ၼိၼၼ်ႉၵေႃႈ လီႈငိၼ်းမၢၼ်းလဝ်ႈၵဝ်ၵုပ်ႇဢၶလုၵ်ႈၶွင်ႉပွင်ႈပႃမျႃးလႃလႃၵေႃႉယူႇ။

လီႈဝႃႈပ်ၶ်လဝ်ႈၶူးမေလိၵ်ႈလူင် ၽၢဵ,လင်,ဂ႑,ၽ႑ေ,သ႑,ၽၢဵ,တီးလဝ်ႈၶိုင်ႈသေ သမ်ႉပ်ၶ်လဝ်ႈ ၽူႈမေပၶ်ၵႅ်င်းလွံ၊ မေတိုတ်ႉတီးလုင်ရူဝ်လူ,သ်ၶ်ႈရုၶ်ႈမွံ,၊ မေၵုပ်,ဂွႃမ်းရူႉ(ပရုသုတ) တင်း ၶမ်သေ ပ်ၶ်တီႈဂူၶ်းတင်းၶမ် မိုတ်ႈဂိုဝ်းၶမ်ငတႉငတႉ။ ယွၶ်ႉလူရ်ႈ လွင်ႈလိူဝ်းဝႃႈမႃး ၶီႉငလႈသင်၊ ၵိၵ်,တင်း လီႈလွိႈထ်မ်ဂႃၶ်လူ,တႃၶ်း ၶ်ၵ်,လီပၢင်လႃႉမႃးလိူဝ်းၶီႉငလႈသင်၊ မီးလွင်ႈသ်င်လီသ်င်ဝႃၶ် ၵၶ်ၽူႈထွမ်,လိၵ်ႈထမ်းရဝ်းၶဝ် ထုၵ်,လွံၶၶ်ႉငလႈသင်၊ လီႈငတ, ပၢင်သွၶ် လင်,ဂ႑,မႃးတင်းၶမ်ၶၶ်ႉငလႈသင်၊ လင်,ပ်ၶ်တီႈပူၶ်ႈလီႈရူႉလၵ်းဝိႉ ဂူႈတီႈတီႈ ယူ,ယဝ်ႉ။

ၵမ်,ထၢင်,သေ ဂိုင်ႉဂၢင်ႉသ်င်ႈမုၶ်ဂွႃ,ၶင်,ၶီၶီႉ ပ်ၶ်တီႈသင်,ၶ႑,လဝ်ႈငလႈ လုၵ်ႈ လၢင်းၶၢင်းမေး၊ လုၵ်ႈၶွင်ႉပွင်ႈပီႈ၊ ပီႈပီႈၶွင်ႉၶွင်ႉတင်းသ်င်ႈတီႈလမ်တီႈဂိ သေးလီႈၵမ်,ယဝ်ႉ ၵမ်,ဝီးလီႈယဝ်ႉ။ ဝီးသေသ်င်ႈမုၶ်ဂွႃ,ယဝ်ႉဝၶ်းၶိုင်ႈၶၶ်ႉ လဝ်ႈသင်,ၶ႑,ရဝ်း ၵၶ်ယူ, တီႈၶွၵ်ႈမိူင်းလဝ်ႈၶိုင်ႈ ထူဝ်းၽူၶ်းမႃးတီႈရူၶ်းသေ ၵၢင်ႈလႃတ်ႈၵုပ်,ဂုမ်ဂၶ် ၵ်ဝ်,လူရ်ႈ ပၢင်ဂုမ်လိၵ်ႈလူင် ၵၶ်တေလတ်းၵ်တ်း တီႈတႃႈဂုင်ႈၶၶ်ႉၶီသေ ၽိူဝ်,လီႈရူႉဝႃႈ ၶ်င်းလရေး လူင် ပေးသ်င်ႈမုၶ်ဂွႃ,ယဝ်ႉၶီၶၶ်ႉ ထႃၶ်းပေးတိုၶ်,လူဝ်ႈဂွႃ,ငတႉငတႉဝႃႈဝႃႈယူ,ယဝ်ႉ။ လီႈရူႉဝႃႈပၢင်မ႑,သ႑,မၶ်းလဝ်ႈၶီႉ ၶွႆးလရေးရူဝ် လူ,တင်းသ်င်ႈၶီႉ ၵမ်,ၵွၵ်,လိၵ်ႈၽိတ်ႈၵဝ်၊ ဂူရ်းယူ,တီႈငေႉၶိုင်ႈငလႈငေႉၶိုင်ႈ ပွင်,ၶၢဝ်, မွၵ်,ၶီႈဂၶ်ၵဝ်ဂူရ်းၶီသေတ႑ႉ လရေးရူဝ်လူ, ၵၶ်မႃးမ႑,သ႑,မၶ်းလဝ်ႈၶီႉ လီႈရၶ်တီႈ သ်ၶ်ႈမီဝိုၶ်းလွိႈထ်မ်ၶၶ်ႉ ၵမ်,ယွမ်း 200 ငေႉၶီယဝ်ႉ။ တေႃးလ်ဝ်ၶီႉငတႉ တီႈရူၶ်းလဝ်ႈၶူးမေလိၵ်ႈလူင်ရဝ်းပွၵ်ႉၶွင်လၢင်ႉ ဝ်င်း ၶမ်ႉၶမ်းၶီႉ ဂိုတ်းဝိႉမေးၶၢင်း ၶၢဵးၶမ်းလိင်,ငလႈ ရူမ်ႈလုၵ်ႈလၢင်းသႃမ်ငေႉၶီယဝ်ႉ။

ၶေႃးၶွတ်,ယွတ်ႈ

ၶွႆးဂ႑ႈပိုၶ်းလဝ်ႈၶူးမေလူင်ၶ်င်းသ်င်ဝႃဝ်းငလႈ ၶ်င်းၶမ်ႉလလႃပ်ႈသွင်လဝ်ႈၶီႉ ပေးမႃး တူရ်းၵဝ် လွင်ႈတၢင်းငီးဂၶ် လွင်ႈတၢင်းပိူင်ႈဂၶ်ၶီ တေလီႈရၶ်မ်ၶ်ႈၵၶ်ငီးဂၶ်ဂမ်ႈၶမ် ၶ႑ႈ။ မူၶ်ၶင်, တီႈလီႈၶိုၶ်ႈယူ,ဂွၢင်းသွၶ်ပီ,ရႃ, ပ်ၶ်တီႈဂွၢင်းလေႃးတိၶင်,ဂၶ်။ သမ်ႉလီႈ ရႃပ်,ရႃမ်ဂႃၶ်လရေးရေႃးလိၵ်ႈတေႃ,ပေးသ်င်ႈၶွိႈၶင်,ဂၶ်၊ သမ်ႉၵမ်,ပေးသူင်လွင်ႈထုတ်,တ်မ်ႈ ပျူႉသေ သူင်,ၽၢဵ,လူရေႃးဂူရ်း။

လိူဝ်ၶီႉ သမ်ႉလီႈလူရေႃးသုၢင်းသ်င်ၶွႆးၶူရ်,ဝိႉ တင်းယွံ,တင်းၶမ်မူၶ်ဂၶ် တီႈပ်ၵ်, ပိူင်ႈဂၶ်ၵိတ်းၵွတ်းငတႉ ရၶ်ဝႃႈၶူးမေလူင်ၶ်င်းသ်င်ဝႃဝ်းၶီႉ ရေႃးလီးပၢၶ်ဂဝ်, ပၢၶ်မူဝ်ႈ ၶၶ်ႉၵဝ်။ ၵၶ်ပ်ၶ်ၶူးမေလူင်ၶ်င်းၶမ်ႉလလႃပ်ႈငတႉ သမ်ႉလီႈရၶ် လီးရေႃးပၢၶ်ဂဝ်,မူဝ်ႈ ၶၶ်ႉငေႃးရေႃး သမ်ႉၶူင်ၵွၵ်,ထ်င်ႈလီးပၢၶ်မွံ, မူၶ်ၶင်,လိၵ်ႈမၢၵ်,ပွိႈ လိၵ်ႈမၢၵ်,သိူၵ်ႈပိုၶ်း

လဝ်ႈၸႃႇလူင်ၶဝ်လိူဝ်းၼၼ်ႉ တီႈၼိုင်ႈတၢင်းတီႈၼိုင်ႈ လႆႈလူၺ်းၵမ်ႇမိူၼ်ၵၼ် ထတ်းသၢင်ႈႁၼ် လိူင်ႉၼႆယူႇၶႃႈ။

ၶဵင်ႇၵၼ်ၶႃႈလႆႈသွၵ်ႈလၢဝ်းတၢဝ်းႁႃႁၼ်မႃး ပိူၼ်းလဝ်ႈၼူးမေႃႁူးလိၵ်ႈလူင်သွင်လဝ်ႈ ၼၼ်ႉသေ လႆႈမႃးတၢင်ႇၸေပၼ် ၶူၼ်ႉၶျႃႉၸေဢၼ်ၵူႈလိူင်ႉၼၼ်ၼၼ်ႉ ပီႇပႃႈၵုမ်ႇထူၼ်ႈလီလီၵၼ်ဝႃႈ ၶၼ်ႉ တိုၼ်းယွၼ်းယိုၼ်ႁပ်ႉဝီႉႁတ်းႁတ်းယူႇၶႃႈယဝ်ႉ။ ပိူၼ်းၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ မၼ်းမီးလႆၵၼ်လႆ ယၢင်ႇယူႇ။ ပိူၼ်းႁူၼ်းႁဝ်းၶႃႈၵေႃႈ ႁဝ်းၶႃႈတေလီႈၵိတ်းသၢင်ႈတိမ်ႈၵူႈႁင်းၽွင်ႉမၼ်းသေ ၽွင်းမိူဝ်ႈ သိင်ႈၶွႈမႃး ႁၼ်ထိုင်ဝႃႈ ပိူၼ်းၽွင်ႉပိူၼ်းမၼ်း ၵေႃႉၼိုင်ႈငလႈၵေႃႉၼိုင်ႈ တေၵမ်ႇလၢင်ႈမိူၼ်ၵၼ် လီႈ။ မၢင်ၵေႃႉၵေႃႈၶဝ်ႈမိၼ်ၵိုၼ်း၊ မၢင်ၵေႃႉၵေႃႈၶဝ်ႈပိၼ်ပိူၼ်းႁၢင်ႈလီ တီႈၼၼ်ႈသူလဝ်ႈႁဝ်းၶႃႈ ႁွင်ႈ မေႃသၢင်ႈပိူၼ်းလီ ႁွင်ႈပူၼ်ႉလွတ်ႈတၢင်းၶီ ၶမ်ႈဝၼ်းပီ တူဝ်လွင်ႈႁွင်ႈသိုဝ်းမူၼ်ႈ တၢင်းၵၢင်ႈၵၢၼ်းႁွင်ႈ တိမ်ထူၼ်ႈၶဝ်ႇၵၼ် ၵူႈလဝ်ႈၵူႈပႃးၵူႈၵေႃႉၵူႈၵူၼ်းသေၵမ်း။ မႂ်ႇသုင်ၶႃႈ

ၽိုၼ်ၵိင် – တွၼ်ႈပိူၼ်းလေးလူင် ၶိင်းသိင်ႁိူင်းၼၼ်ႉ လီႈတွင်ႈထၢမ်တီႈလုၵ်ႈလၢင်း/တီႈႁူၼ်း ထဝ်ႈႁူၼ်းငၵ်ႇၶမ်လႆ ။

ၽိုၼ်ၵိင် – တွၼ်ႈပိူၼ်းလေးလူင် ၶိင်းၶမ်းႁိူင်းၼၼ်ႉ လီႈတွင်ႈထၢမ်တီႈၼၢႆးၶမ်းလိင်ႇ ၵေႃႉ ပိၼ်မေးၶၢင်းမၼ်းလဝ်ႈ ႁူမ်ႈၶဝ်ႈ ၽိုၼ်လိၵ်ႈ မၢဝ်းၶမ်းလၢၵ်ႇတိမ်ႈတၢင်ႇၽိုၼ်မႆတွင်းဝီႉၶၼ်ႉ ၵေႃႈ။

ၵၢလွင်းၵူၺ်းသၢမ်ၶဝ်

လုင်းၵိင်,တဢ ဝၢၼ်ႈတိုဝ်ႉမွၼ်း ၵူိင်,သႅ်ၵ်ဝ်ႉ၊ သီ,ပေႉ

လိၵ်ႈမူ,ၼီႉ ထဝ်ႈၶူးမေႇလူင် ထဝ်ႈၵၢင်းသိုဝ် တ်ႃမ်ႈဝီႉ မိူဝ်ႈပီဢေႈလ႑,(1257)၊ ပ်ႃၼ် လင်,ၵ႑,လူင်သၢမ်ၵိဝ်ၶ႑ႈၵေႃႈ။

ထမ်းတြ႑ူးႁူဝ်ၼီႉ ပုတ်ႉထထဝ်ႈၶျေႃးပၼ် ထဝ်ႈၵ႑,ၶၶေ်,တ႑, တီႈမိူင်းသ႑,ဝတ်ႉထိ၊

တွၼ်ႈၼိုင်ႈ ၼ်ွးလိၵ်ႈမူ,ၼီႉၶေဝီႉလွင်ႈ ထေ,တၶေ႑,သၢမ်ထၢၼ်ႈ

1. ပုပ်ႉပထေ,တၶေ႑,- မိူဝ်ႈပီ,လူ,ဢေႈ ႁူင်ႈမေ႑ႁူမ်လူမ်း ၵၢၼ်တၢင်းလီ ၵၢၼ်တေလိီႈ ႁ်ႃတ်းသၢင်ႈ၊
2. မုင်,ထထေ,တၶေ႑,- မိူဝ်ႈတိုၵ်ႉလူ,တၢၼ်းယူ, ၵမ်,ၶၶေ် တိုၵ်ႉႁ်ႃတ်းသၢင်ႈယူ,ၶၶေ်ႉ ဢေႈ ႁူမ်လူမ်းလွမ်းတၢင်းလူ,၊ ႁူမ်လူမ်းၽူႈႁပ်ႉတ႑,ၶေ၊ ႁူမ်လူမ်းၵၢၼ်ႁဝ်းမီးသိၼ်သီ,လ ႁူမ်လူမ်းလွမ်းၶူဝ်းလူ,တၢင်းတၢၼ်ႈႁဝ်း၊
3. ၵပရထေ,တၶေ႑,- ဝ်ႃးလူ,ၵူ႑,ယဝ်ႉ ၵမ်,တွၼ်ႉၼီင်လွ်ႈသေ သမ်ႉႁူမ်လူမ်းလွမ်း ၵၢၼ် ႁဝ် လီႈလူ,ၵူ႑,ၼီၶ႑ႈၵေႃႈ။

သိုပ်,ၶီႈၸၶေ လွင်ႈၶေ႑,လွင်း‘‘ထဝ်ႈထ်ႃးပလ’’ လီႈၵဝ်ၽုၼ်ႉမုၵ်ႉ ၽုၵ်းသွ်,သၢင်,ၵၢၼ်း ထဝ်ႈပတ်ႉထေ,ၵပုတ်ႉထ႑, မိူဝ်ႈတိုၵ်ႉၵူ႑,တုင်းသွမ်းၼ်ွးဝ်ႃင်းသေ လီႈယွၼ်းသူး ပ်ႃၼ်ထဝ်ႈလွမ် လူင် ႁူင်ႈလီႈယူ,ၼ်ွးၶျေ႑လူင် ၵၢၼ်မီးထီး မီးႁိုင်,လူင် ႁိုင်,ၵွၼ်, ႁူ်ႈၽ်ႃၼ် သႅ်ႃင်ပေႃးမေႃး ၿိင်း ၿွင်းၼီၶ႑ႈၵေႃႈ။

တွၼ်ႈသွင် သမ်ႉၶီႈၶေထေႃတ်ႈထဝ်ႈၵၢလွင်းၵူၺ်းသၢမ်ၶဝ်

တီႈၼ်ွးမိူင်းလူင်ပ႑,ရၶေသီ, မီးၽူႈမၢၵ်ႈလူင်ဢေႉၼိုင်ႈ မီးလုၵ်ႈထ်ႃးလူင်ထ်ႃတ်းဢေႉ၊ ထဝ်ႈ ၵၢလွင်း‘‘ပလပီ,တိ’’ၼီႉ ပ်ႃၼ်ဢေႉလိုၼ်းသုတ်း၊ မိူဝ်ႈၵ႑,ယုၶေ႑,လွင်းထဝ်ႈ လီႈသိပ်းသွင်ၶူပ်, ၶၶေ်ႉ ၵူႈထဝ်ႈဢေ႑ူးလူး သမ်ႉမီးတၢင်းပ်ႃၼ်လူင် ၶေ႑ႉ″ယွမ်″သေ သမ်ႉၵွၵ်,လွ်ႈ ၼ်ုႈၵိၼ်ၽၵ်း ၼ်ႃဝ်းၼိူဝ်ႉပ႑ၸလႈ ထင်,လွ်ႉၶဝ်ပီႈၼွင်ႉ ၵူ႑,ႁ႑ၽၵ်းၼ်ႃဝ်းၼ်ွးၵၢတ်,၊ ၶဝ်ပီႈၼွင်ႉဢေႈ ၵွၼ်ၵၼ်ၵူ႑,ႁ႑ သိုဝ်ႉတီႈလွ်ဢေႈ ၵမ်,လီႈ ၵမ်,မီး။ ၼ်ွးလိၵ်ႈဝ႑ႈတေႉ ၵူႈၶဝ်ၼ်ုႈၵိၼ်ၼိူဝ်ႉပေႃးႁိူး ၼီၶ႑ႈယဝ်ႉ။ ပေႃးလီႈႁၼ်ၵူႈၶဝ်ႁိူးၶင်,ၶၶေ် ၶဝ်ထင်,ၵွၼ်ၵၼ် ၵူ႑,ႁ႑ပ႑၊ ၽိူဝ်,ၶဝ်ပီႈၼွင်ႉ ၵူ႑,ထိုင်ၽင်,

ၶမ်ႇယဝ်ႉ ၶဝ်ထင်ႈလွႆႇထိုးပလပီႈတိ ပွႆႇဝီႇႁွင်ႁူဝ်းၶဝ် တီႈၽင်ႈၶမ်ႇသေ ၶဝ်ပီႈၶွင်ႇထင်ႈႁူၺ်ႈ ႁၢပ်ႈ ၶွႆးတိုင်းၶမ်ႇ။ မူဝ်ႈၽွင်းမၼ်းထိုး တိုၵ်ႉပွႆႇဝီႇ ႁွင်ႁူဝ်းပီႈၵႂၢႆးမၼ်းယူႇၶၼ်ႇ သမ်ႉလီႈႁၼ် ထဝ်ႈပတ်ႉလေႇဢပုတ်ႉထႃႈတူၼ်ၶိုင်ႈ တိုၵ်ႉတေႁူၺ်ႈတုင်းသွမ်းၶွႆးဝီင်း၊ မၼ်းထိုး ၶင်ႈယူႇၸိမ်း တၢင်းသေ လီႈၵဝ်ၽုၼ်ႈမုၵ်ႉၽုၵ်းသွႆႈ တီႈသၢင်ႈၵၢၼ်းၵ်ၼ်ႈထဝ်ႈ၊ ပေႃးယဝ်ႉ သမ်ႉလီႈယွၼ်း သူး ပီၼ်ထဝ်ႈၶျႃၶမ်းၶဵဝ်ႈယဝ်ႉ။

ပေႃးဝႃႈပီႈၵႂၢႆးမၼ်းတင်းႁူၵ်းၵေႃႉ ၶိုၼ်ႈမႃးၶိူဝ်ႁွင်း သမ်ႉမႃးလီႈငိၼ်းမၼ်း ဢၽပၼ် ဢုသူဝ်ႈၶဝ်၊ ဝႃးသေၶၼ်ႇ ၶဝ်ပီႈၶွင်ႇထင်ႈလီႈၵုပ်ႈၵၼ် လွင်ႈပၼ်ႈတိတႃႈၶႆႇ ၽူႈမီးတၢင်းႁူႉ ဢလႈ ပႃႈလႃႈၶႆႇ ၽူႈမိူၵ်ႈမွႆႈ၊ ပေႃးဝႃႈၶဝ်ၵုပ်ႈလၢတ်ႈၶိုႈၶေဢၼ် လွင်ႈပၼ်ႈတိတဢလႈ လွင်ႈပႃႈ လႃႈၶယဝ်ႉ ထဝ်ႈထိုးပလ ထင်ႈလၢတ်ႈတီႈပီႈၵႂၢႆးမၼ်းဝႃႈ ''ၶျႃးတေၵမ်ႈမူဝ်းၶိုၼ်းႁူၼ်း ထွမ်း ပီႈႁဝ်းၶဝ်ယဝ်ႉ'' ၶဵဝ်ႈၵေႃႈ။

မူဝ်ႈၶဝ်ပီႈၶွင်ႇတေၽၢတ်ႈဢၼ်ၶၼ်ႇ ၶဝ်လီႈၽေႃႈႁၢၶဝ်ႈလုၵ်ႈၶိုင်ႈ ပီၼ်ထိတ်းၽၢၵ်ႈသေ ပၼ်ဢၼ်ၵေႃႉၽၢၵ်ႈၽၢၵ်ႈ ႁီတ်းတီႈမႂ်တွင်း၊ ၶေႃႈလွင်းထဝ်ႈ လီႈၽၢတ်ႈပေႃးဢမႈ ဢလႈ ပီႈၵႂၢႆႈ မၼ်းသေ လီႈၽဵဝ်ႁူၺ်ႈမူင်းသႃႈဝတ်ႉထိ တီႈႁူၼ်းၽူႈမၢၵ်ႈလူင် မိတ်ႉသရိယ၊ မၼ်းထဝ်ႈလီႈႁူၺ်ႈ လီင်ႇႁူဝ်းပၢၵ်ႈတူဝ် သမ်ႉလီင်ႇၽၢၵ်ႈၵၼ်တင်း ၽူႈမၢၵ်ႈလူင်မိတ်ႉသရိယ။ ၶဝ်လၢတ်ႈၵၼ်ဝႃႈ ပေႃး ႁူဝ်းၵိုတ်ႈလုၵ်ႈမီးသွင်ၶဝ် ပီၼ်ႁူဝ်းၽူႈမၢၵ်ႈ၊ ပေႃးမီးသၢမ်ၶဝ် ပီၼ်ႁူဝ်းၶေႃႈလွင်းထဝ်ႈ။ ၽိူဝ်ႈႁူဝ်းဢမႈ (၁၁)တူဝ်ၵိုတ်ႈမႃး မီးသွင်ၶဝ်ႁူႈတူဝ်၊ ၽိူဝ်ႈထိုင်တူဝ်ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်း ၶုၼ်ၵိူၼ်း(သိၵ်ႈၵျႃး) လီႈလုင်းမႃးၽၢၼ်ႇပၼ် ႁူႉႁူဝ်းတူဝ်လိုၼ်းသုတ်းၶၼ်ႇ မီးသၢမ်ၶဝ်သေ ထွီႈထိမ်ထဝ်ႈထိုးပလ၊ ယွၼ်ႇၶၼ်ႇ ၶွႆးလိူင်းၶဵဝ်ႈ ထင်ႈၵွၼ်ဢၼ်ႁွင်ႇဝႃႈ လိၵ်ႈၵလွင်းႁူဝ်းသၢမ်ၶဝ် ၶဵဝ်ႈယဝ်ႉ။

ႁီတ်းၶၼ်ႇသေ ၶၢဝ်ႈၸၢဝ်းထဝ်ႈထိုးႁူဝ်းသၢမ်ၶဝ် လိုဝ်းလင်ထိုင်ႁူၺ်ႈၶွႆးၶျႃၶမ်း၊ ၶုၼ်ၶျႃ ၶမ်း ၵဝ်ႁူဝ်းပၢၵ်ႈတူဝ်လီၵ်ႈမၼ်းၵေႃႈ ၵမ်ႈၽွမ်ႉ၊ ႁူဝ်းပၢၵ်ႈတူဝ်၊ ထၢင်ႇပၢၵ်ႈတူဝ်၊ မႃႇပၢၵ်ႈတူဝ်၊ ငိုၼ်းပၢၵ်ႈထွီႇ၊ ၶမ်းပၢၵ်ႈထွီႇ၊ သီင်ပၢၵ်ႈႁူၺ်ႈဢေႈ ၵမ်ႈၽွမ်ႉ၊ ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်း ၶုၼ်ၶျႃၶမ်း လီႈ ၵဝ်ဢီႈၵၢပ်ႈလိူၼ် ၵၼ်ၶုၼ်ၵိူၼ်းပၼ်ၶၼ်ႇ လီၵ်ႈၵဝ်ထင်ႈတေၽွမ်ႉယဝ်ႉ။ ၶုၼ်ၶျႃၶမ်း လၢတ်ႈတီႈမၼ်းဝႃႈ ဢိႈတူဝ်ၶဵဝ်ႉ မႃးမီးတီႈဢဝ်ထဝ်ႈ ပေႃးမီးႁူၵ်းသိပ်းပီပၢႆ ယင်းပႆႈၶၼ်သေပွၵ်ႈ၊ ပေႃးဢိႈတူဝ်ၶဵဝ်ႉ ၶၼ်သၢမ်ဢမ်း ထိတ်းဢမ်းလိုင် ၶျႃသီင်ၶျႃၶမ်း ၶျႃငိုၼ်းၽုတ်းမႃးႁၢင်းမၼ်းသေ ဢတႈတင်းဝၢၼ်ႈမူင်း၊ ႁူလ်းဢႃး တေလီႈပီၼ်တီႈလိၼ် ၵၼ်ၵမ်ႈပႆႈမီးထဝ်ႈထွမ် ၶဵဝ်ယဝ်ႉ။

မၼ်းထိုးလီႈဢိႈတူဝ်ၶၼ်ႇႁူၺ်ႈသေတ ၵမ်ႈႁူႉတေႁူႉဢိႈ ႁူၺ်ႈၶၼ်တီႈလွႆႇလီ၊ ၶုၼ်ၵိူၼ်း ထင်ႈႁုပ်ႈသႂ်လိၼ်ပၼ်မၼ်းထဝ်ႈ ထိုင်ႁူၺ်ႈထိင်ႈဢုၼ်လူင်လုၵ်ႈၶိုင်ႈ ၵမ်ႈမီးႁူၼ်းသေၵေႃႉ မၼ်း ထဝ်ႈထင်ႇ ၵဝ်ဢီႈမတ်ႉထပ်းလၵ်း ပေႃးယဝ်ႉသမ်ႉၵဝ်ၶဝ်ႈသၢၼ်ၵွႆႈဢီႈ၊ ဢီႈဢေႈထင်ႈၶၼ် သၢမ်

ၵမ်း ထီတ်းၵမ်း လိၼ်မိူင်းၶေႃႈဢိုင်ႇဢၢင်ႇသၼ်ႇဝႆ ၵ်ႁင်းတေႉၵ်ႁင်းဝႃႈ ၶႃႈငိုၼ်း ၶႃႈၶမ်း ၶႃႈသႅင် ထိမ်ႁိူၼ်းယေး တီႈယူႇတၼ်းသဝ်း ၵဝ်ထိမ်ၵူၼ်းၵႃႉၵူၼ်းၶၢႆ တၢင်းဢိၼ်တၢင်းယႅမ်ႉ ၾုတ်းၵႂၵ်ႇ မႃးၶႂႃႈလိၼ်သေ ယႅၼ်းပႅၼ်ဝၢၼ်ႈမိူင်း မၼ်းလဝ်ႈၶေႃႈ လီႈပႅၼ်လဝ်ႈၶႃႈၶမ်းၵူႈၵမ်းလႅဝ်ယဝ်ႉ။

ပေႃးပႅၼ်ၶုၼ်ယဝ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈၵဝ်ငိုၼ်းၶမ်းၶႂႃႈၶႃႈ လုၼ်ႉပၼ်ၶႃႈဝၢၼ်ႈၵူၼ်းမိူင်းၵူႈ ဝၼ်း တၢင်းႁိုင်မၼ်းလိူၼ်ၼိုင်ႈ။ ၼၢဝ်ႇငၢဝ်းမၼ်းလဝ်ႈလီႈထိုင်ၵူႈ တီႈပီႈၵၢႆႈမၼ်းလဝ်ႈႁူၵ်းၶေႃႉ ၶဝ်ၶေႃႈ လင်ႇၵႂၼ်ၵၼ်ၵႂၵ်ႇၼၢဝ်းတၢင်းမႃးလူးမၼ်းလဝ်ႈ ၼင်ႇႁိုဝ်ပေႃးတေတွင်းၵၼ်ငၢႆႈ"ၼၼ်ႉ ၶဝ်ႁူၵ်းၶေႃႉ ပႃးတင်းၽၢၵ်ႇၵ်ႁီၶဝ်ႈသေ မိူဝ်းလူးမၼ်းလဝ်ႈ၊ မၼ်းလဝ်ႈၶေႃႈ ပေႃးလီႈႁၼ်ၽၢၵ်ႇၵ်ႁီ ၶဝ်ႈၶေႃႈ တွင်းၵမ်းလႅဝ်။ မၼ်းလဝ်ႈလင်ႇၵဝ် ၽၢၵ်ႇၵ်ႁီၶဝ်ႈၶဝ်လဝ်ႈ တင်းထီတ်းၽၢၵ်ႇမႃးၷီႉ လပ်းၵၼ်သေ ၼိုၼ်းပႅၼ်ၵ်ႁီၶဝ်ႈၵၼ်ၶႅမ်ႉလႅပ်ႈ။

မၼ်းလဝ်ႈၶေႃႈ ၵိတ်းလူၶဝ်ႁူၵ်းၶေႃႉ လင်ႇၵဝ်ဢိႇတူဝ်ၼၼ်ႉ ပၼ်ပီႈၵၢႆႈမၼ်း တင်း ႁူၵ်းၶေႃႉသေ သင်ႇလၢတ်ႈဝႃႈ ပေႃးသူလဝ်ႈၼွႆႈပႅၼ်ၶုၼ်ၶႃႈၶမ်း မိူၼ်ၼင်ႇၵဝ်ၶေႃႈ ၵူႈႁၢတီႈၵၼ် သၢင်ႇထုၵ်ႇ ၵမ်ႇမီးၵူၼ်းၼၼ်ႉသေ ၵဝ်ဢိႇတူဝ်ၼီႉ မတ်ႉလပ်းလၵ်း ၵွႆႇၶဝ်ႈမၼ်း ပေႃးမၼ်း ၶၼ်လီႈထီတ်းၵမ်းၼီ ၶႃႈၶမ်းလူင်တေၾုတ်းမႃးၵမ်းလႅဝ်၊ ၶဝ်ၶေႃႈၵဝ်ဢိႇတူဝ်ၼၼ်ႉၵူႈထိုင် ၶႂႃႈႁူၺ်ႈၶႂႃႈလွႆ တီႈၵၼ်ယၢၼ်ဢိၵူၼ်းၼၼ်ႉသေ ၵဝ်ဢိႇၼၼ်ႉ မတ်ႉလပ်းလၵ်း ၵွႆႇၶဝ်ႈ၊ ပေႃးဢိၶၼ်ၶေႃႈ ပႅၼ်ၽေႃႉတၵ်ႉ ၽေႃႉတုမ် ၽေႃႉမႅပ်ႈၽေႃႉၽေႃ ၽူၼ်လူင်လူမ်းလူင်မႃး၊ ၶဝ်ၶေႃႈ ၵူဝ်ၶေႃႇငလႈ ထုပ်ႉဢိႇတူဝ်ၼၼ်ႉတီႈသေ ဢိၼ်ၼိူဝ်ႉမၼ်းပႅတ်ႈၼႆယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၵႃႈ သႅင်ဢိႇၶၼ်ၼၼ်ႉ ၵမ်ႇယႅၼ် သမ်ႉၶိုၼ်းၵူႈမေႃးၶႂႃႈပုမ်ၶဝ် ၶဝ်ၵူဝ်ၶေႃႇ ၵႂၼ်ၵၼ်ပၢႆႈၶိုၼ်ႈလွႆ ၼီႈၶဝ်ပေႃးလၼ် ၼီႈၶဝ်လိူဝ်းၼၼ်ႉ သမ်ႉၶိုၼ်းယႅၼ်းပႅၼ်ဢိ သမ်ႉၶၼ်ထိူင်ႈ ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈဝူၼ်းလူင်

ပူႇၵျွင်းၵေႃး၊ ဝၢၼ်ႈတႃႈတေႃး၊ သီႇပေႃႉ

မူႇလိၵ်ႈၼႆႉ ထဝ်ႈထရေးသၢင်ႇၸိင်ႇ ဝၢၼ်ႈတႃႈတေႃး၊ တူင်ႇဝဵင်းသီႇပေႃႉ တႅမ်ႈမူဝ်ႈပီ ၵေႃးလႃႇ(1317)ၼၼ်ႈ၊ ထဝ်ႈတႃႇၼမၼ်း ပဵၼ် (ၵၢၼ်ႇထႅၵ်ႈ) လုင်းၶုၼ်သၢင်ႇ+ပႃးၶၢဝ်းၵျွင်း ၼႆယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၼိုင်ႈ

တီႈမိူင်းလူင်ၸေႉတုၵ်ႉတြႃႇ မီးၶုၼ်ႁေႃၶမ်း ‘‘မင်းသီႇႁႃသိူဝ်ရူမ်ႇၽႄလႄႈ ၶၢဝ်းမိူင်းလူင် ‘‘သုဝၼ်ႇၵေႃင်ႇမႃႇ’’၊ မီးလုၵ်ႈထီးသၢမ်ထဝ်ႈ ၵေႃႉယႂ်ႇ သုဝၼ်ႇၼလေၵျႃႇ၊ ၵေႃႉၵၢင် ရမ်ႇမထႃႇ၊ ၵေႃႉပီႈ ၵၼ်ႇထၵုင်ႇမႃႇ။

တွၼ်ႈသွင်

ၼႂ်းလူရ်ႈၽုင်ဝူၼ်းလူင် ၵၼ်ယူႇတီႈတိၼ်လွႆသဝ်မိူင်း တင်းသိင်ႈမီးပဵတ်ႇမိုၼ်ႇ ၵဝ်ႈၵိင် ၵဝ်ႈပၢၵ်ႇ၊ ႁူဝ်ၶေႈဝူၼ်းလူင် ထင်ႇၵွၼ်ၵဝ် လုၵ်ႈၶွင်ႉတပေးမၼ်းလူင်းမႃး တေၵၢင်ႈမႃးဝီႈ ႁုၼ်ႇႁၢင်ႈသၢင်းထူးၵွင်းမူး၊ ၶဝ်ႈမႃးႁွတ်ႈထိုင် ၶွႆးလိၼ်လိၼ် မိူင်းၵျႃႇလၵျူဝ်ႇ၊ ၶဝ်ထင်ႇမႃး ႁၼ်တူၼ်ႈမၢၵ်ႇမွၼ်းလူင် ၵိမ်းၽင်ႇၼမ်ႉသေ ၵွၼ်ၵၼ်ၵိပ်းၵိၼ် မၢၵ်ႇမွၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ မၢၵ်ႇမွၼ်းႁူရ်ႇၼိုင်ႈသမ်ႉလုတ်ႈတူၵ်းသူပ်း တူဝ်ႁူဝ်ၶေႈၶဝ်ၼၼ်ႉသေ လီၵႃႇလွမ်းၼမ်ႉ၊ ဝူဝ်းလိူဝ်း ၼၼ်ႉၵေႃႈ ၵွၼ်ၵၼ်ထိုင်ၵႃႇ တၢင်းႁၢင်ဝဵင်းလူင်ရျႇလၵျူဝ်ႇ၊ ၶုၼ်ႁေႃၶမ်းၵေႃႈ ၵၼ်ႁူႉဝႃႈ မၼ်း ပဵၼ်ဝူဝ်းထွတ်ႈဝူဝ်းမျတ်ႈၼႄလႄႈ ထင်ႇပူင်ၵႃမ်းဝႃႈ ၽွႆတေၵမ်ႇလီႈၵိတ်ႈႁႃႉ တီႈၶဝ်ၼႆယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈသၢမ်

လၢတ်ႈလွင်ႈၶၢဝ်းၵူၼ်းၽၢၼ် ‘‘ၶေႇမႃႇဝတီႇ’’ ၵႃႈႁႃၶေႈႁႃၽိုၼ်းႁိူဝ်ႉၶေႃ၊ လူင်းၵႃႈၵၢပ်ႇ ၼမ်ႉ လီႈႁၼ်မိၼ်ႈမၢၵ်ႇမွၼ်း ၵၼ်လုတ်ႈတူၵ်းသူပ်းဝူဝ်းလူင်ၼၼ်ႉသေ မၼ်းၶၢဝ်းၵေႃႈ ၵဝ် ၵိၼ်၊ ပေႃးၵိၼ်ယဝ်ႉ သမ်ႉပေးၼိတ်းသၢၼ်ႈၵႃႈတင်းတူဝ်သေ ထပ်းတွင်ႉမႃး ၵႃႈၼၼ်ႈၵမ်းလိဝ်၊ ႁိုင်မႃးသိပ်းလိူၼ် ထင်ႇႁူတ်ႉမႃးၽူႈယိင်းၵွၼ်ႇ တၢင်ႇပၼ်ထိုဝ်ႈဝႃႈ ‘‘ၶၢဝ်းၶေႃၼ်ႇထရီႇ’’၊ ၽိူဝ်ႉမၼ်းၶၢဝ်းယႂ်ႇမႃး ၼမ်ႈမၼ်း ထင်ႇလၢတ်ႈၼႄ လွင်ႈၵၼ်မၼ်း ၵိပ်းၵိၼ်မၢၵ်ႇမွၼ်း လီႈ ထပ်းတွင်ႉသေၼႄလႄႈ ဝႃႈ ‘‘ၵူးမွႆး ၵမ်ႉလွႆႈၵူၼ်း၊ ပဵၼ်ဝူဝ်း’’ၼႆယဝ်ႉ။ ပေးမၼ်းၶၢဝ်းယႂ်ႇမႃး

တၢၼ်ႇ" လင်ႇငႃႇလွမ်းၶိုၼ်ႈပေႃးဝူၺ်းသေ တေႃႇပေႃးလိုၼ်ႈလၢႆး ပေႃးဝူၺ်းမၼ်းၸၢင်းယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈသီႇ

ၶိုၼ်ႈၼၼ်ႉလူၺ်ႈ လဝ်ႈလၢႆးရမ်ႇမထႃႇ ၽၼ်ႈၶၼ်လိုၼ်ႈၸၢင်းၶႂၢသဝ်ႇလိဝ်၊ ပုၼ်ႇၶႅးၶဝ်တႃႇၵ်ႈ တူၺ်းဝႃႈ တေၶ်မ်ႉလိပ်ႈယူႇၸိၼလႆႈ မၼ်းလဝ်ႈၵေႃႈ လိုၼ်ႈယွၼ်းၵၢၼ်ႉပေႃးၼမႈသေ ၵွၼ်ၵဝ် လဝ်ႈၶွင်ႉၵၼ်ႇထၵုင်ႇမျႇ ၵွၵ်ႇၶၢဝ်းတၢင်း လင်ႇငႃႇၶၼ်ငၢင်ၶမ်း၊ ၶဝ်သွင်လဝ်ႈၵေႃႈ လိုၼ်ႈလမ်း တိလွပ်းငၢင်ၶမ်း မႃႉၶႃသွင်လဝ်ႈ ၵိုင်းတိၵ်ႇတၢႆသေ ၶႃၵေႃႈလိုၼ်ႈငႃႇယူႇ တီႈရသေးၵျႈလဝ်ႈ။

တွၼ်ႈၵျႈ

ၶိုၼ်ႈလူၺ်ႈ လဝ်ႈၶႅၢၶမ်းမိူင်းၽၢင်ၽိူၵ်ႇ မီးလုၵ်ႈယိင်းသၢဝ်ၵေႃႉၼိုင်ႈ လိုဝ်ႈၶွင်ႉဝႃႈ ''ၸၢင်း မွၵ်ႇမူဝ်ၶမ်း''၊ ပၢၵ်ႇလဝ်ႈလွင်ႈ ငူႈတီႈငူႈလိၼ် ၵွၼ်ၵၼ်မႃးယွၼ်းၸၢင်း ၵမ်ႇလၢင်းပၼ်မိူင်းလႆႇ ၼလႈ လင်ႇဝႃႈ လဝ်ႈလႆႇတွပ်ႇၼၵႈလိတ်ႈလိုၼ်ႈ ငၢမ်းလိတ်းၶႄႈၵေႃႈ တေၵၢပ်ႈပၼ်လဝ်ႈမိူင်းၸၼ်ႉ၊ (ငၢမ်းလိတ်းၶႄႈ ယ ယႃ ယိ ယီ ယု ယူ ယေ)။

သမ်ႉၸိုၼ်းၶိုၼ်ႈလူၺ်ႈ လဝ်ႈရမ်ႇမထႃႇ ၼလႈ ၵၼ်ႇထၵုင်ႇမျႇ၊ ဝၢႆးသေလိုၼ်ႈယူႇတီႈ ရသေး ၵျႈလဝ်ႈ သွၼ်ၵဝ်ၵႃႇထႃႇမၢၼ်ႇတၢၼ်ႇ တၢင်းႁူႉတၢင်းမေႃယဝ်ႉသေ သမ်ႉယွၼ်းၵၢၼ်ႉ လဝ်ႈ ရသေးသေ တေၵၢင်ႈပွၵ်ႈၸိုၼ်း ဝၢၼ်ႈၵဝ်ႇမိူင်းလင်၊ လဝ်ႈရသေး လင်ႇပဝ်ႇၶွၼ်ႉတဝ်ႉ ၵဝ် ပိၼ်ၼိူင်ႈၶီႇ၊ ၶႃသွင်လဝ်ႈ ၶီႇၸိူဝ်ၶွၼ်ႉတဝ်ႉၸၼ်ႉသေ မႃးထိုင်မိူင်းၽၢင်ၽိူၵ်ႇ ၶၼ်ၵူၼ်းလုမ်ႈ" လၢႆး"ၸမ်ၸႄႇၼလႈ လင်ႇလူင်းသေထၢမ်တူၺ်း၊ ပေႃးလိုၼ်ႈႁူႉလွင်ႈတၢင်း ၸင်ႇၸၼ်ယဝ်ႉၵေႃႈ လဝ်ႈရမ်ႇမထႃႇ လင်ႇၵေႈတွပ်ႇ ငၢမ်းထၢမ်လိူဝ်းၸၼ်ႉသေ လိုၼ်ႈပိၼ်လုၵ်ႈၶူၺ် လဝ်ႈၶႅၢၶမ်းမိူင်း ၽၢင်ၽိူၵ်ႇယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈႁူၵ်း

ၶိုၼ်ႈၼၼ်ႉလူၺ်ႈ လွင်ႈ''လဝ်ႈသုဝုၼ်ႇၸလေဂျူႇ'' ဝုင်တၢင်းၼွႆးပႃႇထိုၼ်ႇသေ ငႃႇထုပ်းလၢႆး ''ၸၢင်းၸၵေႃၶ်ႇလရီႇ''၊ တၵ်ႉလီတၵ်ႉလႃႉသေယဝ်ႉ ၸၢင်းလင်ႇထၢမ် လွင်ႈၵၼ်ၼွႆႈႁူႉၼွႆႈၶၼ် 'မီးၶွင်လူင်သၢမ်သိပ်းလုၵ်ႈ တၢင်းငၢင်ႈမီးသၢမ်သိပ်းဝႃး မီးပႃလူင်သိပ်းတူဝ် ပိၼ်''ပႃၸိူးၶမ်း'' ၼွႆးပႃၶမ်းသိပ်းတူဝ်ၸၼ်ႉ တူဝ်ၼိုင်ႈ ဂတ်ႉၶ်ၼ်ၸႄႇၸိယဝ်ႉ။

လဝ်ႈသုဝုၼ်ႇၸလေဂျူႇ လင်ႇတွပ်ႇဝႃႈ-

1။ ၶွင်လူင်သၢမ်သိပ်း ပႃႇရမီႇသၢမ်သိပ်း
2။ ပႃလူင်သိပ်းတူဝ် ပႃႇရမီႇသိပ်းပႃး
3။ တူဝ်ဂတ်ႉၶ်ၼ်ႇ ၶၼ်ႇတီႇပႃႇရမီႇ

ဝၢႆးသေတွပ်ႇပၼ်ၶင်ႇၶၼ် ၶေႃင်းၵေႃႈငိၼ်းႁၢၼ်ႉလႆႈသေ ၶဝ်တင်းသွင်ၵေႃႈ လီႈပိၼ်ႇ သတ်ႉလႄႈၵၼ်ၵႂႃႇ၊ ပူဝ်းလူင်ၵူႈၶေႃင်းၶၼ်ႉၵေႃႈ သမ်ႉၼွႆႈတွင်ႈထၢမ် ပျႃႉသၶႄႇၶင်ႇၵဝ်ႇ၊

1. မိႉႁူင်းလူင်တူၼ်ႈၶိုင်ႈ (လွီလူင်သဝ်မိူင်း)
2. ႁၢၵ်ႈမၼ်းပၵ်းၶဝ်ႈလိၼ်ၵႂႃႇသီႇကၼ် (ၵုၼ်သီႇၵုၼ်)
3. ယွတ်ႈမၼ်းသမ်ႉ မီးႁူၵ်းကၼ် (မိူင်းၽီႁူၵ်းၶူင်း)
4. တႄမၼ်းၵွၵ်ႇၽႆႇသွင်လုၵ်ႈ (လိူၼ် ဝၼ်း)
5. မၢၵ်ႇမၼ်းၶမ်ၶႄႇ ၵိင်ႇမၼ်းပေႃးၼွႆႈၵၢၼ်ႉ (လၢဝ် တိမ်တွင်ႉၽႄႉ)
6. ၶူၵ်ႉတူဝ်ၶိုင်ႈ ႁူဝ်မၼ်းမီးသၢမ်လုၵ်ႈ တိၼ်ၵွၵ်ႇသၢမ်ၶွၼ် ပိၵ်ႇမီးသၢဝ်းသီႇ (ႁၢၼ်း သင်ႇၶႄႇလဝ်ႈ)။

ၵေႃႉပိၼ်ပီႈၵႃႈလူင် သုဝၼ်ႇၶလေၵျူႇ မႃးလီႈၶၢင်းၶၵီၼ်ႇလၢႆႇသေ လဝ်ႈရမ်ႇမထႄႇ လီႈ ၶၢင်းမွၵ်ႇမူဝ်ၶမ်း၊ ၶဝ်ၵွၼ်ၵၼ်ၶိုၼ်းမိူဝ်းၵၼ်ႇတေႃး လဝ်ႈၵူႈလဝ်ႈငမႈ တီႈမိူင်းလေႇတုၵ်ႉတြႄႇ ယူႇလွမ်းၵၼ်ၵႂႃႇ မုၼ်ႈ "သိူဝ်း" ၶဝ်ယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းႁွင်းမူးၵျႅၵ်ႉထီးယူဝ်း

ၸဝ်ႈၸၢင်းၵေႃးဝိတ ႁွင်းဝၢၼ်ႈႁူမ်ႈ ၵိူင်ႇၶႄးမၢၵ်ႇၶေႃ၊ သီႇပေႃႉ

လိၵ်ႈမူႇၼႆႉ ၵေႃႉတႅမ်ႈမၼ်း ပဵၼ် "လုင်းႁွင်းထဝ်ႈ" ယူႇဝၢၼ်ႈသုမ်ႇသၢႆႇ၊ ၸဝ်ႈတၢႇၼႄ "ပဵၼ်ၶိင်းႁွင်းမူဝ်း ၶဝ်ပူႇၵွၵ်ႇ"၊ တင်းသိူင်ႈမီးႁူၵ်းတွၼ်ႈ။

တွၼ်ႈၼိုင်ႈ။ ။လၢတ်ႈၶေဝႃႈ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ မီးၶုၼ်ၵျေႃၶမ်းလူင် "တိသ်သထမ်ႇမရျႃႇ" ငလႈ ၶဝ်ႈၽိုၼ်းလူင် "သီႇရိၵပ်ပျႃႇ" ၵုပ်ႉပိူင်ႇမိူင်းလူင်သုပိင်ႇၼၼ်၊ ၶဝ်မီးလုၵ်ႈထၢႆးသွင်ၵေႃႉ ပေႃးၵႃႇယု ယွႆႇမႃးတၢၼ်ႇ" ယဝ်ႉ လီႈၵူႇၵ်ႉတဵၵ်းရသေးရႃၼ်းသေ ၵေႃႉၼိုင်ႈလီႈလိုဝ်ႈ 'တိၵ်ႉသ'၊ ၵေႃႉသွင်ႉလီႈ လိုဝ်ႈ "သီႇႁၶႄႇထ" ၼႆတီႈၶႃႈၵေႃး။

တွၼ်ႈသွင်။ ။ၶဝ်သွင်ၸဝ်ႈပီႈၼွင်ႉ လီႈၵူႇၵျင်ႉၵမ်ႁြူးတီႈ လွႆၵိၵ်ႉလၵုၵ်ႈ၊ ဝႆးသေၼၼ်ႉ သမ်ႉလီႈငၽၵၼ်ယူႇၵေႃႉတီႈတီႈ၊ ၵေႃႉၼိုင်ႈၵ်တ်းႁွင်းသၢင်ႇၶမ်း ယူႇတီႈလွႆၵိၵ်ႉလၵုၵ်ႈ ၵေႃႉသွင်ႉ ၵ်တ်းႁွင်းသေ ယူႇတီႈလွႆပၼ်ႇတဝ၊ တီႈၼိူဝ်လွႆၵိၵ်ႉလၵုၵ်ႈၼၼ်ႉ သမ်ႉမီးလေႃႇၵျိႇဝိၵ်ႉလႃႇၸဝ်ႈ ၼိုင်ႈ မၼ်းငလႇႁယႃးယႃသေ ၵူႇထူပ်းရႃးၶဝ်းၶေးငလႈ လီႈမီးလွႆမၵ်ႉတႃႇတီႈၵၼ်၊ ဝႆး သေလီႈယူႇႁူမ်ႈႁူမ်းလွမ်းၵၼ်ယဝ်ႉ ၶဝ်းၶေး ၸင်ႇသမ်ႉလီႈၵိုတ်ႇၵွၵ်ႇမႃး ၶိႇၶေးသွင်လုၵ်ႈ။

တွၼ်ႈသၢမ်။ ။ၸဝ်ႈတိၵ်ႉသ လူင်းမႃးႁမၢၵ်ႇမိႉ သမ်ႉလီႈမႃးႁၶၼ်ၶိႇသွင်လုၵ်ႈၼၼ်ႉသေ ၵိပ်း ၵဝ်မိူဝ်းလုမ်းလႃး ၼႆယဝ်ႉ။ ဝႆးသေၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈသီႇႁၶႄႇထ သမ်ႉလီႈၵူႇငလႇ တီႈၸဝ်ႈတိၵ်ႉ သသေ ၸဝ်ႈတိၵ်ႉသၵေႃး ၸင်ႇၵဝ်ၶိႇၶေးၼၼ်ႉ ပၼ်ၸဝ်ႈသီႇႁၶႄႇထ မိူဝ်းလုမ်းလႃးဝိႉ လုၵ်ႈၼိုင်ႈ၊ ႁိုင်မႃးတၢၼ်ႇ" ၶိႇသွင်လုၵ်ႈၼၼ်ႉၵေႃႈ တိူၵ်ႇရႃးယၢမ်းလဵဝ်ၵၼ်သေ ပဵၼ်ၵူၼ်းထီး ၵွၼ်ႇ ၵွၵ်ႇမႃးၼွင်ႉၶိႇ၊ တႃႇတေလဵင်ႉ လုၵ်ႈၵွၼ်ႇလဵင်သွင်ၵေႃႉၼၼ်ႉ ၶဝ်သွင်ၸဝ်ႈ ၸင်ႇတိၵ်ႉ ထၢၼ်ႇ ႁွႆႈၼမ်ႉၼူမ်းၵွၵ်ႇမႃး တီႈပၢႆမိုဝ်းၼႆယဝ်ႉ၊ ၼမ်ႉၼူမ်းၵေႃႈ ၵွၵ်ႇမႃးတေႉငလႈ ၶဝ်သွင် ၸဝ်ႈ ၸင်ႇလီႈသိုပ်ႇၵိပ်းလဵင်ႉ လုၵ်ႈၵွၼ်ႇၼၼ်ႉ ၵူႇတေႃႇပေႃးယွႆႇ။

တွၼ်ႈႁၢၼ်သီႇ။ ။ၶဝ်သွင်ၸဝ်ႈ ၸင်ႇတၢင်ႇပၼ်လိုဝ်ႈထၢႆးၵွၼ်ႇသွင်ႇၵေႃႉ "ၶေႃႇၵဝိၵ်ႉလႃႇ ၼိုင်ႈ" "ၶေႃႇၵဝိၵ်ႉလႃႇသွင်" ၼႆယဝ်ႉ၊ ယူႇႁိုင်မႃးတၢၼ်ႇ" ၵေႃႉၶေႃႇၵဝိၵ်ႉလႃႇသွင်ၼၼ်ႉ ၸပ်း တၢင်းပဵၼ်သေ လီႈတၢႆၵူႇ၊ သမ်ႉမိူဝ်းၵိုတ်ႇပဵၼ်လုၵ်ႈသထေးသွင်ပူႇၵွၵ်ႇ ၼွႆႉမိူင်းမိတ်ႉထိလႃႇ၊ ထိုင်ၶင်ႇပွၵ်ႈၼိုင်ႈ သထေးသွင်ပူႇၵွၵ်ႇ လီႈပၢင်းပြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈ ယေႃးၶိင်းႁပ်ႉသွမ်းတီႈႁိူၼ်း၊

ၽြႄးပိၼ်ႇလဝ်ႈလီႈၶႃႈၶေ လွင်ႈသဵင်ႈလႄႈသီႇပႃး။ ဝၢႆးမႃးလုၵ်ႈလိူဝ်းၵႂၼ်ႇၶဝ် လီႈယွၼ်းၵၢၼ်ၸၢင်ႉ ႁူႉၵွတ်းလဝ်ႈသၢင်ႇသႃႇမၶေႇ လီႈလိူဝ်ႈ'လဝ်ႈၵုမ်ႇပတိ'၊ ၽိူဝ်ႇထိုင်ၵႃႇယုတ်ႉမ်သၢဝ်း သမ်ႉလီႈ ၶိုၼ်ႈပိၼ်ႇၽေဝရူၢၼ်းသေ သိုပ်ႇၵျၢင်ႉၵမ်ႉတြႃးႁူႉၼႆယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈႁႃႈ။ ။သမ်ႉၶိုၼ်းသိုပ်ႇလွင်ႈ ဝဵင်းလူင်သုပိင်ႇၼၼ်ႉ ''ၶုၼ်ၶေႃၶမ်းတိၵ်ႉသထမ်ႇမ ရျႇလႄႈ'' လီႈလပ်းၶျေးၵႃႇတၢင်းပိၼ်ႇသေ ၶွၼ်းပေႃးႁူႉ၊ ယွၼ်ႉၵမ်ႇမီးလဝ်ႈၶေႃၶမ်းယဝ်ႉၼလႈ ၽွင်းမိူင်းၶဝ် လၢင်ႇမႃးပၢင်းလဝ်ႈရသေးတိၵ်ႉသ ၼလႈ သီႇႁၶေႃႇထ ႁူႉမိူဝ်းၶင်ႈမိူင်း သေလဝ်ႈ" ၼႆယဝ်ႉ၊ ၶျသွင်လဝ်ႈ လၢင်ႇတိူင်ႇပၢင်ႇၵၼ် ႁူႉလီႈၶေႃႇၵဝိၵ်ႉလႄႈၼိုင်ႈၼၼ်ႉ မိူဝ်းၵွတ်းလဝ်ႈၶေႃ ၶမ်း၊ ၵွတ်းၼၼ်ႉသေ ၶျသွင်လဝ်ႈလၢင်ႇၶိုၼ်း တၢင်ႇပၼ်လိူဝ်ႈမွႆႇဝႃႈ ''လဝ်ႈၶေႃၶမ်း တိၵ်ႉသ ၶေႃႇၵဝိၵ်ႉလႄႈ''သေ ႁူႉမိူဝ်းလၢမ်ႇဝၢၼ်ႈ ၵိၼ်မိူင်းသုပိင်ႇၼယဝ်ႉ။ ၵိုင်မႃးတၢၼ်ႇ" လဝ်ႈရသေး လူင်သွင်လဝ်ႈ ႁူမ်ႈၶဝ်ႈၶုၼ်ၶေႃၶမ်း တိၵ်ႉသၶေႃႇၵဝိၵ်ႉလႄႈ ၼလႈ တင်းမူးမၢတ်ႈ ၽွင်းမိူင်းၶဝ် လၢင်ႇတိူင်ႇပၢင်ႇၵၼ် ၼတႇဝဵင်းမွႆႇ၊ ၶဝ်ၵွၼ်ၵၼ် လိူၵ်ႈႁူတီႈ ၵၼ်ၶမ်ႉလိၼ်ၵိၼ်ၽေႃၶမ်ႉလိၵ်ႈ ပၢင်ႇပိင်းသေႇၶျူႇယဝ်ႉၼလႈ လၢင်ႇတေႇဝဵင်းမွႆႇ သႂ်ႇလိူဝ်ႈဝႃႈ ''သုဝုၼ်ႇၼၽေႃင်မိ'' ၼႆယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ႁူၵ်း။ ။ၶိုၼ်ႈလူၺ်ႈ လဝ်ႈၵုမ်ႇပတိ၊ ဝၢႆးသေမၼ်းလဝ်ႈ လီႈသၢၼ်ႇလီႈရၢၼ်ႇယဝ်ႉ လၢင်ႇယေးၶိင်းမႃးလႂ်း လဝ်ႈရသေးလူင်တိၵ်ႉသ ၼလႈ သီႇႁၶေႃႇထသေ လီႈၶေႃးတြႃးပၼ်၊ ဝၢႆးသေၼၼ်ႉ လဝ်ႈၵုမ်ႇပတိ လၢင်ႇဝီႈလဝ်ႈပၢင်းၽြႄးပိၼ်ႇလဝ်ႈ ႁူႉယေးၶိင်းႁူႉၶေႃးတြႃးပၼ် ရသေးလူင်သွင်လဝ်ႈ ၼလႈ တင်းၵူၼ်းဝၢၼ်ႈၵူၼ်းမိူင်း မိူင်းသုဝုၼ်ႇၼၽေႃင်ႇမိ၊ ၽြႄးပိၼ်ႇလဝ်ႈ ၵေႃႈ ႁပ်ႉၵဝ်ၵၢမ်းပၢင်းလဝ်ႈၵုမ်ႇပတိသေ လၢင်ႇၵွၼ်ၵဝ်ရူၢၼ်းတႃႇ(500)တူၼ်သေ ယေး ၶိင်းမႃး မိူင်းသုဝုၼ်ၼၽေႃင်ႇမိ မိူဝ်းပီမႃႇသၵ်ႉၵရိတ်ႈ(105) ၼၼ်ႉၵေႃႈ။

ပေႃးဝႃႈႁပ်ႉၵဝ် ၵႃႇရတႃႇၼယဝ်ႉတူဝ်ႈလီၢမ်း ၽြႄးပိၼ်ႇလဝ်ႈ လၢင်ႇၶေႃးတြႃးပၼ် ၶုၼ်ၶေႃၶမ်း ၼလႈ တင်းၵူၼ်းဝၢၼ်ႈၵူၼ်းမိူင်း၊ ၽိူဝ်ႇၽြႄးပိၼ်ႇလဝ်ႈ လမ်တေၶိုၼ်းယေးၶိင်းမိူဝ်း ၼၼ်ႉ လဝ်ႈရသေးလူင်သွင်လဝ်ႈ လၢင်ႇယွၼ်းၶူဝ်းတွၼ်ႈ ႁူႉပိၼ်ႇတီႈၶေႃႇထ ပိုင်ႈၵိင်ၼၼလႈ ၽြႄးပိၼ်ႇလဝ်ႈ လၢင်ႇလၼ်ၵဝ်သိၼ်ႈၶူၼ်ႁူပ်ႉမၼ်းလဝ်ႈ ပၼ်ရသေးသွင်လဝ်ႈၼၼ်ႉ ဝႃႈၼ ယဝ်ႉ။ ၶျသွင်လဝ်ႈ လီႈဝီႉၶူၼ်ႁူပ်ႉၽြႄးပိၼ်ႇလဝ်ႈ ၵေႃႉသွင်သိၼ်ႈ၊ ၵၼ်လဝ်ႈသီႇႁၶေႃႇထ ၵဝ် မိူဝ်းၼတႇႁွင်းမူးဝီႉ တီႈလွိၵိၵ်ႉလၵုၵ်ႈၼၼ်ႉသိၼ်ႈၼိုင်ႈ၊ ထိင်ႈသိၼ်ႈၼိုင်ႈ မိူဝ်းၼတႇႁွင်းမူးဝီႉ တီႈလွိပၼ်ႇတဝၼယဝ်ႉ။

လဝ်ႈတိၵ်ႉသ သမ်ႉၵဝ်သႂ်ႇဝီႉ ၼွႆးလွၵ်ႈႁူပ်ႉမၼ်းလဝ်ႈ ဝီႈၶမ်ႈဝီႈၶွႆႇ၊ ၶုၼ်ၽီသိၵ်ႉၵျူး လၢင်ႇႁူႉဝႃႈ လဝ်ႈတိၵ်ႉသၼီ ၵႃႇယုယ်ႇၶေႃႇယဝ်ႉၼၼလႈ မၼ်းလၢင်ႇမိူဝ်းလူး လဝ်ႈသီႇႁၶေႃႇထ

သေ ၵၢၼ်ၵၼ်မေးတိုၵ်းသူၼ်း ၸဝ်ႈတိၵ်ႉသ ၶႅ်ႈၵဝ်သိၼ်ႈၶူၼ်ႁူဝ် ထၢတ်ႈတေႃႇပြႃးပၢၼ်ၸဝ်ႈ ၶၶၼ်ႉ ထႃႇပၶႄႇဝီႉ ၶၸွႆးၵွင်းမူးၶၸီယဝ်ႉ၊ ၸဝ်ႈတိၵ်ႉသၢေႈ ၸင်ႇလႅ်ႉၶုၼ်သိၵ်ျူး လိူၵ်ႈၶျမၢၵ်ႇ ၵိၼ်လူင် ၵၢၼ်မီးၶၢင်ႈၽေၢင် မိူၼ်ၵွၵ်ႈႁူဝ်ၶၶၼ်ႉမႄး၊ ၶုၼ်သိၵ်ျူးၢေႈ လီႈၵူႇၶျမႄးသေ ၶဝ်ၸင်ႇ ၵၢၼ်ၵၼ်ၼေတႇၵွင်းမူးထႃႇပၶႄႇ သိၼ်ႈၶူၼ်ႁူဝ်ပြႃးပၢၼ်ၸဝ်ႈ ၶၸိူဝ်မၢၵ်ႇၵိၼ်လူင်ၶၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

- ပီၼေတႇၵွင်းမူး (118) ၶၢဝ်းၵတ်း
- မၢၵ်ႇၵိၼ်လူၸ ၵၢၼ်ၼေတႇၵွင်းမူးၶၸိူဝ်မၶၼ်းၶၶၼ်ႉ တၢင်းသုင်(18)သွၵ်ႇ၊ တၢင်းယႂ်ႇ(52) သွၵ်ႇ ပႅ(5)ၶဵဝ်ႉ၊ မၢၵ်ႇၵိၼ်လူင် ၵၢၼ်ၶၢမ်ႇတွႆးမၢၵ်ႇၵိၼ် ၶၢင်ႈၵွၵ်ႈႁူဝ်ၶၶၼ်ႉ တၢင်းသုင် (81)သွၵ်ႇ၊ တၢင်းယႂ်ႇ(55)သွၵ်ႇ ပႅ(1)မိူၵ်ႈ။ လီႈလီပ်ႈၵိၼ်းႁူႉမႄး မီးၶငေ်ႇၶၸီၶႃႈၵေႃး။

ၸဝ်ႈၶုၼ်ၶွင် ပၢင်းပိတၵၢတ်ႈ

လုင်းၵုင်ႇမျႃႇရ၊ ဝၢၼ်ႈၵုင်းလႅင်ႇ၊ ၵူင်ႇသိၼ်ၵိၼ်ႉ၊ သီႇပေႃႉ

တွၼ်ႈၼိုင်ႈ

မီးပွၵ်ႈၼိုင်ႈ မိူဝ်ႈမုၼ်ၶမ်းၽြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈ တိုၵ်ႉတေႃးသဝ်း ၸွႆးၵျွင်းလူင်ဝေႇလုဝၼ်ႇ ၶဝ်ႈ တၵႃႇလမ်ၵိလိမ်ႇၽီလိမ်ႇသၢင် ၵွၼ်ႇၵၼ်ႇႁုပ်ႉထွမ်ႇၵၢဝ် ထမ်းတြႃးၽြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈမီးယူႇ ၵူႈၶၢဝ်း၊ လိူဝ်သေၶဝ်ႈ ၽြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈယင်းမိူဝ်းၵႂႃး တြႃးဢၽိထမ်ႇမျႃႇလိတ်ႈၵျၢမ်း တီႈမိူင်းၽီ သေ ၶျွတ်ႈမေႃႇလဝ်ႈ၊ ၶဝ်သမ်ႉၵွၼ်ႇၵၼ်ႇယွင်ႈၵၢမ်း ၶမ်ႉၵတ်ႉၶၢၼ်ႇပိၼ်ႇလႃႇတၢင်းႁူႉၽြႃး ပဵၼ်ၸဝ်ႈ။

ၽြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈၵေႃႈ လင်ႇယေးၶိင်းၵွၵ်ႈၶၼ်ႇထၵုတိသေ မႃးလူးပရိၵ်ႈသၢတ်ႈ၊ ပရိၵ်ႈ သၢတ်ႈလိူဝ်းၶဝ်ႈဝူၼ်ႉဝႃႈ ပေႃးၽြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈၵဝ်းၵမ်ႇမီးယဝ်ႉ ၵဝ်ႇၶီပ်ႉပၢၼ်ႇၵႂႃႇယဝ်ႉၶဝ်ႈ သမ်ႉတေလီးပိုင်ႈၵိင်လဝ်ႈပႃးလႆႈ ၸဝ်ႈတုၼ်လႆႈသမ်ႉတေပၼ်ၽူႈတၢင်တူဝ်ၽြႃးပဵၼ် ၸဝ်ႈၸိ ယဝ်ႉ၊ ၽြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈ ႁူႉတၢင်းဝူၼ်ႉၶဝ်ၼၼ်ႈ လင်ႇပုင်ဝႃႈ “ၵၼ်တေတၢင်တူဝ်ၵဝ်ၸဝ်ႈၸိ ပၼ်ထမ်ႇမပိတၵၢတ်ႈသၢမ်ၵွင်ၶဝ်ႈၵိုဝ်ႈ” ၸိသေ သိုပ်ႇလၢတ်ႈၼၶဝႃႈ ၽူႈလႆႈၽွႆးသေမဝ်ဝႃႈ ပေႃးၵိတ်ႈလွမ်းတြႃး လၢတ်ႈလွမ်းတြႃး ဝူၼ်ႉလွမ်းတြႃးယူႇတႃႇသေႇလိုင် မၼ်းတေပၼ်ၽူႈႁၼ် ၽြႃးတႃႇသေႇ၊ ၽြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈၵေႃႈတေမီးၸွႆးလွႆးယူႇ၊ ၶင်ႇႁိုဝ်ၶေႃးထမ်းတြႃးတေ ၵမ်ႇၵၢၼ်ႇႁႃႇ ၶဝ်ႈ သင်ႇၶႃႇလဝ်းပၼ်ၽူႈၵုမ်းထိင်းမၼ်းၸိယဝ်ႉ။

ပေႃးယဝ်ႉသမ်ႉၶိုၼ်းသိုပ်ႇၶႃႈၶေလွင်ႈသင်ႇၵႃႇယၼႃႇတၢင်ႇ

ၼတႃႇၵဝ်ႇ ပထမသင်ႇၵႃႇယၼႃႇ၊ တုတိယသင်ႇၵႃႇယၼႃႇ၊ တတိယသင်ႇၵႃႇယၼႃႇတေႃႇ ထိုင် လတုတ်ႉထသင်ႇၵႃႇယၼႃႇ ၵၼ်ၵိတ်ႈတီႈမိူင်းသိင်ႇၶူဝ်ႇ(သီႇႁူဝ်ႇ) ပၢၼ်ၶုၼ်ၶျေႃၶမ်း ဝတ်ႉတၵႃႇမၼီ၊ လိူဝ်ၶဝ်ႈ သမ်ႉသိုပ်ႇၶိုၼ်းလွင်ႈ လဝ်ႈမႃႇပုတ်ႉထၶေႃးသ လုၵ်ႉၵိၼ်ႇတိယ သေ မႃးတမ်ႈလိၵ်ႈ တီႈမိူင်းသီႇႁူဝ်ႇၸိယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈသွင်

ၶိုၼ်းလူၺ်ႈဝဵင်းလူင် ဝိတေႇႁၢတ်ႈ(ဝဵင်းသၢင်းထွႆး) (မိူင်းၽေႇတင်းၽေႇတေႃႇ) မီးၶုၼ် ၶျေႃၶမ်းလူင် မၵႃႇရူႇလႃႇသီႇရိၵျေႃႇၶွင်ႇၼလႈၶၢင်းမိူင်းလူင် သမ်ႇမုၵ်ႉတလႃႇ ပၽေဝတီႇ၊ မီးၶိုၼ်း

ၶိုင်ႈ ၶေႃင်းမိူင်းလူင် ၽၼ်ၵျၼ်ၶုၼ်ၽိမႃးပၼ်သႅင်ၵေႃ၊ ၶုၼ်ၵျေႃၶမ်းလင်,လွႆႇႁူးၡျႃးၶဝ် ၶပ်ႉ သွၼ်ႇ,တူၺ်းဝႃႈ တေမီးလုၵ်ႈလၢႆးၵွၼ်ႇ, ၶဝ်ယဝ်ႉ၊ ပေႃးၶေႃင်းမိူင်းလူင်ပႃးတွင်ႉတႅမ်သိပ်းလိူၼ် ယဝ်ႉ ၵိူတ်ႇ,မႃးပီၼ်လုၵ်ႈလၢႆးၵွၼ်ႇ,သေ လင်,တၢင်,ပၼ်လိုဝ်ႈ ‘‘လၢႆးၶုၼ်ႁွင်’’ ၶဝ်ယဝ်ႉ။

ၵမၢတ်ႈလူင်လဝ်ႈၶိုင်ႈ မေႃးမၼ်းၵေႃႈမီးလုၵ်ႈလၢႆးၵွၼ်ႇ,သွင်ၵေႃႉ ၵိူတ်ႇ,မိူဝ်ႈလီဝ်ၵၼ် တင်းလၢႆးၶုၼ်ႁွင်၊ တၢင်,ပၼ်လိုဝ်ႈလုၵ်ႈလၢႆးၵွၼ်သွင်ၵေႃႉဝႃႈ ‘‘ၶုၼ်ႁူၵ်းငလႈ ၶုၼ်ၽၢင်း’’ၶဝ် ယဝ်ႉ၊ လဝ်ႈၵျေႃၶမ်းၵေႃႈလင်,ႁွင်ႉၵဝ်လၢႆးၵွၼ်ႇ,သွင်,ၵေႃႉၶၼ်ႉယူ,ၶွႆးၵျေႃ ၵိုတ်းၵေႃႉၵၼ် တင်းၶုၼ်ႁွင်၊ ထိုင်မၼ်းလဝ်ႈယႂ်ႇ,မႃးတၢၼ်ႇ,တၢၼ်ႇ မီးၶိုၼ်းၶိုင်ႈၶုၼ်ၽိၵၼ်ပွႆႉတိူၵ်ႈလိၵ်ႈထမ်, မၵ်ႉၶၼ်ႇ,ထႃ, ၶၼ်ႉႁူႉၵျၼ်ဝႃႈမၼ်းလဝ်ႈမီးတၢင်းတိုဝ်းၵမ်ၶမ်ႉလီပ်ႈ မီးသတိပိင်,ရႃ,လီ သမႃ, ထိမၼ်ႈၶိမ်လီငလႈ ၶဝ်လဝ်ႈလင်,မႃးပၼ်ၽၼ်မၼ်းလဝ်ႈၶိူင်ႈၵူ,ပၢင်းၵဝ် ထမ်းၽြူးၽြေးပီၼ် လဝ်ႈတီႈမိူင်းသီ,ႁူဝ်, မႃးၽေႈတိုၼ်းငလႈလူလွမ်ပွႆႉပႃးဝီႉတီႈ မိူင်းသၢင်းထွီးၶဝ်ယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈသၢမ် ၶိုၼ်းလွင်ႈပူ,လိင်း (ၵႃႈလၢပ်,လိင်ႈ)

ၶုၼ်ၽိသိၵ်ျႈ လင်,လွႆႉၶုၼ်ၽိလဝ်ႈၶိုင်ႈ ၶိူင်ႈလူင်းတေ,သၼ်ႇ,ထေ,ၶွႆးမိူင်းၵူၼ်းသေ ၶိူင်ႈ လွႆးလဝ်ႈၶုၼ်ႁွင် ၵူ,ပၢင်းပိတၵၢတ်ႈသၢမ်ၵွင်၊ ၶုၼ်ၽိသမ်ႉလိုမ်းလၢတ်ႈ လီႈၵူ,ငတေ,သၼ်ႇ,ထေ, ၶွႆးလၢတ်ႈလိင်းငလႈ မၼ်းၵမ်,ႁၢၼ်ႉလွႆႉသေၵိတ်း၊ ၽိူဝ်,လိင်းၶၼ်ႉယႂ်ႇ,မႃး သမ်ႉလီႈၵူ,ႁၢၼ်း ၵဝ်တၢင်းလၢင်ႈတၢင်းမေ တီႈလဝ်ႈရသေးသွင်ပႃး၊ ပေႃးပိင်,ရႃ,မၼ်းတႅမ်တူဝ်ယဝ်ႉ မၼ်းလင်, တိုၵ်းတေႃးၶုၼ်သိၵ်ျႈ မိူင်းၵေႈၶၼ်ႉ၊ ၵူၺ်းၵႃႈၵမ်,ပေႉၶုၼ်သိၵ်ျႈငလႈ ၶုၼ်သိၵ်ျႈ လင်,ၵဝ် တူင်,လိၵ်ႈသုပ်းပၼ်ႁူဝ်မၼ်းသေ ၵဝ်မၢၵ်,ၽေလူင်တႅင်ဝီႉ၊ ပေႃးယဝ်ႉသမ်ႉသင်,လၢတ်ႈဝႃႈ လဝ်ႈ ၶုၼ်ႁွင် ၵၼ်တေၵူ,ပၢင်းပိတၵၢတ်ႈသၢမ်ၵွင်ၶၼ်ႉ တေမႃးတၢင်းၶဝ်ႉ မွႆးၶတ်းလွႆႁွင်ႉႁၢလိုဝ်ႈ မၼ်းလဝ်ႈတိၵ်းတိၵ်း မၼ်းလဝ်ႈတေမႃးၵဝ်ၶူၺ်,လိၵ်းၶဝ်ႉ ၵွၵ်,ပၼ်လိူဝ်သေ လဝ်ႈၶုၼ်ႁွင် ၽွႆႇၵမ်,လၢင်ႈၵဝ်ၵွၵ်,ပၼ်ၶဝ်ယဝ်ႉ။

ပူ,လိင်းၵေႃႈ လီႈၶမ်ယူ,တွႆႈမၢၵ်,ၽေလူင်ၶၼ်ႉ တင်းၵိူင်တင်းၵိီး၊ ထိုင်ၶင်,ဝၼ်းၶိုင်ႈ လဝ်ႈၶုၼ်ႁွင်တင်း ၶုၼ်ႁူၵ်ႉငလႈၶုၼ်ၽၢင်း လင်,လီႈငိၼ်းသႅင်ႁွင်ႉပူ,လိင်းဝႃႈ ‘‘ လဝ်ႈၶုၼ်ႁွင် မႃးလွီႈၵဝ်ၶျႃႈၽွင်ႈ ၵဝ်ၶျႃႈၶၢၼ်လွႆၶေ,ယဝ်ႉ’’ ၶဝ်ယူ,တိၵ်းတိၵ်းငလႈ လဝ်ႈၶုၼ်ႁွင်လင်,လီႈၵူ, ၵဝ်ၶူၺ်,လိၵ်းၶၼ်ႉၵွၵ်,ပၼ်၊ ပေႃးယဝ်ႉ မၼ်းလင်,ယွၼ်းၵိုတ်း ၽူႈၵူ,လွမ်းပၢင်းပိတၵၢတ်ႈ သၢမ်ၵွင် တီႈမိူင်းသီ,ႁူဝ်,ၶဝ်ယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈသီ,

ၽိူဝ်,လဝ်ႈၶုၼ်ႁွင်ငလႈ တင်းတပေႃးမၼ်းလဝ်ႈသၢမ်ၵေႃႉ ႁွတ်ႈထိုင်မိူင်းသိင်းၶူဝ်,ယဝ်ႉ ၶဝ်ၵေႃႈလီႈယွၼ်းၵူႈထုတ်,ၵဝ် ပိတၵၢတ်ႈသၢမ်ၵွင် ၵမ်,လိုဝ်ႈၵမ်,သဝ်း ၵဝ်လိမ်ၵၢင်ၶွႆ ၵၢင်

ဝၼ်း ၵၢင်ၶိုၼ်း၊ ပေႃးယဝ်ႉတူဝ်ႈမူတ်းယဝ်ႉၵေႃႈ ၸင်ႇၵွၼ်ၵၼ်ၵွၵ်ႇပွၵ်ႈၶိုၼ်း လီႈလတ်းမႃး တၢင်းမိူင်းၵပိလဝၢတ်ႈ၊ သၢဝတ်ထိ၊ ရျႇလၵျူဝ်ႇ၊ ပျႇတလိပုၵ်ႈ၊ ၵိဵင်းမိႆႇ၊ ၵိဵင်းႁုင်ႈသေ ၸင်ႇ ႁွတ်ႈထိုင် မိူင်းသၢင်းထွီးၶဝ်ႈၶႃႈ။

ပေႃးယဝ်ႉသမ်ႉၶိူဝ်းလူၺ်ႈ လွင်ႈၶၼ်ၶႅၼ်ႈ လီႈတူၵ်းငၢႆး၊ တမ်ႇငႃးမေႃပဵၼ်ႇၶိုင်ႈ ၵျ ပျၵမ်ႇလီႈၼင်ႈ ပူႇႁူးႁႃးလင်ႇလႄႇမၼ်းႁႃ့ႁျ ၶေႃးတၢင်းႁွင်ႇသေ လီႈပျမႃးၶမ်ၶႅ ယွၼ်ႉမၼ်း ၵဝ်ပျတႃႇၶမ်ၶႅၼင်ႈ မၼ်းလီႈတူၵ်းငၢႆး၊ ၽီၵေႇမေႃႈငၢႆးသမ်ႉလဵတ်ႈ ၵၢတ်ႈၵိုဝ်ၼင်ႈလီႈပျ ၶမ်၊ မၼ်းသမ်ႉလၢတ်ႈဝႃႈ သြႃႇပေႇတၢင်ႇလၢတ်ႈၼင်ႈလင်ႇလီႈၶမ်၊ ၽီငၢႆး သမ်ႉမႃးၵဝ်သြႃႇ ပေႇတၢင်ႇႁျႇထိဵင်ႈ၊ သမ်ႉထၢမ်ထိဵင်ႈ သြႃႇပေႇတၢင်ႇသမ်ႉဝႃႈ လဝ်ႈၵဝ်ႈၵူၺ်ႉ မိူင်းၶဝ်ၵမ်ႇမီးတြႃး ၶိူဝ်ႈၵၢတ်ႈသင်ၵၢတ်ႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ၽီမေႃႈငၢႆး ၸင်ႇသမ်ႉမႃးၵဝ်ၶၼ်ၶႅၼ်ႈ ႁျႇတူၵ်းငၢႆး၊ ၵူၼ်း မိူင်းသၢင်းထွီးတင်းသဵင်ႈ လီႈၵွၼ်ၵၼ်မုင်ႈမွင်းလဝ်ႈၶၼ်ႁွင် ႁူႈပွၵ်ႈမႃးၶိုၼ်းဝီးဝီး၊ ပေႃးလဝ်ႈၶၼ် ႁွင်ပွၵ်ႈထိုင်မိူင်းသၢင်းထွီး လီႈႁူႉလွင်ႈပွင်ႇတၢင်း လွင်ႈဝႃႈလဝ်ႈပေႃႈၶႅၼ်ႈ လီႈတူၵ်းငၢႆးယဝ်ႉ ၶဝ်ၵေႃႈ မၼ်းလဝ်ႈ လီႈၵၢတ်ႈပွီးလူႇယွႆႇတၢၼ်းလူင် လီႈၶိူဝ်းထမ်းၼၶူၼ်းမိူင်းသေ ၵွၼ်ၵၼ် ၼၽဵုသူဝ်ႇ သူင်ႇႁွတ်ႈလဝ်ႈၶႅၼ်ႈၼင်ႈ လဝ်ႈၶႅၼ်ႈ ၵၼ်ႁျႇတူၵ်းငၢႆးၶၼ်ႉ ၸင်ႇလီႈ ၶိုၼ်းႁျႇပၼ်တီႈလီတီႈမျတ်ႈၶဝ်ႈၶႃႈ။

ပိုၼ်းၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင် ၶိင်းလီၶၼ်ႈၶမ်းသႅင်

ၼၢင်းမုၼ်ယူၺ်း ဝၢၼ်ႈၼႃးသိမ်ႉ၊ သီႇပေႃႉ

မွႆႇသုင်ၵူႈလဝ်ႈၵူႈပႃးၵူႈၵေႃႉၵူႈၵူၼ်းၶႃႈၶႃႈ၊ ၶႃႈႁဝ်း ၼၢင်းမုၼ်ယူၺ်း ဝၢၼ်ႈၼႃးသိမ်ႉ တူင်ႇဝဵင်းသီႇပေႃႉ တေမႃးတေႃႇတီႈၼႄ ပိုၼ်းၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင် ၶိင်းလီၶၼ်ႈၶမ်းသႅင် ၼႄၶႃႈၶႃႈ၊

ၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင် ၶိင်းလီၶၼ်ႈၶမ်းသႅင်ၼႆႉ ၵိူတ်ႇမိူဝ်ႈပီၵေႃးလႃႇ-1259ၼီႈ ပေႃးၵဝ်ပီတီး ႁဝ်းဝႃႈ ပဵၼ်ၶိုင်ႈမူတ်ႉ လိူၼ်ၶူၵ်းမွႆႇ(6)ၶမ်ႈ ဝၼ်းၵၢင်းၵၢၼ်း၊ ၵိူတ်ႇတီႈမိူင်းလွင်း ၵိုင်ႇပၢင်ၵီႇ တူင်ႇဝဵင်းၵူတ်ႉၶၢႆ ၸဵၼ်လိၼ်သဵၼ်ဝီႇႁွင်ႇ ၼႄၶႃႈၶႃႈ၊

ၶိင်းလီၶၼ်ႈၶမ်းသႅင်ၼႆႉ ပဵၼ်ၶွင်ႉတၢမ်း "ပႃႈၶေႃးသူၺ်ႇ"၊ လိုဝ်ႈၵူႈလဝ်ႈၵျေးလူး ပဵၼ် "ၶိင်းသွီႈသႅင်" လိုဝ်ႈၼမႈႁွင်ႉ"ၼၢင်းသွီႈသႅင်" ယူႇမိူင်းလွင်းၶင်ႇၵဝ်ႇၶႃႈ၊ ၶိင်းသွီႈသႅင်ၼႆႉ ပဵၼ် ၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင်လဝ်ႈၼိုင်ႈ ၽၢႆႇၸွၼ်းၵေႃးၵတ်ႉ ၽၢႆႇတမ်ႈၵေႃးၼၼ်ႇ၊ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ၶူးမေယႃ ၵေႃးပဵၼ်သေ ၽၢႆႇၵၢၼ်လၢင်းၶမ်းၼႄၵေႃး ၵျၢင်ႇတေႉတေႉ ၼႄၶႃႈၶႃႈ။

ၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင် ၶိင်းလီၶၼ်ႈၶမ်းသႅင်ၼႆႉ မီးပီႈၼွင်ႉႁူမ်ႈတွင်ႉလီတ်းၵေႃႉ

1. ၼၢင်းသူၺ်ႇ (ၵွၵ်ႇလွႆလိုၼ်ႈ)
2. လုင်းယီႈၵျၼ်ႉ (ပူႇလွႆလီၶၼ်ႈၶမ်းသႅင်)
3. သၢမ်လေႃး (သွႆႈၶမ်းႁိူင်း)
4. လုင်းသီႇ (ပူႇလွႆသႅင်ႁိူင်း)
5. ၵေႃးၼၢင်း (ၼၢင်းမၢၼ်ႇသႅင်)
6. ၵႂၢႆးလၢႆး (ပူႇလွႆယွတ်ႈၶမ်း)
7. ၵႂၢႆးၼူၵ်ႉ (ပူႇလွႆႁၢဝ်းသႅင်)

မၼ်းလဝ်ႈၼႆႉ ပဵၼ်ၵူၼ်းရႃၼ်ႇလီတ်း တွင်းလၢႆး၊ ပေႃးလီႈငိၼ်းပွၵ်ႈၼိုင်ႈယဝ်ႉ သမ်ႉမေႃ ၶိုၼ်ႈၸိုၼ်း၊ ယွၼ်ႉၼၼ်ႉ မိူဝ်ႈမၼ်းလဝ်ႈတိုၵ်ႉၵေႃႉလီၵ်ႉ ၽွင်းလႅင်ႉဝူဝ်းၵွႆးၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈ ၵီႉၶိုႈ ၵပုမ်ႇၼၼ ၵီးၵေႃႉလႅင်ႉဝူဝ်းလွမ်းၵၼ်၊ မၼ်းလဝ်ႈၵီႉၶိုႈ လၢတ်ႈလဝ်ႈဝေႇသၼ်ႇတြႃႇ ၼလႈ လၢတ်ႈလဝ်ႈမၸေႃႇသထႃႇသေ ဝူဝ်းၵွႆးမၼ်းလဝ်ႈၵေႃး တီးၵေႃႉမၼ်းၵ်ႇတ်ႇပၼ် ၼႄၶႃႈၶႃႈ။

ၵၼ်မၼ်းလဝ်ႈ ၵီႉၵဝ်ၶိုႈၼပိူၼ်ႈတေႉ တေပဵၼ်ႁူဝ်ၶေႃႈလိုဝ်ႈၼႆႉၶႃႈယဝ်ႉ-

1. ၵၢႆႇယီး ထွၵ်ႈတဝ်း
2. သထေးရူပ်ဝီင်းငလႄ ၶၢင်ဝီင်း ၵဵတ်းၼဵဝ်ထွင်ၵၼ်
3. မုၼ်လၢင်းလေးတဝ်ႈ
4. မုၼ်လဝ်ႈငလႄတၵ်ႈ ၵမ်ႇရူႉၶင်ႇၵၼ်
5. ၼီႈလိုင်းၶေႉပိၵ်ႇသူဝ်ႈ
6. သွင်ၵမ်ႇရူႉ
7. ၾူဝ်သၢၼ်သွင်း မေးယီပ်ႉသီၼ်ႈ
8. သိုဝ်ႉၶမ်ႉမၼ်းယွတ်ႇ တၢႇလူဝ်
9. ပြျႃး တြႃး သင်ႇၶျႇ ငလႄ ၵမ်ႇတၢင်ႇထီး

မၼ်းလဝ်ႈ ၵိႉၵဝ်ရူပ်ၶျေႈလိူဝ်းၼၼ်ႉ ငတႇငဝ်ႈၵွၼ်းသေ ၼိႈငၶႃၸၼ်းတင်းၶမ် ၵဝ်ၵဵတ်း လွင်ႈမူၼ်ႈၷူၼ်ႉၶူဝ်ၼၼ်ယဝ်ႉ၊ မၼ်းလဝ်ႈၼၼ်ႉ မေႃလၢတ်ႈ ၵဵတ်းၶွင်ႈပိူၼ်ႈၶဝ်ႈလၢႆထွမ်ႇ လၢတ်ႈလၢႆ ႁူၺ်းၵမ်ႇလႆႈ လၢတ်ႈပႃးတိၼ်ပႃးမိုဝ်း တၢၼ်ႇၶူဝ်ႁေႈ ၶူဝ်ထွမ်းၼၼ်ၶျႈၵေႃႈ။

တွၼ်ႈၶႃႉလွၵ်းထွၵ်ႇတီႈ

မိူဝ်ႈၵသၢၵ်ႈလဝ်ႈၵဝ်းလီႈ(5)ၶူပ်ႇ ယွၼ်ႉပိုဝ်ႈပေးၶမ်ႉလုပ်ႇၶမ်ႉထူမ်ႈငလႄ လီႈပႃႈ လွမ်းပေႈငမႈ ႁူႇယူႇမိူင်းလွင်း၊ ဝႃးၶၼ်ႉ သမ်ႉၶိုၼ်းလီႈၶႃႉႁူႇယူႇတီႈရူပ်ၾဵတ်ႇ တၢင်းႁိုင်(7)ပီ၊ ပေးယဝ်ႉၶၼ်ႉ သမ်ႉၶိုၼ်းလီႈႁူႇယူႇတီႈ မိူင်းသဵင်မိူင်းပေႈ၊ လိုၼ်းလီႈဝႃးၶၼ်ႉ ထိုင်မႈပီ ၵေႈလႃႇ(1297)ၼီႈၶၼ်ႉ လီႈၶႃႉႁူႇမိူင်းလေႈလၢၼ်ႉသေ လီႈငတႇၶျေႈရူၼ်း ၵိုၵ်ႈၵၼ်တင်း ၶၢင်းသဵင်ရူၼ်း ၼၼ်ၶျႈၵေႃႈ။

မေႃလိၵ်ႈလူင်လီၼ်ႈၶမ်းသွႆၼၼ်ႉ ၵႃႇယုယွႆႇတၢၼ်ႇ"ယဝ်ႉ လင်ႇႁွႆးလီႈၵဵၼ်းလိၵ်ႈ၊ မိူဝ်ႈ မၼ်းလဝ်ႈၶႃႉႁူႇယူႇမိူင်းႁွင်းၶၼ်ႉ လီႈႁူႇၵဵၼ်းၵဝ်လိၵ်ႈလီႈ ၵဝ်လီမ်လိၵ်ႈပႃႇလိ၊ လိၵ်ႈတီး ငလႄ လိၵ်ႈမၢၼ်ႈ တမ်ႈတီးၶူးမေႃလူင်ၼိင်းသၢင်ႇသၢမ် မိူင်းယၢင်း၊ ဝႃးသေၶၼ်ႉ ပေးၼိင်းသၢင်ႇ သၢမ် ၶႃႉမႈယူႇၶမ်ႉၶမ်းၵေႈ မၼ်းလဝ်ႈသမ်ႉၶႃႉမႈလွမ်း ၼၼ်ၶျႈၵေႃႈ။

မေႃလိၵ်ႈလူင်လီၼ်ႈၶမ်းသွႆၼၼ်ႉ ၵိုင်ႇလိုဝ်ႈၵိုၵ်းသဵင်မၼ်းလဝ်ႈၶျေႇတေႉ ၵျေႈလိၵ်ႈၼၼ်ၵေႈ သဵင်လီသဵင်ဝၢၼ်၊ မၼ်းလဝ်ႈၼၼ်ႉ မေႃသၢမ်မီဝ်းၼၼ်ၶျႈၵေႃႈ လိၵ်ႈလင်ႇၵႃႇလူင် ၶမ်ႉၵွၼ်းပွတ်း ၶမ်ႉၵွၼ်းယၢဝ်း၊ လိူဝ်သေၶၼ်ႉ မေႃပႃးၵွၼ်းလူင် ၵွၼ်းလၼ်ႉတၢင်ႉ ၵွၼ်းယွပ်ႇယွၼ်ႈ ၵွၼ်း လွင်ႈၶူင်း ၵိၵ်ႇပႃးၵွၼ်းဝွၵ်း လိူဝ်းၼၼ်ႉၼၼ်လူးႁွၼ်ႇယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉပိုဝ်ႈမၼ်းလဝ်ႈ လီႈၵဵၼ်းၵဝ်ၶူးလီး လွင်ႈလိၵ်ႈလီးပႃႇပေႇ တီႈၶူးမေႃလူင်ၼိင်း

သၢင်ႇသၢမ် ယဝ်ႉတူဝ်ႈလီငၢမ်းငလႈ တေလီႈဝႆႈ ယွၼ်ႉၶူးၶႄႁွၼ်ႇၶႃႈၵေႃႈ၊ ႁွပ်ႈၶၶေ မၼ်း လဝ်ႈလီႈပဵၼ် ၾူႈလူင်ႉလီၼ်ႉၾိူဝ်ႇငၶတြႃး လိုဝ်ႈသိင်ယႂ်ႇလဝ်ႈၶိုင်ႈ၊ လုမ်းၸၵ်ႉတြႃး ၶွႆးထုင်ႉ မူႇလေႈ ၶမ်ႉၶမ်း လေႈလၢၼ်ႉ မိူင်းဝီး မိူင်းမေႇ၊ မိူင်းယၢၼ် မၢၼ်ႈမေႇ၊ မိူင်းမိတ်ႈ ႁွၵ်ႉမေး သီႇပေႉ လႃးသီဝ်ႈ မိူင်းယၢင်း မိူင်းႁွင်း မိူင်းၵိုင် လၢႆးၶႃႈ ပၢင်လူင် ၵွၼ်ႁၼ်ယုၵ်ႉယွင်ႈမၼ်း လဝ်ႈ ပဵၼ်ထမ်ႇမၵထိၵလူင်သေ လိူဝ်သေၶၶေႉ ယင်းပဵၼ် မၸႃႇၶေႇယၵလူင်လဝ်ႈၶိုင်ႈ ၶိၶႃႈၵေႃႈ။

လိၵ်ႈၵၼ်မၼ်းလဝ်ႈတဵမ်ႈဝိႉ မီတင်းၶမ်

1. သေႃးတႃႇပၢၼ်ႇၶေလႅင်း (တွီးၶိုင်ႈ ထိုင်တွီးသီႇ)
2. ၶိပ်ပႃၶမေၵ်ၵတွႃရၵမတ
3. ထမ်ႇမလၵျႃႇတေႇသၶေႇ
4. ထမ်ႇမလၵျႃႇ ၵၶတေႃႉတလၵ်ႉၶၶေႇ သတ်လၵဝတ်ႉထု
5. ထမ်ႇမလၵျႃႇ ဩႃႇဝႃႇတသုင်းမလင်ႇၵႃႇ
6. ပတိတ်လသမုပ်ႉပၢတ်ႈ
7. ထမ်ႇမဝိတ်လႃယၶ ၶိပ်ႇပၢၼ်ႇပျႃၵျၢမ်း
8. ပိင်ႇရႃႇပေႃးၵ သုၶႃဝတၡ မၵ်ၵတီႇပၶီႇ
9. မၵ်ႉၵၵမတတွႃရ ထမ်ႇမလႃႇရိၵ်ႉတ
10. ထမ်မေႃးသထ လၢၼ်းပျႃဝိပတ်ႉသၶေႇ
11. ထမ်မေႃသထဝိဝတ်တ တုတိယတီႇပၶီႇ
12. ထမ်မဝိတ်လႃရၶ ၶိပ်ႉပႃၶၵျၢမ်း
13. ထမ်မဝိလယသုတ ၵႃလႃရ
14. မၵ်ၵၶေမႃ သံသရျႃၽျႃတ်ႈလၢၼ်း
15. ၶေမႃမၵ်ႉၵ ၵေႃးဝႃႇတသျူႉၽွီႇ
16. ဝိပတ်သၶေႇရၢၼ်ႇ ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇလၢၼ်းပျ ၵေႃးဝႃႇတသျူႉၽွီႇ
17. ပရိယတ်ႉတိၵင်ႇၵႃႇၡႃးပႃး တြႃးၵဝ်ႈၾုင်ႇ
18. လိၵ်ႈမၢၵ်ႇႁျွင်းလူင်လေႈလၢၼ်ႉ
19. လိၵ်ႈမၢၵ်ႇပွီးၶၢမ်ႇသၢင်ႇ ႁျွင်းၶိၢးမွၼ် မိူင်းမိတ်ႈ
20. လိၵ်ႈမၢၵ်ႇပွီးတၢင်ႇထီး ႁျွင်းၶွင်လၢင်ႉ
21. လိၵ်ႈမၢၵ်ႇပွီးလေႃႉ လဝ်ႈမၢၼ်ႈရွင်ႇ
22. ပတိပတႃႇ ၵမ်မထၢၼ်း

23. လိူဝ်သေၶဵ.ၵမ်,ဂႃး ယင်းမီးပုးထိၼ်ႈ လိၵ်ႈပၢင်းတြႃး လိၵ်ႈယွင်ႈယေႃး လိၵ်ႈယၢတ်, ၶမ်. လိၵ်ႈမၢၵ်,ပွီး တင်းၶမ်တင်းလႅၢးၶႃႈယဝ်.။

မေႃလိၵ်ႈလူင် ၶိင်းထိၼ်ႈၶမ်ႈသုၼ်ၶဵ. လပ်.လွိင်ၶိုၼ်းလွိၶမ်းႁွၢ, မူဝ်ႈပီၵေႃးထူ,(1332) ၶဵ၊ လိုၼ်ဂဝ်ႈလပ်း ၶဝ်းယၢမ်းဂၢင်ၶမ်ႈ(8)မွင်းပီ″ မူဝ်ႈၵႃ,ယု(73) တီႈဝၢၼ်ႈဂုင်းမွၵ်,ထၢမ် တူင်,ဝဵင်းလီးၶႃႈ ၶဵၶႃႈၵေႃႈ။

တြႃးထမ်းလဝ်ႈၵလွင်းမူတ်ႇသူမ်ႈ

လၵ်းၸုတ်ႇတမ ဝၢၼ်ႈၼေႃးမၢၵ်ႇၼေႃ၊ သီႇပေႃႇ

ထမ်းတြႃးလဝ်ႈမူႇၼၼ်ႉ လဝ်ႈၼူးမေႃ လဝ်ႈဢၢင်းသိုဝ် တမ်ႈဝီႉသေ လၵ်းမိူင်းသႂ် သမ်ႉ ၶိုၼ်းထုတ်ႇ ပွၵ်ႈၵမ်းသႂ်ၶႃႈၵေႃႈ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းၼိုင်ႈ

မိူဝ်ႈပၢၼ်ပြႃးပီၼ်လဝ်ႈဝိပသီႇၼၼ်ႉ မီးၵူၼ်းထီးၵူၺ်းၵေႃႇလီၵၼ် သႂ်ၵေႃႇ၊ ပွင်းၵၼ် သေၵႃႇ "ၶႃ"၊ ထိုင်မႃးဝၼ်းၼိုင်ႈ သႂ်ၶႃၵုပ်ႇၵၼ်လွင်ႈဢၢၼ်ၵႃႇဢၢၼ်ၶႃၼၼ်ႉ ယၢပ်ႇၼႄႇၼၼ်သေ လင်ႇလူဝ်းၵၼ်ၸတႇၼႄႈရိူၼ်း၊ ၵိတ်းၼၼ်သေ ၵေႃႇၼိုင်ႈတေႉ တေႇၼႄႈရိူၼ်းၵူႈယဝ်ႉ။

ၵေႃႇၼိုင်ႈ သမ်ႉၶိုၼ်းလေႇၶႃႇၶႃ မိူင်းၼိုင်ႈယဝ်ႉမိူင်းၼိုင်ႈ ၵူႈမိူဝ်းလႃးသထေး ၵႃႇပူဝ်း တၢင်ႇသေ လင်ႇၵူႈၵိတ်းၵူၼ်းလီၵ်ႉပူဝ်းသထေး၊ မၼ်းၵေႃးၶူးပူဝ်း လီၵ်ႉပူဝ်းၵူႈဝၼ်း၊ မီးဝၼ်း ၼိုင်ႈ သမ်ႉၵူႈၶၼ် မိူဝ်ႈမူတ်ႇသူမ်ႈ တိုၵ်ႉၵိတ်းရူင်းယူႇ၊ မၼ်းထီးၵေႃး ၶၼ်မူတ်ႇသူမ်ႈ သိုပ်ႇ တိၼ်ၵၼ် သူပ်းဢၢပ်ႈၵဝ် ၽိူဝ်မီႉဢိင်ႇမီႉ လီပ်ႈယၢပ်ႇလႆၼႄႇၼၼ်သေ မၼ်းထီးၵေႃး လင်ႇမီးလႆ မိတ်ႉတႃႇ ၵရူၼႄႇ ငိၼ်းၵိတ်းလူ မူတ်ႇသူမ်ႈသေယဝ်ႉ ၵဝ်မိုဝ်းမၼ်းၼွင်ႇဢိင်ႇမီႉ ၽိူဝ်မီႉ လွီး မူတ်ႇသူမ်ႈၵိတ်ႈရူင်း တေႃႇပေႃးယဝ်ႉတူဝ်ႈလီငမ်းသေ လင်ႇၶိူဝ်ႈပူဝ်းမၼ်းၶိုၼ်းမိူဝ်း။

ၵမ်းၼၼ်ႉ ရူဝ်ၶေႃးမူတ်ႇသူမ်ႈ ၵၼ်ယႂ်ႇသေပိူၼ်ႈၼၼ်ႉ လင်ႇပူၼ်ႉဝႃႈ လူဝ်ႇလီႈတွပ်ႇ ၵုင်ႇၵျႃးလူး ၵူၼ်းၵေႃႇၵၼ်မႃးလွီးၵဝ်းၵိတ်းရူင်းၼၼ်ႉ ၼဵယဝ်ႉ၊ လင်ႇတၵ်းလွႆႉလၢၼ်ထီးမၼ်း ၽၢၼ်ႇၵိတ်းၵူၼ်းသေ ၵူႈလွမ်းၶိႈမႃးရွင်ႉမႃး၊ ရူဝ်ၶေႃးမူတ်ႇသူမ်ႈၵၼ်ယႂ်ႇသေပိူၼ်ႈၼၼ်ႉ လင်ႇ ဝႃႈၵဝ်းၶႃႈ တေတွပ်ႇၵုင်ႇထီးမၢဝ်ႇ လီၵ်ႉပူဝ်းၵဝ်းၵိူဝ်ႈ တေၶႂ်ႈလီႈလွင်ႈသင် ၵမ်ႇၼၼ်ႉ တေၶႂ်ႈ လီႈငိုၼ်းၶမ်း ၵမ်ႇၼၼ်ႉ လုၵ်ႈလၢင်ႈၶေႃးမေးၼၼ်ႉ မွၵ်ႇလၢတ်ႈပၼ်မႃးၼလႈ၊ ၶႂ်ႈလီႈလွင်ႈလႂ် ၵေႃႈ တေလွီႈပၼ်ႁႂ်ႈလီႈယူႇ ၼဵယူႇယဝ်ႉ၊ ထီးမၢဝ်ႇလီၵ်ႉပူဝ်းၵေႃႈဝႃႈ ၼၼ်ႇၵၼ်ရူဝ်ၶေႃးမူတ်ႇ သူမ်ႈဝႃးၼၼ်ႉ ၶႃႈၵမ်ႇၶႂ်ႈလီႈသင်။ မၼ်းၵူၺ်း ၶႂ်ႈႁူႉဢွမ်းသတ်းၵူႈမီၵ်း ၼဵယဝ်ႉ။

ရူဝ်ၶေႃးမူတ်ႇသူမ်ႈ လင်ႇဝႃႈလီယဝ်ႉ ပေႃးလွင်ႈၶႂ်ႈႁူႉဢွမ်ႈသတ်းၸတႇ ၵမ်ႇယၢပ်ႇသင်ၼၼ် သေ ၵူၺ်းဢႃႈ ၼၢင်းၶၢဝ်းတၢင်းလိတ်းဝၼ်း ယႃႇလၢတ်ႈဢွမ်းၵူၼ်းသေၼေႃႈ ၽႂ်ၶႂ်ႈႁွင်ႉ" ၽႂ်ၶႂ်ႈလၢတ်ႈ သင်လၢတ်ႈ ယႃႇတွပ်ႇသေၼေႃႈၼၼ်ယဝ်ႉ၊ မၼ်းထီးၵေႃး ၵိူဝ်ႈၵဝ်ဢွမ်းရူဝ်ၶေႃး မူတ်ႇသူမ်ႈသေ

ယဝ်ႉ မႃးၶိုၼ်းတီႈပၢင်လီၵ်ႈဝူဝ်းမၼ်းယဝ်ႉ ၵမ်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းသေၶႃႈ ပေႃးမီးဢၼ်သမ်ႉၵိတ်း ယူႇၵူႈမိူဝ်း ၵူၺ်းၵႃႈ ၵမ်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းသင်၊ ၵူၺ်းၵေႃႉမၼ်းလိူဝ်းၶၼ်ႈ ၵၢႆႇၶႃႈတေႉယွင်ႈယဝ်ႉ ၶႃႈသေ ၵမ်းၶၼ်ႈ ထိုင်မႃးလီတ်းဝၼ်းတီႇမ်ယဝ်ႉ ၵူၼ်းၵျႃႉဝူဝ်းတၢင်ႇလိူဝ်းၶၼ်ႈ ထင်ႈတၵ်း တိူင်ႇပၢင်ႇၵၼ်ဝႃႈ မိူဝ်ႈၽၵ်ႈလဝ်ႈသထေးႁဝ်း လူဝ်ႇၶိုၼ်းမိူဝ်းႁိူၼ်းယဝ်ႉ၊ ၶဝ်ၵေႃႈၵိၼ်းၶူဝ်း တၢင်ႇၶိူင်ႈၵုၼ်ႇၶဝ်သေ ၵုပ်ႇၵၼ်ယူႇယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၼ်ႈ ဝူဝ်းတၢင်ႇလိူဝ်းၶၼ်ႈ သမ်ႉငိၼ်းသိူင် ၶဝ်ၵုပ်ႇၵၼ်သေ ဝူဝ်းၵေႃႈသမ်ႉဝႃႈႁဝ်းၵၼ် ၶီလွႆးတေႉၶႃႈ မိူဝ်ႈၽၵ်ႈ ပိူၼ်ႈတေၵဝ်ၶူဝ်းတၢင်ႇ ၶၵ်ႉလင်ႁဝ်းသေ လိူပ်ႈၶႃႈၶိုၼ်ႈႁူၺ်ႈၶိုၼ်ႈလွႆ တၢင်ႇၶၵ်ႈ၊ ၵမ်းၽွင်းၵေႃႈၶီလွႆ ၵမ်းၽွင်ႈႁွင်ႉၵိုၼ်း ၵမ်းၽွင်ႈၵေႃႈပွင်ႇႁင်း ၶဝ်ၶူႈမီးငိုၼ်းမီးၶမ်းႁင်းၶဝ်ယႃႇယႃႇ သမ်ႉမႃးဢပႉဢိၼ်ႁဝ်း ၵိတ်းလီႈၶိူဝ် ႁဝ်း ပႃႇသလိူဝ်တၢင်ႇၶၵ်ႈ သမ်ႉၵဝ်ၶွၼ်ႉပေႃႉလင်ႁဝ်းထိင်ႈႁွၼ်ႇ တိုၵ်းတႃႇၵုမ်ၶမ်း မီးယူႇတီႈ ႁဝ်းၶွၼ်း ၶီႈသုၺ်ႇယိူဝ်ႈသုၺ်ႇၶၼ်ႉႁႃႈၵုမ် တီႈၶဝ်ၽိူဝ်ႈၶီႈႁဝ်းႁွႆႇပိူတ်ႈ တၢင်းႁူပ်ၶွၼ်းၶၼ်ႉ လီတ်းၵုမ်၊ သင်ၶဝ်ပွင်ႇၵႂၢမ်းႁဝ်းဢေႃႉ ႁဝ်းလၢတ်ႈပၼ်ၶဝ် ႁဝ်းၵမ်ႈလီႈယၢပ်ႇလွမ်းသင်ၶႃႈ ယဝ်ႉ။

ၵမ်းၶၼ်ႈ ၵေႃႉၵၼ်ပီၼ်ၵလွင်းမူတ်ႉသူမ်ႈ ၵၼ်ၵမ်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၵူၼ်းၶၼ်ႈ ႐ူႉ ငိၼ်းၵႂၢမ်းဝူဝ်းသေယဝ်ႉ ၵဝ်တေၵမ်ႈၵဝ်သင်တၢင်ႇမိူဝ်းၶႃႈ ၶင်ႈယူႇႁင်းမၼ်း ၵမ်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်း သင်၊ ပိူၼ်ႈလိူဝ်းၶၼ်ႈ ထင်ႈၵိၼ်းတၢင်ႇလင်ဝူဝ်းပၼ်မၼ်း မၼ်းသမ်ႉၵီးတူၵ်းပိူတ်ႈ၊ ပိူၼ်ႈၵေႃႈ ဝႃႈ တိူင်းမၼ်းလႃႈ ၵူၼ်းယွင်ႈလူင်ၶႃႈသေ ပွႆႇမၼ်းမိူဝ်းဝူဝ်းလႂ်လႂ်သေ ၵမ်ႈတၢင်ႇသင်ၽိူဝ် ႐ူၼ်းမိူဝ်းသေယဝ်ႉ၊ ပိူၼ်ႈထင်ႈဝႃႈ ၵၢႆႈငိူဝ်ႈငႄႉ လုၵ်ႈလီၵ်ႉသထေး ၵမ်ႈတၢင်ႇသင်မႃး၊ ပေႃႈ လီၵ်ႉသထေးၵေႃႈ ၵမ်ႈဝႃႈၵမ်ႈၶေႃးသင် ႁၵ်ႉပိင်း လုၵ်ႈလီၵ်ႉ မူၼ်ၵဝ်ႇယူႇ။

ၽိူဝ်ႇထိုင်မႃးမိူဝ်ႈၽၵ်ႈၶၼ်ႈ မၼ်းထင်ႈထၢမ်ပေႃႈလီၵ်ႉသထေးၶဝ်ဝႃႈ တၢင်းႁူပ်ၶွၼ်း ၶၼ်ႈ မီးမေႃႈၶမ်းလီတ်းၵုမ်၊ တွႆႈလၢင်ႈတီႈၶွၼ်းဝူဝ်းၶၼ်ႈ မီးမေႃႈၶမ်းႁႃႈၵုမ်၊ ပီၼ်ၶမ်းပေႃး လီၵ်ႉႁဝ်း ၽင်ဝႃႉၶႃႈႁႃ? ၵမ်းၶၼ်ႈ ပေႃႈလီၵ်ႉသထေးထင်ႈဝႃႈ ႁဝ်းမီးငိုၼ်းၶမ်း ၵမ်ႈၽင်သိမ်း ၶွႆးလိၼ်သေပွၵ်ႈၶႃႈသေ ပေႃးမွႆးလၢတ်ႈမၢၼ်ႇၵေႃႈ ၵဝ်သီမ်ၶုတ်းတူၺ်းၼလႈ ၶႃႈယဝ်ႉ၊ မၼ်း ၵေႃႈ ထင်ႈၵူႈၵဝ်သီမ်ၶုတ်းၵွၵ်ႈမႃး တၢင်းႁူပ်ၶွၼ်းလီတ်းၵုမ် တွႆႈလၢင်ႈႁူၺ်းႁႃႈၵုမ် ပွင်း ၵၼ် မီးသိပ်းသွင်ၵုမ်။ ပေႃႈလီၵ်ႉၶဝ် ၵမ်ႈၵဝ်သေၵိတ်း ပၼ်မၼ်းမူတ်း"၊ ၵမ်းၶၼ်ႈ ၵလွင်းမူတ်ႉသူမ်ႈၵေႃႈ လီႈပီၼ်သထေးသေ ၵဝ်ဝိၼ်ၵဝ်လူႇ ၵဝ်လၢႉၵ ၵိတ်းဢၼ်ၵုသူဝ်ႇ သမ်ႉၶိုၼ်းၶုၵ်းလွႆႈလီႈ ၵူၺ်းၵေႃႉမၼ်း ၵၼ်ၶျလီႈၵျႃႉလွမ်းၵၼ်မႃး မိူဝ်ႈၵႂၼ်တၢင်း၊ မိူဝ်ႈၶျ တေၽၢတ်ႇၵၼ် ပၼ်ၵႂၢမ်းၵတိၵၼ်ဝိႉ ပေႃးၽွႆလီႈၵတ်ႈယိူၼ်လီႈလီလီႈပီၼ် ယႃႇလိုမ်းၵၼ်ၶႃႈ ယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃးဝၼ်းၼိုင်ႈ မၼ်းပေႃးၵိုတ်းၶဵင်ႇ,မၢဝ်,ၵူၼ်းၽၢၼ်ႁွၼ်ႊ,သေ ပိူင်းတၢင်းၵူႊ, သမ်ႉၵူႊ,လႆးၵူၼ်းထိၼ်ႈ ၵိုတ်း"လႆ,"ၵူဝ်းမၼ်း ထၢမ်ပေႃႉထၢမ်ႁၢင်း ၵူဝ်းမၼ်း ထၢမ်ၶၢဝ်ၵူဝ်းမၼ်း ပေႃးမီးၵူၼ်းသိုဝ်ႉ ပေႃးလီႈၵႃးသိုဝ်,ၵႃးမၢတ်ႈပေႃးၼႆ ၵဝ်ၶၢဝ်ယဝ်ႉ၊ ၵူဝ်းမၼ်းသမ်ႉဝႃႈ ပေႃးၶွႆႈမီးငိုၼ်း မီးၶမ်း မီးယူႇ,တီႈလုၼ်ပူၵ်ႉ, ႁူဝ်တေႃးၶႄႈမွႆးၶႅၼ်ႉ ၵုမ်ၼိုင်ႈ။ ၵလွင်ႈမုတ်ႉသုမ်ႈ သမ်ႉၵူႊ,ငိၼ်း ၵူဝ်းမၼ်းဝႃႈ ၵုမ်ၶမ်းမီးတီႈႁူဝ်တေႃးၶႄႈၶႅၼ်ႉသေ ၵလွင်ႈမုတ်ႉသုမ်ႈပဵၼ်ႈ လင်,ထၢမ် ၶၢဝ်ယူႇ, ၼတႉၵ ၵႃးသိုဝ်,ၵႃးမၢတ်ႈၼႆသေ လဝ်ႈၶႄႈပဵၼ်ႈဝႃႈ ၶၢဝ်ၵိုဝ်ႈ ၵလွင်ႈၵဝ်းပဵၼ်ႈ ထူၵ်းၵၢဝ်ငိုၼ်း ပၼ်မၼ်းသေ လွႆႉမၼ်းပွႆ,ၵူဝ်းမၼ်း ၶဝ်ႈထူၼ်,ၵူႊ,။

ၵလွင်ႈမုတ်ႉသုမ်ႈပဵၼ်ႈ လင်,သိုပ်,ၶၢဝ်းတၢင်းၵူႊ, ပေ,လွႆးၵူလႆးပေႉမၼ်း။ ပေႉၼတ, ၶႄႈၵိုၼ်းၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ပေႃးၽိဝ်ႁွတ်ႈၵိုၼ်းၵူလႆးပေႉမၼ်းယဝ်ႉ ပေႉမၼ်းလင်,ဝႃႈ ၵူလႆးပေႉ ၵဝ်း ၵမ်,ယၢမ်ႈၽိဝ်ၵဝ်းသေပွၵ်ႈ တေၵိုတ်းႁၵ်းဝၢၼ်ဝၢၼ်လႅင်ႉ ၵူလႆးပေႉၵဝ်းၵူဝ်ႈၼႆသေ လင်,လွႆႉလုၵ်ႈလီးမၼ်း ၵူႊ,ႁွပ်းၵိ,မႃးတူဝ်ၼိုင်ႈ၊ ၵမ်းၶႅၼ်ႉ မေးမၼ်းသမ်ႉလီႈငိၼ်းၼလႈ လင်, ဝႃႈႁွင်ႈၵူႊ,ၵဝ်ၵိ,ၼမႈလီး ၵၼ်မီးယူႇ,ၶွႆႈၵႃႈၶႅၼ်ႉမႃး ၼႆယဝ်ႉ။ (လဝ်ႈလပေႈလူင်ၶဝ်လဝ်ႈ လင်,လၢပ်ႈလင်,ၵႃႊ,ဝႃႈ) "မိူဝ်ႈၶႅၼ်ႉဝီ,ႁွင်ႈ မီႈလွႆႉၵျၢတ်ႉမၸူၼ်သွ, မဝ်,လၢင်ႈႁွင်ႉသၢၼ်,ၵၢႆး သႅင်သၼ်လွႆးလွႆး၊ သီႁွပ်ႈတၵ်းပွႆး တီႈယၢၼ်လၢႆႇတင်းလိုဝ်း ယူႇ,တူဝ်ႁွႆးၽၢတ်,ပိူၼ်ႈလူင်ၶႄႈ၊ ၼမႈၵမ်,လၢင်ႈၶၢၼ်ၼၶ ၼၽၵူမ်းၵျႅင်းလၢမ်း လၢတ်ႈပၼ်လုၵ်ႈလၢႆႇတင်းမူ,၊ မိူဝ်ႈၼႆႉၼမႈ တၵ်းၽၢတ်,ၽၢၵ်ႈ လဝ်ႈလုၵ်ႈၵၵ်ႉၵွၼ်,ၵီႈ ၵိုတ်းယူႇ,တီႈမ်ၵၢင်းယဝ်ႉၶႄႈ"၊ ၵမ်းၶႅၼ်ႉ ၵၼ် ပၢၼ်ၼမႈၵိ,ၵွၼ်,လိုဝ်းၶႅၼ်ႉ လင်,ဝႃႈႁူဝ်လွႆႉၵူၼ်းၼႆႉ ၵိုဝ်မူၼ်လွႆႉၵဝ်းလႆ,ၼႆသေ၊ သင်ပိူၼ်ႈႁူႉ တင်းၵူမ်းၵဝ်းၼတႉ ၶမ်းသၢမ်ၵုမ် ၽႅင်မီးယူႇ,တွႆႈလဝ်ႉၵဝ်းၼႆႉ ပၼ်ၶၵ်ႉ,ၶဝ်မိူဝ်းသေယဝ်ႉၵိုဝ်ႈ ၵဝ်းၼမႈလုၵ်ႈလွတ်ႈတၢင်းတီႈယဝ်ႉ၊ ၵလွင်ႈလီႈႁူႉငိၼ်းသေယဝ်ႉ လင်,ဝႃႈႁင်းၵူလႆးပေႉမၼ်း ယႃ,ၵဝ်တီႈၵိ, ၵဝ်ၵမ်,ၶွႆႈၵိၼ်ၶိုဝ်ႉမၼ်း၊ ပေႃးၵူလႆးပေႉ ၵမ်,ၵဝ်ၵိ,တီႈ ၵဝ်တေပၼ် ၶမ်း လႅင်ၵျၢပ်ႈၼိုင်ႈ၊ ၵူလႆးပေႉမၼ်းသမ်ႉ ၵမ်,ၽွမ်ႉသေ ၵလွင်ႈလင်,ဝႃႈ ယႃ,ၵိုတ်း။ ၵူလႆးပေႉ မၼ်းသမ်ႉၶိုၼ်းဝႃႈ ပေႃးၵမ်,ပၼ်ၵဝ် ၵဝ်ၵိ,ၼမႈတူဝ်ၼႆ.တီႈပေႈ ပၼ်မႃးၶမ်းပၼ်းၼိုင်ႈၼလႈ ၵလွင်ႈပေႈ လီႈယူႇ,ၼႆသေ လင်,ထူၵ်းပၼ်ၶမ်းပၼ်းၼိုင်ႈ၊ ၵိ,ၼမႈတူဝ်ၶႅၼ်ႉပေႈ လွတ်ႈတၢင်း တီႈၵူႊ,ယူႇ,ယဝ်ႉ။ ၽြႃးၵလွင်ႈပေႈ လင်,လၢတ်ႈၶေႃၵူလႆးပေႉမၼ်းဝႃႈ ၵၼ်ပိူၼ်ႈမၢၵ်ႈပိူၼ်ႈမီး ၶႅၼ်ႉ ပိူၼ်ႈၵမ်သိၼ်သီ,လၵႃးသၢၼ်ႈ ၵိၵ်,ပႃးထႅင်ႈ မိတ်ႉတႃ, ၵရုၼႃ, မုတိတႃ, ၵုပိၵ်ႉၶႃ, သီ,ၶေႃးၼႆ လူဝ်မီးၶွႆးလွႆႉပဵၼ်ႈသေ,သေ,။

ပေႃးၵမ်,မီးတၢင်းလီ ၵၼ်ၵဝ်လၢတ်ႈၶေႃၵူလႆးပေႉပဵၼ်ႈလိုင်ႉၼႆၼႆ လၢင်ႈၽၢၼ်တေႃ, လူဝ်ႈ၊ ၵမ်းၶႅၼ်ႉ ၵလွင်ႈမုတ်ႉလင်,ဝႃႈ တွႆႈလၢင်ႈလဝ်ႉၵိ,ၶႅၼ်ႉ မီးၵုမ်ၶမ်းသၢမ်ၵုမ်ၵိုဝ်ႈ ၵူႊ,

ၶုတ်းၵဝ်ၼလႄႈ၊ ၵူၺ်းၵေႃႉမၼ်း ၸင်ႇၵဝ်သိမ်သေၵွႆႈၶုတ်း လီႈၸၢႆးသွႆႇၵုမ်ၶမ်းသၢမ်ၵုမ်၊ ဝႆး သေၶုတ်းၸၢႆးၵုမ်ၶမ်း သၢမ်ၵုမ်ယဝ်ႉၵေႃႈ ၶျသွင်ၾူဝ်မေး ပဵၼ်ၵၼ်ႁူမ်ႁူမ်လူမ်းလူမ်း သၢထု သၢမ်ၵမ်း၊ တင်ႈတေႇၶၸေၼ်ႉမႃး သိုပ်ႇတိုဝ်းၵမ်သိၼ်သီႇလ ၵ်ႁတ်းၵၢၼ်တႃႇၶ ၵွႆႇတိၵ်း"ယူႇယဝ်ႉ၊ ၵလွင်းမူတ်ႉသူမ်ႈၵေႃႈ ဝီႇပွၵ်ႈၶိုၼ်းမႃးၾဵဝ် တီႈၵၼ်ၵွႆးထိၶႄး ၸင်ႇမႃးၶုတ်းၵဝ်ၵုမ်ၶမ်း ၵၼ်မီးယူႇတီႈလုၼ်ပူၵ်ႇ ႁုဝ်တေႃးၶႄးၶၸေၼ်ႉၵုမ်ၶိုင်ႈ၊ ၸင်ႇၶိုၼ်းမိူဝ်းလူး တီႈႁိုၼ်းသထေး ၸဝ်ႈဝူဝ်းၶၸေၼ်ႉသေ ၵွၼ်ၵၼ်ႁဵတ်းၵၢၼ်တၢင်းလူႇ ယူႇလွမ်းသိၼ် ၵိၼ်လွမ်းထမ်း ၵမ်ႇပၼ် လူႉပၼ်လီဝ် တေႃႇၶွတ်ႈထိုင်တီႈၵတ်းယဵၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

ပေႃးဝၢႈမႃးပွင်းလၢတ်ႈၶဝ်ၸဝ်ႈ

- ဝူဝ်းၶေမ်းၶၸေၼ်ႉ မႃးပဵၼ်ၼမႈပြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈ ၵေႃးၶၵုင်ႇ၊
- ၵွႆးၼမႈၶၸေၼ်ႉ မႃးပဵၼ်ၼမႈပြႃးၸဝ်ႈ ၵတ်ႉသပ၊
- ၵီႇၼမႈၶၸေၼ်ႉ မႃးပဵၼ်ၼမႈၸဝ်ႈ ၵၵုသၢၼ်ႇ၊
- ၵူၺ်းၵေႃႉမၼ်းၵၼ်တေႇၶႄႈႁိုၼ်းၶၸေၼ်ႉ မႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈၵႃႇၶၸေၼ်ႇတႃႇ၊
- သထေးၸဝ်ႈဝူဝ်းၶၸေၼ်ႉမႃးပဵၼ် သထေးလွေးတိၵ၊
- မူတ်ႉသူမ်ႈၵၼ်လၢတ်ႈၼၶၢင်ႈပိူၼ်ႈႁူႉၵွမ်းသတ်းၶၸေၼ်ႉ မႃးပဵၼ်သထေးၵႃႇၶေႇထပိၼ်ႇ၊
- ၵလွင်းမူတ်းသူမ်ႈၶၸေၼ်ႉ မႃးပဵၼ်ပြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈၵေႃးတမ ယူႇယဝ်ႉ ။

ပိုၼ်းၽြႃးပၢၼ်လၢဝ်ႈရၢမ်း

လၢဝ်ႈပၼ်ႉတိၵ်ႉလႃ၊ ၵျွင်းတုၼ်းႁိူင်း၊ ၵိူင်ႉၶူးမၢၵ်ႇၶေႃ၊ သီႇပေႃႉ

လိၵ်ႈထမ်းလၢဝ်ႈမူႇၶဵဝ်ႉ

ၸေႃႉတႅမ်ႈ   လၢဝ်ႈလရေးမိူင်းလိုၼ်း
ပီတႅမ်ႈ   ပီၸေႃးလႃႇ (1188)ၶီႈ လိုၼ်သိပ်းသွင်မႂ်ႇသိပ်းသီႇၶမ်ႈ ဝၼ်းၶိုၼ်ႈယဵပ်ႉတူဝ်ႈ၊
ပီထုတ်ႇ   ပီၸေႃးလႃႇ (1314)ၶီႈ လိုၼ်ပႅတ်ႇလွင်ႈသိပ်းၶမ်ႈ၊
ၸေႃႉထုတ်ႇ   လၢဝ်ႈလရေးလုၼ်းၶိုင်ႇ သီႇပေႃႉ
လၢဝ်ႈတႃႇၶႄ   ပႃးလွႆႈႁိူင် ဝၢၼ်ႈႁၢၼ်းၵုၺ် တူင်ႇဝဵင်းၵျွၵ်ႉမေး။

ပေႃးတေၶိုၼ်ႈလွမ်းပိုၼ်းတီႈၵဵပ်ႈတေႉ တေမီးဝႆႉ သၢမ်တွၼ်ႈ

တွၼ်ႈၶိုင်ႈၶဵဝ်ႉ လၢတ်ႈပီႈၼွင်ႉၵွင်ႉၵႂႃႇ

လၢတ်ႈလူၺ်ႈလွင်ႈၶုၼ်ႁေႃၶမ်း မိူင်းယၵ်ႉၶပူႇရ ၼလႈတင်းၽြႃးပၢၼ်လၢဝ်ႈ ယၢမ်ႈလီႈပၢၼ် ပီႈၼွင်ႉၵၼ်မႃး မၢင်လၢတ်ႈၸႂႈ လီႈပၢၼ်ႁူလ်ႈလီၵၼ်၊ မီးလၢတ်ႈၶိုင်ႈ ၶဝ်တင်းသွင်လီႈပၢၼ် ပီႈၼွင်ႉၵၼ်။ မီးဝၼ်းၶိုင်ႈ ၶႃပီႈၼွင်ႉၵူႈလိူင်ႉၵူႈ သမ်ႉလိုမ်းႁေႃႈၶဝ်ႈၼလႈ ၽြႃးၵလွင်းလၢဝ်ႈ ၵၢင်ႈတေၶိုၼ်းမိူဝ်းၵဝ်။ ၶွင်ႉမၼ်းလၢဝ်ႈ သမ်ႉၵမ်ႉၼွႆးပၼ်ၽေႃတ်ႇၼလႈ ၽြႃးၵလွင်း လီႈႁဵတ်း ႁၢင်ႈပၼ် လင်ႇၽွမ်ႉၶဵဝ်ယဝ်ႉ။ ထိူင်ႈလၢတ်ႈၶိုင်ႈ ၽြႃးလွင်းလၢဝ်ႈသမ်ႉပၢၼ်ၵုၼ်းၽၢၼ်။ သိၵျႃး လင်ႇမႃးလူဝ်းမၼ်းၵူႇ ၵူႇၽဵဝ်တီႈရသေႉ သွၼ်ၵဝ်ပလ်ႇရႃႇတီႈၶၶေၼ်ႈသေ သိၵျႃးၶိုၼ်းမိူဝ်းၵူႇ၊ ရသေႉသမ်ႉဝူၼ်ႉဝႃႈ ၸေႃႉၶဵဝ်ႉပၢၼ်ၵလွင်းၽြႃး ၸေႃႉၶဵဝ်ႉပၢၼ်သိၵျႃး တင်းမႃးလူးၵဝ်ယူႇ၊ ပေႃး ပၢၼ်ၵုၼ်းယူဝ်း"မႃး လဵတ်းပီလဵတ်းလိုၼ်လဵတ်းဝၼ်း လင်ႇၽဵဝ်လီႈ၊ လၢဝ်ႈရသေး သွၼ်ပၼ်ၵႃႇ ထႃႇၵူႈလွင်ႈ"သေ သမ်ႉထိူင်ႈသိၼ်ႁႃႈသီၼ်ႈ၊ ပေႃးသွၼ်ယဝ်ႉ ၵၢင်ၶမ်ႈ၊ ၵၢင်ၶွႆႈမႃး ၶႃၵွၼ်ၵၼ် ၵူႇ၊ သမ်ႉၵူႇၽဵဝ်တီႈလိၼ်ၽေႃး၊ ၽီၽေႃးမႃးလႅပ်းၶႃ၊ လီၼ်ႈပႃႈၵိူဝ်ႉၶေႃႇၼလႈ ၶုၵ်းလွႆႈလီႈၵႃႇထႃႇ ရသေးသေ လင်ႇလွတ်ႈ၊ ၽီၽေႃးၸႂႈ ယိၼ်းၵူဝ်သေ လင်ႇၵွၼ်ၵဝ်မၼ်းလီး မိူဝ်းထိုင်မိူင်း ၽေႃး၊ မိူဝ်းၵၢပ်ႈပၼ်ၶုၼ်သိုၵ်းၽေႃး လိုဝ်ႈႁွင်ႉဝႃႈ 'ပၼ်သုၵ်ႉထဝႃႇ' ႁူႉၵဝ်ႁီတ်းလုၵ်ႈႁီတ်းလၢင်း၊ မၼ်းလၢဝ်ႈၸႂႈ လီယူႇလွမ်းၶုၼ်သိုၵ်းၽေႃးသေ လီႈသွၼ်ပၼ် သရၶေႃင်ႇသၢမ်ပိူင် ၼလႈ သိၼ် ႁႃႈသီၼ်ႈ ၵႃႈတီႈၶုၼ်သိုၵ်းၽေႃး။

ဝၢႆးၼၼ်ႉ ၶုၼ်သိုၵ်းၽၢႆးသုၵ်ႉထဝ႑ႃႇ ၸင်ႇၵွၼ်ၵၢဝ်လဝ်ႈလၢႆးၵွၼ်ႇ ၵူႈၽဵဝ်ၶွင်ႈဝဵင်းၶေႃ ၶမ်းၽၢႆးဝသဝရေး၊ ၶုၼ်ၶေႃၶမ်းၽၢႆး ၸင်ႇထၢမ်ႇရူဝ်သိုၵ်းလူင် ၵူၼ်းၵႃးသင် မႂ်းၵွၼ်ႇမႃး၊ ၼႆ ပိၼ်ၵူၼ်းလီ မီးသိၼ်မီးထမ်းရူႉတြႃးၵိူဝ်ႈ၊ လဝ်ႈၵဝ်းၶွႆးလွႆႉၵိတ်းလိူင်ႉၵိုဝ်ၵေႃႈလွႆႉၼႆၼႄႈ ၶုၼ် ၽၢႆးၵေႃႈ လွႆႉလဝ်ႈလၢႆးၵွၼ်ႇ၊ ၶိုၼ်ႈၶေႃ၊ ၵမ်ႉသမ်ႉလွႆႉလူင်းၶေႃ၊ ပေႃးယဝ်ႉ သမ်ႉလွႆႉလုၵ်ႉလွႆႉ ၶင်ႈ၊ ဝၢႆးၼၼ်ႉ ၸင်ႇလွႆႉၶေႃးတြႃး၊ မၼ်းလဝ်ႈၸင်ႇဝႃႈ ပေႃးၶွႆးလီႈၵႃႇထႃႇလီ ပေႃးၶိူဝ်ႈထွမ်ႇတြႃး တေလီႈလူင်းပလၢင်ႇ တေလီႈယူႇတီႈတၢမ်ႇသေထွမ်ႇ၊ ၶုၼ်ၶေႃၶမ်းၽၢႆးၵေႃႈ လူင်းပလၢင်ႇ မၼ်း လဝ်ႈၸင်ႇသွၼ်ပၼ်သရၶၢၵုင်ႇသၢမ်ပႃး ၼႄႈ သိၼ်ၵႅႈသိၼ်ႈသေ ၽိုၽၢႆးလိူဝ်းၶၼ်ႉၵေႃႈ ငႄး ၶဝ်ရူင်ႈမူတ်း ပိၼ်ၽိုၽၢႆးလီၵူႈမူတ်းၼႆယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈၶၼ် ၶုၼ်ၶေႃၶမ်းၽၢႆး မိူင်းဝသဝရေးၶၼ်ႉ လီႈမႃးပိၼ် လဝ်ႈၶေႃၶမ်းလၼ်ႉတႃႇ သူႇရိယႃႇ မိူင်းယၵ်ႉၶပူႇရ၊ သမ်ႉထိင်ႈပိူင်ၼိုင်ႈ မိူဝ်ႈဖြႃးလွင်းလဝ်ႈ ပိၼ်လၢတ်ႈမူ လၢတ်ႈၼူၵ်ႉ ၶုမ်ႈၶၼ်ႉ ယၢမ်ႈလီႈမႃးယူ ႇတီႈလွႆမိူင်းယၵ်ႉၶပူႇရ ၼႆယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃးပၢၼ်ဖြႃးပိၼ်လဝ်ႈ ပေႃႇပႃင်ႉပႃင်းရူင်း မီးယူႇတီႈၶွႆးမိူင်းသႃႇဝတ်ႉထိၶၼ်ႉ လဝ်ႈၶေႃၶမ်း လၼ်ႉတႃႇသူႇရိယႃႇ လီႈၵူႇဝိႈသႃဖြႃးပိၼ်လဝ်ႈသေ လီႈရူႉဝႃႈ ယၢမ်ႈလီႈပိၼ်ရူလ်း လီၵၼ်မႃးၼႆ လူမ်းပူၼ်ႉၶေႇၵႃးလႃး သမ်ႉပေႃးတၢႆလိုမ်းၵူႇ၊ ၶုၼ်ၽိုသိၵ်ျး ၸင်ႇၵၢဝ်ၶမ်ႉသီႇ တႃႇလိုမ်းသိူင် ရူတ်းပၼ်ၼႄႈ လီႈၶိုၼ်းမီးသၢႆလွႆမႃး၊ ဝၢႆးၼၼ်ႉ ဖြႃးပိၼ်လဝ်ႈလင်ႇဝႃႈ ႁူႈလဝ်ႈ လၼ်ႉတႃႇသူႇရိယႃႇ မိူဝ်ႈၵိတ်းႁွူင်းဝိႉ တီႈၸိူဝ်လွႆသုၵ်ႉၵလူဝ်ႉ တီႈမိူင်းရၢၼ်ႇ ယွၼ်ႉဝႃႈမိူဝ်ႈမၼ်း လဝ်ႈ ပိၼ်မူၼႄႈၼူၵ်ႉၶုမ်ႈ ယၢမ်ႈလီႈယူႇမႃးတီႈလွႆၶၼ်ႉ။ ၵိတ်းၶၼ်ၶၼ်သေ ဖြႃးပိၼ်လဝ်ႈၵေႃႈ လီႈယေႃးၶိင်းမိူဝ်းၵၢဝ်ဝႃႇ တီႈလွႆသုၵ်ႉၵလူဝ်ႉ မိူင်းရၢၼ်ႇဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။

ၵၢၼ်သွၼ်းလေႃႇၵုၼ်ႇၵၢင်ႈဖြႃးပိၼ်လဝ်ႈၵမ်းၵွၼ်တၢင်းသုတ်း

ၶွင်ႈမိူဝ်ႈၽွင်းဖြႃးပိၼ်လဝ်ႈ မိူဝ်းၵၢဝ်ဝႃႇ တီႈလွႆသုၵ်ႉၵလူဝ်ႉ မိူင်းရၢၼ်ႇၶၼ်ႉ ၶုၼ်ၶေႃ ၶမ်း လၼ်ႉတႃႇသူႇရိယႃႇၵေႃႈ ဝူၼ်ႉဝႃႈ ပေႃးဖြႃးပိၼ်လဝ်ႈ ယေႃးၶိင်းမိူဝ်း မိူင်းသႃႇဝတ်ႉထိၶိုၼ်း ယဝ်ႉၼႆ တေၵမ်ႇမီးတီႈဝႆးသႃ၊ ယွၼ်ႉၶၼ်ၼႄႈ လူဝ်ႈဖြႃးပိၼ်လဝ်ႈ ယင်းတိုၵ်ႉမီးယူႇ တီႈ မိူင်းရၢၼ်ႇၼႆ ၵွၵ်ႇလွႆၶွႆႈသွၼ်းဝိႉ ၵုၼ်ႇၵၢင်ႈဖြႃးပိၼ်လဝ်ႈ၊ ၵိတ်းၶၼ်သေ မၼ်းလဝ်ႈ ၸင်ႇ ယွၼ်းၵၢၺ်ႇတီႈဖြႃးပိၼ်လဝ်ႈသေ ၵိတ်းပွႆးယႂ်ႇလၢမ်းလူင်သွၼ်း ၵုၼ်ႇၵၢင်ႈဖြႃးပိၼ်လဝ်ႈ၊ ၶွႆႈ ပွႆးၶၼ်ႉ ၶုၼ်ၽိုသိၵ်ျး ၶုၼ်ၶၵေႃး ၼႄႈ လဝ်ႈလေႃႇၵျီႇၶဝ် လီႈလူင်းမႃးလွႆးသွၼ်း၊ ၵူလ်းၵႃႈ သွၼ်းလၢႆၵမ်းသေတ တီႈႁွၵ်ႈရူဝ်ၵုၼ်ႇၵၢင်ႈ ဖြႃးပိၼ်လဝ်ႈၶၼ်ႉ သမ်ႉၵမ်ႇထူမ်လီႈ မီးပႃႈရူး ပွင်ႇၵူႈၵမ်း၊ ၸင်ႇမိူဝ်းဝိႈထၢမ်ဖြႃးပိၼ်လဝ်ႈ တီႈၶိူဝ်လွႆသုၵ်ႉၵလူဝ်ႉ ဖြႃးပိၼ်လဝ်ႈ ၸင်ႇလၢတ်ႈ ဝႃႈ ၵၼ်ရူးပွင်ႇၶၼ်ႉ ၶွႆႈဝိႉပၼ်တႃႇမၼ်းလဝ်ႈ တေသုင်းထၢတ်ႈသေ တေပိၵ်ႉပၼ်ၼႆယဝ်ႉ၊

ပေႊဝႃႈထိုင်ၶႃဝ်းၵၼ်ဢိုင်ႇလီ ယေႊၶိင်းယဝ်ႉ ၶၼ်ဢေႃႈ ပြေႊပိၼ်လဝ်ႈ ယေႊၶိင်းလူင်းလွႆမႃးသေ မႃးၵဝ်မိုဝ်းမၼ်းလဝ်ႈလုပ်ႈဂမ်း တီႈႁွၵ်ႈရူဝ် တီႈၶေႊၽၢၵ်ႇ တီႈၶေႊၵူၵ်းရုၼ်ႇၸၢင်ႈပြေႊၶၼ်ႉ ၶိုင်ႈတီႈသႃမ်ဂမ်းယဝ်ႉလိုင် ရုၼ်ႇၸၢင်ႈပြေႊပိၼ်လဝ်ႈၶၼ်ႉဢေႃႈ ဂိုင်ႉၵၢင်ႉၵွၵ်ႇၵူဝ်းရိူဝ်ႈမႃး ရူးပွင်ႇလွမ်းႁွၵ်ႈရူဝ်ၶၼ်ႉဢေႃႈ ထူမ်ပိတ်ႈမူတ်းသေ မုၶိမၼ်းလဝ်ႈၶၼ်ႉဢေႃႈ တိမ်မႃးဝႃႈၶိယဝ်ႉ။

ဝီးသေၶၼ်ႉ ပြေႊပိၼ်လဝ်ႈ လင်ႇၶိုၼ်းသင်ႇၵႃမ်းဝီႉ တီႈၶုၼ်ၽီသိၵျူးဝႃႈ ပေႊထိုင်မႃး ပႃၼ်ၶုၼ်ၵျေႃၶမ်းၶရေပတိသီႇသူ, မူင်းပွၵ်ႉဂၢၼ်, လင်ႇၵွီႈၵွၼ်ဂူၼ်းဝႃၼ်ႈဂူၼ်းမူင်းသွၼ်းထိုင်ႈ ၶိယဝ်ႉ၊ သိုပ်ႇလႃတ်ႈငၶေႃႈ မူဝ်းၶေႊၶိ ၵၼ်တေလီႈဝီႈသျ ၵဝ်ပိၼ်တီႈပိုင်ႈၵိင်ၶၼ်ႉ မီး သီႇမ်ိဝ်း (1) ထႃတ်ႈလိတ်ႈပြေႊပိၼ်လဝ်ႈ (2) ၶိဝ်ႈၵိဝ်ႈပြေႊပိၼ်လဝ်ႈ (3) သိၼ်ႈၶူၼ်ရူဝ်ပြေႊ ပိၼ်လဝ်ႈ (4) ရုၼ်ႇၸၢင်ႈသႃင်းထူး။ သမ်ႉၶိုၼ်းသင်ႇဝီႉထိုင်ႈ တျႇတေသွၼ်းပြေႊၶၼ်ႉ ပေႊ ၵမ်ႇမီးပိၼ်ႇလလေႊၸျႇဢေႃႈ ၵဝ်လိၵ်းၵဝ်တွင်းလူိင် တွင်းလိင် လိၵ်း ၶၢင်ႇ လိုၼ်း ငိုၼ်း ၶမ်း သွၼ်းၵိတ်းဢေႃႈလီး။ လူိဝ်သေၶၼ်ႉ ပေႊၵဝ်မိႉၶိၵ်းၵိတ်းလိုင် ယျႇပေႊၶူႈမၼ်းမီး ၶွီးမွတ်ႈၶွီး မိင်း၊ လႃးလႃးၵမ်ႇမီးမိႉမီးတွင်းလိုင် ၵဝ်ၶမ်ႉယႃးသေ တိမ်းၸၢင်ႈဢေႃႈလီးၶိယဝ်ႉ၊ ဂူလ်းဂျႈ ၵၼ်ပိၼ်ပူိင်လူင်မၼ်းတေႉ တေလီႈပိၼ်ၽူႈမီးသိၼ်ထမ်း မီးသတ်ႉထျႇပြေႊတိမ်ထူၼ်ႈ ၵွၼ် ရူဝ်သွၼ်းလေႊ၊ ရုၼ်ႇၸၢင်ႈၶၼ်ႉ ယွႆႇတႃၼ်ႇရိုဝ်ဢေႃႈယဝ်ႉ ပေႊသတ်ႉထျႇ, လေႇတၶျေႇ, ၵမ်ႇ, လိုၼ်းသွႆလိုင် ဂုသူဝ်ႇမၼ်း ၵမ်ႇပေႊယွႆႇ၊ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ ပိၼ်သူႇလိၵ်ႉလိၵ်ႉၵွၼ်ႇဂူလ်းသေတ ပေႊသတ်ႉထျႇ, လေႇတၶျေႇ, သိၼ်သီႇလ လိုၼ်းသွႆလိုင် ဂုသူဝ်ႇမၼ်း တိုၼ်းယွႆႇ, ၵိၼ်ႇလဝ်ႈ သင်ႇဝီႉ ၶင်ႇၶိယဝ်ႉ။

ဂၢၼ်သွၼ်းလေႊရုၼ်ႇၸၢင်ႈပြေႊပိၼ်လဝ်ႈ ဂမ်းသွင်

ၵိတ်းၶၼ်သေ ၽူိဝ်ႇထိုင်မႃး ပႃၼ်ၶုၼ်ၵျေႃၶမ်းၶရေပတိသီႇတူ, မၼ်းလဝ်ႈဢေႃႈၵွၵ်ႇလွႆ ၶွႆႈသွၼ်း ရုၼ်ႇၸၢင်ႈပြေႊပိၼ်လဝ်ႈ ဂူလ်းဂျႈ ထႃမ်တူလ်းၽွႆဢေႃႈ ၽွႆၵမ်ႇတွၼ်ႉၸၼ်၊ ထိုင်ၶႃဝ်း ယႃမ်းမၼ်းမႃးယဝ်ႉငလႈ ၶုၼ်သိၵျူးလင်ႇလွၵ်ႈၶၢပ်ႈ ၵိတ်းၸၢင်ႈဂူၼ်း ငလႇဝႃၼ်ႈလႃဝ်းမူင်း ငလႇ ၸျလၼ်ရုၼ်ႇၸၢင်ႈပြေႊပိၼ်လဝ်ႈသေ မႃးၸျတမ်းၶီ တီႈၶွႆႈမူင်းပွၵ်ႉဂၢၼ်ႇ၊ ၶုၼ်ၵျေႃၶမ်း လင်ႇ တွင်ႈထႃမ်တူလ်း လီႈရူႉလွင်ႈတႃင်းမၼ်း ပိၼ်ရုၼ်ႇၸၢင်ႈပြေႊၶိငလႈ လင်ႇထႃမ်ပႃးတင်းလီး သွၼ်းမၼ်းသေ သမ်ႉၶိုၼ်းလွႆႉသိၵျူးလွၵ်ႈၶၢပ်ႈၶၼ်ႉ ၵွၼ်ဂူၼ်းဝႃၼ်ႈဂူၼ်းမူင်းၶဝ်သွၼ်း၊ သိၵျူးလွၵ်ႈၶၢပ်ႈဢေႃႈ လင်ႇၵွၼ်ရူဝ်ၶဝ်သေ ၵဝ်ငိုၼ်း ၶမ်း တွင်းလိင် တွင်းလူိင် သွႆႇၶွႆႈမဝ်ႈ သေၵွင်ႇ၊ ပေႊၵွင်ႇယဝ်ႉဢေႇ, လေႇသွႆႇၶွႆႈရုၼ်ႇၸၢင်ႈလိၼ်ၶိဝ် ၵၼ်ၸၢင်ႈၵိၼ်းဝီႉ၊ ၵၼ်တေ သွႆႇတီႈမုၶိမၼ်းၶၼ်ႉတေႉ သမ်ႉၵဝ်ထႃတ်ႈတေႇပြေႊပိၼ်လဝ်ႈ ၵၼ်လီႈမႃးတီႈ ၵီႈယီႈၶဝ် သွင်ပီႈၶွင်ႉၶၼ်ႉသေ သွႆႇလေႊဝႃႈၶိယဝ်ႉ။

ၶွႆးၵၢမ်လေႃ,သွၼ်းပွၵ်ႈၵမ်းသွင်ၼႆ ၼင်းသိူင်ႈမီးဢူၺ်, (1300) ႁဵင်ပီသၢမ်ပၢၵ်ႇသူႇ၊ လိူဝ်သေၶၼ်ႈ ၵၼ်လဝ်ႈသတ်ႉထု,ၶဝ် ၵဝ်မႃးထိင်ႈၼလႄႈ ၼင်းၵၼ်ၵိုတ်းဝႆႉၵိတ်းၵွတ်း သမ်ႉၶိုၼ်း လေႃးၵၼ်သေၵွင်, သမ်ႉလီႈထိင်ႈ(70)လိတ်းသိပ်းသူႇ၊ ၵၼ်ၵိုတ်းထိင်ႈၼၶၼ်ႈ သမ်ႉၶိုၼ်းၵဝ်သွၼ်းႁၢင်ႈပြႄးဝႆႉပၼ် တၢ,လုၵ်ႈၶုၼ်ၵျၢၶမ်းထိင်ႈ(7)လိတ်းသူ, တၢ,ၶဝ်လဝ်ႈ လိတ်းလဝ်ႈ ၼိုင်ႈလဝ်ႈၼိုင်ႈသူ,ၼလႄႈ ၼင်းသိူင်ႈမီးဢူၺ်,(1377)ႁဵင်သၢမ်ပၢၵ်ႇ,လိတ်းသိပ်းပီလိတ်း သူ, ၼႆယဝ်ႉ။

ၶွႆးႁုၼ်ႉ,ႁၢင်ႈပြႄးပဵၼ်လဝ်ႈ(1300)ၶၼ်ႈ ၵတၢ,ၼိုင်ႈႁဵင် ၵဝ်လိၵ်ႈ,ၼၽပၼ် ၶုၼ် ၵျၢၶမ်း သိပ်းႁူၵ်းမိူင်းဝႃႈၼႆယဝ်ႉ၊ ဢူၺ်းၵူႈပဵၼ်မိူင်းလွႆလီလီၼႆ ၵမ်,လီႈႁၼ်တဵမ်ႈဝႆႉ၊ ၵၼ် ၵိုတ်းလိူဝ်းၶၼ်ႈ သမ်ႉၵဝ်လိၵ်ႈ,ပၼ် ၶိူဝ်းၶုၼ်ၵမ်ႈၽွင်ႈ ႁွင်းမူးၽၵ်းၵ,ၵမ်ႈၽွင်ႈ၊ ဝၢႆးသေ ၶၼ်ႈမႃး ၶုၼ်မိူင်းပွၵ်ႉၵၢၼ်,ၵေႃႈ ၵမ်,လွမ်းတြႃး ႁဵတ်းၵူႈဝႃႈၵူႈပဵၼ်၊ ဢူၼ်းမိူင်းၵေႃႈ ယိၼ်းႁူဝ် ၶေႃ,သေ လင်,ဢူၺ်,ယွၼ်းသေႃႉႁူမ်ႈ တီႈလီးၶုၼ်ယီႈသွင်ပီႈၶွင်ႉ၊ ၼိုင်ႈဝၼ်းမၼ်းႁိုင်မႃး သမ်ႉ ၶဵၼ်းထၢင်,ၽိတ်းသွင်ပီႈၶွင်ႉၼလႄႈ ၽွင်းမိူင်းလူင်ၶဝ် လင်,ၵွၼ်သွင်လဝ်ႈပီႈၶွင်ႉ သွင်ႉၵွၵ်, ပီႈၼႆယဝ်ႉ၊ လွမ်းၶင်ႉ,ၶၢဝ်းတၢင်းၶဝ်ၵွၵ်,ပီႈၶၼ်ႈ ၶဝ်လီႈပၢင်းပြႄးဢူၺ်,လွမ်းၶဝ်သေ ၵဝ်ဝႆႉတီႈ ဝဵင်းမၼ်းတလေးသူ,ၼိုင်ႈ၊ သမ်ႉသိုပ်,ဢူၺ်,ၶွႆးၵၢင်ၶမ်ႉ ဢူၺ်,ဝႆႉတီႈသူလ်ႇ,မေႃ,ၵျူၼ်းသူ,ၼိုင်ႈ၊ ဢူၺ်, ဝႆႉတီႈႁွင်းတူင်,ႁူပ်ၵိဝ်သူ,ၼိုင်ႈ၊ မိူင်းသေသူ,ၼိုင်ႈ ၼလႄႈ မိူင်းၶွၼ်သူ,ၼိုင်ႈ တေႃ,ပေႃးထိုင် လိၼ်လိၼ်မိူင်းသၢင်းထွႆးသေ ႁုၼ်ႈႁၢင်ႈပြႄးပဵၼ်လဝ်ႈၶၼ်ႈၵေႃႈ လီႈႁွတ်ႈထိုင် မိူင်းႁူလ်ႈမိူင်း လွီ ပေႃးလွတ်,ဢူၺ်,ႁူႈတီႈႁူႈလိၼ်ၼႆယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းၵဵပ်ႈ ထရေးမုင်ႈမိူင်း (လွီၶိူဝ်း)

လဝ်ႈထရေး ပၢၼ်းမျူႉ၊ မုင်ႈမိူင်း၊ သီႇပေႉ

ဝီႈသၢဂုင်ႇမုၼ်ၵၶခၼ်ႉတၵျုးတူၼ်သေၵမ်ႇဂၢး ၶပေႉယမ်ပုးထဝ်ႈထရေးၵုဝ်းၶဝ်တင်း သႂ်ႈ ၵိဂ်ႇတင်းၸူႈခိုၼ်ႈလိပ်ႈၵ်ၼ်း ၵုဝ်းၶဝ်တင်းသႂ်ႈသေငလႈ ၵဝ်ဂုင်ႇမုၼ်ပၢင်ဂုမ်ခွၼ်ႇ ၸရၢ်ၼ်ႉလိဂ်ႈလူင် ပွဂ်ႈဂမ်း(5)ငလႈ ပၢင်ဂုမ်ခွၼ်ႇၸရၢ်ၼ်ႉ မူႇလုမ်းတီးလိပ်ႈၵ်ၼ်းပိုၼ်း ပွဂ်ႈဂမ်း (၁)ဝီင်းပၢင်လူင်ငတႉ˝ၶျႈ ။

မိူဝ်ႈလိဝ်ၶျႈၵုဝ်းထရေးပၢၼ်းမျူႉ လွီၶိူဝ်း တေၶူၼ်ႉၶျူႉခီႈခိုၼ်းပိုၼ်းၵဵပ်ႈမေႃလိဂ်ႈ ထရေး မုင်ႈမိူင်း လွီၶိူဝ်း၊ မိူဝ်ႈၶခၼ်ႉမီးထိုဝ်ႈသႂ်ဝႃႈ(မေႃဂူမ်း)ထီးမုင်ႈမိူင်း လွီၶိူဝ်း၊ မေႃလိဂ်ႈ ထရေး မုင်ႈမိူင်း လွီၶိူဝ်း ၵၼ်ဝႃႈၶခၼ်ႉ ထိုဝ်းၵၼ်ပီႇယၢမ်ႈလီႈရှူႉလီႈငိၼ်း ထိုဝ်ႈသႂ်မၼ်းထဝ်ႈဂေႃႈ တေမီး၊ ထိုဝ်းယၢမ်ႈလီႈရှူႉငိၼ်းထိုဝ်ႈသႂ်မၼ်းထဝ်ႈဂေႃႈတေမီးယူႇ။

မၼ်းထဝ်ႈၶဵႉပ်ၼ်ဂေႃႉၵၼ် ၵုဂ်ႉသၢပ်ႈငိၼ်းဂိမ်းၸိင်ႈငငႈၸေႉသၢႇ လိဂ်ႈလီးပီးမွၼ်း ထိုဝ်ႉ ၶိူဝ်းထဝ်ႈၶိုင်ႈၵၼ်ဝႃႈၶခၼ်ႉ ၶျႈၵုဝ်းတေလူၶေ ပ်င်ႈၶငႇၶိုင်ဝဂ်ႉမျႈၵျႃၶၼ်ယိုၼ်းထိုင်ၶခၼ်ႉ ၶျႈယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းၵဵပ်ႈ မေႃလိဂ်ႈထရေးမုင်ႈမိူင်း

1. ထိုဝ်ႈပေႃႈ - မေႃလူင်ဂူဝ်းတွင်ႇ (လွီၶိူဝ်း)
2. ထိုဝ်ႈငမႈ - ၶဵၢးလွီယွတ်ႈ
3. ပီဂိူတ်ႇ - ပီဂေႃးထျႇ-1301၊လိူၼ်ထီင်လွင်ႈ(13)ၶမ်ႈ ဝၼ်းၵျႃးတိတ်ႉ
4. ထိုဝ်ႈမိူဝ်ႈလိဂ်ႉ - ဂၢီးမုင်ႈ
5. တီးဂိူတ်ႇ - ဝၢၼ်းငူင်းထၢင်ႉၶိူဝ် လွီၶိူဝ်း တူင်ႇဝီင်းသီႇပေႉ
6. မီးပီးၶွင်ႉ - (4)ဂေႃႉ ဂၢီးမုင်ႈ ပ်ၼ်ဂေႃႉလိုၼ်းသုတ်း ။

ပိုၼ်းပိူင်ပ်ၼ်ဂမ်ႈၸွင်ႈ

မိူဝ်ႈမၼ်းဂေႃႉလိဂ်ႉလီႈခိုၼ်ႈဂျူင်းပ်ၼ်သၢင်ႇ တီးဂျူင်းငူင်းထၢင်ႉ ၶိူဝ်လွီၶိူဝ်း ထိုဝ်ႈထဝ်ႈ သၢင်ႇၶွင်ႉ ၵေႃးဂဝတီ၊ ပၢၼ်ထဝ်ႈသြုႉၶခၼ်ႉတျႇၶငင်းဂျူင်း။ မိူဝ်ႈၵသၢဂ်ႈလီႈ(17)ၶခၼ်ႉ

လိၼ်ႈသိုပ်ႇလူင်းၵူႈယူႇ၊ တီႈတိူၵ်ႈသွၼ်လိၵ်ႈမၼ်းတလေးထႅင်ႈဝႃႈၼႄယဝ်ႉ၊ ထိုင်ၵႃႇသၢၵ်ႈလိၼ်ႈမႃး (22)ပီ ၸင်ႇထၢၵ်ႈလူင်းႁဵင်းသေမႃးယူႇ၊သဝ်းၶိုၼ်းတီႈဝၢၼ်ႈၵဝ်ႇမိူင်းၵိူတ်ႇ၊တီႈလွႆၶူဝ်းၶေႃႉယဝ်ႉ ၸင်ႇတေႃႇၶႄႈႁိူၼ်းဢိုၵ်းလွမ်း ၶၢင်းၶိၼ်ႇၸုၼ်ႉ (မူဝ်ႈလႅဝ်ပႃႈၸၢင်းၸုၼ်ႉ) ၶေႃႉယဝ်ႉ။

သၢႆသိုပ်ႇ၊ ၶူဝ်းမေႃ

မေႃလိၵ်ႈလူင်ၸရေးမုင်ႈမိူင်းၼႆႉပဵၼ်လုၵ်ႈၸၢႆးမေႃလူင်ၵူဝ်းတွင်ႇ၊ လွႆၶူဝ်းၼေႃႇပိုၼ်းၵေႃး ပဵၼ်သၢႆသိုပ်ႇ၊ၶူဝ်းမေႃထႅဝ်ႈ"ယဝ်ႉ၊ မေႃလူင်ၵူဝ်းတွင်ႇၼႆႉပဵၼ်မေႃၵႂၢမ်းလူင်လိူဝ်ႈသိူင်ယွႆႈ၊ ၵၼ် ယၢမ်ႈလိၼ်ႈႁပ်ႉသူး တီႈၸဝ်ႈၽလူင်မိူင်းၵိုင် မူဝ်ႈၵႂႃႇဝတ်ႉၵႂၢမ်းၶွင်းၶေႃၶေႃႉယဝ်ႉ၊ မေႃလူင်ၵူဝ်း တွင်ႇၼႆႉ ပဵၼ်ပၢၼ်လဵဝ်ၵၼ်တင်းမေႃလူင်ဝၢၼ်ႈတွၵ်ႈ၊ မေႃယွတ်ႈၶမ်းဝၢၼ်ႈလိူင်း၊ မေႃလူင် ပၢၼ်းသိူင်းၶဝ်လိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ မေႃလိၵ်ႈလူင်ၸရေး မုင်ႈမိူင်းၼႆႉ ပဵၼ်ဝႃႉသၢႆသိုပ်ႇ၊ၶူဝ်းမေႃ သေၵမ်ႇ၊ ၵႂႃး သမ်ႉၶိုၼ်းလိၼ်ႈမႃးသိုပ်ႇ၊ၵျၼ်းသွၼ်ႁူႉလၢႆးတိမ်ႈလၢႆးပြႃ ၵႂၢမ်းၵွၼ်ႇ၊ၵႂၢမ်းလူင် လိၵ်ႈၵွၼ်ႇ၊လိၵ်ႈ လူင် လၢႆးလူလၢႆးၶႅမ်း ၵႂႃႈတီႈမေႃလူင်ထွၼ်းၵွင်ႇ၊(ပူႇႁဵင်းထွၼ်းၵွင်ႇ)မိူင်းၼူဝ်း ၶေႃႉထႅင်ႈတင်း ၶမ်။ မေႃလူင်ထွၼ်းၵွင်ႇ၊ မိူင်းၼူဝ်းၵေႃႈသမ်ႉၵူၺ်းပဵၼ်တပေးငဝ်ႈလၢင်း ၵၼ်ႁူႉႁၼ်လၵ်းလႅမ် မႃး တေႃႈမေႃလူင်ၵူဝ်းတွင်ႇ၊ၵူၺ်းၶင်ႇၵဝ်ႇ။

လွင်ႈယၢမ်ႈတၢင်းသူင်

မၼ်းလဝ်ႈၼႆႉမူဝ်ႈလႅၵ်ႉပၢၼ်မၢဝ်ႇ၊ၶေႃႉ မီးတၢင်းယၢမ်ႈသူင်တႅမ်ႈၵႂၢမ်းၵႅတ်းၵႂၢမ်း လွင်ႈတွႆ၊ တိုင်ႈ ထူဝ်းတြႃး လႅတ်းတိုင်ႇ၊ႁွင်ႉၵႂၢမ်းလၢပ်ႈၵႂၢမ်းမီးပၵ်းပိူင်ၶိုၵ်ႉၶႅမ်ႉ မူဝ်ႈႁွင်ႉၵႂၢမ်းၶေႃႉ ဝၵ်ႉႁႃ ၶႄႈၵႂၢမ်းလိၼ်ႈၽွႆး"လႅတ်း" ထိုင်ပၢၼ်ၵႃႇသၢၵ်ႈယွႆႈ၊မႃးတၢၼ်ႇ" မီးတၢင်းသူင်လွင်ႈၵုပ်ႇ၊ၵိူဝ်ႉၵုပ်ႇ၊ မူၼ်ႈ ၶိုႈၵႃႈပုမ်ႇ၊ၵၼ်လီၶွႆႈၶူဝ် ၵၼ်ပၼ်တၢင်းႁူႉၶေႃႉယဝ်ႉ။

သီၼ်ႈတၢင်းၶူးမေႃ

မၼ်းလဝ်ႈၼႆႉ ယူႇတီႈတူင်ႇပိူင်းၶူးမေႃသေ ႁၢပ်ႇ၊ႁၢမ်ဝႃႉၵၢၼ်သွင်တွၼ်း၊ တွၼ်ႈၶူးမေႃ လိၵ်ႈတီးၼလႈၶူးမေႃႁွင်ႉၵႂၢမ်းတီး၊ သင်ၵဝ်ၽၢႆ၊ယႅၼ်ႇ၊ငၼ်ႈဝႃႈၵေႃး ပဵၼ်ၽူႈၵၼ် ပၼ်ၵိူင်း ယႅၼ်ႇ၊ငၼ်ႈ သိူင်ၵႂၢမ်းတီးႁဝ်းလဝ်ႈၼိုင်း၊ မူဝ်ႈပီၶရိတ်ႈ-1968-ၶေႃႉ"ၸၢႆးပၢၼ်းလိူင်း" ႁူင်းပွႆး၊ သိူင်တီးဝဵင်းတႃႈၵုင်ႈ ၶဝ်မႃးတီႉသိူင်ၵႂၢမ်းတီး တီႈလုမ်း"လုင်းၵေႃးလေႇယျ"သီႇပေႃႉ၊ မၼ်းလိၼ်ႈ ၵဝ်ၵႂၢမ်းၶွင်းပပ်ႉၵၼ်မၼ်းတႅမ်ႈဝီႉလိူဝ်းၶေႃႉသုၢင်းသိူင်သွႆႈတင်းၶမ်၊ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈသိူင်ၵႂၢမ်းၶေႃႉ သိူင်ဝၢၼ် လီထွမ်ႇ၊ၶႅမ်ႉလႅပ်ႈၵွၵ်ႇ၊မႃးၶွင်းရေႇတီႇ၊ယူဝ်ႇ၊လွတ်ႇ၊ဝၢၼ်ႈလွတ်ႇ၊မိူင်းၼလႈ ပီႈၶွင်ႉတီး ႁဝ်းတင်းလႂ် လူမ်းထွမ်ႇ၊လူမ်းသူင်ၼတႃႉ" လိူဝ်ႈသိူင်ၵၼ်ႁွင်ႉဝႃႈ ၸၢႆးမုင်ႈမိူင်းၶေႃႉ ၸင်ႇၼၽႈ လွတ်ႇ၊ႁွတ်ႈထိုင်ၶွင်းတီႈၵူႈတီႈယဝ်ႉ။ ၽၢႆႇတႅမ်ႈလိၵ်ႈလူင်တြႃးၼႆၵေႃးမၼ်းပဵၼ်ၽူႈၵၼ်ပႃႇရမီ၊ ယွႆႈၵေႃႉၼိုင်ႈ လိၵ်ႈယၢတ်ႈၶမ်ႉ ၵႂၢမ်းမၢၵ်ႈပၢင်ပွႆးလွႆႉလိူဝ်းၶေႃႉ ၵမ်ႇတႅမ်ႈဝီႉၶွင်းၽိုၼ်သေတႃႉ

ဝူၼ်ႉၵဝ်ၶႂ်ႈလႆႈၵႂႃႇသေ ဝႆႉႁႂ်ႈၶပ်ႉႁႂ်ႈမီးၶၢဝ်းလီႉၶျေးၶႂ်ႈၽိုၼ်မၼ်း(လိၵ်ႈႁၢၼ်ပွႆးလူင်)တီႈ ငူင်းလၢင်ႉၶၢဝ်ႉ၊ ၽဵၢ်ႇလိၵ်ႈလူင်တြႃးတီးၶၼ်ႉ မၼ်းၵႄႈလိမ်လီးတိမ်ႈလီးလူဝ်ႇႁၢႆးၵမ်ႇၵႆး မေႃ ပႃးလီးတႃႇသွၼ်ပၼ်ပိုၼ်ႈၶိုၼ်းၶၢဝ်ႉႁွၼ်ႉ၊ တီႈလုၵ်ႈလၢၼ် ပၼ်းယႃႈတီးႁဝ်းတင်းၶႅမ် ၵေႃႈ မၼ်းလဝ်ႈၵီႉသင်ႇသွၼ် တိုၵ်းသူၼ်းၸႂ်ႈၽိုၵ်းတိမ်ႈၽိုၵ်းလူ လိၵ်ႈလူင်တြႃးတီးၶဝ်ယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈၵၼ်မၼ်းလဝ်ႈတိမ်ႈ

ၵိုင်ၶိုဝ်ၵေႃႉၽူႈ မႃးပိုင်ႈမႃးတွင်းပၢၼ်ႇသေ လီႈတိမ်ႈသူင်ႇပၼ်ယူႇတင်းၶႅမ်ၵေႃႈပီႈပႃႈ သွၵ်ႈႁၢႁၼ်လီႈမူတ်း ၵၼ်လီႈႁူႉလွမ်းဢမ်ႈၽွင်ႈလိုင် -

လိၵ်ႈလူင်

1. ၵလွင်းၶူၼ်ၵီႇ၊
2. ပိုၼ်းႁူင်းႁူဝ်ၶူဝ် ၼလႈသေႃးတႃႇပၢၼ်ႇ၊
3. လိၵ်ႈၵၢဝ်ႇလူႇၵၢဝ်ႇတၢၼ်းၽဵၢ်ႇတီး၊
4. လိၵ်ႈယၢတ်ႇၶမ်ႉလိူဝ်းၶဝ်ႉယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈဝွၵ်း

1. ႁူမ်းဝၼ်းၶွၼ်းႁူၵီးလူၵမ်ႇၵိမ်ႇ၊
2. ထီးပၢၼ်လွၼ်ဝၢၼ်းၶွၵ်ႈမိူဝ်ႉ(1.2)၊
3. သႅင်းတီး ထီးယိင်းပၢၼ်မွႆႇ၊
4. ႁူမ်းဝၼ်းၶွၼ်းႁူ ၵီးလူၵမ်ႇၵိမ်ႇ မိူဝ်ႉ(2)၊
5. ပိုၼ်းလဝ်ႈတူၼ်ၶူး လဝ်ႈသြႃႇႁူင်းၵၢင်ၶမ်ႉလၼ်ႈ ပဵၼ်လိူဝ်းၶဝ်ႉယဝ်ႉ။

သႅင်ႈၵၢမ်ႇ

ၵၢၼ်ၽေႃႇသႃႇ သႃႇသၶႃႇ မုၼ်ၶမ်းပြေးပဵၼ်လဝ်ႈႁဝ်းပေႃးတေႁိုဝ်ႈႁိုင်း ၶၢဝ်ႉမၼ်းလဝ်ႈ ၶွၼ်ႈႁႅင်းၶတ်းလႆႈ ႁီတ်းလူင်ႁီတ်းလၢင်ၼတေႃႉ"၊တေႃႇၵဝ်ၵၢၼ်လူႇတၢၼ်း လွင်ႈသိၼ်လွင်ႈထမ်း ႁူဝ်ႁၢႆးၵမ်ႇၵႆး ၵၢၼ်ဝိပတ်ႉသၶႃႇတြႃးၶၢဝ်ႉၵေႃႈမၼ်းလဝ်ႈတိုဝ်းဢမ်ၼတေႃႉ"ဝႆႉ"၊ ယၢမ်ႈႁႂ်ႈၶဝ်ႈပၢင် တြႃးႁူင်းတႃႈပူၵ်ႇ သီႇပေႃႉၼလႈ ႁူင်းႁွင်းလႅင်းၶမ်ႉလၼ်ႈ လီၽဝ်ႇလီပွၵ်ႈ၊ ၶႂ်ႈဝႃႇၶႂ်ႈဢမ် တီႈႁူင်းၵေႃႈယၢမ်ႈၵွၼ်ႁူဝ်ၽိုၵ်းဢမ်တြႃးပၼ် ၶိင်းၶၢဝ်းၶွၼ်းသိၼ်ၶဝ်၊ လွင်ႈလူႇလွင်ႈတၢၼ်း တေႃႇလိမ်ၶၢမ်ႇသၢင်ႇၶၢမ်ႇလၢင်း ဝတ်ႉဝႃးၽေႃသိူဝ်ႇ လီႈၶတ်းလႆႈႁီတ်းတင်းၶႅမ်၊ ၽွင်းတိုၵ်ႉၶတ်း လႆႈႁီတ်းပုၼ်ႈလီတူဝ်ၵဝ်ႇ ပုၼ်ႈပီးပုၼ်ႈၶွင်ႉယူႇၶၢဝ်ႉ ယွၼ်ႉၶျေးၵႃႇႁူၼ်းထဝ်ႈသေ မိူဝ်ႈပီၵေႃႈ လႃႇ-1365ၶီး လိူၼ်ႁႃႈမွႆႇ(7)ၶမ်ႈ ၶၢဝ်းၶွႆႇလဝ်ႉ"(1)မွင်းပိူဝ်(15)မိတ်ႉ ဝၼ်းသဝ်ၶၢဝ်ႉ လီႈ

သိင်ႈၵၢမ်ႇသုတ်းမုၼ်ၸူႉတီႈႁိုၼ်း ဝၢၼ်ႈၵွင်းၶမ်းႁူဝ်ၶူဝ်၊ ၵိူင်ႇမိူင်းၶိုဝ်း၊ တူင်ႇဝဵင်းသီႇပေႉၼၼ်ႉ ယူႇယဝ်ႉ။

တူဝ်တၢင်ႇ လိုဝ်ႈၵမ်ႇၵျၢၼ်

မေႃလိၵ်ႈလႄႈမုင်ႈမိူင်း(ၵမ်ႇၼၼ်)ပူႇလၢင်းမုင်ႈမိူင်းၼၼ်ႉ လၢတ်ႈဝႃႈတီႈသုတ်း တၢင်ႇၵျၢၼ် ၸူႉသေတႃႉၵေႃႈ လိၵ်ႈလၢႆးမၼ်းလႄႈ သိင်ၸူမ်းမၼ်းလႄႈ သၢင်ႇလွႆႈမေႃၵျၢၵ်ႉၾႅႇသၢႇ သၢႇသၼႄႇ လိူဝ်ႉၶိုဝ်းမၼ်းလႄႈၼၼ်ႉ ၵမ်ႇလပ်ႉၵမ်ႇၵျၢၼ်ၵမ်ႇတၢင်ႇသေ တၵ်းတေၵီႈႁိူင်းပိူင်းသွႆယူႇၼွႆးၼၵႈ ၵၢင်လိၵ်ႈလၢႆးယိၼ်ႇၼင်ႈ မိူင်းတီႈၵျဝ်းၸူႉတေႃႇထိုင်မိူဝ်းၼႄႈယူႇယဝ်ႉ။

ႁႂ်ႈမၼ်းလႄႈႁွတ်ႈၸူႉထိုင်တီႈလီတီႈမျၢတ်ႈတီႈၵတ်းတီႈယိၼ်သေၵမ်း ။

ကလွင်းပြေးလိခ်ခဓိဝ်

လုင်းလောင်းလူး၊ ပွဂ်ႉဝီင်းလောခ်း၊ သီ,ပေႉ

မ့်,သုင်တင်းသီင်ႈချႈ ချႈရှဝ်းလုင်းလောင်းလူး ပွဂ်ႉဝီင်းလောခ်း ဝီင်းသီ,ပေႉ တေမႈလူငခေ ပပ်ႉထမ်း''လဝ်ႈပြေးကလွင်း လိခ်ခဓိဝ်'' ခဓိချႈကော့ႈ။

ပပ်ႉထမ်းခဓိႉ လဝ်ႈခူးမေ လဝ်ႈကမာတ်ႈလူင်မိုင်းခွင် တမ်ႈဝိႉကော့ႈ၊ ပီခ်ခမ်ႉ ဂွါမ်း လူင်သွင်ဂိဝ်ယီ,လျ,။

1ႉ တာင်းယာဝ်း - မီး ခဓိုင်ႈထတ်းပါရှုႈခဓိဝ်ႉ၊
2ႉ ခဓေႈပွတ်း - မီးလီတ်းခဓိဝ်ႉ၊
3ႉ တာင်းခဓေ - မီးသွင်ခဓိဝ်ႉ၊
4ႉ တင်းမူတ်းမီးလီတ်းသိပ်းလခ်,၊
5ႉ ခဓိုင်ႈလခ်,မီး သိပ်းရှုဂ်းထိဝ်၊
6ႉ ပီသျ,သခေ, 2505 ပီဂေႈလျ, 1323 (လိပ်ႈတေပီခ် ပီထုတ်,တမ်ႈ)
7ႉ လဝ်ႈတျ,ခေ ပူ,လါးသ့်ရှိုင်း+ခါးရှိုင်းသ့်လီဂ်ႉ ဝါခ်ႈခမ်ႉယာင်း၊ ကိုင်,ခဓေးမာဂ်,ခေါ တူင်,ဝီင်းသီ,ပေႉ။

တွခ်ႈဂခ်ခဓိုင်ႈ

ပြေးပီခ်လဝ်ႈ ရှေးတာင်းလူ,သာမ်ထာခ်ႈ-
1ႉ တျ,ခတေ,သ တာင်းလူ,ပီင်းချႈ၊
2ႉ တျ,ခသေရှ,ယ တာင်းလူ,ပီင်းကူရ်းဂေႉ၊
3ႉ တျ,ခသေ,မိ တာင်းလူ,ထာခ်ႈသုင်။

သိုပ်,ခဓီးခေ လာတ်ႈလဝ်ႈ''ဂုင်,မျ,ရ'' ပီခ်တုဂ်ႉဂတျ, ပေႈငမႈတါလိမ်မိုဝ်ႈလီဂ်ႉ ငလ,ရှုခါ ငခႈ ခါယိုခ်း။

တွခ်ႈဂခ်သွင်

သမ်ႉခိုခ်းခဓီးခေ လာတ်ႈလဝ်ႈ''ခဓောင်းလခ်,တျ,မျ,ရီ,''၊ မိုဝ်ႈကျ,ယုမခ်းခဓောင်း လီႈ လီတ်းခူပ်,ခခ်ႉ ပေႈငမႈတါဂွျ,တင်းသွင်ဂေႉသေ မခ်းခဓောင်းလီႈရှုမွဂ်,ခါသေလီင်ႉတွင်ႉ၊ ရှိုင် မႈတာခ်,″ သမ်ႉလီႈမိုဝ်ႈရီတ်းလုဂ်ႈလီင်ႉတမ်ခဝ်ႈ ခါးသထေးဂေႉခဓိုင်ႈ၊ ထိုင်မႈကျ,ယု(19)

ၶၼ်ၶေႇ ၶၢဝ်းသေႇ ၵဝ်ၶၢင်းလၢၼ်ႇတႃႉမႃႉရီႇ ၵူပ်ႉၵူႈပၼ် ထဝ်ႈထၢဝ်းၵုင်ႇမႃႉရ၊ လီႈပၼ်ၶူဝ်း ၶၢင်ႈၵေႃႉလုမ်ႇ"ၸလႈ ၶိူင်ႈလွႆႉၶူဝ်းသွႆ ၶႂၼ်ႈရူၶၼ်းၶႂၼ်းယေး။

တွၼ်ႈၵၼ်သၢမ်

ပေႃးဝႃႈၶိင်းသေႇလီႈရူႉဝႃႈ ၶၢဝ်းသေႇ ၵဝ်ၶူဝ်းရူၶၼ်းၶူဝ်းယေး လုၼ်ႉပၼ်ထၢဝ်း ၵုင်ႇမႃႉရ ၸလႈ ၶၢင်းလၢၼ်ႇတႃႉမႃႉရီႇယဝ်ႉၵေႃႈ မၼ်းလွႆလမ်ၶႄႇသေ ပေႃႉၵျမ်ၶၢဝ်းသေႇ ၶၼ်ၶေႇ တႃပေႃးမွတ်ႇၸလႈ ၶၢဝ်းသေႇလီႈပႃႈၵူႉလူးတီႈ ထၢဝ်းၵုင်ႇမႃႉရၸလႈ ၶၢင်းလၢၼ်ႇတႃႉ မႃႉရီႇ။

တွၼ်ႈၵၼ်သီႇ

ထၢဝ်းၵုင်ႇမႃႉရၸလႈ ၶၢင်းလၢၼ်ႇတႃႉမႃႉရီႇ လီႈလုမ်းလႃးၶၢဝ်းသေႇတႃမွတ်ႇ၊ ၶႃၽူဝ်မေး ၵွၼ်ၵၼ် ၵူႉၵျၽိုၼ်းၶႂၼ်းထူၼ်ႇ သမ်ႉၵူႉၵျၼ်မ်ၼ်းတေႃလွၵ်ႇၵၼ်ၶိုင်ႈ ၶႃလင်ႇၵွၼ်ၵၼ်ၶ်ၵ်း ၵျတ်းၵျၢင်ႈၵူၼ်း၊ ၽီၶဝ်သမ်ႉလူင်းလွီႈၸလႈ ၵူၼ်ႇၵျၢင်ႈၶၼ်ၶေႇ ၵျၢင်ႈလီၶႄႇ ၶႄးသမ်ႉပေႃးယုမ်ႉ လူင်ဝီႉ၊ ပေႃးယဝ်ႉသမ်ႉ ၵွၼ်ၵၼ်ၵျတ်းပွီးလၢမ်းၵွၼ်ႇ ၽီရူလ်ႈၽီလွီ ၵွၼ်ၵၼ်မႃးမူၼ်ႈမႃး ပျႃႉ၊ ပေႃးသွင်ၶႃၶိုၼ်းမႃးထိုင်ရူၶၼ်း သမ်ႉလၢတ်ႈၶေ ၶၢဝ်းသေႇတႃမွတ်ႇ၊ မၼ်းၶၢင်းၵေႃႈ ငၼ်းလူမ်းလွမ်းတေႃႉတေႃႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ႁႃႈ

ၶႃပူႉၵွၵ်ႉၵေႃႈ လီႈၵွၼ်ၵၼ်ၵဝ်လိၼ်ၶိုဝ် မႃးပၼ်ႈပိၼ်ၵျၢင်ႈပြႃး၊ သမ်ႉၶွႆႈတိၵ်ႈၶမ်း ၸလႈ ထင်ႉမူဝ်းယွၼ်းလူႉၶၢမ်ႉ ၶမ်းသိူင်းတီႈၶုၼ်ႁေႃၶမ်း၊ ၶုၼ်ႁေႃၶမ်းပွင်ႉၵျင်းၶႃဝႃႈ ‘‘ပွီးၶီႉ ပိၼ်ပွီးထဝ်ႈပွီးၶုၼ် ၵမ်ႉလွႆႈပွီးၵဝ်လိၼ်ၶိုဝ်’’ၶီသေ ၵမ်ႉၶဝ်ႈလွႆ ၵမ်ႉသွႆႉလွႆ လွင်ႈပြႃး လိၼ်ၶိုဝ်သေၵမ်ႉၵႃး ယင်းပႃႇလိုပ်ႈပိတ်ႈ ၶႃႈၽူဝ်မေးလူးႁွၼ်ႇၶီယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ႁူၵ်း

ၶုၼ်ၽီသိၵ်ျး ထင်ႉၽၢၼ်ႇၵျတ်းပုင်ႉၶႄးထဝ်ႈ ၵႃႉယုမွၵ်ႈၵဝ်ႈသိပ်းပႃႇပႃႇ ၶဝ်ႈမူဝ်းထိုင် ၶႂၼ်းႁေႃ မူဝ်းယွၼ်းပွင်းတၢင်းလူႉ၊ ၶုၼ်ႁေႃၶမ်းၵေႃႈ ၵမ်ႉၵျပ်ႉၵမ်ႉၵဝ် ယင်းပႃႇပွင်ႉ"ထႃႉ" ဝႃႈ ပုင်ႉၶႄးထဝ်ႈ မ်ၼ်ရူဝ်ႉမ်ၼ်ၶီးသေ လိုပ်ႈပိတ်ႈပုင်ႉၶႄးထဝ်ႈၶၼ်ၶေႇ ၵူႉၵီ"ၶီယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၸဵတ်း

ၶီႈၶေတေႃႉတေလီႈၶမ်းသိူင်း တိၵ်ႈၶမ်းပြႃးၶၼ်ၶေႇ ၶုၼ်သိၵ်ျး ၸလႈ တင်းမေးၶၢင်း သီႇထဝ်ႈ ‘‘ၶၢင်းသုထမ်ႉမႃႉ ၶၢင်းသုထိင်ႉတႃႉ ၶၢင်းသုၶၼ်ႇတႃႉ ၶၢင်းသုထႃႉတႃႉ’’ လီႈပွမ် ၵျတ်းၵူၼ်းသေ ၵူႉၵီၼ်ထၢင်ႈသေႇယဝ်ႉ။

ၶုၼ်သိၵ်ႂ်ႇၸူးၽၢၼ်ႇ,ၵ်ၢတ်းၵူၼ်းသေ တင်းၶုပ်ႉ,ၵွၵ်ႉ,ၼလႄႈ ၶၢဵးသထေးတၢမွတ်ႇ,ၶဝ် သီ,ၵေႃႉ ၵွၼ်ၵၼ်လွမ်ႉ,ႁူဝ်ႉ,ဝၢင်းႁေႃၶမ်း လီႈၵျႈၵ်ိင်းၶမ်းလိၵ်သၢမ်ႇၵျပ်ႈ၊ ‘‘ၶၢင်းသုထမ်ႇ,မႃႇ’’ လီႈၵ်ၢတ်း ၵူၼ်းတေႃးႁုၵ်ႉ, လီႈၶမ်းလိၵ်ၶိုင်ႈၵျပ်ႈ၊ ‘‘ၶၢင်းသုလိင်ႇ,တႃႇ’’လီႈၵ်ၢတ်းၵူၼ်းတမ်ၶဝ်ႈ လီႈၶမ်း လိၵ် ၶိုင်ႈၵျပ်ႈ၊ ‘‘ၶၢင်းသုၶၼ်ႇ,တႃႇ’’ လီႈၵ်ၢတ်းၵူၼ်းႁွၼ်းၽိုၼ်း လီႈၶမ်းလိၵ် ၶိုင်ႈၵျပ်ႈ၊ ‘ၶၢင်းသုလႃႇ,တႃႇ’ လီႈၵ်ၢတ်း ၵူၼ်းတိၵ်းၶမ်ႉ လီႈၶမ်းလိၵ်ၶိုင်ႈၵျပ်ႈ။

ၶဝ်လင်ႇ,ၵဝ်ၶမ်းလိူဝ်းၶၼ်ႉ မႃးပွင်းၵၼ်သေ ထိုင်မႃးဝၼ်းလိူၼ်သီႇ,မူၼ်းၶၼ်ႉ လင်ႇ, ၵွၼ်ၵၼ် ၵ်ၢတ်းပွႆးယႂ်ႇ,လၢမ်းလူင် တိၵ်းၶမ်းပြႃးလိၼ်ၶိဝ်ယဝ်ႉ၊ ၶၼ်ႈပွႆးၶၼ်ႉ မီးလၢင်ႉ,လူင် လုၵ်ႉ,တီႈလွႆႈၵိမဝၼ်ႇ,တႃႇ, လူင်းမႃးပၢ်တ်,မိုၼ်ႇ,သီႇ,ၵိင် မႃႉ,လူမ်းမိၼ် မႃးၵူႈၽိူဝ်ႇ,ၵူႈတၢင်း ပွႆးလူင် ၶၼ်ႉ ၵိုၼ်းတေႉ,ၵိုၼ်းဝႃႈ။

ယွၼ်ႉ,ပိူဝ်ႈၶၼ်ၼလႄႈ ၵၼ်လၢဝ်းတီႈႁဝ်း လီႈၵ်ၢတ်းပွႆးတိၵ်းၶမ်းပြႃးပိၼ်လဝ်ႈ ဝၼ်း လိူၼ်သီႇ,မူၼ်းၶၼ်ႉ ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈသၢၵ်ႈသေ,မၼ်းတေႉ ၶေႃးတေငတ,မႃး လိမ်မိူဝ်ႈငတ,ပၼ်ႈ ၵ်ၢတ်း ပြႃးလိၼ်ၶိဝ်ၶၼ်ႉ,ၵေႃႈ ၶေႃးလၢင်ႈပိၼ်လီႈယူႇ, ၶၢၶိူႈၵေႃႈ။

ၵတ်ႉထဝိၵျုႇရ – ႁျင်းပ်တ်ႇလင်

လၶရေးလၢမ်ႇၵေႃး၊ ပွၵ်ႉ(1)၊ သ်ၶၼ်ဝီ

1. ပပ်ႉထမ်းလဝ်ႈ – ၵတ်ႉထဝိၵျုႇရ ႁျင်းပ်တ်ႇလင်
2. ၽူႈတ်မ်ႈလိၵ်ႈ – ၶူးမေလိၵ်ႈလူင် လဝ်ႈလွီၶမ်း
3. လင်ႇၵု – သၢမ်ဂိဝ် ၶမ်ႉၵၢမ်းယၢဝ်း
4. ဢေႉတွင်းပၢၼ် – ၶုၼ်သွၵ်ႉၵျီးဝၢဝ်း – သ်ၶၼ်ဝီ
   (ႁူဝ်ႁၢၼ် ၵၼ်လွမ်းလဝ်ႈၶုၼ်သၢင်ႇတူၼ်ႈႁူင်းမႈ (12) ဢေႉၶၼ်ႉ)
5. ပီတ်မ်ႈ – ပီသုႇသၶေႇ(2461)၊ ဢေးလုႇ(1279)
6. တၢင်းႁိုင် – မီး(100)ပီမူိင်း
7. ၶၢၼ်းတွၼ်ႈ – မီးႁူၵ်းၶၢၼ်း
8. သိုပ်ႇထုတ်ႇ – ပီသုႇသၶေႇ(2548)၊ ဢေးလုႇ(1366)ၶု၊
9. ဢေႉသိုပ်ႇလူႇ – လူင်းလီးလၢမ်ႇၵေႃး၊ ပုႈသူလ်ႇလ ၶဝ်ပေႈမေႈလုၵ်ႈလၢၼ် တင်းႁိုၼ်း၊
   သ်ၶၼ်ဝီ။

မူဝ်ႈပြေးပ်ၼ်လဝ်ႈႁဝ်း ယင်းတိုၵ်ႉပွင်းႁိုင်း ၶွႆးမိုင်းၵူၼ်းယူႇၶၼ်ႉ ၵၼ်ပ်ၼ်ပိတ်ႉလေး တုႇယၵုႇၶဝ် လူႇၵၢပ်ႈၵပ်ႈတၢၼ်း ႁျင်းလင်လ်ၵ်ႉလင်ယွႆႇ တင်းသ်င်ႈမီးၵူႇ(2369)လင်ယဝ်ႉ။ ၶွႆးၵုႈႁျင်းလိုဝ်းၶၼ်ႉ ၵၼ်ပ်ၼ် ''ဝုၼ်ႇသီႇဝုၼ်ႇ – ရူင်ႇသီရူင်ႇ'' ပ်တ်ႇလင်ၶီႉ ပ်ၼ်ၵၼ်ယွႆႇ ၵၢင်ႈႁၢင်ႈၶိုၵ်ႉတွၼ်းပူၼ်ႈသေၵမ်ႇၵုး ပြေးပ်ၼ်လဝ်ႈႁဝ်း တေးသဝ်းၵဝ်ဝုႇ ၶမ်လိုဝ်သေပူၼ်ႈ ၶီယဝ်ႉ။ ႁျင်းပ်တ်ႇလင်လိုဝ်းၶီႉ ႁ်တ်းႁိုဝ်လူႇတၢၼ်း၊ မီးတီႈႁ်င်းလွႆ၊ လဝ်ႈတုႇၶပ်ၼ်ၽွႆၶီ ၶၼ်ႉ ၶုႈႁဝ်းတေၶူၼ်ႉၶျုႉသပ်းလ်င်းၸၶေႃႇ ၶင်ႇၶီတီႈၶုႈၵေႃႈ။

(၇) ႁျင်းဝုၼ်ႇသီႇဝုၼ်ႇလမ်ႉ –

1. ႁျင်းမိၵတုႇဝုၼ်ႇ –

ႁျင်းလင်ၶီႉ မီးၽႝႇလၢၼ်းဝ်င်းပုႇရျူႇၶသီႇ ယၢၼ်ၵိဝ်င်း (1000)တွင်ႇတုႇ (1 – တွင်ႇ တုႇမီးလ်တ်းသွၵ်ႇ)၊ မီးၶွႆးထူၼ်ႇလူင်မိၵတုႇဝုၼ်ႇ။ ထူၼ်ႇလူင်လုၵ်ႈၶီႉ ပ်ၼ်တီႈပြေးၵလွင်း ရသေး ရႁၢၼ်း ၽူႈၵူၼ်းလီၶဝ်လဝ်ႈ ၵျင်ႉၵမ်တြုး လီႈမၢၵ်ႈလီႈၽူဝ်ႇၵေႈ ပိုင်ၶိုင်ႈ၊ လိုဝ်းပ်ၼ် ၵူၼ်းမူိၵ်ႈၵူၼ်းႁၢႉ သတ်းၵျမ်း သတ်းႁၢႉ ၽီလူး ၽီၽီး ၶဝ်လိုဝ်းၶီႉ ပေးဝုႈႁွတ်ႈမႈ ၶွႆး ထူၼ်ႇလူင်ၶီႉယဝ်ႉ မီးလွႆမ်တ်ႉတုႇတြုးသေ ႁၵ်ႉႁူမ်လူမ်းတွၼ်ႈၵၼ်၊ ႁ်တ်းၵူလ်းဢေႉလီၵၼ်၊

ၽွႆႇၵမ်ႉၶွႆႈၵႂၢမ်းၶႅၼ် တီႈၽွႆႇၸလႄႈ ၵျွင်းလင်ၶၼ်ႈၵေႃႉ ထင်ႇဝႃႈ “ၵျွင်းမိၵတႃႇဝုၼ်ႇ”ၶၼ်ႈယဝ်ႉ။

ၽူႈလူႇတၢၼ်းမၼ်းလမ်ႉ ပဵၼ်သထေးၵေႃးလိယ မိူင်းလမ်ႇပႃႇၶၵူဝ်ႇ မႃးယွၼ်းၵၢၶၢင်ႉ ပြေႃးပဵၼ်လဝ်ႈသေ ၵဝ်မေမိူဝ်း(50)ၵေႃႉ ၸတႃႇတင်ႈၵႂၢမ်း မူဝ်ႈလိူၼ်ပႅတ်ႈလွင်ႈ(10)ၶမ်ႈ တေႃႇလိူၼ်ထီင်မွႆႇ(10)ၶမ်ႈ ထင်ႇယဝ်ႉတူဝ်ႈ၊ ၵျွင်းလူင်လင်ၶိုင်ႈ ၶျူႉၶၵ်ႉ တီၵ်းၶမ်း တၢင်ႇ ထီးသေ ၵျွင်းၵွၼ်ႇ မီးသွင်ၶႄႈ၊ ယေးၶႄႈ(50)လင်ၸလႄႈ (100)လင်၊ ၶႂၵ်ႈဝၢင်းၵျွင်း ၵႂၢမ်း လလွပ်ႈ ယေးၶႄႈ(50)လင် ပွင်း(200)လင်၊ ႁူမ်ႈလူရ်ႈၶမ်ႉမေႃႇ ယေႇၵိင်ႇလိူဝ်းၶၼ်ႈသေ လူႇတၢၼ်းယၢတ်ႉၶမ်ႉ မူဝ်ႈလိူၼ်ထီင်မူၼ်းၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ။

2. ၵျွင်းဝေႇလုဝုၼ်ႇ

ဝေႇလုဝုၼ်ႇၶၼ်ႈ ႁွင်ႉဝႃႈ“မိႉမူဝ်ႇ မိႉသၢင်း”ၶၼ်ႈယဝ်ႉ။ ၵျွင်းဝေႇလုဝုၼ်ႇၶၼ်ႈ မီးၶွႆးဝၢင်း ၵူးယီၼ်ႇတေႃႇ ၶုၼ်ၶေႃၶမ်းပိမ်ႇပိသႃႇရ မႃႇၵထတိူင်း၊ မိူင်းရျူႇလၵျူဝ်ႇ၊ သူၼ်လဝ်ႈၶၼ်ႈ ယေး ၶႄႈမီးသီႇၵိင်တွင်ႇတႃႇ၊ ယၢၼ်ၵိဝ်ႇငီးရျူႇလၵျူဝ်ႇ ၵိင်သွင်ပၢၵ်ႇတွင်ႇတႃႇယဝ်ႉ။ ၶုၼ်ၶေႃၶမ်း ယႃႉ ပႅတ်ႈမိႉသၢင်း ၶွႆးၵၢင်သူၼ်သေၵႂၢမ်းၶေႃ တၼ်းယဝ်ႉလင်ၶိုင်ႈ ပြေႃးပဵၼ်လဝ်ႈၵျူႉမႃးၸလႄႈ ထင်ႇၶိုၼ်းမေႈၵႂၢမ်းပဵၼ် ၵျွင်းသဝ်မိႉသၵ်း ၵဝ်ပႅၼ်ႈမိႉသၵ်းသိူဝ်ႇၵင်ႈ၊ မုင်းလိၵ်း၊ ယေးၶႄႈ မီးပႅတ်ႈပၢၵ်ႇ၊ တၢင်းသုင် မီးၵိင်တွင်ႇတႃႇ၊ ဝိႉႁူးလိင်းယေးၶႄႈ(100)ႁူး၊ တမ်ႈရၵ်ႈတူဝ်ၶၵေႃး ၶယေး ၵိင်ႇၶရျူႇလငွႃႇ ရၵ်ႈလုင်ႇလွမ်းၽေဝိႉတင်းမူတ်း၊ ၶုၼ်ၶေႃၶမ်းပိမ်ႇပိသႃႇရ လူႇတၢၼ်း မၼ်ႈငွႃႇ သၢမ်သိပ်းၵုၵ်ႉတေႇပႅတ်ႇမိုၼ်ႇပီႇပီႇၸလႄႈ လူႇတၢၼ်းယၢတ်ႉၶမ်ႉ မူဝ်ႈလိူၼ်သိပ်းၶၶေၼ်ႉ ယဝ်ႉ။

3. ၵျွင်းလေႇတဝုၼ်ႇ

ၵျွင်းလင်ၶၼ်ႈ မီးထီင်လၢၼ်းဝၼ်းၵွၵ်ႇ ၵေႃးသလတိူင်း၊ မိူင်းလူင်သႃႇဝတ်ႉထိ၊ ယၢၼ် ၵိၵျူးပၢၵ်ႇတွင်ႇတႃႇ၊ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈသိုဝ်ႉၵဝ် သူၼ်လဝ်ႈၵိမ်မိူင်းလေႇတမင်းသႃးသေ ၵႂၢမ်းပဵၼ်ၵျွင်း လူႇၸလႄႈ ထင်ႇႁွင်ႉဝႃႈ “ၵျွင်းလေႇတဝုၼ်ႇ”ၶၼ်ႈယဝ်ႉ။ သထေးလူင်ၵၶေႃႇထပိၼ်ႇ ၵဝ်ၶိပ်း ငိုၼ်းၶပ်ႉငွႃႇ ပေႃးမီးၵတႃႇသၢမ်တိုင်ႇၸလႄႈ မၼ်ႈငွႃႇပႅတ်ႇသိပ်းၵုၵ်ႉတေႇၶၼ်ႈယဝ်ႉ။

ဝၢင်းၵျွင်းယေးၶႄႈ မီးသွၵ်ႇပွင်းယေးမိုၼ်ႇ၊ ၶိုင်ႈၵၢင် ၸတႃႇတင်ႈၵျွင်းလူင်ၵျူးသွင်ႇ ယေး သွင်ႇမီးထီတ်းၽုင်ႇႁူၵ်းၶေႃး၊ တၢင်ႇပီသိင်တီၵ်းၶမ်း၊ ၵဝ်မိႉသၵ်းၵႂၢမ်းလူႇတၢၼ်းၶၼ်ႈယဝ်ႉ။ ၶွႆး ဝၢင်းၵျွင်းၵွၼ်ႇလွမ်ႉႁွပ်ႈ ယေးၶႄႈသွင်ပၢၵ်ႇလင် ပွင်း(800)လင်၊ ၶႂၵ်ႈဝၢင်းၵျွင်း ယေးၶႄႈ လလွပ်ႈယေးၵိင်ၸလႄႈ မီးသီႇၵိင်လင်၊ ယေႇၵိင်ႇသီႇၵိင်လင် လီႈလူႇတၢၼ်းဝိႉၶၼ်ႈယဝ်ႉ။

4. ၵျွင်းမၵျႃႇဝုၼ်ႇ

ႁွင်းမၢႆႈဝုၼ်ႉၼႆ မီးတီႈဝဵင်းသႃႇဢေႇတ ပဵၼ်ၼမ်ႉလိၼ်မိူင်းလူင်သႃႇဝတ်ႉထိၼင်ႇၵဝ်ႇ၊ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈလူႇတၢၼ်းႁွင်းလူင်၊ ဝၢင်းလူင်၊ တမ်ႇတိူင်းလူင်၊ ၽၵ်းတူလူင်၊ ၵျၢင်ႈသၢင်ႇသီႈလူင်သေ ယႄႉၶႄႇၵွၢင်ႈၶႄႇငလႈ ထၼ်ႇႁွင်ႉဝႃႈ ``ႁွင်းမၢႆႈဝုၼ်ႉ``ၼႆယဝ်ႉ။

ၽူႈလူႇတၢၼ်း ပဵၼ်ၽူႈမၢၵ်ႈလူင်ထိၵ်ႉတယဝ်ႉ။ ထၼ်ႇၵဝ်မေမိုဝ်း(500)သေ ၵႃႉတႃးပဵၼ် ႁွင်းလူင် ၶႄႈယၢဝ်းမီးၵိုင်ဝႃး၊ ၶႄႈပွတ်းမီးပဵတ်းပၢၵ်ႇဝႃး၊ သၢမ်ၶႄးသီႇထီး၊ ထီႇသိၼ် ၶျႃၵ်ႉ တီၵ်းၶမ်း၊ သိူဝ်ႇၵင်ႈမိႉပဵၵ်ႇဝၼ်း၊ မုင်းမိႉသၵ်း၊ သဝ်မိႉသၵ်း၊ တၢင်းယႄႇ မီးပဵတ်ႇသွၵ်ႇပၼ်ႇမူၼ်း၊ ၵဝ်မၢၵ်ႇၵုတ်ႇၶပ်ႉၵႃႉတႃးတမ်ႇတိူင်းသၢမ်ထၢပ်း၊ ထၢပ်ႈၼိုင်ႈ သုၼ်ထီတ်းသွၵ်ႇ၊ ထပ်းၵၢင်သိပ်း သွၵ်ႇ၊ ထိင်ႈထၢပ်ႈၼိုင်ႈ သိပ်းႁႃးသွၵ်ႇ၊ ၽၵ်းတူဝၢင်းသီႇၶႄးသီႇၽႅၢ ၵႃႉတႃးၵျၢင်ႈသၢင်ႇသီႈ ၼိုင်ႈ ၶႄးသီႇတူဝ်၊ ၶွၵ်ႈဝၢင်းႁွင်း ထလွပ်ႈသၢမ်ၵိုင်ႁူၵ်းပၢၵ်ႇလၼ်၊ ၼမ်ႉမေႈၵုတ်ႇႁႃႈၵိုင်၊ လၢၵ်ႈသမႈ ႁႃႈပၢၵ်ႇ ၵႃႉတႃးႁွင်းလူင်ထိူဝ်းၼႆ ငတႇၵဝ်ၵွၵ်ႇဝႃႇလိူၼ်သိပ်းၵီတ်း ပၼ်ႇၶွပ်ႈလိူၼ်သိပ်းၵီတ်း သေ ႁွတ်ႈထိုင်ၵွႃႇလိူၼ်ႁူၵ်း ထၼ်ႇတေယဝ်ႉတူဝ်ႈငလႈ လူႇတၢၼ်းယၢတ်ႇၼမ်ႉၼႆယဝ်ႉ။

(ၶ) ႁွင်းရူင်ႇသီရူင်ႇထမ်ႉ-

5ႉ ႁွင်းပုပ်ႉၽႄႇရူင်ႇၼႆ

ႁွင်းလၼ်ၼႆ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈမီးၶႄႈဝၼ်းၵွၵ်ႇဝဵင်းငလႈ ထၼ်ႇႁွင်ႉဝႃႈ ``ႁွင်းပုပ်ႉၽႄႇရူင်ႇ``ၼႆ ယဝ်ႉ။ ယၢၼ်ၵိဝဵင်းသႃႇဝတ်ႉထိ မွၵ်ႈတႃႇပွင်းၵိုင်ၼိုင်ႈ၊ ၶေႃးဝိသႃႇၶႃႇ ၵဝ်တင်းမၢၼ်ႉလတႃႇ ၽႄးမိတူဝ်(ၽႄးပိၢႉ)မၼ်းၶေႃး ၵၼ်လိုမ်းတီႈႁွင်းၶၼ်ႉၶိုသေ ၵႃႉတႃးႁွင်းပုပ်ႉၽႄႇရူင်ႇၼႆ လူႇ တၢၼ်းယဝ်ႉ။ ၽႄးပိၢႉၶေႃးဝိသႃႇၶႃႇၶၼ်ႉ ၵဝ်တင်းငိုၼ်းၶမ်းသိၼ်ထၵွၢႇ ၶဝေရတ်ႉၵဝ်ႈပႈ ထီႇ ၶပ်ႉဝီႉငလႈ ၵႈၶၼ်မီးၵဝ်ႈၵုၵ်ႇတေႇ။ ၶၵ်းငေႈၶၵ်းၶႄႇငလႈ ၵၼ်ၶၵ်ႈလီႈၼႆ မီးမၼ်းၶေႃး ငလႈ ထိုင်ႉၶေႃးမၼ်း ၶေႃးတႃႇသိၵႃႇ ႁူမ်ႈပႈၶေႃးမၼ်ႇလိၵႃႇ (မေးၶုၼ်သိုၵ်းလူင်ပၼ်ႇ တုလ)ထိူဝ်းၼႆႉၵူၺ်းၼႆယဝ်ႉ။ ႁွင်းလၼ်ၼႆ ၵဝ်မၢၵ်ႇၵိၼ်သီၽိူၵ်ႇ သီလိူင် သီၶဵဝ်သေ ၶပ်ႉၵႃႉတႃးၵဝ်၊ ထၢင်ႈလၢၵ်ႈသမႈ ၶပ်ႉၵဝ်ႁၢၵ်ႈၵိၼ်(ၶျေႃႇၽၶေပ်ႉ) မီးႁႃးသွၵ်ႇ၊ ငတႇၵဝ်မၢၵ်ႇ ၵိၼ် သီလိူင်ၶိုၼ်ႈၵွႃႇ ပဵၼ်ထၢပ်ႈပဵၼ်ထၢပ်ႈသေ ပူၵ်းပဵၼ်သၢမ်လၼ်ယဝ်ႉ။ ၶေႃးဝိသႃႇၶႃႇ လူႇ တၢၼ်းႁွင်းၼႆ မေးၶႄႈလိၼ်ၵဝ်ႈၵုၵ်ႇတေႇ၊ ၵႃႉတႃးႁွင်းၵဝ်ႈၵုၵ်ႇတေႇ၊ လူႇတၢၼ်းယၢတ်ႇၼမ်ႉ ၵဝ်ႈၵုၵ်ႇတေႇၼႆယူႇယဝ်ႉ။

6ႉ ႁွင်းၶိၵျေႃးထႃႇရူင်ႇ

ႁွင်းလၼ်ၼႆ မီးၽႅၢႇႁွင်ႇ ဝဵင်းၵပ်ႉပီလဝၢတ်ႈ ယၢၼ်ၵျေႃမီးၵွႃႇ(600)တွင်ႇတႃႇ၊ မီးတီႈ ၶင်ႈသူၼ်သိူဝ်းၵူးယၢၼ်ႇၶုၼ်ၵျေႃၶမ်း၊ ၽၵ်ႇဝီႉမိႉရူင်း ပေႈႁွပ်ႈဝၢင်းႁွင်းငလႈ ထၼ်ႁွင်ႉဝႃႈ ``ႁွင်း ၶိၵျေႃးထႃႇရူင်ႇ``ၼႆယဝ်ႉ။ ၽူႈလူႇတၢၼ်းမၼ်း ပဵၼ်ပေႈထဝ်ႈသုတ်ႉထေးတၶႄ၊ ၵႃႉတႃးလူႇ

တၢၼ်း မ်ၼ်ႈငူၺ်ႉၶႃႈၺုၵ်ႉတေႉသၢင်ႇပီႈႁူဝ်းမိုၼ်ႉလိူဝ်ၼႆယဝ်ႉ။ ႁျွင်းလင်ၼႆႉ မီးပျတ်ႈသၢတ်ႈၶႃႈ ယွတ်ႈ ၵဝ်ႈၾင်ႉ၊ သုပ်းတၢင်ႉထီးသႅင်ဝီႉ၊ လၢၵ်ႈသမႃးမၼ်းႁိုင်ၼႆုင်ႈ၊ ၵဝ်မီႉသၵ်ႈၵိုတ်းသေ သမ်ႉၵဝ်ၶိပ်းမၢၵ်ႉၵိုၼ်သိူဝ်ႉ ပေႃးထူၼ်ႈဝၢင်းၼႆယဝ်ႉ။

7ႉ ႁျွင်းၵၼ်ႉထျႉၡင်ႉ

မီးဝၼ်းတူၵ်း မိူင်းၵျႉလဝီ ဝႅင်းၾီလူး။ ႁျွင်းယေႈၶႅႈ မီးၵိုင်တွင်တျႉ၊ ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈၵဝ်မီႉ ၶမ်ႉသျႉ ၵျႉလမၢၵ်ႈလၵူျႉ မီႉၡွမ်ၵိုတ်းၵဝ်ငလႈ လင်ႉႁွင်ႉဝုႈ ``ႁျွင်းၵၼ်ႉထျႉၡင်ႉ``ၼႆယဝ်ႉ။ ၶုၼ်ၡေျၶမ်းသုတ မိူင်းလမ်ႉပျႉၼၵူဝ်ႉ သင်ႉၵဝ်မီႉၼၢမ်ႉသျႉၽိူၵ်ႉ ၼၢမ်ႉသျႉလႅင် ၵျႉလမၢၵ်ႈ ၼိုင်ႈလုၼ်ႈတၢင်းယၢဝ်း(20)သွၵ်ႉ၊ တၢင်းယႂ်ႉသီႉၶႃႈသွၵ်ႉ၊ လုၼ်ႈပွင်းၵိုင်ၼိုင်ႈ၊ ၶုၼ်ၽိူၵ်းၵျႉလျႉ ဝၵ ႁူမ်ႈပွင်းၵိုင်ၼိုင်ႈ၊ လိမ်ၽိူၵ်း လိမ်ၵူၼ်း ဝၢင်ႉပွင်းၵိုင်ၼိုင်ႈသေ ၵိုတ်းလူႉၼႆယဝ်ႉ။ ၶိုင်ႈၵၢင် မၼ်း မီးသီႉသွင်ႉ၊ ႁျွင်းၵွၼ်ႉ ယေႈၶႅႈပၢၵ်ႉလင်၊ လိမ်ႁျွင်း၊ ၶူဝ်လီ၊ ၽျေဝၢင်းႁျွင်းလိူဝ်းၼႆႉ တင်းသႅင်ႈ လီႈလူႉတၢၼ်းငူၺ်ႉ မ်ၼ်ႈၶႃႈၺုၵ်ႉတေႉႁူဝ်းမိုၼ်လိူဝ်လိူဝ်ၼႆယဝ်ႉ။

8ႉ ႁျွင်းၶေႃးသီတျႉၡင်ႉ

ႁျွင်းလင်ၼႆႉ မီးၶိုင်းမိူင်းၵေႃးသမ်ႉၽီႉ ဝီႉတူၵ်းဝႅင်း၊ ယၢၼ်ၵိဝႅင်း(1200)တွင်ႉတျႉ၊ ႁျွင်း လင်ၼႆႉ တၢင်ႉလွမ်းလိုဝ်ႈႁျွင်းတၵျႉ သထေးၶေႃးသၵငလႈ လင်ႉဝုႈ ``ႁျွင်းၶေႃးသီတျႉၡင်ႉ`` ၼႆယဝ်ႉ။ ၶႅႈယၢဝ်းမီး(300)၊ ၶႅႈပွတ်းမီး(200)တွင်ႉတျႉ၊ ႁျွင်းသွင်ႉသၢမ်လင် မီးပျတ်ႈသၢတ်ႈ ပိတ်ႈၶေႃး ၵဝ်ႈၾင်ႉ၊ လင်ၶိုင်ႈၵၢင် ၶျၵ်ႉ တိၵ်ႈၶမ်း ထီႉသႅင်လႅင်၊ ၽၢၼ်ႉလႅင် မၢၼ်ႉလႅင်၊ လင် ဝၼ်းၵွၵ်ႉ သီလိူင်လွၼ်ႉ"၊ လင်ဝၼ်းတူၵ်း သီၽိူၵ်ႉၽိင်ႉၵၼ်ဝီႉ၊ ႁျွင်းၵွၼ်ႉ ယေႈၶႅႈမီး (200)လင်၊ သိူဝ်ႉပိၼ်ႈ ၵင်ႈပိၼ်ႈ မုင်းလႅၵ်ႈ၊ ၵိုတ်းတမ်ႉတိူင်းသၢမ်ထၢပ်ႈ လွမ်ႉၡွပ်ႈဝီႉ။ ငတ, ၵိုတ်းမိူဝ်ႈလိူၼ်သိပ်းၵိတ်း တေႃႉလိူၼ်လိတ်း လင်ႉယဝ်ႉတူဝ်ႈသေ လူႉတၢၼ်းယၢတ်ႉၶမ်ႉငူျႉ ၼႆယဝ်ႉ။

ၶေႃးၶွတ်ႉယွတ်ႈ

ၶိုင်းၵူးႁျွင်းဝုၼ်ႉသီဝုၼ်ႉ ငလႈ ၡင်ႉသီၡင်ႉၼႆႉ ပြႃးပိၼ်လဝ်ႈ လီႈတေႃးသဝ်း ၵဝ်ဝျႉ သျလမ်ႉ- ႁျွင်းလေႉတဝုၼ်ႉ(20)ဝျႉ၊ ႁျွင်းပုပ်ႉၽျေႉၡင်ႉ(5) ဝုႈ၊ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ တေႃးသဝ်း ၵဝ်ဝျႉ ၼိုင်ႈဝျႉၼိုင်ႈဝျႉသေ ၡေႃးတြႃးၶျတ်ႈၵဝ် ဝေႉၼေႉယျသတ်းတဝျႉတင်းသႅင်ႈ ႁွႆးပေႃး လီႈမၢၵ်ႈလီႈၾူဝ် လွမ်းလဝ်ႈယူႉယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းၵိူဝ်းႁူဝ်မိူင်းၶႄးၶိူဝ်း (သမ်ႇင်းလၢႆႈၵေႃႈမိူင်း)

ၶိင်းၵျွင်းသၢင်ႇၶမ်း(ၶမ်းၶိူဝ်းမိူင်း)၊ ၶႄးၶိူဝ်း၊ သႅၼ်ဝီ

လိုဝ်ႈ - သမ်ႇင်းလၢႆႈၵေႃႈမိူင်း
လဝ်ႈတၢႆႈၶေ - လဝ်ႈၶိင်းၶုၼ်ၶမ်းလိၵ်+ၵွၵ်ႇလွီထိင်ႇ ၸေႈၵူ မိူင်းသႅၼ်ဝီ၊
ၶၢၼ်းတွၼ်ႈ - မီးထိုတ်းၶၢၼ်း၊
ပီထုတ်ႇတၢမ်ႈ ပွၵ်ႈၶိုင်ႈ - 1236 ၶု
ပီထုတ်ႇတၢမ်ႈ ပွၵ်ႈသွင် - 1353 ၶု

ငဝ်ႈငတႃႇမိူဝ်ႈသၵ်ႈၵရိတ်ႈ(832)ၶူႉ မိူဝ်ႈၶၼ်ႉ ၵိင်းသႅၼ် ၵိင်းၶၢႆး ၵိင်းမိ, ပိၼ်ၶိၼ် လူင်ၵၼ် တင်းမိူင်းၵၢႆႇဝငလႈ လီႈပိၼ်သိုၵ်းပိၼ်သိူဝ်ၵမ်ႇယိၼ်ၵမ်ႇဝီႈငလႈ။ ၵမ်းၶၼ်ႉ လဝ်ႈၾႃႉၵိူင်းထီး ၵိူင်းယူၼ်းၶဝ် ယွၼ်းတၢင်းလွႆႈထိမ်တီႈလဝ်ႈၾႃႉတီးမႃး မိူင်းသႅၼ်ဝီ ရႃးၵၢပ်ႈ ပၢၼ်လဝ်ႈၶမ်းရိပ်ႇၾႃႉငလႈ ၵမ်းၶၼ်ႉလဝ်ႈၾႃႉ ထင်ႇရွင်ႉၵဝ် ပူဝ်ႇႁူဝ်မႃႉလၢဝ်းပူး ရွႆႈလူႉၵူၼ်း မၼ်းသေ ၵူႈလွႆႈထိမ်ဝႃႈၶဝ်ယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃး(833)ၶူႉၶၼ်ႉ မိူင်းၵေႃႈလီၶိုၼ်းသေယဝ်ႉ ၵၼ် ပိၼ်မူႇလုမ်းႁူဝ်ၶၢၼ် လၢဝ်းပူးၶဝ် တေပွၵ်ႈမႃးၶိုၼ်းမိူင်းတီးၶဝ်ငလႈ ၵၼ်ပိၼ်လဝ်ႈၾႃႉၵိူင်းထီး ၵိူင်းယူၼ်းၶဝ် ထင်ႇၵဝ်ၶုၼ်ႇၶၢင်ႈၽြႃးသူႇၶိုင်ႈ ၵိတ်းၶူဝ်းတွၼ်ႈၶွင်ၽၢၵ်ႇမႃး ဝႃႈၶဝ်ၶႃႈယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈႁူဝ်ၶၢၼ်လၢဝ်းပူးၶဝ် တိုၵ်ႉပွၵ်ႈၶၢဝ်းတၢင်းယူႇၶၼ်ႉ ႁူဝ်ၶၢၼ်လၢဝ်ပူး ၵဝ်ၽြႃးသွႆႇထူင်ၶီး ပႃး ဝီႈလိၵ်ႈသေၶီႇမႃႉမႃး ၽြႃးသမ်ႉၵျွၵ်းမႃးယူႇၽၢႆႇၶႄး ၵိတ်းၶၼ်ႉသွင်သၢမ်ပွၵ်ႈငလႈ ႁူဝ်ၶၢၼ်လၢဝ်း ပူးသမ်ႉဝႃႈ “ၶီးမၼ်းၶၢဝ်ႉၶၢဝ်ႉထီမႃး ပယၢဝ်ၵဝ်းလေႃး မူႇပၢင်ၶိူဝ် ငၶ” ၵိတ်းၶဝ်သေ ၽိဝ်မႃး မိူင်းသႅၼ်ဝီၶဝ်ယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၽိဝ်ႁိုၼ်းမႃးယဝ်ႉ မေးပူဝ်ႇႁူဝ်မႃႉလၢဝ်းပူး တၢၵ်ႇၶဝ်ႈ၊ သမ်ႉၵဝ်ၽြႃးၶၼ်ႉ မႃးတိုင် သၢတ်ႇတၢၵ်ႇၶဝ်ႈမၼ်း၊ ၵူႈဝၼ်းငတႃႉ မၼ်းလီႈပႂ်ႉသေ ၵဝ်မီႉၶွၼ်ႉၽတ်ႉသၢတ်ႇၶဝ်ႈမၼ်းပၢၵ်ႉ”၊ မိူဝ်ႈၶဝ်ႉ သတ်းတိရိတ်ႉသၢၼ်ႇ မူ ၵိ, ပိတ်း ၶၢၼ်ႇၶဝ် ၵွၼ်ၵၼ်မႃး ၵဝ်ႁွၵ်ႈႁူဝ်ၶဝ် ၵူမ်ႈတိူဝ်ႉ သွႆႇတီႈၽြႃးသေ ၶိုၼ်းၵူႈတိၵ်း”၊ ၶဝ်ႈၵေႃႈ ၵမ်ႇၵိၼ်သေမိတ်ႉ ဝႃႈၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၼ်ႉ ႁူဝ် ၶၢၼ်လၢဝ်းပူး သမ်ႉဝႃႈ “သတ်းယွၵ်ႈလၶဝ်ႉ သူမႃးၵူမ်ႈႁူဝ်တိူဝ်ႉၵူၼ်းလိူင်ၵဝ် ပိၼ်ၵိူဝ်ႇပိၼ်လိၼ် မူတ်းယဝ်ႉ”ၶဝ်သေ ၵဝ်ၽြႃးၵူႈသုၵ်ႈၶမ်ႉမိၼ် ၵၼ်မီးၵၢႆတူ, ၵၢႆမိၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈမၼ်း ၵဝ်ၶုၼ်ႇၶၢင်ႈၽြႃး လုမ်ႇသွႆႇၶွႆးငၵးၶမ်ႉမိၼ်သေ သုၵ်ႈယူႇၶၼ်ႉ ၶမ်ႉၵၼ်မိၼ်ၶၼ်ႉၵေႃႈ ၵိူင်ႉၵၢင်ႉယိၼ်းပိၼ်ၶမ်ႉသွႆသေ ၵၢႆတူႇၵၢႆမိၼ်ၵေႃႈ ၶၢႆၵူႈ, ပိၼ်ၵၼ်လီၵၢပ်ႇ, လီၵိၼ်ၵူႈၵမ်း လိဝ်ၶဝ်ယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈတိုၵ်ႉသုၵ်ႈယူႇၶၼ်ႉ ႁူဝ်ၶၢၼ်လၢဝ်းပူး သမ်ႉဝူၼ်ႉဝႃႈ “ၶမ်ႉၶဝ်ႉ မိၼ်ၶိၼ်,

ၵဝ်ႇၵူႊ,သုၵ်ႈၶမ်ႇပုင်,(လိူတ်,)ႁွၼ်,``ၶဝ်ၼႆႉ မိူဝ်ႈၵဝ်ႇၵူႊ,လုမ်,သုံ,ၶၼ်ႉ ၶမ်ႇပုင်,(လိူတ်,) ၶၼ်ႉၵေႈ ၵိုင်ႇၵၢင်ႇယီၼ်းပီၼ် ၶမ်ႇၵတ်းၵူႊ,ၵမ်းလိဝ်ၶဝ်ယဝ်ႉ။

ၶၢဝ်,ငၢဝ်းၶၼ်ႉ လီႈႁူင်ႁၢင်းသုႊၵူႊ,ၵူႈတီႈၵူႈတၢင်း ၵွၼ်ၵၼ်ႁူႉငိၼ်းၶၢဝ်,လီ ထိမ်ယီ ထိမ်ႁူၼ်း လွတ်,တိူင်းၵူႈဝၢၼ်ႈၵူႈမိူင်းၼႆႉ မိူဝ်ႈၶၼ်ႉ ႁူဝ်ႁၢၼ်လၢဝ်းပူး လင်,ပူၼ်ႉဝႆႈ ``ႁူၼ်း တွင်းၵဝ်ၶႆႉ ၵတ်ႉၼတႉ ၶွင်,ၼတႉပေႃးၶႆ လူဝ်,ၵိူဝ်းလီ လိင်ႇၶမ်ႇတမ်းယီ``ဝႆႈၶႆသေယဝ်ႉ. လင်,ၵူႊ,တိူင်,ပၢင်, ၵျ,လျ,ၶိ,ၽျႉၶုၼ်မိူင်း ရၢးၵပ်ႈလဝ်ႈၽျႉ(5)လဝ်ႈ- (1) လဝ်ႈၶမ်းၵိပ်,ၽျ၊ (2) လဝ်ႈၶမ်းသိၼ်,ၽျ၊ (3) လဝ်ႈၶမ်းၵၢၼ်ၽျ၊ (4) လဝ်ႈၶမ်းပၢၵ်,ၽျ၊ (5) လဝ်ႈၶမ်း သိၼ်လူင်းၽျ၊ ၶဝ်ႁႃးလဝ်ႈၶႆႉ လင်,ၶၢၼ်းၶႃႈဝၢၼ်ႈႁူၼ်းမိူင်း ႁွင်းၵူးၽေးၵ, ၵူႈတိူင်းၵူႈမိူင်း သေ လၢတ်ႈဝႆႈ ``ႁဝ်းလူဝ်,ၵိူဝ်းလီ လိင်ႇၶမ်ႇတမ်းယီ ၵၼ်ႁူဝ်ႁၢၼ်လၢဝ်းပူး ၵဝ်မႃးၶၼ်ႉ ၵိူဝ်ႈ၊ ပူဝ်းပၢၵ်,တူဝ်၊ ၵိူးပၢၵ်,တူဝ်၊ ၵိ,ပၢၵ်,တူဝ်၊ မူပၢၵ်,တူဝ်`` ဝႆႈၶႆယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၼ်ႉ ၽြႄးပီၼ် လဝ်ႈ သျူႉရၢၼ်,ႁၼ်သေယဝ်ႉ. လဝ်ႈသၢၼ်,ႁၢႆလၢႆ ၵူႊ,တင်ႇၼတ,တေးသဝ်း တီႈလွႆသၢမ်သိပ်း ၶဝ်ယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၶၼ်ႉ ၵူႊ,ၵဝ်မူမိူင်းၼၶ,မႃး သမ်ႇမႃးလွတ်ႈတီႈဝၢၼ်ႈၶိုင်ႈၼႆႉ ဝၢၼ်ႈၶၼ်ႉ လီႈ လိူဝ်ႈဝႆႈ ``ဝၢၼ်ႈမူလွတ်ႈ``ၶဝ်ယဝ်ႉ၊ မိူဝ်ႈမူလွတ်ႈၵွႊ, ထိုင်တီႈၶိူဝ်ႁွင်းၶၼ်ႉ ႁွပ်ႈမၼ်းၶႁၵ်း လပ်းၶိူဝ်းဝိႉၼႆႉ လီႈလိူဝ်ႈ ``ႁွင်းၶိူဝ်းလိူတ်ႈ``၊ ဝၢၼ်ႈၶၼ်ႉၵေႈ ႁိၵ်ႈလပ်း ``ဝၢၼ်ႈႁွင်းၶိူဝ်း လိူတ်ႈ``ၶဝ်ယဝ်ႉ၊ ၵမ်းၶၼ်ႉ မူၵေႈပိ,တႃႇ တိၼ်းၽၢင်ႈၶုၼ်,ၶုၼ်,လိၼ်ႈလိၼ်ႈမႃး ပႃးတင်းၶိူဝ်း သေ မႃးတူၵ်းၶွင်းၶေးၼႆႉ ၶႆႉၵေႈလီႈလိူဝ်ႈ ``ၶေးၶိူဝ်း`` မႃးပီၼ်``ဝၢၼ်ႈၶေးၶိူဝ်း``ၶဝ်ယူ,ယဝ်ႉ။ ထိင်ႈတီႈၶိုင်ႈသမ်ႉ ပိုတ်,ၶိႈၼၶဝ်ႈ မိူဝ်ႈမူ,လုမ်းလဝ်ႈၶူးဝႆႈ မိူင်းယူၼ်းၶဝ် မႃးလွမ်းၶိႈႁႃၽြႄး မႃးႁူပ်ႉရႃး မူးသိူဝ်းသွင်ၵေႈ ၵေႈၶိုင်ႈလိူဝ်ႈ ``ပူ,ၵၢင်း``၊ ၵေႈၶိုင်ႈလိူဝ်ႈ ``ပူ,ထွၼ်,``၊ မူ,လုမ်း ၶဝ် ႁွင်ႉထၢမ်ဝႆႈ ``ႁိူလ်း…တၢတေႊ တေၵူႊ,လႆ``၊ သွင်ၶျသမ်ႉတွပ်,ဝႆႈ ``ၶေးၶိူဝ်,``ၶဝ်ၼႆႉ ၶႆႉၵေႈ မိူဝ်ႈၶၼ်ႉ ႁွင်ႉ``ၶေးၶိူဝ်,``၊ မိူဝ်ႈလိဝ်လူးႁွင်ႉဝႆႈ ``ၶေးၶိူဝ်း``ၶဝ်ၵေႈ ဝႆႈၶဝ်ယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၵၼ်ၶၢဝ်,ငၢဝ်းႁူင်ႁၢင်း သတၢင်းလွတ်,ၵူႊ,ၵူႈတီႈၶၼ်ႉ ၶုၼ်ၽီၶၢင်းၽီၶဝ်ၵေႈ ၶွႆႈ ႁၼ်ၶွႆႈတူလ်းၶဝ်ၼႆႉ ၵွၼ်ၵၼ်သႂ်,ၵဝ်ႈမူလ်းႁူဝ်သေ လင်,ၵူႊ,ၶဝ်ယဝ်ႉ၊ ပေႃးသႂ်,ယဝ်ႉ လင်, ၵဝ်ၶမ်ႇမူၵ်ႈသူမ်ႈၶဝ် ထွၵ်,ပိတ်ႈၶိူဝ်ႁွင်း ၽႂ်ႁွင်,ၶူဝ်ၶမ်ႇမိၼ်ၶၼ်ႉ ၶႆႉၵေႈ ၵွၼ်ၵၼ်ႁွင်ႉ ဝႆႈ ``ႁွင်းၵၢင်,ၶမ်ႇမူၵ်ႈ`` ၶဝ်ယဝ်ႉ။ လုၵ်ႉတီႈႁွင်းၵၢင်,ၶမ်ႇမူၵ်ႈၶႆႉသေ ၶိုၼ်ႈမိူဝ်ႈၶေးပႃႈႁွင်, လွမ်းၽင်,ၶမ်ႇ တၢၼ်,မွၵ်ႈ(1)ၽျ,လုင်,ၶၼ်ႉ မီးၶမ်ႇမေ,ၵိၼ်တႂ် ၶမ်ႇမေ,ၵိၼ်ၶီးၶဝ်ယဝ်ႉ၊ ၶႆႉၵေႈ မိူဝ်ႈၶၼ်ႉ မီးလၢင်ႇၼမႈလုၵ်ႈသွင်တူဝ် လုၵ်ႉတီႈပၢင်,တၢင်းလၢင်ႇမႃး၊ မႃးၽဵဝ်တီႈၶမ်ႇ မေ,ၶၼ်ႉ လၢင်ႇၵွၼ်,ၶွႆႈၵိၼ်ၶမ်ႇ သမ်ႇၵူႊ,ၵိၼ်ရႃးၶမ်ႇမေ,ၵိၼ်တႂ်သေ လုၵ်ႈမၼ်းတႂ်ၵူႊ, ၼလႈ ၼမႈမၼ်းလွႆလမ်ၶေ,သေ လင်,ထူမ်ပိတ်ႈၶမ်ႇမေ, သမ်ႇထူမ်ရႃးၶမ်ႇမေ,ၵိၼ်ၶီးၶၼ်ႉ

ၼႆယဝ်ႉ။ ပေႃးလုၵ်ႉတီႈၼမ်ႉမႄႈၵိၼ်တေႃႇ ၼမ်ႉမႄႈၵိၼ်ၶီးၼၼ်ႉ ၶိုၼ်ႈမိူဝ်းလွမ်းၽင်ႈၼမ်ႉမီၼ် ၼႄႈတၢင်းႁွင်ႈ မွၵ်ႈၼိုင်ႈလၵ်းပၢႆၶိုင်ႈ ၽႃႈႁွင်ႈဝၢၼ်ႈၵွင်းလၢင်းၼၼ်ႉ မီးၼမ်ႉပုင်ႈ ပီၼ်တီႈၶဝ် ပြေးၵျႈသုၵ်ႈသေ ၼမ်ႉပုင်ႈလိူတ်ႈ ယႅၼ်းပီၼ်ၼမ်ႉပုင်ႈၵတ်းၵျႈၼၼ်ႉ ပေႃးဝႃႈသတ်းတီရိတ်ႉ သၢၼ်ႈၶဝ် လီႈမႃးၵိၼ်လိုင် ပီၼ်ယိၼ်ႉၵျႈႁင်းၽွႆႉမၼ်း ၶွၼ်ၵၼ်ၵိၼ်ယူႈ ဝၼ်းဝၼ်းၶိုၼ်းၶိုၼ်း ၵျွတ်းၼႆ ထင်ႈမီးမူးသိူဝ်းသွင်ၵေႃႉ ပွႆးၶၢမ်ႈလႃးလၢမ်ႈလႃးလႅင်ႉတူဝ်လွႆႉၶျသွင်ၵေႃႉၵျႈ ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။

ၵမ်းၼၼ်ႉ ၵူၼ်းဝၢၼ်ႈပၢင်ႈတၢင်းထၢင်ႉၶဝ် သမ်ႉဝႃႈ “ႁဝ်းၶွၼ်ၵၼ်ၵျႈယူႈလွမ်း သွင်ၵေႃႉၼၼ်ႉလႃး၊ ပေႃးဝႃႈႁဝ်းတေယူႈ လူဝ်ႇၵုမ်ႈတူရႅၼ်း၊ ပေႃးဝႃႈယူႈလီႈ ႁွၵ်ႈၸၼဝီႉ ႁွၵ်ႈတိၼ်ၵူၼ်း၊ ပေႃးၶမ်ႈယူႈလီႈ ႁွၵ်ႈၸၼဝီႉ ႁွၵ်ႈတိၼ်သိူဝ်” ၼႆသေ ၶဝ်ထင်ႈၶဝ်တဝ်ႈၽိူဝ်း ၵျႈထွၵ်ႈတီႈၶဝ်တေ ယူႈၼၼ်ႉ ပၢၵ်ႈႁၢႆႈပိူင်းသေ ၶဝ်လူင်ႈငုပ်ႉဝီႉ တိုင်ႈၵၢဝ်ႇဝႃႈ “ပေႃးယူႈလီႈ ႁွၵ်ႈၸၼၶွႆးတိၼ်ၵူၼ်း၊ ပေႃးၶမ်ႈယူႈလီႈ ႁွၵ်ႈၸၼၶွႆးတိၼ်သိူဝ်” ၼႆၸလႈ ၽိူဝ်ႈမိူင်းလႅင်းမႃး ၶွၼ်ၵၼ်ၽူရႆႈတူရႅၼ်း လီႈ ႁၼ်ၸၼဝီႉ ႁွၵ်ႈတိၼ်ၵူၼ်းၸလႈ ၶဝ်ထင်ႈၶွၼ်ၵၼ်ၵျႈယူႈတီႈၼၼ်ႈ ၵျႈၵျွတ်းလၢင်းပွႆႉယိူဝ်းတူဝ် ထူၼ်ႈ ၶိုဝ်ႉႁွင်းၼၼ်ႉ ထင်ႈလီႈႁွင်ႉဝႃႈ “ဝၢၼ်ႈႁွင်းလၢင်း” ၼႆယဝ်ႉ။ သမ်ႉထိူင်ႈၼႄႈၶိုင်ႈ မိူဝ်ႈ ထဝ်ႈၼူးဝႃးၶဝ် မႃးလွမ်းၸီႈပြေးၼၼ်ႉ မၼ်းထဝ်ႈလုၵ်ႈၵဝ်ၼႄႈ ၸိုမိူဝ်းတၢင်းလွႆႉသၢမ်သိပ်းသေ ယဝ်ႉ ၵဝ်လင်ၸိုမႃးတၢင်းႁွင်းလၢင်း၊ ၼႆႉၵေႃႈ မိူဝ်းၼၼ်ႉ ထင်ႈတၵ်ႈႁွင်ႉဝႃႈ “ႁွင်းလင်”၊ မိူဝ်း လီဝ် ပီၼ်ႁွင်ႉဝႃႈ “ႁွင်းလၢင်း” ၼႆၵေႃႈ ဝႃႈယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈမူႈလုမ်းထဝ်ႈၼူးဝႃးၶဝ် မႃးလွမ်းၸီႈပြေးၼၼ်ႉ ပႃးတၢင်းထဝ်ႈၽူႉတီး ထဝ်ႈၶမ်းၸီၼ်ႈ ၽူႉ ၶွၼ်ၵၼ်ၶိုၼ်ႈႁွတ်ႈလွႆႉသၢမ်သိပ်းသေ ၶွၼ်ၵၼ်ၼႆမၼ်ႈတၼၽိတ်ႈပၢင်း ထဝ်ႈပရသီ ၵိုင်ႈဂ မိူဝ်ႈပီ(၅၀၂)။ ပၢင်းယဝ်ႉသေ ပြေးပီၼ်ထဝ်ႈ သၢၼ်ႈမႃးယူႈတီႈလွႆႉႁွင်းမူးႁူပ်ႉမိူင်း တီႈ တူၼ်ႈမၢၵ်ႈၼေႃၼၼ်ႉၼႆယဝ်ႉ။ ၶဝ်လင်ႈၶိုၼ်းမႃးသိုပ်ႈပၢင်း တီႈႁွင်းမူးႁူပ်ႉမိူင်း၊ မိူဝ်ႈၶဝ်မႃးပၢင်း ၼၼ်ႉ ထဝ်ႈၼူးဝႃးၵဝ်ႁွၵ်ႈႁူပ်ႉမၼ်း ၼိမ်သေမိုင်ဝီႉၼႆၸလႈ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ထင်ႈႁွင်ႉဝႃႈ “ႁူပ်ႉမိုင်”၊ မိူဝ်ႈလီဝ်ႁွင်ႉဝႃႈ “ႁူပ်ႉမိူင်း” ၼႆယဝ်ႉ။ သမ်ႉထိူင်ႈၼႄႈၶိုင်ႈ ထဝ်ႈၺႃႈလူင်ၵူးၼၼ်ႈ‚တႃႈသီႈရီ ဝတ်ႉပုပ်ႉပႃႈရူင်ႈ၊ ႁူပ်ႉမိူင်း ၼီႈၸၼဝႃႈ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ၵူၼ်းမိူဝ်ႈႁွၼ်ႈၶဝ်ဝႃႈ ၼႄႈႁူပ်ႉမိူင်း၊ ၼႄႈလၢၼ်း၊ ၼႄႈဝၼ်းတူၵ်း၊ ၼႄႈဝၼ်းၵွၵ်ႈၼႆၸလႈ ၼႆႉၵေႃႈ ႁွင်ႉလွမ်းၵျႈ“ႁူပ်ႉမိူင်း”ၼႆၵေႃႈဝႃႈယဝ်ႉ။

သိုပ်ႈသေၶိုၼ်းပၢင်းပြေး ၵျႈတီႈၵျူင်းဝတ်ႉလေႃးၵိဝ်းသေ ၶွၼ်ၵၼ်ၵျွတ်းပွႆးလီတ်းဝၼ်း လီတ်းၶိုၼ်း လၢတ်ႈၸၼၵျႃးၸၼ ပရိယတ်ႈ ပတိပတ်ႈ ပတိဝေႇထ လီႈလူႈလီႈတၢၼ်း လီႈ ၵျင်ႉလီႈၵမ် လၢတ်ႈၸၼ လွင်ႈတႃႈၼ သီႈလ ၽႄႈဝၼႄႈလၵျႈလိူဝ်းၼႆႉသိင်ႈ”သေ လူႈတၢၼ်း ယၢတ်ႈၼမ်ႉယဝ်ႉ။ ၵမ်းၼၼ်ႉ ပြေးပီၼ်ထဝ်ႈၶိုၼ်းသၢၼ်ႈမႃး တီႈလွႆႉႁွင်းမူးႁူပ်ႉမိူင်း တီႈတူၼ်ႈ မၢၵ်ႈၼေႃၼၼ်ႉၶိုၼ်းဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။ ၵမ်းၼၼ်ႉ ထဝ်ႈၼူးဝႃး ၸလႈ ထဝ်ႈၽူႉၶဝ် ထင်ႈပူၼ်ႉဝႃႈ မၼ်း

လဝ်ႈၼႂ်းတင်းၼေတ,တေးသဝ်း တီႈလွႆဂွင်းမူးႁူဝ်မိူင်းၶဝ်ႉၶဝ်ယဝ်ႉ။ (ၵူၼ်းထဝ်ႈၵဝ်ႉၼေၵ,ၶဝ် ၵွၼ်ၶိူး ၼၶဝ်ႈ လီႈၵေႃ,ဂွင်းမူး တၢင်တူၼ်ႈမၢၵ်,ၶေႃဝီႉ ၶဝ်ယဝ်ႉ၊) မူ,လုမ်းလဝ်ႈၶူးဝႃးၶဝ် ၼလႈ လဝ်ႈၾုႉ တီႈႁဝ်းၶဝ် လီႈမႃးႁူပ်ႉထူပ်းၵၼ်သေ ၶၼ်,ၵိုဝ်ပေႃးတေပဵၼ် သၢၵ်ႈသေ,သႃ,ထၵဝီႉၶၼ်ႉ လင်, ၵဝ်မီႉၵမ်ႉၵေႃ,သွင်တူၼ်ႈ သွမ်ႈႁူႉပဵၼ်လၵ်းထၢၼ် တီႈမီၢတွင်းၵိုၵ်းပိုၼ်းႁွ,ဝႃႈၶဝ်ယဝ်ႉ။
(ပီသွမ်ႈ မီႉၵမ်ႉၵေႃ, 957 ၶု)။

တူၼ်ႈမီႉၵမ်ႉၵေႃ,ၶၼ်ႉၵေႃႈ ယႂ်,သုင်မႃးသေယဝ်ႉ ပေႃးထိုင်လိူၼ်သီ,မူၼ်းၶဝ် မေႃၵွၵ်, မႃးၶမ်ႉၾိုင်ႈယဝ်ႉ။ ၵူလ်းၵႃႈ ၵၼ်ၶႃႈႁဝ်းလရေးၶမ်းၶိုဝ်းမိူင်း လီႈတူဝ်ထူပ်းမႃးၼတႃႉ ထိုင်လိူၼ် သီ,မူၼ်းၵေႃႈယဝ်ႉ ၵၢင်ၶႂ်လဝ်ႉ ပေႃးဝႃႈၶႃႈၾုႉပၢင်,ဝီႉၶဝ် ၵမ်,ၵွၵ်,၊ ၶႃႈၾုႉၵၢမ်ႈဝီႉၵေႃႈ ၵမ်,ၵွၵ်,၊ ၾူၼ်တူၵ်းၵေႃႈ ၵမ်,ၵွၵ်,၊ ၵၢင်ၶႂ်ၶမ်ႉၶၢီးသုမ်, ၵုမ်,တိုင်းယိုင်း ၵတ်းသၼ်, တိၼ်းတိၼ်း လီႈႁွတ်,ၵီ,ဝီႉၶၼ်ႉယဝ်ႉ လင်,တေႁၼ်ၶမ်ႉၾိုင်ႈၵွၵ်,၊ မိူဝ်ႈၶၼ်ႉ လင်,ၵွၼ် ၵၼ်မႃးတူလ်းၶႃႈတႃႉ။

လၢတ်ႈလူလ်ႈသၢင်,သီႈတဝ်ၶႃး

ဂွင်းမူးလူင်ႁူဝ်မိူင်းၶဝ်ႉ မီးသၢင်,သီႈလူင် ပႂ်ႉဝီႉတင်းသီ,လိူင်, (ၶုမၼ်းၼတႃႉ ၵမ်,ႁူႉ ယဝ်ႉ) လွမ်းၶၼ်, လဝ်ႈညြ,တေႃ,ႁဝ်း ၵူးၶၼ်ႉ,တႃ,သီ,ရိ ႁွၼ်းလူင်ႁူဝ်မိူင်း တွင်းလီႈ ၶိူႈလၢင်ႈ ၶၼ်ႉ လီႈတေႃႉတိ,ၶိူႈၼၶရဝ်းဝႃႈ "မိူဝ်ႈဝၢီးၵျပၢၼ်, ၵွၼ်ၶႃးၶေႃ,သႅၼ် သၢင်,သီႈတူဝ်ယူ, လိူင်,လၢၼ်းဝၼ်းၵွၵ်,ၶၼ်ႉ ႁွ,တဝ်ၶႃး၊ ၶႃးမီႉႁုင်းတဝ်ႉ မီးဝၼ်းတူၵ်းတၢင်းၼယ ၶဝ်ႈဝိူင်း လေႈၵူ မီးၾၢီ,လၢၼ်းၵၢတ်,ၵူ လိုဝ်ႈလဝ်ႈၶႃးႁွင်ႉ "ၶိင်းပေႃးၾႃ,"၊ ထိုင်မႃးၶၢဝ်းၶဝ်ႈၶဵဝ်တၢမ် မိူင်း လိူၼ်ၵဝ်ႈလိူၼ်သိပ်းၶၼ်ႉ ၶိင်းပေႃးၾႃ, လူင်းတူလ်းၶႃးမၼ်း လီႈႁၼ်မီးႁွႆးတိၼ် ယႅပ်, တဝ်ၶႃးမၼ်းႁွ, လွတ်,ၵူႈလွၵ်းၼလႈ ၶိင်းပေႃးၾႃ, လင်,ဝႃႈ ပဵၼ်ႁွႆးတိၼ်သင်ၵေႃး? ႁွႆးတိၼ် ႁွီးၵေႃႈၵမ်,လႂ်ႈ၊ ႁွႆးတိၼ်ဝူဝ်းၵေႃႈၵမ်,လႂ်ႈ၊ ႁွႆးတိၼ်မႃ,ၵေႃႈၵမ်,လႂ်ႈ၊ တေဝႃႈပဵၼ်ႁွႆးတိၼ် လၢင်ႉၶဝ်ၵေႃႈ မိူင်းႁဝ်းၵမ်,မီးလၢင်ႉ၊ မၼ်းလင်,ၶိူႈလွမ်း ႁွႆးတိၼ်ပဵၵ်,ပိူင်ႈၶၼ်ႉမႃး ပဵၼ်ၵူမ်,ပဵၼ် လိၼ်ပီမႃး တေႃ,ပေႃးၾဵဝ်ဂွင်းမူး တေႃ,ပေႃးၾဵဝ်သၢင်,သီႈတူဝ်ၶၼ်ႉ ၵူမ်,လႂ် တဝ်းၵီးလႂ် ယၼ်း တိုၵ်ႉလပ်းၶိဝ်ႉတိၼ် ဝၢင်ႈတိၼ်သၢင်,သီႈတူဝ်ၶၼ်ႉယူ, ဝႃႈၶဝ်ယဝ်ႉ။

ၵမ်းၶၼ်ႉ ၶိင်းပေႃးၾႃ, လင်,ဝႃႈ "ၵႁွၼ်းပဵၼ်မွႆးၼပ, ႁွ,တဝ်ၶႃးၵဝ်"ဝႃႈၶဝ်သေ ၵဝ် ၶေႃသိမ် ထုပ်ႉတိၼ်,မၼ်တွႆ,သႂ်, ၵိမ်ႈမၼ်းပွင်,ႁွ,ယဝ်ႉ။ ဝၢီးၶၼ်ႉ ၵမ်,ႁိုင်ၵမ်,ၶၢၼ်း ၶိင်း ပေႃးၾႃ,ၵေႃႈ လီႈၶၢမ်,ၵၶေႃ,ယေႃးၵ, ဝူတ်ႈတွပ်,ဝူတ်ႈတိၼ်း ပဵၼ်ၵိမ်ႈလိူပ်းၵိမ်ႈႁွႆႈ ၵိမ်ႈၶဝ်ႈ ၵိမ်ႈၶွၼ် ၵိမ်ႈပွင်, ၵိၼ်ၶဝ်ႈၵေႃႈ သမ်ႉပေႃးၵွၵ်,တၢင်းၵိမ်ႈပွင်,မၼ်းသေ လီႈတၢီႁွ,ၶဝ်ယဝ်ႉ။

ပိုၼ်းလၢဝ်ႈၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင် ၸိင်းလၶရေးလႅးၵူ ဝၢၼ်ႈပၢင်ၶေႃး

လႅးတၢၼ်းသူၺ်ႇ, ဝၢၼ်ႈပၢင်ၶေႃး၊ သႅၼ်ဝီ

1. ၸိုဝ်ႈမိူဝ်ႈလဵၵ်ႉ - လႅးၵွင်ႇ
2. ၸိုဝ်ႈပေႃးမႄႈ - ပူႇလွႆယီႈၵွင်ႇ + ၼၢႆးလွႆသွႆႈၶမ်းၵွင်ႇ
3. ပီၵိူတ်ႇ - ပီၵေႃးလေႃႇ 1275 ၶု၊ ဝၢၼ်ႈၵၢႆးတိတ်ႉ
4. တီႈၵိူတ်ႇ - ဝၢၼ်ႈပၢင်ၶေႃး ၵိူင်ႇလေႈၵူ မိူင်းသႅၼ်ဝီ
5. ပီႈၼွင်ႉၸူမ်ႈတွင်ႉ - မီး(6)ၵေႃႉ လႅး(4)ၵေႃႉ ယိင်း(2)ၵေႃႉ
6. မေးၶၢင်း - (1) ၼၢႆးလွႆလိုၼ်ႈ မီးလုၵ်ႈ (1)ၵေႃႉ
   (2) ၼၢႆးလွႆၶၢင်း မီးလုၵ်ႈ (4)ၵေႃႉ
7. ပီသိူင်ႈၵၢမ်ႇ - ၵႃႇယု(90)ပီမိူဝ်ႈၵေႃးလႃႇ1365လိူၼ်ၵဝ်ႈမႂ်ႇ(12)ၶမ်ႈ၊ ၵၢင်ၶႂ်ႈ(7:00)

မိူဝ်ႈၵႃႇယု(12)ၶူပ်ႇ ၵွတ်းၵပ်ႉပီႇဢိုင်ႈဝႃႇသေ ၵွတ်းပိၼ်လၢဝ်ႈသၢင်ႇ လီႈဢိုင်ႈဝႃႇ ၵွၼ်း ၵဝ်လိၵ်ႈတီး လိၵ်ႈမၢၼ်ႈ ပႃႇလိ တမ်ႈတီႈၸႂ်ႇလၢဝ်ႈၵူးဝႃႇယႃႇမ၊ ၵျွင်းလူင် လေႈၵူသေယဝ်ႉ ထၢၵ်ႈလူင်းၵျွင်း မိူဝ်ႈလွႆးပေႃးမႄႈ ၵွတ်းၵၢၼ်တီႈၵူၼ်း၊ ဝၢႆးၼၼ်ႉၵမ်ႇၵိုင် လၢဝ်ႈၸႂ်ႇလင်ႇၸိုၼ်း ႁွင်ႉႁိူင်ႈမႃးၵွၼ်းၵဝ် ၵပျူႇလင်ႇၵႃႇယူႇယဝ်ႉ။ (ၵႃးပူႇလေႃႇရၢၼ်ႇသမ်ႉ ၸိုၼ်ႈသူႇရသတီႇ(2) ပျူးၶိုဝ်း၊ သွၼ်ၵပျူႇလင်ႇၵႃႇ(5)ပျူး၊ သွၼ်ပြုလိၵ်ႈ(3)ပျူး ၼဵဝ်ယဝ်ႉ)။

မၢၼ်းလၢဝ်ႈပိၼ်ၵူၼ်း မီးပိင်ႇရႃႇပႃႇရမီႇတဵမ်ထူၼ်ႈၵေႃႉဢိုင်ႈၼလႈ ၵွၼ်းသင်ၵေႃး လဵဝ်း ႁူႉလဵဝ်းမေႃလဵဝ်းတွင်း ၵူႈလွင်ႈယဝ်ႉ၊ ၽွင်းၼၼ်ႉ လၢဝ်ႈယင်းပီႇႁူႉတူဝ် လၢဝ်ႈၸႂ်ႇသမ်ႉပေႃးမွၵ်ႇ ဝႃႈ လၢဝ်ႈပြုလိၵ်ႈလီႈယဝ်ႉၼဵဝ်ယူႇ၊ ၵွပ်ႈၼၼ် လၢဝ်ႈလင်ႇၼတႇၽိုၵ်းပြုလိၵ်ႈမႃးယူႇၶႃႈယဝ်ႉ။

ဝၢႆးၼၼ်ႉ လၢဝ်ႈၸႂ်ႇလင်ႇဝႃႈ ၼင်ႇၵိုဝ်ပႅၼ်းႁူႉမေႃ တေတိူဝ်းတွၼ်းလိူဝ်ၵဝ်ႇၼၼ်ႉ ထုၵ်ႇ လီၵွၵ်ႇၵွၼ်း လိၵ်ႈတၢင်းၼွၵ်ႈယူႇၼဵဝ်ယဝ်ႉ၊ လၢဝ်ႈလင်ႇလူဝ်းၵဝ်ၵူၺ်းလီ လၢဝ်ႈသၢင်ႇၵေႃး ၼုင်ႈသၢင်ႇၵၢၼ်းထိင်ႈပွၵ်ႈၵမ်းသွင်သေ ၵႂႃႇၵွၼ်းလိၵ်ႈ တီႈဝဵင်းၵျွၵ်ႉမႄး ၵျွင်းဝေလုဝုၼ်ႉ(ၵျွင်း မၢၼ်ႈ)လီႈဝႃႇဢိုင်ႈယဝ်ႉ၊ လင်ႇၸိုၼ်းၶႃႉမူး တီႈၵျွင်းၵၢၼ်ႉသႃႇ(ၸွင်ႉၵျွင်းလု) တီႈဝဵင်းသီႇပေႃႉထိင်ႈ

ယူႇယဝ်ႉ၊ မၢၼ်းလၵ်းၸိုင်ႉ ၵိူဝ်းတူင်ႉၶိုင်ၵူၺ်းမႃး တီႈသီႇပေႃႉတႃႇသေႇၸဵဝ်ယဝ်ႉ၊ ဝၢႆးသေၶၢဝ်ႇ ၸၢင်ႈ ထၢင်ႈလူင်းၵျွင်းသေ ၼတႃႇၶႂၢႆႇၸိူဝ်းလွမ်းၶေႃင်းသိူင်ထွၼ်း (ၵွင်ႉၶၢႆးလွႆလိုၼ်း)ယူႇယဝ်ႉ၊ ယူႇ လွမ်းၵၢၼ်သီႇပီသေ ၶႂၢႆႇၸိူဝ်းလုၵ်ႈ။ ယူႇၵိုင်တၢၼ်ႇတၢၼ်ႇ ပီႈၶွင်ႉလၵ်း ၸၢင်ႇၵၢပ်ႉၽူႈယိုင်း ပၼ်ထိင်းၵေႃႉၶိုင်းသေ ယူႇလေႇသပ်းၵူႈ တီႈဝၢၼ်းပၢင်ၶႂၢႆးယူႇယဝ်ႉ။

ၽိုၼ်ၵျမ်း ၵၢၼ်မၢၼ်းလၵ်းတ်ႃမ်းၵွၵ်ႇဝိႉ-

1ႉ တ်ႃမ်းပၼ်ၼမႈတွႆးၶိုင်ႈ၊ 2ႉ ပီႈၵၢီႈလူင်တွႆးၶိုင်ႈ၊ 3ႉ လိႈတ်ႃမ်းပၼ်သီႇပေႃႉတွႆးၶိုင်ႈ၊ 4ႉ ႁွင်းထူပ်ႇလိၼ်သ်ႃၼ်ၸီတွႆးၶိုင်ႈ၊ 5ႉ ဝၢၼ်းၶွင်သ်ႃၼ်ၸီတွႆးၶိုင်ႈ၊ 6ႉ လေႈၵူဝ်ႇင်းၵေးသ်ႃၼ်ၸီ တွႆးၶိုင်ႈ၊ 7ႉ လေႈၵူဝၢၼ်းႁျင်းသ်ႃၼ်ၸီတွႆးၶိုင်ႈ၊ 8ႉ လေႈၵူဝၢၼ်းပၢင်ၶႂၢႆးသ်ႃၼ်ၸီသွင်တွႆး၊ 9ႉ ဝၢၼ်း 10ႉ ၵုၼ်ႁွၵ်ႇသ်ႃၼ်ၸီတွႆးၶိုင်ႈ၊ 11ႉ ဝၢၼ်းပ်ႃင်းၵၢင်းသ်ႃၼ်ၸီသွင်တွႆး၊ 12ႉ မိူင်းတိင် ၶိူဝ်ဝၢၼ်းၶွင်မူပ်ႇတွႆးၶိုင်ႈ၊ 13ႉ ဝ်ႃင်းၶမ်းသီႇတွႆး၊ 14ႉ ၶွင်သွမ်းသၢမ်တွႆး၊ 15ႉ ဝၢၼ်းၶႂၢႆး ယွင်းတွႆးၶိုင်ႈ၊ 16 ႉဝၢၼ်းပၢင်ႇတွႆးၶိုင်ႈ၊ 17ႉ ဝၢၼ်းၶိုၼ်သွင်တွႆး၊ 18ႉ မိူင်းၶူသွင်တွႆး၊ 19ႉ ဝၢၼ်းၵူၶွႆႉသွင်တွႆး၊ 20ႉ ဝၢၼ်းပွင်ႁူၵ်းတွႆး၊ ႁူမ်ႈၵၢၼ်(39)တွႆး။

ၵၢၼ်တူင်ႉၶိုင်

မၢၼ်းလၵ်းၸိုင်ႉ ၵ်ႃတ်းၽူႈတ်ႃမ်းလိၵ်ႈ ၼလႈ ၽူႈၵွၼ်ႁူပ်ၶမ်းၶႂၢႆႇ ၶွႆးဝၢၼ်းၶွႆးၵိူင်ႇ ၵေႃႉၶိုင်း၊ ၵွၼ်ၵ်ႃတ်းသၢင်ႈ ၵၢၼ်ၽႃႇသႃႇ သႃႇသၶေႃႇ ႁွႆးၵူၼ်းၵူႈၵေႃႉ ပေႃးမီးၽွၼ်းလီၼတႃႉ″ ဝႃႈ″ၸိုဝ်ႈယဝ်ႉ၊ မၢၼ်းလၵ်း တ်ႃမ်းလိၵ်ႈထုတ်ႇလိၵ်ႈ လ်ႃမ်လင်ႇၵႃႇၵွၼ်ႇ လင်ႇၵႃႇလူင် ၵွၢမ်းယၢတ်ႇ ၶမ်ႉၵွၢမ်းၵပ်းထုၵ်ႇ ၵူႈလိူဝ်ႉၵူႈလွင်ႈယူႇယဝ်ႉ။

မၢၼ်းလၵ်းၸိုင်ႉ ၵွၵ်ႇၶႂၢင်းတြႃး ၶွႆးပွၵ်ႉ ၶွႆးၵိူင်ႇသေၵမ်ႇၵႃး တီႈၶႂၢင်လူင်သ်ႃၼ်ၸီ လိူဝ်း ၸိုဝ်ႉၵေႃႈ လိႈၶႂၢင်းမႃးယူႇယဝ်ႉ။ ၶွၵ်ႈဝၢၼ်းၶွၵ်ႈၵိူင်ႇၵေႃႈ ၵွၵ်ႇၶႂၢင်းၵူႈတီႈ တေႃႇထိုင်ၶွႆးမိူင်း ၼၶ, တွၼ်ႈမိူင်းတိင်ၵူႈတီႈ၊ တွၼ်ႈသီႇပေႃႉၵူႈတီႈ ၵိၵ်ႇပႃးၶွႆးၶႂၢင်လူင်သီႇပေႃႉၵေႃႈ လိႈၵူၺ်ႇၶႂၢင်း မႃးယဝ်ႉ၊ မၢၼ်းလၵ်းၸိုင်ႉ ၵ်ႃတ်းၵၢၼ်တ်ႃမ်းလိၵ်ႈၶႂၢင်းလိၵ်ႈ တေႃႇပေႃးသုတ်းသ်ႂၼ်ႈၵၢမ်ႇၶၢဝ်ႇယူႇ ယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈ

ထတ်ႈသၢင်လင်ႇၵုႇ ၼႂ်းလိၵ်ႈလူင်

Tai Nuea Lay Buddhist Texts

Dr. David Wharton, National Library of Laos

Introduction

This paper focuses on lay Buddhist manuscripts written in the Lik Tho Ngok orthography found in Van Silihoeng, one of five Tai Nuea villages in Moeng Sing, northwestern Laos. The author recently completed a PhD study of the language, orthography and manuscript culture of these communities, taking a single apocryphal *jātaka* text as an example. The manuscript culture and texts described here are one small part of Tai Nuea manuscript cultures and texts, which are found over a much more extensive area.

These in turn form only a fraction of the geographical area where Lik scripts are still used today for the traditional copying of manuscripts by a number of Tai communities in northeastern India, northern Myanmar, southwestern China, and northwestern Laos (where Mueang Sing is located). The long swathe of their geographical spread illustrates the migrations of users from where the script is thought to have been adopted over six centuries ago in the area of the current China-Myanmar border. Today, the older traditional orthographies are still mostly used for manuscripts, and remain the preserve of specialist scribes, whereas the more recently reformed Shan orthography is taught and used more broadly within the Shan State of Myanmar and in some areas on the Chinese and Thai sides of its borders, as is the reformed Tai Le script in the Dehong Dai and Jingpo Autonomous Prefecture of Yunnan.

Who are the Tai Nuea?

Speakers of dialects identifying themselves as Tai Noe or Tai Loe are found in several areas of Yunnan as well as in the Shan and Kachin States of Myanmar. In ethnolinguistic studies they are variously found as Tai Nuea, Tai Neua, Tai Nüa, Tai Nua, Tai Le and Dai Na, and are also called 'Chinese Shan.' In Yunnan, the Tai Nuea are significant minorities in several areas of the Jinggu Dai and Yi Autonomous County, in the Menglian Dai, Lahu and Va Autonomous County of Pu'er Prefecture, and in the Gengma Dai and Va Autonomous County of Lincang Prefecture. These terms are also broadly used to include speakers known as Tai Dehong and Tai Maw, who are mostly found in the Dehong Dai and Jingpo Autonomous Prefecture with main centres at Moeng Khorn (Mangshi), Moeng Maw (Ruili) and Cefang (Zhefangzhen), as well as in Shan State, with main centres at Nam Kham and Muse. Tai Nuea communities are also found in parts of Kachin State and Shan State in Myanmar, with those around Kengtung having closest

connection to Moeng Sing. These Tai Nuea communities speak closely-related but distinct dialects, have manuscript cultures which use versions of the Lik orthography, and their traditional literature is heavily influenced by Buddhism.

The first reported Tai Nuea migration to Mueang Sing, situated close to the borders with China and Myanmar in northwestern Laos, was in 1878 when the ruler of nearly Chiang Khaeng ordered his Tai Nuea subjects to go to establish settlements there. These first migrants had fled to Chiang Khaeng from the Jinggu Dai and Yi Autonomous County of Pu'er Prefecture, China, shortly before this, when Chinese forces searched for remnants of the Taiping Rebellion (1851-1864). The most recent waves of Tai Nuea migration were from Moeng Ka, Moeng Lo, and other districts in Jinggu (in some cases via Kengtung in Shan State, Myanmar) in the 1920s and especially the 1930s. Today there are five villages with Tai Nuea communities within the district of Mueang Sing. This paper focuses on the lay Buddhist texts in Van Silihoeng, a village of 83 households who are mostly descendants of Tai Nuea migrants from Moeng Ka, with smaller numbers from Moeng Tuy and Moeng Lo.

The Lik and Tham manuscript traditions

Historical and orthographic evidence shows that the Lik script was first developed before the adoption of Buddhism, and used for Buddhist texts from the early fifteenth century onwards. The additional use of the Tham script probably results from a later, separate transmission of Buddhist texts to the Tai Nuea, most probably via the Tai Lue polity of Sipsongpanna, the Tai Khuen polity of Kengtung, or directly from Chiang Mai, which took place at the earliest in the late fifteenth or first half of the sixteenth century.

Although some texts are found in both Lik and Tham versions, not only the scripts but also the contents and use of the texts are generally quite distinct. For example, Lik texts are replete with Burmese loanwords such as *Fula*, *Tala*, *Along*, which are in common use in Tai Nuea for 'Buddha,' 'Dhamma' and 'Bodhisatta,' whereas only the straightforward cognates of the Pali terms occur in Tham texts. Also Tai Nuea lay meditation practices and forms of prostration differ considerably from those associated with the Tham cultural area.

In Mueang Sing, this has resulted in two parallel orthographic traditions for the Tai Nuea, with the majority of Tham manuscripts copied by monks (largely on mulberry paper but also on palm-leaf) and stored in temples, and Lik manuscripts copied by lay scribes (on mulberry paper alone) and stored in homes. About a third of Lik texts in lay homes are also found in Tham script versions in local temples. The Tham script is also used in homes, where it is restricted to works such as astrological treatises, almanacs, teachings on moral conduct and its results in future lives such as *kho sam can*, *tamnan faya in*, *tamnan faya tham*, *fummacat* (also *fummalok*), and *umvatsanten*, local

chronicles such as *tamnan fa sing long ceng may* and *tamnan that long ceng tuem*, legal treatises such as *munlakantrai*, *mahosatha*, teachings on conduct such as *pu sorn lan* and *fo kaew me saeng*, on rituals such as *kam kaw tan*, medical treatises or *cam ya*, meditation manuals or *kammathan*, and *ye long*, a small booklet placed around the neck of a corpse to facilitate entry into the heavenly realms.

The Preservation of Lao Manuscripts Programme catalogued a total of 824 manuscripts in the five Tai Nuea villages around Mueang Sing during its survey in 1997, of which 52 per cent were held in temples and 48 per cent in lay homes. Overall, approximately ninety per cent were written on mulberry paper and ten per cent on palm-leaf, with those on palm-leaf being entirely in temple collections. Almost all manuscripts in temple collections were also in the Tham script, with only 10 out of 431 written in the Lik script, whereas in lay homes two thirds of texts were written in the Lik script and one third in the Tham script.

However, the contrast between use of the two scripts is more complex than religious versus secular, or even monastic versus lay, since the Lik literature is largely religious in content and conversely it is the more secular subjects which are written in the Tham script in the lay scribal tradition. The Tai Nuea themselves do not distinguish manuscript content in such terms and most texts which are found in both Tham and Lik versions share very similar content, although occasionally with differences in title, such as *morn tham* (in Lik script) and *mahamunlanipannasut* (in Tham script), with the former having five sections and the latter only three by combining some of those in the Lik version.

Tai Nuea lay manuscript culture

Tai Nuea Lik manuscript culture in Mueang Sing is the preserve of the lay community rather than monastics. It is maintained by a small number of men who undertake the scribal vocation after leaving the monkhood and by lay families who commission the copying of texts which are recited to audiences in homes and in the local temple. Almost all Lik scribes are lay men who learnt the Tham script in temples while previously ordained as monks or novices. The Lik script, however, is not taught in temples in Mueang Sing and training to read or to become a scribe happens informally for the small number who take up this now part-time vocation after disrobing.

This distinct lay scribal tradition is a distinguishing feature of some Tai Nuea Lik manuscript cultures in comparison to the related Tham traditions in Laos, Northern Thailand and the Xishuangbanna Dai Autonomous Prefecture in Yunnan (and to the mainstream Burmese, Cambodian, and Thai manuscript traditions), for which the copying of texts and their recitation is largely founded in monastic training and where the manuscripts are usually stored in temple repositories. For Shan, which does not

have a Tham script tradition, monks are also active as Lik scribes.

In Ban Silihueang village there are currently two Lik scribes, neither of which are very active in copying texts. In some years none are copied, while in others a single new manuscript might be produced. In addition to these two scribes, who also recite the texts regularly throughout the rainy season retreat period, there are seven other men who can recite in the temple or in homes, and a few others who can read, but not sufficiently to recite publicly. The situation is similar in the four other Tai Nuea villages around Mueang Sing, although in each village the number of Tham scribes, who learnt the Tham orthography as novices and later disrobed, is far greater than Lik scribes.

Clearly, the Tai Nuea scribal tradition has been the preserve of a minority who became literate in the Lik script and undertook specialised training, and in fact the number of current scribes, although reduced by an estimated fifty per cent, does not differ greatly to one or two generations ago but those that remain are much less active. It is not the age of the scribes which is of concern in itself, but the absence of a younger generation of trainees. In Mueang Sing, scribal inactivity is generally attributed to a lack of sponsors rather than competent scribes, which in turn may be broadly attributed to the demise of local cultures in the face of modernisation and globalisation and specifically to the appeal of TV soap operas and video culture, whereas a generation ago these alternatives to manuscript culture were unavailable. Within living memory, a number of scribes were able to make a living from the copying of Lik texts in Mueang Sing, but this is no longer possible for the current generation.

The scribal vocation

Someone wishing to learn will typically visit the house of an experienced Lik scribe after the evening meal and present a tray of offerings of money, incense, candles and bananas, and the scribe then invokes his own teachers (*hek khu*) and the *sulasati* or *kay kham* spirits who assist in learning scribal practices. Invocation of the *sulasati* spirits (from Skt *sarasvatī*, the goddess of learning) is an important element not only in the formation of a scribe, but also has different versions which are used in other skilled professions such carpentry, building or goldworking.

The *kay kham* text contains verses in which the paper, pen and ink are personified and together with the scribe are seen as four people who collaborate to copy the text. Each time before copying a Lik text, an initiated scribe will prepare offerings and invoke his teachers and the *sulasati* spirits for the success of the work. These empowerments were very popular in the past, but there is now only one person remaining in the five Tai Nuea villages in Mueang Sing who can perform the *kay kham* initiation, and only one known text. Passages such as the following are often added by the scribe at the beginning of a manuscript or at the end of its main sections:

> O soft and fine woven fibres of the mulberry paper folios, the good little pen that I write with, and the good black ink that I put in place upon the white fibres! Each day I take the pen in my hands and write the jewel thread of words known by heart, placing them in the colophon declaring the offering and also in the text. These three together with myself make four. May we be as close siblings, and if we are separated for some time, may we seek to be together [again]! These three should descend to be united with me, to encircle, conjoined and interwoven, nestled together to speak [to me]!

Whereas literacy in the Tham orthography is taught in a systematic way by learning the letters of the alphabet and how to combine them, etc., the Lik orthography is taught by simply beginning to read a manuscript (often the colophons, which are generally easer to understand) under the personal guidance of an experienced scribe. Trainees learn to recite the texts aloud, with the rhyming structures and appropriate adaptations of tone and vowel sounds, etc. at the same time as learning the orthography, and those with sufficient aptitude progress to gradually learn the art of copying texts and other aspects of scribal practice such as making emendations, scribal asides, the composition of colophons, and the binding and finishing of the manuscript. Mastering the complexity of the literary form, with its rhyming system, frequent use of loanwords and epithets, etc. is challenging even for a native speaker and requires considerable dedication. The main colophon or *lik vak* is generally more demanding of a scribal skills given its importance to the offering of the manuscript and since it is composed for each new text, based on certain formats praising the qualities of the sponsors.

Completely new compositions, other than medical treatises, do not currently occur in Tai Nuea manuscript culture in Moeng Sing, and the original authors and dates of composition are unknown. In contrast, many Shan manuscripts composed from the sixteenth to nineteenth centuries have well-known authors and the colophons of copies often mention the exemplar and the previous scribe, providing a depth of information not found in Tai Nuea manuscripts in Moeng Sing and Moeng Ka. Authors and dates of original composition and subsequent copies are also reportedly recorded in some Tai Dehong and Tai Maw manuscripts.

Scribes therefore copy existing texts, but rather than with the aim of replicating a pristine copy of the exemplar, it is normal that the new copy will recognisably differ through scribal emendations to the main text, as well as more personal scribal asides admonishing the audience, etc. Other scribal contributions to the manuscript include embellishments, flourishes, marginalia and illustrations, and of course the errors and corrections which are a feature of such handwritten documents.

Manuscript use

Manuscript use is greatest during the annual *khaw fasa* three-month rainy season retreat period (from July to October), when lay people in all five Tai Nuea villages surrounding Mueang Sing gather in their local temples for one day each week for devotional and contemplative practices and to listen to the recitation of texts. Unlike in neighbouring manuscript cultures, the recitation of Tai Nuea Lik texts is usually performed by two readers in unison. This is helpful to achieve a continuous recitation when one reader may pause briefly, but also requires additional skill to achieve a mellifluous sound, especially given the tonal adaptation which is a significant feature of the recitation, and unless the readers are well coordinated one may occasionally use an adapted tone where the other does not.

Popular texts during this period are *sewsat*, *vo heng kaap*, *ma ho khew*, *thanu canto*, *cantakhat*, *sew fi sew kon*, *khang kham*, or *o pep* (also *o pem*) *samlo*. All of these stories have very interesting or beautiful passages (sometimes just these favourite passages are read) which appeal more for their emotional content and stories of poverty, danger, and romance, rather than for their Buddhist teachings, for which there is reportedly less interest than in the past.

Certain Lik manuscripts are also associated with specific occasions or properties. Of those still in common use, *morn tham* (*mahamunlanipannasut* when in Tham script) is recited at funerals among the older generation, *sang noy*, *mitteya sang kan kham*, and *alorng kantula* are used for monastic ordinations, when offering robes to monks, and when offering monastic buildings respectively, and when the annual Vessantara festival is held, the *voisan* text is recited. Others are used much less frequently than a generation ago, such as *upakot* which is said to protect travellers who carry a copy, or *pe laeng pong yort* (also *paet laeng ork yort*) which was previously recited when putting a new roof on a home, or *alingtum* (also *alingkama*, from the Pali *arindama jātaka*) which is recited when children pass away, but is now less frequently used as child mortality has been reduced. Scribes in Mueang Sing also report hearing that in the past when there was a lack of rainfall, villagers would meet in the local temple for a recitation of *kanakavati*, but this has not been done within living memory. There are also certain restrictions on usage, such as the reading of *o pem samlo* in lay homes, which is seen as inauspicious due to the violent deaths of the couple in the story.

Classification of Tai Nuea Lik texts

The 1997 Preservation of Lao Manuscripts Programme survey of Tai Nuea villages in Mueang Sing lists 271 Lik manuscripts. A number of these are multiple copies or are alternate titles, leaving some 73 distinct texts. However, it is not unusual for a

manuscript to contain several different stories or even separate stories which are added at the end of the main work, and may remain undiscovered until examined in detail, which means that the total number of stories is significantly higher than 73. In fact, an additional number of manuscripts were not catalogued due to their inaccessibility in lay homes and have since come to light, as well as newly-copied manuscripts since the time of the survey. Of the original surveyed manuscripts, 204 were microfilmed and are available online in the Digital Library of Lao Manuscripts (www.laomanuscripts.net).

The Tai Nuea classify their Lik texts into two types, with the most numerous being *lik apum* 'story texts' (also called *cat alorng* 'lives of the Bodhisatta,' *pum cat* 'birth stories,' or *lik xaw xun xaw naŋ* 'texts telling of the lord and lady,' which are narrative stories of the Buddha-to-be in former lifetimes. The second type, *lik vinay*, covers all other texts, although it should be noted that these lay manuscripts do not include any canonical or commentarial *vinaya* texts (i.e. on monastic discipline), which are only found in temples.

The first type of text, *lik apum* stories of the Buddha's former lives, accounts for 40 of the 73 texts, although the percentage of actual catalogued manuscripts is much higher as they are the most popular stories for recitation. A relatively small number of these are vernacular retellings from the classical Pali corpus of birth stories or *jātaka*, such as such as *voisan* (*vessantara jātaka*), *kinnali* (*candakinnara jātaka*), and *alingtum* (*arindama jātaka*), while others are apocryphal, modelled on the canonical stories but transmitted separately such as found in local *paññāsa-jātaka* collections in several regions of Southeast Asia. These are the most popular form of narrative throughout Theravāda Buddhist cultures, in both their classical and apocryphal forms. The Tai Nuea apocryphal *jātaka* do not form a collection or anthology of their own, and further study is needed of their transmission and relation to other Southeast Asian collections. There is generally no distinction between 'canonical' and 'apocryphal' in Tai Nuea Buddhist literature, and it should not be taken for granted that those not included as 'canonical' are necessarily later in composition.

The second type of text, *lik vinay*, of which there are 33 titles, are sometimes read but are generally considered more difficult to understand and less entertaining than the narrative birth stories, and are therefore used much less in recitation to an audience. A number of these texts are on precepts and ethics, such as *sin ha sen* which illustrates the five precepts through narrative stories, and *faya kalana* and *tamnan faya in*, on the results of good and bad actions. Other texts are on the 28 Buddhas, the five Buddhas of the present world cycle, the future Buddha Metteyya, the four and eight Upagupta (these latter are often illustrated), and chronicles and legends such as *soitakung* (the Shwedagon pagoda in Yangon), *korngmung moeng norng se* (a historical stupa near Kunming), and *tham ayorng moeng lay* (a sacred cave in Moeng Ka, the

entrance of which is sealed until the coming Metteyya Buddha). There is also a number of origin and creation stories and cosmological texts, including *fi long kan khaw* (on the importance of the rice deity), *lik sangkhan* (the origin of the Tai new year festival), *kay noy law vi* (the origin of the Pleiades constellation), and *namo long* 'The Great Homage.' There are no Lik script versions of canonical suttas, which are written in Tham script and traditionally stored in temples, although several abhidhamma texts such as *afithamma ca saeng* and *afithamma kaem porng* are kept in homes and are highly revered. These extensive texts are seen as very difficult to understand are now rarely copied or used, but the relatively high number of copies suggests that they were once more popular or that significant merit was attached to the commissioning of new copies. Other *lik vinay* texts with significantly higher than average copies include *akalavatta sut*, *morn tham*, *sang noy* and various *upakot* texts.

Conclusion

Central motifs throughout the body of Lik literature found in Mueang Sing are the importance of the Buddhist faith and ethical values, *kamma* and rebirth, and the cultivation of merit through generosity and other good actions, framed within a view of practice over innumerable lifetimes and the rewards of heavenly rebirth and of eventually reaching the City of Nibbana. Other common themes are wealth and poverty (especially of poor people who are rewarded for their virtue); the use of a ruler's power for good or for bad, and the related fortunes or instability of the kingdom; danger and protection from danger; romance and marriage, and relationships between spouses and between parents and children; death and the pain of separation; the intervention of deities, celestial and other non-human beings in human affairs; and magical objects and potions, magical animals, and superhuman powers.

This textual corpus and its related Lik manuscript culture is maintained alongside a separate monastic manuscript tradition which uses the Tham script rather than the Lik. For the manuscripts' custodians, all such texts are considered the teaching of the Buddha and therefore part of the *pittakat* (Pali *piṭaka*). They provide an example of the distinction between a 'practical' canon, i.e. the texts that are actually used in a given time and place, and the 'formal' or 'ideal' canon of Theravāda Buddhism. They also underline the importance of the vernacular and of local, and especially lay, Buddhist traditions, which appear to be less influenced by the centralising reforms and their study will contribute to our understanding of local diversity in Theravāda Buddhism.

Contact: davidwharton.lao@gmail.com

Buddhist Millenarian Literature of the Lao

Prof. Peter Koret

Millenarian works of prophecy are commonly found throughout Buddhist societies of Southeast Asia. In Shan literature, prophetic works comprise one of several categories of literature. As my expertise is related to Lao literature, I have chosen to discuss prophetic literature among the Lao. It is valuable for future comparative studies of Shan literature in order to understand what it shares with other Southeast Asian literary traditions.

Whereas the topic that is most prominently treated in prophetic literature of the 19th through 20th centuries is not surprisingly the future, a study of its content reveals that in that future the authors are very much talking about the present, and that that present is very much given meaning by their preoccupation with the past. Prophetic literature, therefore, can serve as an important source of information in the construction of both a cultural and intellectual history of Lao-speaking people, and more generally a study of the effect of modernization on traditional Theravada Buddhist cultures in Southeast Asia. In our approach to prophetic literature, we will examine prophetic works in the context of the literary tradition out of which they originated, and the historical circumstances under which they were composed, out of which arose the specific set of concerns with which literary expression was made use of to address.

In contemporary studies of traditional culture in Southeast Asia (both by westerners and Southeast Asians), the perspective of the writers--- and the style that is made use of in the presentation of that perspective--- is very much a product of the modernization of which they write. One important aspect of prophetic works is that in contrast and in counter-balance to modern studies of the past, prophetic works can be understood as 'studies' of the future as seen from the perspective of the past by literary composers whose very duty was to preserve that past from the threat of that future.

Buddhist prophetic literature of the 19th through early 20th century present a picture of the world based upon the belief in a Buddhist era of five thousand years following the enlightenment of the Buddha. As time grows increasingly

distant from the appearance of a Buddha on earth, Buddhist teachings gradually deteriorate, throwing the world into a state of great turmoil. Prophecy of the decline of Buddhism is not original to the Lao, but can be traced back to the Tripitaka. Indeed one of the most popular works of Lao Buddhist prophecy, Khwam Fan Phanya Patsen, is based upon a canonical Jataka tale. Prophetic works of literature depicting the decline of Buddhism are also widespread among neighboring Southeast Asian groups, including, for example, the Shan, the Tai Yuan (i.e. people of Lanna), the Thai, the Khmer, etc. Similar to the use of the framework of canonical Jataka tales in the composition of traditional Lao literature, the conventions of Buddhist prophecy were adapted by the Lao and came to take on a variety of traits reflective of Lao society in their adaptation.

Literary and Historical Context to Prophetic Literature

In order to make sense of Lao works of Buddhist prophecy, we first need to understand the sense that they make in the context in which they were created, i.e. as a form of literature. Whatever unique characteristics they may possess within their own category, that category only exists as part of the larger literary tradition, in the context of which it was meaningful in the context of its consumption. Traditional literature provided the composers with a pre-existing framework of conventions with which to record their thoughts in writing, and the audience with a familiar 'vocabulary of expression' with which such thoughts could be understood and appreciated. It was very much this literary background, both in the conventions of literary expression and the social context in which such expression was customarily presented to an audience, that gave the literature its power as a means of communication.

Both the similarities and differences between traditional and prophetic works of Lao literature need to be understood in the context of the social and historical environments that led to their creation. From the 14th through late 17th centuries, Lan Xang was a powerful and prosperous kingdom that united Lao and other groups under a single rule. Similar to other Southeast Asian kingdoms during the same period, Theravada Buddhism played an important political as well as religious role as an institution. The power of the temple was at times comparable to that of the monarchy, which was dependent upon religious legitimization in its governing. The significance of literature in Lan Xang largely

rested upon its efficiency as a medium through which the temple could communicate its teachings. The neighboring kingdom of Lanna played an important role in shaping the literature of Lan Xang. The Lao borrowed many of their stories, conventions in the telling and performance of the stories, and the scripts in which the stories were recorded. One of the most important literary imports from Lanna was the specific relationship between literature and the temple, and the precise ways in which the literature defined its religious identity. On one level, a fundamental objective of literature in Lan Xang was to teach Buddhist practices that were expected to be followed by laymen, such as the observance of the Five Precepts, support of the temple, etc. On another level, the responsibility of literary works was the maintenance and preservation of the 'world' from one generation to the next, which included, for example, conventions to be followed in every-day life, performance of the monthly rites (known as 'Hit Sip Saung'), which were necessary to avert disaster and assure the prosperity of the community, a prescribed code of interaction between people and groups of people based upon established social hierarchies, an understanding of man's place (and his proper duties) within the world in which he lived, etc. None of these teachings in any way contradicted the notion of literature as a religious tradition, for the conventions were not legitimized and given value within a modern nationalist framework as being part of a precious and secular 'Lao heritage,' but rather through the way in which they were traceable back to the 'religious' realm of the past in which they were sanctified by the Buddha, the Lord Indra, and various Tai deities.

In the late 17th century, Lan Xang split into three smaller states as a result of internal rivalry among its nobility. Vientiane was invaded and sacked by the Siamese in the early 1820s after a war between Siam and Vientiane. The territory that comprises contemporary Laos was annexed by the French at the end of the 19th century, and the rest was administered by Siam. Such political changes, and the destruction of the local elite, did not go uncontested. In the late 19th and early 20th century, millenarian movements spread throughout the region, which can be interpreted as a result of both the social and cultural upheavals in the region, and the exploitation of those upheavals by members of local elites whose interests were directly threatened by the process of change.

During this period, literature in the traditional mold continued to be produced and performed. Indeed there is even evidence to suggest that the majority of

literary works in the Lao language that have come down to us were produced during the 19th century. At the same time, however, from the late 19th century onwards, the unsettled conditions of the period also provided the impetus for the creation of a type of literature that was very different from previous works. The literature of prophecy can be understood as a reflection of and reaction to the social and political turmoil of the 19th and 20th centuries, which brought about new demands in the preservation of the 'world' that was a traditional subject of literature. In traditional literature, not only was the preservation of traditional society a primary objective in its composition, the very preservation of those traditions was in and of itself undertaken in a traditional manner. The conventional nature of the style that was made use of in literature was not only considered practical as a result of its proven track record (i.e. it had worked in the past) but also legitimized as a part of the past that it attempted to preserve. In contrast, as a result of the radical changes in society, composers were forced to recognize that traditional approaches could no longer successfully achieve their desired ends. As a result of the late stage of the Buddhist era, the authors commonly declare that a) new diseases have arisen that have never before been seen, and b) old types of medicine have grown ineffective in the treatment of the very same diseases that they had once cured.

Prophetic works composed during this period are widespread in Lao-speaking regions, and can be found throughout northern, central, and southern Laos, and Northeast Thailand. In my own research I have uncovered a total of roughly twenty works, which is by no means conclusive. Whereas the majority of Lao literary works are composed in poetic form, the great majority of prophetic works are recorded in a prose form known as Nitsay. In previous writings, the sole reference that I have found to this type of literature is in relationship to its connection with the above-mentioned millenarian movements and the political objectives of its instigators. It is important, however, to emphasize that whereas some of the works were indeed made use of (and perhaps specifically created) by such movements, and the identity of their composers shared certain similarities with what we know about figures within these movements, the category of works in general can be understood less as being deliberately orchestrated by certain groups or individuals than as the outcome of the cultural environment under which such movements were to arise.

The Logic of Prophetic Works of Lao Literature

In our analysis of the 'logic' of prophetic works of literature as a response to the threat of modernization on traditional culture, this paper will investigate prophetic literature in comparison with traditional literature through a discussion of a) the construction of a religious identity, b) claims of sacred origin, c) types of religious teachings and karmic enforcement, d) the prescribed handling of the texts, and finally, e) their social and political commentary.

The Construction of Religious Identity in Literature

Similar to traditional literature, the legitimacy of an author's message in a work of prophetic literature is dependant upon claims to the sacred nature of its origins. In order to understand how such claims are justified, we must first consider the construction of religious identity in traditional works of literature. Regardless of its patronage by the temple, the majority of traditional literature is not scriptural in origin. Individual stories frequently bear close similarities to tales within the oral story-telling tradition, and it is not uncommon to find that the element of religious teaching within a given work is relatively minimal, and even subservient to the role of the story as romance and entertainment. However, regardless of either the origins and/or content of individual tales, written literature is perceived by its audience as a source of religious authority. The religious identity of literature is established both through conventions in the composition of individual works, and the existence of that individual work within the larger tradition. The religious quality that is attached to literature, much of which was inherent in the tradition in Lanna prior to its introduction into Lan Xang, is a product of both the social context of its usage and the nature of the literary medium itself. As a result of the central role of the temple in the patronage of the literature, there are a number of factors in the recording, storage, and performance of traditional literature which serve to establish its religious credentials, including:

a. The script in which literature is recorded; There are two types of scripts, the Tham (literally 'Dharma') script, which is intended for the recording of religious works, and the Lao script, which is made use of for topic matter that is

more worldly in nature. In actuality, however, in many cases, the use of a given script denotes less the content of a given text than its social use. Works in Tham are typically stored and performed inside the temple, whereas writings recorded in Lao are kept and performed in private homes. In the case of poetry, however, identical works can be recorded in both scripts and made use of either in the context of religious sermons or entertainment. The re-recording of a poem from Lao into Tham can be referred to as 'ordaining a book'. In prose works, however, which are generally composed in a form known as Nitsay (which shall be discussed in greater detail later in this section), the restrictions are greater, and they can only be recorded in Tham and are usually stored inside of the temple.

b. Performers and Performance; Works recorded in the Tham script are typically performed within the temple by monks and novices. They are performed as a part of religious sermons, and events within the annual cycle known as 'Hit Sip Saung', which often have their own specific religious significance.

c. Place of storage; Literary works in Tham are generally stored in the temple inside of a library known as Hau Trai ('Room of the Tripitaka Scriptures'), in which writings are not differentiated as being of scriptural or non-scriptural origin. (When works in Tham are occasionally found in private homes, they tend to be placed upon altars where sacred objects, such as Buddha images, are stored).

d. Skills prerequisite to the creation, preservation, and consumption of literature; The major skills involved in the literary process are learned at the temple, including, for example, literacy, methods of transcription, chanting styles, etc.

e. The central role of karma in the literary process; Both the promise of positive karma and the threat of negative karma serve as major motivational factors behind the creation of literature, the donation of materials required for its creation, its performance, and participation as a part of its audience.

As can be seen in many of the above points, the religious perception of the literature is based upon the patronage of the Buddhist temple, and the opportunities that the written medium allows for its control of literary production and consumption. In addition, the religious perception of literature is also a result of the limitations of the same medium, and obstacles in the distribution of

literature that effectively prevent an individual from gaining a broad or thorough understanding of the tradition. Obstacles in gaining a thorough knowledge of literature include, for example, a) the time-intensive method of its circulation, in which the transcription of even a single manuscript can take months to complete, b) the impossibility of establishing the authorship of individual works and the date of their composition, c) difficulties in communications, which renders impossible any overview of the literary tradition as a whole, etc. These types of limitations have contributed to the Lao perception that literature was of mythical proportions and beyond the mastery of a single individual. It is perhaps not surprising that the religious identity of literature and the mythical proportions of the tradition came to be exploited for the benefit of those who were knowledgeable (or perceived to be knowledgeable) in that tradition, and invested the works with an authority that was directly translatable into power. For this reason, access to literary works was not only limited by the nature of its medium and poor communications, but also intentionally restricted by both the temple, where the majority of the works were stored, and private owners of individual manuscripts.

An understanding of the religious identity of traditional literature provides an important foundation from which to approach the study of prophetic works of literature. As predictions of the future, a crucial concern of such writing (to which composers devoted much of their text) was the establishment of its authority as religious discourse. We can observe that they made use of many of the identical conventions as conventional literature in their achievement of that objective. It is important to note the degree of flexibility in the construction of literary works as religious texts, as clearly illustrated in the use of the Tham script in the 'ordination' of a work of literature based upon intended social usage rather than actual content. This type of flexibility was instrumental in the legitimization of prophetic works. Based upon available evidence, prophetic works of literature were primarily stored in private homes rather than the temple. Whereas it would not perhaps have strictly been forbidden to keep such works in a temple, the type of social commentary contained in their content, and particularly the direct criticism of the state of the monkhood, meant that it would have been highly unfeasible for them to have been performed by monks or even during the type of communal occasions in which literary works were customarily read. Regardless of such restrictions, however, it is significant that their authors insisted on composing the great majority of prophetic literature in the form of

Nitsay prose, which can only be recorded in the religious Tham script and is generally intended to be performed by monks in a temple.

Claims of Unique Origins

In general, individual works of traditional literature do not devote a lot of space or effort to the repetition of specific claims of sacred origin, which are pretty well established through the conventions described in the previous sections. In addition, claims to unique origins of an individual works are not attempted, as they would contradict the very foundation from which such works claim their authority--- as part of a larger tradition.

In contrast, a primary characteristic of prophetic works of literature is the great emphasis on the sacred origins of a work, and the uniqueness of that origin, which is repeatedly stated throughout the text. In prophetic works, the texts are attributed to either the Buddha, (in one example the Buddha together with the Future Buddha, Phra Maitreyya), Indra, or a combination of both.

In Pheun Meuang Krung, for example, the Buddha journeys to Southeast Asia and makes a prophecy to his disciple Ananda, which is put into writing by the Lord Indra, whereas in Kala Nap Meu Suay, the Buddha prophesizes in answer to a deity who asks him about the state of Buddhism after the Buddha's enlightenment. In Tamnan Hin Taek, the Buddha preaches to Phra Maitreyya in response to the concerns of a sacred hermit, and the text is subsequently attributed to both the present and future Buddha. In Kham Saun Phraya In, Fa Samang Kham, and Nangseu Tok Jak Meuang In, the words are specifically composed by Indra.

In traditional Lao literature, we have already observed the use of the written medium as a means through which to establish the sacred quality of the content. This characteristic is especially developed in works of prophetic literature in order to establish their unique origins. In Tamnan Hin Tak, for example, the work is uncovered by a farmer when he goes to his fields and discovers that a bolt of lightening has struck a great boulder, revealing writing that is miraculously inscribed on its inside. He is unable to make sense of the writing, which is later interpreted by a noble of high ranking position, who states: 'The content is truly profound….The writing on that stone is not composed by

ordinary human beings…. It is likely that it has been inscribed and brought down by deities, and encountered by us as a result of our great merit.' In Pheun Meuang Krung and Fa Samang Kham, the manuscript is described as being brought down by Indra in a golden container. The significance of the medium in the establishment of the miraculous nature of the texts can be seen in the fact that it serves as the title of some of the works, such as Tamnan Hin Taek ('Chronicle of the Broken Rock' i.e. where the writing is inscribed), and Nangseu Tok Jak Meuang In ('Writing That Has Fallen From The Land of Indra'). Note that the word 'nangseu' ('writing' or 'book') is not commonly used in the title of literary works. Whereas composers of prophetic literature make use of traditional conventions in the construction of their sacred identity, the extent to which they attempt to establish their unique and powerful origin indicates that in comparison to traditional literature there is a greater sense of insecurity concerning the level of acceptability of such works among their intended audience. Whereas the reasons behind this insecurity will be discussed at greater length later in this paper, it is sufficient to say that in the construction of what are essentially 'underground' religious works that are largely performed exclusively outside of the temple, there is a need to authenticate the content in a manner that would not be necessary for works composed directly under religious patronage.

Types of Specific Teachings and Karmic Enforcement

In terms of instructions as to how an audience is specifically told to act, both traditional and prophetic works literature are in many ways remarkably similar, reflective of the popular practice of Buddhism in Southeast Asia. Audiences are repeatedly exhorted to a) follow the Five Precepts, b) pay respect to the Triple Gems, c) give support to the monkhood, etc. At the same time, people are taught established codes of behavior in the interaction between different people and groups of people in society (such as relationships between children/parents, students/teachers, subjects/rulers, etc.), which are all placed within the context of Buddhism.

Whereas there is great similarity in the nature of their basic teachings, there is also a major difference between traditional and prophetic works of literature in the way in which such teaching is taught. On a fundamental level,

both forms of literature place their teaching within the larger framework of karma, through which the audience will be rewarded and/or punished in terms of the level of their conformance to the wishes of their authors. The exact use of karma, however, differs considerably between the two groups of works. In traditional literature, proper patterns of behavior are largely taught indirectly through the stories that are told. It is also not uncommon for an author to insert an occasional remark directly aimed at the audience in which they are told to observe the Five Precepts, support the temple, etc. for which they will reap the positive consequences of their karma. In prophetic works, the use of karma differs in a) the great frequency of direct demands upon the behavior of the audience, and b) the consistently intimidating nature of the threat of karmic punishment by which it is enforced. In prophetic works, large portions of the texts are devoted to the depiction of various types of human suffering in the immediate and not so immediate future, such as war, starvation, separation of families, the abandonment of entire villages, etc, which doubtlessly reflect the social circumstances of the time of their composition. In addition, however, the author appears to dwell on the morbid details of the punishments, as in 'if you sit you will die, if you lay down you will die, you will cough up blood and die, you will die from a variety of diseases, you will have head aches, blurry eyes, animals will kill, eat, and bite you' , 'you will die by scorpion bites, tiger bites, centipede bites, snake bites', etc. The authors state consistently that the only way in which such suffering can be avoided by their audience is to act in conformance with the morality set forth by the author. On one level, there is a definite connection between the claims of the unique, and uniquely powerful, origin of the texts, and the power that is made use of to coerce the audience into acquiescence to their demands.

The increased role of coercive power in prophetic literature is illustrated in a shift in emphasis from the Buddha to the Lord Indra. In traditional Lao literature, the Lord Indra is primarily made use of as a deity of great power who intervenes in our world on behalf of the Buddha and the Buddhist religion. Whereas he is clearly subservient to the Buddha, he is also seen as a representation of sheer power in a manner that would be impossible to be attributed to the Buddha, a characteristic that is evident in traditional literature, and particularly comes to the foreground in prophetic works. Whereas a composer would hesitate to present a picture of the Buddha as a great destructive force wreaking havoc on mankind, Indra--- as a symbol of power in the service of the greater good--- is

portrayed in works of prophetic literature as committing (or ordering) deadly attacks on thousands or millions humans who are labeled as sinners. It is in this role as an enforcer and powerful agent of righteous anger that Indra becomes such an important figure in (and frequently the attributed author of) prophetic literature, in which he is the central actor and the Buddha relegated to a background as the necessary justification behind his violent actions. Indra, for example, as the author of the widespread prophetic work Kham Saun Phraya In (literally 'The Teachings of Lord Indra'), warns his audience: 'If you do not follow the customary conventions, I personally will smash your head into seven pieces with a heavy piece of metal,', a statement that would be difficult to place into the mouth of an enlightened being. In another work, Tamnan Hin Taek, the Lord Indra recognizes that human beings have grown immoral, and no longer act in accordance with the Buddha's teachings. He therefore devises a strategy to resolve the situation, which involves ordering his subordinates to kill sinners, consisting of the majority of mankind. Similar to the relationship between the Buddha and the Lord Indra is the relationship between the Man of Merit (sometimes stated to be Phra Maitreyya), and the various non-human entities such as raksa and phi. In Pheun Meuang Krung and Pheun Meuang Krung, for example, the arrival of the Meritorious One and the dawning of a new age on earth is preceded by the arrival of vast numbers of these creatures, who appear on earth in order to destroy the multitudes of immoral humans who are not fitting to take part in such an age. Despite the emphasis on righteous--- and extreme--- violence, however, on certain occasions, the authors feel the need to legitimize it in the context of Buddhist teaching. In Tamnan Hin Taek, for example, Chatulok is sent down to earth by the Lord Indra for the express purpose of 'taking all sinners'. When he is asked by the very same Lord Indra why so many people have died, his answer is: "No one caused their deaths. It is the result of their own karma.' In a similar fashion, when the Buddha is asked by a disciple in Pheun Meuang Krung why enlightened beings do not save mankind from the disasters that befall them, his answer is that it is impossible as a result of the immorality of the humans, who cannot escape their karma.

For all the horrendous display of power by the authors of prophetic works of literature, the precarious nature of that power is clearly illustrated by the extent of the effort they find it necessary to exert merely in order to compel their audience to believe in their words, a belief that the authors of traditional literature would have simply taken for granted. If the audience accepts the

contents of prophetic works as the truth, they will escape a variety of dangers described in the authors' prophecies, they will see the Future Buddha or Man of Merit, etc. To the contrary, if they do not, they will cough up blood and die, all members of the household will die, they will never see the Man of Merit, etc. In Tamnan Hin Taek, for example, the author writes: 'There once was a person who did not believe in these sacred teachings … He said: "I do not believe..." Not long after he said this all three members of his household died. None were left. For that reason, everyone should believe.' In addition to coercing an audience into accepting the truth of their writings, the authors of prophetic works of literature also provide an equal amount of incentive in order to ensure their writings' wide distribution. The audience is instructed both to keep prophetic works of literature in their homes and distribute them to others. They are warned that spirits (phi) will travel to each house to destroy sinners, sparing only those households that have prophetic works in their possession. If, however, one is to keep prophetic literature to oneself and make no attempt to circulate its content, the inevitable result will be 'great trouble' and ultimately 'death'. This type of negative reinforcement is not commonly found in traditional works of literature.

The Prescribed Handling of the Text

We have observed that karma provides a fundamental motivational factor in the promotion of all aspects of the literary cycle including the creation, preservation, performance, and consumption of literary works. The transcription, donation of materials necessary to the transcription, performance, participation as an audience, etc. all have very specific amounts of karma (and specified rewards) to serve as incentive towards the continuation of the tradition. In addition, manuscripts not uncommonly describe the respectful manner in with they must be treated as a result of their sacred origins. In certain stories, for example, the audience is told that the texts must be coated with gold, held at a proper height, formally shown respect with an offering of flowers and incense, not performed on certain occasions, etc. Specific instructions regarding the treatment of prophetic manuscripts do not substantially differ from that of other types of literature. However, there is a greater emphasis that is placed on the importance of the respectful treatment of manuscripts as a whole, which fits in with the general thesis that their authors are more insecure concerning the acceptance of their writings among their intended audience. Whereas in traditional literature,

instruction concerning the treatment of manuscripts generally occur exclusively at the end (or at times beginning) of a text, in prophetic writings similar instructions occur consistently throughout their content. In addition, there is also a greater extent to which the threat of bad karma is stated in relationship to the improper treatment of the manuscript, which is equal to if not exceeding threats for failure to follow the Five Precepts, the Triple Gems, etc.

Social and Political Commentary Contained in Literary Works

In our examination of social and political commentary in prophetic works of literature, we first need to address a question that becomes apparent from the previous sections: If the major objective of their composers is simply to ask an audience to follow patterns of behavior that have commonly been taught in works of literature and religious sermons for centuries, why do they feel the need to make so much effort both to a) establish the unique and powerful origins of their works as a source of religious authority and b) intimidate through such a persistent threat of such extreme forms of punishment? In answering this question, we must take into account a distinction between the context in which such teaching is presented in traditional and prophetic works of literature, and the extra meaning that it thereby comes to take on in the latter type. In traditional literature, the basic teachings (such as the following of the precepts, etc.) are presented as if normal practice that is logically followed by people in the 'world', a 'world' that literature is made use of to preserve. People who fail to follow such practices are exceptions rather than the norm, and their behavior is eventually corrected (through their death or otherwise), and the norm preserved. The 'world' of prophetic literature, however, is a 'world' that has very much changed, in which failure to act in accordance with traditional conventions has become the norm. As a result, exhortations for people to follow basic teachings such as the observance of the Five Precepts, etc, take on a social significance as a condemnation not only of individuals but also an abnormal world, in which 'normal' and 'logical' practices are no longer observed. This extra meaning can be seen in that fact that such teachings are by and large expressed a) negatively as threats and admonishments rather than more neutrally as is generally the case in traditional literature, and, b) within the larger context of social and/or political statements concerning society as a whole. Commentary of this nature in prophetic works is expressed as very specific criticism directed at the actions of

three different groups of people, a) political authorities (including kings, nobles, and government officials), b) the Buddhist temple, and c) the general population.

Social and political commentary is not unique to prophetic works, but also exists within the content of traditional literary works. It is common, for example, to find stories that depict an evil king, whom as a result of his misdeeds is eventually driven from his throne. In this type of story (as illustrated, for example, by Thao Kamphra Kai Kiaew, Suphrom Mokkha, etc.), however, the conclusion ultimately serves to reaffirm the legitimacy of the institution, which through the law of karma possesses a self-correcting mechanism to protect it from abuse. It is far less common to find criticism of the monkhood (which as far as I know consists of nothing more than humorous depictions of mischievous novices). This should not be surprising considering the central role that the temple plays in literary production.

In contrast to traditional literature, both the specific types of criticism that are contained in prophetic literature and their objectives are considerably different in nature. Rather than providing an example of the corruption of an individual within an institution and its ultimate 'correction,' prophetic works portray the state of the institutions themselves as being corrupt, and lacking a self-correcting mechanism (at least in the foreseeable future), in which such corruption can properly be addressed. Indeed, as repeatedly stated throughout the works, the decline of the institutions is a normal (if regrettable) state of affairs, as a result of the late stage of the Buddhist era, as affirmed by none other than the Buddha himself.

In order to understand the logic of social and political commentary that is the subject of prophetic works of literature, let us briefly consider the criticism of political authorities and the Buddhist temple that is contained in their content. A commonly-found criticism of political authorities is that the monarchy, nobles, and government officials have no legitimacy in their rule as a result of the fact that the government of Siam has appointed commoners to administrative positions that customarily should be filled by those of noble blood. In Pheun Meuang Krung, for example, the suffering of the Lao and other groups under Siamese domination is declared inevitable, as the Siamese royalty have been descended from common stock since the fall of Ayudhaya. Prophetic works also condemn specific actions of kings and government officials, the barbarity of which is often blamed on their low birth. Examples include corruption, favoring

rich people in legal cases, excessive taxation, and extortion of money from poor villagers. Criticism of the low birth of high officials is also typically expressed through the use of symbolism, including, for example, 'wolves becoming royal lions', 'evil people riding beautiful elephants,' 'golden swans bowing down to black crows,' etc. In its criticism of religious institutions, prophetic literature frequently portrays monks as being lazy, having no interest in Buddhist studies, and failing to observe rules of monastic discipline. In addition, they are condemned for greed, and their desire to engage in commercial pursuits. In Kham Saun Phanya In, the author declares that monks nowadays are similar to 'rotten fish wrapped up in banana leaves'.

In the context of this type of social commentary, it may be tempting to approach prophetic literature from a modern perspective as a form of secular writing in which the primary significance of religious expression is in the legitimacy that it confers on political incitement aimed at contesting the powers that be. To the contrary, however, in the context of the society in which the works were originally composed, it is less appropriate to consider the use of religious commentary as a means through which to express a political message than to understand the use of political commentary as part of a larger message that is essentially religious in nature. Whereas the criticism of worldly institutions is in one sense political, its cause, meaning, and ultimate solution is envisioned entirely within the religious context of a traditional Lao world-view.

In analyzing the religious dimension of social commentary in prophetic works of literature, let us return again to our previous observation that in works devoted to the future, it is significant to find such a preoccupation with the past. A primary objective of prophetic works is an aggressive insistence in the continued authority of that past, the relevance of which is not in spite of the changes of the present but precisely because of them. One major importance of the past is its role as a vehicle through which meaning is given to the seemingly meaningless turmoil that engulfed Laos and Northeastern Thailand in the 19th and early 20th centuries. As such, psychologically, it provides an important source of reassurance to people who are uprooted, whether physically through war and political instability, etc, or mentally as a result of the insecurity of the times. Buddhist prophecy has a lot to say about the abnormal state of the present, of which it was not necessary to go outside the framework of Lao traditional culture to be given sense and meaning. As the nature of the changes were clearly against

the interests of the people that produced the literature, it is not surprising that there is no ambiguity in the meaning of the change according Buddhist prophecy. It is 'immoral', 'abnormal', and 'evil', and yet at the same time part of the natural course of events, which will in the end (if in a time frame that may well be beyond the life of the composers and their audience) only serve to reaffirm the authority of the past. After all, whereas on a superficial level it may appear that the Lao are powerless against the Siamese and/or French authorities, ultimately these foreigners have been created by --- and are forced to act in accordance to--- Lao traditional culture, a culture which dictates their present appearance, judges their actions as immoral', and eventually will see them destroyed, together with the Lao people who are foolish and ill-advised enough to support them.

A second important role of the past in prophetic literature is as a compass that dictates the way in which people must navigate through the uncertainty of the present. The present and future depicted in prophetic texts is a world of great danger, filled with suffering and death. It is only through the conformance to the traditional cultural practices of the past (as represented by the observance of the Five Precepts, respect of one's elders, etc.) that one can circumvent the types of dangers that are so heavily advertised in the texts. Never is there a suggestion that the suffering that is brought upon by the social change of the period (inclusive of government oppression, war, etc.) can be overcome through a solution that is either political or military in nature. Rather, the only solution is moral, which requires a restoration of the moral and orderly 'world' of the past. Whereas one cannot deny the pessimist perspective of such writings (which is reflective both of the times in which they were written and the conventions of Buddhist prophecy), it is noteworthy that many of the prophecies do in fact end with a restoration of order either a) with the arrival of Phra Maitreya in the distant future, or b) a man of great merit (occasionally also referred to as Phra Maitreya), who will appear within the life-time of the audience. An individual's ability to escape the turmoil of the present is largely determined by his or her ability to come into contact with the man of merit in this life-time or Phra Maitreya in a future one, which can only be achieved through the conformance of one's behavior to traditional convention, through which positive karma will be generated to spare one from punishment.

In addition to its preoccupation with the past, a further illustration of the

religious dimension of social commentary in prophetic works can be seen by the fact that the majority of criticism is directed neither at political nor religious authorities, but rather the general public. Whereas the improper deeds of the government and the temple result in the suffering of the common people, it is ultimately their own weak morality that is the cause of their punishment. As stated consistently by the composers of such works, human suffering in the late stage of the Buddhist era is the result of the failure of the public to act in accordance with the 'compass' of tradition, whether that suffering is to be inflicted by non-human entities or government agencies.

In many ways, prophetic writing can be interpreted as a tradition of underground religious literature in Lao society, rooted in two seeming contradictions: a) the essence through which it makes sense of the world and legitimizes that sense is religious in nature, and yet it is appears to have been excluded from public performance inside of the temple, and b) a major motivation in its composition is the preservation of the major institutions of society, and yet according to its authors, such a conservative goal can only be achieved through radical change. Such contradictions, however, do not represent a major shift in the world-view of its composers or their concept of literature and what it was intended to accomplish in society but rather the state of the times, in which the preservation of the traditional world was no longer synonymous with the upholding of the status quo.

Bibliography

Western Language Sources

Evans, Grant A Short History Of Laos; The Land In Between Chiang Mai: Silkworm Books 2002

Keyes, Charles F. 'Millenialism, Theravada Buddhism, and Thai Society' in Journal Of Asian Studies, Vol. XXXVI, No. 2, February, 1977

Koret, Peter The Religious Identity of Traditional Literature presented at

the conference 'Revisiting History, Nation and Culture in Modern Laos' at the National University of Singapore, January 2004

'Koret, Peter Understanding The History And Social Use Of Lao Traditional Literature In Relationship To The Literary Tradition Of The Tai Yuan Paper presented at 'The 6th International Conference on Thai Studies', Chiang Mai, October 1996

Koret, Peter 'Books Of Search: The Invention Of Lao Literature As An Academic Subject Of Study' in Laos: Culture and Society, edited by Grant Evans, Chiang Mai: Silkworm Press 1997

Koret, Peter 'Leup Phasun: Religion, Romance, and Politics in the Interpretation of a Traditional Lao Poem' in Contesting Visions of the Lao Past, edited by Soren Ivarsson, Richmond, Surrey: Curzon Press 2004

Meddagama, Udaya, translator Anagatavamsa Desana (The Sermon of the Chronicle-To-Be) Delhi: Motilal Banarsidass Publishers 1993

Miller, Terry Traditional Music Of The Lao Westport, Conn.: Greenwood Press 1985

Yoneo, Ishii Millenarian Movements in Thailand, in Sangha, State, and Society: Thai Buddhism In History Honolulu: The University of Hawaii Press 1986

Lao Language Sources

Dr. Bausaeng Khamwongdala, Buakaew Jaleunlangsi et al. Vannakhadi Lao Vientiane: Social Science Research Institute 1987

Metiwaurakhun, Phra Maha (Khamphun Philawong) Phuttha Thamnai Theung 5000 Pi Vientiane: State Publishing House (undated)

Phon Phanao Temple Research Center Kala Nap Meu Suay Vientiane: Phon Phanao Temple 1968

Phon Phanao Temple Research Center Kap Kham Saun Phra Muni Vientiane: Phon Phanao Temple 1968

S. Desa Pheuy San Leup Bau Sun Vientiane: State Publishers And Distributors 1993

Thai Language Sources

Ariyanuwat, Dr. Phra Kap Phra Muni Maha Sarakham: Apichat Publishing House 1990

Chomrom Wannakam Isan Lam Reuang Phuttha Thamnai Sip Hok Khau Bangkok: 1984

Cultural Center, Chiang Rai Teacher's College Tamnan Phraya In Chiang Rai: Chiang Rai Teacher's College 1985

Jarubut Reuangsuwan Khaung Di Isan Bangkok: Kan Sasana Publishing House 1977

Jit Duangjai Phuttha Thamnai (Khaung Phraya Patsen Sip Hok Khau) Khon Kaen: Khlang Nana Tham Publishing House (undated)

Jit Manowan Tamnan Phraya In Chiang Rai: Chiang Rai Teacher's College 1985

Kittiwat Satanokho, transcriber Pheun Meuang Krung Maha Sarakham (unpublished)

Mali Lamunsri Klaun Lam Kiaw Teu Laung Khaung Wiset Khon Kaen: Khlang Nana Withaya Press, 1962

Manoop Nakkanrian Phuttha Thamnai Lae Lok Phra Si An Bangkok: Maha Chula Press, Maha That Temple (undated)

Niyom Suphawut, transcriber 'Tamnan Hin Taek' in Wannakhadi

Thaungthin Isan Jak Lek Jan Lan Thaung Sakon Nakhon: Sakon Nakhon Teacher's College 1989

Noi Phiwphan Phuttha Thamnai Pheun Meuang Khon Kaen: Khlang Nana Tham Publishing House 1983

Phraum Na Nakhon Subin Samnuan Kao Nakhorn Sri Thammarat: Maha That Temple, 1962

Pramuan Phimsen Bauk Luk Bauk Lan Lem Neung: Phaya Hau Khlong Khon Kaen: Khon Kaen Society for the Preservation of Regional Art, 1995

Pricha Phinthaung Isan Thai English Dictionary Ubon Ratchathani: Siri Tham Press 1989

Santi Sangworayan, Phra Khru 'Phuttha Thamnai Kala Nap Meu Suay' in Phra Sila Hin Sai Bangkok: Sau Thammaphakdi, 1996

Sau Thammaphakdi Phuttha Thamnai Jak Phraot Lae Phra Pathoma Somphot Bangkok: Sau Thammaphakdi Press, 1986

Sawing Bunjeum, transcriber Kala Nap Meu Suay Ubon: Moradok Isan Press (undated)

Sukhaphat Anonjan Pritsana Pratya Tham Bangkok: Sau Thammaphakdi Press 2003

Thawat Punnothok Wannakam Isan Bangkok: Odeon Store 1979

Wareeya Bhavabhutanonda Na Maha Sarakham Jit Withaya Phutthasasana Bangkok: Jivapiwat Publishing 2005

Lao Palm Leaf Manuscripts

1. Aksaun Phraya In
2. Fa Samang Kham
3. Phanya Patsen Fan

4. Phanya Thammikarat
5. Pheun Meuang
6. Roi Fan
7. Silaleuk
8. Tamnan Kham Saun Phraya In
9. Tamnan Phraya In
10. Tamnan Sumphu Thawip

လိၵ်ႈၵႂၢမ်းတူဝ်ႉလၵ်းပိူင်ၶမ်ႇၵႃမ်းလင်ႇဢၼ်တႆး ၶၢင်ႈပပ်ႉမၢႆႁႃႈသတိပတ်ႉထၢၼ်ႇ လၢဝ်းၵၢမ်တႃႇလူင်ႉမိူင်းၶွင် ၼႄႉ တၢင်ႇၽိုၼ်ၽွင်း

Dr ထိုးထေႃးတိဂ ၶိုဝ်ႈယိုၼ်း (SOAS လၼ်ႇတၼ်ႇ)

ၵႂၢမ်းၶမ်း

လုၵ်ႉတီႈပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႇၽရ်ႇၼ်ႉပွၵ်ႈၵမ်ႈၶိုင်ႈ မူဝ်ႈပၢႆပီ2013မႄး တေႃႇထိုင်ယၢမ်းၼႆႉ ၶၢင်ႈ ၶၢဝ်းတၢင်းသီႇပီပၢၼ်ႉ ၶႃႈႁဝ်းလႆႈႁၼ်ၶၢၼ်းႁူႉလွၵ်းလိၵ်ႈလင်ႇဢၼ်လူင် တိုဝ်းၶမ်မႄးထိင်ႈ ၼႄႉၼႄႉ။ မိူဝ်ႈၵွၼ်တၢင်းၼႄႉ ယၢမ်းလႆႈထွမ်ႇသိူင်ၸြိုးၶၢင်ႈလိၵ်ႈလင်ႇဢၼ်လူင် ၵၼ် လၢဝ်းလရေးၶဝ်ႈၶိုးဝႆႉလိုဝ်းၶၼ်ႉသေ သမ်ႉတေႃႉၼႄႉႁူႉထိုင် လွၵ်းလင်ႇဢၼ်လူင်ၽွင်း မိူၼ်ၶင်ႇ လိုဝ်ႈလင်ႇဢၼ် ၵၼ်ဝႃႈ သွင်ၵိဝ် သၢမ်ၵိဝ် လိုဝ်းၼႆႉၵူလ်း၊ တင်ႈၼႄႉမီးပၢင် ၵုမ်ၶွၼ်ႇၽရ်ႇၼ်ႉလိၵ်ႈလူင်မႄးၼႆႉ ၽိုၼ်လိၵ်ႈၵီဝ်ႇၵပ်းလွၵ်းလိၵ်ႈလူင်ၵေႃႈၵွၵ်ႇမႄးၶမ် ၼႄႈ လႆႈသိုပ်ႇႁၼ်ၶၢၼ်းႁူႉလွၵ်းပိူင်လင်ႇဢၼ်၊ လွၵ်းတူၼ်းသိူင်ၶမ်ႉၵႃမ်းၼႄႈ လွၵ်းသိူင်ၼႂ်း သိူင်ၵူၼ်ႈ လိမ်လိုဝ်းၼႆႉယူႇယဝ်ႉ။ ဝႃႈၶၼ်ႉသေတႃႉ ၵၼ်ၶႂ်ႈႁူႉထိင်ႈၵေႃႈ တိုၵ်ႉမီး ထိင်ႈယူႇတင်းၶမ်၊ ၵၼ်ပႆႇပွင်ႇလွင်ႈလီၵေႃႈမီးယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉငဝ်းလၢႆးဝၢၼ်းမိူင်းၼႄႈၵၢၼ် ၵပ်းသိုပ်ႇဢၼ်ၵေႃႈ လိၵ်ႈလၢႆးၶိုၼ်းယႂ်ႇမႄးၼႄႈ ၽွင်းတိုၵ်ႉတမ်ႈလိၵ်ႈၽိုၼ်ၼႆႉ ယင်းလႆႈ ထၢမ်တွပ်ႇဢၼ် တင်းလၢဝ်းၶူးၼႄႈလၢဝ်းလရေးၶဝ်တီႈၶၢင်ႈ Messenger လွင်ႈၵွၼ်ႇယဝ်ႉ။

ၶၢင်ႈၽိုၼ်လိၵ်ႈၼႆႉ ၶႃႈႁဝ်းတေတမ်ႈၶႆႈၼၶ လွၵ်းၶမ်ႉၵႃမ်းလင်ႇဢၼ်တႆး လွမ်း ၶင်ႇၶႃႈႁဝ်းလႆႈႁၼ်ၶၢၼ်းႁူႉထိုင် ၶၢင်ႈပပ်ႉမၢႆႁႃႈသတိပတ်ႉထၢၼ်ႇ ၵၼ်ပၢၼ်ၶမ်ႉၵႃမ်းလင်ႇ ဢၼ်လၢဝ်းၵၢမ်တႃႇလူင်ႉမိူင်းၶွင်ၼႄႈတင်းၶေႃးၶႂ်ႈႁူႉ ၵိၵ်ႇတၢင်းၸၼ်ထိုင်လွင်ၽွင်းၶႃႈယဝ်ႉ။ ၵွၼ်တၢင်းသုတ်း ၶႃႈႁဝ်းတေတေႃႉတႆႇၶႆႈၼၶရူဝ်ႉၶူပ်ႈတီႈၵိပ်ႈ ၶွင်ပပ်ႉမၢႆႁႃႈသတိပတ်ႉ ထၢၼ်ႇ မိူၼ်ၶင်ႇပိုၼ်းပိူင်လင်ၼႄႈၶေႃးမုၼ်းတီႈၵိပ်ႈမၼ်းလိုဝ်းၶၼ်ႉသေ၊ သိုပ်ႇၵူႈ ၶၢင်ႈတွၼ်ႈသွင် ၶႃႈႁဝ်း တေပွင်ၶႆႈၼၶ လွၵ်းလၵ်းပိူင်ၼႄႈလၢႆးတင်ႈၶမ်ႉၵႃမ်းလင်ႇဢၼ် သၢမ်ၵိဝ် မိူၼ်ၶင်ႇ လၢႆးပိူင်တင်ႈသိူင်သီႇတူၼ်း တႃႈတေပၼ်မႄးသီႇၶမ်ႉၵႃမ်း သီႇ

လၶၼ်ႉလိူဝ်းၶၼ်ႇ တေၵၢဝ်တူဝ်ယၢင်ႈမၼ်း ၶၼ်းပပ်ႉမၵျ႟သတိပတ်ႉထၢၼ်ႉငလႈတၢင်ႈ တီႈၽွင်ႈသေၶၼ်ႈၶေႁူၺ်ႉ။ ၶၼ်းတွၼ်ႈမၢ်သၢမ်ၶၼ်ႇ ၶျႈႁဝ်းတေၵုပ်ႉၶၼ်ႈငၶလွၵ်းလၢၼ်း ၽၼ်ႈၵပ်း(ႁၢပ်ႈ)ၵိဝ်ငလႈ လၢၼ်းလွင်ႉသီင်ၵူၼ်ႈသီင်ၼီင် သီင်ယွၼ်ႉသီင်ယၢၼ်းလိူဝ်း ၶၼ်ႇ တေၵၢဝ်တူဝ်ယၢင်ႈမၼ်းသုင်ႉလွမ်းသေ သပ်းလီင်းႁူၺ်ႉ။ လိၼ်းသုတ်းငတႉ ၶျႈ ႁဝ်းတေပၼ်တၢင်းႁၼ်ထိုင်ငလႈၶေႈယၼ်ႉၼိင်း တျႉသိုပ်ႉပွင်ၵၢၼ်ယုၵ်ႉယွင်ႈလိၵ်ႈလူင် ႁူၺ်ႉၶၼ်ႇၶျႈယဝ်ႉ။ ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶၼ်ႇ ပိူင်လူင်မၼ်း ယိူင်းၵၢၼ်းတျႉၽူႈၶူၼ်ႇၶျူႉလိပ်ႈ ၸီၼ်းလွင်ႈလိၵ်ႈလင်ႉၵျႉလူင်ၶဝ် ဝႈၶၼ်သေတျႉ မုင်ႈမွင်းဝႈ တေပၼ်တၢင်းၶၼ်ႈလွင်ႉ တျႉ ၽူႈတိမ်ႈလိၵ်ႈလင်ႉၵျႉလူင်ငလႈ လဝ်ႈလရေးၶဝ်လွၺ်ယူႉ ၶၼ်ယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၶိုင်ႈ – ႐ူဝ်႐ူပ်ႈတီႈၵ်ပ်ႈ လွင်ႈပပ်ႉမၵျ႟သတိပတ်ႉထၢၼ်ႉ လဝ်ႈၵမၢတ်ႈ လူင်မိူင်းၶွင်

ၵီဝ်ႉလူလုၺ်ႈပပ်ႉမၵျ႟သတိပတ်ႉထၢၼ်ႉလဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင်မိူင်းၶွင်သေ မီးၽူႈလိပ်ႈၸီၼ်း ၶူၼ်ႇၶျူႉ ထတ်းသၢင်ပပ်ႉၶၼ်ႉမႈမီးသီႉလုပ်ႈသီႉပွၵ်ႈယဝ်ႉ။ ပွၵ်ႈၵွၼ်တၢၼ်းသုတ်းငတႉ လဝ်ႈလျႉၶိင်ႉတ(ၽျူး)ငလႈ လဝ်ႈသေၽၶေ(မိူင်းၶွင်) ၶဝ်သွင်လဝ်ႈ ႐ူမ်ႈၵၼ်ၶပ်ႉ ၵိတ်ႉၽိုၼ်လိၵ်ႈမၵျ႟သတိပတ်ႉထၢၼ်ႉ ပီၼ်မႈပပ်ႉယီပ်ႉ(ပၢၼ်မွၺ်ႉ) မိူင်ႈပီသျႉသၶျေႉ ပုတ်ႉထလဝ်ႈ 2511 (ပီၶရိတ်ႉ 1968)။ တျႉတေၵိတ်ႉၵွၵ်ႉပီၼ် ပပ်ႉတူဝ်လိၵ်ႈလိၼ်း ၶပ်ႉ(ပပ်ႉယီပ်ႉ)ၶၼ်ႇ ၶဝ်လဝ်ႈလၢႈၵၢဝ်ၽိုၼ်မူႉမိုဝ်းတိမ်ႈလၢၼ်လၢၼ်ၽိုၼ်သေ တိၵ်ႈၵၼ် ထတ်းသၢင်လီငၢမ်းၶၼ် ၶဝ်လဝ်ႈလၢႈဝွၵ်ႉလၢတ်ႈဝႆႉ ၶၼ်းတွၼ်ႈၶေႈသင်ႉမၼ်းဝႆႉယူႉယဝ်ႉ။ ပွၵ်ႈၵမ်းသွင်လမ်ႉ ပီၼ်တူၶျႈႁဝ်းလၢၼ်းလေးတိၵ ၼိူဝ်းယိၼ်း လၢႈၶူၼ်ႇၶျူႉလိပ်ႈၸီၼ်း လွင်ႈပပ်ႉမၵျ႟သတိပတ်ႉထၢၼ်ႉသေယဝ်ႉ ယင်းလၢႈပိၼ်ႉပပ်ႉမၵျ႟သတိပတ်ႉထၢၼ်ႉ ပီၼ်ၽျေႉသျႉၵင်းၵိတ်းငလႈ တိမ်ႈပီၼ်ၽိုၼ်ၶူၼ်ႇၶျူႉ ယိၼ်ႈတၢင်ႉတီႈလၶၼ်ႉလွမ် လၶၼ်ႉတၶၼ်ႉ(SOAS)သေ လၢႈႁပ်ႉလုမ်ႈၶူးၽၢ်ႉပၢ်းဝူၼ်ႇၶပ်ႉ(PhD) မိူဝ်ႈပီၶရိတ်ႉ 2012၊ ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶျႈႁဝ်းၵၼ်ၶၼ်ႉၵျေႈ တေလၢႈဝႈ ယူႉတီႈၵၢၼ်ၶူၼ်ႇၶျူႉၶၼ်ႇသေ သိုပ်ႉ ၶၢၵ်ႈယိုတ်ႈယႂ်းမႈထိင်ႈ ၶၼ်ယူႉၶျႈယဝ်ႉ။ ၽူႈလိပ်ႈၸီၼ်းၶူၼ်ႇၶျူႉ လွင်ႈပပ်ႉမၵျ႟သတိ ပတ်ႉထၢၼ်ႉၵျေႉထူၼ်ႈသၢမ်ငတႉ ပီၼ်လဝ်ႈလရေးသၢင်ႉမျူႉ(ၶႄးၵူင်း၊လၢင်းၼိူဝ်း) လၢႈ တိမ်ႈပီၼ်ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶူၼ်ႇၶျူႉသေ လူၵၢၼ်ႉငၶ တီႈပၢင်ဢုမ်ႇၶွၼ်ႉၽရၢၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်းသၢမ် တီႈဝီင်းလျႈသီဝ်ႈ။ ၽူႈၶူၼ်ႇၶျူႉ လိပ်ႈၸီၼ်းပပ်ႉမၵျ႟သတိပတ်ႉထၢၼ်ႉ

ၵူၼ်းထူၼ်ႈသီ,ၸမ်ႉ ပီၼ်ၸဝ်ႈၸရေးသေႃး(လႄးၶျႃႉ) ၵေႃႉၵၢၼ်လႆႈ တမ်ႈၽိုၼ်ၶူၼ်ႉ ၶူႉသေ ၵၢၼ်,လူၼၼ တီႈၶၼ်းပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်,ၽရိၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်းထီႉသီ, တီႈ ဝီင်းလိူဝ်, မိူဝ်ႈပီပူၼ်ႉၶၼ်ႉၶျႃႉယဝ်ႉ။ လိူဝ်းၼၼ်ႉ ပွင်,ဝႃႈ ၵီဝ်,လူလ်ႈလိၵ်ႈလင်,ၵႃႈလူင် ၶိုင်ႈၽိုၼ်ၼၼ်ႉ ၵဝ်းလၢင်ႈသိုပ်,ၶူၼ်ႉၶူႉလီပ်ႈၵျၼ်းလႆႈတင်းၶမ် ၼႆယဝ်ႉ။

ပပ်ႉမၵျႃႉသတိပတ်ႉထၢၼ်,ၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈၶူးမေလိၵ်ႈၸဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင် မိူင်းၶွင် တမ်ႈၵွၵ်,ဝႆႉ မိူဝ်ႈပီၵေႃးလႃႉ ၵိုင်ပႆၢသွင်ပၢၵ်,သၢမ်သိပ်းၸီတ်းၶီႈ(1237) မ်ၶၼ်ႈပီၶရိတ်ႉ 1875 လိူၼ်ပ်တ်,မွႆ,ၵူၵ်းၶမ်ႈ ၵူၵ်းမွင်းၵၢင်ၶွႆ ၼႆယဝ်ႉ (မၵျႃႉသတိ1968၊ ၼႃ277–278)။ ၸဝ်ႈတႃႉၶရူဝ်ပိုင်းမၼ်း ပီၼ်မိင်းၿြေးတၵႃႉၵူးၵျီးလုၼ်း ဝၢၼ်ႈၶွင်လူင် ဝီင်းလႄးၶျႃႉ လႆႈၵူႉဝႃႈ ၸဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင်လုၵ်ႉတီႈမိူင်းၶွင် ၵွၵ်,ၶၢဝ်းတၢင်းမႃးထိုင် ဝၢၼ်ႈၶွင်လူင်၊ မႃးသဝ်းထင်တီႈၵူၼ်းၵူးၵျီးလုၼ်းသေ ၼတ,တမ်ႈၽိုၼ်လိၵ်ႈလင်,ၵႃႉမၵျႃႉသတိပတ်ႉ ထၢၼ်, ၶွၼ်းပီၵေႃးလႃႉ1236ၶီႈ၊ ၵမ်,လၢတ်ႈဝႆႉပႃးလိူၼ်မၼ်းၼလႆႈ ၵဝ်းလၢမ်းၵူႉဝႃႈ မၼ်းၸဝ်ႈလွႆႉၶၢဝ်းယၢမ်း လႆၢလိူၼ်ယူ,ၼႆယဝ်ႉ (မၵျႃႉသတိ1968၊ ၼႃ3–4)။ မၼ်း ၸဝ်ႈ ၵဝ်ၶမ်ႉၵူၢမ်းလင်,ၵႃႉသၢမ်ၵိဝ်သေတမ်ႈဝႆႉယဝ်ႉ။ ၶမ်ႉၵူၢမ်းလႄးၵူႃႉလင်,ၵႃႉသၢမ် ၵိဝ်သမ်ႉမီးလႆၢယၢင်,လႆၢပိူင်ၼလႆႈ ၸဝ်ႈၸရေးသၢင်,မျူႉ(ၶေႃးၵူင်း၊လၢင်းၶိူဝ်း) တမ်ႈလၢတ်ႈ ဝႆႉဝႃႈ လင်,ၵႃႉလူင်ပပ်ႉမၵျႃႉသတိပတ်ႉထၢၼ်,ၼၼ်ႉ ပီၼ်လႄးၵူႃႉ "ယူႉ၊ၵျွင်း၊မုၼ်၊ၸဝ်ႈ" ၼႆသေ ၶျႃႉၵဝ်းသမ်ႉၵၼ်ထိင်းလႄးၶိုင်ႈဝႃႈ "ယူႉ၊ၵျွင်း၊ၶမ်း၊ၸဝ်ႈ" ၼႆလွႆယဝ်ႉ။ လွင်ႈ လိူဝ်းၼၼ်ႉ ၶျႃႉၵဝ်းတေၵုပ်,ၵုမ်တီႈၵူၢင်ႈမၼ်းၵူႃႉ ၶွၼ်းတွၼ်ႈသွင်ပႃႈတွႆႈၼၼ်ႉ။ ၽွင်းတမ်ႈ လိၵ်ႈၽိုၼ်ၼၼ်ႉ ပီၼ်ၽွင်းၶျႃႉၵဝ်းတိုၵ်ႉၶိုၼ်းၼမႈတမ်ႈပပ်ႉမၵျႃႉသတိပတ်ႉထၢၼ်, လုၵ်ႉ တီႈတူဝ်လိၵ်ႈတႆးၵဝ်, ပီၼ်တူဝ်လိၵ်ႈတႆးမွႆ,သေ ၵၢၼ်တေၽိူမ်ႉတိူမ်းမႃးထႅင်ႈၵၢၼ် ၶိုင်ႈၶွင်းပပ်ႉၼႆႉၼတႉ ၶျႃႉၵဝ်းလႆႈသႂ်,ပၼ်ၶပ်ႉမႆၢလၼ်,မၼ်းၼလႆႈ ယၢမ်းၼၼ်ႉ ၽီမ်းပေႃႉ ယဝ်ႉသေ တိုၵ်ႉၼမႈထတ်းယူႉ၊ လႆႈၵူႉဝႃႈ ၶမ်ႉၵူၢမ်းလင်,ၵႃႉတြႃးမၵျႃႉသတိပတ်ႉထၢၼ်, ၼၼ်ႉ လၼ်,မၼ်း(တူၼ်းသိင်သုတ်းမၼ်း)တင်းမူတ်း မီး2432(သွင်ႁိင်သီ,ပၢၵ်,သၢမ် သိပ်းသွင်)လၼ်,ၼႆယူ,ယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈသွင် – လၵ်းပိူင်လင်,ၵႃႉသၢမ်ၵိဝ်ၼလႈလႄးတင်ႈတူၼ်းသိင်လၼ်,

လႄးတမ်ႈလင်,ၵႃႉသၢမ်ၵိဝ်ၼၼ်ႉ မီးဝႆႉလႆၢယၢင်,လႆၢပိူင်လႆၢလႄး။ တီႈၵ်ပ်ႈမၼ်းၼတႉ လင်, ၵႃႉသၢမ်ၵိဝ်ၼၼ်ႉ လၵ်းပိူင်မၼ်းမီးသွင်ယၢင်,– သၢမ်ၵိဝ်ပွတ်း(သၢမ်ၵိဝ်ၽီ,လႃႉ)ၼလႈသၢမ်

ၵိဝ်ယၢဝ်း(သၢမ်ၵိဝ်ၶၼူလ်ုး) ၶဝ်ယဝ်ႉ။ သမ်ႉမီးလႆးတ်ၢမ်ႇလင်,ၵျ,သၢမ်ၵိဝ်ထႅင်ႈၵၼ်ၶိုင်ႈ ၵၼ်ၵမ်,ပေႊပွတ်းၵမ်,ပေႊယၢဝ်းၶၼ်ႉ ၸွင်ႉဝႃႈ လင်,ၵျ,သၢမ်ၵိဝ်ပၢၼ်ၵၢင် ၶဝ်ယဝ်ႉ။ လင်,ၵျ,သၢမ်ၵိဝ်ပၢၼ်ၵၢင်ၶဝ်ႉ ပေႊၵဝ်လၵ်းပိုင်မၼ်းဝႃႈ ၼ်ႈငၢႆးၵၼ်တင်းလႆးတ်ၢမ်ႇလင်, ၵျ,သၢမ်ၵိဝ်ပွတ်း၊ၶေႃႈၵူမ်းငလႈၶမ်ႉၵူမ်းမၼ်းတိူဝ်းၶမ်မႃးၵျႈၶၼ်ႉၵူလ်း။ ၵၼ်ၸၼ် လံႈငၢႆႈငတႉ ၶမ်ႉၵူမ်းလင်,ၵျ,သၢမ်ၵိဝ်ပွတ်းငလႈသၢမ်ၵိဝ်ပၢၼ်ၵၢင်ၶဝ်ႉ ပေႊဝႃႈလၢပ်ႈ ၵပ်းၸၼ်ႈၵိဝ်မၼ်းယဝ်ႉၵျေႈ သိုပ်,ထႅင်ႈၶမ်ႉၵူမ်းၵမ်,ပေႊၶမ်သေ သုတ်းတူၼ်း သိင်၊ သုတ်းလၼ်,မၼ်းၵူ,ၸမ်ႉဝ်းယူ,ၶင်,ၵၼ်ယဝ်ႉ။ လႆးတ်ၢမ်ႇလင်,ၵျ,သၢမ်ၵိဝ်ယၢဝ်း သၢမ်ၵိဝ်ၶၼူလ်ုးလမ်ႉ ဝႆးသေလၢပ်ႈၵပ်းၸၼ်ႈၵိဝ်မၼ်းယဝ်ႉ သမ်ႉသိုပ်,ပုင်ႈထင်,ယိုတ်ႈ ယၢဝ်းလူင်ၵူ,ထႅင်ႈမွၵ်ႈသွင်သၢမ်ထ်ဝ်သေ ထင်,ၵွႆႈ သုတ်းတူၼ်းသိင်၊ သုတ်းလၼ်,မၼ်း ယဝ်ႉ။

လင်,ၵျ,သၢမ်ၵိဝ်ၶဝ်ႉ ပေႊၵဝ်လၵ်းပိုင်မၼ်းဝႃႈ တီႈၵ်ပ်ႈမၼ်းမီးသွင်ယၢင်,ၶဝ် သေတႃႉ လႆးတ်ၢမ်ႇမၼ်း သမ်ႉမီးဝံႉတင်းၶမ်။ ၶမ်ႉၵူမ်းၸူႈတ်ၢမ်ႇလင်,ၵျ,လူင်လဝ်ႈ ၶိုင်ႈငလႈလဝ်ႈၶိုင်ႈၵမ်,သူႈမူၼ်ၵၼ်။ ၵွပ်ႈၶၼ် လဝ်ႈလရေးၶဝ်လိူဝ်းလူင်ႉလ်ၼ်, လွင်ႈလိၵ်ႈလူင် လံႈၵျေးလိၵ်ႈလူင်မႊၶမ်ၶၼ်ႉ မေလၢမ်း ၵျူႉလံႈၶမ်ႉၵူမ်းလဝ်ႈၶူး မေၶဝ် ပ်ၼ်ၶမ်ႉၵူမ်းလဝ်ႈလွ်ၶဝ်ၶၼ်ႉယူ,ယဝ်ႉ။

လၵ်းပိုင်ၶိုၵ်ႉတွၼ်းၶွင်လင်,ၵျ,သၢမ်ၵိဝ်ထႅင်ႈၵၼ်ၶိုင်ႈငတႉ ပ်ၼ်လၵ်းပိုင်သီ, လၼ်,(သီ,ၶမ်ႉၵူမ်း၊ သီ,တူၼ်းသိင်)ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ လၵ်းပိုင်သီ,တူၼ်းတၢ,ပ်ၼ်သီ, လၼ်,ၶဝ်ႉၵျေႈ မီးဝံႉလႆၢယၢင်,။ ၶွင်းၵျႈလႆးတ်ၢမ်ႇလင်,ၵျ,သၢမ်ၵိဝ်၊ လႆးတင်ႈတူၼ်းတင်ႈ လၼ်,တင်းၶမ်လိူဝ်းၶၼ်ႉ ၵၼ်လဝ်ႈၶူးမေလိၵ်ႈၶဝ် သူင်လွ်ႉတိုဝ်းၵၼ်ၶမ်ၵၼ် ၶိုင်ႈငတႉ ပ်ၼ်လႆးပိုင်ၵၼ်မီးလိုဝ်ႈဝႃႈ“မုၼ်၊လဝ်ႈ၊ယူ,၊ၵျွင်း”ၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၵ်ဝ်,လူလ်ႈလႆး တ်ၢမ်ႇလင်,ၵျ,သၢမ်ၵိဝ် လွမ်းၶင်,လွၵ်းပိုင် “မုၼ်၊လဝ်ႈ၊ယူ,၊ၵျွင်း”ၶဝ်ႉ လံႈၸၼ်လဝ်ႈၶူး ၶၼ်,တိယ(ပၢင်လူင်) ၵ်ပ်းၸွမ်တွမ်တ်ၢမ်ႇဝံႉ ၶွင်းပပ်ႉၶူးလႆးတ်ၢမ်ႇၵျေးလင်,ၵျ, ၵၼ် ၵိတ်,ၵွၵ်, မူဝ်ႈပီ ၶရိတ်ႉ2012ၶၼ်ႉ မီးဝံႉၵူင်ႈၵူင်ႈၶူင်ၶူင်ယူ,။ ၶွင်းၸိုၼ်လိၵ်ႈၶဝ်ႉ ၶျႈၸဝ်းတေၵိင်ၵၢင်ႈၶိုၼ်း ၶွင်းပပ်ႉလဝ်ႈၶူးၶၼ်,တိယၶၼ်ႉၸွင်ႈသေ သမ်ႉတေၵဝ် လွင်ႈလွၵ်းလႆးလင်,ၵျ,သၢမ်ၵိဝ်တၢင်,တီႈတၢင်,ပပ်ႉ ၵၼ်မီးၶေႃႈၶိုၵ်ႉလီမႆၢလိူဝ်းၶၼ်ႉ တ်ၢမ်ႇၶႆႈငၶၵူ,ယူ,ယဝ်ႉ။

တူဝ်ယၢင်ႇလင်ႇၵျႇသၢမ်ၵိဝ်ပွတ်းလၢမ်ႉ မိူၼ်ၶင်ႇၶမ်ႉၵျၢမ်းလင်ႇၵျႇသြုႇလဝ်ႈလူင် ပလ်ုလျုႇၶၼ်ႇတ ဝတ်ႉထၢတ်းတျေႇ(လွိုလ်ၢမ်)တ်ၢမ်ႈဝ်ႉၶင်ႇပုႈတွ်ႈၶႆႉ–

1. သဝ်ၿမင်ၵုလံ–ၵျႈပ်ၢၼ်လေႈၵီႇလေႈၵုတ်ႉတၵျႇ မင်ႇၵုလျႇလွင်ႈမျၢတ်ႈလီ <u>လွၶၼ်ႇ</u>~ တင်း<u>လူင်</u>၊–

2. ၸဝေတု–ၶွ်ႈပ်ၢၼ်သေၵမ်း ဝၶၼ်းယၢမ်းၵျျႇၵျူဝ်း<u>ၵျူင်</u>~ထူၶၼ်ႈ<u>လူဝ်ႈ</u>လူလ်ုႈတျႇ၊ ၊

တီႈၶႆႈ ၶွ်ႈလၶၼ်ႇထီႉၶိုင်ႈ(ထ်ဝ်မ်ၢၶိုင်ႈ) "လွၶၼ်ႇ"ပ်ၢၼ်ၶျေႈၸတႇၸၶၼ်ႈၵိဝ်၊ "လူင်" ပ်ၢၼ်ၶျေႈတင်ႈၵိဝ်၊ ၶျေႈသုတ်းလၶၼ်ႇထီႉၶိုင်ႈၵျေႈလွ်ႈ၊ သုတ်းလူလ်ုႈတူၶၼ်းသ်ႂၼ်ၶိုင်ႈ (သ်ႂၼ်ပဝ်ႇ)ဝ်ႉယဝ်ႉ။ ၶွ်ႈလၶၼ်ႇထီႉသွင်(ထ်ဝ်မ်ၢသွင်) "ၵျူင်"ပ်ၢၼ်ၶျေႈလၢပ်ႈၵျူပ်းၵိဝ်မၶၼ်း သေ "လူဝ်ႈ"ပ်ၢၼ်ၶျေႈသုတ်းတူၶၼ်းသ်ႂၼ်၊ သုတ်းလၶၼ်ႇထီႉသွင်၊ သုတ်းလူလ်ုႈတူၶၼ်း သ်ႂၼ်သၢမ်(သ်ႂၼ်ယၵ်းလမ်ႈ)ဝ်ႉယဝ်ႉ။လႆးၶႆႉ ၵွင်ႉဝျႈ လႆးတ်ၢမ်ႈ ၶမ်ႉၵျၢမ်းလင်ၵျႇသၢမ်ၵိဝ် ၵၶၼ်မီးလိုဝ်ႈဝျႈ "မုၶၼ်၊လဝ်ႈ၊ယူႇ၊ၵျွင်း"ၶႆၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ "လူင်"တီႈသုတ်းၶမ်ႉၵျၢမ်း ၶိုင်ႈ မိူၼ်သ်ႂၼ်"မုၶၼ်"သေ "လူဝ်ႈ"တီႈသုတ်းၶမ်ႉၵျၢမ်းသွင် မိူၼ်သ်ႂၼ်"လဝ်ႈ"။ ၵွပ်းၶၼ် တူလ်ုးၵဝ်လၶၼ်ႇထီႉၶိုင်ႈၸလႈလၶၼ်ႇထီႉသွင်ၶႆႉသေ ၵျဝ်းလၢတ်ႈလႆႈဝျႈ လၶၼ်ႇထီႉသၢမ် တေသုတ်းလူလ်ုႈ တူၶၼ်းသ်ႂၼ်သွင်(သ်ႂၼ်ယၵ်း)သေ လၶၼ်ႇထီႉသီႇသမ်ႉ တေသုတ်းလူလ်ုႈတူၶၼ်းသ်ႂၼ် သီႇ(သ်ႂၼ်လမ်ႈၶျႈ)ၶႆယဝ်ႉ။ သင်ၶွ်ႈသိုပ်ႇလူၶမ်ႉၵျၢမ်း လဝ်ႈသြုႇထၢတ်ႈတျေႇ ပုႈၶိူဝ်ၶႆႉတင်းမူတ်းလိုင် တူလ်ုးလႆႈ ၶွ်ႈပပ်ႉၼူးလႆးတ်ၢမ်ႈၵျေး လင်ႇၵျႇ ၵၶၼ်လဝ်ႈၶၼ်တိယ(ပၢင်လူင်) ၵ်ပ်းၵွမ်ၵိတ်ႇၵွၵ်ႇ ဝ်ႉမိူဝ်ႈပီၼရိတ်ႉ2012၊ ၶျႈ 11 ၶၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

တူဝ်ယၢင်ႇလင်ႇၵျႇသၢမ်ၵိဝ်ပၢၶၼ်ၵၢင်လမ်ႉ မိူၼ်ၶင်ႇၶမ်ႉၵျၢမ်းလဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင် မိူင်းၶွင်တ်ၢမ်ႈဝ်ႉ ၶွ်ႈပပ်ႉမၵျႇသတိပတ်ႉထၢၶၼ်ႇၶင်ႇပုႈတွ်ႈၶႆႉ–

1. ၵေၵျသ ၵေၵျသ ၵေၵျသ လင်ႇၶႆႉ ပလ်ုႇလပတိထိတ ၵျယဝလီမၶျေး လေႈလွ်ႉ ၶလိုင်း သုင်းမျူဝ်း သိၼူဝ်းငေးပႈ တၵ်းမႈၵူးၶျူး ၸဝေႈလျူးလျူး ၵတ်ႉတႈ ၼုပ်ႉတူဝ်<u>ထူး</u>~တူးတွ်ႈ ၵုင်ႇ<u>တျေႇ</u>၊–

2. ဝၶၼ်တၶမျၶ ပူႇလသၵ်ႉၵျရ ၽေၵၶ ပၵျူင်ႇလ ဝုတ်ႉထိတ တၵ်းလႆႈ ၼုပ်ႉဝ်ႈတွ်ႈလၢၵ်ႈ တရသိတ်ႉၵျၢၵ်ႈ ၵျူဝ်ႇသေႇၶျေႇယုႇ သၵ်ႉၵျႇရိတုင်ႇ

သုင်းၸသႉတၸုင်ႇ မၢႆႇပုရိသ ၶွင်ႇထွတ်ႈ ၶၼ်ယွၵ်ႉၵျူးၵျေႇ~မူဝ်းတၶူဝ်းၵုပ်ႉ
သၢမ်တူင်း သၢမ်သိပ်းၵိတ်းမူင်းၶျႈယဝ်ႉ၊ ၊

(မီးတီႈငဝ်ႈလင်ႇၵျႇထမ်းလဝ်ႈမၢႆႇသတိပတ်ႉထၢၼ်ႇ)

တီႈၼၼ်ႈ ၼင်ႈလၼ်ႇထီႉၼိုင်ႈ "ထႃး"ပိၼ်ၶႃႈငတႇၸၼ်ႈၵိဝ်၊ "တေႃႇ"ပိၼ်ၶႃႈတင်ႈ ၵိဝ်၊ ၶႃႈသုတ်းလၼ်ႇထီႉၼိုင်ႈၵေႈလွႆႈ၊ သုတ်းလူလ်ႈတူၼ်းသိင်သွင်(သိင်ယၵ်း)ဝႆႉ ယဝ်ႉ။ ၼင်ႈလၼ်ႇထီႉသွင် "ၵျေႇ" ပိၼ်ၶႃႈလၢပ်ႈရူပ်းၵိဝ်မၼ်းသေ "မူင်း"ပိၼ်ၶႃႈ သုတ်းတူၼ်းသိင်၊ သုတ်းလၼ်ႇထီႉသွင်၊ သုတ်း လူလ်ႈတူၼ်းသိင်သီႇ(သိင်လမ်ႈၼေႈ) ဝႆႉယဝ်ႉ။ လႆးၼၼ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ လႆးတၵ်ႉမ်ႈၼမ်ႉၵႂၢမ်းလင်ၵျႇသၢမ်ၵိဝ် ၵၼ်မီးလိုဝ်ႈဝႃႈ "ယူႇၵျွင်းမုၼ်ၶၢလဝ်ႈ" မိုၼ်ၼင်ႇလဝ်ႈလရေးသၢင်ႇမျူႉ(ၼေးၵူင်းလၢင်းၼိုဝ်း) တၵ်ႉမ်ႈဝႆႉၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ (ပၢင်ၵုမ်လိၵ်ႈလူင်3၊ ၼ243)။ ၵွပ်ႈၼၼ် တူလ်းၵဝ်လၼ်ႇထီႉၼိုင်ႈငလႈ လၼ်ႇ ထီႉသွင်သေ ၵဝ်းလၢတ်ႈလႆႈဝႃႈ လၼ်ႇထီႉသၢမ်တေသုတ်းလူလ်ႈတူၼ်းသိင်ၼိုင်ႈ (သိင်ပဝ်ႇ) ၵမ်ႇၼၼ် သုတ်းလူလ်ႈတူၼ်းသိင်သီႇ(သိင်လမ်ႈၼေႈ)သေ လၼ်ႇထီႇသီႇ သမ်ႉတေသုတ်းလူလ်ႈတူၼ်ႈသိင်သၢမ် (သိင်ယၵ်းလမ်ႈ)၊ လွမ်းၼင်ႇလႆးၵူႇၼမ်ႉၵႂၢမ်း "ယူႇၵျွင်းမုၼ်ၶၢလဝ်ႈ" ငလႈ "ယူႇၵျွင်းၶမ်းလဝ်ႈ" ၼၼ် လိုဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

တူလ်းၵဝ်တူဝ်ယၢင်ႇသွင်ၵၼ်ပႃႈၼိူဝ်ၼၼ်ႉသေ တေလႆႈႁၼ်ဝႃႈ လၵ်းပိူင်လႆး တၵ်ႉမ်ႈလင်ႇၵျႇသၢမ်ၵိဝ်ပွတ်းငလႈသၢမ်ၵိဝ်ပၢၼ်ၵၢင်ၼၼ်ႉ ငၢႆးၵၼ်ငတႉငတႉယူႇၼၼ်ယဝ်ႉ။ ၵၼ်ပိူင်ႈၵၼ်ၵၼ်ၼိုင်ႈငတႉ တေလႆႈႁၼ်ဝႃႈ လင်ႇၵျႇသၢမ်ၵိဝ်ပၢၼ်ၵၢင်ၼၼ်ႉ ၶႃႈ ၵႂၢမ်းၼိူဝ်ႉၵႂၢမ်းတူဝ်းၼမ်ႉမႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ထိင်ႈၵၼ်ၼိုင်ႈၵေႈ တေလႆႈႁၼ်ဝႃႈ ၼင်း လင်ႇၵျႇသၢမ်ၵိဝ်ပၢၼ်ၵၢင် ၵမ်ႈၼမ် တီႈသုတ်းလၼ်ႇထီႉသွင်ငလႈ လၼ်ႇထီႉသီႇၼၼ်ႉ ၵႆႉမီးၼမ်ႉၵႂၢမ်းလင်ႇၵျႇသွၼ်ႉၵၢၼ် မိုၼ်ၼင်ႇဝႃႈ "မူဝ်းတၶူဝ်းၵုပ်ႉသၢမ်<u>တူင်း </u>သၢမ်သိပ်းၵိတ်း<u>မူင်း</u>"ၼၼ်သေ ၵိတ်းၼွႆႈၼမ်ႉလိပ်ႈလီထွမ်ႇဝၢၼ်ရူမႈထိင်ႈၵိတ်းၼိုင်ႈ။ ၵွပ်ႈ ၼၼ် လင်ႇၵျႇသၢမ်ၵိဝ်ပၢၼ်ၵၢင်ၼၼ်ႉ ၵမ်ႈၸွင်ႈၵေႈ ႁွင်ႉဝႃႈ "လင်ႇၵျႇပျူဝ်း" ၼၼ်ယဝ်ႉ။ ၶႃႈၵႂၢမ်းၵၼ်ဝႃႈ "ပျူဝ်း"ၼၼ်ႉ လိပ်ႈပိၼ်ၵႂၢမ်းမၢၼ်ႈလူႉ ၵၼ်မီးတီႈပွင်ႇဝႃႈ "လူမ်ႈလႆႇၵျၢင်ႈလီ" ၼၼ်ယဝ်ႉ။

ၵိဝ်ႉလူလ်ႈၶမ်ႇႁႃမ်းလင်ႉၵျႉလဝ်ႈၵမႃတ်ႈလူင်ၶွင်းပပ်ႇမၵျႉသတိပတ်ႇထၢၼ်ႉ ၶၶၼ်ႇ ၵမ်ႈၶမ်ႇ လွမ်းလႆႊပိူင် "ယူႉၵျွင်းမုၶၼ်ႇလဝ်ႈ" ဝႆႇသေတႃႇ လႆႊပိူင်ၵၢၼ်ဝႃႈ "ယူႉၵျွင်းၶမ်းလဝ်ႈ" ၶႆႇၵေႃႈ လႆႈၵျၼ်မ်ၶၼ်ႈလႆႊတီႈယူႉ။ တူဝ်ယၢင်ႉမၶၼ်း မိူၼ်ၶင်ႉ ပႃႈတွင်းၶႆႇ–

1. ႁႃမ်းတႆးၵျဝ်းလမ်း ၵႃဝုသေႃ ၵႃၶၶၼ်တ– ဝႃႈၵျႈၶွင်ႇလဝ်ႈၵႃႉၶၶၼ်ႉ တႃႉလီႉမုၶၼ် ပိၼ်ၶုၶၼ်ၶိူဝ်းၸြေး ပူးပႃးယၢမ်ႈလွမ်းၵၶၼ်~သွမ်းတေႉသလႃႉ ၶႆႇ၊–

2. ၵိတႆ မၵျႃသတိပတ်ထႃၶသေုတ်တႆ–မၵျႉသတိပတ်ႇထၢၼ်ႉသုတ်ႈၶၶၼ်ႇ သူလ်ႉၵျူၵ်ႈၶၼုၵ်ႈၶတၢင်းတေႃႉ တၵ်းၸေႃႉၶင်ႉၵူဝ်ၶိုင်ႈ ၶွင်ႇလဝ်ႈၵ ၶၶၼ်ႉတႃႉ~လွမ်းပႃႈလင်ၸြေး ၶုၶၼ်လႆႈငၶၼ်းမႃးၶၶၼ်ႇလိုင်၊ ၊

3. ၽေဝႃ– လဝ်ႈၸူးထမ်မ ယသၵိတ်ႇတိ သီႉရိၵျႉမ ပယတ်တၸုင်းတေႃႉ ၶျူၵ်ႇသွႆႉ~ ၵယွင်ႉၶွႆႉ~ ပွႆႉလႅၶၼ်ႈပၸေႃႉသ မႃပ်ႈမ်ပ်ႈတေႉလႃႉ~ႁူၵ်းပႃး ၶၶၼ်ႇ။–

4. ၵတေသယိ ၵတ်ထ ပတေသေ ၵံ ပုၵ်ၵလံ ၵႃရိပ်ၽေ– မၵျႉသတိပတ် ထၢၼ်ႉသုတ်ႈၶၶၼ်ႇ သူလ်ႉၵျူၵ်ႈၶၼုၵ်ႈၶတၢင်းတေႃႉ ၸြေးပိၼ်လဝ်ႈၵျေႃး ၶွင်းမိူင်းလွႆ တိူင်းလွႆ ဝိင်းလွႆ ၵျိင်းလွႆ ၵရပ်ႈလွႆ ၵျေႃးပၶၼ်ပုၵ်ႈၵူဝ်ႉပႃးလွႆ မွႆးၶုၶၼ်လွမ်းငၶၼ်း ထွမ်ႉတုင်းၵျူး~ၵူးၶျူၵ်ႈၶၶၼ်ႇၵူလ်ႇ။ ။

(မၵျႉသတိပတ်ႇထၢၼ်ႉ လၶၼ်ႉ25၊26၊27၊28 / မၵျႃသတိ68၊ ၶ5)

တီႈၶႆႈ လႆႈၵျၼ်ဝႃႈ ၶမ်ႇႁႃမ်းၶိုင်ႈ သုတ်း"လႃႉ"(သႅင်ယၵ်း)၊ ၶမ်ႇႁႃမ်းသွင် သုတ်း"မႃး"(သႅင်လမ်ႈၶေႃႈ)၊ ၶမ်ႇႁႃမ်းသၢမ် သုတ်း"ပႃး"(သႅင်လမ်ႈၶေႃႈ)၊ ၶမ်ႇႁႃမ်း သီႉ သုတ်း"ၶျၢၵ်ႈ"(သႅင်ယၵ်းလမ်ႈ)။ ႁွပ်ႈၶၶၼ် လင်ႉဝႃႈ ပိၼ်လႆႊႁႃႉ "ယူႉၵျွင်းၶမ်း လဝ်ႈ" ၶႆယဝ်ႇ။

လွင်ႈဝႃႈၶိုင်းလိၵ်ႈထမ်းၸြူးၸိူၼ်လီဝ် သမ်ႇလွႆႇလႆႊပိူင်သွင်ယၢင်ႉၶႆႇ ၵမ်ႉလွႆႈ ႁွမ်ႇလဝ်ႈၵမႃတ်ႈလူင် လွႆႇတိုဝ်းဝႆႇၶိုင်းထမ်းၸြူးမၵျႉသတိပတ်ႇထၢၼ်ႉ– "ယူႉၵျွင်း၊

မုၼ်ၸၼ်ႇ" ၼႆႉ "ယူႇၵျွင်းၶမ်းၸၼ်ႇ"ၼႆႉၵွႆး၊ ယင်းလႆႈႁၼ်မၢၼ်ႇၼူးမေႃလိၵ်ႈပၢၼ်ႇ မဵဝ်ႈႁဝ်း ၸၼ်ႇလရေးသၢင်ႇယီႇၵႂၢၼ်ႇ ၵဝ်ၶမ်ႉၵွၢမ်းလႆးၵူႈ လင်ႇၵႄႇသွင်ၵၢၼ်သေတၢမ်ႈ ဝဵႉထမ်းတြၢ ၵၢၼ်လိုဝ်ႈဝႃႈ "ထမ်ႇမလေႃးၵယ်ၼ်ႇၼင်ႈ ပေႃႈၼမႈၼႆႉလုၵ်ႈလၢင်း" ၼႆ ၶၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ၼွင်းထမ်းတြၢးၸၼ်ႇၼႆႉ လႆႈႁၼ်ၸၼ်ႇမေႃလိၵ်ႈသၢင်ႇယီႇၵႂၢၼ်ႇလွင်ႉတိုဝ်း လႆးပိူင် "မုၼ်ၸၼ်ႇယူႇၵျွင်း"ၼႆႉတင်းလႆးပိူင် "ၶမ်းၸၼ်ႇယူႇၵျွင်း"သေတၢမ်ႈၶွၢး ဝဵႉယဝ်ႉ။ ၽူႈလွင်ၼွႆႈထွမ်ႇငိၼ်း(လီပ်ႈႁၢၼ်း)လွင်ႈလင်ႇၵႄႇထမ်းၸၼ်ႇၼႆႉလိူင် ထွမ်ႇၵဝ် လႆႈ ၼွင်းဝိပ်ႉယူႇထုပ်ႉ တီႈႁိူင်းသႆၢၵွင်ႉ(youtube link)– https://youtu.be/NCL7AiOCg4k ၼႆႉယူႇယဝ်ႉ။ လွင်ႈဝႃႈ မီးလႆးၵူႈၶမ်ႉၵွၢမ်း လင်ႇၵႄႇလႆးပိူင်ၼႆၶၼ်ႉ ၸၼ်ႇ လရေးငိုၼ်းယွတ်ႈ မိူင်းယုၵေႃႈ ယၢမ်ႈပူင်သွၼ်ဝႃႈ သင်ပိၼ်လင်ႇၵႄႇသၢမ်ၵိဝ်ၶမ်ႉၵွၢမ်း ပွတ်းလိူင် တီႈၶမ်ႉၵွၢမ်းၼိုင်ႈ(လၼ်ႇၼိုင်ႈ)ၶၼ်ႉ မၢင်တီႈမၢင်လွႆ ၵမ်ႇသုတ်းသိင်ပဝ်ႇ (ၵမ်ႇလွႆႈလႆးၵူႈ "မုၼ်ၸၼ်ႇယူႇၵျွင်း")သေ သုတ်းသိင်လမ်ႈၶေႃႈ ("ၶမ်းၸၼ်ႇယူႇၵျွင်း")ၵေႃႈမီး ၼႆယဝ်ႉ (ၸၼ်ႇၶၼ်ႇတိယ(ပၢင်လူင်)၊ 2012၊ ၼ10)။

ၵွပ်ႈၶၼ် ပေႃးမႃးႁူပ်ႈတူလ်းၶိုၼ်း ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶႃႈႁဝ်း တွၼ်ႈသွင်ၼႆႉလိူင် တေ လႆႈႁၼ်ဝႃႈ လၵ်းပိူင်ၼႆႉလွၵ်းလႆးတၢမ်ႈၶမ်ႉၵွၢမ်းလင်ႇၵႄႇတႃးၼႆႉ မီးၶမ်ၵိုၼ်းလိူင်ႇ ၼတႉၼတႉ။ ပိူင်လႆးလင်ႇၵႄႇသၢမ်ၵိဝ်ၵူလ်း ပေႃးၶမ်ၶေႃႇယဝ်ႉ။ တီႈၵေႃႇသုတ်းမၼ်း ပိူင်တင်ႈတူၼ်းသိင် တႃႇသုတ်းသိင်သီႇၶမ်ႉၵွၢမ်း ၵမ်ႇၶၼ် သီႇလၼ်ႇၶၼ်ႉ ႁဝ်း လႆႈႁၼ်မၢၼ်ႈသီႇယၢင်ႇ– (1) "မုၼ်ၸၼ်ႇယူႇၵျွင်း" (2) "ယူႇၵျွင်းမုၼ်ၸၼ်ႇ" (3) "ယူႇၵျွင်းၶမ်းၸၼ်ႇ" (4)"ၶမ်းၸၼ်ႇယူႇၵျွင်း" ၼႆယဝ်ႉ။ လႆးပိူင် ၵၢၼ်ၶႃႈႁဝ်းပႆႇ ႁၼ်မၢၼ်ႈၵေႃႈ တိုၼ်းတေမီးယူႇထိင်ႈယူႇတင်းၶမ်ယဝ်ႉ။

ၽၢင်ႁၢင်ႈလၵ်ႉၶၶေႃႇၶိုၵ်ႉတွၼ်း ၶွင်လင်ႇၵႄႇသၢမ်ၵိဝ်ထိင်ႈၵၢၼ်ၶိုင်ႈၼတႉ ပိၼ် ၶိူင်ႈမၢႆတီႈသုတ်းသိင်သီႇၶမ်ႉၵွၢမ်း၊ သီႇလၼ်ႇလိူဝ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ တူဝ်ယၢင်ႇမၼ်း မိူၼ် ၶင်ႇ ၶမ်ႉၵွၢမ်းၸၼ်ႇၵမၢတ်ႈလူင်သီႇၶမ်ႉၵွၢမ်း(ယူႇၵျွင်းၶမ်းၸၼ်ႇ) ၵၢၼ်ၼၶဝႉပႃႈ ၶိူဝ်ၶၼ်ႉ– " ၊– " ပိၼ်ၶိူင်ႈမၢႆတီႈသုတ်းၶမ်ႉၵွၢမ်းၼိုင်ႈ၊ " ၊ ၊ " ပိၼ်ၶိူင်ႈမၢႆတီႈ သုတ်းၶမ်ႉၵွၢမ်းသွင်၊ " ။– " ပိၼ်ၶိူင်ႈမၢႆတီႈသုတ်းၶမ်ႉၵွၢမ်းသၢမ် ၼႆႉ " ။ ။ " ပိၼ်ၶိူင်ႈမၢႆတီႈသုတ်းၶမ်ႉၵွၢမ်းသီႇ ၼႆဝႉယဝ်ႉ။ ၶိူင်ႈမၢႆသီႇၵၢၼ်ၼႆႉ ၵမ်ႇသူႈႁၼ် မၢၼ်ႈၼွင်းၽိုၼ်လိၵ်ႈလူင်ၵၢၼ်ၵဝ်မိုဝ်းတၢမ်ႈ၊ ၶႃႈတွင်ႈထၢမ်တူလ်း ၸၼ်ႇၼူးၼႆႉၸၼ်ႇ

လၵ်းၶၵ်ၵူႈ ပႃႈလႆႈၸူႉထိုင်ပိူၼ်းမၼ်းလီလီ။ လၵ်ႈၼမ်းၶၼ်ႈတီယ(ပၢင်လူင်)လၢတ်ႈဝႃႈ လၵ်ႈသြႃႉၶၼ်ႈတၸမ်ႈသ(လၵ်ႈသြႃႉမိူင်းၵုတ်ႈ) ၵၢဝ်ပပ်ႉလိၶတ်ႉထပၵႃႉသၶီႈ ၵၢၼ် ၵိတ်ႈၵွၵ်ႈပ်ၶ်ပပ်ႉ မိူဝ်ႈပီ1962ၶီႈၶၼ်ႉသေ သွၼ်ပၼ်လွင်ႈလႄႉၼိူင်ႈမႆၢသီႈၶမ်ႉ ႁၢမ်းသီႈလၶ်ႈၶႅသေ တူဝ်ယၢင်ႈပပ်ႉလိၶတ်ႉထပၵႃႉသၶီႈၶၼ်ႉၵူႈ လႆႈႁၼ်လၵ်ႈ ၼမ်းၶၼ်ႈတီယ ၵၢဝ်သႂ်ႈဝႆႉၶၢင်းပပ်ႉၼမ်းလၢႆးတႅမ်ႈၸႄႈလင်ႈၵႃႉ (2012၊ ၼႃ17–24)ၶၼ်ႉ ယူႉယဝ်ႉ။ လၵ်ႈလၵ်းသၢင်ႈပၵူး(မူႉလေႈ)ၵူႈ လၢတ်ႈဝႃႈ လၵ်ႈလၵ်းငိူၼ်းယွတ်ႈ မိူင်းယု သွၼ်ပၼ်လွင်ႈလၢႆးလႄႉတိုဝ်းသီႈၼိူင်ႈမႆ တီႈပၢင်သွၼ်လင်ႈၵႃႉလူင်လွမ်းၵိူင်ႈ ထိုင်ႉမၢဝ်းလိူဝ်းၶၼ်ႉယူႉ ၶႅယဝ်ႉ။ ပွင်ႈဝႃႈ ပၵ်းပိူင်ၼိူင်ႈမႆၢသီႈၶမ်ႉႁၢမ်းၶႅ လႄႉတိုဝ်း ၵၼ်မႃးႁၢင်ႈၶၢင်ယူႉ၊ ၵူၺ်းၶႃႈ ၵမ်ႈပႆႈလႄႉတိုဝ်းၵၼ်တူဝ်ႈလွတ်ႈၵူႈတီႈ။ ၶၢင်းပပ်ႉမၸႃႉ သတိပတ်ႉထၢၼ်ႈ(1968)ၶၼ်ႉ လႆႈႁၼ်လႄႉဝႆႉသၢမ်ၼိူင်ႈမႆ “ ၊– ။– ။ ။ ” ၵူၺ်း ၶႃႈ ပႆႈလႄႉလွမ်းပိူင်သီႈလၶ်ႈ၊ ပပ်ႉၽိုၼ်လင်ႈၵႃႉသၢမ်ၵိဝ် ၵၢၼ်ၵိတ်ႈၵွၵ်ႈမႃး ၵမ်း လိၼ်းၵမ်ႈၽွင်ႈယၢင်းပႆႈႁၼ်လႄႉ။ ၶႃႈႁၼ်ထိုင်ဝႃႈ ပ်ၶ်ၼိူင်ႈမႆၢၶိုၵ်ႉၼ်မ်ႉသၢင်ႈထုၵ်ႈ တႃႇ လင်ႈၵႃႉသၢမ်ၵိဝ်ငတႉငတႉငလႈ ထုၵ်ႈလီၵွၼ်ၵၼ်မၵ်းမၼ်ႈလႄႉတိုဝ်းၼွႆႈတူဝ်ႈလွတ်ႈယူႉ ၶႅယဝ်ႉ။

တွၼ်းသၢမ်– လွၵ်းလၢႆးၽၼ်ႈၵပ်းၵိဝ်ငလႈလၢႆးလႄႉသိူင်ၵူၼ်ႈသိူင်ၼ်င

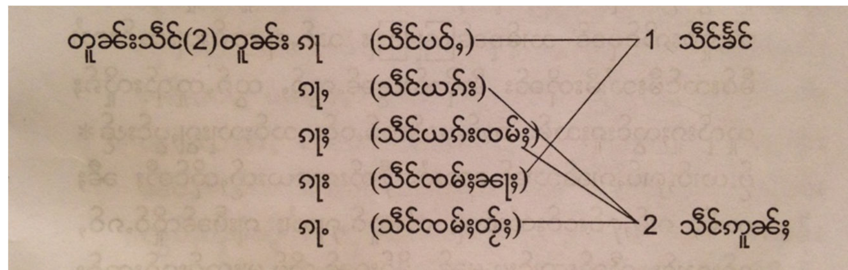
ၵိဝ်ႈလူလၺ်ႈၼမ်းလၢႆးတႅမ်ႈၸႄႈလင်ႈၵႃႉလူင်သေ လႆႈႁၼ် လၵ်ႈၼမ်းၶၼ်ႈတီယ(ပၢင်လူင်) ၵိပ်းၸွမ်တႅမ်ႈဝႆႉ ၶၢင်းပပ်ႉမၼ်းလၵ်ႈ “ၼမ်းလၢႆးတႅမ်ႈၸႄႈလိၵ်ႈလင်ႈၵႃႉ” (ၵိတ်ႈပီၶရိတ်ႉ 2012)ၶၼ်ႉ တင်းၶမ်တင်းလၢႆငလႈ မီးၽွၼ်းလီတႃႇၽူႈလိပ်ႈႁၺ်ၼ်းလိၵ်ႈလင်ႈၵႃႉတၢႆး ငတႉငတႉ။ ၶၢင်းတွၼ်ႈသၢမ် ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶႅ ၶႃႈႁဝ်း တေၵၢင်ႈၵိင်ပပ်ႉလိၵ်ႈလၵ်ႈၼမ်း ၶၼ်ႈတီယငလႈတင်းၽိုၼ်လိၵ်ႈလၵ်ႈလၵ်းသၢင်ႈယီႈၵွၼ်ႈတႅမ်ႈၽတ်းငၶ တီႈပၢင် ၵုမ်ၶွၼ်ႈၽရ်ၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်းသီႈ(2016)လိူၼ်းၶၼ်ႉၽွင်ႈသေ သမ်ႉတေလူၵ်း ၵၢဝ်တူဝ်ယၢင်ႈၶမ်ႉႁၢမ်းၶၢင်းပပ်ႉမၸႃႉသတိပတ်ႉထၢၼ်ႈလၵ်ႈၵမၢတ်ႈလူင်မိူင်းၶွင်ၽွင်ႈ သေ သိုပ်ႇၶႆႈ သပ်းလႅင်းငၶ လၢႆးၵပ်းၵိဝ်လၢပ်ႈၵိဝ် ၵိၵ်ႈလိမ်လၢႆးဝႆႉသိူင်ၵူၼ်ႈသိူင်ၼ်င သိူင်ယိုတ်ႈသိူင်ယွၼ်ႈ လိူဝ်းၶႅႉလႄႉၽွင်ႈယူႉယဝ်ႉ။

တီႈၶႅႈ ၶႃႈႁဝ်းယွၼ်းလၢတ်ႈလၢႆးႁူႉ လင်ႈၵႃႉသၢမ်ၵိဝ်သီႈလၶ်ႈၵိတ်းၶိုင်ႈ (တႃႇၽူႈလိပ်ႈႁၺ်ၼ်းၶဝ်)ဝႃႈ ၶၢင်းၵႃႈသီႈၶမ်ႉႁၢမ်းသီႈလၶ်ႈလိူဝ်းၶၼ်ႉ ၶၢင်းၶမ်ႉႁၢမ်း

ၶိုင်ႈငလႈၶမ်.ဢွမ်းသၢမ် မီးၵိဝ်လူပ်းငလႈ ၵိဝ်တင်ႈဝံ.ၶင်ႇဢၼ်သေ ၶွႆးလၼ်ႇသွင် ငလႈလၼ်ႇသီႇ သမ်.မီးၵိဝ်ႁူပ်းဝႆ. ၵွတ်းၶႆ ၵဝ်ႈၸၼ်ႈဢၼ်ႁူႉ ငတႇငဝ်းတေႃႇထိုင်ပႆၤ လိၵ်ႈယူႇယဝ်.။ တူဝ်ယၢင်ႇမၼ်း လႆးၵပ်းၸၼ်ႈသၢမ်ၵိဝ်သီႇလၼ်ႇၶွႆးလင်ႇၵႃႇ ထမ်း ၽြူးလဝ်ႈမၵႃႇသတိပတ်.ထၢၼ်ႇၶၼ်. တေလႆႈၵၼ်ၶင်ႇၶွႆးလွၵ်းပႃႈတွႆႈၶဵ.သေ တေ သိုပ်ႇၶႂႈငၼ လွင်ႈၶႄႈၵပ်းၵိဝ်ငလႈသိင်ယိုတ်ႈသိင်ယၢၼ်းႁူႉ ပႃႈတွႆႈလိူဝ်းၶၼ်.ထိင်ႈ ယူႇ ယဝ်.။

လၼ်ႇ၊ၶမ်.ဢွမ်း	ၶိုင်ႈ	သွင်	သၢမ်	သီႇ
သိင်သုတ်းလၼ်ႇ လႆးၶိုင်ႈ	ယူႇ	ႁွင်း	မုၼ်	ထဝ်ႈ
သိင်သုတ်းလၼ်ႇ လႆးသွင်	ယူႇ	ႁွင်း	ၶမ်း	ထဝ်ႈ
သၢမ်ၵိဝ်	လူပ်း၊တင်ႈ	ႁူပ်း	လူပ်း၊တင်ႈ	ႁူပ်း

ပိုင်ၶိုၵ်.တွၼ်း ၶွင်လင်ႇၵႃႇတႆးထိင်ႈၵၼ်ၶိုင်ႈငတ. ပိၼ်လႆးဝံ.သိင်ၵူၼ်ႈ သိင် ၼိင်ယဝ်.။ လွင်ႈဝႃႈလႆးဝံ.သိင်ၵူၼ်ႈသိင်ၼိင် သိင်ယိုတ်ႈသိင်ယွၼ်ႇ ၶိုၵ်.ၶမ်ႇလမ်ႇလွင်ႈ ၶွႆးၵၢၼ်တ်မ်ႈၶျေႈလင်ႇၵႃႇၵႃႈႁိုဝ်ၶႆၶၼ်. ထဝ်ႈၶူးၶၼ်ႇတိယ(ပၢင်လူင်) ၵိပ်းၶွမ် တ်မ်ႈသွႆႇဝံ. ၶွႆးပပ်.ၶူးလႆးတ်မ်ႈၶျေႈလိၵ်ႈလင်ႇၵႃႇမၼ်းထဝ်ႈ တီးၶႄႈလိၵ်ႈမႆၤၶိုင်ႈ ၶၼ်.ၵမ်းလီဝ် မိုၼ်ၶင်ႇၶွႆးလွၵ်းၵၢင်ႈပႃႈတွႆႈၶဵ.ယူႇယဝ်.။ ထဝ်ႈမေလိၵ်ႈ သၢင်ႇယီႈ ၵွၼ်ႇငေႈ လႆႈတ်မ်ႈၶႂႈငၼ ၶွႆးပၢင်ဢုမ်ၵူၼ်ႇၸေႃၼ်.လိၵ်ႈလူင်ပွၵ်းၵမ်းသီႇ တီးဝိင်း လိုဝ်ႇၶၼ်. ၵဝ်လိုဝ်ႈဝၢၼ်ႈဝိင်းငၶတေႃဝ်ယၢင်ႇမၼ်းႁူႉ လွင်ႈငတႇသိင်ၵူၼ်းသုတ်း သိင်ၼိင် မိူၼ်ၶင်ႇ "ႁူတ်.ၶႃ၊ မိူင်းလီး၊ တူၼ်ႈတီး မိူင်းပွၼ်"ငလႈ ငတႇသိင်ၼိင် သုတ်း သိင်ၵူၼ်ႈ မိူၼ်ၶင်ႇ "မိူင်းမူႉ မိူင်းပၢတ်ႇ မိူင်းသၢတ်ႇ မိူင်းငေႉ" ၶႆလိူဝ်းၶၼ်. ပိၼ်တီးတွင်းငံၤ ပွင်ႇလွင်ႈငံၤ တၢႇၸူးလိပ်ႈၵွၼ်းၶဝ်ငတ.ငတ.ယူႇယဝ်. (ပၢင်ဢုမ်လိၵ်ႈ လူင် 16၊ ၶ148–150)။

လွၵ်းပိူင်တူၼ်းသဵင်ၵူၼ်ႈၸေႈတူၼ်းသဵင်ၼိူင်ၶိူင်းပပ်ႉလဝ်ႈၶၼ်ႇတိယ(ပၢင်လူင်)၊ 2012၊ ၸူးလံၢ်းတႅမ်ႈၽႄးလိၵ်ႈလင်ႇၵ႑၊ ၶေႃႈ 1

တီႈၼႆႉ ၵႆဝ်ႇလူလ်ႈလံၢ်းၸၼ်ႈၵပ်းၵိဝ်ၸေႈလံၢ်းဝႆႉသဵင်ၵူၼ်ႈသဵင်ၼိူင် သဵင်ယိုတ်ႈသဵင်ယၢၼ်းသေ ၶျႃႈႁဝ်းတေလူၵ်းထွၼ်ၵၢဝ်ၶမ်ႉၵႂၢမ်းလင်ႇၵ႑လဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင် ၶိူင်းပပ်ႉထမ်းမၵ႑သတိပတ်ႉထၢၼ်ႇသေ ၵုပ်ႇၵုမ်ၵူ႑ လွမ်းၶင်ႇလႆႈလီပ်ႈၸွမ်းၶူႉၵၼ် ၶၼ်ႉၶျႃႈယဝ်ႉ။ ၶိူင်းၵႂႈလွၵ်းလံၢ်းပိူင်တႅမ်ႈလင်ႇၵ႑သၢမ်ၵိဝ် တင်းၶမ်တင်းလံၢ်လိူဝ်း ၶၼ်ႉ ၵၼ်ၼိူဝ်ႉၶမ်ႇလမ်ႇလွင်ႈတီႈသုတ်းၵၼ်ၶိုင်ႈၸတႉ ပဵၼ်ၶျႃႈၵပ်းၵိဝ်မၼ်းယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈသင်ၶႆႈ တ႑ႇတေၵၢဝ်ၶျႃႈၵႂၢမ်းၶိုင်ႈၶျႃႈမႃးလွႆႉ ၶိူင်းၵိဝ်တင်ႈၶိူင်းၶမ်ႉၵႂၢမ်းၶိုင်ႈ ၶၼ်ႉ တေလႆႈပူၼ်ႉထိုင်ၶျႃႈၵႂၢမ်းတ႑ႇၵိဝ်ႁူပ်းၶိူင်းၶမ်ႉၵႂၢမ်းသွင်ၸေႈ တ႑ႇၵိဝ်လူပ်းၶိူင်း ၶမ်ႉၵႂၢမ်းသၢမ်လိူဝ်းၶႆႉဝႆႉထ႑ႈၵမ်းလီဝ်သေ သမ်ႉတေလႆႈပူၼ်ႉသွၼ်ႇဝ႑ႈ ၶျႃႈၵႂၢမ်းလိူဝ်း ၶၼ်ႉ လွင်ႇတေၶဝ်ႈတူၼ်းသဵင်တီႈသုတ်းၶမ်ႉၵႂၢမ်းလိူဝ်းၶၼ်ႉလႆႈယဝ်ႉ။ ၶျႃႈၵႂၢမ်းၶိုင်း သီႇလွၵ်းပ႑ႈတႅမ်ႈလိူဝ်းၶႆႉ ပဵၼ်ၵၢၼ်လီပ်ႈၸွမ်းတၵ်ႈထတ်းတူလ်း ၶျႃႈၵပ်းၵိဝ်ၶိုင်းသီႇ ၶမ်ႉၵႂၢမ်း ၶိူင်းပပ်ႉထမ်းမၵ႑သတိပတ်ႉထၢၼ်ႇ၊ တေလႆႈႁၶ်လွင်ႈလွႆႉတိုဝ်းသဵင်ၵူၼ်ႈ သဵင်ၼိူင်၊ တေလႆႈႁၶ်ဝ႑ႈ ၶျႃႈၵႂၢမ်းၵပ်းၵိဝ် ၶိူင်းသီႇၶမ်ႉၵႂၢမ်းလိူဝ်းၶၼ်ႉ မီးပိူင်ဝႆႉ ၽွင်ႈမၼ်း၊ တေလႆႈဝ႑ႈၶျႃႈၵပ်းၵိဝ်(လံၢ်းၵူ႑)ၶိူင်းၶမ်ႉၵႂၢမ်းၶိုင်ႈလိူဝ်းၶၼ်ႉ ငၢႆးငၢႆးၵၼ်ဝႆႉ ၶႆယူ႑၊ ၶိူင်းၶမ်ႉၵႂၢမ်းသွင် သၢမ် သီႇလိူဝ်းၶၼ်ႉၵေႈ တေႃႈၶင်ႇၶၼ်ယဝ်ႉ။ ၼိူင်ႈမႆ၊ ၵၼ်လွႆႉလွမ်းတီႈၵပ်းၵိဝ် “ ~ ”ၶႆႉ မၢင်လဝ်ႈႁွင်ႉဝ႑ႈ မႆပေႉၶႆယဝ်ႉ။ “မႆၵပ်းၵိဝ်” ၶႆၵေႈလီပ်ႈတေမ်ၶၼ်ႈယူ႑၊ ပဵၼ်ၼိူင်ႈမႆ တီႈၵၼ်တေလႆႈယိုတ်ႈသဵင်၊ ယၢၼ်းသဵင်ၵေႈ လွႆႈယဝ်ႉ။

တူဝ်ယၢင်ႇ လၢႆးပိူင်ၸၼ်ႇၵႂၢမ်းၵဝ်ႇ ၶွင်ႈၶမ်ႉၵႃႇမ်းၼိုင်ႈ			
မၢႆလၶ်ႇ	ၶေႃႈၵႂၢမ်းၸၼ်ႇၵဝ်ႇ	မၢႆလၶ်ႇ	ၶေႃႈၵႂၢမ်းၸၼ်ႇၵဝ်ႇ
1	ၶုပ်ႉတူဝ်ထူး~တူးတွႆႇၶုင်ႇတေႃႇ	13	ၶေႃႈၵႂၢမ်းလီ~ၸိုးဝႆႉၶုင်ႇတေႃႇ
5	ၸျေႃၼ်ႉၸတေႃးၸွမ်~လွမ်းဝၼီႇ ၸေႃႇ	17	သတၢင်းႁွမ်~တူဝ်ႈတူင်ႇ
9	ၵၢင်ႈၵိုၼ်းၶေႃ~မျူးတပုင်ႇပုင်ႇ	21	ထၢၼ်ႈပေႃးငၢင်~တွၼ်းလၢင်ႉၸိူၵ်ႇပေႃႇ

ၶေႃႈၵပ်းၵဝ်ႇၶွင်ႈၶမ်ႉၵႃႇမ်းၼိုင်ႈ(လၼ်ႇၼိုင်ႈ) မိူၼ်ၼင်ႇငၼဝႆႉ ပႃးၼိူဝ်လိူဝ်း ၼၼ်ႉ ပေႃးၵဝ်ပိူင်တူၼ်းသိင်ၵူၼ်ႈသိင်ၼိင်ၼၼ်ႉ မႃးတၵ်ႈထတ်းတူၺ်းလိူင် တေလႆႈ ႁၼ် လွၵ်းလၢႆးတီႈဝႆႉသိင်ၼိင်သိင်ၵူၼ်ႈမၼ်းယူႇယဝ်ႉ။ တူဝ်ယၢင်ႇမၼ်း "ၶုပ်ႉတူဝ် ထူး~တူးတွႆႇၶုင်ႇတေႃႇ"ၼႆႉ "ထူး"ပီၼ်ၵဝ်လူပ်း၊ သိင်ၼိင်သေ "တေႃႇ"သမ်ႉပီၼ်ၵဝ် တင်ႈ၊ သိင်ၵူၼ်ႈယဝ်ႉ။ "ၸျေႃၼ်ႉၸတေႃးၸွမ်~လွမ်းဝၼီႇၸေႃႇ" ၼႆႉၵေႃႈ "ၸွမ်"ပီၼ် ၵဝ်လူပ်း၊ သိင်ၼိင်သေ "ၸေႃႇ"ပီၼ်ၵဝ်တင်ႈ၊ သိင်ၵူၼ်ႈယဝ်ႉ။ ၵမ်းၼႆႉ ပေႃးမႃး ထတ်းတူၺ်း ၶေႃႈၵႂၢမ်းသွင်ၶေႃႈ ၵၼ်ၵဝ်မၢႆပေႃႉၼၼ်ႈဝႆႉလိူဝ်းၼၼ်ႉလိူင် "ထူး"ပီၼ် သိင်ၵူၼ်ႈသေ "တူး"ၵေႃႈပီၼ်သိင်ၵူၼ်ႈ။ "ၸွမ်"ငလႈ"လွမ်း"၊ "ၶေႃ"ငလႈ "မျူး"လိူဝ်းၼႆႉ ပီၼ်သိင်ၵူၼ်ႈၶင်ႇၵၼ်ယဝ်ႉ။ ပေႃးပီၼ်တီႈလွႆႉၶေႃႈၵႂၢမ်းသိင်ၵူၼ်ႈ ၶင်ႇၵၼ်လိူင် တေလႆႈႁၼ်ဝူႈ ၸၢႆႇၶေႃႈမၢႆပေႃႉၼၼ်ႉ မီးသၢမ်ၶေႃႈသေ ၸၢႆႇလင်မၢႆ ပေႃႉသမ်ႉမီးသီႇၶေႃႈ။ ၵၼ်လၢၵ်ႇလၢႆးမၼ်းငတႉ ၶွင်ႈၵူႈၶေႃႈၵႂၢမ်းႁူၵ်းၶေႃႈ ၶွင်ႈၶမ်ႉ ၵႃႇမ်းၼိုင်ႈ ၶွင်ႈလွၵ်းပႃးၼိူဝ်ၼႆႉ မီးၶေႃႈၼိုင်ႈ ၶွင်ႈမၢႆၶပ်ႉလၶ်ႇ17ၼၼ်ႉ "ႁွမ်" ပီၼ် သိင်ၼိင်သေ "တူဝ်ႈ"သမ်ႉပီၼ်သိင်ၵူၼ်ႈဝႆႉ။ ပေႃးပီၼ်လိူင်ႉၼႆႉလိူင် တေလႆႈႁၼ်ဝူႈ ၸၢႆႇၶေႃႈမၢႆပေႃႉၼၼ်ႉ မီးသၢမ်ၶေႃႈသေ ၸၢႆႇလင်မၢႆပေႃႉသမ်ႉမီးသွင်ၶေႃႈဝႆႉၼႆႉယဝ်ႉ။ လၢႆး ပိူင် ၵၼ်လွႆႉၶေႃႈၵႂၢမ်းသွင်ၶေႃႈသေ ၸၼ်ႇၵိုတ်းၵဝ်တင်ႈၼႆႉ လဝ်ႈလရေးၼိူၼ်းယွတ်ႈ

(မိူင်းယု)ပူင်သွၼ်ဝႆႉဝႃႈ ပ်ၼ်လင်ႇၵႃႇသၢမ်ၵိဝ်ၸီႇလႃႇၶႃႇသၢၼ်ၶတ်း ၶမ်ႉၵႂၢမ်းပွတ်း ၶႆ ယဝ်ႉ (ꩫဝ်ႈၶၼ်ႇတိယ–ပၢင်လူင်၊ 2012၊ ၼ8–10)။

တူဝ်ယၢင်ႇ လႆးပိူင်ၸွတ်ႈၸၼ်ႈၵိဝ် ၶွင်းၶမ်ႉၵႂၢမ်းသွင်			
မႆၢလၼ်ႇ	ၶေႃႈၵႂၢမ်းၸၼ်ႈၵိဝ်	မႆၢလၼ်ႇ	ၶေႃႈၵႂၢမ်းၸၼ်ႈၵိဝ်
2	ၵျူးၵျေႃႇ~မူဝ်း	14	ယိင်းဖေႃႇ~ပၼ်
6	ၵေႃႇလျေႃႇ~ယေႃး	18	လုင်သူင်ႇ~ၶူဝ်း
10	ၵူၵုင်ႇ~ၸုင်း	22	လွႆ်ပျေႃႇ~ငၼ်း

ပေႃးမႃးလူထတ်းတူလ်း ၶမ်ႉၵႂၢမ်းꩫဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင် ၶွင်းထမ်းꩫဝ်ႈမၡႃႇသတိ ပတ်ႉထၢၼ်ႇၶၼ်ႉလိုင် ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၵဝ်လႆးၵူႃႇ“ယူႇ၊ၵျူင်း၊မုၼ်၊ꩫဝ်ႈ”ငလႈ “ယူႇ၊ၵျူင်း၊ ၶမ်း၊ꩫဝ်ႈ”သေ တ်မ်ႈဝႆႉငလႈ ၶွင်းၶမ်ႉၵႂၢမ်းသွင်(လၼ်ႇသွင်) တီႈၵပ်းၵိဝ်ၶၼ်ႉ တေလႆႈပ်ၼ်ၶေႃႈတူၶၼ်းသိုင်ယၵ်းတိၵ်းတိၵ်းယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈဝႃႈ ၶွင်းၶမ်ႉၵႂၢမ်းၶိုင်ႈ ၶၼ်ႉ မီးၵိဝ်တင်ႈ ၵၼ်ၵဝ်ၶေႃႈတူၶၼ်းသိုင်ယၵ်းသေတင်ႈၵိဝ်မၼ်းဝႆႉ ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ မိူၼ်ၶင်ႇၶွင်းၶမ်ႉၵႂၢမ်းၶိုင်ႈ တင်ႈဝႆႉဝႃႈ“တေႃႇ”ၶႆငလႈ ထိုင်မႃးၶွင်းၶမ်ႉၵႂၢမ်းသွင် ၵေႃႈ ၶိုၼ်းရူပ်းဝႃႈ“ၵျေႃႇ”ၶႆယဝ်ႉ။ ၶေႃႈၵႂၢမ်းၸႅၢႇလင်မႆၢပေႃႉ၊ ၸႅၢႇလင်ၵိဝ်ရူပ်းၶၼ်ႉ ရွင်ႉဝႃႈၵႂၢမ်းပ်တ်ႈ၊ ၵမ်ႇလူဝ်ႇဝူၼ်ႉတႃႇၵပ်းၵိဝ်၊ ၵူလ်းလူဝ်ႇဝူၼ်ႉၡႃၶေႃႈၵႂၢမ်းတႃႇသုတ်း ၶမ်ႉၵႂၢမ်းသွင်၊ သိုင်ꩫမ်ႈၶေႃႈ လွမ်းၶင်ႇလႆးၵူႃႇ “ယူႇ၊ၵျူင်း၊မုၼ်၊ꩫဝ်ႈ”ငလႈ “ယူႇ၊ ၵျူင်း၊ၶမ်း၊ꩫဝ်ႈ”ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ သိုင်ꩫမ်ႈၶေႃႈၶႆႉ ပ်ၼ်သိုင်ၶိုင်ငလႈ ၸႅၢႇလင်မႆၢပေႃႉ ၶၼ်ႉ တေလႆႈၡၼ်သိုင်ၶိုင်တိၵ်းတိၵ်း၊ မိူၼ်ၶင်ႇ မူဝ်း၊ ယေႃး၊ ၸုင်း၊ ပၼ်၊ ၶူဝ်း၊ ငၼ်း လိူဝ်းၶႆႉ ပ်ၼ်သိုင်ၶိုင်တင်းမူတ်းယဝ်ႉ။

တူဝ်ယၢင်ႇ လၢႆးပိူင်ၽွတ်ႈၽၢင်ႈၵဵဝ်ႇ တီႈလၢင်ႇထီႉသၢမ်			
မၢႆလၢင်ႇ	ၶေႃႈႁႃမ်းၽၢင်ႈၵဵဝ်ႇ	မၢႆလၢင်ႇ	ၶေႃႈႁႃမ်းၽၢင်ႈၵဵဝ်ႇ
3	သုင်းၽေႃႇ~ၵႃသၢမ်ႇတေႃႇ~သူပ်း	15	လွႆးလေႃႇ~ဝဵင်း
7	ႁၢၼ်ၽေႃႇ~လဵင်း	19	ၶွင်းတူင်ႇ~မိူင်း
11	ၵုင်ပုင်ႇ~နိူဝ်း	23	ပေႃႇတေႃႇ~ဝၼ်း

ၶွင်းၶမ်ႉႁႃမ်းသၢမ်(လၢင်ႇသၢမ်) ၶွင်းထမ်းမႃႇသတိပတ်ႉထၢင်ႇၶၢင်ႉလိုင် တီႈၵဵဝ်ႇလူပ်းၶၢင်ႉ တေလႆႈႁၼ် ၶေႃႈတူၼ်းသိင်ယၵ်းတိၵ်းတိၵ်းယဝ်ႉ၊ ယွၼ်ႉပိုဝ်ႈဝႃႈ ၶမ်ႉႁႃမ်းၶိုင်ႈ တင်ႈၵဵဝ်ႇသိင်ယၵ်းဝႆႉသေ ၶမ်ႉႁႃမ်းသွင်လႆႈႁူပ်းသိင်ယၵ်းၼလႈ တီႈ ၶမ်ႉႁႃမ်းသၢမ်ၵေႃႈ မီးၶေႃႈလူပ်းသိင်ယၵ်းၶၼ် ၸင်ႇပဵၼ်မႃး လင်ႇၵႃႇသၢမ်ၵဵဝ်ႇယဝ်ႉ။ တီႈ သုတ်းၶမ်ႉႁႃမ်းသၢမ် ၶွင်းပပ်ႉမႃႇသတိပတ်ႉထၢင်ႇၶၢင်ႉ မီးလႆႈသွင်တူၼ်းသိင် – တူၼ်းသိင်ၶိုင်ႈ(မုၼ်) ၵမ်ႇၶၢင် တူၼ်းသိင်သီႇ(ႁၢင်း)ယဝ်ႉ။ သွင်တူၼ်းသိင်ၼႆႉ သိင်သုတ်းၶမ်ႉႁႃမ်းသၢမ်ၵေႃႈလွႆး၊ ၵဵဝ်ႇတင်းၵေႃႈလွႆးယဝ်ႉ။ ၶေႃႈႁႃမ်းၽႃႇၶေႃႈၼလႈၽႃႇ လင်မႃပေႃႉၶၢင်ႉ တေလႆႈပိၼ်သိင်ၵူၼ်းၼလႈသိင်ၼိင်တဝ်ႉယၼ်ၵၼ်ဝႆႉ၊ ၽႃႇၶေႃႈမႃ ပေႃႉ ပိၼ်သိင်ၵူၼ်းသေ ၽႃႇလင်မႃပေႃႉသမ်ႉပိၼ်သိင်ၼိင်ယဝ်ႉ။

တူဝ်ယၢင်ႇ လၢႆးပိူင်ၽွတ်ႈၽၢင်ႈၵဵဝ်ႇ ၶွင်းၶမ်ႉႁႃမ်းသီႇ			
မၢႆလၢင်ႇ	ၶေႃႈႁႃမ်းၽၢင်ႈၵဵဝ်ႇ	မၢႆလၢင်ႇ	ၶေႃႈႁႃမ်းၽၢင်ႈၵဵဝ်ႇ
4	တၢင်ႇတၢၼ်းလွမ်~တုမ်ႇၵဝ်ႈ	16	မွၵ်ႇမၼ်းတွမ်~သၢပ်ႇသၢၼ်ႈ
8	တိူင်ႇဝၢၼ်းႁႃ~ႁုင်ႇထဝ်ႈ	20	ၵွၵ်ႇၶွင်းပၢင်~ပုင်ႇၶဝ်ႈ
12	သေႃႇၵူၼ်းၽီ~သႂ်ႇသဝ်ႈ	28	ထွမ်ႇတုင်းၵျူး~ၵူႈၶျၵ်ႈ

ပေႃးလိပ်ႈႁဵၼ်းတူၺ်း ၶမ်ႉႁႃမ်းသီႇ(လၢင်ႇသီႇ) ၶွင်းထမ်းတြႃးမႃႇသတိပတ်ႉ ထၢင်ႇလိုင် တီႈၵပ်းၵဵဝ်ႇမၼ်းၶၢင်ႉ တေလႆႈႁၼ်ၶေႃႈတူၼ်းသိင်ၶိုင်ႈ(သိင်ပဝ်ႇ) ၵမ်ႇ ၶၢင် ၶေႃႈတူၼ်းသိင်သီႇ(သိင်လမ်ႈ ၶႄႈ)၊ ပိၼ်သိင်ၼိင်တင်းသွင်ၶေႃႈ၊ ယွၼ်ႉပိုဝ်ႈဝႃႈ

ၶၢင်ႈၶမ်ႇၵႂၢမ်းသၢမ်ၶေႃ ၵဝ်တူၼ်းသႂ်ၶိုင်ႈ ၵမ်ႉၶေႃ တူၼ်းသႂ်သီႉသေ တင်ႈ ၵိဝ်မၼ်းဝႆႉၶေႃႉယဝ်ႉ။ တူလ်ႈၵဝ်တူဝ်ယၢင်ႇႁူၵ်ႈၶေႃႈ ၼၶဝႆႉၶၢင်ႈလွၵ်ႈပႃႈၶိုဝ်ၶႅႇၵေႃႈ တေလႆႈႁၼ်ဝႃႈ ၵမ်ႈၶမ်ပိၼ်တူၼ်းသႂ်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ။သမ်ႉလႆႈႁၼ်လွင်ႈၶေႃႈသႂ်ၵူၼ်ႈ ၼလႈသႂ်ၼ်ႂ်ၶဝ်ၶတ်းယၼ်ဝႆႉၽိူၼ်ႉၶႄႈၼလႈၽိူၼ်ႉလင်မႃႇပေႉၶေႃႉယူႇယဝ်ႉ။

ပေႈမႄးႁူပ်ႈတူလ်ႈမိုၼ်း လႆႈပိုင်ၽေၼ်ႈၵပ်းလင်ႇၵႂႄႇလူင်သၢမ်ၵိဝ်သီႉလၼ်ႇ ထွမ်း ၶင်ႇ ၶၢင်ႈလိၵ်ႈတြႃးမႁႃႇသတိပတ်ႉထၢၼ်ႇၶႅႇလိူင် ၶၢင်ႈၶမ်ႇၵႂၢမ်းၶိုင်ႈ၊ သွင်ၢသၢမ် လိူဝ်းၶေႃႉ တေလႆႈႁၼ်ၵိဝ်တူၼ်းသႂ်သွင်(သႂ်ယၵ်ႈ)ဝႆႉသေ ၶၢင်ႈၶမ်ႇၵႂၢမ်းသၢမ်ၢသီႉ၊ ၶိုင်ႈလိူဝ်းၶေႃႉ လႆႈႁၼ်ၵိဝ်တူၼ်းသႂ်ၶိုင်ႈ(သႂ်ပဝ်ႇ) ၵမ်ႉၶေႃ ၵိဝ်တူၼ်းသႂ် သီႉ(သႂ်ထမ်ႈၶႄႈ)၊ လႆႈႁၼ် ၵဝ်ၶေႃႈၵႂၢမ်းသၢမ်တူၼ်းသႂ်လိူဝ်းၶႅႇ ၵိူတ်းၵိဝ်မၼ်း သေ တိမ်ႈၵိူတ်းပိၼ်ၶမ်ႇၵႂၢမ်းလင်ႇၵႂႄႇသၢမ်ၵိဝ်ဝႆႉယူႇယဝ်ႉ။

ၶေႃႈလူပ်းလင်

ယွၼ်းလႆႈၶွတ်ႇယွတ်ႈလူပ်းလင်ဝႃႈ ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶႅႇ ယူႇတီႈၽူႈလိပ်ႈၵိူၼ်းလိၵ်ႈလူင်သေ ပိၼ်မႄးယဝ်ႉ။ ၶေႃႈယိူင်းၵၢၼ်းပိုင်လူင်ၵေႃႈ မုင်ႈမွင်းဝႃႈတေပိၼ်ၵၢၼ်ႈၽဵၼ်းၵၼ်ၶိုင်ႈ တႃႇၵၢၼ်ၼူၼ်ႉၼူဝ်ႉလိပ်ႈၵိူၼ်း ၼလႈၵၢၼ်ယုၵ်ႉယွင်ႈလိၵ်ႈလင်ႇၵႂႄႇလူင်တႃႈၶႅၶႃႈယဝ်ႉ။

ယူႇတီႈၵၢၼ်လိပ်ႈၵိူၼ်း တႃႇတေပိၼ်မႄးၽိုၼ်လိၵ်ႈၶႅႇသေ လႆႈႁူႉဝႃႈ လၵ်းပိုင် လႆးတိမ်ႈလင်ႇၵႂႄႇတႃႈ မီးၶမ်လိူင်ႇမၢၵ်ႈၼတႉၼတႉ။ ပိင်ႈၶင်ႇလႆႈလိပ်ႈၵိူၼ်းတိၵ်ႈထတ်း တူလ်ႈၶမ်ႇၵႂၢမ်းထဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင် ၼလႈလႆႈတိၵ်ႈၵၼ်တူလ်ႈတင်းၶမ်ႇၵႂၢမ်းတၢင်ႇထဝ်ႈ ၶႅ လႆႈႁူႉဝႃႈ လၵ်းပိုင်ၶမ်ႇၵႂၢမ်းလင်ႇၵႂႄႇသၢမ်ၵိဝ် ၵူလ်ႈၵေႃႈမီးဝႆႉယူႇလႆၢယၢင်ႇလႆၢပိုင် ၶႅယဝ်ႉ။ တူဝ်ယၢင်ႇမၼ်း မိူၼ်ၶင်ႇ ၼူးမေလိၵ်ႈထဝ်ႈၶေႃႉၶမ်း ၵဝ်လႆး "မုၼ်ထဝ်ႈ ယူႇႁွင်း"သေ တိမ်ႈလိၵ်ႈတြႃးထဝ်ႈထိၶတ်ႉထပၵႃႇသၶီႉ၊ ထဝ်ႈၵမၢတ်ႈလူင်သမ်ႉ ၵဝ်လႆး"ယူႇႁွင်းမုၼ်ထဝ်ႈ"ၼလႈ"ယူႇႁွင်းၶမ်းထဝ်ႈ"သေ တိမ်ႈတြႃးထဝ်ႈမႁႃႇသတိ ပတ်ႉထၢၼ်ႇ ၶႅလိူဝ်းၶေႃႉ ပိၼ်တီႈလီယွင်ႈယေႃးၶမ်ႇၵတ်ႉတၢင်းၼ်ၼ်ႇ ထဝ်ႈၼူးမေ လိၵ်ႈတႃႈႁဝ်းၶဝ်ၵမ်ႉသုတ်းၵမ်ႉသႂ်ႈ၊ ပိၼ်တီႈၽုမ်းလွႆလူမ်းသိူဝ်း လွင်ႈဝႃႈလိၵ်ႈလႆး တႃႈႁဝ်း မီးပိုင်ၼ်မ်ႉလိပ်ႈမိုၵ်ႉတွၼ်း၊ ပိၼ်တီႈႁဝ်းႁႃး တေလႆႈၶတ်းလွႆသွႆႉၵိူင်း ႁၵ်ႉပိင်း လိၵ်ႈလႆး ၵိပ်းတွမ်ႁၵ်ႉသလိၵ်ႈၵဝ်ႇလိၵ်ႈမွၼ် ယႃႇၶႂႃႈမၼ်းႁူင်ႈမၼ်းၵႂႃ။ ယဝ်ႉၵေႃႈ

သိုပ်ႇၶၢၼ်းသိုပ်ႇၶၢၼ်ႉသိုပ်ႇတႅမ်ႈ ၶိူဝ်းဢေႈတႆးၶၢၼ်းမီႈယႂ်ႇ ၵူႈၸၼ်ႉႁဝ်းလႆႈၵႃႈတေႃႇ ထိုင်ဝၼ်းလိုၼ်းယႂ်ႇ ၶိုင်ႈတေႃႇၵူၼ်းလႄႈပၢၼ်ၵမ်ႉၸဵမ်ၶၼ်ႉၶၢႆႈယဝ်ႉ။

လၢၼ်ႇတၢၼ်ႇ 1.12.2017

ၽိုၼ်ၵိူင်ၼႄႈတႅႇသိုပ်ႇၵႃၼ်ႇ

1. ၸဝ်ႈၵႃးတၢင်ႈလူင်မိူင်းၶိူင် (1968)၊ မၢႆႈသတိပထၢၼ်ႇ၊ မူႇငဝ်ႈတႅမ်ႈဝႆႉမိူဝ်ႈပီ 1875သေ ၸဝ်ႈသေႃၽႃ(မိူင်းၶိူင်)ၼႄႈၸဝ်ႈလၢႆႈၶိင်တ(ၽိူၺ်း) ၼမ်းထွၵ်ႈ ၵိတ်ႇၵွၵ်ႇပဵၼ်တူဝ်လိၵ်ႈပေႃႉမိူဝ်ႈပီၶရိတ်ႉ 1968၊ တီႈ တိုၵ်ႈပေႃႉလိၵ်ႈ တူဝ်ႉ တႃႇဝၼ်ႇ၊ ႁွၵ်ႉမျွင်း၊ တႃႈၵုင်ႈ။
2. ၸဝ်ႈၶူးၶၼ်ႇတိယ ပၢင်လူင် ၵိပ်းၶွမ်တႅမ်ႈ (2012)၊ ၶူးလႆးတႅမ်ႈၶျေးလိၵ်ႈ လင်ႇၵၢႇႁူမ်း၊ ဝွၵ်းပိၼ်ႇၽႄႇသႃႇလိၵ်ႈမၢၼ်ႈ။
3. ၸဝ်ႈၶူးၶၼ်ႇတိယ ပၢင်လူင် (2016)၊ လိပ်းၶၢၼ်းၶူးလႆးတႅမ်ႈလင်ႇၵၢႇ လူင်တႃး သီႇၶမ်ႉႁူမ်း၊ ၶွင်းပပ်ႉၶတ်းသိင်ၶတ်းၶွင်းလိၵ်ႈ ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶူၼ်ႉၶျႃႇ ပၢင်ဢုမ်ၵၢၼ်ႇၾၢႆၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်း 4 [Treasure from Tai Great Text: Paper collection of the 4th Lik Loung Conference], 27-30 December 2016], ၼႃႈလိၵ်ႈ 139–147။
4. မေႃလိၵ်ႈသၢင်ႇယီႈၵွၼ်ႇ (2016)၊ လိပ်းၶၢၼ်းလင်ႇၵၢႇလႆၢလႆၢၸဝ်ႈ၊ ၶွင်းပပ်ႉ ၶတ်းသိင် ၶတ်းၶွင်းလိၵ်ႈ ၽိုၼ်လိၵ်ႈၶူၼ်ႉၶျႃႇပၢင်ဢုမ်ၵၢၼ်ႇၾၢႆၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်း 4 [Treasure from Tai Great Text: Paper collection of the 4th Lik Loung Conference], 27-30 December 2016], ၼႃႈလိၵ်ႈ 148–150။
5. ၸဝ်ႈရေႃးသၢင်ႇမျႃး (ၼႃးၵုင်း၊လၢင်းမိူဝ်း)၊ လိၵ်ႈၸဝ်ႈမၢႆႈသတိပထၢၼ်ႇ(2)မူႇ၊ ၶွင်းပပ်ႉၽိုၼ် လိၵ်ႈၶူၼ်ႉၶျႃႉပၢင်ဢုမ်ၵၢၼ်ႇၾၢႆၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်း 3 [Treasure from Tai Great Text: Paper collection of the 3rd Lik Loung Conference], 27-31 December 2015], ၼႃႈလိၵ်ႈ 243–250။

6. လၢရေးသႄး(လံၢ်းၶျႃႇ)၊ ၽိုၼ်ၶူၼ်ႉၶျႃႉလွၼ်ႉၵ်ၼ်ၶိူဝ်ႉထမ်းလိၵ်ႈလူင်ၶၼ်ႈထမ်း တြႃးမၵျ,သတိပတ်ႉထၢၼ်,၊ ၶၼ်ႈပပ်ႉၶုတ်ႈသႂ်ၶုတ်ႈၶၼ်ႈလိၵ်ႈ ၽိုၼ်လိၵ်ႈ ၶူၼ်ႉၶျႃႉ ပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်,ၽၢႆၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်း 4 [Treasure from Tai Great Text: Paper collection of the 4th Lik Loung Conference], 27-30 December 2016], ၼႄႈလိၵ်ႈ 131–138။
7. Khur-Year, Jotika (2012), *The poetic Dhamma of Zao Amat Long's Mahāsatipaṭṭhāna Sutta and the place of traditional literature in Shan Theravāda Buddhism*, PhD Thesis, SOAS University of London.
8. ထၢမ်တွပ်,ၵၼ်တင်းလဝ်ႈၶူးၶၼ်,တိယ(ပၢင်လူင်) ၶၼ်ႈ Messenger, November 2017.
9. ထၢမ်တွပ်,ၵၼ်တင်းလဝ်ႈလၢရေးသၢင်,ပၵူး(မူ,လေႈ) ၶၼ်ႈ Messenger, November 2017.

ၽိင်ႈလူလင်ႇၵျႇလူင် ၻြူးတီးၻလႈ
ၶူးလီးဝီႉဝၢင်းသဵင်လင်ႇၵျႇ သၢမ်ၵိဝ် (သီႇၶမ်ႉၵွၢမ်း)ယၢဝ်း

ထီးထၢမ်ႇၵွင်ႇ၊ ၶွင်မိူင်း၊ ပၢင်လူင်

ၵွၢမ်းၶမ်း

ၽိင်ႈလူလိၵ်ႈ လင်ႇၵျႇလူင်ၻြူးတီးၻလႈသင်၊ ၶူးလီးဝီႉဝၢင်းသဵင်လင်ႇၵျႇသၢမ်ၵိဝ် ၶမ်ႉ ၵွၢမ်းယၢဝ်းၶၶေႉၻလႈသင်၊ ထဝ်ႈၶူးမေႃတဵမ်ႈလင်ႇၵျႇၵဝ်းၶဝ် လီႈၶူင်သၢင်ႈၵီတ်းၵွၵ်ႇမႄးဝီႉ ပီယၢဝ်းၶၢဝ်းၵိုင်ယူႇယဝ်ႉ။

ၽိင်ႈလူလိၵ်ႈၻြူးလင်ႇၵျႇ ၶူးလီးဝီႉဝၢင်းသဵင်လင်ႇၵျႇသၢမ်ၵိဝ် ၶမ်ႉၵွၢမ်းယၢဝ်းၶဵႉ ဝီး သေထဝ်ႈၶူးမေႃလူင်ၵဝ်းၶဝ် ၵၶ်လီႈၵီတ်းသၢင်ႈဝီႉ ၵမ်ႇမီးမိူင်းၵူၶ်းယဝ်ႉၶဵသေတၢႉ ၵွၢမ်းမိူဝ်ႈ ၵွၶ်ႇမီးဝီႉဝျႈ ‘‘ထုင်းၵဝ်ႇယၢႇၶၠႈၵွႆ၊ ထုင်းမွႆႇပဵၶ်သီ၊ တၢႇမိူဝ်းၶျေႈ’’ၶဵၻလႈ ပိၵ်ႉသမ်ႉၵမ်ႇမီးၶဝ် ထဝ်ႈယဝ်ႉၵေႈ ၶူးလီးၶဝ်ထဝ်ႈ ယင်းတိုၵ်ႉမီးဝီႉယူႇ။ ၵူၶ်းၵဝ်းလိူဝ်းၵၶ်ၵိုတ်းယူႇ မိူဝ်ႈလီဝ်ၶဵႉ ၵေႈ ထုၵ်ႇလီလီပ်ႈၵီၶ်း ၶူႉၵၶ်ၵဝ် တေႃႇထိုင်လုၵ်ႈပၢၶ်လၢၶ်ယူႇၶဵယဝ်ႉ။

ၵိင်ၶိူဝ်လွင်ႈလင်ႇၵျႇၻြူးတီးသေယဝ်ႉၻလႈ ၶျႈၵဝ်းတေလၢတ်ႈၶေလိူဝ်း မိူင်းၵၶ် သူင်လွႆ လွင်ႈလင်ႇၵျႇၶၶေႉၵိတ်းၶိုင်ႈ၊ တီႈၶွႆးမိူင်းတီးၵဝ်းၵူႈတီႈ”ၶဵႉ ၶျႈၵဝ်း လီႈၵၶ်ဝီႉ ၵျွင်းတီးလင်ၶိုင်ႈ ပဵၶ်ၵျွင်းပိင်ႇရျႇလင်ႇၵျႇရ ၵျွင်းလေႃးတိ ၵွင်းၶွင်ၽျ ဝဵင်းၵျယၢင်း။ ၵျွင်းလင်ၶဵႉ ပဵၶ်တီႈထိင်းသိမ်း လူလွမ်ပွႆႉပႃး လင်ႇၵျႇလူင် ၻြူးတီးၵူႈလွင်ႈ” ၻလႈ ပဵၶ်တီႈသွၶ် တဵမ်ႈ/ၶျေႈလင်ႇၵျႇၶဵ မီးလိုဝ်ႈသဵင်ဝီႉယူႇယဝ်ႉ၊ မိူၶ်ၶၼ်ႇတၢင်းမိူင်းတီးပွတ်ႈၶွင်ႇ မူႇလေႈ ၶမ်ႉၶမ်းၶဝ်လွႆလိူဝ်းၶဵႉၵေႈ ၶဝ်ၵွၶ်ၵၶ်သူင်လွႆ ၶူးလီးတဵမ်ႈ ၶျေႈလိၵ်ႈလူင် တေႉ”ယဝ်ႉ။

ၶွႆးမိူင်းသူထဝ်ႈၵဝ်းၶျႈၶဵၵေႈ ထုၵ်ႇလီပဵၶ်တီႈၵိပ်းသိမ်း ၶူးလီးတဵမ်ႈ ၶျေႈလင်ႇၵျႇလူင် ၻြူးတီးၵဝ်းယူႇၵူဝ်ႈၶဵၶၶေႉ ၵၶ်ၶျႈၵဝ်း လီႈလီပ်ႈၵီၶ်းၵၶ် ၽိင်ႈလူၶျေႈ ဝီႉဝၢင်း သဵင်လင်ႇၵျႇတီးၵဝ်းၶဵႉ ထုၵ်ႇလီလီႈၶူႉလိူင်ႉၶၼ်ႇၵိုဝ်? ထုၵ်ႇလီလီႈတွင်း လိူဝ်ႉၶၼ်ႇၵိုဝ်လီ” လိူဝ်းၶၶေႉၶဵယဝ်ႉ။

ၵပ်းၵီႇလူၺ်ႈလွင်ႈၽိင်ႈလူ/ၶျေႈဝီႉဝၢင်းသဵင်လင်ႇၵျႇတီးၶဵသေ ၶျႈၵဝ်းၶပ်ႉၶိုင်ၵၢင်ႈၵီၶ်း

မႃးဝႆႉ တၢ,တေသပ်းလီ်င်းလၢတ်ႈၼႄ တီႈၼွင်းပၢင်ဢုမ် Conference. ၶွၼ်,ၾရ်ၼ်ႉ ပွၵ်ႈဢမ်း(5) ၼီႉၶျႈၵျႈ၊ ၾိင်ႈလူၼလႈလိႈဝႆႉဝၢင်းသ်ုင်လင်,ဢ,တီးၼီႉ ၵၼ်ရှူႉၵျႈ တေမိီး တၢင်းၼမ် တၢင်းလႅ ၵၼ်ပီ,ရှူႉၵျႈ တေမိီးတၢင်းၼမ်တၢင်းလိၢယူ,ယဝ်ႉ။

1. ၾိင်ႈလူလိၵ်ႈလင်,ဢ,တြႃးတီး

လိၵ်ႈသင်သေၵမ်,ဝႃႈ လိႈရၼ်မီးဝႆႉၾိင်ႈတ်ႃမ်ႈ ၾိင်ႈလူမၼ်းယူ,ယဝ်ႉ၊ ၾိင်ႈတ်ႃမ်ႈ ၾိင်ႈလူ လင်,ဢ,တြႃးတီးရဝ်းၵျႈ မီးယူ,မိူၼ်ဢၼ် ၵမ်,လွၵ်ႈဝႃႈ ၶွ်ႈတ်ႃမ်ႈလိူင်ႉရိုဝ်တ်ႃမ်ႈ ၶွ်ႈလူ လိူင်ႉရိုဝ်ၵျႈလိႈ ၵမ်,လိုဝ်ႈ။ တိုၼ်းမီးဝႆႉၾိင်ႈမၼ်းယူ, မိူၼ်ၼင်,တီႈတွ်ႈၼီႉယဝ်ႉ။

(ၵ) တြႃးတၢင်းမူ,တၢင်းၾိုၼ် (ၼမေ တသ်သ) လိႈတ်ႃမ်ႈသွ်,တီႈလီ်ဝ်ဢူၺ်း သွ်,တီႈငဝ်ႈတြႃး ဢမ်းလီ်ဝ်၊ ထိမ်တီႈၵျႉတ်ႃမ်ႈ ၵျႉလူမၼ်း တေလိႈသွ်,တီႈရူဝ်မၼ်းဢမ်းလီ်ဝ် မိူၼ်ဢၼ်ၼင်, ဢဝ်,ယဝ်ႉ။

(ၶ) ပေႃးမီးဢၼ်ၶျိုးယေႃး တီႈသုတ်းဢၼ်ၶျိုးယေႃး တေလိႈသွ်,/ဝႃႈ… မုၼ်ၵူၺ်ႉ–မုၼ်ၶေႃး။

(င) ပေႃးၵမ်,မီးဢၼ်ၶျိုးယေႃး တီႈသုတ်းဢၼ်လိၵ်ႈ ဢၼ်တြႃးတေလိႈသွ်,ဝႃႈ… သူၵူၺ်ႉ–သူၶေႃး။

(ထ) ပႃသ်ုင်(2) သ်ုင်(4) တေၵမ်,လိႈသၢတ်ႈ (တေႉ˝ၶေႈ)ၼၶ်ႉၶေႈ တေႉ˝ၵျႈ ၵဝ်ၶေႈ ၵဝ်ၵျႈ သၢတ်ႈလိူင်ႉၼင်,မေႃဢၢမ်းၶဝ်သၢတ်ႈၼၶ်ႉၵမ်,လိႈ မၼ်းပိူင်ႈၾိင်ႈလူလိၵ်ႈ လူလိႈၼီယဝ်ႉ။

2. ၾိင်ႈပ်ုင်ႈၾိုၵ်းလူ လင်,ဢ,တြႃးတီး

ၼင်,ရိုဝ်ပေႃးတေမေရျႃး/လူလင်,ဢ,တြႃးတီး ၶ်မ်ႉ˝လ်ပ်ႈ˝ၼၶ်ႉ မီးၾိင်ႈၾိုၵ်းလူမၼ်း မိူၼ်ၼင်, တီႈတွ်ႈၼီႉယဝ်ႉ၊

(ၵ) တေၵမ်,လိႈမီးလွ်ႉ ၶွ်ႈရွ်ႈပိူၼ်ႈယွင်ႈၵၢမ်းရဝ်းသေရျႃး၊
(ၶ) တေၵမ်,လိႈမီးလွ်ႉ ၶွ်ႈၶေႉၶ်ုင်,ပိူၼ်ႈသေရျႃး၊
(င) တေလိႈၶုပ်ႉဝႆႈ တြႃးထဝ်ႈသေယဝ်ႉ ထင်,လူ ထင်,ရျႃး၊
(ထ) တေလိႈၼင်ႈတင်ႈသိုဝ်ႈ˝သေရျႃး၊
(သ) သုတ်းဢၼ်တြႃးယဝ်ႉ တေလိႈၶုပ်ႉဝႆႈ ၼီယဝ်ႉ။

3. ၾိင်ႈပိူင်လူ လင်,ဢ,တြႃးတီး

ပေႃးရဝ်းတေလူ/ရျႃးလိၵ်ႈလင်,ဢ,လူင်တြႃးတီးရဝ်းၼီ တၵ်းလိႈလူလွမ်းပၵ်းပိူင်မၼ်း မိူၼ်

ၸင်ႇ, တီႈတွၼ်ႈၸႃႉ ထင်ႇတေထုၵ်ႇမ်ၸၼ်ႈယဝ်ႉ။

(ၵ) မိူဝ်ႈလူ/ၵျေးလင်ႇၵျ, တၵ်ႉတူဝ်မၸၼ်းၶွႆႈမ်ၸၼ်ႈ" ယျႇပေလူလိၸၼ်ႈလၸၼ်ႈႁူျ၊

(ၶ) ဝျႈလွမ်းပျ,တမၸၼ်း(4)တူဝ် (6)တူဝ် (8)တူဝ် ၶွႆႈပ်ၸၼ်ၶၵ်ႉ ပ်ၸၼ်ၶၵ်ႉ၊

(ၸ) မိူဝ်ႈတေ,ၽိုၵ်း တေၵမ်,လီႈသွႆ,သီင်/ၵူၺ်ႉသီင် ၵ်တ်းမူၸၼ်ၶၸင်,လၢတ်ႈႁူျမ်းၵူၺ်းၸီယဝ်ႉ၊

(ထ)ပေႊတူၵ်းလွၵ်းမၸၼ်းယဝ်ႉ ဝျႈမ်ၸၼ်ႈ"လီယဝ်ႉ/ယျမ်ႈလီယဝ်ႉ ၵင်,သွႆ,သီင် ၵူၺ်ႉသီင် ၸီယဝ်ႉ။

ၶူးပူင်သွၸၼ်သီင် ၶိင်းလရေး(ၶမ်းၶူင်း)ၸမ်ႉလလၢပ်ႈ သင်,လၢတ်ႈဝိဝျႈ တီႈလဝ်ႈၵဝ်, ၵမ်,ၵျေးႁူျ,လီႈယဝ်ႉၸၸၼ်ႉ ယျ,ပေၶျမ်းပ်တ်ႈ။ ပေႊရဝ်းၶျမ်းပ်တ်ႈ တီႈရဝ်းၵမ်,ၵျေးႁူျ,လီႈ ၸၸၼ်ႉၸီလိုင် ရဝ်းတေလပ်းတၢင်းယျမ်ႈႁူျ,တိၵ်း"။ မိူဝ်ႈၵတ်း/သူၢင်းသီင်ၸၸၼ်ႉ လိၵ်ႈလင်ႇၵျ, တေရူင်ႈ တေတူၵ်းရျ၊ ၵိုတ်းဝိ ၸီယဝ်ႉ၊ မိူဝ်ႈတေၵတ်း/သူၢင်းသီင် တၵ်းလီႈၽိုၵ်းလူတူၺ်းဝိ ၶွႆႈမွၸၼ်ႈ"လိုဝ်းၸီလမ်,လွင်ႈတေ"ယဝ်ႉ။

4. သီင်သၢမ်သီင် ၵၸၼ်ၵွၵ်,မႊၸွႆးၵူင်ၶျေး မိူဝ်ႈၵျေးလိၵ်ႈ

မိူဝ်ႈၽွင်းရဝ်းၵျေး/လူလိၵ်ႈၸၸၼ်ႉ ထုၵ်,လီလီႈဝိသီင်လိုဝ်ႉၶူဝ်?တေၶျမ်,။ ဝိသီင် လိုင်ႉၶူဝ်? ၵမ်,ၶျမ်, ၸီ ၶေဝိ ၸင်,တီႈတွႆၸီယဝ်ႉ။

(ၵ) သီင်ၵၸၼ်ၵွၵ်,မႊပၢၵ်,ၵူင်ၶျေးၸၸၼ်ႉ ပ်ၸၼ်သီင်ၶ်င် သီင်လ်မ် သီင်လ်ၵ်ႉ သီင်ၵမ်,ၶျမ်,၊

(ၶ) သီင်ၵၸၼ်ၵွၵ်,မႊၸွႆးၵူင်ၶျေးၸၸၼ်ႉ ပ်ၸၼ်သီင်ပၢၸၼ်ၵၢင် သီင်လီ ပ်ၸၼ်သီင်ၶျမ်,၊

(ၸ) သီင်ၵၸၼ်ၵွၵ်,မႊ ၸဝ်ႈၵူင်ၶျေးၸၸၼ်ႉ ပ်ၸၼ်သီင်ယွႆ,/သီင်လူင် သီင်ၵမ်,ၵ်င်း။

5. တေလီႈရျသီင်မိူဝ်ႈလွႆ? တီႈလွႆ?

ၸွႆးၶဝ်သၢမ်သီင်ၸီ တေလီႈရျလိုင်ႉၶူဝ်? ရျတီႈလွႆ? မိူဝ်ႈလွႆ? ၸီၸၸၼ်ႉ ထုၵ်,လီၶူ ၵဝ်တေ" ယူ,ယဝ်ႉ။

(ၵ) ၸွႆးၶဝ်သၢမ်သီင်ၸီ တေလီႈရျမိူဝ်ႈတေ,ၵျေး မိူဝ်ႈၵျေးၵေႃးၵျ,သၸၸၼ်ႉ ၵမ်းလ်ဝ်ယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈရဝ်းတေ,ၵျေးၸၸၼ်ႉ ပေႊပ်ၸၼ်သီင်လ်ၵ်ႉ သီင်ၶ်င် သီင်လ်မ်ၸီၵျေႈ သီင်တေ ၶိုၸၼ်ႈတိၵ်း" သေ တေၵျေးႁူျ,ယျပ်, ၶူဝ်ႉတေ"၊

(ၶ) ပေႊရဝ်းတေ,သီင်ပၢၸၼ်ၵၢင် သီင်ၵၸၼ်ၵွၵ်,ၸွႆးၵူင်ၶျေးၸၸၼ်ႉ သီင်ရဝ်းၵျေႈ လီထွမ်, သီင်ဝၢၸၼ် ၵျေးႁူျ,ငီႈ ၵမ်,ၶူဝ်ႉ သီင်တေၶျမ်,ၶူင်တေ"ယဝ်ႉ၊

(ၸ) ပေႊရဝ်းတေ,သီင်ၵၸၼ်ၵွၵ်,မႊ ၸဝ်ႈၵူင်ၶျေးၸၸၼ်ႉ ပ်ၸၼ်သီင်ယွႆ,/လူင်/ထဝ်ႈ သီင်ရဝ်း

ၵျေႈ တေထဝ်ႈၵွႆ,တိၵ်း"သေ မိူဝ်ႈၶဝ်ႈၵိဝ်လင်,ၵ,ၶၼေ်. သီင်ၵုဝ်းတေၵိုလ်ၵိုတ်း၊ သီင်ၵုဝ်းၵျေႈ ၵမ်,လီထွမ်,ၼီယဝ်.။

6. လီးဝီ.ဝၢင်းသီင်လင်,ၵ, (သၢမ်ၵိဝ်) ၶမ်.ၵွမ်းယၢဝ်း မိူဝ်ႈၵျေႈတီးၵ်ပ်း

1. သီင်ၵုၼ်/သီင်မုၼ်ၼီ. တေလီးပွိ,သီင်ၵ်ႈင်း ပ်ၼ်သီင်လူင်၊ မိူၼ်ၶင်,တီးသုတ်းသီင် ၶမ်.ၵွမ်းၼိုင်ႈၶၼ်. တ်မ်ႈဝီ.ဝျႈ''သၢၼ်းယူပ်းယၢၼ်း ယူပ်းယၢၼ်း တိုင်ႈလူမ်းသီင်၊- ၼီၶၼ်. ပ်ၼ်ဝီ.သီင်ပဝ်,ၼလႈ လီႈဝျႈပ်ၼ် သီင်ၵုၼ်/သီၼ်မုၼ် ၼီယဝ်.။

2. သီင်ၵွတ်း/သီင်လဝ်ႈၼီ. တေလီးပွိ,သီင်ၵ်ႈင်း ၵ္ၢမ်.ပ်ၼ်သီင်ၵွၼ်, (ၵမ်,ၶၼေ် ပ်ၼ် သီင်ပၢၼ်ၵၢင်)၊ မိူၼ်ၶင်, တီးသုတ်းသီင် ၶမ်.ၵွမ်းသွင်ၶၼ်. တ်မ်ႈဝီ.ဝျႈ 'လုၵ်ႈတီးယွႆ, လီၢလိုင်ႈ၊ ၊ၼီၶၼ်. ပ်ၼ်သီင်ယၵ်းလမ်ႈၼလႈ သီင်ၵွတ်း/သီင်လဝ်ႈၼီယဝ်.။

3. သီင်ၵွ,/သီင်ယူ,ၼီ. တေလီးပွိ,သီင်ၵ်ႈင်း ပ်ၼ်သီင်လူင်၊ မိူၼ်ၶင်,တီးသုတ်းသီင် ၶမ်.ၵွမ်း သၢမ်ၶၼ်. တ်မ်ႈဝီ.ဝျႈ'ၵၢင်းယုင်ႈၵၢဝ်,ယၢဝ်,။- ၼီၶၼ်. ပ်ၼ်ယၵ်းၼလႈ လီႈဝျႈပ်ၼ်သီင်ၵွ,/ သီင်ယူ, ၼီ.ယဝ်.။

4. သီင်မျႈ/သီင်ၵျင်းၼီ. တေလီးပွိ,သီင် ၵ္ၢမ်.ပ်ၼ်သီင်ၵွၼ်,၊ မိူၼ်ၶင်,တီးသုတ်းသီင် ၶမ်.ၵွမ်းသီ,ၶၼ်. တ်မ်ႈဝီ.ဝျႈ'မေးၶွၼ်းပ်ၼ်ၵ်ႈင်း'လူးတ။ ။ၼီၶၼ်. ပ်ၼ်သီင်လမ်ႈၶျေႈ ၼလႈ လီႈဝျႈပ်ၼ်သီင်မျႈ/သီင်ၵျင်း ၼီယဝ်.။

1. မီၢတွင်း=ၶမ်.ၵွမ်းၼိုင်ႈ ၶမ်.ၵွမ်းမုၼ် ၼီ. တေလီးတိုင်ႈသီင် ၶိုၼ်းသီင်သေၵျေႈ ယဝ်.။

လင်,ၵ,ၶမ်.ၵွမ်းၼိုင်ႈ

လင်,ၼီ.ၵ္ၢင်ႈၶျႈတၵ်းမျႈ ၽိုၵ်းမၢၵ်,ၽိုၵ်ႈတ်မ်ႈ ၵမ်လီ်မ်ႈလိုမ်းၶၢၼ်, သီၢမၢၼ်,ၵွမ်းလၢပ်ႈ ငီၼ်းၵၢပ်း ထွမ်,သျ, လင်,ၵ,တီးလီ်တ်ႈ ၵမ်,ပ်တ်ႈထုင်းၵဝ်, လီၢၽဝ်,လီၢၶျၵ်ႈ တၵ်းလီႈ သိုပ်,သၢၵ်ႈတ်ၼ်းၵွႆ, ၽျေ,သျ,တီးၵဝ်ႈ ဝၢၼ်ၶဝ်ႈတပ်းပွတ်, လီ်င်းလွတ်,ပိုတ်,ပၢင်, ယျ,ၵွႆႈၵိုႆ ၵ္ၢင်,ၵွ.လီ်င်ႈသီင်ႈ ၶွတ်,ၵ်ႈင်ႈပိူင်ၵၢၼ်,~လင်,ၵ,ၵ္ၢၼ်,~ၵွမ်းတင်ႈၵူပ်ႈၶျေႈလူပ်ႈတီ်င်-

လီးၵၢၼ်,ၵၢၼ်,လုင်,ပုင်,မၢၼ်, ၵူလ်.ၶျေႈ ယိုတ်းသီင်လၢၵ်,~မိုတ်ႈသူပ်းပၢၵ်,~သၢၼ်းယူပ်ႈ ယၢၼ်းယူပ်ႈယၢၼ်းတိုင်ႈလူမ်းသီင်၊- သီင်မုၼ်၊

2. မီၢတွင်း=ၶမ်.ၵွမ်းသွင် ၶမ်.ၵွမ်းလဝ်ႈၼီ. တေၵမ်,လီႈၶိုၼ်းသီင် တေလီးယွၼ်, သီင်ပၢၼ်ၵၢင် သေၵျေႈ။

လင်ႇဢႃႇဢမ်ႇၵွမ်းသွင်

ၵႃႉၽၼ်ၽိင်ႈလူၽိင်ႈၵၢၼ်ႇလိၵ်ႈလိူး ၶပ်ႉပီးၶေပေၼ် ပေႃးၵၼ်ပေႃးတွင်း ယၢမ်းၽွင်း ၵဝ်းလူ ဝၢၼ်ရူလူမ်းငိၼ်း ၵွၼ်ၵိၼ်းၵူၺ်သိူင် ၵၢင်ၼိူင်လူမ်းၶေႃး ၽတ်းၶေႃးလွမ်းထဝ် ၵူဝ်ၵဝ်ၽိတ်းၼီး တူၺ်းလွမ်းပိုၼ်းမၼ်းမီးပၵ်းပိူင် ၵူဝ်မၼ်းလမ်လိူင်လီၼ်းလိူး ၵူဝ်မၼ်း သူမ်းဝီးၵႃႇလိူ၊ ၼိူဝ်းသိူထုင်းတိုး ၵိတ်းပၼ်လိင်းၽိူး ပိင်ႇရၢႇလင်ႇဢႃႇၵၢၼ်ႇတိၼ်းတိင်~ လၢတ်ႈၵွၵ်ႇမွၵ်ႇပိူး လွင်ႈလိူးၵၢၼ်ႇသိူင်တိုင်ႈ -ၵွႆႈပၼ်လၢၵ်ႈသွင်ႇ ၶွင်ၽၢၵ်ႇလၢၵ်ႇထူး ယိုၼ်ႈလူးလိူဝ်ႉၼိူး လုၵ်ႈတိူးယွႆႇလိူလိုင်ႈၼေႉယဝ်ႉ၊ ၊ သိူင်လဝ်ႈ။

3ႉ - မိူဝ်းတွင်း = ၶမ်ႇၵွမ်းသၢမ် ၶမ်ႇၵွမ်းယူႇၼေႉ တေလိူႈၶိုၼ်ႈသိူင် တိုင်ႈသေၶေႃး

လင်ႇဢႃႇဢမ်ႇၵွမ်းသၢမ်

လိူးၽတ်းလိူးၶေႃး လူမ်းၶေႃးတိုင်ႈမေႃးလင်ၼေႉ… လိမ်သင်တိုၼ်းမီးလေးယဝ်ႉ… လရေးၶူးလူင် ၵိတ်းၶွင်မီးမူး ဝူးသိုၼ်း ၵဝ်းတိုၼ်းလီၵဝ် ပေၵိတ်းမၢင်မဝ်ၵိုတ်းထိုင်း ၵူဝ်ၵၢၼ်ၽိတ်းၵိူင်းလိူးလူ ၵဝ်းသူလွႆးၽိုၵ်း တၢင်းၶိုၵ်းတိုၵ်းလိဝ် တၵ်းတေၵၼ်ၽိဝ်လိၵ်းထီး လွၵ်းၼီးတၵ်းမေ ၵူၺ်ၵေ ၽိတ်းလေၵွမ်းၶူၺ်း တူၺ်းလွမ်းၵျပ်ႈမေးသိူင်~ ယိုတ်ႈ ၶေႃးၼိူင်~ၶိုၵ်ႉၵူၼ်ႈသေ၊ပၢဝ်ႇ - ပၼ်းမေႃး ပေႃးလိတ်းၵွႆႈၽွႆးၽိူ~ မိၼ်းလွမ်းသိၼ်ႈ လွၵ်းမိူ~ ၵၢင်းယုင်ႈၵၢဝ်ႇယၢဝ်ႇ။ - (သိူင်ယူႇ)

4ႉ မိူဝ်းတွင်း = ၶမ်ႇၵွမ်းသီႇ ၶမ်ႇၵွမ်းၵျွင်းၼေႉ တေၵမ်ႇလိူႈၶိုၼ်ႈသိူင် တေလိူႈယွၼ်ႇ သိူင်သေၶေႃး မိူၼ်ၶမ်ႇၵွမ်းသွင် ၶင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။

လင်ႇဢႃႇဢမ်ႇၵွမ်းသီႇ

ၶွႆးၶင်ႇပၼ်ႇရၢႇလင်ႇဢႃႇ ၽေႇသၢႇတိူးၵဝ်ႈ မီးဝိႉလိူးၵေႃးၶဝ်လဝ်ႈမိုၼ်ႈၵွၼ်ႇ ၵိုဝ်ၵွၼ်ႇ ၵႃႈရွင်ႈလိင်းလွတ်ႇ လေးတူင်ႈလွတ်ႇဝၢဝ်ႇ သိူင်ၶၢဝ်ႇလိုဝ်းရူၼ်ႈ သူလဝ်ႈၵဝ်းၶျႈ ပေၵူၼ်ႈ ယွမ်းယွၼ်ႇ လိမ်တီးမေႃးၵွၼ်ႇမေႃးထဝ်ႈ ဝိႉသွႆႇလွႆၶဝ်ႈၽိုၵ်းၵၢၼ်ႇ ၶမ်သၢၼ်ႇလိူးတိမ်ႈ ၵွႆးပေႃးငိူးငိမ်ႈၵဝ်ႇမွႆႇ ၵူၼ်းတိုၼ်ႇလိသွႆႇမူးပိုင်ႈ လုပ်ႇယိုင်ႈၵိင်ၶူဝ်ႇ ၵဝ်လူဝ်ႇမွႆးလူဝ်ႇ ၵိႉ တူၵ်ႇလၢတ်ႈ ယုမ်ႇမၢတ်ႈလိုဝ်းသတၢင်း ၶၼ်ၼ်းၶၢင်းၶၢဝ်ႇ~လေးတူဝ်ႈလိၼ်တိူး - ၵိတ်းၵၢၼ်ႈၽိူး တိူးၶလိင်း - လိူးလိၵ်ႈတိူးၽိင်ႈထုင်းၸေႈၽေႇသၢႇ ပိင်ႇရၢႇလင်ႇဢႃႇၶမ်ႇ - မေးၶွၼ်ႈပၼ်ၵိင်း လူးတ။ ။ (သိူင်ၵျွင်း) သူၵူၺ်ႉ - သူၶေႃး

လွမ်းၶင်ႇ ၶႃးလိူႈလိပ်ႈၵိၼ်းၶူၼ်ႉၶျႉ တိမ်ႈတၢင်ႇၶေမေႃးလွင်ႈလင်ႇဢႃႇလိၵ်ႈလူင် မီးဝိႉလိူးၶေႃး ၶင်ႇၼိယဝ်ႉ။

လိၼ်ၶမ်းသုတ်းတေႉ ၶႃႈၸဝ်ႈယွၼ်ႉၶွတ်ႈယွတ်ႈပီႈၵႂၢမ်းၵႂႃႇဝႃႈ 'လိၵ်ႈလၢႆးလူင်တီး ပီၼ် ၽဵဝ်းပိူင်းထွင်, လီၵ်ႈပွင်ႇၵူႈလွင်ႈ" ၵွင်ႉတီႈၵၢၼ်သူလဝ်ႈၸဝ်ႈၶႃႈ ပီႈၷူႉပီႈၼွင်ၶၢမ်ႇ ၼ်ၼ်းတေႃႇ ၵ်ႂႈလီဝ်းလီႈၷူႉၼွင် ၵူႈၵေႃႉ" ၵူႈလဝ်ႈ"ၵူႈပႃး" လိူဝ်းၵၢၼ်မႃးၶွတ်ႈပၢင်ၵုမ် Conference. ၶွၼ်ႉၽဵၼ်ႈ ႁွၵ်ႈၵမ်း(5) ၼီႉသေၵမ်းၶႃႈ။

ၽိုၼ်ၵိူင်……

1ႉ ၽိုၼ်ၵိူင်မႃးတီႈ ပၵ်းပိူင်လၢႆးၵႂ်ႈ ၶိုင်းပိုၼ်းယွတ်ႈ(မိူင်းယု)တီမ်ႈဝီႉ ၶိုၼ်းသိုပ်ႇတီမ်ႈ ၽိုၼ်မိူၼ်- 28ႉ3ႉ2009 ။

2ႉ ပၢင်သပ်းလီၵ်ႈလၢႆးၵႂ်ႈ ႁၢင်ႈလူင်လဝ်ႈသၢင်ႇၶႃႇ မိူင်းၵျႅၼ်း မိူဝ်ႈၵပ်ႈ(14) ၵၢၼ် ၶိုင်းပိုၼ်းယွတ်ႈ တီမ်ႈငလႈၶိုင်းၶမ်ႈရိူင်း(ၼမ်ႉလၢပ်ႈ)ပူင်သွၼ်သႅၼ်။

3ႉ ၵၢၼ်ၶူးပူင်သွၼ်သႅၼ် ၶိုင်းၶမ်ႈရိူင်း(ၼမ်ႉလၢပ်ႈ)လၢတ်ႈသပ်းလီၵ်ႈၶေ လွင်ႈပိူင်လူလိၵ်ႈ ၶွႆးပၵ်ႈပိူင် လၢႆးၵႂ်ႈတီး။

ၵြႃးထမ်းလဝ်ႈ လေႃးၵၼ်ဢိတ်ႉထိ (ၼဵဝ်ထိ/ၼီႈတိ)

လၵျေး ထၢင်းၶမ်းၵေႃး၊ ၵူလိ

1ႉ လိုဝ်ႈလိၵ်ႈလင်ႈၵျႈလူင်	-	လေႃးၵျၼ်ဢိတ်ႉထိ
2ႉ ၽူးတီႇမ်ႈ/ၽၢင်ႉလိၵ်ႈ	-	လဝ်ႈၵၢင်းသိုဝ်
3ႉ ပီတီႇမ်ႈ	-	ပီၵေႃးလျႈ- 1200 တီႇမ်၊ လိုၼ်သီႈလွင်ႈ ရူၵ်ႈၶမ်ႈ၊
4ႉ ၵေႃႉထုတ်ႈတီႇမ်ႈ	-	လုင်းလၵျေးၵွၼ်ႈ ဝဵင်းၵီင်းၶမ်း
5ႉ တၢင်းရိုင်	-	179 ပီ
6ႉ လဝ်ႈတျႈၼလိၵ်ႈ	-	ပြႃးတၵ်ျႈထၢမ်ႉ၊ ဝဵင်းၵီင်းၶမ်း
7ႉ လဝ်ႈတျႈၼ (ၵမ်းသွင်)	-	ၵုၵ်ႉၵတ်ႉထ ဝိယျ ၶဝ်တင်းရူၼ်း၊ ဝဵင်းၵီင်းၶမ်း
8ႉ လွႆႉတိုဝ်းၵွမ်း	-	ၵွမ်းတီး/ မၢၼ်ႈ/ ပျႈလိ
9ႉ လင်ႈၵျႈ	-	သွင်ၵိဝ်
10ႉ လွႆႉတိုဝ်းတူဝ်လိၵ်ႈ	-	တူဝ်လိၵ်ႈမိုဝ်းတီႇမ်ႈ (ပၢၼ်ၵဝ်ႈ)
11ႉ ပိုင်ၽၢင်ပပ်ႉ	-	ပပ်ႉလၼ်ႈ (လေးသျ) ရူၵ်ႈၵင်ႈၵျႈ
12ႉ ၼျေႈလိၵ်ႈ	-	72 လၼ်ႈ၊ 144 ၼျေႈလိၵ်ႈ
13ႉ ၵၼ်လိၵ်ႈ	-	ၵျုႈၵၼ် (ၵျုႈၶၢၼ်း) ပုးပၼျေႈမမၼ်း

တွၼ်ႈၶၢၼ်းပၼျေႈမ

(1)ၽူးတီႇမ်ႈလိၵ်ႈၵၼ်ႈတေႃးဝီႈသျ ပြႃးၵြႃးသင်ႈၶျႈသြျႈပေႃးၼမႈ ၼလႈ ယွင်ႈၵၢမ်း ၵူဢိၢသိၢင်ဝ်း ပြႃးပီၼ်လဝ်ႈသေ သုတ်းၵွႈ။

ၶွင်းတွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသိုင်ႈ

(2) ယွင်ႈၵၢမ်းမုၼ်ငဝ်းၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈၼလႄႈ လၢတ်ႈလွင်ႈၽႄ, မိုဝ်းၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈလိူင်ၶင်, သိူင်ပတ်ႉတမျႃးၶီသေ မိူဝ်ႈၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈႁဝ်းယူ,သဝ်းၶွင်းဝတ်ႉလေ,တဝၼ်, မိူင်းသျ,ဝတ်ထိ ဝၼ်းလိူၼ်သီ,မူၼ်း ပွၵ်ႈသိုင်ႈၶၼ်ႉ ၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈႁဝ်းႁႃး သတ်ႉတ ဝေႈၵျရ သုတ်ႈသေ ၶုၼ်ႁႂ်ၶမ်းၵေႃးသလ သမ်ႉဝီႈလဝ်ႈထၢမ်ထိုင် တီႈၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ လွင်ႈမိူဝ်းၶႄႈ ၵၶႄ, ၵတၽဝ တေပဵၼ်ၵိူဝ်? ၶိုႈၶိူဝ်းၵူၼ်းႁဝ်းၵမ်ႉၶမ် ထၢင်ႈလိမ်း ၽြႃးတြႃးသင်,ၶျ,သေ ၵမ်,ၵွၼ်ၵၼ်ႁႃတိုဝ်းၵမ် သိၼ်သီ,လ၊ ၵူၼ်းႁဝ်းမီးမိုဝ်းၵေႈ ၵမ်,မေဝီႈၽြႃး ႁျႁ်တ်းၵၢၼ်လီ၊ မီးတိၼ်ၵေႈ ၵမ်,မေပီမိူဝ်းႁျၵၢၼ်,ႁျႁွၼ်း၊ မီးႁူၵေႈ ၵမ်,မေထွမ်,တြႃး၊ မီးတၢၵေႈၵမ်,မေ တူၺ်းႁၼ် ၽြႃးတြႃးသင်,ၶျ,ၼြျ,ပေႈၼမႈ၊ မီးၶူႈၶင်ၵေႈ ၵမ်,မေၶၼူမ် သိူဝ်ၵႃႇၸွမ်တြႃး၊ မီးသူပ်းၵေႈ ၵမ်,မေၵူမ်ၵၢၼ်,တြႃးလပ်းသူပ်း ၵမ်,မေၶူၼ်ႉၶိုႈႁႃးၵွၵ်, မွၵ်,လၢတ်ႈ ၼၶပိူၼ်ႈ၊ ပိၼ်တူဝ်ၵေႈ ၵမ်,ၶပ်ႉတေႈ လီႈၶဝ်ႈႁၢပ်,ၵၢၼ် သျ,သၶႄ,မုၼ်ၶမ်းၽြႃး ပိၼ်လဝ်ႈ၊ လႂ်ၵေႈ ႁွႆးပိၼ်လႂ်ၵၢၼ် ယၢၼ်ၵိၽြႃးတြႃးသေ ပိၼ်လႂ်ၵၢၼ်မၵ်ႉမိုတ်ႈလူၺ်ႈ လေႃးၽ တေႃးသ မေႈႁလီလီ၊ လႂ်မိၵျမ်းလိူင်း ၵိၢႉၵူဝ်းတူဝ်ၵျ,ၵျ,၊ ဝႈၶီသေ ၶိုၼ်းသင်,သွၼ်ၵူၼ်းႁဝ်း ၶူႈမီးတၢင်း ႁူႉလူၺ်ႈ လွင်ႈလီ လွင်ႈမျတ်ႈ ႁူႉလူၺ်ႈၽြႃးတြႃးသင်,ၶျ, ၼြျ,ပေႈၼမႈသေ သုတ်းၶၢၼ်း သိုင်ႈၶႃႈၵေႃး။

ၶွင်းတွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသွင်

(3) ယွင်ႈၵၢမ်းႁၢင်ႈၽၢင်ၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈၼလႄႈ လၢတ်ႈလွင်ႈလွၵ်း ၽႄ,တိၼ်ၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ (108)လွၵ်း တင်းၵျႈၵုၼ်ၵွၼ်, သွင်ၵိူင် ၵုၼ်လူင်သီ,လုၵ်ႈၶီႉ မီးၶွင်းလွၵ်းၽႄ,တိၼ်, ၽြႃး ပိၼ်လဝ်ႈႁဝ်းတင်းသိူင်ႈ"ၼလႄႈ သီႇသပိတ်ႈၵၢၼ်ၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈႁဝ်းပႃးၶၼ်ႉ ၵမ်,တူဝ်ႉ တူဝ်ၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈသေ ယၢၼ်ၵိႁူဝ်ဝျ,ၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈသီ,ၶိဝ်ႉ၊ ငဝ်းသၢင်,ၵၢၼ်းလဝ်ႈၵေႈ ႁိူဝ်ႈယၢၼ်ၵွၵ်,သီ,ၶိဝ်ႉတျ,သေ,၊ ၶူၼ်ႁူဝ်လဝ်ႈၵေႈ လိမ်မိူဝ်ႈလဝ်ႈႁဝ်းတိပ်းၶၢတ်,ပၢတ်,ပိတ်ႈ တီႈၽင်,ၶမ်ႉ ၵၶႄ,မျ,ၶၼ်ႉယဝ်ႉ ၵမ်,ယၢဝ်းလိူဝ်ၶၼ်ႉ ၵမ်,လီႈထၢလီႈႁူၼ် လီႈပၢတ်, ထိူင်ႈသေပွၵ်ႈ၊ ပေႈသျ,သၶႄ, လဝ်ႈႁဝ်းၶဝ်ႈထိုင် သွင်ၵိူင်သၢမ်ၵိူင်သီ,ၵိူင်ၶၼ်ႉ-(တီႈၶီႈ ပိၼ်ဝွၵ်းမၵထ ဝႈဝီႉ -ပၢၼ်ၶၼ်ႉ မီႉႁုင်းတၵ်း ယိၼ်းပိၼ်မီႉႁိူး-သၢဝ်တီးယိၼ်းပိၼ် မေးမၢၼ်ႈ-မၢၵ်,သၢၼ်ႈ ယိၼ်းပိၼ်မၢၵ်,ထၢင်း- သၢဝ်ယၢင်းၶုင်ႈသိၼ်ႈၽၢၵ်,-ၶႄႈၽႄႉလၢၵ်, မူဝ်းမွင်- ၽူႈယိုင်းတၵ်းပွင်ၵမုၼသ,- တူၼ်းပေ,တၵ်းၵိူင်း- မၢၵ်,ၽိူင်းတၵ်းထျႉ-သိုၵ်းဝျႉ တၵ်းသၢၼ်ႈ- သိုၵ်းမၢၼ်ႈတၵ်းလေ,- မေႈယိုင်းတၵ်းပိၼ်ၵၢင်ႉ ပိၼ်ၵေ, ပေႉၶိူင်,ၽူႈထိုး- ထၢင်ႉပိူးတၵ်းၶုပ်ႉလူးထၢင်ႉၼမႈ- ၶိင်,ၶၼ်ႉ ၶမ်ႉၶုၼ်,တၵ်းလီပွင်,ၶမ်ႉသႂ်-သိၼ်မွႆ

ၶူၵ်ႇၶိုမ်းဝၢၼ်ႈ– မိူင်းၵူၼ်းမီးၵူၼ်းဝႆႉ– မႃႇၵိၼ်ယႃႈၶိုမ်းဝူၼ်း– ၵၼ်းလၢပ်ႇယၢဝ်းပိူင်ႈၶူဝ်– မ်ပ်းတူဝ် ပွႆႇတၢင်းပိူၼ်ႈ– ၶၢင်းယိင်းၵ်ႇတ်းလၵ်းလိင်ႇ– လွမ်ၶိုင်ႇဝိၶေႈလဝ်ႈၾငုၵ်ႈ– တိုဝ်းတင်းပေႇၶူ လေႈၶွၼ်လီဝ်– ပိၼ်ငူးၶိဝ်သွတ်ႇသိဝ်ႈ– ၵုပ်းလူင်သူမ်ႇလပ်ႇၶျႈ– ယိင်းၶုမ်ႇၽျႈၵူၼ်းလီး– ၶၢင်းသျႇငူႇၵ်ႇတ်းၵျေႇၵျလမ်– လၢင်ႇၶွၼ်းလမ်ဝူဝ်းမေႈ– မိူင်းမေႈၵူၼ်ငူႈၶွၵ်ႇ– ၽျႈလီတ်ႇ မတ်ႇၶျႈၶွၵ်ႇပီတၢင်း– သင်ႇၶျႇမဝ်ႇလွမ်းထမ်း–ၵူၼ်းလွၵ်ႇလမ်ၵမ်ႇသဝ်ႈ– ၶၢင်းယိင်းၶျႇငေႇ– သွင်ႇၵူပ်းၶေႇၶွင်းၽေး– ၵ်ႇတ်းသမ်ႇၶူႇတြႃး– ၶိင်ၶူးဝႈလိၢလဝ်ႈ–ၶိင်းၵျင်းလိုမ်းၵုၵ်ႈပုၵ်ႈ– လေးသေႇလုၵ်ႈမ်ပ်းပူင်း– ပၢၼ်းတၵျႇလိုမ်းသိၼ်– လေႇၵဝ်ၵိၼ် ၶိတ်ႇၵုင်ႈ– ၛျၢၼ်း ပ်တ်ႈသိၵ်ႇၶျႇ– လေႇငူႇလွတ်ႇလေႈမိူင်း– ၶျယႃႈသၢတ်ႈပတႃး– ယၢၼ်တြႃးတေႃႇလဝ်ႈ– ၵဝ်တွင်းၵ်ႇတ်းၶမ်ႇလိုပ်ႇ– ငိုၼ်းလၢပ်ႈသိုပ်ႇ ဝွီယွင်း– သင်ႇၶျႇမဝ်ႇမီးသိၼ်– ပ်တ်ႇလီၼ် ၵိၼ်ၵူၼ်းဝၢၼ်ႈ– တၢင်းလူင်ၽွႆႇမဝ်ႇတီႇ– ၵဝ်ၶူမ်းမိႇၵ်ႇတ်းၶိုၼ်း– တိုဝ်းပေႇ ယွၼ်ႇထိုင်ထိုင်– ပၢၼ်မိူင်းၵမ်ႇပိၼ်ပိုင်လၢၵ်ႇၽိင်ႈ– ငွင်မွင်းသိင်ယိၼ်ထၢတ်ႇ– ၵူၼ်းၶဝ်ႈ ၵၢတ်ႇၵဝ်တွင်း– ငွမ်ႇပေႃးလီႈတုတ်း(ပုတ်း)ငိုၼ်း – လၢဝ်ႇၵ်ၵ်းၵိုၼ်းတူဝ်ႈလိုင်ႈ– မိူင်းၵူၼ်း တိုၼ်ႇသိင်ငွင်ႈ– ပိၢႈၶိုၼ်ႈလွင်ႈၽတ်းမူၼ်း– လုမ်ႈၾျႇပိႇမူးငိုၼ်း– ၵေးတေႃႇၵိုၼ်း ထူၺ်ႇထၢပ်ႈ– ၽူၼ်ၶွင်း မိူဝ်ႈၵၢင်ဝျႇ–ယွင်ႈၶျပ်ႇငူႇသွၼ်းပီ– လူၼ်ၜၢၼ်ႇပေႃႇမီးၶမ်– လိူၼ်လမ် ၵူၼ်းလၵ်ႇ ၵိုၼ်း– ၶွၼ်းၶိုၼ်းမဝ်ႇလပ်းသျႇ– ၶိူင်ႈတုၵ်ႇၶျႇလွၵ်ႇၵူၼ်း– ပူႇထဝ်ႈၶင်ႈၶူတ်းၶျ– မိုဝ်းၵမ် တေႃႇၶွင်ႇၵိုႈ– ၶီးလူင်ၶွင်ႇၶျပူႇ –မဝ်ႇယူႇလီႈသဝ်းပိၼ်– ယေႈထဝ်ႈ ယေႈၶျၼ်လီး– ၶၢၼ်းတိၢယေႈပူပ်ႇလ– သင်ၶၢၼ်းတိၢမဝ်ႇလ– မိူဝ်းၶျႈသမ်ႇတၵ်းလီ– ၶမ်ႇၵွၼ်ႇ မဝ်ႇတွၼ်းၶွင်းဥလႈၶွင်း –ပေႃးၶွင်းထိပ်ႇၽိၢပိၼ်ႈ– တီးလိင်ဥလႈ ယၢင်းၶိုၼ်ႈ ပိၼ်လဝ်ႈ– ၵူမ်ထူဝ်ႇၶဝ်ႈ လၢတ်ႈငၢမ်း– ၽူႈမီးမၢၵ်ႈတူၵ်းၽၢၼ်–ၵူမ်ၶမ်ႇထၢၼ်လၢတ်ႈပိူၼ်ႈ–ၵူၼ်းၽၢၼ် လီႈမီးမၢၵ်ႈ– ၵ်ႇတ်းၶိုဝ်ႇၶျၢၵ်ႈငၢမ်းလၼ်း– ၵူမ်မၢၵ်ႇၽိတ်ႇၶၼ်းၶိူၼ်း–လၢတ်ႈငၢမ်း ၽိုၼ်း တေႃႇပိူၼ်ႈ– တၼ်းၶီလီပွၵ်ႇၽၢၼ်ႈ– ဝူင်ႈၵၢင်ယၢၼ်ႈၵၢင်မိူင်း– သၢမ်သူႇၺၢၼ်ႇၶျ ၶၼ်း– မိူင်းၵူၼ်းၽၼ်းတ်ၵ်ႇၶူၼ်ႈ– တၼ်းၵၢင်လွီလၢင်ႇသွင်ႇ– လုၵ်ႈသိင်တွင်ႇသၢမ်ၵုင်း– ၶမ်ႇၶူင်း ပွင်ႇၽိဝ်ပၢင်– ၵူၼ်းပေႃးမၢင်တိုၼ်ႇပိၢႈ– တၵ်းပိၼ်ၶီလုပျၵ်ႈ– ၵွၵ်ႇၶွႆးလၢၵ်ႈပြႃး– ၶွင်ႇၶိင်ႇ ပီႈမဝ်ႇၵူဝ်– မေးပေႇၽူဝ်ၶိၵ်ႈလၢၵ်ႈ– တပေးၶိင်ႇၺြႃႇ– တၵျႇပေႇၾငုၵ်ႈ– လုၵ်ႈၶိင်ႇ ပေႃႈမေႈမဝ်ႇၽွင်းယမ်– ၵူၼ်းလွၵ်ႇလမ်ၵမ်ႇသဝ်ႈ– မိူင်းၶၼ်းၶူဝ်ႇသိင်ငွင်ႈ– လိူၼ် ၵင်ႈလွင်ႈ တိုဝ်းၵုပ်း– ၶျႈၽိုၼ်ႇလဝ်ႈၵ်ႇတ်းၽေး– ၵိၼ်ၶဝ်ႈလေးၵွၵ်ႇၶီႈ– ၵၢင်ၶွင်ၵွၵ်ႇပိၼ် လိုတ်ႈ– မ်င်းမူင်ႈၵိုတ်ႇၶွႆးၶျႈ– ၽီလၼ်ႇမျၵ်ႈ မေးၶၼ်း–လၢဝ်ငွၼ်းၽူင်ႇသိုင်းသိုင်ႈ– ၵူပ်းၵိၼ်လိူၼ် ဝၼ်းမဝ်ႇတွင်းၶျႇ– လွီလျႇၵၢၼ်ႇယူဝ်ႇပင်း– မၢၵ်ႇၵိၼ်ၵၢၼ်ႇလင်ၶၼ်း–ငၢင်ၽၢၼ်းလေႇ ၶဝ်ႈဝၢၼ်ႈ– သၢင်းထူးၵွၵ်ႇပိၼ်ၶိုဝ်ႇ– ပိုၼ်ႇလိၼ်သိုဝ်ႇၶၢင်းမေး– ၶူၵ်ႇတူး ၵိုတ်ႇၵၢင်ၶိုၼ်း–

ၶူဝ်းသိုၵ်းၵိုၼ်းတၵ်းႁွတ်ႈ- ၽူၼ်တူၵ်းမဝ်,တွင်းၶျ,- ၾႃႉၽ‌ေ,မဝ်,တွင်း ယူဝ်း- လူဝ်ႈၵူ,ၶ‌ေႈ တၵ်းမႃး-သူပ်းၶမ်း ပြႃးပျူ,တိတ်ႈ- ၶုၼ်‌ႁ‌ေၢၶမ်း‌ၵ‌ေ,သလႃးပိုင်,လိုင်ႈ- လၵ်းပွီးတွင်းမၢတ်ႈ သၢၵ်ႈ‌သ‌ေ, ‌တ‌ေ,သၶ‌ေ, ၵ,ထု,ပူင်ႉလၢတ်ႈၶိုင်ႈၵမ်း‌ပ‌ေး- ႁွႈပ်ႇၼ်သမ်ႇင်းလ‌ေ, တ,လၢၶၼ်း ၶိတၢၶၼ်း ၶၢၶၼ်းလု တုတိယသိုပ်,သၢၵ်ႈ ပၢၵ်ႈထွင်, မွင်,‌တ‌ေ,ၵူးယီၼ်, လဝ်ႈသူၼ်ၶျၼ်, ပုၢင်းႁိူင်း) ၶဝ်ယဝ်ႉ။ ။

ၶွႆးရၢင်ၶၢၶၼ်းသွင်ၶဝ်ႉ သမ်ႉမီးပႃးၵၼ်လဝ်ႈၵၢင်းသိူဝ်တမ်ႈဝၢၵ်,ဝီႉ တီႈယူ,မၼ်းလဝ်ႈၸလႈ ပီၽၢင်ႉတမ်ႈလိၵ်ႈမူ,ၶဝ်ႉၽွင်ႈဝႃႈ- ‌ၵ‌ေႃးလ‌ေ,တထွင်ႉၶိတ်ႉယ,သီ,တ လ‌ေႉမ‌ေႃႉၵူးတြႃး မႃးသဝ်း ႁူဝ်လိူင်ၶ‌ေႃးၵိင်း ၵိင်းလူမ်း ၵူမ်ႈလမ်လုၵ်ႈလွီတူမ်း တွပ်ႉတၢင်, ၶ‌ေၼ်ႉ။ - (တထွင်ႉၶိတ်ႉယ, -1200၊ သီ,တ-ၶၢဝ်းၵတ်း)

လိူၼ်သၢမ်သၢၶၼ်းမႃး သီ,ရႃႈႁူၵ်းၶမ်ႈ ပြႃးတၵ,လၢမ်, လင်,တၵ်းၶိုၼ်ႈမႃးပၢင်း ၽိတ်ႈၵိၼ် လူ, ၶပ်ႉ‌တ‌ေ,တင်ႈ သၽၢင်, ၵ်ႇတ်းလိၵ်ႈသူးတွင်းယဝ်ႉ။

ပိူဝ်ႈၵႃႈ‌လ‌ေႃးၵၶိတ်ႉထိ လင်,ၵ,သၽ‌ေ,ယ ဝိၶိလ မူ,မၢၶ်ႈ ၽွႆပီ,ထုတ်, ၵွၵ်,တၢင်,ဝၢင် ‌လ‌ေႈ ၽ‌ေ,သ,ၵူၢမ်းတီးၸလႈ။ ။

ၵုပ်ႉပ,သၵ, သ,သၶ‌ေ,လွႆမုၼ် ၶုၼ်ၶ‌ေၢင်းမွၼ်းမိူင်း လင်,တၵ်းမႃးထွင်တွင်းပၢၼ်,တြႃး ႁွႈပျႃးလ်ႇင်းသွႆသၢင်ဝၢင်း ၶ‌ေ‌တ‌ေၢင်း ပုမ်,ပူၼ်းၾႆးထွင်,ႁိူဝ်ႈ လူးႁွၼ်,၊

ယၢၼ်‌သ‌ေလိုမ်ဝိင်းၵိင်းၶမ်း မႃးထိုင်ႁိူၼ်း‌ယ‌ေး သွင်သၢမ်ဝၼ်းၵႃး သမ်ႉလိုင်လီႈမိူဝ်းဝီႈပြႃး မူရပ်,‌တ‌ေ, ယဝ်ႉ။ - (မူရပ်,‌တ‌ေ,ဝိင်းၵိင်းၶမ်း/ပွီးလိူၼ်သီ,)

လိူၼ်သီ,‌ပ‌ေးလွင်ႈႁူၵ်းၶမ်ႈ လင်,တၵ်းလီႈမႃးထုတ်,ထုၵ်ႈ ၶၵ်ႈလိၵ်ႈလဝ်ႈပွင်‌ၵ‌ေ,ႁွင်းမူး ၶဝ်ယဝ်ႉ။ ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၶၼ်းသၢမ်

(4) တ,တေၵိုတ်,ပ်ႇၼ်ၵူၼ်းႁူပ်ႉထူပ်းရႃး ၵပ်ႈပၢၼ်သ,သၶ‌ေ,ပြႃးပ်ႇၼ်လဝ်ႈၶဝ်ႉၵမ်,ငီႈ ၵိုတ်,ႁူပ်ႉထူပ်းရႃးယဝ်ႉ‌ၵ‌ေႈ တ,တေပ်ႇၼ်ၵူၼ်းမီးလွႆၶ‌ေပ်ႉယမ်ပြႃး တြႃး သင်,ၶျ, ၺြ,‌ပ‌ေႈမ‌ေႈ ‌ၵ‌ေႈၵမ်,ငီႈ၊ ၶ‌ေပ်ႉယမ်ယဝ်ႉ‌သ‌ေ တ,တေတိုဝ်းၵမ်လွမ်း‌ၵ‌ေႈၵမ်,ငီႈ၊ ၶွႆးၵႃႈႁူႉၵမ်သိၼ် ၶွၼ်းႁူင်းယူ,‌ၵ‌ေႈ တ,တေလီႈမၢၵ်ႈလီႈၽူဝ်,ၽ်ႇဝ်ၶိပ်ႉပၢၼ်, ၶ‌ေၼ်ႉ‌ၵ‌ေႈၵမ်,ငီႈ ဝႃႈၶဝ်‌သ‌ေ ၵိၵ်,တင်းသင်,သွၼ်ၵူၼ်းႁဝ်း ႁွႈမ‌ေႃႉၵိၼ် ႁူႉလူ, ယူ,လွမ်းသိၼ်ၵိၼ်လွမ်းထမ်းၶဝ်ၸလႈ သမ်ႉမီးပႃးလွင်ႈရၢင်ႈၽၢင်လဝ်ႈၵၢင်းသိူဝ်ႁဝ်း မိူၼ်ႁိုဝ်ဝီႉ- လီးသွႆၵိင်မွႆၶူၼ်းၽူး မ‌ေႃႉၵူးတြႃး ၶိင်းရႃးလ‌ေး ‘‘သုင်‌သ‌ေးဝ်ႇၼ်း ယွမ်တူဝ်ယ်ႇင်း‘‘ တၢင်းပ်ႇင်းၵူၼ်းၶမ် လမ်ပွီးမႃးၽ်ႇင်

ၽေဝ်လီၵ်ႈမႃးၶူၼ်း ပၢၼ်ႇၵူၼ်း လုင်ႈရွၵ်ႈသိပ်းပဵၼ်ပေႃႈရိုၼ်းငေ, ၼိသေ၊

ၵိၵ်ႉ,ပႃးဝွၵ်းမၵထထိင်ႈဝႃႈ- မွၵ်ႇ,ၽိုၵ်ႇ,လွၵ်ႈပဵၼ်လမ်- ၵူၼ်းလွၵ်လမ်ၵမ်,သဝ်ႈ- ၶုၼ် မိူင်းလွၵ်ထီ,တႃၵ်ႈ- လမ်,မၢၵ်ႈလူၺ်ႈၸိုၼ်းၶမ်း- မဝ်,ႁၵ်ႉၶႃႈၵူၼ်းၽေၼ်- လေ,မွ်ဝၢၼ်ၵိၼ်ယို်ႈ- ၵီပ်းၸိုၼ်းလေ,ႁွၵ်ႈရႃပ်ႈ- ၵျေးတေႃ,ထပ်ႈၶမ်တွၼ်း-လမ်,မၢၵ်ႈယွ်,လေႃးၽေး-ၵ်ီတ်းတြး သိုဝ် ထဝ်ႈ- ၽၼ်းလိုၵ်ႈၶင်လွတ်ႈလွင်ႈ- မႃမေႈလွင်းၵိၼ်လွမ်း- ၶၵ်ႉလွၵ်,ၵျ, ၵ်ီတ်းၵေႃႉ ၶၵ်ႉယုင်း- ၶုၼ်လိုမ်းထုင်းၶၢတ်,ပဵတ်ႈ-ၵဝ်ပၢင်တီႈၵ်ီတ်းငေ,- လုဝ်ႈလုဝ်ႈမေ, ၶျေႈႁမ်း- ၽူႈလီၵ်ႉတၢင်,ၵ်ီတ်းၽွင်း- မိူင်းၵူၼ်ဝီႉသွင်းသွင်းၵျ,သိင်ႈ- ၵဝ်မေႈယိင်းၵ်ီတ်းၵၢင်ႉ- ၵဝ် မေႈႁၢင်ႉထီ,ယၢင်,ၶျေႈရိုၼ်း- ၵဝ်မူၵ်ႉ,ၽိၢႉၵ်ီတ်းမွင်း-ၵၢၼ်ႉ,လင်ၵျွင်းလုၶေႃတ်ႈ- ၵျလမ်ၵျ, ၵ်ီတ်းၵေႃႉႁၢင်းသႃ,- မႃႉၵိၼ်ယႃႈၵိမ်းဝူဝ်း- ၶျေႈၽျႉသိင်,ငမ်းတၼ်- သိင်ၵျၢၼ်ၶၼ်းၽိတ်, ထၢၵ်ႈ- ၽူၼ်တူၵ်းမဝ်,တွင်းၶျ,- ယိုဝ်ႈယျႈရွၵ်ႉလိမ်ဝိင်း- သိုဝ်ႈဝိတ်ႉၶျေႈၶ်ၼ်လူင်-ပႃးထုင်း လီးၶွၼ်,လွၼ်,- ၶ်ၼ်းရွဝ်ယၢဝ်းသိပ်းသွၵ်,- မူၺ်းၵဝ်ႈၵွၵ်,မိူၼ်ၽိုဝ်ႉမ်ၼ်းမိုဝ်း- ၵူၼ်ၽိုၵ်, ၵူပ်ႉၵပ်းရွဝ်- ၶႃႈမဝ်,ၵူဝ်ၶပ်ႉထဝ်ႈ- ၽေႈၵျင်,လီးတၢၶျ,- လီႈၽိင်ၵျ,ပၢၼ်သိုၼ်း- ပႃးလၢပ်, ယွၼ်,သီၢယၢၼ်း- လွမ်းၵိင်းၶၢၼ်းမိူင်းယုင်ႈ- ၵ်ီတ်းၶဝ်ၵိူးႁၢတ်,တွင်ႈ- မ်ၵ်,ႁွင်ႈလေ, ၵၢင်မိူင်း - ၶင်ၵ်ိင်ႈၵမ်,တွၼ်ႉပွင်းငလႈပွင်း- ယီတ်ႈတမ်ထွင်းၽိုၼ်ႉပိၼ်ႈ- ပွင်းလူင် ပွင်းလၢင်ၽိုး ပေႃးမွတ်,- ၽုတ်ႉၵွ်ႈလွတ်,ၽီးၽိုး- ၽူႈယၢၵ်ႈၵမ်,တွၼ်ႉမီးငလႈမီး- ၵျမ်းပီး ၶင်,ၶင်ၵ်ိင်ႈ- ၵူၼ်းၽေၼ်လီႈမီးမၢၵ်ႈ- ၵ်ီတ်းၶိုဝ်ႉၶျၵ်ႈၵျမ်းလၶၼ်း-ၽူႈမၢၵ်ႈ လီႈတူၵ်းၽေၼ်-ၵျမ်းဝၢၼ်ၶင်, ၶမ်ႉၵွီႈ- ပၢၼ်မိူင်းသႃ,သၶျေ,-သၢမ်ၵ်ိင်ဝျ,တၵ်းမႃး- မိႉလိုဝ်,ပိၼ်ႈ ယီၼ်းပဵၼ် မိႉၵိုး- သၢဝ်တီးၵဝ်ၶေ,ထဝ်ႈ- ယၢင်းပဵၼ်ၶုၼ်ၽူႈယွ်,- လီႈတၢမွ်,ၵႃးဝူဝ်း-မိႉပူၵ်, ထၢင်ႈ ယီၼ်းပဵၼ် မိႉသၢင်း- သၢဝ်ယၢင်းၵဝ်ၽူဝ်မၢၼ်ႈ- မိူင်းပဵၼ်သိုၵ်းၵူႈၽိၢ,- ပမေႈမိၢ, ပေႃးႁွင်- ထဝ်ႈၽျႉ မဝ်, တိုဝ်းသိၼ်- လေ,ၵိမ်ၵိၼ်ပိုင်,ၶင်ႈ- ၶုၼ်လေႃးၽလေမ်,မၢၵ်ႈ-ၶ်ႉမေ,ၶျၵ်ႈ တျ,မိူင်း- ၶႃႈၵူၼ်းလုတီၢလွမ်,- တမ်းၶွၼ်,လူမ်,ၵိူင်းလိုၼ်း- ၵူမိူင်းၶွမ်းမဝ်,ၶိုၼ်ႈ -မိူင်းလူင်ပဵၼ် မိူင်းၵွၼ်,- ထဝ်ႈလမ်,မၢၵ်ႈတၢင်းၵိၼ်- လေ,ၵိမ်လိၼ်မိူင်းပိုၼ်ႈ- ပွင်သိုၵ်း ၶျၼ်ႈထုၵ်းထဝ်,- ၶႃႈၵူၼ်းၵဝ်,ပေႃးမၢင်- လုမ်ႈၽျႉယၢပ်,သျႃးပႃး- ၵ်ီတ်းၶျေႈၵွီးလီႈၶီး- ၶီၢၶ်ဝ် မိုဝ်ႈယင်းသွမ်,- သုင်းလွမ်,ၶဝ်ႈလီၢလင်- ၵ်ၵ်ႉၵိယၶမ်းတွင်း- ၵူၼ်းၵျွင်းမဝ်,မီးလွတ်ႈ- မိူင်း ပဵင်းမဝ်,လီႈယူ,- ပိုဝ်ႈရၢၼ်,သူ,မီးၶမ်- လွီလွ်ယွ်,ပီသဝ်း- ရွၺ်ႈလွ်ယၢဝ်းၵျ,သွၼ်ႈ- လူင်ဝီၢ ပ,သိုမ်လိုၵ်ႉ- ရွၺ်ႈလွ်လိုၵ်ႉပီသူင်း- ၶမ်ႉၶုၼ်,တီၼ်ၶွ်ႈရူး-ပဵၼ်ၵမူးမႃဝႃႈ-ၽေၼ်ၸိုၼ်း လူမ်ၵ်ၢၵျ,- ၶဝ်ႈမဝ်,ၵူးၶၼ်ပေႃး- ႁႃၵေႃႉသိုဝ်ႉၵမ်,မီး-လၢပ်,တၢဝ်ၵ်ီးၵၢင်ႈငၢင်ႈ-ႁႃၵူၼ်းၵိၼ် မဝ်,လီႈ- ၽိုးမိႈလုတ်,ရိုၼ်းၶၼ်း- ယေႈထဝ်ႈယေႈၵၼ်လီး- ၶၢၼ်းတီၢယေႈတုၵ်ႉယၢၵ်ႈ- တၢင်းလူင်မဝ်,ပီလီႈ-ၵဝ်ရွမ်ႈမိႉၵ်ီတ်းရိုၼ်း-ၵၢၼ်ႈတွင်ယူၵ်,ၵ်ီတ်းတူင်-ႁွင်းၵိုးတူၵ်းၵၢင်ဝၢၼ်ႈ-

ၵၢင်ၶိုၼ်းၾီပုင်ႈသၢဝ်ႈ– လၢဝ်ယွတ်ႇတိုင်ႈပဵၼ်ၵူၼ်း– ၾူႈယိင်းၼၢင်ႈသိၼ်ႈလိၢႆး– ၵူၼ်းလိၢႆး ၼၢင်ႈသိူဝ်ႈႁွမ်ႈ– မေႃးယႃႈလူင်မိဝ်ႉဝ်ၵ်ႇတ်ႈ– တၢၵ်ႇလ်ၵ်ႇတ်ႇၵွမ်ႇသိၢၾိူး– ႁွင်ႈယႃႈယွႆႇမၢၼ်းပူမ် မႄးၵူမ်သီႇသူပ်းႁွႆႈ– တိုဝ်းၵုပ်းသူမ်ႉလပ်ႉၶႄႈ– ထူင်ယႃႈၸွႆးၼဵပ်းၵ်ဝ်– ၶၢင်ႉၵ်ၢင်ႈၶတ်ႉၵ်တ်း တွင်း– ၵဝ်ၶူဝ်းႁႅင်းပဵၼ်ၼီႈ– သၢင်းထူးၵျေးတွင်းလေႃႇ– လေႇၼၢတေႃႇလိၢမိူင်း– ၶၢပ်ႇတဝ်ႈ ၸွတ်ႈၵႃးၵိ– ၵူၼ်းလိၢလီႈထူပ်းမျေႃႇ– ၵဝ်ငိၼ်းပူႇလေႃႇဝိႉ– လိၢႉလိႉလၵ်ႉၵဝ်ၶိုၼ်း–သီႇၶႃႈ တီႈ ၵ်တ်းၼီ– လၵ်ႉၵဝ်ၶၢႆလွတ်ႇလေႈ– တၵ်းပဵၼ်ၼီမဝ်ႇၶၢင်ႉ– ၵၢပ်ႈၾူႈယိင်းၵ်တ်း ၵၢင်ႉပွင်မိူင်း– လူတၵႃႇတင်းလိၢ– တွင်းလိၢႆးမိၢတွၵ်ႇလုမ်ႈ– ပၢင်တိၢႆးတိုၼ်မၢၵ်ႇပၢဝ်ႉ– ထိုၼ်ႇလူင်လဝ်ႉပေႃးမွင်– သတ်ႉတဝႃႇတိုၼ်ႇမွင်း– ပိင်ႇရႃႇထွၵ်ႈႁႅင်းၶမ်း– ၵူးၾိုၼ်ထမ်း မူႇမၢၼ်ႈ– ၵူဝ်တူၵ်းၵ်ၢတၢင်ႇၶေႈ– ၵ်ပ်းတၢင်ႇလေႈပဵၼ်တီး– လေႃးၵၼီတ်ႉထိပၢတ်ႈတြႃး– ၵၢပ်ႈသုင်းပႃးမွၵ်ႈလၢတ်ႈ– မုၼ်ၶမ်းဝူင်ႉၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ– လဝ်ႈသုရႃၼ်ႇလ်ၵ်ႈၶၼ်– လင်ႇ ၶေႃးၶိႈပၼ်လ်ၵ်ႈ– ဝိႉသမ်ၵ်းပျႃႇတိၵ်ႈ– ၶုၼ်ၶေႃၶမ်းၵူၺ်းတႃႇယၵႃႇ– သင်ဝႃႈမိူဝ်းၶႄႈ သၢမ်ၵ်ၢင်ယိုဝ်ႈၶဝ်ႈ– ၵဝ်လဝ်ႈဝိႉတၢင်းသႃႇသၶႄႇမီးၼီ– ဝႃႈၼီသေသုတ်း ၶၢၼ်းၵူႇယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသီႇ

(5) သင်ႇသွၼ်ၵူၼ်းၶဝ်း ႁၢင်ႈၵွၼ်ၵၼ်ၵ်တ်းၵၢၼ်လီ ၶပ်ႉယပ်ပြႅးတြႃး သင်ႇၶႃႇသြႃႇ ပေႃးငမ်းငလႈ ပေႃးၵွၼ်ၵၼ်ၶပ်ႉယမ် ၵုင်ႇမုၼ်ငဝ်းၶႃႈလဝ်ႈၼီ ပဵၼ်ပီၼွင်ႉ လဝ်ႈၵၢင်းသိူဝ် သ်ၢင်ႈသ်ၢင်ႈ ဝႃႈၼီ–

လၵ်းႁၢင်ႈၶုၼ်ၵၢၼ် လၢၼ်လိၼ်တိုၼ်းဝၼ်း ၵ်ပ်းတွင်းသွႆႇသၢင်းလွႆ လေႇမၢတ်ႈလူၺ်ႈ တႃႉ– လိၢႆးသွႆလရေး ယွမ်သေးလဝ်းလ်ၵ်ႈ ၵူႈၶၢင်းသ်ၢင်ပေႃးၵူႇ ၼီႉ။–

ငိၼ်းပဵၼ်မ်တ်ႉတႃႇသင်ႇၵၶ လုမ်ႈၾေႉသူၺ်ႇရႃႇ ငိုၼ်ႈတင်းမူႇ ၵူဝ်လီႈထူပ်းၽေး ယဝ်ႉ၊ –ငိၼ်းပဵၼ်မ်တ်ႉတႃႇ သင်ႇၵၶငိုၼ်ႈလၢပ်ႈ တၼ်းၵိုၼ်ႇၵိၵၼ်ယဝ်ႉ၊ လိၢႆးသွႆ သိၢလွႆ ယင်းၵၼ်လူမ်းပ်ၵ်း ဝၼ်းလ်ၵ်ႈၶၵ်ႉမိူၼ်ၵၼ် ၽ်ၵ်ႇတူဝ်ႈတေႉယဝ်ႉ၊ လ်မ်တီႈၽၢၼ်မီး ပီးယွမ်တ်မ်ႇၵူပ်းသုင်လိၢမူႇ ၶဝ်ၵူၺ်ႉ။ –ၶၢင်ႈလီၶၢင်ႈလႃႉ ၶၵ်ႉၼင်ႇပီႈၵိၵ်ႇၼွင်ႉၶူမ်ႈငမ်ႈ သိၢၵူႇမျူဝ်းတိုၼ်း ၵၼ်ယဝ်ႉ။

ပေႃးယင်းၶဝ်ႈပဵၼ် သူႇတေႃႇသူႇႁွင်းမျႃတ်ႈ ရတၶေႃႇတေႃႇလဝ်ႈ သုင်းသွင်ႇဝၼ်းၼွႆ ၼၼ်ႉ၊ –ၵ်ၼ်ႇလၵ်းၶဝ်ႈပဵၼ် ၵၢဝ်လူင်ၾူဝ်းၾႃး လၢၼ်လိၼ်တိုၼ်းဝၼ်း ပူႇလိၢႆး သွႆမၢတ်ႈၵ်ၢင်ႈ မိူၼ်ပီႈလူဝ်းၼွင်ႉပွႆႉၵွၵ်ႇ တင်းသ်ၢင်ႈတေႉယဝ်ႉ။

ပေႃးၵၼ်သိၢလွႆၼူၼ်းၽွင် သွင်ႁူၼူၼ်းထွႃး မိုတ်ႈတြႃးလႃႇမူႇ ၼၼ်ႉ။ –ၶၢင်ႈၶႃး

မၢတ်ႈတၢၼ်ႇ ၶဝ်ႈပိၼ်ႇပူႇပႃးၶႄႉ ၵိၵ်ႇပီႈၵၢႆႈ ၼၢႆးၵွၵ်ႇ ၶိင်းယႃႈၶႄႉလွင် ပီႈၼူၺ်ႉ ပေႃးၶၢင်းၵူႇၶၢင်းၵိင်း တင်းမေႈၵဝ်ႇယိၼ်း ၼီႉသေယဝ်ႉ။

သမ်ႉမီးပႃးလီႈဝိႉဝၢင်းသိင် မိူဝ်ႈၶျေႃးလိၵ်ႈ ဝူႈ- ၵွႆးၵၼ်ႇတိင်ႇလွတ်ႈ ၶမေႃးတတ်ႉ သ ၾၵဝတေႃး ၵၡၵတေႃး သမ်ႇမႃႇသမ်ႇပုတ်ႉထတ်ႉသ၊ ၾိပ်ႉမိဝ်းယုၵ်ႉတၢင်ႇဂဝ်ႈ သၢမ်ထႃႇ ငေးသိူၼ်ႉဝ်းၵွမ်း လူၺ်ႈတႃႉ။ ။

ၸင်ႇၵိူႈလိတ်ႈၸေႉထႃႇမျၢတ်ႈ တၢင်ႇပၢတ်ႈပၢၼ်ႉလူင်ႇၵိူဝ်ႈ ၾိူၼ်မွၵ်ႇၵဝ်းပၢၼ်း၊ ၶုပ်ႉ ၶဝ်ႇသွၼ်ၶွၼ်လိူၼ်းၶိင်း တမ်ႇၵွမ်းၵၢၼ်းမူပ်ႇဝီႈ လူၺ်ႈတႃႉ။

ၾတ်းၶျေႃးတြႃးငဝ်းသိင် ယိၵ်ႉလီငၢမ်းသေဝွၼ်ႇ။ ယႃႇပိပိၼ်ႉပိတ်ႈၶေႃႈ ၵွမ်းပိူၼ်ႈ တိမ်ႈဝိႉ ၵွႆႈလုတ်ႈယိုတ်းယွၼ်ႇ ႁၢၼ်တူဝ်း တႃႉ။

ၵတိင်းၵၶၢၵ်ႈ ၵွႆႈတုမ်ႉၵွႆႈၾၢင်ႈ တိုင်ႈသိင်ယွႆႇဝ်ၼ်းသိုင်း ယဝ်ႉ။

ပေႃးၶင်ႇၵုမ်ပုမ်တုမ်လိူၼ်း ၵမ်ဝိၼ် ထင်ႇလူးတိုင်း ၵုမ်ႈတွတ်ႈ ၶၶင်ႉႁူၺ်း။ တီႈမဝ်ၵေႃႈ ၵွႆႈလွမ်းသွင်ဂိဝ်သၢမ်ဂိဝ် ပိဝ်သိၼ်ယူင်းယူင်း ပိၼ်ပိုင်ၶၻၼ်ႈၵုၺ်ၾူင်းပမႃႇ ယဝ်ႉ။-

သိင်လိၵ်ႉသိင်ယွႆႇ ၵွႆႈမိၼ်ႈတီႈၵိၵ်ႉၶရိုႇ ၶွႆးၵျမ်း ၼီႉႁူၺ်ႉ။

တီႈယိုတ်ႈၵေႃႈ ၵွႆႈမၶၼ်းယိုတ်ႈ တိုတ်ႉသိင်ၵွၵ်ႇယၢဝ်းယၢဝ်း တႃႉ။

တီႈလီသိင်ပွတ်းၵေႃႈ ၵိတ်းလွတ်းလွမ်းမၶၼ်း ၵွမ်းၾိင်သိၵျမ်း သိင်ၵုမ်ၵိၵ်ႇသိင် လဝ်း ထွမ်ႇမူၼ်ႈ လူၺ်ႈတႃႉ။

ဝီးၾိဝ်ၵေႃႈ လွပ်းလိပ်းပိုင်ႈၶေႃးႁူ ပူၼ်ႉၵူႇ ယဝ်ႉ။

မဝ်ႇမီးၵရှ လၵှူဂူၵ်ႈ ၶေႃႈပၢတ်ႈၸဝ်ႈ ၵိၵ်ႉၶရိုႇ ၶွႆးၵျမ်း ၵိူးၶႃး။

ထိူင်းၶႄႇၾိဝ်ၵေႃႈ မဝ်ႇထုၵ်ႇမိၼ်ႈထမ်းတေႃႇၵျႃး ယဝ်ႉ။

ယႃႇၵွႆႈဝီးၾိဝ်ထိူင်းၾိဝ် ပၢၼ်ၵၢင်သၸေႃး တူၺ်းတေႃးၵျီႇတြႃးတေႃႇၸဝ်ႈ၊

တင်းၵျႈငေးပႃးၾျေၵၼ် ယၼ်တမ်ပၵ်းတိင်း ထၢၼ်ႇၵလိင်းထမ်ႇမႃႇ ယဝ်ႉ။

ၵရှ လၵှ တီႇၶ ရသ ၾိၼ်ႇၸၶ ၵွႆႈမိၼ်ႈလွင်ႈ သၼ်ႇထိဝိၵျူဝ်ႇ လိၵ်ႈသတ်ႉတႃႇ ၾိူၼ်ထမ်းယဝ်ႉ။

တင်းၵျႈ ဝၼ်ႇထၸ တႃႇလုၸ မုတ်ႉထၸ တၼ်ႇတၸ ထၢၼ်ႇၵျႈယိုင်ႈ တိမ်ရိူႇငေးပႃးၼီႉ။

ႁူဝ်ႈၵၢၼ်လွမ်းၾႅင် သိၢ်သႅင်ၵျမ်းၿေး ပုင်ႇတြႃးတေႃႇထဝ်ႈ လီယဝ်ႉ။

ပၽမဝ ႁူပ်းတူဝ် ၶပ်ႉၶၢင်းထၼ် ၵျႇထျႇ ယဝ်ႉ။

ႁူဝ်ႈၵၢၼ်ၵျႃးသူပ်း ႁူပ်းၾင်ႇ ၶူတ်းလိၼ်ႉ ထွၵ်ႈႁူၵ်ႇ တိုင်ႈ ထင်ႇမ်ၼ်ႈလွင်ႈ ထုၵ်ႇသတ်ႉတျႇ ၵျမ်းၵျီး ယဝ်ႉ။

ပေႃးတၵ်းၵမ်ႇမ်ၼ်ႈၵမ်ႇပီႇငလႈ ၶျေးၵူႇၵ်တ်းၶၼ်ၼ် ၵမ်ႇမီးထပ်းလွမ်းႁွမ်းၾႅင် သိၢ်သႅင်တြႃး သိင်ႇမူဝ်းတၼ် ငလႈ ၵၵျူဝ်းၵမ်ႇပေႃးၵူၢင်ႈ ၵွီးၶျေႈ။

တီးၵ်ပ်းမၼ်းမီးလိူင်ႉၼီသေငလႈ ၶွတ်ႇယွတ်ႈမူႇတြႃး လိၵ်ႇၿေႁူႉသူဝ်ႇသေ ယဝ်ႉ တူဝ်ႈၵူႇတီႈၶျႈၵေႃႈ။

ယွၼ်းသူးထိုင် –

ႁူဝ်ႈထဝ်ႈၶူးလူင်ၶဝ်းငလႈ သင်ႇၶျႇထဝ်ႈၶဝ်း ထဝ်ႈထရေးၶဝ်း ၵိၵ်ႇတင်းပရိတ်ႈ သၢတ်ႈၶဝ်းၶဝ်တင်းသႅင်ႈ ႁူဝ်ႈမီးတူရ်ႈတူဝ်လႅံသွင်ပိူင် ၵတ်းယၢၼ်သိူဝ်းသျႇ ႁူဝ်ႈမီးမင်ႇၵလျႇ ၶိုၼ်ႈ ယႅံႇမွႆႇသုင် ၵျႇယုယၢဝ်းယိုၼ်း ႁူဝ်ႈမီးလိုဝ်ႈသႅင်ၶၢင်ႈလီၵိုၵ်းပိုၼ်းၵၼ် ၵူႈထဝ်ႈၵူႈတူၼ်ႈ ၵူႈပႃးၵူႈ ၵျေႉၵူႈၵူၼ်း သေၵမ်းၶျႈၵေႃႈ။

မွႆႇသုင်ၶျႈ –

ထရေးထၢင်ႈၶမ်းၵေႃး

ဝိင်းၵျလိ။

ထတ်းသၢင်ႈလင်ႇၵျႇ
ၶွင်းမူႇလိၵ်ႈ သတ်ႉတၽေႇရီႉယ ၵေႃးဝျႇတဝတ်ႉထု

ထၢႆးသၢင်ႇလႅင်း ၊ ၶွင်ပ်ၵ်ႇ၊ မိူင်းမၢဝ်း

မူႇလိၵ်ႈႁူဝ်ၶဝ်ႉ ပဵၼ်ၶမ်ႉငၢမ်း ထဝ်ႈထရေး သၢင်ႇပိင်ႇရပ်ႇ ၵဵင်းဝီ။ လီႈၵၼ်မီးဝီႉ သီႇ ၶမ်ႉငၢမ်း သၢမ်ဢိဝ်၊ တူၼ်းသီင်ထၢပ်ႈသွင်တူၼ်း သီင်သုတ်းသီႇသီင်၊ တီႈၶေႃႈသုတ်းၶမ်ႉငၢမ်း ၶိုင်ႈ ဢိဝ်တင်ႈမၼ်း မီးသွင်မဵဝ်း၊ မိူၼ်ၶဝ်ႇဝႃႈ– မိူဝ်ႈၶဝ်ႉၵျႇယ တၵ်ႉႁူဝ်ႇယေႇ ၶၼ်ႇထုႇငေႈလီႇ ထၢတ်ႈသီႇလေးသေႇတၶု ရပ်ႈထု ၶဢိတ်ႉသေႇသိတ်ႉတၢၼ်ႇ သေႃးၽႄႇၶရေၢၼ်ႇ သၢဝ်းပႆႇႁူၵ်း ယိုင်ႈ တၵ်းမႃးႁၢင်ႈၶိုင်ႈသေႇၶျႇ ထင်ႇၵွိႈဝၼ်ႇတႃႇၵူးၶျႉ ပုတ်ႉထၵထိင်ႇတေႇယမ်ႇ ၵရၢမ်ႇ တီႇတိ မူႇၶိပုင်ႇၵျႇဝူမ်ႇ ႁူမ်ႇလိုင်ႈသၢမ်တၢၼ်ႇ ၽုင်းတၶူဝ်းသီင်ၶဝ်ႉ၊– ၶမ်ႉငၢမ်းၶဝ်ႉ ဢိဝ်တင်ႈ မၼ်း ပဵၼ်သီင်ၼိင်သီင်ယၢဝ်း။

မီးဝီႉၵၼ်ၶိုင်ႈသမ်ႉ– ပိူဝ်ႈၶဝ်လင်ႇဝႃႈ ထွမ်ႇတုင်းမၢတ်ႈတ ၵူၼ်းသၢင်ႈမႄႇလိၼ် ထၢတ်ႈၵျ… လိၵ်ႈလၢတ်ႈ ၵုပမေႇၶ ပုင်ႇတၵ်ႈသၽင်ႇဂ ယွတ်ႈထဝ်ႈပုတ်ႉထၢႇ–ပွႆးပြႃးယဝ်ႉ၊ ၵၼ်ၶဝ်ႉသမ်ႉ ဢိဝ်တင်ႈမၼ်း ပဵၼ်သီင်ၼိင် သီင်မဝ်၊ လီႈၵၼ်သီင်ၼိင်ၶဝ်ႇၵၼ်၊ ၵူၺ်းၵျႈ ၵၼ် ၶိုင်ႈၼိင်ယၢဝ်း၊ ၵၼ်ၶိုင်ႈသမ်ႉ ၼိင်မဝ် မီးဝီႉၶဝ်ႇၶဝ်။

ဂမ်းၶဝ်ႉ ၶေႃႈလၢၼ်ႈႁူပ်း ဢိဝ်လူပ်း ဢိဝ်သုတ်း ၶမ်ႉငၢမ်းသၢမ်ထမ်ႉ– ပိုင်ၶဝ် သီႇငၢမ်းၶုၼ် ၽူဝ် သီင်ၶူဝ်ၶေးၶေး ၸၶပေၼ်ၶၢင်းမေး လီႈတုင်းၽိင်–မၢတ်ႈယုမ်ႇတ။– တီႈၶေႃႈလၢၼ်ႈႁူပ်း ''သီင်ၶူဝ်ၶေးၶေး ၸၶပေၼ်ၶၢင်းမေး လီႈတုင်းၽိင်'' မီးလိူင်ႉၶဝ်ဝီႉ။

သိုပ်ႇတူၺ်းထိင်ႈၵၼ်ၶိုင်ႈ– မီးဝီႉၶျၢမ်း ထူမ်းထမ်သုတ်းတွၼ်း လူၺ်ႈၵၼ်သီႇ ငၢမ်းသီင်မွၼ်း ထဝ်ႈလွင်းပြႃး–သမ်ႇၽႄႇယဝ်ႉ။– တီႈၶေႃႈလၢၼ်ႈႁူပ်း ''ထူမ်းၶမ်သုတ်းတွၼ်း လူၺ်ႈၵၼ်သီႇငၢမ်း သီင်မွၼ်းထဝ်ႈလွင်းပြႃး'' မီးလိူင်ႉၶဝ်ႇၶဝ်ၸလႈ ထင်ႇဝႃႈမီးသွင်မျိူဝ်း။ တေမႃးၶျေႃးၸၶငေႃ ပွတ်းၵွၼ်ႇတွၼ်ႈၶိုင်ႈ–

ပေႃးဝႃႈၵူၼ်းၽၢၼ် ၶၢၼ်ငၢမ်းၸၶပေၼ် ၶျၢမ်းထဝ်ႈ ၽၼ်းသီင်ထိၵ်းၶၢင်ယဝ်ႉ။–

မိူဝ်ႈၶၼ်ႉ မၵျႇၵျႇထျႇ ထင်ႇတၵ်းလၢတ်ႈတေႃႇ တုၵ်ႉဂတျႇ ယွတ်ႈထဝ်ႈၽၼ်းထၢင်ႇ– ၶမ်းမြတ်ႈၶုၼ်လွင်း– ၵၼ်ထဝ်ႈသူးႁွင်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ။

ၵိတ်းၵိုဝ် ႁၢင်ႈမႂ်းလိုင်ပွီး ပူင်ႇၵၢၼ်ႇသၢၼ်ႇပူၼ်ႇ ၵႂၢမ်းလဝ်ႈပူင်ႇၵၢမ်ႇၵႃႈ လွမ်တၢင်ႇ–မၢင်း တြူးၶဝ်ႇ၊–

ၵဝ်ဝႃးယႃႇႁူဝ်ႈမႂ်းၿႄ ၿႄပၼ်ၽႂ်ငိၼ်း လိၼ်းၵႂၢမ်း ထီးၶမ်းၽုၺ်ႇလၵႃး–လႃတ်ႈပိူၼ်ႈ–မွၵ်ႇငိူၼ်ႈဝႃးၶဝ်၊ ၊

ယၢမ်းလိဝ်မႂ်းယၢင်း ၽွင်းလိူဝ်ၵမိင်း ၶိင်းၶုၼ်မုၼ်ၵိူင်း ထိၵ်းမိူင်းလွမ်သႅင် ၽုင်းၶႅင်ႁူဝ်း″ တၶူဝ်းလၢၵ်ႈမုၼ်မျူး–ရူႇလႃႇၶဝ်ႇ။–

မိူဝ်ႈၶဝ်ႇၵဝ်တၵ်း ၵဝ်လၢပ်ႇတၢပ်ႇၶၢၵ်ႈ ၶေႃးမႂ်းတုၵ်ႇၶၵုင်ႇမႃႇရ ႁူဝ်ႈၶွီႈတႆၵူႃႇ– သုမ်း လၢတ်ႈပၢၼ်ၵူၼ်း– သုတ်းႁူၼ်းမႂ်းယဝ်ႉ။ ။

မိူဝ်ႈၶၼ်ႇလွင်းတေႃႇ လင်ႇတၵ်းၶုပ်ႇလဝ်ႈ ယွတ်ႈၶိႇၽ ၵုၵ်ႇလူဝ်းယ ပိူင်ႇလိုင်ႈပြေႇ ယူႇ– ၵူၼ်းၵိုၼ်းယဝ်ႉ၊–

ၵမ်းၶဝ်ႇ ၽၼ်းၵေႃႈ ပီၼ်ၵၼ်ၽၼ်းတီႈၶႃႈတ ဝႃႈၵႃႈ ထီးၵၼ်းလွမ်ၶုၼ်မုၼ်ၵႃး မၢင်း တြူးလၢမ်ႇၵိၼ်ယိုၼ်း– ပြၢတ်ႈသၢတ်ႈ– တူၼ်လဝ်ႈပႃးမြၢတ်ႈၵျ၊ ၊

ၵမ်းၶၼ်ႇ ၶိင်းမၼ်းၵူၼ်းၽၢၼ် လွႆဝၢၼ်လေႃးလေႃး လင်ႇတၵ်းလိူၼ်းၶေႃး လူးတၢင်း လဝ်ႈၽုင်းၵိုၼ်း–ရူႇလႃႇယဝ်ႉ။–

ပိၵ်ႇဝႃႈၵိၼ်ႇလဝ်ႈ တိပ်းၶၢတ်ႇပၢတ်ႇပိတ်ႈ ၶေႃးၶႃႈၵျၼ်ႇတေႃႇ မၶေႃႇလီႇဝိတ သႅင်ႈ လူဝ်ႈတႆၵူႃႇ– သုတ်းသႅင်ႈပျွင်းလေး– ၶွင်ၵမ်ႇမီးတီႈတၵ်းၿၶႄးၶႃႈယဝ်ႉ။ ။

လၢပ်ႇလဝ်ႈၸဝ်းၵေႃႈ ၶႃႈၶိူင်ႈၵမ်ႇဝႃႈ ၵဝ်ၶႃႈတၵ်းပွီးၵူမ်ႈၶေႃႈတုင်းၶၢမ်ႇ လိဝ်းမၢၵ်ႈၶိူဝ်ႈ တိၼ်ႇၶၢၵ်ႈၽၼ်းၽေႃႇ– တိပ်းၶေႃးယဝ်ႉ၊–

ၵိၼ်ႇပိၼ်လၢပ်ႇၶဝ် လူၼ်ၵျႃးပၢၵ်ႇမႃးၽၼ်း ၵယေႃး မၶေႃး ၽၢတ်ႇဝီးလေႃး–ၶူႇငၢၵ်ႈ– သႅင်ႈသၢၵ်ႈၶဝ်ႇၶေႃႈ၊ ၊

ဝႃႈၵႃႈလွမ်မၢင်းတြူးၵျ… ယၢင်းမီးမယႃးလိတ်းၵူၼ်း သုတ်းႁူၼ်းလွႆၶေႃႇ ၵျၼ်တေႃႇတၵ်းပွီး ၿၶပျူး လၵ်ႇၵႃႈၶူၼ်ႇႁူၺ်ၵျေႃး– လဝ်ႈတၢင်ႇယဝ်ႉ။–

ႁၢင်ႈၶႃႈ တုၵ်ႇၶၵုင်ႇမႃႇရ တၵ်းပွီးမွၵ်ႇလၢတ်ႈ မၢင်းမြၢတ်ႈလဝ်ႈၶိႇၽ ၵုၵ်ႇလူဝ်းယ ပိူင်ႇ လိုင်ႈလိူမ်ၶျၢင်ႇ– ပေႃးလီႈတုင်းၵျူး– သွၢင်းၶဝ်ႈႁူၶေႃး လူၺ်ႈတႃႈ။ ။

ၶမ်ႇၵူၢမ်းမၼ်းလဝ်ႈ လရေးသၢင်ႇပိင်ႇရႃႇ ၵိင်းၸီ တိမ်းၵွၵ်ႇမီးဝိ ပီၼ်ၵၼ်လူငီႈ ထွမ်ႇပျူႇ ၵမ်ႇပွတ်းၵမ်ႇယၢဝ်း မီးတၢင်းၶေႃးၵူၢမ်း ၶိုၵ်ႇၶမ်ႇ လၢမ်ႇလွင်ႈ ၶိုင်ပွင်သၢင်ႇသွၼ်သုင်း မ တၢင်းယွႆႇတၢင်းၶမ်ႇ ပီၼ်ၵၼ်လီထွမ်ႇလီငိၼ်း တေႃႇ″တီၶႃႈၵေႃႈ။

ထတ်းသၢင်ႈလင်ႇၵူႈ၊
ၶွင်ႈမူႇလိၵ်ႈၵမ်ႇမဝိၼ်ၼိတ်ႉသၢႆ ၶေႃးသၵဝုတ်ႉထု

လီးသၢင်ႇယီႈၵဵင်း၊ ဝၢၼ်ႈၵဵင်းၶၢၼ်း၊ မိူင်းမၢဝ်း

မူႇလိၵ်ႈၼႆႉ ပဵၼ်ၶမ်ႉဢႃမ်း လဝ်ႈၶူးမေႃလူင် ၶိင်းၸိုၼ်းယွတ်ႈ၊ မိူင်းယု၊ တႅမ်ႈဝႆႉမိူဝ်ႈပီ သႃႇသၼႃႇ (2525)တႅမ်၊ ပီတႆး(2076)ၼီႈၼၼ်ႉသေ မီးဝႆႉ လွၼ်ႉမွၼ်းထမ်း ဢလႈ လွၼ်ႉမွၼ်းဢႃမ်း ၶိုၵ်ႉၶမ်ႉၵူၺ်းၵမ်ႇၵႂႃး ပႃးလိမ်ႇလွၵ်းလႅၼ်း လၢပ်ႈလိပ်ႈလင်ႇၵူႈလူင်ၵေႃႈ ၶမ်ႉၶႄႇဢလႈ လင်ႇလၢႆးလုၵ်ႈထွၼ် တႅမ်ႈတၢင်ႇၽိုၼ် မႃးၶူၼ်ႉၶူႉဢၼ်ၵေႃႇ၊ ၶွင်ႈပၢင်ၵုမ်ႁွမ်ၽူႈၵဵၼ်ႇလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်းၸႃႈ တီႈဝဵင်းၶမ်းပၢင်လူင်ၼႆႉယူႇယဝ်ႉ။

ၵမ်းၼႆႉ ၶႃႈႁဝ်းတေမႃးၵဝ်လင်ႇၵူႈ ၵၼ်မီးၶွင်ႈမူႇလိၵ်ႈၼႆႉသေ ၶိူဝ်ႈဢၼ် ပၵ်းပိူင်လင်ႇၵူႈ ဢလႈ လွင်ႈလင်ႇၵူႈၵမ်ႈၽွင်ႈၼႆႉၵေႃႈ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၼိူင်ႈ။ ။ပၼ်ၶမ်ႉဢႃမ်းဢတႃႇႁူဝ်ၽိုၼ်။

ၵိတိပိသေႃး ၽေဝႃႇ၊ ဝိၼ်ႉလၢႇလရၶ သမ်ႇပၼ်ႇၶေႃး တူရ်းတေႃးသၢင်းလၢင်း ၵၵျၢင်းမူတ်းၵိူင် ဝိတ်ႉလၢႇပိတ်ႇပိူင်မဝ်ႇၵႃး လရၶေႃႇသိပ်းပိူင်ပႃႈႁၢႈႁူဝ် ၽေႃတူဝ်လပ်းလွမ်း ၽိူဝ်မ်း သၢင်ၵွမ်း ၵူၼ်းၶွမ်းပိုင်ႈၵိူဝ်းလီ – မီးရႃၶၼ်ႇတေႃႇၵုမ်ႇ။ –

ၶွင်ႈၵႃႈဝိတ်ႉလၢႇပိတ်ႇတၢၼ်ႇ တေႃးၵွီးၵႃႇသဝၵ်ႉၶယရႃၼ်ႇလုၵ်ႈၼိူင်ႈ ပေႃႉလိူင်ႈထွင်း တၼ်ႇ ႁူဝ်ၵၼ်ႇၵိလေႇသႃႇ ၵႃႇသဝပပျၵ်ႈပိုတ်ႇပၢၵ်ႈငၢၵ်ႈၽုရ်၊ ၼၼ်ၽိုတ်ႇသေႃးသွတ်၊ ႁတ်ႉ ထွတ်ႇပၢၵ်ႈ ၵရႁတ်ႉထမၢၵ်ႈလိဝ်းၵုမ်ႇ – ယုမ်းၶၢတ်ႈတၼ်တၢင်း – ၵူးသိူၵ်ႈႁူင်ႁၢင်းတေႉယဝ်ႉ။ ။

ၵႃႇသဝၵ်ႉၶယရႃၼ်ႇၼႆႉ ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၵူဝ်ႇတေႃႇ ၽုတ်းပေႃႇႁိူၼ်ႈ″ လိူၼ်ႈတၵလိူၼ်ႈ လၢင်ႇတၵလၢင်ႇ တၢင်ႇၵေႃႉတၢင်ႇလဝ်ႈ ဢတႇငဝ်ႈပွႆႉၵျမ်ႇသွၵ်ႈ ၵမ်ႇၽွၵ်ႈဝႃႈၵမ်ႇၽွၵ်ႈ တၼ် သုမ်ႇ – ပိင်းတရိင်းၶေႃယဝ်ႉ ။ –

မူႇလၽူႇတငဝ်ႈငေႃႇ ၵိလေႇသႃႇမူရ်ႉဝႆး ၵတ်ႉၵႃးယၼ်းမီးလွမ်လႅၼ်းယွၵ်ႉၵျႃး ပြႃးမုၼ်သွႆႈ ၶတ်းလွႆႈၵျူဝ်းလႃး ႁူႉမႃးႁၼ်မႃးၵွၼ်တၢင်း ပိူင်ၵမ်ၼီးၵျၢင်း လွတ်ႈၶွႇလွႇလၢၼ်းၽေႃ – ထိုၼ်ႇ ထဝ်ႈ – ဝိၵ်ႉလၢႇလရၶသေမ်ႇပၼ်ႇၼမ်ႇ ၶမ်းလဝ်ႈပၼ်လဝ်ႈႁဝ်းယဝ်ႉ၊ ၊

တွၼ်ႈၵၼ်သွင်။ ။ၼင်ႇၵိူဝ်တၵ်းတေလွတ်ႈသၢၵ်ႈၵျမ်းသႃႇ ႁၢၵူႇတၢင်ႇမိဝ်ႉတၢင်ႇဢၶႄႇ

ၶၢင်ၼၶ, ယူၶၼ်းလိုဝ်ႉ ၵိုဝ်ႉ"ၵျိုၼ်ႉ" တိုၼ်ႉၵွၵ်ႉ ၶၣ်ႈၶွၵ်ႉမၢၼ်ႉလျ, ၶျေႉၵရလေးပူၼ်ႈဂိၼ်ပိုင်ႉ–မိူဝ်းသဝ်း၊–

ၾင့်မဝ်ႉတ်ႈမွင်းတွင်းယိင်း ၶူဝ်းလိင်းၾိုၼ်လီ ၶဵယၢၼ်ၵျိုၼ်းယေး ၵူဝ်ၿေးပိုင်လိဝ် ၵမ်ႉလိူၵ်ႈၶွႆၼိဝ်ၶိုၼ်းပွိုး တွိုးၼိၼ်လေးၶျေး တမ်တိုဝ်လတ်းတေႃးထဝ်ႉၶဝ်း"–သွင်ႉပႃးၵိုၵ်ႈ" ဝိႉယဝ်ႉ၊ ၊

ၵျိုဝ်တၵ်းတၼ်းၶႁူဝ်းလူဝ်းၵၼ် ၵိတ်းၶၶၼ်ၵျိုၼ်းၾင့်ၵျိုၼ်းမၼ်းသၼ်းတိၼ် ပိလိၼ်လတ်း လိုင်း မွင်းၵိုင်းတီးတေႃးသဝ်း–ၶဝ်းၶူဝ်ႉ။–

ၶမ်ႉၵိုပ်းၶမ်ႉယၢၵ်ႈ လေးလၢၵ်းလၶၼ်လွင်ႉၶွင်ႉၵွိုး ၵျိုဝ်ႉမွိုးၶူၼ်းသဝ်ႉ လတ်းလဝ်ႉဝၶ ဂၼ်ႉထျ,ရၶၢဝ်းၶျၢင်ႉ မွင်းမၢင်ႉတီးသျ, တၢင်းၵူ,ဝၢင်းပျ,မိႉဂီ,ဂၢၼ်းတေႃးမူဝ်ႉ–ၶၢၼ်းၶွပ်းလီမိူင်း တေႉယဝ်ႉ။

တွၼ်းဂၼ်သုတ်း။ ။ထွမ်ႉတွင်းၵၵျင်းပူၼ်ႉလွဵၶဝ်းတ ၶၯမ်ႉလေးထဝ်းၵိုရ်း ၵူးလဝ်းလူဝ်ႉ ပွင်ႉလူဝ်ႉရူ ၵမူႉရူဝ်ဂမ်ႉ မၼ်းလၢင်းပၼ်ၶမ်ႉပေႃးထူၼ်း မီးၵွပ်ႈငဝ်းတူၼ်းၵဝ်းတေ, ၶၣ်ႈၶေ, ၵူဝ်းၽေဝဂဝ်ႈလၢပ်း ၵထၢပ်း"ယူႉတ်ႈ ဂမ်ႉၽၢၼ်ႉ–တၢင်းလျတၢင်းလီ–ၵဝ်သတ်ႉတဝျ,–တင်း သိင်ႈ တူၵ်းမိးတူၵ်းၶီ၊–

ဂမ်ႉၶဵႉၵိၼ်ႉလၵ်း တၢင်းလီတၢင်းၶီလွမ်းၵဝ်းသဝ်းၽျ ၶၵ်းၶျပျးယၢဝ်းၶၢဝ်းဂိ လွိုးပိ မိၵ်း" ၵဝ်ၵိၵ်းၵဝ်သုင် တင်းၾင်သၢင်ၽီသတ်းၵူၼ်း သူၼ်းလွင်းတွင်းၵၼ် ၵိတ်းၶၶၼ်ယႆႈ" ၵမ်ႉလၢင်ၵိတ်းၵျိုဝ်မွင်းတ်ႈ ငိုင်ႉယၢတ်ႉၽၢတ်ႉဂျးၶီ–ၶျ,ငၢၵ်ႈ–ဂမ်ႉဂေႃးၶၼ်ႉထျ, ၶၼ်ႉထျ,ဂေႃး ဂမ်ႉ ၵဝ်းၶမ်ႉၶဝ်ပွႆႉၶဵၵ်းလၢၵ်ႈဝိႉယဝ်ႉ၊ ၊

သၢဝ်ဝုးၶွိုးပူၼ်ႉ တီးၶၣ်ႈဂမ်ႉပျူႉဂမ်ႉပျင်ႉဂမ်ႉၽၢၼ်ႉ ဂမ်ႉလီ,မၢၼ်ႉပိၼ်ဂၢၼ် မွင်းဂၢင်း မွင်းယၢၼ် ၵမ်ႉၶူးၶမ်ၽၢၼ်ၶၣ်ႈမၼ်းဝၼ်းပီ လီၶိဝၼ်းငီး လၢႆးယိင်းၵဝ်းလီၶတ်းလွဵ သူလွဵ ပွင်းမျူး ပွင်ၵျတြူး သိၼ်ႈတၢင်းမျတ်းတၢင်းလီ–ၵူးဝၼ်းပီ–ယျ,လွတ်းယျ,လၢၼ်ႉ–လၢၼ်းၶီး တိုၼ်းမီးတီးတၵ်းပူၼ်ႉၶၣ်ႈဂၢင်–တွင်းဂမ်ႉလီ,မၢၼ်ႉ။–

လၵ်းၵွိုးၵျၵဝ်ဝိပတ်ႉသၶျေ, သမ်ႉမျ,တိၵ်ႉထိ သမ်ႉပလိင်ႉရျ, လွမ်းၵဝ်သိၼ်ႈရၢၼ်ႉ သိူၵ်ႈ" လိူၵ်ႈပိတ်းတၢင်းဂမ်ႉ သႂ်ႈၵျမ်ႉထူဝ်းပွတ်း မၼ်းတၵ်းမိူဝ်းၵွတ်းမိူဝ်းပွင်ႉ ထွတ်းၶွင်ႉပူ,ရ ၵမတၶျမ်းသျ, ၵၶၯၵ်ႉတရျ,ၵွတ်းလိး ၵမ်ႉပူ,ငလေးၵမ်ႉမိး တီးၶိုးမီးရၢၼ်ႉ–ပၢၼ်တေႃး လိဝ်တိုၵ်ႉယင်းၵျိုင်း–သတိပထၢၼ်ႉၽျ,ဝၶျ,–လေးၵူးလီမၢၼ်းလီမိူင်းတေႉယဝ်ႉ။ ။

သူၵိုရ်း… သူၶေႃး။ သျ,ထု သျ,ထု သျ,ထု

ၶႂ်ႈၼင်ႇလင်ႇၵႃႇလူၵ်ႈထွၼ်ၸၼ်ႇမေး တိုၼ်းဝႃႈမၢၼ်ႈလွမ်းပၵ်းပိူင်

ထင်ႇဝႃႈလင်ႇၵႃႇလူင် ထဝ်ႈသိင်းပိုၼ်းယွတ်ႈႁဝ်းၶႃႈၸဝ်ႈ ၶဵမ်ႉလဵပ်ႈလီၶေႃႇ မၢၼ်ႈလွမ်းပၵ်းပိူင်လင်ႇၵႃႇလူင်တီး ပတ်းပိုၼ်ႉတေႉ″ယဝ်ႉ။ မိူၼ်ၼင်ႇ သီႇၶမ်ႉၵႂၢမ်း၊ သၢမ်ၵိဝ်၊ တူၼ်းသဵင်လၢပ်ႈသွင်တူၼ်း၊ သဵင်သုတ်းသီႇသဵင်၊ ၶေႃႈတႄႇ၊ ၶေႃႈလၢပ်ႈ၊ ၶေႃႈသင်ႉ၊ ၶေႃႈလႅၼ်ႈ၊ ၶေႃႈႁူပ်ႈ၊ ၶေႃႈယိုတ်ႈ၊ ၶေႃႈသုတ်း/ၵမ်ႇၶၼ်ၶေႃႈလူၺ်ႈ လိူဝ်းၸိူဝ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

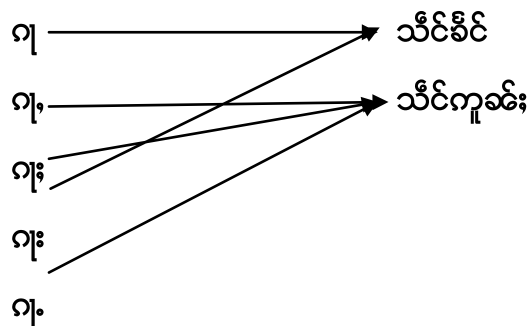
သီႇၶမ်ႉၵႂၢမ်းၵၼ်ဝႃႈလမ်း- ၶမ်ႉၵႂၢမ်းၼိုင်ႈ၊ ၶမ်ႉၵႂၢမ်းသွင်၊ ၶမ်ႉၵႂၢမ်းသၢမ်၊ ၶမ်ႉၵႂၢမ်းသီႇ၊ ပေႃးသုတ်းသီႇ သမ်ႉတႄႇၼိုင်ႈ လင်ႇၵႃႇမၼ်းမိူၼ်ၵၼ်ၵူႈ၊ ၶေႃႈၵႂၢမ်းမၼ်း ၵမ်ႇမိူၼ် ၵၼ်ၸႅၼ်ႉၶႃႈယဝ်ႉ။

သၢမ်ၵိဝ်ၵၼ်ဝႃႈလမ်း- မီးဝိၵိဝ်တင်ႈ၊ ၵိဝ်ႁူပ်ႈ၊ ၵိဝ်လူပ်း- တင်ႈသဵင်ၼဵင်၊ ႁူပ်ႈသဵင်ၼဵင်၊ လူပ်ႈသဵင်ၼဵင်၊ သိုပ်ႇတႄႇတင်ႈၵိဝ်ၵူၼ်ႈသဵင်ၶႅၵ်း ႁူပ်ႈသဵင်ၵူၼ်ႈၶႅၵ်း လူပ်ႈသဵင်ၵူၼ်ႈၶႅၵ်း ႁဵတ်းၸိူင်ႉၶႃႈၵေႃႈ။

တူၼ်းသဵင်လၢပ်ႈသွင်တူၼ်း ၵၼ်ဝႃႈလမ်း- ၵႃတင်းၵႃး ပဵၼ်သဵင်ၼဵင် လၢပ်ႈၵၼ်တူၼ်းၼိုင်ႈ၊ လိူဝ်ႈသဵင်ယၢဝ်း တင်းသဵင်မဝ်လၢပ်ႈၵၼ်၊ ၵႃႇ၊ ၵႃႈ ၵႃႉ ပဵၼ်သဵင်ၵူၼ်ႈ လၢပ်ႈၵၼ် တူၼ်းၼိုင်ႈ လိူဝ်ႈ သဵင်ၶႅၵ်းတင်းသဵင်ပွတ်း လႄႈ သဵင်သင်ႉလၢပ်ႈၵၼ်ၶႃႈယဝ်ႉ။

သဵင်သုတ်းသီႇသဵင် ၵၼ်ဝႃႈလမ်း- ၶမ်ႉၵႂၢမ်းၼိုင်ႈ သုတ်းသဵင်ၼဵင် သဵင်ယၢဝ်းလႄႈ သဵင်မဝ် တႅၼ်းၵၼ်ပဵၼ်ၶေႃႈတင်ႈ။ ၶမ်ႉၵႂၢမ်းသွင် သုတ်းသဵင်ၵူၼ်ႈသဵင်ပွတ်း ပဵၼ်ၶေႃႈပွႆႇ ၵမ်ႇၶၼ် ၶေႃႈလူၺ်ႈ၊ ၶမ်ႉၵႂၢမ်းသၢမ် သုတ်းသဵင်ၵူၼ်ႈသဵင်ၶႅၵ်း ပဵၼ်ၵိဝ်တင်ႈၶေႃႈတင်ႈ။ ၶမ်ႉၵႂၢမ်းသီႇ သုတ်းသဵင်ၼဵင်သဵင်မဝ် ပဵၼ်ၶေႃႈပွႆႇ ၵမ်ႇၶၼ်ၶေႃႈလူၺ်ႈၸိုလႄႈ မိူၼ်ၼင်ႇဝႃႈ ၵႃ-ၵႃႈ-ၵႃႇ-ၵႃး-မေႃ-လိၵ်ႈ-သၢင်ႇ-ၵဵင်း- ၸိုၶၼ်ႉၶႃႈယဝ်ႉ။

မၢႆတွင်းပၵ်းပိူင်လင်ႇၵႃႇလူင်တီးပတ်းပိုၼ်ႉ

ဢမ်းၼၼ်ႉတေမၢႆးၸိုၼ်းၶႄ ၵၢၼ်ဝႆႉၶေႃးၼၼ်,ၶေႃးလၢပ်ႈ လိူဝ်းၶၼ်ႉႁႃ,ၶၢႆးယဝ်ႉ -

ၶငၢ်,ႁိူဝ်တၢင်းတေလွတ်ႈသၢင်ႈၸျမ်းသျ,	= ၼၼ်ႉပဵၼ်ၶေႃးၼၼ်,
ႁႃႁူ,တၢင်,မ်ဝ်ႉတၢင်,ၶၢေ,	= ၶေႃးလၢပ်ႈ
ၶၢင်ၶၶ,ယူၼ်းလိုဝ်ႉ	= ၶေႃးလၢပ်ႈ
ၵိုဝ်ႉ"ႁိူၼ်,"တိုၼ်,ၵွၵ်,	= ၶေႃးလၢပ်ႈ
ၶင်ႈၶွၵ်,မၢၼ်,လၢ,	= ၶေႃးလၢပ်ႈသေ
ၶျ,ၵရ	= ၶေႃးသငၢ်ႉ
ထေႈပိူၼ်းၵိၼ်	= ၶေႃးလ်ၼ်း
ပိူင်,	= ၶေႃးႁူပ်း
မိူဝ်း	= ၶေႃးယိုတ်း
သဝ်း	= ၶေႃးသုတ်း

မီးဝီႉလိူင်ႉၶငၢ်,ၼီၶၢႆးယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၼီၶလေႈ ပၵ်းပိူင်လင်,ၵျ,လူင် ၵၢၼ်လဝ်းၶိင်းၸိုၼ်း ယွတ်ႈၵဝ်းၶၢႆႈ ယၢမ်းသပ်းလ်ႂ်းသွၼ်ပၼ်မၢႆးၶၼ်ႉ ၵျႈၶငၢ်,ၶၢႆႈၵဝ်းႁူႉၶိုတ်းလီးၶၼ်ႉ ၶိုၼ်းမၢႆး တၢင်,ၶၢေ တီႈၶင်ႈပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်,ၾၢႆၼ်ႉလိၵ်ႈလူင်ၵဝ်းၶၢႆႈ ပွၵ်ႈၵမ်းၵျႈၼီႉ မီးလိူင်ႉၼီၶၢႆးၵေႃႈ။

ထမ်းလဝ်ႈ တေႃႇဝထမ်ႇမ တေႃႇသၼျေႇ

လၢႆးသၢင်ႇၵၢႆးၶဝ်ႇ လေႃးၶိုဝ် မိူင်းမၢဝ်း

ၵႂၼ်တၢင်းသုတ်း ဝီႈသျထိုင်ဝုင်ႇၵၼေၼ်ႇတၢႆးလဝ်ႈ ႁူမ်ႈၶဝ်ႈတူၼ်ၶူးလဝ်ႈၺျႇ ၵူး တူၼ်ႁူးပျး ၵမ်ႇၵျး ၶပ်ႉယမ်ထိုင်ၽူးယွႆႇဝူၼ်းလူင် ၵိဵၵ်ႇလူရ်းၶဝ်ႇထဝ်ႈတဝ်ႈၶွတ်ႈၸဝ်မျး ပၢင်ပွႆးၶွၼ်ႇၽၢႆႇၼႃႇတင်းသိုင်ႈ ၶျႈႁဝ်းတၵ်းတေမျးၶူၼ်ႉၶျႉ လွင်ႈလင်ႇၵျႇၶွႆးမူႇလိၵ်ႈတြျးလဝ်ႈ တေႃႇဝထမ်ႇမ တေႃႇသၼျေႇ ၼႆႉၶျႈၵေျႈ။

ၶွႆးၶင်ႇထမ်းလဝ်ႈ တေႃႇဝထမ်ႇမ တေႃႇသၼျေႇၼႆႉ ၶိင်းၶမ်းသွိုႈ+ၶၢႆးၶမ်းသွိုႈပေျးငမႈ လုၵ်ႈလၢၼ် တင်ႈရိုၼ်းတင်းယေး တီႈယူႇၶမ်ႉၶမ်း-ပွၵ်ႉလူင် တွင်းပၢၼ်ႇ ၶူးမေျလိၵ်ႈလူင် ႁဝ်းၶျႈ ၶိင်းလရေး ၸိုၼ်းယွတ်ႈ မိူင်းယူႉ ထုတ်ႇတီမ်ႈၵွၵ်ႇမျး မိုဝ်ႈပီ သျႇသၼျေႇ (2526)ပီ ၵေျးလျႇ (1344) ၶု တၢင်းရိုင်(35)ပီ ပိၼ်ပပ်ႉၶွၵ်ႉ လေးသျ လွႆႉတိုဝ်းဝီႉ လိၵ်ႈပၢၼ်ဝဝ်ႇ ၵူမ်းတီး၊ ၵူမ်းပျႇလီ၊ ၵူမ်းမၢၼ်ႈၵိတ်းၵွတ်းသေ တေႃႇၵဝ် တွၼ်းပၼျေႇမ ဝီႈသျ ၵၼေၼ်ႇတ ႁူးလဝ်ႈငလႈ မီးၵူျႇလီတ်းဂၼ်လီတ်းၶၢၼ်းယူႇယဝ်ႉ။

လွင်ႈလင်ႇၵျႇၶွႆးမူႇလိၵ်ႈတြျးလဝ်ႈၼႆႉ လီႈႁၼ်ၵဝ်တင်း ပၵ်းပိုင်လင်ႇၵျႇလူင်တီး ပတ်းပိုၼ်ႉ သီႇၶမ်ႉၵူမ်း၊ သၢမ်ဝိဝ်၊ တူၼ်းသိင်လၢပ်ႈသွင်တူၼ်း၊ သိင်သုတ်းသီႇသိင် မီးပျး ၶေျးတေႃႇယဝ်ႉ ၶေျးလၢပ်ႈ၊ ၶေျးသၼ်ႉ၊ ၶေျးႁူပ်း၊ ၶေျးလီၼ်း၊ ၶေျးသုတ်း၊ ၶေျးတင်ႈသေ ပိၼ်လင်ႇၵျႇ ၶမ်ႉၵူမ်းယၢဝ်း၊ ၵျလူၼ်ႇပျၼ်ႇ (ႁွင်ႉ) ၵျလူၼ်ႇမိၼ်ၼီႈယဝ်ႉ။

ပေျးမျးလီပ်ႈၵိၼ်းတူရ်းလွင်ႈလင်ႇၵျႇမၼ်းလိုင် ပိၼ်ၵၼ်တီမ်ထူၼ်ႈလီ ထွမ်းၶင်ႇပၵ်း ပိုင်လင်ႇၵျႇလူင်တီးသေၵမ်ႇၵျး ပိၼ်ၵၼ် ၶျေးပေျႇ၊ ထွမ်ႇပျေႇ လီၶဝ်ႈလွႆႉတင်းယွႆႇ တင်း ၶမ်ယူႇယဝ်ႉ။ ဝွပ်ႈဝျႈၶူးမေျလိၵ်ႈလူင်ႁဝ်းၶျႈ မေျလၢပ်ႈႁွင်ႉၵိႇ သွႆႇပျးတီႈလီၶဝ်ႈလွႆႉ မိူၼ်ၶင်ႇ မွၵ်ႇ "မၢၵ်ႇ" ၶေျးၵူမ်းဝေျးႁျႇရတီးၵၼ်ၶိုၵ်ႉၼိမ်ႉ လၢပ်ႈၵိတ်းပိၼ်လင်ႇၵျႇ မီးတီႈပွင်ႇလွႆႉလီသေ တီမ်ႈထုတ်ႇတြျးလဝ်ႈ သုတ်းၵျင်သုတ်းတွိုႈၵူျႇယူႇၵေျႈ။

ၵၼ်ပိၼ်လင်ႇၵျႇၶမ်ႉၵူမ်း ၶူးမေျလိၵ်ႈလူင် ၶိင်းလရေးၸိုၼ်းယွတ်ႈႁဝ်းၶျႈ လၢပ်ႈဝီႉ ၶွႆးတြျး လဝ်ႈတေႃႇဝထမ်ႇမတေႃႇသၼျေႇၼႆႉ ထွမ်းၶင်ႇၶျႈႁဝ်း လုၵ်ႈထွၼ်ၵွၵ်ႇမျး ပျးတွႆႈၼႆႉ တၵ်းမျးလူၵၢၼ်ႇ ၶေပႃးၶဝ်ႈႁူမ်ႈတီးၶွႆးပၢင်ပွႆးၶွၼ်ႇၽၢႆႇၼႃႇၼႆႉတင်းသိုင်ႈယူႇၶျႈ။

တေ,ဝထမ်,မ တေ,သၶေႁ ၶၢၼ်းသၢမ်တေသုတ်းၶၼ်ႉ

1ႉ ၵႃႈၶဵဝ်ႈၶွႆ,မၢၼ်, ရၢၼ်,ၵုမ်,ၶၼုမ်,ႁႂ်း မျႃတ်းလႅဝ်းသမ်,ၽႅ,ၶွႆ, ပွႆးတုရ်ႉၽဵဝ်သိုၵ်ႈယဝ်ႉ ယိၵ်ႉတူရ်း ႁၢင်ႈမၶၼ်းယၶိုၵ်ႈၽီၽၢၼ်, သၢၼ်,တၢၼ်,ၵူၼ်းၿတ. တၿၵ.တႁၢၼ်, ပုင်,မၢၼ်, လႆွႈလိုဝ်ႈ လဝ်ႈငေႈတၶၼ်းသိုဝ်ႈပိုၼ်သွႆ, တၵ်ႈတေယိုဝ်းပွႆ,တႅင်းသွင်ႉ ပုမ်တွင်ႉၽဵၢးပႁ, ၶၢၼ်,ထႁ, သိင်ႈသၢၵ်ႈ ၶွႆႈရှူႉငဝ်ႈႁၢၵ်ႈပိုင်းပေႁ, မႈၵဝ်သွင်ၶေႁ,ၶွင်ႉပဵႈပဵတ်ႈ သူ,ရသတီ, ႁၢႆႉမၢၼ်,လဵတ်ႈ လပ်းၽိင်ႈထုင်းသူ,တေႁ,ၶွႆ,~ ၵသွႆ,သွႆ,~ လွင်းလဝ်ႈတင်းၶမ်ႇ– ၵိတ်ႉလတပရိုၵ်ႈထ လွင်ႈမိူၵ်ႈ တေႁ,ၶိူၵ်ႈၶမ်ယွႆ,–တေႈၵမ်,ရွႆႈမႈရွတ်ႈၽဵဝ်သွႆ,–ရိမ်းလဝ်ႈလူးလမ်ႁ–

2ႉ မွႆးၶဵႉၵႈထမ်,မသေႁ,ၵႃႈ မင်းသႈတင်းသွင် လူင်းမႈလူးၶွင်ၽွင်းဝွႆး မွႆးသွႆးမွႆးလၶၼ် ၵမ်,လီႈတႁၢၼ်လွမ်ႈရိမ်း မွႆးသိမ်းတၶၼ်းလွႆ ပေႈၵူဝ်ဝႅၢႈလွႆ မွႆးၵွၼ်ၶိုၼ်းမႈလူး –ရိတ်းသင် မဝ်,လွမ်းတြႃးၶွႆးလွႆ တူရ်းႁၼ်တူဝ်လွႆ လွႆးၵမ်လွႆးရွပ်း သိမ်းမွပ်းၵဝ်ရႃ ပေႈမွႆးထူပ်းႁၼ် ၵူၼ်းလီ တၵ်ႈတေရိတ်းၶဵမိၵ်း″ လၢပ်ႈလူရ်းပွင်ၵၢၼ်မျူဝ်းၵိၵ်း ပႁ,ပၵၵူႉသူဝ်,ပူဝ်,ၶွင်း ပိူဝ်ႈမီးၵၵျင်းၶင်,ရိုဝ်လင်,တိၵ်းၵမ်~ၶဵႉ ၵမ်ႉထဝ်,မဝ်,လွႆး တိုတ်ႉသွႆးၵမ်,ပၼ်လွတ်ႈ– ပေႈ ဝႈမႈရွတ်ႈရိမ်းသၢပ်,ၶွင်တႈ– ၵထၢင်,မၢင်,တွႆး ပွႆႉရိတ်းၵၢၼ်,တရေႁ, တိုၼ်းဝႈတေမွပ်, တေၶႈ တင်းသိင်ႈ ရိုဝ်လႈမွႆးဝႈ ၽဵၢး၍ႁ ႁ

3ႉ ၵွႆးၵႃႈ ၵႃႈၶဵႈ ၵလွင်းတူၼ်မုၼ် သၢမ်ၶုၼ်သႈၵူး မိူဝ်းလူးရိမ်းၶွင် မဝ်,ႁၼ်တင်းသွင် လိုၼ်းႁၢႆး ၶွင်ႉလႅဝ်းၶုၼ်လီ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈၽဵၢးၽီရိတ်းၽေး ၵယေးၶတ်းၶိုင် ယၢၼ်ရိုင်ၶၢၼ်း မႈ လွင်းပြႃးလွမ်းလင် တၵ်းမီးပိုင်သင်ၵွင်းထူး လင်,တၵ်းမိူဝ်းထူပ်း ၽလူးၽၢမ်းတူဝ် လဝ်ႈငေႈသိင်သူဝ်လူးလၢမ်း တၵ်းၵဝ်လီးၶျေးလီးၵျမ်း ထူဝ်းၵွႆမ်း တူဝ်းလၢမ်းႁၢမ်ႉၶတ်းၶမ်~ ၽလူးလမ်~ ၶဵတ်းယၢၼ်ႈယွင်,ၶျင်,သူ,တေႁ,–ငွမ်ငေႁ,ယေႈၶဝ်,– လွင်းၶမ်း တမ်းလုၵ်း ယုၵ်ႉ ၿမးယွင်ႈတိၼ်ပွင်ႈယေးယၼ်– မိူဝ်ႈယၢမ်းၶၼ်– ၵွၢမ်းပုၵ်ႉသႁ,ဝႁ,လႁ, ၶေႈမွႆ,ၵဝ်,။–

4ႉ လွင်းတေႁ,ၶေႁ,ၵႃႈ တေႁ,ၶျေးထၢမ်သူ, ၶိင်းပူ,ယၶိူၵ်ႈ ၵွပ်ႈသင်ရိတ်းမိူၵ်ႈရိတ်းလၢၼ်, ရၢၼ်,သူ,ရွပ်းၽိ တိၼ်ၶဵၵ်းတိၵ်းလွင်, ရီ,မွင်,ၶွင်ႉလဝ်ႈ မဝ်,ပၼ်ပွၵ်ႈတဝ်ႈတၢင်းဝႅ, ၵပ်းၵီ, ၵူႈလွင်ႈ ၵွၢမ်းတွင်ႈထၢမ်ၵွႁ, ၵွႆးၶေႁ,ယၶိူၵ်ႈ တူဝ်မိူၵ်ႈပိ,ပျၢၼ်, တၽၢၼ်,ၶၢၼ်းၶဵႉ တၵ်းဝီႉ တိမ်ရီ, ၶၢၼ်းသီ,ပႈၶျေႈ ပွႆႉထႈသိင်းထွမ်, ၽဵၢးသွမ်,လွႆမိႈ တၵ်းဝိႈပူ,လေႁ, လွင်းတေႁ, သမ်,ၽႅ,ရရၢၼ်,လၢၵ်ႈ ၽေႁ,ပၢၵ်ႈထုၵ်းထဝ်,~ ၵဝ်သၽေႈတြႃးပျၶေလိင်း– ပိင်းၶဵႉတိမ် လေး–လေးလတူယေး– ပေႈၽေႈၵၢင်ႁၵ်း– တၵ်းလိုဝ်ႈၵိၼ်ၶမ်ႉၵိၼ်ၶဵး– တၵ်းလိုဝ်ႈၵိၼ် ယႈလိၼ်း ပိူၼ်ႈပိၼ်းလေႈတွင်ႁမ်း– လမ်းလိသိၽိးၵမ်းၶိုင်ႈၵွၼ်,တ။

သူ၍… သူၶေႈ…

ပႃႈတွႆႈၶဝ်ႇသမ်ႇ ပီၼ်ႁူဝ်ၶၢၼ်းလိတ်း မိူဝ်ႈတေႉမၼ်းၶႄၼ်ႇၶႃႈၵေႃႈ။

1။ ၶဝ်ၼလႈလီးထင်ယင်ယီယၢဝ်းယိူၼ်း လိူၼ်းၶၢၼ်းတၢၼ်းႁၢင် လိတ်းပၢင်တၵ်းတၢၼ်း လိတ်းသၢၼ်းပီၼ်ပွမ် ႁွမ်မႃးႁူဝ်း" သိင်ႇမူဝ်းထူင်" ၶႃၶူင်ၽတ်ႇသေႃး ပူၵ်ႇၽေႃးၵၼ်ထေ လူဝ်ပေႃးလိင်းလၢၼ်း တေႃးပၢၼ်းၵိတႃ လွီၽႃတူၼ်းယၢဝ်း ႁၢဝ်းလိုင်းတိုင်းၵုံ လီႁူမ်လူမ်း တွၼ်း လူမ်းၶွၼ်းႁွၼ်ႈၶဝ်း တဝ်ႇတေႃးတွင်ႈ ထူဝ်းပွင်ႈၵီးတမ်~ ႁူၼ်ႈမႃးၶမ်~ ၶမ်းလမ်ႈမိၼ်ႉ လူႉ- ယိၵ်ႇငူႉလူႉၵႃႉ- ၵၼ်ႉတမႃႉသႁၽီႉ- ၶဝိင်းသီႉမွၵ်ႉမိႉ- ႁွၼ်ၵီႉလၢင်ႇတေႃႉ-ၵမ်ႇၵေႃႉ ၵူၵ်ႇၵူဝ်ႉ- ၶူႃႉယူဝ်ႉတဝီႉ- သိၼ်ႉလွီႉၶွီႉၶီႉ- ၵႃႉသဝႃႉတီႉလၵဝႃႉ-မုၼ်းလိဝ်ႈၵိဝ်ႈသၢၼ်း ပၢၼ်းသိင်းမိင်းသုင်းၵုင်းလီး မီးလေးလေႇသိင်းသၢၼ်- ငွၵ်ႈငူင်းငၼ်-တၢၼ်းပုတ်ႈလိုပ်ႉသိုပ်ႉ ၵိင်ႉၶႃႉ။-

2။ ၵၼ်ပီၼ်သတ်ႇတမၵၼ်ႉတ သတ်ႇတမသုၵ်ႈ လိတ်းပုၵ်ႈလိတ်းတုမ်ႉ လိတ်းယုမ်ႉ လိတ်းၶူဝ်ႈ လိတ်းလူဝ်ႈလိတ်းၽဝ်ႉ တွၼ်းသေၶမ်းၵဝ်ႉႁုပ်ႈၶျူၵ်ႈ ႁူၵ်းပုၵ်ႈၵေႃႈႁၢၼ်ႉ လိတ်းတၢၼ်ႉၵေႃႈၵျ ဝိသေႉသထူးလၢၵ်ႉ တၢၵ်ႉတိၵ်ႉသိၵ်ႉသွီႈ တၢၼ်ႁွီးတေႃႉလွင်ႉ ၶွင်ႉတွီး သွီးၶၢဝ်ႇ ႁၢဝ်ႇၵိင်းတိင်းတုတ်ႉ တၵ်းလုတ်ႉယၢင်လူႈ မိုတ်ႈသူႈမွင်းၶၢၼ်ႉ မိၼ်ၵၢၼ်ႉၽတ်ႇ ပိၵ်ႉပေႃႇသေႃႉယဝ်ႈ မူၼ်ႇၶဝ်ႈတတ်းၽႃႉ~ ႁႃသွၵ်ႈယွႆး"- လွႆးလိပ်ႈလွမ်မွင်း- ၽွင်းႁွင်ႉၶီႉ ပျၼ်ႉ- ဝၼ်းတႃႈႁၼ်ၵုင်း- တူဝ်ၶူၵ်ႇယုင်းငွၵ်ႈၵိၼ်ၶေႃး- တေႃးတွၵ်ႈ သၢၶၢႆး- ၶဝ်ယႃႉမ ထမ်ႉမတႃႉ ပိၼ်ႉလၵႃႉႁူင်ႉပုင်ႉလူဝ်ႉယႃႉ- ႁႃသွၵ်ႈလူလိမ်း-သိမ်းၶပ်ႇယင်ပႃးဝိႇၶေႃး။ ။

3။ ထင်ႉဝႃႈလေႃးၵသုင်းတၢၼ်ႉ ၵမၢၼ်ႉၵမ်ႉသဝ်း မႃႈမဝ်းပၼ်ႉပေႉ လေႉလၢဝ်း ၶပ်ႇ ၶၢဝ်းတူင်ႇၶိုင်ႁွၼ်ႈၶွၼ်းတၢၼ်ႈယဝ်ႇ… တီးလၢၼ်ႈတီးလေႉ တီးမေႉတီးထၢပ်း တီးတၵ်းမိၼ်ႈ ၵၢပ်ႈလွႆႉၵွၼ်ႉ မဝ်ႉႁွၼ်ႉလွၼ်းလိုဝ်ႈ ၽျတ်းသိုဝ်ႈယိုဝ်းတၢပ်ႉ ၵမ်ႉလၢပ်ႉၵမ်ႉတူၼ်ႇ လိူဝ်း ၵၼ်ၵၢၼ်းပူၼ်ႇၵၢၼ်းၵွၵ်ႉ ၶွႆးၶွၵ်ႉၶၼ်ႉထႃ သမ်ႉသႁျႉဝိုၼ်းထိပ်ႉ ၵၢၼ်းမိပ်ႉပေႃႇတွၵ်ႉ သေႈ ၵေႈပိတ်ႈလူတ်းၶူႃႉ~ ၵၽယၶျႉမႃႉ~ ၵၢၼ်းႁွတ်ႈၵၢၼ်းၽိဝ်- ဝိၽတ်ႇသဝႃႉတ သၢၼ်ႈလွင်ႈထွင်းထုပ်ႇလၵ်းတၵ်ႉ-ႁွႆႈလိၵ်ႉ"-သပ်းယွီႈသွီးလၼ်- ပၼ်ႁွႆႈမၼ်းလိဝ်ယဝ်ႇ၊-

4။ လၢပ်ႈလူဝ်ႈ သီႉလ သမႃထိ ပိင်ႉႁႃႉသၢၼ်ႈတၢင်းမူတ်းၵူင် မၢၵ်ႉၵၢင်ႉပိတ်ႉပိုင်တမ်းပိင်း ၶၢဝ်းဝိင်းထၢၼ်လွမ် ၵမ်ႉသမ်ႇတၵ်းသိမ်းတၵ်းႁွမ် သမုတယသတ်ႇလႃႉ ၵၵျင်းတြႃးထၢင်ႉ" သျူး"ၵၢၼ်းထွၼ် မဝ်ႉၶွႆႈႁွင်းမွၼ်ယွၼ်းတွႆး ပီၼ်မွႆးပီၼ်ၵဝ် တၵ်းၵဝ်လွၵ်းလီး တၢင်းႁၼ် တမ်းပီး ၵိတ်းၶဝိဝၼ်းငၢႆး ပီးယၢတ်ႉၽၢတ်ႉၵၢင်း ၵတျၢင်းၽုင်ႉမိူင်းငဝ်~ လိဝ်ႈၶၢၼ်ႉၵၼ်ႉလိတ်း ပိတ်ႈၶျူး ၵမျူးမူႉမဝ်ႉမၢၼ်ႉ ၵၢၼ်သိၵိင်းယၢင်ႈ- ၵဝ်ၶၢင်ႈႁဝ်းတီႉ ပိတဝ်ႇၵၢၼ်း ယိူင်ႈငၢႆးၵ ၶၢၼ်းၵွင်ႉ ပူပီးတီးတုတ်ႈ- သမ်ႉမႃႉတၢၵ်ႇထိၵယူႉ မူႉမွႆႉၽွႆႉလိင်း လူႇၵၢၼ်လူႇၵိင်း ထိင်ႈပေႃး

မဝ်ႇယိၼ်ၽႄႈ တၵ်းဝႆႉၵူဝ်လုတ်ႈၵွႆးယဝ်ႉ၊ ၊

လိူဝ်းၼၼ်ႉ ၶႃႈႁဝ်းလိူၵ်ႈထွၼ်ၵႂၵ်ႇမႃးတီႈၼွႆးမူႇလိၵ်ႈတြႃးလဝ်ႈ တေႇဝထမ်ႇမတေႇသၶျေႇ တွၼ်ႈသၢမ် တေသုတ်းၶၼ်ႉ သီႇၶမ်ႉၵႂၢမ်းငလႈ သမ်ႉထိၼ်ႈမိူဝ်ႈတေႇရူဝ်ၶၢၼ်းလီတ်းၶၼ်ႉ သီႇၶမ်ႉၵႂၢမ်းသေ ရူမ်ႈလူၺ်ႈ လွင်ႈလင်ႇၵျႇၵၼ်လွႆႉတိုဝ်းဝီႉၼွႆးမူႇလိၵ်ႈၼၼ်ႉ ၵဝ်မႃးတေႃႉတီႇ ၶျေးၶေတီႈၼွႆးပၢင်ပွႆး ၶွၼ်ႇၽ်ရၼ်ႉ ပွၵ်ႈၵမ်း(5)ၼၼ်ႉ ၵူၼ်ႉသွၼ်ႇၽူႈႁၵ်ႉလူမ်းသူင် လိၵ်ႈလူင် လင်ႇၵျႇတီႈႁဝ်း တေမီးတင်း ထုၵ်ႇမ်ၼ်ႈလွႆယွႆႇၶမ်ငတႉ"ယူႇၼၼ်ၶႃႈၵေႃႈ။

လိၵ်ႈၸိုင်ႈလၢင်ႇၵျ ၶွၼ်ႈမူႇလိၵ်ႈ ''ထျႇတီၽဝေသင်ႇဝေႇဂဝတ်ႉထု''

မေႃလိၵ်ႈထၢႆးသၢင်ႇလီဝ်းဝၼ်း၊ ႁွင်းမူးတူင်ႈ၊ မူႇထေႃး

ပိုင်ႈၵုင်ႇၵိင်မုၼ် ပြူးတြူးသင်ႇၶျ သြုႇထဝ်ႈၵဝ်းၶဝ် ၵူႈထဝ်ႈၵူႈပျးငလႈ ၶပ်ႉယမ် ပေႃးငမႈ ထဝ်းငၵႇခိင်းၶီးထၢႆးယိင်းၵဝ်းၶျး တင်းၶမ်ထမ်ၵီသေငလႈ ပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႇၽၢႆၼ်ႉ လိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်းၵျးၶဵႉ တေမူးလူလိၵ်ႈၶူၼ်ႉၶျ ၵၼ်လီႈလိၵ်ႈၸိုင်ႈလၢင်ႇၵျႇလူင် ၶွၼ်ႈမူႇလိၵ်ႈ ''ထျႇတီၽဝေ သင်ႇဝေႇဂ ဝတ်ႉထု'' ၶမ်ႉၵုမ်းထဝ်ႈသြုႇလူင်မိုင်းၶွင်ၵဝ်းၶျး တီမ်ႈၵွၵ်ႇမူး ၶၶၼ်ႉၶျးၵေႃး။

လင်ႇၵျႇသြုႇထဝ်ႈလူင်ၵဝ်းၶျးၵေႃး မ်ၼ်ႈထွမ်းပၵ်းပိုင်လင်ႇၵျႇလူင် ၼီမ်ႉလိပ်ႈငတႉငတႉ ၶျႈ မိူၼ်ၶင်ႇလီႈၵၼ်မီးဝီႉ-ၶေႃးငတႇ၊ ၶေႃးထပ်ႈ၊ ၶေႃးသင်ႉ၊ ၶေႃးလီၼ်ႈ၊ ၶေႃးႁူပ်း၊ ၶေႃးယိုတ်ႈ၊ ၶေႃးသုတ်း။

သီႇၶမ်ႉၵူမ်း၊ သၢမ်ဂိဝ်၊ တူၼ်းသီင်ထပ်ႈသွင်တူၼ်း၊ သီင်သုတ်းသီႇသီင်။

ပၵ်းပိုင်လင်ႇၵျႇလူင်ထိုဝ်းၶဵႉ ၵၼ်ပီၼ်ၶူးမေႃ ထဝ်ႈသြုႇလူင်မိုင်းၶွင်ၵဝ်းၶျး လီႈဝျး ႁူႉလီ ပေႉလီငလႈ ပီၼ်ၵၼ်ထပ်ႈမၵ်ႇမ်ၼ်ႈထွမ်းလွၵ်းမၼ်း ယဝ်ႉၵေႃး လင်ႇၵျႇမၼ်းထဝ်ႈၶဵႉ ၽီင်ႇဂၼ် လီၵူႈၵမ်း ၵူႈၵၼ်ၵူႈတွၼ်ႈၵူႈပိၵ်ႈ မိူၼ်ၶင်ႇဝျး 'မွဵႁူမ်ႇဂၢၼ်ႈ' ၵၼ်ဝျးၶၶၼ်ႉၵေႃး ၶွၼ်ႈလင်ႇၵျႇမၼ်းထဝ်ႈ ၵမ်ႇလီႈၵၼ်ၶျး။ ၵူႈၶမ်ႉၵူမ်း လီႈၵၼ်သုံႇပျး ၶေႃးလီၼ်ႈ ပီၼ်ၵၼ် ၡေႃးလီ ၶူၡ်းလီငတႉငတႉတီးၶျး။

ၵမ်းၶဵႉတေထွၼ်ၵဝ် ၶွၼ်ႈမူႇလိၵ်ႈလူင်ၶၶၼ်ႉသေ တၢင်ႇငၶႃႇၶျႈ-

လီႈသမ်ႉၡေႃၶမ်း သမ်ႉပွီးထပ်ႈဝျး ၶၢင်းမိၽျူးၶျး ၵၵ်ႉဂမၡေႃႇသီႇၶၶၼ်ႉ... မၼ်းပွီး ၵူႇမီႇၵူႇပိုင်း မီးယူႇတီးလွႆတီးၶျး ၶင်ႇၵျးၶွႆးႁွမ်ႇ ၵဝ်လွမ်ႇသၢင်းဝီႉ ၡၢၼ်ႉၶဵႉပီႇႁွႆးသၢင်းၵျူဝ်ႇ ၶဂူဝ်ႇၵီတ်းထိုင်ႉၵိုဝ်ၶိုင်း ထိုင်မဝ်ႇၶိုၼ်းလုၵ်ႉ ၶျးသုၵ်ႉလွႆၶျႇ ပျူႇပျႇမူးဝူၡ်ႇ တူၡ်းယူႇ သေႇသေႇ ဂၢင်လိၵ်ႈမဝ်ႇပေႇ လူမ်းသီႇတွၼ်ႉၵိုတ်ႇၵိုး ၶၢမ်ႇမီးတေႃႇတေႃႇ~ ၵမ်ႇပျေႃႇဝျး ၵမ်ႇပျေႃႇ~ ထွမ်းမီးၾိုးၽဝ်- ၡၢၼ်ႉတေႃႇ ဝၼ်းမိူဝ်းၶဵႉၵျူင်ႇၶွပ်း ယူႇထွပ်းထိုတ်းမိူဝ်း ဝၼ်းၵၢၼ်ႇ~ တေႃးမဝ်ႇပျၢၼ်ႇ~ ၶိုၼ်းလုၵ်ႉၵီတ်းမဝ် ၊ -

ပေႃးမီးၶဝ်ႈၶၢဝ်ႇ ၵၢင်ပီၼ်ႈလဝ်ႈမျၢတ်ႈၵလွင်း ထင်ႇတၢၵ်ႈမိင်ႉဝႃႈ တဝ်ႇၵႃႇတေႃႇမိင်းၵျီးၵိုလ်း ၵၢင်မီးလိုဝ်ႈဝႃႈၶႅင်းၵုပရိ မိၽျေးမွႆးတဝ်ႇၵႃႇတေႃႇၶၢဝ်ႇ ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈရၢင်ႈမၢၼ်း သျူႉမျေႃႇၽၢင်တူဝ် ၶၢဝ်မိုၼ်ငေႃးမူဝ်သီသွၼ်း ရၢႇငေႃႉတၵ်းတွၼ်းၶိုဝ်ရၼ်ႇ ႁူမ်တၼ်ၶၼူႉထွႃး ၽဝ်ႇၶၢဝ်ႇႁဵတ်းပီၼ်ႈမီးမႃး မႃႇၶႄ ႁွႆယွႆႇသွႆႇၵိုၼ်း ႁူးၶိုၼ်းတဵင်ႇလွီးၵဝ်~ တိၵ်ႉထိၵယူႇမူႇလေႃး ထၢၼ်ႈပေႃးထွင်ႇထိုင်ၾႄႉလိူမ်ႈလိူမ်ႈ– မိူဝ်းၵိူမ်ႈၵိမ်းလုၵ်ႈဝၼ်းလဵတ်ႇၶၢင်မိႈ– ၵၢၼ်ဝႃႈ တႃႇၶသီႇလၽႄႇဝၶႄႇ ၵိတႃႉဝူလ်း လိူၵ်ႈတူလ်းမဝ်ႇမီးၵႃႈ သင်ၵီႈၶတ.ယဝ်ႉ၊ ၊

ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈၵုမ်ႇမိုင်ႉႁဵတ်းရၢင်ႈႁဵတ်းၽၢင် တၢင်ႉ"ၶတ," ၶပႇသေၵၢၼ်လီၵမူႉ မဝ်ႇ ရူႉပြႃးတြႃးသင်ႇၶႃႇ ဩႃႇပေႃးၶမႈ မဝ်ႇမီးလွႆၶငႈၵူၼ်ႈ"ၵွၼ်ႇ" ဝိႉရွႆႈပူၼ်ႉႁွၼ်ႇၵႃႇၵႃႇၶႃႇရျႃႇၶၵႇမႃႇၶထွင်ႇလွႃး ၵႃးႁွူးၽဵၼ်သုင် တဵင်မုင်ၶတ်းလူမ်း လူမ်းၵဝ်ၵသၢင်း ပီၼ်ၶႅင်း ၶွႆးၶျေႃ လုမ်းငေႃႇႁူၼ်းႁွမ်းရွမ်းပီၼ် ၶွင်ၶီၼ်ရင်းမၢၼ်း ထိုင်မိူဝ်းၽီတၢီၶီၼ်းဝၼ်း ၶဝ်ႈမႃးလၢၵ်ႈ သွီးတိုတ်ႉရႁွပ်းၵဝ်~ လီႈတူၵ်းမဝ်~ ၽျေင်းရၢမ်ႉၶႄႇ ႁူႇၶတႇသၼ်ႇထေႇ ပရေႇၽဵပ်ႉၶဵၼ်ႇ ႇၵမ်ႇၵိုင်ႇ–လိုင်ႇထမ်ႈႁူႇရႃႇ–လီႈႁူႇၶတႇသွႆႇ– မၢၼ်းၶႅင်းလီႈပီၼ် ၶမႈၵီးၵုၵ်ႈ ၶွႆးလိၼ်~ လႃႉႁူၼ်းမိူၵ်ႈၶုတ်းၵိၼ်~ ပီၼ်လူလ်ႈတၢမ်ႇဝူတ်ႈၵၢမ်ႇယွႆႇ ။ –

တဝ်ႇၵႃႇတေႃႇမိင်းမျၢတ်ႈၵိူလ်း… ပေႃးလၢတ်ႈတီႈသိုဝ်ႈမၢၼ်းၶတ. ၶႅင်းၵုပရိမိၽျေးၶၢဝ်ႇ ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈရၢင်ႈမၢၼ်းၵျူဝ်းလႃးႁဵတ်းဝိ. ၵွၼ်ၶဵ.ၵႁွင်းပွင်းပႃႇ မႃႇၶၵေႃးႁူဝ်း ရၢင်ႈၶႃႉ ၽၢင်ရၢၼ်ႇ မၢၼ်ႇထွင်ႇ ၽိုဝ်ႇဝႃႈထိုင်ပွင်ႇၵၶႃႇ ၽီမရၶႄႇတၵ်းယေႃး တေႃးၶဵ.ႁူႇ ပီၼ်ၶမႈၵိင်ႇၵေႃၵွၼ်ႇ ဝိႉရွႆႈသုတ်းလွၼ်ႇရၢမ်ႉတမ်ႇ ပူၼ်ႉတီႈဝႃႈ ၶင်ႇၵႃႈႁွင်ၶိႈဝူဝ်းၶိႈႁီး ရၢမ်ႉယွႆႇယွႆႇ~ ၵျူၵ်ႈထုၵ်ႇ ၽွႆႇ~ လွႆမၵ်ႉမေႃးရၢင်ႈပေႃးပူၼ်ႉလိူဝ်ၶမ်း– ၶမ်းထိၵ်ႈရူမ်လူမ်း– ဝူမ်းမျွၵ်ႈသေၶလႈ ႁဵတ်းမိၽျေး ၶင်ႈၶိူဝ်ၶၢဝ်း– ငိၼ်းရၵ်ႉၵိုင်း ရၵ်ႉပိုင်းထိုင်ႈ တင်းလဝ်ႈၽူဝ်မၢၼ်း ႁူလ်းယဝ်ႉ။ ။

ၶဵၶလႈပီၼ်ၶဝ်ႈမိူဝ်ႈႁွၼ်ႇ ၵိုင်လွၼ်ႇၶႄႇၶႄႇ ၵမ်ႇၽႄႇလုၵ်ႈၶဵ.ၶင်ႇၵဝ်ႇၽဝ်ႇၶိုင်ႈ တီႈၶွႆးမိူင်း မိတ်ႉသိမတေႇသၵရပ်ႈၶၢဝ်ႇ ယင်းမီးမိူင်းၶိုင်ႈ ၶဝ်ႈလိုဝ်ႈမိူင်းလမ်ႇပႃႇပျေႃႇ ၵိင်ႇၶျေႇၵိုၼ်းငေႃႇ ဝိင်းပျေႃႇသႃႇယႃႇ ၵိူမ်ႈၵဵပ်ႇလမ်ႇပႃႇၶတီႇ ၵိူၼ်းထီႇၶပ်ႉပိူၵ်ႈ သိူၵ်ႈလွမ်း သွင်ၽၢၵ်ႇ ၽွီႉလၢၵ်ႇပိင်းပၢင်ႇ ဝိႉရွႆႈလီသုၢင်ႇ ပၢင်ပုင်ႇပေႃႉၵိုတ်ႇရူၼ်ႈ တဵၵ်ႇ တူၼ်ႈသိူဝ်းပျေႃႇ~ မုၵ်ႉႁူၼ်းၶျေႇ~ ပွီးၵႃႈပွီးဝိၼ်– ႁဵၼ်ၶျေးၵၢင်းၶၢဝ်–သႃႇသၶႄႇၵပ ၵႃႇလၶိင်ႇၶျၵ်ႈ ၵတွၵ်ႈၶိူဝ်း ၽႄႇဝၶႄႇ~ ၵဝူလ်းလွႃႇ~ ၵိလူဝ်ႈၶၢဝ်းယၢဝ် ၊ –

လဝ်ႈပိူင်ႇမိူင်းလမ်ႇပႃႇပျေႃႇၶၢဝ်ႇ ၶူပ်ႇပီၶိုင်ႈပွၵ်ႈ သေႃႇၵေႃးႁူၼ်းမိူင်း ၽွမ်ႉၵၼ်ႁဵတ်း ပီၼ် ပွီးလၢမ်းသၽၢင်ႇ လႅင်ႉလမ်ႈတမ်းၽီ ၵိူဝ်းလီတေႇဝႃႇ ၶႄႇၵၶႅတ်ႈၶငေႃး မူးလႃးတၢင်းၵိၼ် ႁဵတ်းပီၼ်တၼ်းသွင်း တၢၼ်းလွင်းၶမ်ႉလဝ်ႈ ၶဝ်ႈပိင်ႈၵမ်ႉလေႃႇ လေႃႇလႃႇလၢီၵၼ် ၵွၼ်ၵၼ်

ပေးဝၢင်း ၽိတ်ႈလဝ်ႈယွၼ်းပၢင်း ႁူႉလမ်ႇဝၢႆႇမျူး ၶေႃးၵုင်ႇၽုင်းပြၢဝ်~ ၵူႈသူႇလူႇၶၢမ်ႇလမ်ႇပေႇ တၢင်ႇငတႇ ယူႇၶိူဝ်မျၢၶၼ်း တီႈတၶၼ်းသိူဝ်ႇ ပူဝီႉငၽေးၽေႈ- ၵွၼ်ၽွမ်ႉၵၼ်ပွႆႉတူၺ်းၶျေႈ မျူဝ်းတၶူဝ်းၽၢၼ်ႇၽီတဝ်ႈ- ၵွၼ်ၽွမ်ႉၵၼ်ႁၵ်ႉလူမ်းယုမ်ႇ လီမ်ၶျႈလေႃးလဝ်ႈငတႉယဝ်ႉ၊ ၊

ထိုင်ၶင်ႇပွၵ်ႈၶိုင်ႈ ၽီၶၢတ်ႈၶေႃး လင်ႇတၵ်းၽၢၼ်ႇသူၢင်းတူဝ်မႈ ၵလႃးပေႃးၶင်ႇ သိၵ်ႉဂျူးပျမ်ႇမႈ သၼ်ႇတုၵ်ႉသီႇတႃႇၶၢတ်ႈမျူဝ်း တၶၼ်းၶူဝ်ႈႁူၼ်″ ၵလုၼ်လုမ်းလၢင်း လိူင်ႉၶၢင်းၵေႃႇၵွင် ၽဵဝ်ထွင်မႈမီး လွင်းတီးၵူၼ်ၵေႃ သိူင်မေႃႇၵၢမ်းၽွီး တူၵ်းထိုင် ၶၺ်ႈဢၢင် ဝၢင်းပွီး ပျငၶရူၵ်ႈလုင်း ၶၯင်ႈၶူဝ်းတူဝ်ႈၶိပ်းလၢဝ်~ ၵသႃးၶၢဝ်~ ငဝ်းတွၵ်ႈပျွင်ႇ ၵၡင်ႇလိူမ်ႈလီႇ တီႇတီႇငလႇ-တႃမူၼ်းၵူၼ်းမိူင်း ၽွမ်ႉတူၺ်းမုင်ႈယိၼ်ႈၡၼ်~ ယွင်ႈၵၢမ်းၵၼ်~ ပေႃးတူဝ်ႈလွတ်ႇ ငၶႄႇ ။ -

မိူဝ်ႈယၢမ်းၶင်ႇၶၶၼ် ၵၼ်ပဵၼ်ၽြူးၵလွင်းတေႃႇ ၵေႃႇတမႁဝ်းၶႅ ႉ သမ်ႉပွီးလီႈပီ ပဵၼ်ဝီႉၵူၼ်းၽၢၼ် ၶၢၼ်လဵဝ်တုၵ်ႉၵတႃႇၵွၼ်ႇလၢတ်ႈၶိုင်ႈ ၵိင်ပိုင်ႈ ၶၺ်ႈမိူင်းလမ်ႇပႃႇ ငလႇႁႃ ၵလႃႇလိူင်ႉတွင်ႉ ၵမ်ႇပီႈၵမ်ႇၶွင်ႉ ၵမ်ႇပေႃႈၵမ်ႇငမႈ ယူႇငၵႈလိၼ်သၢပ်ႇ ႁိူၼ်းၵေႃႈမုင်း ၵၢပ်ႇမုင်းယိူဝ်ႈ ၵူႈမိူဝ်ႈႁၢငၶႈၽိုၼ်းၽေႃႇ မၢင်ပွၵ်ႈမၢင်ၶႃႇ ၷဝ်းယွတ်ႈမီႉမၢၵ်ႇသၢၼ်ႈ ၶီႈၵၢၼ်ႈ ၶုမ်ႇငၵႇ~ ၶၢင်ႇတွင်ႇငလႇ~ ၵ်ၼ်လိုၵ်ႉဂိၼ်လွီး- လွီးၽေႈလွီးၶူဝ်း- ယူဝ်းၽျွင်ႉၵမ်ထမ်း- ႁၢလိူင်ႉလွႆၶမ်းလဝ်ႈယဝ်ႉ။ ။

လိူဝ်းၶႅ ႉၶဝ်ႈပဵၼ်လင်ႇၵႃႇလူင် ၶမ်ႉၵူၢမ်းလဝ်ႈသြူႇလူင်မိူင်းၶွင်ႁဝ်းၶႃႈ တဵမ်ႈၵွၵ်ႇမႈ ငလႈ မ်ၼ်ႈလွမ်းပၵ်းပိူင်မၼ်း ၶ်မ်ႉလိပ်ႈမီးၶင်ႇၶဵၶႃႈယဝ်ႉ။

ၶွပ်ႈလွႆယႆႇၶမ်တင်းသိူင်ႈၶႃႈ။

လီၵ်ႈၵီၶၼ်းလင်ႇၵျ ၶွင်းမူႇလိၵ်ႈ ထမ်ႇမသၢတ်ႈဝတ်ႉထု

ထၢႆးသၢင်ႇယီႈၵွၼ်ႇ၊ ပွၵ်ႉၵၢတ်ႇ၊ မူႇလေႈ

ပိုင်ႈဂုင်ႇၵိုင်မုၼ်ပြႃးတြႃးသင်ႇၶျ ဩျႇပေႈငမႈ လွ်ငေးဂၼ်ႇတေႃးဂွမ်းလူး လဝ်ႈဩျႇ လဝ်ႈၶူးဂူႈလဝ်ႈ ၵိဂ်ႇလူလ်ႈပေႈထဝ်ႈငမႈငဂ ထၢႆးယိုင်းတင်းၶမ်လမ်ဂီၶျႈကော့၊ ပၢင်ဂုမ်ၶွၼ်ႇ ၾရ်ၶ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈဂမ်းၷျႈၶီႉ တေမႈလူလိၵ်ႈၶူၼ်ႉၶျႉ ၵၼ်လီႈလီၵ်ႈၵီၶၼ်းလင်ႇၵျ လဝ်ႈ သၢင်ႇလူင်ဂျင်းၶွၵ်ႈ၊ မၢၼ်ႈၵၢႆႇ၊ မိူင်းမၢဝ်း ဝႈၶီတီးၶျႈကော့။

ၶွင်းမူႇလိၵ်ႈၽိုၼ်ၶီႉ ၵျၼ်ဝီႉ လင်ႇၵျလူင်မၶၼ်းလဝ်ႈ သီႇၶမ်ႉဂွၢမ်း၊ သွင်ဂိဝ်၊ တူၼ်း သီင်လၢပ်ႈသွင်တူၼ်း၊ သီင်သုတ်းသီႇသီင် ၶေႈတေ၊ ၶေႈလၢပ်ႈ၊ ၶေႈသင်ႉ၊ ၶေႈလီၼ်ႈ၊ ၶေႈရူပ်း၊ ၶေႈယိုတ်ႈ၊ ၶေႈသုတ်းလိူဝ်းၶီႉယူႇယဝ်ႉ။

သီႇၶမ်ႉဂွၢမ်းၵၼ်ဝႈလမ်ႉ– ၶွင်းမူႇလိၵ်ႈထမ်ႇမသၢတ်ႈဝတ်ႉထုၶီႉ မူႇယွႆႇမူႇလူင် ပေႈ ၽတ်းထွမ်ႇရူဝ်တေႃႇၷၢင်ၶီ တၢင်းရိူင်တေမီးမွၵ်ႈၷျႈလူဝ်ႈမူင်း လိူဝ်းၶီႉယဝ်ႉ။ ဂူလ်းဂႈဝႈ ပေႈမႈတူလ်းပိူင်လင်ႇၵျမၶၼ်းတေႉ လီႈၵျၼ်မီးသီႇၶမ်ႉဂွၢမ်း ၶိုင်ႈ သွင် သၢမ် သီႇ ပေႈသုတ်း သီႇသမ်ႉငတေႇၶိုင်ႈ ၶေႈဂွၢမ်းမၶၼ်းၵမ်ႇမိူၼ်ဂၼ် ပိူင်လင်ႇၵျမၶၼ်းမိူၼ်ဂၼ်ဂွျႇ တေႃႇသုတ်းမူႇ လိၵ်ႈယဝ်ႉငလႈ လင်ႇဝႈမီးသီႇၶမ်ႉဂွၢမ်းၶီယဝ်ႉ။

သွင်ဂိဝ်ၵၼ်ဝႈလမ်ႉ– ၵျၼ်ဝီႉဂိဝ်တင်ႈသီင်ၶိုင် ဂိဝ်ရူပ်းသီင်ၶိုင် ဂိဝ်တင်ႈသီင်ၵူၼ်ႈ ဂိဝ်ရူပ်းသီင်ၵူၼ်ႈ ၵီတ်းၶီဂွျႇၶျႈယဝ်ႉ။

တူၼ်းသီင်လၢပ်ႈသွင်တူၼ်းၵၼ်ဝႈလမ်ႉ– ၵျတင်းၵျး– ပီၼ်သီင်ၶိုင် လၢပ်ႈဂၼ်တူၼ်း ၶိုင်ႈ၊ ၵျႇၵျႈၵျႉ– ပီၼ်သီင်ၵူၼ်ႈ လၢပ်ႈဂၼ်တူၼ်းၶိုင်ႈ ၶီၶျႈကော့။

သီင်သုတ်းသီႇသီင် ၵၼ်ဝႈလမ်ႉ– သီင်ၶိုင်သီင်ယၢဝ်း သုတ်းၶမ်ႉဂွၢမ်းၶိုင်ႈ၊ သီင်ၵူၼ်ႈသီင်ပွတ်း သုတ်းၶမ်ႉဂွၢမ်းသွင်၊ သီင်ၵူၼ်ႈသီင်ၶဵင်း သုတ်းၶမ်ႉဂွၢမ်းသၢမ်၊ သီင်ၶိုင်သီင်မဝ် သုတ်းၶမ်ႉဂွၢမ်းသီႇ၊ မိူၼ်ၶင်ႇဝႈ ၵျ–ၵျႈ–ၵျႇ–ၵျး ၊ ၽွႆႇ–ၶျႈ–လျႇ–မျး၊ မုၼ်–လဝ်ႈ–ယူႇ–ဂျင်း၊ မေ–လိၵ်ႈ–ၽၢႆႇ–တီး ၶီၶၼ်ႉၶျႈယဝ်ႉ။

ၶွင်းဂျႈၶေႈငတေ ၶေႈလၢပ်ႈ ၶေႈသင်ႉ ၶေႈလီၼ်ႈ ၶေႈရူပ်း ၶေႈယိုတ်ႈ ၶေႈသုတ်း

လိူဝ်းၸႂ်ႉ တေထွၼ်ၵဝ်လင်ႇၵျႇလူင်မၼ်းလဝ်ႈသေ ၼၼ်ႉလွမ်းႁူၺ်ႇ ၵျႈၶင်ႇရူႉၶိုတ်းလီႈၶၼ်ႉၶျႈ ၼလႈ လူၼၼ်ႉလင်ႇၵျႇမၼ်းႁူၺ်ႇ ၵ်တ်းပီၼ်သီင်သွၼ် သီင်ထုင်ႉမၢဝ်း သီင်တီးၶိူဝ် လိူဝ်းၸႂ်ႉႁူၺ်ႇၶျႈ ၵေႃႈ။

ၶိဵႈလွံပီၼ်ၶင်ႇမူဝ်ႈၶၼ်ႉၵမ်ႇၽျေႇ ၷိူင်ၶျေႇလၢၵ်ႈထၢၵ်ႈ ဝိပသ်သီႇၵ်ၼ်ႇလဝ်ႈ ယင်းမီးပုင်ႇ ၶျေး တူဝ်ထဝ်ႈလၡျ်ႇ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈလီထျႇၵမူႉ မဝ်ႇႁူႉမဝ်ႇလီၼ်ႈသီၼ်ႇငၢမ်ႇ လင်ႇလီႈၶမ်ၶၢမ်ႇဝိပျႇၵ ၵပ်တ်းပိတ်ႉတျႇ ~ တၢင်းပႈမိူင်းၽၢၼ်ယဝ်ႉ၊ -

ၸၢပ်ႉတိၼ်ၸၢပ်ႉမိုဝ်းႁွိယၢဝ်း တၢဝ်းၵိၼ်ၶိူဝ်ႉမၼ်း ဝၼ်းၵျး သျူးပႈသုတ်းထၼ် ပိူဝ်ႈၵၼ်လၼ်ၵိၼ်ငိုၼ်းထူဝ်း ၵမျူဝ်းၵူၼ်းသၼ်မႈလူး မင်းမူးၶုၼ်ပူင်ၶိင်းမၼ်း လင်ႇပီၼ် ၵၼ် ~ ၶၢမ်ႇယၢၵ်ႈ - ဝိပျႇၵယူးပၢၵ်ႈမၼ်းပိႇရၢီလီႈၸႂ်ယဝ်ႉ၊ ၊

ၵျႈၸႂ်ႉၵူင်းၵူင်း မုၼ်ႁူင်းၼၼ်ႉပေၼ် ၵ်တ်းၶၼ်ႉဝၢင်းၶျူး ၵမ်းၶၼ်ႉ လူမျူးတင်းလီ သီၶုၼ်လုမ်းၶၢင်း ၶိုၼ်းပၢင်းလဝ်ႈၡေႃးၼၼ်ႉ - ၶိဵႈၵၢၼ်ႇယဝ်ႉ။ -

ၵိၵ်ႇလူၡ်ႈတၵ်ႉၵျႇတေျႇ ၵျေႇသလလဝ်ႈ ၶဝ်ႈႁူမ်းပရိၵ်ႈသၢတ်ႈ ၵမၢတ်ႈလရေးလၶျေႇ ရေႇမၢတ်ႈတွင်းပၢၼ်ႇ ရၢၼ်ႇတေျႇသပိင်ႇရူ လဝ်ႈၶိဵႈသုရၢၼ်ႇ~ မၼ်းလီႈပီၼ်လွင်ႈလွံမႈ - ထိုင်တီႈမၼ်းထၢၼ်ႈသျူးပႈၸႂ်ယဝ်ႉ။ ။

ပေႈဝႈၵေျႇသလလဝ်ႈ ၶဝ်ႈႁူမ်းပရိၵ်ႉသၢတ်ႈ ဝၢတ်ႈတၢၵ်ႈတွင်းပၢၼ်ႇ ရၢၼ်ႇတေျႇသျူ လီႈမုင်ႈ မဝ်ႇယုင်ႈတူၡ်းမျေႇ - တူၼ်လဝ်ႈလီၼ်းၡၼ် - ၵၼ်မိူဝ်ႈပၢၼ်လင်ယဝ်ႉ၊ -

မုၼ်သုင်ပြႃး ဝႈၵမ်မွံဝီး တၵ်းၶျီးၼၼ်ႉပေၼ် ႁွံႈပေႈလေႈၡၼ်သၢင်းလၢင်း ယၢမ်းတၢင်း ၵ်တ်းၷိူဝ်ပီၼ်မႈ ၶမ်ၽၢၼ်သျူးပႈ ယူႇသဝ်းထင် ~ ၶၢမ်ႇယၢၵ်ႈ- ယူးပၢၵ်ႈဝိပျႇၵ မၼ်းပိႇ ဝီႈလီႈ-တူၼ်လဝ်ႈၡေႃးၶိဵႈတေႉယဝ်ႉ၊ ၊

လင်ႇဝႈတုင်းၼလႈၵျူးတ မင်းတြႃးပီၼ်ၶုၼ်တိုဝ်းမိူင်း ၽွႃးၵူင်းတူၼ်တူဝ် ဝၢင်းႁူဝ်ႁွမ်း လူး ၵမူးသၼ်ထၼ် လီမ်ၵၼ်ၶျေမၢင်လွတ်းၵျီး မီးမႈလီမ်ၷိူင်ဝူၡ်းၶၢၼ်း ယၢမ်းၶၢၼ်းလဝ်ႈ တၵ်းၡေႃး-ၶိဵႈၵၢၼ်ႇယဝ်ႉ။ -

ၸႂ်ႉလမ်းဝိႉႁွံႈၷိူင်ၶျေႇ ထျႇမိူဝ်ႈၵဝ်လဝ်ႈ လီမ်ငဝ်ႈယင်းတိုၵ်ႉ လုင်ႇလုင်ႇသၢၼ်ႇသၢၼ်ႇ ပျၼ်ႇဝီႈသၢမ်ၽုင်ႇၽျႉ သပိင်ႇရူတ လဝ်ႈၸိူင်ႈၵေၵၢၼ်ႇ ~ သူးဝိႉပီၼ်ပြႃး - မႈထၢၼ်ႈ ၷိူင်ၵျီး- မီးလူဝ်ႈလီၶျးတေႉယဝ်ႉ။ ။

ထျႇမိူဝ်ႈၶၼ်ႉလမ်ႉ ၵဝ်လဝ်ႈၶဝ်ႈပီၼ် လၼ်ႇတျႇၵုင်ႇမျႇရ လုၵ်ႈလဝ်ႈပျႇရျႇၶသီႇ

ပျေ,တော, ၡျေခေ့,ဂုၼ်ဂေ,လ ပေႈကွၵ်,ၽေ့ၶဝ်ႈလိုဝ်ႈပြမ်,မတၢတ်ႈ ဂိၼ်လၢမ်, – ၶွႈၶေႈ ၶၶၼ်းၡျေယဝ်ႉ။ –

ၶိင်းဂဝ်မင်းသျး ဝၼ်းဂျးပိၼ်ၶုၼ် ဂိၼ်မုၼ်လျၚၽေး ကၚထေးဂၢင်ၡျေ သၢဝ်ဂေ ၶၢင်း ဝ်ိင်း ဝၼ်းလိင်းလၢမ်,မူဝ်းဂေ ~ ပိုၼ်ႈယွင်ႈဝိႉယဝ်ႉ။ ။

ၶွႈမိုင်းၡျေၶမ်းယၢမ်းၶၶၼ် သုတ်းထၼ်မူးမိုင်း ၡိုင်းသီ လိုင်လီလေႈၚလး သုတ်းၚဂးပီ လိုၼ်လိုၼ်းသၢၼ်း ၶွႈၶၢၼ်းၶေႈၶၶၼ်းၡျေ – ပေႈသတ်ႉထီ,ထ်ၼ်,ယဝ်ႉ။ –

ဂျးပိၼ်မူးမၢတ်ႈ လၢတ်ႈလူရ်ႈမိုင်းထဝ်ႈ ၶဝ်ႈလိုဝ်ႈပျ,ရျ,ၶသေီ, ဂဝ်ထဝ်ႈၶဝ်ႈပိၼ်မင်းရသိ, ဂုင်,မျ,ရယူ,ၚငႈ ပေႈကွၵ်,ၽေ့ၚလႈၚမႈလီၼ်ၶ်ၼ်,~ သဝ်းၶၚင်ႈၶွႈၶေႈၡျေၡိုင်း– ဂူၼ်းဂမ်ႉပိၼ် ဝိုင်းဝိႉယဝ်ႉ။ ။

ဂမ်းၶႆႉတေၶိႈၚၶ ကၶ်ဝျႈ ၶေႈၚတ, ၶေႈလၢပ်ႈ လိုဝ်းၶၶၼ်ႉ ၷျ,ၶျႈယဝ်ႉ– တူရ်ႈ ကဝ် ၶွႈၶၵ်ႉလိၵ်ႈ ၶၶမ်ႉၷၢမ်းၶိုင်ႈၶႆႉသေဂမ်းၶျႈ–

ၶိႈလွႇပိၼ်ၶၚင်,မူဝ်ႈၶၶၼ်ႉဂမ်,ၽေ, ၡိုင်ၶေ,လၢၵ်ႈထၢၵ်ႈ ဝိပသ်သီ,ၵ်ၼ်,ထဝ်ႈ ယင်းမီး ပုင်,ၶေး တူဝ်ထဝ်ႈလရျ, ၷွပ်ႈပိုဝ်ႈလၢိထျ,ကမူႉ မဝ်,ၡူႉမဝ်,ထ်ိင်ႈသ်ိၼ်,ငၢမ်, ထင်,လိႈၶမ်ၶၢမ်, ဝိပျ,ဂ ကပျ်တ်ႈပိတ်ႉတျ, – တၢင်းပျႈမိုင်းၽၢၼ်ယဝ်ႉ။ –

ၶိႈလွႇပိၼ်ၶၚင်,မူဝ်ႈၶၶၼ်ႉဂမ်,ၽေ,	=	ၶေႈၚတ,
ၡိုင်ၶေ,လၢၵ်ႈထၢၵ်ႈ ဝိပသီ,ၵ်ၼ်,ထဝ်ႈ	=	ၶေႈလၢပ်ႈ
ယင်းမီးပုင်,ၶေးတူဝ်ထဝ်ႈလရျ,	=	ၶေႈလၢပ်ႈ
ၷွပ်ႈပိုဝ်ႈလၢိထျ,ကမူႉ	=	ၶေႈလၢပ်ႈ
မဝ်,ၡူႉမဝ်,ထ်ိင်ႈသ်ိၼ်,ငၢမ်,	=	ၶေႈလၢပ်ႈ
ထင်,လိႈၶမ်ၶၢမ်,	=	ၶေႈလၢပ်ႈသေ
ဝိပျ,ဂ	=	ၶေႈသင်ႉ
ကပျ်တ်ႈ	=	ၶေႈလ်ၼ်ႈ
တျ,	=	ၶေႈၡူမ်း
တၢင်းပျႈမိုင်း	=	ၶေႈယိုတ်ႈ

ၽၢၼ်   = ၶႄႈသုတ်း

ၶၼ်ႇၵျႈလီပ်ႈၵၢၼ်းမျႃးၸလႈ ႁူႉၶိုတ်းလီႈၶၸၼ်ႉ လီႈမျႃးတေႃႉတီႇ,ၶီႈၸၶၵူႈ, တွၼ်ႈတႃႇ ပွၵ်ႈၶဝ်ႉ မီးၶၼ်ႇ,ၶဝ်ၶျႃႈယဝ်ႉ။

ၶွပ်ႈၸႂ်ယႂ်ႇ,ၶမ်တင်းသဵင်ႈၶႃႈ

ဝေႈၵျႃႇရၼလႄႈ လင်ႇၵျႃႇလူင်
ၶွင်ႈမူႇလိၵ်ႈ တႃႇၶၵေယေး သထေးသၢၵ်ႈသေႇ

လဝ်ႈလရေးလီးသၢင်ႇၵွင်ႇမိၼ်ႈၵူး (ၶ)လီးလွမ်လႅင်ႈၵျၢၼ်၊ ဂုၼ်လူင်၊ ၶမ်ႉၶမ်း

မ့်ႇသုင်ၶႃႈ- ၶွၢ်ႈလီႈဂၼ်ႇတေႃးၶပ်ႉယမ်ဝီႈသျ ၸြူးတြႃးသၢင်ႇၶျႇ လဝ်ႈၶူးၵဝ်းၶဝ်ၼလႄႈ ၽူႈမီးပိင်ႇရျႇ ၽူႈလီပ်ႈၵိၼ်းၵဝ်းၶဝ် တင်းယွ်ႇတင်းၶမ်သေ ၶႃႈတေမႃးၶူၼ်ႉၶျႉ တြႃးလဝ်ႈ တႃႇၶၵေယေး သထေးသၢၵ်ႈသေႇ ဂျႈၶင်ႇၶိတ်းလီႈ တေတေႃႉတီႇၶႅႈၼၶွၺ်ႇယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈလူင်ၵၼ်လဝ်ႈၶူးမေႃၵဝ်း တီမ်ႈၵွၵ်ႇမႃးတင်းၶမ် လၢႆၽိုၼ်လၢႆမူႇၶီႉ လီပ်ႈၵိၼ်း တူရ်းလင်ႇဂျႇၶဝ်လဝ်ႈ လီႈၵျၼ်လွင်ႈမိူၼ်ဂၼ်ၼလႄႈ လွင်ႈပိူင်ႈဂၼ်ယူႇၶႃႈ။ လွင်ႈမိူၼ်ဂၼ်လမ်း လီႈၵျၼ်ၶဝ်လဝ်ႈ တီမ်ႈလွမ်းပၵ်းပိူင်လင်ႇဂျႇလူင်သေ လွင်ႈပိူင်ႈဂၼ်လမ်း- တူရ်းၶၵ်ႉလိၵ်ႈ မၼ်း ၵၼ်ၵဝ်းၶွင်ႉဝျႈ ၶမ်ႉဂွမ်းမၼ်း ၶီၶၼ်ႉ မီးၶမ်ႉဂွမ်းပွတ်းၼလႄႈ ၶမ်ႉဂွမ်းယၢဝ်း ၶၼ်ႉၶႃႈယဝ်ႉ။

လွင်ႈၶဝ်လဝ်ႈမိူၼ်ဂၼ် ၵၼ်ဝျႈၶၼ်ႉ သီႇၶမ်ႉဂွမ်း၊ သၢမ်ၵိဝ်၊ တူၼ်းသိူင်လၢပ်ႈ သွင် တူၼ်း၊ သိူင်သုတ်းသီႇသိူင်၊ ၶျႈၼတႇ ၶျႈလၢပ်ႈ ၶျႈသၢင်ႉ ၶျႈလီၼ်ႈ ၶျႈၶူပ်း ၶျႈယိုတ်ႈ ၶျႈသုတ်း၊ ဂျတင်းဂျး ပိၼ်သိူင်ၼိင်၊ လၢပ်ႈဂၼ်တူၼ်းၶိုင်ႈ၊ ဂျႇ ဂျႈ ဂျႉ ပိၼ်သိူင်ၵူၼ်ႈ၊ လၢပ်ႈဂၼ်တူၼ်းၶိုင်ႈ၊ ဂျ ဂျႈ ဂျႇ ဂျး ၽွၺ်ၶႃႈလျႇမႃး၊ မုၼ်လဝ်ႈယူႇၵျွင်း မီးၶင်ႇၶီၶႃႈၵေႃႈ။

ဂျ သိူင်ၼိင်-ၵူတ်ႉၶၢမိူင်းလီး တူၼ်ႈတီးမိူင်းပွၼ် လီမ်ၼမႈၶွင်ႈ

ဂျႇ သွၼ်သျလေး

ဂျႈ သိူင်ၵူၼ်ႈ- လိူဝ်းယူႇမိူင်းမု မိူင်းပၢတ်ႇ မိူင်းသၢတ်ႇမိူင်းငေႃႉ

ဂျး သီႇပေႃႉတႃႈလိူဝ်ႇ

ဂျႉ

လွင်ႈပိူင်ႈဂၼ် ၵၼ်ဝျႈလမ်း- ပေးဝျႈၵဝ်းၶႃႈတေၽတ်းလိၵ်ႈလူင်လင်ႇဂျႇ ၽိုၼ်မူႇတြႃး လဝ်ႈၶီႉ သင်ဝျႈပီႇယၢမ်ႈၵျၼ် ပီႇယၢမ်းငိၼ်း လိူဝ်ႈၶျႉမတြႃးလဝ်ႈၶၼ်ႉ ပေးလူဝ်ႇၵီႈတူရ်း သေၶွၺ်ႈၶူဝျႈ ပိၼ်ၵွၢမ်းၽွၺ်- ၶမ်ႉဂွမ်းလဝ်ႈလွ်၊ ၶမ်ႉဂွမ်းပွတ်းၵျႃႉ ၶမ်ႉဂွမ်းယၢဝ်းၵိုဝ် ၶီ ၶၼ်ႉ

ယဝ်ႉ။ ၶွႆးတြႃးထဝ်ႈၶိုဝ်း ၸိူင်ႉလိူင်းဢၼ်ပဵၼ်ႇ လွင်ႈလၢင်ႉၵႂႃႇ ၶမ်ႉၵႂၢမ်းထဝ်ႈၶူးမေႃလူင် ၼိူင်ႈ ၵိုၼ်းယွတ်ႈ မူင်းယႃႉ ၵဝ်း တီႇမ်ႈထုတ်ႇဝီႉ တြႃးထဝ်ႈတႃႇၶႄၵယေး သထေးသၢၵ်ႈသေႇ ၵူႈ သီႇ ၶမ်ႉၵႂၢမ်း ၶႃႈၵေႃး။

1ႉ (တွၼ်ႈၶိုင်ႈ)

လွႆ လွႆ လွႆၶိုဝ်း မူဝ်ႈသဝ်ႈမူဝ်ႈသႃး ပေႃႇမႃးၵေႃႈလွႆ မူဝ်ႈလိုၼ်ႈမူဝ်ႈသွႆၵေႃႈမၼ်း ယေးဝၼ်းၵဝ်ၶိုၼ်းၽဵဝ်ၶွႆ ၼွႆႈလွႆလူၺ်ႈဝိလိၼ်ႇၶတူၼ်ႈလွႆ မဝ်ႇယၢတ်ႈမဝ်ႇၶႄး ၵလႃးလိင်း လူၼ်းလိင်းလိူင် လိူတ်ႈၵျၼ်ႁွၵ်ႈသွီး သၢင်းထွီးလုမ်းၶဝ် ရွၺ်းၵဝ်လွႆးတိူၵ်ႈ မူဝ်ႈသွၼ်ၵျိုတ်း ၵျိူၵ်ႈ ပျိူင်ႇ ၶိူင်ႇငၢၼ်ႇတူင်ႇတီး ၵဝ်ႈရိုးမူႇမၼ်းၽွႆ~ ႁူၺ်ႈမျႃင်ႇထၢင်ႇသျူး ၵလႃးၵၢၼ်ႇဝၼ်တွၵ်ႈ-တူၺ်းငွၵ်ႈမၼ်းမဝ်ႇမီးတီႈၶိမ်ယၢတ်ႈ- မႃႇယုပမိၼ်းလ ဝိင်ႇရႃႇၶမ်ႇ မူၼ်တူၼ်ႈလွႆ မၶေႃး ထၢတ်ႈၵဝ်းယဝ်ႉ၊ ၊

2ႉ (တွၼ်ႈသွင်)

ထမ်ႇမၶေႃးသၵၼ်ၶိုဝ်း မၢၼ်ႈဝႃႈၶိပ်ႉပၢၼ်ႇသေႃႇ တီးဝႃႈပူႇလၢၼ်ပူႇႁွင်း ယိပ်းမွင်းၶူမ်း လိူမ် ပေႃႉၵျမ်တွင်းတွင်း ႁွင်ႉႁူၺ်ႈၵူႈၵၢၼ်ႇၵူႈႁွင်းၶတ်းၶိၼ် မူဝ်ႈၽုၵ်ႈတၵ်းပိူၼ်ဝၼ်းသိၼ်သတၢင်း ၶွႆးဝိင်းၶွႆးဝၢင်းမွႆးၵဝ် ငိၼ်းၵဝ်လေးတၼ်း ၽွႆၽွႆမၼ်းမၼ်း ၵူႈၶေႃင်းၶုၼ်~ လူၼ်ႉၶွင်း လုၼ်~ ၵျၶဝ်ႈတိူၵ်ႇ လေႈထိူၵ်ႇၽလႈမွၵ်ႇလူင်ႇ-ၶူဝ်းလွင်းၶူဝ်းတၢၼ်း လေးၵၢၼ်းၶိူတ်ႈၵျ သိုဝ်ႉမီးၶၶေၼ်~ လိူၵ်ႈမ်ဝ်းလမီးၵႃႈမီးၶၼ်~ လေႉတူင်ႇ။-

လၢင်ႇၵႃႇတီးၶိူဝ်ၶိုဝ်း တီႇမ်ႈၽၶမေးပၼ်

(ၵ)- ၶေႃႈၵျိူၵ်ႈ (ၶေႃႈတေႇ)

(ၶ)- ၶေႃႈလၢပ်ႈ(ၵႂၢမ်းဝွၵ်း)ၽလႈ သိူင်ၵူၼ်ႈ/ၶိူင်

(င)- ၶေႃႈသၢင်ႉ(ၶေႃႈၽၢင်ႉ)

(ထ)- ၶေႃႈလိူၼ်ႈ၊ ၶေႃႈႁူပ်း ၽလႈ ၵိဝ်

(သ)- ၶေႃႈယိုတ်ႈ

(ရ)- သိူင်သုတ်း ၽလႈ ၶေႃႈတၢင်ႈ

ၶွႆးလၢင်ႇၵႃႇတီးၶိူဝ်ၶိုဝ်း တီႇမ်ႈၽၶမေးလမ်း ထမ်ႇမၶေႃးသၵၼ်ၶိုဝ်း (ၶေႃႈၵျိူၵ်ႈ) မၢၼ်ႈဝႃႈ ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇသေႃႇ တီးဝႃႈပူႇၵၢၼ်ႇပူႇႁွင်း-----(ၶေႃႈလၢပ်ႈ) မီႇတွင်း/ ၶေႃႈလၢပ်ႈ ပိူၼ်သိူင်ပဝ်ႇ သိူင်လမ်ႈၶႄးၽလႈ တၢင်ႈသိူင်ၶိူင်။ ငိၼ်းၵဝ်လေးတၼ်း ၽွႆၽွႆမၼ်းမၼ်း (ၶေႃႈသၢင်ႉ) ၵူႈ

ၶေႃးၶုၼ်~(ၶေႃႈလ်ၶၼ်ႈ) (ၶုၼ် - ၶီႈပ်ၼ်ၶေႃႈလူပ်း) လုၼ်ႈၶွင်းလုၼ် (တၢင်,ၶိ,) ၶူဝ်းလွင်း ၶူဝ်းတၢၼ်း လေးကၢၼ်းၶ်တ်ႈႁုသိုဝ်ႈမီးၶၼ်~ (ၶေႃႈယိုတ်ႈ) လေႈတူင်,။- (ၶေႃႈသုတ်း/ တင်ႈ)

၁ႉ (တွၼ်ႈသၢမ်)

ၵရပ်ႈၵွင်ႈရိူၼ်းၵွင်ႈယေး သထေးလေႃးတိၵၶီႈ ပ်င်းၵေႃႈပ်င်း ယ်ႇ,ၵေႃႈယ်ႇ, ၶိုၵ်ႉသေ တီႈယူ,တီႈသၢင်ႈ ပိင်,ပိသု,ရရု,လိင်, ၵျရိုင်,ထီးယွတ်ႈ မွၵ်,ၽွတ်ႈပၢၼ်းၵူင်, ပွႆးထူင်,ရႃးၶၢၼ်ႉ လ်တ်းၵျၢၼ်ႉၶၢၼ်းသွင်, ပႆထွင်,ပျတ်းသၢတ်ႈ လၢၵ်ႈတၢတ်ႈပိသုၵု, တေ,ဝု,ၽီၽုင်, ဝိသၵျင်, ပျူႉပေ,ထုၵ်ႈ သပု,ယရူၼ်,ရုၵ်ႈ ပႆယွတ်ႈလႆး သပႆးရႃၼ်,လီ,မၢၼ်,~ ထီးၵေႃႈလ်တ်းထီး- မီးယွတ်ႈယၢင်ပႆး - လႆးၵေႃႈလ်တ်းလႆး - ပႆးသွၼ်ႉယင်ထူဝ်း- တူရ်းၵျၢၼ်ႉၶီၵေႃႈ လ်တ်းၵျၢၼ်ႉ လ်တ်းၶျူဝ်း - ရတၶေ,လိင်,လီ, ၶီ,ဝု,ပျူ,ၵ်တ်, ၵ်တ်,ရူင်,သွမ်,~ သီယွမ်ႉလ်တ်းမျူဝ်းဝိႉယဝ်ႉ။ ။

4ႉ (တွၼ်ႈသီ,)

လိူဝ်းၶီႉလီႈဝုႈၵုသူဝ်,ပူဝ်,ၶွင်း တီႈယၢတ်ႈတီႈၵွင်းရွင်ႈၵုတီ, လီထူၼ်ႈတၢင်းမျတ်ႈ ယဝ်ႉ... ၵူႈလၢတ်ႈၵူႈလၢမ်, သႆၵၢမ်,ၵမု မဝ်,လွႆႈၽီပျူႉသၢင်ၽၢၼ်, မၢၼ်,ၶင်, ၵမ်,မတု,ယု, ၵမ်,မပတိသရၶေ,တီႈပိုင်ႈ တူဝ်ၶိုင်ႈထူ,ထွင်, ပေးတၢၼ်,ၽၼ်းရွင်,လိူဝ်ႉမၢၼ်, ပိုၼ်ဝၢၼ်, ၽျၢၼ်ႉၽုၵ်,သွမ်ႈ ရူရ်,ပွမ်းပီးတုမ်,~တူၼ်ႈမၼ်းၶုမ်,~ၵုလိုဝ်ႈၶွၼ်း တင်ႈၵွၼ်း သွၼ်ႉပ်ၼ် ၵ်င် - ၵိၼ်မဝ်,ယဝ်ႉမဝ်,သ်င်ႈ မဝ်,ၵ်င်ႈပုးထၢပ်ႈပုးလူ,~ ယူင်ႈၽွင်းၶမ်ႉၶွင်းၽူ,~ ထူးလိုဝ်ႈပ်ၼ် သ်င် ၊-

ပုၵ်ႈရုပ်ႈယေႃႈ

ၽိုၼ်ထမ်းမူ,ၶီႉ လဝ်ႈၶိင်းငိုၼ်းယွတ်ႈ မူင်းယုႁဝ်းၶုႈ တ်မ်ႈၵွၵ်,မုး လွႆႉတိုဝ်းၵုမ်းတီး ငလႈၵုမ်းမၢၼ်ႈ ပု,လိ ၵိၵ်,ပုးဝေႃးႁု,ရ တင်းယ်ႇ,တင်းၶမ် ၶင်,ၵုႈလူၵ်းၵွၵ်,ၵဝ်လီႈ ၶိႈငၶ တီႈပွင်,မၼ်းၵူ, ရူႈပေးလ်င်ႈ"လ်င်း"ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

လင်,ၵု,မၼ်းလဝ်ႈ ၶွႆးမူ,လိၵ်ႈၽိုၼ်ၶီႉ ပ်ၼ်ၶမ်ႉၵုမ်းယၢဝ်း မ်ၼ်ႈလွမ်းပၵ်းပိူင် လင်, ၵု,လူင် ၵမ်,ၵ်ဝ်ႈၵိူင်ႈရူႈၵွၵ်, ၶွႆႈမွၵ်,ၶွႆႈလၢတ်ႈလွင်ႈၶူဝ်းသင်ၵေႃႈ ႁုၵဝ်ၶေႃႈၵုမ်း ၵွင်ႉၵၼ် လၢပ်ႈၵၼ် ၵိင်ၵၼ် ပ်ၼ်ၵၼ်လီၵျေး လီထွမ်, ၶဝ်ႈလွႆၵူၼ်းတင်းၶမ်ငတႉ"ငလႈ လူၵ်းၵဝ် လင်,ၵု,မၼ်းလဝ်ႈ ၶိႈငၶၵူ, ၶင်,ၵုႈပွင်ပ်ၼ်လီႈၶၼ်ႉၶုႈယဝ်ႉ။

မွႆ,သုင်ၶုႈ

တွၼ်ႈ

ဝေႃးႁႃႉရ ၶွင်းလိၵ်ႈလူင်

ၶူၼ်ႉၸူႉ - လင်ႇၵႃႇလိၵ်ႈလူင် တူဝ်ၶပေႉ တူဝ်ၵၢၼ်ႇ ၵႂၢမ်းဝေႈႁုႇႁ(10)ၶေႃႈ

လုင်းထရေး - ယွတ်ႈသွၼ်း၊ ပၢင်လူင်

ၵႂၢမ်းၶေမ်း

ယၢမ်းလဵဝ် ၶႃႈႁဝ်းထရေးယွတ်ႈသွၼ်း တေမႃးမွၵ်ႇလၢတ်ႈ လွင်ႈတူဝ်ၶပေႉတူဝ်ၵၢၼ်ႇ ၵႂၢမ်းဝေႈႁုႇႁ (10) ၶေႃႈ ၵၼ်ႈႁွင်ႉၵႆႇၵၼ်တင်း လင်ႇၵႃႇလိၵ်ႈလူင်ႁဝ်းၶၼေႉၶေ ထုမ်း ထိူဝ်းသြႇတၵႃႇ ၶၼုမ်ႇၵိုၼ်းထိုၼ်းယိင်း ၵၼ်ႈလီႈၶိုၼ်ႈႁွတ်ႈၾဵဝ်မႃး ပၢင်ပွႆးၶွၼ်ႇၾၢႆၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ႁဝ်း ပွၵ်ႈၵမ်(5) ထႃႇၶၵႂၢင်ႈတီႈ ဝႅင်းၶမ်းပၢင်လူင် ၼႆႉတီႈၶႃႈ-

မေႈလိၵ်ႈလင်ႇၵႃႇ ၵၼ်ႈသြႇၶူးမေႃလူင်ႁဝ်းၶဝ် ၵဝ်တိမ်ႈထွႆႉၵူႇ မိူဝ်ႈပူၼ်ႉမႃး ႁႃႈႁူၵ်း သိပ်းပီထိူဝ်းၶၼေႉ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈ ၵၼ်ႈပဵၼ်လိၵ်ႈတီးပၢၼ်မႂ်ႇ ၵၼ်ႈသူထဝ်ႈႁဝ်းၶႃႈ ထွႆႉတိုဝ်းယူႇ ယၢမ်းလဵဝ်ၼႆႉ ပႆႇမီးၼလႈ ၶဝ်ထဝ်ႈ ၾွမ်ႉၵၼ်ယိပ်းတိုဝ်း မေႈလိၵ်ႈ ၵၼ်ႈႁွင်ႉဝႃႈ 'ၵ လီ'' ဝႃႈ ၵႃ၊ ၵႃႉၶျႃးၵႃ၊ ၵ ၶျႃးထမ်ႈၶေ ၵႃး၊ ၵ တၢင်ႇလီဝႃႈ ၵိ၊ ၵ တၢင်ႇၶၢတ်ႈၵဵၼ် ၵီ၊ ၵ တၢင်ႇၶၢတ်ႈၵဵၼ် ထမ်ႈၶေ ၵီး၊ ၵ တိုတ်ႉၶိုင်ႈ ၵု၊ ၵ တိုတ်ႉသွင် ၵူ၊ ၵ တိုတ်ႉသွင်ထမ်ႈၶေ ၵူး၊ ၶေႃႈၵႂၢမ်း ပွင်ႇသိူင် သၢမ်မျိူဝ်း ၵူၺ်း၊ ၶဝ်ထဝ်ႈ သမ်ႉၵႂၼ်ၵၼ် ၵႅတ်ႈပဵၼ်လင်ႇၵႃႇ ၵပျႃႇတြႃးလူင် ၶမ်ႉ ၵႂၢမ်းယၢဝ်း ၶမ်ႉၵႂၢမ်းပွတ်း လီလူလီၾတ်းလီရေး ၶမ်ႉၵႂၢမ်းလဝ်းၶျေး သမ်ႉပေႃးထိူင်ႈ"ပွင်ႇ" ၶၼေႉ ၶဝ်ထဝ်ႈၵဝ်တၢင်း ၵႂၢမ်းၶပေႉၵႂၢမ်းၵၢၼ်ႇတီးႁဝ်း ၶိုင်ႈတေႃႇထိုင်သိပ်းၶေႃႈၶၼေႉ ၵႅတ်ႈမႃးၶဵဝ်ႈ ဝႃႈၶႃႈၵေႃႈ၊ ၵႂၢမ်းၵၢၼ်ႇသိပ်းၶေႃႈၶၼေႉ ႁူပ်ႈလုမႃးပဵၼ်ႁႃႈၶေႃႈ ၶွႆႈႁႃႈၶေႃႈၼႆႉ လီးၵဝ်ဝေႈႁူႇႁ တီႈပွင်ႇမၼ်း ၶဝ်ထဝ်ႈႁူပ်ႈၶေဝႆႉယူႇတီႈၶႃႈၵေႃႈ၊

ၶႃႈႁဝ်းၶဝ် လီႈမိူဝ်းၵုပၼ်ၸိသယ ၵုပၼ်ၸိသရေး ၵၢၼ်ႇ လွတ်ႈ သွၼ် ႁေး တမ်ႈတီႈ သြႇထဝ်ႈလူင် ထိူဝ်ႈထဝ်ႈသြႇႁွင်ႉဝႃႈ 'ပၺ်ရျၢသျႃႇ' ထုမ်းထေႇရဝႃႇတ ပၺ်ရျၢလင်ၵႃႇ- ၵျွင်းတီႈႁဝ်း ၵျွင်းၶွင်ႇၾႄ ဝႅင်းၵႃႇယၢင်း၊ သီႇပီသီႇဝႃႇ မိူဝ်ႈပီၵေႃးထႃႇ 1329 ၶဵၼ်ႈၶၼေႉ လီႈႁူႉတွင်းမႃး ၵိတ်းၵီႈမီးမေႈသေ ယွၼ်းတၢင်ႇၼၶွင်ႈၶႃႈၵေႃႈ။

မိူဝ်ႈလဵဝ် ၵိင်လူၺ်ႈ ၵုင်ႇၵျေးလူး ထဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင်ႁဝ်း ထဝ်ႈထမ်ႇမသျႃႇမိ ၵွၼ်ႁူဝ် ၶေမ်းၶေ သြႇငလႈတၵ်ႉၵႃႇ ၵူႈၵိူင်ႇၵူႈမိူင်းသေ တေႇပဵၼ်ပၢင်ပွႆးၶွၼ်ႇၾၢႆၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် လင်ႇၵႃႇတြႃးလူင်တီႈႁဝ်း မီးမႃး ႁႃႈပွၵ်ႈၶႃႈယဝ်ႈ။

လိၵ်ႈၶႃႈ/လၢႆးသိုဝ်ႈ/တႃႇလူဝ်ႇ ၶႃႈၵမ်ႇလီႈၶိုၼ်ႈႁွတ်ႈၶႃႈ၊ ၶႃႈႁဝ်းၶဝ် လီႈထိူၵ်ႈၶိုၼ်ႈႁွတ်ႈ မိူဝ်ႈပွၵ်ႈၵမ်းၶိုင်ႈ တီႈဝဵင်းတႃႈၵုင်ႈ ႁူင်ႈၵဝ်ႈလၵ်းၶၼ်ႈၵူၺ်းၶႃႈ၊ ထိုင်မႃးပွၵ်ႈၵမ်း(5)ၼႆႉ မႃး ပဵၼ် တမ်ႈတီႈဝဵင်းပၢင်လူင်ၼႆႉ ၶႃႈႁဝ်း လီႈၶိုၼ်ႈႁွတ်ႈသေၸလႈ လီႈမႃးၵဝ်ၵုင်ႇၵဝ်မုၼ်ႉလွမ်း ဢိူၼ်ႇထဝ်ႈသင်ႇၶႃႇထဝ်ႈ ၵူႈတူၼ်ႉၵူႈပႃး ၵိၵ်ႇပႃး ထဝ်ႈထရေးႁဝ်းၶဝ် ထဝ်ႈလၢၵ်ႉထဝ်ႈယႂ်ႇ တင်းသိူင်ႈယူႇၶႃႈ။

'ၵႂၢမ်းၵၢၼ်ႇသိပ်းၶေႃႈ' ၶၼ်ႉ ၶႃႈႁဝ်းၶေဝိ တူဝ်ၶပ်ႉၽိၢ်ႇၵင်းဂိတ်ႉ တူဝ်ၶပ်ႉၽိၢ်ႇတၢင်းတီး ၸလႈ တူဝ်လိၵ်ႈတီႈႁဝ်းပႃး ယူႇၶႃႈၵေႃႈ။

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
႑	႒	႓	႔	႕	႖	႗	႘	႙	႑႐
ၼိုင်ႈ	သွင်	သၢမ်	သီႇ	ႁႃႈ	ႁူၵ်း	ၸဵတ်း	ပႅတ်ႇ	ၵဝ်ႈ	သိပ်း

2-3	1-5-9	4-8	6-7-10	0 ၼႆႉပဵၼ်မေႈလွမ်ႈ
မႃးပဵၼ်သိူင်	မႃးပဵၼ်သိူင်	မႃးပဵၼ်သိူင်	မႃးပဵၼ်သိူင်	
မုၼ်ႈ	ထဝ်ႈ	ယူႇ	ႁၢင်း	သိူင်သုတ်း
4-8	6-7-10	2-3	1-5-9	0 ၼႆႉပဵၼ်မေႈလွမ်ႈ
ယူႇ	ႁၢင်း	မုၼ်ႈ	ထဝ်ႈ	သိူင်သုတ်း

ၵမ်းၼႆႉ ပေႃးဝႃႈပွင်ႇလႆႈ လိၵ်ႉလႆႈ သိူင်ႁွင်ႉတူဝ်ၶပ်ႉ တူဝ်ၵၢၼ်ႇသိပ်းၶေႃႈ မိူင်ႇဝၢၵ်ႈၽေလုမ်း ၵၼ်လီ"ငၢမ်း"ယဝ်ႉၵေႃႈ သမ်ႉၵဝ်တူဝ်ၶပ်ႉမေႈလမ်လိၢ" ၵၢၼ်ႇပဵၼ်ၵႂၢမ်းသိၢလင်ႇၵျ ၵတျ သွၼ်ႉသိူင်ၵွၵ်ႇမႃး ၵၢင်ၶၢဵင်ၶေႃးမူၼ်း ၶပ်ႉၵၢၼ်ႇလွမ်းတူၼ်း လွမ်းထိုဝ် ႁွင်ႉယိူင်ႈလွမ်းၵဝ် ၵၼ်ဝႃႈ မုၼ်ႈ ထဝ်ႈ ယူႇ ႁၢင်း သိူင်သုတ်းၸလႈ ယူႇ ႁၢင်း မုၼ်ႈ ထဝ်ႈ သိူင်သုတ်းၶၢင်ႇၵဝ်ႇ။

လွၵ်းလိၢးပၵ်းပိူင် ၽိုၵ်ႈၶွၼ်ႇ ၽိုၵ်ႈႁၼ်း မေႈလွမ်ႈလင်ႇၵျ ၵႂၢမ်းယၢဝ်းထမ်း-

(1) 4575ႉ 5134ႉ 7461ႉ 9538ႉ 6854ႉ 7439ႉ 9568ႉ 7899ႉ 2524ႉ 740853174ႉ 9697184ႉ 6563~

346897380- 78940- 317574- 1617944- 7973~~~၊-

(2) 3767- 5633- 6267- 9673- 6267-
5876- 1672- 7376- 947617833~
5178465796431- 154478479657- 16839-
317574-2169~~၊ ၊

(3) 7673- 32677~ 9897- 7622- 3257- 1817-
9633- 5473- 7376- 9456- 5732- 1462-
3267- 97573- 56963- 7184- 7677-
3697563~~ 173- 6984~~။-

(4) 6034- 9451- 6978- 3495- 5968- 7495-
3564- 5854- 7491- 6134- 7458- 38540
956144~~ 584- 7136- 6937- 7464085-
9697045- 316944- 565796184- 69617537~~။။

လိူဝ်းၶဵ့ပ်ႅၶ်-သိူင်သုတ်း သၢမ်ၵိဝ် သီ့ပ်ၵ်ႈ။

ပိူင်တ်ၵ်ႈလင်ႇဂျ့ၶမ်ႉၵွၢမ်းပွတ်း

(1) 35-24-68-94-08564~~77။
(2) 7672-63-56-57-96-873~~15-။
(3) 76-77-57-33-6367537~~94။
(4) 38-35-91-78-6409534~~67။ ၶဵ့ပ်ႅၶ်သၢမ်ၵိဝ် သီ့ၶမ်ႉၵွၢမ်း။

မီးထိူင်ႈလင်ႇဂျ့ ၵွၢမ်းမၢၵ်ႇမေႈလိၵ်ႈတီးၵျဝ်းၶျႈ
ဂ ဂျ ဂေ ဂီးဂၢၶ်း ဂူဝ် ဂဝ် ဂူၶ်း ဂျမ်း ဂီႉ ဂၢၶ်း ဂိၶ်~ ဂူလ်ႈ ဂေ့။-
ၶ ၶၢဝ်း ၶိင်ႇ ၶီတ်ႈ ၶျ့ ၶမ်း ၶွင်ႇ ၶိႈ ၶိၢ ၶဝ်ႈ ၶိပ်ႇ ၶၢင်ႈ ၶဝ် ၶေ့~ၶိၢၶူဝ်း။ ။
င ငပ်ႇ ငိပ်ႈ ငင်း ငိင်း ငီၶ်း ငေ့~ငူလ်းငီး။
လ လွမ်းလွ်ႇ လွီးလပ်း လၶ် လိၶ် လုမ်းလိူဝ်း လိူင်ႇ လွမ် လီး~လဝ်ႈလွင်ႈ၊ ၊
သ သၢမ်သၢဝ် သူပ်းသိူင် သေႃးသေႃး သူင်ႊ သိူဝ်းႊ သွမ်ႈသူၶ် သီး~သူလ်ႇသျ့။-
ရ ရရိပ်ႈ ရူူင်း ရူူင်ႇ ရီ ရျ့~ရွပ်းရျႈ။

တ တတီးတုတ်ႈ တႆးတွႆႈ တူၼ်ႈတင်ႈ တွင်ႉ တွင်ႇတႃႇ~တူၵ်းတိင်၊–
ထ ထီး ထိ ထိုင်း˝ ထူ ထႃ ထုၵ်း ထၵ်း ထိူၼ်ႇ ထတ်း ထိင်~ထိမ်ႈထွမ်ႈ၊ ၊
ၶ ၶ ၶွႆၶႄႉ ၶီးၶမ် ၶိင်းၶွင်း ၶူၵ်ႉ ၶွႆး ၶိင်~ၶျေႈၶုမ်ႇ။–
ပ ပပီႇပဝ်ႇ ပူၼ်ႈပိႇပေႃႉ ပိုၼ်ႉပၵ်ႉတ်ႈ ပိၼ်ပုမ်ႇ ~ ပွတ်းပၵ်ႉတ်း။ ။
ၽ ၽၽႃ ၽတ်ႉၽတ်ႈ ၽူင်ႉ ၽေႇ ၽီႇ ၽူႇ~ၽုၵ်းၽိူဝ်၊–
မ မမိူင်းမဝ်း မဝ်းမိုင် မေႃးမေး မၢၵ်ႇမီမိူဝ်~မႃႈမီး၊
ယ ယႃႉယူင်းယူင် ယွႆး˝ ယႃႉယူၵ်းယၢၼ် ယူင်ႈယွတ်ႇ။–
လ လႃႉလိုတ်ႈလူႉ လူႇလိၵ်ႈ လႃႈလီႈ လၼ်လွတ်ႇ ~ လမ်းလိုပ်ႈလိင်းလူမ်း။
ဝ ဝႃႉဝီးဝႃႇ ဝူဝ်ဝႃႈဝီႉ ဝင်ႇဝိူဝ်ႈ ဝႃႈဝီႈ ဝီးဝွတ်ႇ ~ဝွီးဝွီး။
ႁ ႁႃႉႁမ်ႁၼ် ႁၵ်ႉတ်း ႁွမ် ႁိုၼ်း ႁူၺ်း ႁူႇ ႁႃႇ ႁိဝ်ႇ ႁၼ်ႁွႆး~ႁၢင်ႈႁၢင်ႈ၊ ၊
ၵ ၵႃႉၵေးၵၢမ် ၵဝ်ၵိဝ် ၵေးၵူၵ်း ၵၢင်ႈၵိၼ်းၵွႆး~ၵွႆႈၵွင်ႇ။–
လင်ႇဢႃႇလၢပ်ႈတၢတ်ႈ မွၵ်ႇလၢတ်ႈ ဢ တေႃႇ ၵ ပေႃးပွင်ႇၵူၢမ်းၶႄႈတြႃး လီၵီႉဢျဝ်းလႃး ဢမ်းၼိုင်ႈ ဝွၼ်ႇတႃႉ။

မႂ်ႇတွင်း = လင်ႇဢႃႇ ထဝ်ႈၶူးထိၼ်ႈၶမ်းသွႆ(မိူင်းလေႈလၢၼ်ႉ)ႁၵ်ႉတ်းၵွၵ်ႇဝီႉၶႃႈၵေႃး။

မီးထိင်ႈဢပျႃႇ လီးလင်ႇဢႃႇ ၵၼ်ၶူးသွၼ်ၶဝ် သွၼ်ပၼ်လုၵ်ႈႁၵ်ႉၼ်းမိူဝ်ႈဝွၼ်ႇ˝ၼႆႉ

ဢ ဢႃႉဢူင်ႇမွင်ႉႁူင်းႁိူး
ၶ ၶႃႉၶူတ်းၶင်ႈမၢၼ်း ၶွၼ်းယိၵ်ႉတူၺ်းလိူၼ်၊
င ငႃႉငၢပ်ႇငင်ႈမိတ်းမိူၼ် ငီးယိုင်ႈလိူၼ်လွင်ႈထိတ်းဝၼ်း။
ထ ထႃႉထၢမ်ႇၶင်ႈၶျေႃၶေၼ်း ပိၼ်ထဝ်ႈတိုဝ်းလွမ်၊–
သ သႃႉသွႆႇၶဝ်ႈသွမ်းႁွမ်သေဢလႈမိူဝ်းႁွင်း။
ရ ရွင်ႇတူၼ်ႈသၼ်ဝွင်း ၽူၺ်းယိုတ်ႈယၢဝ်းပူ၊–
တ တႃႉတွင်ႇတွီႈတိုဝ်ႈႁူ ငေႃးမွင်ႉၶူတ်းယိုင်ႈႁၢင်ငူး။
ထ ထႃႉထူင်ႇထိဝ်ႈသွင်ႁူး ငီးယိုင်ႈထူးလၢင်ႉတူၵ်းႁႆၢ ၊–
ၶ ၶျႃႉၶူင်ႇၶီးၶူင်ႇၶင်ႇ မိူၼ်ယိုင်ႈဢၢၼ်းထိ ပိၽီးလွမ်းပႃႈလင်ၵွီး။
ပ ပႃႉပၢၵ်ႇပိၼ်ႈမိူၼ်ယိုင်ႈဝွၵ်းၶွီး တမ်းဝီႉႁိမ်းထူင်၊
ၽ ၽျႃႉၽၼ်းမီႉလမ်းသုင် မိူၼ်ပိူၼ်ႈၵဝ်ပႃႉ ၵဝ်ဝႃႉထပ်းမၼ်း။
မ မႃႉမင်ႇၵၢင်ႈထွႆပၼ်း မိူၼ်ပႃႉမီးၵၵ်ႉၼ်၊
ယ ယႃႉယိပ်ႇယမ်ႈရႃးဝၵ်ႉၼ် မိူၼ်ပိူၼ်ႈၵဝ်ပႃႉသွင်လုၵ်ႈမႃးလေႃး။

ရ ရႃႇရူင်,ၽေႈၵၢၼ်းၸွတ်ႈၽဵဝ်ၶေႃး မိူၼ်ရႂၢၼ်းသိၼ်၊
လ လႃႇလူင်,လုၵ်ႈလိၵ်ႈႁိူဝ်ႈလူးလိၼ် ပေႃးမွင်ႇၶူတ်းယိူင်ႈႁၢင်တူဝ်း။
ဝ ဝႃႇဝီ,မုင်ႈတူၺ်းပူဝ်း မူၼ်းၶွပ်ႈလူးၵၼ်၊
ႁ ႁႃႇႁိပ်ႈၶွမ်ႈသုတ်းသၼ် မိူၼ်သၢၵ်ႇ,တမ်ၶမ်ႇမၼ်းငေႃး။
ၵ ၵႃႇၵူ,ၶိူႈၶွင်ႈၸၢင်, ၵၢင်ဝၢင်ႈၶိူၼ်းလႃး မိူၼ်ၵေႃႉၵျီးမၢၼ်ႈႁိမ်းၵဵဝ်ၶေၼ်ႇယဝ်ႉ။

မီးၵႃႈၶဝ်ႇၶိုင်ႈၶႃႈ။

ထဝ်ႈထရေးယွတ်ႈသွၼ်း-
ပွၵ်ႉသီ,(ၸွင်လိၵ်ႉ)၊ ဝီင်းပၢင်လူင်။
မၢႆၾူင်း ☏ 09.263099321 ။

လိပ်ႈႁိၼ်းဝေႈႁၢႆႈရ
ၶွင်ႇမူႇလိၵ်ႈ သီႇလသတ်ႉထု၊ ၽေႉဝၶေႉၶျုၵ်ႈ

ထဝ်ႈထရေးသုမၼ၊ ဝၢၼ်ႈႁီးပု၊ ဢွၵ်ႉငမး

လိုဝ်ႈမူႇလိၵ်ႈ	-	သီႇလသတ်ႉထု၊ ၽေႉဝၶေႉၶျုၵ်ႈ
ၽူးတဵမ်ႈ	-	ထဝ်ႈထရေးၵိင်ႇတု၊ မင်းၵုင်း၊ ဢွင်းငမး၊
ထဝ်ႈတုၶရူဝ်တီး	-	လုင်းသၢင်ႇမူးယွတ်ႈၸိုၼ်း၊ ဢွီးၵူင်း၊ ဢွၵ်ႈငမး
ထဝ်ႈတုၶဝေမ်းလိုၼ်း	-	ၶိင်းမၢၼ်ႇသဵင်+ၶဝီးရှိူင်း၊ ဝၢၼ်ႈပုပူၵ်ႇ၊ ဢွၵ်ႈငမး၊
ပီသိုပ်ႇတဵမ်ႈ	-	ပီဝေႈထု(1287)
ၵုယုလိၵ်ႈ	-	(92)ပီ
လင်ႇၵု	=	သၢမ်ၵိဝ်

ဝေႈႁၢႆႈရၶွင်ႈလိၵ်ႈလူင်	တီႈပွင်ႇၵႂၢမ်းတီး
1. ပိႇရၢႆႇၽီၢတၢၼ်၊ သီၢၽၢၼ်ႇလျပ်ႈ ၽဵတ်ႇၽျႉလိုမ်ႈမၢပ်ႈ	= ပိႇရၢႆႇလူင်ႉလဵတ်းၽွင်းၽီ၊ တၢၼ်ႇၽျႉမဵပ်ႈ
2. ထိၵ်းလွမ် သၢင်ၽွမ်	= ပြႃးပိၼ်ထဝ်ႈ
3. လွတ်ႈပွိႇၵွိႇပွၼ်ႈတိရေၵမွၵ်ႇမျတ်ႈ	= ပြႃးပိၼ်ထဝ်ႈ ၶျေးထမ်းပၼ်
4. သၢမ်ထၢၼ်ႈသုင်းတိူင်း ၽုင်ႇတလူးထဝ်ႈထဵင်ႈ	= ရၢၼ်ႇထဝ်ႈမုင်ႈထဵင်ႈလီႈသၢမ်မိူင်း
5. ယွမ်ဝီၶူင်းၶိူင်း လိူင်ယွမ်ရူဝ်းၶုင်း	= ရှိူဝ်ႉၵူၼ်ႈ ပီပေႈဝီဝွတ်း"
6. ႁဵတ်ႇဝေးပေး ရှိူဝ်ႉၵူၼ်ႈ	= ရှိူဝ်ႉၵူၼ်ႈ ၽၢင်ၶိူဝ်ႉၶင်လိူင်ဝီႉ
7. ဝိၵုလတၢပ်ႇၶၢၵ်ႈသဵၼ်ၽွၵ်ႇ	= ၵိၼ်တၢင်းၵိၼ်ဝီးဝၼ်းၵူးယိူင်ႈ (တုၵူၼ်းၶွၼ်းဢွင်းၶဝ်)
8. မုၼ်မၢၼ်ပၢၼ်လင်လုင်လူး	= လီႈထုပ်းရၢႆးသုသၶေ၊ ၽွၼ်းဝၼ်းလင် ၵွၼ်မႄးထုပ်းရၢႆးသုသၶေ။
9. ၶွင်ႈလိုမ်သၢမ်ၶူင်း ပၼ်ႇပီမႄးၵမ်ႇမၼ်ႈ	= ပိၼ်ပၢၼ်ၽီၵူၼ်း ၶွင်ႈသၢမ်မိူင်းၶီႉ

ၵမ်ႉမၼ်ႈ

10. ႁူဝ်းၽွမ်လိူဝ်းပိူဝ်းၵူၼ်ႈၶူးၸိူင်းၶေႃႈႁဵတ်း, = ၶိူဝ်ႉၶိင်လိူင်ႁဵတ်း,သေႁိူဝ်ႉၵူၼ်ႈ
11. ထိူင်လွမ်သၢမ်ၽွမ်သုင်းၵျူၼ်း = ပၼ်ၽူႈယႂ်ႇ,ပူၼ်ႈ ၶွင်းသၢမ်မိူင်း
12. ထမ်ႉမလၢၵ်ႈႁွၼ်ႉ,ပူၼ်ႈတေႉ,သၶေႃႉ,ၵွၼ်ၵူး = ၶေႃးထမ်းထမ်ႉမလၵျူႉ,
တၼ်းၵွၼ်တၢင်းပူၼ်ႈ
13. ၶူဝ်းႁူၼ်းယူႉ,တိူဝ်းပီၵမ်ႉ,သိူင်ႈ = ႁွမ်ၶူဝ်းႁူၼ်း ပီမႃးၶွင်းလေႃးၵၵမ်ႉ,လိူဝ်ႈ
14. ၵၼ်ႈၶျူၵ်ႈၵိူပ်းလႃႉ,ၽဝ်ငႃး = ယိူၼ်ႉၵၼ်ႈ ၶဝ်ႈၶမ်ႉတၢင်းၵိၼ်
15. ႁိူင်းၶွင်းလူင်တိူင် = တီႈၶွင်းထူၼ်ႉ,လူင်တိူင်
16. ငဝ်းသိူင်ပြူးထွင်ႉ,ထီးၽေးလီႈၶွပ်ႈ = လီႈႁူပ်ႉပၢၼ်ပြူးပိၼ်လဝ်ႈ
17. လိူမ်သၢင်လၢင်းၽူး မိူဝ်ႈလီၶႃးၽေႉၽုၵ်ႉ, = လီႈထိူမ်သၢင်ႈပႃႉ,ရမီႉ,မႃး လီလၢတ်ႈပၢၼ်
18. ပီ"မႃး"ၶွင်းလိူမ်သၢမ်ၶူင်း = လီႈထူင်ႉ,ထိူဝ်ႈၶွင်းသၢမ်မိူင်း
19. တတ်းသေႁိူင်ပီသူၼ်သဝ်း = ၵိလေႉ,ႁိူင်ႁႃးၶေၼ်ႉ ပွႆႉ,ၽေႃးၵၢင်းယၢၼ်လီႈ
ႁူမ်ႉ,ယွႆးယၢင်ၵွၵ်ႉ,လီႈ
20. တူၼ်သိူင်ၶမ်းလိူင်ၽုင်းႁူင်း = ပြူးပိၼ်လဝ်ႈ
21. ႁၢင်း"တၢၽီ လူလီလိူင်းလွၢင်း = တႃႇရၢၼ်ႉ,ပြူးပိၼ်လဝ်ႈ မုင်ႈလိူင်ႈႁူႈတီႈ
22. လဝ်ႈၶီႉ,ၽျႃႉ = လုၵ်ႈၶုၼ်မိူင်း
23. သိူင်ၵူၼ်လူမ်းထွင်း တွင်ႈသေႃႉ,လေႃလီ = လူမ်းထွင်းႁိူင်,ႁွင်းမူးၶွၼ်းၶိူင်
24. လီႁၵ်ႉမၵ်ႉမုင်ႈ = လီႁၵ်ႉၽွင်းတိူၵ်ႉၶိုၼ်ႈယိူတ်ႈယႂ်ႇ,မႃး
25. လိူမ်ႈလၢမ်ႈတိူၵ်ႈမမ်ႉ,ပိင်းမူမ်း = တိူၵ်ႈဝီႉ/ယွမ်ႉသီဝီႉ ပေႃးလိူမ်ႈဝီႉ
26. ႁူဝ်ႉ,ႁၢၵ်ႈယွႆႉတမ်ႉ,ႁၢင်ႈ = ႁူဝ်ႉ,ၵွၵ်ႉ,ယွႆႉလွမ်းတူဝ်
27. ယူႉ,ဝၢင်ႈၶၢင်ႉ,ႁၢင်ႈ = တီႈယူႉ,ႁၢင်ႈၶၢင်
28. ၶၽူပ်ႈ"ယုၵ်ႉသွၵ်ႉ,ဝီႈဝၼ်ႉ,တႃႉ,ၽုင်းႁူင်း = ၶုပ်ႉဝီႈပြူးပိၼ်လဝ်ႈ
29. ၵိၵ်ႉသိင်,ၶေ မီယင်ၶေင်ပေႃ ပိၼ်းၶိင်း = လဝ်ႈရသေႉ ၶၽုင်ႈၶေင်ပေႃတိူဝ်းၵမ်ပြႃး
30. လုၵ်ႉလဝ်ႉငွပ်ႉၶဝ်ႈထူၼ်ႉ,တူၼ်ႈသိူၼ်ပႃႉ, = လုၵ်ႉလဝ်ႉၶဝ်ႈထူၼ်ႉ,ပႃႉမီႉ
31. ႁူင်ႁိၼ်ထၶေႃး = ထမ်ႈ/ငိူပ်ႉ,ထမ်ႈ
32. ပုမ်ႉ,လၢၼ်လၢၼ်းသတ်ႉပူၵ်ႈ = ၵေႃႉ,ႁွင်လူင်ဝီႉ
33. ၶုၼ်သၢင်ႉ,တပ်ႉပၵိၵ်ႉသီႉ,လၶေႃႉ,လဝ်ႈ = လဝ်ႈရသေႉ
34. လွႆၵေလီတူဝ်တိူင်ႁၢင် = ၵၢင်လွႆယိူင်းထိူင်တိူင်ႁၢင်
35. လူဝ်ႈၵသၢၵ်ႈၵွၼ်ႉ,ၶွႆႉ = မိူဝ်ႈလူဝ်ႈပၢၼ်တိူၵ်ႉလိူၵ်ႉ

36. မွၵ်ႇၼၶေလေးသႅင်ႈၶေႃး	=	လၢတ်ႈၼၶမူတ်း"/သႅင်ႈ"
37. လူမ်းလေႃးသႅင်ႈသုတ်းၵႃႈ	=	လူမ်းထူၺ်းလႄႈသုတ်းၵႃႈ
38. ပီႇမီးၵၼ်သႅင်ႈလွင်ႈသၵ်းၵီႈ	=	ၵမ်ႇၵူလွင်ႈမၼ်းသေၵိတ်း
39. လၢတ်ႈပၼ်ယႃႈ" တေႃးယၢင်းပႃးလႅင်းၵၼ်သၵ်းထီႇ	=	လၢတ်ႈပၼ်ယူႇၶိုဝ်း"ၵေႃး ၵမ်ႇပွင်ႇလႄႈ
40. ၵူၢၼ်းလမ်လူၼ်လမ်ႁူဝ်လႄႈ	=	ႁူဝ်လႄႈၵမ်ႇလမ်/ၵွၵ်ႇတေႃးသ
41. မဝ်ႇၵၢင်းလူမ်း	=	ၵမ်ႇလွတ်ႈလီႈလူမ်း
42. သီၢပ်ႉဝ်ပၢၼ်း" လုၵ်ႉမိူၼ်ၽွီးၶေႃးသဝ်ႇ	=	တေႃးသလုၵ်ႉလိူတ်ႇမီႈ ၶင်ႇၽွီးတီႈမူၵ်ႇသဝ်ႇ
43. ယၢႇလိူင်ႇယၢႇၵေႃး	=	ယၢႇဝီၽူင်ႉၽၢင်း
44. ပိူင်ႇလွင်ႈသတ်ႉထမ်ႇမီႉးၶမ်း	=	ၶုၼ်ယူႇတူဝ်ႈလွင်ႈ
45. တမ်ႇယေႃးၵၢင်းထွီႇ	=	ၽၢတ်ႇယၢၼ်တီႈလၼ်ႉတိမ်ႇ
46. လၢတ်ႈၵိူမ်ႈလိူမ်ႈလဝ်ႇၵူၢမ်းၽၢင်း	=	ၵုပ်ႇလၢတ်ႈၵူၢမ်းပူၺ်ၽၢင်းယွၵ်ႇလႅၼ်
47. ၵၼ်ႇၵၶလၢမ်ႇလွင်ႈပဝ်းလွတ်ႇမုင်းႁူဝ်	=	ၶုၼ်ပွင်ဝၢၼ်ႈမိူင်း
48. ႁူင်ႈလီႈၵႃးလႃးလီလူင်ႁူင်ၵၢင်း တေႃႇပၢၼ်ပြႃးသိူၵ်ႈ	=	ႁူင်ႈလီႈပွင်ၵၢၼ်လီလိုဝ်းလင် ထူပ်းမႅၼ်ႈပြႃးပီၼ်လဝ်ႈ
49. တိုဝ်းယုမ်ႇတႅင်သထုင်းၽူမ်	=	ဝီႈသၢယုမ်ႇယမ်ဝီႉၸိူဝ်ႁူဝ်
50. သိၼ်သႅင်ၽႅင်ၶိင်းမဝ်ႇပူင်တမ်း	=	တိုဝ်းၵမ်သိၼ်ၵမ်ႇပၼ်လု
51. သီႁူၼ်း	=	သီၵၼ်ပိူၼ်ႈယွမ်ႉၶုဝ်း
52. တီႈလတမ်ႇယေႃး	=	တီႈလတူၵ်းတႅမ်ႇ
53. ဝၢၼ်းၶီၢသႅင်လၢဝ်	=	ၶုပ်ႉဝီႈပြႃး
54. ၵိူတ်ႇ"ၶွီး"	=	ၵိူတ်ႇ"တီၢ"
55. တေႇဝၢင်းမုင်ႈလၢၵျႃႇၶင်ႈပုမ်	=	တေႇသၼ်ႇထေႇၵၢင်တွင်ႉ
56. ၽွၵ်ႇၶမ်ၵိုၼ်းသတ်ႉၵူၢၵ်ႈ	=	လူၼ်ႉလိူဝ်ၶမ်
57. ပီ"မႃး"ႁူဝ်ၸိူဝ်ဝၼ်းတူၵ်း ၶေႃးပီၢလၢၼ်းဝၼ်းၵွၵ်ႇ	=	ၵူၢႇ"မႃး"သီႇၶေႃးမိူင်း
58. ၵမ်ႇမီးၵူၢႇပီမႃးယူႇၶင်ႈ	=	ၵမ်ႇၵူၢႇတၢင်းလႅင်ယူႇၶင်ႈ
59. မုၼ်ၶမ်းလူဝ်းယၢၼ် ၵုင်ၶၢၼ်သၢမ်မိူင်း	=	ပြႃးပီၼ်လဝ်ႈ ၵွၼ်ၵွၵ်ႇလွတ်ႈတုၵ်ႉထိုင်လီ
60. ထိၵ်းလွမ်သၢမ်မိူင်း	=	ပြႃးပီၼ်လဝ်ႈ

61. ယူ,ၵိၵ်ႈၽေႃ,ဝၼေႃ,ၵႃၼ်ႉ,ၼိႈ = ယူ,ၵေႃႉလိူဝ်သေ ၸႅတ်ႈၽေႃ,ဝၼေႃ,
တိုဝ်ႈယုမ်ႉ,ၵမ်ထမ်း
62. ၸိူႈရူပ်ႉပူပ်ႉၶွပ်ႈပုတ်ႉထ တူင်,လၽ = ၸိူႈၵိုတ်,မၢၼ်ႈရူပ်ႉၽြႃးၶဝ်ႉ ပၢၼ်ယႃပ်,ၶေႃ,
63. ဝၼ်းဝီႇ,ထီႇ.သူ,ရွတ်ႈ = ထိုင်ၶၢဝ်းၵၢင်ဝၼ်းထီႇ/ဝီႈဝၼ်း/ဝီႈငီႈ
64. မုၼ်ၶမ်းပၢၼ်ထိၵ်ႈပၢၼ်လွမ် = ၽြႃးပၢၼ်သုင်သုတ်းသၢင်ၽိူဝ်ၵူၼ်းတင်းသိၼ်ႈ
65. တိၵ်ႉထိတိူင်,ဝီႈၶၢဝ်းသွႆ,ၽီမိူင်း = ၵူၼ်းၽိတ်း ၵိုဝ်းလီဝီႈသၢၽီ
66. မီ,ယွၼ်ႈၶမ်ႉၶဝ်ႈမမ်ႈ = ၶဝ်ႈၶမ်ႉတၢင်းဢိၼ် (ၵၼ်သုၵ်း)
67. တၢင်းပၢၼ်ယိုတ်းလေးသျ,လႆလႃးယူ,ၵီႈ = တၢင်းပၢၼ်ရႂ်သေ ယူ,သဝ်းသိုဝ်းလီလႆ
68. ၵိုတ်ႉႁွၵ်ႈတူၼ်တူဝ်ၶိင်းရဝ်း = ဝူၼ်ႉလူရ်ႈလွင်ႈတူဝ်ရဝ်း
69. ရီႇ"မုၼ်း" ၵမ်,ရိူင်ရီးလူဝ်ႈတွၼ်ႈ = ယူ,ၵမ်,ရိူင် လီႈၵိုတ်,"တီႇ"
70. ဝၢင်,ဝိူဝ်ႈ = ပိဝ်လေ,/ၶွၼ်းဝီ
71. တျသေႃးမူပ်,ၶမ်လိၢလီႈရွတ်ႈ = လီႈပၢၼ်ထဝ်ႈၽူဝ်,မၢၵ်ႈ လီႈတြႃး
72. ၵျ,ထျ,ၶမ်ႉမွၵ်ႉ,ရူင်ႈ ရူတ်ႈရၢတ်,ပိုၼ်လွင်း = ၽြႃးပၢၼ်ထဝ်ႈ ၶေႃးထမ်းပၼ်ၵတ်းယၢၼ်
73. လႅင်ႉလႆၶေႃးၵိုတ်ႉယၢၵ်ႈ = လႅင်ႉလႆၶေႃးယၢပ်,
74. ၵိုတ်းလုတ်ႈ = လွတ်ႈရၢမ်း
75. ၵျမေႃးပၢင်မျ ၵျလမ်သူပ်းသၵ်း = ယူ,ၶွႆးဢိလေ,သျ, ပေႉဢိၼ်ၶင်,ငရီး
76. ရၢၼ်း"သီႇဝၼ်းပိူင်းမႃး = ၵၢင်ဝၼ်း ပိူင်းလႅင်းၶိုၼ်ႈမႃး(ၶၢဝ်းပွတ်းၶႆ)
77. ထၢၵ်ႈရထႃးၾုတ်းပေႃ, = ၵၢင်ဝၼ်းၵွၵ်,
78. ရူမ်ႈမုင်ႈလျရေႃ,ရၢင်းပႃး = ပၢၼ်ပီႈၶွင်ႉရူမ်ႈပေႃးၶမႈလိူဝ်ၵၼ်
79. ၶွင်,ရူင်ႈ = ၵၢင်ဝၼ်းၵွၵ်,ပီ,သုင်
80. ရိူဝ်ႈရူင်ႈ = ငဝ်းလႅင်းပၢင်,သွႆ
81. လေႈရွင်ႈၾႃႉလၢၼ်ၶွပ်,လၢဝ်းပီ = ၼလ,မိူင်း
82. သီလမ်ဝဝ်းၵီႈ = သုၵ်ႈသီတူဝ်
83. ပၢၼ်ထၢဝ်,ၶၢဝ်းရီး = ပၢၼ်ရၢတ်ႈပူၼ်ႉမႃးရိူင်
84. ၶဝ်ႈထိုၼ်,ၽေႃႉသူင်,ရၢင်ႈ ၶွႆးပျ,ၵမ်ၵၢမ်း = ပီႈၶဝ်ႈထိုၼ်,ပၢပ်ႉ ၵမ်,မေႃးသင်
85. လူရ်လိမ်ၵၢင်းပုမ်းရွင်ႉၶၼ်မေႃးရူၼ်ႈသေႃ, = ၵိ,ၶၼ်
86. မိုဝ်းၽူးငွီးငူင်း ရိူဝ်ႈတူၵ်းထေႃတဝ်ႈယၢတ်, = မိုဝ်းယိပ်းၶမ်ႉယၢတ်,သေရိူဝ်ႈ
87. ယင်းၸႅတ်းတၵ်း"တိၼ်" = ၸႅတ်းၶၢၼ်လႆၶၢၼ်ၶေႃး
88. တၵ်ႈၸႅတ်းၽွၵ်,မူတ်းသွႆၵမ်,သဝ်ႈ = ၸႅတ်းၸိူႈမူတ်းသွႆ

89။ မ်ၵ်ႈ"ယေႈတၵ်ႈမၢပ်,တၢင်းၶ်ၼ်သႂ်ႇ,ႁၢင်ႈ = ႁၢတၢင်းၽိတ်းသႂ်ႇ,တူဝ်ဢဝ်,ၶိုၼ်း
90။ တူၼ်ၵၼ်တၵ်ႈမုၼ်းၵုင်,ၽၼ်းသႂ်ႇတူၵ်,ၵၢင်ႈ = မွင်းၿႂၢႈပ်ၼ်လဝ်ႈ မုၼ်းသင်,သွၼ်
91။ ပိ"မုၼ်း" ၽွၵ်,ဝူဝ်းဝုၼ်းၶပ်ေ,ဝုၼ်ႈ = လုၼ်ႈလီႈလၢတ်ႈၵွၢမ်းၵွု,မုၼ်း ၵမ်,လီ
92။ ႁ်တ်းမုၼ်းလွင်ႈပ်ၼ်ယေးၶပ်ေ,ဝုၼ်ႈ = လၢတ်ႈၵွၢမ်းလွင်ႈၵမ်,လွတ်ႈပ်ၼ်တၢင်းၽိတ်း
93။ ၵမ်,ထူပ်းရုၼ်းလုတ်းၶဝ်ႈ = ၵိုပ်းၶဝ်ႈ
94။ ၵုင်ၶိုဝ်ဝွႉးၵေႃး = ၵႃႈသဝေႃးသီ,ပိုင်

ဝေႃးႁႃႇ,ရၼ်ၶွႈလိၵ်ႈလူင်ၶၼ်ႇ ယွၼ်ႇဝုၼ်ႈပ်ၼ်ၵွၢမ်းၽီ,လႃႇ,ၶမ်ႇၵွၢမ်းပွတ်းဝိႇငလႈ မၢင်တီႈၵေႃႈ ၼူၼ်ႇၵဝ်သွင်သၢမ်တူဝ်၊ မၢင်တီႈၵေႃႈ မီးဝိႇသီ,ႁုၼ်ႈတူဝ်။ ၶေႃႈၵွၢမ်းလိူဝ်းၵၼ်လီႈၼူၼ်ႇၶွု,မုၼ်းၶၼ်ႇ ယွၼ်ႇပ်ၼ်ၶေႃႈၵွၢမ်းသင်,သွၼ် မီးတီႈပွင်,ၶိုၵ်ႉလိုၵ်ႉဝိႇငလႈ ၶင်,ၵ္ိုဝ်လိူဝ်းပ်ၼ်လုၵ်ႈလၢၼ် ပၢၼ် ၵွၼ်,ၶေ,တ်ၼ်းၶိုဝ်းႁဝ်းၶဝ် ပေႃးတေမျႃ ဝေႃးႁႃႇ,ရၼ်ၶွႈလိၵ်ႈလူင်ၶၼ်ၶႄ ထင်,လီႈၼူၼ်ႇၶွု, သွၵ်ႈတဝ် ၵ်ပ်းၵဝ် ၶွႈထမ်းတြႃး ၵၼ်ၶူးမေလိၵ်ႈၶဝ်မိူဝ်ႈႁွၼ်, တ်မ်ႈဝိႇပၼ်လိူဝ်းၶၼ်ၶႄသေ မုၼ်းၼူၼ်ႇၶိႈ ပိုၼ်ငၽႈပၼ် ၶင်,ၶီတီႈၶုၼ်ႈၵေႃး။

လႅပ်ႈၵျႅၼ်းဝေႈၺႃႉရ
ၶွင်းမူႉလိၵ်ႈ မွၵ်ႈၶရပၢတ်ႈ (ၶမ်ႇၵူၢမ်းထဝ်ႈၵၢင်းသိူဝ်)

ထဝ်ႈထရေး ရေႉဝတ၊ ဝႅင်းလႅင်၊ မိူင်းၵိူင်

1။	တႅမ်ပဝ်း〃	-	တႅမ်ပိၵ်း〃/တႅမ်ပုၵ်း〃
2။	လင်ၼၵ်ႉ	-	လင်ၵႅင်း
3။	ၵိုတ်ႇၶွင်းထႂ်း	-	ဝူၶၼ်ႇၶွင်းလွင်
4။	ၵေႉယွမ်ႈ	-	မီးၵေႉ/ၵေႉၶေႃႉ
5။	ထၢမ်ၵူႉၵျဝ်းပဝ်း	-	မွၵ်ႉမိူဝ်ႇထၢမ် ၼလႈ မွၵ်ႉမိူဝ်ႇပဝ်း
6။	မၢဝ်ႉထႅဝ်ႉ	-	မၢဝ်ႉၵျႂ်း
7။	ၶၢၼ်ထေႃးတွင်ႈၶႅၵ်ႉ	-	လၢတ်ႈတေႃႉၶႅၵ်ႉ
8။	ဝဝ်းၶူဝ်း	-	ၶၼုင်ႈၶူဝ်း
9။	မွၵ်ႉယင်သွၼ်း	-	မွၵ်ႉမီးၶမ်ၶေႃႉ
10။	ၶၢဝ်သွႆသေႃပေႃး	-	ၶၢဝ်သွတ်ႉလွတ်ႉ
11။	လီၵျၵ်ႇမၵ်ႇမွၼ်ႉ	-	လီၵျၵ်ႇၶေႃႉ
12။	ပႅင်းၶုံလွႆၶေႃး	-	ပႅင်းလွႆပႅင်းၶေႃး
13။	သတ်ႇတႅမ်သွၼ်းၵိုင်ပူဝ်ႉ	-	တႅမ်ယွင်တႅမ်ယေး
14။	ဝၢၼ်တူမ်ထႅမ်းတွၼ်း	-	ဝၢၼ်ထႅမ်းလီၶေႃႉ
15။	ၵိဝ်ႉၵုၵ်းလူင်သိုဝ်ႇလႅၵ်ႈ	-	ၵဝ်ၵိုၼ်းၵိဝ်ႉသိုဝ်ႇ
16။	ၵႅပ်ႉႁွင်ႈ	-	မီးၵျိမ်း
17။	မုင်ႈထွပ်ႈ	-	ၵျၼ်ၵီထွီဝွီး
18။	သၢမ်ၶၢဝ်းဝူဝ်းမေႃ	-	သၢမ်ၵျႃႉဝုၵ်ႈ
19။	ပူၺ်ႈၽူမ်ယမ်းၵဝ်ႈယွင်ႉ	-	ယၵ်းၵဝ်မွၵ်ႉမႃးပၵ်းၶႅပ်းသွႆႉမူၺ်းၵဝ်ႈ
20။	ၵျၢင်ႈၶႅၼ်ႈ	-	ၵျၢင်ႈလီ
21။	ၽီတႅင်ၽၼ်းၶမ်း	-	ၽီၽုၵ်ႉသွမ်ႈဝိႇထူဝ်ႇၽၼ်း
22။	လႃသႅင်ၵျၢင်းပႃး	-	ၼမႈ

23. ထီမ်ရိူင်း - ထီမ်မိူဝ်ႈလိၵ်ႉ/မိူဝ်ႈၵႂၼ်ႇ

24. ၵူႇထဝ်ႈဝိုၼ်းဝိုၼ်း - ၵူၵၢႆသၢႆဝ်း ၵွၵ်ႇၽူင်ႉငဵဝ်ႈပိဝ်ငလ

25. ၽုၵ်ႈၼိၵ်ႈ - ယူႇထမ်

26. ၽတ်းၽွမ် - တင်းတူဝ်တင်းၼိူင်း

27. ဝၢၼ်ႇသၢႈ - ထွတ်ႇႁူႉႁူႈတီႈ

28. ၽျၢၶူၼ်း - တီႈၶင်ႈၶုၼ်ၵၢၼ်း

29. ၵိၼ်ငၢႆး - ၵိၼ်ၶဝ်ႈၼွႆႉ

30. သၢင်ႈမူဝ်းယဝ်းၽိင်ယူႇ - ယူႇပျေႃႇၵိၼ်သိူဝ်း

31. ၵမ်လိၼ် - ၵမ်ၵုတ်ႇ

32. ၽဝ်ႇလိုၼ်ႈ - ငၽပၼ်

33. ၵိဝ်ႈယင်တၢၼ်းပၢတ်ႈၵုမ်ႇ - လွမ်ႉၸွပ်ႈသူမ်ႇသူမ်ႈ

34. ပူသုမ်ႇတိုင်ယိုင်း - သူမ်ႈမုင်းဝီႉ

35. ပတိၼ်းလၢင်းတၢၼ် - သူးလိၼ်း

36. တူတိူဝ်းမၢဝ်ႇၶုၼ်ထၢႆး - ယိၼ်းပိၼ်မၢဝ်ႇၵႂၼ်ႇမျႃး

37. လူႇတုင်းလိၵ်းထၢႆသူႇ - ၼွႆႈလူႇပၼ်တုင်းလိၵ်း

38. မူႈသိတ်ႇ - ၸၢင်ႈလီ

39. ၵူၼ်ႈၵၢၼ်ႈ သူၼ်ႇထၢၼ်ႈ - သၢဝ်ၶုမ်ႇၵႂၼ်ႇ

40. ပၢၼ်လီထၢႆးဝၢဝ်း - တိုၵ်ႉပိၼ်မၢဝ်ႇ

41. ထၢမ်ႇၶေႃင်းလၢႆၵိမ်ၶေႃတ်ႈ - ထၢမ်ႇထိုင်ႉၶေႃင်း

42. ဝၢင်းၶၢဝ် ထၢႆပၼ် - ထိၵ်ႇငၽပၼ်

43. ထူၼ်ႈထူၼ်ႈ - သူဝ်ႉသူဝ်ႉ

44. ၶုၵ်ႈၼိၵ်ႈ - တိုၵ်ႉၶုမ်ႇ

45. ထိူဝ်ႇ - မွႆ/ဝွႆ

46. ပူပေး - ထဝ်ႈၶုၼ်ထၢႆးၵႂၼ်ႇ

47. ထၢဝ်ႈထၢဝ်ႈ - သိင်မေးထၢဝ်ႈထၢဝ်ႈ)

48. သူဝ်မိူဝ်းပိူဝ်းပမ် - သူဝ်မိူဝ်းလေႃႇလျႃး

49. သပိၼ်း - တိုၵ်ႉၸၢင်ႈလီ

50. မျႃႇၽုၵ်ႈ - ပိင်းထွႆပိင်းၶျေႃး

51. ၽွၵ်ႇၽိူင်ႈ - လိူဝ်ပိူင်

52. ပၢၼ်ၵၢင်ၶမ်းၸိူင်း	-	တိုၵ်ႉထုၵ်ႇ,တိုၵ်ႉမ်ႁၼ်း
53. လိဝ်ပျၢၼ်ႇ	-	ၶူၼ်ၶိုၼ်း
54. လိုပ်ႈၵိုပ်ႈ	-	ၶူၼ်းၼမ်ၼေ
55. ၾီတ်ႈင်ႇ	-	ၾီၾၢၼ်
56. ထိဝ်ႇၼၶ, မေႃးရယ	-	ၶိုၼ်းလီတ်း
57. တွၵ်ႇၵျႈ	-	ၶေႇပၼ်ၵျႈမၼ်း
58. လၢဝ်သွင်ႇပူႈပိုဝ်း	-	လၢဝ်ၶိုဝ်ႈလီင်းလီ
59. ငဝ်းယိဝ်း	-	ငဝ်းၶိုဝ်ႈ
60. ၵျႈၾွႆႇ	-	ၵျႈလွႆ
61. ပိဝ်လိုမ်း	-	ငဝ်းမၼ်းၶိုဝ်ႈ
62. မၵ်ႉမမ်ႇ	-	ၵျေႉၶၵ်ႉ
63. တိဝ်ႇၶိုၼ်ႈ	-	မိၼ်ၶိုၼ်းၾျႉ

ၵူမ်းသူးယွၼ်းတိုင်ႇၵၢဝ်ႇ ထဝ်ႈမွၵ်ႈၶရပၢတ်ႈ

ၵွီးလၵ်းယွၼ်းလီႈသူးယွႆႇ ၾွႆႇၶွႆးငမ်းပိုင်ႇ သုင်းၼသ.တၾၢင်ႇ ၵၵုင်ႇလုပိုင်ႇထိုၵ်ႈ ၼဵပ်ႉပူႇ လွမ်ဝိင်းယဝ်ႉ။ တေႃးၵၼ်မွၵ်ႈၶရပၢတ်ႈ မၢင်းမျၢတ်ႈမၵျႇသမ်ႇမုၵ်ႉတိလၢင်ႇလီတ်ႈ ၵၼၶုၾေႇ မုၼ်ၵိုၼ်းငလႈ။ မၼ်းၶုၼ်တုၼ်တိဝ်း သၢမ်သိပ်းၵီတ်းလိုမ်ပီမႈ ထၢတ်ႇတီၢၶိုၼ်းငတႇရုပ်ႈ ဝႈၼီ။ တေႃးၼီႉ မႈပီၼ်ၶုၼ်လူင်ၵျေၶမ်း ၵျေးသလမၢင်းၵျီးရျႇလျႇငလႈ။ မိုဝ်းၼေႈတၵ်ႈၵ်ၼ်း လီႈပီၼ်သပ်ႉပရ်ႇရူႉ ၵထွတ်ႈပုတ်ႉထျႇပြေႈယဝ်ႉ။ ၼိုဝ်ၼီႉ သိပ်းၶူၵ်းထဝ်းၶီႇၾ ၵိၵ်ႇလူရ်ႈ ၵဝ်ႈမိုၼ်ႇၵဝ်ႈၵိင်လီတ်းပၢၵ်ႇ ပရိတ်ႈသၢတ်ႈၼမ်ၼေႇတင်းလၢီၼၼ်ႉ။ တၵ်းပီၼ်ၵူၼ်းမိုင်းထုပ်ႈ လုၼ်ပြေႈ ၼေႇမုၼ်ၾၢ်ထိုၵ်ႈၶျတ်ႈ လွမ်းၶွတ်ႈမိုင်းၾူဝ်ႇမိုင်းမၢၵ်ႈပုၼ်ႉယဝ်ႉ။

လီပ်ႈႁဵၼ်းပေႃးႁူႉႁႃ
ၶေႃႈမူႇလိၵ်ႈ ထမ်ႇမသၢတ်ႈဝုတ်ႉထု

ၼိင်းၵၢၼ်ႈၶမ်း ၊ မၢၼ်ႈယူၵ်ႇ, လွႆႈၵျွင်းသိၼ် ၊ မိူင်းမၢဝ်း

မူႇလိၵ်ႈလဝ်ႈၼီႉ ပဵၼ်လဝ်ႈၶူးမေႃ လဝ်ႈသၢင်ႇလူင် ၵျွင်းၶွၵ်ႈတဵမ်ႈပြုဝ်ႉတီႈၶူႈၵေႃး။

1ႉ သၢမ်ႁွင်ၵျမ်းၶမ်း - ပိတၵၢတ်ႈသၢမ်ႁွင်
2ႉ သွင်တူၼ်ႁၢင်းပူး - ပေႃးၿမႈသွင်လဝ်ႈ
3ႉ သၽဝ်ႇၵ - ပၢင်ပွႆး
4ႉ ပရိၵ်ႉသၢတ်ႈ - ၵူၼ်းမူႇ
5ႉ မၢင်ပၢၼ်မၢင်ၶူး - မၢင်လၢတ်ႈမၢင်ပၢၼ်
6ႉ သွင်ၶေႃးသၢမ်လီး - ၼီႈလူၺ်ႈၶေႃႈမၼ်းသွင်ၵၢၼ်
7ႉ ၶၵ်းလီးၶူတိုင် - လိမ်ႈသဝ်ၵႂၼ်ႇၸၢင်ႈလီ မိူၼ်ၶူတိုင်
8ႉ ၶိုင်ဝိပျေႃးၽူး - မိူၼ်ပီၵူၺ်ႈၶွၼ်း
9ႉ လိမ်ၵိဝ်တေႃးဝၼ်း - ထီးတမ်ၶိုၼ်ႈၽေႃႉ
10ႉ ထမ်ႇမသၢတ်ႈ - ၽြူးတဵပ်းတတ်းလိုဝ်ႈလွႆႈ
11ႉ ရူႇလသၢတ်ႈ - ၶုၼ်တဵပ်းတတ်းလိုဝ်ႈလွႆႈ
12ႉ ၵိပ်ႇရွမ်ႈ - ၵပ်ႉၵိၼ်းၼိၼ်လွႆ
13ႉ ပွၼ်ႈမမ်ႈ - သွမ်ၶဝ်ႈ/ပွၼ်ႈၶဝ်ႈ
14ႉ ၶၢပ်ႈလိပ်ႈ - ၵမ်ႇမၢၵ်ႈ၊ ၵၼ်ႁၢပ်ႇ၊ ၵၼ်ပဝ်ႇ
15ႉ သိၵ်ႉၵျူး - ၶုၼ်ၽီ
16ႉ ၶၶၼ်းလူး - ၶေႃႈႁၢင်ႈၶေႃးႁေႃႁၢင်ႈၵူင်
17ႉ ၽွၵ်ႇၽိင်ႈ - လိူဝ်ပိူင်
18ႉ ၵၢၼ်ႇထေႃး - ႁေႃးလၢတ်ႈ
19ႉ ယိုမ်သဝ်း - လူဝ်ႈၵဵပ်ႉၵမ်း
20ႉ တိုၼ်ႇၽၢၼ်ႈ - ၵူဝ်ႁေ
21ႉ ႁွင်သွၼ်း - ၵူၼ်းၶပ်ႉၵိုၼ်းၶမ်

22ႉ မေႃးၶဝ်ႇ - တူင်ႉၸိုင်ၵွႃႇ
23ႉ ယူႇၽဝ်ႈ - သၢင်ႈသဝ်း
24ႉ ၶေးၶေး - ယူဝ်လၢင်ႈၶေး
25ႉ ငိၼ်းငဵဝ် - မွင်လွႆ ငိၼ်းႁူဝ်
26ႉ လွီႉႁူၼ်ႇလဵၼ်ႈ - ၶေႃးၸေႃၶမ်းႁၢင်ႈလီ
27ႉ ႁွင်ၵႅင် - ၶပ်ႉၶၢင်းလူင်ႇၶမ်ႇ
28ႉ သုတ်းၽွၵ်ႇ - ထိုင်ၵွင်ႈ
29ႉ ပၵ်းၽၢင် - ႁၢင်ႈၽၢင်
30ႉ လွင်ယွင်း - ၵူၼ်ႈၵွၼ်ႇ
31ႉ ၵေႃးပွမ်ႈ - ၵမ်ႇသုင်ၵမ်ႇတႅမ်ႇ
32ႉ ႁဵဝ်ဝိတ်း - ပီႈလႅမ်
33ႉ ထိၵ်းထရိဝ် - ပီႇသုတ်းပီႈ
34ႉ ၵိုဝ်ထဝ် - သီႈရွီး
35ႉ ႁိၵ်ႈႁၢၼ်ႇ - ႁုင်ႇယွႆႇမုၼ်သုင်
36ႉ ၵိုၵ်ႉၵိုၵ်ႉၵၢၵ်ႉၵၢၵ်ႉ - ပဵၼ်ၽုင်မႃးလူး
37ႉ ႁူတ်းႁၢတ်ႇ - သဵင်လႃႉထႃႉလႃႈ ႁူတ်းႁၢတ်ႇလၢတ်ႇသွႆႇ
38ႉ ဢေးသွင်ႇၶမ်ႉသၢပ်ႇတႃႈ - ၽင်ႇၶမ်ႉ
39ႉ ဢေးၵဵဝ် - ၶမ်ႉၵဵဝ်လူင်
40ႉ ထဝ်ႈၶိႇၽႃႉ - ၸေႃၶမ်း
41ႉ လၢင်ႉၵၢင်ႉ - လၢပ်ႇလႅဝ်း
42ႉ ၶတ်းၶူင်း - ယုင်ႈလွႆ
43ႉ ၽူမ်ၶဵဝ်လမ်မၼ်း - ၼူၼ်ႁူဝ်ႁၢင်ႈလီ
44ႉ ၶွပ်ႇၵၢပ်ႈ - ဝၢင်းပၼ်
45ႉ ၽႄးလႃ - သႅဝ်ႈလေး
46ႉ ၶုၼ်ႁဵဝ် - လႅၵ်ႈလီႈလူမ်းမူတ်းၵွႃႇ
47ႉ ၵမ်ႇသိၵ်းၵမ်ႇသႅဝ်ႈ - ၵမ်ႇၽၢတ်ႇယၢၼ်
48ႉ ထိၼ်သဝ်း - ထိင်းလွႆ/မေႃယူႇမေႃသဝ်း
49ႉ ယႃႇၸုၵ်းၸူဝ် - ၵမ်ႇၵူၵ်ႇၵမ်ႇႁူဝ်ႈ
50ႉ လွင်းရၢင်းလင်လုၼ် - သဵင်တိင်ႇလင်မေႃး

51။ ၵူၼ်ၶၢဝ်ႇႁၢင်ႈပႃး - ၶွႆးတွင်ႉၼမ်ႉ
52။ မွၵ်ႇ ၸွမ်း - ၵဝ်တၢႆ
53။ လၵ်းသဵင်ႈႁွင်ႈၼမ်ႉ - လၵ်းသၢင်ႈ ၶိုၵ်ႉၸၢမ်ႉ
54။ သဵင်လၢဝ် - ပြႃးပၢၼ်လဵဝ်
55။ တႃၶၸၼ်ၽၼ်းႁွင်း - ၽႃးၵၢင်

လိူဝ်းၼႆႉ ၶဝ်ႈပၢၼ်ဝၢႆးႁၢႆႈ ၶွႆးမူႇလိၵ်ႈလူင် ထမ်ႇမသၢတ်ႈဝတ်ႉထု ၵၼ်လဵဝ်ႈသၢင်ႇ လူင်ဢွင်ႈၶွင်ႈ မိူင်းမၢဝ်းႁဝ်းၶႃႈ တၢမ်ႈၵွၵ်ႇမႃးၶႃႈယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈသၢင်ၼလႄႈ သမ်ႉလီႈတွႆႉတိုဝ်ႈၶေႃႈ ၵၢမ်းဝၢႆးႁၢႆႈ တၢင်းယွႆႇတၢင်းၶမ် ပေႃးဝႃႈၼၼ်လိုဝ် ၵွပ်ႈပိုဝ်ႈဝႃႈလၢင်ႇၵႃႇလူင်ၼၼ်ႉ တူၼ်းသဵင်လၢပ်ႈ မၼ်း မီးဝႃႉသွင်တူၼ်း၊ တူၼ်းၼိူင်ႈ သဵင်ၸၢင် တူၼ်းၼိူင်ႈ သဵင်ၵူၼ်ႈ၊ မိူဝ်ႈယၢမ်းၶမ်ႉၵၢမ်း တူၼ်းသဵင်လၢပ်ႈသဵင်ၸၢင်ၼၼ်ႉ တေသွႆႇဝႃႈ "ပေႃးၼမ်ႈသွင်လဵဝ်ႈ" ၼႆၵေႃႈ သမ်ႉၵူဝ်ႁၢႆးယၢပ်ႇ ၼလႄႈ လီႈသွႆႇဝႃႈ "သွင်တူၼ်ႁၢင်ႈပႃး လႃသဵင်ၵျေႃးလူး"ၼႆယဝ်ႉ။ ၶူပ်ႇမိူဝ်ႈၶမ်ႉၵၢမ်း တူၼ်းသဵင် လၢပ်ႈသဵင်ၵူၼ်ႈၼၼ်ႉ ပေႃးသွႆႇဝႃႈ "ၶုၼ်လူင်ႁေၢၶမ်း" ၼႆ ၵူဝ်မၼ်းႁၢႆးယၢပ်ႇၼလႄႈ လီႈသွႆႇ ဝႃႈ "လဵဝ်ႈၶိႇၽႂ်ႉရူႉလႃႉ" လိူဝ်းၼႆႉယူႇယဝ်ႉ။

ၶေႃႈၵၢမ်းဝၢႆးႁၢႆႈတီႈႁဝ်းၼႆႉ လိူဝ်းၵူၼ်းပၢၼ်ၵဝ်ႇထဝ်ႈၼၵ, ႁူတီႈပွင်ႇမၼ်းသေတႃႉၵေႃႈ ၵပ်ႈပၢၼ်ၵူၼ်းၶၼ်ႇၵမ်ႈၽွင်ႈ ပီႇႁူတီႈပွင်ႇလီၵ်ႈမၼ်း၊ သၢင်ဝႃႈထွမ်ႇလွမ်း ၶွႆးလိၵ်ႈလူင် ႁူဝ်ႁၢင် ၵၢင်ၵိမ်း လိမ်းတူၺ်းလွမ်းငူၺ်ႈ ၵမ်းၵိတ်းၵမ်းၵိတ်း ယၢမ်ႈထွမ်ႇၶမ်မႃးၼႆ တေႁူပွင်ႇမၼ်းမႃးယူႇ ၶႃႈၵေႃး။ ၶၼ်ႇႁိုဝ်သမ်ႉပေႃးတေလီႈ ပွင်ႇလီၵ်ႈလီၵ်းလီၶၼ်ႉ ၶႃႈႁဝ်း လၢင်ႇလီႈလိုၵ်ႈၵဝ် ၶပ်ႉ တမ်းပၢၼ်ၶေႃႈသေၼလႄႈ မႃးၶိုၼ်ၶႅ တီႈပွင်ႇလီၵ်းမၼ်း ၶၼ်ႇၼၼ်ၶႃႈၵေႃး။

ပေႃးၵမ်ႇၶိုၼ်ၶႅ တီႈပွင်ႇလီၵ်းမၼ်းၼၼ် ယူဝ်မၢင်လဵဝ်ႈမၢင်ၵူၼ်းသမ်ႉဝႃႈ ၵမ်ႇလွႆႈၵၢမ်း တီး မၼ်းပၢၼ်ၵၢမ်းပိုၼ်ႈ ၵူဝ်လီႈဝႃႈၼၼ် တီႈၶႃႈၼလႄႈ လၢင်ႇလီႈၵဝ်မႃးမွၵ်ႇၶိုၼ်ၶႅ ၶွႆးပၢင်ဢုမ်ႈၶွၼ်ႇ ၽူႈၶဝ်ႈလိၵ်ႈလူင်ႁဝ်းၶႃႈ ပွၵ်ႈၵမ်း(5)ၼၼ်ႉ ၶၼ်ႇၼၼ်တီႈၶႃႈယဝ်ႉၵေႃး။

လိပ်ႈၷၼ်းဝေႈၵျု,ရ
ၶွႆးမူ,လိၵ်ႈ ထျ,တိၽဝသၢင်,ဝေ,ဂဝုတ်.ထု

ထၢီးသၢင်,ၵၢီႈၶမ်း ၊ တူၶၼ်ႈၡူင်း ၊ မိူင်းမၢဝ်း

ၵွၼ်တၢင်းသုတ်း တေသပ်းလိၵ်းၿၶ တီႈပွင်,လိၵ်း ဝေႈၵျု,ရ ၿလႈ ပေႈရျ,ၶ ၵၼ် ဝႈၶခေၼ်.ၶႈကောႈ။ ဝေႈၵျု,ရ- ပွင်,ဝႈ ၶေႈဂွမ်းတီးၵဝ်း ၵၼ်လွ်.တိဝ်းမႈ ထီမ်မိူဝ်းၶၢဝ်းရိူင် တေျ,ထိုင်ပၢၼ်သိုပ်,ပၢၼ် ၵမ်,ၡူင်းၵမ်,ၵျ မီးၶမ်.ၶငဵး ၶိုၵ်.ၶိမ်.ၶဵယဝ်.။ ပေႈရျ,ၶ ၵၼ် ဝႈထမ်.- မိူၼ်ၶင်,ဝႈ တၢင်းမိူင်းၶွၼ် ၡွင်.ဝႈ(ၵိၵ်,)၊ တၢင်းမိူင်းမၢဝ်း ၡွင်.ဝႈ(ပၢၼ်.)၊ မိူင်းတီး ၵဝ်းမၢင်တီႈ ၡွင်.ဝႈ(ပိတ်ႈ)၊ မၢင်တီႈ ၡွင်.ဝႈ(မုင်ႈ) ၿတ,ၵဝ်လိူဝ်းၶဵ.ဂျ, မီးယူ,တင်းၶမ်တင်း လၢီယဝ်.။

ဝေႈၵျု,ရ ၶွႆးမူ,လိၵ်ႈ ထျ,တိၽဝသင်,ဝေ,ဂဝတ်.ထု

ၽဝ်,ၶခေၼ်.	=	မိူဝ်ႈၶခေၼ်.
မူဝ်းဂုမ်ႈတၼ်ပိင်း	=	ၵမ်,ၵၼ်သင်
ပူ,ရိင်,ၵိင်,တျ,	=	ၶုၼ်ၽီ
လူင်ၽိတ်,	=	ၶွႆးထိုၼ်,လိုၵ်. တီႈလီဂူဝ်ငိဝ်
ယိင်းယိမ်ႈ	=	မုင်ႈတူၡ်း
ၶီးၶူဝ်ပုၵ်းပွၼ်း	=	ၶီးလွ်ၵိလေ,သျ,လိူင်,ၶမ်
ယၢဝ်းၵီး	=	ၡိူင်ယၢဝ်းၶၢဝ်းၵိ
ၵိၵ်ႈၡူင်,ဂုင်,ထူး	=	မီးၵူမီးၽုင်း
ၵၵ်.မိူင်းၽယျ,မိူင်းလုမ်ႈ	=	သိင်ႈသေပၢၼ်ဂူၼ်း မိူဝ်းပိၼ်ၽီ
ယိဝ်လွ်လၼ်းဂၼ်း	=	ၶတ်းလွ်ၽွႆးၽေၢ
ၶိ,ၽရျ,ထျ,	=	ၶုၼ်
ထၼ်သင်ဂိုင်.ဂၢင်.	=	ၶိုၵ်းၶၢၵ်းဂမ်းလိဝ်
ထဝ်ဂိုဝ်	=	လွၵ်းၡွီးသၢီမိ
ထတ်းထိၼ်	=	ထတ်းသၢင်
ၵိုတ်,ၵိႈ	=	ၡွင်.ၵိႈၵိုၵ်.ၵိုၵ်.

ၵူမ်တၼ် = ၼုမ်ႇလဝ်းလီ
ႁၢင်ႈၶႃႉၽၢင်ႁၢၼ်ႇ = ႁၢင်ႈလီ
ၸဵင်ဝီႉသၢတ်ႇႁၢတ်ႇ = ၵဵၼ်ႇၸဵင်ဝီႉ
တၢင်းပီသိုတ်းႁိုတ်း = ပီတၢင်းၽဵၼ်သုင်
ၵႂၢမ်းပိုတ်း = လၢတ်ႈၵႂၢမ်းတဵင်းႁူ
ၵူၵီ = မေႃးပၼ်း
မႃႇၶၽေႃဝ်းဝၢဝ်း = လွႆႈၽဵၼ်သုင်
ထိုင်ၽဝ်ႇဝၼ်းၶွီႈ = ထိုင်ဝၼ်းတၢႆ
တွပ်ႇဝႃႈလူပ်းလေႃႇ = တွပ်ႇၶေႃႈၵႂၢမ်း
ဢၶးဢၶးမေႃၶၢၼ် = မေႃလၢတ်ႈၵႂၢမ်း
ၵႂၢမ်းၽဵၵ်ႇ = ၵႂၢမ်းပူင်ႈ
ၸဵၼ်ႈႁီးႁိဝ် = ၸဵၼ်ႈၵိၵၼ်
ၼုၵ်းၼုၵ်းၶုၵ်းထူပ်း = ၶုၵ်းလွႆႈလီႈၶီႈလွႆႈထိုင်
ငုတ်းငုတ်းၽုတ်းၵွၵ်ႇ = ၵွၵ်ႇမႃးပဵၼ်သၢႆ
လင်ႇႁၼ်ႈ = ၵမ်းလဵဝ်
သုတ်းမုၼ်လပ်းႁၢႆ = တၢႆၵႂႃႇ
လွင်ႇလၼ် = တိုတ်ႉလၼ်
မူဝ်ႇမၢင် = ၵိမ်ႇလၢၼ်ႈလင်းလၢင်
ယဝ်ၶေႃး = ၵွတ်ႇၶေႃး
ၼိူဝ်ႁေႃၶမ်းပွႆး = ၼွႆးႁေႃတဵၵ်းၶမ်း
ၵေၽွႆႇ = မုင်ႈမွင်း
လၢႆငွၼ်ႈ = လၢႆတီႈ
မဵၵ်းမဵၵ်း = လွႆႈႁဵတ်းတိၵ်းတိၵ်း
ၵုပ်ႇၶီႈၵုၵ်းၵုၵ်းၵင်ႇၵင်ႇ = သဵင်မေႃးပၼ်း
ၵွၼ်ႈဝွၼ်းသွၼ် = သင်ႇသွၼ်ၵွၼ်လီ
ၵၢင်ဝၼ်းပေႃးသုင်ႁၢၼ်းႁၢၼ်း = လဵတ်ႇၸဵင်
လၢမ်းတၢမ် = သိုပ်ႇတၢမ်း
သပ်းသီ = သပ်းလဵင်း
ဢလႇၽၢႆႈ = ႁူဢလႇ၊ ဢလႇလဵၼ်ႈ

လွမ်ႈလွမ်ႈ	=	ပၢၼ်ၵၢင်ႁၢင်ႈလီ
တႅင်ႇတွမ်ႈတမ်းတီႇ	=	ၽိုၵ်းပီ
ထလုတ်း	=	ၽုတ်းၵွၵ်ႇမႃး
သူင်းၵိုတ်း	=	ၵိုတ်းမိုင် ငဝ်သူင်း
မိၼ်ၽၢႆ	=	မိၼ်ၽႂ်း
ၶုတ်းလူင်လိၼ်ႁူး	=	ၶုတ်းႁူးလိၼ်
ဝႆႉလႂ်ၽူင်ႉၽီႇဢၽႈ	=	လႂ်ၽူင်ႉပိဝ်
မူမ်းတႃပေႃးပိင်း	=	ၵိုတ်းတႃပေႃးတၢၼ်
ႁဵတ်းၵၢၼ်ၵိၼ်ငေႃ	=	ၵိၼ်ထၢင်ႈႁဵတ်းၵၢၼ်
ၶႂ်းၶူင်းသၢမ်ပဵဝ်	=	ၶႂ်းၽုင်ႇသၢမ်မိူင်း
သိုပ်ႇသၢပ်ႇ	=	သိုပ်ႇၵၢၼ်
လီထွႆႇ	=	လီလိုဝ်ႈ
ပုၼ်ႈတႃႇလိုပ်ႇလၢပ်ႇ	=	ပုၼ်ႈတႃႇသိုပ်ႇထႅင်ႈ
ထဝ်ႈထီးဝႆ	=	ထဝ်ႈထိၵ်းလွမ်
ထတ်းၶႆး	=	ထႅၵ်ႇဢၽ
တူဝ်ႉႁွမ်းပွမ်းသႂ်ႇ	=	ၵိုၵ်းၵပ်းထပ်းပႃး
ႁဵဝ်းလႂ်	=	သဵၼ်ႈလႂ်
မဝ်ႇဢပႉဢတႇၵွမ်ႈ	=	ၵမ်ႇဢပႉဢတႇထႅင်ႈ
ႁဵတ်းသဝ်ပၢၼ်းလေး	=	ႁဵတ်းၽူႈတူၼ်ႈႁူၼ်းႁူဝ်
ႁူဝ်ပွမ်	=	ၽူႈၵွၼ်ႁူဝ်ပွမ်
ဝဵင်းတဵင်ႈ	=	မိူင်းမၼ်ႈၵုမ်း
သပ်းသေး	=	သပ်းလႅင်း
ယၢၵ်ႈႁူၵ်းလႂ်	=	သုၵ်ႉသၢၵ်ႉလႂ်
ၽူမ်ယွၼ်ႇမွင်ႇၵၢႆႇ	=	ၶူၼ်ႁူဝ်ယွၼ်ႇလူင်း
တူၵ်းလႆႈတႃၵသႅင်းသူင်း	=	လႆႈထၢၼ်ႇ
လႂ်ထၢၼ်ႈယုပ်းငၢင်ႇ	=	လႂ်ႁူဝ်ၶေႃယုပ်းၶဵတ်း
တုင်ၵုင်လုၵ်းတမ်း	=	လုၵ်းသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈ
လႅဝ်းၽၢႆလၢင်းသႅင်း	=	လႅဝ်းၽၢႆၽႂ်းၽၢႆ
ၶုၵ်းယုၵ်းၶုၵ်းၶိုၼ်း	=	ၶုၵ်းလႂ်လႆႈ

ႁူဝ်ပိုင်း	=	ႁူဝ်တေႃး မိူဝ်ႈၼတႇ
ၶင်ႇၶီၵီႈ	=	ၶင်ႇၶီယဝ်ႉ
ၶႅးၶုမ်ႇယုမ်ႉၵီမ်ႇႁိမ်ႈ	=	ယုမ်ႉႁၢင်ႈလီမီးမီႇ

လိူဝ်းၶႃႉ ၶဝ်ႈပိၼ်ၶႂၢႆးႁႃႇႁ ၵၼ်မီးၶႂၼ်းမူႇလိၵ်ႈ လႃႇတီၽဝသင်ႇဝေႇၵဝတ်ႉထု ၵၼ် လီႈမႃးလူၵ်းတမ်းၶီႈၼၶ တီႈၵၢင်ႈမၼ်းၵူ၊ တွၼ်ႈတႃႇပွၵ်ႈၶႃႉ မီးၶင်ႇၶီၶႃႈၵေႃး။

လွၼ်ႉထမ်း ၶွၼ်ႇမူႇလိၵ်ႈ ၵမ်ႇမဝိၶၸိတ်ႉသယျ

ၸိုင်းယွတ်ႈရှိူင်း၊ ပွၵ်ႉၵၢတ်ႇ၊ မူႇလေႈ

ၵေႃႉထုတ်ႇပျူႉတ်ႈမ်ႈ ၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင်(ၸိုင်းၸိုၼ်းယွတ်ႈ) မိူင်းယူႇ၊ ၵိူင်ႇၵူတ်ႉၶၢႆ ပီမိူဝ်ႈဝေႃးလႃႇ(1343)၊ လိူၼ်သၢမ်မွႆႇ(7)ဝၼ်း၊ ဝၼ်းတၢင်းၵၢင်ဢူၵၢပ်ႇ၊ ပီသၢႇသၼႃႇ(2500)ဝၢႇ၊ ပီတီး(2076)ထဝ်ႈတၵၢႇတွင်းပၢၼ်ႇ ၸိုင်းယွတ်ႈၵျွင်း၊ ၶဵဝ်းယွတ်ႈၵျွင်း ပွၵ်ႉလၢၼ်း၊ ဝ်ႃင်းမူႇလေး။

1. ဢၶၼ်ငဝ်ႈ ၶိူဝ်းလူင်း တၵၢႇတွင်းပၢၼ်ႇမၼ်း ယူႇမၢၼ်ႈလွႆ လုၵ်ႉတီႈလွႆမႃး၊

2. ၶိူဝ်းလူင်းၵၢမ်ႇ ရၢၼ်ႇ ဝီႇရိယ၊

(ၵ) ၵုသူဝ်ႇၵၢမ်ႇ ဝၼ်းလင်ၵျတ်းမႃး လီႈလီ၊

(ၶ) ၵမ်ႇမပတိသရၶျေႇ၊

(င) ၵမ်ႇမသၵတၢႇ၊

(ထ) ပေႃးပီၼ်ပုတ်ႉထၽျေႇသၢႇထ်ႃတ်ႈထ်ႃတ်ႈ ၵမ်ႇပ်ႃတ်ႈၵၢမ်ႇၵျတ်းသၢင်ႈ၊

(သ) ၵမ်ႇမၶၸိႉ ၵၢမ်ႇ ၵၢၼ်၊

(ရ) ဝိၶၸိတ်ႉသယျၶၸိႉ ၵၢမ်ႇၵျတ်းပၼ်၊ ၵိင်ၵၢမ်ႇတ်ႃပ်းတတ်းယဝ်ႉ၊

(တ) ၵမ်ႇမသၵတၢႇ- ၵၢမ်ႇၵျတ်းၵၢမ်ႇသၢင်ႈၵလၢင်း ပေႃးၵမ်ႇပွင်ႇ တေလီႈလီ တေလီႈလႃႇ၊

(ထ) ၵၢၼ်ၶၸိႉ ရွင်ႉၵၢမ်ႇ ပေႃးဝႃႈၵၢၼ်ၶၢမ်ႇၵုဝ်းလွႆႈ ၵျတ်းလွင်ႈလွႆၵေႃႈလီႈ တိတ်ႉထထမ်ႇမ ဝေႇတၶၸိယ ထ်ႃဝ်းရူပ်ႉ၊

(ၶ) ၵၽိသင်ႇၶၢႇရၵၢမ်ႇ- ထ်ႃဝ်းပၼ်ၶေႃၼ်းပၼ် ၵမ်ႇဝႃႈလီႈ၊

(ပ) ၵမ်ႇမသၵၢႇ-ၵုဝ်းၵျတ်းဝိႉ ၵုဝ်းရွမ်ဝိႉ ၵျတ်းသင်ဝေႈ လီႈသင် တင်းၵုဝ်းဝၢၼ်ႇၽၼ်း မ်ႃတ်ႉၽၼ်းလိူဝ်ႉဝိႉ

(ၽ) ၵၢမ်ႇၼီႉ တီႈလၢမ်ႇသၢမ်တီႈ တၢ်ၼ်းၼီႈသီႇၽုင်ႇ မိူၼ်ၵေႃႉငဝ်း၊

(မ) တၢင်းၵၢမ်ႇသီႇသၢၼ်ႈ- ၵျႇမသုၵတိၵၢမ်ႇ၊ ၵၸပႇၵၢမ်ႇ၊ ရူပၵၢမ်ႇ၊ ၵရူပၵၢမ်ႇ၊ သီႇသၢၼ်ႈ သင်ဝႃႈၸဝ်းမွတ်ႇပဵတ်ႈ၊ ၵမ်ႇမၼီရေးထ မွတ်ႇၶျူၵ်ႈၽဵဝ်ၼီပ်ႉပၢၼ်ႇယဝ်ႉ ၶဝ်ၵမ်ႇလွမ်း လီႈ

(ယ) ၵၢမ်ႇၵၼ်ၵႂၼ်ၵူၺ်ႇ ၵၸပႇသီႇတီႈၶၼ်ႉ မၼ်းပဵၼ်တုလရိူၵ်ႈသိပ်းလွင်ႈ၊ ၵၢမ်ႇၵၼ် ၵႂၼ်ၵူၺ်ႇၵၸပႇ သၢၼ်ႈတုၺ်ႈၶၼ်ႉ ၸွင်ႉၵၢမ်ႇလၢၼ်းယဝ်ႉ။ ၵိဝ်ႇၵိဝ်ႇမင်ႈမင်ႈ၊ ပဵၼ်ပဵၼ် လူႉလူႉ၊ တၢ်တၢ် ၵိုတ်ႇၵိုတ်ႇ တိတ်ႉထထမ်ႇမဝေႇတၼီယၵၢမ်ႇ- ၵျိတ်းလီ ပၼ်လီ၊ ၵျိတ်းလျႉ ပၼ်လျႉၵမ်းလီဝ်၊

ၵၽိသင်ႇၶျႇရၵၢမ်ႇ – မၢင်မိဝ်းလိဝ်းပၼ်၊ မၢင်လွင်ႈၶေၢၼ်းပၼ်၊

သမ်ႇမျႇၵျႇလီႇဝ – တၢင်းလိင်ႉသၢါလွႆမ်ၼ်ႈမၢၼ်ႇ၊

ၵရေးသိၵၢမ်ႇ – ၵၢမ်ႇလီၵၢမ်ႇလျႉ ၵျိသိင်ႈသိင်ႈ၊

ဝိပတ်ႉသၶျေႇသမ်ႇမျႇတိတ်ႉထိ – ပေႃးမီးတၢင်းၵျၼ်မၢၼ်ႇမ်ၼ်ႈယဝ်ႉ တၵ်းပူၼ်ႉသၢၼ်ႈတၢင်း ၵျၼ်ၽိတ်း ယုမ်ႇၽိတ်းတင်းသိင်ႈ၊

ပရိယတ်ႉတိ – ၸွႆႈသွၼ်ႇႁူႉလၵ်းတြႃးမၢၼ်ႇမ်ၼ်ႈလိုဝ်ႈလွႆႈ ၵျိတ်းငဝ်ႈပိုၼ်ႉမၼ်း၊

ၵၶတေ်ႉတဝျႇတီႇ – ဝျႇတပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ၊

ၵတိသီႇလ – ၵမ်သိၼ်မၼ်ႈမၼ်ႈ

ၵပသုတ – တၢင်းၵျၼ်ၶွၵ်ႈသျႇသၶျေႇပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ

သတ်ႉလျႇၶေလေးမိၵရပၢၼ်ႇ – ပေႃးလပ်းလွမ်းၵုင်ႇတြႃးႁူၵ်းပိုင်ၶၼ်ႉ တိုၼ်းတေမျၵ်ႈမျွၵ်ႈ ယူႇယဝ်ႉ။

ထေႇတၶျေႇၵၢမ်ႇသၢဝ်းၵဝ်ႈ – ၵၢမ်ႇသၢဝ်းၵဝ်ႈ ထေႇတၶျေႇပဵၼ်ငဝ်ႈတင်းလူင်ယဝ်ႉ။

ၵၢမ်ႇ လိၵ်ႈ ၵုတု ၵျႇၵျႇရသီႇပိုင်- ပဵၼ်ငဝ်ႈၸွင်းလူင် ၶၼ်ႇထျႇတင်းလူင်ယဝ်ႉ။

ပုပ်ႉပၵမ်ႇမၵၢမ်ႇ – ပေႃးၵျိတ်းၵေႃႈ လီႈၵမ်းလီဝ်

ပျူႇပျႇတ – တေႃးသၵၽိၵ်ႉသျႇ

ၵုသူဝ်ႇ – ၵၵျွင်းၵၢမ်ႇ

ၵဂုသူဝ်ႇ – ၵဂျင်းဂၢမ်ႇ

မိူဝ်ႈပြႃးပီၼ်လဝ်ႈ ဝႃႇလဝ်ႈဂဝ်ႈဝႃႇၶၼ်ႉ ငဝ်ႈၵႃၵ်ႈသၢၵ်ႈသေႇ ဢတႇလၵျေႃးသႃႇတဂ (ပုပ်ႉပဂမ်ႇမ) ဂုသူဝ်ႇဂၢမ်ႇ ၵဂုသူဝ်ႇဂၢမ်ႇ

လွႆပျူႇပႃႇတ – ၵၽိတ်ႉသႃႇ– လွႆၶွႆႈၶိၵ်ႈလၢၵ်ႈ

မိတ်ႉတႃႇ၊ ဂရူၶေႃႇ၊ မုတိတႃႇ၊ ၵုပိၵ်ႉၶႃႇ

ပရိတေႃႇဝ – လီႈရွင်ႉလီႈရိူႈလီႈမိူႈ

(1) ပီႇလႃႇၶတေႃႉထ **– လွင်ႈၶိၵ်ႈလၢၵ်ႈ**
(2) သင်ႇၶတတ်ႉထ **– လွင်ႈရိူတ်းပၼ်**
(3) သၼ်ႇတႃႇပၶတေႃႉထ **– လွႆလိူတ်ႇလွႆမိူႈတုၵ်ႉၶ**
(4) ဝိပရိၶေႃႇမတ်ႉထ **– ၶွႆးလွႆ ၵမ်ႇပိၼ်ယူႇပိၼ်သဝ်း**
(5) ပိယေႃႇရိူ သမ်ႇပယေႃးဂေႃး တုၵ်ႉၶေႃး **– လွႆရၵ်ႉဂၼ်ဂေႃႈ ဂႃႈတေႃလီႈၽေႃတ်ႇတီယၢၼ် ဂၼ်**
(6) ၵပိယေႃႇရိူ ဝိပ်ႉပယေႃးဂေႃး တုၵ်ႉၶေႃး **– လင်းဂၼ်ဂေႃႈ တုၵ်ႉၶ**
(7) ၶေႃႇၶေႃႇၽဝေႃး တုၵ်ႉၶေႃး **– လိမ်လႃႉပိၼ်ဂူၼ်း ၵမ်ႇမီးလွင်ႈတၢင်းပျူႇ သေၵၼ်**
(8) ဝိၶေႃႇၽဝေႃး တုၵ်ႉၶေႃး **–ဂႃႈတၵ်းတီၽေႃတ်ႇၵုၵ်ႉလႃႇရူဝ်းၶွင်တင်းသိင်ႈ ယဝ်ႉ**
(9) လႃႇတိ **– တၢင်းဢတႇ**
(10) လရူႇ **– တၢင်းထဝ်ႈ**
(11) ပျူႇထိ **– တၢင်းပိၼ်**
(12) မရၶေႃႇ **– တၢင်းတီ**
ၼူဝ်းတုၵ်ႉၶ သိပ်းသွင်ပိူင်လိူဝ်းၶီ ပိၼ်သၽေႃးတြူးတင်းသိင်ႈယဝ်ႉဂေႃႈ။

ဂၼ်သၢမ်–

တၼ်ႇၶေႃႇ ၵုပႃႇတၢၼ်ႇ ရိူတ်းၵဂျင်းၽဝလႃႇတိ၊ ရၼ်သင်လွီးသင် ပိၼ်ဂူႃႇဂမ်းလိဝ်ယဝ်ႉ။

1. ဂၢမ်ႇ 2. ဂမ်ႇမၶိမိၵ်ႈ 3. ဂတိၶိမိၵ်ႈ 4. လုတိလိၵ်ႈပတိသၼ်ႇထေႃႇ

ၵၼ်သီႇ -

တိတ်ႉထထမ်ႇမဝေႇတၼ်ဢိယၵမ်ႇ - ၵိူတ်းလၢတ်ႈၼႄႉ လီႈလၢတ်ႈၼႄႉၵမ်းလီဝ်

ၵုပပိတ်ႉလဝေႇတၼ်ဢိယၵမ်ႇ - ၵမ်ႇဝူႈလၢတ်ႈၶေႃးလၢၼ်ႈလိုၼ်း ၵမ်ႇလွတ်ႈလီႈ

ၵပရျႇပရိယဝေႇတၼ်ဢိယၵမ်ႇ - ၵမ်ႇၵွမ်ႉၵူၺ်းလၢတ်ႈၼႄႉ တေႃႇၶွတ်ႈထိုင်ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ
ၵမ်ႇဝၼ်း ၶိုင်ႈၵေႃႈ ဝၼ်းၶိုင်ႈ ၶူႉတေၵမ်ႇလွတ်ႈ

ၵၶေႃးသိၵမ်ႇ - တေပၼ်ၸတႉၸတႉၵေႃႈပီႇဝူႈ၊ ၵွပ်ႈၶူဝ်ၵမ်ႇလေႇတၼေႇ
ၺၢမ်ႉဝီႉ ၵမ်ႇတွပ်ႇ ၵမ်ႇပၼ် သီႇၵၼ်၊

ထိူတ်း - ၵမ်ႇၵမ်ႇ ၵိူတ်းၶူင်ႈပျေႃႇၵေႃႈၵမ်ႇ၊ ၵိူတ်းၶူင်ႈမီးၵေႃႈၵမ်ႇ၊

ၵုပထမ်ႇပၵၵမ်ႇ - တၢၼ်ႇလီပိူၼ် ၵမ်ႇပိူၼ်ထွမ်းၵမ်ႉထွမ်းထွၵ်ႈ

သင်ဝူႈ ၶွႆႈပူၼ်ႉ ၶွႆႈလွတ်ႈ ၵမ်ႇၵိူတ်းၵမ်ႇသၢင်ႈ ၶူင်ႈၵျြႃးလီြႃးမျၢတ်ႈ တၵ်းပူၼ်ႉတၵ်း လွတ်ႈယူႇ တေလီႈၵျြႃးဝိပတ်ႉသၶေႇ သမ်ႇမႃႇတိတ်ႉထိ သမ်ႇပလၼ်ႇၺႃႇ ထွမ်းတၢင်း ၺၢၼ်ႇ လိူၵ်ႈပိူတ်ႈတၢင်းၵမ်ႇ တၵ်းတေၶွတ်ႈ ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၵမ်ႇလွတ်ႈ၊ ၵပ်ႈယၢမ်းတေႃႈလီဝ် ၵပ်ႈဝိပတ်ႉသၶေႇ ၽေႇဝၶေႇ၊

ၵႃႇလႃႇၽ - လွင်ႈယၢပ်ႇၽိုတ်ႇ

ၵယသ - ၶၢၼ်လႅဝ်

ၶိင်ႇၶမ် - ၵပ်ႉၵိၼ်းၶိၼ်လႅဝ်

တုၵ်ႉၶမ် - သၽေႃးၵြႃးထိူဝ်းၼႄႉ ပိူၼ်မႄးယၢမ်းလႆၵေႃႈ လူဝ်ႇၶူင်ႈမီး ၵမ်ႇၺၢၼ်ႇ ဝီႇရိယ ၵူႈယၢမ်းတႃႉ။

ထဝ်ႈၵူၼ်းလီၶဝ်ၵူႈၵေႃႉ ယႃႇၶျေႃႉယႃႇယွၼ်ႇယႃႇဝၢင်း တၢင်းတေႃႇၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ ယႃႇလၢၼ်ႇ ယႃႇလွတ်ႈ ၶူင်ႈၶွတ်ႈၵူႈၶိင်းၵူႈၶၢဝ်း လိူၵ်ႉၵၢႆးသၢမ်ပၢၼ် ၶူင်ႈၶွတ်ႈၶၼ်ၽွင်းၵေႃႈ။

ပေႃးႁႂ်ႉႁ ၶွင်ႈမူႉလိၵ်ႈ တေႉဝထမ်ႉမတေႉသၶေႃႉ

လႆးသၢင်ႉၵေႂ်ႉ ၶွင်ႉမႂ်ႇ ၵူင်ႉသိပ်းၵဝ်ႈဝၢၼ်ႈ၊ မူႉလေး

ပိုင်ႈၵုင်ႉၵိင်မုၼ် ၽြေးတြေးသၢင်ႉၶႃႉ သြႂ်ႉလဝ်ႈႁဝ်းၶဝ်ဢလေႈ ၶေပ်ႇယမ်ပေႈထဝ်ႈဢမႈဢၵႉ, ၶိင်းၶီး ယိင်းလီးႁဝ်းၶႃႈတင်းသိင်ႈသေ ပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႉၽရိၼ်ႇလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်းႁႃးၼီႇ တေမႃး လူလိၵ်ႈၶူၼ်ႇၶႂ်ႇ ၵႃႈၼင်ႉၵီပ်းၵဝ်ၶွင်ႈမူႉလိၵ်ႈ တေႉဝထမ်ႉမတေႉသၶေႃႉၼၼ်ႇ မႃးတၢင်ႉထိုင်ႁူႉ ၶႃႈၵေႃႈ။

1. ပၶေႃႉမ = တွၼ်ႈၶူးမေႃတီႇမ်ႈလိၵ်ႈ ဝီႈသႃ၊ တွၼ်ႈဢတႉမွင်ႈၵွမ်း

2. ႁၢၼ်ႉႁွင်ႉၵုင်ႉၵုၼ်း ၵလုၼ်းလဝ်ႈတီႇမ်ၵဝ်ႈ = ၵုင်ႉၽြေးပီႇၼ်လဝ်ႈၵဝ်ႈပိူင်

3. ထမ်ႉမသၵုၶႁူၵ်းတၢၼ်ႉ = ၵုင်ႉတြေးလဝ်ႈႁူၵ်းပိူင်

4. ၵႃႉႁိုင်ႉၵိုတ်ႈထွၵ်ႈ = ၵႃႉႁိုင်ႉပူၼ်ႇထွၵ်ႈ၊ ၵဝ်လိူဝ်ၶုၵ်းၶူၼ်ႇပူၼ်ႇၶွပ်ႈ

5. ၵိုတ်ႈ = လွင်ႈၵၼ်ပႃးၵိူင်းသေ ၵိုတ်း၊ သွႆႉလိူဝ်သွႆႉၶႃးသေ ၵိုတ်း

6. ဝၢင်းတႃႈတီႇင်ႁူၸ် = ႁွမ်းမိုဝ်းတၢင်ႉၶိူဝ်ႁူၸ်

7. ယၢင်ၶူဝ်မူဝ်းဝဝ်း = ၵၼ်ၶုၼ်ႉၵၼ်သဝ်ႈ

8. သူၼ်သဝ်းၵိင်ပၢႆ = ၵိလေႉသႃႉၵိင်ပၢႆ

9. သထႃႉႁၶေႃႉသူဝ်ႉ သိပ်းၶိုင်ႈလိူဝ်ၵဝ်ႈ = ၵုသူဝ်ႉသိပ်းၵဝ်ႈပႃး

10. သမုတ်ႇတိသၢင်ႉၶႃႉ = သၢင်ႉၶႃႉ ၵၼ်ပီႉပီႇၼ်ၵရိယႃႉ

11. ၵူဝ်သၢဝ်ၶေႃဝ်ယိင်း = ဢဝ်ႈၵိၶေႃင်းယိင်း

12. ဝၼ်ႉတထၢတ်ႈလေးလုင်ႉ = လွင်ႈၶေပ်ႇယမ်

13. သိသ်သ = တပေး

14. ပုပ်ႇပႃႉလရိယ = သြႂ်ႉငဝ်ႈ၊ သြႂ်ႉၵွၼ်တၢင်းသုတ်း

15. မႃႉတုၵုၶ = ၵုင်ႉမုၼ်ငဝ်းပေႈဢမႈ

16. လီမ်မိူဝ်ႈၵၢင်ၵွင်တၢင်းပူၼ်း = လီမ်မိူဝ်ႈယူႉၶွင်ႈတွင်ႇ

17. ပေႈမိူၼ်ၽူလ်းပူႁိူင်းလမ်း = ပေႈမိူၼ်ၶင်ႉႁူမ်ႈငဝ်းတူၼ်ႈႁိူင်း

18. ပိုင်ႈၶူဝ်ႇလူဝ်ႇၸွင်း = ၵိင်ပိုင်ႈတင်းယဵႁ်ႇတင်းၸၼ်
19. ၽိတ်ႈပၢင်းၸၢၵ်ႈၸၢၵ်း = ၽိတ်ႈပၢင်းယဵႁ်းယဵႁ်း
20. ၸၼ်ႇၵိမ်းလွတ်ႇ = ငိူး၊ ငူင်းငိူး
21. သျႇမၵျႇဂမ်ႇပေျႇ = လၢဝ်းၶိုဝ်းတီး
22. ပုပ်ႉပၵၼ်ႇထျႇရမ်ႇၽ = ၵၢၼ်လူင်းၶျေႈၽူႈတိမ်ႈလိၵ်ႈ
23. လူမ်းမၢတ်ႈတင်းပၢင် = လူမ်းထွမ်ႇတင်းပၢင်
24. ၵူမ်းၸူၺ်းပူၺ်ႈပွႆးသၢင် = ၵူမ်းႁၢင်ႈၶိုင်းပႆးမွၵ်ႇပႆးမွႆ
25. ထီႇလိတ်ႈႁွင်းယျႇ = သပ်းလႅင်းၼၶလွင်ႈတၢင်းမၼ်း
26. ၼၶႇၵွမ်ႈသွမ်ႈယူင်း = ၼမႈၽၵ်ႇသွမ်ႈဝီႉ၊ သွမ်ႈသေ လုမ်းလႆးပၼ်
27. ပၢၼ်တူဝ်သေႈႁိၢး = လူဝ်ႈပၢၼ်ယင်းၵႅၼ်
28. ၽိတ်းလီးပိုင်ႈလွီးလေျ = ၽိတ်းပိုင်ႈ
29. ထင်ႇဝႆႈၵိၵ်ႈႁူဝ်ႇ = ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈ
30. ၵုသူဝ်ႇၵမ်ႇၵဝ်ႇၽဝ်ႇႁွင်း = ၵမ်ႇၵုသူဝ်ႇထၢတ်ႈၵွၼ်ႇဝၼ်းလင်
31. တုပ်ႈၵွၢင်းၽူၺ်းထျႇ = ၵၼ်မုင်းမၼ်းယဵႁ်ႇၵွၢင်ႈ
32. လဝီးထၼ်ႇတီႇၽိုၵ်ႇ = သိုဝ်ၽိုၵ်ႇ
33. ထမ်ႇမယျႇထိတျႇ = ၽူႈတွင်းပၢၼ်ႇတြူး
34. ပွၵ်ႉလူင်ပိူၼ်း = ပွၵ်ႉယဵႁ်ႇၵွၢင်ႈယၢဝ်း
35. ဂဝ်ႈသိုင်ႇ = ဂဝ်ႈမိူင်း
36. ယၶိုၵ်ႈယၵၢၼ်ႇ ၵုင်ႇၽၢၼ်ႇတပ်ႉပ = ၽီလူး၊ ၽီၽၢႆး
37. မူၺ်းဂဝ်ႈဝီထုင်း = လွၵ်ႈၶူၼ်ႁူဝ်ႇ
38. ပိတ်ႈလၢင်းလၢင်း = ပိတ်ႈလုမ်း
39. ၶျင်းပွႆႉၵိတ်းလၢၼ်ႇ = ၵိႉၵိတ်းၶိၼ်သႆႇ
40. ပုတ်ထတျယၸ်လ = ၵမူၺ်ႇ(ၶူဝ်းပူၺ်ႈ) ၽြေးပိၼ်လဝ်ႈ
41. ၶမ်းဂဝ်မိၵ်းမိၵ်း = ၶမ်းဂဝ်တိၵ်းတိၵ်း
42. ၽိတ်းၵိၵ်းလိုမ်းတူဝ် = ၵမ်ႇမေျႇၵူၼ်ႉသေ ၵုမ်ႇၵိတ်းလွင်ႈၵမ်ႇလီ

43. ၶၢၼ်ႇၵိမ်,ထိမ်,ပေႊ သၽေႊၵမ်,လွၼ်းဝႆႈ = ၵမ်,ႁွၼ်,တွၼ်ႇဝႆႈ
လွင်ႈၵၼ်ၶၢၼ်ႇလွႆပိင်းပေႊ

44. သေၽဝ်,သေမိူဝ်ႈ = သေမိူဝ်ႈသေပွၵ်ႈ

45. သိၼ်သဝ်ႈဝဝ်းၽိူဝ်ႈ = သိၼ်သဝ်ႈဝဝ်းမွင်

46. မဝ်,ၸေ = မဝ်,ၵူဝ်

47. မဝ်,မိတ်, = ၵမ်,ထိင်း

48. မဝ်,ၵိတ်,မဝ်,ၸၶ လွႆးတေႊပိဝ်ၸေႁလိူၼ်းလွင်း = ၵမ်,ထိင်းပွႆႇမၼ်းသေ
ပွႆႇႁူႇမၼ်းပိဝ်ၵူႈ,ပိဝ်မႊယူ,

49. ယႈ,ႁူႇၽင်ႇၵဝ်,ၶဝ်ႈလွၵ်,ၼိင်ႈယွၵ်းပွင်, = ယႈ,ႁူႇမၼ်းလုၵ်ႈလိဝ်ပွင်,

50. တၢင်းၵူဝ်ယုပ်းၶိတ်း = တိုၼ်,ၽၢၼ်ႈၵူဝ်ၸေ

51. ၶွင်းၶမ် = မီးၶမ်

52. ထုပ်ႇတိင်ႇမင်တိၼ်, = ထုပ်ႇပေႊမင်တိၼ်,တိၵ်ႈတိၵ်ႈ

53. ၼၵ်ႈမၢၼ်ႈမဝ်,ပိၵ်ႇမဝ်,ထိမ်, = ၶွႆးၼၵ်ႈဝၢၼ်ႈၼၵ်ႈၵူၼ်းၵေႊ ၵမ်,ယိုၼ်ႇၵမ်,ၵၼ်ႈ

54. ၽိတ်းၶမ်ယွႆးယွႆး = ၽိတ်းယူ,တိၵ်ႈတိၵ်ႈ

55. ႁူဝ်းမၢၼ်ႇတိတ်,ၵိတ်, = မၢၼ်ႇၼိဝ်,ၼိင်ႈၼိင်းၶေ,

56. ထၢမ်းၽူင်းယၢဝ်းၶူၼ် = ၶူၼ်မၼ်းယၢဝ်းလီပူင်းလီ

57. ႁဝ်းမဝ်,လွၼ်းတွၼ်ႇတၵ်ႈဝၢင်,ထႊၵူၼ်ႇ သေၽဝ်,သေၸႂ်ႈ = ၵမ်,ႁွၼ်,ၵူၼ်ႇ
လွင်ႈၼလ,လၢဝ်းသေပွၵ်ႈ

58. သိုင်မေႊယၢၼ်းယၢၼ်းထႊၽိတ်းၵၼ် = ၽိတ်းၵၼ်သိုင်မေႊၼိင်း

59. မိၼ်ၵူင်ႈ = မိၼ်ၶဝ်ႈ

60. ၵမ်ၵိၼ်,ပိၼ်းသွိႇ = ၵမ်ဝိႇၵိၼ်,ၶိၼ်ႈ

61. ဝိၽလ်ထဝုတ = တၢင်းၵဝ်လွင်ႈထတ်းသၢင်ႁင်းၵူၺ်း

62. ၵိူင်ယၢဝ် = ၵိူင်ၶေ,ၶိၼ်,

63. ၵလိင်းၼိင်ႈယိုတ်း ၸုၵိုတ်းယဝ်ႉ = လိုဝ်ႈသိုင်ၶိုၼ်းသိုင်လူင်း

64. ၵျၼ်းၶုမ်,လုၵ်ႈတိ,ပၶေႊလုမ်ႈ = ၵုၼ်လမ်,ပူ,တိ,ပႈ,

65. လူဝ်ႇလူၼ်ႇ,ၵူၼ်ႇ,ၵၢၼ်ႇ,ယၢၼ်းတဝ်ႇ = ႁူင်ႈတူၵ်း
66. မ်ႂ်းတ်ၼ်းၵ်ၼ်ယၢင် ၵၢင်ၵွင်မွင်းသေႃး = မ်ႂ်းမႃးတွမ်မွၵ်ႇ,သေ လုတ်ႈ,ၵဝ်ၼမ်ႇလီမ်းမွၵ်ႇ,
67. ဝီးဝီးဝေႃးဝေႃး = သိဵင်ၽိူင်ႈ၊ မ်ႂ်း
68. ၼီင်းသွၼ်းၽၵ်းပိုၼ် = ၼမ်ႇၼၢႆးတူၵ်းၼမ်
69. ၼၵ်းလိုၼ်ၶဝ်းၶူၼ်း = လေႃးလေးဢၼ်ဝီႇ
70. တွင်ႇတၢတ်ႈ,ႁၢတ်ႈ,သျူဝ်ႇ,ဝူဝ်ႇ,လိုင်း = ထိုၼ်ႇ,လူင်ႁူၺ်ႈလိုၵ်ႇ
71. ၵၵျၢင်းသၢဵၼ်ၢင် = သီၼ်ႈတၢင်းတိုဝ်းၵမ်
72. တူၵ်းၵၢင်လွၼ်းလွၼ်း = မီးဝီႇၶိုင်ႈၵၢင်မၼ်းလီလီ
73. သွၼ်းၽိမ်းၵိမ်းသိင် = ၵဝ်ငွီးယၢတ်ႈ,ၼမ်ႇ
74. ၽွင်းၵိုတ်ႈၵူမ်,လူမ်,သီ,တၢတ်, = ၼမ်ႇၼွင်ၵုင်ၵေႃးၶသီ,ပႃး
75. ၽေႃးၵ႑,ၶႃးထၢမ်း = ၶႃးဝၢၼ်ႈၵူၼ်းမိူင်း
76. မ်တ်ႇတ႑,ႁ႑,ၼွင်း = မ်တ်ႇတ႑,ယ်ႂ်,ၼမ်ၵ်ႂ်း
77. ၽီယုတ်ႈၽီၽျေင်း = ၽီၵ်ႂ်းၽီယွၵ်း
78. မေႃၵၢဵမေႃၵိူဝ်, = မေႃၵူဝ်မေႃၵၢဵ
79. ၼမ်ႇပူးလွၵ်ႈ = ယႃးယႃၵြႃး (ပူးလွၵ်ႈ- ယႃးယႃၸိုဝ်ႇၼိုင်ႈ ယူတ်းယႃၵွႆႈ ၵၼ်တၢဵယဝ်ႇ
ပေႃးၶီး၊ မီးလွႆၶိုၼ်း
80. တၢင်းသီၼ်ႈပူပိင်း = သီၼ်ႈတၢင်းပိင်းလီ
81. ႁွင်ႇသွတ်ႈ,ၽၶေၼ်ႈ ၼွင်,ပၼ်ႈၽေမီ, = ၵိင်ပိုင်ႈလွႆယ်ႂ်,ၵၼ်
82. ၵၢင်လ႑ = လုၵ်ႈလၢင်း
83. ပေ,မရတိလ တၼ်ႇ,ၶေႃ,မ႑,မွင်း = ၵ်ႂ်းတၼ်ႇ,ၶေႃ,
84. ၶၢဝ်ၵူင်ႈသူင်းတူ, = ၶၢဝ်သေ ငဝ်ဝီႇယူ,
85. ႁွီးၵိုတ်းတထီးတူဝ်လိဝ် = ၵိုတ်းၵေႃႇလိဝ်
86. သၵ်းၵီ,သၵ်းပွမ်ႈ = သေၵီ,သေၶၢင်း၊ ၶၢင်းယိင်းသေၵေႃႇၵေႃႇ
87. ၶျင်းမွမ်ႈလွမ်းၽၢဵ,လင် = ၵုမ်,ဝူၼ်ႇလွမ်းၽၢဵ,လင်
88. မ်ႂ်းသွၼ်ႇလိုပ်,သိုပ်,သၢပ်,ယၢပ်,မဝ်,ထွီ, = ၵၼ်ၼိုင်ႈယဝ်ႇ ၵၼ်ၼိုင်ႈ သိုပ်,သွၼ်ႇၵၼ်

တိၵ်းတိၵ်း ယၢပ်ႇငေႃး ၵမ်ႉႁူၶၼ်ၵမ်ႉသုတ်း

89. တၢႆးႁိုၶ်ႇထိုၶ်ႇပဝ်း = ၵိမ်းပျႇထိုၶ်ႇပဝ်း
90. ၾိင်ႈမီးၶဵးႁၢၶ်ႇ = ပၵ်းပိုင်လွၵ်းလၢႆး
91. လုၵ်ႈသဵဝ်ႇ = လုၵ်ႈၶွင်ႈ (လုၵ်ႈၶွင်ႉ)
92. ပေႃးပိုၵ်ႈၶမ်လၢႆ = ၶမ်ၶမ်လၢႆလၢႆ
93. ၽိုဝ်းလၢမ်း = ငၽေႈၷျႇ
94. ယၢဝ်းၶၢင် တူဝ်းၶျၢင်မီးလေး = ယၢဝ်းၷိင်းသေ သမ်ႉမီးလေႉမီးလွတ်ႇၶမ်″လၢႆ″
95. မိၵျေႇၷၢၶ်းသွင်ႈ = မိသၢင်ႇၷၢၶ်း
96. တၢင်းမိုၵ်ႈၶၵ်းလိုၶ် = တၢင်းႁၢႆႉၶဝ်ႈတဝ်ၶူၶ်း
97. တူၶ်ၶေႃႇမျၢတ်ႈၵၢႆး = ထဝ်ႈၵၢၶ်မျၢတ်ႈလိူဝ်ၵိၼ်း
98. ငၵႈၵၢင်သိမ်းယီထၢၶ်လၢၶ်း = ငၵႈၵၢင်ၷူၶ်းၶမ်″လၢႆ″
99. ႁူဝ်ႈယွမ်းၵိဝ် = ႁူဝ်ႈယွမ်းပိတ်ႈ
100. မိၶၢင်းတူဝ်ၷုဝ်ႇ = ၶၵ်ႇမိတူဝ်ၵဝ်း
101. လွၶ်းမင်ပိတ်ႈထင်တင်ႈ = လွၶ်းပိတ်ႈၵမ်းလဵဝ်
102. ၽွႆႈငေႃးတူရ်းယၢၵ်ႉလွမ်ငွီး = ၽွႆႈငေႃႈ ၵွၶ်ၵၶ်တူရ်းဝီႉ
103. ဝီႉတင်းၽေႈလၢင်းၵျေႇ = ဝၢင်းပိတ်ႈသၢင်ႇၷၢၶ်းမိတူဝ်
104. လုတ်ႈၵဝ်ႇပဝ်ႇဝၢႆး လွင်ႈလၢႆးၽိုတ်ႇၵၢႆၶေႃး = ႁၢမ်းလွင်ႈတၢင်းၵၢႆ
105. ၽိုၶ်လိုင်ၷုဝ်းၶၢၶ်း = သၢင်ႇၷၢၶ်းၵဝ်ႈလွၵ်း
106. သီးလဝ်ႇထွႆထိၵ်ႈ = ယိုၶ်ႉၵၶ်းထိင်းထွႆ
107. ႁတ်ႉထျႇငသႇလုင်ႇ ပၵုင်ႇယုၵ်ႉတၢင်ႇၵဝ်ႈ = မိုဝ်းသိပ်းၶိဝ်ႉယုၵ်ႉတၢင်ႇႁူဝ်
108. ၵိမ်းတွႆႈတိၶ်လၢင်း = ၵိမ်းတွႆႈတၵ်းႁၵ်းၶဝ်ႇ
109. ထဝ်ၵိုဝ်လေးၶမ်း = လွင်ႈမၶ်းၶမ်″လၢႆ″ တီမ်လေးလီ
110. ၵိုင်မွၶ်သုတ်းတိုၶ်း = ၵၶ်ပူၶ်ႉမႃးထူဝ်ႈယၢဝ်းၶၢဝ်းၵိုင်
111. ၶၢႆးၵၢႆး = ၶၢႆးမၢၶ်ႈၷူၶ်းမိုင်း၊ မၢဝ်ႇသၢဝ်ထၢႆးယိင်း
112. ပျႇၷျႇၶသီႇယွတ်းထီၶ်ႈ = ၶၢင်းၵျေႃၶမ်းမိုင်းပျႇၷျႇၶသီႇ

113. ၶျေးတၢင်ႈတွၵ်ႇ, ၶေႃႉပွၵ်ႇမႂ်ႇ, = ၽိူၼ်ႇလိုၼ်ႈၶၢဝ်လီ ၶင်ႇၶေႃႉမီႉ

114. လဵဝ်းယႂ်ႇငႂ်ႈႁၢၼ်ႇ, = ႁၢင်ႈၽၢင်လဵဝ်းယႂ်ႇသမ်ႉလဝ်း

115. ႁူမ်ႇပူႈငၽေးမွၵ်ႇ, = ၶွၼ်ႈႁူႇလဵဝ်၊ ၽႄးၽဵၼ်ႇလဵဝ်

116. ၶၶႅၼ်းမတွင်ႇရၢႇ, (ၶၢင်းလုမ်ႈ) = ၶၢင်းၶျေႃၶမ်း

117. လေႇသၢႇၽွင်းလူမ်ႈ = ၵျဵတ်းၶုၼ်ၶင်ႇၶျေႃ

118. ၵပွင်းထီႇတရျႇ, ၵၼ်ႇရၢႇၶုမ်ႇတင်းလူင် = ၶၢင်းသၢဝ်ၶုမ်ႇတင်းမူတ်း

119. ၶၢဝ်ဝင်ငိုၼ်းၽိမ်း သိမ်ၵိမ်းပၢၼ်တူဝ် = လူဝ်ႈပၢၼ်ၶုမ်ႇလဝ်းႁၢင်ႈလီ သီၶိူဝ်ႉၶၢဝ်
ၶင်ႇငိုၼ်း

120. မီးၶဝ်လဵဝ်းမုၼ်း ၵျီးငုၼ်းၶုၼ်ပႃႇ = ၵူတ်ႇၵွၵ်ႇမႄးထိင်ႈ ၵေႃႉၶွင်ႉႁၢင်ပႃႇ

121. ပိူင်ႇဝိူင်ႈၶွတ်းႁၢၼ်ႇ, = ပိူင်ႇဝၢင်ႈလိူင်ႉၶၢင်း

122. ၶျၵ်ႈၶၢၼ်းတၢၼ်ႇထွႆႇ, = တွၼ်ႈၶဝ်ႉ ထုၵ်ႇလီၵုတ်းလိုဝ်ႈယဝ်ႉ

123. ၽိုၼ်ႉသႂ်ႇတူဝ်ႁၢင်ႈ = ၽိုၼ်ႉၶိုင်တူဝ်ၶိင်း

124. ပေႃးတၵ်းယၢဝ်းၶဵၼ်ႇပူၼ်ႈတူၼ်ႉ = ပေႃးယၢဝ်းၽဵဝ် ပူၼ်ႈၵမ်ႇၶွႆႈထွမ်ႇ,

125. မွႆႇသဵဝ်ၶျေးၵျမ်းလၢမ်းပိဝ် လိတ်းလိဝ်လွတ်း“လဵတ်း” = မွႆႇမီႉပိဝ်ၵွႆႇပိဝ်မႄး ပႃႇမၼ်းသမ်ႉ
ၶွၼ်းၵွႆႇၶွၼ်းမႄး

126. လဵင်းမႄးသုင်ႈႁူင်း = လဵတ်ႇလင်ႇလႃႉၵွၵ်ႇမႄး

127. တေႃးၵုင်းလူင်ၵိင် = ထိုၼ်ႇႁူလ်ႈလူင်

128. မိူဝ်ႈၵီႈၶီႈယဝ်ႉၵၢင်ႇတၢၼ်ႇ, = မိူဝ်ႈၵီႈၶီႈယဝ်ႉၵိတ်းၵီႈ

129. ၶူင်းလုမ်ႈ = မိူင်းႁူၼ်း

130. မွၼ်ၶုမ်ႇၶုၼ်းမၢၵ်ႇၶဝ်ႉၶပ်ႇတႃႈ = မွၼ်ႁူဝ်ၵၼ်ၵဝ်ၶုၼ်ႈသေ သႂ်ႇၵျဵတ်း

131. လုၵ်ႈတူၼ်ႈၶၢင်းမွႆႇ, = လုၵ်ႈငဝ်ႈမေးမွႆႇ,

132. လၵ်းလဵမ်သဵမ်းသဵတ်း လဵတ်း“သဵဝ်း” = လၵ်းလဵမ်လဵတ်းသဵဝ်း၊ မေႃႁူႉၶျႈ

133. ထိုင်ပွင်ႇႁၢႆးႁၢတ်ႈ ၵၢတ်ႈလၢတ်ႈသူလ်းသီႇ, = ၽွင်းတိုၵ်ႉယႂ်ႇၶိုၼ်ႈမႄးပဵၼ်ပၢၼ်မၢဝ်ႇ,

134. တၢႇလီႇယွႆႉထူင်ႇ, = သႂ်ပၢတ်ႈ

135. ၶွင်ႇၶင်ႈမူတ်းမွႆႇ, = သီၶိူဝ်ႉၶွင်ႇႁၢင်ႈလီ

136. လီၵ်ႇသိမ်ၵိမ်း = ပၢၼ်ၵႂၼ်,
137. လၢၵူ, = လုၵ်ႈတူၼ်ႈ
138. ထမ်သူ,သိပ်းပီတ်, = ထမ်လီႈသိပ်းပီတ်,
139. ကယွီ,ဂီတ်ႈလီတ်ႈ = လူဝ်ႈပၢၼ်ပီ,ယႄ,
140. ၵီတ်းလွမ်ထီးပူၼ်း ၶႂႈဂူၼ်းငီဝ်ဂူဝ် = ပီၼ်လိဂ်းပီၼ်လွမ်ပိုၼ်ႈ၊ ပီၼ်တီႈဂူၼ်းမိုင်း ဂူဝ်ယမ်
141. ပၼ်းထိၼ်ၶျုၵ်ႈ = ထိင်းတူဝ်လႆ ယၢ,ရႆႈပီၼ်ကၼ်ကမ်,လီ
142. မႃးမိူဝ်ႈၵိုင်မိုၼ်း တိုၼ်းထၢၼ်ႈပေႃးၵၢင်ႈလွီဝွီး = မႃးလီမ်မိူဝ်ႈလူဝ်ႈယၢဝ်း ၶၢဝ်ႈၵိုင်ၶၼ်ၼ်, ၶျေ,ယဝ်ႉ
143. တီၼ်းၶင်ႈပေရျေ = သိုပ်,ပုတ်ႈၵီတ်းၶၼ်ရျေၶမ်း
144. ထၢႆးပါၵီသီး = ၶွင်ႉဂျေႉၵွၼ်,သေပိုၼ်ႈ
145. သၢတ်ႈသၢီႉၽိတ်းဝွင်, = ကဝ်ၽိတ်းပိုင်ႈပိုင်မၼ်းဂျႃ,
146. ၼွႆႈလီႈလၢပ်ႈၵေႃ,ဂၢၼ်, = မုင်ႈမွင်းၼွႆႈလီႈလၢပ်ႈသေ ယွၼ်းကဝ်
147. ၶမ်ႉလီတွႆႈၽိုင်း = လွင်ႈၵီတ်းဂူတ်ႉတေႃ,ဂၼ်
148. ထမုတ်ႈထီးပျၢၼ်, = ရျေၶမ်း
149. တမ်းထိဂ်ႈၶူရပ်,သဝူရပ်,တုမ်, = တမ်းတီးလိဂ်းတုမ်,ၶူၼ်ရူဝ်
150. ထူင်ၵွၼ်,ဝၢီႈလီင်ႈ ငမႃးမတ်ႉသၢီၵီင်ႈထၢ,ပျ, = ပျႃးထူင်သေ ၶိုၼ်းငမႃးကဝ်သၢီရတ်ႉ ၵီင်ႈရတ်ႉ
151. တူဂ်းၶွင်ႈမွင်ဂဝ်, = တူဂ်းလင်တူဂ်းလိုၼ်း
152. ကွီ,ရွီးၶေႃးလွတ်, = လႆလီၵ်ႇၶေႃးၶူမ်
153. တၢယွီႉလီကိုင်း မိူင်းထဝ်ႈပေႃးၵူၼ်းထုမ်း" = ပီၼ်လွင်ႈလႆကမ်,လီ
154. မိူဝ်းၶဝ်ႈလွီလျ,လိုင်းထဝ်ႈ = ၶဝ်ႈဂျ,ၶွႆးထိုၼ်,လိုၵ်ႉ
155. ပေႃးပၼ်ၵူၵီ = သီင်ၵူၼ်မေႃး
156. ကုင်းၵိင်းငိင်းသုမ် ဂုမ်ဂၼ်သီးသေႃး = သိင်ကုပ်,ဂုမ်ဂၼ်မေႃးၵိင်း
157. သတ်ႉထၢ,မွၵ်,လူင်,ယူင်,ရွမ်ပွမ်ႈလဝ်း = ၶေင်းသၢဝ်ၵၢင်ႈလီမိူၼ်မွၵ်,

158. မိူင်းလူးလူင်လိပ်းလူင်ၶီဝ် = ၶဝ်ႈၵူၺ်ႈၶွႆးထိုၼ်ႈပႃႇမီႇ
159. လတ်းလဝ်ႈၶဝ်ႈၵူၺ်း = ၶၢမ်ႈၵူၺ်းၶၢမ်ႈၵဵင်းၵူၺ်ႈ
160. လူင်ၵိုၼ်ႈထိုၼ်ႈၽႃႇ ဝၶဝေႃးတွင်ႈ = ထိုၼ်ႈလူင်
161. ၵေႃၵျၢၼ်း ၶပၢၼ်းၶမ်ႇၶမ်းမဝ်း = ၵေႃၶမ်း
162. သူပ်းဝၢၼ်ၵိမ်းၵိမ်း = သူပ်းလီသီင်ဝၢၼ်
163. လွင်ႈၵဝ်ႈႁွၵ်ႈၵ်ႈ ႁၢမ်မ်ၵ်ႈသၢႆႈလွင်ႈ = လွင်ႈပိဝ်သေ တွင်ႇမိူဝ်ႇ
164. ၶူဝ်ႈလိုဝ်ႈသဝ်းတေႃး = လိုဝ်ႈရုဝ်ႇ၊ မွိုး
165. ၵူင်ႇလတ်းၵူၺ်ႈ = ပိလတ်းၵူၺ်ႈ
166. မူဝ်မွႆလူမ်းသိုင်း = လူမ်းပဝ်ႈမွႆမူဝ်
167. ဝွႆးၶွင်ၽွင်းၵတ်း = ၶမ်ႇၶွင်ၵတ်းယၢၼ်လီ
168. မိင်းၶွၼ်းရွၼ်းၵွၵ်းၵွႆ ဝေႃးသိမ်းယီ = မိင်းတင်းၶမ် တွမ်မွၵ်ႈ
169. ပိုင်းမၼ်းပျၢၼ်ႈထေႃး = ပိုင်းမၼ်းမွၵ်ႈၶိးၼၶ
170. သိၵ်ႈသိဝ်းၽိဝ်းပိတ်းၵိတ်းၵလႃႈ = ၵိမ်တႃသေ ၵိၼ်ပိတ်း
171. လိတ်ႈဝွင်း = လိတ်ႈမိူး
172. မိူင်းၽိဝ်ၽွင်းလႃးၶွင်သွႆ = ၽိင်ထိုင်တီးၶွင်လူင်သွႆသွႆ
173. ၶွႆးၵၢပ်ႈၶွႆးလုၺ်း တူပ်းပုၺ်းယၢယၢၼ် = ၶွႆးၵၢပ်ႈ၊ လုၺ်း၊ ၵၢၼ်းၶမ်ႇ
174. ၶၢဝ်ႇတိုဝ်းၶွပ်းမိုဝ်းထဝ်းယိပ်းပိ = ထုင်ၵၼ်သေ ပိ
175. ၶွႆးတွင်ႇပုမ်ရိုဝ်း = ၶွႆးပုမ်လူင်
176. ၵၢဝိင်း = ၵၢလၢ
177. ၽၢဝၢၼ်မီးၽင်း = ၽႃႇလိဝ်း ၵၢၼ်ၽၢလီ
178. တိုင်းသွင်ၶွင်ယူၼ်း = ၶမ်ႇၶွင်လူင်
179. ထင်ရိုင်တေႃးရွၼ်း = ယူႇၶွႆးထိုၼ်ႈၶၢဝ်းရိုင်
180. တိုတ်ႇတၢႆးပၢၼ်းရွမ် သွမ်သိပ်းၶိပ်းၽူမ် = ပိတ်းမွၵ်ႈမႃးပၵ်းတီးရူဝ်
181. တၢမူၼ်းမိုၼ်းၶွင် = မိုၼ်းတၢၵူင်း"ၵူင်"
182. သိမ်းမွပ်းၵဝ်ၵၢ = ၵဝ်တၢပိတ်း

183. တိုꩻ်ꩻဝုꩻတောမ္ဗ,တောခုꩻတꩻင်ꩻသꩻင်ꩻ = တိုꩻ်ꩻဝုꩻတောꩻ်မ်တꩻပꩻတ်ꩻတꩻင်ꩻမူတ်ꩻ

184. ငွမ်ငေꩻ,ယောꩻꩻ, = ခုꩻ.ꩻ,လꩻင်ꩻꩻ,

185. ပွꩻ.ထꩻသꩻင်ꩻထွမ်, = မꩻင်ꩻမွꩻင်ꩻပွꩻ.ထွမ်,ထꩻင်ꩻ

186. ပꩻꩻꩻꩻင်ꩻသꩻတ်ꩻထွꩻ, = သꩻတ်ꩻယꩻ.ပꩻꩻꩻꩻင်ꩻ

187. ꩻꩻ,ꩻꩻတ်ꩻꩻꩻꩻ်ꩻသꩻတ်, = သꩻင်,ꩻꩻꩻ်ꩻꩻꩻꩻမိတꩻꩻ

188. မꩻ,မꩻတ်,တꩻꩻꩻꩻင်ꩻ = ကမ်,ꩻꩻမ်,ကမ်,တꩻမ်ꩻတꩻꩻ

189. ꩻွꩻꩻိတ်ꩻသꩻင်ꩻပꩻင်,မတ်.လꩻမ်ꩻသꩻꩻꩻ = ꩻွꩻꩻိတ်ꩻသꩻင်ꩻပꩻင်,လပ်ꩻတꩻꩻꩻ.ꩻꩻ်ꩻ

190. ꩻမ်ꩻꩻ်ꩻပွꩻ.ꩻꩻင်ꩻတွင်ꩻ = ꩻ.ꩻꩻ်လွင်ꩻယွꩻ,ꩻꩻꩻꩻꩻꩻꩻ တွင်ꩻထꩻမ်

191. နꩻꩻꩻꩻꩻꩻ်ꩻ တောꩻလꩻ်ꩻတော,သꩻꩻ, = နꩻꩻꩻꩻꩻထွမ်,ꩻꩻ်ꩻꩻꩻꩻꩻမ်ꩻꩻꩻ

192. မꩻတ်.တꩻ,ကꩻꩻꩻꩻင်, = မေꩻမꩻတ်.တꩻ,

193. သꩻꩻ်ꩻꩻꩻꩻလွꩻ = သꩻꩻ်ꩻသꩻꩻလွꩻ

194. ꩻꩻင်,ꩻꩻင်,ꩻꩻ,ယွꩻ,ꩻꩻꩻမꩻ်ꩻ = ꩻꩻꩻမꩻꩻတꩻင်ꩻꩻ.ယွꩻ, တꩻင်ꩻꩻꩻ်ꩻꩻꩻင်ꩻ

195. ယꩻတ်ꩻꩻꩻင်ꩻꩻꩻꩻ, = ꩻꩻင်ꩻယꩻတ်ꩻမꩻတ်ꩻꩻ,

196. မꩻ.မေꩻတွင်ꩻတꩻ = မိတ်.မꩻ.ꩻꩻ.ꩻꩻꩻ လွꩻလပ်ꩻမꩻင်ꩻမွင်ꩻꩻꩻလꩻ

197. ကꩻင်,သꩻ.ꩻꩻꩻမ်ꩻ = လꩻꩻꩻꩻမꩻင်ꩻ

198. ꩻꩻ်တꩻꩻꩻꩻꩻꩻꩻ.သွမ်ꩻꩻွမ်.ꩻꩻꩻလꩻꩻ = ꩻꩻ်တꩻꩻꩻꩻ်ꩻꩻွမ်.ꩻꩻ်ꩻꩻ.ꩻꩻꩻ

199. ꩻꩻꩻသꩻꩻမꩻတ်ꩻꩻꩻင်ꩻꩻင်ꩻ = ꩻꩻꩻတꩻꩻꩻထꩻ,လွင်ꩻတꩻင်ꩻꩻꩻင်.

200. ယꩻမ်,ယမ်လေ,မꩻတ်ꩻꩻꩻတ်ꩻꩻꩻ = ယꩻမ်,ယမ်ꩻꩻ် ꩻꩻꩻ.ယမ်ꩻꩻ်သꩻ
ꩻ.ꩻꩻꩻ.ꩻꩻꩻꩻꩻꩻꩻꩻ်

201. သꩻꩻꩻꩻတꩻꩻ်,ꩻꩻ်ꩻတꩻ မꩻꩻထွင်, = ꩻꩻင်လွꩻꩻꩻꩻသွꩻ ꩻꩻꩻ,ꩻꩻ်ꩻကꩻ်ꩻကွင်,မꩻꩻ
သမ်.ꩻꩻꩻꩻꩻꩻꩻꩻꩻꩻꩻင်,ꩻꩻꩻ
သတꩻꩻꩻꩻꩻ်,လꩻမ်ꩻꩻꩻ်ꩻ လꩻꩻ်ꩻတꩻင်ꩻꩻꩻꩻ်,

202. ပေꩻꩻꩻꩻလွမ်ꩻလွမ်ꩻ = ကꩻꩻ်ꩻကွꩻ်,ယꩻꩻ်,ꩻꩻꩻလꩻ

203. တꩻလꩻꩻꩻꩻမ်ꩻထꩻမ်ꩻ = ꩻꩻ်ꩻꩻꩻ.လꩻင်

204. လွမ်ꩻꩻꩻမ်.ထမ်ꩻꩻꩻꩻꩻꩻ်ꩻထꩻꩻ်ထꩻင်ꩻ = တꩻꩻꩻꩻမ်လွမ်ꩻꩻꩻꩻ

205. သူပ်းမိၵ်ႇ ၶိုဝ်းငၢၼ်း ၶိူဝ်းလုၼ်းငိုးသွႆ၊ = သူပ်းမိၵ်ႇ ၶိုဝ်းငွၵ်ႈ ၶိူဝ်းသမ်ႇၵၢင်းလေႃႉ မီးထိင်းငိုးလိမ်

206. တၢႆၵုမ်ၼေႊပွၼ်း = တၢႆယဝ်ႉသေ ၵဝ်ၼေႊမူးႁူမ်ႇပၼ်

207. လွင်းပဝ်းမႂ်ႇမွင်းၶိုင် = လွင်းပဝ်းၵၼ်မီး တႃႇၶတ်းမၼ်းၼသႃး ၶတ်းမၼ်းၶိုင်လီ

208. ပၢၼ်လဝ်ႈပႃး ၽွလႃးလေႇသႃႇလွတ်ႇ = ပၢၼ်လဝ်ႈၵၼ်ၽွင်းငမ်း ၶွႆးၵၢင်းၵျေႃးၶမ်း

209. ၵိုပ်းၼဝ်း = ၵိုပ်းၶဝ်ႈ

210. လေးပႃးၵုတ်းဝွႆးၶမ် = ၶွင်လူင်သိုၵ်ႇၵၼ်

211. ၶၵ်ႈသဝ်ႈၵိုဝ်ႇရိူဝ်ႇၶၢၼ်ႇရေႃႇ = မၢၼ်ၵၢႆႈရိူဝ်ႇၵၢႆႈ ၵၼ်ၵိူၵ်ႇလပ်းဝီႉယူႇ

212. မၢတ်ႇတူမ်း = ပွႆးပႃးထိင်းထိၼ်

213. လၢတ်ႈၶိုဝ်းပိူၼ်ႈလွင်ႇလွင်ႇ = လၢတ်ႈၶိုဝ်းပိူၼ်ႈတိၵ်ႈတိၵ်ႈ

214. ၵမ်း〃ၵျေႃးလွင်း ၼသႃးမွင်းသွင်ႉသေႃး = ၵမ်း〃ၵဝ်ႁူသေ ထွမ်ႇ၊ ထွမ်ႇငိၼ်းၵဝ်သိုင်၊ ပဢေႊတေႃႉသႂၢင်း သိုင်ၶေႃႈတြႃး

215. သွႆႇလၢၼ်း = သွႆႇထူင်

216. တၢင်းသွၼ်ႇဂွၼ်းၵိုင်ႈ = တၢင်းသွၼ်ႇပိၵ်ႇပိုင်ႈ၊ တၢင်းဝုၼ်ႉ ၵဝ်ပႃးၵဝ်ၽဵၢႆႇ

217. သူႇတေႃႇသတ်ႉထမ်ႇမယိၼ်ႇဝၢပ်ႈ = ၽူးၵူၼ်းလီယိၼ်ႇၼငႈ

218. မိူၼ်တလေးလေး = မိူၼ်ၵၼ်ၵူရှ်း

219. ၵမ်ႇလၢင်ႈသေးၵျိုး = ၵမ်ႇမေႃယိုၼ်ႉၵၼ်ႈ

220. ၶွႆးလွႆႈၶွၵ်ႈလွၼ်း = လွႆႈၵူတ်ႉ

221. ပႃႇဢေႃႇတေႃးၽႃႉ ဝၶမိင်ႇၶျွင်ႇ = ထိုၼ်ႇလူင်

222. ၽင်ႇၶမ်ႉလိင်ႇလိုၼ်ႈ = ၵိမ်းၽင်ႇၶမ်ႉလီ

223. ထၢပ်ႈၵျပ်းဝႃႇယႃႇ = ၶတ်းလွႆႈ

224. ၶုၼ်မင်းၵႃး = ၶုၼ်လူင်

225. ဝိၵျၢၼ်ႇသၢင်ႇၶမ်း = ၵျွင်းသၢင်ႇၶမ်း

226. မဝ်ႇမီးသူပ်းလၢတ်ႈသႅင်ႁေႇ = ၵမ်ႇလၢတ်ႈၵႂၢမ်းသေ ယိၼ်ဝႆႉ

227. လေႃးထၼ် = ၵုမ်ႇထူၼ်ႈလေႃးလွတ်ႇ

228. ၶွင်ႈဝၢဝ်ႇႁၢဝ်းႁူတ်ႈ တူၼ်းငူတ်ႈပႅင်းသႃႇ = ၶွင်ႈႁူၺ်ႈၶွင်ႈထိုၼ်ႇ

229. ၶွင်ႈၸၢင်ႇဝၢဝ်ႇသျူဝ်ႇ = တီႈၶွင်ႈႁူၺ်ႈလွႆ

230. ယွၼ်းသွမ်ႈယူင်း ၶဝ်ႈႁူင်းၶိတ်ႉတႃႇမၢၼ်ႇ = ယွၼ်းသွမ်ႈၶဝ်ႈၶွင်ႈၶေႃး

231. ႁူဝ်ၶေႃဝ် = ၶၢဝ်းၵတ်း

232. ပေႃးလိၼ်ႈၵႂၼ်ႇၵိၼ်ႇ = လိၼ်ႈၵိၼ်ႈ၊ ၵိၼ်ႇယွႆႈၵိၼ်ႇယိမ်း

233. လိင်ၶၢၼ်ၵၢၼ်းၵႃး ရထႃးယုင်းႁုၼ် = လုၵ်ႈဝၼ်း၊ တႃႇဝၼ်း

234. သုၵ်ႈၶေႃးပူၼ်ႈပၢၵ်ႇ လွႆႈသၢၵ်ႇလိလိ = သုၵ်ႈၶေႃးပူၼ်ႈပၢၵ်ႇသေ လွႆႈတိုၼ်ႇတိၼ်ႈဝႆႉ

235. ပၢၼ်ႉမွၵ်ႇပၢၼ်ႉၽေႃး = ၽိူၼ်မွၵ်ႇပၢၼ်ႉမွၵ်ႇ

236. ၶူဝ်ႇပိုင်ႈၽုင်းသိမ်ႇ = ၵိင်ပိုင်ႈၽုင်းမုၼ်

237. သၢမ်ယိူင်ႈသုတ်းၵွႆ = သုတ်းယဝ်ႉသၢမ်ၵၼ်

238. တႃႇၽၢင်းတႃႇတၼ် = တႃႇမွတ်ႇ

239. ၵိတ်းၶွႆ = ၵိတ်းၵီႈ

240. ပတႃးၵွင်ႇ ထွင်ၸေႃႈသၢဝ်းမဝ်ႈ = ပတႃးၵၼ်လိၵ်ႈသေၵွင်ႇယဝ်ႉသၢဝ်းပွၵ်ႈ၊
သၢဝ်းမေႃႈ

241. ၶူတ်းငွင်းမိူၼ်ၶေႃ = ၵူတ်ႉငွၵ်ႈမိူၼ်ၶေႃ

242. ၸမ်ႈၸလႈလုၵ်ႈသီမႃႇ = ပိၼ်ၸမ်ႈလုၵ်ႈၵၼ်

243. ဝိၼ်းမိၵၢၼ်းမၢင်ၵေႃးပွႆး = ၶၺုင်ႈမိသၢင်ႇၵၢၼ်း

244. သွင်ႉတူၵ်းတၢတ်ႇလိၵ်ႈလိုဝ်ႈ = လုၵ်ႉၶိူဝ်တၢတ်ႇ တူၵ်းသွင်ႉသေလီလူင်းၵႂႃႇ

245. ယိူဝ်ႈယုင်းမိႉမုင်းသုမ်ႇသၢမ်ႇလျမ်ႇဝိင်း = လိမ်မိႉလိမ်ယိူဝ်ႈလိမ်ၶိူဝ်းလိူဝ်းၶႅႉ
သူၼ်သၢၼ်ၵၼ် တင်းၶမ်သေ
သုမ်ႇမုင်းၵင်ႈဝႆႉ

246. မူဝ်ႈမိၼ်ႉသိၼ်းလိၼ်ႉ = မူဝ်ႈၵွၼ်ႉ၊ ၵၼ်ပူၼ်ႉမႃး ၶၢဝ်းႁိုင်

247. လိူတ်ႈၶွင်ႇၶမ်ႉၸၢင်ႇသုၵ်ႈ = ၶမ်ႉသုၵ်ႈၶိူဝ်ႉ ပေႃးၶွင်ႇပေႃးလိင်၊

လီဝူၺ်ႉလီၶင်ႈ

248။ ႁၢင်ႈယုင်းထလုင်းထမ်ႇထိင်းၵွၵ်ႈ = ႁၢင်ၶွင်ႇယုင်းမီးလွၵ်ႈသေ ပဵၼ်မိူၼ်ႁၢင်ႈထလုင်း

249။ ပေႃးလီႈပီဝီႈလီထႃႉ = ပေႃးလီႈလီပီလီလိူၼ်ယဝ်ႉ

250။ ပဵမ်ႇၼဵမ်းလွၵ်ႉလိၵ်ႉၶူႉ = ၵၢၼ်ပဵၼ်တီႈတဵမ်ႉ

251။ ႁၢင်ႈထႃႉႁၢင်ႈထိုတ်ႉ မိုတ်ႉႁိုတ်ႉတင်းတူဝ် = ႁၢင်ႈထႃႉၼၼ်ၼႄႉ

252။ တုၵ်းတႃႈ = ထိုင်တႃႈ၊ ႁွၵ်းၵႃႈ

253။ လူင်းတၢဝ်းလၢၵ်ႈလေးလီၼ် = ယၢဝ်းလူင်းထိုင်လီၼ်

254။ ၽၼ်ႉၼမ်ႇဝင်းၵႃႉတီႈၽွင်း = ႁိမ်းၽၼ်ႉၼမ်ႇဝင်းၵႃႉ

255။ ၶၢၸ်ႇၶၢတူဝ်ၵျူဝ်းၵၢၼ်း = ၶတ်းၸႂ်ႁဵတ်းၵၢၼ်လီ

256။ လူမ်းလေးမွၼ်လေႃ = လူမ်းပဝ်ႉၶႃးမိႉၶွၼ်း

257။ ပိုဝ်းသုမ်ႉ = ၵဝ်ၵၢၼ်ၼမ်ႇ"လီ"သေ ႁူမ်ႉဝီႉၵျေႃႉဝီႉ

258။ ယွၼ်းလီႈယႃတွင်ႇယႃသီႈ = ႁူဝ်ႈလီႈၵၢပ်ႉၼမ်ႇၵိၼ်ၼမ်ႇသေ ယႃႇပဵတ်ႈလွင်ႈ တၢင်းမီႈႁူၼ်းၵၢပ်ႉၽိမ်းလွင်

259။ ယွမ်ႉၵဵဝ်ႉၵဵဝ်ႉလွၵ်ႉသွၵ်ႉၶိူဝ်ႉ ပိၵ်ႉၵီႉယဵတ်ႉၵီး = ယွမ်ၵိင်းၼေႃႉ ပေႃးႁၼ်လုပ်ႉၶီႈၶၢင်ႈ

260။ သဵင်ႈၵူႈသဝ်းပွမ်ႁိမ်းၽွင်း ၼၵႃးၶွင်းလုၼ်လီ = သုတ်းတီႈဝူႈယူႉထမ်ႁိမ်းၼမ်ႇယူႉယဝ်ႉ

261။ ႁိမဝၼ်ႉတႃႉလူင်းလိုင်ႈ ၶၼ်းႈဝီႉၵိုင်ႈ"တိုင်းသွမ်ႉ = သဵင်ၼမ်ႇၵၢၼ်မေႃး ၼွႆးထိုၼ်ႉႁိမဝၼ်ႉတႃႉ

262။ ထွႆႇဝွႆး = တၢင်းၵီ၊ တၢင်းႁိုင်ပိုင်ၼိုင်ႈ

263။ ယေးဝီႈ = လွင်ႈတဵၵ်ႈပွတ်းယၢဝ်းတီႈတူဝ်၊ လုၵ်ႉၵၢင်ၵူၵ်း တေႃႉပီမိုဝ်း

264။ တုမ်ႇထွင်းထူဝ်းသိၼ် = လူမ်းပဝ်ႉလူမ်းထွင်း

265။ ဝူတ်ႈၶွပ်ႈဝူတ်ႈတၢၼ်း = ဝူတ်ႈတွပ်ႉၶိုၼ်း

266။ ႁၵ်ႉပဵၼ်း = ၶွတ်ႉၵပ်းထပ်းဝီႉ

267။ သဵင်ႈၵူႈၽွင်းယၢၼ်ၵေႃးၵတ်း သီႈႁတ်းသွႆႇသီ = ၼမ်ႇၼွင် ၵၢၼ်ၵတ်းယၢၼ်လီ

268။ ၽုင်းသၢၼ်ႉၵျေႃႉႁူဝ်း တၶူဝ်းၵူႈၶေႃး = ထဝ်ႈၽူႈမီးၵူမုၼ်ယွႆႉလိုဝ်းလင်

269. မိူၵ်ႈလွၼ်ႉႁူၵ်ႈႁၢၼ်ႉ သၢတ်ႈသၢၼ်ႉတၢင်းတေႃ, = မိူၵ်ႈလိူင်းၵိူင်းသေ ၵၼ်ၽိတ်းပိူင်ႈ
သိၼ်ႈတၢင်းလွင်ႈလီ

270. ၵျမ်းသလၢမ်းၶွင်ႈသူပ်းၵိုဝ် = လီႈၽိတ်းလွင်ႈ ၵဝ်သူပ်းလၢတ်ႈပိၼ်ႉလၢတ်ႈပ်ႉတ်ႈ

271. ၵျမ်းၵိူင်းတီႈတေႃးပေႃႉပၵ်းပိုဝ် = ၵၢၼ်ႉၵၢတ်ႈၵိူင်း

272. ၵလူဝ်ႇမဝ်ႇသူႈ လွႆတူႈလွႆတၼ်ႇ = ၵမ်ႇလီႈလွႆ လွင်ႈပိူၼ်ႈၵိတ်းသၢင်ႈ၊ မီးလွႆၵမ်ႇ
လီထွမ်း

273. လိူတ်ႈဢမ်ႇၶင်ႈ ထမ်ႉပင်ႈပင်ႈ = လိူတ်ႈဢမ်ႇမိူၼ်ၶင်ႈ

274. ဝၼ်းတၢမ်လေႃးပိတ်း တၢင်းၽိတ်းမဝ်ႇရၢးတူဝ်ၽွႆ = တၢမ်ၵူႇၵေႃးၽိတ်းၵၼ်ထဝ်ႈၵဝ်ႇ
ၵိတ်းဝီႉၶၼ်ၶႉၵမ်ႇၵူႇထိုင်တီႈပိူၼ်ႈ

275.ၵူၢမ်းၶမ်ႉၵတ်းၵၢမ်း ဝႃႈၵင်းလုၵ်ႈထီးၵိူင်ၵိုဝ် = ၵူၢမ်းလီႈၼသႉၼၶႄး လုၵ်ႈထီးမၼ်း
ထိမ်မိူဝ်ႈတၢင်းၵိူင်ၶၼ်ႉ

276. တုင်ႈႁွင်ႈၶိူဝ်း“ = ၵပ်ႉတုင်းၵဝ် ၶိူဝ်း“ယႂ်း“

277. တေႃႈလိၼ်းထွတ်ႇ ဝၢင်းသတူဝ်းၵၵျူဝ်းထိုင် = ယၢတ်ႇၶမ်ႉပိုၼ်ၼၽ
ၵုသူဝ်ႇၽွၼ်းလီပၼ်

278. ထၼ်သင်ၽွၼ်းမျူး = ပိၼ်ၵၼ်ၽွၼ်းၶမ်၊ ၶိၼ်းတေႃးၽွၼ်းလီ

279. ၵျႃးသိပ်းၵျႃးပီပိူင်းပိူင်း = ၵျႃးသိပ်းၵျႃးပီတိမ်တိမ်

280. သိင်ႈလိင်းမဝ်ႇၵျၼ်ႇ = မူတ်းပိတ်း၊ ၵမ်ႇဂိုတ်းသင်

281. ပွၵ်ႇၽၢၼ်ႈၶိတ်းပၼ်ႇ = တိုၼ်ႇၽၢၼ်ႈဂူဝ်ၵေ

282. ၵီႈၵုပ်ႇလၢတ်ႈလိမ်ႉ လၢတ်ႈၶိမ်ႉမေႃၶေႃႇ = မေႃလၢတ်ႈၵူၢမ်းဝၢၼ် ၶူႈပိူၼ်ႈၶဝ်ႈလွႆ

283. ထၢၵ်ႈငဝ်းၽွင်ႇပျၢၼ်ႇ ယၵၢၼ်ႇထွင်ႇပၼ်း = လုၵ်ႈဝၼ်း ၵၼ်မိၼ်ၵူႇမူးသေ
ပိူင်းပၼ်ငဝ်းလိင်း

284. လုၵ်ႈဝၼ်းပၼ်ႇၵျလုမ်ႈ = ဝၼ်းတူၵ်း

285. ၵုမ်ႈထဝ်ႇပဝ်ႇၵိူင်း မမ်ႉၶိင်းမွၵ်ႇမူရၢၼ်ႉၶၢတ်ႈ = ၵၢင်ၶမ်ႈလပ်းသိင်ႇလူမ်းပဝ်ႇ
ပိၼ်ၶၢဝ်းၶမ်ႉၶၢမ်းတူၵ်း

286. ၶွင်ႇတွီးသွီးၶေႃဝ်ႉ ၵျၢဝ်ႉၵိင်းတီႈတုတ်ႇ = မိင်းၶဝ် ၵွၼ်မူးတွမ်မွၵ်ႇသေ

လုတ်ႈၶမ်ႉထီမ်းမၼ်း တၵ်းလုတ်ႈယၢင်လူး

287။ သေႃးဝိသေႃးဝီႈ = ဝီႈႁူႈဝီႈမႃး

288။ ဢမႃးၵိတ်းမင်းလိူၼ်းလိူၼ်းတူဝ် = ႁူမ်ႈႁွမ်းၶွမ်းတူဝ်ၵူဝ်ယမ်

289။ ယုၵ်ႉပိုဝ်းမွၼ်ႈ ၾိတ်းႁွၼ်ႈတင်းတူဝ် = ၼၢင်ႁူႈတင်းတူဝ်
(ပိုဝ်း- တူင်ႉၼိူင်၊ ပိုဝ်းယုပ်း"၊ ပိုဝ်းပၢၵ်ႈ)

290။ ၶုမ်ၵီဝ်ႈသၢင်းၶိူင်း = ပျႈၵီဝ်ႈ

291။ လူဝ်ႈၶၢဝ်ႉပၢၼ်ယႂ်ႈ =လွင်ႈလီၵ်ႈလီႈလူဝ်ႈပၢၼ်ၵူၼ်း (40)တေႃႈ (50)ၵိမ်းႁွမ်း

292။ ႁူၼ်ႈႁူဝ်ႈပၢၼ်းၾီႈ = တၢင်းၵၼ်ၵမ်ႈၶပ်ႉယမ်၊ ၵမ်ႈသၢင်းၵိၼ်ပိူၼ်ႈ

293။ မိင်းၾၢၵ်ႈၶၢမ်ႈၾၢၵ်ႈ = ၵိုင်ႈလိပ်ႈၵၼ်

294။ လွႆးၶိႈပေႃးပုင်ႈလုတ်ႈလုတ်ႈ = ၶိႈလူၼ်ႉၶိႈလိုဝ်လူင်ႁူႈ

295။ မဝ်ႈမီးယေႈဢလႈသေၶွႆး = ၵမ်ႈမီးႁူႉပွင်ႈသေၶွႆး

296။ လူႉမွတ်ႈၵူင်ႈ = တၢင်းလူႉလိဝ်ပိူင်ၼိူင်ႈ

297။ ၵႃဝ်းလၵ်ႉၵႃဝ်းလိူတ်ႈၵဝ်လီႈ= လွင်ႈလၵ်ႉၵဝ်ၶူဝ်းၶွင် ၵၼ်ထဝ်ႈပိူၼ်ႈၵမ်ႈၵွႆးၵမ်ႈပၼ်

298။ ၵုပမျႈပုင်ႈၶိူင်း = ပုင်ႈတိၵ်ႈမၼ်း

299။ ပၼ်ႇပေႈဢလႈလၢဝ်းၵၢဝ်ႉၵူင်းၵူင်ႉတူၵ်းတၢတ်ႈ = ပၼ်ႇႁူႈပၼ်ႇမႃး၊ ၵမ်းၶိုၼ်ႈၵမ်းလူင်း
ပေႃးမိူၼ်ၵူင်းပၼ်ႇ

300။ ပိူဝ်ႈၵႃးဝီႉမဝ်မွိႈယဝ်ႉ = ပိူဝ်ႈၵႃးဝီႉမဝ်မၢင်ယဝ်ႉ

301။ တၢင်းၶတ်းၶျပေ = သီၼ်ႈတၢင်းသွင်သီၼ်ႈ ၵၼ်တၢင်ႇတီင်သွၼ်ႉၵၼ်သေ
လတ်းႁူႈလတ်းမႃး

302။ ႁူးမိူဝ်ႈႁူးၶျႈၵီႉမဝ်ႈလွိႈ = ၵမ်ႈလိုဝ်ႈ

303။ ၵၢၼ်ၵိမ်မူးၶိူင်း = ၵၢၼ်ၶမ်ၶျေႈ

304။ ၵႃဝ်းထိမ်ႁူၼ်းၶွႆး = ၵဝ်ၶမ်ႉမိုၵ်ႉထိမ်သႂ်ႈ

305။ ယၢမ်းမိူႈၵျမ်းလိင်ႉသီဝၼ်း = ပီၼ်ယၢမ်းၵၢင်ဝၼ်းလိတ်ႈမိူႈၵိင်း

306။ ပလိင်ၵတေႃး သီဝေႃးၶေမမ် = ၼီပ်ႉပၢၼ်ႇ

307။ ၶိႈသွပ်ႈၶွပ်ႈၾၢၼ်ႇလၢၼ်ႇတူဝ်း= ၵဝ်ၵိတ်ႉထိပၢတ်ႈသီႈပႃးသေ ၶတ်းလွႆၵိတ်းၵၢၼ်ၾေႃႈဝၶျေႈ

တၶူဝ်းသီ,ပ်ၼ်ငဝ်ႈ

308။ ထိုဝ်ၶၢတ်,ပၢတ်,ထ်ပ်း ၽျၢတ်ႈသ်ပ်းသမ်,သရျ, = ထိုဝ်ၶၢတ်,ပၢတ်,ပ်တ်ႈသမ်,သရျ,

309။ ဝေႃးၶီ,ယ်ၼ်,ငၢင်, = ၶိူင်ႈၶီ,

310။ တိ,တီ,လီ,မၢပ်ႈ ပူၼ်းယၢပ်ႈပဝ်းသုမ်, = သၢိငဝ်းလ်င်း ၵၼ်ရှိူဝ်ႈကွၵ်,မျး
တီႈရေႃသ်ႂၢၼ်ရေႃၶမ်း

ၽိုၼ်ၵိင်

- ပပ်.ပိုတ်,ၶျေႈဝူမ်းတီး လုင်းၵၢၼ်ႈၶမ်းသၢင်,သၢမ် တ်မ်ႈ
- ပပ်.ပၢင်ဂုမ်ၶွၼ်,ၽ်ရ်ၼ်.လိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈဂမ်း (3)၊ (4)

လိပ်ႈၼႃႈၶဵၼ်းၶေႃႈၸွမ်းႁၢၼ်
ၶူဝ်းလိၵ်ႈလၢႆး ၵမ်ႉမဝိၶၵ်ႇသၵႆ ၶေႃးသဝၼဝတ်ႇထု

လၢႆးၶူဝ်း ထၢႆးသၢင်ႇသၢမ်လီၼ်း၊ မၢၼ်ႈဝီင်း၊ ဝဵင်းမူႇၸေႃး

လိုဝ်ႈပပ်ႉ	=	ၵမ်ႉမဝိၶၵ်ႇသၵႆ ၶေႃးသဝၼဝတ်ႇထု
ၽူႈတႅမ်ႈ	=	ၶိင်းၸိုၼ်းယွတ်ႈ မိူင်းယူႉ
လိုဝ်ႈလင်ႇၵျ	=	လင်ႇၵျႇၶမ်ႉၵွမ်းၶူရၼ်းပွတ်း
လဝ်ႈတျႇၶ	=	ၶိင်းၶၢဵးယွတ်ႈၵျွင်း ပွၵ်ႉလၢၼ်း
ပီတႅမ်ႈယဝ်ႉ	=	ပ.သ 2500၊ ပ.တ 2076
တူဝ်လိၵ်ႈ	=	တူဝ်လိၵ်ႈလၢၵ်ႈ
ပိုင်ၽၢင်ပပ်ႉ	=	ၸေႃးသျ ပပ်ႉလၢၼ်ႇတူပ်ႉ
တွၼ်ႈၵၼ်	=	မီးထိုတ်းၵၼ်

ၵၼ်ပၶျႇမ

ၶျဝၢင်းပူတ်းပေႃး မၵ်ႉၵျေးတျပူ မိုဝ်းၽူသေႃးၵိုတ်း ၶတ်းပိုတ်းၶၢ်ၶၼ်လၼ် = ၶလူၵ်ႉ။

တွၵျႇရၼသးသွတ်ႇမွတ်ႇပိင်းထိုမ်~

သတ်ႉလျႇသီႇလူင်ႇထူင်ႇပွႉးပၢႆႉၽူမ်ဝၵ်ႈ = မီးရၢၼ်ႇ ၵထိဝိတ်ႉထျႇရတီႈၵွၢင်ႈ။

ဝိဝျႇတ= ၵယူႉ/ လၢႆးၵ်တ်းၽွႆမၼ်း။

တွၼ်ႈ (1)

လိၵ်ႈလၢႆးလၢႆးၵုပ်ႉလၢႆးပွင်- ၵၢႆးၽၢင်ႇ= ပီၼ်သိုၵ်းၶၶ

သမ်ႇပတ်ႉတိ	=	တီႈသၢင်ႇထုၵ်ႇ
တၵ်ႉၶိၶ	=	ပွၵ်ႉလၢၼ်း
ယွင်ႇယီဝ်ယၢၼ်း	=	လီၵူဝ်/ လီၽၢၼ်ႈ

ပဵၢ်ပွမ် = ထဝ်ၵ်း/ ပဵၢ်မိဝ်ႉ
ၵုတၢ်ႇၶႃ ပြ်ႇတၵ်းပျ = ပိူင်တဵၵ်ႈ
လွၼ်ယိုမ် = လွၼ်ယူႇ/ လွၼ်သဝ်း
ဂဝ်ႇဂဝ်ႇ မင်ႈမင်ႈ = ပဵၼ်"လူႉ"/ တီႈ"ဂိုတ်ႇ"/ ၽၢၼ်"မီး" (ယွမ်ပိင်းယဝ်ႉ ၶိုၼ်းၶၢတ်း)
သိုဝ်းလုၼ် = သိုဝ်းသၢႇ/ ထုပ်း/ တၢင်းသိုဝ်းတဵမ်ထူၼ်ႈ
ၶျႇၵၢင်ႈၶၢမ်းသဝ်ႇ = ၶိုဝ်ႉၵၢင်ႈၶၢမ်းသဝ်ႇ/ ၶေႃးၵၢင်ႈ/ ၶိုဝ်ႉမွီႈ
လိုမ်ၶီ = မိူင်းတုၵ်ႉၶ/ ၵွင်ႈယၢပ်ႇယၢၵ်ႈ/ ၵၼပႇသီႇၽၢင်ႇ
မဵပ်းၶုဝ်ႇသေၢႉၶေႃႈ = ပဵပ်ႉၶုဝ်ႇသေၢႉၶေႃႈ
လပ်းၶဵပ်ႇ = ၵိုမ်ႈလမ်/ မီးလမ်/ ယူႇၵဵပ်ႇၶဵပ်ႇလမ်
ငွီႈတူရ်း = လွမ်တူရ်ႈ/ လၵ်ႉတူရ်း
မူႇတီႇ =(ႁွမ်းမၢၼ်ႈ)ပၵ်းပိူင်တမ်းၵၢၼ်/ လၵ်းပိူင်တမ်းၵၢၼ် (ၶေႃးၽၼ်ၵၢၼ်)
ၶူဝ်ၵၢမ်ႇသိပ်းလွင်ႈ = သိပ်းၵၢၼ်/ သိပ်းပိူင်
ၽၼ်းၶူဝ် = ၶူဝ်ငဝ်ႈ/ ၶေႃႇတင်ႈ/ ငဝ်ႈတီး
ၶၵ်းၶူဝ် = ၵိူၵ်ႇၵူဝ်ႈၶုၼ်းၵၢၼ်/ ၵိူၵ်ႇၶုၼ်းလေႃးၵၢၼ်
ဝူင်းပပျီးသွၼ်ႉတူဝ်ပိင်း = ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ/ တီးၵတ်းယႅၼ်
ၶူင်းလၢပ်ႈသၢမ် = သၢမ်ၽၢင်ႇမိူင်း
ၶျမုၼ် = ၶျတၢင်းလီ
မိူင်းသိုဝ်းမိူင်းၶူဝ် = သုၵတိ/ တီးၵတ်းယႅၼ်
ယုမ်းဝႅင်း = ယုမ်းၶူၵ်ႉဝႅင်း
လီလူးလီယႅၼ် = လီၵိုတ်း/ ယႅၼ်/ သဝ်း
လူမ်းသၢင် = လူမ်းပဝ်ႇ/ လူမ်းပတ်း/ လူမ်းထွင်း
ၶူင်ႇၶၢင်ႇ = ယူၵ်းယီးယူၵ်းယၢင်ႇ/ လူၵ်းၵဝ်တီးၵဵပ်ႈ

သႂၢင်းသၢတ်ႈလွႆႇငေႃး = ၵဝ်ၶဝ်ႈလွႆႇ/ သွႆႉလွႆႇ/ သႂၢင်းလွႆႇ

ၶၼ်သွင်

□ၼ်းၶိုၼ်ႉ = ၵၢဝ်□ၼ်ႉ

လုမ်ႉၵူး = ၵုမ်ႉထူၼ်ႈ

မ်ၶၼ်းၽူး = ၵီႈမျႃး/ မ်ၶၼ်းမျႃး/ (ၽူး= ၽုတ်းၵွၵ်ႉ)

ၡတ်ႇတယ = ရူဝ်လွႆႇ

သူင်းယူမ်း(ယုမ်း) = တဵတ်ႉယုမ်းတဵတ်ႉယွမ်ႉ/ ၵဵဝ်ႉၵိူင်ႈၵူၺ်ႉ

ဝူမ်းၽၢင်း = ဝူမ်းပဝ်ႉ/ ပူၺ်/ လဵၼ်/ ၽဵတ်ႇ

မုသျႉသီႉ = သူပ်းၽိတ်းသီႉပိူင်

မ်ၶၼ်ၵုမ်း = ၵၢဝ်မ်ၶၼ်သိုင်ႈသိုင်း/ တူႉၶဝ်ႈ

ၶဝ်ႈၵိုး = ၵိ/ □/ ၶေၢၼ်း

ၵုၵ်ႇဂၡ = သိၼ်းသိုဝ်ႈ/ ယိတ်ႉသိုဝ်ႈ

ၵပသုတ = တၢင်းရူႇၶွၵ်ႈတူဝ်/ တၢင်းရူႇၶွၵ်ႈသျႉသၶျေႉ

ၵွၵ်ႉ□ၼ်းမုၶၼ်းလီႉ = ၽုတ်းၵွၵ်ႉ□ၼ်းၵီႈမျႃး/ ပူင်ႉၵီႈၶျေႉမွႆႉ

ၵုမ်ႉပျႉ = ထိုၼ်ႉရူၺ်ႈ/ ပျႉထိုၼ်ႉ/ လူင်ၵိုၼ်ႉ

ထုင်းၶၢင် = သၢဝ်ၽိုင်ႈထုင်း

ရူၵ်ႈသၢဝ်ငဝ်းမုင်း = ဝုင်ႉထမ်းတြျးလဝ်ႈရူၵ်းပိုင် (ၵူၵၢဝ်ငဝ်းပြျေး ရူၵ်းပိုင်)

ၵူဝ်ငၢင်ယုပ်းၶဵတ်း = ၵူဝ်ငဵဝ်၊ ၵူဝ်သၼ်ႉ

သုင်ႉရမ်ႉ = သုရၺ်ရ၊ လိပ်ႈ၊ ၽၢင်း၊ ပဝ်ႉ

သိၼ်းၽေႃး = တၢင်းပီ/ဝူႉ၊ သိင်းတၢင်းပိူၼ်ႈပီ

လိၼ်လွၵ်ႉ = လိၼ်ယွၵ်ႉ

လွပ်ႈမွႈ = ၵူၶၼ်းမွႈ၊ ရိူဝ်ႇမွႈ၊ ၵူၶၼ်းၶွၶၼ်းသဝ်ႉ

ယႃႇတၢပ်ႈဝႃး = ၵမ်ႇလူဝ်ႇဝႃး၊ ယႃႇပေဝႃး၊ ၵမ်ႇတပ်ႉဝႃး

ၽွႆႇယွမ်ႈ = ၽွႆးယွမ်း၊ လူဝ်ႇၽွႆး၊ သႃႈၽွႆး၊ သႃးၽွႆးထိဝ်ႈ

သိင်းလူဝ်း□ၸိၵ်ၢင် = တူၵ်းမိူင်းငရီးသိင်းလူဝ်း

ၵီးသီး = ၵိတ်းၵွတ်း

ၽူမ်ၽိူဝ်မၼ်းၵွင်း = ၼၽေႇၶူၼ်ရူဝ်သေ ၵဝ်မၼ်းလုပ်ႈတႃး

ဝုၼ်းလုမ်ႈ = လုၵ်ႈတွင်ႉ၊ ပုမ်၊ ၼွႆးတွင်ႉပုမ်ၵူၼ်း

ရိၶပေရေႇ = ၵျမ်ႉၽိူၵ်ႇၶွၵ်ႈ

လၢမ်းသူး = လႃးလီးၵျိတ်း

ၵၢင်းၵႃး = ၵိၵၼ်

မိူၵ်ႈမွႆႈ = ယွၵ်း၊ လိူင်း၊ တူၵ်းတဵမ်ႇ

ၶွင်ႇၶဵဝ်ႈ = တိတ်းရွႆႈ၊ တိတ်းလွႆး၊ ၵွင်ႇရွႆႈ

သိမ်းမွပ်း = ယဵၼ်ရီး၊ ယဵၼ်သီႇသီႇ၊ ၵဝ်ရီး၊ ၵဝ်ယဵၼ်ရီးဝိတ်း

လၢင်းရီး = လုၵ်ႈလၢင်း၊ ၶမ်းရီး၊ လုၵ်ႈလီး

တဵမ်ယွင်/ယေး = တဵမ်ယွင်ၶဝ်ႈ/ ယေးၶဝ်ႈ

တဵမ်ယွင် = တဵမ်ယေး၊ မီးၶမ်

ၼိဝ်ႉၶျၢၵ်ႈ = ယွႆႇၵျၢင်ႈ

မိင်ႈၶေမ်ႇ = လိဝ်ႈလုၵ်ႈဝၼ်း

ၵဵင်ႇမေႃႈ = မေႃႈရီ၊ ၵုမ်ရီ

သွင်းမွႆႇထီးမုင်း = ၵုသူဝ်ႇ/ၵၵုသူဝ်ႇ၊ ငဝ်းၵေႃႉသွင်ပိူင်

ဝႃးသိုၼ်း = ဝၼ်းပူၼ်ႉ

လွမ်းၽေႃ = လွမ်းတဵၼ်း၊ လွမ်းသီႈ

ၵွင်ႇဝၢတ်ႈသၼ်ႇထေႇ = ပႃးတွင်ႉ၊ မၢၼ်း၊ ပုမ်လူင်၊ ၽၵ်းမၢၼ်းၽေႃၼ်ယၢပ်ႇ

လိၵ်ႈလရီ လိၵ်ႈၽီလွမ်သၢင် သဝ်ၵၢင်ၵူႈၵျး = [illegible]ျႃး၊ လိၶေ၊ ပုင်ႇၵဝ၊ ၵၶၶၼ်ႇတ၊ ပုတ်ႉထ

ႁိမ်းၽွင်း = ႁိမ်းၶေမ်ႉ

လေးၽြႃႉ = မိူင်းလဝ်ႈၽြႃႉ

ယူႇတမ်ႈ = ယူႇတီႈ၊ ႁႅင်းတီႈ၊ တီႈႁႅင်း၊ ၵႅင်း

[illegible]မိုၶၼ်း = မူဝ်ႈၵွၶ်ႇ

တွီးၽဵင် = လပ်းလွမ်းႁွမ်းမျး

ယုပ်းယၢၶ်ႈ = ၵူဝ်ႁေ

ဝဵင်းတဵင်ႈၶေႇမမ်ႇ = ၶဝိပ်ႉပၢၶ်ႇ

လူဝ်ႈလူဝ်ႈ = ၵမ်းၵမ်း

တင်ႈႁၢင်ႈၵၢင်ၶွၵ်ႇ = တင်ႈသၶ်ႇထေႇ

ၵူႈငွၶ်ႈ = ၵူႈတီႈ၊ ၵူႈတၵ်ႉ

ၵိုတ်းထိၶ် = တူမ်း၊ ႁူမ်ႇ၊ ႁပ်း၊ ၵိုတ်း၊ ၵၶ်ႈ

တႃႇၶွမ်ႈ = တႃႇၵူပ်ႇ၊ တႃႇယႅတ်ႇၵူပ်ႇပူပ်ႇ

ၵိဝ်လၶ် (ၵႅဝ်လၶ်) = ၵႅၶ်ႇပႃႈ၊ တိုၶ်ႇပႃႈ၊ မၢင်ႉပႃႈ

ၶွ်ႇၶဵဝ် = ၶွ်ႇလဝ်ႉ

ၶၵူၶ်းသဝ်ႇၵူၶ်ႈမွီႈ = ႁိူဝ်ႉႁိူဝ်ႉၵူၶ်ႈၵူၶ်ႈ

လႅၵ်ႉၶွီႉမွီႈသွီႈ = တိုၵ်ႉၵွၶ်ႇ၊ တိုၵ်ႉၵႅၶ်၊ ယႅင်းသေး

ၽၢတ်ႇငူၶ်ႈ = ၽၢတ်ႇပီႈၽၢတ်ႇၶွင်ႉ

ၶၢဝ်းငိုပ်း = ၶၢဝ်းလပ်းသိင်ႇ၊ တၢမ်းၵၢင်ၶမ်ႈ

ထဝ်ႇဂုမ်ႈတျမျႇ = ၶမ်ႉတျယိုင်ႈႁူၺ်ႇ၊ ၵူမ်ႈႁူၺ်ႇ၊ တႅမ်ႁူၺ်ႇ

ၵူၵီ = မျေးငမး

ၵူၵ်းၵဝ်ႇ = မီႈလွႆ

ၶွႆႈထၢႆး = ၶွႆႈလွႆ၊ ၶွႆႈလေႃး၊ ၶွႆႈထေး၊ မၶႄ၊ ထိၵ်ႈ

ၶိၼ်လွႆ = ယၢပ်ႇလွႆ၊ ၵိပ်ႇလွႆ

ယူပ်ႈယွၼ်ႇ = ယွမ်းလူင်းႁူႉ၊ ၵူၼ်ႈလူင်းႁူႉ

တိၼ်ၽႄႉတမ်းတွႆႉ = တွမ်ႈပီယၢင်ႈႁူႉ

သေးယႅင်း = ယွမ်သေးယႅင်းၵႅၼ်

ထၢမ်သူႇ = ထၢမ်တေႃႉ၊ ထၢမ်ထိုင်တွင်ႈလူး၊ ထၢမ်တွင်ႈလူးထိုင်

ငၢတ်ႉမုတ်ႉတႃႇမူး□ = ၵိုပ်းတႃႇၶဝ်ႈ၊ တႃႇၶဝ်ႈမူးၶဝ်ႈ (ၶဝ်ႈၶွႆႇၶဝ်ႈဝၼ်းၶဝ်ႈၶမ်ႈ)၊
တႃၶဝ်ႈတႃမူး

ထွင်းတႃႇတွင်းတ = တၢပ်ႈမီးလွႆတွင်းတလွမ်း

လူင်လူင် = ၶွႆႈထူၼ်ႇမီႉလူဝ်

မဝ်ႇတၢပ်ႈ = ဢမ်ႇလူဝ်ႇ၊ ဢမ်ႇတၢပ်ႈလူဝ်ႇ

ပိူင်ႈမီး = ပိူင်ႈရွီး၊ ပိူင်ႈမၢႆ

မဝ်ႇလႅၵ်ႇ = ဢမ်ႇယၢႆႈ

မဝ်ႇယွီႈ = ဢမ်ႇယွီႈ

ၶေႃထူႇ = ၶေႃမိူၵ်းမိူၵ်း၊ ၶမေ်ၶေႃ

မႅတ်ႉတႃႇပုၵ်းယူႈ = ဢမ်ႇမီးလွႆမႅတ်ႉတႃႇတႅမ်ထူၼ်ႈ

လွႆရိပ်ႇရွမ်ႈ = လွႆၵိပ်ႇ၊ လွႆသုတ်ႇလူမ်းထူၺ်ႈလွႆယၢပ်ႇ

လိၼ်းယွႆႉသွင်တႃ = ၶမေ်ႉတႃတူၵ်း မူၵ်းတႃထင်ႇ

ၶမ်းတဝ်ငိုၼ်းၽိမ်း = ႁၢင်ႈလီမိူၼ်ၶဝ်ႇၶမ်းၵွင်ႇငိုၼ်းလႅတ်ႈ

သိမ်ရိမ်းယင်းလႅင် = ယင်းတိုၵ်ႉလႅၵ်ႉၵွၼ်ႇၵီး

သေးသွႆႇၽီးသီး = လုၵ်ႈၵွၼ်ႇလႅၵ်ႉၶွႆႉ

သိမ်းလေႃး = လွႆရၢႆ၊ ဝၢင်းလွႆ၊ ပူတ်းလွႆ

လူမ်ႇၸိူင်ႉ = လူမ်ႇ "ၸုၵ်ႇ"၊ ၵမ်ႉမီးၵျၢင်းထိင်းဢပ်ႇတူဝ်လီႈ

ထၢၼ်ႈလူမ်ႈ = ထၢၼ်ႈပေႃးထိုင်၊ ထၢၼ်ႈတႅမ်၊ ထၢၼ်ႈထူၼ်ႈ

ထီင်ထွင် = ထီင်ၵၼ်

ၵဝိသုတ = ၽူႈလူင်ႇလႅၼ်ႈ, ပီႈႁူႉႁၼ်ၶႄမ်

ၵေႃႉၵ = ၶိူင်ႈ

ထိဝ်လႅၼ်း = သႅၼ်ႈတၢင်းတေႃႉပိၽိူဝ်ႈ၊ သႅၼ်ႈတၢင်း

ယူဝ်းယိယူဝ်းယႅင်း = ငမ်းငိငမ်းငဝ်း၊ ထၢင်ႉထိုမ်ႈယႅဝ်၊ ၵမ်ႉထၢင်ႉလႅင်ႈ

ၽျၢပ်ႉ = ယူႉၵွႆႈၵိင်လမ်၊ ပိုင်ႈၵိင်ယူႉလမ်

ငီးၶူး = ငီးမိူၼ်၊ မိူၼ်ၵၼ်

သႅင်ႈလႅင်ႈ = တင်းမူတ်း၊ သႅင်ႈ၊ သိင်ႈ၊ ထူၼ်ႈတႅမ်

မူတ်းၵိူင် = မူတ်းၵႅင်ႈ၊ သႅၼ်ႈသုၺ်၊ သုတ်ႇထိ၊ သုၵ်းသုၺ်

လိဝ်းလေႃႉ = လၢင်လၢၼ်ႈ၊ လိဝ်းမိူဝ်ႉ

လီလၢၵ်ႉ = လၢၵ်ႉလၢႆးၶိုၵ်ႇၶႅမ်ႇ (ဝိသေႉသ)

သူႉသိူၵ်ႈ = ၽဵဝ်ထိုင်၊ ႁွတ်းၽဵဝ်၊ တဝ်ႈႁွတ်းၽဵဝ်ထိုင်

လွႆးပင်း = ႁၵ်းပိူင်ႈ၊ ၵူၼ်ႉလူႇလႅဝ်ပင်း

ၽွႆႉၵၢင်ႈ = ၽွႆႉၵေႃ၊ မွင်းလူဝ်ႉ၊ လွႆၶွႆႈ

မွင်းလူဝ်ႉ = လွႆၶွႆႈ၊ လွႆတိုၵ်ႇ

လမ်းသူင်း = တူၼ်ႈၶႅင်ႈ၊ တူၼ်ႈၶိဝ်ႉ

လွႆယွင် = လွႆမဝ်၊ လွႆၵီႇ

ပၵ်းၽၢင် = ႁၢင်ႈပိူင်ၽၢင်၊ ႁၢင်ႈ

ပွင်ယႅဝ် = ၶတ်းလွႆ၊ ၵီႇၶိတ်းသၢင်ႈ

ၵၢင်ပုမ် = ၵႅၼ်ပုမ် (ၶူမ်းမွင်း)

လတုင်ႇ	=	လတူ၊ သီႇ၊ ပရိသၢတ်ႈသီႇပိူင်
တမ်းတွမ်ႈ	=	တိၼ်တီႇ၊ ပီ၊ ယၢင်ႈ၊ လုၵ်ႈၵွၼ်ႇၽိုၵ်းပီ
သၢပ်ႈသၢင်း	=	သၢင်ႇတေႃႇ၊ ထုၵ်ႇမီးၼႆႈလိုဝ်ႈလွႆႈ
ၶၢဝ်းၽွမ်	=	ၶၢဝ်းၵီ
သိမ်းသွမ်းပၵ်းယင်	=	တီမ်မိူဝ်၊ ၶမ်ႇတီမ်
တိူၼ်ႇပၢၵ်ႈသေႃးၵ	=	ၶတ်းလွႆယိူၼ်.သီးၵၼ်ႈတၢင်းမိူႈလွႆ
ၶျၢင်းသွင်.ၶျၢင်းၶႅ	=	လွႆးပိူႈ

ၵၼ်သၢမ်

ႁွင်းသၼ်	=	ႁွင်းလုၼ်၊ သူတ်ႇ၊ ၵုၼ်လုၼ်
ၽွမ်တူ	=	ၵိတူ၊ ယၢဝ်တူ၊ ယၢၼ်တူတီးတၢင်းၵိ
သိင်ပၢဝ်ႇတိုင်ႈတုတ်ႇ	=	ၵူသိင်၊ ၵေႃးသိင်၊ တိုင်ႈပီႇၵူင်
လိူတ်ႇႁွင်ႈ	=	ႁုဝ်.မိုႈၶေႃႇ
ဝုၼ်းၵူ	=	ၵူင်တွင်.၊ ၶွႆးပုမ်၊ ၶွႆးႁွင်ႇပုမ်
ပူၼ်.ၽိုင်ႈ	=	လိူဝ်လုၼ်.ပူၼ်.ပဵၼ်၊ ပူၼ်.ၶေႃႇၵၢႆးလၢႆး၊ ပူၼ်.လိူဝ်၊ လိူဝ်ႁူႇ
ၶူးၶေပ်ႈ	=	ၵူၼ်ႈလီ၊ လီႈလီလီ၊ ၶိမ်.လီတီမ်ထူၼ်ႈ (မိူၼ်ၶင်ႇၵီတ်းၶဝ်ႈမုၼ်းၶိမ်.လိပ်ႈႁူႇ)
ၶူၺ်းၶူဝ်	=	ႁွမ်ၶူဝ်၊ ႁွမ်ဝၢၼ်၊ ၶမ်.ၶူမ်းထေႃးပၢတ်ႈ
မိုတ်ႈမွၼ်ႈ	=	လီႈလီလီ၊ ၽိုၵ်းလီႈလီတီမ်ထူၼ်ႈ
ၵမ်ႇၸိူႈၵမ်ႇလိၵ်ႈ	=	ၵမ်ႇပိူဝ်.ၵမ်ႇယိူႈ၊ ၵမ်ႇလိုမ်.ၵမ်ႇလၢတ်ႈၵမ်ႇယိူႈၵမ်ႇယၢတ်ႇ
လဝ်ႈယိမ်ႈ	=	လဝ်ႈတူၺ်း
လွႆႇသိမ်ႈငေးသွႆႇ	=	ၶိဝ်ႈမူလိမ်
ငေးလွႆႇတၼ်ႇတီႇ	=	ၶိဝ်ႈငေးလိမ်

ဝီၶၼ်းမိတ်ႇ = ဝီၶၼ်းပႃႉ၊ ဝီၶၼ်း□ငိႇ

လိူင်သွင်ႇယွမ်ႉမိူတ်ႇသွင်ႈၵၢၼ်းဝႃႇ = သၢင်ႇၵၢၼ်းႁျၢၼ်း

ၵွတ်ႇၵွင်ႈလွႆႈႁူၺ်ႇ = ၵွတ်ႇႁွပ်ႈတင်းႁူၺ်ႈတင်းလွႆႈ

ၵူႁွင်ႉႁူၼ်ႈ = ႁပ်ႇႁွင်ႉသိင်ႁူၼ်ႈ

ဝီးၶီၢးၵၢင်ၶွႆ = ႁူဝ်ၶွႆလဝ်ႉ

ႁူဝ်ၵၢၵ်ႇမိတ်ႉမၢၵ်ႈ = ၶဝ်ႈႁူဝ်ၵၢၵ်ႇ/ ၶဝ်ႈႁူဝ်မေႃႈ

လွတ်ႇတူဝ်ႈပိင်းလူဝ်ႇ = ယဝ်ႉတီမ်ၶဵင်ႇၵၢင်လွႆ

ၶုၵ်ႈၶုမ် သၼ်သုမ်ႁူးလူမ်း= ပၢၵ်ႇၽေႃႁူးထမ်ႈ

လိပ်ႈၶီၼ်ႈ = ႁၢင်ႈလိပ်ႈလီငၢမ်း/ ႁၢင်ႈလီ

လၵ်းလိမ်သိမ်းသေး = တၢင်းႁူႉလိတ်းသိဝ်း/ မီးတၢင်းလၵ်းလိမ်၊ လိတ်းလၵ်းမေႃႁူႉ မေႃႁၼ်

ၵူႈငၵ်ႉၵူႈၶွၵ်ႇ = ၵူႈတီႈၵူႈလွၵ်ႉ ၵူႈလိင်ႇၵူႈတၢင်း

သိမ်ၽၢင်ႇ = ၶေႃၵူၼ်ႇ/ ၶေႃလွၼ်ႉ/ ၶေႃဝိၵ်ႉ

ပီၼ်ၽမ်ႈ = ၵၼ်ယူႇလွမ်းၶိပ်ႇၶွင်ၶမ်ႉ/ ၽမ်ႈၶမ်ႉ/ မူဝ်ၶမ်ႉၵေႃႈဝႃႈ

လၵ်းလိင်းလိမ်ၽိူဝ် = မေႃႁူႉႁၼ်ၶိၼ်ႇ

ၶွႆးၵူင်လိုင်းလၢႆး = ၶွႆးငၵ်ႈထိုၼ်ႇႁူၺ်ႈလိုင်းလူင်

သုမ်းၽေႃႇ = ထိုင်တီႈလီႈသိင်ႈ/ တီႈၵူႃႇ

မိူဝ်းလူၼ်းတွင်ႈႁွမ် = လီႈမိူဝ်းယူႇမိူင်းၽီ/ လၢမ်ႇသိူဝ်းမူၼ်ႈမိူင်းၽီ

ၵေႃၵၢၼ်ႇပွႆႉ = တွႆးမုင်ႈမွင်း/ ပွႆႉမွင်းယူႇ/ ၶပ်ႉမိူဝ်ႉၶပ်ႉဝၼ်းပွႆႉယူႇ

ၵၼ်သီႇ

ၵူးလၢင်း = ငဝ်ႈငုၼ်းၵွၼ် / ဧတႇၵွၼ်

ၵဝ်တၢမ် = ၵဝ်လူး/ၵဝ်လပ်း/ၵဝ်လီပၼ်

ၶုၵ်ႈႁၢင်းတူၢင်းၶုမ် = ပႃႇၶုမ်ၵိဝ်ႈ /ၶုမ်လုၵ်ႈပႃႇၵိဝ်ႈ

ၵ်ႃၶၢဝ်း = မွင်မ်ၢဝ်း/သဝ်ႈသႃး /ၵမ်ႉလိုၶၢဝ်းၵမ်ႉသွႆ

မုၶၢဝ်လူမ် = ၵမ်ႉမီးၵုင်ႉ /ၵမ်ႉမီးၵူ /မုၶၢဝ်ၵၢမ်ႉတ်ႃမ်ႉ

ၽိဝ်ယမ်းတူဝ်ၵူမ် = တူဝ်လ်ႃပ်ႈၽၢင်လီမီးငဝ်း /ၵျၢင်ႈလီ

ပၢၶၢဝ်းသိူင်းထိမ်ရူဝ် = ပၵ်းမွၵ်ႉထိၵ်းရူဝ် / ၵဝ်မွၵ်ၶ်ႃပ်းၽူမ်ၵဝ်ႈ

ပႃးၵူမ်မၢၶၢဝ်းရူင်း = လပ်းသၶၢဝ်ႉထေႉ/ပႃးလုၵ်ႈ ပႃးၵေ

ၵွင်ယိူဝ်ႉ = ၵွင်ၽုၶၢဝ်ႉ / ၵွင်ယုၵ်းယၢၵ်း / ၵွင်ယုပ်းယၢပ်း/ ၶွင်ရူၵ်ႉၶွင်ၶ်ႃၵ်ႉ

ထိမ်ႈပ်ႃတ်ႈ = ဝိုတ်ႉပ်ႃတ်ႈ / ပိုဝ်ႉပ်ႃတ်ႈ / ဝိုတ်ႉပ်ႃတ်ႈ

လၢင်မိူဝ်ႉ = ၵိမ်ႉၵူဝ်ႉလၢင်လၢၶၢဝ်း

လေးၵျေႃႉလုၵ်ႈၵွိႈ = ပေလင် / လေးလင် /လေးၵေ / လေးတၢင်ႉလင်

ၶွင်ပၢင်ႈ = ၶွင်ၵျဝ်းလ်ႃတ်ႈလ်ႃတ်ႈ

တၵ်ႉထ်ႃၶၢဝ်းပ်ႃၶၢဝ်တင်ႉ = ၶိုႈၵျိူႈမ်ႃၶၢဝ်း သမ်ႉၵမ်ႉမ်ႃၶၢဝ်း

မိုဝ်းၽူ = မိုဝ်းၵမ်

သ်ႃင်သျႉ = သ်ႃင်ဝၢၶၢဝ် / လီထွမ်ႉ/ ရူမ်ႈသ်ႃင်

ၶၢဝ်သွႆသိမ်းၵျိမ်း ငိုၶၢဝ်းၽိမ်းတွင်မွၶၢဝ် = ၶၢဝ်မိူၶၢဝ်ၶမ်ႉငိုၶၢဝ်း ၶၢဝ်ၵျၢင်ႈလီလိုၶၢဝ်းသွႆ

ၽၢင်သွႆ = ၵျၢင်ႈၶ်ႃၶၢဝ်း / ၵျၢင်ႈလီ / ၵျၢင်ႈငၢမ်း / ၶျေးပူၶၢဝ်းၶူၶၢဝ်းတၶၢဝ် /
ၵျၢင်ႈလီပီးမင်ႈ / မီးၵျၢင်ႈၽၢင်လီငၢမ်း

သေႉၵွိႈလပ်းမျႉ = လေးလပ်းၽႅဝ်ႉလင်

သၢၶၢဝ်သူၶၢဝ်ထူရ်ႉးလေႃး = ယုင်ႈယၢင်ႈၵုင်လွႆ/ ၵမ်ႉပွင်ႉၵမ်ႉလ်ႃင်းလွႆ

ၶၶၢဝ်ၵျႃး

ယျၽၢၶၢဝ် = ယျူၵျိူႈတၢင်း(ၵွတ်း /ၽၢၶၢဝ် /ၵ်ႃၶၢဝ်း)မူတ်းၵျၢ

တၵ်းတ်ႃၶၢဝ်း =တၵ်းတွပ်ႉပျေသၢႈ/

ၵိုၵ်းၵၢႉမၢႉပူႈ = ပွင်ၵူပ်ႉရွမ်းၶၢင်း/ ၵဝ်ၵူႈၶၢင်းၵၶၢဝ်

ၵဝ်လႃဝုၼ်းတၠၢင်း = ၶဝ်ႈတေ,သၼ်ႇ,ထေ,ၶွႆးတွင်ႉ /ၶွႆးပုမ်

သွၼ်ႉမိင်ႈ = ၵူပ်ႉၵူႈပီၼ်ႈရူၼ်း

ၼိူဝ်းၶႃတ်ႈၶီ,ၶႃႇ, = ၼိူဝ်းၶူၺ်,သၢၼ်ၶႃတ်ႈသွၼ်းသိမ်း

တိၼ်တမ်တမ်းရႃး = တိၼ်ယဵပ်,ပမ်လူဝ်ႈ

မိူင်းသႂ် ဝုၺ်းဝႃး = ၶႄႈမိူင်းၵမ်,ပေႃးသႂ်လီ / ၽွင်းၵၢင်ၶႂ် / ရူဝ်ၶႂ်လဝ်ႉလဵဝ်း

ၶမ်းၶႄႈ = ၵွၼ်တၢင်း / ၽူႈရူဝ်တၢင်းၶႄႈ /

ၵၢင်ၵူၼ်ႉ, = ၽၵ်းတူၶွၵ်ႈ / (ၶႄႈထွတ်ႇ,တူၵူၼ်ႉ,)

ၶုမ်ႇ,ၶွႆႈ = မွႆႈသွႆႈၵူမ်သွႆႇ, / ၶုတ်းလီငၢမ်းရၢင်ႈ

ပွၼ်ႈ = သွမ် / လႅင်ႉရႂ်ႈ

လူင်ၽီသၢင်းၵျိင်း = ၶွႆးပၢင်,ပျႃႇ,ၵိဝ်ႈ/ ပျႃႇ,ၵူၼ်းတႃႇ

ၵၢင်းပုမ်း = ၵၢင်းၵမ်,လိမ်ႉ / ၵၢင်းပူမ်

ၶမ်ႉတူမ်းမူမ်မိပ်, = ပူမ်ၶူမ်းတဝ်ႈမၢၵ်ႈ

ပီးသွႆႇ,တဝ်ႈတွင်,ၶုမၢၵ်ႇ,မၢၵ်ႈယၢၼ်းလိမ်, = တဝ်ၶမ်ႉၶူမ်းမၢၵ်ႈ / ၶူမ်း/ၵူတွႆႈ

လိူင်ၶွၼ်ႇ,ၽီးသီႈ = လင်,ငတ်,မုၼ်းမႃးရူၼ်ႈမႃး

ၵၢင်ၶႂ်မိူင်းပိင်း = ၽွင်းမိူင်းပီလိူင်း /ၶိုၼ်းထိုဝ်ႉတိုၵ်ႉလပ်းသိင်,/

လွမ်းမႂ်လွမ်းငိူၼ်း = မၢပ်,ငိူၼ်းၵဝ်တႂ် / လွမ်းငိူၼ်းၶိၵ်ႈလၢၵ်ႈ

ဝၼ်းလပ်ႉၵုင်းသၼ် = ရူၺ်,လိူတ်,လမ်တေတူၵ်း/ၵၢင်ဝၼ်းထိုဝ်ႉလမ်လွႆ /တၢမ်းၶမ်

လိူင်လၢၵ်ႈၵူၢင်ၶူၺ်, = မၢၵ်,လၢၵ်ႈလိူင်လေႃႉ /လၢၵ်ႈမၢၵ်,လိမ်းလိူင်လေႃႉ

ထရိုတ်းၵေႃ = ရိုတ်းသိူင်ၵိူင်း

ၵမ်,ၵုတ်းၵျႃ,ငဝ်ငၢင် = ၵူဝ်ၶေႃ,

မွပ်းၵၢင် = တူပ်ႈၵၢင် /တွပ်းၵၢင်

ၶႃဝ်ဝင်ယူင်း″ = ၶႃဝ်ၶူၼ်းဝုၺ်

ဝုမ်းမျႃၵ်ႈၵၢမ်းလွၼ်ႈ = လူမ်းၵၢမ်း

ႁူဝ်မဝ်ငွၵ်းယွႆး = ၵိူဝ်ၵဝ် / ၵိူဝ်ႈၵဝ်/ၵုပ်ႉၵဝ် /ၵေႃးယိုၼ်ၵဝ်

ဂၼ်ႁူၵ်း

ၵဵင်ႇၵိူပ်ႇပၢၼ်ႉ = ၵုပ်ႇၶိ/ၵိူပ်ႇ

ငေႇႁငေႇၵိင်ႇ = ႁိူၼ်းယူႇ

လၼ်ႈဝၢင်းတိူၵ်ႈၵျႇ = ၶဝ်ႈၶွႆးငေႈဂၢင်ဝၢၼ်ႈ /ဂၢင်ဝီင်း

ၼိမ်း = ငေ/မၢၵ်ႇၼိမ်း/ငေၼိမ်း

ၵွၵ်းၽီးၶ်ၼ်ၵူမ် = လၢတ်ႈဂၼ်/မွၵ်ႇဂၼ် /ဝီႉဂတိဂၼ်

လဵဝ်းသိၼ်လဵတ်းပွတ်း = ၵဝ်လဵဝ်းၽၼ်းၵ်ီတ်းလဵတ်းပွတ်း

ဝၼ်းပေႃးၵျမွင်ဝွီးလိူၼ်း= ဝၼ်းလမ်တေတူၵ်း /ဝၼ်းၵျလမ်ၶမ်ႈ

ႁူမွင်ႇသွင်ပျႈ = ႁူသွင်ပျႈသွင်ၽီႇ

တၢင်းၵ်ီၵ်း = ဂၢၼ်လ / လွင်ႈၵမ်ႇလီ

ယၢၼ်းၵူၼ်ႈလွႆလွပ်ႈ = လွႆၶွိႉၵူၼ်ႈၵွၼ်ႇၼီၼ်ႇ

လုၵ်ႈလူမ်လေးလၢင်း = ၵၼေႇသီႇၶူင်း

တွမ်ႈတဝ်ႉတၢင်းတိႇ = ပီႇယူႇၶိူဝ်းၶိူဝ်းယွႆးယွႆး

တွင်းယုမ်ႇဝၢင်ႈလိၵ်ႈ = ယိုၼ်ယုမ်ႇၶွႆးလွႆး

ၶွင်တေႃႈၵမ်ႇလီင်ႈ = ၵမ်ႇႁူႉၽီႇႁၼ်ပျႈ

ငိူၼ်ႈလၢဝ်းလျ = လိူဝ်ႉၶိူဝ်းပီႈၶွင်ႉ

ၵ်ီတ်းၵ်ီဝ်ႉတမ်ႇလၢၼ်ႇ = ဂၢင်ၵ်ီဝ်ႉ

လေႉလၢပ်ႈပွင်းၶမ်ႇ = ပွင်းသွင်ၵူပ်ႉၵူႈ

ၽိုၼ်သဝုၼ်ႇလျႇ = ၽိုၼ်လိၵ်ႈၵွမ်းမီႇ

သိုဝ်းမျူးယုမ်ႇပႂ်ၽၶဝ်း = ယုမ်ႇလုတ်းၵုတ်း / ယုမ်ႇၸၼ်ႈသူပ်းလိၼ်ႇၵၢင်ၵၢင်း

ၶွၼ်းပဵမ်ႉ = ၶွၼ်းၶၢင်း

လိၼ်းသိင်တြူး = တၢင်းၵတ်းယႅၼ်ၶမ်ႇထမ်းတြူး ပုတ်ႇထလဝ်ႈ

ၵၼ်ထီတ်း

ၶိုၼ်းလိမ်မၢၼ်းမုၼ်း = ၸတႉလၶိုၼ်း□ၼ်ႈမၢၼ်းမႄးၶိုၼ်း

တိၼ်တၢမ်ႉတူၵ်းတိူဝ်ႇ = တူၵ်းတိၼ်တၢင်ႉသွၼ်ႉ

ၶူတ်းၶူရ်ႉၶမ်ၶွင်ႈ = ၶမ်ယူႉၸွႆးသႃႇၸွႆးၶွင်ႈ

လိင်ႉလွင်ႈလူင်းလႂ်ႉ = လီလူင်းယူႉတိၵ်းတိၵ်း

ၶေႃၼ်းလႂ်ႉ = ၶေႃၼ်းဝႂ်း /ၶေႃၼ်းၵိမ်ႉလၢၼ်ႈ/ၶေႃၼ်းမူတ်းၶေႃၼ်းမၢၼ်ႇ

မိူတ်ႉရိူတ်ႈလႅၼ်ၵမ်ႉ = လႅၼ်လိူတ်ႈသီၵမ်ႉ/ သီလႅၼ်ၵမ်ႉ(လိူတ်ႈၵိႉ)

လုၼ်းလႃ = ၵေႃႇၶွင်ႇ /တၢမ်းလၼ်

ၵူႈၵွၵ်ႉ = ၵူႈတေႇ တေႇ/ပေႃႈတေႇတေႇ

လေႇလေႇလိၼ်ႉလိၼ်ႉ = ၵျီတ်းၶၢၼ်ႇ

ၵၢမ်းၽေႃႈတိၼ်မိတ်ႉ = ၵူပ်ႇၵူႈၶွတ်ႉတၵ်ႇပွင်းသွင်

သေႃးၶိၵ်း = မေႃးၶေႃင်း/ၶေႃင်းၸမေႃး

သႂ်ႇလွႆႉလိတ်းလၵ်း = ပွင်ႉလွႆႉၽွႆး/လွႆႉၽွႆးၽႂ်

လူတ်းပေႉ = ပိုတ်ႉပၢၵ်ႈၽုရ်ႉပၢၵ်ႈ/တမ်းပီးၶေႇ

သဝ်းၵွင်းပွင်းတူဝ် = ရွမ်းၶၢင်း

မဝ်ႉတၢပ်ႈလွႆႉယိဝ် = ၵမ်ႉတၢပ်ႈလွႆႉၽွႆႉမွင်းထိုင် /ၵမ်ႉလူဝ်ႉလွႆႉတွင်းတ

ပၢၵ်ႉလႃးၵူင် = ပၢၵ်ႉၵၢင်ႈၵူင်ရူင်ႉလူဝ်ႉရၢင်းလၢင်း

ထင်ၸွႆးပေးတႂ် = ယူႉၸွႆးတၢင်းတႂ်

ၵုင်ႇၵၢင်ႇ = ၵုင်ႇယႆႇ

ၶႂၼ်းလီၼ်း = ၶႂၼ်းယဵတ်ႇ/ၶႂၼ်းၸဵင်ႈ/ၶႂၼ်းလိူၼ်း/ၶႂၼ်းယၢဝ်း

လေႃလီ = ၵႃႇၵႃႇၶိုၼ်းၶိုၼ်း

မိူၼ်ၸီၼ်း = မိူၼ်ၵူင်းပၼ်ႇ(ၵူင်းၸီၼ်း / ၵူင်းၸဵၼ်း)

ထိမ်မိူဝ်ႈပီႇၶႂီႈ = ထိမ်မိူဝ်ႈပီႇတီႈ

ၵိုတ်းထိူဝ်ႈ = ၵိုတ်းမိူင်

ထႃလိူဝ်ႈ = တႃၵမ်ႇၽဵပ်ႉ/တႃသွင်ႇ

သၼ်ႇႁွၼ်ႈသႅင်သဝ်ႇ = ၵိုၼ်းၵူၺ်သႅင်ႁွင်ႉသႅင်ပၢဝ်ႇ

ႁၵ်ႉၽွၵ်ႇ = ႁၵ်ႉၽွၵ်ႇလိူဝ်လႅင်း/ႁၵ်ႉၼႅင်းပႅင်းႁွၼ်ႇ

ၶွ်ႈမိူင်းႁိူင်းလႅၼ် = ၶွ်ႈမိူင်းလေႈဝိင်းၵူႈတီႈ

ၽွင်းတွင်ႈၵိမ်းသွႆ = တဝ်ႈၶမ်ႉယၢတ်ႇ/ယၢတ်ႇၶမ်ႉၶွမ်ႈတဝ်ႈ

လၢႆးသိၼ် = လၢႆးထိပ်း/လၢႆးတိပ်း/လၢႆးႁွီ

လွမ်းႁွမ်းလွမ်းၽေႃ = ၵူႈလွမ်းၵမ်ႇၽၢၵ်ႈၵမ်ႇယၢၼ်

ၵဝ်ၵဵၵ်းၵဝ်သုင် = ၵဝ်ပွတ်းၵဝ်သုင်

ၼၵ်းၶၢမ်ႇႁၢၵ်ႈႁေႃႇတု = ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈတၢင်းၵၢမ်ႇ

ၵေႃးတီႈၶႃႈ လွမ်းၶင်ႇၶွၼ်းမူႇလိၵ်ႈထမ်းထဝ်ႈ “ၵမ်ႇမဝိၶိၵ်ႉသယ ၶႃးသၵဝတ်ႉထု” ၶိူဝ်ႉ ၵၼ်ၶင်ႇလီႈမႃးလဵပ်ႈၼိၼ်းၵဵပ်းလီႈ ၶႃႈၵူမ်းလိၵ်ႈဝေႈႁႃႇႁ ၵၼ်လွႆႉတိုဝ်း လဵပ်ႈလွီႉ ၵၼ်တင်း ၶႃႈလင်ႇၵႃႇ ၽိုၼ်ထမ်းထဝ်ႈ မီးၶင်ႇၶိူဝ်တီႈၶႃႈယင်ႉ ၵၼ်ႇၶင်ႇလီႈၵဵပ်းတဵမ်ႈ ၶေမႃး ထိုဝ်းၶိူဝ်ႉတင်းသႅင်ႈ သင်ဝႃႈမီးတီႈၵမ်ႇပွင်ႇလွႆ ၵမ်ႇမိၼ်ႈၶိူဝ် ၸိၼ်းတေႃႈမူၼ်ႉငမ်းပၼ် ထၢမ်မွၵ်ႇမႃးႁိူင်ႈလီႈယူႇၶႃႈႁိူင်ႈလီႈယွၼ်း ၵိုတ်းတီႈၶိူဝ်ႈႁွၼ်ႇၶႃႈ ။ မွႆႇသုင်ၶႃႈ

လိၵ်ႈၸိူင်းမၢႆမီႉ
ၶွင်ႈမူလိၵ်ႈ သတ်ႉတပေၸိူၼ်ႈ ၵေႃးဝၢႆး

လဝ်ႉလၢႆး သၢင်ႇလၢႆႉဝုၼ်း၊ ၶမ်ႉၶမ်း

မူလိၵ်ႈၶဵ ပိၼ်လဝ်ႈၶူးမေ လဝ်ႈလၢႆးသၢင်ႇပိင်ႇၵျၢႆႇ၊ ၵိင်းဝီ ပျူႉတီႉမ်းဝီႉ မိူဝ်းပီ 1251 ၶူႈ၊ ပီသၢႆႇသၶေႇ 2433 ဝၢႆႇ ၶၶဵဝ်ႉၶျႈၵေႃး။

1.	ထီးၶေႃး	=	ၵျၢင်းၶေႃ
2.	ၶေႃႇၽၶဵၼ်းသဵင်	=	ၶေႃႇတီႉၶၼ်းၶိုဝ်းလိၵ်တ်းလၢင်ႇၵလွင်း
3.	ၵိမ်းလၢၵ်ႈတိၶ်ရၢင်း	=	တွႆးတၵ်ႈၵွၵ်ႈၶဝ်ႇ
4.	ၽၵ်ႈပျင်း ပီသုင်	=	ၵူမၼ်ၺွႆႇ
5.	မေးမီႇသီၶေႃး	=	လူႉၵၵ်ႉမေးပိင်း
6.	ၶေႃႇၶမ်းလိၵ်	=	ပြၢႆးပိၼ်လဝ်ႈ
7.	မွၶ်းသဵင်	=	ငမေးလဝ်ႈၵျေႃးလူး
8.	သူၶ်သဝ်း	=	ၶွႆးၵျႇမၵွမ်းသွင်ပွင်းဂၶ်
9.	ၵမ်ႇထိၶ်လွႆ	=	ၵမ်ႇထိင်းလွႆၵမ်ႇပွႆႉလွႆ
10.	ၵိဝ်းလွႆ	=	ၶွႆးလွႆၶွႆးၶေႃး
11.	လျသဵင်ထီးပေး	=	ဂုင်ႇငမေးပေႃးၶင်ႇလွင်းထီးငမ်း
12.	ၵိတ်းလၢၵ်ႇ	=	ၵိတ်းလွင်းလၢၵ်ႇလီး
13.	လျသဵင်ၵျၢင်းပျး	=	ပေႃႈငမေးသွင်လဝ်ႈ
14.	သျးလၢင်းဂၢင်လျ	=	လုၵ်ႉလၢင်းၵွၵ်ႇတွင်ႉ
15.	လိၵ်ႉၵျီးထီးယိင်း	=	လိမ်ၵွၶ်ႇလိမ်ယွႆႇလိမ်ထီးလိမ်ယိင်း
16.	ၶၶဵၼ်းလျး	=	ၶွႆးၵျၢင်းၶွႆးၶေႃ
17.	လီမွၶ်း	=	လီလဝ်ႈလီပျးတင်းၶမ်
18.	ၵွိႇပွၶ်း	=	လိင်ႉလူသွမ်ပၶ်
19.	ဂၢင်ဝၢင်းၶေႃလျး	=	ၶွႆးၵျၢင်းၶွႆးၶေႃ

20. ၵၢၼ်ႊၵႂၢင်ႈၵျေႇလႃႇ = ၼမ်ႉၶႂင်ယႆႈ, ၼမ်ႉၵျေႇယႆႈ,
21. သိူဝ်ႇယၢဝ်ႇ = သူင်သိူဝ်ႇယူႊမူၼ်ႈသႃႊလီ
22. ၶေႃႊမင်ႇတြႃႇ = ထဝ်ႈၶုၼ်မျႃတ်ႈထဵတ်ႈထၢင်ႊ
23. သဵင်လင်ၽိုၼ်ႇ″ = သဵင်မေႃႇယၢဝ်ႈ″ယဵဝ်ႈ″မိူၼ်ၼင်ႊသဵင်မေႃႇၶႄၼ်ႇ
24. ၶႂပ်ႊၵၢပ်ႈ = ပၼ်ႁိူႈဝၢင်ႇပၼ်
25. ပေႊထွတ်ႈလိမ်ၶုင်ႊ = ၸၢင်ႊလီမိူင်ႇမျႃတ်ႈ
26. ၵၢင်ဝၢင်ႈၽွင်ႇဝိုၼ်ႇ = ၶႂ်ႇၵၢင်ၵေႇၼမ်ႉ မိူၼ်ၼင်ႊၼမ်ႉလိဝ်ပၼ်ႊ
27. လိုင်ႉလိမ်လႃႇ = ၶႂ်ႇမိူင်ႇ
28. လူဝ်လွၵ်ႊ = ၽိုၼ်ႇႁဵင်ႈမိႉႁဵင်ႈ
29. ၶႄၼ်ႇပူင်ႇလိုင်ႉလိမ်လႃႇ = ၶႂ်ႇတူင်ႊပူင်ႇမႃၼ်ႈမိူင်ႇ
30. ၼိူဝ်ႉၶုၵ်ႈ = ယႆႊၵႂၢင်ႈၼမ်လၢႆ
31. မုၼ်ၶမ်ႇ = ၽြႃႇပဵၼ်ထဝ်ႈ
32. ၵမ်ႊလၢပ်ႈ = ၵမ်ႊလိုဝ်ႈၵမ်ႊၵိုတ်ႇ
33. ထဵဝ်သႃႇ = ၶႂ်ႇၵၢတ်ႊၶႂ်ႇသႃႇ
34. သမ်ႊၽေႃႊ = ၵလွင်ႇ
35. ႁၼ်ႇၶွီႈ = ပႆႉထႃႈမိူဝ်ႈတၢႆ
36. ၽွၵ်ႊလိူဝ်ၵႃႇ = ၼမ်လိူဝ်တိူဝ်ႈႁဵင်ႇ
37. ဝဵၼ်ႈဝၢင်ႇ = လိူၵ်ႈပွီႊလိူၵ်ႈတမ်ႇ
38. မိူင်ႇလိုင်ႈႁေႃလုင်ႇ = ၶႂ်ႇမိူင်ႇထဝ်ႈမိူင်ႇတၢႆ ၵၼ်လီၵူဝ်
39. ႁၢၼ်ႊႁဵမ်ႁွင်ႇ = ႁၢၼ်ႊထပ်ႇတူဝ်၊ပိင်ႊႁႃႊထပ်ႇတူဝ်
40. ထီႇငမ်ႇလွမ်ၶုၼ်မုၼ်ၵႃႇ = ၶုၼ်ႁေႃၶမ်ႇ ၽူႈယိုင်ႈယႆႊလိူဝ်ပူၼ်ႈ
41. ငဝ်ႇၵီႇၽေႃၼ်ၽိၼ် = ငဝ်ႇတွၵ်ႈၽွၵ်ႈႁိူင်ႇပိူင်ႇသႆႉ
42. ထဵပ်ႉထီႊ = တွင်ႈထၢမ်လွင်ႈတၢင်ႇ
43. ထဵင်ႈထီႊ = ႁူႉႁၼ်ၵူႈလွင်ႈ
44. ၵႂၢမ်ႇတိုၵ်ႈယင်ႇၵမ် = တိုၵ်ႉသိုင်ႊတိုၵ်ႉလပ်ႉၶေႃႈၵႂၢမ်ႇ
45. ၽူမ်လမ် = ၼူၼ်ႁူဝ်လမ်လီ
46. လဝ်ႈတၢင်ႊ = မွၵ်ႊလၢတ်ႈတၢင်ႊထိုင်

47.	သိုင်ႇမူင်းလိုင်ႈ	=	ၶွင်းဝၢၼ်ႈၶွင်းမူင်းၶွပ်ႇၶဵမ်ႉလၢၼ်လိၼ်
48.	ထႅဝ်သိူင်းမူႇတင်းလူင်	=	တင်းၶဵမ်တင်းလၢႆပၢၼ်ထႅဝ်ၶပ်ႉလႅၼ်ႇ
49.	ၵျေႃပွတ်ႈလုင်းလႅင်း	=	ၵျေႃလူမ်ႈသုၵ်ႈသွင်ႇ
50.	ၶေႃႇမဵတ်ႈၽုင်းလၢင်ႇ	=	ၶေႃႇလိုၼ်ႈတိုၼ်းသုၵ်ႈ
51.	မူင်းလိုင်ႈၵျႇမေႃး	=	မူင်းၵျႇမ
52.	မိုၼ်းမုင်ႈတျလူၼ်း	=	ၽုၺ်ႇတျလႆႉတူၺ်း
53.	လွမ်ၶုၼ်လိၵ်ႈမူင်း	=	ၶုၼ်လူင်သုင်သုတ်း
54.	ၽုင်းရူင်း	=	မုၼ်ယွၵ်ႇၵၢမ်ႇသုင်
55.	ၵိမ်းၶျေးရၢင်းလၢၵ်ႈ	=	တွၵ်ႈတၵ်း ၵိမ်းတိၼ်
56.	ၵီးဝိၽႅတ်ႈၵူင်း	=	မူၼ်ၶင်ႇၵီးၵီးထွင်ႈထွင်း
57.	ပီႇပီ ဝူင်းဝူင်း	=	ၶူဝ်ထီးၶူဝ်ပီႇမၼ်း
58.	လိၵ်းလရီ	=	ၶူဝ်လိၵ်းၶူဝ်သုင်
59.	လွီႈရူမ်ႈလူဝ်	=	မူၼ်သီႇယၢတ်ႇၶမ်ႉ ၵေႃႉရူမ်ႈလူဝ်ႈရူမ်ႈပၢၼ်
60.	မွၼ်းၵႅၼ်တပ်းထမ်း	=	လွၼ်ႉၵႅၼ်ထမ်းတြႃး
61.	ဝိုတ်ႉၶျူႇယျႇပႅတ်ႈ	=	ဝိုတ်ႈပႅတ်ႈ၊ပွႇပႅတ်ႈ၊ဝၢင်းပႅတ်ႈ
62.	လဝ်ႈထီးၽေး	=	ၵျေႃၶမ်းၽူႈယူင်ႈယွၵ်ႇ
63.	ၵွၢႇၵီႈလႅင်ႈ	=	ငၢၵ်ႈၵွၵ်ႇ၊ ၵီႈၵွၵ်ႇ မူၼ်မွၵ်ႇၵီႈ
64.	လမ်ႈလီႇ	=	လုပ်ႈတႃး၊ လီႇသႅင်၊ တၢၵ်းၶမ်း
65.	ၵျေႃပွတ်လုင်းၶၢင်း	=	ၵျေႃလူမ်ႈသုၵ်ႈသွၢင်ႇ
66.	လိုင်ႈလိုမ်လႃး	=	မူင်းၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၵတ်းယႅၼ်
67.	တႅၵ်ႇရူၼ်ႈ	=	မေႃးၶၶင်းပၼ်းသႅင်
68.	လိုမ်သုင်ႇ	=	ဝၢၼ်ႈမူင်းရူင်းသုၵ်ႈ
69.	ၵဵဝ်းလမ်း	=	ၶူဝ်ႈမွၵ်ႇ၊ ၶႃႊမွၵ်ႇ
70.	လျသႅင်ၵျၢင်းပျး	=	ပေႃႈငမႈသွင်လဝ်ႈ
71.	ၵဵတ်းသႅင်ၵျႉၵဵၵ်းထႅၵ်းသုၵ်ႇ	=	ၵူတ်းသုၵ်ႇ၊ ထျႉသုၵ်ႇ၊ လျႇသုၵ်ႇ
72.	တၢဝ်ၽေႃၶူမ်းလႃး	=	လႅဝ်းၶူမ်းၽေႃ
73.	တူဝ်ဝုး	=	ၶွႆးတူဝ်ၶွႆးၶိင်း

74. ဝူင်ႉပိူင်ႇလိူင်ႈၵူၼ်းလွမ်ႇ = ထဝ်ႈၵၼ်ၵုပ်ႉမိူင်းပဵၼ်တီႈၵူၼ်းၵူဝ်ယမ်
75. လိူဝ်ရိူၵ်ႇတိူၵ်ႈလွႆ = တိူၵ်ႈၶွပ်ႇတိူၵ်ႈၵိမ်း၊ တိူၵ်ႈလွႆတိူၵ်ႈၶေႃး
76. ၵၢမ်းၵမ်လွမ်ၶုၼ် = ၵၢမ်းလပ်ႉ၊ၵၢမ်းသိူင်ႇထဝ်ႈၶုၼ်
77. ၸၢင်ႈၵႃႇၵႃႇ = ႁူဝ်လွႆၽဵၼ်သုင်ၶႃႇၵေႇ
78. ၸီတ်းၸွႆႈၸၢၼ်ႇၸၢၼ်ႇ = ၸီတ်းၸွႆႈၸၢင်ႈလီ လီယဵမ်ႈ လီတူၺ်း
79. ၼလႇဝၢင်းပိုၼ်း = ၵွၵ်ႇၼလႇလူင်ၵႃႇ
80. တုမ်ႇမူၺ်းၵၢဝ်ႈ = ၶုၼ်ႁူဝ်ၵၼ်ၶွတ်ႇဝီႉ
81. လိၼ်းႁွမ်ၵွမ်ယဵၼ် = ၶေႃႈသင်ႇသွၼ်ၵြႃး
ၵၼ်လီတႅၵ်ႈၶႄင်ႇၶမ်ႉလိၼ်းသၢႆသီ
82. ယွင်ႇမၢပ်ႈ = ငဝ်းထွင်ႇႁိုဝ်ႈလဵင်း
83. လွမ်မူၺ်း = ၶိူဝ်ႁူဝ်
84. မွၼ်ၶၢင်းၶဵပ်ႇၵိမ်းတူဝ် = ၶွၼ်းလမ်ၵိမ်းၶၢင်ႈၵိမ်းတူဝ်
85. ၵမ်ႇၶွပ်ႇ = ၵမ်ႇၸွႆႈၵမ်ႇပၼ်
86. ဝၢင်းၶွပ်ႇ = ၵၢပ်ႈၸွႆႈဝၢင်းပၼ်၊ပၼ်ၸွႆႈ
87. ၶိႇၽႄၵုၵ်ႉလူဝ်းယ = ၶုၼ်ၶေႃၶမ်းၵၼ်ၵုပ်ႉပိူင်ႇမိူင်း
88. သဵင်မွၼ်းၽေႃတ်ႇၵေးၽွင်း = ယိင်းၶေႃင်းၽေႃတ်ႇၵေးၶမ်ႉ၊ၼမ်ႈၶမ်ႉ
89. လွီႈႁူမ်ႈလူဝ်းပီႇၵူဝ်ႇ = ၵေႃႉႁူမ်ႈလၢတ်ႈပၢၼ်ပီႇထဝ်ႈ
90. ၵပႃႇယၽုင်ႇတွင်ႈ = မိူင်းၵပေႇလၼ်ႉတွင်ႈ
91. ၵုင်ႇၵၢင်ႈၵျေးသၢၼ်ႇ = ၵုင်ႇယွႆႇၸိင်းလိူဝ်
92. တဵင်ႇထတ်းထွင် = မေႃဝူၼ်ႉထတ်းသၢင်ႈ
93. ၶၢဝ်ၶေႃႇၶုတ်းတၼ် = ၶၢဝ်ၶင်ႇၶေႃႇပွၵ်ႇပိူၵ်ႇ
94. သုတ်းၵြူး = လိူဝ်ၸိင်းပူၼ်ႉတီႈလဵၼ်ႇ
95. ၶေႃင်းၶူႉတူဝ်ၶူၼ်း = ၶေႃင်းၶုမ်ႇတူဝ်ၵူၼ်ႈၵွၼ်ႇၸၢင်းလီ
96. ငဝ်းႁိုဝ်ႈမင်းမိင်း = ၵူၵႆႉသႆငဝ်းႁိုဝ်ႈလဵင်းလီ
97. တုမ်ႇၵဝ်ႈမူၺ်းသၢပ်ႇ = ၵႆႉႁွမ်သဵၼ်ႈၶုၼ်ႁူဝ်
98. ၵၢင်းၵူမ်ၽူမ်ၶျေး = ၵဵမ်ႈၵၢင်းၸၢင်းလီ၊ ၶုၼ်ႁူဝ်လမ်လီ
99. ပဵၼ်ႈတူမွင်ႇ = ႁူးၽၵ်ႉတူး၊ ၶေႃးတူး

100ႉ လဝ်ႈမႃႇ = မိူၼ်ၶႅင်ႇလဝ်ႈၶၼ်ဝႃႈဝႆႉ၊ သင်ႇဝႆႉ
101ႉ သၢႆလွႆႇလပ်းပိၼ်း = လွႆႇတိတ်း၊ လွႆႇသွႆး၊ လွႆႇတွင်းတ
102ႉ ၵမ်ႇမီးသရေႇသေႇမူၼ်ႇ = ၵမ်ႇမီးၶႄႈမီးတႃ၊ ၵုၼ်ႇသိၵ်ႉၶႃႇ
103ႉ ဢမ်ႈၵရႃတ်ႈသၢင်ႇတေႃႇ = ဢမ်ႈၶုမ်ႇၶၢဝ်ႈပၢၼ်ၵၢင်တိူၵ်ႉသၢင်ႇတေႃႇ
104ႉ ၵဵဝ်ဝီၼ်း = ၵူၼ်းႁၢင်ႈလီမိူၼ်ၶႅင်ႇၶေႃးၵဵဝ်ၵိဝ်ႇ
105ႉ ၶိင်းၵူမ်ၽူမ်ပူင်းယူင်းၵုၺ် = တူဝ်မူႈၶူၼ်ႁူဝ်ယၢဝ်းလီ၊ ပေႃးၶႅင်ႇၶူၼ်းၵုၺ်
106ႉ လွမ်တိင်မူၺ်းၵၢဝ်ႈ = လဝ်ႈလွမ်ၶိူဝ်ႁူဝ်
107ႉ သၢႆလွႆႇလူးလၢမ်း = သၢႆလွႆႇၵူၼ်းၵွၼ်ႇ
108ႉ ပိၼ်လဝ်ႈသၢမ်ၽုင်ႇ = ပိၼ်လဝ်ႈသၢမ်မိူင်း
109ႉ မီႉမိူၼ်ႇတူၼ်းၽိူဝ်ထီႇ = တိၵ်ႈမိူၼ်ၶႅင်ႇမီႉမိူၼ်ႇတူၼ်းထီႇမူဝ်ႇထီႇၽိူဝ်
110ႉ ထီးၵိူဝ်တိၵ်ႈၶမ်းယွင်ႇပိဝ်ပျႃး = မိူၼ်ၶႅင်ႇပၢႆထီးႁၢင်ႈၵျေႃတိၵ်ႈၶမ်း
ငဝ်းထွင်ႇငဝ်းလိင်းမၢပ်ႈဝႆႉ
111ႉ ၵွမ်းၵူဝ်ႇတူဝ်သၵျင်းလဝ်ႈ = ၶုပ်ႉၶဝ်ႇတဝ်ႈသွၵ်ႇႁွမ်းဝႆႉ
112ႉ မၵျႃႇသတီလ = ၽူႈမၢၵ်ႈၵူၼ်းမီးလူင်
113ႉ တေးတၢင်ႉတူၼ်းတွင်ႇ = တၢပ်ႈလႂ်၊ႁၢဝ်းလႂ်
114ႉ ႁူမ်ႇလိုင်ႈသၢမ်တၢၼ်ႇ = မုင်းၶိူဝ်သၢမ်မိူင်း

လွမ်းၶႅင်ႇၵၼ်လီႈၶူၼ်ႉၶျႃႉမႃး ဝေႃႈႁႃႇရတီး ၶွင်ႈမူႇလိၵ်ႈၶဝ်ႉ သင်ဝႃႈမၼ်း မီးတီႈယူပ်ႈ ယွမ်းဢလႈသင်၊ ပူၼ်ႉလိူဝ်ၵႃႇဢလႈသင်၊ ၵမ်ႇမၢၼ်ႇမိၼ်ႈ ၵမ်ႇလိူဝ်ႈၵမ်ႇလွႆႈဢလႈသင် ၶိၼ်း တေႃႈၽူႈမီးပိုၼ်ႉႁူႉပီးႁၼ်ႁဝ်းၶဝ် ၵူႈၵေႃႉၵူႈလဝ်ႈၵူပႈ လီႉလမ်ႈမူၼ်ႉဢမ်းပၼ်သေၵမ်းတီႈၶႃႈ။

လဵပ်ႈႁဵၼ်းဝေႈႁျႃႉရ လိၵ်ႈတႆး လိၵ်ႈမၢၼ်ႈ
ၵႂၢမ်းတႆး ၵႂၢမ်းမၢၼ်ႈ မိူၼ်ၵၼ်

လုင်းလႅဝ်းသႅင်ဢမ်, လွႆႈၶိူဝ်း၊ သီႇပေႃႉ

မႂ်ႇသုင်တင်းသဵင်ႈၶႃႈ

ၶႃႈႁဝ်း**လုင်းလႅဝ်းသႅင်ဢမ်,** လွႆႈၶိူဝ်း တူင်ႇဝဵင်းသီႇပေႃႉ တေမႃးတေႃႇတီႈၶိုၼ်ႈၶေ ဝေႈႁျႃႉရ လိၵ်ႈတႆး လိၵ်ႈမၢၼ်ႈ ၵႂၢမ်းတႆး ၸလႄႈ ၵႂၢမ်းမၢၼ်ႈ မိူၼ်ၵၼ် ၵမ်ႉၼၼ်ႉ လွင်ႈလိၵ်ႈတႆး ၵႂၢမ်းတႆး ၵၼ်ၵူၺ်ႈ မီးၼႂ်းလိၵ်ႈမၢၼ်ႈၵႂၢမ်းမၢၼ်ႈၼၼ်ႉၶႃႈၵေႃႈ။

သင်ဝႃႈလူင်ႉပွင်ႇ လွင်ႈတူဝ်လိၵ်ႈၸလႄႈၶေႃႈၵႂၢမ်း ၵၼ်ပႃးၼႂ်းလိၵ်ႈၵဝ်ႇလႅဝ်းမွၼ်ႉႁဝ်း ထိူဝ်း ၼၼ်ႉသေယဝ်ႉ သမ်ႉၶိုၼ်းသိုပ်ႇၽၢင်ႉသေယၵ်ႉယိမ်ႈတူၺ်း တူဝ်လိၵ်ႈၶေႃႈလိၵ်ႈ ၽႃႇမၢၼ်ႈ ထိူဝ်းၼၼ်ႉလိူင် တေလၢင်ႈဝူၼ်ႉပွင်ႇ ယုမ်ႇယမ်လွမ်းၶေႃႈၵႂၢမ်းၵၼ်ၶိုင်ႈယူႇ။ ၽူႈလူင်ႉလီၼ်ႉ လိၵ်ႈလႅဝ်းႁဝ်းၶဝ် ဢမ်ႈၽွင်းၸၶဝ်ႉဝႃႈ ‘ၵႂၢမ်းတႆးၼႆႉ ၵၼ်လီႈလုၵ်ႉၵဝ် တီႈတူဝ်လိၵ်ႈတႆးသေ ၵူႈထပ်းဝီႉၵိုတ်းဝီႉ ၼႂ်းလိၵ်ႈမၢၼ်ႈၵႂၢမ်းမၢၼ်ႈၼၼ်ႉၵေႃႈ မီးယူႇဢမ်ႈၽွင်းႈ ၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼႂ်း ၼၼ်ႉ ၵၼ်ၶႃႈႁဝ်းတိမ်ႈမႃးၼၼ်ႉ မၼ်းၵၢင်ႈၶေႃႈၸလႄႈ ၶႃႈႁဝ်းတေလူတီႈၵိပ်ႈၵူႈ ၼႆၶႃႈၵေႃႈ။

1. လႅဝ်းပိူင်တူဝ်လိၵ်ႈမၼ်းမိူၼ်ၵၼ်။ ၶွႆႈဝႃႈ တူဝ်ၸမႈလိၵ်ႈၸလႄႈ လႅဝ်းဢပ်း လႅဝ်းလေႃး (ၵၵ်ႉၶရ၊ သရ)မၼ်း တူဝ်ၽဵတ်းမၼ်းမိူၼ်ၵၼ်။
2. သဵင်ၵွၵ်ႉမၼ်းတင်းသွင်ၽၢႆႇၵေႃႈ ႁၢမ်ႉၽျေႃၵၼ် ငၢႆးၵၼ်။
3. တီႈပွင်ႇမၼ်း လီမ်ၽၢႆႇတႆး ၽၢႆႇမၢၼ်ႈၼၼ်ႉၼႆၵေႃႈ သမ်ႉၶိုၼ်းမိူၼ်ၵၼ်လီလီ ၵမ်ႉၼၼ်ႉ လူၺ်ႈလူးၵၼ်လီႈ ပဵၼ်သၢမ်ပိူင်ၼႆႉ။

သင်ၵဝ်ႇၸၢင်ႈၽၢင်လိၵ်ႈတႆးပၢၼ်ၵဝ်ႇ (တူဝ်မူၼ်းသၢမ်သဵင်)ဝႃႈလိူင် တီႈၶေႃႈမီ- 1-ၵၼ်ဝႃႈ လႅဝ်းပိူင်တူဝ်လိၵ်ႈမၼ်းမိူၼ်ၵၼ် ၼႆၼၼ်ႉ တေၽေထိူင်းၵၼ်ဝႃႈ ၷ-မိူၼ်ၵၼ်လီလီ/ ၸ-မိူၼ်ငၢႆးၵၼ်သွင်ၶေႃႈၼႆႉႁွၼ်ႉ။

ၶေႃႈ ၷ-ၵၼ်ဝႃႈမိူၼ်ၵၼ်လီလီၼႆႉ ၶွႆႈဝႃႈတူဝ်လိၵ်ႈၶေႃႈၼၼ်ႉ ၸၢင်ႈၽၢင်ၶဝ်ႈၵူၺ်း ပဵၼ်ၵၼ်လီဝ်ၵၼ်၊ သင်တူၺ်းမၼ်းႁဵင်းမၼ်း လွင်ႈဝႃႈပဵၼ်လိၵ်ႈတႆးၵိုဝ် လိၵ်ႈမၢၼ်ႈ

ယင်းၵမ်ႈထၢင်ႇထ်ႅၵ်ႈ။

ၶေႃႈ ၶ – ၵၼ်ဝႃႈမိူၼ်ၼႆၵူၺ်းၵၼ်ၶၢဝ်ႇၼၼ်ႉ ၶႂ်ႈဝႃႈပိူင်ၵေႃႇသၢင်ႈမၼ်းလိုင် တင်းၽၢဝ်ႇတီး ၽၢဝ်ႇမၢၼ်ႈ မိူၼ်ၵၼ်ယူႇ ၵူၺ်းၵႃႈႁၢင်ႈၽၢင်တူဝ်လိၵ်ႈမၼ်းၼၼ်ႉ မီးလွင်ႈပႅၵ်ႇၵၼ်။

ၵၼ်ဝႃႈလိၵ်ႈတီးမၢင်တူဝ်ၼႄး လိၵ်ႈမၢၼ်ႈမၢင်တူဝ် မီးလွင်ႈမိူၼ်ၵၼ်ၵူၺ်းၵၼ် ၁–ပိူင်သေ ၵၼ်တူဝ်လိၵ်ႈမၼ်းသမ်ႉမိူၼ်ၵၼ်ဝႆႉၵမ်ႇပႅၵ်ႇၵမ်ႇပိူင်ႈၶၼ်ႉ တိုၵ်ႉႁၢလီး တူဝ်လိၵ်ႈ ထိုဝ်းတေၼႄၵႂႃႇၼႆႉ။

ပီ	– ပီႇလီထ်ႅင်ႈလီ	ပိ	– ပိပိသသ
ပေ	– တူၼ်ႈပေႇတူၼ်ႈထၢၼ်	ပေ	– ပေပင်ထန်းပင်
မူ	– မူႇလိၵ်ႈၽိုၼ်လၢႆး	မူ	– စာမူစာစောင်
တင်	– တၢင်ႇဝီႉၼႄး	တင်	– တင်ထားပါ
ထင်	– ၵဝ်ၵေႃးထၢင်ႇယူႇ	ထင်	– ငါလည်းထင်တယ်
ပင်ႉ	– ပၢင်ႉဝီႉမၼ်ႈမၼ်ႈ	ပင့်	– ခိုင်အောင်ပင့်ထား
ဝင်း	– ဝၢင်းႁိူၼ်းဝၢင်းသူၼ်	ဝင်း	–အိမ်ဝင်းခြံဝင်း
တိုင်	– တိူင်ႇလၢတ်ႈ	တိုင်	– တိုင်ကြား
တိုင်း	– တိူင်းၵမ်ႇပေႃးလ	တိုင်း	– ကမ္ဘာ့ဇတိုင်း
ပိုင်	– ပိူင်ႇၶဝ်ႇၽွင်းငမ်း	ပိုင်	– ပိုင်ဆိုင်အုပ်ချုပ်
သတ်	– သၢတ်ႈႁၢင်ႈတြႃး	သတ်	– တရားအဆုံးသတ်
ပတ်	– ၵဝ်ၽၵ်ႉၼ်ႇပၢတ်ႈဝီႉ	ပတ်	– အဝတ်နဲ့ပတ်ထား
တိတ်	– ယူႇတ်ိတ်ႇတ်ိတ်ႇ	တိတ်	– တိတ်တိတ်နေ
ထုတ်	– ထုတ်ႈလၢပ်ႇတၢပ်ႇၽၼ်း	ထုတ်	– ဓါးထုတ်ခုတ်ထစ်
ယုတ်	– ယုတ်ႈယွမ်းလုလ်ဵဝ်	ယုတ်	– ယုတ်လျော့ပျက်စီး
ပွတ်	– ပွတ်ႈလိူမ်ႈလိူမ်ႈ	ပွတ်	– ပြောင်အောင်ပွတ်
လွတ်	– လွတ်ႈႁူႇယဝ်ႉ	လွတ်	– လွတ်သွားပြီ
ထပ်	– ထၢပ်ႈသွႆႇထၢပ်ႈသွႆႇ	ထပ်	– ထပ်ကာထပ်ကာ
ထူး	– ထူးထၢင်ႉ	ထူး	– ဆင်ထူး
သိပ်	– သိပ်ႉဝီႉၶွႆးၵုမ်	သိပ်	– အိုးထဲသိပ်ထား
တုပ်	– ၽိုင်ႈတူပ်ႇၵဝ်ၵိူဝ်ႈ	တုပ်	– ငှါကိုပျားတုပ်တယ်
ထုပ်	– ထုပ်ႉၶီင်ႈၶျေႃႇယႃႈ	ထုပ်	– လက္ဘက်ထုပ်ဆေးထုပ်
ပံႉ	– ပၢမ်ႉလွႆးၵၼ်	ပံ့	– ပံ့ပိုးကူညီ

မံ	- မၢမ်ႇသွႆႇၶျေၶျေလႄႈ	မံ	- ထူထူမံပါ
ပုံ	- ပုမ်ႇၶဝ်ႈ	ပုံ	- စပါးပုံ
ယုံ	- ယုမ်ႇၵဝ်လၢႈ	ယုံ	- ငါ့ကိုယုံတော့
လုံ	- ႁူမ်ႇဝီႉလူမ်ႈလူမ်ႈ	လုံ	- လုံအောင်ဖုံးထား
လုံး	- သိပ်းဝၼ်းလုမ်းလုမ်း	လုံး	- ဆယ်ရက်လုံးလုံး
တုံ့	- တုမ်ႉတွပ်ႇၶိုၼ်း	တုံ့	- တုံ့ပြန်သည်
သေး	- လိၵ်ႉသေးၶျေႇ	သေး	- သေးငယ်လွန်း
ယမ်း	- ႁွင်ႈသတ်ႉယၢမ်း	ယမ်း	- ယမ်းသေနတ်
ထံး ထမ်း - ၽူႈထၢမ်းသိူၵ်း		ထမ်း	- စစ်ဝန်ထမ်း
သိံး သိမ်း - သိမ်းဝီႉငလႈ		သိမ်း	- သိမ်းထားပါ
လိ လိမ် - ၵူတ်ႉငျေးလိမ်ႇ		လိမ်	- တွန့်လိမ်ကောက်ကွေး

တူဝ်လိၵ်ႈတႂ်းငလႈ တူဝ်လိၵ်ႈမၢၼ်ႈ ၵၼ်မီးလွင်ႈမိူၼ်ၵၼ်ငီးၵၼ် ၁-ပိူင်သေ ႁၢင်ႈၽၢင်တူဝ်လိၵ်ႈမၼ်းသမ်ႉ ၵမ်ႉမိူၼ်ၵၼ်လီလီၶႅၼ်ၶၼ်ႉငတႉ တိုၵ်ႉႁၢလီႈလိူဝ်း တွႆႈၶႅႉ။

ၵိုဝ် ၵူဝ် ႁၢင်ႈၽၢင် (ၵိုဝ် ၵူဝ်) လိၵ်ႈထူဝ်ႇငွၵ်ႈ လိၵ်ႈတႂ်းတွႆႈၶူင်းၶႅႉ (သင်ၵဝ်ၽၢင် တူဝ်လိၵ်ႈတႂ်းတူဝ်မူၼ်းဝႃႈ)

မၼ်းမိူၼ်ၶင်ႇ ၵ-တိုတ်ႉတၢင်ႇလႆလႆၶၼ်ႉ။ ၵိူဝ်=ကို။ ဂိူဝ်=ဂို။ မိူၼ်ၶင်ႇၶႅ။ လုၵ်ႉတီႈလၢႆးတၢမ်းၵၼ်ၶႅႉသေ ၵီဝ်ႇလူၺ်ႈၶျေႈတၢၼ်ၶၼ်ႉသေ ထင်ႇၵဝ်ပၢၼ်သႂ်ၼ် (ကို)ၵူႇႁိူဝ်။

သိူဝ်ငၢမ်ႇၽျႃႉ	သိုင်ဘွား
သိူဝ်ႁၢၼ်ၽျႃႉ	သိုဟန်ဘွား
မူးသိူဝ်း	မုဆိုး
တူဝ်းမႃးယဝ်ႉ	တိုးလာပြီ
ၵိူဝ်းလီ	ကိုးကွယ်
တွင်ႇလိူဝ်း	တောင်ရိုး
ဝိင်းသိူဝ်	ဝန်းသို
လိုဝ်ႉ - ၶမ်ႉလိုဝ်ႉယမ်း	စို - ရေစိုသည်
တိူဝ် -၊ ၵဝ်မိုဝ်းတိူဝ်ႉ	တို့ - လက်နှဲ့တို့

ပိူဝ်ႉ	- ထူင်ပိူဝ်ႉလင်	ပိုး	- ကျောပိုးအိတ်

ၵိတ် ။ ၵီတ် ။ ၵီတ်

လိၵ်ႈထူဝ်ႇၸွၵ်ႇမိူဝ်းၵွၼ်ႇလမ်ႉ လိၵ်ႈၵၼ်လွၵ်ႉတိုဝ်းလၢႆတီး(ၸ) ယူႇၵိတ်း ၵီး။ သင်တဵမ်း ဝႃႈ(ၵိတ်း) ၼႆလိုင် ပဵၼ်(ၵၸ)။ လူၺ်ႉလွမ်းလီးၶင်ႇၼႆသေ လိၵ်ႈၵျမ်ၼႆႈတူဝ်လိၵ်ႈ လိုဝ်းတွႆႈၼႆႉ။

ၶိတ်ႇ	- ၽဵင်းၶိတ်ႇ	ခြစ်	- မီးခြစ်
လိတ်း	- လိတ်းလွတ်းပၢႆႈၵွႆႇ	လစ်	- လ စ်အုံးမယ်ပေ့
သီတ်ႈ	- သီတ်ႈၵႃႈမၼ်း	ဆစ်	- ဈေးဆစ်သည်
ၸိတ်ႈ	- တီးၸိတ်ႈၸိတ်ႈ	စစ်	- သျှမ်းစစ်စစ်
ပိတ်ႈ	- လိဝ်းပိတ်ႈ	ပစ်	- လွှင့်ပစ်

ၵႆ ။ ၵၢႆ ။ ၵွႆ

လိုင်ႉၶင်ႇသိင်ၵီႇၶိုၼ်း (-ႝ)ၼလႈ ၵႃႉ ၽဵတ်း(ၵ်)တီးၶၼ်ႉ ပီးၶွင်ႉမၢၼ်း ကဝ် ယ - ၽဵတ်းသေ တဵမ်းလွမ်း။

ထႆ	- မၢၵ်ႈထႆ	ထယ်	- ထယ်သွား
မိူင်းယႆ		မိုင်းရယ်	
မိူင်းသုမ်ႇသၢႆႇ		သုံးဆယ်မြို့	
ၽၢႆၶၼ်ႇ		ဖယ်ခုံ	
ၵၢႆႇ	- ၵၢႆႇလွႆးသၢႆလွႆ	ကယ်	- အသက်ကယ်
ပၢင်ႇလၢႆႇ		ပင်လယ်	
ပၢႆႇ	- ပၢၵ်ႈပၢႆႇပိတ်ႈ	ပယ်	- ပယ်စွန့်
ပၢႆႈ	- ပၢႆႈလၢႆႈ	ဖယ်	- ဖယ်စမ်း
ၶဝ်ႈၽွႆ		ခဲဘွယ်	
သွႆႇ	- သီမ်းသွႆႇ	သွယ်	- သေးသွယ်

ၵႆ ။ ၵၢႆ ။ ၵွႆ

ၶႆႈ	- ႁူဝ်ၶႆႈ	ခဲ	- ခေါင်းခဲ(ကိုက်)
လၢႆး	- ၽႃၶၼ်လၢႆးယဝ်ႉ	စဲ	- မိုးစဲပြီ
မိူင်းၶၢႆး		မိုးနဲ	
သၢႆး	- ၵိၼ်သၢႆး	သဲ	- သဲကျောက်
ၽၢႆႇ	- တေႃႇၽၢႆႉ	ဖဲ	- ဖဲရိုက်

မ်ႂၢၼ်းရိူး		မင်းရဲ	
ၽွိုး	- လၢတ်ႈၽွိုးငေ	ဖွဲ့	- ဖွဲ့ဆိုပြသည်
ပွိုး	- ပွိုးလၢမ်းပၢင်မူၼ်ႈ	ပွဲ	- ပွဲလမ်းသဘင်
ၵွိ	- ၵွိမူတ်းယဝ်ႉ	ကွဲ	- ကွဲကုန်ပြီ

ၵဝ် ။ ၵၢဝ် ။

တႃႇတေတႅမ်ႈ(ၵဝ်၊ၵၢဝ်)ၼႆႉ တူဝ်လိၵ်ႈထူဝ်ႇငွၵ်ႈငလႄႈ လိၵ်ႈတူဝ်မူၼ်းမိူဝ်ႈၵွၼ်ႇငတႃႉ လွႆႉတိုဝ်း ၁-လီး ၶငေႇၼႆ။ ၵွ် ၊ ၵ်ဝ် ၊ ၵဝ်)။ ပႅၼ် ၵ -ၶွိုး -သွ်ႇ -ၵွ် -ပႃးၼိူဝ်ငလႄႈ ၵ-ဝ-ၽႅတ်း လီလီလိူဝ်းၼႆႉ။ ၵူလ်းၵႃႈ လီးၵၼ်ၵဝ် ၵေသွ်ႇၵ-ၶျူးသေ ပႅၼ်သႅင် (ၵဝ်)ၼႆႉငတႃႉ တေလုၵ်ႉတီႈ လိၵ်ႈမိူင်းသေ ပႅၼ်မႃးႁိုဝ်။။

ထဝ်ႈၽျႃႉ		ဘော်ဘွား	
ထဝ်ႈငၶ		ဘောချယ်	
ထဝ်ႉ	- လုၵ်ႉထဝ်ႉထဝ်ႉ	ဘော	- ဘောဘောထ
ပဝ်	- မဝ် ၊ မဝ်မဝ်မၢင်မၢင်	ပေါ်	- ပေါ်ပေါ်ပါးပါး
မိူင်းမၢဝ်း		မိုင်းမော	
လၢဝ်း	- မိူင်းလၢဝ်း	လော	- လောနိုင်ငံ

ၵပ် ၊ ၵၢပ် ၊ ၵုပ် ၊ ၵူပ်

ထပ်း	- ၽႅၼ်ႇလိၼ်ထပ်း	စပ်	- နယ်စပ်
ၵပ်း	- ၵပ်းထပ်းၵၼ်	ကပ်	- အနီးကပ်
ထပ်း	- ပႅၼ်ထပ်းၵၼ်	ထပ်	- ထပ်ကာဖြစ်
တပ်ႉ	- တပ်ႉသိုၵ်း	တပ်	- စစ်တပ်
ၶၢပ်ႈ	- ၶၢပ်ႈမေႃႈၶဝ်ႈဝီႉ	နပ်	- ထမင်းအိုးနပ်ထားသည်
ၵၢပ်ႈ	- ယိုၼ်ႈၵၢပ်ႈပၼ်	အပ်	- ပေးအပ်
ထုပ်ႇ	- ထုပ်ႇၵဝ်ငလႄႈ	စုပ်	- စုပ်ယူပါ
ၵူပ်း	- ၶူမ်ႇၵူပ်းဝီႉ	အုပ်	- ဖုံးအုပ်ထား
တူပ်ႉ	- တူပ်ႉၶဝ်ႇသေၶၢင်ႈ	တုပ်	- ဒူးတုပ်ထိုင်

ၵၵ် ။ ၵၢၵ် ။ ၵွၵ်ႇ ၵိုၵ် ။ ၵိူၵ်

မၵ်ႉ	- မၵ်ႉမဝ်းလွမ်း	မက်	- မက်မော
ၶၢၵ်ႈ	- တွီႇၶၢၵ်ႈ	နက်	- ထုနက်

လၢၵ်ႈၶၢၵ်ႈ	လက်နက်
ၽၢၵ်ႈ - ၽၢၵ်ႈၵိူၵ်ႈၵၼ်	ဘက် - တွဲဘက်
ၽၢၵ်ႇ - ၽၢၵ်ႇတွႆး	ဘက် - အောက်ဘက်
သၢၵ်ႈ - ယိုၼ်းသၢၵ်ႈ	ဆက် - ဆက်သ
တၢၵ်ႇ - ငၢၼ်းတၢၵ်ႇငၢၼ်းလိၼ်း	တက် - ငန်းတက်
လၢၵ်ႈၼိုၼ်းပၼ်ၵမ်းလီဝ်	လက်ငင်းပေးသည်
လွၵ်ႇၽၢၵ်ႇ- ၵဝ်းလွမ်း	စွက်ဖက်
တိုၵ်း - ပွႆးတိုၵ်း	တိုက် - တိုက်ပွဲ
ၼိူၵ်ႈ - တိူဝ်ႇၼိူၵ်ႈ	ခိုက် - ထိခိုက်
သိူၵ်ႈ - သိူၵ်ႈၶွတ်ႈ	ဆိုက် - ဆိုက်ရောက်
ထိူၵ်ႈ - ၵိုင်ႇထိူၵ်ႈ	ထိုက် - ထိုက်တန်
မိူၵ်ႈ - မိူၵ်ႈမွႆႈ	မိုက် - မိုက်မဲ
တိူၵ်ႈ - ၶိူၼ်းတိူၵ်ႈ	တိုက် - တိုက်အိမ်
သိူၵ်ႈ - ၽီသိူၵ်ႈ	သိုက်နန်းရှင်

ၵၢမ် ၊ ၵုမ် ၊ ၵွမ်

ၵၢမ်းၵေႃး	အံ့သြ
ၶၢမ်ႇ - ၶၢမ်ႇလီႈယူႇ	ခံ - ခံနိုင်တယ်
ထၢမ်ႇ - ထၢမ်ႇပူၺ်ႈလီ	စံ - စံပျော်
ထၢမ်ၵႃး	စံကား
ၵုမ်ႇလူမ်ႈ	ကုံလုံ
ထုမ်ႇ - ၶူဝ်းသွင်ထုမ်ႇ	စုံ - အဝတ်နှစ်စုံ
သုမ်ႇ - သုမ်ႇၶူပ်ႇထူပ်းၵၼ်	ဆုံ - ဆုံတွေ့
ၵႃႈပုမ်ႇ	ပုံပြင်
ၵုမ်ႇလွမ်ႇ	အုံ - ဝိုင်းအုံး
တုမ် - တုမ်မီႇ	တုံး - သစ်တုံး
လုံး - လုံးတြႃး	ရုံး - တရားရုံး
လွမ်ႇ - ၵူဝ်လွမ်ႇ	ရွှံ့ - စုံးရွှံ့ထိတ်လန့်
သုမ်း - သုမ်းယဝ်ႉ	ရှုံး - ရှုံးပြီ

ၵတ်း ၊ ၵိတ်း ၵုတ်း ၵွၼ်း

ၶတ်း	- ၶတ်းရှိုဝ်း	ခတ်	- လျော်ခတ်
ၸတ်း	- လူလိၵ်ႈၸတ်းထမ်း	ဖတ်	- တရားစာဖတ်
သုတ်ႈ	- သုတ်ႈရှူၼ်လင်	ဆုတ်	- နောက်ဆုတ်
ၵုတ်ႇ	- ၶပ်ႉၵုတ်ႇ	အုတ်	- အုတ်စီ
သိတ်ႇယိၼ်		ဆိတ်ငြိမ်	
လွတ်ႈၵျေႃး		ရွတ်ဆို	

ၵႃမ် ၵိမ် ၵွမ်

ထႃမ်း	- ထႃမ်းတူၺ်းငလႈ	စမ်း	- စမ်းကြည့်ပါ
ၶိမ်း	- ၶိမ်းတူၵ်း	နှိမ့်	- နှိမ့်ချ
ၶွမ်း	- ၵူၼ်ႈၶွမ်းရှိုဝ်ႉ	နွမ်း	- နွမ်းနယ်
သွမ်း	- သွမ်းထဝ်ႈ	ဆွမ်း	- ဆွမ်းတော်
လွမ်း	- ၵျိတ်းလွမ်းလီႈ	စွမ်း	- စွမ်းဆောင်နိုင်

ၵျ ၊ ၵီ ၊ ၵူ ၊ ၵေ ၊ ၵေျ

သျ ႇ	- ၶိမ်ႉသျႇလီပိၼ်	သာ	- ချမ်းသာ
ၶျေႇ	- ၶျေႇၸၢဝ်ၵဝ်	နာ	- ငှါအနာခံ
ငျေ	- ဂိၼ်ထၢင်ႈဂိၼ်ငျေ	ငှါး	- သူရင်းငှါး
ပျး	- ပျးမျး	ပါ	- ပါလာ
တီ	- တီတွီႇထုပ်ႉ	တီး	- တီးထိုး
လူး	- တူိင်ႇလူးပြျေး	ရှူး	- ဘုရားရှူး
ငူ	- ငူဂုမ်ႉ	ကူ	- ကူညီ
သူး	- ပၼ်သူး	ဆု	- ဆုပေး
လု	- လုလုမ်းဂၼ်	စု	- စုပေး
လေး	- ငူၼ်းလေးယဝ်ႉ	စေ့	- လူစေ့ပြီ
ပေျး	- ဂျႈၶၼ်ပေျး	ပေါ်	- ဈေးပေါ်
ၵေျႉ	- ၵေျႉၵျၢၵ်ႈ	အော့	- အော့အံန်
သေျႇ	- သေျႇသူၼ်း	ဆော်	- ဆော်ဩ
ၵျေျ	- ၵျေျထဝ်ႈၸျေႉ	ပော်	- ပော်နန်း

ပေႃႇ	- ပေႃႇပဵၼ်	ပေါ်	- ဖြစ်ပေါ်
ၽေႃႇ	- ၽေႃႇယၢႆးယႃ	ဖေါ်	- ဆေးဖေါ်စပ်
ၽေႃး	- ႁူဝ်းၽေႃး	ဖော	- ဖောရော်
လေႃး	- လေႃးလပ်း	ရော	- ရောစပ်
ၶေႃး	- ၶေႃးတြႃး	ဟော	- တရားဟော
ဝေႃး	- ၶေႃဝေႃးၶၢမ်	ဝေါ	- ဝေါယာဉ်

ၵၢင် ၵွင် ၵိုင် ၵိူင်

ၵၢင်း	- လွၵ်းၵၢင်း	အင်း	- အင်းကွက်
လၢင်း	- ၼိင်ႇလၢင်း	လင်.စင်	
ၷၢင်	- ပွႆႇၷၢင်	ကင်း	- ကင်းစောင့်
လၢင်ႇ	- မူတ်းလၢင်ႇ	စင်	- စင်ကြယ်
တၢင်	- ၶဝ်သၢၼ်ၶိုင်ႈတၢင်	တင်း	- ဆန်တစ်တင်း
ၵၢင်ႇ	- ၵၢင်ႇၶမ်ႉ	အင်	- အင်တုံ
ပွင်ႇ	- ပွင်ႇပွင်ႇလီင်းလီင်း	ပွင့်	- ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း
ပွင်ႇ	- လၢတ်ႈပွင်ႇပွင်ႇ	ဘွင့်	- ဘွင့်ပြော (သဘောပေါက်)
သိုင်ႇ	- သိုင်ႇၶူဝ်း	ဆိုင်	- အထည်ဆိုင်
မိုင်	- မိုင်မူၼ်ႇ	မှိုင်	- ငေးမှိုင်
ထိုင်.မိုင်		ထိုင်းမှိုင်း	
ၼိူင်ႇ	- ၼိူင်ႇၵုမ်းလီ	နိုင်	- နိုင်မာ
ပိူင်ႇ	- ၶၼ်ပိူင်ႇဝဵင်း	ပိုင်	- မြို့ပိုင်
သိူင်း	- မွင်းၶိူင်ႈသိူင်း	ဆိုင်း	- မောင်းတဆိုင်း
ၶိူင်း	- တီၵ်ႈၶိူင်း	နှိုင်း	- နှိုင်းယှဉ်
ၵိူင်ႇ	- ၵိူင်ႇၼိူဝ်ႁွၼ်း	အိုင်	- ကျွဲလူးအိုင်

ၵၢၼ် ။ ၵုၼ် ။ ၵွၼ် ။

သၢၼ်	- ၶဝ်ႈသၢၼ်လၢဝ်ႈ	ဆန်	- ဆန်ကြမ်း
ၶၢၼ်း	- ၶၢၼ်းႁူႉႁူႉ	ခန့်	- သွားဖို့ခန့်
တၢၼ်ႇ	- တၢၼ်ႇၵႃႈၵိုဝ်	တန်	- ဘယ်လောက်တန်လဲ
ၶၢၼ်း	- ၵၼ်ၶၢၼ်း	ခန်း	- အခန်း

ထၢၼ်	-	တူၼ်ႈထၢၼ်	ထန်း	-	ထန်းပင်
ၵၢၼ်ႇ	-	ၵၢၼ်ႇယၢမ်း	ကန့်	-	ယမ်းကန့်
ငၢၼ်း	-	ပဵၼ်ငၢၼ်း	ငန်း	-	ငန်းဖြစ်
ပၢၼ်ႇ	-	သုၵ်ႉပၢၼ်ႇ	ဘန်း	-	ဘန်းထဲထည့်
ၶွၼ်ႉ	-	ၶွၼ်ႉၵူႈပိူင်ပိူင်	ခွန်	-	အခွန်အမျိုးမျိုး
လွၼ်	-	တူၵ်းလွၼ်တူၵ်းလိူင်ႉ	စွန်း	-	အစွန်းရောက်
ၵုၼ်	-	ၶိုၼ်ႈၵုၼ်ၵူၺ်ႉ	ကုန်း	-	ကုန်းတက်သွား
ၵုၼ်ႉ	-	ၵုၼ်ႉၵျႇၶူဝ်းၶၢဝ်	ကုန်	-	ရောင်းဝယ်ကုန်
မုၼ်း	-	မုၼ်းၵဵဝ်ႈလိၵ်ႉ	မုန့်	-	မုန့်ကြိုးလိမ်

ၶေႃႈၵႂၢမ်းလိူဝ်းၼႆႉ ၵိၼ်ၵၢဝ်တီႈ လိၵ်ႈၵဝ်ႉလၢႆးမွၼ် လိၵ်ႈယႂ်ႉလၢႆးလူင် လၢႆမူႉ လၢႆ ၽိုၼ် ၼလႈ ပပ်ႉ ''ပိုတ်ႉတီႈပွင်ႉၵႂၢမ်းတီး –လုင်းၶမ်းသၢင်ႉသၢမ်'' ၼၼ်ႉသေ လိူဝ်ႈတမ်ႈတၢင်ႉမျး ၶျႈၵေႃႈ ။

ၼမ်ႉယမ်ဝီႈသၢတၢင်းသိၼ်ႈသေ
လုင်းလၢႆးသွၼ်ၵမ်ႉ
သၼ်လွႆမိူဝ်း – တူင်ႉဝိၼ်းသီႉပေႉ

လိပ်ႈၵဵၼ်းဝေႈၵျႃႇရ ၶွင်းလိၵ်ႈလူင် ထဝ်ႈၵေႃးလီႇသွင်မူႇ

ၶိင်းထရေးဝႃႇလိင်ႇ၊ ဝၢၼ်ႈငူင်းထၢင်ႉ လွီၶိူဝ်း၊ သီႇပေႃႉ

ၶပေႃႉယမ်ဝီႈသၢထိုင် ရတၢၶျေႇသၢမ်ထဝ်ႈ ၵၢၶၶၼ်ႇတၵျႃးထဝ်ႈငလႈ ၶပေႃႉယမ်ပျႃး လိမ်ၵၢၼ်ႁွတ်ႈထိုင်မျႃး ၶွင်းပၢင်ၵုမ်ပွၵ်ႈၵမ်း(5)ၶဝ်ႉ ၵူႈထဝ်ႈၵူႈတူၼ်ၵူႈပျႃးၵူႈၵေႃႉၵူႈၵူၼ်း ယူႇ ၵေႃႈ။

ဝေႈၵျႃႇရတီး ၵၢၼ်တေၵၢဝ်ၶေၵျေႃႇၶဝ်ႉ လီးၵိင်ၵဝ်ၶွင်းပပ်ႉထမ်းထဝ်ႈ ``ၶၼ်ႇထၽိင်ႇ ရ ဝီႉပျႇသၵၶၢင်းပိင်ႈၼိတ်ႇ``ငလႈ ပပ်ႉထမ်းတြႃးထဝ်ႈ ``ထမ်ႇမပတဝုတ်ႉထု`` တွီးမၢၵ်ႇႁူဝ် ယွၵ်း ၵၢၼ်ထဝ်ႈၶူးမေလူင်ႁဝ်း **ထဝ်ႈၵေႃးလီႇ** မိူင်းပၼ်ႇ တိမ်ႈၵွၵ်ႇဝီႉသွင်မူႇၶၶၼ်ႉသေ ထူၵ်း ထွၼ်ၵိပ်းၵွၵ်ႇၶေတီးၶျႃႈၵေႃႈ ။

မီႈၵၢၼ်ႇ	ၶျေႃႈၵွၢမ်းဝေႈၵျႃႇရ	တီးပွင်ႇမၼ်း
1။	တူၼ်ႈၽိုင်ႈ	လမ်းတိၼ်း
2။	သိင်လၢဝ်	ပြျႃးပိၼ်ထဝ်ႈ
3။	ႁူင်းၵိဝ်ႈၽျႃႉ	မုၼ်သုင် ၽုင်းသုင်
4။	လဝ်ႇပွၼ်ႈ	သွၼ်ၶေ
5။	ၵွၢင်းၵွၢင်း	ပြျႃးပိၼ်ထဝ်ႈႁၼ်ထိုင်
6။	လၢၵ်ႇရၢင်ႈ	လၢၵ်ႇလီး
7။	တၢသိင်	ရၢၼ်ႇတၢပြျႃး
8။	ၶျႃးလိုၼ်း	ပၢၼ်လိုၼ်း
9။	လိုမ်	ၵွင်ႈတီး
10။	ယိဝ်လွႆ	လွႆထၢင်ႇ
11။	တူဝ်ႁီး	တူဝ်ႁၢတ်ႈတူဝ်လိၵ်ႉ
12။	ႁၢၼ်ႉထၢတ်ႈ	တင်းလူဝ်ႈတင်းထၢတ်ႈ
13။	ထူမ်	ထၢင်ႇ
14။	ၵေတူၵ်ႇ	မုင်ႈမွင်းပွႆႉထၢမ်ႁျ

15။	လၶၼ်းၵၶၼ်း	ၾင်းၽႅ
16။	ၵီၶၼ်တီဝ်ႇ	ပတ်ႉၶဵပ်း
17။	ထၶၼ်ႉလိုပ်ႇတွႆး	မိူင်းငရီး
18။	မုင်းၶမ်ႇဝ်သၢမ်ပၢင်	ပြျႃးပဵၼ်ထဝ်းၵုပ်ႉၶမ်ႇဝ်လေႃးၵသၢမ်ၶူင်း
19။	ထင်ႇၵၶၼ်း	ၵႃးၶၶၼ်းၵမ်းလီဝ်
20။	ၵီပ်းၵူမ်း	ယူႇထမ်
21။	ၵူဝ်းၵူဝ်ႇ ၵင်ၵူဝ်ႇ	ယူႇလွမ်း
22။	တိုၶၼ်ႉၽၢၶၼ်းယွင်ႇယၢၶၼ်း	ၵူဝ်ၶေႃႇ
23။	တိုင်းၶွင်ႇ	မိူင်းၶၵေႃး
24။	တွင်းတူၶၼ်းၶၢမ်ႇသႃႇ	မိူင်းသၵျူးၵၶၼ်မီးတူၶၼ်းမိႉမွၵ်ႇတွင်းလီင်
25။	ၽရႃးၵိၶၼ်းၽူမ်း	ၶုၶၼ်သၵျူး
26။	ၶိုၶၼ်းသိုဝ်း	ၵိၶၼ်းတမ်းၽီထဝ်းမိူင်း
27။	သီရူင်း	သီလီင်း
28။	ၵိုၶၼ်းသွမ်းၶမ်းသွမ်း	ၵိုၶၼ်းၶမ်းၵၶၼ်လီးလူရ်းမိတ်ႉသႃႇၵႃႇထီႇဝ
29။	လမ်ႇလွမ်းမႃး	တင်းလွႆလွမ်းမႃး
30။	လီင်ၵိင်း	ၵိႇ
31။	ၵီးလီပ်းတၢပ်းပၢၶၼ်းၽႅႇ	ၵူၶၼ်းတိုဝ်
32။	ၽၢင်းသၢင်းၵိင်ႇၵူင်း	ၵိင်ႇမၶၼ်းဝၢတ်းၵိ
33။	လိူဝ်ၽွၵ်ႇ	ပူၶၼ်ႉတီးၶေႃႇ
34။	တၢင်ႇၵိုၶၼ်ႇ	တၢင်ႇတီး
35။	လိုၶၼ်ႇ	လိုၵ်ႉၶေႃႇယဝ်ႉ
36။	ၶိႇၽျႃႉ	လုၵ်းၶုၶၼ်
37။	ဝၢင်းမုင်း	ၶွႆးပုမ်ၶၢင်းယိင်းတီးတေႇသၶၼ်ႇထေႇ
38။	ၶွတ်ႇသိင်း	ပတ်းမူတ်း
39။	ၽုၵ်း	တူၶၼ်းယိူဝ်းမိဝ်းၶိုင်းၵၶၼ်ၵဝ်ၵီတ်းသၢတ်ႇ
40။	လုၵ်းပၢင်း	ၵၶၼ်မိူၶၼ်ၶင်ႇလုၵ်းၵဝ်း
41။	ၵိုတ်ႉလွႆ	ၶိးလွႆ
42။	သၢမ်လိူမ်လေႃးၵေႃး	လေႃးၵသၢမ်ၶူင်း
43။	ၵွင်ႇၶဝ်း	တီးသွႆႇဝိႉၶဝ်းသုၵ်း

44။	ႁွၵ်းႁူၵ်ႇ	မူၵ်ႇမီႉ
45။	သေတုမ်ႇၸၵ်းမၢင်ႈ	လုၵ်ႈလၵ်ႉၶင်ႇမၢၵ်ႇၸၵ်း သမ်ႉပႃႇမၢင်ႈ
46။	လွတ်းၵိုး	ပွတ်း
47။	လႅင်	လေႃႉ
48။	ၵူထဝ်ႇ	ၵူၽုင်းထဝ်ႈတၢၼ်ႈလေႇ
49။	ၵၢင်လႃ	လုၵ်ႈ
50။	ၵူႇႁွင်ႉ	လုၵ်ႈ
51။	ၶွပ်ႇတိူင်းၵႃးၸွၵ်ႈလေး	ၸွၵ်ႈဝဵင်း ၸွၵ်ႈမိူင်း
52။	သွၼ်ႉၽိုၼ်ၽေႃႈ မဵၵ်ႉတူႇ	ယူႇႁူမ်ႈႁူပ်ႉႁူႈ
53။	ထိူဝ်ႉထၢပ်ႈလႃၵူႇ	ပီႈၸွင်ႉၶိူဝ်းလႅဝ်
54။	ထုၵ်းထဝ်ႇလီႈတဝ်ႈ	ၵွၼ်ၵၼ်မႃးၸမ်ၸေႃႇ
55။	တတ်းၸွၼ်း	ထိူဝ်တၢပ်းပၢတ်ႇ
56။	ၸွႆးလူင်လိုမ်ႈတေႃး	လူင်မီႉထူၼ်ႇမီႉ
57။	ပႃႇမီႉၵလဝ်ႉၵဝ်ႈၶိုပ်ႈ	ထူၼ်ႇလိူၵ်ႉလူင်ၸေႃႇ
58။	တုင်ၵုင်ယိုဝ်းဝၼ်း	ၵူမုၼ်ၿႃးပၼ်ထဝ်ႈ
59။	ပိၵ်ႈမၼ်ႈႁမ်းၽေႃႈ	ၵၼ်ပိၵ်ႈၵၼ်မၼ်ႈ
60။	ထၼ်သင်	ၵမ်းလႅဝ်ၵမ်ႇပွႆႉထႃႈသင်
61။	တၼ်းၶေႃ	တီႈယူႇႁၢင်ႈႁူၺ်း
62။	ၸီးဝႆႈၽေႃႉ	ပီ ၶပ်ႉ "တၢမ်း"
63။	သုမ်တႃႇၽဝ်ငႆး	ၵိၼ်ၶဝ်ႈၸွႆ
64။	ၼွင်ပႃႇသူၼ်သဝ်း	ၵီႉလေႇသႃႇ
65။	ယၢမ်းထွၼ်း	ယၢမ်းလီ
66။	ၶႃႈသၢၵ်ႈမွပ်ႇၶွႆႈ	ၵဝ်တၢႆ
67။	ထူဝ်ႈၵိုးပီၵၢင်	ၶၢဝ်းႁိုင်
68။	လႃႉလိူၵ်ႈသိူၵ်ႈပိူၵ်ႈ	တင်းၸမ်တင်းလၢႆ
69။	ၸွၼ်ႇလွၼ်းႁၼ်	ၵမ်ႇတွၼ်ႉႁၼ်
70။	ႁူဝ်ၽေး	ႁၢင်ႈလီၽၢႆႇၸွၵ်ႈ
71။	လိူဝ်ထၼ်	ပူၼ်ႉတီႈၶေႃႇ
72။	ၶူးမႃး	ၿႃႇ

73။	ၶွႆးထေႃး	ၶွႆးလွႆ
74။	သီႇၶျႃႉ	ၵိပ်ႈၶဵဝ်တ်ႈ
75။	ၶဵဝ်တ်ႈၽၢႆႈ	ၶဵဝ်တ်ႈၵူၺ်ႉ
76။	ၶျေႈမွပ်ႈ	ၵူဝ်ၵႃႇၵမ်ႉၵတ်းၶေၶျေး
77။	ၶဝ်ႈငုၵ်းၶဝ်ႈၵွႆ	ၶဝ်ႈမဵတ်ႇၵွၼ်ႉလိုဝ်ႇၶိုင်ႈ
78။	တဵဝ်းတၢင်း	ပီတၢင်းၶၢဝ်းၵိုင်
79။	ၵမ်းၵိုင်း	ပၢၼ်ၵၢင်
80။	မိုၼ်ႉမုင်ႈ	ဝီၶျေႉမိုၼ်ႉယူႉလၶျေႉ
81။	တဵဝ်းပီ	ၵူႈပီ
82။	ဝၢမ်းၶေး	ၵတ်းၶေးၵတ်းဝူႈ
83။	ယင်းလဵဝ်း	ပီႉမီးၵၢၼ်ၵူပ်ႇၵၢၼ်ၵူႈ
84။	ၵိၵ်ႈဝူႈ	ႁွင်ႇလိုဝ်ႈဝူႈ
85။	ၸႂ်းသွႆႉလၢၼ်ႈ	ၸႂ်းသွႆႉထူင်
86။	တၢင်ႉလၢမ်ႈ	တမ်းၽီ
87။	ပီႈလၢဝ်းၶွင်ႇ	တင်းပီႈတင်းၶွင်ႇ
88။	ႁူၵ်ႉၵင်တၢၽၢႆႉ	ႁူလဵတ်းတၢလဵတ်း ။

သိင်းလၶျေးဝႃႉလိင်ႉ၊ ဝၢၼ်ႈငူင်းလၢင်ႇ၊ လွႆၶိုဝ်း၊ တူင်ႉဝိင်းသီႉပေႃႇ

လိၵ်ႈသုတ်ႉတဝူဝ်းၵိင်း

ၵျီႉသၢမ်(ႁွင်ႉ)လုင်းမူၺ်လိင်း၊ ပွၵ်ႉၵၢတ်ႇယၢဝ်း၊ သိၼ်ႈဝီ

*	လိုဝ်ႈလိၵ်ႈတြး	=	သုတ်ႉတဝူဝ်းၵိင်း
	ၽူႈပျူႉလိၵ်ႈ	=	ထရေးမူးလိင်ႇ
	ၵေႃႉတွင်းပၢၼ်ႇ	=	ငမႈသၢင်ႇၵေႃးသ
	ပျူႉမိုဝ်ႈ	=	ပီသႁႇသၶႅၢ - 24870၊ပီၵေႃးထ - 1305 တူဝ်
1.	သုၵ်ႈသဝ်ႈ	=	ပွတ်ႈသီ ၶမ်ႉဂုမ်းဖြႃးပိၼ်ႇထဝ်ႈ
2.	ၶေႃႁႇသိင်	=	ဖြႃး
3.	လႁၸေႃႇ	=	ငမႈ
4.	လႁၸေႃး	=	ပေႃႈ
5.	ၸၢင်းပႃး	=	ၵေႃႉလုမ်းလႃး
6.	ၽူမ်ၽူး	=	ၶူၼ်ႁူဝ်၊လိၵ်ႈႁူဝ်
7.	ယမ်ၽင်း	=	ထဝ်ႈၵၼ်လူဝ်ႇၶပ်ႉယမ်
8.	ၵပ်းတၢမ်း	=	ပၢၼ်သိုပ်ႇပၢၼ်
9.	ၵူၼ်းပိင်း	=	ၵူၼ်းတၢၼ်၊ၵမ်ႇပွင်ႇပိုၼ်ႈလၢတ်ႈ
10.	ၶၸတ်းပီး	=	ၵူမ်တၢၼ်၊ၸၢင်ႈလဝ်း
11.	ၵီသီး	=	လီၵၵ်ႉၸၢင်းၽေႃ၊လီတူၺ်း
12.	ၽေႃၵ်ႈၸေႃႇ	=	ၵိုတ်ႇၵွၵ်ႇတွင်ႉ

13. ၶၢဝ်တွၢင်း = လိုၼ်းပၢင်ႇၡၢင်းသႂ်

14. သႃယေႃး = မူပ်ႇဝီႈၶပေႉယမ်ဝီႈသႃ

15. ၵဝ်သူႇ = ၵဝ်လူး၊ၵဝ်ၵၢပ်ႈထိုင်တီး

16. ပိဵင်ႈၽျႃႉ = ယၢဝ်းယိုၼ်းႁိုင်ႁိုင်ၶေႃၼ်းၶေႃၼ်း

17. ပိင်းပေး = တူဝ်ယွႆႇ – ၶၢၼ်လွႆ – ႁွႃႇယၢပ်ႇ

18. ဝူင်းဝၼ်း = ၷၢင်ၡၢဝ်

19. ပႃႇလႃ = ၵေႃႉပီၼ်ၶွင်ႉ၊ၵေႃႉႁွီလင်

20. တၵ်းၶမ်း = ႁိမ်းတိၼ်ပြႃး

21. တၢင်ႇလဝ်ႈ = မွၵ်ႇထိုင်၊ယိုၼ်းထိုင်

22. သယံၽူႇ(ပုႇလိ)= ၽူးလီၶပေႉယမ်၊ၵၼ်လီၶပေႉယမ်

23. ၡတ်ႉထုႇသွင်သွၵ်ႇ = ၶုပ်ႉဝီႈ – ၵေႃႉၶွင်းလွႆၶပေႉယမ်

24. ၵိတ်းလႃ = ၵိတ်းလူ – မိဵတ်ႉတုႇ

25. လႃသိဵင် = ပေႃးၸမႈ

26. ယင်းလွႆ = ပိႇတီႇ တိုၵ်ႉမီးလွႆ

27. ၼိူဝ်ၶႃႈ = ၡႃးသွင်ၵေႃႉ၊ၡဝ်းသွင်ၵေႃႉ

28. သိဵင်လွမ် = ၵေႃႉၽူးမျတ်ႈတွၼ်း ၷႃႈၶၼ်ယွႆႇလိူဝ်

29. လိူင်းလဝ်း = ၡၢင်ႈလီလွတ်ႈလိဵဝ်း မိူဝ်ႈပိႇႁူႉသင်

30. မေႃၵုင်း = လၵ်းလိဵမ် မေးဝွၼ်း ၵမ်ႇၡီႉ

31. ယၢဝ်းႁီး = ယၢဝ်းမိူၼ်ငူး ငဝ်ႈယွႆႇပႃႇလိဵမ်

32. တေႃးလေႃး = ၶုပ်ႉၶဝ်ႇၵွပ်းပွပ်းမေႃၶင်ႈ

33. ယင်ၶၢင်း = ၶပ်ႉလိဵၼ်ႇ၊ၶပ်ႉယိၷၼ်ဝီႉ

34. သိဵၼ်ၶႃး = သိဵၼ်လၢတ်ႈ၊သိဵၼ်ပွၵ်ႈ၊သိဵၼ်ပီ

35။ လႃသေႇ = ပေႃးငမ်ႈႁႃး၊ပေႃးငမ်ႈႁဝ်း

36။ သႃၶႃဝ် = ၸေႈသႃ

37။ ၵႃလေႃး = မွၵ်ႇယႃႈၶဝ်ႈတဵၵ်ႇ၊ ငိၼ်းလူႇၼူဝ်းလူႇ

38။ ၶင်ႇတဝ်ႈ = ႁႃးတြႃး(ပဵၼ်)လွင်ႈသင်ႇသွၼ်

39။ လိၼ်းလွတ်ႇ = သိင်ၶေႃးတြႃးသင်ႇသွၼ်

40။ သုတ်းၶွတ်ႇ = ၶွတ်ႇယွတ်ႈယဝ်ႉတူဝ်ႈ

41။ ၽုံထီႇ = ၼူၼ်ႁူပ်ၶမ်၊ၼူၼ်ႁူပ်ပူင်း

42။ ႁေႃလီး = ၶေႃးႁေႃ၊ ၶေႃးႁိူၼ်း၊ ၶေႃးႁူင်း

43။ မွၵ်ႇယွင်ႈ = မွၵ်ႇၵုမ်ႈ၊ မွၵ်ႇၶိူဝ်း

44။ သူႇတဝ်ႈ = မၢးလူး၊ မၢးရွတ်ႈ၊ မၢးၽဵဝ်

45။ သီႇသိင် = တြႃးၶေႃးလီၶေႃးမျတ်ႈ

46။ ၶိင်းသိင် = ၽြႃးပဵၼ်ထဝ်ႈ

47။ မုၵ်ႉၶီ = တၢင်းမိူဝ်ႈမႃးတုမ်ႉၵၼ်တီႈလဵဝ်

48။ ႁေႃလူမ်း = တီႈယူႇသုင် ၵၼ်မီးလူမ်းပဝ်ႇလီ

49။ သဵၼ်ၶဵဝ်ႈ = သဵၼ်ပီ

50။ ဝၼ်းထွတ်ႈ = ဝၼ်းၵၼ်လီသေပူၼ်ႈ

51။ ၵူၵီ = သိင်ႁိူဝ်ႈသိင်ၶၢင်း

52။ ၶီႈသူၵ်ႈ = ၶီႈပိုၼ်း၊ ၵပုမ်ႇလၢတ်ႈလွင်ႈမၼ်း

53။ ႁူင်းလၢင်း = လွင်ႈၵၼ်ပဵၼ်မႃး

54။ တူၼ်တူဝ် = ထဝ်ႈၵဝ်ႇ၊ တူဝ်ထဝ်ႈၵဝ်ႇ

55။ ၽိူင်ႇ = ၵူႈငေႃႉၵူႈလုမ်း

56။ လိူင်းထိူင် = ယၢဝ်း၊ သုင်၊ ယွမ်သုင်

57.	လွမ်းၽေႃ	=	လွမ်းသၢႆႈ လွမ်းတွပ်ႇ လွမ်းပၼ်
58.	ၶဵတ်းၶွတ်း	=	ၵူမ်တၼ်လီႁၵ်ႉႁၢင်ႈလီ
59.	သွတ်းႁွတ်း	=	ၶၢဝ်ၽွင် လိုၼ်ႈသႂ်ႇ လီတူၺ်း
60.	လဝ်းၵႃ	=	ႁၢင်ႈလီတၢင်းၶွၵ်ႈ ႁၢင်ႈလႃႉတၢင်းၶႂ်ႈ
61.	ထၢၼ်ႈထၢၼ်ႈ	=	ၵမ်ႇၼိင် ၵမ်ႇမၼ်ႈၵိုမ်းလီႈ
62.	လုၼ်ငဝ်း	=	ၽိတ်းၶုၼ် ၽိတ်းမုၼ် ၽိတ်းရတၶေႃႇသၢမ်ပႃး
63.	လိၼ်လိူၼ်	=	တိူၵ်ႇလိူၼ်
64.	ၶုမ်ထင်	=	ထၢင်တၢတ်ႇၵၼ်ပိူၼ်ႈပႅတ်ႈထၢင်ၸီး
65.	လၢႆၶမ်း	=	ၵူၼ်းၶမ်ႇလႂ်ႉတိုဝ်း
66.	မေႇထႅင်ႈ	=	ၼိုၼ်းပႅၼ် ၼိုၼ်းမိူၼ်ၵဝ်ႇ (လႅပ်းၶႅင်း)
67.	ၶွင်ဝင်ႈ	=	မႅဝ်းၵိတ်ႇသႅတ်ႇႁင်ႈဝူၺ်ႇ
68.	တၵ်းတိၼ်	=	ၽၢႆႇၶေႃး ၽၢႆႇတႃ ႁိမ်းတိၼ်
69.	လၢင်းထေး	=	ႁိမ်းပြႃးတြႃးသင်ႇၶႃႇ
70.	လႅင်းလှၢင်း	=	လိုၼ်ႈႁူဝ်ႈသႂ်ႇသွင်ႇလႅင်းလီ
71.	ၼမ်ႉမုတ်ႉ	=	လွႆႇၵုတ်ႉ လွႆႇၵမ်ႇသိုဝ်ႈ ၶၢဝ်းယႅင်းၵမ်ႇလီ
72.	လိူမ်လႃး	=	ႁၢင်ႈလီတႃႁူင်းၵၢင်
73.	လူင်း	=	ၵွမ်ႇ၊ တီႈသႂ်ႇၵူၼ်းတၢႆ၊ တိူၵ်ႈၵူၼ်းတၢႆ
74.	သိင်းလုဝ်း	=	ငႃးရိုးတီႈၶမ်ၸီ
75.	တူဝ်သိုဝ်ႇ	=	ဝူဝ်းၼမ်ႈၶမ်ႇ၊ တူဝ်ၶမ်ႇလီပီးလီ
76.	ၵိင်းၵွၼ်ႇ	=	ဝူဝ်းပေႃးၵွၼ်ႇလိၵ်ႉပိႇယႂ်ႇ
77.	ၵီသီး	=	တူဝ်ၵွၼ်ႇတေႇလႃႉၵိုတ်ႇမႃးလိၵ်ႉလိၵ်ႉ
78.	လွႆႇၽႂ်ႇ	=	လွမ်းလွႆႇပိူၼ်ႈ

79.	လမ်းလမ်း	=	ၵိႆႉၵိႆႉ ၵမ်းၵမ်း ထဵဝ်းထဵဝ်း
80.	ၵွီသေး	=	လီၵ်ႉပီႈယွႆႈ၊ ၵေႃႉလီၵ်ႉသေပိူၼ်ႈ
81.	ၵိုတ်ႈ	=	ၶမ်ထွႆ၊ ၶီထွႆ၊ ၵမ်ႈလၢတ်ႈၵွၵ်ႈလီႈ
82.	ၵိုၼ်လၢႆး	=	ၶေႃးၶူမ်ၵိုၼ်ၶမ်ႉလၢႆး
83.	ထၢမ်ၵီင်း	=	သီၵမ်ႈမူၼ်ႈ လိၵ်ႉၵမ်ႈပီႈယွႆႈ
84.	ၵိင်မွႆႈ	=	ယိူဝ်ႈၶုမ်ႈ တၢင်းၵိၼ်ဝူဝ်း
85.	ၼိူဝ်းၶိုး	=	ယိုတ်ႈယၢဝ်း သႃႇသၢရႃႈ
86.	ၽိုဝ်ၵိုၼ်ႈ	=	ႁူၵ်ႉထိုၼ်ႈ ပႃႈယုမ်း
87.	ဝၢင်းလူင်	=	ထိုၼ်ႈလူင်ထိုၼ်ႈလိုၵ်ႉ
88.	ၶွီးၶွီး	=	လွမ်လွမ်ဝီႉၽၢင်ႉတူဝ်ထဝ်းၵဝ်ႈ
89.	တူဝ်ၵူင်း	=	တူဝ်ၵွၼ်၊ တူဝ်လူင် တူဝ်ထိင်းပွႆႉ
90.	တူဝ်ၶမ်း	=	တူဝ်ၵွၼ်ၵူႈတၢင်းၶေႃး၊ ယူႈပႃးၶေႃး
91.	ၵရိင်ႈရ(ပႃႈလီ)=		သၢပ်ႈႁူၺ်းသၢပ်ႈထိုၼ်ႈ
92.	လူင်လဝ်ႈ	=	ၶႂ်ႈႁူၺ်းၶႂ်ႈႁွင်းၵၼ်လိုၵ်ႉလိုၵ်ႉ
93.	ၽၢၼ်တိုၼ်း	=	ၵမ်ႈမီးၵလၢင်း တိုၼ်းၽၢၼ်ဝီႉ
94.	ၵမ်ႈထီင်	=	ၵမ်ႈပွႆႉပႃး၊ ၵမ်ႈၵမ်သင်၊ ၵီတ်းၵူႈမဵဝ်းမဵဝ်း
95.	ၽွင်းလႃး	=	ဧမႈၶမ်ႉလူင်၊ ႁွင်းၶမ်ႉလူင်
96.	လုၵ်ႈပၢင်ႈ	=	လုၵ်ႈထဝ်းၵဝ်ႈ၊ လုၵ်ႈၵဝ်
97.	လီၵၼ်	=	လီပုၵ်ႈလီၶၢၼ်း
98.	ယိုတ်းထၢမ်သီင်း=		တေႃႇပီၼ်မၢဝ်ႈသၢဝ် ၽွင်းၶၢင်ႈလီ
99.	ဝၼ်ပျၢဝ်	=	ဝူင်ၶိုၼ်ႈပီၵၢင်ႈ ႁျၵ်းၵႃႈ
100.	ပိုဝ်းယီၼ်း	=	ၶွင်ၶဝ်ႈ၊ ထီပ်းတူႈ၊ မီၼ်တူႈမီၼ်မိဝ်း

101။ ၵူၼ်းထုင်ႈ = ပႃးတွႆႈသုတ်းသုတ်း၊ ပွင်ႇတွႆႈသုတ်းသုတ်း

102။ ၶီၵဝ်ႇ = တီႈၵၼ်ၶၢၼ်လႄႈ ၶီလႄႈ ၵိၼ်းလႄႈလိူဝ်ပိူၼ်ႈ

103။ လၢပႃး = ၸေႃႉၵၼ်ၵိူတ်ႇႁဝ်း လီင်ႉႁဝ်းယွႆႇမႃး

104။ ထၼ်ႉလူမ်ႈ = ၶွႆႈၶူင်းၵၢင် ၶွႆႈမိူင်းၵူၼ်း

ၵႂၢမ်းၽၢၵ်ႇတွၼ်ႈ

ၵႂၢမ်းႁူဝ်ၼႄႉ - ၸြႃႇသွၼ်လင်ႉၵျႃႇၶျႃႈႁဝ်း

ၸေႃႉတီႇမ်ႈ - တူၼ်ၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင် ထဝ်ႈၸြႃႇသုထိၼ်ႇတျႃႇ မိူင်းလီ၊ ဝဵင်းသီၼ်ဝီ

တီႇမ်ႈမိူဝ်ႈ - ပီၶရိတ်ႇ 1951 ၶၼ်ႈၽိုၼ်ႉႁၼ်လိူင်ႉၶင်ႇၼီၶျႃႈ။

* ၽိုၼ်ႉလၢႆးလၢမ်ႈပိုၵ်ႇထူဝ်ႇ ၵူဝ်ၵီႈသင်ၶေႃႈပေႃးငၢၼ် လွင်ႈၵူဝ်ၼႄႉ-

* ၵူဝ်လိၵ်ႈတီး ၵႂၢမ်းတီး ၽိုင်ႈတီး မိူင်းတီး လီႈတူၵ်းယၢၵ်ႈတူၵ်းၽၢၼ် ၶမ်ႈဝၼ်းပၢၼ်-တီးၵူၺ်ႉ…လီလီႈတၢၼ်ႇပွင်ႇ၊ ပၺူႇတီႈၶွႆးၶမ်ႉ ၵမ်ႇငွၵ်ႈတူၺ်းတီႈလီႇတ်ႇထွင်ႇ ယူဝ်ထၢင်ႈ ၶေႃးမီး တေႃႈလီဝ်မေပႃ ႁၵဝ်ၶေၶဝ် သုမ်ႇပၢၶီးၶေႃး ၵူမ်လူမ်ႈၵီတ်း ၵၢင်ႈတေတေႃႉႁဵတ်းၶွ ၶီတ်ႇၵုင်ႈ မၼ်းယုင်းလႄႈတေႉ တီးၵူၺ်ႉတီးၶေႃး ပေတၢပ်ႈမဝ်းယွင်ႇ ပေတၢပ်ႈမဝ်းယွင်ႇ။

==============================

တွၼ်ႈ

ဝိပတ်ႉသၼႃ, ၸ်ုးလိၵ်ႈလူင်

ထမ်းလဝ်ႈ မရၼသေတိ

လုင်းလရေး သၢင်ႇမွင်ႇ၊ ပွၵ်ႉ(၃)၊ ပၢင်လူင်

ပိုၼ်းပပ်ႉလိၵ်ႈ-

1. လိုဝ်ႈထမ်းတြူးလဝ်ႈ - မရၼသေတိ၊
2. တၢင်းၵိူင်ပပ်ႉလိၵ်ႈ - ၵမ်ႇငၼဝိႉ၊
3. လဝ်ႈလရေးတီမ်ႈလိၵ်ႈ - လဝ်ႈလရေး မွင်ႇငငႇ၊
4. လဝ်ႈတျႇၼတွင်းပၢၼ်ႇ - လုင်းၵျွင်းတ+ပူးၵျွင်းၵွင်ႇ ၼျေးၼီး ဝၢၼ်ႈၵွင်ႇ။
5. တင်းၵိူင်လိၵ်ႈ - (14)ပီ။
6. ဝေႃးၵျႇရ - ပျႇလိ၊ ၵူမ်းတီး၊ ၵူမ်းမၢၼ်ႈ။
7. ၽၢင်ၵျၢင်ႈပပ်ႉ - ပပ်ႉတူပ်ႉ၊ လေးသျ။
8. တွၼ်းၵၼ်လိၵ်ႈ - မီးတွၼ်းပၼျေမငလေႈတွၼ်းၵၼ်လိၵ်ႈ(5)ၵၼ်
9. လင်ႇၵျႇ - သၢမ်ဂိဝ်။

ထမ်းတြူးလဝ်ႈ မရၼသေတိ ၼဵႉ ၶျေးလူၺ်ႈ -

လျႇတိပလ်ႉလယျ- ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈမီးၵိူတ်ႇပီၼ်မျး ၵဝ်လွင်ႈၵိူတ်ႇပီၼ်မျးၼၼေ်ႉ ၵီတ်းၵၵျွင်း လွင်ႈမၼ်းသေ လင်ႇလီႈပူးပီၼ်မျး ၼျေမ ရူပ ၵုပလယ ဝိးသေၵုပလယယဝ်ႉ လင်ႇပီၼ် မျး သၼ်ႇတတိ၊ ဝိးသေသၼ်ႇတတိယဝ်ႉ လင်ႇပီၼ်မျးလရတျ၊ ဝိးသေလရတျႇယဝ်ႉ လင်ႇ ပီၼ်မျး ၵၼိတ်ႉလတျႇ။ (မရၼ-လွင်ႈတီ၊ သတိ-ၶုၵ်းၶွပ်ႈတျႇသေႇ) လွင်ႈတီၢၼဵႉ လူဝ်ႇလီႈ ၶုၵ်းၶွပ်ႈတျႇသေႇငလႈ ၵွင်ႉဝျႈ မရၼသေတိ ၼဵယဝ်ႉ။

ၶၢင်ႈပပ်ႉထမ်းလဝ်ႈၼဵႉလမ်ႉ- လိုႉယိၵ်ႉ လွင်ႈၵမ်ႇတၢင်ႉငတ, လွင်ႈလီမိူဝ်ႇၵိမ်ႇလၢၼ်ႈ ၵသုၽ(10)ပူး-

1. ၵုတ်ထျၶဂေမ်-လွင်ႈၵွင်ႇၵိူႈ မိၼ်တူ, မိၼ်ၶိဝ်း လီၵျင်ႈလီမိူဝ်ႇၵွၵ်ႇပီၼ်မျး၊
2. ဝိၼိလဂမ်-လီင် ၵွင်ႇၵိူႈ တိၵ်ႇၵွၵ်ႇပီၼ်ၶမ်ႉပီၼ်ၶွင်မျး၊
3. ဝိပုပ်ႉပဂမ်-ၶမ်ႉၶွင် ၶၵုၵ်းၵူဝ်ႈယို်ႉၶဝ်ႈလၢၼ်ႈမျး၊
4. ဝိတ်ႉသိတ်ႉထဂမ်-ၶၢတ်ႇပီၼ်ပိတ်း ပီၼ်ပွတ်း ၵိုတ်းလုပ်ႇ။

5. ဝိတ်ႉၶျယိတၵမ်ႇ – ၵျ ၶၢမ်ႇ ၶူပ်းရၢပ်ႈ ၵပ်ႈတိုတ်ႉၵျ့ၵူႈတီႈၵူႈတၢင်း။
6. ဝိၵ်ႉၶိတ်းတၵမ်ႇ – တိၶ် မိုဝ်း ႁွၵ်ႈႁူဝ် တူဝ်ၶိင်း မၢၵ်ႇမိုဝ် ၵျ့ၵူႈတီႈၵူႈတၢင်း။
7. ႁတ်ႉထဝိၶိတ်းတၵမ်ႇ – တၢပ်းၶၢတ်ႇပၢတ်ႇထိုဝ် ပၢၼ်ပိတ်းပၢၼ်ပွတ်း လုပ်ႇႁွင်ၵၢၼ်ဝီႉ။
8. လေႃးၵျတၵမ်ႇ – လိူတ်းၽူတ်ႉ ၶၢၵ်းယွတ်ႇ ယွႆးယၢတ်ႇၶဝ်ႈလၢၶ်ႈ။
9. ပုလုဝၵမ်ႇ – မူင်ႈ ၶွၶ် ၸီးၶူပ်းၵိၶ် ၵျ့မီးၶိုင်ႈတီႈၶိုင်ႈပွတ်း။
10. ၵတ်ႉထိၵၢၼ်ၸၵမ်ႇ – ၵိုတ်းလုပ်ႇ ပၢၼ်ၵျေႇ ပၢၼ်ႁွင် ဝီႉၵူၺ်း

ပတိသၢၼ်ႇထေႇ(4)ပႃးၸမ်ႉ –

1. ၵၢၼ်တေႇထၸပတိသၢၼ်ထေႇ – သတ်းတဝျ့ၵၢၼ်ပိုင်ႈၵိင်လူၺ်ႈၵၢၼ်ၵဝ်သၢၼ်ႇထေႇ တီႈၶွင်ႈၶိႇ။
2. ၸလျပုၸ ပတိသၢၼ်ႇထေႇ – သတ်းတဝျ့ ၵၢၼ်ပိုင်ႈလူၺ်ႈ တီႈၶွင်ႈတွင်ႉ ၶွင်ႈပုမ်ႇ။
3. သမ်သေတၸပတိသၢၼ်ထေႇ – သတ်းတဝျ့ၵၢၼ်ပိုင်ႈလူၺ်ႈ တီႈမိုၵ်းယမ်း တီႈၶိူးၵုင် တူႇၶဝ်ႈလိူဝ်းၶၢၼ်ႉသေပၢၼ်တူဝ်မႃး။
4. ၵေပပျတိၵ ပတိသၢၼ်ထေႇ – သတ်းတဝျ့ ၵၢၼ်တီႈသေ ၵိုင်ႉၵၢင်ႉပၢၼ်ႁၢင်ႈၽၢင် ပၢၼ် တူဝ်ၵျ့ၵမ်းလိူဝ်။

တၢင်းတီႈ(4)ပိူင် ၶွင်ႈမူႇတြႃးၸဝ်ႈ –

1. ၵမ်မၵ်းၶယ – ၵၢမ်ႇဝၢၼ်းလၢင်သိူင်ႈသေၸလႈတီႈ။
2. ၸိတ်ႉတၵ်းၶယ – ၸွႆသိူင်ႈသေၸလႈတီႈ။
3. ၵုၽယၵ်းၶယ – ၸွႆၸလႈၵၢမ်ႇသိူင်ႈသေၸလႈတီႈ။
4. ၵုပတ်းသေတၵမ်မုၶျေ – ၵၢမ်ႇသေၵၢၼ်″မႃးတတ်းလတ်းၶွင်ႈၵေႈၵၢင်သေလီႈတီႈ။

(တီႈတွင်း = ၶွင်ႈသၢင်းၵျူဝ်ႇ ၶေဝီႉ မီႈသွင်ၶၢၼ်ႉ ၵျယုၵ်ႉၶယေၶ – ၵသၢၵ်ႈသိူင်ႈသေၸလႈ တီႈ ၶီၵေႃႈ)

ၶျေႃးလူၺ်ႈ ၵုၶ်သီႇၵုၶ် ၸလႈ ၵသၢၵ်ႈ –

1. ၵုၶ်ၸမ်ႇပူႇတီႇပျႇ – ၵသၢင်ႇၶေ ၵမ်ႇရီႇၵမ်ႇမျူႉ ၵမ်ႇတၢပ်းတတ်းလီႈ။
2. ၵုၶ်ဝၢၼ်းတူၵ်း – ၵမျူႉၵျေးယျ့ ၵသၢၵ်ႈယူႇပိတ်ႇပၢၵ်ႇ။
3. ၵုၶ်ဝၢၼ်းၵွၵ်ႇ ပျူၵ်ႉပဝိတေႇႁ – ၵသၢၵ်ႈယူႇၵဝ်ႈပၢၵ်ႇ။
4. ၵုၶ်ၶဝ်တၢင်းၶိူဝ် ၵုရူၵူးတၢင်ႇ – ၵသၢၵ်ႈယူႇႁိူင်ပီၶီ တီႈၶျႈၵေႃႈ။

ၵသၢၵ်ႈမိူင်းၽီ ႁူၵ်းၶူင်း

1. ၽီၸတုမႁျ့ရိတ်ႈ – ၵသၢၵ်ႈယူႇႁျႈပၢၵ်ႇမိူင်းၽီ၊ ၵဝ်ႈလၢၶ်ႉမိူင်းၵူၶ်း၊

2. ၽီတႃႇဝတိင်ႇသႃႇ- ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇၵိင်ၸီ မိူင်းၽီ၊ သၢမ်ၵုၵ်ႈတေႃႇရၵ်းလၢၼ်ႉမိူင်းၵူၼ်း။
3. ၽီယႃႇမႃႇ- ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇသွင်ၵိင်ၸီမိူင်းၽီ၊ ၵုႆးပၢၵ်ႇပႃႈသီႇသိပ်းသီႇလၢၼ်ႉမိူင်းၵူၼ်း။
4. ၽီတုၵ်ႉသီႇတႃႇ- ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇသီႇၵိင်ၸီ၊ ၵုႆးပၢၵ်ႇလီတ်းသိပ်းရွၵ်းလၢၼ်ႉမိူင်းၵူၼ်း။
5. ၽီၸိမ်ႇမႃႇၸရတိ- ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇပိတ်ႇၵိင်ၸီ၊ သွင်ၵိင်သၢမ်ပၢၵ်ႇပႃႈသီႇလၢၼ်ႉမိူင်းၵူၼ်း။
6. ၽီပရၸိမ်ႇမိတဝသ်သဝတီႇ- ၵႃႉသၢၵ်ႈမိုၼ်ႇရွၵ်းၵိင်ၸီ၊ ၵဝ်ႈၵိင်သွင်ပၢၵ်ႇပႃႈသိပ်းရွၵ်းလၢၼ်ႉ မိူင်းၵူၼ်း။

မိူင်းသၢင် ၵျႃႇပ(16)ၶွင်း-

မိူင်းသၢင်ပထမလၢၼ်ႉ၊ ပျမ်ႇမႃႇ၊ ပရိသတ်ႉလႃႇ၊ ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇၵမ်ႇၽေႃႇသီႇၽၢၵ်ႇ၊ ၽၢၵ်ႇၸိုင်ႈ။
မိူင်းသၢင်ပထမလၢၼ်ႉ၊ ပျမ်ႇမႃႇပုရေႃးၵိတႃႇ၊ ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇၵမ်ႇၽေႃႇသွင်ၽၢၵ်ႇ၊ ၽၢၵ်ႇၸိုင်ႈ။
မိူင်းသၢင်ပထမလၢၼ်ႉ၊ မၵျႃႇပျမ်ႇမႃႇ၊ ၵႃႉသၢၵ်ႈၵမ်ႇၽေႃႇလုၵ်ႈၸိုင်ႈ။
မိူင်းသၢင်တုတိယလၢၼ်ႉ၊ ပရိတ်ႉတႃႇၽေႃႇ၊ ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇသွင်ၵမ်ႇၽေႃႇ။
မိူင်းသၢင်တုတိယလၢၼ်ႉ၊ ၵပ်ႉပမႃႇၸေႃႇၽေႃႇ၊ ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇသီႇၵမ်ႇၽေႃႇ။
မိူင်းသၢင်တုတိယလၢၼ်ႉ၊ ၵၽတ်ႉသၵျႃႇ၊ ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇပိတ်ႇၵမ်ႇၽေႃႇ။
မိူင်းသၢင်တတိယလၢၼ်ႉ၊ ပရိတ်ႉတသုၽေႃႇ၊ ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇသိပ်းရွၵ်းၵမ်ႇၽေႃႇ။
မိူင်းသၢင်တတိယလၢၼ်ႉ၊ ၵပ်ႉပမႃႇၸေႃႇသၽေႃႇ၊ ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇသၢမ်သိပ်းသွင်ၵမ်ႇၽေႃႇ။
မိူင်းသၢင်တတိယလၢၼ်ႉ၊ သုၽၵိၼ်ႉၸေႃႇ၊ ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇရွၵ်းသိပ်းသီႇၵမ်ႇၽေႃႇ။
မိူင်းသၢင်လတုတ်ထလၢၼ်ႉ၊ ဝေႇၵပ်ႉၽူဝ်ႇ၊ ဧလႈ ၵသင်ႇရသၢတ်ႈၵႃႉသၢၵ်ႈ (ၵမ်ႇမီးလွႆ မီးတူဝ် လီႈ") ၵုႆးပၢၵ်ႇၵမ်ႇၽေႃႇ။
မိူင်းသၢင် လတုတ်ထသၢၼ်ႉ၊ ၵဝိၵျႃႇ၊ ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇၵိင်ၵမ်ႇၽေႃႇ။
မိူင်းသၢင် လတုတ်ထသၢၼ်ႉ၊ ၵတပ်ႉပႃႇ၊ ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇသွင်ၵိင်ၵမ်ႇၽေႃႇ။
မိူင်းသၢင် လတုတ်ႉထသၢၼ်ႉ၊ သုတ်ႉတတႃႇ၊ ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇသီႇၵိင်ၸီၵမ်ႇၽေႃႇ။

မိူင်းသၢင် ၵၵျႃႇပ သီႇၶွင်း

မိူင်းသၢင်ပၸ်ႉလမသၢၼ်ႉ၊ ၵႃႇၵႃႇသႃႇၸိၼ်ႉလႃႇယတၶ မီးသင်ႇရႃႇသီႈလွႆလီႈ" တူဝ် ၵမ်ႇမီး ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇ၊ မိုၼ်ႇရွၵ်းပၢၵ်ႇၵမ်ႇၽေႃႇ။
မိူင်းသၢင်ပၸ်ႉလမသၢၼ်ႉ၊ ဝိရပ်ႇရႃႇၸိၼ်ႉလႃႇယတၶ မီးဝိရပ်ႇရိၸ်ႉလွႆလီႈ" တူဝ် ၵမ်ႇမီး ၵႃႉသၢၵ်ႈယူႇ၊ သွင်မိုၼ်ႇပႃႈၵိင်ၵမ်ႇၽေႃႇ။
မိူင်းသၢင် ပၸ်ႉလမသၢၼ်ႉ၊ ၵႃႇၵိရပ်ႇလရႃႇယတၶ မီးလွႆလီႈ"တူဝ်ၵမ်ႇမီး ၵႃႉသၢၵ်ႈ ယူႇ၊ သီႇမိုၼ်ႇသွင်ၵိင်ၵမ်ႇၽေႃႇ။

မိူင်းသၢင် ပၼ်ႇလၼသၢၼ်ႇ ၶေဝသိရ်ရၢႇၸၢသိရ်ရၢယတၼ လႅဝ်မီးၼတႃႇ" ၵေႃႈ ၵမ်ႇလိုဝ်ႈ ၵမ်ႇမီးလႅဝ်ၼတႃႇ" ၵေႃႈၵမ်ႇလိုဝ်ႈ တူဝ်ၵမ်ႇမီး ၵသၢၵ်ႈယူႇပဵတ်ႇသီႇႁႅင်ၵမ်ႇယႄႇ။ ၶၼင်ႇၵူႈဝူႈမူး လိုဝ်းၼီႈ ၾၼ်ႇလႅဝ်သေၵေႃႈ တီႈယူႇသီင်ႈ"ယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈမီးၶၼင်ႇၼီၼလႈ ပၢတ်ႈပႃႇလိတွၼ်ႇ ၸင်ႇၸၢႆးမူးဝူႈ ၵၼိလ်ၸႃ ဝတ ၼင်ၶၢႆ ၵုပ်ႉပၢတ ဝယထမ်မိၶေ (လ) ၼီရုတ်သၼ်တိ ၼီယဝ်ႉ၊ မိူင်းၵၼ် တီႈ"ၵိုတ်ႇ"တင်းသီင်ႈ၊ မိူင်းၵၼ်ၵမ်ႇလွတ်ႈတၢင်းတီႈ ၼီယဝ်ႉ။

မိူင်းၵၼ်လွတ်ႈတင်းတီႈလမ်ႉ – ၵူရ်းမီးမိူင်းၸုမ်းသၢႇ မၵျႇၼိပၢၼ်ႇၵူရ်းယဝ်ႉ၊ ႁွပ်ႈမီးၶၼင်ႇၼီ ၼလႈ ပၢတ်ႈတွၼ်ႇပႃႇလိလဝ်ႈလင်ႇဝူႈ – ‘‘တေသမ် ဝူပသမေ သုၶေ’’ ၼီယဝ်ႉ။

သိုပ်ႇၶိုးလူရ်ႈလွင်ႈ –

လထုၵ်ႇလီႈတူၵ်း မိူင်းငရီးၵေႃႈ တၢင်းလိုၵ်ႉၶင်လိၼ်ရွင်းၶၢမ်ႇ – သွင်သီၼ်သီႇမိုၼ်ႇ ယူႇလၶႄႇ၊ ၶမ်ႉရွင်းၶၢမ်ႇ – သီႇသီၼ်ပ်တ်ႇမိုၼ်ႇယူႇလၶႄႇ၊ လူမ်းရွင်းၶၢမ်ႇ – ဂဝ်ႈသီၼ်ရွၵ်ႈမိုၼ်ႇ ယူႇလၶႄႇ၊ ၾိူးရွင်းၶၢမ်ႇလၢၼ်ႉ – ဂဝ်ႈသီၼ်သွင်မိုၼ်ႇယူႇလၶႄႇ၊ လုၵ်ႉၵူႈၾိူးလူင်းႁွႇ ယူႇလ ၶႄႇပွင်း လီတ်းလၢၵ်ႈၵျုးလၢၼ်ႉယူႇလၶႄႇ မီးငရီးသိၼ်ႇလီႇဝ၊ လုၵ်ႉတီႈမိူင်းငရီးလူင်သိၼ်ႇ လီႇဝ လူင်းႁွႇ လီတ်းလၢၵ်ႈၵျုးလၢၼ်ႉယူႇလၶႄႇ မီးငရီးလူင်ဂျႇလသူၵ်ႈ၊ လုၵ်ႉၵူႈငရီးလူင် ဂျႇလသူၵ်ႈ လူင်းႁွႇလီတ်းလၢၵ်ႈၵျုးလၢၼ်ႉယူႇလၶႄႇ မီးငရီးလူင်သမ်ႇၶျႇတ၊ လုၵ်ႉၵူႈငရီး လူင်သမ်ႇၶျႇတ လူင်းႁွႇလီတ်းလၢၵ်ႈၵျုးလၢၼ်ႉယူႇလၶႄႇ မီးငရီးလူင်ၶိုးလုဝ၊ လုၵ်ႉၵူႈင ရီးလူင်ၶိုးလုဝ လူင်းႁွႇလီတ်းလၢၵ်ႈၵျုးလၢၼ်ႉယူႇလၶႄႇ မီးငရီးလူင်မၵျႇၶိုးလုဝ၊ လုၵ်ႉၵူႈ ငရီးလူင်မၵျႇလေးလုဝ လူင်းႁွႇလီတ်းလၢၵ်ႈၵျုးလၢၼ်ႉယူႇလၶႄႇ မီးငရီးလူင်တျႇပၼ၊ လုၵ်ႉ ၵူႈငရီးလူင်တျႇပၼ လူင်းႁွႇလီတ်းလၢၵ်ႈၵျုးလၢၼ်ႉယူႇလၶႄႇ မီးငရီးလူင်မၵျႇတျႇပၼ၊ လုၵ်ႉ ၵူႈငရီးလူင်မၵျႇတျႇပၼလေူင်းႁွႇ လီတ်းလၢၵ်ႈၵျုးလၢၼ်ႉယူႇလၶႄႇ မီးငရီးလူင်ၵဝီႇလီယဝ်ႉ။

ပေႃးထုၵ်ႇတူၵ်းငရီးၵေႃႈ ပေႃးလႅဝ်ၶၢတ်ႇယဝ်ႉၵေႃႈ လုၵ်ႉၵဝ်တီႈမိူင်းၵူၼ်း လူင်းရွတ်ႈ ငရီးၵဝီႇလီဂမ်းလဵဝ် ၼီယဝ်ႉ။ ပေႃးထုၵ်ႇလီႈၶိုၼ်ႈမိူင်းဢီၵေႃႈ လုၵ်ႉၵဝ်မိူင်းၵူၼ်းတွၼ်ႇထိုင် မိူင်းသၢင်ၾင်ႇသုင်သုတ်း ၵဂၼိၵ်ႉထျႇ ယူႇလၶႄႇပွင်း မီးလီတ်းလၢၵ်ႈၼိုင်ႈလၢၼ်ႉႁုးသီၼ် ရွၵ်ႈမိုၼ်ႇ ဂမ်ႇယႄႇၵေႃႈ ပေႃးလႅဝ်ၶၢတ်ႇယဝ်ႉၵေႃႈ ရွတ်ႈထိုင် ဂမ်းလဵဝ် ၼီယဝ်ႉ။

သိုပ်ႇၶိုးလင်ႇဂျႇ ဝၢၵ်ႇလူရ်ႈ – မိူင်းဢီၼီႈ လီလူရ်ႈၵဂျုဝ်းတျႇၼ သီႇလ၊ မိူင်းသၢင်ၼီႈ လီလူရ်ႈ ၵဂျုဝ်းယႄႇဝၶႄႇၼီယဝ်ႉ။

သိုပ်ႇၶၼလူရ်ႈ – လဝ်ႈလိုဝ်းလီႈ လေးၵီႇသၢၼ်ႇ လေးၵုတ်တရျႇသၢၼ်ႇ၊

လဝ်ႈၶေႉမိ ကလွင်းပြူး၊ ၵုတ်ႇတိလ လွင်းသမႃး၊ ပိၼ်ႉတတႃႉၶေ တၵႃႉတေႃႉ၊ ၶွႆးမိူင်းသီႉႁူဝ်ႉ၊ လဝ်ႈရႁၶၼ်းတႃႉ မရယ၊ လဝ်ႈရႁၶၼ်းတႃႉ မွၵ်ႇၵလႃၶၼ်ႉ၊ လဝ်ႈရႁၶၼ်းတႃႉ ကသၵုတ်ႇတ လဝ်ႈလိူဝ်းၶႅ ၵမ်ႈၽွင်ႈမိူဝ်းလၢမ်ႉမိူင်းၽီ၊ ၵမ်ႈၽွင်ႈၶဝ်ႈလၢမ်ႉပရိၶိပၢၼ်ႉယဝ်ႇ။

သိုပ်ႉၼေလူၺ်ႈ – လိူဝ်းလီႈလူင်းမိူင်းတွႆႈၵေႈ – လဝ်ႈတေႉဝတတ်ႈ၊ ၶၢင်းလိင်ႉလမႃႉၶေ၊ ၶုၼ်ၵျေၶမ်းသုပ်ႇပပုတ်ထ၊ ၶၶေၼ်ႉတသထေး၊ ၶၶေၼ်ႉတၽီလူး၊ ၵေႉလူၼ်လူင်ၵျႃးပၢၵ်ႉ၊ ရေႉဝတီႉ ၶၢႆးသထေးလူင် လိူဝ်းၶႅႇယဝ်ႇ။

ၵူၺ်းၵႃႈ ဝၢၵ်ႉတီးၵူၢင်ႈမၼ်းၼတ – ၼေလူၺ်ႈၶၢႆးသထေးလူင် ရေႉဝတီႉ ကၼ်ကဝ်ၶိႈ ယိဝ်ႈတူႉ "ၶဝ်ႈ" လွင်းသွမ်း လဝ်ႈရႁၶၼ်းတႃႉသၢဝ်းပႃးၼလႈ လီႈတူၵ်းငေႈရီး မၼ်းလွႆႇ လဝ်ႈၽူဝ် မၼ်း မႃးႁုပ်ႇကဝ်ၶိုၼ်းၵေႈကမ်ႉလီႈ ၶႅယဝ်ႇ။

သိုပ်ႉၵျေးထိင်ႈ – လိူဝ်ႈၶုၼ်ကုပ်ႇပိူင်ႉ သီႉၵုၼ်

1. ၶုၼ်လီႈကုပ်ႇ ၵုၼ်လၵျူႇဝလႃႉ တင်းလုၵ်ႈၶၶေၼ်ႇႁွင်ႇ – ၶုၼ်လၵျူႇဝတေး ၶႅယဝ်ႇ။
2. ၶုၼ်လီႈကုပ်ႇၵုၼ်လမ်ႉပူႉတီႉပႃႉတင်းလုၵ်ႈၶၶေၼ်ႇႁွင်ႇ – ၶုၼ်တီႉပရိတ်ႈ ၶႅယဝ်ႇ။
3. ၵုၼ်လမ်ႉပူႉတီႉပႃႉၶႅႇတင်းလုၵ်ႈ ၽေႉၵျိတ်းသွင်ပုၼ်ႈသေ လီႈကုပ်ႇၶိူင်ႈပုၼ်ႈၶၶေၼ်ႇ လီႈႁွင်ႇ ဝႃႈ – ၶုၼ်ၵေႉၵရိတ်ႈ ၶႅယဝ်ႇ။
4. ၵုၼ်လူင်လမ်ႉပူႉတီႉပႃႉၶႅႇတင်းလုၵ်ႈ ၽေႉၵျိတ်းသီႉပုၼ်ႈသေ လီႈလၢမ်ႉၶိူင်ႈပုၼ်ႈသေ လီႈကုပ်ႇၶိူင်ႈပုၼ်ႈၶၶေၼ်ႇ လီႈႁွင်ႇဝႃႈ – ၶုၼ်ပတေႉသရိတ်ႈ ၶႅယဝ်ႇ။

သိုပ်ႉၼေထိင်ႈ ကိရိယႃႉပုၵ်ႈ သီႉပိူင် –

1. သႃယႃ ဝႃ – မိူဝ်ႈၶွၼ်း၊ 2. သိၼ်ၶေၶေ ဝႃ – မိူဝ်ႈၶၢင်ႈ၊ 3. တိၵ်ႇထေၶေ ဝႃ – မိူဝ်ႈလုၵ်ႈ၊ 4. ၵမၶေၶေ ဝႃ – မိူဝ်ႈၵူႃႉ မိူဝ်ႈပိ သီႉပိူင်ၶႅႇယဝ်ႇ။

ၶွႆးပပ်ႇထမ်းတြႃးလိၵ်ႈလဝ်ႈမူႉၶႅႇ –

ၵမ်ႈပႃးၶမ်ၼတ လီႈႁုၼ် ပိၼ်ၶိူဝ်ႇတြႃးကၽိထမ်ႉမႃႉ ၼလႈ တွၼ်ႈတႃႉထမ်ႉမပရိ သၢတ်ႈလဝ်ႈၵူၼ်းလီၶဝ် တေလီႈၶဝ်ႈလွႆၶေၼ်ႇၼတ ပိၼ်ကၼ်ယၢပ်ႉဝိႇယူႉ။

တွၼ်ႈထမ်းတြႃးလဝ်ႈမူႉၶႅႇၼတ မီးၶၢင်ႉၶႅၵူၺ်းတီးၶႃႈၵေႈ။
ၶွႆႈတူဝ်လွႆသွင်ပိူင် ၵတ်းယိၼ်သိူဝ်းသႃႉ ၵူႈလဝ်ႈၵူႈတူၼ်ၵူႈပႃး ၵူႈၵေႇၵူႈၵူၼ်းသေၵမ်းၶႃႈ။

သၢႆသၼႃႇမုၶ တုတိယတွႆး

ထဝ်ႈလရေးတၢႆႇၵူး၊ ဝၢၼ်ႈမွႆႇ၊ ပၢင်လူင်

ၵူၢမ်းၶမ်း

သၢႆသၼႃႇမုၶၼၼ်ႉ ပြႃးပဵၼ်ထဝ်ႈၶေႃးဝႃႈ ရူပ်ႉထူပ်းရႃးသၢႆသၼႃႇယဝ်ႉ ၸွႆႈရူႉထၢၵ်း သၢႆသၼႃႇ ၸွႆႈရူႉထၢၵ်း ရူပ်ႈၶေႃမ်ႇသွင်ပႃးငလႈၶၼ်ႈထၢႆႈႁႃးပႃး၊ ပေႃးၵမ်ႇရူႉထၢၵ်းသၢႆသၼႃႇ သမ်ႉၵမ်ႇၵျင်ႉဂမ် ဝိပသ်သၼႃႇ ၵမ်ႇရူႉထၢၵ်းႁၢင်ႈၶၼ်ႈထၢႆႇ ပဵၼ်ၵူၶ်း ၸႃႇလၢႆႇလီ၊″ၵွႆးယဝ်ႉ၊ ၶွႆးမူႇတြႃးၼၼ်ႉ ၶေႃးဝိႉဝႃႈ ‘**ၵၶတေႃတသၢႆသၼႃႇ**’ၼၼ်ႉ လီႈမႃး(2500)ပီလိူဝ်မႃးယဝ်ႉ။

တေႃႇရွတ်ႈ မိူဝ်ႈလိဝ် ၵေႃႉၽူႈလီႈလိုဝ်ႈ ၸုတ်ထၽႃႇသၢႆၼၼ်ႉ မီးၶမ်ၶႃႇ၊ ၵွႆးၵႃႈ လီႈရွင်ႉ ၸုတ်ထၽႃႇသၢႆလီ၊″ သီၢလွႆၵတ်တတိတ်ႉထိ သၵ်ႉဂႃႇယတိတ်ႉထိ ယင်းပွႆးမီးယူႇ၊ **ယင်းတိုၵ်ႉ ဝႃႈ မွႆးမွႆးဂဝ်ဂဝ် ၵဝ်ၼၼ်ႉသၽေႃး မျူးပေႃးၵွႆၶမ် ဝဝ်းလမ်ၵွႆးၵွႆး တၢင်းၵၼ်လပ်းလွႆး ၵမ်ႇၵိၢလီ၊ လီႈဝႃႈၵူၼ်းပူင်ႇဂၼ်ႇတေႃႇ ၶမ်းထဝ်ႈပဵၼ်ထဝ်ႈ တၢႆႇၶ သီလ ၽႃဝၼႃႇ၊ မီးဝီႉထိမ်ငဝ်ႈ ယင်း သမ်ႉၶိုၼ်းၵျင်ႉ ၶွႆးမိထ်သၢႆတိတ်ႉထိၸႃႇလၶႆ လမ်ၵၵျင်ႉသဝ်ႈ သရၼႃႇၵုင်ႇ ၼမ်ႇသေယဝ်ႉ သမ်ႉမႃးရွတ်ႈၶိူၼ်းတၢပ်ႇဂိၼ်လဝ်ႈ** ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

တီးၶွႆး ပရိယတ်တိ - ပတိပတ်တိ - ပတိဝေထသၢႆသၼႃႇ သၢမ်ပႃးၼၼ်ႉ ၵွပ်ႈၵမ်ႇရူႉ ၵၶတေႃႉတတြႃး ၵၼ်လိတ်ႈၵၼ်မၢၼ်ႇငလႈ ပဵၼ်ၵူၶ်းယူႇၶွႆးသၢႆသၼႃႇၵေႃး ထင်ႇဝႃႈ ၵမ်ႇ ပေႃးၵႃးၶႃႇပြႃး တြႃး သင်ႇၶႃႇငလႈ ထင်ႇဝႃႈ‘**တုၶၼ်ႇလပ်ၽ**’ႁႃးပႃးၼၼ်ႉ ပဵၼ်ယၢပ်ႇ လီႈယၢပ်ႇ ဂႃႈရိုဝ် ၵၼ်ဝႃးၶၼ်ႉ ၵမ်ႇပွင်ႇ ပေႃးပီႇလီႈၶိုၼ်ႈပဵၼ် ‘**ဂလျူၶလူလမႁႃႇသေႃႇတၢႆႇပၢၼ်ႇ**’ ၶၼ်ႉ ပီႇလီႈရူပ်ႉရႃး‘**တုၶၼ်လပ်ၽ**’ႁႃးပႃး ၶွႆးမူႇတြႃးၶေႃးမႃးၶင်ႇၼဝ် တီးၶႃးၵေႃး။

ပိုၼ်းၵီမ်ႈလိၵ်ႈၽိုၼ်ၼၼ်ႉ

လိုဝ်ႈတြႃး - ‘**သၢႆသၼႃႇမုၶတုတိယ**တွႆး’
ၵူၢမ်းၶမ်း - လင်ႇဂႃႇသၢမ်ဂိဝ်/ၶမ်ႉၵူၢမ်းယၢဝ်း၊
ထဝ်ႈပိၢဂမ် - လရေးကွၼ်ႇ(ပၢင်လူင်)
ပီတီမ်ႈ - 1321ၼီႈ၊
ၽႃႇသၢႆ - တီး/မၢၼ်ႈ/ပႃႇလိလူႉ၊

တၢင်းယၢဝ်း - ယၢဝ်း(17)ပၢၵ်ႇၶွၼ်ႈ တၢင်းပွတ်း(7)ပၢၵ်ႇ၊
တၢင်းသုင်(2)ပၢၵ်ႇ၊ထေႈသႃႇတ်း
ၸဝ်ႈတႃႇၶႆႈပဵၼ်တီး - ပြႃးတၵႃႇ,ပေႃးသၢင်ႇႁွင်ႇ+ပြႃးတၵႃႇ,မၶၢင်းမၼ်ႈ - ဝၢၼ်ႈၶွင်
မိူင်း၊ ဝဵင်းပၢင်လူင်။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းၼိုင်ႈ

ၵႃးၶွႆးသႃႇ,သၶႄႇ,ၶျၵ်ႈမိူဝ်ႈလႅဝ်ၼႆႉ ဝိပသ်သၶႄႇ,ႁိုဝ်ႈႁိူင်းယူႇ,ၵူႈမိူင်း ႁူႉလီႈၵျင်ႇၵူႇ,ၼေမ်″ **လုၵ်ႈၵွၼ်ႇ,မဝ်ႇ,ဝႃး ၵူၼ်းလူင်မဝ်ႇ,သူဝ်ႇ ႁူႉဝႃးမၢၵ်ႈၽူဝ်ႇ,တၵ်းထုၵ်ႇ သိုပ်ႇ,ၼဝ်ႈၶွႆးၽွင်ႇ ပေႃးဝႃး ၵၵျင်ႇႁဝ်းၵွင်ႇ,ရုပ်ႈၼမ်ႇ ၵမ်ၶမ်ႇ,တိုဝ်းမိတ်ႇ ၵမ်ႇ,လီႈလမ်သိတ်ႇ,ဝဝ်းသဝ်ႈ ထမ်ႇၵမ်ႇ,ၽိုဝ်ႈ ၵူႈ မိူဝ်ႈလေႃးၵီ ၽိင်ႇၶူႇ,ၼီႇ ပေႃးလီႈပၢၼ်လုၵ်ႈလၢင်းမျတ်ႈမုၼ်ၶမ်း တိၼ်ၽဝႃးယၢင်ႈပီတမ်း ၽိဝ်ႁွတ်ႈမိူဝ်း တီႈဝဵင်းလွင်ႈထီးၵီႈယၢင်ၶမ်းပုၼ်ႇ**ယဝ်ႉ။

ၶွႆးထမ်းၶႃႈဝႃး ၵႃးၶွႆး'**ၵၶတေႃႇတသႃႇ,သၶႄႇ,**'ၼႆႉ ၵၶတေႃႇတတိထိ ႁူႉပေႃးႁိုဝ်လီ၊ ပျတ်ႈၵူႇ, ပေႃးဝႃးၵၶတေႃႇတတိထိၼျတ်ႈယဝ်ႉ ထင်ႇ,တၵ်းလီႈဝႃး'သႃႇ,သၶႄႇ,မုၶ' ပြႃးၵေႃး မိၼ်ႈ ၵၵျိုၵ်ႈ ႁဝ်းၵေႃးထုၵ်ႈၼိပ်ႇပၢၼ်ႇ,ယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသွင်

ၵွႆးၵႃႈ တၼ်းၶွႆးလေႃးၵလူင်ၼႆႉ တႃႇ,တေလီႈၼိပ်ႇပၢၼ်ႇ,ၼၼေ်ႇ မၼ်းယၢပ်ႇ,ၶႄႇ, ႁဝ်း လူဝ်ႇ,ၵိတ်းႁူႉပေႃးပၢၼ်ၵူၼ်းၸုတ်ထၽႄႇ,သႃႇ, ယႃႇ,ၵိတ်းၵူၼ်းတႃႇမွတ်ႇ,တႃႇတၼ် ၵမ်ႇ,ႁၼ်ႁြႃး ၼင်ႇ,ႁိုဝ်ပေႃးတေႁၼ်ႁြႃးၶိုၼ်ႈပၢၼ် 'ၵလျူႇ,ၼ' ပုၵ်ႇ,ၵူဝ်ႇ,ၼၼေ်ႇ,ၵေႃး ပိူင်ၼိုင်ႈ၊ ပေ,ပိတ်ႈ '**မိတ်သႃႇ,တိၵ်ႇ,ထိ** ဝႃႇ,တၵယူႇ, ႁူႉမိၼ်ႈလွမ်းပိူင်ႁြႃး ၼင်ႇ,ႁိုဝ်တၵ်းပွႆးပၢၼ်မႃး သမ်ႇ,မႃႇ,တိၵ်ႇ,ထိ ၵယူႇ, မိၼ်ႈလွမ်းၸုတ်ထဝႃႇ,တပိူင်ၼိုင်ႈ ၶွင်ရၢၼ်ႇ,ႁဝ်း ၶုံႈမီးၵမ်းလႅဝ် ၵဝ်တႃႇ,ၼ သီႇ,လ ၽႄႇ,ဝၶႄႇ,တေ,ငဝ်ႈ သီလ သမႃႇ,ထိ ၵျင်ႇ,ႁူႉပေႃးမိၼ်ႈၶွႆး **မၸ်လိမပတိပတ်တႃႇ,** လီႈႁၼ်တၢင်း ၵူႇ,မၢၵ်ႈၽူဝ်ႇ, ပုၵ်ႇ,ၵူဝ်ႇ,ထဝ်ႈၵၼ်ၶႃးပျေးမိင်ႇ,ပိုၼ်ႈလီႈၼၼေ်ႇ လီႈထိုဝ်ႈၸုတ်ထရျႇ,ထႃႇ, သိင်ႇ,ရႃႇ, တီႈမၢတ်ႈ ၶႃးလၢတ်ႈမႃးၼင်ႇ,ၼႆယဝ်ႉ တီႈၶွႆးဝိမုတ်တိယုၵၶိတ်ႈၼႆႉ ႁူႉၵွၼ်ၵၼ်သေးၵၢပ်ႈ ႁြႃႇ, ၽူႈမီးပိင်ႇ,ရႃႇ,ၵျ″ ၵျင်ႇ,ႁူႉၶိုတ်းၶွႆးထမ်ႇ,မ ပတိပတ်ႇ,တိသႃသၶႄႇ, ႁူႇ,ၵူႇ,လိဝ်းထိုင် မၢၵ်ႈၽူဝ်ႇ, ယူႇ,ယဝ်ႉ။

ထိုင်ႇ,ၼင်ႇ,ၶၢင်းဝိသႃႇ,ၶႃႇ, ၶၢင်းၵုတ်ႇ,တရျႇ, သႃႇ,မႃႇ,ဝတီ, သၼ်ႇ,တတိၵမၢတ်ႈ ၵင်ႇ,ၵု လိမႃႇ,လ ၶေႃးထိလမထေရ် ဝၵ်ႇ,ၵလိမထေရ် ပၼ်ႇ,ထဝၵ်ႇ,ၵီ,ႁႃးထဝ်ႈၶဝ် ၵဝ်ႁြႃးထိုဝ်းၼႆႉ ၶွပ်ႇ,လဝ်ႈသုင်းမႁူဝ်လွႆ သွႆလိုၼ်ႈထၢင်ႇ,ၵေ, တေ,ပၢၼ်သေးတႃႇ,ပၢၼ်ႇ, လီႈမၢၵ်ႈရၢၼ်ႇ,ၽူဝ်ႇ, ရၢၼ်ႇ,ၵူႇ,ယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသၢမ်လမ်ႉ…

ၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈႁဝ်း ၶႂၢင်းဝႃႈ ‘တူဝ်ၵဝ်တူဝ်မႂ်ႇၵမ်ႇမီး သမ်ႉဝႃႈမီးၶဝ်ၼႄး **လင်ႇဝႃႈ ၵၢၼ်ထ ပုထုလိၼ်ႇတႃႇမွတ်ႇ ၵမ်ႇလီႈႁၼ်လွတ်ႇပရမတ်ႉထ ၵလျႃႇၶပေႇလၵ်ႈ မိူဝ်ႈမွႆႈယူးပႃႇ ၵုမ်မတ်ႉတ ၶႄးသိင်ႇရႃႇ လပ်းဝိႉလီမ်မိူဝ်ႈၶၢႆးၵွၼ် လီမ်မိူဝ်ႈၶၢဝ်း‘ၵၢၼ်ဢမတၵ်ႉၵၼ်ႈသံသရႃႇ ႁဝ်းဝႃႈ မၼ်းၸိူဝ်ႉသေပိူၼ်ႈ ႁွင်းမွၼ်ယဝ်ႉ** လိူင်ႇၶႅင်ႇသၢင်ႇလူင်‘ၵုပၵ’ၶၢၼ်ႉ မိူဝ်ႈၼီတ်ႈ လရူပ်ႉၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈ ၵႃႈတမ်ႈထုၼ်ႇလူင် မိၵတႃႇဝုၼ်ႇၶၢၼ်ႉ မေႃးႁၵၢဝိလ်လႃႇမၼ်း ယင်း တိုၵ်ႉလပ်းသိုင်ႇယူႇ ပိႇရူႉလၵ်းၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈ၊ ထိုင်တီႈမီးမႃးလုၵ်ႈၵေႃႉၶိုင်ႈယဝ်ႉ ၵူႇလူးၽြႃး ပီၼ်လဝ်ႈ ၽွင်းမိူဝ်ႈတိုၵ်ႉၶႂၢင်းတြႃးယူႇၶၢၼ်ႉ မၼ်းၵေႃႈလီႈၵူႇထွမ်ႇငိၼ်းသေယဝ်ႉ တူၵ်းလီႈ ပီၼ် ၵၢၼ်ၶႄႇၵၢမ်ႇ ပီၼ်ရၢႆၶၢၼ်းတႃႇၵွႃႇ လင်ႇလီႈရူႉလၵ်းဝႃႈ ပီၼ်ၽြႃးသေ ႁူပ်ႉလီႈရၢၼ်ႇသီၼ်ႇ ႁူၵ်းပႃး ပီၼ်တပေးၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈၵူႇယဝ်ႉ၊ တၵ်းဝႃႈလၶဝ် ပၼ်ႇလဝၵ်ႉၵီႇ ႁႃႈပႃးသေၵေႃႈ ၽြႃး ပီၼ်လဝ်ႈ ၵွမိူဝ်းလူးၶဝ်သေၵေႃႈ ၶဝ်ယင်းမဝ်ႇရူင်ႇသေႇ ၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈ ၵူၺ်းၵႈ…ၽုင်းတၶူဝ်း ၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈ ၼိူင်းယွႆႇၶႄႇၼႄး ၶဝ်လင်ႇၽွမ်ႉၵၼ် ၶၢတ်ႈၵီတ်းပူတ်ႈဝတ်း ၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈ ယူႇယဝ်ႉ။

ၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈလင်ႇၶႂၢင်းၶေ ၶၢမ်ႇရူၵ်ႈတြႃးသွင်ပႃး ၶဝ်ရသေးႁႃႈပႃး ၵျိင်ႉယူႇလိူဝ်း ၶၢၼ်ႉ **‘ၵႃႇမသုၶၼ်လီၵႃၶုယော်ၵ–ၵတ်ႉတၵိလမထႃႇၶုယော်ၵ’**သွင်ပႃး လၵၢၼ် သီၼ်ႇၶဝ်ႈ ၵႃႇရူင်ႇ ၵႃႇမၵုင်ႇလိူဝ်းၶၢၼ်ႉ လုၼ်ႉပီတ်ႈသေၼႄး တေႇႁၼ်သီၼ်ႈတၢင်းၶိပ်ပၢၼ်ႇယဝ်ႉ။

ၶဝ်ၵေႃႈလင်ႇပေႇပီတ်ႈ ရူပ်ႈတြႃးသွင်ပႃးယဝ်ႉၵေႃႈၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈ လင်ႇၶႂၢင်းပၼ် မၢၵ်ႈ ၵၢင်ႇပီတ်ႇပႃး **မလ်လိမပတ်ႉတိပတႃႇ** သီၼ်ႈသီတၢင်းပၢၼ်ၵၢင် သမ်ႇမႃႇထိရၢၼ်ႇၼႄး ၵၢၼ်တေႃ တလၵ်ႉၶႄႇသုၵ်ႈ ၶႂၢင်းပၼ်ယေႈၶမ်ႈယေႈပႃး ထိုင်ၶမ်ႈလိုၼ်းသုတ်း ၽွင်းယၢမ်းတီင်ႈၶိုၼ်း ၶၢၼ်ႉ ၽွမ်ႉၵၼ်တူၵ်းလီႈ **ၵရႁတ်ႉတမၢၵ်ႈရၢၼ်ႇၽူဝ်ႇရၢၼ်ႇ** မိူဝ်ႈလီဝ်ၵမ်းလီဝ်ယဝ်ႉ။

သႃႇသၶႄႇမုၶၢဝ်ႉ ၶႂၢင်းလူၺ်ႈ **ၵၢဝိတ်ႉလ တုၵ်ႉၶ ၵၢၶေတ်ႉတ** ၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈ သင်ႇ သွၼ် လုၵ်ႈႁၵ်ႉရႃႇႁူလႃႇဝႃႈ “လုၵ်ႈႁၵ်ႉၵဝ်လဝ်ႈၵျ… တီႈတေႉမၼ်း ၵၢၼ်ပီၼ်တေလေႃး ထၢတ်ႈ ၵၢၼ်ၵတ်းၵၢၼ်မီႈတၢင်းလူင် သၽေႃးသွင်ပိူင်သွင်မျူဝ်းမီးမႃး ႁူပ်ႉၵၼ်လမ်းလွင်ႇမီႈ တေႉယဝ်ႉ ၽူႈၵၢၼ်ရၢၼ်ႇပီင်ႇ ႁူႉႁၼ်တေႇလေႃးထၢတ်ႈၽိူးၶၢဝ်ႉ ၶဝ်ႈပီၼ် ၵၢဝိတ်ႉလ မဝ်ႇမၼ်ႈမဝ်ႇမေး တုၵ်ႉၶၶဝ်ႈပီၼ်သၢင်းၶႄး ၵၢၶေတ်ႉတ–ၶဝ်ႈပီၼ်တုမ်ၵပ်းၽၢင်း၊ သၽေႃး လၢင်ႈလူႉ တူဝ်ၵဝ်ႇ မဝ်ႇလိူဝ်ႈ၊ ရူပ်ႈသၽေႃး ပေႃးဝႃႈရူႉႁၼ်ယဝ်ႉ၊ ၵၢၼ်ဝႃႈတူဝ်ၵဝ် ၵယူႇပိူင်ႈ မိတ်းတၢင်းလူင်၊ ၵၢင်းၵိတူဝ်သိင်း မဝ်ႇပူႇမဝ်ႇမီႈ၊ ၽြႃးပီၼ်လဝ်ႈ ၶႂၢင်းပၼ် ‘ရူႇႁူလႃႇ’ ၶႅင်ႇၶီ ယဝ်ႉ၊ ရူႇႁူလႃႇၵေႃႈ ပေႃးဝႃႈရူႉႁၼ် ရူပ်ႈၶၢမ်ႇၶၼ်ႇထႃႇ မဝ်ႇလေႇမဝ်ႇမၼ်ႈယဝ်ႉ ႁူပ်ႈလီႈ

ၵၢရၢၵတ်ႇတမၢၵ်ႈရႃၶၼ်, ၵမ်းလီဝ်ယဝ်ႉ၊ ၶွႆးမူႇတြႃးၵျေႃးဝႃး ပုထုလၶၼ်ႇၵဝ်းမိူဝ်ႈလီဝ်ၸီႉ ပေႃးပီ, ၶဝ်ႈၵျႅင်ႉၵမ်ဝိပႆသၼႃ, ပီႇရူႉရုပ်ႈၶေႃမ်ႇၶၼ်ႇထႃႇပိၼ်လူႉ ပီႇရူႉပီႇပွင်ႇၼလႈ လီလီႈၵႂၼ်ႇၵၼ် ၵိတ်း **တႃႇၼ သီႇလ ၽႃဝၼႃ,** ဝိပႆသၼႃ, ပွႆးမျႃဝ်းၵူၼ်းလီႈၵွတ်ႈထိုင် တၼ်းၶွႆးပတိပႃတ်ႈ ၵျႅင်ႉလိၼ်, သိၼ်ႇယႃႇသိၼ်ႇၵျွင်း တွင်းလွမ်းတူဝ်လႅဝ် ၵူပ်းလႄႈ ယုၵ်ႉယေႃးၸိုင်တူဝ် ဝိရူဝ် ၶူတ်းတိၼ် ယိုၼ်းမိုဝ်းၶႃႇယႃမ်းလႅဝ် ၵူၼ်ႈထႃင်ႇၵၼ်ၶျၵ်ႈ မေႃးၵၢဝိလ်လႃႇ ၵဝ်းၵူၼ်ႈမၼ်းပႃင်ႇလီ ယဝ်ႉ။

လၢင်ႇဝႃႈၵၼ်တၵ်းယႃႉလီႈ သၵ်ၵျယတိၵ်ႉထိ ရၢၼ်ႇသူႇၽီးမုၵ်ႉ လုၵ်ႉယူႇတၼ်းၶွႆး ရူဝ် လႅဝ် လူႇၶေႃတ်ႈပျမ်ႇမႃႇ သတ်းတဝႃႇ ၵၼ်ႇထပုထုလၶၼ်ႇၶၼ်ႉ ၵွႆးမီးဝိပႆသၼႃႇရႃၶၼ်, သမ်ႇမႃႇတိၵ်ထိ လၵ်ႃႇမၢၵ်ႈၵၢင်ႇပ်တ်ႇပႃးၵွႆးယဝ်ႉ တြႃးသႃႇသၼႃႇမုၶ ၵျေႃးမႃးၶင်ႇၶီတီးၶႃႈယဝ်ႉ။

လွမ်းၶင်ႇလီႈလီပ်ႈၵိၼ်းၶူၼ်ႉၶႃႉမႃးတေႉ မီးလိူင်ႉၶင်ႇၶီတီးၶႃႈ။

ၵူၼ်ႈလီႈတေႇၶွႆးသုၵတိၽဝ ထၶလေႃးလိမ်, ၵိၼ်ၵိမ်ႇၶၵ်ႈလိူင်, ပိူင်ႇလူၺ်ႈလႃတ်ႈ ၵူၼ်း ၵၼ်လီ လႃတ်ႈၽီၵၼ်မျႃတ်ႈ၊ ၵူၼ်ႈလီႈၵုပ်ႇလႃတ်ႈၵိတ်းလွမ်းတြႃးၵူၺ်ႈၵူၺ်း၊ ၵူၼ်ႈလီႈ တူၺ်းထိုင် တူဝ်ရုပ်ႈတူဝ်ၶေႃမ်ႇပိၼ်လူႉ၊ ၵူၼ်ႈလီဝ်းရူႉလၵ်းၵပ်တ်ႈၶၢၼ်လႅဝ် တုၵ်ႉၶသတ်ႉလႃႇ၊ ၵူၼ်ႈ လီဝ်းပေႇလီႈ တၼ်ႇရႃႇ သမုတယ၊ ၵူၼ်ႈလီႈၶႃၵ်ႈၵႃင်ႈ မၵ်ႉၵသတ်ႉလႃႇ၊ ၵူၼ်ႈလီႈၵဝ်ၶီရေႃးထ မွတ်ႇဝွတ်ႈ ၵွတ်ႈလီႈသိုဝ်ႈၶေႃႈတၼ်းတႃ တေႃႈလၢင်ႇၶီႉ လႃတ်ႈၶီႉၵမ်းလီဝ်ၽွႆးၽွႆး၊ ၵူၼ်ႈလီႈၶဝ်ႈ ၶွႆး သၼ်တိသုၶ ၶိပ်ပႃၶၼ်ႇၶတီးတိင်ႈ ဝီင်းသႅင် ဝီင်းၶမ်း သေၵမ်း လူၺ်ႈတီးၶႃႈၶႄႈ–

ၵူၼ်ႈၵႂၼ်ၵၼ် မီးတူဝ်လႅဝ်သွင်ပိူင်ၵတ်းယိၼ်သိူဝ်းသႃႇ ၵွႃႇၵူႈမိူဝ်ႈၵူႈယႃမ်းသေၵမ်းၶႃႈ။

ၵႃႇယသုင်းမသုတ်တသင်ႇၵႃ

ၸေႃးဝႃႇလိင်ႇ၊ ဝၢၼ်ႈမွႆႇ၊ ပၢင်လူင်

ပိုၼ်းပပ်ႉလိၵ်ႈ

1. ၸိုဝ်ႈပပ်ႉ - ၵႃႇယသုင်းမသုတ်တသင်ႇၵႃ
2. ၵေႃႉတႅမ်ႈ - ၸဝ်ႈၸေႃးၶမ်းဢေႃး
3. တွင်းပၢၼ်ႇၵမ်း(1) - ၼိင်းသၢင်ႇၵၢၼ်း + ၼႆးသၢင်ႇၵၢၼ်း
4. တွင်းပၢၼ်ႇၵမ်း(2) - လုင်းၸေႃးဝႃႇလိင်ႇ + ပႃႈၶေၢင်းထူၺ်း ဝၢၼ်ႈလူင်၊ ပၢင်လူင်
5. ဢႃႇယူႉပပ်ႉ - (145)ပီ
6. ၽႃႇသႃႇ - ပႃႇလိ၊ ၵႂၢမ်းတႆး၊ ၵႂၢမ်းမၢၼ်ႈ၊ ၵႂၢမ်းလူၺ်ႉ
7. ၽၢင်ႁၢင်ႈပပ်ႉ - ပပ်ႉတူပ်ႉ၊ ၸေႈသႃ
8. ၵၼ်လိၵ်ႈ - မီးတွၼ်ႈပၶေႃႇမၼလႈတွၼ်ႈၵၼ်လိၵ်ႈ(6)ၵၼ်
9. လင်ႇၵႃႇ - လင်ႇၵႃႇသၢမ်ၵိဝ်

လွၼ်ႉၵႅၼ်ထမ်းတြႃး ၶွင်ႈပပ်ႉၼႆႉ

တွၼ်ႈပၶေႃႇမ

ၶွင်ႈတွၼ်ႈပၶေႃႇမၼႆႉ ဝီႈသႃၵုင်ႇမုၼ်ငဝ်ႈၽြႃးတြႃးသင်ႇၸႃႇၺြႃႇပေႃႈၸမ်ႈသေယဝ်ႉ ယွၼ်း ႁွင်ႈလီႈပဵၼ်ပုၼ်းပၢင်းပႃႇရမီ ၶီးမွၵ်ႈထွၵ်ႈပမ်ႉပရိယတ်တိသႃႇသၼႃႇ ပတိပတ်တိသႃႇသၼႃႇ ပတိဝေထသႃႇသၼႃႇသေ သူးတွင်းႁွင်ႈလီႈလွတ်ႈဢပ်ႉတ်ႈၵႃႇယၵၢမ်ႇဝၸီႇၵၢမ်ႇမၼေႃး ၵၢမ်ႇသၢမ် သမ်ႇတုလၶႃၵ်ႈ ယွၼ်းလီႈမီးပိင်ႇၺႃႇယွႆႉၵူၢင်ႈ ယွၼ်းႁွတ်ႈၼၵ်ႉပၢၼ်ႇတီႈၵတ်းယဵၼ် ၼႆတီႈၼႃႈ ၵေႃႈ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶိုင်ႈ

တွၼ်ႈၵၼ်ၶိုင်ႈၼႆႉ ၶႃႈလူၺ်ႈလွင်ႈယွင်ႈဢၢမ်းၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ မီးပဵတ်ႇယိုင်ႈ၊ တီႈလီႁူႉ လီတွင်းပဵတ်ႇယိုင်ႈလမ်ႉ

(1) ၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈႁဝ်း ဢိတ်းလူၽီသၢင်သတ်းၵူၼ်းသေ ၶႃႈတြႃးပၼ် တင်းသဵင်ႈ ၽီ ထွမ်ႇၵေႃႈပွင်ႇလႆႈ သၢင်ထွမ်ႇၵေႃႈပွင်ႇလႆႈ ၵူၼ်းထွမ်ႇၵေႃႈပွင်ႇလႆႈ ၼႆႉၵေႃႈ ပဵၼ်လွင်ႈလီ

ၵၢမ်းပိူင်ၶိုင်ႈ။

(2) ပြႃးပ်ႃၶ်လင်ႈ လုၶ်ႉပ်ႅတ်ႈၶၢင်ႈၶျေလိူင်ႉၶေႃင်းသေ ၶဝ်ႈထိူၶ်ႈ,ၵျၢင်ႉၵမ်တုၵ်ႉၵရလ ရိယႃ, ထိုင်ပ်ႃၶ်ပြႃးၶဵႉၵေႃႈ ပ်ႃၶ်လွင်ႈလီၵၢမ်းလူင်ပိူင်ၶိုင်ႈ။

(3) ပြႃးပ်ႃၶ်လင်ႈၶဵႉ ပေႃးသုင်းသွမ်းယဝ်ႉ ၵမ်,လီႈလၢင်ႉသပိတ်ႈ ပေႃးပူၶ်ႈပၢၵ်, ယဝ်ႉၵေႃႈ သပိတ်ႈလင်ႈ တိုၶ်းလိုၶ်ႈလၢင်,မူတ်းသုဝ် မိူၶ်ၶင်ႉ,လီႈလၢင်ႉဝီႉမိူၶ်ဝဝ်,ၶဵႉၵေႃႈ ပ်ႃၶ်လွင်ႈလီၵၢမ်းပိူင်ၶိုင်ႈ။

(4) မိူဝ်ႈပြႃးပ်ႃၶ်လင်ႈၶဝ်း တေၵျွၶိုၶ်ႈမိူဝ်းမိူင်းၽဵတႃ,ဝတိင်,သႃ,ၶၶေႉ ၵဝ်ၵႃ,ၶုၶ် ၽေႃ,ၵူမုၶ်တၶ်းၶူဝ်းလင်ႈသေယဝ်ႉ ၵျွၶိုၶ်ႈၵ်ႃတ်းသၢမ်ယၢင်ႈၵူၺ်း ႁွတ်ႈမိူင်းၽဵတႃ,ဝတိင်,သႃ, ဝမ်းလီဝ် ၶဵႉၵေႃႈပ်ႃၶ်လွင်ႈလီၵၢမ်းပိူင်ၶိုင်ႈ။

(5) သၢင်,ၵၢၶ်းပြႃးပ်ႃၶ်လင်ႈၶဝ်းၶၶေႉ တေ,ၵဝ်လိမ်မိူဝ်ႈၶုၶ်သၢင်လူင်းမႃးလူ,တၢၶ်း ၵၢပ်ႈၶၶေႉ ၶုင်ႈဝီတေႃ,ထိုင်ပြႃးပ်ႃၶ်လင်ႈၶဝ်း ပေႃးၶဝ်ႈလၢမ်,ပရိၶိပ်ႉပၢၶ်, သၢင်,ၵၢၶ်းလင်ႈ ၵမ်,လီႈသၵ်ႉၵမ်,လီႈလွီးတိုၶ်းမႂ်,ဝီႉယူ,တႃ,သေ, ၶဵႉၵေႃႈပ်ႃၶ်လွင်ႈလီၵၢမ်းပိူင်ၶိုင်ႈ။

(6) မိူဝ်ႈပြႃးပ်ႃၶ်လင်ႈ ၵျွၶိုၶ်ႈၶင်ႈၶိူဝ်ၵျွၵ်ႉၶုပၶ်,တုဝမ်ႉပလႃ,ၶၶေႉ သၢင်,ၵၢၶ်း ပြႃးပ်ႃၶ်လင်ႈၶဝ်း ႁူမ်,လူမ်ႈလီႈသီ,ၽဵႃ,သီ,ၶေႃး ၶဵႉၵေႃႈပ်ႃၶ်လွင်ႈလီၵၢမ်းပိူင်ၶိုင်ႈ။

(7) လၵ်ႉၵျဝလႃ,ၵွၢင်ႈ ပေႃးမီးပ်ႃၶ်မိုၶ်,မုင်ႈယူ,လၶေႃ,တႃၵေႃႈ တူၶ်တူဝ်ပြႃးပ်ႃၶ်လင်ႈ ၶဝ်းၶၶေႉ တိုၶ်းယၢဝ်းထိုင်ၶိုၶ်ႈၶွပ်,ၽႃႉလၵျဝလႃ,ၶိုၶ်း ၶဵႉၵေႃႈပ်ႃၶ်လွင်ႈလီၵၢမ်းပိူင်ၶိုင်ႈ။

(8) ပေႃးပြႃးပ်ႃၶ်လင်ႈ ၵျွၽီႃႈသၢင်းၵျၶ်,ၶၶေႉ ပႃးသၢင်,ၵၢၶ်းပရိၵ်ႉၶရျ,သေ ၵျွၽီႃႈ ၶၵ်ႈငၵႈၵၢင်လိူဝ်ႉၽၶ်းၽၵ်းၵၢတ်, ၵမ်,ယိပ်,တိူဝ်ႉရႃးသေမိတ်ႉ ၶဵႉၵေႃႈ ပ်ႃၶ်လွင်ႈလီၵၢမ်း ပိူင်ၶိုင်ႈ။

လိူဝ်ၶၶေႉ သိုပ်,ၶျေးထိင်ႈၵပ်ႅတ်ႈၵၵျူဝ်း သိၶ်ၶျေးသ်ၶ်ႈယဝ်ႉ။

(1) ပေႃးၵမ်,ၵဝ်ပိူၶ်ႈတီႃ ၵသၢၵ်ႈယိုၶ်းယၢဝ်း၊ ၵမ်,မီးၽေႃးၶ်ၶ်၊ ပေႃးၵဝ်ပိူၶ်ႈ တီႃလိုင် ၵသၢၵ်ႈပွတ်း တိုၵ်ႉၵိူတ်,မႃးၵူၺ်းၵေႃႈ လၢင်ႈတီႃ လၢင်ႈတူၵ်းငရီးထိင်ႈ ၵွၶ်,ၶဵယဝ်ႉ။

(2) ပေႃးၵမ်,လၵ်ႉၶူဝ်းၶွင်ပိူၶ်ႈလိုင် ၶူဝ်းၶွင်ငိုၶ်းၶမ်းၵေႃႈလိူင်,ၶိူင်ႈၵိၶ်ၶိူင်ႈၶုင်ႈၵေႃႈ လိူင်,၊ ပေႃးလၵ်ႉၶူဝ်းၶွင်ပိူၶ်ႈ လၢင်ႈၽေႃၶ်ၶႃၶ်လွဝ်တုၵ်ႉယၢၵ်ႈ။

(3) ပေႃးၵမ်ႉၵူတ်ႉၾူဝ်/မေးပိူၼ်ႈလိူင် လီႈပဵၼ်ၵူၼ်းလီၾီမျၢတ်ႈ၊ ပေႃးၵူတ်ႉၾူဝ်/မေး ပိူၼ်ႈလမ်ႉ လၢင်ႈပဵၼ်ၶပ႒ူင်းပၼ်တူၵ်ႈ၊ ပဵၼ်ၵူၼ်းပဵၼ်ၾီ ၵမ်ႉမီးၵူၾင်း။

(4) ပေႃးႁဝ်းၵမ်ႉပဵတ်ႉလိဵၼ်ပိူၼ်ႈလိူင် မီးလၢၵ်ႈသူပ်းလၢၵ်ႈၵႃမ်း၊ ပေႃးပဵတ်ႉလိဵၼ်ပိူၼ်ႈ လမ်ႉ ၵမ်ႉမီးလၢၵ်ႈသူပ်းလၢၵ်ႈၵႃမ်း ပိူၼ်ႈၵမ်ႉထွမ်ႉၵမ်ႉယုမ်ႉ။

(5) ပေႃးၵမ်ႉၵိၼ်လဝ်ႈယၢႈလမ်ႉ လၢင်ႈပဵၼ်ၵူၼ်းလီၾီမျၢတ်ႈ ၵမ်ႉယွင်ႉ၊ မီးၵေႃးလၢႉ၊ ပေႃးၵိၼ်လဝ်ႈ/ယၢႈလမ်ႉ ၵမ်ႉမီးၵေႃးလၢႉ လၢင်ႈယွင်ႉ လၢင်ႈၵပဵၼ်လိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းၼိုင်ႈၼႆႉ ၶႅၼ်းဝီႉၶၵ်ႉၼီတီႈၶႃႈၵေႃႈ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသွင်

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသွင်ၼႆႉ ၶႅၼ်းလူၺ်ႈလွင်ႈ တၢႇၶသၢမ်ပိူင်

(1) တၢႇၶတေႃႉသ - ၵဝ်ၸိုၼ်းၵၼ်ၵမ်ႉ,ၵၢင်းတၢင်းၾိတ်းၶၶဵ်ႉလူႉငလႈသင်၊ လူႉလၢႉ ရၢမ်ႉၶုၺ်ႈၶၶဵ်ႉငလႈသင်၊ လူႉမိူၼ်ႁဝ်းပၼ်ၶႃႈလွႆႉၶၶဵ်ႉ ၵုသူဝ်ႉလၢႉၼႆႉ လူႉတၢၼ်းတၢၼ်ႉ တူၼ်ႈရွင်ႉ ၵၵျူဝ်းလီႈတၢၼ်ႉမၢၵ်ႉရွင်ႉၼႆႉယဝ်ႉ။

(2) တၢႇၶသေၵှုႇယ - ၸိုၼ်းသိူဝ်ႉၵေႃးမဝ်ႉလိူၵ်ႈမဝ်ႉယူၺ်း ဝီႉမိူၼ်ၶင်ႉၵူၺ်းၵေႃႉမိၵ်ႈ သူၺ်ႉသေလူႉၶၶဵ်ႉငလႈသင် ၵုသူဝ်ႉလၢႉၼႆႉ လူႉတၢၼ်ႉတူၼ်ႈရွင်ႉၵေႃး ၵၵျူဝ်းမၼ်းလီႈ တၢၼ်ႉတူၼ်ႈရွင်ႉၼႆႉယဝ်ႉ

(3) တၢႇၶသေႃႇမိ - ၵဝ်ၶူဝ်းၵူးယွႆႉၶၼ်လူင် ၶပ်ႉၶပ်ႉယမ်ယမ်သေ လူႉတၢၼ်းငလႈ သင်၊ လူႉတၢၼ်းမိူၼ်ႁဝ်းၵူႇသၢၵ်ႈၶုၼ်ၶၶဵ်ႉငလႈသင်၊ ၵုသူဝ်ႉလၢႉၼႆႉ လူႉတၢၼ်ႉမၢၵ်ႉရွင်ႉ ၵၵျူဝ်း မၼ်းလီႈတၢၼ်ႉတူၼ်ႈရွင်ႉၼႆႉယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသွင် ၶႅၼ်းဝီႉၶၵ်ႉၼီတီႈၶႃႈၵေႃႈ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသၢမ်

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသၢမ်လမ်ႉ ၶႅၼ်းလူၺ်ႈလွင်ႈတိတ်ႉထိလိဵတ်းမိဝ်း

(1) တိတ်ထိၾေႃၵီယမ် - ၵူၼ်းၵမ်ႉမေၵျိတ်းၵၢၼ်တၢင်းလီၵူႉသူဝ်ႉ၊ မေၵျိတ်းၵေႃႉလုၵ်ႈ လၢၼ်ၵူၺ်း ပဵၼ်ၵူၼ်းသုမ်းလၢတ်ႈၼႆႉယဝ်ႉ။

(2) တိတ်ထိမိတ်သၢဝိတၵ် - ဝမ်သိၼ် ၵိတ်းၽေႃႉဝၶေႃႉ ၶၸွၼ်းၵျွင်းယူႉသေတၢႉ လွႆႉၵုႇ ရူမ်းပွင်းၵူၼ်းပႃလၢၶမ် မိူၼ်တင်းၵူၼ်းပႃလၢၶမ် ၼႆႉယဝ်ႉ။

(3) တိတ်ထိၵိၼ်ၶ - သွၵ်ႈတေႃႉၶၸွၼ်းၵျွင်းၵေႃး ၵမ်ႉရူႉတီႈၾိတ်းတီႈထုၵ်ႉသေ ၵိတ်း ၵေႃႉၵူၼ်းမိူၵ်ႈ မိူၼ်ၵၼ်တင်းၵူၼ်းပႃႉလၢႉၶမ် ၼႆႉယဝ်ႉ။

(4) တိတ်ထိဝိသုတ်ထ - တူဝ်ၼတေႉသွၵ်ႈတေႃႉၶွၼ်းၵျႃး လွင်ႈသမ်ႉဝူၼ်ႉရွတ်ႈထိုင်တီႈ ႁူၼ်းတီႈယေး တီႈလုၵ်ႈတီႈမေး တီႈသူၼ်တီႈၶႅး တီႈၵႃႉတီႈၶႃ ၵူၼ်းၵေႃႉၼၼ်ႉ လွင်ႈၵိတြႃး လွင်ႈပႃး တၢင်းသိူဝ်း လွင်ႈၵိုဝ်းတၢင်းမီးသေ ၵူၼ်းၵေႃႉၼၼ်ႉ မိူၼ်ၵၼ်တင်းတီႈၵႈ ၶမ်ႇသုၼ်ႇၵူၺ်ၼႆယဝ်ႉ။

(5) တိတ်ထိၵၼ်တ - ဝူၼ်ႉလူၺ်ႈပေႉတၢင်ႇၵႃႇလႃး ၾီလဝ်ႈမိူင်း ပေႃးပိင်ႇၵျႃႇသိၶဝ် လၢတ်ႈၵႂၢမ်းလီ ၵႂၢမ်းၽြႃးတြႃးၵမ်ႇၵဝ်ၶဝ်ႈႁူ ပိၢၼ်ၶေႃးထိင်ႈ ၼၼ်ႉၵေႃႈ မိူၼ်ၵၼ်တင်းတီႈၵႈၶမ်ႇ သုၼ်ႇၶွႆးၵူၺ်ၵူၺ်း ၼႆယဝ်ႉႉ။

(6) တိတ်ထိၽၼ်တၵ်ၵ - လွင်ႈၵမ်ႇလေႇၵမ်ႇၼိမ် မိူၼ်ၵၼ်တင်းတူၼ်ႈမိႉလူမ်းထူဝ်း မိူဝ်ႈတေႃႇလၼတႃႉ ဝႃးတေလူႇ ယူႇယူႇၵမ်ႇပဵၼ်လူႇ သမ်ႉဝႃႈလီႈလူႇၵေႃႈ ၵၵျႃဝ်းၵမ်ႇလီႈတီႈမ် ၼႆယဝ်ႉ။

(7) တိတ်ထိသမ်ပယေႃ - လၢတ်ႈၵႂၢမ်းၽရေႃသဝႃလ ပိသုၶဝေႃလ သမ်ၽပ်ပလႃပ မုသႃႇ ဝႃတ ၵိႉလၢတ်ႈၵႂၢမ်းဝလီႇသီႇၶႃးသေၵမ်ႇၵႃး လၢတ်ႈပႃးၵႂၢမ်းၵိလေႇသႃႇ လၢတ်ႈၵႂၢႇၵႂၢမ်းမိူဝ်ႈ ယင်းတိုၵ်ႉၶုမ်ႇတိုၵ်ႉၵမ်ၼလႈ ၵူၼ်းၵေႃႉၼၼ်ႉ လွင်ႈမၼ်းမိူၼ်ၵၼ်တင်းတိရတ်ႉသၢၼ်ႇဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။

(တိတ်ထိလီတ်းမ်ဝ်းၼၼ်ႉမႃးၶွႆးၵတ်ထၵႃႇထႃႇသႃရၼီႇၵျမ်းၼီၵေႃး။)

တွၼ်ႈၵၼ်သီႇ

ၽၢႆးလူၺ်ႈသတ်ႉတဝႃႇလေႃးၵ(4)ပိူင်

(1) ၵပႃတၵ - တူဝ်ၵမ်ႇမီးတိၼ် ပဵၼ်ငူး တိုၵ်ႇလိူၼ် ပိင်လၵႂႃႇ။

(2) ပၵ္ခပႃတၵ - တူဝ်တိၼ်ၶမ် မိင်းယူင်ႇယၢင်ႇ ၵူင်ႇၵၢဝ် မိင်းလရၢင်းလၵႂႃႇ။

(3) တွိပႃတၵ - တူဝ်သွင်တိၼ် ၶူၵ်ႉ ပဵတ်း ၵိႇ လၵႂႃႇ။

(4) လတုပႃတၵ - တူဝ်သီႇတိၼ်တင်းသဵင်ႈ ဝူဝ်းမူမႃ လၢတ်ႇၶၢႈၵိၼ်လီး မိဝ်းၼၼ်ႉလၵႂႃႇ။

ၽၢႆးလူၺ်ႈပတိသၼ်ႇထေႇ(4)ပိူင်

(1) ၵၼ်တလ ပတိသၼ်ထေႇ - တူဝ်တေႇသၼ်ႇထေႇၶွႆးၶိႇ။

(2) သမ်သေတလ ပတိသၼ်ႇထေႇ - တူဝ်တေႇတီးမိုၵ်ႈယမ်းၶၢႈၵုင်၊ တီႈတူႇၶဝ်ႈ။

(3) လလႃပုလ ပတိသၼ်ႇထေႇ - တူဝ်တေႇသၼ်ႇထေႇၶွႆးတွင်ႉၶွႆးပုမ်တင်းသဵင်ႈ။

(4) ၵေႃပပႃတိၵ ပတိသၼ်ႇထေႇ - တီႈသေ ၵိုင်ႉၵၢင်ႉပဵၼ်ၵျၢင်ႈၽၢင် ပဵၼ်တူဝ်မႃးၵမ်းလီဝ်။

တွၼ်ႈၵၼ်ႁႃႈ

တီႈၶွႆးတွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းႁႃႈၼၼ်ႉ လၢပ်ႈလင်ႇၵႃႇသၢမ်ၵိဝ်သေ ၽၢႆးမၢၵ်ႇလူၺ်ႈသထေးလ တိလၶႃပူႇၵွၵ်ႇ ပေႃးသထေးၼလႈလုၵ်ႈလၢင်းတင်းႁူၵ်းၵေႃႉ ယူႇၵမ်ႇၵိုင်ၵမ်ႇၶၢၼ်းတီႈၵႂႃႇတင်း

ႁူၵ်ႈငေႃႉ ဢိုတ်းဝႆႉၶိူဝ်းသထေးၵေႃႉလႅဝ်ၵူၺ်း မိူၼ်ၼႆ့ သေလႄၵုၵ်ႈမၼ်းၽူဝ်မၼ်းၶႃႈငလႄႈ ၶိူဝ်းသထေးလဵင်ႉၶိုၼ်းမိုဝ်းလူးတမ်ႈတီႈပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈသေ တွင်းထၢမ်ပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈဝႃး တေႁဵတ်းႁိုဝ်ႁွႆးၶႃႈပေႃးလီႈႁၼ်ၶိုၼ်းၶႃႈလုၵ်ႈၶႃႈၽူဝ်ၶဝ်ယဝ်ႉ၊ ယၢမ်းၶၼ်ႈပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈလင်ႉၼႆ့ၶိူဝ်းသထေးႁွႆႉႁူပျၼ်းၽၵ်းၵၢတ်ႇ ႁိူၼ်းၵၼ်ၵမ်ႉမီးၵူၼ်းတၢင်ၶဝ်ယဝ်ႉ၊ ၶိူဝ်းသထေးႁွႆႉႁူတီႈလႆႈ ငေႃႈၵမ်ႉလီႈမႃး။ ၵမ်းၶၼ်ႈပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈလင်ႉၶႃႈတြႃးပၼ်ၶိူဝ်းသထေး ၶိူဝ်းသထေးငေႃႈပေႃး ဝႃႈလီႈထွမ်ႉတြႃးယဝ်ႉ လီႈသတိသင်ႉဝေႉၵသေ မိူဝ်ႈၶိုၼ်းယဝ်ႉ။

သိုပ်ႉၶႃႈထိင်ႈတီႈၵမ်ႉလီၶႃႈတြႃးသၢမ်တီႈ
(1) တီႈသီၶၼ်ႈတၢင်းႁူၼ်းႁူႉႁူႉပီပီၶၼ်ႈငေႃႈ ၵမ်ႉလီၶႃႈတြႃး။
(2) တီႈၽုၼ်ႉမုၵ်ႉၶမ် ထၢင်ႈၽုၵ်ႈသွႆႉတီႈၶင်ႈတီႈယူႉၶၼ်ႈငေႃႈ ၵမ်ႉလီၶႃႈတြႃး။
(3) တီႈသုမ်ႉၵၢတ်ႇ ထိင်ၶႃႈ ထိင်ၵိုႈၶၼ်ႈငေႃႈၵမ်ႉလီၶႃႈတြႃး
ပေႃးၶႃႈ ထၢင်ႈလီႈၵပ်ႉတႆႈဝႃးၶ ၶွႆႈပပ်ႉတြႃးလဝ်ႈၶႃႉၶႃႈဝိႉၶင်ႉၶတီႈၶႃႈၵေႃး။

တွၼ်ႈၵၼ်ႁူၵ်ႈ

တွၼ်ႈၵၼ်ႁူၵ်ႈၶႃႉ ၶႃႈလူၺ်ႈ ႁူၼ်းထွမ်ႉတြႃးသၢမ်ငေႃႉ

(1) ၵဝၵုတ်ႇလ – ထွမ်ႉတေႉထွမ်ႉယူႉ ၵမ်ႉၵိပ်းၵမ်ႉၵဝ် ပေႃးတၢၼ်ႉႁူၼ်းလီတ်း တိင်ႉၶငိုၶ ထွမ်ႉၵဝ်လလိုဝ်ႈလလျ၊ သင်ပီၼ်မေႃႈတုင်းၵဝ်ၶမ်ႉၽူၼ်ငေႃႈ ပီၼ်မေႃႈငုပ်ႉ ပၢၵ်ႉသေတုင်း။

(2) ၵုလိင်ၵရၺ်ရ – ထွမ်ႉတေႉထွမ်ႉယူႉ ၵမ်ႉၵိပ်းၵမ်ႉမၢတ်ႈ တွင်းဝိႉပၼ်လိုမ်းႁူႉ ၶိုၼ်း၊ သင်ပီၼ်မေႃႈတုင်းၵဝ်ၶမ်ႉၽူၼ်ငေႃႈ ပီၼ်မေႃႈႁူၼ်းလူင်ႈ မေႃႈလိုမ်းၶၼ်ႉၵူၺ်း ၶ ယဝ်ႉ။

(3) ပုတ်ထုပ်ပၺ်ရ – တြႃးၶႃႈမႃးဝႃးႁိုဝ်ငေႃႈထွမ်ႉထွမ်ႉမၢတ်ႈမၢတ်ႈ ၶႃႈမႃးဝႃးႁိုဝ်ငေႃႈ တွင်းဝိႉတေႃႉလူဝ်ႈ သင်ပီၼ်မေႃႈတုင်းၵဝ်ၶမ်ႉၽူၼ်ငေႃႈ ပီၼ်မေႃႈၵမ်ႉႁူဝ်ႈၵမ်ႉလိုမ်း ပိၼ်ႈ ပၢၵ်ႉ ၽုၺ်ႉၽမေၼ်းသေတုင်းၵဝ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

သိုပ်ႉၶႃႈထိင်ႈႁူၼ်းၵိုပြႃးတြႃးသင်ႉၶႃႉ(7)ငေႃႉ

(1) ငေႃႉၶိုင်ႈ ႁူၼ်းၶၵွၼ်းလူင် ၵမ်ႉႁူႉၵၢင်ဝၼ်းၵၢင်ၶိုၼ်း။
(2) ငေႃႉၶိုင်ႈ ဝႃႉသၶႃႈၵမ်ႉပႃးထွမ်ႉတြႃးၶၢၼ်ႉၶၢၼ်ႉၵိူၼ်ၵိူၼ်
(3) ငေႃႉၶိုင်ႈ ပီၼ်ႁူၼ်းယေးၵႃႉလူင်(တုတ်ႈ)ငေႃႉၶိုင်ႈ။
(4) ငေႃႉၶိုင်ႈ ပီၼ်ႁူၼ်းဝႃး ၵၢင်ႈႁူႉၵမ်ႉႁူႉ ဝႃႈၵဝ်လိုမ်းၵဝ်လိုမ်းၶငေႃႉၶိုင်ႈ။

(5) ၵေႃႉၼိုင်ႈ ပဵၼ်ၵူၼ်းငိူင်ႈငေႃႉ ၵူၼ်းၵမ်ႇမီးတၢင်းႁူႉသင်ၵေႃႉၼိုင်ႈ။
(6) ၵေႃႉၼိုင်ႈ ၵူၼ်းၵႃၽိတ်လႄ လမ်ႇမၢၵ်ႈလေႃးၽေယ်ႉၵေႃႉၼိုင်ႈ။
(7) ၵေႃႉၼိုင်ႈ ၵူၼ်းယူႇလိူၼ်လိၼ်ၶွပ်ႇၽႂ်ႉ ထၵျဝလႂ်ႇၵိတီႈသႂ်ႇသၶႄႇၵေႃႉၼိုင်ႈ။
လူဝ်းၶဝ်ႉၶႃႈၵေႃႈ။

သိုပ်ႇၵျေႃးထိင်ႈၶေႃင်းယိင်းလီ(7)ၵေႃႉ

(1) ၵေႃႉၼိုင်ႈ ႁူႉလၵ်းပြေးတြေးသင်ႇၶႃႇမေႃလူႇမေႃတၢၼ်း။
(2) ၵေႃႉၼိုင်ႈ ပေးၵိတ်လပေႃႇမႃး မေႃၶိုင်ပွင်။
(3) ၵေႃႉၼိုင်ႈ မေႃလၢတ်ႈၵႂၢမ်းလိုဝ်ႈလွႆႈ သႅင်လီသႅင်ဝၢၼ်။
(4) ၵေႃႉၼိုင်ႈ မေႃၵျွတ်းဝတ်ႈတြႅးလဝ်ႈၽူဝ်။
(5) ၵေႃႉၼိုင်ႈ မေႃသိမ်းၶူဝ်းငိုၼ်းၶူဝ်းၶမ်း။
(6) ၵေႃႉၼိုင်ႈ ပေးၵိၼ်ၶဝ်ႈ ၵိၼ်လိုၼ်းၽူဝ် ၶွၼ်းလိုၼ်းၽူဝ်။
(7) ၵေႃႉၼိုင်ႈ မေႃၵူႇမေႃပီ မေႃၵူမ်ႈမေႃၵွမ်း မေႃမိတ်ႇသိမ်းတၢင်းၵူၵ်းတၢင်းၵၢႆ။

ၶေႃႈလူပ်းလင်

ၶွင်ႈလိၵ်ႈလူင်မူႇၶဝ်ႉ ၵၢဝ်ၶိုဝ်ႉတြႅး မိူၼ်ၶၢင်ႇတိမ်ႈၼမေးပႃႈၶိုဝ်ၶဝ်ႉသေယဝ်ႉ ၵၢဝ်လင်ႇၵျႇလူင်သၢမ်ၵိဝ်ႁေႃးဝၢၵ်ႇမႃးတီႈၶႃႈယဝ်ႉ၊ ၶႃႈတပေးႁဝ်း လီႈၵၢဝ်တင်းၽိၼ်လိၵ်ႈ ၵျႇယသင်းမၵေႃးဝႂ်ႇတၶဝ်ႉသေ လီႈမႃးၽတ်းလူ ၶွင်ႈပၢင်ၵုမ်လူင်ၶွၼ်ႇၽႃႇႁဵၼ်ႉပွၵ်ႈၵမ်း(5)ၶဝ်ႉ ပဵၼ်ၵၢၼ်ငိၼ်းလူမ်းယႅႉၶမ်ၸတႉၸတႉတီႈၶႃႈၵေႃႈ။ လူဝ်ႉသေၶၢဝ်ႉၵမ်ႇၵႃး ထွမ်းၶင်ႇ ဝႂ်ႇသၶႄႇ တၢင်းလၢင်ႈတၢင်းမေ ၵၢၼ်ထဝ်ႈၵဝ်ႇၶဝ်ႈလွႆႈသူၼ်လွႆႈမႃးယူႇတႃႇသေႇၶၢဝ်ႉ ပၢင်ၵုမ်လူင်ၶွၼ်ႇၽႃႇလိၵ်ႈလူင်တီး သမ်ႉမႃးၽုတ်းပေႃႇ ၽိူဝ်ႇၶႄးၶႃႈတပေးႁဝ်းၶဝ် ဝၼ်းမိူဝ်ႈၶဝ်ႉ ၶဝ်ႉပဵၼ်ၵၢၼ် ၶဵတ်ႈသၢၵ်ႈငိၼ်းလူမ်းၸတႉၸတႉတီႈၶႃႈၵေႃႈ။

သူးတွင်းၶွင်ႈပၢင်ၵုမ် ၶွၼ်ႇၽႃႇလိၵ်ႈလူင်တီးႁဝ်းၶႃႈ ယိုၼ်းယၢဝ်းၶၢဝ်းၵိုင်သေၵမ်း။ ၽူႈ ပူၵ်းပွင်သႂ်ႇသၶႄႇ ၵူႈလဝ်ႈၵူႈပႃးၵူႈၵေႃႉၵေႃႈ တူဝ်လွႆႈသွင်ပႃး ၶွင်ႈယူႇလီၵတ်းယိူၼ်သိုဝ်းသႂ်ႇသေ ၵမ်း။ ၶွင်ႈပူၵ်းပွင် ၶေႃးၵၢၼ်သႂ်ႇသၶႄႇၽႄႇသႂ်ႇလိၵ်ႈလီး လူဝ်ႉၶိုဝ်းတူဝ်းတွၼ်းၶိုၼ်ႈယႂ်ႉ မႂ်ႇသင်ၵူႇ လီႈငၢႆႈငၢႆႈသေၵမ်းၶဝ် ယွၼ်းၶွတ်ႇယွတ်ႈၶေႃႈၵႂၢမ်းၶင်ႇၶဝ်တီးၶႃႈၵေႃႈ။

လုင်းထရေးဝႂ်ႇလိင်ႇ,
ဝၢၼ်ႈလူင်၊ ဝီင်းပၢင်လူင်

တြႃးထမ်းလဝ်ႈၶၼ်ႉထသမ်ႉဝေႉၵ ၵၼ်ႉတိၵႃႉရူၵ်းပိူင်

လုင်းလၶရေးၶၶၼ်ႉတ၊ ဝၢၼ်ႈၶမ်ႇၶၢမ်း၊ ဝဵင်းၵုၼ်ႁိူင်

1. လိုဝ်ႈလိၵ်ႈလင်ႉၵျႉလူင် - ၶၼ်ႉထသမ်ႉဝေႉၵ ၵၼ်ႉတိၵျႉရူၵ်းပိူင်
2. ၽူႈတႅမ်ႈ - လၶရေးၵွၼ်ႉ၊ဝၢၼ်ႈၵုင်းၵၢတ်ႉ၊ဝဵင်းလီႊၶျႈ
3. ပီတႅမ်ႈ - ပီၵေႃးလျႉ-1338၊ လိူၼ်သိပ်းၵဵတ်းမွႆႉ(3)ၶမ်ႈ
4. ၵေႃႇထုတ်ႉတႅမ်ႈ - ၵမ်ႉရူႇ
5. တင်းမူိင် - 41ပီ
6. လဝ်ႈတျႉၶလိၵ်ႈ - လုင်းလွိဝျႉလိင်ႉ+ပျႈလီႊသွႆၶေၢင်း၊ဝၢၼ်ႈၶျေးငေႇ၊ ၵူိင်ႉၵဵင်းလူမ်း၊ လေႈဝဵင်းၵုၼ်ႁိူင်။
7. လွႆႇတိုဝ်းၵွၢမ်း - ၵွၢမ်းတီး/မၢၼ်ႈ/ပျႉလိ
8. လင်ႉၵျႉ - ၶမ်ႇၵွၢမ်းသၢမ်ဂိဝ်ယၢဝ်း
9. လွႆႇတိုဝ်းတူဝ်လိၵ်ႈ - တူဝ်လိၵ်ႈတႅမ်ႈ(ပၢၼ်ၵဝ်ႉ)
10. ပိူင်ၽႄၢင်ပပ်ႇ - ပပ်ႇလၼ်ႉ(လေႈသျ)ရူၵ်းၵင်ႉၵျႉ
11. ၶျေးလိၵ်ႈ - 72 လၼ်ႉ၊ 144 ၶျေးလိၵ်ႈ
12. ၵၼ်လိၵ်ႈ - ရူၵ်းၵၼ်(ရူၵ်းၶၢၼ်း)ပီၢၶၢၼ်းပၶျေႉမ

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းၶိုင်ႈ

(1) လဝ်ႈလၶရေး ၶပေႇယမ်ဝီႈသျၵုင်ႉၽြေးတြႃးသင်ႉၶျႉသြႃႉပေႈငမႈသေ ဝၢၵ်ႉလဝ်ႈတျႉၶၵေႃႇ တွင်းပၢၼ်ႉလိၵ်ႈ တီႈယူႉတီႈသဝ်း ယွၼ်းသူးႁွင်ႈလီႈထူပ်းၽြေးပိၼ်လဝ်ႈၶဝ်သေ သိုပ်ႉၶီႈၼိူဝ်း ၶွႆးတူဝ်ၵူၼ်းႁဝ်းၶဝ်ႇ မိူၼ်မျႇရူၵ်းတူဝ် -

(1)လၵ်ႇၶု-မၢၵ်ႉတျၶဝ်ႇ မိူၼ်မျႇတူဝ်ၶိုင်ႈ (2)သေႃးတျႉ-ရူၶဝ်ႇ မိူၼ်မျႇတူဝ်ၶိုင်ႈ(3)ၶျႉၶ-ၶူးလင်ၶဝ်ႇ မိူၼ်မျႇတူဝ်ၶိုင်ႈ(4)လီႉဝျႉ-လိၼ်ႇၶဝ်ႇ မိူၼ်မျႇတူဝ်ၶိုင်ႈ(5)ၵျႉယ-တူဝ်ႁဝ်းၶဝ်ႇ မိူၼ်မျႇတူဝ်ၶိုင်ႈ (6)မၶျေး-လွႆႇႁဝ်းၶဝ်ႇ မိူၼ်မျႇတူဝ်ၶိုင်ႈ ၵဝ်တၵ်ႈၶင်ႉၶဝ်ယူႉယဝ်ႇ။

ၶွႆးၵျႉၶျင်ႉၶိုင်ႈၵၼ်ၶဝ်ႇ မၼ်းမီးဝတ်ႇထုမၼ်းၶိုင်ႈရူဝ် (1) လၵ်ႇၶု-မၢၵ်ႉတျၶၼ်ႇ တၵ်ႈဝီႇဝျႈ-တီႈၶွႆးမိူင်းလူင်ပၼ်ႉထုမတီႉၶၼ်ႇ မီးသထေးၵေႃႇၶိုင်ႈ လိုဝ်ႈမၼ်းႁွင်ႇဝျႈ

ထေ,ယသထေး၊ မေးမၶၼ်းသမ်ႉလိုဝ်ႈဝႃႉၶေႃင်းပုင်,မလႃႉရီ,၊ ၶေႃင်းၶဵ ႉ သမ်ႉၸၢင်ႈလီ၊ ၽူဝ်မၶၼ်း သမ်ႉထဝ်ႈမေးမၶၼ်းသမ်ႉၶုမ်,၊ ထိုင်မႃးဝၶၼ်းၶိုင်ႈ ထဝ်ႈမုၶၼ်ယွႆ,ၶုၶၼ်ၵျေၶမ်း သမ်ႉၵွင်ႉၵၢဝ် ၶိင်းသထေး ၵူ,လူးတီႈၵျေၶမ်းငလႈ တီႈရှုၶၼ်းၶၶေၼ်ႉ ၵိုတ်းဝီႉမေးမၶၼ်းၵူၺ်း။ မူဝ်ႈၶၶေၼ်ႉသမ်ႉ မီးၵၢႆႈတုၵ်ႉၵတႃ,ၵူၶၼ်းၽေႃၶၼ်ၵေႃႉၶိုင်ႈ ၽဵဝ်မႃးၽီႈ,ၶျေႈရှုၶၼ်းၶီႈသထေးသေ မႃးသီရွၶၼ်း (တြေႃး)မၶၼ်း။ ရွင်ႉၵူမ်းဝၢၶၼ်မၢၵ်, ပၢၵ်,တၢၶၼ်ႈလူးငမႈလိူင်ႉသထေး။ ၶီႈသထေးၵေႃႈ ၵိုင်ႉၵၢင်ႉလီႈၵၢဝ်သီႈတႃမၶၼ်းၶေႃင်း ဝိၶၼ်ႉ,ဝီႈ,သိတ်းၶီႉ ထီႈမုင်ႈၵၶၼ်ရေႃး ၵၢႆႈတုၵ်ႉၵတႃ,။ သမ်ႉပီၶၼ်ၵၶၼ်ထုၵ်,ရှု မႃးလွႆငတႉငတႉဝႃႈဝႃႈငလႈ ထင်,ရွင်ႉၵၢဝ်ၵၢႆႈတုၵ်ႉၵတႃ,ၶၶေၼ်ႉ ၶိုၶၼ်ႈရှုၶၼ်း၊ မူဝ်းလိူင်ႉတၢင်းၵိၶၼ်ၶဝ်ႈၽၵ်း ၵၶၼ်လီၵၶၼ်ဝၢၶၼ် ၵိမ်,လွႆၵိမ်,ၶျေႈယဝ်ႉ လီႈပ်ိတ်ႈၶူဝ်းၵဝ်,မၶၼ်းသေ ၶၶုင်ႈပၶၼ်ၶူဝ်းမွႆ,သွႆ,ပၶၼ်ၶူဝ်းလီ။ ပေႃးယဝ်ႉ လွႆႉရွႆးၵၢႆႈတုၵ်ႉၵတႃ, ၵျိတ်းၵူမ်းၽွီႉမၢၵ်, ဝၢၵ်,လူးၶီႈသထေးငလႈ ထင်,ၵၢဝ်ယီၶၼ်းပီၶၼ်လွင်ႈၵၵ်ႉတၢင်းပ်ိင်းၵၶၼ် ၵုပ်,ၵၶၼ်ၵဝ်းၵၶၼ် မူၶၼ်ႈၵျေႃ,လွမ်းၵၶၼ်ယူ,ၵင်းသွင်ၶျယဝ်ႉ။ မူဝ်ႈၽွင်းၶင်ႉ,ၶၶေၼ်ၶၶေၼ်ႉ တီႈ မူင်းငရီးလူင် ထဝ်ႈပူင်,မေႃးငရီးလူင်ၶၶေၼ်ႉ ၵင်,တေထတ်းလွႆႉၽီငေ,မေႃးငရီးလူင်သီ,ၵေႃႉ ယမ်,မဂ ယမ်,မလ ယမ်,မတေႃ, ယမ်,မမင်း ၵိၵ်,တင်းလုၵ်ႈၶွင်ႉၶဝ်သေ ၶိုၶၼ်ႈမႃးၶွႆးမူင်း ပၶၼ်,ထုမတီ,။ လီႈမႃးထူပ်းၵၶၼ် ၶီႈသထေးငလႈ ၵၢႆႈတုၵ်ႉၵတႃ,ၶျ။ ႁွပ်ႈဝႃႈ သွင်ၶျ ၽိတ်းမ်ၶၼ်ႈဂျ,မေ,သုၵူတ်ႉလုၵ်ႈ ထုၵ်,မေးငလႈ ၽီငေ,မေႃးငရီး ထင်,ရွပ်းတိၵၢဝ် သွင်ၶျၵူ, မူင်းငရီးဂမ်းလိဝ်ၶဵယဝ်ႉ၊ ၶိႈဝႃႈပီၶၼ် တၢင်းၽိတ်းတႃဝႃႈၶဵယူ,ယဝ်ႉ။

တွၶၼ်ႈၵၶၼ်ၶၢၶၼ်း(2)

(2)တွၶၼ်ႈသွင်ၶဵ ႉ ၶိႈလူၺ်ႈသေႃးတႃ, ၽီႈ,ရှုသွင်ၶွၶၼ်ယဝ်ႉ ဝတ်ႉထုမၶၼ်းထမ်ႉ မူဝ်ႈ ပၢၶၼ်ပြႃးပီၶၼ်ထဝ်ႈဝိပတ်ႉသီ,ၶၶေၼ်ႉ တီႈၶွႆးမူင်းပတုမဝတီ,ၶၶေၼ်ႉ မီးဝၢၶၼ်ႈလုၵ်ႈၶိုင်ႈပီၶၼ် ၵူၶၼ်းမူၵ်ႈၵူၶၼ်းလိူင်း ၵူၶၼ်ႈၵျၵိၶၼ်ပူၵိၶၼ်ပျ လႃႈထိုၶၼ်ႉ,ထဝ်ႈၶိူဝ်ႉၶဝ်ယူ,သင်းဝီႉလွၶၼ်ႉလွၶၼ်ႉ။ တီႈၶွႆးဝၢၶၼ်ႈၶၶေၼ်ႉ မီးၶိင်းငေ,ဝၢၶၼ်ႈၵေႃႉၶိုင်ႈ တင်းလုၵ်ႈထီႈမၢဝ်,ၵေႃႉၶိုင်ႈ ငလႈမေးမၶၼ်း ၶဝ်ပေႃႈငမႈလုၵ်ႈယူ,သင်းလွမ်းၵၶၼ်၊ ၶွႆးဝၢၶၼ်ႈၶၶေၼ်ႉၵူၺ်းၶင်,ၵဝ်, သမ်ႉမီးငမႈမီႈၵေႃႉၶိုင်ႈ တင်းလုၵ်ႈယိင်းသၢဝ်ၵေႃႉၶိုင်ႈ လိုဝ်ႈၶေႃင်းရွင်ႉဝႃႈ ၶေႃင်းထၶၼ်ႉ,တၵုင်,မျ,ရီ, သွင်ၶျငမႈလုၵ်ႈ သမ်ႉပီၶၼ်ၵူၶၼ်းလီ တိၶၼ်ၵမ်,ပ်ၶၼ် ၶ်ၶၼ်ၵမ်,ယွၶၼ်, ၵၵ်ႉလူၺ်ႈသိၶၼ်သီ,လၵျႈပႃး ယူ,လွမ်း သိၶၼ် ၵိၶၼ်လွမ်းထမ်း ႁွပ်ႈထၢတ်ႈႁွၶၼ်ႉ,ဝၶၼ်းလင် သမ်ႉၵမ်,လီႈၵျိတ်းဝီႉၵၢၶၼ်လီငလႈ ထၢတ်ႈ ၶဵ ႉသမ်ႉၽေႃၶၼ်ၶျေ, လီႈၵျၵိၶၼ်ထေႃင်ႈၵိၶၼ်ငျပူၶၼ်ႈယူ,တင်းဝၶၼ်းတင်းဝၶၼ်းၵူၺ်းယဝ်ႉ။

ၶၢင်းလၶၼ်ႉတၢင်ႇမႃႇရီႇၶီႉ ဝီႉရူႉၸၢင်ႈၽႅင်လၢဝ်းလႅပ်ႈ ၵႅင်ႈၵဵပ်ႈၵူၵ်းတုမ်ႇၶတ်းၶုမ်ႇ သၢင်ႇတေႃႇၶေႃႇ ၵူၼ်းၶႂ်းဝၢၼ်ႈၶဝ်ၶၼ်ႉ မႃးၵျိုၵ်ႈမႃးတွင်ႈမႃးထၢမ်လီၵေႃႉၵေႃႈၼမ်ႈမၼ်း ၵမ်ႇ ၽွမ်ႉၽွႆႈ။ ၵမ်ႇပၼ်ၽွႆႈသေၵေႃႉ ထိုင်မႃးဝၼ်းၶိုင်ႈ လုၵ်ႈလီးလုင်းငေႇဝၢၼ်ႈၶၼ်ႉ လၢင်ႇ ပႃးၵဝ်ၶူဝ်းၽၢၵ်ႇၶွင်တွၼ်ႈသေ ၶိုၼ်ႈမူဝ်းတွင်ႈထၢမ်ၵဝ် ယွၼ်းၵဝ်ၵူၺ်းမၼ်း တီႈရူၼ်း သွင်ၵေႃႉၼမ်ႈလုၵ်ႈၶၼ်ႉၼလႈ ၼမ်ႈၶၢင်းၵေႃႈဝႃႈ ၵမ်ႇလၢင်ႈပၼ်၊ ယွၼ်ႉဝႃႈပၼ်ၵူၼ်းမိူၵ်ႈၵူၼ်း လိူင်း ၵမ်ႇလိင်ၵမ်ႇဢမ် မႃးတွင်ႈမႃးထၢမ်ၼလႈ ၵမ်ႇလၢင်ႈပၼ်ၶီသေ၊ ၵေႃႉပၼ်လုၵ်ႈၶိင်းငေႇ ၶီၵေႃႈ ၶၢမ်ႇဢၢမ်းမၼ်ႈၵၼ်ႇလၢတ်ႈဝႃႈ တေႇၵဝ်ၶီႉဢူႇၶေႃး ပေႃးဝႃႈဢဝ်ၶျႈလီႈမႃးၵိတ်းလုၵ်ႈ ၶူလ်ၼမ်ႈၶီးၵဝ်းယဝ်ႉၼတႉ ဢဝ်ၶျႈတေၵမ်ႇသိုပ်ႇၵိတ်းလွင်ႈဢၢၼ်မိူၵ်ႈဢၢၼ်လိူင်းထိင်ႈ။ လွင်ႈၵိၢႉ လွင်ႈမိူၵ်ႈၶီႉ တေပ်ိတ်ႈမူတ်းမူတ်း။ တေၵိတ်းၵူၼ်းလီ တေယူႇလွမ်းသိၼ်ၵိၼ်လွမ်းထမ်း ဢူႇ လွမ်းၼမ်ႈၵဝ်းသွင်ၶျ တေႃႇလူဝ်ႈသုတ်းပၢၼ်ယဝ်ႉ ဝႃႈၶီၼလႈ ၵမ်းၶၼ်ႉ ၼမ်ႈၶီးၵေႃႈ ယုမ်ႇ ၵဝ်ဢၢမ်းလုၵ်ႈလီးပူႇငေႇၶၼ်ႉသေ လၢင်ႇၵဝ်လုၵ်ႈယိင်းမၼ်းၵၢပ်ႈပၼ်လုၵ်ႈလီးၶိင်းငေႇၵိတ်း ပၼ်ၽူဝ်မေးၵၼ်ဢူႇယူႇယဝ်ႉ။

ဝီးၶၼ်ႉ ၵမ်ႇရိုင် ၼမ်ႈၶဝ်သမ်ႉ သဵင်ႈၵၢမ်ႇသုတ်းမုၼ်ဢူႇပဵတ်ႈသေ ထိုင်မႃးသွင်ၶူပ်ႇ သၢမ်ပီ ၵၵျၢင်ႉၵမ်ႇလီလုၵ်ႈၶိင်းငေႇၶၼ်ႉ သမ်ႉၶိုၼ်းပေႃႇ။ မီးဝၼ်းၶိုင်ႈ မၼ်းလွႆႉမေးမၼ်း တင်ႈဝီႉမေႈၽၵ်းသေ မၼ်းလၢတ်ႈဝႃႈ တေဢူႇႁႃသိုဝ်ႉၽၵ်း တီႈၶွႆးဝၢၼ်ႈမႃး မိုဝ်ႉၵိၼ်မိုဝ်ႉယမ်ႉ တႃႇၶဝ်ႈၶွႆသွင်ၶျဝႃႈၶီသေ ပႃးၵဝ်ၽေႃႉၵဝ်ပဵမ်းသေ လူင်းရူၼ်းဢူႇ ဢူႇႁႃတိၵဝ်ပႃ ၶွႆးၶမ်ႉ ၶွႆးႁွင်ႈ ယွင်ႈသွႆႇၶွႆးပဵမ်း ၵမ်ႇပေႃးတၼ်းတီႈလီ မၼ်းလၢင်ႇၵဝ်မႃးထွၵ်ႇသွႆႇၶွႆးမေႈၶမ်ႉ လိူတ်ႇ ၵၼ်မေးမၼ်းတင်ႈဝီႉၶၼ်ႉ ပႃၵေႃႈၵိုင်ႉၵၢင်ႉ လေႃႈတီၼ်ႈဝၼ်ၵွၵ်ႇၵူးၽိၢ၊ၵူးတၢင်း ၶၢင်းမေးမၼ်းလီးႁၼ် ပၼ်ၵၼ်တူၵ်းလွႆသေဝႃႈပြႃးပြႃး ၵဝ်ၶီႉၽိတ်းယဝ်ႉ။ ၽိတ်းလူင် ၽိတ်းလၢင်ၶီသေ ၵဝ်တီႈလိမ်းဢူႇပဵတ်ႈ တင်းဝၼ်း။ ပေႃးဝႃႈၶိုၼ်းတိုၼ်ႇ ရူႉတူဝ်မႃးၵေႃႈ ၶၢင်းၶီႉ ထၢမ်ပဵတ်ႈၽူဝ်မၼ်းၵမ်းလႅဝ်ယဝ်ႉ။ ၽူဝ်မၼ်းဝႃႈ ၵမ်ႇပဵတ်ႈၶီၵေႃႈ ၵမ်ႇထွမ်ႇၵမ်ႇ လူးလႃးလႃး။ ထိုင်တီႈပေႃးလီႈပဵတ်ႈၽႅတ်ႇၶၢတ်ႇၵၼ်သေ ၽူဝ်မၼ်းၵေႃႈ မိူဝ်းယူႇလူလ်ႈပေႃႈ ၼမ်ႈမၼ်းၶိုၼ်း မၼ်းၶၢင်းၵေႃႈ ယူႇလူလ်ႈသိၼ် ၵိၼ်လူလ်ႈထမ်း ယူႇႁၢင်းၵူလ်းမၼ်းၶၢင်း ယဝ်ႉ။ ၽူဝ်မၼ်းၶၢင်းၶၼ်ႉ ၽိုဝ်ႇထိုင်တီႈတီႈမႃး တီႈသေ လီႈဢူႇတူၵ်းယူႇ တီႈၶွႆးမိူင်းငရီး လူင် မႁႃႇရေႊရူဝပုၼ်ႉၶီယဝ်ႉ၊ ၶၢင်းလၶၼ်ႉတၢင်ႇမႃႇရီႇၼတႉ ဝွပ်ႈလီႈၵိတ်းတၢင်းလီယူႇ လူလ်ႈသိၼ်ၵိၼ်လူလ်ႈထမ်းၶမ်ၼလႈ ထိုင်မိူဝ်ႈသဵင်ႈၵၢမ်ႇသုတ်းမုၼ်မႃးၵေႃႈ လီးလၢမ်ႇၸၢင်ႈ ရေႃၶမ်းဝီႉယူႇယဝ်ႉ။

ၽိုဝ်ႇၽူဝ်မၼ်းၶၢင်းၵၼ်မီးယူႇၶွႆးမိူင်းငရီးလူင်မႁႃႇရေႊရူဝၶၼ်ႉ မုင်ႈႁၼ်မၼ်းၶၢင်း

လီႈလၢမ်ႇႁၢင်ႈလၢမ်ႇႁေႃယူႇလိူင်ႉၼၼ်ႉၼၼ်ႉ မၼ်းလႆႈႁွင်ႉၶွၵ်ႇမွၵ်ႇလၢတ်ႈ လွင်ႈတၢင်းၼၢၼ်လႅဝ် မၼ်းလႆႈၼၼ်ႉသေ ယွၼ်းတၢင်းလွင်ႈထိမ် ႁူႉမေးမၼ်းလွင်ႈထိမ်ၶဝ်ၶွၵ်ႇ ၼွင်ႉမေႃႈငၢႆးၼၼ်ႉ ၼႆလႄႈ မေးမၼ်းၵေႃႈ ႁွပ်ႈလီႈငၢၼ်းသႅင်ၽူဝ်မၼ်း ယွၼ်းတၢင်းလွင်ႈထိမ် ၼင်ႇၼၼ်ႉသေ ငၢၼ်းပၼ်ၵၼ်ၵိတ်းလူၼ်ႉလႄႈ လင်ႇယိုၼ်းမိုဝ်းလူးၽူဝ်မၼ်း။ ၽူဝ်မၼ်းၵေႃႈ ယိုၼ်ႈမိုဝ်း ၼိုၼ်ႈမႃးႁပ်ႉၶဝ်။ ၵူၺ်းၵႃႈ ၶမ်ႇတၼ်းႁပ်ႉၵမ်ၶဝ်လီႈမိုဝ်းတင်းၽေႃႈ၊ တၼ်းၵမ်ၶဝ်လီႈမိုဝ်း ၼိဝ်ႉၵွႈမၼ်းၼႃင်းၵူၺ်းသေ ႁေႃၼမ်းမၼ်းၼႃင်းသမ်ႉၵိုင်ႉၵၢင်ႉယုၵ်ႉၼိုၼ်ႈမူဝ်းမူင်း ၽီတႃႇဝ တိင်ႇသႃႇ ဝီးၼေႃႇလႄႈ လီႈၶဝ်မိုဝ်းမၼ်းၼႃင်းၼၢတ်ႇပိၵ်ႈသေ လပ်ႈၵူႃႇလွမ်းၽူဝ်မၼ်း ၼႃင်းၼွင်ႈမူင်းငၢႆးပုၼ်ႉၼႆယဝ်ႉ၊ တီႈၼႆႈၼီႈလၢတ်ႈဝႃႈ ယွၼ်ႉႁွပ်ႈသွင်ၸႃငမႈလုၵ်ႈၶဝ်ႁူႉသွင်ၸႃ ထွမ်ႇၽိတ်းၶေႃႈၵူႃမ်းမုသႃႇပိတ်ႉလိၼ်ငလႈ လၢင်ႇလီႈသုမ်းၼိဝ်ႉမိုဝ်းၵူႃႇၼိဝ်ႉၼိုင်ႈၼီယူႇယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၸၢၼ်း(၃)

(၃) တွၼ်ႈၵၼ်သၢမ်ၼီႉ ၼီႈလူၺ်ႈၸႃႇၼၶ – ၼူႈၼင်သွင်ၵူင်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ဝတ်ႉထုမၼ်း လမ်ႉ မူဝ်ႈပၢၼ်ၼုၼ်ႁေႃၶမ်းပြႃမ်ႇမတၢတ်ႈ ၶုပ်ႉပိူင်ႇမူင်းပႃႇၺႃႇၼသီႇ ယူႇၼင်ႇၼၼ်ႇ ၼွင်ႈမူင်း ၼၼ်ႉ မီးတင်းၼၢင်းၽၢၼ်ၸၢၼ်လွႆၵေႃႉၼိုင်ႈ လေႇႁႃၶေႈႁႃၽိုၼ်းမႈၼိႂ် ၼွင်ႈဝီင်းၵူႈဝၼ်းၵူႈဝၼ်း ထိုင်မႈဝၼ်းၼိုင်ႈ မၼ်းၼၢင်းလီႈၵူႃႇႁၼ်မိၼ်ႈ မွၵ်ႇမူဝ်ႁၢင်ႈလီၼေႃႇလႄႈ မၼ်းၼၢင်းလင်ႇၶဝ်မႈ ႁွတ်ႈထိုင်ၵၢင်တၢင်းယဝ်ႉ။ သမ်ႉလီႈမႈထူပ်ႈႁၼ် ပြႃႈပိၼ်လဝ်ႈပတ်ႉလေႇၵပုတ်ႉထႃႇ ၶွၵ်ႇ သၢၼ်ႇ သမႃႇပၢတ်ႈလႄႈ မၼ်းၼၢင်းၵေႃႈ ၶဝ်မွၵ်ႇမူဝ်ၼၼ်ႉ လူႇတၢၼ်းလဝ်ႈပတ်ႉလေႇၵ ပုတ်ႉထႃႇ။ လဝ်ႈပတ်ႉလေႇၵပုတ်ႉထႃႇၵေႃႈဝႃႈ ၼင်ႇၵႃႈၵၢင်လွႆၼၢင်းမီး ၼွႆႈလီႈၼွႆႈပိၼ်ၼၼ်ႉ ယွၼ်းသူးၶဝ်လႄႈၼီယဝ်ႉ။ မၼ်းၼၢင်းၵေႃႈ လူမ်းသိူဝ်းသေ ယွၼ်းသူးဝႃႈ လၢတ်ႈၼေႃႈမႈ ႁူႉၸႃႈၼၢင်းလီႈၵူႃႇၵိုတ်ႇပိၼ်လုၵ်ႈသထေးသေ ႁူႉၶႃႈတူဝ်ၼိူဝ်ႉၼင်ၸႃႈၼၢင်းႁွမ် မိူၼ်ၼင်ႇမွၵ်ႇ မူဝ်ၼီႉသေၵမ်းၼီယဝ်ႉ။ ၽိူဝ်ႇထိုင်မႈထိင်ႈလၢတ်ႈၼိုင်ႈၼၼ်ႉ မၼ်းၼၢင်းလီႈမႈၵိုတ်ႇပိၼ် လုၵ်ႈယိင်းသထေးယိၼ်ႇလယ လိူဝ်ႈၼၢင်းႁွင်ႉဝႃႈၼၢင်းမျသူၺ်ႇဝႃႇ ႁၢင်ႈၵေႃႈႁၢင်ႈလီ တူဝ်ၼိင်း မၼ်းၼၢင်းၵေႃႈ ႁွမ်ၼင်ႇမွၵ်ႇမူဝ်ၼၼ်ႉၼတႉၼင်ႇဝႃႈ ၽူႈလွႆၽွႆၵေႃႈ ၼွႆႈသုတ်ႇၼွႆႈၼူမ်ယူႇ တႃႇသေ တေႃးၶမ်ႇလိူဝ်သေ ၶူးမၼ်း ၼိင်းသထေးယိၼ်ႇလယၼၼ်ႉ ယင်းၼွႆႈ သုတ်ႇၼွႆႈၼူမ် ၼီယဝ်ႉ။ ထိုင်မႈဝၼ်းၼိုင်ႈ မေးၼိင်းသထေး ၶမ်ႇယူႇႁူၼ်းလႄႈ ၼိင်းသထေးၼွႆႈ ၼူမ် လုၵ်ႈယိင်းမၼ်းယူႇတိၵ်းတိၵ်း ၶမ်ႇယိုၼ်ႉလီႈယဝ်ႉသေ လင်ႇႁွင်ႉၶဝ်လုၵ်ႈယိင်းမၼ်းမႈ ၵိမ်းလမ်သေလၢတ်ႈဝႃႈ – လုၵ်ႈယိင်းၵူဝ် သုတ်ႉမႈၼင်ႈၵိမ်းလမ်ပေႈၶိတ်းၼိုင်ႈလႄႈ ပေႈၼွႆႈ သုတ်ႇၼွႆႈၼူမ်တူၺ်းၶႃႈႁူဝ်ႇၼိူဝ်ႉၼီႈလုၵ်ႈယိင်းၵဝ်ၼေႃႇယဝ်ႉၼီသေ တိၵ်းတိုတ်ႉလၼ်ၶဝ်လုၵ်ႈ ယိင်းမၼ်းမႈ ယွၼ်းသုတ်ႇယွၼ်းၼူမ်ယူႇတိၵ်းတိၵ်းလႄႈ လုၵ်ႈယိင်းမၼ်းၵေႃႈ ၶမ်ႇလိူဝ်

လီႈသေ ထင်,လီႈပၼ်သုတ်,ပၼ်ၶၢမ်ယူ,ယဝ်.။ ၽိူဝ်,ဝႃႈမၼ်း သုတ်,ၶၢမ်ၵဝ်ၵၢၼ်သဵ်ဝ်ႁွမ် လုၵ်ႈယိင်းမၼ်း ၶဝ်ႈၵွႆ,ၶွႆးၵူင်ၶေးယဝ်. ၵိုင်.ၵၢင်.ၵဝ်လိုမ်းတူဝ်ၵွႆ,ၵမ်းလဵ်ဝ်ၶဝ်ယဝ်. ၽိူဝ်, ထိုင်တီႈမၼ်း ၶိုၼ်းႁူ.တူဝ်မႃးၶိုၼ်းၶၶေ. မၼ်းထင်,ဝူၼ်.ဝႃႈ ၵဝ်ၶဝ်. ၽိတ်းယဝ်. ၵဝ်ၶဝ်. ၽိတ်းယဝ်. ဝႃႈၶဝ်သေ ၶိင်လွႆယူ,ႁင်းၵူၺ်းမၼ်း ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈၵဝိတ်.ထ,သုမ်,ၵုမ်ႈငမ်းတၼ်ၸလေႈ လုၵ်ႈယိင်းတူဝ်ၵဝ်, ယင်းၶိုႈသုတ်,ၶိုႈၶၢမ်ၶဝ် လီႈတင်းၶိင်လွႆၸတ.ၸတ.ဝႃႈဝႃႈသေ ထိုင်တီႈ တၢမ်းၵေႈ လီႈၵွႆ,တူၵ်းမိူင်းငရိုးၵပေ,သီ,ၽုင်,ပုၼ်.ၶဝ်ယူ,ယဝ်.။

တီႈၶဝ်ႈၶိုႈဝႃႈ ၵမ်,ၵဵ်တ်,ထိင်းလီႈၶ,ၶေ – ၶူႈလင်သွင်ၵူင်ၸလေႈ ထင်,ပဵၼ်ထိုင်.ၶဝ်ၵွႆ, ထိုင်တီႈပေႊလီႈတူၵ်းငရိုးၶဝ်ယူ,ယဝ်.။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသီ,

(4) တွၼ်ႈၶဝ်. ၶိုႈလူၺ်ႈ ထီ,ဝ, – လိၼ်.ပျူးၽေပ်,လဵ်င်ႁွင်ၶဝ်ယဝ်.။ မိူဝ်ႈပၢၼ်ပြႃး ပဵၼ်ထဝ်ႈၵေႈတမၵ်ဝ်း ယူ,သဝ်းၶွႆးမိူင်းသ,ဝတ်.ထိၶၶေ. မီးသထေးၵေ.ၶိုင်ႈ ထိုဝ်ႈဝႃႈ သုဝ,လ,တေ,ဝိင်,ၶဝ် သထေးၵေ.ၶဝ်. မၼ်းၵိတ်.ၶိူဝ်.ၵိတ်.ပၢၶေ, ပေႊၵိၼ်ၶဝ်ႈၸလေႈ ၵမ်,ပႊၶိူဝ်.ပၢၶဝ် သဵ်င်လ,မၼ်း ပေႊၶၶေႈတူဝ်ႈၵူင်ႁိူၼ်းလူင်ဝိ. ထိုင်ၶင်,ဝၼ်းၶိုင်ႈ မေးမၼ်းႁူင်ၽၵ်းၶဵ်ဝ်လဵ်င်.မၼ်းတ,ၶိုင်ႈၸလေႈ ၶိင်းသထေးၶဝ်. ၽိတ်းမေးပေ.သွ်,ပၼ်ၶဝ်၊ ထုပ်.မေးပေ.ဝၢၼ်, ၽၢင်ႈတဵ်ၼ်,တွၵ်ႈတမ်လူင်ၵွႆ,ၵူႈတီႈၶဝ်ယဝ်.။

မိူဝ်ႈၶၶေ.သမ်. မဵ်ၼ်ႈဝၼ်းလိူၼ်ပဵ်တ်,မူၼ်း ဝၼ်းၶဝ်ႈဝ,ၵၼ်ပဵၼ်ၶုၼ်ၶေႃၶမ်း ပသေ, ၶတီ,ၵေးသလ၊ ၶၢင်းဝိသ,ၶ, ၵိၵ်,ပႊမူးမၢတ်ႈၽွင်းမိူင်းထိုင်.ၶၢင်းႁၢင်ႈၶေႃၶဝ် ၵ်ၼ်းၵဝ် ၶူဝ်းလူ,ၶူဝ်းတၢၼ်း ၵွႆ,ၵၢၼ်,ၵွႆ,ၵျင်းၸလေႈ မိူဝ်ႈၶၶေ. ၶိင်းသထေးသုဝ,လတေ,ဝိင်,ၵေႈ ၵွၼ်ၵဝ်လုၵ်ႈမေးမၼ်းၵွႆ,လူ,ၵွႆ,တၢၼ်းထိုင်.ၶင်,ပိူၼ်ႈၶင်,ၵဝ်,ၸလေႈ မိူဝ်ႈၶၶေ. ပြႃးပဵၼ် ထဝ်ႈ ထင်,ၶေႃးပၼ်ၽွၼ်းလီတ,ၶေ သီ,လ ၽေ,ဝၶေ,ၵမ်,မထၢၼ် းဝိပတ်.သၶေ,ထိုဝ်းၶၶေ. ၶိုႈၶိူဝ်းမိူင်းၶဝ်ပ်.ပၢၼ်,ဝႃႈ ၵမ်,မီးသင်သေထိုဝ်.သေမ်ဝ်း ႁူပ်ႈၶၢမ်,ၶၼ်,ထ,ႁုႈပႊၵေႈ ၵမ်, မီးၶဝ်ထိုဝ်းၶၶေ. ၵမ်,ထုၵ်,ၵမ်,မဵ်ၼ်ႈလွႆၶိင်းသထေးသုဝ,လတေ,ဝိင်,သေၵိတ်း။ မၼ်းဝႃႈ ပေႊၵမ်,မီးတီႈၵျေ,တီႈသိူဝ်း တီႈၵတ်းယဵ်ၼ်သိူဝ်းသ,ၶဝ် ၽွႆၵမ်,လူဝ်,ၵွႆ,ယွၼ်း ၵ်တ်း သင်ယဝ်.၊ ၽွႆယွၼ်းၵွႆ,မိူင်းၶဝ်ပ်.ပၢၼ်, မၼ်းငိူဝ်ႈ ဝႃႈၶဝ်လူင်ၵွႆ, ထွမ်းတၢင်းသေ လၢတ်ႈ ႁူၼ်ႈမူၼ်ႈၵျေ,ၵူၺ်းမၼ်းယူ,ယဝ်.၊ ထိုင်ၵမ်းလိုၼ်းမႃး လီႈတၢၵွႆ,ပဵၼ်ၶွၼ်လူင်တူဝ်မၼ်း ပေႊတၢၼ်,လုၵ်ႈၵူၺ်ႈသေ ပွႆ.ၵိၼ်ၶီးယဵ်ဝ်ႈပိူၼ်ႈလူင်ယူ,ၶွႆးထၢင်ၽိၢႈပုၼ်.ၶဝ်ယဝ်.။

ၶဝ်.ၵေႈပဵၼ်တၢင်းၽိတ်းၵမ်,ထိင်းထီ,ဝ, ၵိၼ်ၵႃႈပဵၼ် လၢတ်ႈၵႃႈပဵၼ်ၶၶေ.ၶဝ်ယဝ်.။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းႁႃး

(5) တွၼ်ႈႁႃးၼၼ်ႉ လၢတ်ႈလူၺ်ႈၵၢၼ်ဝိၺ်ႉၺႃၶမ် တူဝ်လူင်ႁဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊

ဝတ်ႉထုမၼ်းလႅမ်ႉ မိူဝ်ႈပၢၼ်ပြႃးပၢ်ႇၼၼ်ႉလဝ်ႈႁဝ်း တိုၵ်ႉယူႇသဝ်းဝႆႉ မိူင်းၶိုဝ်ႇ, ပၢၼ်ၶုၼ်ၸေႃႈၶမ်းပိမ်ႇ, ပီသႃႇ, ရၶခေႃႉ မီးသထေးသွင်ၵေႃႉ ၵေႃႉၼိုင်ႈလိူဝ်ႈဝႃး ဝိပ်ပယုတ်ႈ ၵေႃႉၼိုင်ႈ ရႃၶသေမ်ႇပယုတ်ႈ ပၢ်ႇၵူၺ်းၵေႃႉၵၼ် ယူႇႁူဝ်ဝိင်းၼလႈ ႁၢင်ဝိင်း။ သထေးဝိပ်ပယုတ်ႈၶၼ်ႉသမ်ႉ ၵမ်ႇၵိၼ်ၵမ်ႇလူႇသေပွၵ်ႈ၊ သထေးရႃၶသေမ်ပယုတ်ႈသမ်ႉ ၵိၼ်လူႇတႃႇသေႇ။ လုၼ်ႉလူႇလီၼ်ႉၵူၼ်းတုၵ်ႉယၢၵ်ႈၵူၼ်းၽၢၼ်ၶၢၼ်လႆႈတႃႇသေႇ။ သထေးသွင်ၵေႃႉၼႆႉ ပဵၵ်ႇ, ပိူင်ႈၵၼ်ၶင်ႇၼႆ သထေးဝိပ်ပယုတ်ႈၼႆႉ မေးမၼ်းသမ်ႉႁၢင်ႈလီ မၼ်းၵေႃႈၵမ်ႇပၼ်မေး မၼ်းႁၢႇတင်းလႆႈသေပွၵ်ႈ။ မေးမၼ်းၵေႃႈ ယူႇတီႈႁိူၼ်းသေ ၵိတ်းၶိင်ႇတၢင်ႇၵၢင်လၢၼ်း ၵၢၼ်း လူးပြႃးတြႃးသင်ႇၶႃႇသေ လူႇတၢၼ်းယွၼ်းသူးၵူၺ်းယဝ်ႉ။ ၽိူဝ်ႇထိုင်တီႈမေးမၼ်းလုၵ်ႈႁၢႇ ၶၼ်ႉ ၶိင်းသထေးၵေႃႈ သေလီမေးမၼ်းၶေႃႇၼလႈ လၼ်ႇႁၢႇလူးပြႃးပၢ်ႇၼၼ်ႉ ၵွႆးပြႃးပၢ်ႇ လဝ်ႈ မႃးယႃပၼ်မေးမၼ်း ၵွႆးပၢ်ႇတူဝ်မီးလႆႈမႃးၶိုၼ်းဝႃးၼႆႉၼလႈ ပြႃးပၢ်ႇလဝ်ႈဝႃး ယႃၼတႃႉ ၵမ်ႇမီး မီးၵႃႇထႃႇၵူၺ်းဝႃးၼႆႉသေ သွၼ်ပၼ်မၼ်းဝႃး – ႁူပၵ်ႉၶၼ်ႇထႃႇၵၶိတ်ႉလ၊ ႁူပၵ်ႉ ၶၼ်ထႃႇတုၵ်ႉၶ ႁူပၵ်ႉၶၼ်ထႃႇၵၶတ်ႉတ၊ သၢမ်ၶေႃႈၼႆႉသေ လႆႉမၼ်းႁၢႇတီႈၵိမ်းၶုမ်မေး မၼ်းၶခေႃႉ ႁွင်လင်သေလွတ်ႈတိၵ်းတိၵ်းတႃႉ မၼ်းတေၵွၵ်ႇမႃးလေးလပ်းႁွင်းလင်မႂ်းသေ ပေႃးမႂ်းလေးထိုင်ႁိူၼ်းယဝ်ႉ မႂ်းလၼ်ႇႁွႆးတူၺ်းၶေႃႈမၼ်းၶေႃႈဝႃးၼႆသေ မၼ်းၵေႃႈၵိတ်းလွမ်း ၶင်ႇႁၢမ်းသင်ႇပြႃးပၢ်ႇလဝ်ႈယဝ်ႉ သမ်ႉလီႈတေႃႉပၢ်ႇတေႃႉ ၵမ်းၶခေႃႉ ၶေႃႈမေးမၼ်းၵေႃႈ ၵမ်ႇလႆႈ ၵမ်ႇၵမ်ႇလမ်လမ်လိၼ်လိၼ်ၼိဝ်ၼိဝ်မီးၵူႈမိူဝ်း။ မၼ်းၵေႃႈ ၵူဝ်ၶေႃႇ တေၼၵႈပိတ်ႈၵေႃႈ ၵမ်ႇလၢင်ႈ ၵွႆးပူၼ်ႈၼၵႈပၼ်ၵေႃႈ ပူၼ်ႈၵမ်ႇႁတ်းၼၵႈပၼ် မၼ်းလၼ်ႇၶိုၼ်းမိူဝ်းလူးပြႃး ပၢ်ႇလဝ်ႈၶိုၼ်း။ ပြႃးပၢ်ႇလဝ်ႈလၼ်ႇဝႃး ၵမ်းၼၼ်ႉ လွင်ႇမႂ်းၶႂ်ႈလီႈ လွင်ႇမႂ်းၵူဝ်ၼၼ်ႉၼလႈ မၼ်းၵေႃႈ ဝႃး ၵူဝ်ၶေႃႇယဝ်ႉ ၶၼ်းတေႃးၼၵႈပၼ်ၶႃးသေၵမ်း တွင်းပၢၼ်ႇၶင်ႇၼႆသေ ပြႃးပၢ်ႇလဝ်ႈၵေႃႈ လၼ်ႇၼၵႈပၼ်မၼ်းယဝ်ႉ မၼ်းၵေႃႈ လၼ်ႇလီႈသေႃးတႃႇ ၶၢမ်ႇပၢ်ႇရႁၢၼ်းၶၸုင်ႈသၢင်ႇၵၢၼ်းမိူဝ်း ယူႇလွမ်းပြႃးပၢ်ႇလဝ်ႈႁၢႇၵႃႈၶခေႃႉၵမ်းလီဝ်ယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈတူဝ်ၵၢယ ၶႂ်ႈထိတိူဝ်ႉၵိင်ၵွႆ, လုၵ်ႈလၢင်းၶေႃင်းမေးယူႇတႃႇသေႇၼလႈ လၼ်ႇ, လီႈမေးတူႇမေးၶဝ်ႈသေ ပၢ်ႇတီႈၵိမ်ႇ, ၵူဝ်ႇမိူဝ်ႇ,လၢင်လၢၼ်ႈမၼ်းႁၢႇသေ လၼ်ႇပၢ်ႇရႁၢၼ်းတႃႇ ႁၢႇလီႈဝႃးၶင်ႇၼႆယူႇယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်ႈၵူႈ

(6) တွၼ်ႈၵူႈဢၼ်ႁူဝ်ၼိူဝ်ႈၸဝ်ႈၸၼ်ႇ လွၵ်ႇလၢႆးဢၼ်ႁဵတ်းဢိုဝ်ႈ ၶိုၼ်ႈၵူႈလေႇ။

လွၵ်ႇလၢႆးဢၼ်ႁဵတ်းဢိုဝ်ႈ မၢင်မိူဝ်ႈၵွၼ်းလူင်တူဝ်ၼိုင်ႈ ႁႃႉၵေႃႈႁႃႉၵေႃႉ၊ ၶူင်ႈႁႂ်ႈၶူင်ႈလၢဝ်းႁူဝ်ၶၢဝ်းႁူဝ်ၼိူင်ႈ၊ ၵမ်ႉ ၼိူမ်ၵမ်ႉမၼ်း ယိူင်ႉၵၼ်းပဵၼ်ယၢပ်ႇ၊ ၶူင်ႈလေႃႈႁူဝ်တၵ်ႉႁူဝ်တီး သီးဝီႉတၢၼ်ႉလွႆႇၵေႃႈ တိုတ်း လိူၵ်ႈၽၢင်ႈၵွၵ်ႇ၊ ၵမ်ႉတၼ်းႁူႉမိူဝ်ႈႁူႉၶႃႈ၊ ႁၢႆႈႁၢႆႈပီပီယူႇၵႅတ်းၼိူဝ်တိူၵ်းတိူၵ်းယဝ်ႉ၊ မိူဝ်ႈပၢၼ်ၶုၼ် ၶိူဝ်ၶမ်းပြၢမ်ႇမတၢတ်ႈၼလႄႈ ၶၢဝ်းလၼ်ႉတၵတီ၊ ၵုပ်ႇပိူင်ႈၽွင်းငမ်း မိူင်းလူင်ပႃႈရျႇၼသီႇယူႇ ၼၼ်ႉ မီးသထေးၵေႃႉၼိုင်ႈ လိုဝ်ႈဝႃႈၼၼ်တသထေး မေးမၼ်းသမ်ႉပၼ်ပႃႈလၢၼ်မ် ၵမ်ႉႁူႉပြႃး တြႃးသင်ႇၶႃႈသြႃႇပေႃးၼမႈ။ ၼွႆႈႁိုၼ်းၶဝ်ၼၼ်ႉ သမ်ႉမီးၶႃႈလွႆႉယိင်းၵွၼ်ႇၵေႃႉၼိုင်ႈ ၽူဝ်မၼ်းၶၢင်းၼလႄႈၵေႃးၵွၼ်ႇၵေႃႉၼိူဝ်ႉ ပၼ်ႁူၼ်းလီ ၵမ်ႉမိူၵ်ႈၵမ်ႉလိူင်း ပၼ်ႁိူင်းသူႇတေႃႇ သူႇမျႃတ်ႈ မီးသိၼ်မီးထမ်း ထပ်းၵျင်ႈထပ်းတူဝ်ၶႃယူႇတႃႇသေႇ။ ၼၢႆးသထေးသမ်ႉ မိူၵ်ႈမၢပ်ႇ တၢပ်ႇႁႂ်ႈႁူႈလၼ်းႁူႈလီး ၵမ်ႉႁူႉၽူႈထီးၽူႈယိင်း ပေႃးမၼ်းၶူင်ႈလႃႇၵေႃႈလႃႇ၊ မၵ်ႉၼိူဝ်ႉမၵ်ႉပႃ ဢိၼ်ၶိတ်ႉဢိၼ်ၶဵဝ်းလွၼ်ႉလွၼ်ႉ ၵမ်ႉလွမ်ႇၵမ်ႉၼပ်ႉၵမ်ႉသၢင်းဢိၼ်ၽူဝ်မၼ်း ထိုင်မႃးဝၼ်း ၼိုင်ႈ မၼ်းထင်ႇလွႆႉလုၵ်ႈလိူင်ႉမၼ်းႁႂ်ႈၵိပ်ႈႁွႆ လုၵ်ႈလိူင်ႉမၼ်းၵေႃႈၵမ်ႉႁႂ်ႈ ႁူဝ်ၽိတ်းသိၼ် ၽိတ်းထမ်းဝႃႈၼႄၼလႄႈ မၼ်းၵေႃႈလွႆႇလမ်ၶေႃ၊ လႃႇလႃႇပွင်ႉပွင်ႉ လိုပ်ႈပဵတ်ႈလုၵ်ႈလိူင်ႉမၼ်းသေ တူဝ်မၼ်းထင်ႇႁႂ်ႈႁၵဝ်ၼွႆႈၼမ်ႉမႃးၶျႃးဝီႉ။ ၵမ်းၼၼ်ႉ သမ်ႉႁွင်ႉၵဝ်ၽူဝ်မၼ်းမႃး လွႆႉၽူဝ်မၼ်း တွႆႇႁူၼ်ႈႁႂ် လၢတ်ႈဝႃႈတေႁၢင်တေတူမ်ႈဝႃႈၼႆ ၽူဝ်မၼ်းၵေႃႈဝႃႈ ၵဝ်ၵမ်ႉတွႆႇ ၵဝ်ၵမ်ႉၵႅတ်း ၵဝ်ႁူဝ်ၽိတ်းသိၼ်ၽိတ်းထမ်း ႁူဝ်ႁူတ်ႈႁူဝ်တၢမ်ႇမၼ်းဝႃႈၼႄၼလႄႈ မၼ်းၶၢင်းယင်းပႃႇလႃႇ၊ လိုပ်ႈ ၽူဝ်မၼ်းထိူင်းႁွၼ်ႉ။ ၵမ်းၼၼ်ႉ မၼ်းထင်ႇႁႂ်ႈတွႆႇႁူၼ်ႈႁႂ်ၼၼ်ႉ ႁူၺ်းမၼ်း ႁႂ်ႈၵေႃႈႁွင်ႉ ႁႃႈဢိၼ်ႉလႃႇဝႃႈ ႁိူဝ်းမၼ်းလိူဝ်းၶွႆႈလိူဝ်းတၢႆဝႃႈၼႆ သိူင်ႁႂ်ႈပေႃးပၼ်းလူင်ႁႂ်ႈသိူင်ႈ ပေႃးဝႃႈမၼ်းၵဝ် ႁႂ်မႃးတင်ႈသွႆႉၼိူဝ်ၽိူဝ်ႈယဝ်ႉ လိူၼ်ႈလူင်းႁိုၼ်းႁႂ်ႈ၊ႁၢမီႉႁၢၵီး တႃႇတေမႃးသွႆႉႁႂ်ၼၼ်ႉၼႆၵေႃႈ ၵၼ်ပၼ် ပထဝီႇလိၼ်လူင်ႁွင်းမိူင်းၵေႃႈ ထတ်ႉထိူၵ်ႇတိူၵ်ႇငၢၵ်ႈၵႃႈပၢၵ်ႇၽၢတ်ႇယၢၼ်ၵၼ်ႁႂ်ႈ ပၼ်ႁူင်လူင်ဝီႉသေ ၼၢႆးသထေးၵေႃႈ ၶိတ်းတူၵ်းပူၵ်းၶႃၶိုၼ်ႈၽေႃႉ ႁႃႇလီႇလူင်းႁႂ်ႈ၊ တီးၼွႆးလိၼ် တိူၵ်ႇၶၢပ်ႇၼၼ်ႉသေ လီႈတူၵ်းႁႂ်ႈၽိူဝ်ၼွႆးမိူင်းငရဵးပုၼ်ႉၼႆယူႇယဝ်ႉ။

တီးၼၼ်ႈၼိူဝ်ႈလၢတ်ႈဝႃႈ မၼ်းပၼ်လူၺ်ႈလွင်ႈၵမ်ႉၵမ်ထိင်းလွၵ်ႇလၢႆး မႃႉတူဝ်ၼၼ်ႉလီႈၼလႄႈ ထင်ႇလီႈမိူဝ်ႈၶၢမ်ႇတုၵ်ႉၶၶၢၼ်လွၵ်ႇ ယူႇတီႈမိူင်းငရဵးပုၼ်ႉၼႆယဝ်ႉ။

လိူဝ်းၵၼ်လီႈလၢတ်ႈၵျေးမႃးတင်းၼိူဝ်ၼၼ်ႉ သူထဝ်ႈႁဵတ်းၶႃႈတင်းသိူင်ႈ ႁူဝ်ႈလီႈၵဝ်ပၼ်

သမ်ႉဝေႉၵတြႃးတူဝ်လွႆးသိုဝ်ႈၽွႆတၼ်းမၼ်း လွမ်းၼင်ႉၵႃႈရူင်ႉရူၵ်ႈပႃးၼီႈ ၸွႆႈၵဝ်မႃးတေၵ်ႈၼိုင်း မိုၼ်ၼင်ႉမႃႉရူၵ်ႈတူဝ်သေ ထိင်းၵူႈလီႈၵူႈၵေႃႉၶိင်းၵူၼ်းသေၵမ်းလူၺ်ႈတႃႉ။

လိၵ်ႈၶိူင်းလွၼ်ႉငၼ်ၶူဝ်ႉထမ်း
ၶွင်းမူႇလိၵ်ႈ ၶိင်ႇပၢၼ်ႇၵျႈမူႇၵျႈပိူၼ်

လုင်းလၵရႈသေႃး၊ လႅၼ်းၶျႈ

ၵွၼ်ႈၶိုင်ႈ

မူႇလိၵ်ႈပိူၼ်ၶိုင်ႈ ***"ၵျမ်းၸဝတဝၢင်းၶိင်ႇပၢၼ်ႇ"*** လဝ်ႈၶူးမေဝေႃးလၶၼ. တႅမ်ႈဝီႉ။

မူႇလိၵ်ႈပိူၼ်သွင် ***"တၢင်းပွင်ႇၶိင်ႇပၢၼ်ႇ(ၶိင်ႇပၢၼ်ႇလၢၼ်းပွၵ်ႈ)"*** လဝ်ႈလၵရႈ ၵုင်း ၵၢတ်ႇ၊ ဝၢၼ်ႈလိင်း တႅမ်ႈဝီႉ။

မူႇလိၵ်ႈပိူၼ်သၢမ် ***"သီၼ်ႈတၢင်းမိူင်းၶမ်းၶိင်ႇပၢၼ်ႇ, ၵၢၼ်ပႅႇဝၶႄႇ, (ၶိင်ႇပၢၼ်ႇသူၺ်ႇ, လၢၼ်း ပႅႇဝၶႄႇၼၢၼ်း)"*** လဝ်ႈလၵရႈၵျွင်းမွင်ႇၵိင်ႇတႃႇ တႅမ်ႈဝီႉ။

မူႇလိၵ်ႈပိူၼ်သီႇ ***"ၼၢဝ်းတၢင်းၶိင်ႇပၢၼ်ႇလီတ်းဝၼ်း"*** လဝ်ႈလၵရႈ ၡူဝ်လိုင်ႈ တႅမ်ႈဝီႉ။

မူႇလိၵ်ႈပိူၼ်ႁႃႈ ***"ၶိင်ႇပၢၼ်ႇၵေႃးလႃႇ"*** လဝ်ႈလၵရႈ လဝ်ႈပေၢၵ်ႈၶွင်ႈ တႅမ်ႈဝီႉ။

တီႈၶွင်းႁႃႈမူႇႁႃႈပိူၼ်ၼႆႉ ၶူးမေတႅမ်ႈလိၵ်ႈ လဝ်ႈလၵရႈႁႃႈလဝ်ႈ တင်ႈၡူဝ်ၶေႃးၶိင်ႇပၢၼ်ႇသေ တႅမ်ႈပဵၼ်မူႇလိၵ်ႈ လႅၼ်းလင်ႇၵႃႇယၢဝ်း(ၶၵူၺ်း/လဝ်း သီႇၶမ်ႉၵၢမ်းဝီႉ တၢင်းႁႃႈမူႇ ႁႃႈပိူၼ်ယဝ်ႉ။

ၵွၼ်ႈသွင်။ ။ၶွင်းမူႇလိၵ်ႈတင်းႁႃႈမူႇႁႃႈပိူၼ်ၼႆႉ လွၼ်ႉငၼ်ၶူဝ်ႉထမ်းမၼ်း တႅမ်ႈလူၺ်ႈ "ပေႃးထိပၵ်ႉၶိယတြႃး(37)ပႃးသေ တႅမ်ႈပဵၼ်ပွတ်းလွႆတွၼ်ႈၶၼ်ႉဝီႉယဝ်ႉ။ ၶွင်း(37)ပိူင်ၶၼ်ႉ 1. သတိပထၢၼ်ႇသီႇပိူင် 2. သမ်ႇမပ်ႉပထၢၼ်ႇသီႇပိူင် 3. ဢိတ်ႉထိပၢတ်ႈသီႇပိူင် 4. ဢိၼ်ႇ တၵရႄႇႁႃႈပိူင် 5. ပူဝ်ႇႁႃႈပိူင် 6. ပွတ်ႉလင်ႇလီတ်းပိူင် 7. မၵ်ႈၵၢင်ႇပဵတ်ႇပိူင် ပဵၼ်လိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

ၵွၼ်ႈသၢမ်။ ။လၢတ်ႈလူၺ်ႈလွင်ႈတႃႇၶ၊ သီႇလ၊ ပႅႇဝၶႄႇ၊ ဝိပတ်ႉသၶႄႇ တၢင်းတိုဝ်ႈၵမ်။ ၶွင်းၵျႈႁႃႈမူႇႁႃႈပိူၼ်ၶၼ်ႉ **မူႇမၢႆ(1) ၶွင်းၵျမ်းၸဝတဝၢင်းၶိင်ႇပၢၼ်ႇ**ၼႆႉ တႅမ်ႈဝီႉ လွင်ႈတႃႇၶ။ တႃႇၶၼ်ႉ ၶိူင်ႈပဵၼ်တႃႇၶ လွတ်ႈဝူတ်ႈသၢမ်ပႃး၊ ၶိူင်ႈပဵၼ်တႃႇၶပေႃႇရမီႇယဝ်ႉ။ ၶိူတ်းၵၢၼ်လီတႃႇၶ ၵုသူဝ်ႇ ပိူင်လွႆမဝ်ႇဝႃး ၶင်ႇၵျႈၵဝ်းၶိူတ်းၶၼ်ႉ ၶိူင်ႈၶွမ်းပႅၵၼ်တင်းရၢၼ်ႇ-ၶိူင်ႈပဵၼ်ရႃႇၶသမ်ပ ယုတ်ႈၵွၼ်ႇ ၵျႈၶင်ႇၵဝ်းယွၼ်းသူး သမ်မသမ်ပေႃးထိရၢၼ်ႇ၊ ပတ်ႉလေၵပုတ်ႇထႃႇရၢၼ်ႇ၊

ၵၵ်ႉၵသႃႇဝၵရႃၼ်ႇ၊ မၵ္ႇသႃႇဝၵရႃၼ်ႇ၊ ပၵတိသႃႇဝၵရႃၼ်ႇ၊ မၢၵ်ႈရႃၼ်ႇၾူဝ်ႇရႃၼ်ႇ လႄႈ ၸိပ်ႉပၢၼ်ႇၵတ်းယႃႉၼ်သိုဝ်းသႃႇလိုဝ်းၼၼ်ႉ လၢင်ႇတေလီႈမႃးတီႉမ်"ထုၼ်ႈ"ၼႆယဝ်ႉ။ ပိုင်တၢၵ်ႈ မိူၼ်ၼင်ႇ မိူဝ်ႈၼေႇလွင်ႈလဝ်ႈ ၶုၼ်ႁေႃၶမ်းလီႇဝရိတ်ႈ လူႇမၢၵ်ႇတႃႇလဝ်ႈၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈဝႃႈ "မ်သလၵ်ၶု-မၢၵ်ႇတႃႇၵဝ်ၶႃႈၼႆ သူးၵဝ်သပ်ႉပၺ်ႇရုတရႃၼ်ႇ သူးထိုင်မိူင်းၶမ်းၸိပ်ႉပၢၼ်ႇ တီႈၶႃႈၵေႃႈ"ၼင်ႇၼႆယဝ်ႉ။ လွင်ႈတႃႇၼ ၶၢင်ႈၵျမ်းၸတေႃင်းၸိပ်ႉပၢၼ် မီးၼင်ႇၼႆယဝ်ႉ။

လွင်ႈတႃႇၼ မူႇမီႈ(2) ၶၢင်ႈၵျမ်းတႃင်းပွင်ႇၸိပ်ႉပၢၼ်ႇ(ၸိပ်ႉပၢၼ်ႇလၢၼ်းပွၵ်ႈ)ၼၼ်ႉ လၢတ်ႈၸေဝီႉဝႃႈ ၶၢင်ႈၵၢၼ်တႃႇၼ လွင်ႈလူႇတၢၼ်းၼႆႉ ၵွၼ်ႈပၼ်ဝိဝတ်ႉတၼိသိတတႃႇၼ၊ တႃႇၼလွတ်ႈ ၵူတ်ႈသၢမ်ပႃး မႃးၶဝ်ႈၶၢင်ႈတႃႇၼပေႇရမီႇ၊ တႃႇၼၵေႃပပႇရမီႇ၊ တႃႇၼပေရမတ်ႉထပႇရမီႇၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ တႃႇၶွတ်ႈမိူင်းၶမ်းၸိပ်ႉပၢၼ်ႇၼၼ်ႉ မုၼ်ႈၶမ်းပြေးလဝ်ႈၵူႈသူႇၵူႈပႃး ၵဝ်တႃႇၼၸတႃႇပၼ်ငဝ်ႈသေ ထီႉမ်သၢင်ႈမႃးယဝ်ႉ။ မိူၼ်ၼင်ႇ မိူဝ်ႈပၼ်လၢတ်ႈလဝ်ႈသုမေႇထႃႇၼၼ်ႉ လီႈၵဝ်ၶူဝ်းၶွင်ငိုၼ်းၶမ်း ၵီတ်းပၼ်တႃႇၼပေႇရမီႇ ယႂ်ႇၼမ်လူင်တေႉ"ဝႃႈ"ယဝ်ႉ။ လၢတ်ႈၵမ်းလိုၼ်း လၢတ်ႈလဝ်ႈၵူၺ်ႇသၼ်ႇတရျႇၼၼ်ႉၵေႃႈ လီႈၵီတ်းၵၢၼ်လီ တႃႇၼပေႇရမီႇ ၸတႃႇပၼ်ငဝ်ႈယဝ်ႉ လၢင်ႇ ၶိုၼ်ႈထိုင်ပၼ်ပြေးယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈပိုဝ်ႈၼၼ်ႉ တႃႇၼၼႆ ပၼ်ငဝ်ႈၵၼ်းပႇရမီႇ တႃႇပူၼ်ႉလွတ်ႈသမ်ႇသရျႇ၊ တႃႇၶွတ်ႈထိုင်ၸိပ်ႉပၢၼ်ႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈတႃႇၼ ၶၢင်ႈၵျမ်းတႃင်းပွင်ႇၸိပ်ႉပၢၼ်ႇၼၼ်ႉ မီးၼင်ႇၼႆ။

လွင်ႈတႃႇၼ မူႇမီႈ(3) ၶၢင်ႈတြႃးၸိပ်ႉပၢၼ်ႇသုၺ်ႇလၢၼ်းၾႄႇဝၼႄႇၶၢၼ်းၼၼ်ႉ တီႉမ်ႈဝီႉ ၶၢင်ႈ ၵၢၼ်တႃႇၼ လွင်ႈလူႇလွင်ႈတၢၼ်းၼႆႉ ပိုင်လူင်မၼ်း လူဝ်ႇမီးဝီႉ ပုပ်ႉပလေႇတၼႄႇ၊ မုၺ်ႇလ လေႇတၼႄႇ လႄႈ ၵပရလေႇတၼႄႇ-ၼႆသၢမ်ပိုင်ယဝ်ႉ။ ပီႇတိ သေႃမၼသေႃသ-လွင်ႈၶူမ်လူမ်း ၼႃတ်ႈသၢၵ်ႈ ၵၵ်ႉၶွမ် လွမ်းလူၺ်ႈ တႃႇၼ ၵၢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉၵေႃႈ ပၼ်လွင်ႈယႂ်ႇၸိုၵ်ႉလိုၵ်ႉ ပိုင်ၸိုင်ႈ ၼႆယဝ်ႉ။ သႃႇထၵမၼ်းလမ်ႉ- မိူဝ်ႈၵွၼ်ႇၼၼ်ႉ ၶုၼ်ႁေႃၶမ်းၸျမ်မတတ်ႈ မိူင်းပႇရျႇၼသီႇ ၵၢင်ႈၵျၼ်းၶဝ်ႈၾၵ်း သၢမ်သိပ်းသွင်မီႇသေ ၵပ်ႈသွမ်းသၢင်ႇၶႃႇလဝ်ႈၵျႈပၢၵ်ႇတူၼ်ၼႆယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈ ယၢမ်းၼၼ်ႉ သမ်ႉမီးၵူၼ်းၾၢၼ်တုၵ်ႉၵတႃႇသွင်ၵေႃႉၾူဝ်ၼမေး လီႈငိုၼ်းၶၢဝ်ႇဝႃႈ ၶုၼ်ႁေႃၶမ်း လူႇ တၢၼ်းၶဝ်ႈသွမ်းၾၵ်းသွမ်း သၢမ်သိပ်းသွင်မီႇ တီႈလဝ်ႈရျႃၼ်းၼႆလႄႈ ၶၺ်ႈၵိၼ်ၶႄႇလႄႈ ထိုင် မႃးၵၢင်ၶွႆႈ ၾူဝ်မၼ်းလၢင်ႇၵူႇပွမ်ၵီတ်းရသေႉသေ လွမ်းလင်လဝ်ႈရျႃၼ်းၵျႈပၢၵ်ႇ ၵူႇတုင်းသွမ်း ယူႇယဝ်ႉ။ ၶၢင်ႈၼၼ်ႉ ယွၼ်ႉပိုဝ်ႈဝႃႈ လဝ်ႈရျႃၼ်းလိူဝ်မႃးပႃးၸိုင်ႈလႄႈ လၢင်ႇမိူဝ်ႈလၢတ်ႈလဝ်ႈ ထိုင် ၶုၼ်ႁေႃၶမ်းယဝ်ႉ။ ၶုၼ်ႁေႃၶမ်းၵေႃႈ ၵွၼ်ႈပေႃးပၼ်ၵုသူဝ်ႇၼႆလႄႈ ၶဝ်ႈၾၵ်းတႃႇမၼ်းလဝ်ႈ ၼၼ်ႉ လၢင်ႇၵွၼ်ႈၵဝ်လူႇလွင်ႈပၼ် တီႈလဝ်ႈရျႃၼ်း ၵၢၼ်လိူဝ်မႃးၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဝီႈလူႇတၢၼ်း ယဝ်ႉ ၵွၼ်ႈပေႃးႁူႉလွင်ႈတႃင်းၼႆသေ လၢင်ႇလိူဝ်ႉၵမၢတ်ႈလူင်ၶဝ် ၵူႇလွမ်လွမ်းလင် ရျႃၼ်းပႃးၵၢၼ်

လိူဝ်မႃးၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵမၢတ်ႈလူင်ၶဝ်ၵေႃႈ လွမ်ငွႆးလွမ်းလင်သေ လီႈရူဝ်ႈ ၵႂႃႈဢွၼ်းဢၢၼ် တုၵ်ႉဝတၢ,ၼၼ်ႉ ပွမ်ၵ်ိတ်းရျၢၼ်းၼၼ်ငလႈ ၶိုၼ်းမိူဝ်းတၢင်,လဝ်ႈငၶဝေႃႈ ''ထဝ်ႈတူၼ်ပဵၼ်လဝ်ႈ တီႈၶျႈ... ထဝ်ႈရျၢၼ်းပႈၼၼ်ႉ တိၼ်မၼ်းထဝ်ႈ မၢင်ဝမ်းယၢၼ်လိၼ်ၼိုင်ႈၶိုပ်ႈ ၼိုင်ႈသွၵ်ႉ၊ သွႆႉ''သုင်ၶိုၼ်ႈ သၢၼ်ႇမိၼ်ႁူဝ်,ၼိူဝ်ၵၢင်ၵျၢဝ် ၵျႃလႃႁူဝ်,ပ်ႄတ်ႈတီႈၶျႈၵေႃႈ၊ တၢင်,ႁူဝ်ၶေႃး'' ၼင်ႇၼီ ယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈၶုၼ်ၵျေႃၶမ်း လီႈငိၼ်းၼင်ႇၼၼ်ယဝ်ႉၵေႃႈ ပဵၼ်ၵၼ်ငိၼ်းထူမ်းၼေႃႉသေ ဝူၼ်ႉ ၼွႆးဝႃႈ ''လီႈလူ,တၢၼ်း ထဝ်ႈရျၢၼ်းတၢ, မျၢတ်ႈလူင်မျၢတ်ႈလၢင် မေႃသၢၼ်ႇမိၼ်ၶိုၼ်ႈၵၢင်ၵျၢဝ်'' ၼီသေ ယုၵ်ႉမိုဝ်းဝီႈ သၢထုသၢမ်ၵမ်း၊ ထိုဝ်းပ်ႄၼ်ထိုင်ႉၼၢင်းၵျၢင်ႈၵျေႃထိုဝ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ လီႈငိၼ်း သိင်သၢထုၶုၼ်ၵျေႃၶမ်းငလႈ ယိၼ်းပ်ႄၼ်ႁူမ်ထူမ်းလွမ်းယွႆ,လူင်လၢင်သေ ယုၵ်ႉမိုဝ်းဝီႈသၢထုၵူႈ ၵေႃႉၼီယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉဝႃႈ ငေ,တၼႄ,ၶုၼ်ၵျေႃၶမ်း ထိုမ်ႈလွမ်းတၢ,ၼသေ ပဵၼ်ပီ,တိထူမ်းသိုဝ်းၼႄ, ငလႈ ပေႃးဝႃႈမၼ်းထဝ်ႈလူင်းၵျေႃမႈ ၼမ်ႉၵိုဝ်,ထဝ်ႈ ယွတ်,သွႆႉလိၼ်မိူင်းသၢမ်ယွတ်,သေ ၵွၵ်ႉ, တူၼ်ႈပတေ,သၢ,မႈသၢမ်တူၼ်ႈ။ တူၼ်ႈၼိုင်ႈ ပဵၼ်တူၼ်ႈၶူဝ်းၼုင်ႈတၢင်းမီ ႁွင်ႉဝႃႈ ''တူၼ်ႈ ပုပ်ပႉငေ,တၼႄ,''။ တူၼ်ႈသွင် ပဵၼ်တူၼ်ႈငိုၼ်းၶမ်းရတၼႄ,ႁူႈပိုင် ႁွင်ႉဝႃႈ ''တူၼ်ႈမုၺ်,ထ ငေ,တၼႄ,''၊ တူၼ်ႈသၢမ်ထမ်ႉ ပဵၼ်တူၼ်ႈၶိုင်ႈဢိၼ်တၢင်းသုင်းႁူႈပိုင် ႁွင်ႉဝႃႈ ''တူၼ်ႈၵပရ ငေ,တၼႄ,''ၼီယဝ်ႉ။ ၶုၼ်ၵျေႃၶမ်းၵေႃႈ လီႈၵဝ်လူ,တၢၼ်း ၵ်ိတ်းပ်ႄၼ်ၵၢၼ်လီဝုသူဝ်,တၢ,ၼႁူဝ်, တင်းၼမ်ၼီယဝ်ႉ။ လွင်ႈတၢ,ၼ ၼွႆးထမ်းတြူးၼိပ်ႉပၢၼ်,သူၺ်,လၢၼ်း ၽႄ,ဝၼႄ,ၶၢၼ်း မီး ၼင်ႇ,ၼီယဝ်ႉ။

လွင်ႈတၢ,ၼ မူ,မီႈ(4) ၼွႆးထမ်းတြူးၶၢဝ်းတၢင်းၼိပ်ႉပၢၼ်,ထိတ်းဝၼ်းထမ်ႉ တၢ,ၼ – လွင်ႈလူ, လွင်ႈတၢၼ်း ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ပၼ်ၽွၼ်းလီဢတ်းယီၼ် တီႈၼွႆးမိူင်းႁူၼ်း မိူင်းၾီ မိူင်းသၢင် လူဝ်ႈပၢၼ်ၵိပ်ႉၼိုင်ႈႁူၺ်း၊ ၵမ်,ပူၼ်ႉလီႈ လွင်ႈႁိုတ်,ထဝ်ႈပ်ႄၼ်တီ။ သင်ဝႃႈၵ်ိုင်းမၼ်တၢ,ၼ၊ သီ,လ၊ သမထဝုသူဝ်,ၼၼ်ႉ သိင်ႈယဝ်ႉၼီထိုင် ယင်းၵမ်,လွတ်ႈလီႈ ၼွႆးမိူင်းၵပေ,သီ,ၽုင်, ႁွၼ်,။ ယွၼ်ႉၼၼ်ငလႈ ၵၢၼ်တၢ,ၼ၊ သီ,လ၊ သမထၼီႉ ၵမ်,လွတ်ႈပူၼ်ႉလီႈ သမ်,သရျူ,၊ ပေႃးႁုႁၼ်သတ်ႉထု,သီ,ပႈ ပ်ႄၼ်မႈၵရိယျ, သေႃးတၢ,ပၢၼ်,ႁွၼ်, ထင်,တေလွတ်ႈပူၼ်ႉလီႈ သမ်,သရျူ,ၼီယဝ်ႉ။ လွင်ႈတၢ,ၼ ၼွႆးထမ်းတြူးၶၢဝ်းတၢင်းၼိပ်ႉပၢၼ်,ထိတ်းဝၼ်းၼၼ်ႉ မီးဝီႉ ၼင်ႇ,ၼီယဝ်ႉ။

လွင်ႈတၢ,ၼ မူ,မီႈ(5) ၼွႆးထမ်းတြူးၼိပ်ႉပၢၼ်,ၵေႃးထု,ၼၼ်ႉ တ်ႅမ်ႈဝီႉဝႃႈ– တၢ,ၼတေႃင်းလီ ၼီႉ ၵၼ်လမ်,လွင်ႈသေပိူၼ်ႈ ပ်ႄၼ်သတ်ႉထု,တၢင်းယုမ်,ယမ်ၼီယဝ်ႉ။ ပေႃးမီးသတ်ႉထု,ၵေႃႈ တၢ,ၼၵၼ်လီႈလူ,လီႈတၢၼ်းၼၼ်ႉ ၽွၼ်းလီမၼ်း ပၼ်တၢင်းဝမ်ႉထ်ႅမ် ၼွႆးသမ်,သရျူ,ႁူႈပၢၼ်

ယဝ်ႉ။ မုၼ်ၶမ်းပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈၶဝ် ၵူႈသူ,"ၵေႃႈ ၵဝ်တႃႇၼႄတေ,ငဝ်ႈသေ ထိမ်သၢင်ႈပၢႆႈရမီႉမၢႆး ၼေတ,ၵဝ်လီမ်ၵင်ႇႁႃႇလိၵ်ႉယွႆႉ ၼွင်ႈတူဝ်ၼႂ်ႈတူဝ်တင်းသိၵ်ႈ လိူဝ်ႈၵဝ်လူႇတၢၼ်း တေႃႇပေႃးလိူဝ်ႈ မၢႆး သပ်ႉပၺ်ႉရူတရႃၼ်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵၼ်ၵဝ်ၸူဝ်းၶွင်ၵုၵ်ႉလႃႇသေ လူႇတၢၼ်းၼလႈ လိူဝ်ႈၵ်ုတ်းၵၢၼ်ဝေႇယႃႇဝတ်ႉလၵႃႇယ ၵုသူပ်ႇလိူဝ်းၼီႉ ႁွင်ႉဝႃႈ ''ပၵိတ်ႉထတႃႇၼ-တႃႇၼၼွင်ႈတူဝ်ယဝ်ႉ။ သႃႇထၵမၼ်းလမ်ႉ~ မူဝ်ႈ ပၢၼ်ပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈသုမင်ႇၵလႃႇ တိုၵ်ႉပဵၼ်ၼေႃႇလွင်းလဝ်ႈ သုလရိယပုၼ်ႇၼႄး ၼွင်ႈမူင်းပၢႆႈရျူႇ ၼသီႇၼၼ်ႉ လိူဝ်ႈၵ်ုတ်းပဵၼ်ပၵိတ်ႉထတႃႇၼ လူႇတၢၼ်းထိုင် ရႁႃၼ်းသင်ႇၶႃႇလဝ်ႈ ၵဝ်ႈသိၼ်။ မူဝ်ႈယၢမ်းၼၼ် ယွၼ်ႉဝႃႈ ၼေႃႇလွင်းလဝ်ႈ တေလူႇတၢၼ်းၵ်ုတ်းပဵၼ် တႃႇၼပေႃႇရမီႉ ၵၼ်ယွႆႉ လူင်လၢင် တမ်ႈတီႈသင်ႇၶႃႇလဝ်ႈၵဝ်ႈသိၼ်ပႃးၼီၼလႈ ၶုၼ်ၵီၼ်းၼီႉ လင်ႇမႃးၵ်ုတ်းလူႇတၢၼ်း သုမ်ႉၵီႇၼႄး(မၢၼ်ႇတၢပ်ႈ)လူင် တီႈၵၢပ်ႈသွမ်းသင်ႇၶႃႇလဝ်ႈ ၵဝ်ႈသိၼ်ပႃးၼီယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၵၢၼ် လီၵၼ်ၼၼ်ႉသေ ထိုင်မၢႆးပၢၼ်ပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈၵေႃးတမၼီႉ ၶုၼ်ၵီၼ်းၼီႉ မၢႆးပဵၼ်လဝ်ႈၵၼု ရူတ်ႉထႃႇၼီယဝ်ႉ။ လွင်ႈတႃႇၼ ၼွင်ႈထမ်းတြႃးလဝ်ႈၼီပ်ႉပၢၼ်ႇၵေႃးလႃႇၼီႉ မီးၼင်ႇၼီယဝ်ႉ။

လွင်ႈသီႇလ-တၢင်းတိုဝ်းၵမ်

မူႇမီႈ (1) ၼွင်ႈၵျမ်းၼေတၢင်းၼီပ်ႉပၢၼ်ႇၼၼ်ႉ ၼၼဝိႉဝႃႈ- သိၼ်ထမ်းသီႇလၼီႉ ပဵၼ်လွၼ်ႉ ၵ်ၼ်မွၼ်း တၢင်းတိုဝ်းၵမ်လႃႇရိတ်ႉတယဝ်ႉ။ သီႇလၼီႉလမ်ႉ မီးဝိႉ- 1ႉ ပႃတိမွၵ်ၶသံဝရသီလ 2ႉ ၵိၼ်တရိယသံဝရသီလ 3ႉ ၵႃလီဝပႃရိသုတ်ထိသီလ 4ႉ ပၸ်လယၼိသ်သိတသီလ 5ႉ လူလသီလ 6ႉ မၵ်ၵ်သိမသီလ 7ႉ မၵျသီလ- ၼီ(7)ပိူင်ယဝ်ႉ။ ၽွၼ်းလီတိုဝ်းၵမ်သီႇလ ၼီႉ လၢင်ႈၵွၼ်ပူၼ်ႉလွတ်ႈလိူဝ်ႈ ၵပေႇၽုင်ႇသေ လၢင်ႈသူင်ႇႁွတ်ႈထိုင် မူင်းၽီ မူင်းသၢင် တီႈ ၵတ်းယိၼ်ယဝ်ႉ။ လွင်ႈသီႇလ ၼွင်ႈၵျမ်းၼေတေင်းၼီပ်ႉပၢၼ်ႇ မီးၼင်ႇၼီယဝ်ႉ။

မူႇမီႈ(2) ၼွင်ႈတြႃးၼီပ်ႉပၢၼ်ႇလၢၼ်းပွၵ်ႈၼၼ်ႉ ၼၼဝိႉ- တႃႇႁွတ်ႈထိုင် မူင်းၶမ်းၼီပ်ႉပၢၼ်ႇ ၼၼ်ႉ တေလိူဝ်ႈၵူႇႁွတ်ႈတီႈလိုဝ်ႈသဝ်း ၵၼ်ႁွင်ႉဝႃႈ ''ဝိပတ်ႉသၼေႃႇလၶၢၼ်း'' ၼီၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ငဝ်ႈၶၢမ်ႇဝိပတ်ႉသၼေႃႇၼီႉ ပဵၼ်'သီႇလ ၼလႈ သမထ'ယဝ်ႉ။ သီႇလၵၼ်ဝႃႈၼီႉ မီးဝိႉ 1ႉ ပႃႇတိမွၵ်ႉၶသံဝရသီလ 2ႉ ၵိၼ်တရိယသံဝရသီလ 3ႉ ၵႃလီဝပႃရိသုတ်ထိသီလ 4ႉ ပၸ်လယၼိသ်သိတသီလ 5ႉ ၵႃလီဝတ်ထမၵသီႇလ ၼီ(5)ပိူင်။ သီႇလၵျႃႈပိူင်ၼီႉ ပဵၼ်တီႈလိုဝ်ႈလၶၢၼ်း တၢင်းၵူႇမူင်းၶမ်းမၵျႃႇၼီပ်ႉပၢၼ်ႇၼီယဝ်ႉ။ ပေႃးႁွတ်ႈထိုင်တီႈလိုဝ်ႈလၶၢၼ်းၼၼ်ႉၵွၼ်ႇ လင်ႇတေမီးတၢင်းၵတ်းယိၼ်သေ ၵိၵ်ႉလဝိပတ်ႉသၼေႃႇၼၼ်ႉၵေႃႈ လင်ႇတေယဝ်ႉတူဝ်ႈယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼၼ်ၼလႈ တႃႇႁွတ်ႈၼီပ်ႉပၢၼ်ႇၼၼ်ႉ တေလိူဝ်ႈၵူႇတီႈလိုဝ်ႈလၶၢၼ်း သီႇလၼၼ်ႉၵွၼ်ႇ

ထင်,တေႁွတ်ႈထိုင်လီႈယဝ်ႉ။ လွင်ႈသီ,လ ၶွႆးၵျမ်းၶဵပ်ႉပၢၼ်,လၢၼ်းပွၵ်ႈ မီးၶင်,ၼဵယဝ်ႉ။

မူ,မီႇ(3) ၶွႆးထမ်းၶဵပ်ႉပၢၼ်,သူၺ်,လၢၼ်း ၾႄ,ဝၶႄ,ၷၢၼ်းၶၶၼ်ႉ ၸၶဝေႉဝ႑ႈ- သီ,လၼီႉ ၵွီတ်းႁွႆႈလၢင်ႉသုၵ်ႈပဵတ်ႈ တၢင်းၾိတ်းသူပ်းတူဝ်ႁူဝ်လွႆ ႁွႆးမူတ်းသွႆၼဵယဝ်ႉ။ ပေႊတိုဝ်းၵမ်သီ,လ ၼဵလိုင် ၾၵ်းတူမိူင်းၾီ တီႈၵတ်းယီၼ်လီၶၶၼ်ႉ မူၼ်တၢင်းပိုတ်,ပၼ်ဝီႉ ၵူႈၷၢဝ်းယၢမ်းၼဵယဝ်ႉ။

သ႑,ထၵမၼ်းလမ်ႉ - ၶွႆးမိူင်းသ႑,ဝတ်ထိၶၶၼ်ႉ မီးၷႈလွႆႉလုၵ်ႈလၢင်ႈၾူးမၢၵ်ႈသထေးဢေ႑ႉၼိုင်ႈ ပဵၼ်ဝၼ်းလိူၼ်ပဵတ်,မူၼ်းၸလႈ ၷွိပိူၼ်ႈမိူဝ်းၵမ်သိၼ်ၶွၼ်းၵျင်းၼဵသေ ၶိုၼ်ႈၵျင်း မိူဝ်းၡပ်ႉၵာဝ် သိၼ်လွမ်းပိူၼ်ႈ၊ ၵွပ်ႈဝ႑ႈလုၵ်ႉၶွႆးၶေးမႈၵူၺ်းၸလႈ ၶဝ်ႈၶွႆၶဝ်ႈဝၼ်း ၵမ်,တၼ်းလီႈၵိၼ်၊ ထိုင် မႈၵၢင်ၶိုၼ်း ၷႈလွႆႉၾူးမၢၵ်ႈၼီႉ ယွၼ်ႉၷတ်,တၢင်းၵိၼ်ၸလႈ လီႈတီႈယၢၼ်လုၵ႑, မိူဝ်းပဵၼ်ၶုၼ် ၾီ ၶွႆးမိူင်းၾီၼဵယဝ်ႉ။ တီႈၼီႈ လီႈဝ႑ႈ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈမီးတၢင်းႁၼ်လီ(သမ်မ႑တိတ်ထိ)၊ မီးသတိလီ၊ တၢင်းဝူၼ်ႉလီ ၸလႈ ၵုင်,မုၼ်သီ,လၸလႈ ထင်,လီႈႁွတ်ႈမိူင်းၾီၼဵယဝ်ႉ။ လွင်ႈသီ,လ ၶွႆးထမ်း ၶဵပ်ႉပၢၼ်,သူၺ်,လၢၼ်း ၾႄ,ဝၶႄ,ၷၢၼ်း မီးၶင်,ၼဵယဝ်ႉ။

မူ,မီႇ(4) ၶွႆးထမ်းတြူးၷၢဝ်းတင်းၶဵပ်ႉပၢၼ်,လီတ်းဝၼ်းၶၶၼ်ႉ လွင်ႈသိၼ်သီ,လ ၵမ်,လီႈ ႁၼ်တၵ်မ်ႈဝီႉ။ ၵူၺ်းတၵ်မ်ႈဝီႉဝ႑ႈ ႁွႆႈၡပ်ႉၷၢမ်,သိၼ်ပဵတ်,သေ တိုဝ်းၵမ်သမထ ၶင်,ၼဵၵူၺ်း။

မူ,မီႇ(5) ၶွႆးထမ်းၶဵပ်ႉပၢၼ်,ၵောႊလ႑,ၶၶၼ်ႉ တၵ်မ်ႈဝီႉဝ႑ႈ- ၾွၼ်းလီတိုဝ်းၵမ်သိၼ်ၼီႉ လီႈ ၵတ်းယီၼ် ပၢၼ်ပဵၼ်ၵူၼ်း ပဵၼ်ၾီ တေ႑,ႁွတ်ႈၶဵပ်ႉပၢၼ်,ၼဵယဝ်ႉ။ **သ႑,ထၵမၼ်းလမ်ႉ -** မိူဝ်ႈ ပၢၼ်ပြႄးပဵၼ်လဝ်ႈ ၵၶႄးမတတ်ႉသီ,၊ ၶွႆးမိူင်းပၼ်,ထုမတီ,ၶၶၼ်ႉ မီးၵူၼ်းၾၢၼ် ၵမ်,လီႈ ၵွီတ်းၵၢၼ်တ႑,ၶ မီးတၢင်းဝူၼ်ႉၶိႈလွႆလီ (သမ်မ႑သင်ၵပ်ပ)သေ ၸမႈဝီႉလွႆလီ မိူဝ်းယွၼ်းၡပ်ႉ သိၼ်ႁ႑ႈ တီႈလဝ်ႈရႁၢၼ်းၶိသေယဝ်ႉ။ ၸတ,ၵာဝ်မိူဝ်ႈၡပ်ႉသိၼ်ၶၶၼ်ႉမႈ ၵမ်,ပၼ်သိၼ်လီႈ လုႁၢၵ်းသေပွၵ်ႈၼဵယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၶၶၼ် လႄးၵူၼ်းၾၢၼ်ၼီႉ လီႈလၢမ်,ပူၺ်ႈၾွၼ်းလီသိၼ်သီ,လ (3)ပိူင်- 1ႉ ၵသၢၵ်ႈယၢဝ်း 2ႉ ၷူဝ်းၶွင်လိူင်,မၢၵ်ႈ 3ႉ ပိင်,ရ႑,ယွႆ, ၵူႈလၢတ်ႈၵူႈပၢၼ်သေ ထိုင် မႈပၢၼ်ပြႄးပဵၼ်လဝ်ႈဢေးတမၼီႉ လီႈမိူဝ်းထွမ်,တြူးပြႄးပဵၼ်လဝ်ႈ လီမ်မိူဝ်ႈၵ႑,ယုလီႈႁ႑ႈပီ၊ ထိုင်မိူဝ်ႈယွႆ,မႈ ၵွီတ်းပဵၼ်ရႁၢၼ်း တိုဝ်းၵမ်ၵမ်,မထၢၼ်း ၾႄ,ဝၶႄ,သေယဝ်ႉ ႁူပ်ႈလီႈပတိသမ်, ၾိတ႑,သီ,ပႊ၊ ၵၾိင်,ရိၼ်,ႁူၵ်းပႊ၊ သမ႑,ပၢတ်ႈပဵတ်,ပႊ ထိုင်ပဵၼ်ရႁၢၼ်းတ႑, လီႈလိုဝ်ႈၶွင်ႉဝ႑ႈ ‘‘လဝ်ႈပၺ်လသီလသမ႑တ႑ၶဵယမထေ,’’ ၼဵယူ,ယဝ်ႉ။ လွင်ႈသီ,လ ၶွႆးထမ်းတြူးၶဵပ်ႉပၢၼ်, ၵောႊလ႑, မီးၶင်,ၼဵယဝ်ႉ။

လွင်ႈဝိပတ်ႉသၶႄ, ၾႄ,ဝၶႄ,

မူ,မီႇ(1) ၶွႆးၵျမ်းၸၶတောင်းၶဵပ်ႉပၢၼ်,ၶၶၼ်ႉ ၸၶဝေႉ လွင်ႈၾႄ,ဝၶႄ, တီႈၶွႆးသမထၶၶၼ်ႉ

ၸွႆႈပၼ်ၵၢတ်ႈလိတ်ႇတႃ၊ တီႈဝိပတ်ႉသၼႃႇၼၼ်ႉ သမ်ႉၸွႆႈပၼ် ၵၢတ်ႈပရ်ႇၺႃးၼႆယဝ်ႉ။ သမထ ၽႃႇဝၼႃႇ ဢမ်ႇ ဝိပတ်ႉသၼႃႇၽႃႇဝၼႃႇ သွင်ပိူင်ၼႆႉ သမထလမ်ႉ ပၼ်ၵတ်းယဵၼ်လီ ၼႂ်းၸႂ် သၢင်ႇသေ ၵၢၼ်ပဵၼ်ဝိပတ်ႉသၼႃႇ ၵၢၼ်တူၺ်းႁူပ်ႈတူၺ်းၼၢမ်ႇ သမ်ႉပၼ်ထိုင် မၢၵ်ႈၽူဝ်ႇၼိပ်ႉ ပၢၼ်ႇယဝ်ႉ။ ပေႃးပီႈလီႈၵႂႃႇၶိုၼ်ႈဢၼ် ဝိပတ်ႉသၼႃႇၽႃႇဝၼႃႇတြႃး ပီႈလီႈတိုဝ်းၵမ်လွမ်း မႃႇသတိ ပထၢၼ်ႇတြႃး ဢမ်ႇ ပီႈႁၼ်ႁူပ်ႈၼၢမ်ႇပဵၼ်လုၼ်ႈလိုၼ် ပီႈပဵၼ်သေးတႃႇပၢၼ်ႇၼၼ်ႉလီႈ၊ ပေႃးပဵၼ်သေးတႃႇပၢၼ်ႇၵေႃႈ ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၼၼ်ႉၵေႃႈ ၵမ်ႇလၢင်ႈႁၼ်လီႈၼႆယဝ်ႉ။ လွင်ႈၽႃႇဝၼႃႇ ၼႂ်းထမ်းၵျမ်းဢၼ်တေၢင်းၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ မီးၼင်ႇၼႆယဝ်ႉ။

မူႇမဵၼ်(2) ၼႂ်းထမ်းတြႃးၼိပ်ႉပၢၼ်ႇလၢၼ်းပွၵ်ႈၼၼ်ႉ တိမ်ႈဝႆႉ- ၼႂ်းၵႃႈၶၼ်ႇထႃႇၶႃႈပႃး ႁူပ်ႈ ၼၢမ်ႇတြႃးၼႆႉ ႁွပ်ႈမၼ်းလၢင်ႈပဵၼ်လၢင်ႈလု ၵမ်ႇမၼ်ႈၵမ်ႇၵိုမ်းဢမ်ႇ ႁူဝ်ႈပဵၼ်'ၵၢၼ်ၼိတ်ႉထ'၊ လီၽၢၼ်ႈလီၵူဝ် တၢင်းယၢပ်ႇၶၢၼ်လွႆဢမ်ႇ ႁူဝ်ႈ'တုၵ်ႉၶ'၊ ႁွပ်ႈၵမ်ႇမီးလွၼ်ႉၵၼ်မွၼ်း ၵမ်ႇ ၵုပ်ႉပိူင်ႇလီႈဢမ်ႇ ႁူဝ်ႈ'ၵၢၼ်တေႃႇတ'ၼႆယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၼၼ် လီလီႈတူၵ်းလွႆလွႆတိုၼ်ႇ ဢၽႈတူၼ်း ဢၼ်လီဝိပတ်ႉသၼႃႇ။ ၼႂ်းၵႃႈဝိပတ်ႉသၼႃႇၼၼ်ႉ ၸွႆႈဢၽႈတူၼ်းလူၺ်ႈၺၢၼ်ႇ(10)ပိူင် -
1. သမ်မသၼရၺၢၼ်ႇ- သႂ်ႇလွႆဝူၼ်ႉၶိုးလူၺ်ႈၵၢၼ်ၼိတ်ႉထ၊ တုၵ်ၶ၊ ၵၢၼ်တေႃႇတ 2. ၵုတယပ်ပ ယၺၢၼ်ႇ- ႁူႉထၵ်းလွမ်းၼင်ႇလွင်ႈပဵၼ်လွင်ႈလု 3. ၽင်ၵၺၢၼ်ႇ- တူၺ်းလွမ်းၵၢၼ်လၢင်ႈလု၊ 4. ၽယၺၢၼ်ႇ- တူၺ်းလွမ်းၵၢၼ်လီၵူဝ်ၶႃႇ 5. ဢၢတီၼဝၺၢၼ်ႇ- ႁူႉလွမ်းလူၺ်ႈႁူပ်ႈၼၢမ်ႇ ၼႆႉ ၵမ်ႇမီးတီႈပိုင်ႈၵိုင် 6. ၼိပ်ပိၼ်တၺၢၼ်ႇ- ၵိမ်ႇထၢၼ်ႈၼႂ်းၸူင်းလေႃးၵလူင် 7. မုၸ်ထိ တုၵမျတၺၢၼ်ႇ- ၶႂ်ႈၵွၵ်ႇလွတ်ႈပူၼ်ႉၽႂ်း"ၼႂ်းၸူင်းလေႃးၵ 8. ပတိသင်ၶၢရၺၢၼ်ႇ- ႁူႉႁၼ်လွမ်း ၽႃႇဝၼႃႇသီႇသိပ်း ယိပ်းၵဝ်တီႈၵူၢင်ႈတိုဝ်းၵမ်လွမ်း 9. သင်ၶၢရူပိၵ်ၶၢၺၢၼ်ႇ- မေႃတူၺ်းလွမ်း သင်ႇၶၢရ 10. ၵၼုလေႃမၺၢၼ်ႇ- ၶဝ်ႈႁူမ်ႈပႃးၼႂ်းမၢၵ်ႈသီႇပိူင်- လိူဝ်းၼႆႉၼႆယဝ်ႉ။

သိုပ်ႇၶိုးဢၼ် လီႈၼင်ႈဢၼ်ၵၢၼေပႃးၼတေႃႉသတိၵမ်ႇမထၢၼ်း။ ၸွႆႈယူႇတီႈၽိတ်ႇယဵၼ်၊ ၼင်ႈၶိူဝ်ႇၵုတ်ႇ၊ ဝိႉတူဝ်သိုဝ်ႈ"၊ ၵဝ်မိုဝ်းတၢင်ႇတၵ်း၊ ၵဝ်ၵႃႇၶူင်ႇတွင်းလွမ်း လူမ်းၶဝ်ႈလူမ်းဢွၵ်ႇ၊ ထူၺ်ႈဢွၵ်ႇ သၢမ်ပၢၵ်ႇႁူၵ်းသိပ်းဢမ်း၊ ထူၺ်ႈၶဝ်ႈ သၢမ်ပၢၵ်ႇႁူၵ်းသိပ်းဢမ်း၊ ၵႂႃႇၼၼ် ၶၢဝ်းတၢင်း သၢမ်လိူၼ်တိမ်ႈ"။ ဢမ်းၼၼ်ႉ တေလီႈႁၼ် ၼိမိၵ်ႈၽၢင်ႁၢင်ႈလိုၼ်ႈ"သႂ်ႇ"။ ပေႃးလီႈႁၼ်ယဝ်ႉ တေၵမ်ႇလီႈပၼ်လုပၼ်ႁၢႆ။ ၸွႆႈသိုပ်ႇၶတ်းလွႆသႂ်ႇၵၼ်း ဢၽႈတူၼ်းၵူႈ၊ တေႃႇထိုင်လီႈႁၼ် ၽၢင် ႁၢင်ႈၼိမိၵ်ႈ ၵၢၼ်တွၼ်းလိူဝ်ၵမ်းၵွၼ်တၢင်း၊ ပေႃးၼၼ် လွႆၵေႃႈတေယဵၼ်လီ၊ မၼ်ႈၼိမ်လီ သေ ႁွတ်ႈထိုင်လီႈ''ထၢၼ်ႇ''ၵၢၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈလီႈထၢၼ်ႇယဝ်ႉ သင်ဝႃႈမုင်ႈတူၺ်း ၵိ" လီႈႁၼ်ဝုတ်ႉထု ၶိူင်ႈလိၵ်ႉယွႆႉသေၵၢၼ်"ဢမ်ႇသင်၊ ပူၵ်ႉၵူဝ်ႉသေၵေႃႉ"ဢမ်ႇသင် တေမိူၼ် ၼင်ႇမီးလမ်ဝိႉ။ လိူဝ်သေၼႆႉ ၶိူင်ႈဝတ်ႉထု ၵၢၼ်ၶၢဝ်လမ် လိၵ်ႉယွႆႉတၢင်းသိၼ်ႈလိူဝ်းၼႆႉ သမ်ႉ

ဝႃးၵဝ်လွိၵိၼ်လွိၽႄ မႃးၵိတ်ႊတပ်ႉလပ်ႉပိတ်ႈၵေႃး တေလီးရၼ်ၸိင်ႈ"ၸိင်း"ယဝ်ႉ။ ပေႃးၶၼ်ၽ လိုင် လီးဝႃးရုပ်ႈလီး တိပ်ႉပလၵ်ႉၶုရၢၼ်ႊ ၵမၢၼ်ႊၵတ်းယိၼ် လီပိၼ်သိူဝ်းသႃႊ တၼ်ႊၶႄႊ ၵေႃးၵၢင်း ၽိဝ်ရွတ်ႈသိၼ်ႈတၢင်းၶိပ်ႉပၢၼ်ႊ ၵၼ်ဝႃးၶၼ်ႉယူႊယဝ်ႉ။ လွင်ႈၽႄႊဝၶႄႊ ၶွႆးထမ်း တြႃးၶိပ်ႉပၢၼ်ႊလၢၼ်းပွၵ်ႈ မီးၶင်ႊၶီယဝ်ႉ။

မူႊမီ(၃) ၶွႆးထမ်းၶိပ်ႉပၢၼ်ႊ,သူရ်ႊလၢၼ်း ၽႄႊဝၶႄႊၶၢၼ်းၶၼ်ႉ လၢတ်ႈဢၶဝီႉဝႃး ၵၢၼ် ၽႄႊဝၶႄႊၶီႉ ပိၼ်သိၼ်ႈတၢင်းၶိပ်ႉပၢၼ်ႊယဝ်ႉ။ ၽူးၶွႆႈရွတ်ႈထိုင်ၶိပ်ႉပၢၼ်ႊၶၼ်ႉ လူဝ်ႊလီးမီး ရၢၼ်ႊပီႊရႃႊ ဢလႈဝီရိယ တၢင်းၶတ်းလွႆသေ တိုဝ်းၵမ်လွမ်းသိၼ်ႈတၢင်းပၢၼ်ၵၢင် မၵ်ၵလိမပတိ ပတ္ထ ၵၼ်ၽြႃးပိၼ်လဝ်ႈၵျႃးဝီႉၶၼ်ႉၶီယဝ်ႉ။ ပေႃးတိုဝ်းၵမ် ၵမ်ႊမိၼ်ႈလွမ်းသိၼ်ႈတၢင်း မၼ်းလိုင် ၵမ်ႊလၢင်ႈရွတ်ႈထိုင်လီး ၶိပ်ႉပၢၼ်ႊၵတ်းယိၼ်ၶီယဝ်ႉ။ **သႃႊထၵမၼ်းလမ်ႉ**-

မူိဝ်ႈၵွၼ်ႊၶၼ်ႉ မီးလဝ်ႈရသေႉတပ်ပသီႊပႃးၶိုင်ႈ ၶွႆႈပူၼ်ႉလွတ်ႈသမ်ႊသရျႊၶီသေ ၵွၢႊ တိုဝ်းၵမ် ၵမ်ႊမထၢၼ်းၶွႆးထူိၼ်ႊတီႈၶိုင်ႈ။ လဝ်ႈရသေႉ ယၢမ်ႈလီႈငိၼ်းဝႃး ပိူၼ်ႈၵဝ်ပထဝီႊ တေႊလေႃး ဝႃႊယေႃး ၵႃႊပေႃးလိူဝ်းၶီႉသေ ၵိတ်းပိၼ်ၵမ်ႊမထၢၼ်း ဝူၼ်ႉၶိႈတိုဝ်းၵမ်ၶီဢလႈ မၼ်းလဝ်ႈၵေႃး ၵွၢႊၶုတ်းရူးလိၼ်သေ လူၵ်းယူႊၶွႆးၶၼ်ႉ လွတ်ႈၵျႃးၵမ်ႊမထၢၼ်း "ပထဝီႊ ပထဝီႊ"ၶီ လိတ်းဝၼ်းလုမ်း"ၵေႃး ၵမ်ႊလီးလၢၼ်ႊ လီးရၢၼ်ႊသင်။ ၶီႉမူိဝ်းလုၵ်းယူႊၶွႆးၶမ်ႉ လိတ်းဝၼ်းသေ ဝူၼ်ႉၶိႈၵမ်ႊမထၼ်း "ၵႃႊပေႃး ၵႃႊပေႃး"ၶီၵေႃး ၵမ်ႊလီးလၢၼ်ႊ လီးရၢၼ်ႊ သင်ဢလႈ မၼ်းလဝ်ႈ လင်ႊၵဝ်ၽီးမႃးသွႆႊရိမ်းလမ်လမ်သေ ဝူၼ်ႉၶိႈၵမ်ႊမထၢၼ်း "တေႊလေႃး တေႊလေႃး"ၶီၵေႃး ၵမ်ႊလီးလၢၼ်ႊ လီးရၢၼ်ႊသင်။ လင်ႊၶိုၼ်းမူိဝ်းယူႊၶူိဝ်လွိသေ ဝူၼ်ႉၶိႈ ၵဝ်လူမ်း ၵၼ်တွင်ႈထူဝ်းမႃးၶၼ်ႉ ၵိတ်းပိၼ်ၵမ်ႊမထၼ်းဝႃး "ဝႃႊယေႃး ဝႃႊယေႃး" ၶီၵေႃး ၵမ်ႊလီးသၢၼ်ႊ လီးရၢၼ်ႊ၊ ၵူရ်းလီးတၢင်းရူိဝ်ႉၵူၼ်ႈၶူၼ်းလွႆလီ"ယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃးဝၼ်းၶိုင်ႈ လဝ်ႈရသေႉ ၽိဝ်မႃးတီႈဝၢၼ်ႈၵူၼ်း လီးရုပ်ႉၵၼ်တင်းပုၼ်ႊၶႄးထဝ်ႈ ၽူးမီးပီႊရႃႊၵေႉၶိုင်ႈ၊ မၼ်းလဝ်ႈလင်ႊတွင်ႈထၢမ် လွၵ်းလီးတိုဝ်းၵမ်ၵမ်ႊမထၼ်းဢလႈ ပုၼ်ႊ ၶႄးထဝ်ႈၶၼ်ႉၵေႃး လၢတ်ႈဢၶ လွၵ်းလီးတိုဝ်းၵမ်ၵမ်ႊမထၢၼ်းသီႊသိပ်း "ပေႃးတိုဝ်းၵမ်ပထဝီႊ ထၢတ်ႈလိုင် တေလီႈဝူၼ်ႉၶိႈ မူိဝ်ႈလဝ်ႉတေႃႊတိၼ်ႈၶိုၼ်း၊ လူဝ်ႊၵဝ်လိၼ် ၵိတ်းၶွပ်ႊၵိတ်းပူိင်ႈ မူၼ်း" ၶိုင်ႈၶိုပ်ႈၶိုင်ႈသွၵ်ႊလွႆသေ ယူိၼ်ႉၵၼ်ႈၵႃႊရူင်ႊရူၵ်းပႃး မႃးတိၵ်ႉထၢၼ်ႊဝႃး 'ၶူိဝ်ႉၶင် လုပ်ႊၵဝ်ၶီႉ ပိၼ်ထၢတ်ႈလိၼ်'ၶင်ႊၶီသေ လွတ်ႈဝႃး 'ပထဝီ ပထဝီ ၵသိၶံ'။ ဢတႊတိၼ်ႈ ၶိုၼ်း တေႃႊထိုင်မူိင်းလိၼ်းၶၼ်ႉ ရွႆႈတူရ်းၵဝ်ၶမ်ႉ၊ တူရ်းတီႈၶမ်ႉ တႃႊၶိုင်ႈၶိုပ်ႈသေ လွတ်ႈ ဝႃး 'ၵႃပေႃ ၵႃပေႃ ၵသိၶံ- ၶမ်ႉ ပိၼ်တီႈတူဝ်ၵဝ်၊ တူဝ်ၵဝ်ၶီႉ ပိၼ်ၶမ်ႉ'။ ဢတႊၵၢင်ၶွႆ တေႃႊဝၼ်းတိၼ်ႈၶၼ်ႉ တူရ်းၵဝ်သီၵၼ်လိၼ်လိၼ် မူၼ်ၶင်ႊၽီးၶၼ်ႉသေ လွတ်ႈဝႃး 'တေ

ၼေႃ တေၼေႃ ၵသိၶံ– တူဝ်ၵဝ်ၶႃႉ ပီၼ်ၽီး၊ ပီၼ်ၽီး ၵၼ်လုၵ်ႉႁူပ်ႉမီးယူႇၵူႈၶၢဝ်းယၢမ်း'။ ၸတႉၵဝ်ၵၢင်ဝၼ်းတီႈ တေႃႇၵၢင်ဝၼ်းတူၵ်း တူၺ်းၵဝ်လူမ်းထူဝ်းၽိူဝ်မီး ယွတ်ႈမီးၸလႄႈသင်၊ လူမ်းၶဝ်ႈလူမ်းၵွၵ်ႉ,ၶွႆးတူဝ်ၸလႄႈသင် လွတ်ႈဝႃႈ 'ဝႃယေႃ ဝႃယေႃ ၵသိၶံ– တူဝ်ၵဝ်ၶႃႉ ပီၼ်လူမ်း ၵွၼ်တူင်ႉၵွၼ်ၶိုင် ၵွၼ်ႁွႆႉၵွၼ်ပိူၵ်ႉ'။ ရူပ်ႈၶေႃမ်,ၶၼ်ႉထႃႉၶႃႉ ၵမ်ႉလွႆႈတူဝ်ၵဝ်၊ ပီၼ်တူဝ်ၵၶိတ်လ၊ တူဝ်တုၵ်ႉၶ၊ တူဝ်ၵၶတေႃႉတလႃႇလႃႇၵူၺ်း– ပူၼ်ႉၶိုၼ်ႈၶင်ႉၶႃႉ ၵျတ်းပီၼ်ဝိပတ်ႉသၶေႃ, ၽေႃ,ဝၶေႃ,ၵမ်,ထၢၼ်းတႃႉ''ၶႃႉယူႇ,ယဝ်ႉ။

ပေႃးဝႃႈလဝ်ႈရသေး လီႈရူႉလီၵ်းတိုဝ်းၵမ်ၽေႃ,ဝၶေႃ,ၵမ်,မထၢၼ်းယဝ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈ မိူဝ်းယူႇ, ၶွႆးထူၼ်ႉ,တီႈၶိုင်ႈသေ ၵျတ်းၵၢၼ်ၽေႃ,ဝၶေႃ,ၵမ်,မထၢၼ်း ထိုင်တီႈပေႃးႁူပ်ႈလီႈသၢၼ်ႉ, ရၢၼ်ႉ, သေယဝ်ႉ၊ ထိုင်ႁွတ်ႈမၢၵ်ႈၽူဝ်ႉ,ၶိပ်ႉပၢၼ်ႉ, တီႈၵတ်းယိၼ်ယူႇ,ယဝ်ႉ။ လွင်ႈၽေႃ,ဝၶေႃ, ၶွႆးထမ်း ၾြူးၶိပ်ႉပၢၼ်ႉ,သူၺ်ႉ,လၢၼ်း ၽေႃ,ဝၶေႃ,ၶၢၼ်း မီးၶင်ႉ,ၶႃႉယဝ်ႉ။

မူ,မီ(4) ၶွႆးထမ်းၾြူးၶၢဝ်းတၢင်းၶိပ်ႉပၢၼ်ႉ,လီတ်းဝၼ်းၶၶေႃႉ ၸၶဝိႉဝႃႈ– တေလီႈတိုဝ်းၵမ် သိၼ်ပိတ်ႉ၊ ၶတ်းလွႆၵျတ်းၵၢၼ်သမထ တႃႉသၢမ်ဝၼ်း ႁူင်ႈလီႈသမႃ,ထိ၊ ပေႃးလီႈသမႃ,ထိယဝ်ႉ ၶွႆးသီ,ဝၼ်း ႁူင်ႈၶဝ်ႈၶွႆးဝိပႆသသၶေႃ, ၵျင်ႉၵမ်တိုဝ်းႁူႃ,ၶႃႉယဝ်ႉ။

ၶွႆးၵၢၼ်ဝိပတ်ႉသၶေႃ,ၶၶေႃႉ ႁူင်ႈမီးသတိ ၸလႄႈ တၢင်းၶတ်းလွႆဝီရိယၵွၼ်ႉ, လင်,ထိုင်တီႈ ထိုင်တၢင်းလီႈ။ ႁူင်ႈမီးသတိ ဝီရိယ မူၼ်ၶင်ႉ,လဝ်ႈရႁၢၼ်းလူင်ၸေႃထိလ မိူဝ်ႈယွၼ်းလီၵ်းတိုဝ်းၵမ် ၵမ်,မထၢၼ်း တီႈလဝ်ႈသၢင်,ၵွၼ်ႉ,ၶႃႉယဝ်ႉ။ လဝ်ႈရႁၢၼ်းလူင် မိူဝ်ႈတွင်ႈထၢမ်ဝႃႈ~ ''လဝ်ႈသၢင်, ၵွၼ်ႉ,ၵူၺ်ႉ… ၸၶပေၼ်လီၵ်းတိုဝ်းၵမ် ၵမ်,မထၢၼ်းၶၶေႃႉသေၵမ်း''ၶႃႉၸလႄႈ လဝ်ႈသၢင်,ၵွၼ်ႉ, ၵေႃႈ လင်,ဝႃႈ ''လဝ်ႈလူင်တီႈၶႃႈ… လီၵ်းတိုဝ်းၵမ်ၵမ်,မထၢၼ်းၶႃႉ မူၼ်ၶင်ႉ, လွၼ်ပူၵ်ႉ,လုၵ်ႈ ၶိုင်ႈ မီးႁူၵ်းႁူး၊ သမ်ႉမီးလိၼ်းလူင်တူဝ်ၶိုင်ႈ ၶဝ်ႈ"ၵွၵ်ႉ,"ၶွႆးလွၼ်ပူၵ်ႉ,ၶၶေႃႉယဝ်ႉ။ ႁူင်ႈတိလီႈ လိၼ်းလူင်တူဝ်ၶၶေႃႉ လူဝ်ႉ,လီႈၵိုတ်းပိတ်ႈ ႁူးမၼ်းႁူးႁူး၊ ပွႆႉတိၵဝ်တီႈႁူးလိဝ် လင်,တေတိ ၵဝ်လီႈယဝ်ႉ။ လဝ်ႈလူင်တီႈၶႃႈ… လိၼ်းၶၶေႃႉ ပီၼ်လွႆႁဝ်း၊ လွၼ်ပူၵ်ႉ,ၶၶေႃႉ ပီၼ်တူဝ်ႁဝ်း၊ ႁူးႁူႈႁူး ၵၼ်လူဝ်ႉ,ၵိုတ်းၶၶေႃႉ ပီၼ်ႁူးတႃ၊ ႁူးႁူ၊ ႁူးၶူႈၶင်၊ ႁူးလိၼ်ႉ၊ ႁူးတူဝ်။ ႁူးၵၼ်လူဝ်ႉ, ပွႆႉတိၵမ်ၵဝ်လမ်ႉ ပီၼ်လွႆမၶေးဝိင်,ရိၼ်ႉ,ၶၶေႃႉသေ ၵဝ်လွႆရၢၼ်ႉ,တူၺ်းလွမ်း မိူဝ်ႈမၼ်း ၶဝ်ႈၵွၵ်ႉ, ၵျတ်းပီၼ်ဝိပတ်ႉသၶေႃ,ၽေႃ,ဝၶေႃ, ပူၼ်ႉၶိုၼ်ႈ 'ၵၼ်ၶႃႉပီၼ်ရူပ်ႈ၊ ၵၼ်ၶႃႉပီၼ်ၶေႃမ်,' ၶင်,ၶႃႉတႃႉ''ၶႃႉယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈလဝ်ႈရႁၢၼ်းလူင် လီႈရူလီၵ်းၵျတ်းၵၢၼ် ၵမ်,မထၢၼ်းယဝ်ႉၵေႃႈ ၵဝ်တၢင်းသတိ ဝီရိယယွႆ,ၶမ်သေ ၵျတ်းၵၢၼ်ၾြူး ၵမ်,လိုဝ်ႈၵမ်,သဝ်းၸလႄႈ ၵမ်,ႁိုင်ၵမ်, ၶၢၼ်း လီႈႁူႁၼ် ''ၵၼ်ၶႃႉပီၼ်ရူပ်ႈ၊ ၵၼ်ၶႃႉပီၼ်ၶေႃမ်,''ၶႃႉသေ ႁူပ်ႈလီႈမၢၵ်ႈရၢၼ်ႉ,ၽူဝ်ႉ, ရၢၼ်ႉ,ၶိပ်ႉပၢၼ်ႉ,ႁူႃ,ၶႃႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈၽေႃ,ဝၶေႃ, ၶွႆး**ထမ်းၾြူးၶၢဝ်းတၢင်းၶိပ်ႉပၢၼ်ႉ,လီတ်းဝၼ်း**

မီးၶင်ႈၼႆယဝ်ႉ။

မႃႇမိူဝ်(5) ၶွႆးမႃႇလိၵ်ႈၼိၵ်ႈၸွမ်ၵႃႈၵဵဝ်ႈလႃႇၶင်ႈ ၵမ်ႈတီႇၼႆး လႅတ်ႉၵိုမ်ႈ ဝိပတ်ႉသၶႄ၊ ၵူၺ်းတႅမ်ႈဝႆ ၽွင်းလီဝိပတ်ႉသၶႄ, ပၼ်ထိုင်ၸွတ်ႇမူင်းၼိၵ်ႈၸွမ်ၵႃႈတီႈၵတ်းယိၼ် ၼႆယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈသီႇ။ ။လၢတ်ႈလူၺ်ႈၶေႃႈသင်ႇသွၼ်၊ လွင်ႈယူႇသဝ်းၵိၼ်သၢင်ႈ ငလႈ ထိုင်းသွၼ် (၈၀၁) ထိုင်းၼႆႉယဝ်ႉ။ မႃႇမိူဝ်(1) **ၶွႆးၵျမ်းငၶတေၢင်းၼိၵ်ႈၸွမ်ၵႃႈ**ၼႆႉ မီးၶေႃႈသင်ႇသွၼ်ဝႃႈ~ ‘‘တၢင်းသၢမ်သိၼ်ႈ ၶိူင်ႈႁႃ’’~ ၶိူင်ႈႁႃတၢင်းၵူၺ်, တီႈၵတ်းယိၼ်သၢမ်သိၼ်ႈ- သိၼ်ႈတၢင်းၵွႆ,ၵႃႈမ သုၵတိသိၼ်ႈၼိုင်ႈ၊ သိၼ်ႈတၢင်းမူင်းသၢင်သိၼ်ႈၼိုင်ႈ၊ သိၼ်ႈတၢင်းမၢၵ်ႈၽူဝ်ႇၼိၵ်ႈၸွမ်ၵႃႈ, သိၼ်ႈ ၼိုင်ႈ-ၼႆယဝ်ႉ။ ‘‘တႃႇသီႇၶွၼ် ၶိူင်ႈလိင်း’’~ ၶိူင်ႈၶတ်းလွႆႈႁူႉႁၼ် သတ်ႉလႃႇသီႇပႃး။ ‘‘ၵိင်းႁႃးပႃး ၶိူင်ႈထိမ်’’~ ၶိူင်ႈထိမ်ၵိင်း ၵၽိင်ႇလိၼ်ႇႁႃးပႃး။ ‘‘တၢင်းလၵ်းလိမ် သီႇမိဝ်း’’~ ၶိူင်ႈလၵ်းလိမ်လိတ်း သိဝ်း ၶွႆးသတ်ႉထႃႇ၊ သတိ၊ ဝီရိယ၊ ပိႇၺႃႇ။ ‘‘ၶူဝ်းလိတ်းပိုင် ၶိူင်ႈၸွမ်’’~ ၶိူင်ႈၸွမ်ၵိတ်းၵၢၼ်လီ သတ်ႉထႃႇ၊ သီႇလ၊ လႃႇၵ ထိုင်းၼႆႉငတေႃႇၵွႆ, ၶူဝ်းၶွင်ၽူႈၵူၼ်းလီလိတ်းပိုင်။ လိူဝ်သေၼႆႉ ၶိူင်ႈမီး ပိႇၺႃႇ, ႁူႉႁၼ်ၵျပ်ႈၶေမ်ႇသင်ႇၶျႇရ၊ ၶိူင်ႈႁူလၵ်း ၵၼိတ်ႉလ၊ တုၵ်ႉၶ၊ ၵၼတေ်ႉတ၊ ၶိူင်ႈႁၼ် မၢၵ်ႈၽူဝ်ႇၼိၵ်ႈၸွမ်ၵႃႈ, တီႈၵတ်းယိၼ်-ၶင်ႈၼႆယူႇယဝ်ႉ။

မႃႇမိူဝ်(2) ၶွႆးထမ်းတြႃးၼိၵ်ႈၸွမ်ၵႃႈလၢၼ်းပွၵ်ႈၶင်ႈ မီးၶေႃႈသင်ႇသွၼ် ၶိူင်ႈငဝ်ႈၵၢၼ်မိူၵ်ႈ လိူၵ်ႈ ၵိတ်းၵၢၼ်လီ။ ၶိူင်ႈၵၢၼ်လီၵုသူဝ်ႇပႃႇရမီႇၶင်ႈ ၶိူင်ႈမေႃငဝ်ႈပိတ်ႈ တုလရိူၵ်ႈသိပ်းပိူင်။ ပေႃးငဝ်ႈလီႈ ဝလီႇတုလရိူၵ်ႈသီႇပႃး ပိၼ်မႃးသမ်မႃႇဝႃႇလႃႇမၢၵ်ႈၵၢင်ႇ။ ပေႃးငဝ်ႈလီႈ ၵႃႇယၵမ်ႇသၢမ်ပႃး ပိၼ်မႃး သမ်မႃၵမ်မၼ်တမၢၵ်ႈၵၢင်ႇ။ ပေႃးငဝ်ႈလီႈ ၵႃႇယၵၢမ်ႇသၢမ်ပႃး၊ ဝလီႇၵမ်ႇသီႇပႃး ပိၼ်မႃးသမ်မႃၵႃ လီဝမၢၵ်ႈၵၢင်ႇ၊ ပေႃးတိုဝ်းၵမ်လီႈလွမ်းမၢၵ်ႈၵၢင်ႇတြႃး တေႁူႉႁၼ် သတ်ႉလႃႇသီႇပႃး တြႃးမၢၼ်ႇ မိၼ်ႈသေ တေလီႈၸွတ်ႇထိုင် တီႈၵတ်းယိၼ်ၼိၵ်ႈၸွမ်ၵႃႈၼႆယဝ်ႉ။

မႃႇမိူဝ်(3) ၶွႆးထမ်းၼိၵ်ႈၸွမ်ၵႃႈသူၺ်ႈလၢၼ်းၽေႇဝၶေႇၶၢၼ်းၶင်ႈ မီးၶေႃႈသင်ႇသွၼ်ဝႆႉ ၵၢၼ်လီၵုသူဝ်ႇၼႆႉ လူဝ်ႇၵိတ်းဝႆႉ ၵမ်ႇလူဝ်ႇပွႆႉၶၢဝ်းယၢမ်း။ ၵၢၼ်လီၵုသူဝ်ႇ ၵၼ်လူဝ်ႇႁူႉဝႆႉလမ်ႉ 1။ သၢမ်ႁၢၵ်ႈ-သရၼၵုင်ႇသၢမ်ပႃး 2။ သီႇၵိင်ႇ-ပျမ်ႇမႃႇလူဝ်ႇတြႃးသီႇပႃး 3။ ႁႃႈၶူဝ်ႈ-သိၼ်ႁႃႈ သိၼ်ႈ 4။ ပိတ်ႇလူင်ႇ-သိၼ်ပိတ်ႇသိၼ်ႈ 5။ သိပ်းယွတ်ႈ-သိၼ်သိပ်း- ပိၼ်ထိုင်းၼႆႉယဝ်ႉ။

မႃႇမိူဝ်(4) ၶွႆးထမ်းတြႃးၶၢဝ်းတၢင်းၼိၵ်ႈၸွမ်ၵႃႈလိတ်းဝၼ်း- မီးၶေႃႈသင်ႇသွၼ်ဝႃႈ ပေႃးၶတ်းလွႆႈ ၵိတ်းၵၢၼ်လီ တႃႇၶ၊ သီႇလ၊ ၽေႇဝၶေႇၼႆလိူင် ထၢင်ႈႁုပ်ႈလီႈ မၢၵ်ႈရၢၼ်ႇၽူဝ်ႇရၢၼ်ႇ, ၼိၵ်ႈ ၸွမ်ၵႃႈယဝ်ႉ။ လွမ်းၶင်ႈႁူဝ်ၶေႃႈ မီးဝႆႉဝႃႈ ‘‘ၶၢဝ်းတၢင်းၼိၵ်ႈၸွမ်ၵႃႈလိတ်းဝၼ်း’’ ၵၼ်ဝႃႈၶင်ႈ ၵွၼ်တၢင်းသုတ်း တေလီႈႁူႉဝႃႈ ‘‘ရပ်ႈၶေမ်ႇသွင်ပႃးၼႆႉ ၵမ်ႇလုၵ်ႉၼိူဝ်ၵၢင်ႁၢဝ်မႃး၊ ၵမ်ႇလွႆႈ

ၶုၼ်ၽီၶုၼ်သၢင်ၽႄင်းယႂ်ႇၶဝ် ၽၢၼ်ႇပီၼ်မႄး၊ ပီၼ်ႁွပ်ႈ ၵၢမ်ႇ၊ လႂ်၊ ၵုတု ငလႈ ၵျႇႁျႇရ တြႃးသီႇပႃးၶဝ်ႉသေ လင်ႇမီး လင်ႇပီၼ်မႄးယဝ်ႉ။ ပေႃးႁူႉလၵ်း ရုပ်ႈ(28)၊ ၶေႃမ်ႇ(53)ၶဝ်လီၢ်လီၢ် ၵူၺ်းလိုင် ပီႇလီႈဝႃႈ ပီၼ်လူႇလသေႃးတျႇပၢၼ်ႇၶဝ်ယဝ်ႉ။ ပိူင်တၢ်ႈမၼ်း မူၼ်ၶင်ႇတူဝ်လိၵ်ႈ ၵၼ်ဝႃႈ''ၵိူဝ်''ၶဝ် မီးၶိူဝ်လေႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ''ၵိူဝ်'' ၶၼ်ႉ ၵဝ်ဂတိုတ်ႉသွင်သိၼ်ႈ တၢင်ႇ ဝ ၽၵ်တ်းသေ တမ်ႈပီၼ်မႄးယဝ်ႉ၊ ၵူၺ်းဂႃႈ ပေႃးကဝ်လိၼ်ႉၵူႇလေႈတူၺ်းလိုင် တေၵမ်ႇလိမ်းမူၼ် ၶင်ႇၵိူဝ်တေႉ"ၶၼ်ႉၶဝ်ယဝ်ႉ။

ပေႃးမေႃႁူဝႃႈ ပီၼ်ရုပ်ႈတြႃး ၶေႃမ်ႇတြႃးၶဝ်လီၢ်လီၢ်ၵူၺ်းငတႉ တေၵမ်ႇပီၼ်တီႈပိုင်ႈၵိင် ႁူင်ႈပူၼ်ႉလွတ်ႈသမ်ႇသရျႇလီႈ၊ ႁူင်ႈပေႃးလီႈပီၼ်တီႈပိုင်ႈၵိင် တျႇၵွၵ်ႇပူၼ်ႉသမ်ႇသရျႇလီႈၶၼ်ႉ လူဝ်ႇမေႃႁူလၵ်း တၢ်ပ်းတတ်း ရုပ်ႈၶေႃမ်ႇလီႈ၊ ႁူင်ႈႁူႉ ရုပ်ႈပီၼ် ရုပ်ႈလု၊ ၶေႃမ်ႇပီၼ် ၶေႃမ်ႇလု (ၶျေမ ရူပပရိလ်ၶေတရႃၼ်ႇ၊ ပလ်လယပရိၵ်ၵရႃၼ်ႇငတႇၵူႇ ရႃၼ်ႇ(16)ပိူင်) ႁူင်ႈႁူႉလၵ်း ၵၶိတ်လလၵ်ၶၶျေႇ၊ တုၵ်ႉၶလၵ်ၶၶျေႇ၊ ၵၶတေႃတလၵ်ၶၶျေႇသေ ပီၼ်မႄး လူႇလသေႃးတျႇ ပၢၼ်ႇ ၵရိယျႇၶၼ်ႉႁွၼ်ႇ လင်ႇတေပီၼ်လီႈယဝ်ႉ။

မူႇမီၢ်(5) ၶွင်ႈထမ်းၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၵေႃးလျႇၶၼ်ႉ မီးၶေႃႈသင်ႇသွၼ်လီ ၽွၼ်းလီ ''ၵူၼ်းၡၵ်ႉ တျႇၶ၊ သီႇလငလႈ ၽွၼ်းလမျႇၶယႂ်ႇ''ၶဝ်ယဝ်ႉ။ သျႇထဂဝတ်ႉထုမၼ်းလမ်ႉ- ပၢၼ်ၶုၼ် ၶျေႃၶမ်းပျမ်ႇမတတ်ႈ မူိင်းၿရျႇၶသီႇၶၼ်ႉ ၶျေႇလွင်းလဝ်ႈ လီႈၵိူတ်ႇပီၼ်လုၵ်ႈလၢႆးပုၼ်ႇၶျေး၊ ယႂ်ႇမႄးယဝ်ႉ မူဝ်ႈၵ်တ်းရသေႉ ၶွင်ႈထူၼ်ႇ။ ထိုင်မႄးဝၼ်းၶိုင်ႈ လင်ႇမီးၶုၼ်သိုၵ်းလဝ်ႈလၢင်ႉ ႁူင်ႈ လီႈၶဝ်ႈပီၼ်တီႈပိုင်ႈၵိင်ၶဝ်သေ ၵ်တ်းႁျွင်းလူႇတၢၼ်းလဝ်ႈ တီႈၶွင်ႈသူၼ်မွၵ်ႇၶၼ်ႉသေယဝ်ႉ လူႇတၢၼ်းသွမ်းလဝ်ႈတျႇသေႇယဝ်ႉ။

ၶွင်ႈမူိင်းပျႇရျႇၶျေႇသီႇၶၼ်ႉၶင်ႇဂဝ်ႇ သမ်ႉမီးၵူၼ်းၽၢၼ်ၵေႃႉၶိုင်ႈ ၡၢပ်ႇၽိုၼ်း၊ၶီၢ် ထိုင် မႄးဝၼ်းၶိုင်ႈ မၼ်းမႄးၶွၼ်းတီႈႁူမ်ႈမိႉ၊ ထိုင်မႄးၵၢင်ၶိုၼ်း လီႈသ̂င်ငိၼ်းဂီႇသွင်တူဝ်ထီင်ဂၼ် တီႈၶိူဝ်တူၼ်ႈမိႉ၊ တူဝ်ၶိုင်ႈ ၶွၼ်းႁွၼ်းၶိူဝ်၊ တူဝ်ၶိုင်ႈ ၶွၼ်းႁွၼ်းတွႆႈ၊ တူဝ်ၶွၼ်းႁွၼ်း ၶိူဝ် ၶီႈယၢတ်ႇတူၵ်းသွႆႇတူဝ်တွႆႈ၊ ဝိႉႁူင်ႈတူဝ်တွႆႈ လွႆလ မျႇၶ ထဝႃႈ ''မွႆး ပီၼ်ၽွႆ၊ မွႆးယူႇလွႆ၊ ၶီႈယၢတ်ႇတူၵ်းသွႆႇဂဝ်။ မွႆးၵမ်ႇႁူႉႁျႉ? ဂဝ်ၶဝ်ႉ ဂတ်ႉၶၼ်ႇလိူဝ်မွႆး၊ ဂဝ်ၶဝ်ႉ ပေႃးပိူၼ်ႈလီႈဂိၼ် ၶိူဝ်ႉဂဝ် ပေႃးပီၼ်ၵူၼ်းၽၢၼ် ထူပ်းမၢၼ် ၵီပ်းလီႈငိုၼ်းလီၵ်ႈၶိုင်ႈၵိူဝ်ႈ'' တူဝ်ၶွၼ်းႁွၼ်းတွႆႈ ဝႃႈလျႉလျႇသွႆႇ တူဝ်ယႂ်ႇႁွၼ်းၶိူဝ်ၵေႃႈလ မျႇၶ ထလျႇဝႃႈ ''ၶိူဝ်ႉမွႆးၶၼ်ႉ ပေႃးပိူၼ်ႈလီႈဂိၼ် ၵီပ်းလီႈငိုၼ်းၵွၼ်ႇ ၵ်င်ႈၶိုင်ႈၵူၺ်း၊ ပေႃးပိူၼ်ႈလီႈဂိၼ်ၶိူဝ်ႉဂဝ် ပေႃးပီၼ်ၵူၼ်းၽၢၼ် လီႈပီၼ် ၶုၼ်၊ ပေႃးပီၼ်မုၼ်လဝ်ႈ လီႈပီၼ်လဝ်ႈလဂျဝတေႃး ၵုပ်ႉသီႇၵုၼ်ႁွၼ်ႇၵိူဝ်ႈ''ၶဝ်ယဝ်ႉ။

ပေႃးဝႃႈၵၢႆႈၵူၼ်းၽၢၼ် လီႈငိၼ်းၶင်ႇၶၼ်ယဝ်ႉ လင်ႇဂၢၼ်းၶိုၼ်ႈတူၼ်ႈမိႉသေ ဝၵ်ႉဂမ်

ၶဝ် ႁိႇတူဝ်ၼွၼ်းႁွၼ်းၼိူဝ်ၼၼ်ႉသေ မိူဝ်းပၼ်မေးမၼ်း ၵိတ်းၽၵ်းမိုဝ်ႉသုၵ်း ပုၼ်ႈတႃႇသွင် ၼျႃၽူဝ်မေးတေႁၼ် ၶၢၼ်းပၼ်ၼုၼ်ၵျႃၼမ်း ၼၢင်းၵျႃၼမ်းၼႆယဝ်ႉ။ ထိုင်ၼၢဝ်းယၢမ်းလမ်တေ ႁၼ်ၼၼ်ႉ ၼျႃၽူဝ်မေးလင်ႇဝႃႈ "မိူဝ်ႈၼႆႉ ႁႃးတေပၼ်ၼုၼ်ၵျႃၼမ်း ၼၢင်းၵျႃၼမ်းယဝ်ႉ၊ မိူဝ်ႈ ပီႇပၼ်ၼႆႉ ႁႃးလူင်းၶၢပ်ႇၼမ်ႉသီတူဝ်သေႁွၼ်ႇ" ၼႆသေ ၼဝ်ႈၽၵ်းၼျၼၼ်ႉၵေႃႈ ႁူဝ်မျႁၼ် ပိတ်ႈၼႄႈ ၶဝ်ႁူပ်ႇလွမ်း၊ ႁူပ်ႇတၢင်ႇဝီႉ ၼိူဝ်ႁၼ်မၢၵ်ႇရိၼ်လူင် တီႈၼျတေၶၢပ်ႇၼမ်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဝၼ်းၼၼ်ႉ ၶမ်ႇထၢင်ႇသေ ၼမ်ႉၼွင်းလူင် သမ်ႉလုပ်ႇလူင်းမႃး ပႃးၶဝ်ဝၢၼ်ႇၼဝ်းၽၵ်းၼျ လွင်ႈ ႁူပ်ႇလွမ်းၼမ်ႉပိတ်ႈယူႇယဝ်ႉ။

ႁွပ်ႈပိူင်ႈဝႃႈဝၼ်းၼၼ်ႉ သမ်ႉမိၼ်ႈဝၼ်း ၶၼ်ၼုၼ်သိုၵ်းလဝ်ႈလၢင်ႉ ၶဝ်လၢင်ႉလူင်း ၶၢပ်ႇၼမ်ႉၼႄႈ လီႈရၼ်ဝၢၼ်ႇၼဝ်ႈလွင်ႈလူင်းမႃး၊ မၼ်းလင်ႇၶဝ်မိူဝ်းႁွပ်ႇ ပုၼ်ႈတႃႇမၼ်းႁိၼ်ၼႆ ယဝ်ႉ။ ႁူၺ်းႁႃႈ ၼုၼ်သိုၵ်းလဝ်ႈလၢင်ႉၼႆႉ ပိၼ်ႁူၼ်းရၵ်ႉသျ လွင်ႈလူႇလွင်ႈတၢၼ်းၼႄႈ လင်ႇ ၶဝ်မိူဝ်းႁၢပ်ႈလူႇ လဝ်ႈရသေႉၼိုင်ႈၼိုင်ႈသေ ဝီႉတျႇပုၼ်ႈမၼ်းႁိၼ်ၼိုင်ႈၼိုင်ႈယဝ်ႉ။ ယူႇၶမ်ႇရိူင် လဝ်ႈရသေႉၵေႃႈ ႁွပ်ႈပိူင်ႈဝႃႈ လဝ်ႈရူပ်ႈလီႈလေးႁီႇသၢၼ်ႇယဝ်ႉၼႆၼႄႈ ၶမ်ႇၼွႈၵိတ်းၼုၼ်ယဝ်ႉ ၼႆၼႄႈ လင်ႇရိူဝ်ႈၼုၼ်သိုၵ်းလဝ်ႈလၢင်ႉၼၼ်ႉ မိူဝ်းၵိတ်းၼုၼ် တီႈမိူင်းသျႇယျႇဝတီႇ ၶၼ်ၼုၼ် ၵျႃၼမ်းၼဝ် လၢမ်ႇပူႈၼွၼ်းၽေးႁူၺ်ႇၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ လဝ်ႈရသေႉၵေႃႈ ဝီးသေသိင်ႈႁၢမ်ႇသုတ်း မုၼ်ယဝ်ႉ လီႈမိူဝ်းႁွတ်ႈထိုင် တၢၼ်းၼွႆးၼူင်းသၢင်ပုၼ်ႉၼႆယဝ်ႉ။ တွၼ်ႈသွၼ်မၼ်းလမ်ႉ "ၼုၼ် သိုၵ်းလဝ်ႈလၢင်ႉ ပၼ်ႁူၼ်းရၵ်ႉတျႇၼေ၊ လဝ်ႈရသေႉ ပၼ်ႁူၼ်းရၵ်ႉသီႇလၼႄႈ လီႈလီလီႈပၼ် ႁတ်းယၢၼ်သိူဝ်းသျႇ။ ႁိႇသွင်တူဝ် ပၼ်မိူဝ်းလွႆလ တီႈႁွပ်ႈမျႇၼ" ၼင်ႇၼႆယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈႁႃႈ။ ။ၼေႈထတ်းသၢင်ႈ

မူႇမီႈ(1) ၼွႆးၵျမ်းၼၼတေႃင်းၼီပ်ႉပၢၼ်ႇ, လဝ်ႈၼူးမေဝေႃးလၼေႉ တိမ်ႈဝီႉ မီးပိတ်ႇႁၼ် ပိတ်ႇ၊ ၼၢၼ်း။ ၼွႆးၼၼ်ႉ ပိူင်ယႂ်ႇမၼ်း တိမ်ႈၼလႅူရႅ်ႈလွင်ႈၶရိယႃႇ၊ လွင်ႈပၼ်မႃးၼီပ်ႉပၢၼ်ႇ သိုဝ်ႈ ၼေႈတၢၼ်းတႃႇ ၼလႅူရႅ်ႈႁုင်ႇထူးၼီပ်ႉပၢၼ်ႇ၊ မူႇလိၵ်ႈၽိုၼ်ၼႆႉ လွၼ်ႉၵၼ်ထမ်းတြႃး တိမ်ႈ လွမ်း ၶၼ်မူးၼွႆးၵျမ်းမႁႃႇၼီပ်ႉပူႇတ ၶတ်ႉထႁထႃႇ တီႇႁႃႇလိူဝ်းၼႆႉသေ မီးၼေႈသၢင်ႇသွၼ် ၶၼ်ၼိုၵ်ႉလိုၵ်ႉၼိမ်ႉတွၼ်း ၼွႆးတွၼ်ႈဝိပတ်ႉသၼေႇတၢင်းၼမ်ယဝ်ႉ။

ထိင်ႈပိူင်ၼိုင်ႈ လဝ်ႈၼူးမေတိမ်ႈလိၵ်ႈ ၶဝ်လွၼ်ႉထမ်း ၶၼ်လိုၵ်ႉလမ်ႇ တိမ်ႈလမ်ႈ လွမ်း သိင်တူၼ်းႁၢမ်းဝီႉတၢင်းၼမ်ၼလႄႈ ၽူႈထွမ်ႇ တေလီႈပူၼ်ႉလိုၵ်ႉသေထွမ်ႇႁွၼ်ႇ လင်ႇတေ ပွင်ႇငီႈလွမ်း ဝေႃးႁူႇရၼေႈႁူမ်းယဝ်ႉ။ တွၼ်ႈလူၵျႃးမၼ်းၵေႃႈ ၼူးမေတိမ်ႈဝီႉ ၼွႆးၽိုၼ်ၼႆႉ ၼွႆး ၼမ်ႉႁူမ်း လိူဝ်သေပိၵ်ႈသွင် လွႆႉတိမ်ႈ လီးသိူဝ်ဝိၼ်၊ ႁလူၼ်ႇမိၼ်တၢင်းၼမ်ၼလႄႈ တေလီႈ ၽၢင်ႉသေ လူၵျႃးႁွၼ်ႇ လင်ႇတေလူၵျႃးႁူႇငီႈယဝ်ႉ။

မူႇမီႈ(2) ၶိူဝ်းထမ်းၶိပ်ႉပၢၼ်ႇလၢၼ်းပွၵ်ႈၼႆႉ လၢႆးတႅမ်ႈမၼ်း ၵမ်ႉမိူၼ်ၼင်တၢင်ႇၽိုၼ်။ ပိူင်တႅမ်ႈမၼ်း မိူၼ်ၼင်ၵေႃႉၸိုင်ႈထၢမ် ၵေႃႉၸိုင်ႈသမ်ႉတွပ်ႇၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၶိူဝ်းၶႃႈထၢမ်တွပ်ႇ ၽိုၼ်ထမ်းၼၼ်ႉ ပႃးဝႆႉ မိူၼ်ၼင် သိုၵ်ႈပိုၼ်းၽြႃးပၼ်လဝ်ႈ၊ လွင်ႈတႃႇၼႄ၊ သီႇလ၊ ၽေႇဝၼေႇ လိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ ၶိူဝ်းၵၢၼ်ဝိပတ်ႉသၼေႇၼၼ်ႉ တႅမ်ႈၼၼေဝႆႉ လၢႆးတိုဝ်းၵမ် ၵမ်ႉမထၢၼ်းသီႇသိပ်း ၵၢၼ်ပႃးၶိူဝ်းဝိသုတ်ႉထိမၵ်ႈ ၵတ်ႉထၵထႃႇ တီႇၵႃႇ လိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

မူႇမီႈ(3) ထမ်းၶိပ်ႉပၢၼ်ႇသူၺ်ႇလၼ်း ၽေႇဝၼေႇၶၢၼ်းၼႆႉ မီးဝႆႉသႂင်ၽိုၼ်။ ၽိုၼ်ၼိုင်ႈ လဝ်ႈ လၼေးၵႃႇရိယ မိူင်းၼွင် တႅမ်ႈဝႆႉ၊ ၽိုၼ်သွင် လၼေးၵျွင်းမွင်ႇၵိင်ႇတႃႇ တႅမ်ႈဝႆႉ။ ၶိူဝ်းသွင် ၽိုၼ်ၼႆႉ လွၼ်ႉမွၼ်းထမ်းမၼ်း မိူၼ်ၵၼ်၊ ပဵၵ်ႇပိူင်ၵၼ် ၵႂၢမ်းပွတ်း ၼလႈ ၵႂၢမ်းယၢဝ်းၵူၺ်း။ လွင်ႈပိူင်ယႂ်ႇ ၶိူဝ်းသွင်ၽိုၼ်ၼႆႉ တႅမ်ႈလူၺ်ႈလွင်ႈတုလရိူၵ်ႈ ၼလႈ သုလရိူၵ်ႈသွင်ပိူင်သေ ၵဝ် ဝတ်ႉထုလိူင်းပွတ်း တႅမ်ႈလွမ်းတွၼ်ႈလွႆတွၼ်ႈၼၼ်ႉ။ ၶိူဝ်းလိူင်းဝတ်ႉထုၼၼ်ႉ မၢင်ႁူဝ်တေ ၵမ်ႉလွႆႈၶိူဝ်းလႃႇတၵဝတ်ႉထု၊ တေပၼ်ၵပုမ်ႉၵဝ်ႇၵွၼ်ႇဝႆႉသေ ၵဝ်မႃးတႅမ်ႈဝႆႉ ပၼ်ၶိုၼ်းသင်ႇ သွၼ် လွမ်းတွၼ်ႈလွႆတွၼ်ႈၼၼ်ႉ။

မူႇမီႈ(4) ၶိူဝ်းၵျမ်းၶဝ်းတၢင်းၶိပ်ႉပၢၼ်ႇလိတ်းဝၼ်းၼႆႉ ပိူင်ယႂ်ႇမၼ်း တႅမ်ႈၼလေႃႉရၢႆးလွင်ႈ ပိင်းရၢပ်ႈ ၼလႈ ပရမတ်ႈယဝ်ႉ။ ပၼ်တႃႇတိုဝ်းၵမ် ဝိပတ်ႉသၼေႇၽေႇဝၼေႇတင်းၼမ်ယဝ်ႉ။ ၼလေႃႉရၢႆႈ သၼ်ႈတၢင်းတိုဝ်းၵမ်ပၢၼ်ၵၢင် မတ်ႉလိမပတိပတႃႇယဝ်ႉ။

မူႇမီႈ(5) ၶိူဝ်းထမ်းတြႃးၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၵေႃးလႃႇၼႆႉ မီးလိတ်းၵၼ်လိတ်းၶၢၼ်း၊ ၶိူဝ်းၼၼ်ႉ ၵဝ် လိူင်းလႃႇတၵတႅမ်ႈၼၼ ၵဝ်ပၼ်တီႈသင်ႇသွၼ် တၢင်းတိုဝ်းၵမ်လီ ၼလႈ ၽွၼ်းလီတႃႇၼႄ၊ သီႇလ၊ ၽေႇဝၼေႇလိူဝ်းၼႆႉၵူၺ်း၊ တွၼ်ႈၵၢၼ်ဝိပတ်ႉသၼေႇ လၢႆးၵျင်ႉလၢႆးတိုဝ်းၵမ် ၵမ်ႉတႅမ်ႈ ၼလဝႆႉသေတွၼ်ႈ။

ၶိူဝ်းၵႃႈႁႃႈမူႇႁႃႈၽိုၼ်ၼႆႉ မူႇလိၵ်ႈၵၢၼ်မီးၶိုၼ်းသင်ႇသွၼ်လီ ၶိူဝ်းတႃႇၼၼ်ႉလမ်ႉ- ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇသူၺ်ႇလၢၼ်း ၽေႇဝၼေႇၶၢၼ်း ၼလႈ ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၵေႃးလႃႇ ပၼ်သွင်မူႇၼႆႉယဝ်ႉ။

မူႇလိၵ်ႈၵၢၼ်မီးၶိုၼ်းသင်ႇသွၼ်လီ ၶိူဝ်းသီႇလ မီးသွင်မူႇ၊ ပၼ်ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇလၢၼ်းပွၵ်ႈ ၼလႈ ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၵေႃးလႃႇၼႆႉယဝ်ႉ။

မူႇလိၵ်ႈၵၢၼ်မီးၶိုၼ်းသင်ႇသွၼ်လီ ၶိူဝ်းဝိပတ်ႉသၼေႇၽေႇဝၼေႇလမ်ႉ- 1. ၵျမ်းၼလ တၢင်းၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ 2. ၶဝ်းတၢင်းၶိပ်ႉပၢၼ်ႇလိတ်းဝၼ်း 3. ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇလၢၼ်းပွၵ်ႈ ပၼ်သၢမ်မူႇ ၼႆႉယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈႁူၵ်း ၶေႃႈၶွပ်ႈယွပ်ႈလုပ်းလၢင်

ၽိုၼ်လိၵ်ႈလူင် ၵၼ်တႅမ်ႈလူၺ်ႈ လွင်ႈၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၼၼ်ႉ တေမီးတင်းသဵမ်ယူႇ။ ၵၼ်လီႈလႅပ်ႈႁဵၼ်း ၵဝ်ႁူဝ်ၶေႃႈၵဵဝ်ႇလူၺ်ႈၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ ႁႂ်ႈမူႇႁႂ်ႈၽိုၼ် မႃးတၢင်ႇၽိုၼ်ၶူၼ်ႉၶႂ်ႉၵွႆႇၼီႉ ႁၼ်ထိုင်ဝႂ်ႈ ၼွႆႉလၢဝ်းၼိူဝ်းပုတ်ႉထၽႄႇသၢႇတင်းသဵမ် ႁဵတ်းၵၢၼ်လီၵုသူဝ်ႇ မိူဝ်ႈလွႆးၵေႃႈ ယွၼ်း သူးထိုင် မိူင်းၶမ်းၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ တီႈၵတ်းယႅၼ်လီၼၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼၼ်ႉၸင်လႄႈ လွင်ႈၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ ၵၼ်ဝႆႈၼၼ်ႉ တေႁူႉထိုင်ၵၼ်ၵူႈၵေႃႉၼီၸလႄႈ ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ ၸင်ႇလီႈတႅမ်ႈတၢင်ႇၽိုၼ် မႃးၶူၼ်ႉၼီႈလၢတ်ႈၸၼ ၶွႆးပၢင်ၵုမ်ၶွၼ်ႇၾရိၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ပွၵ်ႈၵမ်းႁႂ်းၼီႉသေ ၶွပ်ႈယွပ်ႈပိၢၵ်ႇမၢၵ်း ၼင်ႇၼီတီႈၼႂ်းၵေႃႈ။

လီပ်ႈၵႃႉၶၼ်းလွၼ်ႉၵ်ၼ်ႁႄြး
မျႇသျႇသျူႉၽွၵ်ႇ

လၢဝ်ႇလၢဝ်းလုင်းၵျ, ဝၢၼ်ႈလွၵ်ႈလုင်၊ မိူင်းမိတ်ႈ

ၶမ်ႉယမ်ထိုင်ပြႃႇတြႃႇသင်ႇၶျႇလၢဝ်ႈ ၵိၵ်ႇတၢင်းၼျႇလၢဝ်ႈထီၼ်ၶူႈၵဝ်ႈၶဝ် လီမ်ၵၼ် သုၶမိင်ႇ လၢဝ်ႈလၢဝ်းၵဝ်ႈၶဝ် လိူဝ်ႈၵၼ်လီႈမႈၶူၼ်ႉၶျႉလီပ်ႈၵႃႉၶၼ်းယိင်းလီးၵဝ်ႈၶဝ်ယူႇၶျႈ။

ပပ်ႉတြႃႇၵၼ်ၶျႈၵဝ်းတေမႈတၢင်ႇထိုင်လူၼၶႄၶႄႉၼတေႉ~

လိုဝ်ႈတြႃး	=	မျႇသျႇသျူႉၽွၵ်ႇ
ၶျေႈသိုဝ်ႈပပ်ႉ	=	မီးၵျၢင်ႈပြႃး၊ ၵူၼ်းသၢမ်ၵျေႉဝီႈ၊
ၶျေႈယၢဝ်း	=	မီး(15)ပိုၵ်ႉ၊
ၶျေႈဂွၢင်ႈပပ်ႉ	=	မီး (9)ပိုၵ်ႉၶိုင်ႈ၊
တၢင်းၶျေပပ်ႉ	=	သွင်ၶိတ်ႇ၊
မၢင်လိၵ်ႈ	=	မီး (15) မၢင်။
ၶျေႈလိၵ်ႈ	=	မီး (19) ၶျေႈ၊
ထိဝ်လိၵ်ႈ	=	မီး(41) ထိဝ်၊
တူဝ်လိၵ်လွႉ	=	လိၵ်ႈတီးၵဝ်ႇ၊ ပျလိ ၼလႈ လိၵ်ႈ မၢၼ်ႈ၊
ပိတ်ႉမ်ႈ	=	. . .

လၢဝ်ႈတျႇၶၵေမ်းလိုၼ်း = ၶဓီးၶိၼ်ႇ ဝၢၼ်ႈလွၵ်ႈလုင် မိူင်းမိတ်ႈ၊

တွၼ်ႈၶၢၼ်းၶိုင်ႈ

လိၵ်ႈလၢဝ်ႈမျႇသျႇသျူႉၽွၵ်ႇ ၵၼ်တီးလီၵဝ်မိီတွင်းဝီႉ လၢလီမ်ၶၢင်းမၢၼ်ႇလိၵျႇ ၵႃႉၶၼ်းလူႇဝၢင်းမိၼ်ႇၶုၼ်သိုၵ်ႈလုင်ပၼ်ႇထူႇၵျ၊ ယၢမ်းမိူဝ်ႈၵွၵ်ႇၶၢဝ်းတၢင်းသေ လီႈတီႇဂွျ၊ လၢင်ႇတၵ်ႈ လီႈဝျႈသွမ်းမျႇသျႇ။

လင်ႇဝႃႈ ပထဝီႇ၊ ၵၢႆႇပေႃး၊ တေႃႇလေႃး၊ ဝႃႇယေႃး ၶဝ်မႃးႁဵတ်းႁႂ်ႈ ၶွႆးတူဝ် ၶိင်းႁဝ်းလွင်ႈသပေႃးသီႇတၢၼ်ႇ။ သဝ်ၶိုင်ႈၵၼ်ဝႃႈလမ်ႉ ၵႃယေႃ၊ ၵေသႃ၊လေႃမႃ၊ၶ ၼႃ၊ တၼ်တႃ၊ ထၶၢေႃ၊ မံတံ၊ ၶရူ၊ ၵတ်ထိ၊ ၵတ်ထိမၼ်လံ၊ ဝၵ်ၵံ၊ ႁတ်တၵံ၊ ယၵၢ ၶံ၊ ၵိလေႃမၵံ၊ ပၾႃသံ၊ ၵၼ်တံ၊ ၵၼ်တၵုၼ်ံ၊ ၵုတ်တရိယံ၊ ၵရိသ်သံ၊ မတ်ထၵူ ၶံ ၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၶွႆးတူဝ်ၶိင်းႁဝ်းသၢဝ်းတီႈမ်ၶပေ်ႉလေးႁွင်ႉပထဝီႇ၊ ၶဝ်လႃႉၶဝ်ႉ ၵမ်ႇယၢတ်ႇ ယၢႆႈ ပီႇ″ၵိင်ႇသဝ်း ယဝ်ႉ။

တေႃးၵၼ်ၵၢႆႇပေႃးၵၼ်ဝႃႈလမ်ႉ ပိတ်တံ၊ သေမံ၊ ပုပ်ပေႃ၊ လေႃႁိတေႃ၊ သေ တေႃ၊ မေတေႃ၊ ၵသု၊ ဝသ်သႃ၊ ၶေလေႃ၊ သင်ၵၶၢၵ်ၵႃ၊ ရသိၵ်ၵႃ၊ မုၵ်ၵံ မီးတီႈမ် (12) မဵဝ်းၵူၼ်း ၵၼ်လၢင်ႈ ပဵၼ်ၶမ်ႉပဵၼ်ၶွင် ၶွႆးတူဝ်ၶိင်းႁဝ်း ယႂ်ႇလိုမ်းမႃးလင်ႇလီႈဝႃႈ ၵၢႆႇပေႃးလ လီမ်ဝၼ်းၵူတ်ႇ မႃးၶၼ်ႉ၊ ပၵတိၵမ်ႇလၢပ်ႈၵမ်ႇလိုဝ်ႈသၵ်းထႃႇတူဝ်ၶဝ်ႉၵိင်လုမ်း ယဝ်ႉၵူၺ်ႉ။ လင်ႇဝႃႈတီႈလု ထႃႇၶတွတ်တိင်ႇသတင်းယိင်းတင်ႈလၢႆးမူၼ်ၵၼ် ၵၶတ်တ ၶၢမ်ႇရူပ်ႈသိူင်ႈ″ ယဝ်ႉ။ ပိူဝ်ႈၶဝ် လင်ႇဝႃႈလၵ်ႉၶၶေႃႇယေးသုင်းပႃး ၶဝ်မႃးၵိင်ၵၼ် တူဝ်လၵ်ၶၶေႃႇယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၶၢၼ်းသွင်

ၵၶိတ်လ ဝတ သင်ၶၢရူ၊ ၵုပ်ပတ ဝယ ထမ်မိၶေႃ။
ၵုပ်ပလိတ်တွႃ ၶိရူလၼ်တိ၊ တေသံ ၵုပ်ပသမ်မေႃ သုၵ်ၶေႃ၊

တုၵ်ၶႃ ဝတ သင်ၶၢရူ၊ ၵုပ်ပတ ဝယ ထမ်မိၶေႃ။
ၵုပ်ပလိတ်တွႃ ၶိရူလၼ်တိ၊ တေသံ ၵုပ်ပသမ်မေႃ သုၵ်ၶေႃ၊

ၵၶတ်တႃ ဝတ သင်ၶၢရူ၊ ၵုပ်ပတ ဝယ ထမ်မိၶေႃ။
ၵုပ်ပလိတ်တွႃ ၶိရူလၼ်တိ၊ တေသံ ၵုပ်ပသမ်မေႃ သုၵ်ၶေႃ၊

တၼ်းၶဝ်ႉ ၵသုၾထႃႇၶ မူဝ်ႈၵၼ်ၵွႃႇတေႃႇၵေႃႉၵၼ်ၵမ်ႇသုတ်းႁၢႆ၊ တၢႆယၢၼ်ႁႂ်ႈ ယေး ၵၢမ်ႇတြႃးသိူင်ႈလူဝ်ႈၶဝ်ႉယဝ်ႉ။ လၵ်းၸွႆးသွၼ်ၵဝ်ႁင်းၾွႆႁင်းမၼ်း ယၢမ်းၶၢၼ်းမိူဝ်းႁဝ်းႁၢး ယူႇ သႃႇ။ ၶင်ႇၵိုဝ်တၵ်းႁူႉၵသုၾ လွတ်ႈမ်ႉင်ႇၵွႃႇၽူးၶွႆမရၶေႃႇထိုင်တူဝ်ထိုင်ၶိင်း၊ ပေႃးႁဝ်းလွႆမၢႆ တၢင်းလီ ပေႃးထိုင်ၶွႆးႁႂ်ႈၵူၼ်းတၢႆ သဝ်းလမ်ၶိင်းမၼ်း ၶၢၼ်ၶဝ်ပၢၵ်ႇၶေႃးပျေႃး ပဵၼ်ၵုသူဝ်ႇ မျတ်ႈႁဝ်းယဝ်ႉ။

ၵၶိတ်လၵၼ်ဝႃႈၶဝ်ႉ ပိူဝ်ႈမၼ်းၵမ်ႇမၼ်ႈၵမ်ႇၼမး မၼ်းၶေးလင်ႇတၢႆယၢၼ် ၵၼ် ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈဝူတ်ႈတြႃးသပေႃးၵျၼလႈ ဝူတ်ႈလၼ်ၶဝ်ႉ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈၵႃႇမဝူတ်ႈၵုသူဝ်ႇၼလႈၵၵု သူဝ်ႇၶဝ်ႉ။ လင်ႇပဵၼ်သင်ႇၶႃႇရၼမႇၶႃၵ်ႈတၢႆယဝ်ႉ ဝိရိၼ်ႇၶႂၢၼ်ႉလၢႆႈတီႈ ၶိုၼ်းတေႃႇပဵၼ်တူဝ် ပဵၼ်ၶိင်းၶဝ်ယဝ်ႉ။

ၵုပထ ဝယ- ႁွပ်ႈပိူင်ၵုပတၢၼ်ႇ,ၵွၼ်ႇ,ၵုၵ်းၸလႈ ၶပ်တႃၶၢမ်ႇ ၵေႃႉ"လွႆးမီး။ ထမ်ႇမိၶႄ- သပႃႈႁၢမ်းမီးၼၼ်ႉပ်ႇပိၼ်ႇမဵဝ်းသၢင်ၵေႃႈ ႁွပ်ႈပိူင်ႈၵုပ,တၢၼ်ႇ, ပိလပ်းပူၵ်,ပၼ်းၵျီး ၶွႆႈမိုတ်ႈ ၵၼ်ႇယၵ်ႉ။ ၵုပလ်လိတွ- လၢင်ႈပိၼ်ႇတူၵ်း ပိၼ်ႇၶိင်း လီးယိင်း တၢင်,ၶၢၼ်ႇငဝ်းပိၼ်ႇပတိ သၼ်ႇ,ထေ,။ ၼိရတ်သၼ်ႇတိ- ပေႉဝႈပိၼ်ႇယၵ်ႉ.တၵ်းဝႈ ၶူႉၵႈ ၵမ်,လွတ်ႈၶၼ်ႇယွႆႇ,မရၼ ယၽျၵ်ႈသိင်ႈသၢၵ်ႈလ်ၵ်ႈၵေ,တၵ်းသိင်ႈ ပၢၼ်ႇဝီးၶၼ်ႇ.ယၵ်ႉ။ တေသံ-လင်,ဝႈ သတ်ႉ.တဝ တၢင်းၶႈၼၼ်ႉ.ၼိုင်ႈ လုင်,လၢၼ်ႇ,ပျၢၼ်ႇ,ဝီႈ ၽီးလေ,သင်,ၶ,ရ ၵမ်,ၶူႉ.တီႈတၵ်းသိင်ယိၼ်ႇပေ, လႈ"ယၵ်ႉ။ လင်,ဝႈၶိင်း မၼ်းႁူၼ်းတီ လွႆႇၵျီပွင်းၸလႈ ဝိလိၼ်ႇ,သီလွႆႇၶိင်ႈၵၵ်း ႁွ,ပိတေ,တၶျႈ တၢင်,လၢတ်ႈထိင်ႈယၵ်ႉ။ ၵုပသမေ- ပေႉဝႈပိ,လီႈမိူင်းထိုင် မိူင်းမၵျ.ၼၼ်ပ်ႉ.ပၢၼ်ႇ,ၼၼ်ႉ၊ တီ သေၶိၼ်ႇမီးတၢင်းပၼ်ႇၵျႈပိၼ်ႇဝူတ်ႈတုၵ်.ၶ,။ ၵုပသမေ သုၶေ-ပေႉဝႈမိူင်းထိုင် မိူင်းၶမ်းမၵျ, ၼၼ်ပ်ႉ.ပၢၼ်ႇ, လင်,တၵ်းပူၼ်ႇ.လီႈ ၵၼၼ်တ်လ တုၵ်ၶ ၵၶတေ်တ, လၵ်.ၶၶေ, သၢမ်ယိူင်ႈ။ ၵမ်,သမ်.ၵျၢင်ႈၶိူင်ႈၶိၼ်းတေ, ၶွႆးၶေ,သင်,ၶ,ရ ၵွၵ်,လွတ်ႈ လီႈၶျမ်းသ,ထိုင်ရိမ်းယၵ်ႉ။ တုၵ်ၶ ဝတ-ၵၼ်ႇဝႈၶၼ်ႇ.လမ်.၊ ပိူၵ်ႈၵႈ ယၢပ်,ၵမ်,ယၵ်ႉ.ၵမ်,တူၵ်ႈ သၵ်းပွၵ်ႈသၵ်းၽၵ်ႉ, ၸလႈ လင်,ဝႈတုၵ်.ၶႁၢမ်းယၵ်ႉ။ ႁူၼ်းတီပိၼ်ႇၽီ ၽီတီပိၼ်ႇႁူၼ်း လူၼ်းၶွႆး(31)ပၢင် မင်ပၢၼ်ႇ တီပိၼ်ႇသတ်း မဵဝ်ႈၵမ်,ယၢၼ်ႇၵႈ ပိၼ်ႇၵ,မဝူတ်ႈ တေ.ယၵ်ႉ။ ၵၶတေ်တ ဝတၵၼ်ႇဝႈလမ်. မၼ်းပိၼ်ႇတၢင်းတူၵ်းတၢင်းလူမ်း ၵိင်ၵၼ်ႇ ပိၼ်ႇ တူၵ်းပိၼ်ႇၶိင်း လီးယိင်းၵမ်,မၼ်ႈၵမ်,လေ,၊ မၼ်းပိၼ်ႇတၢင်းရပ်ႈတင်းၶၢမ်,လုရူမ်ႈတီႈ လင်,ၽီးလၢဝ်ႈလေ,ပိၼ်ႇရပ်ႈၵိင်လူမ်းဝီႉ.ယၵ်ႉ။ လင်, ဝႈၵဝ်ၵႈၼၼ်ႉ.ႁွ,ၶေႈ လၵ်းၶွႆးသတိသၢင်,ၶျင်, တူရ်းမ်ႉင်,တၢင်ႈၵၵ်းတၢင်းပိူၼ်ႈ ၶွႆးမၼ်းၶဝ်ႈပိၼ်ႇ သူ,တေ,မျတ်ႈ ၵိုင်,ၵျၢင်ႈၵၵ်းထဝ်ႈလ,ရျ, လွမ်ယၵ်.တူရ်းၵျၢင်ႈၽၢင်ၵၵ်းလီယၵ်ႉ။ ၶၢၼ်းသွင် သုတ်းယၵ်ႉ။

ၶၼ်းသၢမ်

ၼၼ်ၸလႈလီးသမ်. သၢမ်ပုၵ်ႈသူရ်,ၼုၵ်ႈမိင်းမၢၼ်ႇ,ၼိၵ်.ၵၢၼ်ႇ,ၵလူၵ်,၊ ၶေလွမ်း ၽီတီ ၶျင်းထၢမ်ၽီလိပ်း ယိပ်းၶေၶွႆးပျႈႁၢမ်းမဵဝ်းၵၼ်ႇ တၵ်းပၼ်ႇၵၵျဝ်းလူၵ်,လွႆႇၶေႈ ပၢၵ်,လၢတ်ႈ ယၵ်ႉ။ လုတုမတၵၼ်ႇလ-ပေႉဝႈဝ,ယေႈပီႈပ်တ်ႈလမ်.၊ တၵ်းလီႈယူ,လူရ်ႈ၊ ၵုတုမတၵံ- ၽွႆႇၵမ်,ၶွႆႈမုင်ႈၶေႈၵူၵ်,ၶျင်,ၶိင်းၵၵ်း၊ ၵႈပိၼ်ႇၶၼ်ၼၼ်ၶိူၵ်ႉ.ၵူႈလိူၵ်ႉ.ၵၼ်ႇ လၢၵ်,တ,မၢၵ်,ၵမ်,ယိပ်ႉ. သီမ်ပ်ႉ.တွင်.ႁွႆႈၵူတ်,ၽူတ်,၊ ၶဵဝ်သွမ်,လမ်.ၵူႈတီႈၵၼ်ႇႁွင်,ၽူး မႈယၵ်ႉ။ တူရ်းလူတင်းတိၼ်ႇ တင်းမိုၵ်း ႁွၶိင်ရူတ်ႈငေႈတူ,ၵီသႈသိင်ႈဝီႉ.ယၵ်ႉ။ တူရ်းလူတၢင်းတူၵ်း ရူးပ်ၵ်ႁူၵ်းတွင်း ၼွင်ႈလီ လိမ်းယမ်း တီႈႁူၵ်းပႈတွ,ရျ,။ ၵေဝံထမ်မေ-သၽေႈမိူၼ်ႇၶင်,ၵၼ်ႇသိင်ႈ ၶူႉၵႈၵမ်,လွတ်ႈ လွီးသ,လႈ"ယၵ်ႉ။ ၽွႆႇတီသေၵေႈ တင်းမွီးပိၼ်ႇၶၼ်ႇႁွီး"။ လင်,တၵ်းလီႈဝႈ ၵသုၽ သင်,ဝူရ်,ၵ ၶူႉ.တၢတ်ၶၼ်ႇမျတ်ၶၢင်းမျတ်ႈ။ ၶူႉ.လၵ်းၵ,ယၵျၢင်ႈလိၼ်ႇလၢင်, လီသမ်,ၵူၵ်တွၼ်း

ဝႆႉယဝ်ႉ။ ၵႃႉၸၢင်းလွင်ႈၼၼ်ႉ ႁူႉၶႅၵ်းလႅဝ်လီႈတၢင်းသေ၊ ၶမ်ၵေႃႇယႃႇပဵတ်ႈ ပႆႉပၢၵ်ႇလၢတ်ႈတူဝ်ၵႃႇ ယႃႇႁဝ်းတႃႉ။ ၵ်ၼ်လၵ်းၶဝ်ပဵၼ် မရၼၶေႇတ်သတိ တူဝ်တႃႇၶႄႇၵၼ်တင်းမိူင်း၊ တင်းယိင်းတင်း ၸၢႆး တူဝ်ၾၵ်ႉၵမ်ႇလွႆးၵူႈ ၼႆးလွတ်ႈမၼ်းလီႈ။ ၵႃႉပတၼ် မိူင်ႈမၢႆႇၶိုပ်ႉပၢၼ်ႇ၊ ႁူႉလီႈမိူဝ်ႈႁၢႆး မိူဝ်းထိုင် ထင်ႁိုင်ဝဵင်းမြေး သၢင်းလေးဢိယၢၼ်ပဵဝ်မၼ်း ၵၢင်းသေတင်းၼီ တင်းၽၢၼ်မိူင်းၵူၼ်း တီး ၵၼ်ၶွတ်ႈၽေးမ်ဝ်း မိူင်းၶိုပ်ႉပၢၼ်ႇၶေႃး။ ပိူဝ်ႈမၼ်းမဝ်ႇတႃႇ မဝ်ႇထဝ်ႈ မဝ်ႇလီႈတူႇၶဝ်ႈ ၶဝ်တေႇပတိသၼ်ႇထေႇ။ ယူႇမၼ်ႈတိၼ်ႈမၢၼ်ႇ" မိူင်းတီႈၵၢင်းၽေးၶၶေႉၵူၺ်ႉ။

ၶေင်ႇႁိုဝ်တၵ်းပွႆးမိူဝ်းၶွတ်ႈၵရပ်ႈတီႈၶၶေႈ၊ လင်ႉဝႃးၶုမ်ႇထဝ်ႈလဝ်ႈၶျႈ လီႈႁၼ်ပိုၼ်ႈ ၶွႆးၵေႈ ၵဝ်ပဵၼ်သင်ႇဝူၺ်ႇၵပုၼ်းပၢင်ႈႁၢင်ႈၶိုင်ႈတလၢၼ်ႇႁဝ်းႁႃး၊ ပေႃးပီႇၶွတ်ႈပီႇထိုင်မိူင်း မႁႃႇ ၶိုပ်ႉပၢၼ်ႇၼၼ်ႉ တၵ်းလီႈထဝ်ႈ"တႃႇ" ႁႃႇသေၶိုၼ်းမီး လင်ႇဝႃးသင်ႇၶျႇရၢြး လႆၢလိူဝ်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ တူဝ်တႃႇယဝ်ႉႁႃႇလႆၢ ၶွင်ႉလိၼ်ႁူးတၢင်းလိုၵ်ႉမီးထူၼ်ႈတိမ်ႈဝႃးသူၼ်ႇတၢၼ်းၶၶေႈ။ တင်းႁဝ်း တင်းပိုၼ်ႈ တႃႇၶႄႇၵၼ်သိင်ႈ၊ ပေႃးပီႇမိူဝ်းၶွတ်ႈတီႈတိင်ႈၶေႇမႃႇ၊ လေႃးၵုတ်ၼြူႇမ်ဝ်ႉလိုင် ထေႇ၊ ႁူႉၵႃႈၵမ်ႇလွတ်ႈမၢၼ်ႇ"တၵ်းၶွီသေဝၼ်းယဝ်ႉမုၼ်ႈၵူၺ်ႉ မုၼ်ၶေႃး။

ၶၢၼ်းသီ၊

ၶေင်ႇၵႃႈလူဝ်ႉတိၵ်းတမျ တၵ်းပွႆးပေႉဝပေႉလုင်ႇတၢင်းလူင်၊ ႁူင်လိူဝ်ၵျေးမူဝ်း တၼ်းၶူဝ်း ၶိုသိုင်၊ ၵုင်ႇလိၵ်ႈၼြႃးၵႃႇထႃႇ၊ တၵ်းပွႆးၵဝ်ႁဝ်းၵၢင်းလွတ်ႈ လႃႇတိ၊ လႃႇရူႇ၊ ပျူႇထိ မရၼၶေႇ ၵွၼ်တေၶွတ်ႈလီႈၶျမ်းသႃႇထိုင်လေႈဝဵင်းၶမ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵွင်ႇလေႇယတု ၵွင်ႇသုသပ်ပ သိတ်ထိ လေႇယမင်ႇလႃႇၵူႈယိူင်ႈလင်ၵႃႇတင်းၵျူး သူႇတေႃႇၵွင်းၶဝ်လဝ်ႈ လီၵၼ်ၵိႉထွမ်ႇ ၵိႉထတ်း ၵိႉၵျေးပျေးၵႃႈႁူယဝ်ႉ။ တၼ်းၼၼ်ႉ မႃႇသႃႇသျူႉၽွႆႇၵႃႉၸၢင်း လီတွင်းတၢင်းလူင် ပူင်ပႃႇသုတ်ႈပျေး သၽေးၼြႃး ၵၼ်ပဵၼ်သျၢၼ်းတၢး ၶေႃႇလၵႃးၽႄႇသႃႇ။ တေႃးၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၵၼ်လေႉလုင်ႇ၊ ၶေင်ႇၵႃႈၵျမ်းပုင်ႇလဝ်ႈလၢတ်ႈ ပုၵ်ႈၽျတ်ႈလင်ႇၵႃႇ၊ ၵပျူႇသျၢၼ်းၽႄႇသႃႇ ၶွတ်ႈတီႈၶိထိတႃႇၵွႆပွႆး ၵွႆတွႆးၵမ်းၶိုင်ႈ ၵွၼ်ႇယဝ်ႉသူၵူၺ်ႉသူၶေႃး။

မူႇတြႃးလၢဝ်ႈ လၢတႃၽရေ သၢင်ႇဝေႇၵုတ်ႉထု

လုင်းလၢရေးၵၼ်ႇထမု၊ ပွၵ်ႉပေႃးမိူင်း ၊ မိူင်းၼၢႆး

ၵေႃႉထုၵ်ႈၵွၵ်ႇမူႇတြႃးလၢဝ်ႈ	=	လၢရေးမွင်ႇဢငႇ၊ ယူႇမိူင်းၼၢႆး၊
ၵေႃႉထုတ်ႇတႅမ်ႈ	=	ၶူးႁဝ်းလုင်းလၢရေးၵၼ်ႇထမု ၶူး၊
ပီထုတ်ႇတႅမ်ႈ	=	ပီၵေႃးလျႇ (1369) ၼီး၊
		ၼွႆႉတြႃးလၢဝ်ႈမူႇၼႄႉ မီးဝီႉႁူးၶၢၼ်းၶူး
တီႈမီးမူႇတြႃး	=	ရွိၼ်းလုင်းလၢရေးၵၼ်ႇထမု၊ ဝိၼ်းမိူင်းၼၢႆး၊

ၼွႆႉၶင်ႇတြႃးတေႃႇလၢဝ်ႈလၢတႃၽရေသၢင်ႇဝေႇၵုတ်ႉထုမူႇၼႄႉ ပြႃးပီၼ်လၢဝ်ႈႁဝ်းၵျေႃးဝီႉ တေႇၵဝ်ၵၼိတ်ႉလ၊ တုၵ်ႉၶ၊ ၵၼတ်ႉတလၵ်ႉၶၶျေႇယေးသၢမ်ပႃးသေငလႈ လျႇတိ လၢျႇ ပျႃႇထိ မရၶ သေၵမ်ႇၵူးၵျေႃးထိၼ်ႈ တျႇၶ သီႇလ ၽျေႇဝၶျေႇ လွင်ႈလူၺ်ႈၵူႉသူဝ်ႇ ၵၵူႉ သူဝ်ႇသွင်လွင်ႈၼႄႉတီႈၶူးၵေႃး။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းၼိုင်း

ၼွႆႉၵူးၶၢၼ်းၼိုင်ႈၼႄႉ ပြႃးပီၼ်လၢဝ်ႈႁဝ်းၵျေႃးဝီႉပၼ်ၼိူဝ် ဝေႇၶေႇယသတ်းတဝျႇၽီ သၢင်သတ်းၵူၼ်းတၢင်းသိၼ်ႈ ပေႃးဝႃးၶိုႈပူၼ်ႉလွတ်းလီႈ လျႇတိတုၵ်ႉၶ မေႃးႁ မျႇၶ တိတ်ႉထိ ဝိလိၵိတ်ႉသျႇ ပျႃႇပတ ရူႇလူႇလွင်းမျႂ်းလၢၼႄႉသေငလႈ ၶတ်းလွႆထၢပ်ႈသၢင်ႈတျႇၶ သီႇလ ၽျေႇဝၶျေႇ ယျႇပေလူင်ပေလိမ်းတီးရတၶျေႇလၢဝ်ႈမြတ်ႈသၢမ်ပႃးၼႄၵျေႃးမူးလိူင်ႉၶင်ႇၼႄၶူးၵေႃး။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသွင်

ထိုင်မူးၶၢၼ်းသွင်ၼႄႉ မီးဝီႉမိူင်းသျႇဝတ်ႉထိလူင်မိူင်းၼိုင်ႈ၊ လၢင်ႇသမ်ႉမီးတၢင်းသထေး ရွင်ႉဝႃႈၵုၵ်ႉၵူႉလသွင်ၵေႃႉၽူဝ်မေး၊ မီးမူးလုၵ်ႈလီးၵွၼ်ႇၵေႃႉၼိုင်ႈလီႈလိုဝ်ႈဝႃႈ သုပုတ်ႉတ၊ ၶူပူႇ ၵွၵ်ႇၽူဝ်မေးၵေႃး ႁၵ်ႉၵိုင်းပိင်းၶျေႇ ယူႇၵျႇၶၢဝ်းၵိုင် ထိုင်မူးၵသၢၵ်ႈတွၵ်ႈလီႈသိပ်းပိူဝ်ႈရွၵ်းပီ ၽွင်းလီယၵ်ႉလီတူၺ်းၵူၺ်းၶျေႇ ၵၶျေႇရျေးၵျႇသမ်ႉမူးထိုင်တူဝ်သေငလႈ ၵေႃႉပီၼ်ပေႃးဢမႈၵူျႇ ပၢင်းသြုႇမူးယူတ်းယုယူႇၵေႃးၵမ်ႇလီႈ ထိုင်တီႈပေႃးလူႉၵျိၼ်ႇတိၵူျႇသေ ၵူးဢမႈၵေႃႈပူႇ“မိႈ” ရွင်ႉ

ၵိူၼ်းၵမ်ႉပေႉမိူဝ်ႈ ၸင်ႇတၢၵ်ႈပႃးၵၼ်မိူဝ်းႁွတ်ႈၵၢထမ်ႇၽြႃးပဵၼ်လၵ်ႈ လၵ်ႈဝိူဝ်ႈတွင်ႈထၢမ်ၵူႈလၵူႈ ၵၼ်ၽြႃးပဵၼ်လၵ်ႈၵေႃႈ ၶေႃးပၼ်တြႃး ထိုင်မႃးၵမ်းလိုၼ်း ပေႃးဝႃႈယင်းတိုၵ်ႉပၼ်ႇ,ဝႂ်ႈၽႂ်ႈၼလ, ၶွႆးလေႃးၵၼ်ၼႆႉ ၵၼ်ၼိတ်ႉလၼ်ၼႆႉမၼ်းတိုၵ်ႉမီးလပ်းၵၼ်ယူႇ,ၵူႈၶိင်,ၵူႈယၢမ်းၵိူဝ်ႈ၊ တၢႇတေၵွၵ်ႈ, ပူၼ်ႉလွတ်ႈၶၼ်ၼႆႉ မီးမိူင်းၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ,တီႈလီဝ်ၵူၺ်းယဝ်ႉ ဝႃႈၼိူင်လႄႈ ၶဝ်ၵေႃႈ တူၵ်းလွႆၵူဝ်ၶႄႇ, ၼလႄႈ ၵုၵ်ႉလၢႇ,ပိတ်ႉလေႃး တၢႇပိုတ်ႇ,ၵုၵ်ႉတေ, ၵိၵ်ႇ,ပႃးၵျိုၼ်းယေႃး လုၵ်ႈၵူဝ်းတူဝ်ငီႈတင်းသိူင်ႈ လိူဝ်းၶၼ်ၼႆႉ ၵဝ်ၵိတ်းပဵၼ်ငဝ်ႈတိုၼ်းတၢႇၶေ လၢႇ,ၵၵ႟ၢႇ,ၶၢဝ်းတင်းၸိတ်းဝၼ်း၊ သေၵမ်ႇ,ၵႃး ၵေႃႉ ပဵၼ်မေးသမ်ႉ ၵိတ်းပဵၼ်ၽိၵ်ႉၶူႉၼီႈ, ၵေႃႉပဵၼ်သထေးၵုၵ်ႉၵူႇ,လၵေႃႈ ၶၯင်ႈဝိသၢင်ႇ,ၵၢၼ်း ၶိုၼ်ႈ ပဵၼ်ရၢႆၢၼ်း လီႈထွမ်ႇ,ငိၼ်းတြႃး ဝႃးမႃးလီႈပဵၼ်သေႃးတၢႇပၼ်ႇ,ၵွႆႇ, ၶေႃးမႃးၶင်ႇ,ၼၶႃႈ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသၢမ်

တွၼ်ႈၶၢၼ်းသၢမ်ၼႆႉ ၶိုဝ်ႈၼၶလွင်ႈလရျ,တုၵ်ႉၶ တမ်ႈတီႈၶွႆးမိူင်းသၢႇ,ဝတ်ႉထိၶင်ႇ,ၵဝ်ႇ၊ ၽဝ်ႇ,ၶၼ်ၼႆႉ မီးတင်းၼမႈထဝ်ႈ ၶဝ်ႈလိုဝ်ႈပုပ်ႉၽပၼ်းမ ၵမ်ႇ,တွၼ်ႉရူႉလၵ်းတၢႇ,ၶသေပွၵ်ႈ၊ ထိုင် မႃးပွၵ်ႈၶိုင်ႈ ၶွႆးမိူင်းၶၼ်ၼႆႉ ပိူၼ်ႈသမ်ႉတေ,ပဵၼ်ပၢင်ပွႆးမၵျ,တုၵ်ႈၼႆၼလႄႈ မၼ်းလီႈရူႉလီႈငိၼ်း သေယဝ်ႉ ၶၢႆးထဝ်ႈၵွၵ်ႈ,လွႆၶွႆႈလူႇ,တၢၼ်းၵိူင်းၶေႇ,ၼလႄႈ ဝူၼ်ႉဝႃႈၵဝ်တေပေ,ပိုတ်ႈ လေႃးၽ တေႃးသ မေႃႈၵ မႃႇ,ၶ တိတ်ႉထိ ဝိလိၵိတ်ႉသၢႇ, လၵွၢႇ,တင်းသိူင်ႈသေၼလႄႈ ၵိတ်းသၢင်ႈတၢႇ,ၶ လူးၵွၼ်ႇ,၊ ဝူၼ်ႉသွၼ်ႇ,ၶင်ႇ,ၶၼ်သေလင်ႇ,တေၵိုၼ်းၶဝ်ႈသွမ်းၽၵ်းပၢၼ်းဝီႉယဝ်ႉ။

ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈတုၵ်ႉၶယၢၵ်ႈသေၵမ်ႇ,ၵႃး ၽၢၼ်ပႃးလုၵ်ႈလၢၼ်သေ မၼ်းလင်ႇ,ၵဝ်ၶွၼ်ႉတဝ်ႉ ၵွၼ်ႇ,သေ ၽိဝ်ႁွတ်ႈၵွႆ,တီႈၵွင်း၊ ပိူၼ်ႈသမ်ႉဝႃႈ ၼမႈထဝ်ႈၵဝ်ႈၵမ်ႇ,မီးလၵ်ႈမၢတ်ႈၼႆၼလႄႈ ၵီး မၼ်းၵွၵ်ႈ,ပိုတ်ႈယူႇ,ယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈၵတယမၢၵ်ႈ,ႁူဝ်လွႆ ၶွႆႈလူႇ,ၵိူင်းၶေႇ,ၵႃးလႃး သမ်ႉၵွႆႇ,ထိုၵ်ႈရႃး လဝ်ႈသၢႇ,ရိပုတ်ႉတရျ,ယဝ်ႉ။ မႃးၵၢပ်ႈသွမ်းပၢၼ်းသေၼလႄႈ ထွမ်ႇ,ငိၼ်းလိၼ်းထမ်းတြႃး ၶွႆးလွႆ ငိၼ်းလူမ်း လေ,တၶေႇ,လိုမ်းၵိူင်းၶေႇ၊ ၵွပ်ႈၵရူင်ႇ,ၵုသူဝ်ႇ,လွင်ႈတၢင်းလီၶၼ်ႉသေ ၵၼ်ပဵၼ် ၶုၼ်ၶေႃၶမ်းၼလႄႈ သထေးၶွႆးမိူင်းၶၼ်ၼႆႉ မီးမိတ်ႉတၢႇ,တီႈၶိုဝ်မၼ်းသေ ၵွၼ်ၵၼ်မႃးလူႇ,မႃး တၢၼ်း ယုၵ်ႉယွင်ႈၼမႈထဝ်ႈ လီႈပဵၼ်သထေးၵွႆ,ယဝ်ႉ။ ဝႃးသေၶၼ်ႉမႃး ၼမႈထဝ်ႈၵေႃႈ မေ လူမ်းၵၢၼ်လီၵၢၼ်မြၢတ်ႈတၢႇ,ၶ သီ,လ ၽေႇ,ဝၶေႇ,ၵွႆႇ, ၵမ်ႇ,လိုဝ်ႈၵမ်ႇ,သၵ်ႈ တေႃႇ,ပေႃးလီႈ သေႃးတၢႇ,ပတ်ႉတိၽူဝ်ႇ,ၵွႆႇ, ၶဝ် ၶွႆးတွၼ်ႈၶၢၼ်းသၢမ် ၶေႃးမႃးၶင်ႇ,ၼၶႃႈၵေႃး။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသီႇ,

ၶွႆးၶၢၼ်းသီႇ,ၼႆႉ ၶေႃးဝီႉ လွင်ႈပျႃ,ထိတုၵ်ႉၶ တီႈၶွႆးထၢႇ,ၶမိူင်းပႃ,ရၶသေီႇ, လင်ႇ,တေမီး တင်းၶုၼ်ၶေႃၶမ်းပႃးၶိုင်ႈ ၵမ်ႇ,ရူႉလၵ်း လွင်ႈလူရ်ႈတၢႇ,ၶတေႃင်းလူႇ၊ ၵုမ်ႇ,မိုင်ႉပျႃ,မူၼ်ႈလူရ်ႈ လေႃးလိမ်ႇ,ၵၢႇ,ရူင်ႇ,ၵႃႇ,မၵုင်ႇ,ယူႇ,လိူင်ႉၶၼ်။ မိူဝ်ႈၵၼ်ၵၢႇ,ယုမၼ်း ၶိုၼ်ႈရူၵ်ႈသိပ်းယိပ်ႉ,ၶဝ်ႈ

မႃးၶၢင်ႉ လင်,လပ်းတၢင်းပဵၼ် တီႈႁွင်းလင်မၼ်းလဝ်ႈ ၶဝ်ႈပဵၼ်လိူပ်းယိူၼ်းလူင်ၸူင်ၶွင် ၵမ်, လင်ႈၶိုင်ပွင်လီႈလွႆငလႄႈ လင်,လွႆ.ပိူၼ်ႈႁူ,ပၢင်း□ျ,မႃး ယူတ်းယၢပၼ်ယူ,ၵေႈ သမ်.ၵမ်,ၼ်ၼ်း ၵမ်,သ၊ ယွၼ်.မၼ်းၵမ်,ထွမ်,ႁူမ်း□ျ,လိသင်,လၢတ်ႈ ၵိၼ်လူင်ႁူ, ၵလ,ႁူႈမိဝ်းၼီငလႄႈ လိူပ်းယိူၼ်းလူင်တိူဝ်းႁိၢ.မႃးလိူဝ်ၵဝ်, တူၵ်းႁူ,သၢမ်လေ.သီ,ၽဝ်, □ျ,ၵေႈ မဝ်,ပေ.တၢတ်ႈၼိူင်, လီႈ ပီႈပိူတ်ႈႁူ, တင်းသိင်ႈတင်းမိူင်းသေယဝ်.။ ၵမ်းၶၢင်ႉ မၼ်းလဝ်ႈလင်,တၵ်းၶုၵ်.ၶူၼ်.ပူၼ်. ဝႈ တ,တေပူၼ်.လွတ်ႈလီႈပျူ,ထိၽေ ၽေးတုၵ်.ၶလူင်ၼီ. မီးမိူင်းမႁ,ၼိပ်.ပၢၼ်,တီႈလိူဝ် ႁူလ်းၼီငလႄႈ မၼ်းလဝ်ႈၵေႈ ၵိူတ်းပိူၼ်ရသေး တူၵ်းလီႈၼိပ်,ပိၼ်,တၽရေလၢၼ်,ႁူ, ၵမ်းလိူဝ်၊ ၼွႆးၶၢၼ်းသီ, ၶေႈမႃးၼင်,ၼီၵေႈ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းႁႈ

ႁွတ်ႈၽိူဝ်မႃးၶၢၼ်းႁႈ ၶေႈဝိ.ဝႈ မိူဝ်ႈႁွၼ်,ၵွၼ်ၶၢင်ႉ မီးတင်းရသေးပႈၼိူင်ႈ လိူဝ်ႈ လဝ်ႈႁွင်.ဝႈ တေႈၶမေထေ, တေးသဝ်းယူ,ၼွႆးထိူၼ်,ၼွႆးၼိူဝ်းယဝ်.။ ပေႈမၼ်းလဝ်ႈရသေ.သမ်. ပိူၼ်မူးသိူဝ်း ထိူင်မႃးဝၼ်းလွႆၵေႈ မိူဝ်းတဝ်ၼွႆးထိူၼ်,ၼွႆးၼိူဝ်းပေႈလွတ်, လီႁူလ်ႈလီၵုင်း ပေႈ ႁိူဝ်.ပေႈၼုင်းၵေႈ ၵမ်,သုၼ်,ၵမ်,ရႈသင် မၼ်းလင်,လိၼ်းလႈပူၼ်.လီႈ ၵေ.ၵၼ်ပိူၼ် လုၵ်ႈရသေ.သေယဝ်. လင်,ပွၵ်ႈဝီ,သီ,လတ်းမႃးၵိုတ်းဝေ. လိူဝ်ႈႁိူဝ်.တမ်ႈတီႈႁျင်းလဝ်ႈ ၵေ. ပိူၼ်လဝ်ႈလုၵ်ႈတူလ်းႁၼ် ပိူၼ်ၵၼ်ၵိူတ်းလူ လင်,တၵ်းၵဝ်□ျးၶေႈပၼ်၊ ၵဝ်ၵေ.ပိူၼ်ပေႈ ဝိသၢင်,ၵၢၼ်း ႁပ်.ၶၢမ်,ၵဝ်သီ,လသေ ယူ,သဝ်းလွမ်းၵေ.ပိူၼ်လုၵ်ႈ၊ ႁူလ်းၵႈ ပေႈထိုင်မႃးၵၢင် ၼိုၼ်း ၵၼ်ပိူၼ်ၽိူးငရိုးၼီရယၼီမိတ်ႈ မႃးပျယူ,ႁူႈၶမ်ႈႁူႈၼိုၼ်း တိုၼ်းၵမ်,ပၼ်လပ်းပၼ် ၼွၼ်း။ ၵေ.ပိူၼ်လုၵ်ႈ လင်,တၵ်းၵဝ်တိူၼ်းငိုၼ်းတိူၼ်းၶမ်းငလႄႈ မွၵ်,ယႈၶဝ်ႈတိူၵ်, ၵွၼ် ၵဝ်ပေႈမၼ်း ႁူ,လူးတမ်ႈတီႈ□ျးပိူၼ်လဝ်ႈ ယွၼ်းလွတ်ႈပူတ်ႈၼဝ်ႈမိူၼ်တူ, ႁွႆႈလီႈယူ,လူလ်ႈ သိၼ် ၵိၼ်လူလ်ႈထမ်း ၵမ်းၶၢင်ႉ မုၼ်ၶမ်း□ျးပိူၼ်လဝ်ႈၵေႈ ၶျင်.လူတ်းပူတ်းပၼ် မၼ်းၵေႈ လင်,ၵၼ်ယူ,ႁူ,လွမ်းသိၼ်လွမ်းထမ်း တမ်းလွႆသေငလႄႈ ၵိူတ်းလွင်ႈလီၵၢၼ်မျတ်ႈႁူ, ပေႈဝႈ ထိုင်လီႈလၢတ်ႈၶၢၼ်,ထ, လီႈႁွတ်ႈၽိူဝ်မိူဝ်း လၢမ်,မိူင်းၽီ ၼင်,ၵဝ်,ယဝ်.။ ၶၢၼ်းႁႈ ဝႈမႃးၼင်, ၼီၵေႈ။

မူႇလိၵ်ႈ ၵၶိၵ်ႉထဝၢင်ႇ

လုင်းၵီးမွင်ႇ(ၵၼ်ႇထ)၊ ဝၼ်ႈၼေးၶၢၼ်၊ မိူင်းၼၢႆး

လိုဝ်ႈတြႃးလဝ်ႈ	-	ၵၶိၵ်ႉထဝၢင်ႇ၊
ပိၼ်ၶမ်ႉၵွၢမ်း	-	ထဝ်ႈထရေးလူင်သေးၵုင်း၊
ၵေႉသိုပ်ႇလူႇ	-	လုင်းထၢင်းၵၼ်ႇထ+ပႃးထၢင်းလွမ်ႉ ဝၼ်ႈၼေးၶၢၼ်ပွၵ်ႉ(1)မိူင်းၼၢႆး၊
ပီသိုပ်ႇလူႇ	-	1355 ၶု၊
ထဝ်ႈထရေးထုတ်ႇၵူး	-	ထရေးသေးရိယဝၼ်ႈၼေးၶၢၼ်ပွၵ်ႉ(2)မိူင်းၼၢႆး၊

ထွၼ်ႈ(1)

ၵၶိၵ်ႉထဝၢင်ႇၼႆႉ ၽြေးၶျေးၼွႆးမိူင်းၵပ်ႉပိလဝၢတ်ႈ တီႈၵျွင်းၼိၵျေးထုႇရင်ႇ၊ ၵဝ်လွင်ႈ ၼၢင်းသေးၼၶဵၼ်ႇတီႇသေ ၶျေးၸၼယဝ်ႉ။ ၼၢင်းၼႆႉလီႈထပ်းတၢင်းပိၼ် ယၢၵမ်ႇၼ်ၶၼ်း ၵွၵ်ႇလွႆႇ ၼွႆႈထွမ်ႇတြႃးၸလႈ ပိုင်ႈၼၢႆးထဝ်ႈၵေႉၼိုင်ႈ ၵွၢႇပၢင်းၽြေးပိၼ်ထဝ်ႈ မႃးထိုင်တီႈရိူၼ်းမၼ်းၼၢင်း သေၶျေးတြႃး ၵၶိၵ်ႉထ-ၵမ်ႇမၼ်ႈၵိုမ်း၊ တုၵ်ႉၶ-မီးသၽေးလွင်ႈၶၢၼ်လွႆ၊ ၵၶတော်ႉတ-ၵမ်ႇမီးလွၼ်ႉၵၢၼ် သၢမ်ပိူင်ထိုဝ်းၼႆႉ ပၼ်မၼ်းၼၢင်းယဝ်ႉ။ မၼ်းၼၢင်းလီႈထွမ်ႇတြႃးသေ ၵိုင်ႉၵၢင်ႉၵဝ်တၢင်းပိၼ်မၼ်းၼၢင်းၶၼ်းၵွႆႇၼႆယဝ်ႉ။ ၼၢင်းသေးၼၶဵၼ်ႇတီႇ လုၵ်ႉမႃးထၢမ်ၽြေး ပိၼ်ထဝ်ႈ လွင်ႈၵၼ်မၼ်းၼၢင်း လီႈၵေႇသေႇၵသၢၵ်ႈၽြေးၼၶဵၼ်ႉ ပိၼ်ၼွႆႈၵမ်ႇၽေႇလုၵ်ႈလွႆ ပိၼ်ၼွႆႈမိူင်းလွႆ ၼွႆႈၶျေးပၼ်သေၵမ်း ဝႃႈၼႆၸလႈ ၽြေးပိၼ်ထဝ်ႈ ထင်ႇၶျေးၼေဝေႃႈ မၼ်းၼၢင်း လီႈပိၼ်သထေး မိူဝ်ႈၼွႆႈပၢၼ်ၽြေးထဝ်ႈ ပေႃးရၼေ ၵၼ်ပူၼ်ႉမႃးၵွၼ်တၢင်းၼၶဵၼ်ႉ ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၼွႆႈလၢတ်ႈၼၶဵၼ်ႉ ၼေႃႇလွင်းၽြေးထဝ်ႈၵဝ်း လီႈၵိုတ်ႇပိၼ်လုၵ်ႈထိူးပုင်ႇၼျေး ၼွႆႈမိူင်းၵပ်ႉ ပီႇလဝၢတ်ႈ ထဝ်ႈၵဝ်းလီႈယူႇသဝ်းထမ်ၵၼ် တင်းၼၢင်းသေးၼၶဵၼ်ႇတီႇ။ ပွၵ်ႈၼိုင်ႈ မိူဝ်ႈၼေႃႇ လွင်းထဝ်ႈၵဝ်း တေႃႇၶင်ႇတေႃႇၼိမ်းယဝ်ႉသေ လူင်းၵၢပ်ႇၶမ်ႉၼၶဵၼ်ႉ ၵွပ်ႈပိုဝ်ႈထူမ်ၶမ်ႉၸလႈ ၼၢင်းသေးၼၶဵၼ်ႇတီႇ လီႈၵေႇသေႇ ၵသၢၵ်ႈၽြေးလွင်းထဝ်ႈၵဝ်းမႃး ပွၵ်ႈၼိုင်ႈ ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။

ထွၼ်ႈသွင်

ၼွႆႈထွၼ်ႈသွင်ၼႆႉ ၼၢင်းသႃးၼၶဵၼ်ႇတီႇ လဝ်ႈထၢမ်ၸလႈ ၽြေးပိၼ်ထဝ်ႈၵဝ်းၶျေးၼေ လွင်ႈပိုၼ်းမိူဝ်ႈထဝ်ႈလီႈပိၼ်ၶုၼ်ၶိၵ်ႉ။ ပွၵ်ႈၼိုင်ႈမိူဝ်ႈၼေႃး မႃးၵၼ်ၼေႃႇလွင်းၶုၼ်ၶိၵ်ႉသေ ၼေႃးၵၢပ်ႈၵဝ်ၶုၼ်ၶိၵ်ႉၵူႇ၊ ထဝ်ႈလွင်းၶုၼ်ၶိၵ်ႉ ထင်ႇလွတ်ႈဝႃႈ ၵၶိၵ်ႉထ ၵၶိၵ်ႉထ ဝႃႈၼႆၸလႈ ၵုၼ်းမုၼ်လီႈလွတ်ႈဝႃႈ ၵၶိၵ်ႉထၼၶဵၼ်ႉ ယိၼ်းပိၼ်ပိဝ်ၽီးရူပ်ႇသွႆႇၼေႃးၸလႈ

ၼၵေႃးပေႃးလီႈပွႆ့ၽႄႈ ၶေႃႈလွင်းၶုၼ်ၶ်ိတ်ႇ,သေ ပီႈမိူဝ်းမိူင်းၼၵေႃးဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။ ၼၵေႃးတူဝ်ၼၼ်ႉ ၵ်ီပ်းတွင်းၵၼိဵဝ်ႉလၼႄႈတြႃး ၵၼ်ၶေႃႈလွင်းၶုၼ်ၶ်ိတ်ႇ, လွတ်ႈၼၼ်ႉသေ မိူဝ်းသိုပ်ႇသွၼ်ပၼ် ဂၼ်ငလႈ မိူဝ်ႈၼၵေႃးၶဝ် ထူပ်းရႃးၽေး ဂျလူၼ်ႇ,ၶဝ်တိရွပ်းၼၼ်ႉ ၶိုၼ်းၵွၼ်လွတ်ႈဝႃႈငလႈ ၼၵေႃးၶဝ်လီႈလွတ်ႈၽေး ဂျလူၼ်ႇ,ၶဝ်တိရွပ်းဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။ ဂျလူၼ်ႇ,ၶဝ်ၵ်ီပ်းတွင်းဝီႉၼႄးတြႃး ၵၼ်ဝႃႈၵၼိဵဝ်ႉလၼၼ်ႉသေ ၶိုၼ်းသိုပ်ႇ,သွၼ်ပၼ်ဂျလူၼ်ႇ,ၶဝ်ငလႈ ဂျလူၼ်ႇ,ၶဝ်ၵေႃႈ လီႈ လွတ်ႈၽေး ၽီၽိူဝ်းၶဝ်ပေႃးလီႈၵွၵ်ႇ,ပီႈ ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။ ဝီႈၼၼ်ႉ ၶဝ်လဝ်ႈသၢမ်လုမ်း ပွင်ႇ,လွႆၼိူဝ် ဂၼ်သေ လင်ႇ,လူဝ်းဂၼ်မႃးယွၼ်းဂၼ်ႇ,တေႃးၶိုၼ်း ၶေႃႈလွင်းၶုၼ်ၶ်ိတ်ႇ, တီႈၼမ်ႉၼွင်ၼၼ်ႉ ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။ ၶုၼ်ၽီလူင်လတုလေႃးဂပႃႉ,လ ၵျမွၵ်ႇ,လၢတ်ႈ ၵူႈတီႈၵူႈတၢင်းသေ ၶုၼ်ၽီလူင်မ ၵျၼ်ႇ,တၵေႃႈ လင်ႇ,မႃးဂၼ်ႇ,တေႃး မႃးၵ်ိတ်းဝူၺ်ႇ,ယႃႉ,ဝိတ်ႇ,လ ၶေႃႈလွင်းၶုၼ်ၶ်ိတ်ႇ, ဝႃႈၼႆ ၶႃႈၵျဝ်း လီႈၶူၼ်ႉၶျူ႟ရွႉၵျၼ်မႃးၼင်ႇ,ၼီၵေႃႈ။

တွၼ်ႈ(၃)

ၶေႃႈလွင်းၶုၼ်ၶ်ိတ်ႇ, ၵျေႃးဝႃႈ ၵၼိဵဝ်ႉလ ၵၼိဵဝ်ႉလ သုင်ရႃပႃႉ,ပ တိရိတ်ႉသႃၼ ၵိတ်ႉထိပုရိသ ပႃႉ,ၵိရ ဝႃႈ ၼႆယဝ်ႉ။ ၵၼိဵဝ်ႉလ – လိူဝ်းမီးတူဝ်မီးလွႆၵမ်ႇ,လွတ်ႈၽွႆလီႈ သုင်ရႃပႃပ တိရိတ်ႉသႃၼ၊ ပေႃးရႃးၼွၵ်ႈသႃႉ,သၼေႃႉ, သမ်ႇ,မႃႉ,သမ်ႇ,ပုတ်ႉထပြႃးၵမ်ႇ,မီးၼၼ်ႉ ၵဂျင်ႉၵမ်ႇ,သ်ၼ်ႇ,ယဝ်ႉ။ ၶေႃႈလွင်းၶုၼ်ၶ်ိတ်ႇ, ၵျေႃးၶေတြႃးၼင်ႇ,ၼႆယဝ်ႉ။ ၽွႆၵေႃႈငိၼ်း လူမ်းငိၼ်းသိူဝ်းသေ ၵွၼ်ဂၼ်ယွင်းၵုင်ႇ,ယွင်းမုၼ်တေႉ“ဝႃႈ” ၼႆယဝ်ႉ။ ၼၵေႃးမႃးသၢၵ်ႈပၼ် ၼွင်ရူၺ်ႇ,ၼိုင်ႈ၊ ၽိူဝ်းသၢၵ်ႈပၼ် ၼွင်ရူၺ်ႇ,ၼိုင်ႈ၊ မူမႃႉမီသိူဝ် တေႃႇ,ၵူႉ, တိရိတ်ႉသၢၼ်ႇ,ၶဝ် သၢၵ်ႈပၼ် ၼွင်ရူၺ်ႇ,ၼိုင်ႈ၊ ဂျလူၼ်ႇ,ၶဝ် သၢၵ်ႈပၼ် ၼွင်ရူၺ်ႇ,ၼိုင်ႈ၊ ၵူၼ်းသၢၵ်ႈပၼ်ၼွင် ရူၺ်ႇ,ၼိုင်ႈ၊ တူဝ်ယူႇ,ၶွႆးထူၼ်ႇ,တင်းလ်ႃ သၢၵ်ႈပၼ်ၼွင်ရူၺ်ႇ,ၼိုင်ႈ၊ မီးၵူႉ,ၼွင်လိတ်းၼွင် ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။ ဝီႈၶေႃႈလွင်းလဝ်ႈ ၵျေႃးတြႃးယဝ်ႉ ၽူၼ်ငိုၼ်းၽူၼ်ၶမ်းတူၵ်းလူင်းမႃးဂမ်းလ်ဝ်သေ၊ လွႆငိုၼ်းလွႆၶမ်းလွႆသ်ႂ်င် လွႆလ်ၵ်းလွႆသွတ်ႈ လွႆတွင်းလွႆၵ်ႂၵ်ႇ,လွႆမၢၵ်ႇ,ၵိၼ်လိူဝ်းၼီႉၵေႃႈ ၽုတ်းၵွၵ်ႇ, ပ်ၼ်မႃး ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။ ၼမ်ႉၼွင် ၵၼ်ၶေႃႈလွင်းၶုၼ်ၶ်ိတ်ႇ,ယူႇ,သဝ်းၼၼ်ႉ မူႇ,လၶွင်ႉဝႃႈ လွႆ ၵၼဝေတၢတ်ႈ ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈ(4)

ၶွႆးတွၼ်ႈသီ,ၼီႉ ပြႃးပ်ၼ်လဝ်ႈ ၵျေႃးၶေၶိုၼ်း မိူဝ်ႈလၢတ်ႈလဝ်ႈၵျဝ်း လီႈၵူတ်ႇ,ပ်ၼ် လုၵ်ႈလ်ႃးတုၵ်ႉဂတႃႉ, မိူင်းပႃႉ,ရျႉ,ၼသီ, ၽွင်းၵႃႉ,ယုလဝ်ႈလီႈလိတ်းၶူပ်ႇ, မိူဝ်ႈပေႃးလဝ်ႈ လမ်တေ တ်ႃၼၼ်ႉ၊ ပေႃးလဝ်ႈ သင်ႇ,သွၼ်ဝီႉဝႃႈ တုၵ်ႉၶ တုၵ်ႉၶ ယႃႉ,လူင်လိုမ်းၶွႆးဂီႉၵဝ်ၵ်ိတ်း ၽေႃႉ,ဝၼေႃႉ, ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။

ၵေႃႇလွႆႈထိမ် သထေးၵုရုင်ႉၶႄႉ၊ ၶၢဝ်းသထေး ၵမ်ႉၵၼ်လီငလႄႈ တုၵ်ႉၵတႃႉလီႈပီႈ ၵွၵ်ႉႁိုၼ်းၵူႈ။ လုင်းသထေး ပၼ်ငိုၼ်းလွမ်း(300)ပျႃး ၶၢဝ်းသထေး သမ်ႉၵူႈယွၼ်းၶိုၼ်း၊ ထိုင် မႃးဝၼ်းၶိုင်ႈ တုၵ်ႉၵတႃႉ မႃးၵၼ်ႁိုၼ်းမၼ်းလဝ်ႈႁွိုးငလႄႈၸွင်ႉၵိုႈ ၶုၼ်ၸေႃၶမ်း လီႈႁူႉလွမ်းသေ လင်ႉၸွင်ႉၶဝ်တင်းသွင် မိူဝ်းလွမ်းၶွႆးၸေႃ၊ ၶုၼ်ၸေႃၶမ်း တီႉပ်းတတ်းတြႃးပၼ်ဝႃႈ ၵေႃႇပေႇၵိၼ် တေလီႈပီႈလူင်းႁိုၼ်းၵူႈလီႉတ်းဝၼ်း ၶႄယဝ်ႉ၊ သထေး တေလီႈၵႃပ်ႈပၼ် တုၵ်ႉၵတႃႉလီႉတ်း ဝၼ်း၊ ထိုင်မႃးလီႉတ်းဝၼ်း သထေးမႃးၵၼ်ၶိုၼ်းႁိုၼ်းမၼ်း ၵုၵ်ႉလႃႉယူပ်ႈယွမ်းၵမ်ႉပီႉၼ်းပေႃး လွႆ မိူဝ်းလူးၸေႃၶမ်း ၵမ်ႉလၢင်ႈတီႉပ်းတတ်းထီႉင်ႈယဝ်ႉ၊ လဝ်ႈၸေႃၶမ်းလွႆႉၶဝ်တင်းသၢမ် မိူဝ်းလူး လဝ်ႈရႁၢၼ်းတႃႉ၊ လဝ်ႈရႁၢၼ်းတႃႉ ၸေႃးတြႃးပၼ်ၶဝ်တင်းသၢမ်ငလႄႈ ၶိင်းသထေး လီႈၵႃပ်ႈ ပၼ်တုၵ်ႉၵတႃႉ လီႈၵဝ်ၵိၼ်ၵဝ်လူႉ လီႈၵုသူဝ်ႉ ဝႃႈၶႄယဝ်ႉ၊ သထေးသွင်ၽူဝ်မေး လီႈထွမ်ႉ တြႃးသေ လင်ႉၵွၼ်ၵၼ်ၵူႈႁဵတ်းရႁၢၼ်းတင်းသွင် ဝႃႈၶႄယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈ(5)

ၶွႆးတွၼ်ႈႁႃးၶႄႉ ၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ ၸေႃးၶေတြႃး တီႈၶၢင်းသေႃးၶၼ်ႉတီႉ ႁူမ်ႈပႃးတင်း ပရိၵ်ႈသၢတ်ႈတင်းၶမ် မ်ၼ်ႈမိူဝ်းပၢၼ်ၶုၼ်ၸေႃၶမ်းပြမ်ႉမတၢတ်ႈ ၵုပ်ႉဝၢၼ်ႈပွင်မိူင်း ဝႃႈၶႄယဝ်ႉ။ ၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ ၸေႃးၶေ ပိုၼ်းၵၼ်လဝ်ႈယၢမ်ႈလီႈပဵၼ်မႃး ၵလွင်းပၢၼ်ႊ မိူဝ်ႈပႃလူင်တိရွပ်း ပၢၼ်ႊၵွၼ်ႉသေ ၵၢင်ႈတေၵိုၼ်ၵိၼ်ၶၼ်ႉ ၽြႃးၵလွင်းပၢၼ်ႊ ၶုၵ်ႈၶူၼ်ႉဝူၼ်ႉလွတ်ႈဝႃႈ ၵ ၶတေႃႉတ ၵၶတေႃႉတ ဝႃႈၶႄယဝ်ႉ။ မီးဝၼ်းၶိုင်ႈ မေပႃၶဝ် တိရွပ်းၵဝ်ပႃလူင်သေ မိူဝ်းၶၢဝ် ပၼ်သထေး၊ သထေးၵဝ်ၶဝ်ႈပိူၵ်ႉသီႉတၢင် ႁဵတ်းၵူႈမၼ်းသေ သိုဝ်ႉၵဝ် ဝႃႈၶႄယဝ်ႉ။ မေႁူင် ၶဝ်ႈၽၵ်ႇသထေး လီႈၵၼ်ပၢၼ်ႊ မီးၶွႆးတွင်ႉပႃလူင်ၶၼ်ႉ ၵမ်ႉပီႉတီႈ သထေးလီႈၵၼ်ပၢၼ်ႊ လၢၵ်ႉလီးၶေႃႉငလႄႈ လင်ႉၵဝ်မိူဝ်းၶေ လဝ်ႈၸေႃၶမ်း၊ လဝ်ႈၸေႃၶမ်း လင်ႉၸွင်ႉတြႃႉပေႉတၢင်ႉမႃး တႃၵ်ႈတူရ်း၊ လီႈႁူႉဝႃႈပဵၼ် ပႃထွတ်ႈပမျႃတ်ႈၶႄငလႄႈ ၵဝ်ဝီႉ။ ဝီးသေလီႈၵဝ်ပၢၼ်ႊလီင်ႉ ၶၼ်ႉ ဝၢၼ်ႈမိူင်းပဵၼ်ၵၼ်လီႈသႃႉယႃႉမႃးလိူဝ်ၵဝ်ႉ ဝႃႈၶႄယဝ်ႉ။ ၵၶတေႃႉတၶႄႉ ပွင်ႉဝႃႈတူဝ် ႁဝ်းၵမ်ႉလွႆႈ တူဝ်ႁဝ်းၵမ်ႉၵုပ်ႉပိူင်ႉလီႈ။ ၽြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ ၸေႃးၶေ ၶၢင်းသေႃးၶၼ်ႉတီႉ ၵိၵ်ႉ ပႃးပရိတ်ႈသၢတ်ႈတင်းၶမ်ၶင်ႉၶႄယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈ(6)

လဝ်ႈပိူင်ႉမိူင်းၵေႃႉပူႉဝႃႉရ မိူင်းၵျူဝ်ႉမိူင်းငုၵ်ႈ ရႃးၵလၢပ်ၽေႃး ၸြႃႉမေတႃၵ်ႈလၢတ်ႈလဝ်ႈ ၸေႃၶမ်းဝႃႈ မိူင်းၵဝ်းတေပဵၼ်မႃးတုၵ်ႉယိၵ်ႉၵၼ်ႉတရၵႃပ်ႈ၊ မီးပူလူင်တူဝ်ၶိုင်ႈ လိုဝ်ႈမၼ်းၸွင်ႉဝႃႈ ၵုင်ႉၵရျႉတေမႃးယႃႉဝၢၼ်ႈယႃႉမိူင်း ႁဵတ်းၸွႆႈၽေႃႉလီင်ႉမူဝ်းၶွင်ႉ ႁဵတ်းၽေးႁဵတ်းရၢၼ်ႉ မိူင်းၵဝ်း ယဝ်ႉဝႃႈၶႄယဝ်ႉ။ ၶႃးဝၢၼ်ႈၵူၼ်းမိူင်း ၵွၼ်ၵၼ်ၵူႈပၢင်းမႃး ၵလွင်းပၢၼ်ႊ ၸွႆႈမႃးၸေႃးပဵတ်ႈပူမိူၵ်ႈ

ၶၼ်ႉဝႆႉၼႆယဝ်ႉ။ ၵမ်းၼၼ်ႉ သွင်တိူင်းသွင်မိူင်းမႃးလွမ်းႁွတ်ႈထိုင် ၶွႆးမိူင်းငေႃ,ပူႇ,ရၾူၼ်ၶဝ်ႈ ပိူၵ်ႇ,ၶဝ်ႈသၢၼ် တူၵ်းလူင်းမႃးလွမ်းၵမ်းလီဝ်ဝႆႉၼႆယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းမိူင်းလီႈၵဝ်ၵိၼ် ၵမ်ႇ,ၵိုပ်းၶဝ်ႈ ၶမ်ႉၵၼ် ပဵၼ်ၵၼ်သိူဝ်းလႄႇသိုဝ်ႈၾႄႇသိုဝ်ႈမၼ်းၼႆယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႆႉပြႃးၵလွင်းပူ မႃးလွတ်ႈဝႆႉ ၵၶေတ်ႉတ ၵၶေတ်ႉတၼႆလိုင် လူမ်းႁွၵ်ႇ,လူမ်းလၢပ်ႇ,လူင်မႃးပတ်ႉသႂ်ႇ,တီႈတူဝ်ပူၼၼ်ႉ ပိဝ် လူင်ၵူႈ,သေ ထၢင်ႉမႃးယီပ်ႇ,တၢပ်ႇတ်ႈၵမ်းလီဝ်ၼႆယဝ်ႉ။ သွင်တိူင်းသွင်မိူင်းလီႈပိုင်ႈၵိင် မုၼ်ပြႃး ၵလွင်းပၢၼ်ႇသေ လီႈၵတ်းယီၼ်သိူဝ်းသႃႇ,ၵူႈ,ယဝ်ႉ။

ၼၼ်ႉ ပြႃးပဵၼ်ထဝ်ႈ ၶႃႈၵတိတ်ႈထၢတ်ႈမိူဝ်ႈထဝ်ႈ လီႈပဵၼ်ပြႃးၵလွင်းပၢၼ်ႇၶၼ်ႉ ၶေပၼ် ၶၢင်းသေႃးၶၼ်ႇ,တီႈ ၵိၵ်ႇ,ပႃးတင်းပရိတ်ႈသၢတ်ႈတင်းၶမ် ၶွႆးမိူင်းၵပ်ႉပီႇ,လဝၢတ်ႈ ၶင်ႇ,ၼႆ ဝႆႉၼႆသေ တွၼ်ႈၵၼ်ႁူၵ်းသုတ်းႁွႃႇ,ယဝ်ႉ။

မၢႆတွင်း။ ။ သၢင်ဝႆႈ ၶမ်ႉၵ်ႈၵိုင်ႈလိုင် ၵ်ႈတ်းၵၢင်ႈပၢၼ်ႇတ်ႈၵ်းၶမ်းသေယဝ်ႉ တ်ႈမ်းသႂ်ႇ,ဝႆႈ ၵၶေတ်ႉတ ၵၶေတ်ႉတ ဝႆႈၼႆတႃႇ,(1000)ၵမ်းယဝ်ႉ ၵဝ်ၵူႈ,ဝီႉၶွႆးၶမ်ႉမေႃႇ,လိုင် ၶမ်ႉတၵ်းၵိုၼ်းလိူဝ်ၶမ် မႃး ဝႆႈၼႆၶႃႈယဝ်ႉ။

ႁူပ်ႈၶေမိုၼ်းထၢတ်ႈထဝ်ႈ

ၵလွင်းပၢၼ်ႇၶၼ်ႉ ပဵၼ်ထၢတ်ႈပႃႇၵွၼ်တၢင်း၊ ဝၢႆးၶၼ်ႉ မႃးပဵၼ်ၶုၼ်ၶဵတ်ႇ၊ ဝၢႆးၶၼ်ႉ မႃးပဵၼ်ၵလွင်းတုၵ်ႉၵတႃႇ၊ သထေးငေႃႉသိုဝ်ႉၵဝ်ပႃႇလူင်ၶၼ်ႉ မႃးပဵၼ်ၵူးၶၢင်းသသီႇ,ဝတီႇ၊ မေႃပႃႇ မႃးပဵၼ်ၵလူႇ,ရသထေး၊ ပႃႇလူင်ၶၼ်ႉ မႃးပဵၼ်တေႇ,ဝတၢတ်ႈ၊ သထေးၵုရၵုင်ႇ,ၶီႇ,ၵၼ် ၶျီးမျူၵ်ႈတုၵ်ႉၵတႃႇ,ၶၼ်ႉ မႃးပဵၼ်ထဝ်ႈၵၶၼ်ႇ,တႃႇ၊ ၶုၼ်ၶေႃၶမ်းမိူင်းပႃႇ,ရျႃႇ,ၶသီႇ,ၶၼ်ႉ မႃး ပဵၼ်ထဝ်ႈသႃႇ,ရိပုတ်ႉတရျႃႇ၊ ပေႃးၶၢင်းသသီႇ,ဝတီႇ မႃးပဵၼ်ထဝ်ႈမၵျႃႇ,ၵတ်ႉသပ၊ သထေးငေႃႉ ပေႃးၵဝ်ပြႃးၶၼ်ႉ မႃးပဵၼ်ၵမၢတ်ႈၵႃႇ,လုတႃႇ,ယီႇ,လၢတ်ႈယၢပ်ႇ၊ ၶုၼ်ၽီသီႇ,ပႃး ၵၼ်မျူၵ်ႈပၼ် မိူဝ်ႈထၢတ်ႈၵဝ်ထဝ်ႈပဵၼ်ၶဵတ်ႇ,ၶွႆးၶွင်ၶၼ်ႉ ထဝ်ႈၶိုင်ႈ မႃးပဵၼ်ပြႃးႁွၵ်ႇ,ၵသၢၼ်ႇ၊ ထဝ်ႈၶိုင်ႈ မႃးပဵၼ်ပြႃးငေႃးၶဝုင်ႇ၊ ထဝ်ႈၶိုင်ႈ မႃးပဵၼ်ထဝ်ႈမၵျႃႇ,ၵတ်ႉသပ၊ ထဝ်ႈၶိုင်ႈ တၵ်းတေမႃးပဵၼ် ထဝ်ႈၵရိမ်ႉတ်ႉတေႇ,ယ ၵၼ်တေၵီႈႁိူဝ်ႈမႃး ၽၢႆႇ,တၢင်းၶႄႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ၶုၼ်ၶေႃၶမ်း မိူင်းငေႃ, ပူႇ,ရ မႃးပဵၼ်ထဝ်ႈမွၵ်ႇ,ၵလၢၼ်ႇ၊ ပူလူင်ယႃႉမိူင်း မႃးပဵၼ်ၾူဝ်ၶၢင်းသေႃးၶၼ်ႇ,တီႇ၊ မေးသထေး မႃးပဵၼ်ၼေႈလိင်ႇ,လမႃႇ,ၶလွမ်းယသရေႇ,ၵဝ်ပြႃးၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဩႃႇ,ပုင်ႇ,ၶႄးမိူင်းငေႃ,ပူႇ,ဝႃႇ,ရ မႃး ပဵၼ်ထဝ်ႈၵၶုရျူၵ်ႈထႃႇ၊ ပေႃးၼေႈၵဝ်ပြႃး မိူဝ်ႈပဵၼ်တုၵ်ႉၵတႃႇ,ၶၼ်ႉ မႃးပဵၼ်ၶုၼ်ၶေႃၶမ်းသုတ်ႉ ထေႃးတၶ၊ ၶၢင်းသီႇ,ရိမႃႇယႃႇ။ ၶၢင်းသသီႇ,ဝတီႇ မႃးပဵၼ်ၶၢင်းယသေႃႇ,ထရျႃႇ၊ တုၵ်ႉၵတႃႇ, ၶၼ်ႉ မႃးပဵၼ်ၵဝ်ထဝ်ႈပြႃးငေႃးတမယဝ်ႉ။ ၵ်ႈတ်းၶိုၵ်ၼ်ႇ,ထဝ်ႈႁူပ်ႈၶေ ထၢတ်ႈလိူင်းမီး ၶင်ႇ,ၼႆယဝ်ႉ။ သုတ်းယွတ်ႈႁွတ်ႈပႃႇ တီႈၼီႈယဝ်ႉ။

သုတ်တသင်ၵႁ ၵျႈယသုင်းမ ၼလႈ
ၵြႃးလဝ်ႈလိၵ်ႉတိတ်ႉတေႃႈသၶေႃႈသင်ႇၵႁၵျမ်း (2)မူႈတွႆး

လဝ်ႈလၢႆး တေႃႈယ(လုင်းထုၼ်း)၊ ၶေႃးၶၢၼ်၊ မိူင်းၶဵဝ်း

သုတ်တသင်ၵႁ ၵျႈယသုင်းမ

(1)တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းၼိုင်ႈ

သုတ်ႉတသိင်ႈၵျႈႁၼီႉ ၽြူးပဵၼ်လဝ်ႈၵျေႃးတီႈၼွႆးမိူင်းသျႈဝထိပျေႈ လေႃႈတဝုၼ်ႈႁျွင်း ၶၼၼ်ႉ ဝျႈၼီတီႈၶျႈၵေႃးႈ။ ၽြူးပဵၼ်လဝ်ႈ ၵျေႃးလွင်ႈၶၼ်ႈထျႈငေးပႆး–

1ႉ ႁူပၵ်ႉၶၼ်ႈထျႈ၊ 2ႉ ဝေတၶႄၵ်ႉၶၼ်ႈထျႈ၊

3ႉ သိင်ႈလၵ်ႉၶၼ်ႈထျႈ၊ 4ႉ သင်ႈၶျႈရၵ်ႉၶၼ်ႈထျႈ၊

5ႉ ဝိလ်ႈလျၶႄၵ်ႉၶၼ်ႈထျႈ၊ ၼွႆးၶဝ်ႁျႈယိူင်ႈၼီႉ ၶဝ်ႈပဵၼ်ၵၼိၵ်ႉလ တုၵ်ႉၶ ၵၶတ်ႉ တ ၵမ်ႈမၼ်းၵမ်ႈငျး လၢင်ႈထဝ်ႈ လၢင်ႈပဵၼ် လၢင်ႈတီ၊ ၶိူဝ်းသီၢသင်ႈၶျႈရ ၵမ်ႈသိင်ႈၵမ်ႈဝီး လိမ်ယိင်းလိမ်လီးယဝ်ႉ၊ လူဝ်ႈၵၼ်ႁဝ်းပီႈလုသေႁ်၊ ပီႈဝီးသေၵမ်ႈ ရူၵ်ႈၶၢမ်ႈပွႆႉပႆးယူႈၼီႉ လူဝ်ႈၵီႉၵ်တ်းၵၢၼ်တျႈၶ သီႈလ ၽေႈဝၶေႈ ဝိပသ်ႉသၶေႈၽေႈဝၶေႈ သမထၽေႈဝၶေႈႁွႈ ၵျႈ ၽွင်ၵျႈမၼ်းၼီယဝ်ႉ။

(2)တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသွင်

ၵျေႃးလွင်ႈရူၵ်ႈၶၢမ်ႈၶၼ်ႈထျႈႁျႈပႆး လင်ႈဝျႈတုၵ်ႉၶဝေႈတၶေႈ ၶေႃးၼိုင်ႈ သုၶဝေတၶေႈ ၶေႃးၼိုင်ႈ ၵူၼ်းႁဝ်းၶျႈၵူႈၵေႈၼီႉ ယူႈလူလ်ႈလေႃးၵထမ်ႈၵြႃးပိတ်ႈပႆးၵူႈၽွင်မၼ်းၶျႈယဝ်ႉ၊ ပေႃး တုၵ်ႉၶပေႈမႆးသမ်ႉၶီ ပေႃးသုၶပေႈမႆးသမ်ႉသိူဝ်းလိူဝ်းၼီႉယဝ်ႉ၊ ၵၼ်လွႆၵေႈ ၵမ်ႈမၼ်း ၵမ်ႈၵိုမ်း ပဵၼ်လူလ်ႈၵၼိၵ်ႉလ တုၵ်ႉၶ ၵၶတ်ႉတၵူလ်းယဝ်ႉ၊ ပေႃးလျၽေႃးႁဝ်းမႆးၵေႈ ၵၼ်ၵိၼ်ၵၼ်ယိမ်ႉၵမ်ႈလီႈမီႈလွႆသင်၊ ပေႃးၵလျၽေႃးႁဝ်းမႆးၵေႈ ပီလိူဝ်တုၵ်ႉၶ ၶၢၼ်လွႆ သေယဝ်ႉ ၵၼ်ၵိၼ်ၵၼ်ယိမ်ႉသမ်ႉ ၵမ်ႈမီးသင်၊ ပေႃးဝျႈၼိင်ၼံ ႁဝ်းမႆးၵေႈ ပဵၼ်တီႈ ပိူၼ်ႈၵေႉငယႉငသႉသွမ်းသမ်ႈမုၵ်ႈပုၵ်ႈၶၢတ်ႈလီလင်းယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၵၼ် ပသံသျ ႁဝ်းမႆးၵေႈ သိုဝ်ႉၵေႈငီႈ ၶီၵေႈၶၢတ်ႈ ၵမ်ႈယၢပ်ႈယၢၵ်ႈသင်ယဝ်ႉ၊ ပေႃးယသေႈႁဝ်းမႆး ၵျႈပဵၼ်မိတ်ႈ သူလ်ႈ ႁူလ်းၵေႈၶမ်၊ ပေႃးၵယသေႈႁဝ်းမႆးၵေႈ ၵမ်ႈမီးၵေႈမီးသေႈသင်ယဝ်ႉ။ ပေႃးဝျႈ

တုၵ်ႉၶႃဝ်းမႃးငေႃး ၵႂႃႇပဵၼ်ၵၢၼ်ၶေႃႉ,ၶျေႃးၵျု,ၵဝ်ႈသိပ်းပႅၢ်ႇရူၵ်းလိူဝ်ႉ တိူဝ်ႉရၢႆးတူဝ်ႈၶႃဝ်း မဝ်ႉမီးဂူၼ်း လွမ် ဂူၼ်းတူၺ်းႁဝ်းယဝ်ႉ။ ၵမ်းၼၼ်ႉ ပေႃးသုၶႃဝ်းမႃးငေႃး ၵမ်ႉမီးတၢင်းမိူၼ်းတၢင်းၶိဝ်သင် သမ်ႉ ယူႇလီၵိၼ်ဝၢၼ်လူးဝၢၼ်ႇ ဂူၼ်းႁၵ်ႉဂူၼ်းပိင်းငေႃးၼမ်ယဝ်ႉ။ ၸၼ်ႉ ပဵၼ်လူၺ်ႈၵုသူဝ်ႇငလႈ ၵၢၵုသူဝ်ႉႁဝ်း လီႈၵိတ်းသၢင်ႈမႃးၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

(၁)ၼင်ႈတွၼ်ႈၶၢၼ်းသၢမ်ၼႆႉ

ၶိူဝ်ႈလူၺ်ႈတႃႇၼတေႃႇသ 1ႉ တႃႇၼတေႃႇသ 2ႉ တႃႇၼသေႁူႇယ 3ႉတႃႇၼသေႃႇမိ တႃႇၼမီးသၢမ်ပႃးၼႆႉယဝ်ႉ။ ပေႃးလူႇပေႃးတၢၼ်း ပႃးတေႃးသၼႆႉ ၶဝ်ႈပဵၼ်တႃႇၼတေႃႇသယဝ်ႉ၊ ႁဝ်းၵိၼ်လိူဝ်ႉၶိူဝ်ၼႆငေႃး လူႇလိူင်ႉၼၼ်ၼၼ်ႉ ၼႆႉႁွင်ႉဝႃး တႃႇၼသေႁူႇယၼႆယဝ်ႉ၊ တႃႇၼ သႃႇမိလမ်ႉ တေၵိၼ်ငေႃးၵၢၼ်လီ တေလူႇငေႃးၵၢၼ်လီယဝ်ႉ။ ၼႆႉယဝ်ႉ ၵၢၼ်ဝႃးလူႇမၢၵ်ႇ ၵၵျူဝ်းလီႈတၢၼ်ႇတူၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵၵျူဝ်းတႃႇၼသေႃႇမိၼႆႉ မၼ်းပၼ်သုၶျမ်းသႃႇ ၵႂႃးပဵၼ် သပ်ႉပတုၵ်ႉၶျ, သပ်ႉပၽယေႃႇ, သပ်ႉပၶျေးၵျ, သပ်ႉပၵၢၼ်ႇတရျႇယႃႇ ၵၢင်းမူတ်းယဝ်ႉ ၵၵျူဝ်း တႃႇၼသေႃႇမိ မီးၼင်ႇၼႆယဝ်ႉ။

(4)တွၼ်ႈဂၼ်ၶၢၼ်းသီႇ

ၶျေးလူၺ်ႈတိၵ်ႉထိႁူးပႃး (၁)ဒိဋ္ဌိအန္တက (၂)မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (၃)ဟိန္နဒိဋ္ဌိသုဒ္ဓိ (၄)ဒိဋ္ဌိအန္တက (၅)ဒိဋ္ဌိသမ္ပယော၊ ဒိဋ္ဌိဘာဂီယ ၵၢၼ်ဝႃးလမ်ႉ ၵမ်ႇယုမ်ႇတႃႇၼ ၵမ်ႇမူဝ်းၵၢၼ်ႇမူဝ်းႁွင်းသေ ယူႇလႅၢပူၼ်ႉပီပူၼ်ႉလိူၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝိတက်လမ်ႉ မၢၵ်ႈတၢင်းၵိၼ်တၢင်းယိမ်ႉ သမ်ႉႁူႇ ၵိတ်းငေႃႉဂူၼ်းယုတ်ႈဂူၼ်းမူၵ်ႈၼႆႉယဝ်ႉ၊ ဟိန္နဒိဋ္ဌိသုဒ္ဓိလမ်ႉ–မီးၸိုၼ်းယဝ်ႉ တေၵဝ်ႉၵိၼ် ၵဝ် လႅၢႇငေႃး ဂူဝ်သိူင်ႈဂူဝ်ယွမ်း တေလူႇငေႃး ဂူဝ်သိူင်ႈဂူဝ်ယွမ်းသေ ပူၼ်ႉၼင်ႇၼၼ်ယဝ်ႉ၊ ၵဝ် ၸိုၼ်းမၼ်း မိူင်ႇဂူၼ်းမူၵ်ႈဂူၼ်းသူဝ်း သိုဝ်ႉဝူဝ်းသိုဝ်ႉဂူဝ်းၵမ်ႇဂူဝ်ၵပ်တ်ႈ ငရိုးသမ်ႇသရျႇသင် ယဝ်ႉ၊ တိတ်ႉထိၵၢၼ်တဂ–ၵၢၼ်ဝႃးလမ်ႉ ၵမ်ႇယုမ်ႇၽြေးတြူးသင်ႇၶျ, ဂူၺ်းငလႇယုမ်ႇၽီလိူင်ႉ လမ်တမ်ၽီ ၵိူဝ်းလီၽီၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ တိတ်ႉထိသမ်ပယေႃး–ၵၢၼ်ဝႃးလမ်ႉ ရူဝ်လွႆႇမိုတ်ႈမၵ်ႉ ႁၵ်ႉလူၺ်ႈၵႃႇရိူင်ႇၵျႇမၵုင်ႇသေ လိုမ်းပ်ၵ်တ်ႈသိၼ်ထမ်းႁဝ်းယဝ်ႉ၊ ၼင်ႈၵျႈတိတ်ႉထိႁူးပႃးၼႆႉ မၼ်းလၢင်ႈၵဝ်ပဵၼ် ၵၢၼ်တရေႇမၢၵ်ႈ ၵၢၼ်ႇတရေႇၽူဝ်ႇသေ ႁပ်းပိၵ်ႉပ်ၵ်တ်ႈတၢင်းႁူႇ ၼိၵ်ႉ ပၢၼ်ႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ၵၢၼ်ၶျေးမႃးၼႆႉ ၽြေးပဵၼ်လဝ်ႈတီႇပိင်ႇၵရျႇ ထမ်ႇမတေသၶေႃႉ ၵတ်ထ ၵျႇထႃႇသႃႇရၼီႇ ၵျမ်းၶျေးပၼ် သထေးႁူးပႃးၼၼ်ႉယဝ်ႉ ၶျေးၼင်ႈမူင်းသႃႇဝတ်ႉထိယဝ်ႉ။

(5)တွၼ်ႈဂၼ်ၶၢၼ်းႁႃႈ

ၶျေးလွင်ႈတိတ်ႉထိသၢမ်ပႃး သသသ်ႉတတိတ်ႉထိပႃးၼိုင်ႈ၊ ၵုလေႇတတိတ်ႉထိ ပႃး ၼိုင်ႈ၊ ၵပလ်ႉသမ်မုပ်ပၼ်ၼတိတ်ထိပႃးၼိုင်ႈ မီးတိတ်ႉထိသၢမ်ပႃးယဝ်ႉ၊ 1ႉသသသ်ႉတ

တိတ်ႉထိၵၢၼ်ႇၶဝ်ၶႃႈ သတ်းတီႈငူၺ်ႈၶိုၼ်းပဵၼ်သတ်း ၵူၼ်းတီႈၶႃႈၵေႃႈ ၶိုၼ်းဢူတ်ႇပဵၼ်ၵူၼ်း ၽီတီႈၵေႃႈၶိုၼ်းပဵၼ်ၽီ ၸိူဝ်းတၢင်းလီၵေႃႈ ၵမ်ႉပဵၼ်ၵုသူဝ်ႇ၊ ၸိူဝ်းၵုသူဝ်ႇၵေႃႈ ၵမ်ႉပဵၼ်ၵပ်ႉတၢၼ်း၊ ၶဝ်ဝႃႈၶႅၼ်ႇၶႃႈယဝ်ႉ၊ ၶဝ်ဝႃႈပၢလၢၶမ်ႇၸႄႈပၼ်တီတၢၶၼ်ၶႃႈ မိူၼ်ၵၼ် ၵမ်ႉပဵၵ်ႇၵမ်ႉ ပိူင်ႈသၢင်ၵၼ် ၶဝ်ဝႃႈၶႅၼ်ႇၶႃႈယဝ်ႉ၊ ၵုပ်ႉပပၢတ်ႈပတိသၼ်ႇထေႇ၊ သံသေတလ၊ ၵၼ်တလ၊ လရုပုလ သီႇပႃးၶႃႈ လိူဝ်ႉၶႅၼ်ႇၶၢင်းမွၵ်ႇမူဝ်ၶႄၼ်ႉ လီႈဝႃႈၵုပ်ႉပပၢတ်ႈ ဢပ်ပဝွၵ်ႇဢၼ်တီႇ ၶႃႈယဝ်ႉ၊ ၵၢၼ်ႇသသသ်တတိတ်ႉထိၶႃႈ ၶဝ်ဝႃႈ ၶုၼ်တီႈသေၵေႃႈ ၶိုၼ်းပဵၼ်ၶုၼ်၊ သထေး တီႈၵေႃႈ ၶိုၼ်းပဵၼ်သထေး၊ ပုင်ႇၶေးတီႈၵေႃႈ ၶိုၼ်းပဵၼ်ပုင်ႇၶေး၊ သၢင်းလေးတီႈၵေႃႈ ၶိုၼ်းပဵၼ် သၢင်းလေးသႃး၊ ၶဝ်ဝႃႈၶႅၼ်ႇၶႃႈယဝ်ႉ၊ ၶဝ်ၵမ်ႉၵူႉလၵ်း သၢင်ႇၶျႇရၸြႃး ထၢင်ႈပဵၼ်ထၢင်ႈထဝ်ႈ ထၢင်ႈတီႈ ၶိူဝ်းသီႈသမ်ႇသရူႇ ၵမ်ႇသုတ်းၵမ်ႇဝီး ထီမ်ယိင်းထီမ်ထီးယဝ်ႉ၊ သင်ၶျရၵ်ႉၶၼ်ႇထျႇ ၶႃႈ မိူၼ်ၶႅၼ်ႇၶမ်ႉလီယူႇဝၼ်းဝၼ်းၶိုၼ်းၶိုၼ်း တိုၼ်းဝႃႈၵမ်ႇၵိုတ်းၵမ်ႇလိုဝ်ႈသေပွၵ်ႈၶႄၼ်ႉ ယဝ်ႉ၊ သသသ်ႉတတိတ်ႉထိၶႃႈ ၶဝ်ၵမ်ႇၵူႉ တျႇၶ သီႇလ ၽႄႇဝၶႄႇ ယျႇပေလူယူိင်ႈ လိူဝ်ႉၶႅၼ်ႇၵၢၼ်ႇဝျႇတၶဝ်လႃးလႃး လၵ်ႈၶူင်ႈၵျူဝ်းလႃး ၸိူဝ်းဢၢၼ်တၢင်းလီၶမ်ႇၶမ်ႇ ႁၢင်းၽွင်ႈႁၢင်း မၼ်းၶႃႈယဝ်ႉ။

2ႉ ၵုလ်ႉသေတတိတ်ႉထိလမ်ႉ ၶဝ်ဝႃႈ တျႇၶသေၵေႃႈၵမ်ႇလူဝ်ႇ ၽႄႇဝၶႄႇၵေႃႈ ၵမ်ႇလူဝ်ႇ ၸိူဝ်းၵုသူဝ်ႇၵေႃႈ ၵပ်ႉတၢၼ်ႈမဝ်ႇလီႈၶၢမ်ႇ ၸိူဝ်းတၢင်းလီၵေႃႈ ၵမ်ႇႁၼ်ၵၢၵျူဝ်း ၵမ်ႇတူဝ်းၵမ်ႇတွၼ်းၵီႈသၢင်၊ သတ်းတဝျႇတၢင်းလီႈၶႃႈ ၵုသူဝ်ႇၵေႃႈမဝ်ႇလိုဝ်ႈ ၵုသူဝ်ႇဢမ်ႇ ၵေႃႈမဝ်ႇလိုဝ်ႈ မၼ်းတိုၼ်းဢိုၵ်းဢမ်ႇၽႄႇမႃး ႁၢင်းၵူၺ်း ဝႃႈၶႃႈ၊ ၵဝ်ပိုၼ်ႈတီႈၵေႃႈႁၢႆလီ ၵမ်ႇမီး ၵပ်ႉတၢၼ်ႈ ၶဝ်ယိပ်းၵၢၼ်ႇဝျႇတ ဝႃႈၶႃႈ။ ၸၢၼ်းလူႇၸၢၼ်းတၢၼ်း ဢမ်သိၼ်ၶွၼ်းႁွင်းၶႃႈၵေႃႈ ၵမ်ႇမီးၵၢၵျူဝ်းသၢင်၊ ၶဝ်ဝႃႈၶႅၼ်ႇၶႃႈယဝ်ႉ၊ ပေႃးထၢၼ်ႈဝႃႈ မိူၼ်ႇၶႅၼ်ႇၶဝ်ဝႃႈၶႄၼ်ႉၸတႉ ၵမ်ႇမီး ႁၢင်ႈလီႁၢင်ႈႁၢႆ ၵူၼ်းၽၢၼ်ၵူၼ်းမီး ပေႃးၸိူဝ်းလွမ်းၵျၢင်ႉလွမ်းၶဝ်ၶႃႈ ငူၺ်ႇငရီးယဝ်ႉ။

3ႉ ၵပလ်ႉလ သမ်မုပ်ႉပၼ်ၶ တိတ်ႉထိလမ်ႉ–သတ်ႉတဝျႇ ၽီသၢင်ဢူပ်းၵူၼ်း ၶွႆး သၢမ်သိပ်းၵီတ်းၽုင်ႇတၢင်းသိင်ႈၶႃႈ ပေႃးတီႈယဝ်ႉၵမ်ႇဢူတ်ႇထိင်ႈ ၵမ်ႇတေႇထိင်ႈယဝ်ႉ၊ ႁၢႆလီ ငူၺ်ႇႁၢင်းၽွင်ႈႁၢင်းမၼ်း လိူဝ်ႉၽၼ်းၵမ်ႇတေႇ သီႈၸႃႇမူတ်းၶျူၵ်ႈ ထိၵ်ႈရူၵ်ႈတင်းၶၢမ်ႇ ၵမ်ႇလၢမ်ႇ ၵမ်ႇၶၢမ်ႇသင်ထိင်ႈ ၸိုင်ႈငူၺ်ႇတီႈငူၺ်ႇလိူဝ်ႉၶႅၼ်ႇတေႃႇလွၵ်ႇ ၵမ်ႇၵွၵ်ႇမွႆႈၵွၵ်ႇယွတ်းသင်ထိင်ႈ၊ ၵမ်ႇ လူဝ်ႇၸိူဝ်းသၢင်ႈ ဢၢၼ်လီၵီႈသင်လႃးလႃး၊ ဝႃႈၶႅၼ်ႇၶႃႈယဝ်ႉ၊ ၶႅၼ်ႇၵၼ် ၿႄးပဵၼ်လဝ်ႈ ႁေႃး ဝႃႈၸတႉ ၵဝိလ်လပလ်လယေ သင်ၶျရူ၊ သင်ၶျရပလ်လယေ ဝိရျၶံ၊ ဝိရျၶပေလ်လယေ ၶျေမရူပံ၊ ၶျေမရူပပလ်လယ၊ သုလျယတၶံ၊ သလျသယတပလ်လယ၊ ၽသ်သေ၊ ၽသ်သပလ်လယ၊ ဝေတၶျေ၊ ဝေတၶျေပလ်လယ၊ တၼ်ႁျ၊ တၼ်ႁျပလ်လယ၊ ၵုပျတျၶံ၊

ၵုပၢတၢၼ်ပေလ်လယေႃ ၾေဝႃ ၾဝပလ်လယႃ ၸၢတိ ၸၢတိပလ်လယႃ လၢၵျမႃၵျၼ ႁေႃၵ ပၵိတေဝ တုၵ်ၶ တေႃမၼ ၼုပၢယသႃ- ပိူင်ႈၼႄပွပ်ႈဝႃႈ ၵဝိလ်.ၸၢယဝ်ႉ ၵဝ်ပႅၼ်သၢင်ၶျႃ ၾဝၼိုင်ႈယဝ်ႉၾဝၼိုင်ႈ ၵမ်ႉႁၼ်တီႈသုတ်းတီႈဝႃး ယိင်းလီၢးထူင်ႉထီဝ်ႈ ပႃႉႁွၵ်ႈသၢင်းၶႅင်း ႁၢတီႈလိပ်ႃၶၢမ် ပေႃးၵမ်ႉမီးတီႈလႆႈယဝ်ႉ၊ ၸိမ်မိူဝ်ႈၵၢၼမတၵ်ႉၵ သၢင်ၶျႃၵမ်ႉသုတ်းၵမ်ႉဝႃး ယဝ်ႉ ႁူဝ်ႈၵႂၼ်ၵၼ်ၶတ်းလွႆႁၵ်တ်းၵႃၼ် တႃႇၼသီႉလၾေႉဝၼေႉငူႃႉၼမ်ၼမ် ႁင်းၽွႆႈႁင်းမၼ်းတႃ။

သၢၵ်ႈသေႉဝတ်ႉထု ၵူၼ်းမဝ်ႉႁူႉၼၼ်ႉ ပၼ်ၼင်ႉၼီ သထေး ၶွႆးမူိင်းသႃႉဝတ်ႉထိ မူိဝ်ႈၼင်ႉၼၼ် ၵၼ်ပၼ်လုၵ်ႈမၼ်း ၽူဝ်မၼ်း လုၵ်ႈတီႈငူႃႉၼီငလႈ ၵဝ်ပၼ်သေႃးၵ ပၵိ တေႉဝ ႁွင်ႉႁွင်ႉႁိုႈႁိုႈလွမ်းၽူဝ်မၼ်းလုၵ်ႈမၼ်း ထၢၼ်ႈပေႃးၵမ်ႉၵိၼ်ၵမ်ႉယိမ်ႉ ၼမ်ႉတၢတူၵ်း မူၵ်းတၢယွႉယူႉ ဝၼ်းဝၼ်းၶိုၼ်းၶိုၼ်းယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၵမ်ႉၸပႉမိူဝ်ႈယဝ်ႉ မၼ်းလင်ႉၶုၵ်ႉလွႆလီႈ ပြႃး ပၼ်လဝ်ႈၵူၺ်းၵိူဝ်ႈ တေႁူႉ ဝႃႈၼီသေ မိူဝ်ႈလူးပြႃးပၼ်လဝ်ႈယဝ်ႉ၊ မၼ်းဝႃႈ **သမ်မႃ သမ်ပုတ်ထႃ ၾၵဝႃ တူၼ်လိၶေႃး မျႃတ်ႈၶေႃး မဝ်ႉၼၼ်သေၵေႃႈ ယၢၵူၼ်းသိူင်ႈၸၢတ်ႈ တီႈငူႃႉ ၸၢယႃႉသုင်းသွၵ်ႉ ၶိုၼ်းပွၵ်ႈလိပ်းပျၼ်ႉ ၶၢယၢၼ်ႉယၶ လီဝ်လဝ်ႈႁဝ်းႁူႉမီးယူႉ မိင်ႉသူႉပျေႃးၶိူဝ်ႈ ႁူႈလီႈသုင်းသွင်ႉ ၵူဝ်ႉၵွင်ႉပေႃးလုၵ်ႈ လိၵ်ႈၶျူၵ်ႈဝႃးၵၢမ်ႉ ၶိုၼ်းလီႈမီးၶၢမ်ႉ လေႃးထူရ်ႈ လုၵ်ႉပျၼ်ႉတဝ်ႈ ႁွတ်ႈၶဝ်ႈသဝ်းၶေ တမ်ႈငေႉၶေႉ ၵၢင်ဝင်ႈၵိင်တႃင်း ပၢင်းႁူႈၸၶေႃး မျူဝ်းယႃးယၢလုၵ်ႉ မီးလိၵ်ႈလွႆလေႃး ၶၼ်ႉၵေႃႈ** ဝႃႈၼီ၊ ၶၢႆးသထေး ၽူဝ်တီႈ ထၢမ်ငူႃႉၼင်ႉၼၼ် ပြႃးပၼ်လဝ်ႈ ၵၼ်ပျူင်းယီႉတေႃႉမူႉ ယုမ်ႉသေငလႈ ပၢၵ်ႉဝႃႈ ၶၢႆး သထေးၵူရ်ႉ ယႃးယၢၵၼ်ဝႃႈတီႈယဝ်ႉသမ်ႉႁူႈလုၵ်ႉၶိုၼ်းၼီၼၼ်ႉ ၵမ်ႉမီး၊ ၵူရ်းၵႃႈဝႃႈ ၵမ်ႉ မီးၼီသေတ သၢင်ဝႃႈ ၶၢႆးသထေးႁဝ်း ႁၢလီႈၼမ်ႉမၼ်းငႄး ႁူၼ်းၵၼ်ၵူၼ်းၵမ်ႉတီႈသေ ပွၵ်ႈၼၼ်ႉ မႄးပၼ်ၵဝ်လဝ်ႈ ၼီငတႃႉ တေယၢပၼ်ယူႉၵူရ်း၊ ပြႃးပၼ်လဝ်ႈ ဝႃႈၼီ၊ ၵမ်းၼၼ်ႉ ၶၢႆးသထေးၵေႃႈ ငိၼ်းလူမ်းလူမ်းသိူဝ်းသိူဝ်းသေယဝ်ႉ ယွၼ်းၵၢၶႃင်ႉလူင်းၵျွင်းမႄးယဝ်ႉ ၶၢႆး သထေးၵေႃႈ ငူႃႉႁၢထၢမ်ၶွႆးဝီင်းၼၼ်ႉ ငူႃႉႁူၼ်းၼိုင်ႈယဝ်ႉႁူၼ်းၼိုင်ႈ ပေႃးလွတ်ႉတၢင်းဝီင်းၵေႃႈ ၵမ်ႉလႃး ႁူၼ်းၵၼ်ပီႈၼွင်ႉ လိူဝ်ႉၶိူဝ်းၵမ်ႉလု ၵမ်ႉႁိၢၵမ်ႉတီႈ လႃးလႃးၼီႉ ၵမ်ႉမီးထုင်း ထၢမ်ႉမၼ်း ပူၼ်ႈဝႃႈၼီႁင်းၶၢႆးသထေးယဝ်ႉ၊

ၵမ်းၼၼ်ႉ မၼ်းၵေႃႈ ႁၢၵမ်ႉလီႈယဝ်ႉ လင်ႉတေမိူဝ်းလူးၶိုၼ်း တီႈၵျွင်းပြႃးပၼ်လဝ်ႈ လဝ်ႈဝႃႈ ၵမ်ႉမီးတီႈၶႃႈ၊ ၵမ်းၼၼ်ႉ ပြႃးလင်ႉဝႃႈ ၶၢႆးသထေးၵူရ်ႉ လွင်ႈတၢင်းလုတၢင်းတီႈ ၼီႉ တေႉလိမ်မိူင်းၾီမိူင်းသၢင်မိူင်းၵူၼ်းတင်းသိူင်ႈလိူဝ်းၼီႉ ၶဝ်ႈပၼ် တူဝ်ၵၼိၵ်ႉလ တုၵ်ႉၶ ၵၼတ်ႉတ လွၼ်ႉလွၼ်ႉယဝ်ႉ၊ တေႃးၵမ်ႉလိူဝ်သေ တူဝ်ၵဝ်လဝ်ႈၵေႃႈ တေလီႈၶဝ်ႈထၢမ်ႉ ပၵိၼိၵ်ႉပၢၼ်ႉ ၵမ်ႉလွတ်ႈယဝ်ႉ၊ ၶၢၼ်းတေႃး ၶၢႆးသထေး ၵဝ်တင်းပြႃးမရၼေႃၼႃသတိ

ၶုဂ်းထူပ်းလွင်ႈတၢင်းတီႈသေ လူ,လူ,တၢၼ်းတၢၼ်း ဂမ်,မထၢၼ်းသေ ရွႈကၼ်ၶိုဝ်းသင်,ၶျ,ရ တြႃး ပေႃးသုတ်းသီင်ႈၶၼ်ႉတ၊ ကၼ်ပီၼ်ၽူဝ်ၶီးသထေးၶၼ်ႉၵေႃး လီႈမိူဝ်းလၢမ်, မိူင်းၽီ ၶင်,ဂၼ်တင်းပေႃးတင်းလုဂ်ႈယဝ်ႉ။ ၶီးသထေး လီႈငီၼ်းပြႃးပီၼ်လဝ်ႈ လၢတ်ႈၵေႃးပၼ် တြႃးသေ တူဂ်းလီႈသင်,ဝေ,ဂ႒,ဂမ်းလီဝ်ယဝ်ႉ။

(6)တွၼ်ႈဂၼ်ၶၢၼ်းရူဂ်း

ၶၢၼ်းရူဂ်းၶီႉ ပြႃးပီၼ်လဝ်ႈ ၵေႃးငၶရေႃၶၢၼ်းသင်,ၶျ, ကိဂ်,ပႃး ပရိသၢတ်ႈတင်းၶမ် တီႈဂွၺ်းလေတဝုၼ်, မိူင်းသၢဝတ်ႉထိၶၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ဂီၼ်ႉလဝ်ႈ ၵေႃးဝႃႈ ရွႈဂျင်ႉဂမ် ပိၼ်ႉလ ႁႃးပႃး တုလရိူဂ်ႈသိပ်းပႃး ပတိဂ်ႉလသမ်မုဂ်ႉပၢတ်ႈ လၢဂ်ႈရႁၢတ်ႈ ကၼ်ဝႃႈၶၼ်ႉ ကထုၼ်ႉသၢမ် ကိင်,ဂျ,သိပ်းသွင်ပႃး ကလၢပ်သၢမ်ပႃး ကလွူ,သီ,ပႃး လဂႃးဝႃႈမႃး ကၶျိင်းကယု,သၢဝ်းၶိုင်ႈ ဝူတ်ႈသၢမ်ပႃး မူ,လငဝ်ႈႁၢဂ်ႈသၢမ်ပႃး လၶီႉ ကမ်,ဂိုတ်းကမ်,လိုဝ်ႈ လွမ်းလူရ်ႈဂုသူဝ်,ဂၢမ်,ငလႈ ကဂုသူဝ်,ဂၢမ်,ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ကထုၼ်ႉသၢမ်ပႃးကၼ်ဝႃႈၶၼ်ႉ ကတိတ်ႈလၢတ်ႈဂွၼ်, ပူၼ်ႉမႃး ပႃႈလင် သွင်ပႃး ကၼ်တိုဂ်ႉပီၼ်ယူ,ပိတ်ႉလုပၢၼ်, တေႃးလီဝ်သၢမ်ပႃး ကၶေ,ဂၢတ်ႈကၼ် တေပီၼ်ဂ႒, မိူဝ်းၶေႃးသၢမ်ပႃး လၶီႉ ကမ်,လၢင်ႈဂၢင်းငဝ်းလွတ်ႈလီႈလွင်ႈတုဂ်ႉၶငလႈ လွင်ႈသုၶ လပ်းလွမ်းရွမ်းပီႁဝ်းယူ,ယဝ်ႉ။

ဢဝိဇ္ဇႃသၶၢ်ရ သွင်ပႃးၶီႉ ပီၼ်ကၼ်ပူၼ်ႉမႃးပႃႈလင်၊ ဝိရ်ႈရၢၼ်, ၶေမ်,ရူပ်ႈ သလျ, ယတၶ ၽတ်ႉသ ဝေ,တၶေ တၼ်ႉ,ၶေ, ကုပတၢၼ်, ၽဝ ပီတ်,ထျ,ၶၼ်ၶီႉ ဝိႉရွႈပီၼ် ယူ,တေႃးလီဝ်၊ လျ,တိ လရျ, မရၶ ၶီႉလမ်ႉ ကၶေဂတလၢတ်ႈတၢင်းၶေႃးၶၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ကိင်ဂျ, သိပ်းသွင်ပႃး ကၼ်ဝႃႈလမ်ႉ ကဝိလ်ႉလျ သင်ၶျ,ရ ဝိရ်ႈရၢၼ်, ၶေမ်,ရူပ်ႈ သလျ,ယတၶ ၽတ်ႉသ ဝေ,တၶေ, တၼ်ႉ,ၶေ, ကုပတၢၼ်, ၽဝ လျ,တိ လရျ, မရၶ ၶီႉ ၶဝ်ႈပီၼ် ကိင်,ဂျ,သိပ်းသွင်၊ ကွၼ်ပီၼ် ယုဂ်ႈၶေမ်, သင်,ၶျ,ရ ကွၼ်တေ,သၼ်,ထေ,ယဝ်ႉ၊ ကလၢပ်ႈ သၢမ်လၢပ်ႈ ကၼ်ဝႃႈလမ်ႉ ပီၼ်သင်,ၶျ,ရ ဝိရ်ႈရၢၼ်, ကတိတ်ႈပႃႈလင်ပူၼ်မႃးငလႈ ပိတ်ႉလု ပၢၼ်,တေႃးလီဝ် လၢပ်ႈဂၼ်လၢပ်ႈၶိုင်ႈ၊ ဝူရ်,တၶေ, တၼ်ႉ,ၶေ, ကဂွၺ်းလၢတ်ႈၶီႉ တျ,တေ ပီၼ်ကဂျူဝ်းလၢတ်ႈၶေႃး လၢပ်ႈၶိုင်ႈ၊ ၽဝလျ,တိလၢတ်ႈၶီႉ လၢတ်ႈၶေႃး လၢပ်ႈဂၼ်ပႃးၶိုင်ႈ၊ ၶီႉပီၼ်လၢပ်ႈသၢမ်လၢပ်ႈယဝ်ႉ။

ပျင်,သေၶီႉ ပီၼ်ကဝိလ်ႉလျ, တၢၼ်ၶေ, ကုပတၢၼ်, သၢမ်ပႃးၶီႉ လီႈဝႃႈ ဂိလေ,သ ဝူတ်ႈ၊ သင်,ၶျ,ရ ဂမ်မၽဝ သွင်ပႃးၶီႉ လီႈဝႃႈ ဂမ်,မဝူတ်ႈ၊ ဝိင်,ရၢၼ်, ၶေမ်,ရူပ်ႈ သလျ, ယသၶ ၽတ်ႉသ ဝူရ်,တၶေ, လျ,တိ လရျ, မရၶ ကုတ်ႉပပတ်ႉတိၽဝ လၶီႉ လီႈဝႃႈ ဝိပႃကဝူတ်ႈ ၶီယဝ်ႉ။ တီႈၶၸ်းဂျယသုင်းမ ၵေႃးဝျ,တၵေႃးမႃးၶင်,ၶီယဝ်ႉ။

ႁြူးလဝ်ႈလ်ီတ်ႉတိတ်ႉတေႇသၶေႇသင်ႇၵၡၵျမ်း

ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ - လရေးၵိၼ်ႇတႃႇ(ရွင်ႉ)လရေးသၢင်ႇၵွင်ႇ မိူင်းၶီၢး၊

လင်ႇၵႃႇသၢမ်ၵိဝ် - ၵႃလူၼ်ႇမိၼ်၊

လဝ်ႈတႃႇၶတွင်းပၢၼ်ႇ - လုင်းႁြူးတၵႃႇႁွင်းၵု + ဧမႈႁွင်းၶျူင်ႇ၊ ဝၢၼ်ႈၵၢတ်ႇၶွၵ်ႈ ဝိင်းမိူင်းၶီၢး။

ပီတႅမ်ႈ - 1303 (တင်ႈၵိုင်လီတ်းသိပ်းရူၵ်းပီ)

ပိုင်ၽၢင် - တူဝ်လိၵ်ႈပၢၼ်ၵဝ်ႇ ပပ်ႉတူပ်ႉ

ၽေႃႇသႃႇႁၢမ်း - တီး/ပႃႇလိ/မၢၼ်ႈ၊

တွၼ်ႈၵၼ် - မီး(6)ၶၢၼ်း။ -

ၶွႆးလ်ီတ်ႉတိတ်ႉတေႇသၶေႇသိင်ႇၵၡၵျမ်းၶီႉ ႁြူးပ်ၼ်လဝ်ႈၡေႃးတီးၶွႆးမိူင်းသႃႇဝတ်ႉ ထိပျေႇ, လေႇတဝုၼ်ႇၽုင်ႇသေ မိူဝ်ႈၶၼ်ႉ ၵၼ်ပ်ၼ်လဝ်ႈသႃႇရိပုတ်ႉတရျႇ, တွင်းပၢၼ်ႇထၢမ် ႁြူးပ်ၼ်လဝ်ႈ ၵၵျူဝ်းလီႈလူႇလိၵ်ႈပိတၵၢတ်ႈ လီႈလူႇလရွပ်ႈ လွင်းတၢၼ်း သၢင်ႇၵၢၼ်း ပရိၵ်ႈၶရျႇ, ဝိၡႃႁွင်းတေႃႇ, ႁွင်းမူးလေႇတီႇ, လီမ်ၶူဝ်ဝတ်ႉဝုး ၶၢမ်ႇသၢင်ႇၶၢမ်ႇလၢင်း တၢင်ႇ, ၵၶေႇၵလႃႇႁြူး တူၼ်ႈပတေႇသႃႇ, တုင်းထီးတမ်းၶွၼ်ႇ, ပွီးဝင်ႇၵပႃႇ, ၶဝ်ႈသွမ်းၽၵ်းသွမ်း လိူဝ်းၶီႉ လဝ်ႈသႃႇရိပုတ်ႉတရျႇ, တွင်းပၢၼ်ႇ, ထၢမ်ႁြူးပ်ၼ်လဝ်ႈ ၡေႃးဝုႈလီႈလူႇပိတၵၢတ်ႈၶီႉ လီႈရွတ်ႈၶိၵ်ႈပၢၼ်ႇ, လီႈပ်ၼ်မၡႃႇလၵျူႇမိၼ်းၵျီး ပ်တ်ႇမိုၼ်ႇသီႇၡိင်လၢတ်ႈ ဝုႈၶီ ႁြူးၡေႃးဝုႈ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ အကုသလာ ဓမ္မာ၊ အဗျာကတာ ဓမ္မာ၊ သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ၊ ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ၊ အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တ ဓမ္မာ၊ ဝိပါကာ ဓမ္မာ၊ ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ၊ နေဝဝိပါကနဝိပါက ဓမ္မဓမ္မာ လၶီႉ ႁြူးပ်ၼ်လဝ်ႈ ၡေႃးရွႆႈၵျင်ႉၵမ်သရၶေုင်ႇသၢမ်ပႃး သီႇလၡႃးပႃး လၶီႉ ၵွၵ်ႇ မႃးၶွႆးမူႇလၽူႇတ ၵျမ်းမျတ်ႈ ဝုႈၶီတီးၶႃႈၵေႃႈ။

(2)တွၼ်ႈၶၢၼ်းသွင်

ၶၢၼ်းသွင်ၶီႉ ၶီႈလူရ်ႈတၢင်ႇၵၶေႇၵလႃႇႁြူး ၵုၶဝုၼ်ႇတႃၶႆ ဝိသေသေၶ ၵတိ ရေၵေႃတိ ၵုၶေႃတိရေၵေႃ ရူသေႃး ဝလၶတ်ႇထၶိၼ်ႉၵရီႇ, တီႇပိင်ႇၵရျႇ, လီႈၶၢမ်ႇပျူႇတိၵ်ႈ လီမ်မိူဝ်ႈမၼ်းလဝ်ႈ လီႈၶၢမ်ႇပျူႇတိၵ်ႈ မိူဝ်ႈလဝ်ႈလီႈပ်ၼ်ရသေးသုမေႇထႃႇ, ႁြူးပ်ၼ်လဝ်ႈ

ၶေႃးငဝ်ႈ ၶုၼ်ၶေႃၶမ်းပသေၶတီႇ,တွင်းပၢၼ်ႇ,ထၢမ်ပြႃးဝႃး ၸေႃႉ,သွၼ်းၶၢင်းၵဝ်ပြႃး ၸၢင်းၸီႇ တၢင်းယွႆႉ,တၢၼ်ႇ,မိတ်ႈၶဝ်ႈသၢၼ်ၵူၺ်းငေႃး ၵူဝ်းၵုၺ်,ထိုၵ်ႈယူႇ,ၶဝ်ယဝ်ႉ၊ ပေႃးလီးသွၼ်း ၶၢင်းပြႃး သေၵူဝ်းၵုၺ်,ၶႅ ပိၵ်ႇသမ်ႉဝႃး လီၼၢတ်းလီပၢၼ် ၵၼ်ၸိၼ်ငၢႆးၵပေ,သီႇ,ၾုင်ၶၼ်ႉ ၵမ်, လီႈတူၵ်း ၵမ်,လီႈပိၼ်ၵတရိၵ်ႈသၢၼ်, ပလ်ႈလၼ်ၵရိၵ်ႈ တီႈယူႇ,ၵမ်,လီလိုဝ်းၶၼ်ႉ ၵမ်,လီႈ ႁူၺ်,ယူႇ, ဝႃးၶဝ်ယဝ်ႉ၊ လီႈပိၼ်မၵျ,လၵျူ,မိၼ်းၵျီး လၵျူႉဝတေး ၵၵ်ႈၵသႃ,ဝၵ မၵျသႃ,ဝၵ ပလ်ႈလေၵပုတ်ႈထႃ, သမ်,မႃ,သမ်,ပေႃးထိငေႃး လီႈပိၼ် ဝႃးၶဝ်ယဝ်ႉ၊ ၵူၼ်းၵၼ်လီႈလူ, ယႃး ယႃ တီႈရၵျၢၼ်းမီးၶေႃးၵျ,တၢင်းပိၼ်ၶၼ်ႉငေႃး မူၼ်တင်းလီႈသိုပ်,သၢသႃ,သၶႄ,ပြႃး ဝႃးၶဝ်၊ လီႈလူ,သၢင်,ၵၢၼ်းၶဝ်ႈသွမ်းၾၵ်းပၢၼ်း လီႈလူ,ႁွင်းတေႃ, လီႈလူ,ယႃးယႃ ထၶႅ လီႈဝႃး ပိလ်ႈ လေးသီႇ,ပႃး ၵၵျူဝ်းမၼ်း ပၼ်လေးလိမ်,ၶျမ်းသႃ, ၵုၵ်ႈလႃ,ပျေႃႉပျေႃႉဝဝ ပေႃးပႃ,ရျ,မီႇ,ပျေႃႉ သင်,ၶျေႃ,လေႉယဝ်ႉ လီႈႁွတ်ႈထိုင် မူင်းၶၵ်ႈပၢၼ်, ဝႃးၶင်,ၶဝ်ၶႃးၵေႃး၊ မႃးၶွႆးလတုၵၼ်ပၢတ်း ၵင်ၵုတ်ႈထူဝ်, ၵတ်ႈထၵျ,ထႃ,ပႃ,လိတေႃ,ယဝ်ႉ၊ ပျၢင်,ၶႅ လီႈလူ, ၶိမ်ႁွင်ႉ ၶိမ်ယိပ်ႉ သီၢၶျ, ပၢၼ်း ယေ,လိတ်ႈ မိတ်းႁူၼ်ႁူဝ် သီပိတ်း တိၼ်ၶျေႃ,သပိတ်း လၶႅ ၶဝ်ႈပိၼ်တႃ,ၶႁူၵ်းမိဝ်း ယဝ်ႉ။ ၵၵျူဝ်းမၼ်းလမ်ႉ (1)လၢတ်းလွႆပၢၼ်လွႆသေငေႃး လီႈၵိၼ်သွႆ,ဝၢၼ်,ငိုၼ်းဝၢၼ်,ၶမ်း ဝၢၼ်,သိၼ် ၶႅငေႃး ပူင်ၶိုင်း၊ (2)ၵူၼ်းတင်းသိၼ်း ယုင်,ၵေ,လေ,မၢတ်း ၶႅငေႃးပူင်ၶိုင်း၊ (3) ၽေးၵၼ်,တၶေ, လွတ်းၵၢင်း ပူင်ၶိုင်း၊ (4) လုပ်းလၢပ်းသပ်ပၵျ,ယွႆ, ပူင်ၶိုင်း၊ (5)ၵုၵ်း လႃ,ၽၼ်,တႃ, လေးလိမ်,ၵမ်,လုၵမ်,ပျၢတ်း ပူင်ၶိုင်း၊ (6)ၶွႆးလွႆၶလူင်း တီႇ,ၵျီ,ၵတ်းယိၼ် ပူင်ၶိုင်း(ၶွႆးလွႆတၢပ်းလူၺ်းၵူႉသူဝ်,တြႃးၵၼ်လီပူင်ၶိုင်း) ၵမ်,မီးလွႆတၼ်,ၶႄ, ရျၵၵိလေ သႃ, ၵေ,ႁူၺ်,ငၶေးပႃး ၶႅငေႃး ပူင်ၶိုင်း၊ ၵၵျူဝ်းသိပ်းပႃး တိမ်ထူၼ်းၵမ်,ၶၢင်ႉယဝ်ႉ။

(၃)တွၼ်းၵၼ်ၶၢၼ်းသၢမ်

မူဝ်းပၢၼ်ပြႃးပိၼ်လဝ်းပဒုမ ၶွႆးမူင်းၶၢင်းသႃဝတီႇ, မီးၶၢင်းၽၢၼ်ၵွၼ်,ငေႃးၶိုင်း လီႈ လူ,ၶဝ်ႈမုၼ်းသၢမ်ၶိပ်း တီႈလဝ်းၵသိၼ်,သုလၢတၢမထေရ် မၼ်းၶၢင်းငေႃး ၵဝ်ၶဝ်ႈမုၼ်းသၢမ် ၶိပ်းၶၼ်ႉလူ,သေသိၼ်းသိၼ်း ၵမ်,ဝိႉတႃ,ၵိၼ်မၼ်းၶၢင်းသင်ယဝ်ႉ၊ ၵၼ်ပိၼ်ရၵျၢၼ်း သုလၢ တၢမထေရ်ၶၼ်ႉ ၶေႃးငဝ်တြႃးပၼ်မၼ်းၶၢင်းသေယဝ်ႉ ၵၵျူဝ်းလီႈလူ,တၢၼ်း ၶဝ်ႈမုၼ်းသၢမ် ၶိပ်းၶႅ ၶၢင်းသိးလီႈသင်၊ မၼ်းၶၢင်း လင်,ဝႃး လေးလိမ်,မူင်းၽီငေႃး ၶႃးၶၢင်းၵမ်,သိးလီႈ လေးလိမ်,မူင်းၵူၼ်းငေႃး ၶႃးၶၢင်းၵမ်,သိးလီႈ ဝႃးၶဝ်ယဝ်ႉ၊ မၼ်းၶၢင်း သူးတွင်းယွၼ်း ႁူပ်ႉယွၼ်းရႃး လဝ်းၵရိမိတ်ႈတေယ ၵၼ်တေပေႃ,မႃး ဝႃးၶဝ်ၵေႃး၊ မၼ်းၶၢင်း ယွၼ်းလီႈ ပိၼ်ရၵျၢၼ်းတႃ,မၶၢင်းယိင်း ဝႃးၶဝ်ယဝ်ႉ၊ ပေႃးသူးတွင်းယဝ်ႉလီငၢမ်း ယၢမ်းၶၼ်ႉ ၶၢင်းၽၢၼ် ၵွၼ်,ငေႃးၶၼ်ႉ ပၢတ်,ၶူၼ်ႁူပ်မၼ်းသေ ၶုင်းမိသၢင်,ၵၢၼ်း ၵိတ်းရၵျၢၼ်းမၶၢင်းယိင်းႁူၺ်,

ဝၼ်းၶၼ်ၶၼ်ႇၵမ်းလီဝ်ယဝ်ႉ၊ ဝႆးၶၼ်ၶၼ်ႇ ပေႉဝႃႈတိၢ်သေလၢတ်းၽဝႄရႅၢၼ်းယဝ်ႉ သမ်ႇလီးမႃးၼတ, သၼ်ႈထေ, တီႈၶွင်းမူင်းပၵျ,ၶႄႈသီ, ပၼ်လုၵ်ႈၶုၼ်ရႃၶမ်းၵိၵီ ထိင်ႈလၢတ်းၶိုင်ႈယဝ်ႉ၊ ၶၢင်း ၵေႃႈ ၵမ်ႈၼပႉတၶိူင်ႈလၢတ်းၶိုင်ႈယဝ်ႉလၢတ်းၶိုင်ႈသေယဝ်ႉၶင်ႈၶၼ်ၶ် လင်ႈၵၼ်တီပ်း ၶၢတ်ႈပိတ်း ၶူဝ်းတၼ်ႈၶႄႈရျႈၵဝိလေႈသႃႈ မူႈလတုၵ်ႉၶဝူတ်းသုင်းၽျႈ ပၼ်ရႅၢၼ်းတႃႈငူႈ ယဝ်ႉ။ မႃးၶွင်းထမ်ႈမပတ်ႉတ၊ ၵင်ႈၵုတ်ႉထူဝ်ႈၵျမ်း ႁေႃးမႃး ၶင်ႈၶိယဝ်ႉ။

(4)တွၼ်းၶၢၼ်းသီ,

ၶိ ႁေႃးၶွင်းတူင်ႈလၽႁေႃးပႃး ပြႃးပျဝီႉၵၼ်ဝႃးလမ်ႉ ၵပ်ပမႃတေၶ ၽိၵ်ၶဝေ သမ်ပႃတေထ ပုတ်ထုပ်ပႃတေႃ တုင်လၽေႃ လေႃဂသမိင် မၶုတ်သတ်တပႃဝေႃ တုင်လၽေႃ၊ တုင်လၽေႃ သတ်ထႃသမ်ပတ်တိ၊ ၸပ်ပလ်လိတၽႃဝေႃ တုင်လၽေႃ၊ သတ်ထမ်မသဝၼံ ၵတိတုင်လၽံ – တႃႈတေၵူတ်ႈရူပ်ႉပၢၼ်ပြႃးပၼ်လဝ်ႈပေႃႈၶၼ်ၶ်ႉၵေႃႈ ယၢပ်ႈၶႄႈ ၵုမ်ႈငူႈၵူတ်ႈ မ်ၼ်ႈၵၢပ်ႈၵၼ်ၵမ်ႈမီးပြႃးတြႃးသင်ႈၶႃႈၶၼ်ၶ်ႉယဝ်ႉ၊ မၶုတ်သတ်တၽႃဝေႃ တုင်လၽေႃ– ၽိူဝ်ႈလူဝ်ႈတၵ်းလီႈမႃးၵူတ်ႈပၼ်ၵူၼ်းၶိႉၵေႃႈယၢပ်ႈၶႄႈ၊ တုင်လၽႃ သတ်ထႃသမ်ပတ်တိ တႃႈ– ရွႃႈမီးလွႆသတ်ထႃႈတြႃး ၶိႈလူႈၶိႈတၢၼ်းၵေႃႈယၢပ်ႈၶႄႈ၊ ပပ်ပလ်လိတၽႃဝေႃ တုင်လ ၽေႃ– တႃႈတေၶဝ်ႈထၢမ်း ၶွင်းသႃႈသၶႄႈပြႃးပၼ်လဝ်ႈၶိႉၵေႃႈ ယၢပ်ႈၶႄႈ ၶိယဝ်ႉ၊ သတ်ႉ ထမ်မသဝၼံ တုလ်လၽံ – တႃႈတေလီႈထွမ်ႈတြႃးၵူၼ်းလီၶဝ်ၵေႃႈယၢပ်ႈၶႄႈ၊ ပရ်ရႃႈထိၵ၊ သတ်ႉထႃထိၵ၊ ဝိရိယႃထိၵ လီႈၽေႉပႃႈရမီႈသီႈသင်ႈၶျေႈပႃသ်ၼ်ၵမ်ႈၽႃႈ လၢပ်ႈၶိုင်ႈ၊ ပိတ်ႈ ၵသင်ႈၶျေႈ ပႃသ်ၼ်ၵမ်ႈၽႃႈလၢပ်ႈၶိုင်ႈ၊ သိပ်းရူၵ်းသင်ႈၶျေႈပႃသ်ၼ်ၵမ်ႈၽႃႈလၢပ်ႈၶိုင်ႈ တႃႈ တေလီႈပၼ် သမ်ႈမႃသမ်ပုတ်ႉထၶိ ၵမ်ႈငႃႈငႃႈ ၶိယဝ်ႉ။

လိူဝ်ၶိ သမ်ႉလၢတ်းၼၶထိင်ႈလေတၶႄႈသၢမ်ပႃး ပုပ်ႉပလေႈတၶႄႈ မုင်ႈလလေႈ တၶႄႈ ပရလေႈတၶႄႈ လေႈတၶႄႈသၢမ်ပႃးရွႃႈပေႉလုင်ႈၶိယဝ်ႉ၊ ၶွင်းၶင်ႈတႃႈၶသွင်ပႃးၶိ ၵႃႈမိသႃႈၶုၵ်ႉဂရုတႃႈၶပိူင်ၶိုင်ႈ၊ ထမ်ႈမႃႈၶုၵ်ႉဂရုပိူင်ၶိုင်ႈ မီးသွင်ပိူင်ယဝ်ႉ၊ သင်ဝႃႈလီႈလူႈ ၶဝ်ႈသွမ်းၽၵ်းပၢၼ်း သၢင်ႈၵၢၼ်းၵျင်းသေး ပလ်ႉလေးလေးပႃးလိူဝ်းၶိ လီႈဝႃႈၵႃႈမိသတႃႈၶ ယဝ်ႉ၊ သင်ဝႃႈလီႈၵဝ်လုၵ်ႈရဝ်းၼလႈသင်၊ လုၵ်ႈပိူၼ်ႈၼလႈသင် မဝ်ႈၶၼ်ၶ် လီႈလူႈၵူႈတိူၵ်ႈ လႃႈတိၼ်ႈတီႈႁေႃးတြႃးၼလႈသင်၊ လီႈလူႈမူႈမျတ်ႈလႃႈပေႈပိတၵၢတ်ႈၼလႈသင်၊ ရၵ်ႈထုတေႃႈ ၼလႈသင် လၶိ လီႈဝႃႈထမ်မႃႈၶုတ်ႉဂရုတႃႈၶ၊ ၵဂျူဝ်းမၼ်း ၵႃႈၶင်ႈၵိတ်ႉသႃႈသယ သၼ်ႈတၵလူဝ်ႈၵၢင်လွႆ တၵ်းတီမ်ထူၼ်ႈယဝ်ႉ။ သမ်ႉလၢတ်းၼၶထိင်ႈ ၵဂျူဝ်းလီႈလူႈ ထီး လူႈပိၵ်ႈတၢၼ်ႈလိူဝ်းၶိ ၵဂျူဝ်းမၼ်း ပၼ်လီႈလၢမ်ႈၵုသူဝ်ႈပိတ်ႈပႃး ဝႃႈၶိယဝ်ႉ။ ပိတ်ႈပႃး ၵၼ်ဝႃႈလမ်ႉ လၢတ်းလွႆပၢၼ်လွႆသေၵေႃႈ ၵၼ်ဝႃႈ ဂတ်းၶႄႈပူၼ်ႉ မီႈၶႄႈပူၼ်ႉ တိုၼ်းၵမ်ႈ

လိၵ်ႈႁူႉပိူင်ၶိုင်ႈ၊ ၵၢၼ်ပိၼ်ႇမျူႉၸၼ်းၶဝ်ႈႁူဝ်ႉၶိုၼ်းတင်ၵမ်ႉမီး ပိူင်ၶိုင်ႈ၊ ၵမ်ႉမီးၵုပၢတ်ႈၵျူႉပႃႇပိူင်ၶိုင်ႈ၊ ဢႃႈပိၼ်ႇၽႅဝ်ႇႁူဝ်ႈတင်းလိၢ် ယုင်ႇဢေႇလေႇမၢတ်ႈ ၵမ်ႉပျၢတ်ႈပိူင်ၶိုင်ႈ၊ ၵသႃးၵယေႇ ၶိုဝ်ႇၶဝ်ႈႁႃင်ႈလီပိူင်ၶိုင်ႈ၊ ၵင်ႇဢႃႇလၵ်ႉၶၶျေႇ ပေႃႉလုင်ႇႁႃင်ႈလီပိူင်ၶိုင်ႈ၊ ၶလႄႇၵွင်းႁူဝ်ႈလွႆႈ ႁႃင်ႈလီပိူင်ၶိုင်ႈ၊ လိၵ်ႈယူႇတွႆႈထီးၸိုၼ်းထီးၶမ်း ၵတ်ႉယိၼ်ႇၶျမ်းသႃႇပိူင်ၶိုင်ႈ၊ မီးပိၼ်ႇပိူင်ယဝ်ႉ၊ ပေႃးဝႃႈပႃႇရမီႇပေႃႉ သင်ႇၶျေႇလေႉယဝ်ႉ လိၵ်ႈၵရႁတ်ႉထၽူဝ်ႇ ၵုသူဝ်ႇလိၵ်ႈလၢမ်ႇလႃး မီးၶဝ်ႈၶႅ ယဝ်ႉ။

(5)တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းႁႃႈ

ၶႄးလူၺ်ႈ လွင်ႈပိၼ်ႇတဝၼ်ႉလၵလွင်းၶၼ်ႉ လိၵ်ႈလူႇမေႃးၶမ်ႉၵုမ်ၶမ်ႉ ၵဢျူဝ်း လိၵ်ႈသိၼ်ၶိုင်ႈၵမ်ႇၽေႇ ၵမ်ႇၵူႇငရိူး သၢမ်ပိူင်ရတၶျေႇ မေႃးၸိုၼ်းမေႃးၶမ်းမေႃးသိၼ် လိၵ်ႈၶၢမ်ႇ လၢမ်ႇလႃး ဝႃးၶႅယဝ်ႉ၊ ၵဢျူဝ်းႁူၼ်းၵၼ်လိၵ်ႈလူႇၶမ်ႉၶွင်ယေႇဢၢၼ်ႇ ၵဢျူဝ်းမၼ်း ၵမ်ႇႁၼ် တီႈတိူၵ်ႈ ႁႃင်ႈၽၢင်ႁူႉပ ဝၼ်ႇၶသေႇၶျူႇႁႃင်ႈလီ သူရိယေႃး ယထႃ ပႃႇလိၶႄးဝႃႈ ၵယွင်ႇ ၵသၢင်း ပေးၶဝ်ႇသီၢလိူၼ်သီၢဝၼ်း ၵသၢၵ်ႈယိၼ်းယၢဝ်း ရေးဢႃႇၵၶျေႇသေဢေႃး လွတ်ႈဢၢင်း ၶွႆးၶၢၼ်းႁႃႈၶႄးၶဝ်ႇၶႅယဝ်ႉ။

(6)တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းႁူၵ်း

သထေးၵၶျေႇထပိင်ႇ လူႇတၢၼ်း 1.ၶဝ်ႈသွမ်း၊ 2.ႁၢင်း၊ 3.သၢင်ႇဢၢၼ်း၊ 4.ယႃႈယၢလိူဝ်း ၶႅ.ယဝ်ႉ၊ လိၵ်ႈႁွင်.ဝႃႈ လတုပၼ်ႉလယႃ လီဝရေၶ ပိၼ်ႇတပႃတေၶ သေၶျေသေၶၶ ဢိလေၶပေၼ်ႉလယ လၶႅ ၽြေႃးၶႄးၶွႆးႁၢင်းလေႇတဝၼ်ႇ မူင်းသႃႇဝတ်ႉထိယဝ်ႉ၊ လင်ႇဝႃႈ တႃႇၶၵေမ်ႇဝႃႈ သီႇလၵမ်ႇဝႃႈ ၽႄႇဝၶျေႇဢၢမ်ႇမထၢၼ်း လီးၽျႃၼ်းၶႅဢေႃႈ လီတေႃးၵျူဝ်းလႃး ၵႃးထုၵ်ႈ ၶဝ်ႇႁိုဝ်ႇတၵ်းတေလီဝ်းလိၵ်ႈႁွီရုၵ်ႈလေႃးၶၢမ်ႇ လၢမ်ႇၶိပ်ႉပၢၼ်ႇဢတ်ႉယိၼ်ႇ တီႈၵၼ် ၵမ်ႇမီးၽေးၶိၼ်ၶၶ်ႉသေဢမ်း ၶႅတီႈၶႃႈၵေႃႈ။

ၶႃႈႁဝ်း ယွၼ်းလိၵ်ႈၶွတ်ႇယွတ်ႈပႃႇဢွမ်း တီႈၶႅႈႁွၼ်ႇၵေႃႈ ၶွႆႈၵၼ်လိၵ်ႈလူင်လင်ႇဢႃႇတီး ႁဝ်း ၵိုၵ်းပိၼ်ႇၵိုၵ်းၶိူဝ်းတီးႁဝ်းႁူႇ ၶၢဝ်းၶိုင်လိၵ်ႈၶၼ်ႉ ယွၼ်းၶွႆႈမေႃႇၵ်ႉသၢပိၼ်းသိမ်းႁူႇၵူႈလဝ်ႈ ၵူႈဢေႃႉသေဢမ်း ၶႅၶႃႈၵေႃႈ။

ၵမတတွႆႇရပၵႃႇသၶီႇသျူႉၽွႆႇ

ၸၢႆး ထုၼ်းၵႃး(ၶၼ်ႇတ)၊ ဝၢၼ်ႈၶေးၶၢၼ်၊ မိူင်းၶၢႆး

ၵႂၢမ်းၶမ်း

ၶပ်ႉယမ်ဝီႈသျ ပြႃးတြႃးသင်ႇၶျႇသြႇၶူးဝႃးပေႃးငမႈ ၶပ်ႉၶမ်ထိုင်ၸဝ်ႈတူၼ်ၶူးလူင် ၶုဝ်းၶဝ်ၵူႈၸဝ်ႈ ၸဝ်ႈပီႈၸဝ်ႈၶွင်ႉၵူႈသၢၼ်းသၢၼ်း ၵိၵ်ႇလူၺ်ႈ ၸိုဝ်းၽူႈမႃးၶိုၼ်ႈႁွတ်ႈပၢင်ၵုမ် တင်းသိၼ်ႈ ၶိူဝ်းမီးတူဝ်ၸွႆၵတ်းယၢၼ် ၵဝ်သႂၢလိၵ်ႈပရၢႇတြႃး မႃးယူႇၶွႆးၸွႆၽွႆမၼ်း ၶိူဝ်းပေႃးၶိုၼ်ႈ ယွႆႇမွႆႇသုင်တူဝ်းတွၼ်း ၵဝ်မွၼ်းထမ်ႇမ ၵျၶွႆးမိူင်းၵူၼ်း သိုဝ်းမူၼ်ႈၶွႆးၸွႆ ၵူႈၽွႆမၼ်း သေၵမ်း၊ ၶေႃးတေၶူၼ်ႉ ၶိူဝ်းပူၼ်ႉလွမ်းသေ ၵဝ်ၵိုၼ်းလိၵ်းထမ်းတြႃးလွီႈပႃးတွပ်ႇငၵႈ တႃႇလီႈၶိုၼ်ႈယွႆႇ မွႆႇ သုင်ၵတ်းယၢၼ် ၶေႃးယိုင်းၵႃၼ်းၶႃႈၶုဝ်း သူၸဝ်ႈတင်းသိၼ်ႈ တႃႇႁႃတၢင်းႁူႉ ၶေႃးသင်ႇသွၼ်ႇ ၶွႆးလိၵ်ႈလူင်တီးမီးဝီႉၶၼ်ႉ ယႃႇၶိူဝ်းၵႂႃလိ၊ လွီႈၵၼ်ၵီပ်းသိမ်းပိၼ်း ပွႆႉပႃးၵူႇယိုၼ်းယၢဝ်း ၶၢဝ်းႁိုင် ဝၼ်းလိုၼ်းမိူင်းၶေႃႈ ဝႃႈႁဝ်းပၼ်တီး ဝႃႈႁဝ်းမီးပိုၼ်း ဝႃႈႁဝ်းၽွမ်ႉၵၼ် ယိုင်းၵႃၼ်းၶမ်ႉၸွႆ သုင်သုတ်း တၢင်းႁူႉလိၵ်ႈလီးၵႂၢမ်းလၢတ်ႈတူဝ်ၵဝ်ႇ ပေႃးလိပ်ႈႁၼ်းတၢင်းႁူႉယဝ်ႉ သၢၼ်ႈတၢင်း တေမိူၼ်ၵၼ် ၽွမ်ႉၵၼ်လုၵ်ႉၵိတ်းသၢင်ႈ တႃႇလိုဝ်ႉၶိုဝ်းလိၵ်ႈ ပီႈပၺ်ႇရႃႇႁဝ်းၶၼ်ႉ လီႈဝႃႈ ၽွမ်ႉၽွမ်ႉၽွမ်ႉသေၵမ်း။

ပပ်ႉထမ်းၵမတပၵႃႇသၶီႇသျူႉၽွႆႇ တြႃးလင်ႇၵႃႇၽိၢ်ႇတီးမူႇၶီႉ

1ႉ ၽူႈတႅမ်ႈ – သုတ်ႉတဝတ်ႉတသေႃးၽိင်ႇၶ ပဏ္ဍတသုခမိင် ၸဝ်ႈၸရေးမိူင်းၶွင်၊
2ႉ လင်ႇၵႃႇ – သွင်ဂိဝ်
3ႉ ၸဝ်ႈတႃႇၶသိုပ်ႇလူႇ – ၸဝ်ႈသြႇလူင်ၽိ၊
4ႉ ပီတႅမ်ႈ – 1242 ၶီႈ၊
5ႉ ႁၢင်ၽႅၢင်ပပ်ႉ – ပပ်ႉတူပ်ႉလေႈသျတႃးႁၵ်ႉလေႃးၶမ်း၊
6ႉ ၽျႇသျႇ – ပႃႇလိ၊ လိၵ်ႈတီး၊ လိၵ်ႈမၢၼ်ႈ၊
7ႉ ၵၼ်လိၵ်ႈ – မီးႁူၵ်းၶၢၼ်း၊
8ႉ ၸဝ်ႈတႃႇၶ ႁူဝ်တီးလိၵ်ႈမူႇၶီႉ ၽူႈၶၢမ်ႇပၼ်လိၵ်ႉၵူႈလျ တႃယၵႃသတ်ႉထႃႇ လေတၶျေႇ

ၶေႃႈမၢႆတၢင်းသိုၵ်း ၵိုၵ်ႉလိူဝ်ႈ မၵုၼ်ႉသဝၢႆႇသီရိသုထမ်မရႅၼ်ႇ မီးၽွင်းၵၢႆ, ၶၼ်ၶမ်ဢၢၼ်ႇ, ၵိုၵ်ႉလိူဝ်ႈ မၢႆၸေတီ,ၶွင်းမိူင်း ၽုင်းၶိူင်းၶွႆႇမုၼ်း ၶိုဝ်းၶၼ်မဵၼ်းမဵၼ်း တၶူဝ်းၵူၺ်ႇ,ၵၢင်ၵၢဝ်၊ ၶင်ႇ, ၶိုဝ် ၵဝ်ႇတီႈၵဵပ်ႈႁူပ်ႈထိင်ႈဝႃႉ မိူင်းလဝ်ႈၵႄႈ ၵိုၵ်ႉလိူဝ်ႈ ၵၢၼ်ပေႃးလ ရတ်ထ လတုရႃႇၽဝတီ, ၵိုၵ်ႉလိူဝ်ႈမိူင်းၶၢဝ်းမူဝ်းၶေး ၵၢၼ်ႇပေႃးလ လတုရႃႇၽဝတီ, ထုၼ်ႈၶိူဝ်ႉမဝ်ႉသိုင်ႇမျၢတ်ႈပေျႇဢၢၼ်ႇ, ၶဝ်ရထီၽိဝ်သႃႇမုၵ်တိ ၶွႆးၶဝ်ႈၶိုဝ်းၵေႃႇၶိူဝ်းၵွင်ႉငဝ်းလၢဝ်ၶၼ်ၶမ်။

ၶွႆႈလိၵ်ႈတွၼ်ႈၶိုင်ႈ ၶမ်ႉၵၢမ်းၶိုၵ်ႉမီးတွၼ်ႈသွၼ် ၵွၼ်ၶပ်ႉယမ်ၵုင်ႇ,ၵျေးလူးဢၢဝ်ထိုင် ၽူႈမီးၵုင်ႇ,ယႂ်ႇ,တင်းလီ၊ ယိူင်းၵၢၼ်းဝိပႆသ်ႇသၶႄႇ, တၢႇႁွတ်ႈထိုင်တီႈလီတီႈမျၢတ်ႈ လီလီႈ ၵဝ်တူဝ်ၵဝ်လႆႇ သႂ်ႇႁဵင်ႈပေႃးၶဝ်ႈလႆႇလပ်း တွင်းလွမ်းၶိုတ်းၶိုတ်းလမ်လမ် ၶဝ်လဝ်ႈတိုၵ်းသူၼ်း ဝႃႉၶင်ႇ,ၶိုဝ် ႁဵင်ႈၵဝ်တူဝ်ၶမ်ႉလႆႇသမႄႇထိဝိပႆသ်ႇသၶႄႇ, ဢမ်မထၢၼ်းတြႃးပၺ်ႇ,ရႃႇ, တွင်းလွမ်း ၽိၢၽိၢလိဵတ်းလိဵတ်းၶိုဝ်ယဝ်ႉ။ တေၵိတ်းႁဵင်ႈႁူႉလၵ်း ၶွႆႈတူဝ်ၶၼ်ႇ,ထုၼ်ႈလူင်ၵဝ်းၶိုၼ်းသေ ၶိဵတ်ႈ ၵိတ်းသၢင်ႈၵၢၼ်လီဝိႉ လႆႇလိုၼ်ႈသႂ်ႇ ႁဵင်ႈလီႈမီးသတိဝိႉ ၵိုၵ်းၵပ်းလပ်းတူဝ်တၢႇသေ, သီႇလသမထ တၢင်းၶတ်းလႆႇ ပရႃႇ, တေႁူႉၵၼ် ၶွႆးၶၼ်ႇ,ထုၼ်ႈၵႃႈပႃး လိင်းမႃးၶွႆႈလႆႇ ပိၼ်ၶေႃးသင်ႇ,သွၼ် ၽူႈ လီၵူၼ်းမျၢတ်ႈၶဝ် တိုဝ်းဢမ်ၵိတ်းလွမ်းမႃးၶိုဝ်ယဝ်ႉ၊

တွၼ်ႈၵၼ်သွင်

ၵၼ်လီႈႁူပ်ႉထူပ်း သၢႇ,သၶႄႇ,ဢၢၼ်ႇ,ၽြႃးပိၼ်လဝ်ႈ ႁဵင်ႈလီႈလိပ်ႈၵိၼ်းၵၢၵဝ်တြႃးၶမ်ၶမ် ၵျၢင်ႉဢမ်ၵတ်းမေးတူဝ်သွၼ်လႆႇၵမ်ႇ,ၶၢတ်ႇ,ၵမ်ႇ,ဝီး ပၢၼ်ၽြႃးလွင်းလဝ်ႈ မိူဝ်ႈၽႄႉထၢပ်းပႃရမီ, ၶၼ်ႇ,တီႇ,ယိူၼ်ႉလႆႇ ဝိရိယ သမထ သလႅါႇ,လဝ်ႈမၼ်း ၵတ်းၵၢၼ်တၢင်းယၢမ်း ၵမ်ႇ,လီၶၼ်ၶမ် ၵေႃႈၵမ်ႇ,ၵိတ်း တၢင်းလၢတ်ႈၵမ်ႇ,လီၶၼ်ၶမ်ႉၵေႃႈၵမ်ႇ,လၢတ်ႈ ဢတိသီႇ,လ မၢၵ်ႇ,တၢႇ ပၺ်ႇရႃႇ, တြႃးၵၼ်ဝိႉလီမ်ၵိ သွၼ်တူဝ်ႁဵင်ႈၵိတ်းဢမ်ႇ,မထၢၼ်း ဝိပႆသ်ႇသၶႄႇ, ထမ်မၶုထမ်မပတိပၢတ်ႈ ဝိသုတ်ႉထိရတ်ႉတၶႄႇ ၵရႃႇတ်ႉတၽူဝ်, တြႃးတေလီႈထိုင်တီႈဢတ်း တီႈယဵၼ်ၶိုဝ်ယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်သၢမ်

လူၵ်းၵဝ်တီႈၶိုၵ်ႉလိုၵ်ႉပွင်ႇ,လႆႇငီႈ လီၶဝ်ႈလႆႇၶဝ်ႈၶေႃးဢတႉဢတႉ ႁဵင်ႈၵဝ်မၢၵ်ႇ,တၢႇ, ပရႃႇ, တြႃးထမ်မလၵ်ႉၶု ယဵမ်ႈတူၺ်းၵူၺ်ႇ,သမ်ႇ,သရူႇ, ၶိုဝ်းဝူတ်ႈမိူင်းၵူၼ်း ႁူႉၵၼ်လွင်ႈၵိုတ်ႇ,ထဝ်ႈ ပိၼ်တီ၊ ၶင်ႇ,ၽြႃးပိၼ်လဝ်ႈ ၵျၢင်ႉၶတ်းလႆႇၵမ်ႇ,ယူႇ,ၵမ်ႇ,သဝ်း ၵဝ်ႈၵျႃးသူဢဝ် ႁဵင်ႈလီႈႁူႉၵၼ် ၶတ်းလႆႇ ၽူႈၶဝ်ႈပိၼ်ၵထိပတိ ၽူႈယႂ်ႇ,ၵူၼ်းလူင်ပိူၼ်ႈ ပေႃးဢမႈပိူၼ်ႈ ဩႇ,ပိူၼ်ႈ ပီႈပိူၼ်ႈ ႁူဝ် ၶေႃးပိူၼ်ႈ ႁဵင်ႈၵိတ်းတၢႇ,ပုၼ်ႈလုၵ်ႈၶွင်ႉပွင်ႈပီ၊ ပေႃးလီႈယူႇ,လိုၼ်ႈဢတ်းယဵၼ် တိၵ်ႈဢၶဝိႉ မိူဝ်ႈ ၽြႃးလဝ်ႈ ၵဝ်သတ်ႉလၢႇ,တြႃး ၵျေးပၼ်ၽတ်တဝၵ်ႉၵျီ,မင်းသႃး ထိုင်တီႈပေႃးႁူႉၵၼ်တြႃး ႁွတ်ႈ တီႈဢတ်းယဵၼ်ယဝ်ႉ၊ သိုပ်ႇ,လၢတ်ႈပိူၼ်ႈလဝ်ႈတၢႇ,ၶရူဝ်တီး ၽူႈမီးလေႇ,တၶႄႇ, လိူဝ်ႈမၢႇ,ဝမ်သ

ဝရသီႇရီ ထမ်မရျႇလျ, လဝ်ႈလူင်ပဵၼ်လဝ်ႈ ၵုပ်ႉပိူင်ႇမိူင်းၶမ်ိး ၶမ်ႇပဵၼ်ထမ်ႇမတၵျႇတွင်းပၢၼ်ႇ ႁူဝ်ႈထုတ်ႇပိုၼ်ၽၢႆႇသင်ႇသွၼ်ၼၶတေၢင်း ယိုင်းၵၢၼ်း တျႇႁူဝ်ႈၶုၼ်ႁၼ်တၢင်း ၶေၢင်းႁၼ်လ်ႅင်း ထမ်ႇမဝိပသ်ႉသၶျေႇၵမ်ႇမထၢၼ်း ပိုတ်ႇၽၵ်းတူၼၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ ၵဝ်ရႃၼ်ႇတူရ်းတွင်း ထွင်ႇပၼ် ႁူဝ်ႈႁၼ်လ်ႅင်းတြႃး ဝႃးၼၸိယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်သီႇ

ၼၶလွင်ႈၶိူဝ်းၵမ်ႇမပူတ်ႈ ၵိလေႇသပူတ်ႈ ဝိပျႇၵပူတ်ႈ လွင်ႈၵမ်ႇၵူဝ် ၵဝိလ်လျ, မိတ်ႉသျႇတိတ်ႉထိ ပေႃးၵမ်ႇၵ်ႅတ်းၵမ်ႇၵျတၢင်းလီမီးပၺျႇ ဝိလ်လျ, သမ်မျႇတိတ်ႉထိ ဝိပသ်ႉသၶျေ, ပေႃးလီႈလ်ႅပ်ႈၵ်ႅၼ်းႁူႉပွင်ႇလ်ႅင်းၶွင်ႈတြႃး တေမီးပၺျႇႁၼ်သ်ႅၼ်ႈတၢင်း ၵတ်းယ်ႅၼ် ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ႁႃႈ

ၶိုႈၼၶပိူင်တ်ႅၵ်ႈ မၢၵ်ႈၵၢင်ႇပ်ႅတ်ႇပႃးတြႃးပ်ႅတ်ႇၶေႃႈ ၶွင်ႈတၢင်းႁၼ်ထိုင် ၵၼ်ထုၵ်ႇမ်ႅၼ်ႈ တၢင်းဝူၼ်ႉၵၼ်ထုၵ်ႇမ်ႅၼ်ႈ တၢင်းလၢတ်ႈၵၼ်ထုၵ်ႇမ်ႅၼ်ႈ တၢင်းၵ်ႅတ်းၵၼ်ထုၵ်ႇမ်ႅၼ်ႈ ၵၢၼ် လ်ႅင်ႉတွင်ႉၵၼ်ထုၵ်ႇမ်ႅၼ်ႈ တၢင်းၶတ်းလွင်ႈၵၼ်ထုၵ်ႇမ်ႅၼ်ႈ မီးသတိၽၢင်ႉ လွင်ႈလပ်းထုၵ်ႇမ်ႅၼ်ႈ သမျႇထိၵၼ်ထုၵ်ႇမ်ႅၼ်ႈၶိမ်လီ တ်ႅၵ်ႈၼၶဝိ ႉတြႃးပ်ႅတ်ႇၶေႃႈၶိ ႉ ပေႃးမီးဝိ ႉၶွင်ႈတၢင်းဝူၼ်ႉၼလႈ ၶွင်ႈလွင်ႈတၢင်းလၢတ်ႈ တၢင်းၵ်ႅတ်းတၢင်းၵိၼ် ၵၼ်ထုၵ်ႇမ်ႅၼ်ႈၶိ မူၼ်ၶၼ်ႇႁဝ်းလီႈၵိၼ်ယႃးယၢလီ လူင် ထိုင်တီႈၵမ်ႇမီးတၢင်းထဝ်ႈတၢင်းပဵၼ်တၢင်းတ်ၢလီႈ ၶိယဝ်ႉ၊ ပေႃးဝူၼ်ႉၵ်ႅတ်းၵမ်ႇလီလိုင် မူၼ်ပဵၼ်ရေးၵျႇ တၢင်းပဵၼ်လူင်ၵၼ်ၵမ်ႇယၢလီႈ လၢတ်ႈၵမ်ႇလီၵျေႈ ပဵၼ်ၽေးရေးၵျႇ သူပ်းၵွၢမ်း ၵိၼ်မ်ႅၼ်ႈလွမ်းတြႃး ပဵၼ်မူၼ်ၶၼ်ႇရေးၵျႇတၢင်းပဵၼ်လူင် ၵွႃႇငရိူး ႁူဝ်ႈၵဝ်တြႃးပ်ႅတ်ႇ ၶေႃႈၶိ ႉ မီးဝိ ႉၶွင်ႈၵူၵ်းၶွင်ႈလွင်ႈ ၵ်ႅတ်းလွမ်းႁွတ်ႈထိုင် တီႈၵတ်းတီႈယ်ႅၼ် တီႈၵၼ်ၵမ်ႇမီး ၽေးၶ်ႅၼ်ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၶၼ် ၶိယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ႁူၵ်း

ၶိုႈၼၶဝိ ႉ ပၵ်းပိူင်တြႃးၵၼ်ထုၵ်ႇမ်ႅၼ်ႈၶၼ် ႁူဝ်ႈႁၵ်ႉသေသၢႆလွင်ႈလဝ်ႈၵဝ်, လုၵ်ႈမေး လဝ်ႈၵဝ်, ၵုၵ်ႉလျႇၸိုၼ်းၶမ်းလဝ်ႈၵဝ်, ၶိယဝ်ႉ၊ ပေႃးႁဝ်းႁၵ်ႉ ပၵ်းပိူင်တြႃးလီ ၵ်ႅတ်းလွင်ႈလီ မေႃဝိ ႉလွင်ႈလီ ၵျတၢင်းလီၶိ ႉ တၢင်းၵိၢ ႉလွင်ႈၵမ်ႇလီၶၼ် ၵမ်ႇမႃးလမ်ႁဝ်းလီႈ ပေႃးၵ်ႅတ်း လွင်ႈလီမျၢတ်ႈ လွမ်းၽူႈလီၽူႈမျၢတ်ႈ တေမီးပလ်ၺျႇႁူႉႁၼ်လီႈၶွင်ႈတြႃးၵၼ်သူႁဝ်းလီႈမႃး ၵူတ်ႇပဵၼ်ၽူႈယိင်းၽူႈလၢႆး ပဵၼ်ႈလဝ်ႈပဵၼ်ၶုၼ်ပဵၼ်ၶေၢင်း သတ်ႉတဝျႇတင်းလူင် လေႃးၽ လွင်ႈၶိုႈလီႈၶိုႈပဵၼ် တၢင်းမၢၵ်ႈမီးၵုၵ်ႉလျႇၸိုၼ်းၶမ်းၶၼ် တၢင်းၵမ်ႇမပူတ်ႈ ၵိလေႇသျႇပူတ်ႈ ဝိပျႇၵပူတ်ႈ မျႇၶၼ်ၶၼ် တၵ်းထၢင်ႇဝႃးသုင်လိူဝ်ပိူၼ်ႈၶိၶၼ် ၵိုင်ႉပဵၼ်လွင်ႈတုၵ်ႉၶၢၼ်လွင်ႈ

လူင်ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ၊ ၸွႆႈလီႈဝႆႉလႆႈႁတ်းႁတ်းႁၢၼ်ႁၢၼ် ၵႂၢၼ်ၵၼ်ၵျၢင်ႉၸၵ်တ်းလွမ်းတြႃးလီ ဝိပသ်ႉသ ၼႃႇ,ၵမ်ႇမထၢၼ်းတြႃး တေႃႇႁွတ်ႈထိုင်ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ, တီႈၵတ်းတီႈယၢၼ်သေၵမ်း ၼႆယဝ်ႉ။

သင်ဝႃႈႁဝ်းၶႃႈ လၢတ်ႈၽိတ်းၵူႇလိုင် ၸွႆႈမူၼ်ႉမေးယုၵ်ႉယွင်ႈ ၵဝ်လိၵ်ႈတြႃးမႃးပီၼ် တီႈသင်,သွၼ်သေၵမ်း၊ ယွၼ်းလူပ်းလင်တီႈၶဵၼ်ႈၶႃႈ။

သမ်ႉပယေႃးလိၶ်ႉ (10) ပႃး

ၸၢႆးလႅင်းပုင်ႉၸႃ ဝီင်းမိူင်းပၼ်ႉ

ၶုၼ်ႈၵႂၢမ်း ၵႃႉၸဝ်ႉၼၼ်ႉယၢမ်ထိုင်သၢင်ႈၶၢင်ႈ ႁူမ်းၶၢဝ်း လၵ်ႈလၢႆးၵၢမ်းၶၢဝ်းလႅင်း ၾူးလူလီပ်ႈ ၵႅၼ်းႁၢဝ်းၶၢဝ် ႁူမ်ႈပႃး ၾူးမိုၼ်းႁွတ်ႈပၢင်ၵုမ်လူင် လိၵ်ႈတီးႁဝ်းၶုၼ်ႈၵူႈၵေႃႉတေႉတေႉဝႃးဝႃး ယူႇတီး ၶုၼ်ႈၵေႃး။ ယၢမ်းလိၵ်ႈ ၶုၼ်ႈၵႂၢမ်း လၵ်ႈလၢႆးပုင်ႉၸႃႇ ဝီင်းမိူင်းပၼ်ႉ ယွၼ်းလႆႈၶူၼ်ႉၸူႉ မူႇလိၵ်ႈ တြႃးလၵ်ႈ သမ်ႉပယေႃးလိၶ်ႉသိပ်းပႃးၼႆ တီႈၶုၼ်ႈၵေႃး။

(1) လိုၵ်ႈမူႇတြႃးလၵ်ႈ - သမ်ႉပယေႃးလိၶ်ႉသိပ်းပႃး

(2) ၾူးတႅမ်ႈလိၵ်ႈ - လၵ်ႈသြႃႉၵိင်ႉတႃႇ ဝၢၼ်ႈလိတ်ႉ၊ လေႃးဝီင်းမိူင်းၼီး

(3) ၶမ်ႉၵွမ်း လင်ႉၵႃႉ - သၢမ်ဂိဝ် ၵွမ်းယၢဝ်း

(4) လၵ်ႈတႃႇၼ တွင်းပၢၼ်ႉ - ၼမႈသၢင်ႉထုၼ်းယူင်ႉ၊ ဝီင်းမိူင်းပၼ်ႉ

(5) ပီႈတႅမ်ႈ - ပီႈၵေႃးလႃႇ (1312) ၶု၊ တၢင်းႁိုင် (67) ပီႈ

(6) တူဝ်လိၵ်ႈ - လိၵ်ႈတီးပၢၼ်ဂဝ်ႉ

(7) ႁၢင်ႈၾၢင်ပပ်ႉ - ပပ်ႉတူပ်ႉလေႃးသျ

(8) ၵွမ်းလွႆႉတိုဝ်း - ပႃႉလီ၊ တီး၊ မၢၼ်ႈ

(9) တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်း - မီး (5) တွၼ်ႈ

သမ်ႉပယေႃးလိၶ်ႉ သိပ်းပႃးၵၼ်ဝႃးၶၼ်ႉလမ်ႉ -

(1) ၵမရျၵ သမ်ႉပယေႃးလိၶ်ႉလမ်ႉ လွႆတႃႇႁဝ်းၶၼ်ႉ ယၢမ်းမိုဝ်းလီႈထူပ်းႁၼ်မီၼ်း ၵၼ်ႁၢင်းလီၶၼ်ႉ ၶွႆႈလီႈ ၶွႆႈႁၵ်ႉ ၶွႆႈဂျိူၵ်ႈ ၶွႆႈလုပ်ႉ ၶွႆႈၶူမ် သမ်ႉပေႃးၵမ်ႉၶွႆႈၽၢတ်ႉ ၵမ်ႉၶွႆႈ ယၢၼ် ၵမ်ႉလိမ်းလီႈ သေပွၵ်ႈယဝ်ႉ။

(2) ၽဝရျၵ သမ်ႉပယေႃးလိၶ်ႉလမ်ႉ တိတ်ႈၸွႆႈလပ်းပ်ၼ်း ၶွင်ႉၶဝ်ဂိဝ်ၶၼ်း တွင်းတ ၽဝၵူၼ်း ၽဝၽီ ၽဝသၢင် ၶွႆႈလီႈၽဝလီ ၽဝမျၢတ်ႈယူႉတႃႇသေႉယဝ်ႉ။

(3) ပတိၶ သမ်ႉပယေႃးလိၶ်ႉလမ်ႉ ယၢမ်းမိုဝ်းႁၼ်မီၼ်း ၵႃႉယူင်ႉၵမ်ႉလီ ၵမ်ႉထုၵ်ႉ လွႆ

ဂမ်,မ်ခၼ်းလွ်ခခေ်. လွ်လမ်တေႃးသ ပေ,မႃးခခေ်.ယဝ်.။

(4) မႃ,ခေ သမ်,ပယေႃးလိခ်,လမ်. ရှုဝ်လွ်ၽ်ခ်သုင်သေ ဂိုင်ခို်ဝ်လိုဝ်.ခိုဝ်းလဝ်းဂဝ်, ဂိုင်ခို်ဝ် တၢင်းမီးလဝ်းဂဝ်, ဂိုင်ခို်ဝ်တၢင်းရၢင်းလီလဝ်းဂဝ်,သေယဝ်. ဂၢ,ဂၢ,ခၢ,ဂေ, တေႃ, ပိူခ်းခခေ်.ယဝ်.။

(5) တိတ်.ထိ သမ်,ပယေႃးလိခ်,လမ်. ခွ်းလွ်ဂိုတ်.ခူခ်.ဝူခ်.ဝႃး ဂၢ,ရူင်,တၢင်းရၢင်းလီ ရၢင်းငၢမ်း ခုခ်ခေၢင်းတင်းသီင်းခိ. ရၢတီးၽွဂ်းလေးၽွဂ်းပျၢခ်,ဂမ်,မီး၊ မခ်းတိုခ်းမခ်းဂိုမ်း ယူ,တၢ,သေ,ယဝ်.။

(6) သီလပ်ပတပရူ,မႃ,သ သမ်,ပယေႃးလိခ်,လမ်. ဂဂျင်.ဂမ်,လီ၊ ဂဂျင်.ယုမ်,ၽီ၊ ယုမ်,သၢင်၊ ဂဂျင်.ခင်,ဝူဝ်းခင်,ဂွိုး ဂဂျင်.ဂမ်,မ်ခ်းပဂ်းပိုင်ဂူခ်းလီသူ,တေႃ,ဂွင်းခဝ် ဂ ဂျင်.ယွဂ်း ရၢမ်.တ်ႄမ်,ယေႃး လိူဝ်းခီ.ယဝ်.။

(7) ဝိလိဂိတ်.သၢ, သမ်,ပယေႃးလိခ်,လမ်. ယုမ်,ခိုင်း/ဂမ်,ယုမ်,ခိုင်း □ြေး □ြူး သင်,ခၢ,ခီ. မျတ်းရိုဝ် ဂမ်,မျတ်းရိုဝ် လဂွၢ,လိူဝ်းခီ. ဂမ်,တ်ႄပ်းတတ်းလီးခခေ်.ယဝ်.။

(8) ဂိတ်.သၢ, သမ်,ပယေႃးလိခ်,လမ်. လွ်သီးငဂ.ရေးတၢ၊ ပေႃးပိူခ်းလီလွ်လု၊ ပေႃးပိူခ်းလု လွ်လီ၊ ပေႃးပ်ႄခ်ခူဝ်းခွင်လဝ်းဂဝ်, ဂမ်,ခွ်းပခ်ပိူခ်း၊ ပေႃးခူဝ်းခွင်ပိူခ်းခခေ်. သမ်.ခွ်းလီး ပ်ႄခ် လခီ.ယဝ်.။

(9) မတ်.သရိယ သမ်,ပယေႃးလိခ်,လမ်. လွ်ထီ,၊ လွ်ခ်ႄဝ် ခူဝ်းခွင်လဝ်းဂဝ်,မီးခခေ်. ဂမ်,ခွ်းရွ်း မခ်းဂွဂ်, ဂမ်,ခွ်းပခ်ပိူခ်း လဂွၢ,လိူဝ်းခီ.ယဝ်.။

(10) ဂဝိလ်လၢ, သမ်,ပယေႃးလိခ်,လမ်. လွမ်းခင်,သမ်,ယေႃးလိခ်, ဝႃးမႃး ပၢးခို်ဝ် ဂဝ်းပၢးခခေ်. လီဂမ်,ရှူ. လူ.ဂမ်,ရခ် လွ်တခ် လွ်ခူဂ်, ဂမ်,ပွင်,လွင်းလီ လွင်းလသင် သေမ်ႄဝ်း ဂဂွၢင်းဂဂျူဝ်း မ်ႄဝ်းလွ်သေသမ်,သေလွင်းခခေ်.ယဝ်.။ လွမ်းခင်,သမ်,ပယေႃးလိခ်, သိပ်းပၢးခီ. မခ်းလၢင်းတိတ်းလပ်း ခွင်,ခီဝ်ဂိဝ်ခ်ႄခ်း မတ်.ရိုတ်.တိုတ်.ဂဝ်. ရဝ်.ဂဝ်ဝီ.ယူ, တၢ,သေ,ငလႃး လင်,ဝႃး သတ်.တဝၢ,ခဝ် ဂမ်,ခၢမ်းပူခ်.လီး ခွ်းၽုင်,ၽသၢမ်ခူင်း ဂဝ်ခိုခ်း ဂဝ်လူင်းယူ,တၢ,သေ,ယဝ်.။ လင်,ဝႃး သမ်,ပယေႃးလိခ်, သိပ်းပၢးခီ. မခ်းလၢင်းဂဝ်သတ်း တဝၢ,ခမ်ရိုင် ခွ်းၽုင်,ၽသၢမ်ခူင်းခီ.ငလႃး ခင်,ရိုဝ်တေလီးပူခ်.ဂွဂ်,လွတ်းလီးခခေ်. ရဝ်း ထုဂ်,လီဂဝ်သတိသင်,ဝေ,ဂ ဂမ်,မထၢခ်း□ြူး သုၢင်းလွ်လီလီသေယဝ်. ဂိုတ်.ခူခ်.ဝူခ်.ဝႃး မ်ႄဝ်းလီဂူဝ် လီရေလူင်ခီသေ ဂဝ်သင်,ဝေ,ဂရၢခ်, ရ်ႄတ်းပ်ႄခ်ဂၢ,ယူင်,ခမ်ခမ်သေ ရွ်းပွိ, ဝၢင်းပ်ႄတ်းလွ်မိုတ်းသုမ်,သဝ်း လွ်မီးလွ်မဝ်းဂခ်သေဂမ်းတၢ.။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်း (သွင်)

လွမ်းၶႄင်,သတ်းတဝ,ႇ လႃႉၵၼ်မီးယူႇ, ၶွႆးၵ,ႇမၽုင်, ရူပၽုင်, ၵရူပၽုင်,တင်းသီင်ႈ ၶဵ. မၼ်းမိူၼ်ၶႄင်, ယူႇ,ၶွႆးတူင်,လိူၵ်ႈလီၵ်းလူင် ထွင်,လူင်ၶၶၼ်ႉယဝ်ႉ၊ လင်,ဝႃႈ သမ်,ပယေႃး လိၶ်, သိၼ်ႉ,လူၺ်ႈဂုသူဝ်, ၵဂုသူဝ်,ၽၢၼ်ႉ,တၢတ်ႈ ယုတ်ႈမျတ်ႈလေႃးၵီ, တင်းပိူၼ်ႈတင်းၵွၼ်ႈ မဝ်းတမူးမူး တၼ်ႉ,ၵျ,ႇၵဝိလိလ,ႇ သီၼ်းၶၢတ်,လီဝ်ၢႈလီဝ်ႃး ပႃႈမူၼ်ႉတိုဝ်ၶဝ်ႈသၢမ်ၶူင်း ၶၶၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ လင်,ဝႃႈ ၽဝေၶိုင်ႈယဝ်ႉ ၽဝေၶိုင်ႈ ပီၼ်ပီၼ်တီၢတီၢသေယဝ်ႉ ၶိုၼ်းမႃးပီၼ်တူဝ်ပီၼ်လွႆ ၽေးမွႆလွမ်းတီၵ်း လီၵ်းလူင်လွမ်းမတ်ႉရိူတ်ႉ တိုတ်ႉဝိ.တ,ႇသေ,ၸလႈ လင်,တေ,သၼ်ႉ,ထေ, ၵိူတ်,မႃးယွႆ,မႃး ပၼ်ႉ,ပူတ်ႈၶိၵ်ႈလၢၵ်ႈၶၢၵ်ႈၶီၵ်း ပွႆ.တီၵ်း ရူဝ်ၵမ်,ငွၵ်ႈလီႈ ပီၼ်လွင်ႈတၢင်းပူ, တၢင်းမိႈယူႇ,တ,ႇသေ,ယဝ်ႉ။ ၶဵ.ၵေႃႈ ပီၼ်ၵွပ်ႈမၼ်း သမ်,ပယေႃးလိၶ်, လိူၵ်ႈသိပ်းသီၼ်ႈ သီၼ်းၶတ်းမတ်.ဝိ.ၶၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ဝိ.ရွႆႈ ရျ,ၵ တေႃးသ မေႈၵ မ,ႇၶ တိတ်.ထိ ၶၢမ်လူင် ၶၢၵ်ႈလူင်ၵျႈပႃး မႃးတမ်တီင်း ၶီပ်း လီႈလီပ်းလီႈၶၢမ်, ပီၼ်တၢမ်,တင်းၶမ်သေ လီႈမဝ်းလိူတ်,မဝ်းယၢင်တိၵ်းလုၵ်း ၵမ်,ပွီ, ယဝ်ႉ။ ၵိူတ်,မႃးလၢတ်ႈလွႆပၢၼ်လွႆသေၵေႃႈ လီႈမႃးၵိႈယူႇ,မိႈယူႇ, ၶမ်.တၢတူၵ်းယူႇ,တ,ႇသေ,ၸလႈ သတ်းတဝ,ႇၵဝ်းတင်းသီင်ႈၶဵ.ၵေႃႈ လီႈၶၢမ်,ၶမ်ယူႇ, ၶွႆးၽုင်,ၽသၢမ်ၶူင်း ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈသမ်,ပယေႃး လိၶ်,ၶၶၼ်ႉ ၶွတ်,ၶတ်.မတ်.ဝိ.ယူႇ,တ,ႇသေ,ယဝ်ႉ။ သတ်းတဝ,ႇ မီးယူႇ,ၶွႆးၽုင်,ၽသၢမ်ၶူင်းၶဵ. လီႈတေ,သၼ်ႉ,ထေ, လီႈထဝ်ႈ လီႈပီၼ် လီႈတီၢ လီႈထူပ်းၽေးလူင် သီ,မိဝ်းၶဵ.ၵေႃႈ ၵမ်, လိုဝ်ႈဝႃႈလၢတ်ႈၶဵ.ၵူၺ်း။ လီႈပီၼ်မႃးလီၢလၢတ်ႈလီၢပၢၼ်သေ ၵၼ်လီႈမိႈ လီႈရွင်. လီႈၵိႈမႃး ပီၼ်လီၢလၢတ်ႈ လီႈပီၼ်ၶမ်ၶႄ,ယဝ်ႉ။

ၵွပ်ႈၶၶၼ် ၵၼ်ၶႄင်,ၶမ်.တၢၵဝ်း ၵၼ်လီႈၵိႈလီႈတူၵ်းမႃးတင်းၶမ်ၶၶၼ်ႉ သင်ဝႃႈ ၵဝ်လုဝိ.ပေႃးၶီလိုင် မၼ်းယင်းတေၶမ်သေ ၶမ်.သမ်,မုတ်.တရျ, သီ,မေႈၶၶၼ်ႉၵွၼ်ႉ, ဝႃႈ ၶီယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈၵဝ်းလီႈရူ. ၵၵျင်းလွင်ႈတၢင်းမၼ်းယဝ်ႉၵေႃႈ ထုၵ်,လီယိူၼ်ႉရွႆႈလီႈ ၵမ်,ထုၵ်, လီရွင်.လီၵိႈလွမ်း ၵေ.ၵၼ်သီင်ႈၶၼ်ႉ,ထ,ႇၵ,ႇၶၶၼ်ႉ ဝႃႈၶီယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၶၶၼ်ၸလႈ ရွႆႈၵဝ်သတိ ၵမ်,မထၢၼ်းတြႃးလပ်းတူဝ် ဝူၼ်ႉလီၼ်းလႃးရွႆႈပွင်,ပွင်, ယ,ႇယွင်,ယ,ႇမိႈ ယ,ႇၵိႈၵၼ်တ၊ မၼ်း ၵမ်,မီးၵဂျူဝ်းသင်ၶီၸလႈ ပြႃးပီၼ်လဝ်ႈ လင်,ၵဝ်ဝတ်.ထုသၢၵ်ႈသေ, ၶေပၼ်ၵဝ်ႈၵျႈ ရွႆႈ လိင်ႈလီင်းလီလီ ယူႇ,ယဝ်ႉ။

ပီၼ်ၶႄင်, မိူဝ်ႈၵွၼ်ႉ,ၶွႆးမိူင်းလူင် ဂုသီဂတိူင်း မိူင်းပ,ႇတလိပုတ်.ၶၶၼ်ႉ မီးၶုၼ်လူင် ၶျၢၶမ်းၵသတ တင်းၶၢင်း ၵပလိတေ,ဝီ, ၵပ်.ဝၢၼ်ႈပွင်မိူင်းယူႇ,ၶၶၼ်ႉ ၵူၼ်းဝၢၼ်ႈ ၵူၼ်းမိူင်း လီႈယူႇ,ဂတ်းလွႆၽွႆမၼ်း ထိုင်မႃးဝၼ်းၶိုင် ၶၢင်းလုမ်ႈလူင် ၵပလိ တေ,ဝီ,ၶၶၼ်ႉ

မီးတၢင်းပဵၼ်ထပ်းတူဝ်မၼ်းၶၢင်းၼေႈ ၵဝ်မုၼ်ၵၢမ်ႇ သုတ်းသိင်ႈၵူၺ်ႉယဝ်ႉ။ ထဝ်ႈၵျေႃၶမ်းၼၼ်ႉ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈသမ်ႇပယေႃးထိၼ်ႇ ထပ်းပဵၼ်းမီးတီႈၶၢင်းလုမ်ႈလူင်ၶမ်ၶျေႇၼေႈ သမ်ႉပေႃးယိူၼ်ႉလႄႇ ၵမ်ႇမၼ်ႈၵၼ်ႈလႄႇၵမ်ႇၼိုင်ႈၼေႈ လီႈမီႈလီႈၼီလွမ်းၶၢင်းသေယဝ်ႉ ဢုမ်ႇမိုင်ႉ လုမ်းလႃးလၢတ်ႈ တေႃႇတူဝ်တီၢၶၢင်းယူႇၵီႉတ်းၶၼ်တႃႇသေႇယဝ်ႉ။

ထဝ်ႈၵျေႃၶမ်းလူင် ထင်ႇလႄႉပိူၼ်ႈၵီႉတ်းႁွမ်ႇၼမ်းသေယဝ်ႉ ၵဝ်တူဝ်တီၢ မၼ်းၶၢင်း သုၢင်းသႂ်ႇယဝ်ႉ ၵဝ်ၶမ်ႉၾိုင်ႈလေႈဝီႉ ယႃႇၸူႉမၼ်းတူႇမၼ်းမိၼ် ယႃႇၸူႉမၼ်းၶဝ်ႈ ဝႃႈၼၼ်ႉသေ ယူႇယူႇမႃးလုပ်ႈမႃးဢမ်းတူရ်းသေ ၵဝ်ၶမ်ႉတၢတူၵ်း ၵိၼ်ၵမ်ႇလီႈ ၶွၼ်းၵမ်ႇလပ်း မီႈလႄႇ ထပ်းလွမ်းၵေႃႉပဵၼ်ၶၢင်းလုမ်ႈလူင်ယူႇတႃႇသေႇယဝ်ႉ။

(လင်ႇၵႃႇ)- မူဝ်ႈၼၼ်ႉ ထင်ႇဝႃႈ ထိၼ်းလႃးဢၼ်လေးလေးတ ဝႃႈၵႃႈၵူၼ်းထၢ်းမီးမေႊ တိုၵ်ႉၶႃၵဝ်ဢၼ် ၾီတီၢမႃးၶၼ်ၵဝ်မူဝ်ႈ ယႃႇပီႇၶိူဝ်းၶိူဝ်းထၢမ်ၶႃ ၵဝ်တႃၾၢမ်းၾၢမ်း ၵဝ်ယမ်း လိၼ်းၶွင်း လီတွင်းၵၼိၵ်ႉထသဖေႃး ပြႃးၵျေႃးမိင်းမီး ၵပီးၸွႆႈတူရ်းၵဝ် ထၢင်ႈၶူပ်း ငဝ်လွမ်း ႁွပ်ႈၵမ်ႇပွင်ႇ မ်ဝ်းပေႃး သၽေႃးၶွင်ၶဝ်ႈမီးၶွင် ပူဝ်းလွၵ်ႉၵိင်ႇထွင်ႇယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶၼ်ၼေႈ ၶၵ်ႉဢၼ်ထၢၼ်ႇၵိုဝ်ၵေႃႈ ဝၼ်းဆိုင်ႈထဝ်ႉထဝ်ႉ မၼ်းတၵ်းၵွၵ်ႇပီၢႈၶဝ်းၵူၺ်ႉယဝ်ႉ။

မူဝ်ႈၶၼ်ႉၶျေႇလွင်းပြႃးၶဝ်း လီႈပဵၼ်တင်းထဝ်ႈရသေး ၼွႆႉတူင်းမူင်းလူင်ၶၼ်ႉ လီႈ ငိၼ်းၶၢဝ်ႇငၢဝ်းထဝ်ႈၵျေႃၶမ်း ထပ်းတၢင်းမီႈၼၼ်ၼေႈ ထဝ်ႈရသေး ထင်ႇၶီႇသၢၼ်ႇ သမျႇပၢတ်ႈသေ မႃးတီႈၼွႆႉသူၼ်မွၵ်ႇ ထဝ်ႈၵျေႃၶမ်းလူင်ၶၼ်ႉသေ လႄႉၸွႆႈၵူၼ်းပွႆႉသူၼ်မွၵ်ႇ မူဝ်ႈလဝ်ႈလၢတ်ႈ ထိုင် ၶုၼ်ၵျေႃၶမ်းယူႇယဝ်ႉ။ ၶုၼ်ၵျေႃၶမ်း ထင်ႇဝူၼ်ႉ ``ၵဝ် တေမူဝ်ႈထၢမ်ထဝ်ႈရသေႉလူးႁွၼ်ႇ လူရ်ႈလွင်ႈၶၢင်းၵုပလိတေႇဝီႇၵူၺ်ႇပဵၼ်ယူႇမ်ဝ်းသင်၊ ၵူၺ်ႇမီးတီႈလႄႇၵိင်းလႄႇ``ၼၼ်ယဝ်ႉ။ မူဝ်ႈၵၼ် ၵုပ်ႇထိုင်ဢၼ်ယဝ်ႉၶၼ်ႉ ထဝ်ႈရသေးထင်ႇလၢတ်ႈၼေႈ ၶုၼ်ၵျေႃၶမ်းဝႃႈ ``ၶၢင်းလုမ်ႈလူင်ၼၼ်ႉ မူဝ်ႈမၼ်းၶၢင်းလႄႇတေၶၢတ်ႇၶၼ်ႉ ၵဝ်လီႈၵႃႇယူင်ႇၵမ်ႇလီၶၼ်ႉၼေႈ ထင်ႇတီၢသေ ၵူၺ်ႇပဵၼ် မ်ိင်းလူႇထီၼမႈမီးယူႇၼွႆႉသူၼ် ၵူးယိၼ်ႇထဝ်ႈၼၼ်ႉၵူရ်းၶင်ႇဢဝ်ႇယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈသင်ၼေႈ ပဵၼ်မ်ိင်း လူႇထီၶီႈပူဝ်းၵူၺ်ႇထိုင် မူဝ်ႈမၼ်းၶၢင်းပဵၼ် ၶၢင်းၵျေႃၶမ်းယူႇၶၼ်ႉ ၵမ်ႇလီႈၵီႉတ်းသၢင်ႈ ၵၢၼ် လီဢုသူဝ်ႇသေမ်ဝ်းသေယဝ်ႉ ၵမ်ႇၵႃးဢုမ်ႇမိုင်ႉၵဝ် ၵျူင်ႇၵႃႇမၵုင်ႇၶႃႈပႃးၶၼ်ႉ ၵီႉတ်းၵၢၼ်လူင် သေ ပျေႃႇပျေႃႇမုၼ်ႈမုၼ်ႈ လွမ်းတၢင်း ၶၢင်ႈလီမၼ်းၶၢင်းယူႇတႃႇသေႇၶၼ်ႉယဝ်ႉ``။

ၶင်ႇၵိုဝ်တေထၢင်ႇထိင်ႈလီႈလီလီ ထဝ်ႈရသေႉထင်ႇၶွင်ႉၵဝ် မ်ိင်းလူႇထီၶဝ် ၽူဝ်မေး မႃးၼတေႃတူဝ်ၶဝ် ၽီၢႇၶျေႈ ထဝ်ႈမုၼ်ယႂ်ႇၶုၼ်ၵျေႃၶမ်းယူႇယဝ်ႉ။ ဢမ်းၶၼ်ႉ ထဝ်ႈရသေႉ ထင်ႇ ထၢမ် ၶၢင်းလူႇထီၼမႈၶၼ်ႉဝႃႈ- ``လူႇထီမေႈၵူရ်း မွႆႈၼေႈတင်းၶုၼ်ၵျေႃၶမ်း ၵသၵၼၼ်ႉ မူဝ်ႈႁွၼ်ႇသူပဵၼ်သင်ၵၼ်`` ၼၼ်သေ ဢမ်းၶၼ်ႉ လူႇထီၼမႈၵေႃႈတွပ်ႇမႃးဝႃႈ- ``မူဝ်ႈထၢတ်ႈႁွၼ်ႇ

ပဵၼ်ၵူၼ်းၶၢဝ်ႇ ၶႃႈလီႈပဵၼ်ၶေႃးၸဝ်ႈၶမ်းသေ ပဵၼ်ၶေႃးသွၼ်ႉႁူမ်ႈလဝ်ႈမုၼ်ၺႄႉ, ၶုၼ်ၸဝ်ႈၶမ်း ၵႃႈသႃႇ ၶဵဝ်ႇၶႃႈယဝ်ႉ‘‘။ လဝ်ႈရသေႇသိုပ်ႇထၢမ်ထီင်ႈ‘‘ၵၼ်ပဵၼ်ၾူဝ်ၵဝ်ႇ, ၶုၼ်ၸဝ်ႈၶမ်းၼလႈ ၾူဝ်မႂ်ႇလူႇလီႇၶႃႈပူဝ်းၶဵဝ်ႇ မႂ်းလူႇလီၼမႈ ယိၼ်းႁၵ်ႉပိင်း ၵေႃႇလႆႈသေၾႂ်ၶႄး‘‘ ဝႃႈၶဵဝ်ႇသေ ၵမ်း ၶၢဝ်ႇ လူႇလီႇၼမႈလင်ႇတွပ်ႇ‘‘ၵေႃးၶႃႈ ၵေႃႇလဝ်ႈၾူဝ်ၵဝ်ႇၶၢဝ်ႇတေႇ ၵမ်ႇႁၵ်ႉယဝ်ႉတီးၶႃႈ၊ ၶႄးၶဝ် လိူဝ်ႉၶိူဝ်းၶဝ်ၵူၺ်းၵေႃႈ ၵမ်ႇၼႂ်ႈၵၢင် ၵမ်ႇၼႂ်ႈတူၺ်းယဝ်ႉၵွၼ်ႇၶႃႈၵေႃး။ ၶႃႈၵဝ်ႈလူႇ လီၼမႈ ၵၵ်ႉတင်းၾူဝ်ၵေႃႇမႂ်ႇၶဵဝ်ႇ ၶမ်တူဝ်းလိူဝ်တေႇတေႇ၊ ၵမ်ႇၼႂ်ႈၽဝတ်ႇ, ၵမ်ႇၼႂ်ႈယၢၼ်ၵၼ် သေၵိတ်းၶႃႈယဝ်ႉ‘‘။

ပေႃးဝႃႈၶုၼ်ၸဝ်ႈၶမ်း လီႈငိၼ်းၵႂၢမ်းလူႇလီႇၼမႈၵွၼ်ႇ, လၢတ်ႈမႄးလိူင်ႉၶၢဝ်ႇယဝ်ႉၵေႃႈ ပဵၼ်ၵၼ်လႆႇလမ်တေႃးသ ၼႂ်ႈထႃႉၼႂ်ႈမင်ယူႇ, ႁဵတ်းၶၢဝ်ႇယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၢဝ်ႇ ၶုၼ်ၸဝ်ႈၶမ်း လင်ႇ, လႆႉႁူဝ်ႈၵမၢတ်ႈၽွင်းမူင်းၶဝ် မူဝ်ႈႁၢပ်ႇမႃးၵၼ်ပဵၼ်ႁွမ်ႇၶမ်းမၼ်းၶေႃးယဝ်ႉ ထူၵ်းၵႂၵ်ႉတူဝ်ၶေႃး ၵဝ်လိဝ်းၽၼ်းပ်ိတ်ႈလိတ်းပွတ်းသေ ၵဝ်တိၼ်ပိတ်ႉတိၼ်ၶမ်ႈသႂ်, ၵိမ်ႇလႆႈၵိမ်ႇၶႄး ၵဝ် ၽဝ်ၾႆးပ်ိတ်ႈသေၵမ်ႇၵႃး ပႃႈသမ်ႉလႆႉပိူၼ်ႈလၢင်ႉပ်ိတ်ႈ တီႈယူႇတီႈၶွၼ်းၶေႃးသေ ၶူဝ်းၵၼ် ၵိဝ်ႇလူၺ်ႈၶေႃးၶၢဝ်ႇ ၵဝ်ၽဝ်ၾႆးပ်ိတ်ႈသိင်ႈသိင်ႈယဝ်ႉ။ လႆႈၵေႃးၵမ်ႇလပ်း လွမ်းသင်သေ မိဝ်း လိမ်းပ်ိတ်ႈလုမ်းလုမ်း လၢၼ်ႉပ်ိတ်ႈလုမ်းလုမ်းယူႇယဝ်ႉ။

(လင်ႇၵျႇ) လၢၼ်ႈတၵလၢၼ်ႈယဝ်ႉ လၢၼ်ႈၶင်ႇလုၵ်ႈၵွၼ်ႇၶီႈႁူတ်းသႂ်ႇၽိူၼ်ၶဝ်ႈ၊ လၢၼ်ႈၶင်ႇလုၵ်ႈၵဝ်းၵျႃႇဂိၼ်လဝ်ႈ ၶွၼ်းၵူဝ်ႈၵိူၵ်ႇၵူမ်ႇ၊ လၢၼ်ႈၶင်ႇပိူၼ်ႈထူမ်ႇၶီႈၶၢၵ်ႇ, တိူဝ်ႉ လပ်းပိမ်ႉပုမ်ၶၢင်ႈ၊ လၢၼ်ႈၶင်ႇၶိဝ်ႈႁဝ်းမၢင်ႈၵိုတ်းႁိူၵ်ႇ၊ လၢၼ်ႈၶင်ႇၶဝ်ႈပိူၵ်ႇၶေႈလေႃးၶဝ်ႈသၢၼ် သွမ်၊ လၢၼ်ႈၶင်ႇလၢတ်ႈၵၼ်ၼလႈၵမ်ႇၽွမ်ႉ ၵဝ်းၵၼ်မၢၼ်ႇမၢၼ်ႇ၊ လၢၼ်ႈၵိမ်ႇတၢၼ်ႇမိူၼ် ၼမႈၵွၵ်ႇၶဵူးၵိႉလႂ်းပွင်ႉ၊ လၢၼ်ႈၶင်ႇၶမ်ႉၶၼ်ၵွင်ႉယီးသိုဝ်ႉၽေးၶၢတ်ႇ၊ လၢၼ်ႈၶင်ႇၶၢၼ်ႉႁၼ် ၼလႈ ၵမ်ႇၽဝတ်ႇၶၢင်းလီႈႁဵတ်းၵေႃႉ၊ လၢၼ်ႈၶင်ႇတေႃႉတွင်းတိူၵ်ႇ၊ လၢၼ်ႈၶင်ႇၶိူၵ်ႇလဝ်ႈယႃႈ၊ လင်ႇဝႃႈလၢၼ်ႈတေႇလၢၼ်ႈဝႃႈ ၶုၼ်လဝ်ႈပေႃးထၢၼ်ႈၵမ်ႇလၢတ်ႈသေပွၵ်ႈ ၶွင်ပိူဝ်ႈမၼ်းၵမ်ႇ, မီးၵျေႃးတၢင်း ႁပ်းလရႃင်း ပိၵ်ႉတၢင်းႁၵ်ႉတၢင်းပိင်း သိင်ႈၶၼ်ႇထီႇမိဝ်းသၽေႃးဝႃႈ မေႃးမယႃးၶွီႈ တီႃပျွင်း တၵ်းလင်ႇႁဵတ်းၵျႈသင်ၼလႈ ၵဝ်ၶမ်ႉၵွင်းသင်ၶႄး။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်း (သၢမ်)

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသၢမ်ၶဵဝ်ႇၵေႃး တေၶီႈထိင်ႈ လွင်ႈၵၼ်သတ်းတဝျႇႁဝ်း လီႈၶၢမ်ႇတၢမ်ႇ ၶၵ်ႈ သမ်ႇပယေႃးလိၼ်, မတ်ႉၵိုတ်ႉတိုတ်ႉၵဝ်ႉ ႁဝ်ႉဝိႉယူႇတျႇသေႇၶၢဝ်ႉယဝ်ႉ။ သတ်းတဝျႇ ယေႃးတူဝ်ယေႃးတူဝ်ၶဵဝ်ႇ လီႈတေႇသၼ်ႇထေႇ လီႈထဝ်ႈ လီႈပ်ိၼ် လီႈတီႃ လီႈတုၵ်ႉၶ လီႈသိင်ႈ ၽဝၶၢဝ်ႇ ၵ်ိၼ်ႇလၵ်းၶမ်ယႂ်ႇ, တေႇတေႇဝႃႈဝႃႈသေ ၵမ်ႇႁူႉလီႃလၢတ်ႈ လီႃပၢၼ် လီႈၶၢမ်, ၵၢမ်,

ဝူတ်ႈဢၢမ်ႇဢျမ်ႇမႃႇၶၼ်ႉၵမ်ႇလွတ်ႈလီႈယဝ်ႉ။

ၸၢင်ႇဝႃႈ ၵမ်းၼႆႉ ၶိူဝ်းပေႃးၵွၵ်ႈပူၼ်ႉမူၼ်ႉလွတ်ႈလီႈ ၶွႆးသမ်ႇသရူႇလူင်ၼႆႉလိူင် ၶိူဝ်းၵဝ် တၢင်းသတိ ဢမ်ႇမထၢၼ်းတြူးၶၼ်ႉ ၶုၵ်းထူပ်းဢၢၼ်လီတႃႇၶ သီႇလယ်ႇၶမ်သေ ယႃႇလူင်ယႃႇ လိမ်းဝႃးၼၼ်ယဝ်ႉ။ ၵဝ်ၼႆႉႁူႇၶေႃး ၶိူဝ်းၵွၼ်ဢမ်သိၼ် ဢိၼ်တၢၼ်းလူႇလူႇထၢပ်းထၢပ်း ဢျပ်း ၵိတ်းၾႄႇဝၶႄႇ ၸိဝ်းလီႈမိူဝ်းႁူႇ ၶဵပ်ႉပၢၼ်ႇဝိင်းတိင်ႈၶၼ်ႉတႃႉ။ ၸၢင်ႇဝႃႈ သတ်းတဝႃႇရဝ်း တၢင်းသိင်ႈၼႆႉ ၵမ်ႇလွတ်ႈလီႈ လွင်ႈတေႇ လွင်ႈထဝ်ႈ လွင်ႈပီၼ် လွင်ႈတီၢသေၵေႃႉယဝ်ႉ။

တေလီႈမိႈ လီႈပူႇ ၶီၶီငဝ်ငဝ် ႁွပ်ႈလွမ်းလုၵ်ႈလၢင်း ၶၢင်းမေးၸဝ်ႈၾူဝ် ပေႃးၼမႈ လိူဝ်ႉ ၶိူဝ်းရဝ်းလိူဝ်းၶၼ်ႉယူႇတၢင်းသိင်ႈယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶၼ်ၼလႈ ၶွႆးဢုၼ်လမ်ႇပူႇတီႇပႃႇ မၼ်းႁၢင်ႈၶႄႇ တၢၼ်ႇႁိုဝ်ၵေႈ ၵၼ်တၵ်းလွတ်ႈပႃႇၵိဝ်ႈ သၢင်းၶိင်းၶၼ်ႉၵမ်ႇမီး ဝႃးၼၼ်ယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈပွၵ်ႈၶိုင်ႈ ၸဝ်ႈၵေႃးတမရဝ်း ၸၢင်ႇတေၵဝ်တၢင်း တေႇသၶႄႇၽေႇၶေ ၶိူဝ်းႁူၼ်းတၢင်းလီၢ လီႈထွမ်ႇလီႈ ဝိၼ်းၼလႈ ၸၢင်ႇၵဝ် ၵုပသႃႇရၵပုင်ႇၶေႃး ၵိတ်းပီၼ်တူဝ်တိၵ်ႈမၼ်းသေယဝ်ႉ တေႇသၶႄႇၶျႃး ၶေ ၶင်ႇၼၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈယၢမ်းၶၼ် တၼ်းၶွႆးမိူင်းပႃႇရၶသီႇၶၼ်ႉ ၸၢင်ႇမီးသေ ၵုပသႃႇရၵပုင်ႇၶေႃး ။ ပုင်ႇၶေႃးၼႆႉ ၵႃႇယုယ်ႇမႃးတိၵ်း″ယဝ်ႉၼလႈ ႁူဝ်ၵမ်ႇတၼ်းလီႈလၢတ်ႈလုၵ်ႈမၼ်းၼၼ်သေ မၼ်း ၸၢင်ႇၶွင်ႉၵဝ် လုၵ်ႈၵေႃႉလိၵ်ႉသေလၢတ်ႈဝႃႈ–‘‘လုၵ်ႈထိူးၵူၺ်ႉ ပေႃးဝႃႈဢဝ်တီၢႁူႇလိူင် ယႃႇပေ ၵဝ်ႁူႇၾင်လေႃး ၶွႆးပႃႇၵိဝ်ႈပူၼ်ႈတၢင်းၶမ်ၶေႃး၊ ဢဝ်ပေႃးရင်ႈၵိတ်ႇသိတ်ႇၶႄႇ’’ သင်ႇလုၵ်ႈ ထိူးမၼ်းဝီႉ ၶင်ႇၼၼ်ယဝ်ႉ။ လုၵ်ႈထိူးမၼ်းၶၼ်ႉၵေႃး ႁွပ်ႈၵမ်ႇႁူႉလွင်ႈဝႃႈ တီႈၵၼ်ပူၼ်ႈ ပီႇၾင်ပီႇပီၼ်ပႃႇၵိဝ်ႈ သၢင်းၶိင်းသေပွၵ်ႈၶၼ်ႉၼလႈ ၸၢင်ႇတွင်ႈထၢမ် ပေႃးမၼ်း။ ယၢမ်းၶၼ် ပေႃးမၼ်း ရွင်ႉၵဝ်လုၵ်ႈထိူးမၼ်း ႁူႇတီႈၶိူဝ်လွိဢိၵ်ႉလၵုတ်ႈ တီႈလွိသုင် ၵေႈလွိသၢမ် ႁူၺ်ႇၶၼ်ႉသေ လိၼၶလေုၵ်ႈထိူးသေ ၵဝ်မီႉတွၵ်ႇပၵ်းလၵ်းဝီႉယဝ်ႉ။ ပေႃးလီႈႁူႉယဝ်ႉၵေႃး လုၵ်ႈထိူးမၼ်း ၶိုၼ်းမိူဝ်းသေ ဢိုတ်းဝီႉပုင်ႇၶေႃး ထဝ်ႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဢမ်းၶၼ်ႉ ပြူးပီၼ် ၸဝ်ႈရဝ်း လီႈႁူႉၵဢျမ်ႇပုင်ႇၶေႃးသေ ၸၢင်ႇၶဝ်ႈမႃးရွတ်ႈတီႈပုင်ႇၶေႃး မိူၼ်ႇႁူႇမိူၼ်ႇၶိုၼ်းယူႇ တီႈလွိၶၼ်ႉသေ ၸၢင်ႇတွင်ႈထၢမ်ဝႃႈ– ‘‘တဢႃႇပုင်ႇၶေႃးလူင် မႃးၵိတ်းသင်တီႈၼႆႈ လုၵ်ႈသေ မိူၼ်ႇႁူႇမိူၼ်ႇၶိုၼ်းယူႇ’’ ၼၼ်ယဝ်ႉ။ ပုင်ႇၶေႃးလူင် ၸၢင်ႇတွပ်ႇဝႃႈ–‘‘ပေႃးၶႃႈတီၢႁူႇ ၵၼ်ပီၼ်တူဝ် တီၢၶႃႈၼႆႉ ၶိူဝ်ႈလုၵ်ႈထိူးၶႃႈမႃးၾင်ဝီႉ တီႈပူၼ်ႈပီႇၾင်ပီႇလီႈပီၼ်ပႃႇၵိဝ်ႈသၢင်းၶျိင်းသေပွၵ်ႈ ၼၼ်တီႈ ၶႃႈၵေႃး’’။ ဢမ်းၶၼ်ႉ ပြူးပီၼ်ၸဝ်ႈ ၸၢင်ႇဝႃႈ–‘‘ ပုင်ႇၶေႃးလူင်ၵူၺ်ႉ ၵွင်ႈတီႈၼၼ်ႈ ပုင်ႇၶေႃးဝူၼ်ႉဝႃႈ ပီႇမီးၾွႆႇမႃးၾင်တူဝ်တီၢ သေပွၵ်ႈၼၼ်ႈရႃႇ?။ ၵွင်ႈတီႈၼၼ်ႈၼႆႉ ႁူၼ်းတၢင်ႇၵေႃႉ

ၵမ်ႇပီႇဝႃႈ တူဝ်တဢႃႇပုင်ႇၶေႃးၼႆႉႁွီး မႃးၾင်သို့ႇသမ်ႉပေႃးမီးပွၵ်ႈပွင်း မိုၼ်ႇပီၢသီႇၵိင်ပွၵ်ႈယဝ်ႉ။

တၢင်ႇလူင်ပုင်ႈၼၼ်ႉ ၶွင်ႈလိၼ်ႈၵူၼ်းသဝ်း ယၢဝ်းလူင်ယၢဝ်းလၢင်တၢၼ်ႇၼၼ်ႉသေတႃႉၵေႃႈ ၵၼ်ဝႆႉ ၵမ်ႉလီႈၽၢင် တူဝ်တီႈသတ်းတဝ်ႉၶၢၼ်ႉၵမ်ႉမီးၵူၺ်းၼႆႉ။ လီႈၵဝ်သတ်းတဝ်ႉၽၢင်ဝီႉ သမ်ႉ ပေႃးႁၢတီႈတမ်းပၢႆၵ်မ် ပေႃးၵမ်ႉလွတ်ႈလီႈ သေတီႈယဝ်ႉ။ ၸင်ႇဝႃႈ ပုင်ႈၼၼ်ႉၵူၺ်း ယႃႇပေ ပူၼ်ႉၵွင်တီႈၵိုင်းၼၼ်ႉ ၵမ်ႉပိူင်ႇလွၵ်ႇၵူၺ်းၼႆႉ ``ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ထိုင်တီႈ တေႇသၼႆႉသုတ်းႁွႆႇၶၢၼ်ႉ ႁွပ်ႈဝႃႈပႃႇၸမီႈပုင်ႈၼၼ်ႉထူၼ်ႈယဝ်ႉၼႄ တူၵ်းပ်ၢၼ်သေႃးတႃႇပၢၼ်ႇႁွႆႇယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်း (သီႇ)

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းသီႇၼၼ်ႉၵေႃႈ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၵၼ်ပ်ၢၼ်သမ်ႉပယေႃးလိၼ်ႇ ၶၢဝ်ႉၶိုတ်ႉဝီႉယူႇ ၼၼ်ႉၼႄ ၵၼ်ပ်ၢၼ် သတ်းတဝ်ႉၵဝ်းတၢင်းသ်ုင်ႈ သမ်ႉပေႃးၵမ်ႉလၢင်ႈၵွၵ်ႇပူၼ်ႉလီႈ ၶွင်ႈၽဝ သမ်ႇသၢႉလူင်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လူဝ်ႈၵမ်ႉပီႇႁွတ်ႈထိုင်မိူင်းၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၶၢၼ်ႉ တၵ်းတေလီႈႁူပ်ႉထူပ်း ၽေးလႃႇတိ ၽေးလၢႉ ၽေးပျႃႇတိ ၽေးမၢၼၶၢၼ်ႉ ယူႇတႃႇသေႇယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶၢၼ် တႃႇတေလွတ်ႈၵၢင်းလီႈ လွင်ႈတေႇလွင်ႈထဝ်ႈလွင်ႈပ်ၢၼ်လွင်ႈတီႈၼၼ်ႉ လူဝ်ႇလီႈသတိၵမ်ႇမထၢၼ်း တြႃးၼၽေႈတိုၼ်းၶမ်ၶမ်၊ လူဝ်ႇလီႈၵျင်ႉၽႄႇဝၼႄႇၵၼ်ႁွႆႇ ယႃႇလူင်ယႃႇလိုမ်း။ ၵၼ်ႁဝ်း လီႈၶၢမ်ႇတၢမ်ႇၶၵ်း ဝူတ်ႈလူင်သၢမ်ပႃးၶၢၼ်ႉၵေႃႈ ႁွပ်ႈႁဝ်းၵမ်ႉၵီတ်းၵၢၼ်တႃႇၶ သီႇလ ၽႄႇ ဝၼႄႇၼႄ ၵမ်ႉလၢင်ႈၵွၵ်ႇပူၼ်ႉ မူၼ်ႉလွတ်ႈလီႈဝႃႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၼၼ်ႉႁွႆႇတၢင်းၼၼ်ႉ ၵွၼ် ၵၼ်ၶုၵ်းထူပ်း မၢၼတေႃႉသတိၵမ်ႇမထၢၼ်းသေ ႁူႈပူၼ်ႉတၢင်းပူႇတၢင်းမီး ႁူႈလီႈႁွတ်ႈထိုင် မိူင်းၶမ်းၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၶၢၼ်ႉသေ ၵမ်းလူၺ်ႈတႃႉ ...။

တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်း (ႁႃႈ)

ၶုၼ်သူႇတေႃႇႁွင်း ၶၢင်းသူႇတေႃႇမျၢတ်ႈၶဝ်ၶေႃး ပေႃးဝႃႈလႃႇတီမဝ်ႇၵၢင်း တၢင်းတေႇ သၼ်ႇထေႇပီႇလွတ်ႈ ပီႇလီႈႁွတ်ႈထိုင်ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၼၼ်ႉလမ်ႉ တၵ်းလီႈႁူႇႁူႇမႃးမႃး ၶွင်ႈၽုင်ႇၽသၢမ် ၶူင်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ တူၵ်းမိူင်းသၢင်မဝ်ႇလီ မိူင်းၽီၶ်ၼ်းၽျင်း တူၵ်းၶွင်ႈမိူင်းၵူၼ်း ၶ်ၼ်းၶၸုင်းၶိူင်းလိုဝ် လွႆႇ ၽွႆႇၵေႃးၵမ်ႉလွတ်ႈလီႈ လွင်ႈလု လွင်ႈၶွီႈ လွီႈၵၼ်ၵဝ်ၵေႃးၵမ်ႉလီႈ တၵ်းတေပ်ၢၼ်တၢင်းမီး တၢင်းၶီယူႇသေယဝ်ႉ။ ၶၼ်ႇထႃႇႁုႈပႃးလူင်ႁဝ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ ပေႃးဝႃႈရေႃးၵႃႇၼိၵ်ႈလၢၵ်ႈ ၵႃးသၢၵ်ႈ တၵ်းသ်ုင်ႈၶၼ်ႇထႃႇၵမ်ႉႁၢင်ႉ ၵၼ်ဝႆႉၶၢၼ်ႉ ႁူႈပွင်ႇဝႃႈ ၵၼိၵ်ႉလတြႃးႁွီးၼႆႉ။ ပေႃးမႃးလိၼ်း လႃးတူၺ်းလွမ်းလီလီတေႉလိုင် ပထမၵယွီႇ ပ်ၢၼ်ၵၼ်လႃႉပႃႉတင်ႈတေႇ၊ တုတိယၵယွီႇ လမ်ႉ ၵေႇၵိုင်ႈလူင်းႁွႆႇ၊ တတိယၵယွီႇလမ်ႉ မိူၼ်ယိူင်ႈလိင်းထဝ်ႈႁူပ်မူၼ်ႇ၊ လတုတ်ႉထၵယွီႇ တၵ်းပ်ၢၼ်ၵၼ်လီႁၢင်ႈလီမိူဝ်, ၼိူဝ်ႉၶၢင်သဝ်ႈသူဝ်ႇႁူဝ်, ၼ်ဝ်ႈမၢင်ႈၵၢင်းငွမ်, ၵ်ဝ်ဂူင်ႇသၵ်းၶွၼ်ႉ တဝ်ႉ ၵမ်ႉမၼ်ႈ မၼ်းမဝ်ႇလီႁၵ်ႉလီပ်ႅင်းသင်ယဝ်ႉ။

ၸင်ႇၵႃႇၶႄႇတုၵ်ႉၶ တူဝ်ႁဝ်းတူဝ်ႁႃး ၵမ်ႉလီႈဝႃး၊ ယႃႇႁူႈထဝ်ႈၵေႃးထဝ်ႈယူႇ ၸင်ႇဝႃႈ

လီၵူဝ်တူဝ်လူင်ၶိင်းႁဝ်း လမ်ဝဝ်းတၢၼ်ႇငူးလိူမ်လွၵ်ႈပွၵ်ႇယဝ်ႉ။

(လင်ႇၵျႇ) ယၢမ်းလဵဝ် သမ်ႉဝႃႈယိပ်းၵဝ်ၶူဝ်းပေႉမႃးတဵင်ႇၵႃႈမၼ်း လီၢၵ်ႂ်လီၢၵူၼ်း ၽွႆႈႁိုဝ်တၵ်းလူမ်းလႃးလႃး ယွၵ်ႉၵျူးပၼ်ႁိုင် ၶိူင်ႇသၼ်ႈ ၶၼ်ႈပီး ဢွႆးမီးတေႃးသႃးလီၢလီ၊ ထမ်တီ၊ မိူဝ်းမိူင်း ၵတိူင်းပေႃးမၼ်းမီးၶဝ်သပေႃး တၵ်းငေႃးသိမ်းသုၢင်း ထရၢင်းလုမ်းလုမ်း တၵ်းသုမ်း မဝ်ႇမီးလီႈ ယူဝ်းထၢင်ႇၵိူဝ်းဝႃႈယူႇၵူ၊ဝၼ်းလွႆ ထွႆတူဝ်သွင်ပႃး မႃးပိၵ်ႈႁင်းၵၼ် တ၊တူၺ်းႁၼ် ဝၼ်းၶိုင်ႈမ၊သ၊ပေ၊ယဝ်ႉ။ ထင်ႇဝႃႈ ရူၵ်ႈတတၢၼ်ႇ ၶေမ်ႇတၶုၼ်ႉ မိူဝ်ႈၵမ်ႇႁူႉငေႃႈဝႃႈ ၵမ်ႇႁူႉ ၵမ်းၶဝ်ႉႁူႉယဝ်ႉ ၵၢၼ်ဝႃႈၵၼ် မၼ်းပီၼ် ၵၶဵၵ်ႉထမတီႇ လေႃးၵီႇပုထု လုငီႈ ပီၢၵိပ်ႈၽွႆး မျၼ်ႇ ပေႃးတၢၼ်ႇပေမ်ပ်ႉ ပဵပ်ႉတ၊ ငမိုဝ်းယိုဝ်းၵၢင်ႇ ဝိဝၢင်ႇလူမ်ႉပိၼ်ႈငီႈ ယၢတ်ႇယီႈထိဝ်းၶီႉ ထိဝ်းၵူ၊ ၵျွင်းပိၵ်ႈပၼ်ၶိင်း ယိင်းမ၊တုၵ၊ၶဝ်ငေႈ လီလီႈထိၼ်းလႃး ရႃးမဝ်ႇလွီးၵၢင်း တၵ်းလီႈ သုမ်းႁၢင်ႈပေၢင်ၶေၢင်းယဝ်ႉၶေႈ ...။

လွၼ်ႉၵႅၼ်မွၼ်ၸ်းထမ်း ၶၼ်ႈမူႇလိၵ်ႈ ''ထျႇတိၽဝသၼ်ႇဝေႇၵဝတ်ႉထု''

လဝ်ႈလၡေး ထဵးသၢင်ႇၵႅဵႈထဵး၊ ပွၵ်ႉရူဝ်သွင်၊ ဝိၼ်းမူႇလေး

ၶျႈၡဝ်းၶပေႉယမ်ဝီႈသျ ပြျေးတြျးသၼ်ႇၶျႇ ပေႈၼမႈသြျႇၶူးသွၼ်ၸလႈ ထဝ်ႈၶူးလူၼ်ၡဝ်း ၵမ်ႇၵႈ ပႈတၼ်း ပီႈၶင်ႉၶိုၼ်ၸ်ႈရွတ်ႈ ၶၼ်ႈပၢၼ်ၵုမ်လူၼ်တၼ်းသိၼ်ႈယူႇၶျႈကေျႈ။

လွၼ်ႉၵႅၼ်မွၼ်ၸ်းထမ်း ၶၼ်ႈပပ်ႉလိၵ်ႈၽိုၼ်ၸဵႉ ၶျႈၡဝ်း လီႈၶူၼ်ႉၶျူႉသွၵ်ႈၡျၡၼ်မျး ပြျေး ပဵၼ်ထဝ်ႈ ၡေးပၼ်ၶဝ်ထဝ်ႈပၼ်ႇထဝၵ်ႉဂီႇၡႈပႈ ဝႈ 'ၵိတမ် ၶျ ပၶ ၽိၵ်ၶဝေ တုၵ်ၶ သမုတယမ် ၵရိယသတ်ထမ်၊ ယျယမ် တၼ်ၶျေ ပေျၶေျၽဝိၵျ ၶၶၼ်တီရျၵသၡၵတျ တတြတတြျၽိၶၶၼ်တိၶီ၊ သေယျထိတမ်– ၵျမတၼ်ၶျေ ၽဝတၼ်ၶျေ ဝိၽဝတၼ်ၶျေ' ဝႈၶဵ။ ၽိၵ်ၶဝေ–ဝႈတီႈလုၵ်ႈၡၵ်ႉထဝ်ႈၡျၢၼ်းၶဝ်ကူိလ်း... ၵိတမ် ၶျ ပၶ–တြျးၵၼ်ၵဝ် ပြျေးတၵ်းၸၶၶဵႉ၊ တုၵ်ၶသမုတယမ် ၵရိယသတ်ထမ်–ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈ မၼ်းပဵၼ်တြျး ၵၼ်မေျ ၵျိတ်းပၼ် လွင်ႈယၢပ်ႇယၢၵ်ႈၶၢၼ်လွႆ ၵွၼ်ၵဝ်သတ်ႉတဝျႇၶမ်လွႆ ၶိုၼ်ႈ"လူင်း" ၶၼ်ႈသၢဝ်းရူၵ်း ၶူင်း ၵမ်ႇၵိုတ်းၵမ်ႇလိုဝ်ႈၵမ်ႇယဵၼ် ၶဝ်ႈပဵၼ်သမုတယသတ်ႉထျႇ ၸတႇပဵၼ်မျး၊ ယျ ယမ် တၼ်ၶျေ–ၵၼ်ၶႂ်ႈလီႈၵမ်ႇထၢတ်ႇၵမ်ႇဝီး၊ ပေျၶေျၽဝိၵျ–မၼ်းထၢင်ႈၵျိတ်းပၼ် ၶွႆႈပဵၼ်ၽဝ ထၢတ်ႈမွႆႇပၢၼ်မွႆႇယွႆႇ"ၶမ်"၊ ၶၶၼ်တီရျၵသၡၵတျ–ထွႆလၢင်ႈထပ်းပဵၼ်းၵျႇရၢင်ႇ ၵျႇမၵုင်ႇ ရူမ် ထူမ်းမိုတ်ႈမၵ်ႉၡၵ်ႉၶျေႇ၊ တတြတတြျၽိၶၶၼ်တိၶီ–သမ်ႉဝႈၵျႇလီႈပဵၼ်ၽဝ ထၢတ်ႈသၼ်ၶေ ၵေႈ ပေျႇသိူဝ်းလွမ်းထၢတ်ႈၶၶၼ်ႉ ၵမ်ႇၵိမ်ႇၵမ်ႇပေး၊ သေယျထိတမ်–ထၼ်ႇလီႈတၢင်ႇလိုဝ်ႈ ဝႈ တၼ်ႇၶျေႇ။ တၼ်ႇၶျေႇ ၵၼ်ဝႈၶဵႉ၊ ၵျမတၼ်ၶျေ–ၶႂ်ႈလီႈၵျႇရၢင်ႇ ၵျႇမၵုင်ႇၶၶၼ်ႉၵေႈ တၼ်ႇၶျေႇပိူင်ၶိုင်ႈ၊ ၽဝတၼ်ၶျေ–တူဝ်ၶၼ်ႇထျႇၶဵႉ ထၢင်ႇမၼ်းမၼ်ႈ ယူႇၵိမ်းယူႇ ၡၵ်ႉရူမ် ထူမ်းလွမ်းတျႇသေႇၶၶၼ်ႉ တၼ်ႇၶျေႇပိူင်ၶိုင်ႈ၊ ဝိၽဝတၼ်ၶျေ–ၵဝ်တၢဵပိူၼ်ႈတၢဵ ၽူႈလွႆတၢဵၵေႈ ထၢင်ႇဝႈၡၢဵလၢဵၵျႇ ထုဝ်ႈပိႇတၢဵၶဵႉ ပေျႇၶျေႇသျႇၶဵၼ်ႇ သိူဝ်းသူၼ်ယူႇဝိႉ တၼ်ႇၶျေႇပိူင်ၶိုင်ႈ၊ ၵိတမ်–ၶင်ႇၵႈဝႈမႈ တၼ်ႇၶျေႇသၢမ်ပိူင်ၶဵႉ ၡိၵ်ႈလိုဝ်ႈဝႈ သမုတယသတ်ႉထျႇ မၼ်းထၢင်ႈ ၵျိတ်းပၼ် ၶွႆႈပဵၼ်တုၵ်ႉၶသတ်ႉထျႇ တီႈၶိူဝ်သတ်ႉတဝျႇၶဝ်ၶၢၼ်လွႆ ၵမ်ႇယဝ်ႉၵမ်ႇဝီးလီႈ ၶၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵွပ်ႈမၼ်းသမုတယသတ်ႉထျႇ တၼ်ႇၶျေႇသၢမ်ပိူင် ၵၼ်ဝႈမႈၶဵႉၸလႈ သတ်ႉတဝျႇၶဝ် ထၼ်ႇလီႈထူပ်းရျး တုၵ်ႉၶတုၵ်ႉၶ ထျႇတိၽဝၸတႇၵျႇ ၶၢဝ်းတၢင်းသမ်ႇသရျႇယၢဝ်းလူၼ် ၶၶၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ သမ်ႉဝႈ ၶၢၼ်လွႆတၢၼ်ႇလွႆၵေႈ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈမေႈၡၵၵဝိတ်ႉထျႇ ရူမ်ႇတူမ်းၵိုတ်းတပ်ႉလပ်ႉ

ၼၵ်ႉမၢၵ်ႇတႃသတ်ႉတဝႃႇၶဝ်ဝီႉၼေႈ သမ်ႉဝႃႈၵူႈပီၼ်ႈႁဝ်းလၢတ်ႈပၢၼ်ၵႅမ်ႈသင်ၵေႃႈ မိုတ်ႈမၵ်ႉႁၵ်ႉ သိုဝ်းလွမ်းႁဝ်းလဵဝ်ႈၵဝ်ႇ မီးလွၵ်ႇလပ်းပီၼ်းၶွင်ႇႁွႆး ႁဝ်းၶိုင်ႈယဝ်ႉႁဝ်းၶိုင်ႈ ၵမ်ႇထၢတ်ႇၵမ်ႇဝၢႆး ပေႃးမိူၼ်ၶင်ႇၶေႃႇၶမ်းပြႃးပီၼ်လဵဝ်ႈ လီႈတီႈမိူဝ်းပီၼ် လမ်ႇပေႇယူၶေႃးၶၶိုၼ်ႉၼေႈသင်၊ ၶၢင်းလုမ်ႈလူင်ၵုပရိ ၵူဝ်းႁၢင်ႈႁၢင်လဝ်းလီ မီးလွၵ်ႇတၶိုၼ်ႇၶေႃႇ မႃႇၶ တိတ်ႉထိၼႁဵႈတူၶ်း သမ်ႉၶိုၼ်းလီႈတီႈမိူဝ်းၵိူတ်ႇပီၼ် ၼမႈလူလီႈသေယဝ်ႉ တူၵ်းထိုင်ငရီးၶၶိုၼ်ႉလွႆ ပြႃးပီၼ်လဵဝ်ႈ ႁၶ်မူၼမႈၼေႈ လၢတ်ႈဝၼ်းလင် ၶပ်ႉလၢမ်းတၢမ်းၵၼ် ႁူၵ်းလၢတ်ႈသေယုမ်ႉၼေႈ လဵဝ်ႈၵႃႇ ၶၶိုၼ်ႇတႃႇဝီႈထၢမ်ငဝ်ႈၼတ ပီၼ်လုၵ်ႈယိင်းၽူႈမၢၵ်ႈယဝ်ႉပီၼ်ၵီႇ၊ ပီၼ်ၵီႇယဝ်ႉ မႃႈပီၼ်လုၵ်ႈယိင်း ၶုၼ်ၶေႃႇၶမ်းယဝ်ႉသေ မႃႈပီၼ်မေႃးပရပိူၵ်ႈ၊ ယဝ်ႉသေ ၶိုၼ်းပီၼ်ၶုၼ်သၢင်၊ ယဝ်ႉသေ လူင်းမႃႈ ပီၼ်မူၼမႈၶိဝ်ႉယဝ်ႉ။

လင်ႇဝႃႈလႃႇတိႁဝ် လီသင်ႇဝေႇၵ ၵိမ်ႇလၢၼ်ႈၼတႉ၊ မူၼမႈၶၶိုၼ်ႉ တီႈတီႈ ၵိူတ်ႇၵိူတ်ႇ ထိုင်ႈ မႃႈပီၼ်လုၵ်ႈယိင်းၽူႈမၢၵ်ႈသထေး မႃႈပီၼ်မေႃးၶၢင်းပူႇၵမၢတ်ႈ လၵုၼ်ႇတၵ ၵၽိမ်ပရ ၶၶိုၼ်ႉသေ လဵဝ်ႈၵၶုရုတ်ႉထႃႇ တူင်ႉတၵ်ႉဝႃႈ လဵဝ်ႈႁဝ်းၶဝ်ၵိူရ်း... မူၼမႈၵွၼ်ႇၶၶိုၼ်ႉ မႃႈပီၼ် ၶၢင်းသုမၶေႃႇၶိဝ်ႉယဝ်ႉ ဝႃႈၶိဝ် တီႈၽိူဝ်ႇၶေႃးမၼ်းၶၢင်း။ ၽိူဝ်ႉမၼ်းလီႈငိၼ်းၶင်ႇၶၶိုၼ် ၵိုင်ႉၵၢင်ႉမီးမႃးလႃႇတိတ်ႉသရရႃၼ်ႇ ႁၶ်ၶိုၼ်းလၢတ်ႈၵဝ်ႇဝၼ်းလင် ပီၼ်မႃး သင်ႇဝေႇၵတြႃး တူၵ်းတူဝ် ယွၼ်းၶၢင်ႉလဵဝ်ႈၽူဝ်သေ ၵူႈႁိတ်းရႁၢၼ်းၶၢင်းယိင်း ထိုင်တီႈလီႈသီႇမၢၵ်ႈ သီႇၽူဝ်ႇ ႁွတ်ႈထိုင်ၶဝ်ပ်ႉပၢၼ်ႇယဝ်ႉ။

မီးထိူင်ႈ လဵဝ်ႈရႁၢၼ်းတိတ်ႉသ လွၵ်ႇတၶိုၼ်ႇၶေႃႇလပ်းပီၼ်း တီႈၶူဝ်သၢင်ႇၵၢၼ်းမႂ်ႇသေ တီႈ ပီၼ်မိၶ်းၶိဝ်ႉလွႆ၊ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈမေႃးၶၢင်း လွၵ်ႉၶွင်ႉလီးလဵဝ်ႈၽူဝ် ၵဝ်တူဝ်လွၵ်ႇပီးလီးတီႈၶျႈၼေႈ လွၵ်ႇ တၶိုၼ်ႇၶေႃႇ ၶွင်ႇႁွႆးလွႆးပီၼ်း တီႈၶူဝ်မေႃးသေ တီႈပီၼ်ငူးလၢတ်ႈၶိုင်ႈ၊ တီႈပီၼ်မႃႇလၢတ်ႈ ၶိုင်ႈ၊ တီႈပီၼ်ဝူဝ်းလၢတ်ႈၶိုင်ႈ၊ တီႈပီၼ်ၵူၼ်းထိူင်ႈလၢတ်ႈသုတ်း မီးတၢင်းႁူႉႁၶ်လႃႇတိတ်ႉသရရႃၼ်ႇ ၵိမ်ႇလၢၼ်ႈပၢၼ်ပီၼ်ပူၶ်ႉမႃႈ ၵူႈႁိတ်းလုၵ်ႈၶွင်ႉတပေးပြႃး ၵျၢင်ႉၵမ်တြႃးဝိပတ်ႉသၶေႃႇ ၼႁဵႈ တူၶ်း ၶိုၼ်ႈပီၼ်ရႁၢၼ်းတႃႇၵူႈယဝ်ႉ။

ၵွပ်ႈၶိဝ် လွၼ်ႉၵဵၼ်မွၼ်းထမ်းတြႃးလဵဝ်ႈလႃႇတိႁဝ်သင်ႇဝေႇၵဝတ်ႉထု တီႈလီလီႈႁူႉ မၼ်း ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈသမုတယသတ်ႉလႃႇ တၶိုၼ်ႇၶေႃႇလေးႁ ၵွၼ်ပီၼ်တုၵ်ႉၶသတ်ႉလႃႇ သိုပ်ႇပီၼ် တၶိုၼ်ႇၶေႃႇ မႃႇၶ တိတ်ႉထိ ၼတႇတင်ႈလႃႇတိသမ်ႇသရျႇ ၶၢဝ်းတၢင်းယၢဝ်းၶၢင်း လဵဝ်ႈပြႃး ရႁၢၼ်းတႃႇၶဝ်လဵဝ်ႈ လင်ႇႁွၼ်းဝႃႈ ၵယမၼ်တိမႃ လႃတိ ၶတ်ႉထိ တၢၶိ ပုၶပ်ႁဝေႃ ၵဝ်ပူၼ်ႉလွတ်ႈႁဝ် ၼတႇတင်ႈလႃႇတိၶၶိုၼ်ႉယဝ်ႉ။

တၶိုၼ်ႇၶေႃႇ သိူင်ႈသုတ်းၵေႃႈ ႁဝ်လႃႇတိသိူင်ႈသုတ်းယဝ်ႉၶိဝ်သေ ႁူဝ်ႈႁူႁွမ် ႁူႉႁၶ် ၼႁဵႈ

တိူၵ်း မၵ်ႉဢသတ်ႉလႃႈ,ရႃၶၼ်ႇ, ယႃႉယၵ်းလၵ်းသ်ပ်းတ်ပ်းၽၼ်း လိူဝ်ႉမၼ်းဢိလေႇ,သႃႇ, တိတ်ႉ ထိတၼ်ႇ,ၶေႃႇ, မွတ်ႇ,ပ်ႃတ်ႈလႃႇ,တိၶၼ်ႇ,ထႃႇ, ၵမ်ႇ,လီႈၼတ,တင်ႈပ်ႃၼ်ထ်ႃင်ႈဢိုတ်းၶျႃး ၼိၺေႃးထ သတ်ႉလႃႇ,တြႃး သိူၵ်ႈရွတ်ႈသေၵမ်းၼီ တူၼ်ၶူးလူင် ၽတ်ႉတၼ်ႇ,တပၼ်ႇ,တိတ ၵၵ်ႉဢမႃႇ, ပၼ်ႇ,တိတ လဝ်ႈသြႃႇ,လူင်မိူင်းၼွင် ၶိုင်ပွင်တ်မ်ႈတႃင်ႇ, လင်ႇ,ဢႃႇ,လိၵ်ႈလူင်ပူင်မႃး ၶႃႈၷဝ်းၶူၼ်ႉ ၶူႃႉၼိူဝ်ႉလွၼ်ႉမွၼ်းထမ်း မီးၼင်ႇ,ၼီ ၶွတ်ႇ,ယွတ်ႈ တီႈၼီႈၶႃႈၵေႃႈ။

မ်ႂ်ႇ,သုင်ၶႃႈ

ဝိဝုတ်ႉတတေႉသၶျေႉ (တြူးၶေတေႃင်းပူၼ်ႉဝူတ်ႈ)

လၶရေးမၢဝ်းၶမ်း၊ ၶမ်ႉတီး၊ ၶမ်ႉၶမ်း

လိုဝ်ႈမူႉလိၵ်ႈ - ဝိဝုတ်ႉတ တေႉသၶျေႉ (တြူးၶေတေႃင်းပူၼ်ႉဝူတ်ႈ)

ၵေႃႉတႅမ်ႈ - လဝ်ႈလၶရေးလူင် ၸိုၼ်းယွတ်ႈ မိူင်းယူႉ ၸေးဝဵင်းၵူတ်ႉၶိ

ၵေႃႉတွင်းပၢၼ်ႉ - ၶေႃးမွႆႈၸိုၼ်းလူင် ဝၢၼ်ႈၶမ်ႉတီး၊ ၶမ်ႉၶမ်း။

လူႉလွမ်း - သွမ်းတၢင်တူဝ် ၶိင်းလူင်မွႆႈၸိုၼ်း မၢၼ်ႈၶမ်ႉတီး၊ ဝဵင်းၶမ်ႉၶမ်း

ပီးတႅမ်ႈ - ပီးပုတ်ႉထ 2528-ဝႃႉ၊ သၢၵ်ႈၵရီတ်ႈ 1346၊
လိူၼ်ၵဝ်ႈမွႆႉ 14ၶမ်ႈ တႅမ်ႈယဝ်ႉ။

ၶျေးလိၵ်ႈမီး - 134 ၶျေး မီးလိတ်းၶၢၼ်း - ပပ်ႉတူပ်ႉၵဵင်းလူမ်း

ထဝ်ၵႂၢမ်း - ၵရူင်ႉပျၢၼ်ႉ သၢမ်ဂိဝ်ယၢဝ်း

ဝေႃးၵျႃႉရ - ၵႂၢမ်းမၢၼ်ႈ - ၵႂၢမ်းတီး

ၶျေးလိၵ်ႈၶွႆး ၶိုဝ်ႉလွၼ်ႉထၢမ်းတြူး

လိၵ်ႈၶေဝူတ်ႈသၢမ်ပႃး - ဂိလေႉသဝူတ်ႈ ၵမ်ႉမဝူတ်ႈ ဝိပႃႉၵဝူတ်ႈ

လီးလိၵ်ႈၶေ - ပိူင်ပတိတ်ႉလသမပ်ႉပၢတ်ႈလိၵ်ႈၶေ

တီးသုတ်းပတိလသမ်ႉမူပ်ႉပၢတ်ႈ - ၵၶၡလူင်ႉ ပတိလူင်ႉ

မီးပႃးသႃႉတဂ - ပီၼ်ပႃႉရိယသုတ်ႉ

ၶွႆးပႃႉရိယသုတ်ႉ- ပီၼ်တႃႉရူလိရိယ လီးမၢၵ်ႈၽူဝ်ႉယွၼ်ႉဂုသူဝ်ႉဝၼ်းလင်၊ ၵွီးၵျႈ ၵွပ်ႈသင်ၿႃးပီၼ်လဝ်ႈ ၵမ်ႉၵေႃးရိၵ်ပ်ႉပီၼ်ရၢၼ်း။

ဂိလေႉသဝူတ်ႈ ၵၢမ်ႉမဝူတ်ႈ ဝိပႃႉၵဝူတ်ႈလိုဝ်ႈၶိ ယွၼ်ႉပိုဝ်ႈတေႉၵဝ်ဂိလေႉသႃႉ ယဝ်ႉၵၢမ်ႉ ၵၢမ်ႉယဝ်ႉဝိပႃႉၵ ဝိပႃႉၵယဝ်ႉဂိလေႉသႃႉ ဂိလေႉသႃႉယဝ်ႉၵမ်ႉမ ၵမ်ႉမယဝ်ႉဝိပႃႉၵ မဝ်ႉထၢတ်ႉၶၢတ်ႉပိတ်ႈ ဝူတ်ႈဝၢတ်ႈၵဝ်ႉမွႆႉ သိုပ်ႉသွႆႉလွႆးၵွင်ႉ ဝၼ်သွင်ႉပိၼ်ႉပီႉ ထိႉလီးၶိႉလိၵ်ႈ ၵျိတ်းၶိၵ်ႉတုၵ်ႉၶတွီးၶွင်ႉ ၵွပ်ႈရၢၼ်ႉၵမ်ႉပွင်ႉၵမ်ႉထွင်ႉလိၵ်ႈ ပီၼ်ဝိႉတၢေႃး ၶွႆးၵီၼ်ၶိ ယဝ်ႉ။

ၶေႃႈလီၵ်ႈဝူတ်ႈသၢမ်ပႃး

ဝူတ်ႈဝၢတ်ႈၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ မၼ်းပဵၼ်မေႃႈၵ ၵဝိၵ်ႉလ၊ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၵမ်ႇပိုတ်ႇၵမ်ႇပၢင်ႇ ပေႃးၵဝ်ရၢၼ်ႇ လၵ်ႇဝႃႈတေႉ ဝူတ်ႈၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ၼွႆႈလီႈၵေႃႈဝူတ်ႈ - ၵိတ်းယူႇသၢင်ႈယူႇ ႁွႆႈလီႈၵေႃႈဝူတ်ႈ လီႈယဝ်ႉၵေႃႈဝူတ်ႈ ၶၢၼ်လွႆၵေႃႈဝူတ်ႈ ပျေႇလွႆၵေႃႈဝူတ်ႈ ဝူတ်ႈၵေႃႈၶၼ်ႇထ၊ ၶၼ်ႇထ၊ၵေႃႈဝူတ်ႈ လိူဝ်းၼၼ်ႉပဵၼ်တုၵ်ႉၶတၢင်းယၢပ်ႇ ၶူဝ်းၵၢပ်ႇသတ်ႉတဝ၊တၢင်းသီၵ်ႈယဝ်ႉ။

လၵ်ႇဝႃႈဝူတ်ႈဝၢတ်ႈၼၼ်ႉ လိုဝ်းလီႈသုဂတိၵေႃႈဝူတ်ႈ လိူဝ်းၶၢမ်ႇတုၵ်ႉဂတိၵေႃႈဝူတ်ႈ ၶၼ်ႇထ၊ဂဝ်ႇ ၶၼ်ႇထ၊မွႆႇ သိုပ်ႇဂၼ်လၢပ်ႈဂၼ်ၵေႃႈဝူတ်ႈ တုၵ်ႉၶဂဝ်ႇတုၵ်ႉၶမွႆႇလၢပ်ႈဂၼ်ၵေႃး ႐ွင်ႉဝူတ်ႈသတ်ႉတဝ၊ဂဝ်ႇမွႆႇ လၢပ်းဂၼ်ၵေႃႈ႐ွင်ႉဝူတ်ႈ လေႃးဂဂဝ်ႇမွႆႇလၢပ်ႈဂၼ်ၵေႃႈ႐ွင်ႉဝူတ်ႈ လိူဝ်းၼၼ်ႉပေႃးဝိၵ်ႉလ၊ပိင်ႇရၢ၊တူရ်းလိုင် ပဵၼ်တူင်ႇသိုပ်ႇ႐ွီးတွီးႁွင်ႉဂၼ်ဝိႉ သၢမ်လၢပ်ႈသေ လၵ်ႇ႐ွင်ႉဝႃႈဂိလေႇသဝူတ်ႈဂၢမ်ႇမဝူတ်ႈ ဝိပ၊ဂဝူတ်ႈ ပဵၼ်သၢမ်ဝူတ်ႈသေပၼ်ႇတူင်ႇဝိႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

တင်ႈတေႇၵဝ်ၶၼ်ႇထ၊႐ုးပႃးလမ်း

1. ႐ူႇပ်ၵ်ႉၶၼ်ႇထ၊ - သၽေႃးတြႃးၵၼ်လူႉတွမ်ဂၼ်သေ လၵ်ႈလီႈလီႈႁူးၶၢဝ်းယၢမ်း

2. ဝူရ်ႇတၶ်ၵ်ႉၶၼ်ႇထ၊ - သၽေႃးတြႃးၵၼ်လူႉတွမ်သေ ၶၢမ်ႇလႃးလူရ်းၵၼ်လီငလႈ ၵၼ်ၵမ်ႇလီႁူးၶၢဝ်းယၢမ်း

3. သိင်ႇရ်ၵ်ႉၶၼ်ႇထ၊ - သၽေႃးတြႃး ၵၼ်လူႉတွမ်သေ မေမႃႇတွင်းၵဝ် ႁူးၶၢဝ်းယၢမ်း

4. သင်ႇၶ၊ရ်ၵ်ႉၶၼ်ႇထ၊ - သၽေႃးတြႃး ၵၼ်လူႉတွမ်သေ ၵဝ်လေႇတၶေႇတိုၵ်းသူၼ်း ႁူးၶၢဝ်းယၢမ်း

5. ဝိင်ႇရ၊ၶ်ၵ်ႉၶၼ်ႇထ၊ - သၽေႃးတြႃး ၵၼ်လူႉတွမ်သေ ၵဝ်လွႆ႐ူႉလွမ်း ႁူးၶၢဝ်းယၢမ်း

မႃးထီၵ်ႈၵ၊ယတၶ (12)ပႃးလမ်း

ထၢတ်ႈၶၢမ်ႇ (6)ပႃး

1. လိၵ်ႉၶု - တၢသွႆ
2. သေႃးတ၊ - ႐ူသွႆ
3. ၶ၊ၶ - ၶူးလင်သွႆ
4. လီႇဝ၊ - လိၼ်ႉသွႆ
5. ဂ၊ယ - တူဝ်သွႆ
6. မၶ - လွႆသွႆ

ထၢတ်ႈလေ၊ (6)ပႃး

1. ႐ူႇပ - ၵၢင်ႈၽၢင်
2. သတ်ႉတ - သီၵ်
3. ဂၼ်ထ - ၵီႇသၵ်ဝ်
4. ရသ - ၵရသ၊ (ၶမ်ႉလီမ်ႉ)
5. ၽွတ်ႉတပ - လွင်ႈတုမ်ႉတိူဝ်ႉ
6. ထမ်ႇမ - သၽေႃးတြႃး

ထၢတ်ႈပေႃႈ (6)ပႃး

1. လိၵ်ႉၶဝိင်ႇၺႃၼ်ႇ - လွႆၵွၼ်ႇႁူ
2. သေႃးတႃႇဝိင်ၺႃၼ်ႇ - လွႆဝိၼ်းႁူ
3. ၶႃႇၶဝိင်ႇၺႃၼ်ႇ - လွႆၶူမ်ႁူ
4. လီႇဝႃႇဝိင်ႇၺႃၼ်ႇ - လွႆၵိၼ်ႁူ
5. ဂႃႇယဝိင်ႇၺႃၼ်ႇ - လွႆတုမ်ႉတိုဝ်ႉႁူ
6. မၶေႃးဝိင်ႇၺႃၼ်ႇ - လွႆဝူၼ်ႉႁူ

သိတ်ႉထႃႇသီႇပႃး

1. တုၵ်ႉၶသိတ်ႉထႃႇ - တြႃးၵၼ်ၶၢၼ်လွႆမၢၼ်ႇမ်ႈၼ်ႈ တြႃးၵၼ်ပ်ၼ်တုၵ်ႉၶ ပ်ၼ်လူ တုၵ်ႉၶ သေ လိၵ်ႉႁူႉလီႈ
2. သမုတယသိတ်ႉထႃႇ - တြႃးၵၼ်ပ်ၼ်မႃး တၢင်းတုၵ်ႉၶ မၢၼ်ႇမ်ႈၼ်ႈ လွင်ႈတၢင်းပွင်ပ်ၼ်မႃး ၶၼ်ႇထႃႇၶႃးပႃး
3. မ်ၵ်ႉၵသိတ်ႉထႃႇ - တြႃးၵၼ်လၢင်းမွတ်ႇၵႆလီႈ တုၵ်ႉၶသိတ်ႈထႃႇသေ ပေႇပၢၵ်ႈပ်တ်ႈလီႈ သမုၵ်ႉတယသိတ်ႈထႃႇ တြႃးၵၼ်လၢင်းပိုၼ်ႈၼေႈ ၵျၢင်ႉၵမ်လွမ်း မၢၵ်ႈၵၢင်ႇပ်တ်ႇပႃးသေ ႁူႉၵၼ်မၢၼ်ႇမ်ႈၼ်ႈ
4. ၶဝ်ရေးထသိတ်ႉထႃႇ -တြႃးၵၼ်လၢင်းမွတ်ႇၵႆ လွင်ႈတၢင်းတုၵ်ႉၶသေ ႁွတ်ႈထိုင်လီႈ ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၵတ်းယၢၼ်

တီႈပွင်ႇသိတ်ႉထႃႇသီႇပိူင်

1. တုၵ်ႉၶသိတ်ႈထႃႇ -
   (ၵ) ပီလၶတ်ႉထေႃး - မီးလွင်ႈသပေႃးလီႈမိပ်ႇငၼ်ႈသေး
   (ၶ) သင်ၶတတ်ႉထေႃး - မီးသပေႃးလွင်ႈလီႈၶိုင်ပွင်မေႈ
   (င) သၼ်ႇတႃႇပတ်ႉထေႃး - မီးသပေႃးလွင်ႈလီႈလိူတ်ႇမီႈ
   (ၸ) ဝိပရိၼ်ႇမတ်ႉထေႃး - မီးသပေႃးလွင်ႈပိူင်လူ လဵၵ်ႈလီႈၽိူၵ်ႈၶႃး ၽိူၵ်ႈလင်
2. သမုတယသိတ်ႈထႃႇ -
   (ၵ) ဢႃႇယူႉႁၶတ်ႉထေႃး - မီးသပေႃး လွင်ႈႁူၵ်ႈမ်တွမ်လူႉတၢင်းတုၵ်ႉၶ
   (ၶ) ၶိတႃႇၶတ်ႉထေႃး - မီးသပေႃးလွင်ႈၶၢၵ်ႈမေႇ ၶူႈတိုဝ်ႈတုၵ်ႉၶ
   (င) သမ်ႇယေႃးၵတ်ႉထေႃး - မီးသပေႃးလွင်ႈလွီႈၶႂီႈတုၵ်ႉၶ
   (ၸ) ပလိပေႃးတတ်ႉထေႃး - မီးသပေႃးလွင်ႈယုင်ႈၵဝ်ႈ

၃။ မ်ႃႇၵသ်ိတ်ႈထ႑,–

(ၵ) ၶဝ်ယျူ,ၶတ်ႉထေႃး – မီးသဖေျႈ လွင်ႈတႃႇလိ်ႈပူၼ်ႉလွတ်ႈတုၵ်ႉၶသေၵႃၼ်းရွႈ ရွတ်ႈထိုင်ၶဝ်ပ်ႉပၢၼ်ႇ။

(ၶ) ၶေ႕တုတ်ႉထေႃး – မီးသဖေျႈ လွင်ႈပ်ိၼ်ငဝ်ႈ ၶွင်လေႃးၵုတ်ႉတရျ, တင်းသ်ိင်ႈ။

(င) တတ်ႉသၶတ်ႉထေႃး – မီးသဖေျႈ ထၢင်ႈရွႈလိ်ႈထူပ်းၶၼ်ၶဝ်ပ်ႉပၢၼ်ႇ။

(ၸ) ၵတိပတေယျတ်ႉထေႃး – မီးသဖေျႈလွင်ႈၵၼ်ပ်ိၼ်ထိၵ်းပ်ိၼ်ထွမ် ၵၼ်မျတ်ႈ ပူၼ်ႉသေ သိ,လသမျ,ထိ ပိင်,ရျ,။

4။ ၶိရျေးထသ်ိတ်ႈထ႑,–

(ၵ) ၶတ်ႉသရၶတ်ႉထေႃး – မီးသဖေျႈလွင်ႈပူၼ်ႉလွတ်ႈ။

(ၶ) ဝိဝူရ်,ၵတ်ႉထေႃး – မီးသဖေျႈ လွင်ႈယ်ိၼ်သိ,။

(င) ၵသင်,ၶတတ်ႉထေႃး – မီးသဖေျႈ လွင်ႈၵၼ်ၵမ်,မီးတၢင်းၶိုင်ပွင်။

(ၸ) ၵမတတ်ႉထေႃး – မီးသဖေျႈ လွင်ႈၽၢတ်,ယၢၼ်တင်းတ်ိ။

မၢၵ်,ၵၢင်,ႁႂ်ုးတင်းသ်ိင်ႈ

လေႃးၵိ,မၢၵ်ႈၵၢင်,ၵျႈပျး ရၢၼ်,ႁႂ်ုးယၵ်ႉရွႉၵၼ်

သမ်,မျ,တိတ်ႉထိ ငလႈ သမ်,မျ,သင်,ၵပ်ႉပ – ပ်ိၼ်ပိင်,ရျ,မၢၵ်ႈ (2)ပျး၊ သမ်,မျ,ဝျ,ယျ,မ၊ သမျ,သတိ၊ သမ်,မျ,သမျ,ထိ – ပ်ိၼ်သမျ,ထိမၢၵ်ႈၵၢင်, (၃)ပျး။

လေႃးၵုတ်ႉတရျ, မၢၵ်ႈၵၢင်, (၈)ပျး

သမ်,မျ,တိၵ်ႉထိ၊ သမ်,မျ,သင်ၵပ်ႉပ (ပိင်,ရျ,မၢၵ်ႈၵၢင်,(2)ပျး)၊ သမ်,မျ,ဝျ,ယျ,မ၊ သမ်,မျ,သတိ၊ သမ်,မျ,သမျ,ထိ (သမျ,ထိမၢၵ်,ၵၢင်, (၃)ပျး)၊ သမ်,မျ,ဝျ,ထျ,၊ သမ်,မျ,ၵမ် မၶၼ်တ၊ သမ်,မျ,ၵျ,ထိ,ဝ (သိ,လမၢၵ်ႈၵၢင်, (၃)ပျး)။

လ်ိးယၵ်ႉတူရ်းထိၵ်ႉတျ,ၶပတ်ႉသၶေ,

သ်ိၵ်,တၢင်းၶွၵ်ႈ (5)ၵေ႕ – လ်ုၵၼ်၊ လ်ုငိၼ်း၊ လ်ုၶူမ်၊ လ်ုၵိၼ်၊ လ်ုလိ။

သ်ိၵ်,တၢင်းၶွႈ (6)ၵေ႕

လ်ုလေႃးၽ – လ်ုၶ်ုႈမူၼ်ႈသိုဝ်းလွမ်း ၵျ,မၵျ,ရူင်,။

လွႆတေႃးသ - လွႆလမ်သီႈၵမ်ႇသေ ၵမ်ႇမီးတၢင်းၶၢၼ်ႇလွႆ။

လွႆမေႃးၶ - လွႆငမ်းတၼ်သေ ၵမ်ႇမေႃတီးပ်းတတ်းၵျ,ရွင်ႇ။

လွႆၵလေႃးၾ - လွႆၵမ်ႇၶွႆႈမူၼ်ႈသိုဝ်းလွမ်း ၷ,မၵျ,ရွင်ႇ။

လွႆၵတေႃးသ - လွႆမ်ီတ်းတျ,ဝီႇလွင်ႈၷတ်းယိၼ်။

လွႆၵမေႃးၶ - လွႆဝူၼ်ႇသၢင်ႈ - ဝူၼ်ႇလွမ်းၵျ,ရွင်ႇတြႃး။

လွႆလဝ်ႈရှိၼ်း- လွႆသုတ်,လူမ်းၵွၵ်, (2) လွႆ သုတ်,လူမ်းၶဝ်ႈ။

လီႈယၵ်ႇတူရ်းမၼ်းလမ်း-လွႆလဝ်ႈရှိၼ်းသွင်ၵၼ်ၼီႈ ဝီႇပီၼ်ပိုၼ်ႇငဝ်ႈသေ လွႆၵၼ်လွႆ ၶွႆႈ ပေ,ပီၼ်မုးၵေႃးယဝ်ႇ ယျ,ပေၶွႆႈလွတ်ႈသေ တေလီႈယၵ်ႇတူရ်းၵဝ်ၶၼ်ႇယဝ်ႇ။

လီႈယၵ်ႇတူရ်းဝူရ်,တၶျေ,ၶူႇပတ်ႇသၶျေ,

လွႆငလေႈဝူရ်,တၶျေ,ၼီႈ ၵမ်ႇၾဢတ်,ၵမ်ႇယၢၼ်ၵၼ် ပီၼ်လွမ်းၵၼ် လူႇလွမ်းၵၼ်ဝီႇသေ ပီၼ်သၵလျ,တ ၶူဝ်းၶွင်ၵၼ်မေႃရွမ်းၵၼ် ၵီတ်းၷၢၼ်ၶၼ်ႇယဝ်ႇ။

ၶီၵ်,တၢင်းၶွၵ်ႈ (6)ၵေႃ

1. ၵုပ်ၵ်ႇၶျ,ဝူရ်,တၶျေ, - ပေ,မုးတီႈတျ။
2. ၵုပ်ၵ်ႇၶျ,ဝူရ်,တၶျေ, - ပေ,မုးတီႈရှူ။
3. ၵုပ်ၵ်ႇၶျ,ဝူရ်,တၶျေ, - ပေ,မုးတီႈၶူးလင်။
4. ၵုပ်ၵ်ႇၶျ,ဝူရ်,တၶျေ, - ပေ,မုးတီႈလိၼ်ႇ။
5. သုၶဝူရ်,တၶျေ, - ပေ,ပီၼ်မုးတီႈတူဝ်။
6. တုၵ်ႇၶဝူရ်,တၶျေ, - ပေ,ပီၼ်မုးတီႈတူဝ်။

လိုဝ်းၼီႈရွင်ႇဝျ ၶီၵ်,တၢင်းၶွၵ်ႈ (6)ၵေႃယဝ်ႇ။

ၶီၵ်,တၢင်းၶွႆး ၵမ်ႇၶၼ် ၶီၵ်,လဝ်ႈရှိၼ်း (3)ၵေႃ

1. သေႃးမၶၼ်ႇတ ဝူရ်,တၶျေ, - ပေ,မုးတီႈလွႆသိုဝ်း
2. တေႃးမၶတ်ႇသ ဝူရ်,တၶျေ, - ပေ,ပီၼ်မုးတီႈလွႆ ၵမ်ႇသိုဝ်း
3. ၵုပိၵ်ႇၶျ, ဝူရ်,တၶျေ, - ပေ,ပီၼ်မုးတီႈလွႆၾေ,ၵၢင်ဝၢင်းၶိုင်ႈ

လီႈၶပ်ႇတူဝ်တြႃး ၶွႆးဝိုင်းပတိလသမုပ်ႇပၢတ်ႈ-

မူ,လသွင်ထျ, ငဝ်ႈငျ,သွင်လွင်ႈ-ပီၼ်ၵဝိၵ်ႇလျ, ဒလႈ တၼ်,ၶေျ,။

သီ်တ်ႈလျႇသွင်ကၶၼ် – ပီ်ၶၼ်သမုတယသီ်တ်ႉလျႇ တုဂ်ႉၶသီ်တ်ႈလျႇ။

လၶၼ်ႉကၶၼ်သီႇလွင်ႈ – (1)ကတိတ်ႉကဂ္ဂျင်းလၶၼ်ႉၶိုင်ႈ၊ (2) ပတ်ႉလုပၢၶၼ်ႇကဂျူဝ်း လၶၼ်ႉၶိုင်ႈ၊ (3) ပိတ်ႉလုပၢၶၼ်ႇကဂ္ဂျင်း လၶၼ်ႉၶိုင်ႈ၊ (4) ကၶျေႇဂါတ်ႈ ကဂျူဝ်း လၶၼ်ႉၶိုင်ႈ လိူဝ်းၶီႉယဝ်ႉ။

တြူးကင်ႇဂျႇသိပ်းသွင် –

ကဝိဂ်ႉလျႇ၊ သင်ႇၶျႇရ၊ ဝိင်ႇရီ်ၶၼ်ႇ၊ ၶေါမ်ႇရူဂ်ႉ၊ သလျႇယတၶေ၊ ဖတ်ႉသ၊ ဝူရ်ႇတၶျေႇ၊ တၶၼ်ႇရှျႇ၊ ကုပတၢၶၼ်ႇ၊ ဂမ်ႇမ ဖဝ လျႇတိ၊ လရျူႇမရၶေ လိူဝ်းၶီႉသေယဝ်ႉ။

မျႈထီ်င်ႈသၢမ်ပျႈတီႈလၢပ်ႈ –

1ႉ သင်ႇၶျႇရငလႈ ဝိင်ႇရီ်ၶၼ်ႇ လၢပ်ႈဂၶၼ် ကိင်ဂၶၼ်၊ 2ႉ ဝူရ်ႇတၶျေႇငလႈ တၶၼ်ႇရှျႇလၢပ်ႈဂၶၼ် ကိင်ဂၶၼ်၊ 3ႉ ဂမ်ႇမဖဝငလႈ လျႇတိ လၢပ်ႈဂၶၼ် ကိင်ဂၶၼ်ဝီႉယဝ်ႉ။

ထီ်င်ႈလၢပ်ႈၶိုင်ႈလမ်း

* ကတိတ်ႉ ကဂ္ဂျင်း လၶၼ်ႉၶိုင်ႈ ငလႈ ပိတ်ႉလုပၢၶၼ်ႇကဂျူဝ်းလၶၼ်ႉၶိုင်ႈလၢပ်ႈဂၶၼ်

* ပိတ်ႉလူႉပၢၶၼ်ႇ ကဂျူဝ်းလၶၼ်ႉၶိူင်ႈ ငလႈ ပိတ်ႉလူႉပၢၶၼ်ႇ ကဂ္ဂျင်းလၢပ်ႈဂၶၼ်

* ပိတ်ႉလူႉပၢၶၼ်ႇ ကဂ္ဂျင်းလၶၼ်ႉၶိူင်ႈ ငလႈ ကၶျေႇဂါတ်ႈ ကဂျူဝ်းလၶၼ်ႉၶိုင်ႈလၢပ်ႈဂၶၼ်

လင်ႇပီ်ၶၼ်မျႈဝူတ်ႈသၢမ်ပျႈ

* ဂိလေႇသဝူတ်ႈ (3)ပျႈ ကဝိဂ်ႉလျႇ၊ တၶၼ်ႇၶျေႇ၊ ကုပတၢၶၼ်ႇ

* ဂမ်ႇမဝူတ်ႈ (2)ပျႈ သင်ႇၶျႇရ၊ ဂမ်ႇမ ဖဝ

* ဝိပျႇဂဝူတ်ႈ (8)ပျႈ ဝိင်ႇရီ်ၶၼ်ႇ၊ ၶေါမ်ႇရူဂ်ႉ၊ သလျႇယတၶေ၊ ဖတ်ႉသ၊ ဝူရ်ႇတၶျေႇ၊ လျႇတိ၊ ကုပပတ်ႉတိဖဝ၊ လရျူႇမရၶေ။

ဂျႇလသၢမ်ပိူင်

1ႉ ကၶၼ်ပူၶၼ်ႉမျႈယဝ်ႉ ကတိတ်ႉဂျႇလ

2ႉ ကၶၼ်ပီ်ၶၼ်ယၢမ်းလီ်ဝ် ပိတ်ႉလုပ်ႉပၢၶၼ်ႇဂျႇလ

3ႉ ကၶၼ်တေပီ်ၶၼ်မိူဝ်းၶျေႈ ကၶျေႇဂါတ်ႈဂျႇလ

ဖေထီ်င်ႈ သၢဝ်းၶိုင်ႈ

ကၶၼ်ဖေ ကတိတ်ႉကဂ္ဂျင်း – ကဝိဂ်ႉလျႇ၊ သင်ႇၶျႇရ၊ တၶၼ်ႇၶျေႇ၊ ကုပတၢၶၼ်ႇ၊ ဖဝ

ကၶၼ်ဖေပိတ်ႉလုပၢၶၼ်ႇကဂျူဝ်း (5)ပျႈ – ဝိင်ႇရီ်ၶၼ်ႇ၊ ၶေါမ်ႇရူဂ်ႉ၊ သလျႇယတၶေ၊ ဖတ်ႉသ၊ ဝူရ်ႇတၶျေႇ

ၵၼ်ၽေပိတ်ႈလုပ်ႈပၢၼ်ႇၵၢ႟င်း (5)ပႃး – တၼ်ႇၶႄႇ၊ ၵုပတၢၼ်ႇ၊ ၽဝ၊ ၵဝိၵ်ႈလၢႆႇ၊ သၼ်ႇၶၢႆႇရ၊

ၵၼ်ၽေ ၵၶႄႇၵၢတ်ႈ ၵၢ႟ူင်း (5)ပႃး – ဝိင်ႇရၢၼ်ႇ၊ ၶၢမ်ႇရၵ်ႈ၊ သလၢႆႇယတၶ၊ ၽတ်ႈသ ဝူၺ်ႇတၶႄႇ ထိူဝ်းၶိူဝ်ႈယဝ်ႉ။

ၶႄႇလီင်းၶွႆႉပတိလသမ်ႇမူပ်ႉပတ်း

လွမ်းၶင်ႇၶွႆႈဝူတ်းသၢမ်ပႃးၶိူဝ်ႈ သိူတ်းလၢႆႇမၼ်းပိၼ်တုၵ်ႈၶသိူတ်းလၢႆႇ သမုၵ်ႈတယ သိူတ်းလၢႆႇ ငဝ်းငႄႇမၼ်းမႃးတီးမူႇလသွင်ထႅႇၶၼ်ႈယဝ်ႉ မူႇလသွင်ထႅႇၵၼ်ဝႃးၶၼ်ႈ မူႇလၶိူဝ်ႈ ပွင်ႇဝႃးငဝ်းမၼ်း တေလီးပွင်ႇဝႃး ငဝ်းရၢၵ်းသွင်ၵၼ် တီးပွင်ႇၵၼ်သိုဝ်းတေလီးဝႃး ငဝ်းရၢၵ်း သွင်သိၼ်းၶိူဝ်ႈယဝ်ႉ။

ၶၼ်ႇထႅႇၶိူဝ်ႈ မိူၼ်တူၼ်းလမ်း၊ ၵဝိၵ်ႈလၢႆႇငလႄးတၼ်ႇၶႄႇၶိူဝ်ႈ မိူၼ်ရၢၵ်းမိႉၵၼ်လုပ်ႇ ၶမ်ႉဝိႉ၊ သွင်သိၼ်းတၢႆႇပၼ်ၵိူင်းတူၼ်းလမ်းဝိႉ ယွၼ်ႉၶိူဝ် ငဝ်းရၢၵ်းပိတ်ႉလုပၢၼ်ႇၶၼ်ႇထႅႇၶိူဝ်ႈ ပိၼ် ၵဝိၵ်ႈလၢႆႇသေ ငဝ်းရၢၵ်းၵၶႄႇၵၢတ်ႈၶၼ်ႇထႅႇၶၼ်ႈ သမ်ႉပိၼ်တၼ်ႇၶႄႇ ဝႃးၶိူဝ်ယဝ်ႉ။

တူၼ်းလမ်းလူင် ၵၼ်တိုၵ်ႈလုပ်ႇၶမ်ႉသွင်သိၼ်းမၼ်းၵိုမ်းယူႇလိုင် တၵ်းတေပူင်ႇၵီး မႃးဝိႉထိင်းယူႇ ၶိုဝ်းၵဝိၵ်ႈလၢႆႇတၼ်ႇၶႄႇငေႃး သၼ်တိုၵ်ႈၵွင်းယူႇ ၶွႆးတူဝ်ၶၼ်ႇထႅႇၵုဝ်းၶိူဝ်ႈလိုင် ၶွႆး(31)ၶူင်းၶိူဝ်ႈ ၶၼ်ႇထႅႇတႃႇၶၼ်ႈ တိုၼ်းတေပိၼ်တူဝ်တႃႇယူႇၶိုဝ်းၶိုဝ်းယွႆးယွႆးယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉၶိူဝ်ငလႄး ပုတ်ႉထလဝ်း လင်ႇၶႄႇဝိႉဝႃး ၵဝိတ်ႉလၢႆႇငလႄးတၼ်ႇၶႄႇၶိူဝ်ႈ သၼ် တိုၵ်ႈၵွင်းၶမ်ယူႇ ၶွႆးတူဝ်ၶၼ်ႇထႅႇယူႇတိၵ်းတိၵ်းလိုင် တႃႇတေၵွၵ်ႇပူၼ်ႉမူၼ်ႉလွတ်းလီးဝူတ်း တုၵ်ႉၶသမ်ႇသၢႆႇၶၼ်ႈ ဝဝ်ၽြႃးယင်းၵမ်ႇၵၼ်ဝႃးၶိူဝ်ႈယဝ်ႉ။

တႃႇတေထွၼ်ပိူတ်း တူၼ်းၵၼ်လုပ်ႇၶမ်ႉသွင်သိၼ်း ၵဝိၵ်ႈလၢႆႇငလႄးတၼ်ႇၶႄႇ ၶၼ်ႈတေ လူဝ်ႇၵဝ်ရၢၼ်ႇမိၵ်ႈဂသေ ၵိတ်းၵၢၼ်တြႃးယဝ်ႉငေႃး ၶွႆးရူႉပွင်ႇလီးဝႃးတူဝ်မီး ၶၼ်ႇ ထႅႇၶိူဝ်ႈ ပိၼ်ၵၶိၵ်ႈလလူင်ၶႄႇ ဝူၼ်ႉလိူင်ႉၶိူဝ်သေ လင်ႇတေထွၼ်ပိူတ်းလီးငဝ်းရၢၵ်း ၵဝိတ်ႉလၢႆႇငလႄးတၼ်ႇၶႄႇ တြႃးသွင်သိၼ်း ၶိူဝ်ႈယဝ်ႉ။

သိူတ်းလၢႆႇသွင်ၵၼ်လမ်း

ယွၼ်ႉသၼ်သမ်ႉငိူးၵဝ်သမုၵ်ႈတယငလႄး တုၵ်ႈၶသိူတ်းလၢႆႇ ႁၢင်ႈႁၢႆႉသွင်ၵၼ်ၶိူဝ်ႈလၢႆႇ၊ သၼ်လိူဝ်ႉဝႃး ထၢမ်မႃးၶိူဝ်လိုင် တေလီးတွပ်ႇငေႃးဝႃး သမုၵ်ႈတယငလႄးတုၵ်ႈၶသိူတ်ႉလၢႆႇ ႁၢင်ႈႁၢႆႉ သွင်ၵၼ်ၶိူဝ်ႈ ၶွႆးၶေ ၵၶၶလေႃးမတေႇသၶႄႇ ၵၼ်လၢင်းၵိတ်းၶွႆး သမ်ႇသၢႆႇလၢၵ်းလူင်ပၼ်ႇ ၶၼ်ႈယဝ်ႉ။

မိၵ်ႉၵသိတ်ႉလႄႈငလႈၼၼ်ႉၵျေးထ သိတ်ႈလႄႈလီသွင်ၵၼ်ၼၼ်ႉ သမ်ႉလိၼ်ၶေတေႃးပတိ လေႃးမတေႉသၶႄႈ ၵၼ်လေႃးၼွၵ်ႈတိုၵ်းၶူဝ်ႈသမ်ႉသရူႉၶၢတ်ႉၵိုတ်းႁႂ်ႈၶၼ်ၵ်ႉယဝ်ႉ၊ ႁိုဝ်းၵူး သမုတယ သိတ်ႈလႄႈၼၼ်ႉ ပီၼ်ၵၵျႂ်းသိတ်ႈလႄႈသေ တုၵ်ႉၶသိတ်ႈလႄႈသမ်ႉပီၼ်ၵၢဂျူဝ်းသိတ်ႈလႄႈယဝ်ႉ။

ၵူးပီၼ်ႁူၼ်း ၾီ သၢင် သတ်ႉတဝႄႈလိုဝ်းၼၼ်ႉ ၶဝ်မူၼ်းသိုဝ်းလူၺ်ႈလွမ်း ၵႂျင်းတုၵ်ႉၶ ပေႃႈပီၼ်မႈ သမုတယသိတ်ႈလႄႈၵေႈ တေလီႈထိုင်းတုၵ်ႉၶသိတ်ႈလႄႈ တေပၼ်ႈယူႈၶွင်း သမ်ႈသရူႉ တေၵမ်ႈၵၼ် တၢင်းပူၼ်ႉလွတ်ႈလီႈသေပွၵ်ႈၶၼ်ၵ်ႉယဝ်ႉ။

ထင်ႈဝႈသမ်ႈသရူႉထၢၵ်ႈလူင်ၼၼ်ႉ မိူၼ်ၶင်ႈထၢၵ်ႈလူင်ၶွၼ်းဝီႉၶၼ်ၵ်ႉသေ လွႆႉၶူဝ်ႈၾဝေ ၵဝ်းလီၼ်းပၼ်ႈ ယူႈၶွင်းတူင်ႈဝိုင်းၼၼ်ႉ ပြႃးပီၼ်လဝ်ႈပူၼ်ႉၵၼ်ထိုင်ၶိုဝ် ႁူၼ်းၵဝ်းတၢင်းၶမ် သမ်ႉပေႃးတေပွင်ႈလွႆငီႈ လွင်ႈပီၼ်မႈသမုၵ်ႉတယသိတ်ႈလႄႈငလႈ တုၵ်ႉၶသိတ်ႈလႄႈသွင်ၵၼ် ၼၼ်ႉ ႁိတ်းလိုင်ႉႁိုဝ်ပၼ်ႈတူင်ႈ ယူႈၶေႈ။

ယွၼ်ႉၼၼ် သင်လိုဝ်ႉဝႈ သူၵဝ်းၶႂ်ႈပူၼ်ႉလွတ်ႈတုၵ်ႉၶသိတ်ႈလႄႈၼၼ်ႉတေႉတေႉၼၼ်လိုင် လူဝ်ႈလီႈ ၶတ်းလွႆၵဝ်ၵၢၼ်ႈၶူဝ်ႈမီးမႈ ၶွင်းတူဝ်ၶၼ်ႈထႄႈသေ ၵဝ်ၵၢၼ်ႉမိၵ်ႉၵယၵ်ႉတူၺ်း သၾေးတြႃး ၵၼိၵ်ႉထ ၵၼ်ၵမ်ႈမၼ်းၵိုမ်းၶၼ်ႉတေႃႈပေႃးၵၼ်လီႈပီၼ်လူႉမႈ ၵေႈႁူႉ ပီၼ်လူႉမႈၵေႈ မိုဝ်ႈထၢၼ်း ပီၼ်လူႉမႈၵေႈႁူႉတေႃႈပေႃးသုတ်းႁႂ်ႈၶၼ်ႉ ၶွင်းလူဝ်ႈၵ်ပ်ႈ ၶၢဝ်းမိၵ်ႉၵၶၼ်ႉႁိုဝ်း ၵဝ်းထင်ႈပူၼ်ႉလွတ်ႈလီႈ ၶွင်းသမ်ႈသရူႉ ႁူင်းပၼ်ႈၼၼ်ႉယူႈၵမ်ႈၵၢင်ႉယဝ်ႉ ဝႈၼၼ်။

တီႈပွင်ႈပတိထသမ်ႉမုပ်ႉပၢတ်ႈ ၵၶုလုင်ႈ

ယွၼ်ႉၵဝိၵ်ႉလႄႈပီၼ်ငလႈ	သၢင်ႈၶႄႈရၵိုတ်ႈပီၼ်
ယွၼ်ႉသၢင်ႈၶႄႈရပီၼ်ငလႈ	ဝိင်ႈရိူင်ႉၵိုတ်ႈပီၼ်
ယွၼ်ႉဝိင်ႈရိူၼ်ႈပီၼ်ငလႈ	ၶေမ်ႈရူၵ်ႉၵိုတ်ႈပီၼ်
ယွၼ်ႉၶေမ်ႈရူၵ်ႉပီၼ်ငလႈ	သလႄႈယတၶၵိုတ်ႈပီၼ်
ယွၼ်ႉသလႄႈယၶပီၼ်ငလႈ	ၾတ်ႉသၵိုတ်ႈပီၼ်
ယွၼ်ႉၾတ်ႉသပီၼ်ငလႈ	ဝူရ်ႈတၶႄႈၵိုတ်ႈပီၼ်
ယွၼ်ႉဝူရ်ႈတၶႄႈပီၼ်ငလႈ	တၼ်ႈၶႄႈၵိုတ်ႈပီၼ်
ယွၼ်ႉတၼ်ႈၶႄႈပီၼ်ငလႈ	ၵုပ်တၢၼ်ၵိုတ်ႈပီၼ်

ယွၼ်ႉၵုပ်တၢၼ်ႇပီၼ်ႈငေလႈ ၸဝ်ဢွၵ်ႇပီၼ်ႈ

ယွၼ်ႉၸဝ်ပၼ်ႈငေလႈ လၢႆးတိဢွၵ်ႇပီၼ်ႈ

ယွၼ်ႉလၢႆးတိပၼ်ႈငေလႈ လၢႆးရျမရၸဝ်ႈသေးဢပရိတေဝ တုၵ်ႉၶ တေႃးမၶတ်ႉသ ၵုပယၢႆႇသၢႆႇလိူဝ်ႈၶႅဝ်ႉ သိုပ်ႉပၼ်ႈယူႇယဝ်ႉ။ လိူဝ်ႈၵၼ်ႇလၢတ်ႈမႃးလိူဝ်ႈၶႅဝ်ႉတင်းသဵင်ႈ ပၼ်ႈဝူတ်ႈတုၵ်ႉၶလူင်တင်းသဵင်ႈယဝ်ႉ။

တီႈပွင်ႇပတိလသမ်ႇမုပ်ႉပၢတ်ႈ ပတိလူင်ႇ

ယွၼ်ႉၵဝိၵ်ႉလၢႆးမွတ်ႇရၢႆငေလႈ သင်ႇၶျႇရမွတ်ႇရၢႆယဝ်ႉ

ယွၼ်ႉသင်ႇၶျႇရမွတ်ႇရၢႆငေလႈ ဝိင်ႇရိူင်ႇမွတ်ႇရၢႆယဝ်ႉ

ယွၼ်ႉဝိင်ႇရိူၼ်ႇမွတ်ႇရၢႆငေလႈ ၶေမ်ႇရုၵ်ႉမွတ်ႇရၢႆယဝ်ႉ

ယွၼ်ႉၶေမ်ႇရုၵ်ႉမွတ်ႇရၢႆငေလႈ သလၢႆႇယတၶမွတ်ႇရၢႆယဝ်ႉ

ယွၼ်ႉသလၢႆႇယတၶမွတ်ႇရၢႆငေလႈ ၸတ်ႉသမွတ်ႇရၢႆယဝ်ႉ

ယွၼ်ႉၸတ်ႉသမွတ်ႇရၢႆငေလႈ ဝူရပ်ႇတၶျေႇမွတ်ႇရၢႆယဝ်ႉ

ယွၼ်ႉဝူရပ်ႇတၶျေႇမွတ်ႇရၢႆငေလႈ တၼ်ႇၶျေႇမွတ်ႇရၢႆယဝ်ႉ

ယွၼ်ႉတၼ်ႇၶျေႇမွတ်ႇရၢႆငေလႈ ၵုပတၢၼ်ႇမွတ်ႇရၢႆယဝ်ႉ

ယွၼ်ႉၵုပတၢၼ်ႇမွတ်ႇရၢႆငေလႈ ၸဝမွတ်ႇရၢႆယဝ်ႉ

ယွၼ်ႉၸဝမွတ်ႇရၢႆငေလႈ တၢႆႇတိမွတ်ႇရၢႆယဝ်ႉ

ယွၼ်ႉလၢႆးတိမွတ်ႇရၢႆငေလႈ လၢႆးရျမရၸဝ်ႈသေဢရိတေႇဝ တုၵ်ႉၶ တေႃးမၶတ်ႉသ ၵုယၢႆႇသၢႆႇလိူဝ်ႈၶႅဝ်ႉမွတ်ႇရၢႆလွမ်းယဝ်ႉ။ ၵၼ်ႇလၢတ်ႈမႃးလိူဝ်ႈၶႅဝ်ႉ ပၼ်ႈတၢင်းတုၵ်ႉၶလူင် တင်းသဵင်ႈယဝ်ႉ။

လွမ်းၶင်ႇၶွႆးလၼ်ႉၵၼ်သီႇလွင်ႈၶၼ်ႉလမ်း

(1) ၵတိတ်ႉ ၵၵျင်းလၼ်ႉၶိူင်ႈ၊ (2) ပိတ်ႉလူႉပၢၼ်ႇ ၵဂျူဝ်းလၼ်ႉၶိူင်ႈ
(3) ပိတ်ႉလူႉပၢၼ်ႇ ၵၵျင်းလၼ်ႉၶိူင်ႈ၊ (4) ၵၶျေႇဂတ်ႈ ၵဂျူဝ်းလၼ်ႉၶိူင်ႈ ပၼ်ႈလိူဝ်ႈၶႅဝ်ႉယဝ်ႉ။

(1)ၵတိတ်ႉၵႁူင်းလၶၼ်ႉၶိုင်ႈ ၵၶၼ်ဝႃႈလမ်း

(ၵ) ပေႃးတူၺ်းၶွင်ႈလွၵ်းပတိလသမုပ်ႉပႃတ်ႈၶၶေၼ်ႉ ပႅၼ်လွၵ်းမႂ်ႈၶိုင်ႈဝိႉၶႆယဝ်ႉ

(ၶ) တူဝ်ဢြူးမၶၼ်းလမ်း ၵဝိၵ်ႉလႃႈငလႈ တၶၼ်ႉၶႄႈၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ

(င) သ်ိတ်ႉလႃႈမၶၼ်းတေႉ - ပႅၼ်သမုၵ်ႉတယသ်ိတ်ႈလႃႈၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ

(ၸ) ဝူတ်ႈမၶၼ်းပႅၼ် ဂိလေႉသႃႈဝူတ်ႈငလႈ ဂမ်ႉမဝူတ်ႈၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ

(2) ပိတ်ႉလူႉပႃၶၼ်ႉၵဂျူဝ်းလၶၼ်ႉၶိုင်ႈၵၶၼ်ဝႃႈလမ်း

(ၵ) ပေႃးၵဝ်ၶွင်ႈလွၵ်း ပတိလ သမူပ်ႉပႃတ်ႈၶၶေၼ်ႉ ပႅၼ်လွၵ်းမႂ် (2)ဝိႉၶႆယဝ်ႉ

(ၶ) တူဝ်ဢြူးမၶၼ်းလမ်း - ဝိင်ႉရီၶၼ်ႉ၊ ၶေႃမ်ႉရူၵ်ႉ၊ သလႃႈယတၶေ၊ ၽတ်ႉသ
ဝူၺ်ႉတၶႄႈ လိူဝ်းၶႆႉယဝ်ႉ

(င) သ်ိတ်ႈလႃႈမၶၼ်းတေႉ - တုၵ်ႉၶသ်ိတ်ႈလႃႈၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ

(ၸ) ဝူတ်ႈမၶၼ်းပႅၼ် - ပႅၼ်ဂမ်ႉမဝူတ်ႈယဝ်ႉ

(၃) ပိတ်ႉလုပႃၶၼ်ႉၵႁူင်းလၶၼ်ႉၶိုင်ႈၵၶၼ်ဝႃႈလမ်း

(ၵ) ပေႃးၵဝ်ၶွင်ႈလွၵ်းပတိလသမ်ႉမုပ်ႉပႃတ်ႈၶၶေၼ်ႉပႅၼ်လွမ်းမိ (၃)

(ၶ) တူဝ်ဢြူးမၶၼ်းလမ်း - တၶၼ်ႉၶႄႈ၊ ၵုပတႃၶၼ်၊ ဂမ်မၽဝ၊ ၶႆႉယဝ်ႉၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ

(င) သ်ိတ်ႈလႃႈမႃးမၶၼ်းပႅၼ် - သမုၵ်ႉတယသ်ိတ်ႈလႃႈၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ

(ၸ) ဝူတ်ႈမၶၼ်းပႅၼ် - ဂိလေႉသဝူတ်ႈ၊ ဂမ်ႉမဝူတ်ႈၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ

(4) ၵၶႄႈဂႃတ်ႈၵဂျူဝ်းလၶၼ်ႉၶိုင်ႈၵၶၼ်ဝႃႈလႃမ်း

(ၵ) ၵဝ်ၶွင်ႈလွၵ်းပတိသမ်ႉမူပ်ႉပႃတ်ႈၶၶေၼ်ႉ ပႅၼ်လွၵ်းမႂ်သီႉၶႆႉ

(ၶ) တူဝ်ဢြူးမၶၼ်းလမ်း - လႃႈတိ၊ လႃႈရျႉမရၶ ၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ

(င) သ်ိတ်ႈလႃႈမၶၼ်းပႅၼ် - တုၵ်ႉၶသ်ိတ်ႈလႃႈယဝ်ႉ

(ၸ) ဝူတ်ႈမၶၼ်းပႅၼ် - ဝိပႃႈဂဝူၵ်ႈၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ

တႃႈတေပူၶၼ်ႉဝူတ်ႈဝႃတ်ႈ လႃတ်ႈပႅၼ်ၽီဂူၶၼ်းၶူၶၼ်းလေႃးသတ်ႉတဝႃႈတင်းသ်ိင်ႈၶႆႉ လီ တေႉသၢင်ႈ ပႃႈရမီႉ 10သိပ်း ယိူင်ႈလိူဝ်းၶႆႉ လႃႈငူႉရူပ်ႉၵဝ်တီႈပွတ်း လိၼ်ႈၶေၶေင်ႉၶႆ

1ႉ တႃႈၶပေႃႈရမီႉ - လွင်ႈလုၶၼ်ႉလူႉတႃၶၼ်းပိူင်ၶိုင်ႈ

2ႉ သီႉလပႃႈရမီႉ - လွင်ႈတိုဝ်းဂမ်သိၶၼ်သီႉလ ပိူင်ၶိုင်ႈ

၃ႉ ၶၵ်ႉၶမပႃႈရမီႉ - လွင်ႈလုၶၼ်ႉပႅတ်ႈဂႃၶၼ်လေႃးဂီႉသေ
ငူႉၵိတ်းရျႃၶၼ်း(ရသေႉ) ပိူင်ၶိုင်ႈ
လွင်ႈၵွၵ်ႉယႃၶၼ်ၶွင်ႈဂေႃႉရူင်ႉဂႃႈမဂူင်ႉ။

4. ပိင်ႇရၢႇပႃႇရမီႇ - ၵျွင်ႈပိင်ႇရၢႇတၢင်းႁူႉပိူင်ၼိူင်ႈ
5. ဝိရိယပႃႇရမီႇ - လွင်ႈၶဵၼ်ႇဢိဝိရိယပိူင်ယႂ်ႇ ပိူင်ၼိူင်ႈ
7. သဵတ်ႉထႃႇပႃႇရမီႇ - လၢတ်ႈၵႂၢမ်းလိုဝ်ႈလွႆႈပိူင်ၼိူင်ႈ
8. ၵတိတ်ႉထႃႇပႃႇရမီႇ - လွင်ႈလဝ်ႈၵဝ်ႇလီႈတီႉပ်းတတ်းပိူင်ၼိူင်ႈ
၉. မဵတ်ႈတႃႇပႃႇရမီႇ - လွင်ႈဢၵ်ႇၶေတေႃးသၼလႄႈ ဝိႉလွၵ်ႈၼၽႈတိုၼ်းမဵတ်ႈတႃႇၼိုဝ် သတ်ႉတဝႃႇပိူင်ၼိူင်ႈ
10. ၵုပိၵ်ႉၶႃႇပႃႇရမီႇ - လွင်ႈဝီႉလွႆၵမ်ႇၵၢၵ်ႉၵမ်ႇထင်းတေႃႇသတ်ႉတဝႃႇတင်းလီ။

ဝၢႆးသေလဵင်ႈၶေ ပႃႇရမီႇ 10 ပိူင်ယဝ်ႉ သိုပ်ႇလဵင်ႈၶေ ၼီရေႃးထသဵတ်ႈထႃႇထိင်ႈ ၼွႆး ၶင်ႇပိူင်ၼီရေႃးထၵၼ်ဝႃႈၼီႉ လွင်ႈဂိလေႇသႃႇၵၢဵၵႂႃႇ ဂိလေႇသႃႇမွတ်ႇယႅၼ်ၵႂႃႇ သၽႄႇဝ ၵၼ် ၵၢင်းယၢၼ်ဂိလေႇသႃႇသေ ၵမ်ႇမီးတုၵ်ႉၶႃွတ်ႇၶိုၼ်ႈထိင်ႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

1. ဝိၵ်ႉၶမ်ႇၽၶေၶဝ်ရေႃးထ ဂိလေႇသႃႇမွတ်ႇငိမ်းယႅၼ်လီႈလွင်ႈၶုမ်ႇတဵၵ်ႈဝီႉ မိူၼ်ၶင်ႇ ၽူႈၽိုၵ်း ၽွၼ်ႉ ၼၽႈတိုၼ်းသမထၶဝ် လီႈထိုင်သၢၼ်ႇသေ ၽွင်းယၢမ်းသၢၼ်ႇယူႇၶၼ်ႉ ၶုမ်ႇတဵၵ်းၼီဝႃႇ ရၼရွႈပႃး ၽြႃးလိုဝ်ႈၶၼ်ႉသေငိမ်းယႅၼ်။

2. တတင်ႇၵၼီရေႃးထ ဂိလေႇသႃႇမွတ်ႇငိမ်းယႅၼ်လီႈလူဝ်ႈၶမ်း ပႅၼ်ၵဵပ်ႉပႅၼ်ၵမ်း ၽွင်းယၢမ်း ႁူႉႁၼ် ႁၵ်ႉၶေမ်ႇၶၼ်ႇထႃႇၵၼ်လိုဝ်ႈလွႆႈသေ လွင်ႈႁၼ်ၽိတ်းၵၼ်ပႅၼ် သၵ်ႉၵႃႇယ တိၵ်ႉထိ လႃႉၵႂႃႇ လွႆဂိလေႇသႃႇ ၽြႃးလိုဝ်ႈၶၼ်ႉ မွတ်ႇယႅၼ်ၵႂႃႇပႅၼ်ၵဵပ်ႉပႅၼ်ၵမ်း။

3. သမုၵ်ႉသေႇတၶဝ်ရေႃးထ ဂိလေႇသႃႇမွတ်ႇငိမ်းယႅၼ်ၶၢတ်ႇပဵတ်ႈလီငၢမ်း လွင်ႈလီႈႁူ ႁူပ်ႉ ထူပ်း ၽြႃးလေႃႇၵုၵ်ႉၽြႃႇမၢၵ်ႈ။

4. ပတိပတ်ႉသတ်ႉတိၶဝ်ၵျေႃးထ ဂိလေႇသႃႇမွတ်ႇငိမ်းယႅၼ်လီႈ လွင်ႈၶိမ်ရိမ်းယႅၼ် ၵၼ် ပိုင်ႈၵိင်လေႃးၵုၵ်ႉၽြႃးမၢၵ်ႈမွတ်ႇငိမ်းယႅၼ် ဂိလေႇသႃႇၶၢတ်ႇၵႂႃႇယဝ်ႉၶၼ်ႉသေ လေႃႇၵုၵ်ႉၽြႃး ၽူဝ်ႇ လွမ်းမႃး ၵိတ်ႈၶွႆႈဂိလေႇသႃႇၶၼ်ႉ ငိမ်းယႅၼ်ၵႂႃႇ။ ၼီတ်ႉသရၼၶဝ်ရေႃးထ ဂိလေႇသႃႇ မွတ်ႇငိမ်းယႅၼ် လွင်ႈပူၼ်ႉၵႂၵ်ႉလွတ်ႈ ယဝ်ႉတုဝ်ႈလီငၢမ်းသေယူႇၼွႆးၽဝ ဂိလေႇသႃႇမွတ်ႇ သုတ်းယႅၼ်ၶၼ်ႉသေ ၵႂႃႇတေႃႇလူဝ်ႈသုတ်းပၢၼ်ၶၼ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ ၼီတ်ႉသရၼ ပႅၼ်ၵမတ ထၢတ်ႈၼီပ်ႉပၢၼ်ႇသေယဝ်ႉ ထင်ႇပူၼ်ႉလီႈ လွင်ႈတၢင်းၵုတ်ႈဝၢတ်ႈ ၵၼ်ပၼ်ၶိုၼ်ႈ ပၼ်လူင်း မိူၼ်ယုမ်းၵူင်းလူင် ပတိလသမ်ႇမုပ်ႉပႃႇတၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉၼီ တႃႇၵုလီႈၽြႃးၵၼ်ၵတ်းယႅၼ်ပူၼ်ႉလွတ်ႈဝုတ်းဝၢတ်ႈသမ်ႇသရျၼီႉ လီလီႈ ၵဝ်ရၢၼ်ႇပိင်ႇရၢႇ ၵိင်ၼိူဝ်ပရိယၢတ်ႈသေ ၶဝ်ႈၵျႂင်ႉပတိပၢတ်ႈဝိပသၼႃႇ ထင်ႇတေပွင်ႇလိင်း

လီႈ တၢင်းပူၼ်ႉဝူတ်ႈတုၵ်ႉၶလူင်ၼႆႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

သုႇတၵဝုတ်ႉထုပႇႁိယသုတ်ႉ/တႇရူလိရိယ

1. မိူဝ်ႈၵပ်ႈပၢၼ်ပြႃးပီၼ်လဝ်ႈ ၵၢတ်ႉသပသႇသၶေႇလမ်ဝွတ်ႈဝွၵ်းၼၼ်ႉ မီးလဝ်ႈ ရၢၼ်းလိၵ်ႈတူၼ် ၵိႉၵိႉတုမ်ၵၼ်သေလၢတ်ႈဝႃႈ ႁဝ်းၼႆႉတိုၵ်ႉယူႇၼွၼ်းတူဝ်ၵၵ်းလွႆၵၵ်း ပၼ်ႇ တူင်ႇ ထူင်ႇထူင်ႇထိဝ်ႈထိဝ်ႈတိုၵ်ႉၼမ်ဝီႉၼွၼ်း ၵမ်ႇမဝၢတ်ႈ ဝိပႇၵဝၢတ်ႈ ၵိလေႇသဝၢတ်ႈ မိူဝ်ႈလွႆ လင်ႇတေၵႂၵ်ႇပူၼ်ႉ မူၼ်ႉလွတ်ႈလီႈၼွၼ်းဝူတ်ႈလူင်သၢမ်ပႃးၼႆ ႁိုဝ်ၼေႃးလဝ်ႈႁဝ်းၼဝ်ႈဝႃႈ။

2. ဝီးၼၼ်ႉ ၵၼ်ပီၼ်လဝ်ႈမထေႇလူင်ၼၼ်ႉ လင်ႇလူဝ်းၵဝ်ၶဝ်လဝ်ႈ ၶဝ်ႈၵူႇၼွၼ်း ထိူၼ်ႉလူင်သေ မိူဝ်းၵျၢင်ႉရျႃး တႃႇတေပူၼ်ႉၵႂၵ်ႇလွတ်ႈလီႈဝူတ်ႈတုၵ်ႉၶလူင်ၼႆႉသေယဝ်ႉ ၶဝ်လဝ်ႈတင်းလိၵ်ႈတူၼ် လင်ႇၵွၼ်ၵၼ်ယၢၼ်ယၢတ်ႇ ၾၢတ်ႇၵွၵ်ႇတီႈၵျွင်းလူင်ပြႃးပီၼ်လဝ်ႈ သေ ၶဝ်ႈထိူၼ်ႉၵူႇႁွတ်ႈထိုင် တီႈလၢၼ်းၾေႃႉမၢၵ်ႇႁိၼ်တင်ႈတီႈၼိုင်ႈယဝ်ႉၵေႃႈ။

3. ၽိူဝ်ႇၽဵဝ်ၵူႇတီႈၼၼ်ႉ ၶဝ်လင်ႇၵွၼ်ၵၼ်ပၼ်ၵူၢမ်းမၼ်းၵိၼ်ႇၵၼ်သေဝႃႈ တေၵမ်ႇ ၶိုၼ်းမိူဝ်းသေ လဝ်ႈဝႃႈၼၼ်လေႈ ၵဝ်မႃးမီႉသႃးသေၵီ,ၶိုၼ်းၵူႇတီၼိူဝ်ၽျွၵ်ႈၼၼ်သေ ၽဵဝ်ၵူႇတီႈ ၼိူဝ် ပိင်းမၼ်းယဝ်ႉၵေႃႈ ၶဝ်လဝ်ႈ လင်ႇၵဝ်မီႉသႃးၶဝ်ၼၼ်ႉ ထိမ်ႈပိတ်ႈတီႈမၢၵ်ႇႁိၼ် ပိင်း ၼၼ်ႉသေယဝ်ႉ ၵွၼ်ၵၼ်ၵျၢင်ႉၵမ်ဝိပသၼေႇ ယၵ်ႉတူရႃးၶၼ်ႇထႇၽွင်မၼ်း တီႈၶွၼ်းလူင်ပႇ ထိူၼ်ႉ ၼၽိူဝ်ၽျွၵ်ၼၼ်ႉ တင်းလိၵ်ႈတူၼ် လိၵ်ႈလဝ်ႈယူႇယဝ်ႉ။

4. ၵၼ်ပီၼ်သြႇလူင်ၶဝ်လဝ်ႈ သင်ႇၶမၢႇထေႇၼၼ်ႉ ၼိုၼ်းလိူဝ် ဝၼ်းလိူဝ်ၵွၵ်းၼေႈ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈ ၵျူဝ်းယိူဝ်ၶတ်းၶိူင်း မိူဝ်ႈၽွင်းၶေႈမိူင်းလမ်တေလိူင်းၵျသွႆ ႁူဝ်ၶွႆဝူရ်းဝီး မၼ်းလဝ်ႈ လတ်းၶွဵးတူၼ်တူဝ် တူရ်းႁူဝ်မထၢၼ်း ယၢမ်းၵၼ်ယိုၵ်းယမ်းယိူၼ်ငိူဝ် လဝ်ႈႁွတ်ႈထိုင်ၽိူဝ် သီႇမၢၵ်ႈ သီႇၽူဝ်ႇ မဝ်ႇၵႃးလီႈပႃး ၵၽိရၢၼ်ႇလၢၼ်ႇ ပျၢၼ်ႇဝီႈၵူႇလူးတီးၽင်ႇၼမ်ႉၼၼ်ႉသေ သုၵ်ႉၶေႈ ပွတ်ႈၸိူဝ်ႈမၼ်းလဝ်ႈယူႇယဝ်ႉ။

5. ဝီးသေမၼ်းလဝ်ႈသုၵ်ႉၶေႈသီၸိူဝ်ႈယဝ်ႉတူဝ်ႈလီငၢမ်းသေ မၼ်းလဝ်ႈၶဝ်ႈလၢၼ်ႇ သမႇ ပၢတ်ႈ ၵျူႉၵူႇတုင်းသွမ်းတီႈၶွၼ်းဝၢၼ်ႈၵူၼ်းသေမႃး ၵၢင်ႈၵဝ်မႃးပွင်းလဝ်ႈၶဝ် လိူဝ်ႈႁူၵ်းတူၼ် ႁူၵ်းပႃးၼၼ်ႉသုင်းၼဵငလႈ ၶဝ်လဝ်ႈၵေႃးၵမ်ႇၸပ်ႉသုင်း တေၵျိတ်းလွမ်းၶေႃးမၼ်းၵိၼ်ႇ ၵၼ် လီႈလၢတ်ႈၵၼ်ၼၼ်ႉ တေၵမ်ႇၵိၼ်ၵမ်ႇယိမ်ႉသင် တီႈၵေႃးယဝ်ႉ ၵႃးၵမ်ႇလီႈထမ်းတြႃးသိတ်ႈ လႃႇ, ဝႃႈၼႆ။

6. တႇတေသုင်းၸပ်ႉၵၢႇရၼႆႉ ယွၼ်ႉၵမ်ႇလီႈမီးဝီႉၶေႃးမၼ်းတေႇၵၼ်ဝီႉငလႈ ထိုင်ၼင်ႇ မိူဝ်ႈ ၽုၵ်ႉႁူဝ်ၶွႆမႃး လဝ်ႈၼိုင်ႈသမ်ႉပွႆးလီႈထိုင်ႈ ၵၶေႇၵႇမိၽူဝ်ႇသေယဝ်ႉ တေႇၵဝ်ပထမ

ၶိုင်ႈဝၼ်း ၸဝ်ႈၶိုင်ႈ ပဵၼ်ရႁၢၼ်းတႃႇ၊ ၸဝ်ႈၶိုင်ႈသမ်ႉၸွတ်ႈၵၢၼ်ၶႄႇၵၢမ်ႇ, တူဝ်ႈတၢၼ်းသေ ၵိုတ်းၶဝ်ႈႁႃႈတူၼ်ႈႁႃႈပႃး ယွၼ်ႉၵိုပ်းၶဝ်ႈၵိုပ်းၶမ်ႉသေဢလႈ လီႈသႅင်ႈလၢတ်ႈယၢၼ်ၶိ ၸွတ်ႈ ထိုင် မိူင်းၽီၵမ်ႇတၢၼ်းလီႈမၢၵ်ႈ/ၽူဝ်ႇသေၸဝ်ႈ ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

7ႉ ၵၼ်ပဵၼ်သင်ႇၶမႃႇထႄႇ, ဝႂ်းသေၵုတုလၵျူၵ်ႉထၢတ်ႈသိမ်းသႅင်ႈယဝ်ႉသေ ယွၼ်ႉပိုဝ်ႈ ၶဝ်ႈပဵၼ် ပုၵ်ႉၵူဝ်ႇတူၼ်ထွတ်ႈလီႈသိုၵ်ႈၸွတ်ႈၵၢၼ်ၶၸပႃႇတိသေႇသၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ, ၸဝ်ႈၵၢၼ်လီႈၵ ၶႄႇၵႃႇမိၽလေၶၼ်ႉ လီႈမိူဝ်းပဵၼ်ၶုၼ်သၢင်လူင်ဝီႉသေ ၵိုတ်းလိူဝ်းၶဝ်ႁႃပႂ်းၶၼ်ႉ လီႈမိူဝ်း လၢမ်ႇတၢင်းလီတီႈမိူင်းၽီသေ ထိုင်ပၢၼ်ပြႅၵ်ႇပဵၼ်ၸဝ်ႈၵေႃးတမ ၵီႈပုင်ႇၶၼ်ႉသမ်ႉၶိုၼ်း လူင်း မႃးၵိူတ်ႇပဵၼ်ၵူၼ်း မၢင်လိူဝ်း မႃးပဵၼ်လုၵ်ႈၶွင်ႉပြႅၵ်ႇပဵၼ်ၸဝ်ႈ မၢင်လိူဝ်းၸဝ်ႈလီႈၶျွတ်ႈ ၵျိတ်း လုၵ်ႈသိုတ်ႈ ၶမ်းပြႅၵ်ႇပဵၼ်ၸဝ်ႈသႅင်ႈသႅင်ႈၶင်ၶိယဝ်ႉ။

လူဝ်းၶဝ်ရႁၢၼ်းႁႃးပႃး ပၢၼ်ပြႅၵ်ႇပဵၼ်ၸဝ်ႈဢၢတ်ႈသပၶၼ်ႉ ၸဝ်ႈၶိုင်ႈမႃးပဵၼ် ၸဝ်ႈ ဢုမႃႇရဢၢတ်ႉသပမထေႇ, ၼေႈလိတ်ႉပျူႉသၶႄႇဢတ်ႉၶၢၼ်ႇလၢၼ်ႇၽိုဝ်ၸဝ်ႈၶိုင်ႈမႃး ပဵၼ်လုၵ်ႈထိူး ၶျေႃၶမ်းမၢၼ်ႇလႃႇ, ၸွင်ႉဝႃႈ တပ်ႉပမင်းသႃး ၸဝ်ႈၶိုင်ႈမႃးပဵၼ်သပိယပရပိုၵ်ႈလူင်လိုဝ်ႈၸူင် လိုဝ်းယႂ်ႇ, လိုၼ်းသုတ်းမႃးပဵၼ်သႂ်ႇတပေး ပြႅၵ်ႇပဵၼ်ၸဝ်ႈသေ ၸဝ်ႈၶိုင်ႈလုၵ်ႉတီႈမိူင်းၽီသေ လူင်းမႃး သမ်ႉမႃးပဵၼ်ၶုၼ်လူင်ပုၵိသႃႇတိမင်း ၵုပ်ႉပိူင်ဢၢၼ်ႇထႃႇရ ရျူႇလၵျူဝ်ႇသေ မိူဝ်ႈၼႆႉ မုၼ်လၢင်း ထိုင်တီႈပူဝ်းဢမႈၶၢၼ်လုၵ်ႈ ထုၵ်ႇတေႃးတႅပ်တႅၵ်ႈ။

၈ႉ ၸဝ်ႈၶိုင်ႈ ၵၼ်လိုဝ်ႈပႃႇႁိုဝ်ယၶၼ်ႉ မႃးပဵၼ်တႃႇရူလရိ, ၵူၼ်းဢႃႉလွမ်ႈႁိုဝ်း သၢင်းၽေး ထုၵ်ႇႁိုဝ်းတၵ်ႉဢၢင်ၽွင်းသေ လိၶမ်ႉမႃးပၢၼ်ႉႁၢတ်ႇသီးသုပ်ႉပႃႇရဂ ဂုၼ်ႁၢတ်ႇ...... ႁၢမ်းဝီႉၶူဝ်း ၶၼုင်ႈၶူဝ်းမိ ပွႆႇပူၺ်တူဝ်လီႁိ ႁွႆးလီႈႁၢၵ်ိပ်းမိႉပဵၼ်ႈပိတ်းပွတ်း ႁၢၵၢဝ်သီႁလိုၵ်ႈ သီႁတွၵ်ႇ, ၽွၵ်ႇမတ်ႉတွႆးဢၼ်သေ ၵဝ်မႃးတၢင်ဂူၼ်ၶၼုင်ႈသေ ယူႇဝီႉၶိမ်ၶိမ်တီႈႁၢတ်ႈသီးၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

၉ႉ မိူဝ်ႈၽွင်းပႃႇႁိုဝ်ယတႃႇရူလိရိယ ၶၼုင်ႈၶိမ်ယူႇၶၼ်ႉ ဂူၼ်းဝၢၼ်ႈႁိမ်းၸွမ်း လိုဝ်းယၢမ်ႈဝီး ၵလေႃႇရဂၶၼ်ႉ သမ်ႉထၢင်ႇဝႃႈပဵၼ်ရႁၢၼ်းတႃႇၶဝ်ၶိဢလႈ ၵွၼ်ဂၼ်ဝႃႈ ရႁၢၼ်းတႃႇ ပေႃႇမႂ်ႇ, ၶိသေ ၵွၼ်ဂၼ်မႃးယိုၼ်ႈ မႃးပၼ် ဂူႈမိူဝ်ႈ ဂူႈဝၼ်း ႁဵတ်းႁႂ်ႈပရိတ်ႈသၢတ်ႈ ၶမ်တူဝ်းမႃး ၶွႆးလွႆမၼ်းၵေႃးဝႃႈ ဂဝ်ၶိႉပဵၼ်ရႁၢၼ်းတႃႇယဝ်ႉ ႁႃးၶိႉဂူၼ်ႉဝီႉၶင်ႇၶိ။

10ႉ ၵၼ်ပဵၼ်ၵူၺ်းၵေႃႉၶဝ်လၢတ်ႈၶၼ်ႉ ၸဝ်ႈပႃးလီႈသိုၼ်ႈပဵၼ် ၵၶႄႇၵၢမ်ႇသေ မိူဝ်ႈပဵၼ် ၶုၼ်သၢင်ၶၼ်ႉ ၸင်ႇတူၺ်းလူင်းမႃးဝႃႈ ၵေႃးပႃႇႁိုဝ်ယ မွႆးတေတူၵ်းငေႈရိူးယဝ်ႉ မၼ်းၸင်ႇ, လူင်းမႃးဝႃႈ ပႃႇႁိုဝ်ယၵူၺ်း တၢင်းႁိုတ်းမွႆးလိုင်ႉၶိ ပဵၼ်တၢင်းႁူႇငေႈရိူးႁွႆးၵိုဝ်ႈ မွႆးပေႃးဂမ်းလိူဝ် တႃႇ မိူဝ်ႈလိူဝ် တီႈမိူင်းသႃႇဝထီး ပေႃႇမီးဝီႉ ၸဝ်ႈၵရႁတ်ႉတမၢၵ်ႈၽူဝ်ႇ, ပုၵ်ႉဂူဝ်ႇ, ႁူႉႁၼ်ပြႃး

တေႉငၼ်ႉ မွၼ်းယႃႇမၢၼ်းၵပ်ႉၶၢမ်ႇသၢင်ႇ ၵၢင်ႈဝႆႈပိၼ်ႇ ၸႅၢၼ်းၶဝ်လႄႈ တႃႇမွၼ်းၵူႈၽွင်းၽွင်း ၶွင်းလူဝ်ႈၶၢဝ်း ယူႇလၶေႃႇ ပၢၵ်ႇသၢဝ်းၶဝ်ႉ တေႇယၢမ်းၶဝ်ႉၵူႈတေႃႇမိူဝ်ႈၾုၵ်ႉ တေၽဵဝ်ယူႇၵမ်ႇၵၢင်ႉ ၵူႈငၼ်ႈပႃႇ ႁိုယၵူၺ်း။

11ႉ ၵမ်းၶၸဵ်ႉ ၵၼ်ပိၼ်ႇပႃႇႁိုယ တႃႇရူႇလိရိယၵေႃႈ ထွမ်ႇၵဝ်ၶေႃးၵႂၢမ်း မၵႃႇပဵမ်ႇမႃႇသေ ၶၢဝ်းယၢမ်းတၢမ်းၶမ်ႈၵမ်းလီဝ်ႇလတ်းၵႃႇ ၶၢဝ်းတၢင်းပၢၵ်ႇသၢဝ်း ၽွမ်တႃမၢၼ်းတင်းၶမ်ႈတင်းၶိုၼ်း ၵမ်ႇ လပ်းၵမ်ႇၶွၼ်းသေ ပိမၢၼ်းလူးဝိင်းသႃႇဝထီးၶဝ်ႉ မိူင်းၵေႃးပၢင်ႇသ်ုံ ၶၢဝ်းၶွင်လီတ်းမွင်း ရၢႆးၽွင်း ပြႃးပိၼ်ႇလဝ်ႈငၼ်ႈ ၸႅၢၼ်းၶဝ် တေၵျႃႉၵူႈတုင်းသွမ်းၶၸဵ်ႉယဝ်ႉ။

12ႉ ယၢမ်းၶၸဵ် ပႃႇႁိုယ တႃႇရူႇလိရိယၵေႃႈ တင်းၵိူဝ်ႉတင်းမွီႈ တင်းၵူႇ တေႃႇၶေႃႈ ပြႃး ပိၼ်ႇလဝ်ႈသေ ၶုပ်ႉၶဝ်ႇလဝ်ႈလၢတ်ႈ ယွၼ်းထွမ်ႇငိၼ်းလိၼ်း သိၼ်ထမ်းၶမ်းလဝ်ႈ တႃႇပူၼ်ႉ ၵွၵ်ႇလွတ်ႈ ၶွင်းၶွၵ်ႈသမ်ႇသရူႇလူင်ၶဝ်ႉသေ ပြႃးပိၼ်ႇလဝ်ႈဝႆႈ ၵဝ်ပီႇတၼ်းၶဝ်သေ မၼ်းလီး ၶုပ်ႉၶုပ်ႉဝီႈဝီး ထူၼ်ႈထိုင်သၢမ်ပွၵ်ႈ သၢမ်ၽဝ်ႇယဝ်ႉငၼ်ႈ ပြႃးပိၼ်ႇလဝ်ႈ လင်ႇၶေႃးတြႃး ပၼ် ၵၼ်ပိၼ်ႇ ပႃႇႁိုယ တႃႇရူႇလိရိယၶၸဵ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

13ႉ ပြႃးပိၼ်ႇလဝ်ႈဝႆႈ ပႃႇႁိုယ တႃႇရူႇလိရိယၵူၺ်း မွၼ်းၶိုၼ်းမေးၶၢင်ႈ တင်းသိုဝ်ႈမၢၼ်ႇ ယႃႇၵူႈပိူင်ႈပျၢၼ်ႇၶျႃသီႉ ဝိႉလွႆၶိမ်တီႈၵ်ႈ လွႆယၵ်ႉလီႈႁူႉ ရူၵ်ႉထၢတ်ႈ ၶၢမ်ႇထၢတ်ႈ ပရမၢတ်ႈ သိတ်ႉလႃႇ တုၵ်ႉၶျႃႉဝူၺ်ႇတၶေႃႇပေႃႇယဝ်ႉလု လုယဝ်ႉယီႈၽၢတ်ႇ ၵဝ်တင်းပိင်ႇရႃႇ ၽေႃႇထိၵ်ႇ လိၵ်ႇပွၵ်ႇ ယၵ်ႉတူၺ်းလူမ်းၶဝ်ႈၵွၵ်ႇ ႁွၵ်ႇပိတ်ႈၶဝ်ႇရၶ ၵဝ်တင်းမၶသိၵျ်ႇရၽဵဝ်သ်ုံ တီၵ်း ပိတ်ႈလေႃးၽေႉ တေႃးသ မေႃးၵ ၵိလေႇသႃႇ ဝူၺ်ႇတၶေႃႇ တေႃႇပေႃးသုတ်းၵူႇၶၸဵ်ႉတႃႉ။

14ႉ ယၢမ်းၶၸဵ် ပေႃးဝႆႈပူၼ်ႉသေသင်ႇၶျႃႇရ ၶၢမ်ႇရူၵ်ႈ ပိၼ်ႇႁူပ်ႉမူတ်းလုင်ႇ ၶွင်းၶင်ႇ ၵသင်ၶတ်ႉတ ၵႃႇႁူင်ႇၵေႃႈ ပွၵ်ႈပႃႇႁိုယလွႆးၽွၵ်ႈ လိမ်ထွမ်ႇလိမ်ငၽႈ လိမ်ႁူႉ လင်ႇတၵ်း ၵၼ်လီႈ သင်ႇၶျႃႇရ ပိၼ်လူႉမဝ်ႉၶျႃႇ တၼ်ႇၶေႃႇမဝ်ႇၵွၵ်ႇ ၵိလေႇသႃႇ မဝ်ႇငွၵ်ႈသေထႃႇ သင်ႇၶျႃႇရသုတ်း ၵူႇသီႇၶျၢၵ်ႈ လင်ႇဝႆႈပႃႇႁိုယလီႈယဝ်ႉ သီႇမၢၵ်ႈသီႇၽူဝ်ႇ ပုၵ်ႉၵူဝ်ႇ ၵရၵတ်ႉ ထတၢင်ႇထွတ်ႈ ၵူပ်ႉယွတ်ႈတႃရႃၶၼ်ႇ လိုၼ်ႈၵၢင်းလၢင်ႇ ယၢၼ်ပူၼ်ႉၶွင်းဝူတ်ႈသၢမ်ပၢင် ၶၸဵ်ႉ ယဝ်ႉ။

15ႉ ပႃႇႁိုယ တႃႇရူႇလိရိယၶဝ်ႉ သမ်ႉဝႆႈလီႈမၢၵ်ႈလီႈၽူဝ်ႇ တူၵ်းပိၼ်ပူၵ်ႉၵူဝ်ႇ ၸႅၢၼ်းတႃႇ သေၵေႃႈ ယွၼ်ႉႁွပ်ႈပႃႇရမီႇလဝ်ႈၵ်ီတ်းဝိႉငၼ်ႈ လီႈၶုင်ႈၽေႈလိူင်သၢင်ႇၵၢၼ်းမၢၼ်း ပၢၼ်ပြႃးပိၼ် လဝ်ႈၵၢတ်ႉသပ ပီပွင်းပိၼ်မိုၼ်ႇသေတႃႉ- ၵၼ်ဝႆႈ တႃႇၶသၢင်ႇၵၢၼ်း၊ သွမ်း၊ ႁွင်း၊ ယႃႈယႃ လိူဝ်းၶဝ်ႉ ယွၼ်ႉႁွပ်ႈတႃႇၶပေႃႇရမီႇ ၵမ်ႇလီႈမီးဝိႉငၼ်ႈ မၼ်းယွၼ်းၶုင်ႈၽေႈလိူင် ယွၼ်းပိၼ်

တပေးပြေးပီဆ်ထဝ်ႏဝေႏ ဂွီးဂျႏ ထဝ်ႏကမ်,ကေးရိ ဖိဂ်.ခူ,ရွင်.ပီဆ်တပေးလုဂ်ႏသီတ်ႏ ယူ,ဂျင်း လီႏဝါႏဆိ။

16. ထဝ်ႏဝါႏ ပါ,ရိယ တါ,ရူထိယကူရ်း သင်မွီးခွီးခမင်ႏသာင်,ဂါဆ်းယူ,ဂျင်း ပေးဆိ မွီး ဂွါ,ရှါခါမ်,ပေးဧမႏလိင်. ခွီးဝိင်းသါ,ဝထီးခခေဆ်.သေ ရွီႏလီႏသာင်,ဂါဆ်းမျး ထင်,မျးယူ,ဂျင်းလျႏ ဝါႏဆိ ပူဆ်.ဂွါ,တုင်းသွမ်းသေ မဆ်းဝေႏငေါကာင်ႏတေဂွါ,ရှါ ပေးလိင်.ဧမႏခါမ်, ခွီးဝိင်းဧလႏ ပိထွမ်းတာင်း လတ်းဂွါ,ရျးပူဝ်းခ်ဆ်လုဂ်ႏ တေးတါပ်တ်ႏတီးခခေဆ်. ဂမ်းလိဝ်ယူ,ယင်.။

17. ဝါးသေပြေးပီဆ်ထဝ်ႏခဝ် ပွဂ်ႏတုင်းသွမ်းမျးယဝ်.ဝေႏ ပြေးပီဆ်ထဝ်ႏ ထင်,ထွီ. ထဝ်ႏရှါဆ်းခဝ်ထဝ်ႏ ရှါမ်ကဝ်တူဝ်တါ ပါ,ရိယ တါ,ရူထိရိယ မျးခွီးဝါင်းဂျင်းသေ ဖုင်းလွင်း သာင်းဂျူဝ်, ကဝ်လုပ်,မဆ်း သွာင်းသွီ,ခွီးဂွင်းမူး သာင်းချာင်းသေ ပြေးပီဆ်ထဝ်ႏ ပဆ်ကေ, တတါဂ်ႏ ဝါးခခေဆ်. သင်,ချ,ခဝ်ထဝ်ႏ ကွဆ်ဂဆ်ကူကီခခေဆ်းမေးပွင်.တွီႏပွင်.ဆိုဝ် ရှင်းဂဆ် ပိ,ဂိုင်,တါဆ်, ဂိုင်.ဂါင်.ပဆ်ကေ,တတါဂ်ႏ ဝါႏဆိ။

18. ပြေးပီဆ်ထဝ်ႏ ထင်,ရွင်.ကဝ် ဖုင်လါရှါဆ်းခဝ်ထဝ်ႏသေ သပ်းလိင်းခေ ခဝ်ထဝ်ႏဝါႏ ပါ,ရိယဆိ. ယွဆ်.ဂွပ်ႏဂုသူဝ်,ဝခဆ်းလင်သေ ထဝ်ႏကမ်,ရွင်.ကေးရိဖိဂ်.ခူ,လီႏ ယွဆ်.မဆ်း ထဝ်ႏ လီႏပီဆ်ထဝ်ႏရှါဆ်းမျး ဂါပ်ႏပါဆ်ပြေးဂါတ်.သပ ရှိုင်လူင်လာင်ဧလႏ ရှါဆ်,ထိဝ်ႏလိတ်း ဖါ ခဝ်ထဝ်ႏကမ်,ကွင်,လီႏမါဂ်ႏဖူဝ်,ထါတ်းခခေဆ်.ဝေႏ ဂါမ်းဆိ.ထါတ်းဆိ. မေထွီ.ရှါဆ်, ယဂ်. တူရ်း ထိဂ်.တခမုပသခေ, ပရိယတ်.တိပွင်, ပတိပတ်.တိ ဝိပသခေ, ဝေႏထိဝ်းကွင်, ထင်, လီႏပူဆ်.ကေးခတိုင်းကွင်, ပူဆ်.ဝုတ်ႏသိုဂ်ႏရွတ်ႏဆိပ်.ပါဆ်,ခဝေတ်းယီဆ်ခခေဆ်.ယင်.။

ခေႏလုပ်း

ခွီးခင်, ဝိဝုတ်.တ တေ,သခေ,တြးခေ တာင်းပူဆ်.ဂူတ်ႏကဆ်ဝါႏဆိ. ထဝ်ႏခူးမေ လင်,ဂါ,လူင် လုင်းဂိုဆ်းယွတ်ႏ မိုင်းယု တိမ်ႏဝိ.လင်,ဂါ,လူင်သေ ပီဆ်ပိုင်ပတိထ သမ်,မုပ်. ပါတ်ႏဝိ.ဧလႏ လိုဆ်းသုတ်း ထင်,မီးသါ,တဂ ပါ,ရိယ လီႏမါဂ်ႏဖူဝ်,ဆိ.ယဝ်.သေ ဖူႏတိမ်ႏ လိဂ်ႏဝေႏ လီႏခတ်းထွီ ရှုပ်ႏဂိပ်ႏထိင်ႏခေ ပီဆ်သွင်တွဆ်ႏ မိုဆ်ခင်,ခွီးပိုင်မူ,ဂဝ်, မဆ်းဝိ. ဧလႏ သင်ဝါႏ မီးတာင်းပူဆ်.လိုဝ်/ယူပ်ႏယွမ်းဆိလိုင် တိုဆ်းယွမ်းရှပ်.ထဝ်ႏခဝ် ထတ်းသာင်မေး ရှုပ်ႏဂိပ်ႏထိင်ႏ ယူ,ကေႏ။

ထဝ်ႏထရေး မါဝ်းခမ်း၊ ခမ်.တီး၊ ခမ်.ခမ်း

ထမ်းလၵ်ႈ မၵ်ႉၵပြမ်ႇမလၢရိယ

လၵ်ႈလၢရေး သၢင်ႇလိူၼ်ၶမ်း၊ ပွၵ်ႉၵွင်းၶွင်မူၵ်း၊ ဝိင်းၶမ်ႉၶမ်း

လိုဝ်ႈမူႇလိၵ်ႈ – မၵ်ႉၵပြမ်ႇမလၢရိယ၊

ၵေႃႉတႅမ်ႈ – ၶူးမေႃလိၵ်ႈလူင် လုင်းငိုၼ်းယွတ်ႈ မိူင်းယူႉ၊ တူင်ႇဝိင်းၵူတ်ႉၶႃ။

လၵ်ႈတၢႇၶရေပ်ႉတႅမ်ႈ – ပူႇလၢင်းလီႇရိူင်းမွင်ႇ+ၶၢႆးလၢင်းလိင်ႇ မၢၼ်ႈလၢမ်၊ မိူင်းမူႉ၊
တူင်ႇဝိင်းၶမ်ႉတူႈ။

ပီးတႅမ်ႈယဝ်ႉ – ပီးထမ်း 2528 ဝၢႇ၊ ၵေႃးလၢႇ 1346 ၶု၊ လိူၼ်(10)လွင်ႈ(2)ၶမ်ႈ။

တၢင်းရိူင်လီႈ – (33)ပီး

လင်ႇၵၢႇ – ၵႃမ်းယၢဝ်း(သၢမ်ၵိဝ်) ၵရူင်ႇပျၢၼ်ႇ၊ ၵႃမ်းၶူရ်း။

ပိူင်ၾၢင်ပပ်ႉ – လေႈသၢ၊ ပပ်ႉၶွၵ်ႉ၊ ပပ်ႉတူပ်ႉ။

ၵၼ်လိၵ်ႈ – ရူၵ်းၵၼ် ရူၵ်းၶၢၼ်း။

ထမ်းတြႃးလၵ်ႈ မၵ်ႉၵပြမ်ႇမလၢရိယ တြႃးၸၶတေႃင်းၵျၢင်ႉလီ မူႇရွီးတွီးၶီႉ ၶျေးဝိႉဝၢႈ ၵၢႈ ပၢၼ်သတ်ႉတဝၢႇ ၾီၵူၼ်းတင်းသိင်ႈ ပေႃးၶိႈရွတ်ႈၶိႈၾဝ်ႇ ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇတီႈၵတ်းယၢၼ်ၶၼ်ႉ လူဝ်ႇ ပၢၼ်ၵရိယၢႇၵွၼ်တၢင်း။ ပေႃးၶွႈပၢၼ်ၵရိယၢႇလမ်ႉ လူဝ်ႇလီႈယိပ်းငမ်ၵမ်လွမ်း ပရိယတ်ႉတိ ပတိပတ်ႉတိသၢႇသၶေႇသွင်ပိူင်။

ပရိယၢတ်ႈလမ်ႉ မၼ်းပၢၼ်ငဝ်ႈၶၢမ်ႇပိုၼ်ႉ ၵၵျွင်းပတိပၢတ်ႈ။ ပရိယတ်ႉတိၶီႉ လူဝ်ႇမီး ၶမ်ႉၵတ်ႉတၢင်းရူႉ ဝိပတ်ႉသၶေႇ ပိင်ႇရၢႇ တၢင်းရူႉသၾေႇဝထမ်ႇမၢႇ ထမ်းတြႃးလၵ်ႈ။ ရွႈပေး လီႈမီးၶမ်ႉၵတ်ႉတၢင်းရူႉ ဝိပတ်ႉသၶေႇပီႇရၢႇ ထမ်ႇမသၾေႇဝ ပရိယတ်ႉတိသၢႇသၶေႇၶီႉ တၵ်းလီႈၵိင်ၶိူဝ်တၢင်းၶတ်းလွႆ **သွၼ် တွင်း ထၢမ် ထွမ်ႇ ပူၼ်ႉ** ၵင်ႇၵၢႇၵလျႃႇၶရႃႈပႃး။ တၵ်းလီႈသွၼ်တွင်းထၢမ်ထွမ်ႇပူၼ်ႉ ရူပ်ႈၶေႃမ်ႇ ၶၼ်ႇထၢႇ သတ်ႉလၢႇ ၵၢႇယတၢၶ ထၢတ်ႈ ၵွႃင်းၵျူဝ်း ပတိတ်ႉလသမုပ်ႉပၢတ်ႈ။ တီႈၶိူဝ်ထမ်ႇမသၾေႇဝ ပရမၢတ်ႈလၵူႃႇလိူဝ်းၶီႉ မၼ်း ပၢၼ်တၢင်းရူႉ ဝိပတ်ႉသၶေႇပီႇရၢႇၶီယဝ်ႉ။

ၶွႆးၵူးရူပ်ႉၶေႃမ်, ၶၼ်ႉထႃ, သၢတ်ႉလႃ, ၵၢႆယတၢၶ ထၢတ်ႈ ပတိတ်ႉလသမုပ်ႉပၢတ်ႈ ၵျွင်းၵျူဝ်း ၵမျူဝ်းလွၼ်ႉၵ်ၼ်ၶိုဝ်ႉထမ်း ဝိပတ်ႉသၶေႃႉပိႉရၢႃႉၶၼ်ႉ **(ဩုႉထဝ်ႈလူင်လေႉတီႉ)** လၢတ်ႈဝိႉ တီႈၶွႆးၵျမ်းၵၢၼ်ႉ, ၶဝိပ်ႉပႃႉၶတေီႉပၶီႉၶၶၼ်ႉ ဝႃႈ မၼ်းပဵၼ်သိင်သႃႉသၶေႃႉ၊ တူဝ် သႃႉသၶေႃႉပုတ်ႉထလဝ်ႈၵမ်းလီဝ်ယဝ်ႉ။

သႃႉသၶေႃႉၶၼ်ႉ ပွင်ႉဝႃႈ ၶေႃးသင်ႉသွၼ်ၵွၼ်လီ၊ မၼ်းပဵၼ်တၢင်းၵူႃႉတၢင်းပိ လွတ်ႈ သၢင်းၵၢင်းသေ လွင်ႈၵိူတ်ႉထဝ်ႈပဵၼ်တေႃ သီတၢင်းသင်ႉၶႃႉရ ႁွတ်ႈၽဵဝ်သၼ်ႉတိသုၶ မၢၵ်ႈၽူဝ်ႉ, ၶဝိပ်ႉပၢၼ်ႉၶ တီႈၵတ်းယၢၼ်ၶၶၼ်ႉဢလႈ ပေႃးမဝ်ႉလီႈသွၼ်ၵၢၼ်ႉ, ထွမ်, တွင်း လွင်းပူၼ်ႉ ၶူၼ်ႉၶိႈ သၢင်ႉၶျင်, တၢင်ႉမၢတ်ႈ ၶွႆးၵူးသိင်လၢတ်ႈသႃႉသၶေႃႉ, တူဝ်သႃႉသၶေႃႉ, ယၢၼ်ယႃႉၵူး ၵၢတ်ႈ ၵၼ်ဝႃႈတၢင်းမျၢတ်ႈ မၢၵ်ႈၽူဝ်ႉ,ၶဝိပ်ႉပၢၼ်ႉ, တၵ်းပွႆးလွတ်ႈလၢၼ်ႉႁၢမ်းႁၼ် တၼ်ဝိႉ ၽီႈၽီႈ ၶငင်ႉၶၶၼ်ယူႉယဝ်ႉ။

ပေႃးတၵ်းလွမ်းသႃႉသၶေႃႉဢေႃႈ သိင်သႃႉသၶေႃႉၶၼ်ႉ ႐ွႈငိၼ်း ႐ွႈတွင်း ႐ွႈရူႉ ႐ွႈႁႃ ႐ွႈဂိႉသၢင်ႉၶျင်ႉထတ်းၶႃ ၶုၵ်းၶူၼ်ႉပူၼ်ႉလွမ်း ယႃႉယုပ်ႈယႃႉယွမ်းသေပိူင်။ တူဝ်သႃႉသၶေႃႉ ဢလႈတြူးသႃႉသၶေႃႉ သမ်ႉလူဝ်ႉ႐ွႈထူပ်း႐ွႈႁၼ် တႅၵ်ႉ"လႅင်း" ႁၼ်ယဝ်ႉ မဝ်ႉပွႆႉမဝ်ႉၽေး သွႆႉၵၢင်း ၶတ်းလွႆဝၼ်းၶွႆလွႆးယၵ်ႉ လွႆးတူရႅၼ်းတိၵ်း"။ တူရႅၼ်းယၵ်ႉ ငဝ်ႈတေႉထိုင်ပႅ သုတ်းသိထီးထိၵ်း သင်ႉၶႃႉရၵႃႉရူင်, ၵုင်ႉဝီးလီႈလီးပေႃႉပွၵ်ႈၽုတ်းပၼ် ၵၼ်ပဵၼ်ပတိဝေႉထ သႃႉသၶေႃႉၵုင်, တူဝ်း ၵၵျူဝ်းၽွၼ်းပၢင်ႈတၢင်းလီမၼ်းၶၶၼ်ႉ တၵ်းတေရူပ်ႉႁၼ် သိုဝ်ႈတႃသိုဝ်ႈၶေႃး လီႈဝႃႈၶဝ်ႈ ပဵၼ် လွႆမၢၵ်ႈလွႆၽူဝ်ႉၵမ်းလီဝ်ယဝ်ႉ။

ရူပ်ႈၶေႃမ်ႉၶၼ်ႉထႃ, သၢတ်ႉလႃ, ၵၢႆယတၢၶ ထၢတ်ႈ ၵျွင်းၵျူဝ်း ပတိတ်ႉလသ မုပ်ႉပၢတ်ႈ ဝိပတ်ႉသၶေႃႉ, ပိႉရၢႃႉတြူးလိူဝ်းၶၼ်ႉ ၵမ်ႉလီးလီပ်ႈရိၼ်း သွၼ်ၵၢၼ်ႉရူႉႁၼ် မေႃမႈသေ ၵိင်ၶိုဝ်သမထသီႉသိပ်း ယိပ်းၵဝ်သေပိူင်ပိူင် ၶဝ်ႈၵျင်ႉတိုဝ်းၵမ် ၽေႃႉဝၶေႃႉ ၵမ်ႉမထၢၼ်း ၶတ်းလွႆရေႉႁၢမ်ႈသီးတႃး ၶဝေႃႉရၶရေႃးပႃး မႁူၵ်းတူဝ်ၶၼ်ႉ လီႈဝႃႈၶဝ်ႈပဵၼ် သမထ သမႃႉထိ ၽေႃႉဝၶေႃႉၵမထၢၼ်း ၽွၼ်းလီမၼ်းပၼ်ႁွတ်ႈ မိူင်းသၢင်မၵိၵ်ႉၵုၵ်ႉၶျမ်းသႃႉ ၵတ်းယၢၼ် ၶၶၼ်ႉၵူရႅၼ်း။

တႃႉၶ သီႉလ ၵုသူဝ်ႉသွင်ပိူင်ၶၼ်ႉ ၽွၼ်းလီမၼ်းပၼ်ႁွတ်ႈ ၵႃႉမဝႃႉလရ သုၶၶျမ်း သႃႉၵတ်းယၢၼ်။ ၵၼ်ပဵၼ်သမထသမႃႉထိလမ်ႉ ၽွၼ်းလီမၼ်း ပၼ်ႁွတ်ႈ မၵိၵ်ႉၵုၵ်ႈသိူဝ်း သႃႉလွႆၶေႃး။ ပေႃးပဵၼ်ဝိပတ်ႉသၶေႃႉၽေႃႉဝၶေႃႉလမ်ႉ ၽွၼ်းပၢင်ႈတၢင်းလီ သူင်ႉႁွတ်ႈၽဵဝ်ထိုင် မၢၵ်ႈၽူဝ်ႉ,ၶဝိပ်ႉပၢၼ်ႉလေႃႉၵုတ်ႉတရျႉ သိူဝ်းသႃႉၵတ်းယၢၼ်။

သမထၽႃႇဝၼႃႇၼႆႉ ပဵၼ်ပိုင်းလၢပ်ႈၵႃႈႁႅင်, ပေႃးငၢၵ်ႈပၢၵ်ႈလီ ၼၼ်ႉၵေႃႈ ႁႅၼ်ႁႅၵ်ႉႁႂ်ႈထၢပ်ႈ လူင်ႈၶၢဝ်းလူင်ႈၵမ်းၵူၼ်း။ ဝိပတ်ႉသၼႃႇၽႃႇဝၼႃႇၼႆႉ မၼ်းပဵၼ်ပရမတ်ႈၵႃႈႁႅင်, တိပ်းၶၢတ်, ပၢတ်ႇလီ တၼ်ႇၼႃႇ, ၵိလေႇသႃႇ, တိၵ်ႉထိ ဝီႇၸိၵိတ်ႉသႃႇ, သမ်ႇသၺႃႇ, ၶၢၼ်လႂ် တင်းသဵင်ႈ ၵူႈလူင်ႈၶၢဝ်းယၢမ်းယဝ်ႉ။

တႃႇတေၽၼ်းသိပ်းတိပ်းပဵတ်ႈ တၼ်ႇၼႃႇ, ရူႇဂ ၵိလေႇသႃႇ, တိၵ်ႉထိ ဝီႇၸိၵိတ်ႉသႃႇ, သမ်ႇသၺႃႇ,ၶၢၼ်လႂ်တင်းသဵင်ႈၼႆႉ လူဝ်ႇမီးၼမ်ႉၵတ်ႉတၢင်းႁူႉ ဝိပတ်ႉသၼႃႇၽႃႇဝ ၼႃႇ၊ ဝိပတ်ႉသၼႃႇပီႇလႃႇ၊ ပရမတ်ႉထသတ်ႉလႃႇ၊ ရုပ်ႈၼၢမ်ႇၶၼ်ႇထႃႇ, ၵႃႇယတၼႃႇ ထၢတ်ႈ ပတိတ်ႉၸ သမုပ်ႉပၢတ်ႈၸိုဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

ၼေႃးၵၼ်ဝႃႈရုပ်ႈၼၢမ်ႇၼႆႉ တီႈၵႂၢင်ႈမၼ်း မီးရုပ်ႈ(2၈)၊ ၼၢမ်ႇလွႆ(၄၉)၊ လွႆႁွမ်းပွင် (52)။ တီႈဢီးပ်ႈ ရုပ်ႈ(10)ပႃး ၼၢမ်ႇလွႆ(၈)ပႃး။ လိၼ်၊ ၽႂ်း၊ လူမ်း၊ ၼမ်ႉ၊ ႁၢင်ႈ၊ ၵၢႆ၊ သူမ်ႈ လၢင်ၽဵတ်းၸီမ်း၊ ၽုၼ်ႇၽွၼ်း၊ ရုပ်ႈပွႆႇၵသၢၵ်ႈ၊ သႂ်၊ ၼႆႉပဵၼ်ရုပ်ႈသိပ်းပႃး။ လွႆႁူႉ၊ ႁူပ်ႉလႃး၊ လီႈၶၢမ်ႇလၢမ်ႇလႃး၊ မၢတ်ႈတွင်း၊ လွႆႉသူၼ်း၊ ၼိမ်မၼ်း၊ ၵသၢၵ်ႈၼၢမ်ႇ၊ သႂ်ႇလွႆ၊ ၼႆႉပဵၼ် ၼၢမ်ႇပဵတ်ႇပႃး။ ၵၼ်ၵမ်ႇႁူႉသင် မေႃလၵ်ႈလီႈၼၼ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ(ရုပ်ႈ)။ ၵၼ်လၢင်ႈမေႃ ႁူႉၼၼ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ(ၼၢမ်ႇ)။

ၶၼ်ႇထႃႇႁႃႈပိူင်ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ- လၵ်ႈလီႈ၊ လၢမ်ႇပူၺ်ႈ၊ မီႈတွင်း၊ ၶိုင်ပွင်၊ ထွင်ႁူႉ၊ ပဵၼ်လူႉႁႃႈၶၼ်ႇထႃႇ။ ၶၼ်ႇထႃႇၼႆႉ ပွင်ႇဝႃႈ ၵၼ်လီႈၶၢမ်ႇတၢင်း လွင်ႈတေႃႇထဝ်ႈလိပ်းတီႈ ၵဵဝ်ႉၵၢပ်ႈၵူမ်ၵိုၼ်ဝီႉ ဝၼ်းဝၼ်းၶိုၼ်းၶိုၼ်းၼၼ်ႉၸလႈ လင်ႇလီႈႁွင်ႉ(ၶၼ်ႇထႃႇ)။

ၵႃႇယတၼႃႇသိပ်းသွင်ပိူင် ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ၵႃႇယတၼႃႇတၢင်းၼွၵ်ႈႁူၵ်းပိူင်၊ တၢင်း ၼႂ်းႁူၵ်းပိူင်၊ ႁူပ်ႈတုမ်ၵၼ် ပဵၼ်သိပ်းသွင်ပိူင်။ တႃႇသႂ်၊ ႁူႉသႂ်၊ ၶူႈလင်သႂ်၊ လိၼ်ႉသႂ်၊ တူဝ် သႂ်၊ လွႆသႂ်၊ ၼႆႉပဵၼ်တၢင်းၼႂ်းႁူၵ်းပိူင်။ ႁၢင်ႈ၊ သဵင်၊ ၵၢႆ၊ ၵရသႃႇ၊ တုမ်ႉတူဝ်ႉ၊ ဝူၼ်ႉၵျမ်ႇၶီႈလွႆ ၼႆႉပဵၼ်တၢင်းၼွၵ်ႈႁူၵ်းပိူင်။ ၵႃႇယတၼႃႇၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ ၼင်ႇၵိုဝ်သမ်ႇသၺႃႇ, တေယၢဝ်း လၢင်ႈမေႃ ၵိတ်းမေႃၶၢၵ်ႈၸလႈ လင်ႇႁွင်ႉဝႃႈ(ၵႃႇယတၼႃႇ)။

ထၢတ်ႈသိပ်းပဵတ်ႇပိူင် ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ- ထၢတ်ႈၶၢမ်ႇႁူၵ်းပိူင်၊ ထၢတ်ႈလေႃႇႁူၵ်းပိူင်၊ ထၢတ်ႈပေႃႇႁူၵ်းပိူင်၊ ႁူပ်ႈတုမ်ၵၼ် ပဵၼ်သိပ်းပဵတ်ႇပိူင်။ တႃ၊ ႁူ၊ ၶူႈလင်၊ လိၼ်ႉ၊ တူဝ်၊ လွႆ၊ ၼႆႉ ပဵၼ်ထၢတ်ႈၶၢမ်ႇ။ ႁၢင်ႈ၊ သဵင်၊ ၵၢႆ၊ ၵရသႃႇ၊ ထီႉတူဝ်ႉ၊ ဝူၼ်ႉၶီႈလွႆ၊ ၼႆႉပဵၼ်ထၢတ်ႈလေႃႇ။ လွႆ ႁၼ်၊ လွႆငိၼ်း၊ လွႆၼမ်ႇ၊ လွႆၵိၼ်၊ လွႆတုမ်ႉတူဝ်ႉ၊ လွႆဝူၼ်ႉ၊ ၼႆႉပဵၼ်ထၢတ်ႈပေႃႇ။ ထၢတ်ႈ ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ ယွၼ်ႉပိုဝ်ႈမၼ်း မေႃသွင်ပွႆႉပႃး မေႃၵိတ်းၶွၼ်ႈထၢင်လိၵ်ႈၸလႈ လင်ႇႁွင်ႉ(ထၢတ်ႈ)။

သတ်ႉလႃႇသီႇပိူင် ၵၼ်ဝႃႈၶႅၼ်ႉ ပဵၼ်လူႉ၊ ႁူႉလႅင်ႈ၊ ၵိူင်ႈယူတ်း၊ မူတ်းယဵၼ်၊ ပဵၼ်သီႇ ပိူင်ၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ။ ထႅင်ႈလီးၶိုင်ႈ ႁူႉ၊ ဝၢင်း၊ ႁွတ်ႈ၊ ယေး။ သတ်ႉလႃႇ ၵၼ်ဝႃႈလမ်ႉ ၵႂၢမ်းလိုဝ်ႈ လွႆႈမၢၼ်ႇမၼ်ႈ တြူးၵၼ်လိုဝ်ႈလွႆႈမၢၼ်ႇမၼ်ႈတေႉၶၢမ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ(သတ်ႉလႃႇ)။

ၵၢင်ႇၵႃႇပတိတ်ႉလသမုပ်ႉပႃတ်ႈ သိပ်းသွင်ပိူင် ၵၼ်ဝႃႈၶၢမ်ႉ- လိုဝ်ႈလွႆႈၵမ်ႇႁူႉ၊ ၶိုင် ပွင်၊ လွႆၶိုၼ်းတေႇသၼ်ႇထေႇ၊ လွႆတင်းတူဝ်၊ ၶေႉၶၢၵ်ႈႁူၵ်းပႃး၊ ထူပ်းရႃးၵႃႇရူင်ႇ၊ ႁပ်ႉပူၺ်ႈ ၶမ်ႇလႃး၊ တိတ်းႁွႆး၊ လွႆးလပ်း၊ တီႈတေႇပၢၼ်၊ လီႈတေႇပဵၼ်၊ လီႈငေႇလူႉထဝ်ႈတီ။ **ပတိတ်ႉလ** – လွင်ႈတၢင်း၊ **သမုပ်ႉပႃတ်ႈ** – ၵၢၵျူဝ်း။ တြူးၵၢၵျွင်းၵၢၵျူဝ်း လွင်ႈပဵၼ်ၶၼ်ႇထႃႇ ပဵၼ်မႃးၶၼ်ႇထႃႇၶၢမ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ(ပတိတ်ႉလသမုပ်ႉပႃတ်ႈ)ယဝ်ႉ။

လွၼ်ႉၵိၼ်ၶိူဝ်ႉထမ်းတြူး ၵၼ်လႃတ်ႈမႃးလိူဝ်းၶႅ ႉ လီၵိႉၶတ်းလွႆ သွၼ်၊ ၵၢၼ်ႇ၊ ပျၢၼ်ႇ၊ ၵျၢၵ်ႈ၊ ပႃႇလိၵၶေႃၵ်ႈ သၽွေးသၽွေႇဝ ပွင်ႇလႅင်ႈလႅင်းလွႆ လီလီငၢမ်းငၢမ်းသေယဝ်ႉ ၵဝ်ႁိတ်းဝိပတ်ႉသၶေႇၽေႇဝၶေႇ၊ ဝိပတ်ႉသၶေႇပိင်ႇရႃႇ၊ ပရမၢတ်ႈၵႃႇရူင်ႇၶၢမ်ႉလမ်ႉ လီႈဝႃႈ လုၵ်ႈၶွင်ႉသႃႇဝၵတပေးၽြေးပဵၼ်လဝ်ႈ လိတ်ႈ“မၢၼ်ႇ” ၵမ်ႇလၢၼ်ႇၵမ်ႇလွတ်ႈ တၵ်းတေလီႈ ႁွတ်ႈၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၶေ တီႈၵတ်းယဵၼ်သိူဝ်းသႃႇ သုတ်းမူႇသုတ်းတွီးၵူႇၶင်ႇၶီယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈတြႃးတေႃႇထဝ်ႈ သီႇလ ၾေႃႇဝၼေႃႇ ၵႃႇထႃႇ

ထဝ်ႈထရေး လုင်းမႃႇလႃႇၼၼ်ႇတ၊ ဝၢၼ်ႈထၢင်ၾဝ်ၵုတ်ႉ၊ တူင်ႇဝီင်းပၢင်ႇၵူႈလူင်

ၵႂၼ်တၢင်းသုတ်း ၼႂ်းႁဝ်းတၵ်းမႃးၼပ်ႉယမ် ၵုင်ႇမျၢတ်ႈၽြႃးတြႃး ၵရိယႃႇသင်ႇၶႃႇ သမုတိသင်ႇၶႃႇ မႃႇတႃႇပီႇတႃႇၵႃႇလရိယ ၵုၼ်ၶရူးၸၢၵ်ႈၵုၼ်မ်ႉပၼ်ႇလႅႇငႄးဝ ႁူမ်ႈလူၺ်ႈထဝ်ႈၼူး ထမ်ႇမ ၵႂၼ်ၸေႃႇပၢင်ၵုမ်ၶႂၼ်ႇၽရိၼ်ႉ ၵႂၼ်ထိင်းသိမ်းလိၵ်ႈတီးၵဝ်ႇ မႂ်ႇ ၼႂ်ႈတၵ်းၶျူဝ်ႇသေ ၼပ်ႉယမ်ၵၼ်ႇတေႃး ထဝ်ႈၼူးတင်းလၢႆ သင်ႇၶႃႇ တင်းသိုင်ႈ ႁူမ်ႈလူၺ်ႈထရေးမိူင်းတီးမိူင်းမၢၼ်ႈ မိူင်းၼၢင်မိူင်းမိတ်ႈ ႁူမ်ႈၵိုၵ်းၵႃႇသမ်ႇၼွၵ်ႈမိူင်းၼွင်းမိူင်း လီႈမႃးႁူမ်ႈၵၼ်ပုၼ်ႈတႃႇၼိုၼ်ႈယႂ်ႇ မႂ်ႇသုင် တီႈႁဝ်း လီယဝ်ႉၵမ်းၼႆႉ ငိၼ်းလူမ်းၸေႃႉၸေႃႉၼႂ်ႈ...

(1) လိၵ်ႈတြႃးတေႃႇထဝ်ႈ - သီႇလ ၾေႃႇဝၼေႃႇ ၵႃႇထႃႇ
(2) ၵေႃႉတႅမ်ႈ - ထဝ်ႈသြႃႇၵေႃးလီႇပၢၼ်မႂ်ႇ
(3) ပီတႅမ်ႈ - ပီၵေႃးလႃႇ 1324 ၼီႈ။
(4) တၵ်ႉၵႃႇလိၵ်ႈ - ပူႇၵျွင်းထိင်ႇတႃႇ ပၢၼ်ပပ်ႉတူပ်ႉလေႃးသႃ
(5) လင်ႇၵႃႇ - သွင်ၵိဝ် ၼမ်ႉၵူမ်းယၢဝ်း၊ မီးႁူၵ်းတွၼ်ႈၵၼ်ၼၢၼ်း

တွၼ်ႈၵၼ်(1)ၼႆႉ လၢတ်ႈၼေဝႆႉ
တႃႇၼႆ တေႃႇထ သီႇလႆ ရၵ်ႉၶထ ၾေႃဝၼႆ ၾေႃဝိတပ်ပႆ ဝလၼ ဝႃးၼီငလႈ လၢတ်ႈလွင်ႈလူႇတၢၼ်းတႃႇၼငလႈ လၢတ်ႈလွင်ႈလူႇတၢၼ်းၼေႃႇၼၼီႉ ၵူၢင်ႈၶူၢင်ၼေႃႇ ပေႃးႁဝ်းမႃးၽေမီး 31ယဝ်ႉ။

1ႉ လေႇတၼေႃႇတႃႇၼ မိူဝ်ႈပူၼ်ႉၼွင်းလွႆ ၶိုႈလူႇၶိုႈတၢၼ်း
2ႉ ဝုတ်ႉထုတႃႇၼ ၵဝ်ဝုတ်ႉထုသေယွၼ်ႇလွႆၶိုႈလူႇတၢၼ်းပူၵ်ႉၵူဝ်ႇသေပႃး။
3ႉ တႃၶတေႃႇသ ၵဝ်ၵၼ်ႁဝ်းၵမ်ႇၶိုႈၵိၼ်ငလႈလူႇတၢၼ်း။
4ႉ တႃႇၼသေႁႃႇယ ၵဝ်ၵၼ်ႁဝ်းၵိၼ်ငလႈလူႇတၢၼ်း။
5ႉ တႃႇၼသေႃႇမိ ၵၼ်ႁဝ်းလူႇၼၼ်ႉလိူၵ်ႈၵဝ် ၵၼ်လီၵၼ်ၶႅမ်ႉသေလူႇတၢၼ်း။
6ႉ သႁလ်ထိၵတႃႇၼ တူဝ်ထဝ်ႈၵဝ်ႇၵဝ်ၵူႃႇမိူဝ်းလူႇတၢၼ်း။
7ႉ ၵၼတေႃထိၵတႃႇၼ ၵၼ်ႁဝ်းၽၢၵ်ႇပိူၼ်ႈလွႆႉပိူၼ်ႈလူႇတၢၼ်း။
8ႉ ၼိၵ်လၵ်ၵိယတႃႇၼ မိူၼ်ၼင်ႇႁဝ်းၵူႃႇပၼ်ပိူၼ်ႈသိမ်း ပေႃးလူဝ်ႇလီႈၵူႃႇယွၼ်း။

၉ႉ လေႃးၽရၢၼ်ႇသေႃးတႃႇၶ ပေႃးႁူႉသိုဝ်ႉၶူဝ်းလူႇသီတ်းၵႃႈမၼ်း။
10ႉ တေႃးသရၢၼ်ႇသေႃးတႃႇၶ လေႇတၶေႃႇ ၵမ်ႇၽိင်ႈပိင်းၵၼ်သေ လူႇတၢၼ်း။
11ႉ မေႃးၵရၢၼ်ႇသေႃးတႃႇၶ ၵမ်ႇဝူၼ်ႉၶေႃးတူၺ်းလင် မီးလွင်ႈၶိုၼ်ႈၵျူႇသေလူႇတၢၼ်း။

သမ်ႉမႃး ပေႃးၵွၵ်ႈ ၶွင်ႈဝုတ်ႉထူႉၶေႃႇၶၶေၶၼ်ႉထိင်ႈ သၢဝ်းပႃးသၢဝ်းမိဝ်း သွမ်း၊ သၢင်ႇ ၵၢၼ်း၊ ဝတ်ႉ၊ ယႃႈယႃ၊ သွမ်း၊ ၶမ်ႉဝၢၼ်၊ ၽႄး၊ လေႃႉ၊ ၶေႃမ်ႇသႃႇ၊ မွၵ်ႇ၊ ၶဝ်ႈၵွီ၊ ၵျူၼ်း၊ ၽီးတီၼ်း လိူဝ်းၶႅႉငလႈရူပႃႇရူင်ႇ, သလ်ႉတႃႇရူင်ႇ, ၵၼ်ႇထႃႇရူင်ႇ, ရသႃႇရူင်ႇ, ပေႃးထပ်ႉပႃႇရူင်ႇ, ထမ်ႇမႃႇရူင်ႇ, တင်းသိၼ်ႈ လေႃးၵၼ်မီးႁူႇ 31 ပႃးယဝ်ႉ။

ၵိင်ၶွႆးၵျမ်းသင်ႇၶႃႇရပႃလၶဵ, ပေႃးလူဝ်ႇရူႉတီႈႁူၢင်ႈ လိပ်ႈႁၢၼ်းၶွႆးၶၶေႉတႃႉ။

လေႇတၶေႃႇၵၼ်ၶေမေႃး 31 ပႃးၶဵႉ

1ႉ ပုၵ်ႉပလေႇတၶေႃႇ၊ 2ႉ မုၶၼ်ႇလလေႇတၶေႃႇ၊ 3ႉ ပရလေတၶေႃႇ၊
4ႉ ၶၼုၵ်ႉၵရိတလေႇတၶေႃႇ၊ 5ႉ ၵၶၼုၵ်ၵရိတလေႇတၶေႃႇ၊ 6ႉ ရိၶလေတၶေႃႇ၊
7ႉ မလ်သိမလေတၶေႃႇ၊ 8ႉ ပၶီတလေတၶေႃႇ မီးႁူႇပၢတ်ႇပႃးယူႇယဝ်ႉ။
(တွၼ်ႈၶိုင်ႈသုတ်းယဝ်ႉ)

တွၼ်ႈ(2)

လၢတ်ႈလွင်ႈတႃႇၶလီ/လႃႉ ‘‘တႃႇၶတေႃး ပေႃးၵဝႃႇ’’ ဝႃႈၶဝိဝ်ႉငလႈ ႁွင်ႈလွတ်ႈ လေႃးၽရၢၼ်ႇသေႃးတႃႇၶ တေႃးသရၢၼ်ႇသေႃးတႃႇၶ မေႃးၵရၢၼ်ႇသေႃးတႃႇၶ တႃႇၶတေႃႇသ တႃႇၶသေၵႃႇယ ၵၶတေႃထိၵတႃႇၶ ၶဵၵ်ႉလၵိယတႃႇၶ လၶဵႉပၢၵ်ႈဝိႉသေ ၵဝ်ၵလေႃးၽ ၵဝ်ၵတေႃးသ ၵဝ်ၵမေႃးၵ တႃႇၶသေႃႇမိ သၵတ်ထိၵတႃႇၶ ၵဝ်လၶဝ်ၵႃးပႃးၶဵႉ ပွႆႉပႃးလပ်းတူဝ်လွႆသေ လူႇတၢၼ်းၶၶေႉလီယဝ်ႉ ၶွႆးၶၶေသေတႃႉ လူဝ်ႇလီႈၽၢင်ႉသတိ ႁွႆႈလီႈပိၼ်ပုၵ်ႉပမုင်ႇလ ၵပရပီႇတိလေႇတၶေႃႇ လင်ႇတေၵွၼ်ႁွတ်ႈ တီႈလီယူႇယဝ်ႉ၊ မူၼ်ႇ ၶင်ႇပၢၼ်ၽြႅးပိၼ်လဝ်ႈဝိပသီ, မီးၽူႈယၢၵ်ႈတုၵ်ႉၵတႃႇငေႃႉၶိုင်ႈ၊ လိုဝ်ႈမၼ်းႁွင်ႉ တုၵ်ႉၵတ လိၵ်ႉတႃႇ ၵႃၶမ်ႈၵိၼ်ၶွႆ ၶွိပိူၼ်ႈၵူၼ်းမၢၵ်ႈၵူၼ်းမီးၵုၵ်ႉလႃႇရတၶေႃႇငုၼ်းၶမ်းသေလူႇတၢၼ်း မၼ်းလင်ႇၶွိပိူၼ်ႈလိုဝ်လွႆႇၶေႃႇသေ ပွၵ်ႈၶိုၼ်းမိူဝ်းႁိူၼ်း မိူဝ်းလွမ်သွၵ်ႈႁႃ တႃႇတေလီႈလူႇ မူၼ်ပိူၼ်ႈ ၵမ်ႇၵၼ်သင်၊ သွၵ်ႇႁူႇသွၵ်ႈမႃး လင်ႇႁူႇၵၼ်ၶိမ် ၶေႃၵိၼ်ၶေႃလွီးမၢၵ်ႈၶိုင်ႈငလႈ ငမႈလပ်ႉရူၼ်ပွတ်ႈသေ လင်ႇႁူႇမိူဝ်းလူႇတၢၼ်းၽြႅးပိၼ်လဝ်ႈ ဝိပသီ၊ မၼ်းလီး လီႈလူႇ ၶိမ်ၵွၼ်ႇမၢၵ်ႈၶိုင်ႈၵူၺ်းသေတႃႉ မၼ်းလီးရူမ်ရူမ်လူမ်းလူမ်း ၵူႈၶၢဝ်းယၢမ်း လီမ်မိူဝ်ႈလုၵ်ႉ ၶင်ႈၶွၼ်းပိႁူႇ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈ ပုၵ်ႉပ မုင်ႇလ ၵပရပီႇတိလေႇတၶေႃႇ တိမ်ထူၼ်ႈငလႈ လင်ႇႁူႇ ၶွႆးမိူင်းၽီ လီၶွႆးမိူင်းၵူၼ်းလီလၢတ်ႈလီပၢၼ် ၵမ်ႇၶၢၼ်လွႆ တူၵ်းတိမ်ႇတူၵ်းယေႃး ၶီယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈၵၢၼ်(3)

ၶၢဝ်ႇသမ်ႉ လၢတ်ႈလွင်ႈသီႇလၵ်ႉထႃႇ၊ သီႇလၵၢၼ်ဝႃႈၶႃႉ သီလႅ သတႅ သီႇလႅ သီႇတလႅ သီႇလႅ သုၶႅ ဝလၶဝိၵျူဝ်ႇ ၵလူဝ်ႇပုတ်ႉထ ၵျေႃးမႃးၶၢင်ႇၶၢဝ်ၼႄႈ သိၼ်ၵၢၼ်ဝႃႈၶၢင်ႉ ၵ်ၢတ်ႈၶွႆႈလွႆႈႁၢၼ်းၵူဝ်ႈၶၢမ်လီ ၵ်ၢတ်ႈၶွႆႈတူဝ်လွႆႈသွင်ပႃး ၵတ်းလီသိုဝ်းသႃႇၼႄႈ ထင်ႇလီႈႁွင်ႉဝႃႈ သိၼ်သီႇလယူႇယဝ်ႉ။ ပၼ်ထသီႇလ ၵသ်ထသီႇလ တသ်သသီႇလ သိၼ်ႈၵျႃး သိၼ်ပ်ၢတ်ႇ သိၼ်သိပ်း မီးဝီႉသၢမ်ပိူင်သၢမ်ပႃး ပၢၶႄႇတိပၢတ ၵတိၼ်ႇၶျေတႃႇ ၵႃႇမေႇသု မုသႃႇဝႃႇတ သုရျႇမေရယ ပၼ်ႇထသီႇလ သိၼ်ၵျႃးသ်ၼ်ႈ လူဝ်ႇလီႈၵမ်ပၼ်ႈမၼ်ႈၵ်ၼ်ႈ ယူႇတႃႇသေႇၼႄႈ ထင်ႇႁွင်ႉ ၶၢၵ်ႉထသီႇလယဝ်ႉ၊ ၵူၼ်းလီၵူၼ်းမျၢတ်ႈၶဝ် ပွႆႉပႃးတေႃႇလူဝ်ႈပၢၼ်ၽဝလဝ်ႈၵဝ်ႇၼႄႈ ထင်ႇႁွင်ႉ 'ၵရူထမ်ႇမ' ၶၢဝ်ယဝ်ႉ။

မူဝ်ႈၶၢင်ႉ ထင်ႇမီးၵရူတိူင်း ၶွႆးတိူင်းၶၢင်ႉ ထင်ႇမီးဝီင်းၵိင်ႇတပသ်ႉတၶၵူဝ်ႇ ထဝ်ႈ ၵျေၶမ်း ၵုပ်ႉပိူင်ႇၽွင်းငၢမ်း ၸြႄးၵလွင်း မႃးတေႇသၢၼ်ႇထေႇ တီႈၶၢင်းၵျေၶမ်း၊ ထီးၵွၼ်ႇ ၵေႃႉၶႃႉ ၽိူဝ်ႇယွႆႇၵႃးသုင်မႃး ၵူႇသွၼ်ၵဝ်ပၺ်ႇၸႃႇမိူင်းတၵ်ႉၵသူဝ်ႇ ပွၵ်ႈသီႇဝီႇမႃးၵေႃး ၵူးၼမႈ ထင်ႇၵၢပ်ႈပၼ်ၵျၢင်ႈၵျေသေၼႄႈ ၵုပ်ႉပိူင်ႇမိူင်းၵရ တိူင်းၵိင်ႇတပတၶၵူဝ်ႇယဝ်ႉ၊ မၼ်ႈထီး ထင်ႇႁွင်ႉၵဝ် လုၵ်ႈဝၢၼ်ႈၵူၼ်းမိူင်းတင်းသ်ၢင်ႈသေ ၶွႆႈၵွၼ်ၵၢၼ်ပွႆႉပႃး ၵရူထမ်ႇမ သိၼ်သီႇလ ၵျႃးပႃး တြႃးတၢင်းတိုဝ်းၵမ်လီ ၵမ်ႇၽိတ်းၵမ်ႇပိူင်ႈၼႄႈ ၵူၼ်းမိူင်းလီႈယူႇလီ တူဝ်လွႆႈသိုဝ်းသႃႇ ၵ်ၢတ်းၵၢၼ်ၵွင်ႇမ်ၢင်ႇသိုဝ်ႈၽွႆႈမၼ်းၼႄႈ ၸြႄးၵလွင်းၽေႉထၢပ်ႈပႃႇရမီႇမႃး တေႃႇပေႃးပ်ၢၼ်ၸြႄး ပ်ၢၼ်လဝ်ႈၵေႃးတမႁဝ်းၶႃႉယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈ(4)

လၢတ်ႈလွင်ႈၽေႇဝၶေႇ၊ ၽေႇဝၶေႇၵၢၼ်ဝႃႈ သမထၽေႇဝၶေႇ ဝိပသ်သၶေႇ ၽေႇဝၶေႇ မီးဝီႉသွင်ပိူင်သွင်ပႃးယဝ်ႉ၊ ၵၶၵ်ႉသတိ(10)ပႃး၊ ၵသုၽ(10)ပႃး၊ ၵသ်ိၼ်း(10)ပႃး၊ ပျမ်ႇမလူဝ်ႉ(4)ပႃး၊ သိင်ႇၸႃႇ(1)ပႃး၊ ထႃႇတုဝဝုတ်ႉတႅ(1)ပႃး၊ ၵႃႇရူပ်ႉပသၢၼ်ႇ(4)ပႃး၊ ထႃႉၶဝ် (40)ၶႃႉ ႁွင်ႉဝႃႈ 'သမထၽေႇဝၶေႇ' ၶဝိဝရၶ သမေတီႇတိ သမထေႃး ယႅ ထမ်ႇမ ထႃႇတ ၶဝိဝရၶၵေႃႇရင်ႇ မွတ်ႇဝွတ်ႈယၢၼ်ၵျၢၼႄႈ ထင်ႇလီႈႁွင်ႉဝႃႈ သမထၽေႇဝၶေႇ ယဝ်ႉ။

ပေႃးၵျၢင်ႉၵမ်ၼႄႈ ႁၼ်လီႈႁူႉလီႈ ၵၶၵ်ႉထ တုၵ်ႉၶ ၵၶတ်ႉတ လ်ၵ်ႉၶၶေႇ သၢမ်ပႃး ၶၢဝ်ႉသေ ဝိသုၵ်ႉတေႇၶ ပသ်ႉသတီႇတိ ႁွၵ်ႈပူဝ်ႈလီႈႁၼ်လီ ထိုၼ်ႈသွႆ လ်ၵ်းပၢင်ႇလီၼႄႈ ထင်ႇလီႈႁွင်ႉဝႃႈ ဝိပသ်သၶေႇတြႃးယဝ်ႉ၊ ပေႃးႁဝ်းတေၵျၢင်ႉၵမ်ဝိပသ်သၶေႇထမ်ႉ ၵွၼ်တၢင်း လူဝ်ႇလီႈၵၢၼ်ႇတေႃး ၵၶၢင်ႇတၵျႃးထဝ်ႈ သူင်ႇမ်ၢတ်ႉတႃႇ ဝေႇၶေသတ်ႉတဝႃႇသေ ထင်ႇၵျၢင်ႉ ၵမ်ယူႇယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈ(5)

မၼ်းဝႃႈဝႃႉ ပေႃးႁဝ်းၵျၢင်ႉၵမ်ႉဢဝ်ႈၼႆ မိူၼ်ၼင်ႇႁဝ်းၵျၢင်ႉၵမ်ႉ ပုတ်ႉထႃႇၶၢဝ်ႇသတိ ၼၼ်ႉလႄႈ၊ (ၵ)ပေႃးႁဝ်းၵျၢင်ႉၵမ်ႉ ၶိုၼ်းၶိုၼ်းဝၼ်းဝၼ်းလႄႉ ႁူင်ႉၵုၵ်ႉၵထ ပေႃးၵျၢင်ႉလီႈၸိူဝ်း ဝၼ်း လီႈႁၢၼ်ႈၵတိၵ်ႈၼမိၵ်ႈ ထူးထူးလၢၵ်ႇလၢၵ်ႇပေႃႇမႃးယဝ်ႉ၊ (ၶ)ပေႃးႁဝ်းၵျၢင်ႉၵမ်ႉၵၢင်ၶိုၼ်း ၵမ်ႇၼၼ်ႉ ၵၢင်ဝၼ်းႁူၺ်းလႄႉ လီႈႁူင်ႉ မသ်သိမပၢၼ်ႇၵၢင်၊ ပေႃးလီႈ(15)ဝၼ်း လင်ႇႁၢၼ် ထူးထူးလၢၵ်ႇ လၢၵ်ႇပေႃႇမႃးယဝ်ႉ၊ (င)ပေႃးၵၢၼ်ၵျၢင်ႉၵမ်ႉၶိုၼ်ႈၶိုၼ်း ၵမ်ႇၼၼ်ႉ ၶိုၼ်ႈဝၼ်းၼၼ်ႉ လႄႉ ႁွၵ်ႈပိူဝ်ႈၵိူတ်းၵၢၼ်မဝ်မၢင်ၼလႈ ၼိူင်ႈလိူၼ် ၵမ်ႇၼၼ်ႉလိူၼ်ပီႈ လင်ႇႁၢၼ်ၵတိၵ်ႈၼမိၵ်ႈ ထူးထူးလၢၵ်ႇလၢၵ်ႇယူႉယဝ်ႉ။

ၼႆႉၼတႃႉ ၽိုၼ်ၵိင်မၼ်း မီးၶွင်ႈၵျမ်း''ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၼ မ်ၵ်ႉၵတီႇပၼီႇ''ၵၢၼ်လဝ်ႈရေး တ်မ်ႈဝႃႉ ၼင်ႇၼႆယူႉယဝ်ႉ၊ ၵၢၼ်ၵျၢင်ႉၵမ်ႉပုတ်ႉထႃႇၶၢဝ်ႇသတိၼလႈ ၵရျႃံ လီႈၽွၼ်းလီၵျႃႇ ၼၼ်ႉ မိူဝ်ႈႁွၼ်ႇၵွၼ်ပူၼ်ႉမႃး ပၢၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ လီႈပ်ႁၼ်ၶုၼ်လၵျႃႉဝတေး တီႉလေးၵဝိလ ယ ၵုပ်ႉပိူင်ႇသီႇဢုၼ်လုၵ်ႈၼၼ်ႉ မၼ်းလင်ႇၵျၢင်ႉၵမ်ႉ ပုတ်ႉထႃႇၶၢဝ်ႇသတီႉ ၵရျႃံ တိၵ်ႈတိၵ်ႈ ၼလႈ လီႈၼင်ႈႁၢင်ႈလၢမ်ႇႁျေႃဢေႈ ၵမ်ႇမီးၶ်ၼ်မႃးယႃႉမႃးၵဝ်း ၵမ်ႇမီးလွင်ႈလိူတ်ႇမိႈလွႆသင် ႁွၵ်ႈပိူဝ်ႈပႃႇရမီႇလၢတ်ႈႁွၼ်ႇ လီႈထ်မ်သၢင်ႈမႃး ၵၢၼ်လီတႃႇၼ သီႇလ ၽႄႇဝၼႄႇၼလႈ လင်ႇလီႈ ၵျၢင်ႉၵမ်ႉ ပုတ်ႉထႃႇၶၢဝ်ႇသတီႉ ၵရျႃံၼၼ်ႉ ၼင်ႈယူႇဢေႈ ၶွင်ႈလွႆဝူၼ်ႉပွင်ႇပ်ၼ်မႃး ပေႉလီၶွႆႈႁၢၼ်ပုတ်ႉထပြိူးလဝ်ႈ ၵႃႇရူင်ႇမၼ်းဝူၼ်ႉယူႇၼင်ႇၼၼ်ဢေႈ ၶွင်ႈၵႃႇရူင်ႇမၼ်းၼၼ်ႉ လီႈႁၢၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ လီႈဝီႈသၢၶွင်ႈၵႃႇရူင်ႇမၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ သမ်ႉဝူၼ်ႉထိုင်ႈ တႃႉၶိုးလူႇ ၶိုး ၵပ်ႈသွမ်းသီႇပိတ်း သၢင်ႇၵၢၼ်း ယႃႈယႃလၢႉၵျႃႇ ၶွင်ႈၵႃႇရူင်ႇမၼ်းပေႃႇမႃးထိုင်ႈၼလႈ လီႈပ်ႁၼ် မၼေႃးၵၢမ်ႇၵူႉသူဝ်ႇ၊ သမ်ႉဝူၼ်ႉထိုင်ႈ တႃႉလီၶိုးၵဝ်ႈသၢင်ႇၵၢၼ်းလီႈ သၢင်ႇၵၢၼ်းၼၽႈ ၵၢၼ် ၶ်မ်ႉ ၵၢၼ်လီ ၵၢၼ်မီးၶွင်ႈမိူင်းၽီ ၵၢၼ်ၶ်မ်ႉသေပိုၼ်ႈ လူႇတၢၼ်ႈပုတ်ႉထ လဝ်ႈရျႃၼ်းၶဝ်ၼႆႉ ပုၵ်ႉပ မုင်ႇလ ၵပရပီႇတိလေႇတၼေႇသၢမ်ထၢၼ်ႈ ၵမ်ႇယူပ်ႈၵမ်ႇယွမ်းလႃးလႃး ၶုၼ်လူင် လၵျႃႉၼႆႉ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈ လီႈၵျၢင်ႉၵမ်ႉပုတ်ႉထႃႇၶၢဝ်ႇသတိ ၵရျႃံဢုင်ႇမျၢတ်ႈၼလႈ ထိုင်တီႈသိုင်ႈၵၢမ်ႇ လီႈမိူဝ်းလၢမ်ႇမိူင်းၽီ တႃႇဝတိင်ႇသႃႇယူႇယဝ်ႉ၊ လၢတ်ႈၵမ်းလိုၼ်းသုတ်းမႃး လီႈပ်ႁၼ်ပြိူးပ်ႁၼ် လဝ်ႈ ဢေးတမႁဝ်းၼႆႉ ယူႇယဝ်ႉ။

ၡၼ်ႉထုႉထူႉရ ဝိပုႉသဂဂျမ်း

ပူႉဂျွင်းကိင်ႉတု, ဝၢၼ်ႏဂုင်းသု, တူင်ႉဝီင်းသီႉပေႉ

မ့်ႉသုင်တင်းသီင်ႏၡုႏ ၡုႏရှဝ်း**ပူႉဂျွင်းကိင်ႉတု,** ဝၢၼ်ႏဂုင်းသု, တူင်ႉဝီင်းသီႉပေႉ၊ ဝၼ်းမိူဝ်ႏၼီႉ ၡုႏရှဝ်းတေမုးတေႉတိႉၶိႏၼေ ဖိုၼ်လိၵ်ႏကၼ်လိႏလိုဝ်ႏ **ၡၼ်ႉထုႉထူႉရ ဝိပုႉသဂဂျမ်း** ဝုႏၼီတီႏၡုႏကေႏ။ လိၵ်ႏမူႉၼီႉ ဂေႉတွင်းပၢၼ်ႉ, ပီၼ်‘‘ကွၵ်ႉၶမ်းသွ့်+ ငမႏသၢင်ႉၼိုးမွၼ်ႉ’’ၼီၡုႏကေႏ။

တွၼ်းၼိူင်ႏ

ၼွ့်းရှူဝ်ၡေႏလိၵ်ႏမူႉၼီႉ ၶိႏၼေမိူဝ်ႏမုၼ်ၶမ်းပြူးပီၼ်လဝ်ႏရှဝ်း တေႏသဝ်းၼွ့်း ဂျွင်းလူင် ဝေႉလုဝၼ်ႉ, မိူင်းရျုႉလဂျူဝ်ႉၼၼ်ႉ ဂၢ်ႉလဝ်ႏလိႏရှေးၼေလေဝ်ႏရျှၢၼ်းၡဝ် လွင်ႏလၵ်ႏၡၡေႉ, သၢမ်ပိူင် ကၼိလ်လ တုၵ်ၡ ကၼတ်ႉတ၊ ရှေးၼေလွင်ႏၡၼ်ႉထုႉရှုႏပုး ကမ်ႉမၼ်းကမ်ႉဂိုမ်း လိႏတႃတႃ ဂူတ်ႉဂူတ်ႉၼီၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႏဖွင်းၼၼ်ႉ မီး‘‘သလ်လဂပရပိူၵ်ႏ’’ဂေႉၼိုင်ႏ မုးတွင်ႏထၢမ်မုၼ်ၶမ်းပြူးပီၼ်လဝ်ႏ ‘‘ကၼ်ဝုႏ ကၼိလ်ႉလ ကမ်ႉမၼ်ႏဂိုမ်း တုၵ်ႉၡ ၡၢၼ်တူဝ်ၡၢၼ်လ့်ၼၼ်ႉ လ့်ႏယဝ်ႉ ဂူရ်းဂုႏ ကၼတ်ႉတ ကမ်ႉလ့်ႏတူဝ်ရှဝ်းတူဝ်ရှုးၼီႉမၼ်းပွင်ႉဝုႏသင်၊ ပေးကမ်ႉလ့်ႏတူဝ်ရှုး တေလ့်ႉ တၢင်ႉဂေႉမုးဂိၼ်ၡဝ်ႏတၢင်ရှုး လွင်ႉသမ်ႉတေကိမ်ႉတွင်ႉလိႏယူႉရှိုဝ်’ ထၢမ်ၼင်ႉၼီယဝ်ႉ။

မုၼ်ၶမ်းပြူးလဝ်ႏ လင်ႉသပ်းလႅင်းၼေမၼ်းဝုႏ ‘‘လီမ်မိူဝ်ႏတေႉဂူတ်ႉကွၵ်ႉတွင်ႉမုး ကမ်ႉၡ့်ႏယွ့်ႉဂေႏ ကမ်ႉဝုႏလိႏ၊ ကမ်ႉၡ့်ႏထဝ်ႏဂေႏ ကမ်ႉဝုႏလိႏ၊ တၢၼီႉယုႉရွ့်ႏမူဝ်းၼီဂေႏ ကမ်ႉဝုႏလိႏ၊ ၼီဝ်ႏယုႉရွ့်ႏမၢင်းၼီဂေႏ ကမ်ႉဝုႏလိႏ၊ ၡူၼ်ရှူဝ်ယုႉရွ့်ႏရွၵ်ႉၼီဂေႏ ကမ်ႉဝုႏလိႏ၊ ဂဝ်ကမ်ႉၡ့်ႏတႃၼီဂေႏ ကမ်ႉဝုႏလိႏ၊ ပေးထိုင်ၡၢဝ်းမၼ်းယဝ်ႉလိုင် တၵ်းတေလိႏလွမ်းလင် မရၼေ ဂူုႉလွီးလွီး’’ယဝ်ႉ၊ မုၼ်ၶမ်းလဝ်ႏ လင်ႉရွ့်ႏမၼ်းဂူၼ်ႉတူရ်းလီလီ တူဝ်ဂဝ်ကၼ်ဝုႏၼၼ်ႉ ပီၼ် ကၼ်လ့် ကၼ်မၼ်ႏဂိုမ်း ကမ်ႉလူႉကမ်ႉလႅဝ်သေပွၵ်ႏ သမ်ႉပီၼ်ကၼ်လ့် ၡၼ်ႉထု, ကၼ်ဝုႏ ၼီႉ မၼ်းပီၼ်မၼ်းလုယူႉရှင်းမၼ်း၊ ယွၼ်ႉၼၼ်ငလေႏ လင်ႉဝုႏ တူဝ်ရှဝ်းတူဝ်ရှုး ကမ်ႉပိူင်ႉလိႏ ၼီယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈသွင်

မၼ်ၶမ်းၼႂ်းၼင်ႇသိုပ်ႇၶိုၼ်ႈၶေဝႃႈ ၶၼ်ႇထျႇႁႃႈပႃး…

1. ရူႇပၵ်ႉၶၼ်ႇထျႇ မီးသၽေႃးလွင်ႈလၵ်ႈလၢႆးလၢႆလၢႆၵူၺ်း၊
2. ဝေႇတၶၵ်ႉၶၼ်ႇထျႇ မီးသၽေႃးလွင်ႈလၢမ်ႇပူၺ်း လွင်ႈလီၵိၵ်ႇလွင်ႈလၢႆ၊
3. သၼ်ႇရၢၵ်ႉၶၼ်ႇထျႇ မီးသၽေႃးလွင်ႈမႂ်တွင်း ၵၼ်လီၵ် ၵၼ်ၶၢဝ် ၵၼ်လမ် လၢႆႉၵူ၊
4. သင်ႇၶျႇရၵ်ႉၶၼ်ႇထျႇ မီးသၽေႃးလွင်ႈတိုၵ်းသူၼ်း လွႆႉၵိတ်းလွႆႉသၢင်ႈ လွႆႉၵူ လွႆႉပီ၊
5. ဝိၺ်ၺႃႇၼၵ်ႉၶၼ်ႇထျႇ မီးသၽေႃးလွင်ႈရူႉ မိုဝ်ႈတၢမ်ၶ၊ မိုဝ်ႈရူဝ်ၶၼ်း၊ မိုဝ်ႈၶူႈလင်ၶၢမ်၊ မိုဝ်ႈလိၼ်ႉလမ်ႉ၊ မိုဝ်ႈတူဝ်ၵဝ်းတိုဝ်ႉၵူၼ်းၵၼ်ႇမိူဝ်ႈ၊ မိုဝ်ႈပူၼ်ႉမၼ်း။

ပေႃးယဝ်ႉသမ်ႉၶိုၼ်းသပ်းလီၵ်းဝႃႈ ၶင်ႇၵိုဝ်ရူႇပၵ်ႉၶၼ်ႇထျႇလူင်ၼၼ်ႉ တေယူႇလႆႈ တူင်ႉၼိုင်လႆႈၶၼ်ႉ သမ်ႉမီးထၢတ်ႈလူင်သီႇပိူင် ပႅၼ်ၶိုင်ႈၵမ်ႉထိမ်…

1. ပထဝီႇ ထၢတ်ႈလိၼ် မီးသၽေႃး ၵူၼ်ႈ ၵၼ်ႇ၊
2. ဢႃႇပေႃႇ ထၢတ်ႈၼမ်ႉ မီးသၽေႃး မိုၵ်းယမ်းပိုဝ်ႉၼီႈ၊
3. ဝႃႇယေႃႇ ထၢတ်ႈလူမ်း မီးသၽေႃး တူင်ႉ ၼိုင်ႈ ၼီတ်း သၢၼ်ႈ၊
4. တေႇၸေႃႇ ထၢတ်ႈၾႆး မီးသၽေႃး မႆႈ ၵတ်း၊

ယွၼ်ႉပိုဝ်ႈထၢတ်ႈလူင်သီႇပိူင်ၼၼ်ႉ ၵမ်ႇယုပ်ႈယွမ်း တိုၵ်ႉၽိင်ႇပိင်းၵၼ်လီငလႈ ၼင်ႇဝႃႈ ၵဝ်ယူႇ လီ ၵဝ်ၵမ်ႇပၼ်သင်၊ ၼွႆးၶဝ်သီႇပိူင်ၼၼ်ႉ ပေႃးသေပိူင်ပိူင် ယုပ်ႈယွမ်းၵူႇလိူင် မိူၼ်လိူင်ႉၶင်ႇ တူဝ်ၵဝ်းတူဝ်ၵႃး ထဝ်ႈ ၵိဝ်ႇ ၵိင်ႈ လုၵ်ႉၶင်ႈၶၢၼ်လွႆၼီႈယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈသၢမ်

ၽြႃးပႅၼ်ၼႂ်းသိုပ်ႇၶိုၼ်ႈၶေ လွင်ႈတၢင်းတႃႈ၊ တၢင်းတႃႈၼၼ်ႉ လၵ်ႉၵေႃးလၢင်းတႃႇ ယႆႉၵေႃး လၢင်းတႃႇ ၊ ၵမ်ႇဝႃႈ လၵ်ႉယႆႉ မႆႉၵဝ် ထဝ်ႈၶၢမ် သၢမ်ပၢၼ်ၸိတ်းသိၼ်း ၽၢၼ်မီး ပီးယွမ် ၵွင်ႈယိုဝ်းၵမ်ႇၶဝ်ႈ ၵွၵ်ႇယဝ်ႈၵမ်ႇပွင်ႇ ၵူၼ်းယွင်ႇၵူၼ်းၵႃႉ ၵူၼ်းလၢႆႉၵူၼ်းလီ ၵမ်ႇဝႃႈၵၢင်ႈလီ ၵၢင်ႈလၢႆႉ မီးမျႇၶၵေႃးလီ ၵမ်ႇမီးၵေႃးလီ ၵမ်ႇဝႃႈပႃႇလၵ်ႉပၼ်ႇတိတ ပေႃးဝႃႈ ထၢတ်ႈလူင်သီႇ ပိုင်လူႉၵူ ယွမ်းၵူ တၢင်းထဝ်ႈရူဝ်ၵွၵ်ႇရူဝ်သႃး တႃႇမူဝ်းၶိဝ်ႈမၢင်ႈ ၵၢင်းတုပ်ႇ ၶိုဝ်ႉၶင်ႇၵိဝ်ႇၵိင်ႈ လွၵ်ႇၶျေႇလေႃႇ သမ်ႉပေႃးတၢၼ်ႇပိတ်းတဝ်ႈ ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်းမူးလီႈတႃႇ ယၢၼ်ၵိုၼ်းယေး လုၵ်ႈ လၢင်းၶၢင်းမေး ပတ်ႉလေးၶူဝ်းၶွင် ၵွင်လင်ပိတ်းၶဝ်လုမ်းလုမ်း ပိုၼ်းၵဝ်မုၵ်းယုမ်း ၵဝ်ပႅၼ် တၢင်းၵိၼ် တူဝ်သတ်းမူင်းမိင်း ၶိူဝ်ႉၶင်ပိုဝ်ႉၼီႈၶဝ်ႈလၢၼ်ႈ ဝီးမူး ၵူၺ်းၵိုတ်းၵွင်လုပ်ႇ လၢႆလၢႆၵူၺ်း ၵၼ်ဝႃႈတူဝ်ၵဝ်ၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႉ ၵမ်ႇလၢင်းၵူ ၵဝ်တီႈလွႆမူး ထိၶေလီႈၼီႈယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈသီႇ

ၶွင်ႈတွၼ်ႈသီႇၼၼ်ႉ လၢတ်ႈၶေလွင်ႈ ပြႃးပဵၼ်လဵဝ်ႈ တေႃးသဝ်းၶွင်ႈႁၢင်းလူင် ဝေႇလု ဝုၼ်ႇသေ တိုၵ်းသူၼ်းၶႂ်ႈတၵ်ႇသတ်ႉထႃး ၵွၼ်ၵၼ်ၶတ်းလွႆႈႁဵတ်းသၢင်ႈ ၵၢၼ်တႃႇၶ ၸလႈ သီႇလ ႁူမ်ႈပႃး တင်းၽႄႇဝၶႄႇ ၵၼ်လၢင်ႈၵွၼ်ႁူဝ်ႇႁွတ်ႈထိုင် တီႈလီတီႈမျၢတ်ႈ မိူင်းႁူၼ်း ၵတ်းယၢၼ် မိူင်းၽဵၵတ်းယၢၼ်၊ တႃႇတေႁူတ်ႇႁူတ်ႇ တၢၼ်တၢၼ် ႁၢၼ်ႁၢၼ် ၶိုၼ်းၶိုၼ်း ၶွင်ႈသမ်ႇသရႃႇၼၼ်ႉ ပေႃးၵမ်ႇမီးတႃႇၶ သီႇလ ၽႄႇဝၶႄႇထိုင် တၵ်းလီႈလူမ်လူမ်ၽူးၽူး ႁူးလုၺ်းၶွင်ႈၶမ်ႉလူင် သီႇၸမႈ ၵႃႇမေႃးၶ ၽဝေႃးၶ တိတ်ႉထေႃးၶ ၵဝိၵ်ႉလေႃးၶ တေၵမ်ႇမီးတီႈၵတ်း ယၢၼ်လွႆႈသေ ပွၵ်ႈ၊ ၵမ်ႇသၢင်ႇထုၵ်ႇလၢင်ႈတူၵ်းလူင်း မိူဝ်းထိုင်မိူင်းငရီး ပေႃးယဝ်ႉ သမ်ႉမႃးပဵၼ်တူဝ်သတ်း တိရိၵ်ႉသၢၼ်ႇ ပိၵ်ႉတႃႇထိုဝ်းၼၼ်ႉႁွၼ်ႇ ၼၼ်ယဝ်ႉ။

သိုပ်ႇသေၶၼ်ႉသမ်ႉလၢတ်ႈၶေဝေႃး တူဝ်ၶၼ်ႇထႃႇလူင်ႁဝ်းၼၼ်ႉ မၼ်းၵမ်ႇလွႆႈ ၽဵသၢင် ပၼ်မႃး မၼ်းပဵၼ်မႃးယွၼ်ႉလူၺ်ႈၵၢမ်ႇဝၼ်းလင်ႁဝ်း ႁဵတ်းသၢင်ႈမႃးၸလႈ လင်ႇမႃးလီႈၶၼ်ႇထႃႇ၊ ၶၼ်ႇထႃႇလူင်ႁဝ်းၼၼ်ႉသမ်ႉ ပဵၼ်မိဝ်းၵမ်ႇမၼ်ႈၵမ်ႇၵိုမ်း ၵၼိၵ်ႉလႃႇ၊ ပဵၼ်မိဝ်းလၢင်ႈလူႉ လၢင်ႈလိဝ်ၸလႈ ပဵၼ်တုၵ်ႉၶ၊ ယႃႇပေပဵၼ် ယႃႇပေလု ယႃႇပေလိဝ် ယႃႇထဝ်ႈယႃႇတၢၼ်ၼီ ၵမ်ႇႁၢမ်ႈလီႈၸလႈ ပဵၼ်ၵၶတေႃႉတ သိင်ႈ″ယဝ်ႉ။

ၶိင်းထဝ်ႈပရိူၵ်ႈ ပေႃးလီႈငိၼ်းပြႃးပဵၼ်လဵဝ်ႈ ၶီႈထမ်းၸၶၶေင်ႇၶၶေၼ်ယဝ်ႉယဝ်ႉ ၵေႃႈ ၶျေႉယွမ်းမႃႇၶ တၢင်းႁူႉမၼ်းသေ ႁူမ်ႈႁွမ်းၶွမ်းလူးပြႃးပဵၼ်လဵဝ်ႈသေ ပွၵ်ႈၶိုၼ်းမိူဝ်းႁူဝ်ႇ ၼီၶႃႈၵေႃႈ။

မီးၶင်ႇၼီႁူၺ်းၶႃႈ မွႆႇသုင်တင်းသိင်ႈၶႃႈ

လိၵ်ႈထမ်းလဝ်ႈ မရၼသိင်ႇရႃႇ

လဝ်ႈလၶရေးၶူႉရိင်ႇ, ဝၢၼ်ႈသႅၼ်ပႃး တူင်ႇဝဵင်းသီႇပေႃႉ

လိၵ်ႈထမ်းလဝ်ႈမရၼသိင်ႇရႃႇၼႆႉ လဝ်ႈလၶရေးၵေႃႉပျူႉမၼ်းပဵၼ် **လဝ်ႈလၶရေး လွီၶမ်း** မၢၼ်ႈပၢင်ႇ၊ တိူမ်ႈလူႇဝီႉမိူဝ်ႈပီၵေႃးလႃႇ 1274၊ ပီသႃႇသၼႃႇ 2456 ၼၼ်ႈ။ လဝ်ႈတႃႇၼ သိုပ်ႇလူႇတၢၼ်းပဵၼ် "ပူႇလၢင်းထုၼ်းလ" ဝၢၼ်ႈသႅၼ်ပႃး တူင်ႇဝဵင်းသီႇပေႃႉ လူႇဝီႉမိူဝ်ႈပီ ၵေႃးလႃႇ 1355 ၼၼ်ႉၶႃႈၵေႃး။ ပပ်ႉထမ်းၼႆႉ ပဵၼ်ပပ်ႉလူင် ႁူဵၵ်းၵင်ႇၵႃႇ တၢင်းၼႄႈ သိူဝ်ႈမၼ်း ၵဝ်သီလႅင်တႃးဝီႉ ႁၢင်ႈၽၢင်ပပ်ႉ ၶႅမ်ႉလႅပ်ႈ လီယူႇၶႃႈ။

လိၵ်ႈထမ်းၼႆႉႁဵုးလူလႅၼ်ႈလွင်ႈတၢင်းထဝ်ႈ လွင်ႈတၢင်းပဵၼ် လွင်ႈတၢင်းတႃႇ၊ ၵူၼ်းၼႆႉ ၵမ်ႇဝႃႈ ႁၢင်ႈလီႁၢင်ႈလၢႆႉ ၵူၼ်းၽၢၼ်ၵူၼ်းမီး ၵူၼ်းပီးၵူၼ်းယွမ် ၵူၼ်းလီၵူၼ်းႁၢႆႉ ၵမ်ႇဝႃႈ လႅၵ်ႈယႂ်ႇ, မွႆႇဂဝ်, ႁၢတ်ႈႁၢႆး သၢမ်ပၢၼ်လႅတ်းသႅၼ်း မီးယၢႈယႃႇဂတ်ႉ ယိုဝ်းၵမ်ႇၶဝ်ႈ တႅင်းၵမ်ႇ ပွင်ႇၵေႃးလီ တိုၼ်းတေလီႈတႃႇယူႇ ဝၼ်းၼိုင်ႈလဝ်ႉလဝ်ႉ။ လွင်ႈတၢင်းတႃႇၼႆႉ ၵဝ်မေႃးလိၼ် သေတႅၵ်ႈဝီႉ မေႃးလိၼ်ၼႆႉ လႅၵ်ႉၵေႃးလၢင်ႈတႅၵ်ႇ, ယႂ်ႇၵေႃးလၢင်ႈတႅၵ်ႇ, ၵၼ်မွႆႇၵေႃးလၢင်ႈတႅၵ်ႇ, ၵၼ်ဂဝ်ႇၵေႃးလၢင်ႈတႅၵ်ႇ, ၵၼ်တိုၵ်ႉမီးၼွႆးၽီးၵေႃး လၢင်ႈတႅၵ်ႇ။

လွင်ႈၵမ်ႇႁူႉဝႃႈ တေတႃႇၶဝ်းလႆ တေတႃႇဝၼ်းလႆ တေတႃႇတီႈလႆ တေတႃႇႁွပ်ႈ တၢင်းပဵၼ်မဝ်းသင်ၸလႈ ပေႃးတႃႇယဝ်ႉ သမ်ႉတေဢူႇၽင်တီႈလႆ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ပေႃးတႃႇယဝ်ႉ သမ်ႉတေဢူႇ ပဵၼ်တီႈလႆ မိူင်းၽီ မိူင်းၵူၼ်း မိူင်းတိရိတ်ႉသၢၼ်, မိူင်းပိတ်ႉတႃႇၸလႈ မိူင်းငရဵၼ်းၼႆၼၼ်ႉ ၵမ်ႇမီးၽွင်ႈႁူႉ ၼႆၶႃႈၵေႃး။

ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၼၼ် သင်လိူဝ်ႉဝႃႈဢူဝ်တႃႇသေ ၼင်ႇႁိုဝ်တေမေႃတႃႇၼၼ်ႉ ႁွႆႈဂီႉၶုၵ်းၶူၼ်ႉ ဢူၼ်ႉၶိုၼ်ႈ မရၼေႃႇၼုတ်ႉသတိ ၵဝ်လီမ်မိူဝ်ႈၼင်ႈ မိူဝ်ႈၼွၼ်း မိူဝ်ႈလုၵ်းမိူဝ်ႈဢူႇ, ဢူႈတႃႇသေ, ၼႆလိုင် တၢင်းတႃႇ ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ တိုၼ်းတေၵမ်ႇဢူဝ်လႃးလႃး။

လိူဝ်သေၼၼ်ႉ သမ်ႉၶဝ်ႈပႃးဝီႉ လွင်ႈၵုၵ်ႉလႃႇတၢင်းၼွၵ်ႈ မိူၼ်ၼင်ႇငိုၼ်းၶမ်း မႃႉလႃး ဢူဝ်းငႂ်ႈ တိူၵ်ႇႁိူႈလွၵ်းၼႄး လီမ်ႁူတ်ႉလီမ်ၵႃး၊ ၵုၵ်ႉလႃႇၵၼ်ဝႃႈမႃးလိူဝ်းၼႆႉ မၼ်းမိူၼ်ဂၼ် တၢင်းၼမ်ႉၵၼ်မီး ၼွႆးၵွၵ်းလွၵ်းတိၼ်ငႂ်ႈ မၼ်းပၼ်ႁဝ်းလၢမ်ႇလေးလိမ်, လူဝ်ႈၵိပ်ႉဢူၺ်း၊ ၽူႈၵၼ်မိုတ်ႈမၵ်ႉၵႃႇရင်ႇ, ဂႃႇမၵုင်ႇႁၢႆးပႃးၼၼ်ႉ သမ်ႉၵဝ်မိင်းမူၼ်းသႅဝ်သေ တႅၵ်ႈဝီႉၶႃႈၵေႃး။

သမ်ႉပႃးဝႆႉထိူင်ႈလွင်ႈတႃႇၼေ ပေႃးၵႂၢမ်းၵၢၼ်တႃႇၼၵေႃႈ ယႃႇပေၺ်ႈပဵၼ်တႃႇၼေ တႃႇသ ၼလႄႈ တႃႇၼသေၵျႃယ ၵွႆးၵွၼ်ၵၼ်ၵႂၢမ်းၵၢၼ်တႃႇၼသေႃႇမိ၊ ၶူဝ်းၶွင်ကၢၼ်မၼ်ႈၵိုမ်း လီၵေႃတ်ႈ လီပၢၼ်ၵေႃႈ ၽွႆးၵမ်ႉထၢင်ႈမႃးႁိမ်ၵဝ်ၵွႆ, တိုၼ်းၵမ်ႉမီးဝၼ်းတေလူႉလိဝ်ၼီႉ ပဵၼ် တႃႇၼ ပႃႇရမီႇၼီယဝ်ႉ။

ၼွင်းပပ်ႉထမ်းၼီႉ သမ်ႉမီးၵပုမ်ႇႁူဝ်ၼိုင်ႈ ၵၼ်ၵပ်းၵႂီႇလူၺ်ႈလွင်ႈ ၼမ်ႉမၢၵ်ႇႁၢၼ် မိဝၢၼ်းပရိတ်ႈ ၼလႄႈ တၢင်းသီး ဝၢၼ်းပရိတ်ႈ။

ၼွင်းကပုမ်ႇၼၼ်ႉ ၼေႃႇလွင်းလဝ်ႈ လီႈၵွႆ,ၵူတ်ႇပဵၼ်လုၵ်ႈ လဝ်ႈမုၼ်ယွႆႇၶုၼ်ၵျေၶမ်း မိူင်းပႃႇရၼသီႇ၊ မီးဝၼ်းၼိုင်ႈၼေႃႇလွင်းလဝ်ႈ လီႈၵွၵ်ႇတႃႈၵွၵ်ႇတၢင်း ပႃးတင်းၵူၼ်းလွႆႉ သွိုၵျႃႈၵေႃႉ လုၵ်ႉတီႈ မူိင်းပႃႇရၼသီႇသေ တေၵွႆႇမူိင်းတၵ်ႉဢသူဝ်ႇ။

ၼွင်းၶဝ်းတၢင်းၼၼ်ႉ ၼေႃႇလွင်းလဝ်ႈ လီႈၵွႆႇလွင်းသွမ်း လဝ်ႈပၵ်ႉလေႇဢပုတ်ႉထႃႇ တူၼ် ၼိုင်ႈ၊ ပေႃးသုင်းပဵၼ်းယဝ်ႉ လဝ်ႈပၵ်ႉလေႇဢပုတ်ႉထႃႇ လီႈၵျေႃးတြႃးပၼ် ၼေႃႇလွင်းလဝ်ႈ သေ သမ်ႉပၼ်ၽၢင်ႉဝႃႈ ၼွင်းၶဝ်းတၢင်းၼၼ်ႉ တေထူပ်းတၢင်းယၢပ်ႇ ၽိုတ်ႇလူင်ၵျႃႈပူိင်…

1. တေလီႈၶိုၼ်ႈ လွီလူင်သုင်ထၼ်း၊
2. တေလီႈလတ်း ပႃႇသီး မုင်ႈတူၺ်းသုတ်းသီႇၵူသီႇတႃ၊
3. တေလီႈထူပ်းရႃးလူၼ်လူင်၊
4. တေလီႈၵွႆႇၶဝ်းတၢင်းကၼ်ယၢဝ်ၵူၼ်း၊
5. တေလီႈထူပ်းရႃး ၼေၢင်းၽီးၶဝ် ပွမ်ၵႂၢမ်းၼေၢင်းသၢဝ်ၵွၼ်ႇသေ ပႂ်ႉၵိၼ်ၼိူဝ်ႉၵူၼ်း၊

ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၼၼ် ၼင်ႇႁိုဝ်ပေႃးတေလွတ်ႈၽေးလူင်လိူဝ်းၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈလင်ႇပၼ် ၼမ်ႉမုၼ်း ပရိတ်ႈ မိဝၢၼ်းပရိတ်ႈၼလႄႈ တင်းသီးမုၼ်းပရိတ်ႈ တီႈၼေႃႇလွင်းလဝ်ႈယဝ်ႉ။ ပေႃးယဝ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈသိုပ်ႇလၢတ်ႈၼေဝေႃႈ ၼွင်းၶဝ်းတင်းလီတ်းဝၼ်း ပေႃးၵွႆႇထိုင်လီႈ မူိင်းတၵ်ႉဢသူဝ်ႇထိုင် ထၢင်ႈတေလီႈလၢပ်ႈလူင်သေ ထၢင်ႈလီႈပဵၼ်လဝ်ႈၶျေၶမ်း မူိင်းတၵ်ႉဢသူဝ်ႇ ၼီယဝ်ႉ။

ပေႃးယဝ်ႉၶဝ်ႁြႃႇတပေႃးၵျႃႈၵေႃႉ လင်ႇသိုပ်ႇၶဝ်းတၢင်း ၶိုၼ်ႈႁူၺ်ႈလူင်းလွီ လတ်းပၢင်ႇ လီႇသီး လွတ်ႈၽေးလူၼ် လတ်းပီသိၼ်ႈတၢင်းကၼ်ယၢဝ်ၵူၼ်းလီငၢမ်း၊ ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်း ၶဝ်လီႈၵွႆႇထူပ်းရႃး ဝၢၼ်ႈၵွၼ်ႇႁိမ်းတၢင်း ကၼ်ၼေၢင်းၽီးၵႂၢမ်းဝႆႉ ၼေၢင်းၽီးၶဝ် ပွမ်ၵႂၢမ်း ႁၢင်ႈၼေၢင်းသၢဝ်ၵွၼ်ႇႁၢင်ႈလီၽၢင်ငၢမ်း တူဝ်ၶိင်းလိပ်ႈလဝ်း တၢင်းလၢတ်ႈၵေႃႈထူၼ်ႈ ၼေႃႈၵူၼ်ႈ တၢၵွၼ်, သမ်ႉပၵ်းမွၵ်ႇမီးၵႃႇႁွမ် ၵႃႇႁူၺ်းသေ ပႂ်ႉဝႆႉယူႇ။

ပေႃးဝႃႈၶဝ်လဝ်ႈ မႃးႁွတ်ႈထိုင် တီႈဝၢၼ်ႈၼေၢင်းၽီးၶဝ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉၵေႃႈ ၼေၢင်းၽီးၶဝ်

ၽိတ်ႈမွၵ်ႇယဝ်ႉ ယွၵ်ႇလၢတ်ႈလႆႈ ႁူႈလိုဝ်ႈယင်ႉတီႈဝၢၼ်ႈၼဝ်ၼၼ်ႉၼိုၼ်းၸိုင်ႈ မိူဝ်ႈလႂ် ၽႄႉ ပၢင်ႇလဵင်းမႃး ထင်ႇၵွီႈသိုပ်ႇၶၢဝ်းတၢင်းၵေႃႈလီႈ ယႃႇပေမီးလွင်ႈၵၢၼ်းၼႄႇသင် ၼႆယဝ်ႉ။ တပေႉၵူၼ်းလႆႉမၼ်းလဝ်ႈႁူႈၵေႃႉၼၼ်ႉ လီႈလႆႉမူတ်း။

ၼႄႇလွင်းလဝ်ႈ ထင်ႇပၼ်ၽၢင်ႉၼဝ်ဝႃႈ သူတူၺ်းလီလီလူး ၼၢင်းလိူဝ်းၼၼ်ႉ ၼဝ် ၵမ်ႇလႆႈၵူၼ်း ၼဝ်ပိၼ်ၽိုၽိူဝ်းၽၢမ်းၵိတ်းဝီႉၵူၺ်း တႃႇၼဝ်ၵေႃႈၵမ်ႇၽဵပ်ႉ ႁၢင်တႃႇၵေႃႈလဵင် ပေႃးယဝ်ႉသူၼ်ႈတိၼ်ၼဝ်ၵေႃႈ လဵမ်ဝီႉ။ ပေႃးသူယုမ်ႇၵၢမ်းၼဝ်ၵေႃႈ သူတေတၢႆမူတ်း ပၼ်ၽၢင်ႉ လိူင်ႉၼႆယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉတၢင်းႁၢင်ႈလီႁၢင်ႈလဝ်းၼဝ်ႈၵေႃႈပိူင်ၸိုင်ႈ တၢင်းလၢတ်ႈၵေႃႈတွၼ်း တၢင်းဝွၼ်းၼဝ် ၵေႃႈပိူင်ၸိုင်ႈ ၼႄႈ တပေႉၵူၼ်းလႆႉၼႄႇလွင်းလဝ်ႈတင်းႁူႈၵေႃႉၼၼ်ႉ လီႈၼေႉၼွၼ်း တီႈ ဝၢၼ်ႈၼၢင်းၽိူဝ်းၼၼ်ႉသေ လီႈသုမ်းလၢတ်ႈပၢၼ်ၼဝ်ၵူႇယဝ်ႉ။

ၼႄႇလွင်းလဝ်ႈ သမ်ႉၵမ်ႇယွမ်းလိုဝ်ႈ ၵူၺ်းၵူႈၼၢင်းလိူဝ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ သမ်ႉၵမ်ႇယွမ်း တၢင်းၼတ်းလႆႉသေ လွမ်းၼႄႇလွင်းလဝ်ႈ တေႃႇပေႃးႁွတ်ႈထိုင် မိူင်းတၵ်ႉၵသူဝ်ႇ၊ ၽိူဝ်ႇႁွတ်ႈထိုင် မိူင်းတၵ်ႉၵသူဝ်ႇ ၼႄႇလွင်းလဝ်ႈလီႈၼေႉၼွၼ်း တီႈသုမ်ႉတၢင်းႁူဝ်ဝဵင်း မၼ်းလဝ်ႈၵဝ်သီးမုၼ်း ပိုၼ်လွမ်းတူဝ်ႈသုမ်ႉပေႃးလွတ်ႇ ၵဝ်မိဝၼ်းပရိတ်ႈ ၸၼ်းတူဝ် ၵဝ်ၼမ်ႉမုၼ်းပရိတ်ႈ ၽဵတ်းလွမ်း သုမ်ႉ လွမ်းတူဝ်။ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ သမ်ႉၼုၵ်းထူပ်းၵုင်ႇမုၼ်လဝ်ႈပၸ်ႉလေႇၵ ပုတ်ႉထႃႇသေ လီႈလွတ်ႈၽေး ၼၢင်းၽိူဝ်းၼဝ်ၵူႇ ၼႆယဝ်ႉ။

ၼင်ႈတွၼ်ႈလိုၼ်းသုတ်းၼႆႉ ၶႃႈႁဝ်းႁၼ်ထိုင်ဝႃႈ ၼမ်ႉမုၼ်းပရိတ်ႈ သီးမုၼ်းပရိတ်ႈၼႄႈ မိဝၢၼ်းပရိတ်ႈ ၵၼ်လၢဝ်းပုတ်ႉႁဝ်းၵမ်ႉပႃႈၼမ် လီႈမီးတၢင်းယုမ်ႇယမ် ၵဝ်လႆႉတိုဝ်းၵၼ်မႃး ပီယၢဝ်းၶၢဝ်းႁိုင် ႁၢၼ်ႉတေႃႇဝၼ်းမိူဝ်ႈၼႆႉၼၼ်ႉ ယူဝ်ႇၼႄးတေ လုၵ်ႉၵဝ်တီႈၼႆႈမႃးၼႆၶႃႈၵေႃႈ။

လေႃးဂုတ်ႉတရျ, ၵၶျေႃ,ပျူႉဂျမ်း

ထၢႆးမိူင်း(လုင်းသၢင်,ယွၼ်း)၊ ဂုင်းရႅင်,၊ သိၼ်ႇဝီ

ဢေႃ,တ်ႈမ်ႈ = ၶိင်းလရေးလၢႆးၵူ ဝၢၼ်ႈပၢင်ၶျေး ၵိူင်,လေႃးၵူ တူင်,ဝဵင်းသိၼ်ႇဝီ။

ပီတ်ႈမ်ႈ = မိူဝ်ႈပီဢေးလျ,-1363ၶု၊ ပီသျ,သၶျေ,-2545ဝျ,၊

လိူၼ်ႁူၵ်းလွင်ႈႁုးၶမ်ႈ၊ ဝၼ်းထမ်းဝၼ်းသဝ်၊

လင်,ဂျ, = ၶမ်ႉဂွမ်းပျူဝ်းလဝ်း

ၽျေ,သျ, = တီး၊ ပျ,လိ၊ မၢၼ်ႈ

ဂၼ်လိၵ်ႈ = (6)ဂၼ်၊ ၶိုင်ႈၶျေးလိၵ်ႈမီး(8)ထိဝ်၊ ႁူမ်ႈထိဝ်လိၵ်ႈတင်းမူတ်းမီး(896)ထိဝ်။

ၶျေးယၢဝ်းပပ်ႉ = ၶျေးယၢဝ်း မီး ၶိုင်ႈပေ,ပၢႆႁူၵ်းပဵၵ်ႉ၊ ၶျေးပွတ်းမီး-ႁူၵ်းပဵၵ်ႉ၊ တၢင်းၶျေပပ်ႉ-မီး ၶိုင်ႈပဵၵ်ႉၶိုင်ႈ၊ ပဵၼ်ပပ်ႉၶွၵ်ႉ၊ ၶိုင်ႈဂၼ်မီး (12) လၼ်ႉ၊

လဝ်ႈတျ,ၶတွင်းပၢၼ်ႉႁူဝ်တီး= ပူ,လွိၢႆးလူ,+ၵွၵ်,လွိထူရ်း ဝၢၼ်ႈႁူဝ်ၶွင်၊ ၵိူင်,ဂုၼ်ၵွၵ်,၊ တူင်,ဝဵင်းသိၼ်ႇဝီ၊

တီးဝိႉပပ်ႉ= မီးတီးႁိူၼ်းပူ,လွိၢႆးလူ,+ၵွၵ်,လွိထူရ်း၊ ဝၢၼ်ႈႁူဝ်ၶွင်၊ ၵိူင်,ဂုၼ်ၵွၵ်,၊

တူင်,ဝဵင်းသိၼ်ႇဝီ။

ဂၼ်ၶိုင်ႈ

လၢတ်ႈၶေလွင်ႈမိူင်းသိၼ် ၵီရိယျ,ပုၵ်ႈ ၶဝ်ႈပဵၼ်သိၼ်လၢင်,ဢေ,မူတ်းသွ် ဂမ်သိၼ်သေ ၵၢၼ်းဂွျ, ၵိတ်းဂၢၼ်ၽျေ,ဝၶျေ, တူရ်းရပ်ႈၶၢမ်,ၶၼ်,ထျ, ၵျ,ယတၶထေၢတ်ႈ လဵဝ်လုၵမ်, ၵိုတ်းၵမ်,လိုဝ်ႈသေပွၵ်ႈၶၼ်ႉ ႁၼ်ထိုင်ဝျႈ သၽေးၵၶိလ်ႉလ တုၵ်ႉၶ ၵၶတ်ႉတျးတီးၶျႈ ယဝ်ႉ။

ဂၼ်သွင်

ၶျေးလူရ်ႈ သုလရိုၵ်ႈ ငလႈ တုလရိုၵ်ႈ ဂျ,ယတုလရိုၵ်ႈ လွင်ႈၵဝ်တူဝ်ၽိတ်းမ်ၼ်ႈ (3)ပႃးလမ်ႉ- 1ႉ ပျ,ၶျေ,တိပျ,တ-လွင်ႈၵဝ်ၵသၢၵ်ႈပိူၼ်ႈတၢႆ ၊ 2ႉ ၵတိၼ်,ၶျေ,တျ,ၶ-

လွင်ႈလၵ်ႉၵၢဝ်ႇၶူဝ်းၶွင်ၵၼ်ႉထဝ်ႈမၼ်းၵမ်ႉပၼ်၊ ၁. ဢျႃႇမေႇသုမိတ်ႉသျႃႇထျႃရ – လွင်ႈႁူတ်ႉလုၵ်ႈထုၵ်ႇမေးပိူၼ်ႈ ပဵၼ်(၁)ပိူင်ၼႆယဝ်ႉ။

ဝၸီႇၵမ်ႇလုၸရိူၵ်ႈ လွင်ႈၵၢဝ်ႇသူပ်းၽိတ်းမ်ၢၼ်ႈ(4)ပႃးၸမ်ႉ – မုသႃႇဝႃႇတ – လွင်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းမဝ်ႇထိုဝ်ႈမဝ်ႇလွႆႈပ်ႇတ်ႉၸ်ၼ်ပိူၼ်ႈ၊ ပိသုၼဝေႃႇၸႃႇ – လွင်ႈသေႃႇယူင်းၶၢႆႈၶိူဝ်ႈပိူၼ်ႈထင်းၵၼ်ၽိတ်းၵၼ်၊ ၁.ၽရုသဝႃႇၸႃႇ – လွင်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းႁုၵ်ႈၵႅၢႉ ပွင်ႉပွင်ႉလႃႇလႃႇၵိတ်းၶိူဝ်ႈပိူၼ်ႈထီပ်းလွႆ၊ သမ်ႇၽပ်ႉပျႃႇပဝႃႇၸႃႇ – လွင်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၽဝ်င်း ၵမ်ႇမီးၶမ်ႉမီးတူဝ် ႁူၼ်ႉႁူၼ်ႉ ၶူဝ်ၶူဝ် လွမ်းဢျႃႇမၵုင်ႇ ပဵၼ်(4)ပိူင်ၼႆႉယဝ်ႉ။

မၶေႃးၵမ်ႇတုၸရိူၵ်ႈ လွင်ႈၵၢဝ်ႇလွႆၵိတ်းၽိတ်းသၢမ်ပိူင်ၸမ်ႉ… (1) ဢၽိၸ်ႉၸႃႇ – လွင်ႈၵၢဝ်ႇလွႆဝူၼ်ႉၶူဝ်းၶွင်ပိူၼ်ႈၶၼ်ႉ ၶႆႈၶိူဝ်ႈမႃးပဵၼ်ၶူဝ်းၶွင်ႁဝ်း ဝူၼ်ႉၶႆႈလီႈလၢႆၶူဝ်းၶွင်ပိူၼ်ႈ၊ (2) ပျႃႇပႃႇတ – လွင်ႈဝူၼ်ႉၵျမ်ႇၶႆႈၶိူဝ်ႈပိူၼ်ႈပေႃးလုပေႃးသုမ်း၊ (3)မိၸ်ႉသျႃႇတိတ်ႉထိ – လွင်ႈယုမ်ႇယမ်ၽိတ်းပိူင်ႈ၊ ပဵၼ်(၁)ပိူင်ၼႆႉယဝ်ႉ။

တင်းမူတ်းမႃးႁူမ်ႈၵၼ် ပဵၼ်ၵႃႇယၵမ်ႇ(၁)ပိူင်၊ ဝၸီႇၵမ်ႇ(4)ၵၢၼ်၊ မၶေႃးၵမ်ႇ(၁)ယိူင်ႈ၊ ပဵၼ်တုၸရိူၵ်ႈလွင်ႈမိူၵ်ႈ(10)ပိူင်ၼႆယဝ်ႉ။ ပေႃးငိူင်ႉဝေႈပ်ႇတ်ႈ လွင်ႈၵိတ်းၵမ်ႇလီထိုဝ်း ၶၼ်ႉသေ ၵိတ်းလွင်ႈလီၵေႃႈပဵၼ် သုၸရိူၵ်ႈ (10) ပိူင်ၼႆယဝ်ႉ။

ၵၼ်သၢမ်

ၶူးလူၺ်ႈလီႈပွႆႉပႃးတြႃးၵုၵ်ႉပုၵ်ႈ (6) ပိူင် 1. ၼိၵၼ်ႇတိၵုၵ်ႉပုၵ်ႈ – ၵမ်မိူဝ်ႈၶဝ်တိုၵ်ႉၵတိၵ်ႉထၢၼ်ႇၶၼ်ႉၵူၺ်း ဝႂ်းပူတ်းၵတိၵ်ႉထၢၼ်ႇၶဝ်သေပွၵ်ႈမိူဝ်းၶၼ်ႉ ၶႂ်ႈဢိၼ်သင်ဢိၼ် ၶႂ်ႈၵၢဝ်သင်ၵၢဝ် ၵိတ်းၵႃးပွင်ႇၵႃးပဵၼ်ၼႆယဝ်ႉ။ 2. ၵေႃးပႃႇလၵုၵ်ႉပုၵ်ႈ – မိူၼ်ၼင်ႇႁူၼ်းလီၵ်ႉဝူဝ်းသထေး ၶၢဝ်းပွႆ့ဝူဝ်းၵေႃးပွႆ့ ၶၢဝ်းၵၢဝ်ဝူဝ်းၶဝ်းၶွၵ်ႈၵေႃးၶူးမႃး ၵမ်ႇလီႈထိမ်းၵရသႃႇသီႇဝၢၼ်ၶမ်ႉၶူမ်းဝူဝ်း ႁူၼ်းၵမ်သိၼ်ၵေႃး ႁၼ်ပိူၼ်ႈႁူႇၶွၼ်းႁူင်းၵေႃးမၼ်းႁူႇ၊ ၵမ်ႇႁူႉလွင်ႈသင် လီႈဢျင်ႉလီႈၵမ်ၵေႃးၵမ်ႇႁူႉ ၵမ်ႇႁူႉၽွၼ်းလီၵမ်သိၼ်သင်ၼႆယဝ်ႉ။ (3) ပၵီႇယၵုၵ်ႈပုၵ်ႈ – ထဝ်ႈယဝ်ႉထင်ႇႁႃၵမ်သိၼ်ၶွၼ်းႁူင်း၊ ၵႃႇလုၵ်ႈၵႃႇလၢၼ်သေမိူဝ်းၵမ်သိၼ်ၶွၼ်းႁူင်းၼႆယဝ်ႉ။ (4) ၵရိယႃႇၵုၵ်ႈပုၵ်ႈ – ပဵၼ်သိၼ်လီ သိၼ်မျၢတ်ႈ ႁူႉလွမ်းသၽေး ၵၼိၸ်ႉလ တုၵ်ႉၶ ၵၶတေႃႉတ မေႃဢျင်ႉမေႃၵမ်လွမ်းသိၼ်သီႇလၼႆယဝ်ႉ။ (5) ၼိၵၼ်ႇတၵုၵ်ႈပုၵ်ႈ – ၶုၵ်ႉၶူၼ်ႉဝူၼ်ႉလူၺ်ႈၽႄႇဝၶႄႇ(40)ပႃးၼႆယဝ်ႉ။(6) ဝိသေသၵုၵ်ႈပုၵ်ႈ – လွင်ႈဢျင်ႉၵမ်လွမ်း ၵမ်ႇမထၢၼ်း (40) ၼႆယဝ်ႉ။

ၵၼ်သီ,

တွတ်ႇတိင်,သ (32) 1ႉ ၵျ,ယေ-တူဝ်၊ 2ႉ ဂေ,သျ,-ၶူၼ်ႁူဝ်၊ 3ႉ လေႃးမျ,-ၶုၼ်တူဝ်၊ 4ႉ ၶၡျ,-ၶဵပ်ႇတိၼ်ၶဵပ်ႇမိုဝ်း၊ 5ႉ တၶၼ်,တျ- ၼဵဝ်ႈ၊ 6ႉ တလေႃး- ၶင်၊ 7ႉမံသံ- ၶၺိုဝ်ႇ၊ 8ႉ ၶရေျ -ၵႃႇၶၼ်၊ 9ႉ ၵတ်ထိ- လုပ်,၊ 10ႉ ဝဂ်ႇဂံ- မၢၵ်,လမ်း၊ 11ႉ ၡတယံ- မၢၵ်,ႁူဝ်လွႆ၊ 12ႉ ယၵျၶံ- မၢမ်ႇ၊ 13ႉ ဂိလေႃးမဂံ- ၶူင်းၶွႆး၊ 14ႉ ပိၡဂံ- တပ်း၊ 15ႉ ပပ်ႇၽျေသံ- ပွတ်,၊ 16ႉ ၵၼ်တံ- သီႈလူင်၊ 17ႉ ၵၼ်တၵုၶံ- သီႈၵွၼ်,၊ 28ႉ ၵုတ်ႇတရိယံ- ၵလျ,ဂဝ်,၊ 19ႉဂရိသံ- ၵလျ,မွႆ,၊ 20ႉမတ်ႇတရုဂံ- ၵွၵ်းၵျေ၊ ၶွႆး(20)ပိူင်ၶဵႇ ပဵၼ်ပထဝီ, ထၢတ်ႈၶဵယဝ်ႇ။ 1ႉ ပိတ်ႇတံ- ၶမ်ႇႁူင်းလီ၊ 2ႉ သေမံ- ၶမ်ႇလရိၵ်ႈ၊ 3ႉ ပုပ်ႇပေႃး- ၶမ်ႇၶွင်လီပ်းၶွင်ယၢၼ်း၊ 4ႉ လေႃးၡိတေႃး- ၶမ်ႇလိူတ်ႈ၊ 5ႉ သေတေႃး- ၶမ်ႇႁိူဝ်,၊ 6ႉ မေတေႃး- ၶမ်ႇၶႅ၊ 7ႉ ၵသု- ၶမ်ႇတျ၊ 8ႉ ဝသျ- ၶမ်ႇမၼ်း၊ 9ႉ ၶေ,လေႃး- ၶမ်ႇလၢႆး၊ 10ႉ သင်,ၶၶိၵျ,- ၶမ်ႇၶီႈမုၵ်ႈ၊ 11ႉ လသိၵျ,- ၶမ်ႇယၢင်တႃင်၊ 12ႉ မုတ်ႇတံ- ၶမ်ႇယဵဝ်ႈ လိူဝ်း (12) ပိူင်ၶဵႇ ပဵၼ်ၵျ,ပေႃးထၢတ်ႈၶမ်ႇ ၶဵယဝ်ႇ။

ၵၼ်ၡျႈ

မိူဝ်ႈပၢၼ်ပြေႃးပဵၼ်လဝ်ႈၵၵုသၼ်, တီႈၶွႆးမိူင်းလူင်ပၡျ,ၶသီ, မိူဝ်ႈၵၼ်သျ,သၶျေ,လမ် ဝွတ်ႈ လင်,မီးတုၵ်ႇဂတျ,သွင်ၵေႇၽူဝ်မေးငလႈလုၵ်ႈလၢႆးၶဵယဝ်ႇ၊ ထိုင်မႃးဝၼ်းၶိုင်ႈ ၶၢင်း တုၵ်ႇဂတျ, လေးတင်းလုၵ်ႈလၢႆးမၼ်းသေ မိူဝ်ႈလုၵ်ႇၶွႆးထိုၼ်,သေ ၵၢင်ႈမိူဝ်းလူးထိုင်ယူ,ၶၶေႇ လင်,မိူဝ်းၡျႈငူးလူင် ငူးလူင်တူဝ်ၶၶေႇလင်,ၵူမ်တိၼ်ၶၢင်းတုၵ်ႇဂတျ, ၶၢင်းတုၵ်ႇဂတျ, လင်, ႁွင်ႇၡျ ႁူႈၽူဝ်းမၼ်းၶၢင်းမႃးလွီႈ ၽိူဝ်,ၽူဝ်မၼ်းၶၢင်း မႃးၡၼ်ငူးၵူမ်တိၼ်မေးမၼ်း၊ မၼ်းလၢႆး ၵၢင်ႈၵဝ်ၽျေႇၽၶေႃးငူး မိူဝ်ႈၵၢင်ႈၽၶေႃးငူးၶၶေႇ မၼ်းလၢႆးလင်,ၶုၵ်းလွႆလီႈ ၵၼ်မၼ်း လၢႆးလီႈဂမ်သိၼ်ၡျႈၶၶေႇ မေးမၼ်းသမ်ႇႁူႈမၼ်းလၢႆးလွီႈ ၽိူဝ်,ၵၢင်ႈၵဝ်ၽျေႇၽၶေႃးငူး မၼ်း သမ်ႇၶုၵ်းလွႆလီႈ လွင်ႈလီႈပွႆႇပႃးသိၼ် ၵႅတ်းၶဵတိၵ်းတိၵ်းငလႈ ငူးၵေႃႈ တၶၼ်းၵူမ်ထိုင်ႁူဝ်ၶဝ်, မေးမၼ်းသေ ယွၼ်ႇဂုင်,သိၼ်သီ,လမၼ်းၶၶေႇငလႈ ၵမ်,လၢင်ႈသိုပ်,ၵူမ်ထိင်ႈ ငူးလင်, ယွမ်းတၢင်းၽိတ်းႁူႈ ၶျင်ႇပၼ်မၼ်းသေ ၵဝ်ၵုမ်ၶမ်းၵုမ်ၸိုၼ်းပၼ်တုၵ်ႇဂတျ, သွင်ၽူဝ်မေး ငလႈ တုၵ်ႇဂတျ,သွင်ၶျၽူဝ်မေးၵေႃႈ ယွၼ်ႇၽွၼ်းလီသိၼ်ငလႈ ၶျႈလင်,လီႈဂတ်းယၢၼ် သိူဝ်းသျ,ယဝ်ႇ။

တွၼ်ႈ

တၢင်ႇပိူင် ၶၺ်ႈလိၵ်ႈလူင်

ၶေႃးၼူၼ်ႉၶျူႉ လွၼ်ႉလိၵ်ႈလူင် ထူႉတိသရရၢၼ်ႉ

ထဝ်ႈၵုသလထမ်ႉမ၊ ဝတ်ႉလွီတိုင်ၶမ်း၊ ဝီင်းမူႉထေႈ

လိုဝ်ႈမူႉလိၵ်ႈ – ထူႉတိသရရၢၼ်ႉ ၶျေႃးမၢၼ်ႉတၢင်းၶေႃႈတၢင်းလင်

လိုဝ်ႈၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ – ၶူးမေႃလူင် ထရေးလီးသႅင်မိူင်းသွ်ႉ(ၶွင်ႉ)ထဝ်ႈၵၢင်းသိုဝ်

ပီတႅမ်ႈလိၵ်ႈ – ပီတီး(လီင်းယွ်ႉ)(1945)ၶီး လပ်းၵျၢဝ်ႉပီၵီႉ၊ ပီသၢႉသၶရႉ(2395)ဝႃႉ ပီၵေႃးထူႉ (1213)ၶု

ၽူႈထုတ်ႉတႅမ်ႈ – ထုတ်ႉၵဝ်ၽိုၼ်ႉ ထဝ်ႈသေႃးၽၶေ မိူင်းၶွင် တႅမ်ႈထုတ်ႉထတ်းဝီႉ ၶၶေၼ်ႉသေ ပီၶိုၼ်းမေးထုတ်ႉတႅမ်ႈ ပီၵေႃးထူႉ(1360)ၶု ပီသၢႉသၶရႉ(2542)ဝႃႉ လုင်းသၢင်ႉသၢႉ မိူင်းၵိုင် မေးတႅမ်ႈသွ်ႉထိင်ႈ လီးၶပေႉၶၶၢတ်ႈ(27) လီးၶပေႉသွၼ်ႉဝၼ်းတီး ယဝ်ႉ ပေႃႉၵွၵ်ႉထိင်ႈၵမ်းထူၼ်ႈသီႉ(1500)ပပ်ႉ ၶေႃးလိၵ်ႈတင်းၶမ်မီး(197)ၶေႃး၊ ၽေဝီႉ(16) ၵၼ်ႉ ပႃႇ(8)တွၼ်ႈ၊ တီႈလၢၵ်ႉလီး တီႈၶေႃးသိူဝ်ႈပပ်ႉၽႅႇၶွၵ်ႈၶွ်းလွၵ်းၵၢင်ဝိူင်းမူၼ်းၶၶေၼ်ႉဢလႈ လွမ်းၵၼ်လိၵ်ႈ(12)ၵၼ်ႉ ၵၼ်ႉၶျေႃးလူလျႈပီတီး ဢလႈ တူဝ်ၵွၼ်ႉမႃးၵိူတ်ႉၶၶေၼ်ႉ မီးၵျၢင်ႈထွတ်ႉ ထီးဢလႈယိင်းၵွင်ႉတွီး ယိပ်းမိုဝ်းၵၼ်ႉ ၶေပေႃးဝီႉလွမ်းၵၼ်လွ်ၵၼ်ၶၶေၼ်ႉယဝ်ႉ၊ တီႈပီသိငျႉမ ဢလႈ ပီမူတ်ႉပေႉၶၶေၼ်ႉ လီႈၵၼ်ပဵၼ်ၶုၼ်ၽီ ၶုၼ်သၢင်ယိပ်းမိုဝ်းထီးၶွၼ်ၶျူ မိုဝ်းထီးၶွၼ်သႅ သမ်ႉၵွင်ႉ တွီးယိပ်းမိုဝ်းယိင်းဝီႉသေ ၵွၼ်ႉမႃးသူင်ႉၵိူတ်ႉမိူင်းၵူၼ်းယဝ်ႉ။

တၢင်းၵိူင်လိၵ်ႈ ထေႉၵဝ်မိူဝ်ႈပီတႅမ်ႈမႃးထေႃႉၶီႉ ပီပွင်းမီး(166)ပီယဝ်ႉ။ ၶိူဝ်ႉလွၼ်ႉ ထမ်းထူႉတိသရရၢၼ်ႉၶီႉ ထေႉၵဝ်တွၼ်ႈၵၼ်ငဝ်ႈထေႃႉထိုင်(12)ၵၼ်ၶွ်းဢၵႈလိူဝ်ႈၶီႉၶျေႃး လွမ်းလၵ်းထၢၼ် ၵျူဝ်ၶေႃးလိုဝ်ႈပီတီး(လီင်းယွ်ႉ)ထေႉၵဝ်ၶွ်းတွၼ်ႈၵွ်ႉယဝ်ႉ။

ၵၼ်(1) ၵမ်းၶီႉထေမႃးၶျေႃးလၢတ်ႈၶေၶိူဝ်ႉထမ်းမၼ်း ၶွ်းတွၼ်ႈၵၼ်ၶိုင်ႈ – ၵူၼ်းၵိူတ်ႉ ရႃးပီၵၢပ်ႉလွ်၊ ၵျီးလွ်၊ ပိုၵ်းလွ်၊ ၶူတ်းလွ်၊ တဝ်ႉလွ်ၶႁူၵွၼ်ႉမႃးၵိူတ်ႉ သူင်ႉပဵၼ်ၵူၼ်း ၽၶေၼ်ၸိုၼ်း ၽီပၼ်ပႃးမႃးတုမ်ႉၶိုင်ႈ။ ၶွ်းထူႉတိသရရၢၼ်ႉၶီႉၶျေႃးမႃး ပႃႈလင်ထီမ်ၵွၼ်ႉဝီႉဝႃႈ ၽူႈၶီႉ ထၢတ်ႈၵွၼ်ႉမၼ်းပဵၼ်ၽီရူၵ်ႉၶလူဝ်း ၵုပ်ႉပိုင်ပႃႉမီႉ မိူင်းပႃႉရျူႉၶသီႉယဝ်ႉ၊ ထင်ႉတီႇသေ ထၢတ်ႈၶၶေၼ်ႉ ၶိုၼ်းမိူဝ်းပဵၼ်ၶုၼ်ၶျေႃၶမ်း မိူင်းၵုၼ်သီႉၵျူဝ်ႉလင်ႉၵႃႉယဝ်ႉ။ တီႇသေထၢတ်ႈၶၶေၼ်ႉ ၶိုၼ်းမိူဝ်းပဵၼ်ၶုၼ်ၽီသိၵ်ႉၵျူး လုၵ်ႉတီႈၶုၼ်ၽီသိၵ်ႉၵျူးၶၶေၼ်ႉ ထင်ႉမႃးပိုင်ႈၶုၼ်ၶႁူသူင်ႉ

ၶဝ်ႈတေႇပတိသၼ်ႇထေႇ ၶွင်ႈမိူင်းၵူၼ်းၶဝ်ႉယဝ်ႉ။ ၽူႈၶဝ်ႉ ၵမ်ႇပုၼ်ႉဝူတ်ႈလီႈ ပႃးမႃးမီးယူႇ ၵိတ်းၶိုင်ႈ မိူဝ်ႈလႅတ်ႈၵွၼ်ႇလီႈၽိတ်းမၼ်ႈရႃး ၵူၼ်းလီၽူႈၶိုင်ႈသေ ပဵၼ်ဝူတ်ႈဝႆႉ ပီႇလွတ်ႈ လီႈ ပႃးလွမ်းမႃးဝႆႉယူႇယဝ်ႉ။ ၽူႈၶဝ်ႉယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၶႃႈ ပဵၼ်တူၼ်ႈၵေႃးလူး ၵွၼ်မႃးသူင်ႇ ၶဝ်ႈတေႇ ပတိသၼ်ႇထေႇ ပဵၼ်ၵူၼ်းငလႈ လႅတ်ႈၶဝ်ႉၵမ်ႇလီ ၶဵၵ်ႈလႅၵ်ႈငၼ်းသေးၶႃႈ ၵမ်ႇလီ ၵဝ်ၶႃႈတႃႇလႃးလႃး ပိၵ်ႉၶူပ်းၵိုးၶူပ်းၶႄးၵေႃးယႃႇယဝ်ႉ။ ၽူႈၶဝ်ႉၽွင်ႈၵၢင်ႈၵမ်ႉၶျႅႉ မီးတၢင်းႁူ ၵူႈလွင်ႈၵူႈလွင်ႈ မီးသတိမၼ်ႈတိူင်ႈ မီးရႃၶႅၼ်ႇပိင်ႇရႃႇၶမ်ယဝ်ႉ။ မိင်ႈၽွၵ်ႈ ၶႄမ်ႇၵႃးတိတ်ႉ ယူႇလွမ်ႁူဝ်ငလႈ လၢင်ႈပဵၼ်ႁူဝ်လိပ်းႁူဝ်ၶိုႈ ႁူဝ်ယဵၼ်းၶမ်ယဝ်ႉ၊ ၶႄမ်ႇၵၢင်းၵၼ်း ယူႇၶွင်ႈ လႅင်ငလႈ လၢင်ႈလႅင်လီလႅင်ဝၢၼ်ႇပုၼ်ႉယဝ်ႉ သင်မၼ်းၶိုၼ်ႈပဵၼ်သင်ႇၶႃႇရႃၶၼ်းလမ်ႉ လီသုတ်း ယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၵႃႈ ၵူၼ်းၵိူတ်ႇရႃးပီၶူၶဝ် လိမ်ယိင်းလိမ်လႄႈၶဝ်ႉသမ်ႉ သင်ၵိတ်းၵႅ ၵိတ်း မိူၵ်ႈၽူႈလၵ်ႉၵူၼ်းလူၼ်ႇ ၵူတ်ႉလုၵ်ႈထုၵ်ႇမေး ၵွင်းလဝ်ႈၵွင်းယႃႈလမ်ႉ လၢင်ႈတၵ်းတႃႇႁူင် သုမ်း ၶိင်းယဝ်ႉ။ ႁႂ်ႈၵိတ်းၵူၼ်းသိုဝ်ႈၵူၼ်းယူဝ်း ၽူႈလီၵမ်သိၼ်ႇၵိၼ်ႇလူႇ ဝီႉလွင်ႈၵတ်း လတ်းလွင်ႈလီ သီလွင်ႈလိုၼ်ႈမျႅတ်ႈ လိူင်ႉထႃတ်ႈလွင်ႈလၼ်ႇသုင် မီးပြမ်ႇမႃႇလူဝ်ႇတြႃးသီႇပႃးတ ဝႆႉၶဝ်ႉယဝ်ႉ။

ထူင်ပိုၼ်ႈထူင်ၸိုၼ်းၵႃပ်ႇၶႄမ်ႇပႃးၵူႇၵႃႉၵူႇၶႅ ၵျွမ်ၶူဝ်းၶွင်ၸိုၼ်းၶမ်းၶၼ်ႉ ႁႂ်ႈယိပ်းတိူဝ်း ပႃးထူင်ၶွၵ်ႈလိူင်ၶွင်ႇငလႈမၢၵ်ႇလုၵ်ႈၶၼ်ရိူဝ်ႈ ယိပ်းၵၢင်ႈၶူၵ်ႉၵၢင်းသႃႇၵွၼ်ယႃဝ်းတ။ ႁႂ်ႈသုင်း တိူဝ်းလႃပ်ႇ ၶေဖေးပီႇလိမ်(12)တိူၵ်ႈ ႁူမ်ႈလူရ်ႈသုင်းတိူဝ်းသိူင်လီ ပတ်ႉတမျႃးလိူင်တ တၵ်းသၢင်ႇထုၵ်ႇၵတ်ႉၶွင်ႇၵႃႉၵွင်ႇၶီႇမၢၼ် ဝၵ်ႉမႃးၵိူဝ်ႈ ဝႆႈလီႈပွင်ပဵၼ်ၵူႈမိူဝ်ႈယူႇယဝ်ႉ။ သင်တုင်း ၵပ်ႉၵဝ်ၸိုၼ်းပိူၼ်ႈမႃးပၼ် ႁႂ်ႈၵဝ်ၶွၼ်သီႉၵပ်ႉၵဝ်တ သင်လူဝ်ႇပၼ်ႁႂ်ႈပိူၼ်ႈၵူႇ ႁႂ်ႈပၼ်ၶွၼ်ၶွ တလီယဝ်ႉ။ ၽူႈၶဝ်ႉမိူဝ်ႈလိူၵ်ႉၵျွမ်ၶူဝ်း ၶွင်ပတ်ႉလေးၵမ်ႇပေႃးၶိုၼ်ႈ သင်ၵႃႇယုသၵ်ႈလီႈ သၢမ်သိပ်းၽိူဝ်ႇၶိူဝ်ၶိုၼ်ႈၵူႇ လွင်ႇၶိုၼ်ႈတေႃႇထဝ်ႈၶၶေႉယဝ်ႉ။ ၽူႈၶဝ်ႉၵိတ်းၵေႃႉၽေႃႇၽွၵ်ႈ ၶုၼ်ၵေႃႈ တၵ်းလီႈသိူဝ်းသႃႇယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၵႃႈ လၢင်ႈမီးၵူၼ်းလၢင်း ၶိုဝ်ႈငေႉရေႈတႃၶမ်။

ၵူၼ်းၽူႈၶဝ်ႉ လၢင်ႈပဵၼ်ၽူႈမၢၼ်ႇၵူၼ်းလီသိူဝ်ႈတေႃႇယဝ်ႉ။ ၶွင်ႈၵၢင်လွင်ၶဝ် လၢင်ႈမီးလွင် ၵေၵဝ်ယွၼ်းသူးပဵၼ်လဝ်ႈရိူဝ်းလူင်သမ်ႇမႃႇသမ်ႇဖေႃးထိ တႃႇၵွၵ်ႇပုၼ်ႉၶၶေႉသေပိူင်ယဝ်ႉ။ တၢင်းလူႇၶူဝ်းတၢၼ်းၵၼ်ထုၵ်ႇလီလူႇ တႃႇလီမိူင်းၽႄႉ ၵျႃႉမိူင်းၵူၼ်းၶဝ်လမ်ႉ ႁႂ်ႈလူႇတၢၼ်း ထႃပ်ႈသၢင်ႈ ပိၵ်ႉတၢၼ်ႇ လွင်ႈ တုင်းတွင်ႈ ၵွင်းၵၢၼ်ႇ ၶမ်ႉမၼ်းတီႈ ပဵၼ်လိူဝ်းၶဝ်ႉယဝ်ႉ။ ႁႂ်ႈၶတ်းလွင်ႈလီႈလူႇတၢၼ်းတႃႉ။ သင်ၶၶေ သိူင်ႈသေလႅတ်ႈၶဝ်ႉ တၵ်းလီႈမိူဝ်းပဵၼ်လုၵ်ႈ ၶုၼ်ၶေႃႇ ၶမ်း မိူင်းၶႄႇၵရဝတိင်ႇယဝ်ႉ လင်ႇၶိုၼ်ႈမိူဝ်းပဵၼ် မိူဝ်းလႃမ်ႇထိုင် မိူင်းၽီႁူၵ်းၶူင်းယဝ်ႉ။ ၽူႈၶဝ်ႉလၢင်ႈလီႈထူပ်းမၢၼ် ပၢၼ်သိူင်ပွႆးၶမ်းၽြႃးလဝ်ႈမိတ်ႉတေႇယဝ်ႉ။ တေလီႈထူပ်းလီႈလူႇ လီႈဝီႈၽြႃးလဝ်ႈမိတ်ႉတေႇသေယဝ်ႉ ၵူၺ်းၵႃႈၶိပ်ႉပၢၼ်ႇတေႉတေႉ သင်ဝႃးထိုင်ၶိင်ႇ သိပ်းသူႇ

မိူင်းၶဵု ၽြေးလဝ်ႈသုမင်ႇၷလျ,ၶၼ်ႉမႃးႁွၼ်ႇ လင်ႇၽူတ်ႇၶျတ်ႈထိူၵ်ႈ ၶဝ်ႈသိူၵ်ႈၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ ဝီင်းယဵၼ်ႇယဝ်ႉ။ ထၢတ်ႈၼႆႉ သင်မၼ်းပဵၼ်ၵူၼ်းမိူၵ်ႈၵူၼ်းၵႂႃႉ ၵမ်ႇလူႇၵမ်ႇတၢၼ်း ၵမ်ႇၷမ် ၵမ်ႇၷျင်ႉသိၼ်ထမ်းလမ်ႉ ၷႈၵၼ်လၢတ်ႈၼၶမႄး တၵ်းၵမ်ႇပဵၼ်သေပိူင်ယဝ်ႉ။ သင်ထိုင် ဝၼ်းတႃႇမႃး တၵ်းလီႈတူၵ်းၵွတ်ႈထိုင်မိူင်းငၢႆး ၵပေႇသီႇၽုင်ႇပုၼ်ႉယဝ်ႉ။ သင်ၶႂ်ႈပဵၼ် ၽူႈလီ ၵူၼ်းမျွတ်ႈလိုင် ႁူႉမေႁလူႇတၢၼ်း ၷမ်သိၼ် ထတ်းထိၼ်လိမ်ရႃၼ်ႉတျႉ သင်ၶၼ်ၵျႇယု ပၢၼ်ၵူၼ်း တၵ်းလီႈထိုင်(၆၅) လိူၼ်သီႇမႂ်ႇ(7)ဝၼ်း ယၢမ်းသုၵ်း(သွၵ်ႉၷျႇ) လင်ႇသဵင်ႈၷမ်ႇ သုတ်းမုၼ်ပၢၼ်ၵူၼ်းယဝ်ႉ ၶင်ႇၷႈဝႈမႃးၼႆႉ ပဵၼ်ၶႄးတျႇၵူၼ်းၵိူတ်ႇပီၵပ်ႇလွႆႈ ၵႆးလွႆႈ ပိုၵ်းလွႆႈ တဝ်ႇလွႆႈၶဝ် တၢင်းယိင်းတၢင်းၸၢႆးၶၼ်ႉ မီးၶင်ႇၼႆယဝ်ႉၶႄး။

ၵၼ်2- ၶႄးလူၺ်ႈၵူၼ်းၵိူတ်ႇရႃးပီလပ်းပဝ်ႈ၊မိူင်းပဝ်ႈ၊ၷတ်းပဝ်ႈ၊ႁူင်ႉပဝ်ႈ၊ၷပဝ်ႈ ဝူဝ်း(ႁႂၢႆး) ၵွၼ်မႃးသူင်ႇၽၼ်ငိုၼ်းမီးႁၢႈတုမ်ႇ။ ထၢတ်ႈႁွၼ်ႇပၢၼ်ၵွၼ်မၼ်းလီႈပဵၼ်မႃး ထၢင်ႉထၢတ်ႈၶိုင်ႈ မူထၢတ်ႈၶိုင်ႈ မႃႉထၢတ်ႈၶိုင်ႈ ၽီလဝ်ႈမိူင်းသမိူင်းထၢတ်ႈၶိုင်ႈ တီႈၶွႆးမိူင်းသထုင်ႇ ၵူၼ်းၷႉၷေႇသၢင်းၽေႃးထၢတ်ႈၶိုင်ႈ တီႈၶွႆးမိူင်းႁၢင်းသျႇဝတီႇ သဵင်ႈသေထၢတ်ႈၶၼ်ႉလင်ႇမႃး ပဵၼ်ၵူၼ်းယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉဝူဝ်းပဵၼ်လဝ်ႈၷေးလူးၵွၼ်မႃးတေႇသၼ်ႇထေႇၼလႈ ထၢတ်ႈၼႆႉ ၵမ်ႇလီၶိၵ်ႈထၢၵ်ႈငီၼ်းသေးလူလႆၵဝ်တႆဝူဝ်းႁႂၢႆးလႃးလႃးယဝ်ႉ။ သင်ဝႈ လီႈၶိၵ်ႈထၢၵ်ႈငီၼ်း သေး ဝူဝ်းႁႂၢႆးလမ်ႉ ၶူဝ်းႁိူၼ်းၶူဝ်းၽေး တၵ်းလုပင်းလဵဝ် ၽေးတၢမ်ႇၷျမ်ႇမျႇတၵ်းထိုင် တူဝ်ယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းၵိူတ်ႇပီၼႆႉ ၶေႃမ်ႇဝၼ်းလၼ် ယူႇသၢင်ႈၽၼ်ႁူဝ်ၵူၼ်းမိူင်း ႁူမ်လူမ်း ယုမ်ႇယမ်ထၢင်ႈၶမ်ယဝ်ႉ။ ၶေႃမ်ႇဝၼ်းပုတ်ႉယူႇတီႈႁူဝ်လွႆႈၼလႈ ပေးလွႆႈလီၷေႈလီၼတႉၼတႉ ပေးလွႆႈလျႉၷေႈလျႉၼတႉၼတႉယဝ်ႉ၊ လၢပ်ႇလမ်ႉ(15)တိၵ်ႈ သဵင်လမ်ႉႁူႉတိုဝ်းသွင်ႇသဵင်ထီးၶႃး တျႉ ထူင်ပိုင်ႈငိုၼ်းလမ်ႉႁူႉပႃးထူင်ၶဵဝ် မၢၵ်ႇလုၵ်ႈၶၼ် ႁၢင်ႈၶူၵ်ႉႁၢင်းသျႇ သင်ပၼ်ပိူၼ်ႈႁူႉပၼ် ၶွၼ်ၶျ သင်ရပ်ႉၵဝ်ႁူႉၵဝ်ၶွၼ်သႂႃႉရပ်ႉတျႉ။ ၽူႈၼႆႉထုၵ်ႇလဵင်ႉဝူဝ်းၼမႈ ႁႂၢႆးၼမႈ မႃႉၼမႈတျႉ ၶူဝ်းၶွင်တၵ်းၼၽေႈလိူင်ႇၶမ်ယဝ်ႉ ၵူလ်းၷႈထၢင်ႈပဵၼ် ၵူၼ်းၶၢၼ်ႉၵူၼ်လိူၼ်ယဝ်ႉ။ ၽူႈၼႆႉ သင်ႁပႃးမၢၵ်ႈမီးႁူႉလုၵ်ႉပီ ၷႉၶႃတီႈၷီ လင်ႇမျတ်ႈယဝ်ႉ။ သင်ၶင်ႈယူႇႁူၼ်းသေသိုဝ်ႉၶႃ ၷႉၶႃ ၵမ်ႇမ်ႇတ်ႈ၊ ၵီတ်းၷေႉၶုၼ်ၷေႈလီ ၶုၼ်တၵ်းၵျူၵ်ႈယဝ်ႉ ၽူႈၼႆႉ သင်ပဵၼ်ၵူၼ်းလီ မေႁိၼ် မေႁလူႇ မေႁၵီတ်းၷၢၼ်ၵုသူဝ်ႇလိုင် ၷႈတၵ်းမ်ႇတ်ႈလဵမ်ထၢတ်ႈၼႆႉ ၵိၵ်ႇထၢတ်ႈၶဵု ပဵၼ်တီႈ ပိူၼ်ႈပိုင်ႈၵိင်ယဝ်ႉ။

လၵ်ႈႁူႉၶၢမ်ႇပၼ်ႈတိုဝ်းၷမ် ပႂ်ႉပႃးသိၼ်ႁႃႈ သိၼ်ပဵတ်ႇ မ်ႇတ်ႈမၼ်ႈဝိႉတေႃႉလူဝ်ႈတျႉ။ တၢင်းလူႇၶဝ်လမ်ႉ တုင်းလူင်ႁွင်းၽြေး ၽေႈၷင်ႈလွင်းတၢၼ်း ႁူၼ်ႇႁၢင်ႈသၢင်းထူး ၵိၼ်ၶၢဝ် တၢင်းၼၵႈ လိူဝ်းၼႆႉႁူႉလီႈလူႇလီႈတၢၼ်းတျႉ။ သင်ၶၼ်ပၢၼ်ၵူၼ်းယၢမ်းလဵဝ်တၵ်းလီႈလီပဵၼ်ၽီ

ထၢတ်ႈၶႄႈ မႃးငေႃႈ တၵ်းၵွင်ႇတၵ်းၵျႃယဝ်ႉ တၵ်းလီႈမိူဝ်းပီၼ်လုၵ်ႈမၼ်းငေႇဢႃႉလႄႉလိင်ဝူဝ်း ၵႂႃႇပၢၵ်ႇယဝ်ႉ။ သင်သီင်ႈသေထၢတ်ႈၶၼ်ႈ တၵ်းလီႈဢွၼ်ႇပီၼ်လုၵ်ႈထဝ်ႈၶႄႈၶမ်း မိူင်းလူင် ၵႂၢင်းသျႃႇဝတီႇယဝ်ႉ။ တၵ်းထၢင်ႇၵႂၢင်ႈလီႈလီ တၢမ်လီငျေႃႇလႄးၵူၺ်ႈၵႂၢင်း သတၢင်းလိုဝ်းၶၢဝ်ႇ သႃႈဝီႉယဝ်ႉ။ ၵႂၢၼ်ႉတေႃႇထိုင်ပၢၼ် တၵ်းမႃးပြေႃးသိပ်းသူႇၶၼ်ႉသေ လီႈၽူတ်ႇၶျွတ်ႈ ႁွတ်ႈၶဝ်ႈ ၶဵပ်ႇပၢၼ်ႇဝိင်းၶမ်းယဝ်ႉ။ ၽူႈၶဝ်ႈသင်မၼ်းၵမ်ႇၵိတ်းလီ မၼ်းပီၼ်ၵူၼ်းၵႃႉ ၵူၼ်းမိူင်ႈ ၵူၼ်းမွႆႈ ၵမ်ႇၵူတီႈထုၵ်ႈလွႆႈ လီၢသမ်ႇၽိတ်းၽူၼ်လမ်ႉ၊ သင်မၼ်းပီၼ်ၵူၼ်း မိုဝ်းလူၼ်း ပူငေႃႈမၼ်းၵႂ ပႄငေႃႈၵဝ်ၵိၼ် သိၼ်ငေႃႈၵမ်ႇဢမ် လွႆလမ်ၵွၵိုၼ်း ၸိုၼ်းငေႃႈမၼ်းၵိၼ် ၵမ်ႇထတ်းထိၼ် ၶိူဝ်ႈၶဝ်ႈငေႃႈမၼ်းၵူမ် တၵ်းပွႆးတူၵ်းလူမ် မိူင်းၽိူး ဝိးဝိးယႃႇၵိူဝ်းႁူၼ်ဝႂ်ႇ ၶိုၼ်ႈၵဝ်တႃႇ၊ သင် မၼ်းလွမ်းၵဝ်လွႆၶိတ်းလွႆၶူင် တူင်တၢင်သွင်သိူင်း လိၼ်ႉယွီးၵိူင်းလပ်းပႃႇလမ်ႉ သင်မၼ်း ၵမ်ႇယုမ်ႇၵမ်ႇမၢတ်ႈ ၶေႃႈလၢတ်ႈလိၵ်ႈတေႃႇၽႄႉယွတ်ႈထဝ်ႈ ထမ်ႇမႃႇလွမ်းလွင်ႈတြႃး။ ၽူႈၶဝ်ႉ သင်မၼ်းပီၼ်ၵူၼ်းလီ ၵမ်သိၼ် ထွမ်ႇလွမ်းထမ်း ၵျၢင်ႉၵမ်လွမ်းတြႃးလမ်ႉ သၢၵ်ႈတၢၼ်းလီႈယူႇ ၆ဝမၢၼ်ႇမၢၼ်ႇ ပၼ်ႇၶွပ်ႈ လိူၼ်ပိူတ်ႇမွႆႇသိပ်းၶမ်ႈ ထင်ႇသီင်ႈလူဝ်းပၢၼ်ၵူၼ်းယဝ်ႉ။ ၶင်ႇၶႅႉ လၢတ်ႈလူၺ်ႈ ၽူႈၵိုတ်ႇၶွပ်ႈပီ လပ်းပဝ်ႈမိူင်းပဝ်ႈ၊ ၵတ်းပဝ်ႈ၊ ႁူင်ႉပဝ်ႈ၊ ၵျပဝ်ႈ ၶဝ်ႈတင်းယိင်း တင်းလီၢးမီးမႃးၶင်ႇၶႅယဝ်ႉ။

ၵၼ်ဒ – ၵူၼ်းၵိုတ်ႇလႃႈပီ ၵႂၢႆးယီး၊ ပိုၵ်းယီး၊ ၶူတ်းယီး၊ တဝ်ႇယီး၊ ၵပ်ႇယီး သိုဝ်မႃးသူင်ႇ ၽၼ်ၸိုၼ်းမီးႁူၵ်းတုမ်ႇ။ ၵူၼ်းၵိုတ်ႇလႃႈပီလိူဝ်းၶႅႉလမ်ႉ ယွၼ်ႉပီၼ်ၶုၼ်ၽိူ သိုဝ်ၵျမ်းၵွၼ်မႃး ၵိုတ်ႇ ပီၼ်ၵူၼ်းငလႈ ထၢင်ႈပီၼ်ၵူၼ်းၶူၵ်ႇၵျမ်းၵႂၢဝ်ႈၵႂၢ မိူၼ်ၶင်ႇထလိၵ်ႈသိုဝ်ၶဝ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ သင်ပီၼ်ၶုၼ်သိုၵ်း လီလူင်ၵူၼ်ၵႂၢင်းယဝ်ႉ၊ လုၵ်ႈလၢင်းၵေႃႇ(ၵမ်ႇၶၼ်)ထၢင်ႈၽၢၼ်လုၵ်ႈလၢင်း ယဝ်ႉ ၽူႈၶႅႉသင် မၼ်းၵျၢင်ႇတၢင်းမိူၵ်ႈၽဵဝ် တိုဝ်းမဝ်ၵမ်ႇလတ်းမေႃးႁူဝ်လွႆလီလီငၢမ်းငၢမ်းလိုင် ထၢင်ႈလီႈတၢလူၺ်ႈႁွၵ်ႇလၢပ်ႇ ႁွင်ႈမျွၵ်ႈ တူၵ်းၶမ်ႉတူၵ်းလဝ် ဝႃႈၶႅယဝ်ႉ၊ ႁူႈဝီႉလွႆလီ ၵိူဝ်းလီရ တၶေႇသၢမ်ထဝ်ႈ ၵၶၼ်ႇတၵႃႈပႃးတႃႉ၊ ၶေႃမ်ႇဝၼ်းၽတ်းမီးၶွႆးလွႆငလႈ တၵ်းပီၼ် ၵူၼ်းလွႆၵီႉ လွႆထၢင်ႈလွႆလီယဝ်ႉ။ ၶေႃမ်ႇဝၼ်းၵၢင်းၵၢၼ်း ယူႇၶေႃးၽေႃၵ်ႇငလႈ ထၢင်ႈမီးႁွီးပဝ်ႇဝီႉ ၵမၢၼ်ႇ ယဝ်ႉ။ မဝ်ႇၶၼ် တၵ်းမီးမီႈလမ်မီႈလိင် ထပ်းၽိင်တူဝ်ၶိင်းၵမ်ႇလွတ်ႈမီးယဝ်ႉ။ ႁူႈတိုဝ်းသွင်ႇ ထူင်ၸိုၼ်း ထူင်ၶဵဝ်လီႈတႃႉ၊ ႁူႈတိုဝ်းသွင်ႇသိင်ၵႃႈၶမ်ႉတႃႉ၊ ၵၢပ်ႈၶေႃမ်ႇပၢၼ် ၵူၼ်းယဝ်ႉ လၢပ်ႇၶေၽေးသမ်ႉ(15)တိပ်ႈယဝ်ႉ။ သင်ၵဝ်ၸိုၼ်းႁူႈႁပ်ႉပႃးၶွႃမိုဝ်း သင်ပၼ် ပိူၼ်ႈႁူႈပၼ်ပႃႈ သီႇမိုဝ်း ႁူႈလိင်ႉၵုၵ်ႉထႃႇတူဝ်ၶွင် ထုၵ်ႇလိင်ႉဝူဝ်းငမႈ ငီးငမႈ မႃႉငမႈ ထၢင်ႈငၽႈ ၶမ်လိူင်ႇ ယဝ်ႉ၊ ႁူႈၵိတ်းၵိၼ်ၵၢၼ် လူၺ်ႈသိုဝ်ႈလူၺ်ႈတေႃႇ ၵၢၼ်ၵိူဝ်ႈၵၢၼ်ၶေႃးတႃႉ၊ လွင်ႈယွႆႇ ၵမ်ႇလီၵဝ် သိုဝ်တၢလႃးလႃးၶၼ်ႉယဝ်ႉ၊ မိူဝ်ႈၵႃႇယု(19)တေႃႇ(20)ပီၶၼ်ႉ ၽေးၶိၼ်တၢင်းၶီ တၵ်းထိုင် တူဝ် ၵမ်ႇလွတ်ႈဝႃႈၶႅယဝ်ႉ။ လၵ်ႈႁူႈၽၢင်ႉသတိမေႃးတူဝ် လီႈၶိင်းသေတႃႉ။ ၽူႈၶႅႉၵႃႇယု

သၢဝ်း30ၶိုၼ်းၶိူဝ် လွင်ႈၶျမ်းသၢႈလီလိူဝ်ယဝ်ႉ။ တၢႈၶၢတ်ႈလူႈလမ်ႉ ၵွႆးလူႈႁွင်းမူး ၶူႈလီလွင်း တၢင်း သွမ်းၵိူင် ၶွင်မူဝ် ႁူႈၶမ်း သိမ်ႈသမ်ႈမုၵ်ႈလိူဝ်းၶႅဝ်းယဝ်ႉ။ ၽူႈၶႅဝ်း သင်ပိၼ်ႈႁူၼ်းလီ ၵမ် သိၼ်ႈၵိၼ်ႈလူႈ ၵႃႈယုသၢဝ်း တၵ်းယူႈ(70) လိူၼ်းလိူင်မွႆႉၶၼ်ႈ တၵ်းသီင်းလူဝ်ပၢၼ်ႁူၼ်းယဝ်ႉ။

ၵၼ်(4) ႁူၼ်းၵိူတ်ႈလႃးပီမိူင်းမဝ်း၊ ၵတ်းမဝ်း၊ ႁူင်ႉမဝ်း၊ ၵမဝ်း၊ လပ်းမဝ်းၶဝ်ၶႅဝ်း ပၢင်တၢဵးၵွၼ်မႄးတေႈသၼ်ႈထေႈ ၽၼ်ငိုၼ်းမီးသီႈတုမ်ႈယဝ်ႉ။ ၽူႈၶႅဝ်းပိၼ်ႁူၼ်းၵမ်ႈလီလူင် ႁူင်ႁၢင်းၽူႈၶိုင်းယဝ်ႉ ထူင်ပႅင်ႈထူင်ငိုၼ်းမၼ်း ၶွၵ်ႈလမ် ၵင်ၶၢဝ် ၶွႆးလိူင်သၢမ်လၼ်ႉတၢႈ မၢၵ်ႈလုၵ်ႈၶၼ်ၶူၵ်ႉႁၢင်းသၢႈ လၢပ်ႈၵေႉပေးပၢႆမူဝ်(17)တၵ်ႈ ၵွႆးတိုဝ်းသိူင်ၶၢဝ်လၢဵးၶႃးတၢႈ၊ သင် မၼ်းၶိုၼ်းပိၼ်ၽိၵ်ႉၶုသင်ႈၶႃႈရႅၢင်း တၵ်းႁူင်တၵ်းႁၢင်းလိုဝ်းလင်ၶၢဝ်ႈသၢႈ တၵ်းပိၼ် တီႈပိုင်ႈ ၵိင်ၶုၼ်မိူင်း လၢင်းပိၼ်ၾြုႈၶုၼ်မိူင်းၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၽူႈၶႅဝ်း လၢင်းပိၼ်ၽူႈလီၽူႈမျၢတ်ႈ ႁူၼ်းလီမီး ပလႃႈယဝ်ႉ။ ႁူၺ်းၵႃး လၢင်းလွႆၽူင်ႉလွႆပိဝ် ႁၢမ်းသူးယွၼ်းၵမ်ႈမၼ်း ၵမ်ႈသူႈလွႆၶိမ်သေႈ ၶိူဝ်ႁျင်း ယွၼ်ႉၶေမ်ႈဝၼ်းသုၵ်း မႄးၵွင်းၶွႆးလွႆငလေး တၢင်းလၵမ်ႈသူႈလ ႁူၺ်းလမ်ႉ လွႆၽူင်ႉပိဝ်ဝီႉယဝ်ႉ။ ၶိုင်ႈတၢႈၶၢတ်ႈလူႈၶဝ်လမ်ႉ ၵွႆးလူႈတၢင်းဢေးၾြႃး ပေႃးထိႁွင်းမူး တိူၵ်ႈ ၶမ်း ၽႃႈၵင်ႈ လွင်းတၢၼ်းလိူဝ်းၶႅဝ်းယဝ်ႉ။ လိူဝ်ၶၼ်ႈ ၵွႆးၵမ်သိၼ်ၽင်းထမ်း ၵ်ႃတ်းၽေႈဝၶေႈ ပၼ်တၢႈ။

ၵၼ်5 – ႁူၼ်းၵိူတ်ႈလႃးပီပိုၵ်းသီ၊ ၶူတ်းသီ၊ တဝ်ႈသီႈ၊ ၵပ်ႈသီ၊ ၵၢႆးသီ ငိူၵ်ႈၵွၼ်မႄး တေႈသၼ်ႈထေႈ ၶုၼ်ၽီပၼ်ၽၼ်ငိုၼ်းမႄး ၶိုင်ႈၶိၵ်းတမ်တမ်။ ႁူၼ်းၵိူတ်ႈလႃးပီသီ ပီငိူၵ်ႈၶဝ်ၶႅဝ်း ယွၼ်ႉပိၼ်လၢႈတၢႈၶုၼ်ၶဝ်ငလေး ၵမ်ႉၶမ် ၶွႆးၶၢၼ်းတွၼ်ႈၵၼ်ၵၢႆႈၶႅဝ်း လၢတ်ႈ လွင်ႈၶိုဝ်းသင်ႈသွၼ်လဝ်ႈ သင်ႈသွၼ်ၶုၼ်ၶဝ်လွၼ်ႉလွၼ်ႉယဝ်ႉ။ သင်ပိၼ်ၶုၼ်ၵမ်ႈမီးတြႃးလီ ၵမ်ႈမေႃႁၵ်ႉႁူၼ်းဝၢၼ်ႈ ႁူၼ်းမိူင်းလဝ်ႈၵဝ်ႈ သမ်ႉလွမ်းလွႆသုၼ်ႈတူဝ်ၵၵတိတြႃးသေႈ တူၺ်း ၶေႈလိၵ်ႉၶေႈယွႆႉ ယူႈၽၢႆႈပီႈၶွင်ႉလဝ်ႈၵဝ်ႈ တူၺ်းႁၼ်ငိုၼ်းၶမ်းၵိၼ်သူးၵိၼ်လၢပ်ႈလွႆ လၢတ်ႈ ႁၢမ်းၵျမ်းပၢၵ်ႈလဝႃးမိႈ တေႈႁူၼ်းမိူင်းလွႆ တပ်းတတ်းငဢႈလိတ်ႈပၼ်ၵႃႈ ၵမုတြႃး ၵမ်ႈမၢၼ်ႈ မၼ်ႈလွမ်းတြႃးလွႆ ပိၼ်လိူဝ်းၶႅဝ်းသေႈ ဝိႉၵွႆးႁူၼ်းမိူင်းသိူင်ႈလွႆ ၵမ်ႈႁၢၼ်ႉလွႆ ၵမ်ႈၶွႆးယူႈလမ် ၶွႆးတွႆးႁူမ်ႈငဝ်းၶေႈတီးဝၢၼ်းမိူင်းၽွင်းငမ်းလဝ်ႈၵဝ်ႈယဝ်ႉ တေလၵ်ႉၵွၵ်ႈယၢဵး ပၢႆႈပႅတ်ႈတိၵ်းတိၵ်း တေဝိႉၵွႆးၵူဝၢၼ်းၵူမိူင်း လဝ်ႈၵဝ်ႈၵူၼ်းၶူပ်ႈ တူၵ်းယွမ်းမႄးတိၵ်းတိၵ်းယဝ်ႉ ၵ်ႃတ်းၵွႆးဝၢၼ်းမိူင်း လဝ်ႈၵဝ်ႈ တီတ်ႈငဵဝ်ၽွမ်မွမ်းၶေႈႁူႈတိၵ်းတိၵ်းယဝ်ႉ။ မိူဝ်းပၢၼ်ၾြႃးပိၼ်လဝ်ႈၶၼ်ႈ မီးပွၵ်ႈၶိုင်ႈ လဝ်ႈမွၵ်ႉၵလၢၼ်ႈ လီႈယေးၶိင်းႁူႈၵဝ်ႈလေႈ တီႈလွိၵိၵ်ႉလၵူၵ်ႉၶၼ်ႈ လီႈႁူႈထူပ်းႁၼ် တူဝ် ၵၼ်လီႁူဝ်ၶေႈ ပိၵ်ႉတၢႈလူင်တူဝ်ၶိုင်ႈ ႁူးသူပ်းမၼ်း မီးတၢၼ်ႈႁူးၶီမ် ပုမ်မၼ်းသမ်ႉယွႆႈတၢၼ်ႈ တွမ်ႈၶဝ်ႈသၢဝ်းလင် တူဝ်မၼ်းတၢၼ်ႈ လီတ်းလူဝ်ႈ လမ်းထၢၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ပိၵ်ႉတၢႈတူဝ်ၶႅဝ်း

ၵျေတူဝ်ၶိင်းမၼ်း သမ်.ပေႃးမ်ိၸ်တူ,မ်ိၸ်ၶ်ဝ်းၵူ|, တၢင်းႁူၺ်ႈတၢင်းလွီသေ ႁူင်းၵမ်မၼ်းလ်ိင် ထၢင်းၵၢင်း ယၢၼ်းယွၼ်,လၢၵ်ႈ လူင်းထိုင်လိၸ် ၵူ|,ယူ,ၵူ|,သဝ်းတီးလ်ုၵေႈ ဝိ.ႁွ်းၵုလမ် လၢင်းတ လၢင်းတွီးၶဝ် ထွမ်းသၵ်း ထွမ်းၵၢပ်ႈတိၵ်းတိၵ်း ပေႃးတူင်.ၼိုင်ယွၼ်ႈၵေႈ လိူတ်ႈတ်ိၵ်, ၵွၵ်,ယွီ. ပေႃးလ်ိင် ၵူ|,တင်းတူဝ် မၼ်းၵေႈ တ်ိင်,ၵဝ်ႁူင်းၵမ်မၼ်းသေ ႁွင်.ႁွင်.ႁိုးႁိုး ပီးၵူ|, ပီးၶိုၼ်း သမ်.ပေႃး ထွတ်,ထ်ိတ်, လူင်ၵူ|,ၵူႈတီးယဝ်. မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ထဝ်းမွၵ်.ၵလၢၼ်,လီးၵူ|,ႁၼ်မ်ၼ်း ပိၵ်.တ|,လူင်ၼၼ်ႉသေ ထင်,ၵဝ်လွင်ႈတၢင်းလီးႁၼ်လီးထူပ်းၼၼ်ႉ မႃးတၢင်,လၢတ်ႈၼေ ပြႃး ပ်ိၼ်ထဝ်ႈယူ,ယဝ်.။ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ပြႃးပ်ိၼ်ထဝ်ႈ ထင်,ၵေႃးပၼ် ထွမ်းၼင်ႇ,ပိူင်ပ်ိၼ်ဝူတ်ႈ ဝိပ|,ဂ ထၢတ်ႈၵွၼ်,ဝၼ်းလင် ၵၼ်မၼ်းလီးၵ်ိတ်းလီးပွင်မႃးၼၼ်ႉယဝ်.။ မိူဝ်ႈထၢတ်ႈၵွၼ်, မၼ်းလီး ပ်ိၼ်ပူ,ၵမၢတ်ႈၶုၼ်ၾွင်းမိူင်း ပ|,လ|,ၼမ်,ၾူးမိူၵ်ႈ သဝ်းၼွႆးမိူင်းလူင်ၵေႃ ၶမ်းပ|,ရ|,ၼသီ, ထိုင် မႃးပွၵ်ႈၼိုင်ႈ ၶုၼ်ၵေႃၶမ်း ထ်ုႉ.ႁွ်းမၼ်းၶိုၼ်ႈလၢတ်ႈတ်ိပ်းတတ်း ၵမုၼ်ႈၼလႈ မၼ်းထင်,ထွမ်း ၵဝ်ထ်ုမိူၵ်ႈလေႃးၾၵေဂတိ ဂိၼ်ငိုၼ်းပိူၼ်ႈမွၼ်သေ ၵေႃ.ၵၼ်ထုၵ်,ပေ. သမ်.ၵဝ်သုမ်း ၵေႃ. ထုၵ်,သုမ်းသမ်.ၵဝ်ပေ. ယုၵ်.ယွင်းၾၢ်,ပီးၼွင်.မၼ်းယဝ်. တ်ိၵ်းမၢပ်,ၵူၼ်းၾၢၼ်ၶဝ် လိူဝ်ၼၼ်ႉ ၵမ်,ၵျး ယွၼ်.မၼ်းထွမ်းၵဝ်ထ်ု တၼ်,ၼ|, မေးႁ ၵမ်,ၵမ်သိၼ် ၵ်ိတ်းၾိတ်းသိၼ် ၵ|,မေ, သုမိၵ်.သ|, ၾိတ်းလုၵ်ႈၾိတ်းမေးပိူၼ်ႈ တင်းၼမ်ၼၼ်ႉယဝ်.။

လၵ်.လွမ်လေ,ႁ|ၼွၼ်းထွမ်းမေးပိူၼ်ႈ ႁၼ်လုၵ်ႈယိင်းသၢဝ်ပိူၼ်ႈ ၵ|,ယု(14/15) ၵၼ်ထုၵ်,တ|မၼ်းၵေႈ ၵထမ်,မၵဝ်မင်းၵ|,ၼ|, တ|ၶုၼ်မၼ်းတ်ိၵ်းတ်ိင် ရွပ်းၵဝ်လူလၢ ၼပ်.ၼွၼ်းထွမ်းသေ တ်ိင်ၵူမ်းၼၵ်းသ်ု, ၼိူဝ်ၵူႈမေးပိူၼ်ႈပေႃးႁိုး ထိူဝ်းၼီ.ယဝ်.။ ယွၼ်.ၼၼ်ႉ ထၢတ်ႈၵွၼ်,မၼ်းပ်ိၼ်တ|ၶုၼ်ၾွင်းမိူင်းမိူၵ်ႈမွ်ႈ ထွမ်းထ်ုၵဂတိ တ်ိပ်းတတ်းၵြႃး ၵမ်,မၢၼ်, မ်ိၼ်ႈ ၼလႈ လီးၾိတ်းသိၼ်ၵ|,မေ,သု ၵူတ်.လုၵ်ႈထုၵ်,မေးပိူၼ်ႈလီးၾိတ်းမႃး ၼွႆးသိၼ် ႁုးသ်ိၼ်ႈ ပ်ိၼ်ဝိပ|,ဂဝူတ်ႈမီးဝိ.ထိူင်.ၼၼ်ႉမႃးၼလႈ ထၢတ်ႈၼီ.ထွင်,လီးမႃးတီပ်ိၼ် ပိၵ်.တ|,ထ|. ပုမ်တိုင်, ၶေႃးႁိုး ၵိုပ်းၵိုပ်းယၢၵ်ႈယၢၵ်ႈ မ်ိၸ်တူ,မ်ိၸ်ၶ်ဝ်း ဝိ.ႁွ်းတူဝ်ၵ| လၢင်းတ လၢင်းတွီး လမ်းသၵ်းလမ်းရၢပ်ႈ လီးၵၢပ်,လိူတ်ႈ ၵၢပ်,ယၢင်ယဝ်.ၵမ်,ၵျး တေၵူ|,လ်ု ပိလ်ုၵေႈ သမ်.လီး တ်ိင်,ၵဝ် ႁူင်းၵမ်မၼ်း တၢင်,တ|းၼိူဝ်မ|, ၼိူဝ်ၶေႃးသေ ၵူ|,ပိၵ်ိတ်းၼၼ်ႉယူ,တ|,သေ, ၵူႈမိူဝ်ႈ ထိူင်.ၼၼ်ႉ သမ်.ပျီၵိုပ်းၾဝ် ၵိုပ်းငီး ၵမ်,လီးဂိၼ် ၵထ|,တၢင်းဂိၼ်သင်ၼလႈ လေ,ႁွင်.ႁိုး ငူဝ်းငူဝ်းလူင်ၵူ|,ၵူႈတီး တ|,သေ,ၼၼ်ႉယဝ်.။ တၵ်းတေလီးတျပ်ိၼ် ၾီၶ်ၼ်ပိၵ်.တူ, ပိၵ်.တ|, ထိူင်.ၼီ ၵူၺ်းၵူၺ်း ႁုးပၢၵ်,ထၢတ်ႈယဝ်.။ ဝီးသေၼၼ်ႉ သမ်.တေလီးၵူ|,တူၵ်းငရီးၵဝီ,ထိ မေးမိႈ ၼမ်.လူမ်းၵမ်,ၾ|, သ်ိၼ်လုၵ်ႈၵွၼ်,ယဝ်.။ ထင်,ဝ|းၵၼ်ထဝ်ႈၵဝ်, လီးမႃးမီးၵၢမ်,မီးမုၼ် လီးပ်ိၼ်ၶုၼ် ပ်ိၼ်ထဝ်ႈ ပွင်ၼိူဝ်ၶ|းဝ|းၼိူဝ်မိူင်း ၵုပ်.ပိူင်,ၾွင်းငမ်း ၶိုၼ်ႈပ်ိၼ်ထဝ်ႈ မီးသုၼ်,ပ်ိၼ်ၾူးၵွၼ်ႁူဝ် ထတ်းပွင်ၶ|းတီး ဝၢၼ်ႈမိူင်း ထူဝ်ႈၶဝ်းယၢမ်းၼီၵေႈ မၼ်းပ်ိၼ်

ယွၼ်ႉဢမ်ႇၵုသူဝ်ႇလဝ်ႈဢဝ်ႇလၢတ်ႈႁွၼ်ႇပၢၼ်ၵွၼ်လင်ႇလီႈမႃးပဵၼ်လဝ်ႈပဵၼ်ၶုၼ်ယဝ်ႉ။

လဝ်ႈလွမ်ၶုၼ်မိူင်း ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ ၶႂ်ႈမေႃၵႅၵ်ႉၽေးၵ, ၶႃႈဝၢၼ်ႈႁူၼ်းမိူင်း ၶႂ်ႈမေႃတူၺ်းထိုင် တၢင်းယၢပ်ႇၽိုတ်ႇၶၢၼ်လႄႇႁူၼ်းမိူင်း ၶႂ်ႈပဵၼ်ၶုၼ်လီ မီးသိၼ်ထမ်း မီးတြႃးသိပ်းပႃး မီးပြမ်ႇမႃႇ လူဝ်ႇတြႃးသီႇပႃး မေႃၵႅၵ်ႉပ်ၢင်းၵီးလူ ၶၢိုဝ်ပေႃးၼမႈႁူၼ်းမိူင်း လီမ်ၽၢၼ်လီမ်မီး ႁူးထၢၼ်ႈထၢၼ်ႈ ဝႃႈၼၼ်ပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈၵျေႃးပၼ် လဝ်ႈမွၵ်ႉဢလၢၼ်ႇ ႐ူမ်ႈရႃၢၼ်းသင်ႇၶႃႇလဝ်ႈ ၵိၵ်ႇပရိသၢတ်ႈ ၽီႁူၼ်းၶဝ်တင်းၶမ် ဝႃႈၼၼ်ယဝ်ႉၵျေႃး။ ႁူၼ်းၵိူတ်ႇပီသီၶဝ်ႈၼၼ်ႉ ၶုၼ်ငိူၵ်ႈ(ၶဢျႃး) ၵွၼ်ၶဝ်ႈတေ ပတိသၼ်ႇထေ တမ်ႈတွင်ႉၼမႈၼလႈ လင်ႇမႃးၵိူတ်ႇပဵၼ်ႁူၼ်း လၢတ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၽူႈၼၼ်ႉ ပဵၼ် ႁူၼ်းမီးလႄႇလီသတ်ႉထႃႇ ယုမ်ႇယမ်ရတၼေႃႇ သၢမ်လဝ်ႈယဝ်ႉ ၶၺ်ႈဢၢင်လႄႇမၼ်း မီးမင်ႇၽႄႇ ၵၢင်ႈ ၶႂ်ႈယွၼ်းသူးလူင် တႃႇပဵၼ်ပြႃးသတ်ႉထႃႇထိဂ ဝီရိယၢထိဂ ပၺ်ရႃၢထိဂ ၶၺ်ႈပြႃးလဝ်ႈသၢမ်ပႃး ၶၼ်ႉသေ ပႃးပႃးယဝ်ႉ။ ၶဢမ်ႇဝၼ်းၽတ်း ယူႇလွမ်႐ူဝ်ၼလႈ တၵ်းပဵၼ် ႁူၼ်းမီးၶူဝ်းၶွင်ၽၼ်တႃႇ ၶမ်လိူဝ်ယဝ်ႉ ၶဢမ်ႇဝၼ်းသဝ် ယူႇ႐ူဝ်လႄႇၼလႈ တၵ်းပဵၼ်ႁူၼ်းလႄႇႁျမ်း လွပ်းလီပ်း ၵမ်ႇၵူဝ်ၽႄႇ ၶေႃးလိူမ်ႈဝီႉယဝ်ႉ။ ၽူႈၼၼ်ႉ သင်တိုဝ်းသ်ၢင် ၶႂ်ႈတိုဝ်းသ်ၢင်ၶဝ်ႇလႃႇ၊ ထူင်ပ်ၢင်ႈ ထူင်ငိုၼ်း ထူင်လမ် မူၼ်ႇ လၢပ်ႇၶေၽေး16 တ်ၢၵ်ႈပီလ်ႅမ် ၶႂ်ႈၵပ်ႉၵဝ်ငိုၼ်းပႃးသီႉ ပၼ်ၵူႃႇၶွၼ်ၶူႃမိုဝ်းတႃႉ။ ၽူႈၼၼ်ႉ သင်မၼ်းၶပ်းၶိုင် ဝူၼ်ႉႁျမ်ႇၵူၼ်ႈႁျမ်ႇယေႃး ၵမ်ႇပေႃးလီႈဂိၼ်တၢၼ်ႇ ပၢၼ်ႁူၼ်း။ သင်ၽေႃႇ ၽၢၵ်ႈၵီတ်းၵေႃႉၶုၼ် ပူၼ်ႈဂျူၵ်ႈၼတႉလီယဝ်ႉ သင်သမ်ႉတိုၼ်းပဵၼ်ငိူၼ်ႈ လဝ်ႈၶိူဝ်းၶုၼ်ၶဝ်လမ်ႉ တၵ်းလီႈဂျေႃႇ႐ူင်လိုဝ်းထူၼ်ႈလူဝ်ႈယဝ်ႉ။ ပိူင်ၶိုင်ႈ ၽူႈၼၼ်ႉ ၵမ်ႇလီၶိၵ်ႈလၢၵ်ႈင်ၼ်းသေး ငိူၵ်ႈ ၶဝ်လႃးလႃး ပိူဝ်ႈပဵၼ်တူၼ်ႈၵေးလူး လဝ်ႈဢဝ်ႇယဝ်ႉ ၽူႈၼၼ်ႉ ၶႂ်ႈယိူၼ်ႉဢၼ်ႈ ထိင်းလႄႇလူၺ်ႈလွင်ႈ ၵႃႇ႐ူင်ႇဢႃႇမၵုင်ႇ တၼ်ႇၶေႃႇ ႁျပ်ႈႁျပ်ႈတႃႉ ၵူဝ်လီႈၽိတ်းရႃးမေးပူၼ်ႈ ဝႃႈၼၼ်ယဝ်ႉ။ ၽူႈၼၼ်ႉ သင်ပဵၼ်ႁူၼ်းလီ ႐ုပြႃးတြႃးသင်ႇၶႃႇလမ်ႉ တႃႇၶတေႃင်းလူႇၶဝ် ၶႂ်ႈလူႇလိၵ်ႈ လူႇသိမ်ႇ လူႇလွင်ႈ လူႇတုင်း တုင်းတွင်ႈ ပိၵ်ႉတၢၼ်ႇ တီႈလူႇၶမ်ႉမၼ်းၵ်ၢင် လူႇလိၵ်ႈ ပိတၵၢတ်ႈသၢမ်ႁွင် တႃႇၶၼေဝ် ပ်ၢၼ်လိူဝ်းၶၼ်ႉၼလႈ ၶႂ်ႈလီႈလူႇလီႈတၢၼ်းတႃႉ။ သင်ၶၼေ ၵႃႇယု သၢၵ်ႈတၵ်းလီႈယူႇသဝ်း(၈ဝ) တ်ီမ် တ်ီမ် လိူၼ်ၵျႃးမႄႈ ႐ူၵ်းဝၼ်း လင်ႇသ်ၢင်ႈလူဝ်ႈပၢၼ်ႁူၼ်းယဝ်ႉ။

ၵၼ်6 – ႁူၼ်းၵိူတ်ႇရႃးပီ ၵတ်းသႂ်၊ ႐ုင်ႉသႂ်၊ ၵႃသႂ်၊ လပ်းသႂ်၊ မိူင်းသႂ် ငူးၵွၼ်မႃးတေ သၼ်ႇထေ ၽီပၼ်ၽၼ်ငိုၼ်းမႃး သၢမ်တုမ်ႇတ်ီမ်တ်ီမ်သေ။ ၽူႈၼၼ်ႉသင်မၼ်းပဵၼ်ႁူၼ်းဢမ်လီ ႁျင်ႉဢၢၼ်လီလီ ပၼ်ႈသိၼ်တိုဝ်းထမ်းလမ်ႉ တၵ်းလီႈပျေႃႇလႄႇသိူဝ်းလႄႇ ပဵၼ်ႁူၼ်းမျၢတ်ႈ ႁူၼ်း ထွတ်ႈယဝ်ႉ။ ထူင်ပ်ၢင်ႈ ထူင်ငိုၼ်းမၼ်းလမ်ႉ ၶႂ်ႈယိပ်းတိုဝ်း ထူင်လ်ၢင်မၢၼ်ႇမၢၼ်ႇယဝ်ႉ။ ၶႂ်ႈတိုဝ်း သ်ၢင် မတ်းမီးလမ်ပွတ်ႇ လၢပ်ႇလမ်ႉ ၶႂ်ႈသုင်းတိုဝ်းလၢပ်ႇပီမူဝ်(14)တ်ၢၵ်ႈ။ သ်ၢင်ႈပၢၼ်ႁူၼ်း မၼ်း ယဝ်ႉ။

ၾူးၼၼ်ႉ ၶေႃမ်ႇဝၼ်းသုၵ်းယူႇၽၼ်ႈရူဝ်ငလႈ တၵ်းမီးလုၵ်ႈလၢင်းၼမ် ၶေႃမ်ႇဝၼ်းၵၢး တိတ်ႉ ယူႇရူဝ်လွႆငလႈ ထၢင်ႈၶေးပႅၼ်ၵူၼ်းၾူးလွႆၵူတ်ႉ ၶွၵ်းလွၼ်းဝႃႈၼၼ်ယဝ်ႉ။ ၾူးၼၼ်ႉ ၵၢႈ သၢၵ်ႈ(30)မိူဝ်းၼိူဝ် ထၼ်ႇလီႈလီပႅၼ်ၵတ်းယႅၼ်ယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၼုမ်ႇတုၵ်ႉၶ ထဝ်ႈမျႈ ထၼ်ႇၵတ်း ယႅၼ်သိူဝ်းသျႇယဝ်ႉ ၵၼ်လီၵမ်တေႃႇထူဝ်ႈၼၼ်ႉ ၵမ်ႇလီႈၵဝ်ငူးတႃလႆးလႆး။ ယျႇၼၵ်ႈ ထၢၵ်ႈငူးတႃ ႁႂ်ႈၵမ်တႃႉ ပိူဝ်ႈပႅၼ်တူၼ်ႈၵေးထူးထဝ်ႈၵဝ်ႇယဝ်ႉ။ ၾူးၼၼ်ႉ သၼ်တေၵ်ႈတ်းသၼ် ပွၼ် သၼ်ၵမ်ႇဝႃႈ ႁႂ်ႈဝူႇၶုၵ်ႈတ်းၶုသၢင်ႈ ၵၢၼ်တီးၵီထၼ်ႇမျတ်ႈယဝ်ႉ။ သၼ်ၵ်ႈတ်းၵၢၼ်ၵျႉ ၵၢၼ်ၶႃၵျေႈ ႁႂ်ႈၵွၵ်ႇၶုဝူႇၵျႉ ၶုၶႃတီႈၵုၼ်ႈ တီႈၵီထၼ်ႇလီထၼ်ႇမ်ႉတ်ႈၼမ်ယဝ်ႉ။ ယူႇတီႈရိူၼ်းသေ ၵျႉၶႃ ၵမ်ႇပေႃးလီႈၵိၼ်ၼမ်ယဝ်ႉ။ တၢင်းလူႇၶဝ်ထမ်ႉ ႁႂ်ႈၶတ်းလွႆလူႇ တုင်းလူင် ထွင်ႈၽိူၵ်ႇ ထွင်ႈလႅင် ဂျွင်းပြေး ပြၢတ်ႈသၢတ်ႈ ရေႃလူမ်း တႅၼ်းၸႂ်ပႅၼ်ထိူဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လိူဝ်ၼၼ်ႉ ႁႂ်ႈၵမ်ပၼ်ႈတိုဝ်းသိၼ် ထတ်းထိၼ်လွႆထွမ်ႇၽၢင်းထမ်း ပိၼ်ၽေႈမိတ်ႉတျႇ ၵ်ႈတ်းၽျေႇဝၼျေႇ ယျႇလုတ်ႈတျႉ။

ၾူးၼၼ်ႉ သၼ်မၼ်းပႅၼ်ၵူၼ်းလီထမ်ႉ ၵျႇယုသၢၵ်ႈတၢၼ်းမၼ်းတၵ်းလီႈယူႇထူၼ်ႈ (67) ၶူပ်ႇ ၶွပ်ႈလိူၼ်ႁၢႆးမွႆႇၼိုင်ႈၶမ်ႈ သဵင်ႈပၢၼ်ၵူၼ်းမၼ်းယဝ်ႉ။

ၵၼ်–7 ၵူၼ်းၵိူတ်ႇရႃးပီ ၶူတ်းသိငျႉ၊ တဝ်ႇသိငျႉ၊ ၵပ်ႇသိငျႉ၊ ၵျီးသိငျႉ၊ ပိုၵ်းသိငျႉ ၶုၼ်ၽီဝိသၵျူင်ႇ ၵွၼ်မႈတေႇသၼ်ႇထေႇ ၽီပၼ်ၽၼ်ငိုၼ်းပႈမႈသၢမ်တုမ်ႇ။ ၾူးၼၼ်ႉ တၵ်းလီႈပျေႇသိူဝ်းလွႆၵမ်ႇယေႃးငလႈ တၵ်းပႅၼ်ၵူၼ်း လွႆၽၢႆရႃၼ်ႇၵွင်းယဝ်ႉ။ လွႆရေႃၵျမ်ႉ လွပ်းလႅပ်းဝီႉယဝ်ႉ။ ၵီႉၵွၵ်ႇတေႃးသ ၵူရ်းသမ်ႉထဵဝ်းယႅၼ်ယူႇယဝ်ႉ။ ၶေႃမ်ႇဝၼ်းထၼ်ယူႇ ၼွႆးလွႆငလႈ တၵ်းပႅၼ်ၵူၼ်းၵၼ်ႁၢဝ်ႈ ၵျမ်းၵမ်ႇၵူဝ်ၽွႆယဝ်ႉ၊ ၶေႃမ်ႇဝၼ်းသဝ်ယူႇထွမ်ရူဝ်ငလႈ တၵ်းပႅၼ်ၵူၼ်း ၵၼ်လႅင်ႉလုၵ်ႈလႅၵ်ႉၵမ်ႇၽေး လုၵ်ႈလၢင်းၵေႇထႅမ်ပိုင်းယဝ်ႉ။ ၼွႆတိုဝ်း သွင်ႇလၢပ်ႇပၢႆလႅမ်(15)တႅၵ်ႈ ႁႂ်ႈတိုဝ်းသႅင် ၼီႇလျႇသွမ်ႇ ထူင်ပႅင်ႈထူင်ငိုၼ်းလမ်ႇမူၼ်ႇ ႁႂ်ႈၵုပ်ႉ ၵဝ်ငိုၼ်းၽၢႆႇသၢႉ ပၼ်ပူၼ်ႈၽၢႆႇၶျႇမိုဝ်းလီယဝ်ႉ။

သၼ်လႅင်ႉတူဝ်ၶွင် ၵုၵ်ႇထျႇႁႂ်ႈလႅင်ႉတူဝ်မူၼ်ႇ တူဝ်လမ်ထၼ်ႇၽေႈၼမ်ယဝ်ႉ။ ထၢင်ႈ ပႅၼ်ၾူးၵၼ်သူပ်းၼမ်ၵျမ်းၼမ် ထၢင်ႈမေႃလႅၼ် မေႃလိင်ႇလွႆယဝ်ႉ။ တျႇၼတၢင်းလူႇ ၶဝ်ထမ်ႉ ႁႂ်ႈလူႇၶဝ်ႈလူၼ်ႉမၢတ်ႇထႅတ်းပွၵ်ႈ ႁႂ်ႈလူႇၵိုၵ်းထွင်ႈ ၵိုၵ်းထီးတျႉ၊ လိူဝ်ၼၼ်ႉႁႂ်ႈလူႇ တုင်းလူင် ပလၢင်ႇ ႀဝ်ႈၵဵဝ်ႈငႄးသႅင် ရူမ်ႈပႈၼိူင်ႈပရိၵ်ႉၶလျႇ ထိူဝ်းၼၼ်ႉႁႂ်ႈလူႇတၢၼ်း ၼမ်ၼမ်တျႉ။ ၾူးၼၼ်ႉ ပိုင်ၵိင်ၶုၼ်ၵျေႈ လီၶျေႇယဝ်ႉ တၵ်းလီႈၵိၼ်ထွမ်းတၢင်းမေႃ ပရျႇရႃၼ်ႇ ၼွႆးတူဝ်ထဝ်ႈၵဝ်ႇ ၵၼ်ထပ်းပႈၼၼ်ႉသေပိူင်ၵမ်ႇလွတ်ႈယဝ်ႉ။ ၾူးၼၼ်ႉသၼ်မၼ်းၵမ်လီ ၵျႇယုသၢၵ်ႈပၢၼ်ၵူၼ်း ယိၼ်းထိုင်(78)ၶူပ်ႇ လိူၼ်ၵဝ်လီႈသွင်ၶမ်ႈ သဵင်ႈသၢၵ်ႈၶၼ်ႇထျႇ ပၢၼ်ၵူၼ်းမၼ်းယဝ်ႉ။

ၵၢၼ်(8)- ၵူၼ်းၵိူတ်ႇၶျႃးပီ ႁူင်ႉမူတ်ႉ၊ ၵျမူတ်ႉ၊ လၢပ်းမူတ်ႉ၊ မိူင်းမူတ်ႉ၊ ၵတ်းမူတ်ႉ ၶုၼ်ၽီပြၢမ်ႇမျႇၵွၼ်မေး တေႇသၢၼ်ႇထေႇ ၽၼ်ငိုၼ်းပႃးမႃးသီႇတုမ်ႇ။ ၽူႈၼၼ်ႉ ၶေႃမ်ႇဝၼ်းၵႃး တိတ်ႉယူႇၽၼ်ႁူဝ်ၼေႈ တၵ်ႈပီၼ်ႁူဝ်ၶိုး ႁူဝ်ထီပ်း ႁူဝ်ယၢၼ်း လူမ်းမီးပျႇတလႃၵ်ႈ ထိူဝ်းၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ ပၢၼ်ၵၢင် ၵမ်ႇပေႃးႁၢႆႉပေႃးၵၢၼ်းတၢၼ်ႇပိူၼ်ႈ ၽေႃးမၶေႃမ်ႇၵၢင်းၵၢၼ်း ယူႇၶွင်ႈထွႆဝီႉ ၼေႈ ပေႃးၵဝ်ၶွင်ႈၽိုၼ်လိၵ်ႈဝႃႈလမ်ႉ တၢၼ်ႇၶျေႇၶိူင်ႈတူဝ်ၵဝ်ႇ။ ၶွႆႈသတိၵူဝ်လီႈ ၽိတ်းၶျႃးၽူဝ် မေးပိူၼ်ႈ။ ၽူႈၼၼ်ႉ ၶွႆႈယိပ်းတိုဝ်း ထူင်ငိုၼ်း ထူင်လီၼ်လီယဝ်ႉ။ လၢပ်ႇပႃလီမ်(15)တီၵ်ႈ။ ၽူႈ ၼၼ်ႉ ႁၢမ်ႉထွႆႁေ လွပ်းလီပ်း ပႃးပရိယေႇ မျႇယျႇဝီႉယဝ်ႉ။ သၢင်ၽေႇၽႃၵ်ႈၵိတ်းၵေႉ ၶုၼ်ၵေႃႈ ၶုၼ်တေယုမ်ႇယမ်ႇႁၵ်ႉလူမ်းယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၵျႈ ၵူၼ်းမိူင်းတၢင်းလၢႆတၵ်ႉထၢင်း ၶွႆႈယႃႉယဝ်ႉ။ ၽူႈၼၼ်ႉ တျႇၶတေႃင်းလူႇၶဝ် ႁူၼ်ႇႁၢင်ႈၵူႈပိူင်ၼေႈ ႁူၼ်ႇႁၢင်ႈပြေႃးၵူႇၶမ်း၊ ထွင်ႈလီၼ် ၵျွင်းပြေႃး၊ ပိၵ်ႉ တၢၼ်ႇ၊ ၶမ်ႉမၼ်းတီၼ်းၵိုင်ထိူဝ်းၼၼ်ႉ ၶတ်းထွႆၶွႆႈလီႈလူႇတၢၼ်းတျႉ။ သၢင်ၶၶေႃ ၵျႇယုၵျႈ သၢၵ်ႈမၼ်း တေလီႈယူႇထူၼ်ႈ(78)ၶူပ်ႇ လိူၼ်ၵဝ်ႈမွႆႇသီႇၶမ်ႈ ယၢမ်းၵိႇၶၼ် ဝၼ်းသုၵ်း ထၢတ်ႇ ပၢၼ်ၵူၼ်းသီင်ႈထူဝ်ႈယဝ်ႉ။

ၵၢၼ်(9) ၵူၼ်းၵိူတ်ႇၶျႃးပီ တဝ်ႇသၢၼ်ႇ၊ ၵၢပ်ႇသၢၼ်ႇ၊ ႁၢႆးသၢၼ်၊ ပိုၵ်းသၢၼ်၊ ၶူတ်းသၢၼ် လိင်း ၵွၼ်မေးတေႇသၢၼ်ႇထေႇ ၽၼ်ငိုၼ်းပႃးမႃးႁႃႈတုမ်ႇ ၽူႈၼၼ်ႉၵမ်ႇယေႃးလီၶျေႇႁူင်ႁၢင်း။

ၽူႈၼၼ်ႉ ထၢင်ႈပီၼ်ၵူၼ်းထွႆရိူၼ်း ထွႆႁၢဝ်ႈတၢင်ႇပိူၼ်ႈ ၶေႃမ်ႇဝၼ်းထၼ်ယူႇထွမ်ႁူဝ်ၼေႈ တၵ်ႈမီးလုၵ်ႈလၢင်းၶမ်ႇ ၶေႃမ်ႇဝၼ်းပုတ်ႉယူႇႁူဝ်ထွႆၼေႈ ထၢင်ႈပီၼ်ၵူၼ်းထွႆလမ် ထွႆၵျမ်း ၵမ်ႇၵူဝ်ၽွႆဝႃႈၼၼ်ယဝ်ႉ။ ၽူႈၼၼ်ႉ သၢင်တိုဝ်းသိူင်လမ်ႉ ၶွႆႈတိုဝ်းသိူင်လိူင်ၶမ်ႉၽိုင်ႈတျႉ။ လၢပ်ႇ ပႃလီမ်(18)တီၵ်ႈ ထူင်ပိူင်ႈ ထူင်ၶီဝ်လီယဝ်ႉ သၢင်ပၼ်ငိုၼ်းပိူၼ်ႈ ၶွႆႈပၼ်ၶွၼ်ၶျ သၢင်ႁပ်ႉ ၶွႆႈၵဝ်ၶွၼ်သႆႉႁပ်ႉၵဝ်လီယဝ်ႉ။ သၢင်ၵိတ်းၵေႉၶုၼ် ပိူၼ်ႈၵျိုၵ်ႈလီယဝ်ႉ ၽူႈၼၼ်ႉ ထၢင်ႈလီႈပီၼ် ပူဝ်ႇၶုၼ်လူင်ႁူဝ်သိုၵ်း ၶွႆႈယိူၼ်ႉၵၢၼ်ႈတေႃးသ တၢင်းထျႉတျႉ လေးထိမ်ႇထင်ႇမၼ်ႈၵိုမ်းယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၵျႈ ၵျႇမေႇသုမေးပိူၼ်ႈၽူဝ်ပိူၼ်ႈၶၶေႃ ၶွႆႈယိူၼ်ႉလီႈၵျပ်ႈၵျပ်ႈတျႉ။ တၵ်ႈၶျႃးၵမၢၼ်ႇ ယဝ်ႉ။ ၽူႈၼၼ်ႉၶဝ်လမ်ႉ ၵူၺ်းလီၵိတ်းၵိၼ်ၵၢၼ်ႁိုး ၵူပ်းၶျေႃး ၽၢႆႇၽုၵ်ႇသွမ်ႈၵူႈမိူဝ်ႈယဝ်ႉ။ သၢင်တၵ်ႈၵိတ်းလူၺ်ႈလွင်ႈၵျႉၶႃၵမ်ႇမိတ်ႈ ၶူဝ်းၶွင်ၵုၵ်ႉထျႇ ၶေႃၼ်းမီးယဝ်ႉ။ တၢင်းလူႇၶဝ်လမ်ႉ ၶွႆႈၶၢမ်ႇသၢင်ႇ လူႇၵျွင်းပြေႃး ၽေႃးၵင်ႈ တိူၵ်ႈလိၵ်ႈ ပလၢင်ႇၵွင်းမူး မွၵ်ႇမူဝ် ဝီး ထွင်ႈ တုင်း တွင်ႈ ၶၞူၽိး လိၵ်ႈထမ်း တၢမ်းၵၼ်ၶင်ႇၶေမေးၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပိူင်ၶိုင်ႈၵမ်ႇလီၵဝ်လိင်းတၢႆလႃးလႃး မဝ်ႇလီၶိၵ်ႈထၢၵ်ႈ ငၢၼ်းသေးလိင်း ပိၵ်ႉသမ်ႉ ယျႉႁိုးၵေႃႈ ယျႇပိူဝ်ႈပီၼ်တီးပိုင်ႈၵေးလူးဝႃႈ ၼၼ်ယဝ်ႉ။ ၶွႆႈၶၶေႃၵျႈပီၼ်သီၼ်တူဝ် သတ်းမိင်းၵူႈလႄႇသီၼ်းၵေႃႈ မဝ်ႇလီၵဝ်တၢႆ ၶင်ႇၵဝ်ႇ ယဝ်ႉ။ ၽူႈၼၼ်ႉ သၢင်ပီၼ်ၵူၼ်းလီ ၵမ်သိၼ်ၵိၼ်လူႇ တၵ်ႈလီႈယူႇ(73)ပီ ထင်ႇလီႈသိင်ႈ ထူဝ်ႈ

ပၢၼ်ၵူၼ်းယဝ်ႉ။

ၵၼ်ႈ10– ၵူၼ်းၵိုတ်ႇၸႂ်းပီ ဢျၢဝ်ႉ၊လပ်းၵျၢဝ်ႉ၊မိူင်းၵျၢဝ်ႉ၊ၵတ်းၵျၢဝ်ႉ၊ၵူင်ႉၵျၢဝ်ႉ ၵီႇ,ၵႂၼ်မႃးၵိုတ်ႇ, ၽၼ်ငိုၼ်းမီးၵူၵ်းတုမ်ႇ, ၵူၼ်းၵိုတ်ႇၸႂ်းပီၵျၢဝ်ႉၶဝ်ၶႆႉလႄႈ သင်ပီၼ်ၵူၼ်းသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈ တေႃႇတေႃႇ, ၵူၼ်းလီလႄႈ ၶူဝ်းၶွင်ၵမ်ႇလ ၵုမ်ႇလုမ်ႇတူဝ်ယဝ်ႉ ၵူၸ်းၵႂႃႇမိူဝ်ႈလႅၵ်ႈ မိူဝ်ႈၶၢဝ်ႇ ၽူႈၶႆႉ လၢင်ႈမီးတၢင်းၶိုၼ်ႈတၢင်းပီၼ်ၽေးၶမ်ယဝ်ႉ။ သင်ၵႃႇယုသၢဵၵ်ႈ ၶိုၼ်ႈထိုင်သၢဝ်းလိူဝ်ၶိုၼ်ႈၶိူဝ်ႉ လင်တၵ်းလီႈလီငၢမ်း ၵမ်ႇမီးတီႈလႆႈလမ် သိူဝ်းသႃႇလႆႈယဝ်ႉ။ သင်တိုဝ်းသိူင် ၶႂ်ႈတိုဝ်းသိူင်ၶၢဝ် သိူင်ၶိဝ်လေႃးၵၼ် လၢပ်ႇၶေဢေး(16)တိူၵ်ႇ, ပၢႆပိူင်ႈယဝ်ႉ။ ထူင်ပိူင်ႈလႄႈ ၶႂၵ်ႈၶိဝ်သွမ်ႇ, ၵိတ်းၵိတ်း ၶွႆးလိူင်ၵၢပ်ႇထုၵ်ႇ, လီပီၼ်တေႉတေႉ။ ၽူႈၶႆႉတၵ်းပီၼ် ၵူၼ်းမေႃလႆႈၽၢႆတွၼ်း မီးပၡႃႇတၢင်းၵူႉၵျၼ်ၶမ် တၵ်းပီၼ်တီႈၵူၼ်းဝၢၼ်ႈၵူၼ်းမိူင်း ပိုင်ႈၵိုင်ၵိူဝ်းလီယဝ်ႉ။ ၽူႈၶႆႉ ၶၢမ်ႇဝၼ်းၽတ်း ယူႇၵူဝ်လႆႈငလႄႈ တၵ်းပီၼ်ၵူၼ်းလႆႈမဝ် လႆႈၽွႆးယုမ်ႇငိူၼ်ႈ လႆႈငေႈဝႃႈၶႆယဝ်ႉ။ ၶၢမ်ႇဝၼ်းၵၢင်းၵၢၼ်းယူႇလွမ်ၵူဝ်ငလႄႈ တၵ်းပီၼ်ၵူဝ်ၶိုၼ်ႈ ၵူဝ်လီပ်းယဝ်ႉ။ သင်ၵျပ်ႉၵဝ် ၶူဝ်းၶွင် ငိုၼ်းၶမ်း ၶႂ်ႈၵဝ်ၶွၼ်ၶျူမိုဝ်းၵျပ်ႉၵဝ်တႃႇ သင်တေပၼ်ပိူၼ်ႈ ၶႂ်ႈပၼ်ၵူႇပႃးသီႉ လင်ႇလီယဝ်ႉ ၽူႈၶႆႉ ၵၼ်လီၵမ်ထူၼ်ႈလူဝ်ႈလႄႈ ၵမ်ႇလီၵဝ်ၵီႇတၢႆလႃးလႃး သင်ၵမ်ႇၵူႉငလႄႈသင် သင် လီႈၸႂ်းၵဝ်ၵီႇတၢႆၵူႇလိုင် တေၵမ်ႇလီႈယူႇငီႈလူမ်ႇလႆႈသေ ၵမ်ႇၵႃး ၶေႃႇၵျူဝ်, ၵျမ်ႇမႃႇ, ၵၶေႃႇ, တၢင်းပီၼ်ၵေႃႈတၵ်းၸႂ်း တၢင်းပီၼ်ၶမ် ၶူဝ်းၶွင်ၵုၵ်ႉလႃႇ,ငေႃႈ လၢင်ႈလူႉလိူဝ်သုမ်းယွႆႇ,ၶမ်ဝႃႈ ၶင်ႇၶႆယဝ်ႉ။

ၵူၼ်းၵိုတ်ႇၸႂ်းပီၵီႇ,ၶဝ်ၶႆႉ ထိူင်ႈပိူင်ၶိုင်ႈ ၵမ်ႇလီၵိၼ်ၶဝ်ႈၽၵ်းၶွႆးၵူၼ်း တီႈပၢင်ၶိူၵ်ႇ, မႃႇသႃႇ,ၵူၼ်းတၢႆဝႃႈၶႆယဝ်ႉ ၵမ်ႇၵူႉငလႄႈ လီႈၵိၼ်ၸႂ်းၵူႇလိုင် လၢင်ႈၵူပ်ႉထူပ်း ၶေႃႇၵျူဝ်,ၵျမ်ႇမႃႇ, လႃႇၽိတ်းၽိူၵ်ႇ,ထိုင်တူဝ်ယဝ်ႉ။ ၽူႈၶႆႉ လၢင်ႈလီႈၽၢတ်ႇပီႈၶွင်ႉၵူႇ,ယူႇ,ထင်တီႈၵီတၢင်,ဝၢၼ်ႈ တၢင်,မိူင်းယဝ်ႉ။ ပိူင်ၶိုင်ႈၵမ်ႇလီၵျႃတ်းၵူၼ်းၵျႃႇ ၵူၼ်းလူၼ် ၵမ်ႇလီၵျႃတ်းသိုၵ်ႈၵျႃတ်းသိူဝ် ၵမ်ႇလီၵျႃတ်းမိူၵ်ႈၵျႃတ်းလိူင်း ၵမ်ႇလီၵဝ်ၵႃးသၢဵၵ်ႈပိူၼ်ႈတႃႇ ဝႃႈၶႆယဝ်ႉ။ တႃႇၶတၢင်းလူႇ, ၶဝ်လႄႈ လၢၵ်ႈတေႃႇ, တိူၵ်ႈလိၵ်ႈ တုင်းၽိူၵ်ႇ, လွင်ႈၽိူၵ်ႇ, ၽေႃးၵင်ႈ လိၵ်ႈတေႃႇ,လဝ်ႈ တီႈလူႇ, ၶမ်ႉမၼ်းၵျိူင် တီၼ်းၵျိူင်တေ,ၵူႇ,ပီၼ်လိူဝ်းၶႆႉယဝ်ႉ။ သင်ၶၼ်ၶေ ၵႃးယုသၢဵၵ်ႈတေလီႈယူႇ, (65)ပီမိူင်းယဝ်ႉ။

ၵၼ်ႈ11– ၵူၼ်းၵိုတ်ႇၸႂ်းပီ ၵၢပ်ႇမိူတ်ႉ၊ၵျႃးမိူတ်ႉ၊ပိုၵ်ႈမိူတ်ႉ၊ၶူတ်းမိူတ်ႉ၊တဝ်ႇမိူတ်ႉ မႃႇမႃး သူင်ႇၵိုတ်ႇမိူင်းၵူၼ်း ၽၼ်ငိုၼ်းပႃးမႃး7ၶိူပ်း။ ၽူႈၶႆႉၶၢမ်ႇဝၼ်းပုတ်ႉ ယူႇလွမ်ၵူဝ်ငလႄႈတၵ်းလီႈ ပီၼ်ၵူၼ်းၵျႃႉ ၵူၼ်းၶူၵ်ႇ, ၵူၼ်းလႆႈၵျၢဝ် လႆႈၵျမ်းဝီႉယဝ်ႉ၊ ၶၢမ်ႇဝၼ်းသုၵ်ႈယူႇ,ၵူဝ်လႆႈမၼ်းဝီႉငလႄႈ တၵ်းပီၼ်ၵူၼ်းလႆႈပိဝ် လႆႈၽူႈၵမ်ႇ,သူႈလႆႈလပ်းၵၢၼ်ငၢၼ်းသေ ၵုမ်ႇလေႇ,ၵုမ်ႇလၢဝ်းၶၼ်ႉ ယူႇ,

ယဝ်ႉ။ သင်တိုဝ်းသိူင်လႄႈ ၵႂၢမ်းသုင်းတိုဝ်းသိူင်ၶၢဝ်တၢႆႇ လၢပ်ႇၶေပေႈပဵ ၽိူဝ်ႇ(15)တီႈၵႂႃႇယဝ်ႉ။ ထူင်ပဵင်ႈ ထူင်လိူင်ၽိူဝ်ႇ,ၶွင်ႈ ပုၼ်ႈၶွင်ႈၵႂၢမ်းၶၢဝ်တၢႆႇ၊ သင်တေႁပ်ႉၵဝ်ပိုၼ်းလႄႈ ၵႂၢမ်းႁပ်ႉ ၵဝ်ၶွၼ်ၶူ သင်တေပၼ်ပိူၼ်ႈၵႂၢမ်းပၼ်ၶွၼ်သိူဝ်ႉတၢႆႇလီယဝ်ႉ၊ ၽူႈၶဝ်ႈလၢင်ႈလီႈပျူ,မိူဝ်ႈၶုမ်ႇ,သေ ထဝ်ႈမုၼ်း လၢင်ႈႁိၼ်းလႆႈ ဝႆႉၶဝ်ယဝ်ႉ၊ တၵ်းပိူၼ်ၽူႈၵၼ်ၵူၼ်းလီ ၶိုၵ်ႈလၢၵ်ႈငိၼ်းသေးယၢႇၽွၵ်ႈ ၶၼ်ႉ ယဝ်ႉ။

ပိူင်ၶိုင်ႈသင်ယူႇ,ၶိူဝ်ႁူင်း တၵ်းလီႈသိူဝ်းသႃႇ,လီတွၼ်းယဝ်ႉ ၵူလ်းၵႂႈၽူႈၶုမ်ႇ,ႁၵ်ႉ ႁႂ်ႇ,မုၼ်လဝ်ႈ ငဝ်ႈႁူင်းသမ်ႉလင်းယဝ်ႉ၊ ၽူႈၶဝ်ႉႁူႇ,ပိုင်ၵိူင်ၵီတ်းၵေႃႉၶုၼ်ၵေႃႈ လၢင်ႈမီး ပေႈ ၼိုၼ်ၶမ်ယဝ်ႉ၊ ၵမ်ႇ,သူႈလီပိၼ် ငၽႈတိုၼ်းသင်ဝႆႉၶဝ်ယဝ်ႉ။ သင်မၼ်းဝိုၼ်းပိၵီယၢဝ်း ႁူႇ,ႁုၵ်ႉ ႁုၶ်ႇ တီႈၵုင်ႈတီႈၵိ တၵ်းမီးၵူၼ်းယၢႇၵူၼ်းၽွၵ်ႈ ၶိုၵ်ႈလၢၵ်ႈမွၵ်ႇမၢပ်ႇ, ၶမ်ႉတေႃႈ လၢတ်ႈမႃႇ,ယႃႇ, လွမ်ႁုတၢင်းၽိတ်းသူပ်းၵႂၢမ်းယဝ်ႉ။ ၵူလ်းၵႂႈၵၼ်တၵ်းလီႈႁၢဝ်ႉလီႈသႃႈလႄႈ ၵႂၢမ်းၵူမ်းၶႄႈၵီတ်း ၶႄႈၵီတ်းႁိူးထီလိၼ် ၵီတ်းၵိၼ်ၵၢၼ်ၽုၵ်ႇ,သွမ်ႈၵဝ်တၢႆႇ၊ လွမ်းၶင်ႇ,ၵႂၢမ်းထုင်းဝႆႈ ၵူမ်းၶႄႈတေႃႇ, လိၼ်မိူင်း တေႁူင်းယူႇ,ဝၼ်းၶိုင်ႈ ၵၼ်ဝႆႈၶၼ်ႉ ပိၼ်မိူဝ်ထိုင်လႃႇ,တႃႇ, ၵူၼ်းၵိူတ်ႇ,ႁူးပီမိတ်ႉ ၶဝ်ၶဝ်ႉယဝ်ႉ။ သင်ၶၼ်ၶ တၵ်းလီႈမၢၵ်ႈမီးလီပိၼ် ပေႈတိုၼ်းၵႂၢင်ႈလႃး သိူဝ်းသႃႇ,လွႆယဝ်ႉ။ ၵၼ်ဝႆႈၶွႆႈၵၢင်ႈႁူႇ,ၵႃႉႁူႇ,ၶိူဝ်ၶၼ်ႉ ဝၢင်းပိတ်ႈသေတၢႆႇ။ ၽူႈၶဝ်ႉ တႃႇ,ၶ တၢင်းလူႇ,ၶဝ်လႄႈ ၵႂၢမ်းလူႇ,သိမ်ႇ၊ ႁူင်း၊ ၶူဝ်၊ ၶွင်၊ လိၵ်ႈထမ်း၊ ႁုၼ်ႉ,ႁၢင်ႈသၢင်းထူး ၶုၽိူး မွၵ်ႇ,ၽိူး ႁူင်းၽိူး လွင်ႈ ၼိုဝ် လွင်ႈလိူင် တမ်းၶွၼ်ႉ, ပိၵ်ႉတၢၼ်ႉ,ၼိုဝ် ပိၼ်လိူဝ်းၶဝ်ႉယဝ်ႉ ၵႂၢမ်းၶတ်းလွႆ လီႈလူႇ,တၢႆႇ။ ၵႂၢမ်း ၵမ်သိၼ်ၽဵင်းထမ်း ၵီတ်းမိတ်ႉတႃႇ,ၽေႃႇ,ဝၶေႃႇ,လွမ်းတၢႆႇ။ သင်ၶၼ်ၶ တၵ်းလီႈလီ လိမ်လၢတ်ႈၶဝ်ႉ လၢတ်ႈၶေႃႈ လီႈသိူဝ်းသႃႇ,ယဝ်ႉ။ ၵႃႇ,ယုသၢၵ်ႈတၢၼ်းတၵ်းလီႈ(68)ၶူပ်ႇ, လင်ႇ,သိူင်ႈပၢၼ်ၵူၼ်း မၼ်းယဝ်ႉ။ ၽူႈၶဝ်ႉ ၵၼ်လီၵမ်လႄႈ ၵမ်ႇ,လီလၢၼ်ႉ,ၶိုၵ်ႈလၢၵ်ႈလင်းမႄ ၵမ်ႇ,လီၵဝ်တိူဝ်မႄ လႃးလႃး ဝႆႉၶဝ်ယဝ်ႉ။

ၵၼ်(12) ၵူၼ်းၵိူတ်ႇ,ႁူးပီ လပ်းၵွႆႈ၊ မိူင်းၵွႆႈ၊ ၵတ်းၵွႆႈ၊ ႁူင်ႉၵွႆႈ၊ ၵႃႇၵွႆႈ လၢင်ႉၵွၼ်မုၼ်းသူင်, တေႇ,သၼ်ႇ,ထေႇ, ၽၼ်ငိုၼ်း ၽီပၼ်မုၼ်းတုမ်ႇ,ၶိုင်ႈ။ ၵူၼ်းၵိူတ်ႇ,ႁူးပီၵွႆႈၶဝ် တင်းယိင်း တင်း လိူဝ်းၶဝ်ႉလႄႈ တၵ်းပိၼ်ၵူၼ်းၽူႈယုမ်ႇ,ယမ်ၶမ်ႉထိုဝ် ရတၶေႃႇ,လဝ်ႈသၢမ်ပုၼ်း ၵၶၼ်ႇ,တ ႁုၼ်ႈ လဝ်ႈယဝ်ႉ။ ၽူႈၶဝ်ႉ သင်သုင်းသွင်ႇ,လၢပ်ႇ,လႄႈ ၵႂၢမ်းတိုဝ်းယိပ်းလၢပ်ႇ,ပဵလိမ်(17)တီႈၵႂႃႇ သင်တိုဝ်း သိူင် ၵႂၢမ်းတိုဝ်းသိူင်လိူင်ပတမျူး ထူင်ပဵင်ႈ ထူင်ငိုၼ်း ၶွင်ႈလမ်ၶွင်ႈလိူင် သင်ႁပ်ႉၵဝ်ပိုၼ်းငလႈ ၶူဝ်းၶွင် ၵႂၢမ်းၵဝ်ၶွၼ်သိူဝ်ႉႁပ်ႉ သင်တေပၼ်ပိူၼ်ႈႁူႇ, ၵႂၢမ်းပၼ်ပုၼ်းၶူလီယဝ်ႉ၊ ၽူႈၶဝ်ႉၶေႃမ်ႇ,ဝၼ်း သဝ်ယူႇ,ႁူဝ်လွႆငလႈ တၵ်းပိၼ်ၵူၼ်းၽူႈၵီတ်းလွႆ ပွင်လွႆလွႆၵျမ်း ၵမ်ႇ,ၵူဝ်သင်ယဝ်ႉ။ ၶေႃမ်ႇ,ဝၼ်း ၽတ်း ယူႇ,လွမ်ႁူဝ်ငလႈ ၽူႈၶဝ်ႉတၵ်းပိၼ်ၽူႈၵၼ်ပလျႃႇ,ၵႂၢင်ႈ ၶူဝ်းၶွင် ထၢင်ႇ,ႁၢင်းပေႃးႁိၼ်ယဝ်ႉ၊

ၵူၺ်းၵႂႃႇမိူဝ်ႈလဵၵ်ႉဢွၼ်ၼွၼ်းၶွင်ၸေႈ လီႈဢွတ်ႇပေႃးဢွတ်ႈမေႈယဝ်ႉ။ သင်သၢၵ်ႈၵႃႉယုၺ်ႇ သုင်မၢႆးလင်ႇလီႈပေျႇယဝ်ႉ။ သင်ပိုင်ႈၵိင်ၵီတ်းဢေႃႉၶုၼ်ဢေႃႈ ပိုၼ်ႈၵျႃၵ်ႈ ပိုၼ်ႈၵၵ်ႉယဝ်ႉ။ ၽူႈ ၼၼ်ႉ ထိုၵ်ႈပိၼ်ပူႇၵၢင်ႉပူႇငေႇ လဝ်ႈလွမ်ၶုၼ်မိူင်း တီႈပိုၼ်ႈပိုင်ႈၵိင်ယဝ်ႉ။ ၽူႈၼၼ်ႉ သင်ၶင်ႇၼၸႂ်း လိၵ်ႈၸၢႆးမႃးၸတႉ လၢင်ႈပိၼ်ၽူႈယွၼ်းသူး ၵေႃၵဝ်လင်ရူင် ၽွင်ႇသၢင်းဢေႃးၽွႆလီႈယဝ်ႉ။ ၵူၢမ်းသိူင်ယွၼ်းသူးၵၢင်လွႆ တၵ်ႉမီးသေပိုင်ယဝ်ႉ၊ ၼိုင်ႈသူးလူင်မၢၵ်ႈၽူဝ်ႇၼၼ်ယဝ်ႉ။ တၢင်းလူႇၶဝ် လမ်ႉ ႁႂ်ၶတ်းလွႆလူႇ ၽႄႈၵင်ႈ တၢင်းငေး ႁွၼ်းၿႄး တုင်းလူင် လွင်ႈၽိူၵ်ႇ လိၵ်ႈထမ်း ပလၢင်ႇ ၽူင်းၽီး တီၼ်းရိူင် ၶမ်ႉမၼ်းရိူင်လိူဝ်းၼၼ်ႉ ႁႂ်ႈလီႈၶတ်းလွႆ လူႇတေလီယဝ်ႉ။

လိူဝ်းၵႂႃႇဝႃႈမႃး (12)ၵၼ်ၼၼ်ႉ သင်ၶၼ်ၵေႃႇတၵ်းလီႈလီလူင် ရူင်ၵျၢင်း မိူတ်ႈတွၼ်းယဝ်ႉ။ လၢတ်ႈၼၼ်ႉ လၢတ်ႈၶႄႈ ၼူဝ်းၶွင်တၵ်းၸၽႄႈတူၼ်းလီပိၼ် ၵတ်းယိၼ်ယဝ်ႉ။ သင်မၼ်း ပိၼ် ၵူၼ်းလီ သိုဝ်ႈတေႃႇၵမ်သိၼ် ၵိၼ်လူႇမီးတႃႇၶလိုင် ၵႃႉယုသၢၵ်ႈၶိင်းမၼ်း တေလီႈယူႇ (70)တီမ်လင်ႇ ၵၼိၵ်ႉလသိူင်ႈလူဝ်ႈၶၼ်ႇထႃႇၶိင်းမၼ်းယဝ်ႉ။

ၶင်ႇၼၼ်ႉၶၢႆးလၢတ်ႈလူၺ်ႈ ၵူၼ်းၵိူတ်ႇရႃးပီ တီး(လိူင်းယၺ်ႇ) တေႇၵဝ်ပီၶူ ပီဝူဝ်း ပီသိူဝ် ပီပၢင်တီႊ ပီၵိူၵ်ႈ ပီငူး ပီမႃႉ ပီၸပႉ ပီလိင်း ပီၵႂ ပီမႃ ပီလၢင်ႉၶဝ်တင်းသိူင်ႈ ၵၼ်ၶၢႆးမႃးယဝ်ႉ ပႃႈလင်လိူဝ်းၼၼ်ႉ ႁႂ်ႈၵွၼ်ၵၼ်ထွမ်ႇတုင်းၵဝ်သႂ်ႇလွႆသၢင်းၵူၵ်း ပူၵ်းတိုၼ်ႇ ၽိုၼ်ႉၶိင်း ၵမ်သိၼ် ၵိၼ်လူႇ ၵီတ်းၵၢၼ်လီ ပွင်ႈသၢင်ႈလူႇတၢၼ်း လွီႈထဵမ် လႃႇၵ သတ်ႉထႃႇ လွႆႉတိုဝ်းပႃးပလႃႇ မေပူၵ်းပွင်ႁႂ်ႈမီးၵႃႈမီးၶၼ် တႃႇတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇၸလႈ တႃႇလိူဝ်ႉၼိူဝ်းလဝ်ႈၵဝ်ႇ လီႈလီ ထဵမ်ႈသၢင်ႈၵုသူဝ်ႇပႃႇရမီႇ ယႃႇထီႇ တီႇတၢင်းမိူဝ်း ဝဵင်းသိူဝ်းမၢၵ်ႈၽူဝ်ႇ ၶင်ႇလူဝ်ႇၵၢင်လွႆ ၽွႆမၼ်း မီႈၶၼ်ၶၼ်ႉႁႂ်ႈလိူဝ်းလီ လိူဝ်းပိၼ်တီမ်ထူၼ်ႈ မူၼ်ႈလွႆၵူႈဢေႃႉၵူႈၵူၼ်း ၵူႈၶုၼ် ၵူႈၶၢင်း ၵူႈလဝ်ႈၵူႈတူၼ် ၵူႈမုၼ်ၵူႈပႃးၶင်ႇၵၼ်တင်းသိူင်ႈ သၵ်းၵမ်းလူၺ်ႈတႃႉ။

ၶၢႆးလွမ်းၵူၼ်းၵိူတ်ႇ(7)လုၵ်ႈဝၼ်းၶေမ်ႇဢွၵ်ႈ

လုၵ်ႈဝၼ်းၵႃးတီတ်ႉ1 = ၶေမ်ႇၵႃလုၼ်ႇ၊ ၵူၼ်းၵိူတ်ႇရႃးဝၼ်းၵႃးတီတ်ႉၶဝ် တင်းယိင်း တင်းလီႊလမ်ႉ တႃႇမၢၵ်ႈမီးၶိုၼ်ႈယၺ်ႇမွႆႇသုင် တိူဝ်းတွၼ်းၶၼ်ႉ ႁႂ်ႈလိူင်ႉဝူဝ်းၵီတ်ႈဝူဝ်းၵိူင်း ဝူဝ်းမီႇ မႃႉသိူတ်ႇၶၢဝ်ၵၢမ်ႇ မႃႉငေႇလေႈလိူင်ၵမ်ႇ ၵူီးၶူၼ်မူၼ်ႇ ၶူၼ်ပွတ်းၶဝ်ၸိူၵ်း လိူဝ်းၼၼ်ႉလီယဝ်ႉ။ သင်လိူင်ႉဝူဝ်းၵမ်ႇ ဝူဝ်းၵႃလမ်ႉ ၵမ်ႇပိၼ်ပၢင် လၢင်ႈလုသုမ်းဝႃႈၼၼ်ယဝ်ႉ။ တၢင်းၵႃႉၶဝ်လမ်ႉ ႁႂ်ႈၵႃႉပႃႈရိူင်ႈ ပႃႈၶဝ်ႈ ၶမ်ႉၵွႆႈ ငိုၼ်းၵိဝ်ႇၵႃး ငိုၼ်းလေႈ ၶိင်လိူဝ်းၼၼ်ႉၵဝ်ရိူၵ်ႈတေႇၵီတ်း ငဝ်ႈတိုၼ်းလၢင်းတႃႉ။ ႁႂ်ႈတိူဝ်းသုၢင်ႇသိူင် ၵုၵ်ႉသၽျႄး လိင်ႇသွမ်ႇ ထူင်ပိူင်ႈၶွင်ႈလိူင် ၶွႆးၽိူၵ်ႇ

လုၵ်ႈၶၼ်ၶၢၵ်ႇၵၢင်းသႃ, ၶွၼ်ႈၵျမေးၵေႃႇၵူၼ်းလမ်ပွႆးသုင်သုင်ယၢ် င်းယၢ်င်း၊ တႃ,ၶတေႃင်းလူ,ႁူဝ်ပိုင်း တႃ,မၢၵ်ႈမီးလီပဵၼ်ၵွႃ,ၶၢဝ်းႁိုင်ၶၶေဝ်ႉ ၶွၼ်ႈလူ,တၢၼ်း တုင်းၶမ်း တုင်းတွင်ႈမိႉၶၵ်ႈမွၵ်, ၶပ်းၶမ်း ၵွၼ်တၢင်းယဝ်ႉၵွၼ်, ဝီးၶၶေဝ်ႉလင်,လူ, ၵၼ်ၶျေႃးၶွႆးပီၵူတ်,မႈလိူဝ်းၶၶေဝ်ႉတႃ,။ ၵူၺ်းၵျႈ မူဝ်ႈၶုမ်,တိုၵ်ႉၶိုၼ်ႈၶဵ ၵၼ်လီၵမ်ၶျေ,ၶျေ, ၶိူင်ႈၵမ်,လူ,တၢၼ်းလီႈလမ်ႉ ပဵၼ်ႁူၼ်ၵၢင်ႈ ပြႃးၵိုၼ်ၶၢဝ် ၸလႈ ၶပ်းၵိုၼ်ၶၢဝ်ၶၶေဝ်ႉယဝ်ႉ။ သင်ဝူႈၵမ်,ႁူၸလႈ လီႈလူ,တၢၼ်းၵွႃ,လမ်ႉ ၵျႈတၵ်းထိဝ်းတႅဝ်ထိဝ်းဝီး ပၢၼ်ၵူၼ်းၵမ်,ပေႃးယိုၼ်းယၢဝ်းၵွႃ,ၶၢဝ်းယၢဝ်လူဝ်ႈတွၼ်ႈတေႉယဝ်ႉ။ သမ်ႉထိင်ႈၵူၼ်းၶေႃမ်,ၵႃးတိတ်ႉၸလႈ ဝၼ်းလၼ် ၶဝ်တင်းယိင်းတင်းလီး လီၵမ်ၵျပ်ႈၵျပ်ႈလမ်ႉ လိူၼ်11/3/7 သၢမ်လိူၼ်ၶဵ ပဵၼ်လိူၼ်လျႉတၢမ်,ၶဝ်ယဝ်ႉ။ လိူၼ်လျႉတၢမ်, ၵၼ်ဝူႈၶဵ ၵမ်,လီတင်ႈတေ,ၵိၵ်ႈၶူင်သၢင်ႈၵိတ်းႁိုၼ်း ၵိတ်းယေး ၵမ်,လီၵဝ်ၾူဝ် ၵဝ်မေး ၵမ်,လီၵိၵ်ႈ ၵွၵ်,ၵျႉၵွၵ်,ၶႅပိယၢဝ်း၊ ၵမ်,လီပၼ်ပိူၼ်ႈၵူႈငိုၼ်း ၵမ်,လီၵွႃ,ၵျငိုၼ်းပိူၼ်ႈမႈၵိတ်း တိုၼ်းလၢင်း ၵဝ်း ၵမ်,လီၵိၵ်ႈတေ,တၢင်းၵျႉတၢင်းၶႅ ၵမ်,လီၵိၵ်ႈတေ,ၶျေႃးၵၢၼ်မွႆ, ပဵၼ်သၢင်, ပဵၼ်လေႃင်း ယဝ်ႉ ၵမ်,လီထၢၵ်ႈၶွႆးလိူၼ်လျႉတၢမ်,ၵဝ်းပဵၼ်လိူဝ်းၶဵႉယဝ်ႉ။ ၶွၼ်ႈၸဝႈၵမ်ၵျပ်ႈၵျပ်ႈတႃ,။

လုၵ်ႈဝၼ်းလၼ်2 = ၶေႃမ်,သိူဝ် ၶွၼ်ႈၵျလိူင်ႉဝူဝ်းလိူင် ဝူဝ်းၵမ်, ၵွီးလမ်ႉၶူၼ်မူၼ်, ၶဝ်သွီ, မျႉလမ်ႉမျႉၵမ်, မျႉၶၢဝ်တိင်,ၵျေ, မျႉလိူင် သိင်ၶမ်ႉၾိုင်ႈ ထူင်ပိင်ႈ ထူင်ငိုၼ်းၶွႆးလိူင်ၵၢင်မူၼ်, ၶွၵ်ႈလိင် လုၵ်ႈၶၼ်ၵၢင်ႈၶၢၵ်ႇၵၢင်းသႃ, ၶွၼ်ႈၵျႉၶႅ ၵၼ်လိူင် ၵၼ်လိင်တႃ,။ မေးၵၵ်ႉလမ်ႉ ၶွၼ်ႈၵျၵေႃႇတူဝ်ၶိင်း သုင်ၶၢဝ်ယွမ်ၵိင်း လင်,လီတေႃ,ထဝ်ႈယဝ်ႉ။ ၶွၼ်ႈယိူၼ်ႉၵၼ်ႈ ၵျ,မၵုင်, ၵူဝ် ၾိတ်းမေးပိူၼ်ႈ တၢင်းလူ,ၶဝ်လမ်ႉ ၶွၼ်ႈၵိတ်းၸမႈလိင်ႉလဝ်ႈသၢင်,သႃ,မၶေ, ၵွၼ်,တၢင်းတႃ,ၶဵႉပဵၼ်တႃ,ၶႁူဝ်ပိုင်းယဝ်ႉ။ တၢင်းလူ,ၵၼ်လီၵမ် မူဝ်ႈၶုမ်,ၵမ်,လူ,လီႈလမ်ႉ တၢင်,တႃႈ ၶူဝ်ၵႅ, ထၢင်ႈၾီႈၶမ်ႉ ၶွင်ၵၢၼ်, သိမ်, ၶမ်ႉမေ, ၾၵ်ႈတူ ၶီးၶၢဝ်ပဵၼ်လိူဝ်းၶဵႉယဝ်ႉ။

လိူၼ်လျႉတၢမ်,ၶဝ်လမ်ႉ လိူၼ်11/3/7 ၾွၼ်းၵျႅမၼ်း မူၼ်ၵၼ်တင်းဝၼ်းၵႃးတိတ်ႉ ၵၼ်ၶျေႃးမႈ ပႈလင်ၶၶေဝ်ႉယဝ်ႉ။

လုၵ်ႈဝၼ်းၵၢင်းၵၢၼ်း3 = ၶေႃမ်,ၶျင်,သီႈ။ ၶဝ်ၶဵ ၶွၼ်ႈၵျလိူင်ႉဝူဝ်းမိ, ဝူဝ်းၵမ်, ဝူဝ်းၵိင်း သိင်လီးၶႃး ပတမျူးသွမ်, ထူင်ႈပိင်ႈ ၶွၵ်ႈလိင်ၵၢင်လိူၼ် ၶွႆးၾိူၵ်, လုၵ်ႈၶၼ်ၵၢင်ႈၶျင်,သီႈ မျႉၵမ်, မျႉလဝ်းၶၢဝ်ၵၢမ်, မျႉယၢင်းၾွင် ၾီ,မၢၵ်ႈမီးၵျႉၶႅ ၶွၼ်ႈၵဝ်ၵျႈၶဝ်ႈတေ,ငဝ်ႈ ၵိတ်းတိုၼ်း လၢင်းတႃ,။ ၵေႃႇမေးၵၵ်ႉလမ်ႉ ၶွၼ်ႈလိူၵ်ႈၵူၼ်းတိမ်,ၶၢဝ်လိင်။ တၢင်းလူ,ႁူဝ်ပိုင်း ၶွၼ်ႈလူ,တၢၼ်း ၶိူင်ႈ ၵျၢၼ်းပၵိၵ်,ၶလျ, ၶၢမ်,လၢင်းပဵၼ်လိူဝ်းၶဵႉယဝ်ႉ။ တၢင်းလီၵၼ်ၵမ် မူဝ်ႈၶုမ်, ၵမ်,လူ,လီႈ လမ်ႉ ၵမ်,လီလူ,လျ,တူၵ်ႈ တူၵ်ႈလိၵ်ႈ လျ,တီ, ၶိင်,လိၵ်ႈ လိူဝ်းၶဵႉယဝ်ႉ။

လိူၼ်လတၢမ်,ၶဝ်လမ်ႉ လိူၼ်8/12/4 ပဵၼ်လိူဝ်းၶဵႉယဝ်ႉၶွၼ်ႈၵမ်တႃ,။

လုၵ်ႈဝၼ်းပုတ်ႉ4 = ၶေႃမ်ႇလၢင်ႉ။ ၸွႆႈၵျလိူင်ႉဝူဝ်းၵၢပ်ႈၶေႃမ်ႇ ဝူဝ်းသဵဝ်း ဝူဝ်းမူၼ်ႇ ဝူဝ်းသွမ်ႇပျူ ႇ သိူင်လမ်ႉ သိူင်မရူရျူ ႇ ထူင်ၸိုၼ်း ၶွၵ်ႈၼဵဝ် ၵၢင်မူၼ်ႇ ၶွႆးၽိူၵ် ႇ လုၵ်ႈၶၼ် ၶူၵ်ႉၵျၢင်းသျူ ႇ သၢင်တေႇတၢင်းၵျႉ ၸွႆႈတေႇၵျႉၶႃလႃႈ ၶႃၶမ်းတျႉ။

မေးၵျၵ်ႉလမ်ႉ ၸွႆႈလိူၵ်ႈၵဝ် ၽူႈလမ်သုင်တျႉ။

တၢင်းလူႇရူဝ်ပိုင်းၶဝ်လမ်ႉ ၸွႆႈလူႇဝတ်ႉဝျး ၽေႈၵင်ႈ ရူၼ်ႇၵျၢင်ႈပြေႈလိူဝ်းၶႅႉတျႉ။ တၢင်းလူႇ ၵၼ်လီၵမ် မူဝ်ႈၶုမ်ႇၵမ်ႇလူႇလီႈၶႅႉလမ်ႉ တုင်းၵျိူၵ် ႇ တုင်းတွင်ႈ တုင်းၶမ်း တုင်းတမ်းၶွၼ်ႇ ပိၼ်လိူဝ်းၶႅႉယဝ်ႉ။

လိူၼ်လတၢမ်ႇၶဝ်လမ်ႉ လိူၼ်ၵမ် လိူၼ်6/10 သၢမ်လိူၼ်ၶႅႉယဝ်ႉၸွႆႈၵမ်ၵၼ်တျႉ။

လုၵ်ႈဝၼ်းၽတ်း5 = ၶေႃမ်ႇၶူ သင်ၵျလိူင်ႉၵွီး ၸွႆႈလိူင်ႉၶူၼ်လမ် ၵျၢမ်ႉသုင်ၶဝ်ငေႃမ်ႇ ဝူဝ်းလိူင် ဝူဝ်းၵိတ်ႈ မျႉလဝ်း မျႉသိူတ်ႇၶၢဝ်တိုင်ႇၵျေႃ ႇ ၶူၼ်လိူင် ထူင်ပိူင်ႈၸိုၼ်းၶွၵ်ႈလမ် ၶွႆးလိူင် ၵၢင်ၶွင် ႇ ၸွႆႈတေႇၵျႉသိူဝ်ႈၽေႈၵွၼ်တၢင်းတျႉ။ သိူင်ပတမျူးလိူင် မေးၵျၵ်ႉလမ်ႉ ၸွႆႈလိူၵ်ႈၵျ ၵူၼ်းတိူမ်ပွၵ်း ၵွၵ်းတွၵ်းလင်ႇလီတေႃႇထဝ်ႈဝျးၶႅယဝ်ႉ။ တၢင်းလူႇၵၢပ်ႈၶေႃမ်ႇရူဝ်ပိုင်းလမ်ႉ ၸွႆႈလူႇၵွင်းမူးလေ ႇ တီႇတျႉ။ တၢင်းလူႇၵၼ်လီၵမ် မူဝ်ႈၶုမ်ႇ ၵမ်ႇလူႇလီႈ ပိၼ်လတုတိူၵ်ႉသ လၵျပ်ႈ သျလျး ယဝ်ႉ။

လိူၼ်လတၢမ်ႇၶဝ်လမ်ႉ လိူၼ်5/9/လိူၼ်လိူင်ၸွႆႈၵမ်သၢမ်လိူၼ်ၶႅႉတျႉ။

လုၵ်ႈဝၼ်းသုၵ်း6 = ၶေႃမ်ႇပူး။ ၸွႆႈၵျလိူင်ႉဝူဝ်းသဵဝ်း ဝူဝ်းလမ် ဝူဝ်းၵမ် ႇ ထူင်ပိူင်ႈၸိုၼ်း ၶွႆးလမ် ၵၢင်ၼဵဝ်ၶွၵ်ႈၽိူၵ်ႈ လုၵ်ႈၶၼ်ၶူၵ်ႉၵျၢင်းသျူ ႇ ၸွႆႈတေႇတၢင်းၵျႉ ၸွႆႈၵျႉ ၵိူဝ် သီးၵွၼ်တၢင်း ၵျႉၶဝ်ႈ ၵျႉၸိင်ႈၵွၼ်တၢင်းတျႉ။ ၸွႆႈတိုဝ်းသိူင်လိူးၶျး ၸွႆႈလိူင်ႉမျႉၵူရ်ႇ မျႉလီႈ ၵိၵ်ႇမျႉလီးလိူဝ်းၶႅႉ လီလိူင်ႉၵၢပ်ႈၶေႃမ်ႇသိူင်ႈသိူင်ႈယဝ်ႉ။ ၵူရ်းလိုင်ၵွီးလမ်ႉၵမ်ႇပေးၵၢပ်ႈၶေႃမ်ႇၵမ်ႇလီလိူင်ႉယဝ်ႉ။ မေးၵျၵ်ႉလမ်ႉၸွႆႈၵျလိူၵ်ႈ ၵေႉၶျေႈၵွၢင်ႈၶၢဝ်ပွတ်ႇၶိင်းသုင်ၶၶေႉတျႉ။ တၢင်းလူႇရူဝ်ပိုင်းၶဝ်လမ်ႉ ၸွႆႈလူႇရိူဝ်းၶမ်းၵွၼ်တၢင်းတျႉ။ တၢင်းလူႇၵၼ်လီ ၵမ်မူဝ်ႈၶုမ်ႇ ၵမ်ႇလူႇလီႈလမ်ႉ တူၼ်ႈ ၽေႈထိ မွၵ်ႇရုင်ႈ မတေႇသျႇၵွၼ်းဝၢဝ်း ပိၼ်လိူဝ်းၶႅႉယဝ်ႉ။

လိူၼ်လတၢမ်ႇၶဝ်လမ်ႉ လိူၼ်ၵမ်လိူၼ်6/10 သၢမ်လိူၼ်ၶႅႉၸွႆႈၵမ်တျႉ။

မၢဵတွင်း။ ။ၽွၼ်းၵျၢဵႉလိူၼ်လတၢမ်ႇၶဝ်ၶႅႉ မိူၼ်ၵၼ်ၵူႈလုၵ်ႈဝၼ်း တူရ်းၵဝ်ၶိုၼ်း ၵၼ်ၵျေးမျးယဝ်ႉ ၶွႆး(7)လုၵ်ႈဝၼ်း ၶေႃမ်ႇၵျးတိတ်ႉငလႈၶေႃမ်ႇဝၼ်းသဝ်ၶဝ်ၶၶေႉတျႉ၊

လုၵ်ႈဝၼ်းသဝ်7 = ၶေႃမ်ႇၶၵေး။ သင်ၵျလိူင်ႉဝူဝ်း ဝူဝ်းၵျ ဝူဝ်းၵမ် ႇ ၵွီးၶူၼ်လမ်ၶဝ်ၵျိဝ်း တိုဝ်းသိူင်

ၼီႈ,လႃ,သွမ်, သိူင်မတ်းမီႈလမ်ပွတ်, ဢေးလၢင်းတၢင်းၵႃႉ ၸႂ်ႈၵဝ်ၵႃးၶဝ်ႈတေ, ၵႆတ်းၵွၼ်တၢင်း ထူင်ပ်ႉင်ႈငိုၼ်း ၼွၵ်ႈပွိူၵ်, ၵၢင်သွမ်, ၼွႆးၶွင် ၸႂ်ႈၵျမေး ဢေႃႉသုင်ယႅ်ႈ,ၶဝ်လ်ႅင်တႃႉ။

တၢင်းလူ,ၵျုဝ်ပိုင်းၶဝ်ထမ်ႉ ၸႂ်ႈလူ,ပိတၵၢတ်ႈသၢမ်ႁွင်ဢျမ်းၶမ်းတႃႉလီယဝ်ႉ။

တၢင်းလူ,ၵၼ်လီဝမ်မူိဝ်ႈၼုမ်,ၵမ်,လူ,လီႈထမ်ႉ ထၢင်ၸိူဝ်းၼမ်ႉ ၼမ်ႉမေႃ, ၼမ်ႉၶုမ် ထိဝ်ႈဝုပ်း ၶူဝ်ယၢဝ်း ပ်ႉၼ်လိူဝ်း ၼီႉယဝ်ႉ။

လိူၼ်လတၢမ်ႉထမ်ႉ လိူၼ်5/၅/လိူၼ်ထိူင် သၢမ်လိူၼ်လိူဝ်းၼီႉၸႂ်ႈၸဝႈလီႈတႃႉ။

လိူၼ်လတၢမ်,ၼီႉ ၵၼ်လီၸဝႈၵမ်,လီၵ်ႅတ်းၼၼ်ႉထမ်ႉ ၵမ်,လီၵ်ႅတ်းၵျိူၼ်းယေး ၵမ်,လီ ၵဝ်ၽူဝ်/မေး ၵမ်,လီႁူ,ဂိပိယၢဝ်း ပွိ,ၼီႈပွိ,ၶွတ်, ၵမ်,လီၵဝ်ၶျးႁူၼ်း ဝူဝ်းႁွိး မႃႉလႃး လူတ်ႉ ၵႃး ၵမ်,လီၸတ,ၵ်ႅၵ်ႈၵ်ႅတ်း ၵျင်းၵၢၼ်မွႆ, ၵမ်,လီသိုဝ်ႉတိူၵ်ႈတႃ,ၶူဝ်းၼဵၵ်း ၵမ်,လီၵ်ႅတ်းပွိးလၢမ်း ၽိဵၵ်ႈသိၵ်ႈမင်,ဂလႃ, ၵမ်,လီၶၢမ်,သၢင်, ၶၢမ်,ထၢင်း ၵမ်,လီတေ,ၵ်ႅၵ်ႈၵ်ႅတ်းၵၢၼ်, ႁွၢင်းႁွင်းမူး သွၼ်းၵျုၼ်,ၵျၢင်ႈပြႃး တေ,လွႆဝၢၼ်းလွႆမူိင်းသုၢင်းထႃ,ပၼႃ, တမ်းပိုၼ်ႉၵုတ်, ၵမ်,လီၶုတ်းၼမ်ႉ မေႃ,ဢေႃ,တ်ၼ်ႈ တိူင်ၽိူ ၵမ်,လီၶိူႉ ၵမ်,လီတေ,မ်ဝ်းပိူင်ၵၼ်ၶိုၵ်းၶမ်, လမ်,လွင်ႈၼႃးၵၢၼ် လူင်လိူဝ်းၼၼ်ႉတင်းသိူင်ႈဝႃးၼီယဝ်ႉၶျေႃး။

မိူတွင်း။ ။တၢင်းလူ,ၼဵမ်,လိူဝ်းၵမ်,လူ,လီႈ ၵၼ်ၶျေႃးထွမ်း ပူၵ်ႉဂလ တိူၵ်ႉထၢၼ်, လုၵ်ႈဝၼ်းၽွႆမၼ်းၼၼ်ႉ သင်ၵမ်,ၵျုၸလေႈ သမ်ႉလီႈလူ,တၢၼ်းႁူ,ယဝ်ႉလိုင် တႃ,ၸဂႉၸဂႈၶိုၼ် ၶိုၼ်းလီၼၼ်ႉ ၸႂ်ႈၵ်ႅတ်းလူ, ႁွင်းမူးၶမ်းၸလေႈၵျိူဝ်း ၶမ်းဂိုၵ်းဂၼ် ၸဂႈတိူင်လူပ်း လူ,ပၼ်ၶိုၼ်း သေတႃႉ၊ တၵ်းၵမ်,ၶိူၵ်ႈသင် တေလီၶိုၼ်းမႃးႁူႈလွင်ႈယဝ်ႉ။

သိူၵ်ႈပိုၼ်း မိၵ်ႈၽေႃၵ်ႈၸလေႈ ၸိူၼ်လၢၼ်,ဂၼ်

ၼွႆးလေႃးဂ လုမ်ႈၽႃႉၶူင်းႁူၼ်းလူင်ၼီႉ မီးဝီႉလိူဝ်ႉၶုၼ် လိူဝ်ႉႁူၼ်းၽေႃၼ် လိူဝ်ႉႁူၼ်းမီး လိူဝ်ႉႁူၼ်းၵျူႉမေႃပရႃ, ပူင်,ၼႃး မီးသီ,လိူဝ်ႉၼီႉယဝ်ႉ။ မူိဝ်ႈၼၼ်ႉ…ယင်းမီးသြႃ,လူင် ႁူၼ်းၵျူ ႁူၼ်းမေႃ ပေ,တၢင်,ၵျူးလႃး ၼဵမ်,ဝၼ်းၽတ်းဢေႃႉၼိုင်ႈ ပ်ႉၼ်တီႈႁူၼ်းမူိင်းပိုင်ႈၵိူင်ယဝ်ႉ၊ ဂမ်း ၼၼ်ႉလွင်,မီးႁူၼ်းၼုမ်,ထိူးၼဵမ်,ဝၼ်းၵႃးတိတ်ႉမႃးယွၼ်းပိုင်ႈၵျူမ်ႈၽူရ်းၵွၼ်တၢင်းပိူၼ်ႈယဝ်။ ပူင်,ၼႃးပူ,သြႃ,ဢေႃႈ ငိၼ်ႈၵျၵ်ႉၵျိူၵ်ႈ ၵိူႈၵတိတ်ႉၼၼ်ႉသေ ၵဝ်လုၵ်ႈယိင်းသၢဝ် ၵွၼ်,မၼ်း ၼဵမ်,ဝၼ်းထၼ်ၼၼ်ႉ ၵၢပ်ႈပၼ်ပ်ႉၼ်မေးၵျၵ်ႉမၼ်းယဝ်ႉ၊ ဝိူးၼၼ်ႉၵမ်,ၵျိူင် ၶျၽူဝ်မေးထင်, ၵွၵ်,ၽေႃတ်, ၵူးမေးလူင်းယူ,ၵျိူၼ်းႁူရ်းၶျယဝ်ႉ။ ၵိူႈၵတိတ်ႉတႃ,ဢေႃႈ ၵျၵ်ႉမေးမၼ်းၼႃ,ၼႃ,

မၼ်းလၢင်ႉၵျႃၵ်ႈပဝ်ႉၸွႆးမေးမၼ်းၵေႃႈလိူၵ်ႈလိူၵ်ႈၵွၼ်ႈ တၢၼ်ႈတူဝ်တၢၼ်ႈၵူၺ်းသေ ၵဝ်သွႆႉၶွႆး ၵဵပ်ႉၵွၼ်ႈၵူမ်ဝီႈၶွႆးသူပ်း ပႄးမိူဝ်းၵၼ်ႉတေႃးၵူႈမေႈပူႈၶၢၼ်း ၵူၼ်းထဝ်ႈၶႃယဝ်ႈ။ မိူဝ်ႈၶၼ်ႈ လၢင်ႉမီးထိူင်ႈ မႃဝ်ႉၵႃႈလုၵ်ႈဝၼ်းၵၢင်းၵၢၼ်း ၵေႃႈၶိုင်ႈမၼ်းၵေႃး ပဵၼ်လုၵ်ႈၶွင်ႈတပေႃးပူႈသြႃႉ ဝၼ်းၾတ်ႇၶိူဝ်ႈၶၢင်ႉၵဝ်ႉယဝ်ႈ။ ၶိူဝ်ႈၵေႃးမၼ်းလၢင်ႉမႄးၵျႃၵ်ႈပဝ်ႉ တူဝ်ၶိင်းမၼ်းၸွႆးလိူၵ်ႈလိူၵ်ႈၵွၼ်ႈ မီးတၢၼ်ႈတူဝ်တၢၼ်ႈၶၼ်ႈယဝ်ႈ လၢင်ႉၵျႃၵ်ႈၶဝ်ႈၵူႃႉယူႉလွမ်း မေးၵတိတ်ႉတႃႉ ၶွႆးသူပ်းမၼ်း ၶၼ်ႈယဝ်ႈ။ ၵမ်းၶၼ်ႈ ထၢႆးၵတိတ်ႉတႃႉ ၵူမ်တင်းမေးၶၢင်းမၼ်းငလႈ ၵႃႈၵင်းၵၢၼ်းယဝ်ႈ လၢင်ႉၶိုၼ်ႈမိူဝ်ႈရူၼ်းပူႉသြႃႉ ၵူႈမေႈမၼ်းၶၼ်ႈသေ ယၢမ်းၶၼ်ႈ ၵၼ်ပဵၼ်ပူႉသြႃႉၵူၼ်းထဝ်ႈ မၼ်းၵေႃး မီးရႃၼ်ႉရူယဝ်ႈဝႃႈ ၶွႆးသူပ်းလုၵ်ႈၶူၺ်မၼ်း မီးသွင်ၵေႃႈ မၼ်းလၢင်ႉမႄးသိူဝ်ႉပၼ် တီႈၶင်ႈၶဝ်သၢမ်ၵေႃႈယဝ်ႈ။ ယၢမ်းၶၼ်ႈ ထၢႆးၵတိတ်ႉတႃႉ လၢင်ႉထၢမ်ႉဝႃႈ ၵိတ်းသင်ၶႃႈလႃႉၵူႈ ၶႃႈၵေႃႈလိူဝ်ၵူၺ်း သိူဝ်ႉပဵၼ်သၢမ်တီႈလႃႉၶိုငလႈ ၵူႈၶဝ်ပူႉသြႃႉလၢင်ႉမွၵ်ႉဝႃႈမီးသူသၢမ်ၵေႃႈ တၢင်းၶွႆးသူပ်းလုၵ်ႈၶၼ်ႈ သွင်ၵေႃႈလူး ၵမ်းၶၼ်ႈ ထၢႆးၵတိတ်ႉတႃႉ လၢင်ႉမႄးၽုၺ်ႉတူၺ်း ၶွႆးၵဵပ်ႉၵွၼ်ႈ ၵၼ်ၵူမ်ဝီႈၶွႆးသူပ်းငလႈ ၵႃႈၵၢင်းၵၢၼ်း လၢင်ႉလွတ်ႈၵႃႉထႃႉမၼ်းသေ မိၼ် ၵွၵ်ႉၵူႃႉ ၵႃႈၵတိတ်ႉတႃႉ လၵ်ႈလိူဝ်းလမ်းလွမ်းၵေႃးၵမ်ႉၶိုတ်းငလႈ လၢင်ႉလၢတ်ႈၵူႃမ်းၵိၼ်ႉ လႃႉပႃႉၶၢၵ်ႈဝႃႈ ၵႃႈၵူတ်ႈသၢမ်ငွၵ်း မွႆးမႄးၵူတ်ႈမေးၵဝ် တင်းၵဝ်တင်းမွႆး ၵဝ်ၶိူဝ်ႈၵူႃႉၶႄႈ ၶိူင်ႉ လုမ်ႈၽႄႈ ၸွႆးရႃးပဵၼ်ၶိူၼ်ၵၼ်ၵူႃႉတႃႈ ဝႃႈၶိူယဝ်ႈ။ ၵမ်းၶၼ်ႈ ထၢႆးၵတိတ်ႉတႃႉ လၢင်ႉၶိုၼ်းမႄး ၶင်ႈရီႈတေႃႈၵူႈမၼ်းသေ ပွင်ႈဝႃႈ ၵိတ်းသင်တီမ်ပိုင်း ၵူႈရဝ်းၵမ်ႉတိုၼ်းလၢတ်ႈၶႃးသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈ ဝႃးလႃးၵေႃးသူရူၵၼ်သေ တင်ႈလွႆႈၵိတ်းရႃႈ ၶိူယဝ်ႈ? ...ယၢမ်းၶၼ်ႈ ၵူႈၶဝ်ပူႉသြႃႉၵေႃးဝႃႈ ၵဝ် ၵမ်ႉရူႈ ၵူၺ်းၵဝ်ရၼ်ၵဝ် ၶွႆးသူပ်းလုၵ်ႈ မိူဝ်ႈလိူဝ်ၶိူႈၵူၺ်းလူး လွင်ႈၶိူႈငတႃႈ ပိူင်လူင်မၼ်း မီးတီႈၵႃႈမိူၵ်ႈၵၢင်းၵၢၼ်းငလႈ ယိင်းၶဵၼ်ၶေႃမ်ႉဝၼ်းလၼ်ႈယဝ်ႈ။ ၵၼ်ၶႃးပေႃးလုၵ်ႈငတႃႈ လႃႈ ယႃႉၸွႆးမီး လီယႃႉၸွႆးသိူင်ႈၵၼ် ၸွႆးရၵ်ႈၵၼ်ၵူႃႉမိူဝ်းၶႄႈ ၵိုင်ယၢဝ်းတ ဝႃးၶိူယဝ်ႈ။ ပိူဝ်ႈၶိူ ၵူၺ်း+ ၽၢၵ်ႈ ၵႃးတိတ်ႉငလႈဝၼ်းၾတ်ႇ ပဵၼ်မိၵ်ႈၽၢၵ်ႈၶွၵ်ႈၵၼ်ယဝ်ႈ။ ၵႃးတိတ်ႉငလႈ ဝၼ်းလၼ် ၵေႃးရၵ်ႈၵၼ်တေႉတေႉဝႃးဝႃး ၵူၺ်းၵႃး လၢင်ႈမီးၵူၼ်းယႃႈ ၵူၼ်းၵဝ်း ဝူင်ႈၵၢင်သေ တေၵမ်ႉ လေႉၵမ်ႉမၼ်ႈၵၼ်လီႈယဝ်ႈ။ ငွပ်းပိူဝ်ႈၵႃႈတိတ်ႉတႃႉ ၵိၼ်ႉဝီႈဝႃး ပေႃးၶိူဝ်လူဝ်ႉၵူတ်ႈၵၼ် ၵဝ်ၵၼ်ၵေႃး ၸွႆးၶိူဝ်လိူဝ်းတီႈ လိူဝ်းဝီႈတ ဝႃးၶိူဝီႈယဝ်ႈ။ လၢင်ႉဝႃးဝၼ်းလၼ်ငလႈ ဝၼ်းၵၢင်း ၵၢၼ်းၶိူ ပေႃးတေႉၶႄႈရူၼ်း ရွမ်းလွမ်းၵၼ်လိုင် ငွပ်းမီးၵၼ်ယ ၵၼ်ၵဝ်းငလႈ ၵမ်ႉပေႃးလီႈ သိူဝ်းသႃႉၶၼ်ႈယဝ်ႈ။ ၶေႃမ်ႉဝၼ်းၵႃးတိတ်ႉ တင်းဝၼ်းၵၢင်းၵၼ်းၶိူႈလမ်ႉ ငွပ်းပိူဝ်ႈၵမ်ႉထုၵ်ႉ ၵၼ်ငလႈ ပဵၼ်ၶိူၼ်ၵၼ်တေႃႉၶႃဝ်းၵိုင် ၶိူင်ႉၵမ်ႉၽႄႈယဝ်ႈ။ ၵဝ်ၵၼ်ပဵၼ်ၽူဝ် ပဵၼ်မေးၵေႃး ၵမ်ႉပဵၼ်လွင်ႈၽေႈတူၶ်းယဝ်ႈ။ ၽူဝ်မေးၵၼ် ၽွႆႉၵမ်ႉထွမ်ႉၵူႃမ်းၽွႆႉ ၽိတ်းမေႃးလၵၼ်ယူႉတႃႉ သေႉယဝ်ႈ။ ၶေႃမ်ႉဝၼ်းၵၢင်းၵၼ်းငလႈ ဝၼ်းသုၵ်း ၵသိူၵ်ႈၵပိုၼ်းမၼ်းလမ်ႉ မိူဝ်ႈငွၼ်ႉငွၼ်ႉ

ၶၶေႃ. မီးႁူၶ်ႈလုၵ်ႈၵႃးတိတ်ႉပီၼ်လဝ်ႈသုၼ် ၶၸွ်ဝၼ်းလုမ်းလႃးသုၼ်ႁူၺ်ႈ သုၼ်ၵွႆႈမၼ်း ယဝ်ႉ။ ၶၸွ်းသုၼ်မၼ်း မီးမီႉလမ်ႇပုသပ်ႉပေႇတူၼ်ႈၶိုင်ႈ မီးၽီပွႆႉဝီႉ လိူဝ်ႈၽီပွႆႉမီႉၶၶေႃ. ပီၼ် ၽီဝၼ်းသုၵ်းၽီလီယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၶၶေႃ လင်ႇတၵ်းမီးမႃးထိုင်ႈ ငူးႁဝ်ႇလူင်တူဝ် ပီၼ်ၶေႃမ်ႇဝၼ်း သဝ်ယဝ်ႉ. လုၵ်ႈဝၼ်းၵၢင်းၵၢၼ်းယၢမ်းၶၶေႃ. သမ်ႉပီၼ်ၶိတ်ႇယဝ်ႉ. မိူဝ်ႈၶၶေႃႉငူးလင်ႇႁၼ်မိၼ်ႈ ၶိတ်ႇငလႈ ငူးႈၵေႈ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈပီၼ်တၢင်းၵိၼ်မၼ်းယဝ်ႉငလႈ

လင်ႇဝ်ၼ်ၶူပ်းၵၢပ်ႈၵိၼ်ၶိတ်ႇယဝ်ႉ. မိူဝ်ႈၶၶေႃ. ၶိတ်ႇၵေႈ ႐ွင်ႉ႐ွင်ႉ. တီၼ်ႈတီၼ်ႈ သ်ၼ်ႇ ၶေႃးငလႈ ၽီယူႇၶိူဝ်တူၼ်ႈမီႉ. လီႈႁၼ်ယဝ်ႉ. ငိၼ်းပီၼ်ၵီးလူ ၶိတ်ႇၶၢလီးၶေႃႇငလႈ ၽီလင်ႇ ယိပ်းၵဝ်ၵိင်ႇမီႉ သိုင်းသွႆႇငူးယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၶေႃ. ငူးၵေႈ လီပ်းၶေႃႇလွင်ႇၽေႈပိတ်ႈ တူဝ်ၶိတ်ႇသေ လိုမ်းတူဝ်တႃႇလိုမ်းၵူႇၵမ်းၶိုင်ႈယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၶၶေႃ. ၶိတ်ႇၶၢလီးၵေႈ ပႆႈပူၶ်ႉၵူႇ ယွၶ်ႉႁွပ်ႈၽီ တူၼ်ႈၶီႉၶၶေႃႉလွႆႈယဝ်ႉ. ငူးၵေႈတႃႇလိုမ်းၵူႇၵပ်ႉၶိုင်ႈသေ ၶိုၼ်းႁူႉတူဝ်မႃးယဝ်ႉ. ႁူတူၺ်းလီႈႁူႉ ဝူႈ ပီၼ်ၽီတူၼ်ႈမီႉ. လမ်ႇပုသပ်ႉပေႇ မၼ်းလင်ႇဝူႈ ၽီတူၼ်ႈမီႉၵူၺ်း မွႆႈၵိတ်းသင် မႃးလင်း ၵဝ် မႃးၶိၵ်ႈလၢၵ်ႈၵဝ် ၵဝ်မႃးႁူႉလ္ွပ်းၵိၼ်ၶိတ်ႇတၢင်းၵိၼ်လီင်ႉသၢၵ်ႈၵဝ် ၵိတ်းသင်မွႆးမႃးယႃႉပိတ်ႈ မႃးငေႇသေႇၶေႃႉႁၢမ်ႈမၼ်း ၵမ်ႇၶၶေႃ ၶိတ်ႇၶီႉပီၼ်ပီးၶွင်ႉမွႆးႁူႉ? လိူဝ်းၶီႉသေ ငူးလင်ႇ ၵိၼ်ႇတၢၼ်ႈဝီႉဝူႈ ႐ွႆႈႁူးပီၼ်ၶိၼ်လၢၼ်ႇၵၼ်ၵူႇ ၶိင်ႇၵမ်ႇၽေႇမိူဝ်းႁိုင်တႃႉ ဝူႈၶီၵိၼ်ႇတၢၼ်ႈဝီႉ ယဝ်ႉ။ ၽီၶဝ်တင်းလႄႇၵူၺ်း… ၽွမ်ႉၵၼ်ထွမ်ႇတွင်းဝီႉတႃႉဝူႈၶီသေ ယင်းပီႇပေႇတေႃးသႁွၼ်ႇ မၼ်းလင်ႇသၵ်းတွတ်ႇတူၼ်ႈမီႉ. လမ်ႇပုသပေႇ ႐ွႆႈတႃႇသူင်းငလႈ ၽူႈႁွင်ႉယၢင်သွႆႇ မီႉၵေႈပေႈ ၵဵဝ်ႇလွပ်ႈၵူႇယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၶၶေႃ. လဝ်ႈသုၼ်ႁူၶ်ႈၶေႃမ်ႇဝၼ်းၵႃးတိတ်ႉ. လင်ႇမ်ၵ်ႇၽေႉတီႇၶဝ်ႈ သုၼ်မႃး မုင်ႈႁၼ်မီႉသပ်ႉပေႇၵဵဝ်ႇလွပ်ႈဝီႉယူႇငလႈ လီႈႁၼ်တီးငဝ်ႈမီႉမၼ်းၶၶေႃ. မီးႁွႆးငူးသၵ်း ငူးတွတ်ႇငလႈ လင်ႇလွႆလမ်သေလွမ်ႁူတူၺ်းယဝ်ႉ. လီႈႁၼ်တူဝ်ငူးမီးယူႇၵိမ်းၶၶေႃႉငလႈ မၼ်း ၵေႈၶုၼ်ႇၽၢင်ႈလူင်ၵူႇလူး ယုၵ်ႉၽေႉတီႇမုၵ်းသွႆႇတူဝ်ငူးငလႈ ၽၼ်းလႃးပွတ်းၵၢင်တၢမ်းႁၢင်ငူး ပုတ်းၶၢတ်ႇပီၼ်ပွတ်းၵူႇယဝ်ႉ။ မၼ်းၵေႈ လမ်းလွမ်းငူး ငူးလင်ႇလူၼ်ႈၶိုၼ်ႈတူၼ်ႈမီႉလိူဝ်ႇ သေႃႉ မ်ပ်းတီႇတ်ႇငလႈ ယၢမ်းၶၶေႃ. ၽီပွႆႉမီႉလိူဝ်ႇမႃးငေႉဝင်ႈ ၵမ်ႇပၼ်မၼ်းႁၼ်သေ မၼ်းၵေႈ တူၺ်းငူးၵမ်ႇႁၼ်ယဝ်ႉငလႈ မၼ်းၵေႈ ပွင်ႉမေႃး ၵိၼ်ႇတၢၼ်ႈ ပၢၼ်ႇၶေႃၵ်ႈယဝ်ႉ. ၶိုၼ်းမႃး ႁူမ် ငဝ်ႈမီႉလမ်ႇပုသပေႇ မၼ်းလီၶိုၼ်းယူႇယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၶၶေႃ. ၽီမီႉ ၶေႃမ်ႇဝၼ်းသုၵ်း ၵေႈလင်ႇဝၢင်း ပၼ်ၵုမ်ၶမ်းတီႈမၼ်းယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၶၶေႃ. လဝ်ႈသုၼ်ၵတိတ်ႉၵေႈ လီႈပီၼ်သထေးၽူႈမၢၵ်ႈ ယဝ်ႉ. လင်ႇဝူႈ ၶေႃမ်ႇဝၼ်းၵႃးတိတ်ႉငလႈဝၼ်းသုၵ်း ပီၼ်မိင်ႈၽၢၵ်ႈ ၶၸွ်းၵၼ်ၶၶေႃႉယဝ်ႉ။ ဝၼ်းသုၵ်းငလႈဝၼ်းသဝ် ပီၼ်ၶိၼ်လၢၼ်ႇၵမ်ႇၽေႇၵၼ်ယဝ်ႉ. လီးလိုင်တူဝ် သၢမ်ၵၢင်းၵၢၼ်း ငလႈ ဝၼ်းသဝ်ၶီႉၵေႈ ပီၼ်လွင်ႈလုလ်ဝ်သုမ်းလင်းၵၼ်ယဝ်ႉ။ ဝၼ်းသဝ်ငလႈ ၵၢင်းၵၢၼ်းၶီႉ ပီၼ်တၢင်းၵိၼ်ၵၼ်ယဝ်ႉ။ လင်ႇဝူႈႁူၶ်ႈဝၼ်းၵၢင်းၵၼ်းၶဝ် တီႈငဝ်ႈၶၢလိူဝ်း ၶၶေႃႉတၵ်ႉမီးႁွႆး

ပဝ်,ဝီ.ၵိတ်းၼိုင်ႈ ပီၼ်ၶွီးၶဝ်ငူးၶၼ်ႉယဝ်ႉ ဝၼ်းသဝ်ၼလႈဝၼ်းၵႃးတိတ်ႉၸမ်ႉ ပီၼ် ၶီၼ် လၢၼ်,ၽၢၵ်ႈၵၼ်ၼလႈ ႁူမ်ႈၶႄႈႁိုၼ်းတျယေးၵၼ် ၵမ်,သူႈထူၼ်ႈထဝ်ႈပိင်းၵၼ်ယဝ်ႉ ၽီမီ. လိူဝ်,ၶၼ်ႉ ပီၼ်ရျ,ႁူၼလႈ မူဝ်ႈငူးပီႈၵွႆ,ပိုင်ႈမီ.လိူဝ်,ၶၼ်ႉ ၽီမီ.လိူဝ်,လပ်.တျ ထဝ်ႈသူၼ်ၵႃး တိတ်ႉဝီ. ၵမ်,ပၼ်ရၼ်ၶၼ်ႉ ထင်,ဝႃႈဝၼ်းသဝ် ၼလႈ တင်းဝၼ်းရျ,ႁူၶၼ်ႉ ပီၼ်မိင်းၽၢၵ်ႈ ၶၢမ်,ၽၢၵ်ႈရၵ်.ပိင်းၵၼ် ပီၼ်မိင်းၽၢၵ်ႈ ၶွၵ်ႈၵၼ်ၶၼ်ႉ ယဝ်ႉ။

သိူၵ်ႈပိုၼ်းၶၢမ်,ဝၼ်းထၼ် ၼလႈ ဝၼ်းပုတ်.တင်းဝၼ်းရျ,ႁူ

မူဝ်ႈၵွၼ်,မီးၵူၼ်းၽၢၼ်ၶၢမ်,ဝၼ်းၵႃးတိတ်.ၵျေ.ၼိုင်ႈမီးလုၵ်ႈယိင်းၵွၼ်,မႃးၶၢမ်,ဝၼ်း ထၼ်ၵျေ.ၼိုင်ႈယဝ်ႉ တေႃးၵၼ်ၶၢမ်,ၽၢၵ်ႈဝၼ်းပုတ်.ၶၼ်ႉ ပီၼ်မျယုရ်းၵၼ်ပိူၼ်ႈဝႃႈ မျ သီ, မီးတျသီ,လုၵ်ႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ၊ မူဝ်ႈၶၼ်ႉ ပေႃးၼမႈၶၢင်းလုၵ်ႈဝၼ်းထၼ်ၶၼ်ႉၵွႆ, ၵူႈယိမ် ငိုၼ်း တီႈၶိင်းသထေးရျ,ႁူၶၼ်ႉၶၼ်ၼိုင်ႈယဝ်ႉ ထိုင်ဝၼ်းမၵ်းဝၼ်းၶိၼ်းမႃး ၵမ်,ထၢင်ႈ ၵဝ် သင်ပၼ်ၼလႈ ထင်,တၵ်းပီႈၵွၵ်,ႁိုၼ်းၵွႆ,ႁျငိုၼ်းသူ,ၸွႆးပီႈၶွင်.ၶဝ် တၢင်,တီႈသေ ၸွႆ.ႁွႆႈလုၵ်ႈ ယိင်းၵွၼ်,ၶျၵျေ.ပွႆ.ဝီ.ယူ,သဝ်းတီႈႁိုၼ်းႁၢင်းၵူရ်းမၼ်းၼလႈ မျသီ,တျတူဝ်ၼိုင်ႈယဝ်ႉ။ ၵမ်း ၶၼ်ႉ ၶိင်းသထေးထဝ်ႈငိုၼ်း ထင်,ပွၵ်ႈၽဵဝ်မႃးယွၼ်းငိုၼ်းၶီႈမၼ်းယဝ်ႉ။ မႃးထၢမ်ရျ ပေႃးၼမႈ ထွႆ.ၶၢင်းထၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၶၼ်ႉ ၶၢင်းၵျေႈ လၢတ်ႈၼၶပၼ်ဝႃႈ ပေႃးတင်းၼမႈၶျႈ ၵွႆ,ႁျ ငိုၼ်းတီႈပီႈၶွင်.ၶျႈၵေႃႈ ဝႃႈၶီ မွၵ်,ၶေယေဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၼ်ႉလုင်းသထေး ငိုၼ်းပီၼ်လွႆလမ် ၶွႆႈလျ.ဝႃႈ လိင်,လိင်,လီၼ်လီၼ်မၼ်း ဝႃႈၶီယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၼ်ႉ မၼ်းထင်, ယီၵ်.တူရ်းၶၢင်း ထၼ်သၢဝ်ၵွၼ်,ၶၼ်ႉသေ ၵူၼ်.ဝႃႈၵဝ်တေၵဝ်လုင်ႈယိင်းၵွၼ်,ၶျၶီ. ၵိတ်းမေႈၵွၼ်,ၼီသေ ဝိၼ်တၢဝ်းငမ်ၵမ်ၵွတ်,ၵမ်းလီဝ်ၵမ်,ၽႄးယဝ်.ၼလႈ ယၢမ်းၶၼ်ႉ ၶၢင်းထၼ်သၢဝ်ၵွၼ်,ၵျေႈ သီၼ်,ႁွင်.ၵိႈမင်ၼလႈ မျသီ,ၶွၼ်းၵမ်,လီႈ ၽၢင်ႈထင်,လူင်မႃးၶူပ်းရၢပ်ႈသွႆ လုင်းသထေး ၶၼ်ႉ ထွမ်းမၢၵ်,ဂၢဝ်ႈ ၶႄႈၶိင်ႈသၼ်လင် ၶိင်းသထေး ပေႃးယွၵ်းၵွႆ,သိင်ႈယဝ်ႉ ယၢမ်းၶၼ်ႉ ထၢၼ်ႈပေႃးၵမ်,ႁူဝႃႈ သိင်ၵူၼ်းသိင်မျ သမ်.ပေႃးပၼ်းတိမ်ႁိုၼ်း ဝီ.ယဝ်.ၼလႈ ၵူၼ်းဝၢၼ်ႈ ထင်,ၵွၼ်ၵၼ်မႃးတူရ်းတင်းဝၢၼ်ႈသေ ၶိင်းသထေး ငိုၼ်းလီၵၢီပိူၼ်ႈၶျ, ပိူၼ်ႈၵျေႈ ၵွၼ် ၵၼ်ဝႃႈ ၶိင်းသထေးတိၵ်းငမ်ၵမ်လႃး ၵၼ်.ထၼ်လူလီၶၢင်းသၢဝ်ၵွၼ်,ၼလႈ မျထင်,ၶူပ်းမၼ်း လိူတ်ႈပေႃးယွီ.ယွတ်,ၵွႆ,သိင်ႈ တေလုၵ်.တေပီတၢင်းလွႆၵျေႈ ငိုၼ်းယၢပ်,လွႆတေ.တေ.ယဝ်ႉ။ ၵမ်း ၶၼ်ႉ ထဝ်ႈလွမ်ၶုၼ်ၶျေၶမ်း လီႈႁူ.လွမ်းထိင်ႈဝႃႈ ပူ,သထေးၶီ. လူလီၵူၼ်းၽၢၼ်ဝႃႈၶီၼလႈ ထင်,ႁွင်.မူဝ်းတီႈၶျေသေ မွႆ,ငိုၼ်းထိင်ႈလွီ.ႁူၵ်းၶၼ်ယဝ်ႉ ဝၢႆးၶၼ်ႉ ၵၼ်ပီၼ်ၶၢင်းသၢဝ်ၵွၼ်, ဝၼ်းထၼ်ၶၼ်ႉၵျေႈ ငိုၼ်းပီၼ်လွႆၵွၼ်, ၵွီ,ႁွီးလွမ်ထၢင်,ရၵ်.ဝီ.ၵမ်,လိုမ်း ယူ,ၶိုၼ်းၶိုၼ်း ဝၼ်းဝၼ်းယဝ်ႉ။ ထင်ႈဝႃႈ ၶၢမ်,ဝၼ်းထၼ် ၼလႈ ဝၼ်းပုတ်ႉ ပီၼ်ၶၢမ်,ၽၢၵ်ႈ မိင်းၽၢၵ်ႈၶွၵ်ႈ

ၵၼ်ယဝ်ႉ။ ဝၼ်းလၼ်ၸလႄႈဝၼ်းရျႇရှူႉလမ်ႉ ပိၼ်မိၵ်ႈၽေႃၵ်ႈလၼ်ႉၸွႆးၵၼ်ယဝ်ႉ။

မႂ်တွင်း။ ။ ၶေႃမ်ႇဝၼ်းရျႇရှူႉၶဵႉ တိၵ်ႇၵွၵ်ႇတီႈဝၼ်းပုတ်ႉတေႇ12မွင်းဝႂ်းဝၼ်း ၵူႇတေႇ 8မွင်းဂၢင်ၶမ်ႈၶဵႉ ပိၼ်ဝၼ်းရျႇရှူႉ ဝႈၶဵဝီႉယဝ်ႉ။ ရျႇရှူႉၶဵႉ ပိၼ်ထၢတ်ႈလူမ်း ရၢင်းသႅင်းလူင် ၶၶေႃႉယဝ်ႉ။

သိူၵ်ႈပိုၼ်းဝၼ်းလၼ် ၸလႄႈ ဝၼ်းၽတ်း ၶေႃမ်ႇၶိၼ်လၢၼ်ႇၵၼ်

မိူဝ်ႈၵွၼ်ႇၵွၼ်ႇၶၶေႃႉ…လင်ႇမီးရူင်ႉလူင်တူဝ်ၶိုင်ႈပိၼ်ၶေႃမ်ႇဝၼ်းလၼ်ၸလႄႈ ၶူၵ်ႉသီႉ ၵွၼ်ႇတူဝ်ၶိုင်ႈ သမ်ႉပိၼ် ၶေႃမ်ႇဝၼ်းၽတ်းသွင်ၶျၶဵႉ ပိၼ်ၶေႃမ်ႇဝၼ်းၶိၼ်လၢၼ်ႇ တီႈၵၼ် ယဝ်ႉ ထိုင်မႃးယၢမ်းရူဝ်ၶွႆဝၼ်းၶိုင်ႈ ရူင်ႉလင်ႇမိၼ်ဝၵ်ႉလၵ်ႉလီႈၶူၵ်ႉသီႉၵွၼ်ႇၶွႆးယုမ်းၶၶေႃႉ ယဝ်ႉ။ ၶူၵ်ႉရူင်ႉၵေႃႈ ၵၢၼ်းတေသၵ်းၵိၼ်ၶိူဝ်ႉၶူၵ်ႉ သီႉၵွၼ်ႇၶၶေႃႉၸလႄႈယၢမ်းၶၶေႃႉ ၶူၵ်ႉသီႉၵွၼ်ႇ လွင်ႇၶွမ်းယွမ်းသႅင်သေဝႈ ပွိႇၶျႈၵိတ်းၶိုင်ႈသၵ်းၵမ်း ပူႇရူင်ႉၵူိၺ်း… ၶျႈၵူဝ်တႂ်တေႉၵမ်ႇလွႆႈ ၵူၺ်းၵႈၶျႈၵီးလူၶူၵ်ႉတင်းလီႂ် ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈၵဝ်းလီႈလၢတ်ႈၵၼ်ဝီႉဝႈ တေၵိတ်းပၢင်ၵုမ်တိပ်းတတ်း ပၼ်ၵျၵမုတီႈၵၼ် ၵူႈလွင်ႈၵူႈပိုင်ၶၶေႃႉၶျႈယဝ်ႉ လိမ်ၶူၵ်ႉဂၢတ်ႇ ၶူၵ်ႉတူႈ ၶူၵ်ႉပဝ်ႈ ၶူၵ်ႉယုင်း ၵၢင်းသျႇ ၵီႇထိုၼ် ၵီႇလဝၢၵ်ႈၶူၵ်ႉၶုမ်ႈ ၶူၵ်ႉပိတ်ႇလိူဝ်းၶဵႉ ၵဝ်းလၢတ်ႈၵၼ်ဝီႉ ပေႃးထိုင်မႃးဂၢင်ဝၼ်းၶိုၼ်ႈ ၵမ်ႉၶိုင်ႈတေတေႇပၢင်ၵုမ်ၵုပ်ႇၵၼ် ဝႈၶဵၶျႈ ယဝ်ႉ။ ပေႃးၵမ်ႉလၢႈမႃး သူတေၵုပ်ႇၵၼ် ၵၼ်ဝႈၶၶေႃႉ သူတေၵုပ်ႇၵၼ်လွင်ႈသင် လိူင်ႉ ၵိူဝ်လျႇ? ၶူၵ်ႉရူင်ႉထၢမ်ႇၶင်ႇၶဵ ၶူၵ်ႉသီႇ လွင်ႇၶိုၼ်းတွပ်ႇဝႈၵေႃႈ… ၶူၵ်ႉဂၢတ်ႇ ၶျၵီႇၶမ်ႉ လိၵ်ႈၵီႈတီႈယူႇၵၼ်ယဝ်ႉ ယူႇၵူႇသမ်ႉၵမ်ႇပေျႇၵမ်ႇၵျေႇၸလႄႈ သမ်ႉဝႈတေၶိုၼ်း ၶိုၼ်ၶၶေႃႉ ပိူင်ၶိုင်ႈၶူၵ်ႉတိတ်းတိဝ်းၵေႃႈသမ်ႉၶွႆႈ ၵိတ်းၶုၼ်ၶူၵ်ႉလၢဝ်ႇ သမ်ႉၵၼ်ၶူၵ်ႉတူႈၵေႃႈ ၶွႆႈယွၼ်း ၵိတ်းၵေႃႉပိတ်း ၶူၵ်ႉယုင်းၵေႃႈ ၶွႆႈပိၼ်ၶုၼ်ၶူၵ်ႉၵၢင်းသျႇ ၶဵႉၵေႃႈ မႃးတၢင်ႇလဝ်ႈဝီႉ ပေႃးၵမ်ႉမႃး လွင်ႇလၢတ်ႈ လိူဝ်းၶူၵ်ႉတင်းသႅင်ႈၵေႃႈ ၶဝ်ၵေႃႉထွမ်ႇၵဝ်ၽူးမီးပလျႇၶူၵ်ႉသီႉ တိပ်းတတ်းပၼ် ပၼ်ၵျႇၵမုလလိူဝ်းၶဵႉယဝ်ႉ။

ပေႃးထိုင်ဝႂ်းငႂ်းၶဝ်တေၽွမ်ႉၵၼ် မႃးတီႈၶဵႈသႅင်ႈသႅင်ႈယဝ်ႉ၊ ၵွပ်ႈၶဵ သင်ဝႈမွႆးလဝ်ႈ ၵဝ်ၵဝ်ၶျႈတႂ်လိူင် ၵဝ်ၵူၺ်းၵီးလူ ၶူၵ်ႉမိုၼ်ႇလိုဝ်ႈ လိူဝ်းတေမႃးၵျၵဝ်ၶၶေႃႉယဝ်ႉ။ သင်လိုင်မွႆး လဝ်ႈ တၵ်းမႃးၵိမ်ႇလွမ်လိူၵ်ႈသူပ်းၵဝ် လူဝ်ႈၵမ်ႉၶိုင်ႈ ၵမ်ႉလွႆၵျိူၵ်ႈတျႇ၊ ၵၢၼ်ၶင်ႇၵဝ်ၶျႈၶဵႉ ယူၼ်ႉပွိႇမိင်ႇၵဝ်ႇၶျႈလူင်းလိၼ်ၸလႄႈ ယၢမ်းၶၶေႃႉ ရူင်ႉၵေႃႈ ထွမ်ႇၶေႃႈလၢတ်ႈ ၶူၵ်ႉသီႉသေ လၢတ်ႈဝႈၵိူဝ်ႈ… ၵဝ်တေပွိႇမွႆးလူဝ်ႈၵိပ်ႉၶိုင်ႈပေႃးၵမ်ႇမိၼ်ႈမၢၼ်ႇ ၶိုၼ်းသူပ်းၵဝ်ယဝ်ႉ၊ ၵမ်း ၶၶေႃႉ ၶူၵ်ႉသီႉၵေႃႈတျႉ ငႃးဝႈမၢၼ်ႇၵိူဝ်ႈ ၵမ်းၶၶေႃႉ ၶူၵ်ႉရူင်ႉထဝ်ႈၵေႃႈ လင်ႇပွိႇၽေႃႈ ၶူၵ်ႉ သီႉၵွၼ်ႇလူင်းလိၼ်ယဝ်ႉ၊ ယၢမ်းၶၶေႃႉ ၶူၵ်ႉသီႉလၵ်းလိမ် မိၼ်လူင်းမႃး တီႈၵိူၵ်ႇၶိူဝ်ႇၵူီး ၵိုင်ႈ

သေ ၶဝ်ယူ,မိူင်းၶွင်ႈႁူးလိၼ်တႅၵ်,ၶၢပ်,ၶၼေၼ်ႉယဝ်ႉ မၼ်းလင်,ႁွင်ႉလႃ, ႁူင်ႉထဝ်ႈဝႃႈ ၵႃႈပိၵ်ႉတႃ, ႁူင်ႉယုတ်ႈလီႇလၢင်,သူပ်းငေႃး ၵဝ်တၵ်းၵီးလူမ်ႈၵိုပ်းတႂ် တၢင်းဢိၼ်ယိူဝ်,ၵူင်ၶေႃး သွႆ,သီႈယဝ်ႉ၊ ၵၼ်ၶင်ႇ,ၶိင်းၵဝ် ၶၢင်ႉလၵ်းၶွၼ်းပၺႃ, ၵဝ်လၵ်းပိတ်ႉလၢတ်ႈၵၢင်ႈမွင်ႈ ပူ,ႁူင်ႉထဝ်ႈပိၵ်ႉတႃ, ၶူၼ်လီႇ ၶၢင်ႉသီႉပၢၵ်,ဝႃႈ ၵဝ်ၵမ်,ထၢင်, မွင်ႈငိူဝ်ႈထၢၼ်,တၢၼ်,ၸဵႉ ၵဝ်ပိတ်ႉၵဝ်လၢတ်ႈမွင်ႈလူး လူမ်းယုမ်, ၵၢင်ႈမွင်ႈၵိုပ်းတႂ်ၽၢၼ်ထူၼ်ႈလူဝ်ႈမွင်ႈလႃႈ ၵဝ်တေမွၵ်,လၢတ်ႈၶၢင်ႉမိုၼ်,လိုဝ်ႈတင်း လီႇငေႃႈ ၽွႆယႃ,ႁူဝ်ႈမႃးၵီမွင်ႈတႃႉ၊ ၵမ်းၶၼေၼ်ႉ ၶၢင်ႉႁူင်ႉထဝ်ႈငေႃႈ ငိၼ်းၽိတ်းလွႆ လွႆလမ်တေႃးသ ၵွၵ်,မွၵ်,ဝႃႈ ၵီႈၶၢင်ႉသီႉၸဵႉ ဢိၼ်ၶိူဝ်ႉမွင်ႈငေႃႈၵမ်,ပီး ၽိတ်းလွႆၶိင်းမွင်ႈၵွၢမ်းပီး လၢတ်ႈၶိတ်ႉ လၢတ်ႈပႂ်, လႃ,လီႈဝႃႈမီႈတၢၼ်,ၸဵႉ ၵဝ်တႂ်ၵွႃ, လီႇလၢတ်ႈလီႇပၢၼ် ၵဝ်ၵမ်,ၵၢၼ်းလိုမ်းသေပွၵ်ႈ တေ,ၵဝ်မူဝ်ႈၸဵႉၵွႃ,မူဝ်ႈၶေႃႈ ၶိင်,တေႃ, ၵမ်,ၽေႃ, ႁူဝ်ႈၵႃးပိၼ်ၶိၼ်လၢၼ်,ၽျၢၵ်ႈၵၼ်ဝီႉၶၢဝ်ႈႁိုင်တႃႉ။ ႁူင်ႉငေႃႈဢိၼ်,လႃ, ပၼ်,ၶၢၵ်ႈမႃး ၶင်ႇ,ၸဵယဝ်ႉ၊ ၵမ်းၶၼေၼ်ႉ ၶၢင်ႉသီႉၵွၼ်,လွင်,ဝႃႈ တူဝ်သတ်းယွၵ်းၵူၺ်း… ၵူႈမူဝ်ႈႁူဝ်ႈၵႃး ပိၼ်ၶိၼ်လၢၼ်,လင်းၵၼ်တႃႉ၊ ၸွပ်းလီႈယဝ်ႉပွိ,လူင်း လိၼ် ၵဝ်မွင်ႈၵိုပ်းတၢင်းဢိၼ်သတ်ႉသီႈ ႁူင်ႉငေႃႈ ပိၼ်ၵၼ်လွႆလမ်ၶေႃ, ၶုၼ်,မိၼ်ၽၢင်ႈလူင်း မႃးလူး ၶၢင်ႉသီႉသမ်ႉပီႈၶဝ်ႈမိူင်းၶွင်ႈႁူးလိၼ်တႅၵ်,ၶၢပ်,ပိတ်ႈငလႈ ႁူင်ႉထဝ်ႈမိၼ်ၽၢပ်ႈၽၢင်ႈၵိင်း သွႆ,လိၼ်မူင်းသေ ၵဝ်ၵိင်းတႅၵ်,တႂ်သိင်ႈသၢၵ်ႈမၼ်းယဝ်ႉ။ လင်,ၵၢၼ်ႉၸဵႉ ၶၢမ်,ဝၼ်းလၼ် ငလႈ ဝၼ်းၽတ်းပိၼ်ၶိၼ် လၢၼ်,ၽျၢၵ်ႈၵၼ်လင်းၵၼ် ၵဝ်ၵၼ်တေ,ၶေႃႈႁူၼ်းၵိုၵ်းၵၼ်ငေႃႈ ၵမ်,လီႈသူဝ်းသႃ, ၵမ်,ပိၼ်ပီႈမၢၵ်ႈမီးလီးပွႃးသင်ယဝ်ႉ။

သိူၵ်ႈပိုၼ်းငေႃႉၽူႈလိူၵ်ႈယူ,ႁူၼ်းပိတ်,လင် ငၽသိပ်းႁူၵ်းလင် ငလႈ
သိူၵ်ႈပိုၼ်းၶၢမ်,ၽၢၵ်ႈမိင်ႈၽၢၵ်ႈၶွင်း ၽဵ,မုင်ႉၵျေႃႁူၼ်းၽၢၵ်ႈၵၼ်

မူဝ်ႈၵွၼ်,ၵွၼ်,ၶၼေၼ်ႉ ယင်းမီးၵူၼ်းလီသိမ်ၵိမ်း တီးငေႃႉၵူၺ်းလီ ၵၵ်ႉပိင်းမီးမိတ်ႉတႃ, တီႈၵၼ်သွင်ငေႃႉ ႁူမ်ႈသွၼ်ၵဝ်ပၺႃ,တၢင်းႁူႉတီႈၺႃ,ၶူးလိဝ်ၵၼ်ယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၵႃႈငေႃႉၸိုင်ႈ သွၼ်ၵဝ် ထႃ,ၶရူိၼ်းပိတ်,လင်၊ ၽေပိၼ်သိပ်းႁူၵ်းလင်သေ ငေႃႉၸိုင်ႈသမ်ႉသွၼ် ၵဝ်ၶၢမ်, ၽၢၵ်ႈမိင်ႈၽၢၵ်ႈလၼ်ႉၶွင်း ၽဵ,ၽၢၵ်ႈၶေႃႈႁူၼ်းတႃယေး ၽူဝ်မေးၵၼ်ၶၼေၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵိတ်းၶၼေၼ် ယူ,ႁိုင်ထိုင်မႃး ဝၼ်းၸိုင်ႈၶႃငေႃႈ ယွၼ်းၽၢတ်,ၺႃ,ၶူးလူင်ၶႃသေ တိူင်,ပၢင်,ၵုပ်,ဢုမ် လၢတ်ႈ မၼ်ႈၵွၢမ်းၵတိသိတ်ႉလႃ,တီႈၵၼ်ဝႃႈ ၵူၺ်းငေႃႉ… ၵႃးၸဵႉပိၼ်ၵူၺ်းငေႃႉၵၵ်ႉ ၵၼ်လီႈမႃးလိပ်ႈ ၵိၼ်းပီႈပၺႃ,တၢင်းႁူႉတၢင်းမေ ၶင်ႇ,ႁိုဝ်တေၵတ်ႉၶိၼ်,တီမ်ထူၼ်ႈ ၶင်ႇ,လွင်ႈလူဝ်,ၽွႆမၼ်း ငလႈ လီႈမႃးႁူမ်ႈၺႃ,ၵၼ် လီႈမိုတ်ႈၵၼ် ၵၵ်ႉၵၼ် လီႈပိၼ်ၵူၺ်းငေႃႉလီၵၼ် ၽွႆယႃ,လိုမ်းၵၼ် ၵႃးတိူင်,ၶေႃႈၵွၢမ်းသိတ်ႉလႃ,ၵၼ်ဝီႉ မူဝ်ႈႁိုင်သင်ဝႃႈၽွႆငလႈ ထိုင်ၵၶၢၼ်း ယၢမ်းၵၼ်လီပိၼ်

ၵတ်းယႅၼ်မႃး ၵုၼ်းယၢ,ပ်ႅတ်ႈၵၼ်ၶႄႈ ၵ၀်ၼၼ်ႉၵူႉ,ၶႄႈ ၾူးလ်ႂ်သၢႈၷူင်ၵ႓င်, လၵ်ႈၷႂ်ႈမီးမ်ႅတ်ႉတႃႇ, ၵၵ်ႉလွမ်းမူႇ,ၵတိၵုၼ်းတႃႇ။ ၾ်ႂ်တူၵ်းၽေၶၼ်ၷႂ်ႈလၼ်မၼ်းပျေႃႇ, ၵုၼ်းယၢ,လိမ်းၵၼ် သၢင်ၾ်ႂ်ၽိုၼ်ႉၵူၢမ်း ၵတိသ်ႅတ်ႉလႃႇ,ၵုၼ်းၼီႉ ၷႂ်ႈမၼ်းတၢႆၵမ်းလ်ႅ၀်တႃႇ ၶၢလၢင်,၀ီႉၵူၢမ်းၶေႃးမၼ်ႈ ၵ်ႅၼ်ၵ်ႅၼ်,ၵၼ်လိူ၀်ႉ ၼီယ၀်ႉ။ ၀ၼ်းလိုၼ်းမႃး ပေႃးၾ်ႂ်လိမ်ႈၵူၢမ်း ၷႂ်ႈသ်ႅၼ်ၽီၵုၵ်းၶေႃးမၼ်းတၢႆပ်ႅတ်ႈ ၵမ်းလ်ႅ၀် ယႃႇ, ၵၢင်ႉသၵ်းၵမ်းတႃႉ ၀ႃႈၼီယ၀်ႉ ၀ီးၼၼ်ႉ ၶၢဝေႃးၽေတ်ႉ,ၵၼ်ၵူႉ,သေ မူ၀်းၵုပီးၵုၶ႓င်ႉၾ်ႂ်မၼ်း ယ၀်ႉ။ ဝေႃႉၵၼ်သွၼ်ၵ၀်ထႃႇ,ၼႄၷိုၼ်း၈လၢင်ပရိ၀ႃႇ,ရ၊ ၵႃႇ,ယု၊ ၶေႃႇ,ၵရ၊ ၽုင်,မိ၊ ၵုပတိ၊ တေႃႇ,လႃႇ၊ ထႃႇ,ၶ၊ သီ,ရိ၊ ၈ၶေႃးမူၼ်းၼၼ်ႉ ထိုင်ၶၢင်,ယ်ႂ်,မႃး ထိုင်ၶ၀်းလီတေႃႇ,ၶေႃႈၷိုၼ်း တႃ ယေး လွင်,ၵုမေးၵမ်,လိူၵ်ႈလုၵ်ႈ၀ၼ်းသၢင် ၵ၀်မၼ်းၵမ်ႉမၼ်းထိူၵ်ႈ ပေႃးပိုၼ်ႈၵျိူၵ်ႈဝေႃးၵ၀် ၵမ်းလ်ႅ၀်သေယ၀်ႉ၊ ၵူရ်ႈၵၼ်မၼ်းလိူၵ်ႈလမ်ႉ မၼ်းၷူႉလိူၵ်ႈယူ,လွမ်းၶေႃႈၷိုၼ်း (၈)လၢင် ၼၽ ပ်ႅၼ် 16လၢင် တီႈၵၼ်သၢင်,ထုၵ်,မ်ႅၼ်းလွၵ်း တီႈလီတီႈၼၽႈတူၼ်းတူ၀်းတွၼ်း တ်ႅမ်ထုၼ်ႈ ၼၼ်ႉယ၀်ႉ။ ပရိ၀ႃႇ,ရ၊ ၵႃႇ,ယု ၷႂ်ႈ၀ီႉၵၼ်ထုၵ်,ၵၢပ်ႈၵိုၵ်ႈၶေမ်, ၷႂ်ႈလုမ်းလႃးတႃႇ။ ၶေႃႇ,ၵရ= တီႈၵ်ႅတ်းၵ်ိႈသူၼ်ၶႄႈ။ ၽုင်,မိ = ၵမ်,လီၵူႇ,ၵိပ်ယၢ၀်ႈ၊ ၵမ်,လီသုၵ်ႈၷူ၀်လွီးၶေႃႉၵျူ၀်,၊ ၵုပတိ = တီႈ၀ီႉသိုင်,လၢင်ႉမႃႉ ယေးၶ၀်ႈယွင်ၼိုၼ်း။ တေႃႇ,လႃႇ = တီႈ၀ီႉၵၢၼ်ၵွၢင်း၀တ်ႉ၀ႃးတီႈလူႇ,တၢၼ်း။ ထႃႇ,ၶ = တီႈ၀ီႉၶွၵ်ႈပူ၀်းၵ်ႂ်း မႃႉလႃးလၢင်ႉမႃႉ လူတ်ႉၵႃးၷူင်းၵၢၼ် သီ,ရိ = တီႈၵမ်,လီၽုၵ်,တူၼ်ႈမိႉ တူၼ်ႈမၢၵ်, ၵၼ်၀ၢၼ်ၶေၷိုၼ်းယ၀်ႉ တီႈလီ၀ီႉ□□သၢင်,ၶႃႇ,ၼလႈ လီပူၵ်းပၢၼ်းတုင်းလွမ်ပိ၀် တူၼ်ႈၷွင်,တူၼ်ႈၷုင်းၶမ်ႉၶ႓င် တူၼ်ႈမွၵ်,သိုၼ်သိုဝ်း။ မၼ်းဝေႃးၵူရ်းတူရ်းၵ၀် လီးၷိုၼ်း၈ လၢင် ၼၽပ်ႅၼ်16လၢင်ၼၼ်ႉသေ ၵ်ႅတ်းၵျေပူၵ်းၷိုၼ်း ယူ,သ၀်းၵူႇ,ၶၢင်,□,သၢင်,၀ီႉၶ်ႂ်းၽိုၼ်ၵျမ်း ၵျေးမႃးၼၼ်ႉယ၀်ႉ။ မၼ်းဝေႃႈ ပေႃး၀ႃႈၵ၀်မေးယ၀်ႉ သမ်ႉတူရ်းၵၢင်ႈၷိုၼ်း၈လၢင်16လၢင်ၼၼ်ႉ သေ ယူ,သ၀်းတီႈသၢင်,ထုၵ်,တူ၀်ႉထိုၵ်းလီၼၼ်ႉယ၀်ႉ။ ယူ,ၷိုင်ထိုင်မႃး မၢၵ်ႈမီးလုၵ်ႈလၢင်းငိုၼ်း ၶမ်းၶူ၀်းၶွင် တ်ႅမ်ထုၼ်ႈတၢင်းသ်ႅင်ႈ ပ်ႅၼ်သထေးၾူႈမၢၵ်ႈယ၀်ႉ။ ၵမ်းၼီႉ တၵ်းမႃးၶိုၼ်းၶိးၼၶ ၵူရ်းဝေႃႉမၼ်း မူ၀်းပၢၼ်တိုၵ်ႉၶုမ်,ၼလႈ လီးၷူမ်း□,လ်ႅ၀် လီးပၼ်ၵူၢမ်းမၼ်ႈၵတိၵၼ်၀ီႉ ၼၼ်ႉၵွၼ်, ၾူးၼီႉလမ်ႉ မၼ်းသမ်ႉလ်ႅပ်းၵ်ႅၼ်းသွၼ်ၵ၀် ၶေမ်,ၽၵ်ႈမိင်းၽၵ်ႈလၢႆလၢႆၵူရ်း သေၼလႈ ၵုသွၵ်ႈၵုမေး တႃႇ,မ်ႅၼ်ႈရႃးၶေမ်,ထုၵ်,ၵၼ်လီၼၼ်ႉ သမ်ႉၵုၶေၢၼ်း ၵၼ်ၶေၢၼ်းရႃး ထိုင်မႃးၵႃႇ,ယု သၢၵ်ႈ17/18တေႃႇ,30/40/50/60ၼၼ်ႉ ယၢင်းပီ,ၵၼ်ပီ,ရႃးၼလႈ ထိုင်ပီၼီႉ ၵႃႇ,ယု60ၼီႉ မၼ်းဝေႃႈ ၵႃး…ၶိုၼ်းမူ၀်းသေၵွၼ်, မူ၀်းၵုပိုင်ႈပီးၶ႓င်ႉၵူရ်းဝေႃႉၼလႈ လၢၼ် မၼ်း ၀ႃႈၼီသေ ၵၼ်မၼ်းလ်ႂ်ယ်ႂ်,သေပိုၼ်ႈၼတႃႉ ပ်ႅၼ်ၵူရ်းဝေႃႉမၼ်း ၵၼ်လီးပၼ်ၵူၢမ်း မၼ်ႈၵတိတီႈၵၼ်၀ီႉၼၼ်ႉ ငိၼ်းပိုၼ်ႈ၀ႃႈ မၼ်းပ်ႅၼ်သထေး ၵူၼ်းမၢၵ်ႈၵူၼ်းမီးတ်ႅမ်ႈထုၼ်ႈ ဝေႃႉၼိုင်ႈ ၀ႃႈၼီယ၀်ႉ။ မၼ်းဝေႃႈ ထၢမ်ၵုၷိုၼ်းၵူရ်းဝေႃႉမၼ်းလူင်မႃး ၵမ်းၼၼ်ႉလွင်,လီး မႃးထူပ်းၵၼ်ၷိုၼ်းယေး ၵူရ်းဝေႃႉမၼ်းသေ မႃးၵၢမ်းၵေႃးလူမ်းယေႃးယ၀်ႉ တၵ်ႉၼီႉၵုပ်,

လၢတ်ႈတေႃႇ လေႃးၵၢတ်ႈ ထၢမ်သေယဝ်ႉ ယၢမ်းၼၼ်ႉ ၶိင်းသထေးၵေႃႈ လၢတ်ႈၵွၵ်ႇမွၵ်ႇၼၼ လွင်ႈဝႃႈလီႈၵတ်းယႅၼ်ယူႇသႃႇ ၶူဝ်းၶွင်ၵုၵ်ႉထႃႇၵုမ်ႇလူမ်ႈ ႁူမ်ႈလူၺ်ႈၶႃႈၵူၼ်းလုၵ်ႈလၢင်းတင်း ၼမ် ၵမ်ႇၶၢၼ်ပႅၼ်ၶိုၼ်းသႅင်ႈယဝ်ႉ၊ ၵူၺ်းၵိုတ်းလုၵ်ႈယိင်းၵွၼ်ႇၶေႃင်းလႅဝ် ထၢမ်ၶမ်းၵေႃႉလိုၼ်း ၶေႃႈၶိုၼ်း ပီႇလီႈတေႇလီႈတင်ႈ ပီႇၵၢင်ႈတၢင်းလႄႈ ၵႃႇယု(14)တီႇမ် (15)ၶဝ်ႈမႃးၵူၺ်းယဝ်ႉ ယၢမ်းၼၼ်ႉပူႇသထေး ၵူၺ်းၵေႃႉလင်ႇၶိုၼ်းထၢမ်မၼ်းဝႃႈ ၵူၺ်းၵေႃႉၵဝ်ပူႇသြႃႇလူး သမ်ႉၵၼ် ယူႇသဝ်း မိူင်းလႄႈ တီႈလႄႈ မီးၶေႃင်းမေးလုၵ်ႈလၢင်းလႆၵေႃႉယဝ်ႉ ထၢမ်ၶင်ႇၼီယဝ်ႉ ၵဝ်ၶႃႈၼီႉ ပႅၼ်ၾူးပေႃး လုၵ်ႈၵူၼ်းလႅဝ် ၵမ်ႇပီႇလီႈတေႇၶေႃႈၶိုၼ်းၵိုၵ်းၽႂ်ႇတီႈလႄႈၶႃႈ ၵူၺ်းၵေႃႉၵိူၺ်း… တွပ်ႇၶင်ႇၼီသေ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၵဝ်လိူၵ်ႈသွၼ်ၵဝ်ၶေႃမ်ႇၽေႃၵ်ႈ မိင်ႈၽေႃၵ်ႈၼၼ်ႉၵူၺ်းၸလႈ ပႅၼ် ၵၼ်ၶေႃၼ်းထူပ်းၶေႃၼ်းရႃး ၵမ်ႇသူႈသၢင်ႇထုၵ်ႇမၢၼ်ႈၵၼ်လႃးလႃးၸလႈ လင်ႇလီႈႁၢမ်းမေးမႃး တေႃႇႁၢၼ်ႉၼီႉယဝ်ႉ။ ဢမ်းၼၼ်ႉ ၶိင်းသထေးလွင်ႇဝႃႈ ၵဝ်ႈၶႃႈလမ်ႉၵမ်ႇလီႈသွၼ်ၵဝ် ၶေႃမ်ႇ ၽေႃၵ်ႈမိင်ႈၽေႃၵ်ႈ လိူၵ်ႈၶေႃင်းမေး လိူင်ႉၶင်ႇမွႆးလဝ်ႈ ၵဝ်ၵူၺ်းသွၼ်ၵဝ်တီႈယူႇတၢၼ်းသဝ်း ၶိုၼ်းယေးတီႈသၢင်ႇထုၵ်ႇၶၼ်ႉၵူၺ်းသေ လိူၵ်ႈႁၢယူႇသဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ယၢမ်းသွင် ၶႃႈ တိုၵ်ႉၵုပ်ႇၵုမ်ႇၵၼ်ယူႇၵႅတ်းၼၼ် ၵၼ်ပႅၼ်လုၵ်ႈယိင်းလိုၼ်းၵွၼ်ႇ ၶေႃင်းထၢမ်းၶမ်းၼၼ်ႉ ၵေႃႈ ႁူႇတီၵ်းၼမ်ႉၵတ်းမႃးၸလႈ ယၢမ်းၼၼ်ႉ ၶေႃင်းလင်ႇၵဝ်တင်းၼမ်ႉၵတ်းမႃးတမ်းပၼ်သေ သူပ်းလၢတ်ႈတၵ်ႉဝႃႈ ၵမ်ႇၶီၵမ်ႇလ လေႃးၵၢတ်ႈလူးၶႃသေယဝ်ႉ ၵၼ်ပႅၼ်လုင်းပူႇသြႃႇၵူၼ်း ထဝ်ႈ လီႈႁၼ်ပၵ်းၽေႃင်တူဝ်ၶိင်း ယိင်းထၢမ်ၶမ်းလီငၢမ်းယဝ်ႉၵေႃႈ သမ်ႉၵၼ်မႃးမၢၼ်ႈရႃးၶွႆး ၽိုၼ် ၶွႆးၵျမ်း ၵၼ်မၼ်းႁၢလိူၵ်ႈမႃးယူႇ ၶွႆးၶၢဝ်းတၢင်း40ပီးပၢႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ လီလီငၢမ်းငၢမ်း ယဝ်ႉၸလႈ ဢမ်းၼၼ်ႉ ပူႇသြႃႇၶိင်းထဝ်ႈၵေႃႈ လင်ႇၶူၼ်ႉၶိႈၶိုၼ်းပိုၼ်းငဝ်ႈ ၵူၢမ်းၵတိသၢၵ်ႇတတ်ႉထႃႇ လီႈမီးဝႆႉလၢတ်ႈဝႆႉတီႈၵၼ် မိူဝ်ႈပၢၼ်ၽွင်းတိုၵ်ႉၶုမ်ႉၼၼ်ႉ ၵၼ်ဝႃႈၽႂ်ၶၢၼ်းသေၽႂ် ထုၵ်ႇလီႈ လွႆးၵၼ်ထႅမ်ၵၼ်ၶၼီၸလႈ ယၢမ်းၶၼီ ပူႇသြႃႇၵေႃႈ လူဝ်ႇတၢင်းလွႆးထႅမ်တီႈၵူၺ်းၵေႃႉ မၼ်းယဝ်ႉ ၸလႈ မႃးယွၼ်းတၢင်းလွႆးထႅမ်ၵၼ်ၶိုၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မၼ်းၵေႃႈ ၵမ်ႇယွၼ်းလႆမိူဝ်း လႆလိူဝ်ႉ ၵူၺ်းယွၼ်းၵဝ် လုၵ်ႈယိင်းလိုၼ်းၵွၼ်ႇထၢမ်ၶမ်းၼၼ်ႉၵူၺ်းယဝ်ႉ မၼ်းၵေႃႈဝႃႈ ၶေႃင်းထၢမ် ၶမ်းၶီ ပုင်ႇႁၢင်ႈပၵ်းၽေႃင်တူဝ်ၶိင်းၸလႈ ပီးလိူၼ်ဝၼ်းၵိုတ်ႇမၼ်းၶေႃင်း ပႅၼ်ၵၼ်မႃးထုၵ်ႇ မၢၼ်ႈဢမ်ႇထႃႇတႃႇ လုၵ်ႈဝၼ်းမၼ်းလီၶႄႇ ပေႃးဝႃႈၵူၺ်းၵေႃႉပူႇသထေးႁဝ်း ၵမ်ႇလိုမ်းၵူၢမ်း ၵတိသၢၵ်ႇတတ်ႉထႃႇ ၵမ်ႇၶွႆႈႁွႆႈၵူၢမ်းၵတိသၢၵ်ႇတတ်ႉထႃႇႁႃးလုႁၵ်းၵေႃႈ ႁွႆႈဝၢင်းၶၢင်ႉပၼ် ၶေႃင်းလီၵွၼ်ႇ ထၢမ်ၶမ်းၶီ တီႈႁႃးသၵ်းဢမ်းတႃႉ ဝႃႈၶီ လူးပူႇသထေးယဝ်ႉ ပူႇသထေးၵေႃႈ ၵမ်ႇၶွႆႈႁွႆႈၵူၢမ်း ၵတိလု သိပ်းႁွင်ၵိုၼ်းၵမ်ႇတၢၼ်ႇသိပ်းႁွင်ၶမ်း သိပ်းႁွင်ၶမ်းၵမ်ႇတၢၼ်ႇ သိပ်းႁွင်သႅင် သိပ်း ႁွင်သႅင်ၵမ်ႇတၢၼ်ႇၵူၢမ်းၵတိသၢၵ်ႇတတ်ႉထႃႇ လၢတ်ႈမၼ်ႈၵိၼ်ၵီၼ်ႇၵၼ်ယဝ်ႉ။ ပူႇသထေးလွင်ႇဝူၼ်ႉ ႁၼ်တီႈလႄႈသေ လွင်ႇၵူႇလူးမေးမၼ်း ၵူႇလၢတ်ႈမေးမၼ်း လွမ်းၶင်ႇၵတိ ၶႃလီႈမီးတီႈၵၼ်

မိူဝ်ႈလီၵ်ႇၶၼ်ႇသေယဝ်ႉ မေးမၼ်းၶၢဵးသထေးငေႃး လွင်ႈယုမ်ႇသေဝႃးၵိူဝ်ႈ ပေႃးၵတိၵႃမ်း မၼ်းၵၼ် ထၢင်ႈႁၵ်ႉတ်းႁိုဝ် ၵမ်းၶၼ်ႉ ၶႃလွင်ႈႁွင်ႉၵဝ်ႇလုၵ်ႈယိင်းၶႃမႃးလူးသေ မွၵ်ႈလၢတ်ႈၵုပ်ႇ ၶေ ၶိူဝ်းၶိင်းပူႇထဝ်ႈၶွႆႈလီႈမၼ်းၶေႃးငလႈ ၵႃမ်းၵတိၶႃလီႈမီးဝီႉတီႈၵၼ် မိူဝ်ႈလီၵ်ႇလိူဝ်ႈၶၼ်ႇ တီႈလုၵ်ႈယိင်းၶေႃးလႃမ်ၶမ်းၶႃ ၶွႆးပီၼ်ငေႃႉတွပ်ႇပၼ်ၵတိၵူႈမေႈ ၶဵ်ႉယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၶၼ်ႇၶေႃး လၢမ်ၶမ်းငေႃး ပေႃးဝႃးလီႈငိၼ်းၵႃမ်းလၢတ်ႈၵူႈမေႈ လီႈႁူႉလွင်ႈတၢင်းပီၼ်မီးယဝ်ႉငေႃး ၶေႃး လွင်ႈတူၵ်းလွႆ တုမ်ႇၶူၼ်ၶိူဝ်ႉသၢၼ်ႈမႃးယဝ်ႉ ၶင်ႈငဝ်မိုင်ၵူၺ်ႇၵမ်းၶိုင်ႈသေ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈပီၼ်လုၵ်ႈ ၵၶေႃလႃႇတငလႈ မၼ်းၶေႃး ထင်ႇတၵ်းလၢတ်ႈဝႃး ၵူႈတင်းမေႈၵူၺ်း... ပေႃးတေၵဝ် တၢင်းလိူၵ်ႈဝႃးငတ ၶႃးၵမ်ႇၵျိူၵ်ႈ ၽိူဝ်ႇတႃႉၵဝ်ႁၵ်ႉတ်းၽူဝ် ပေႃးတူၺ်းႁၢင်ႈတႃႉလီၵူဝ် ၵူၺ်းၵႃႈ ၶႃးလုၵ်ႈၵမ်ႇလိူဝ်ပီၼ်ၵႃမ်းၵူႈတင်းမေႈထဝ်ႈတင်း သွင်ၶႃးယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉမၼ်းပီၼ်လူၺ်းၵၢမ်ႇ ၵုသူဝ်ႇဝၼ်းလင်ၶႃႈလုၵ်ႈ မေလူႇၵမ်ႇမေယွၼ်းၶၼ်ႉၶႃးယဝ်ႉ။ ဝႃးၶဝ်သေ ၵဝ်ၶမ်ႉတႃမၼ်း ၶေႃးၵိင်ႈတူၵ်းၵိင်ႈတူၵ်း သွင်ၽၢၵ်ႇၵီမ်းၶၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၼ်ႉ ၵူးၶဝ်ထင်ႇဝႃး ၵိူဝ်ႈထွမ်ႇ ၵႃမ်းၵႃးမေးသူသေ မွႆးလုၵ်ႈၵဝ်မၼ်းသေႁွၼ်ႇလႃး လုၵ်ႈယိင်းယူၼ်ႉလွႆၵဝ်မၼ်း ပီၼ်ၽူဝ် သေလူဝ်ၶၢဝ်းၶိုင်ႈႁွၼ်ႇ ၵူးတေၵမ်ႇပၼ်မၼ်းလီႈယူႇႁူမ်ႈလုၵ်ယိင်းၵူၺ်ႇ ထူၼ်ႈလူဝ်ႈ ၵဝ်တေ တူၺ်းတၢင်းလီၵ်ႈၶေႃးၽုင်ႇမိမၼ်းသေ ႁွႆးမၼ်းၵူၺ်ႇယူႇယူႇလီၵ်ႈၽုင်ႇမိ ၵၼ်ဝႃးၶၼ်ႉ မၼ်းတေ ထၢင်ႈလိဝ်းတႃႇၵမ်ႇႁၢင်ႉယဝ်ႉ မွႆးႁူႉ ၵူးၶဝ်ငေႃး ဝႃးၶၼ်ပၼ်လုၵ်ႈယိင်း မၼ်းယဝ်ႉသေ ထင်ႇ လိၶေႁွႆးလုၵ်ႈၶူၺ်ထဝ်ႈမၼ်း ၵူၺ်ႇႁၵ်ႉတ်းႁိူၼ်းယူႇ တၢင်းလီၵ်ႈၽုင်ႇမိမၼ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ႁၵ်ႉတ်း ၶၼ် ၶိင်းလုၵ်ႈၶူၺ်ထဝ်ႈမၼ်းၶၼ်ႉငေႃး ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈ မၼ်းၵမ်ႇႁူႉၵမ်ႇလီႈလီပ်ႈႁၵ်ၼ်းသွၼ်ဝီႉ ပရိဝႃႇရ ၵႃႇယု ၶေႃႇၵရ ႁူၺ်ႇ(၄)လင် လိူဝ်းၶၼ်ႉငလႈ ပီၼ်ၵၼ်ၵမ်ႇႁူႉသေ လီႈၵူၺ်ႇယူႇ မီၼ်ႈ ၽၢဵႇၽုင်ႇမိမၼ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၽိူဝ်ႇဝႃး မၼ်းၵူၺ်ႇႁၵ်ႉတ်းႁူၺ်ႇ ယူႇမီၼ်ႈၽၢဵႇၽုင်ႇမိမၼ်း ယဝ်ႉၶဝ်ငေႃး ထိုင်မႃးသၢမ်ဝၼ်းလီတ်းဝၼ်း တၢင်းပီၼ်ၶေႃႉရေႃးၵု ၽေးၵူးပၢတ်ႈမႃးတိူဝ်ႉတူဝ် လပ်းပီၼ်တၢင်းပီၼ်ၶီႈၶေႃဝ်မႃးၵမ်းလီဝ်ယူႇယဝ်ႉ ယၢမ်းၶၼ်ႉ မၼ်းၶေႃးလွင်ႈမိူဝ်းလၢတ်ႈငၶေ ၵူႈမေႈမၼ်းငလႈ ၵူႈမၼ်းလွင်ႈဝႃး ၵိူဝ်ႈ... ပေႃးမွႆးၶွႆႈႁွႆးမၼ်းလိဝ်းတႃငေႃး မွႆးယႃႇပေႁၢၵဝ် ယႃးယႃသင်ပၼ်ၵိၼ်ပၼ်လုပ်ႈတႃႉ။ မၼ်းပီၼ်တၢင်းတီႈတႃမၼ်းယဝ်ႉလူး ဝႃးၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၵမ်း ၶၼ်ႉ တၢင်းပီၼ်မၼ်းငေႃးၶေႃႇမႃးၵိင်းမႃး တိၼ်မိုဝ်းငေႃးၵမ်ႇယုၵ်ႉလီႈ ၵႃမ်းငေႃး တေႃႉငတ လၢတ်ႈလီႈၵူၺ်းယဝ်ႉ။ မၼ်းလင်ႇဝွၼ်းလၢတ်ႈသင်ႇ ႁွႆႈမေးၵွၼ်ႇမၼ်းဝႃး ၶေႃးၵူၺ်... ႁဝ်းတေတီႈပိၵ်ႈသူယဝ်ႉ ႁွႆႈလီႈယွၼ်းၵိၼ်ၶမ်ႉၵိတ်းၶိုင်ႈ ဝႃးၶဝ် ယွၼ်းယူႇ၊ၶိူဝ်းၶိူဝ်းယွႆးယွႆး ငလႈ မေးမၼ်းငေႃး လင်ႇၵဝ်ၶမ်ႉမႃးတမ်းပၼ် မၼ်းငေႃးၵမ်ႇထၢင်ႈၵဝ်ၵိၼ် ၶေႃးငေႃးလင်ႇ တူၼ်ပၼ်မၼ်းသေ ႁၵ်ႉတ်းၶၼ်ၵူၺ်း ၵဝ်ၽူဝ်မၼ်းၶၢၼ်းလုၵ်ႉမႃး ၵိၼ်ၶဝ်ႈလီႈၶိုၼ်းယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၼ်ႉ မၼ်းၶေႃးလင်ႇမိူဝ်းမွၵ်ႇလၢတ်ႈၵူႈမၼ်းၶိုၼ်းယဝ်ႉ။

ၵူႈမၼ်းလင်ႇထၢမ်ဝႃႈ မွႆးပၼ်မၼ်းၵိၼ်ယႃႈယႃသင်လႃႉ မၼ်းလင်ႇတွပ်ႇဝႃႈ ၶႃႈၵမ်ႇလီႈ ပၼ်ယႃႈယႃသင် မၼ်းယွၼ်းၵိၼ်ၶမ်ႉ မိုဝ်းသမ်ႉၵမ်ႇထၢင်ႈယိပ်းယဝ်ႉၼလႈ ၶႃႈလင်ႇတူၼ်ပၼ် မၼ်းၶမ်ႉၶၼ်ႉၷူရ်းၵေႃႈ မၼ်းၵေႃႈလွင်ႇခိုၼ်းၶ်ၼ်းမႃး ယွၼ်းၵိၼ်ၶဝ်ႈ ထၢမ်ၶႃႈၽၵ်းလေႃးလႆႈ ယူႇလဝ်ႉ။ မိူဝ်းလၢတ်ႈၼၼ်ႉၵူႈမၼ်းၶၢင်း ၶင်ႇၶီယဝ်ႉ။ ၵူႈၶဝ်လွင်ႇဝႃႈ ၶၢင်းၵူရ်း ပိၵ်ႉမွႆးပၼ်ၵိၼ်ၶမ်ႉၵေႃႈ မိူၼ်ယႃႈယႃယဝ်ႉ သင်သမ်ႉပၼ်ၵိၼ်ယႃႈယႃ ယိုင်ႈၶ်ၼ်းတွၼ်းယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈၵၢမ်ႇမုၼ်မၢၼ်ပၢၼ်လင် ဝၼ်းၵူတ်ႇသွင်ၶိုဝ် ပ်ၼ်ၶၢမ်ႇၽၢၵ်ႈ မိင်ႈၽၢၵ်ႈပူးၵၼ်ယဝ်ႉ။ သင်ပ်ၼ်ၶၢမ်ႇၽၢၵ်ႈၶ်ၼ်လၢၼ်ႇလင်းၵၼ် ယေႈသမ်ႉမိူဝ်းပၼ်ယႃႈယႃလီ ၷူၼ်တႃးၵေႈၵႃႈတၵ်း ယေးၶ်ၼ်းၶႅႇမႃးထိူင်ႈယဝ်ႉ။ ၵူႈၶဝ်ပူႇသထေးလၢတ်ႈၼၼ် ပၼ်မၼ်း ၶၢင်းၵေႈလီႈထွမ်ႇငိၼ်း ၵဝ်သေၶိုၼ်း မိူဝ်းႁိုၼ်းၶႃႁူဝ်ႇယဝ်ႉ ပူႇၶၶဵ်ႉၵေႈႁွပ်ႈပိူဝ်ႈတီႈယူႇ ယူႇရႃးၽိုင်ႇမိယဝ်ႉၼလႈ ၵမ်ႇပေႃးၷိူင်ၶၢၼ်း သမ်ႉၶိုၼ်းလူမ်ႉ ပ်ၼ်ထိူင်ႈယဝ်ႉ။ ၶိုၼ်းပ်ၼ် မႃးထိူင်ႈသွင်သၢမ်ဝၼ်း ၶၢင်းမေးမၼ်းၵေႈ ၵမ်ႇပၼ်သင် ၶင်ႇၡၢင်ႈလွပ်ႈၵူၼ်ႈ ၵႃႈပၢၵ်ႇ လမ်တီႇတေႉယဝ်ႉၵမ်းၶိႉ မၼ်းၵေႈဝႃႈၵေႃး... ၵဝ်ၶီႉၼတေႉ ၵမ်ႇလွတ်ႈတၢင်းတီႇယဝ်ႉ ဝူၼ်ႉၶင်ႇၶီသေ လင်ႇမီးသူပ်း လီႁူမ်းဝၢၼ် ၶၢၼ်ဝွၼ်း ယွၼ်းၵိၼ်ၶမ်ႉၶဝ်ႈသၢၼ်သူၵ်ႈတီႈ ၶၢင်းမေးၵွၼ်ႇမၼ်းမႃး ပေႃး ထူၼ်ႈထိုင် သၢမ်ပွၵ်ႈလီလီ ၵမ်းၶၼ်ႉ မေးမၼ်းၶၢင်းၵွၼ်ႇထၢမ်ၶမ်းၵေႈ ပေႃးဝႃႈလီႈငိၼ်း ႁူမ်းမၼ်းၶိင်းထဝ်ႈယဝ်ႉ ယွၼ်ႉႁွပ်ႈပ်ၼ်ၽူဝ်မေးၵၼ်သေ မီးလွႆၵီးလူမႃး ၵမ်ႇၡ်တ်းလီႈယဝ်ႉ ၼလႈ ၶၢင်းလင်ႇလုၵ်ႉႁူႇပီလူး ၵဝ်ၶဝ်ႈသၢၼ်သွႆႇဝၢၼ်ႇ ၽၼ်ႉလေးၶမ်ႉယဝ်ႉ ယိုၼ်ႈမ်ၵ်ႇ တူၼ်ပၼ်ၵိၼ်သေ ပီႈႁူႇယူႇပီႈလၢၼ်းပုၼ်ႉယဝ်ႉ။

(ႁူမ်းပူႇထဝ်ႈဝွၼ်းၶၢင်းလင်ႇၵႃႇမၼ်း) ဝတ်ႉတီၶမ်းလွႆပႃးၵူိုလ်း လွႆႉတႃႉမျူးၶႅႈၶုမ်ႇ၊ ပၵ်းပွႆႉ ၡၢင်ႈပီႈလၢမ်ႈလေ ၵၢင်ႈလွႆယုမ်ႇ~ပ်င်းၶၢင်းတေႉယဝ်ႉ၊ တေႃးၶီႉၵဝ်ပီႈၵေႈ သီႈမၢင်ႈ ထူလ်ႈလွႆသၼ်ႇၡီးၡီးယဝ်ႉ၊ တေႃးၵႃႈတူလ်းလူၵိဝ်မိူင်း မၢၵ်ႇတႃလီး~လွပ်ႈၵူၼ်ႈလူင်ယဝ်ႉ၊ ပိူဝ်ႈ ၶီမွႆးၶၢင်း လၵ်းပွႆးၵဝ်တင်းၶဝ်ၶၢဝ်ၽူးဝၢၼ်လၢၵ်ႇ၊ ႁွႆႈမႃးသွႆႇဝၢၼ်ႇ ၽၼ်ႉလူလ်ႈၶမ်ႉၶွႆႇၶိုင်ႈ တူၼ်ပၢၵ်ႇ~ပၼ်ႁႂ်ႈၶုၼ်ပီသၵ်းၵမ်းတႃႉ။

ပေႃးဝႃႈပူႇထဝ်ႈ လီႈၵိၼ်ၶမ်ႉၶဝ်ႈ ၵၼ်မေးမၼ်းတူၼ်ပၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉၵေႈ မၼ်းလင်ႇ ၶွၼ်းလပ်းႁူႇသေ တေႃႇထိုင်ၵၢင်ဝၼ်းလမ်တူၵ်းမႃး ၶိုၼ်းတိုၼ်ႇလုၵ်ႉမိုၼ်းတႃ ၶႅႈလိုၼ်ႈမႃး ယဝ်ႉ။ လွႆၵေႈပ်ၼ်လူလ်ႈၵၢမ်ႇမုၼ် ၶႃၽူဝ်မေး ထိူၵ်ႈမႃးရႃးပူး မိင်ႈၶၢမ်ႇၽၢၵ်ႈၵၼ် ထုၵ်ႇၷူင် ၡၢင်းၵွင်ႇမၢၼ်ႇယဝ်ႉ ၽဝ်ႇၶၼ်ႉ ဝီႉၶွႆႈပူႇထဝ်ႈ လိုၼ်ႈၶ်ၼ်းလီသေ လုၵ်ႉၵွၵ်ႇႁူႇတူလ်းလိူၼ် တူလ်းလၢဝ် တီႈၵၢင်လၢၼ်းယူႇယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶၼ်ႉ မေးမၼ်းၶၢင်းၵွၼ်ႇၵေႈ လ်ၼ်ႈမိူဝ်းလဝ်ႈ လၢတ်ႈၼၼ်ႉၵူႈမၼ်းထိူင်ႈၼလႈ ၵူႈမၼ်းလင်ႇထၢမ်ဝႃႈ မွႆးၶၢင်းၵဝ်ယႃႈယႃသင် ပၼ်ၵိၼ်ပၼ်

တႃႇၶိူဝ်ႉ မၼ်းၶေႃးဢေႃႈဝႃႈ ၵမ်ႉလႂ်ႈပၼ်ၵိၼ်တႃႇသင် မိူဝ်ႈၵႂ်ႈႁူဝ်းလႂ်ႈ ၽၼ်ႈၵၢဝ်ၶမ်ႉ ၶဝ်ႈၶၼ်ႈ ပၼ်ထိုင်မိုဝ်း ႁွႆးမၼ်းလုတ်ႉ ၵိၼ်ႁူဝ်းၶႃႈဢေႃႈ။ ၵူးၶဝ်လၢင်ႉဝႃႈ ၶေႃးၵူၺ်ၶေႃး ၵၼ်ၶၼ်ႈယဝ်ႉ ယႃႈလီၽီသူး ၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႈ ၶွင်လၵ်းလမ်း ဝၼ်းသွင်ၶိုဝ် မိၵ်ႈၸွမ်းပူးထိုၵ်ႈ ၶေႃႉႁၼ်ယဝ်ႉ။ လုၵ်ႈယိင်းယိုၼ်ႉႁၼ်းမေႊလွႆလီလီသေ ယူႇသဝ်းၵူႈ ႁူမ်ႈႁွမ်းလွမ်းႁၼ်တႃႇ။ ၵႃမ်ႉလႃတ်ႈၵွၼ်ႉ ပၢၼ်လင်ၶိုဝ်ဢေႃႈ ထိုၵ်ႈႁူမ်ႈႁွမ်း လႃႇႁူမ်ႈၶီ လီႁူမ်ႈလႃမ်ႉႁၼ်ယဝ်ႉ။ လုၵ်ႈၵဝ် ထိုၵ်ႈလႂ်ႈၽူဝ်ထဝ်ႈတေႃႉယဝ်ႉ ဝီႉလွႆမေႊလွႆလီလီတႃႇၶႃႈ ဝႃႈၶိူဝ်ပၼ် မၼ်းၶေႃးဢေႃႈ ထွမ်ႉၵၢဝ် ၵိူဝ်းၵၢဝ်ၵႂၢမ်းၵူးသေ ၵူးၶဝ်လၢင်ႉမႃးၶၢဵႉလိၵ်ႈတီႈယူႇတႃၼ်းသဝ်း လိူၵ်ႈႁၢတီႈၵၼ်သၢင်ႉထုၵ်ႉ မၢၵ်ႈမီးၽေႈၶမ် ယႃၼ်သိူဝ်းၶၼ်ႈ တူၺ်းမိုဝ်ႉဝၼ်းယၢမ်းလီသေ ၼ်ႁတ်းပၼ်ႁိူၼ်းၵွၼ်ႉသွင်ၶျ တီႈၵွင်ႈထႃႇၶလိဝ်းၵွင်ႉလိဝ်းမၢၼ် ပၼ်ၶျယူႇသဝ်းယဝ်ႉ။ ၼ်ႁတ်းၶၼ်ႈယူႇၵူႈ ၵမ်ႉပေႃးတၢၼ်း ႁိူင် ထိုင်မႃးလိတ်းဝၼ်း လွမ်းလူၺ်ႈၵုသူဝ်ႉမုၼ်လူႇ ပၢၼ်လင်သွင်ၶျ ၵမ်ႉယၢၼ် သၢၼ်ၽီပၼ် ၽၢၼ်ႉမိၼ်ႉ ထိမ်ႁွင်းၵမ်ႉထွၵ်ႈဢလႈ ၵိုင်ႉၵၢင်ႉပူႇထဝ်ႈၶၼ်ႈ လွၵ်ႈၶၢပ်ႈလႅးႁၢင်ႈ ယၢၼ်းပၢၼ် ၵူၼ်းၶုမ်ႉ မိူဝ်ႈမၢဝ်ႉၵႃႇယုမွၵ်ႈသၢဝ်းၶူပ်ႉ တူဝ်ၶိင်းႁၢင်ႈလီလၢပ်ႈလဝ်းဝီႉယဝ်ႉ။ ပိူင်ၶိုင်ႈၽီၽၢၼ်ႉ ပၼ်ၶေႃႇငိုၼ်းၶေႃႇၶမ်း ၽုတ်းၵွၵ်ႉမႃးၶွႆးလိၼ် တၢင်းယွႆႉမီးလိတ်းၶိုပ်ႈ တၢင်းသုင်ပိင်းလႃၼ်း မီးငဝ်းႁၢင်ႈလီတေႃႉတေႃႉၶၼ်ႈယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၶၼ်ႈ ဝီႉႁွႆး ၶၢဝ်လိူဝ်းလင်ဢျေႃႉႁူၼ်ႈ ၵူၼ်းၽွမ်ႉ ၵၼ်ၵၢမ်း တင်းဝၼ်ႈတင်းမိူင်းယဝ်ႉ။

ဝီႉႁွႆးသွင်ၶျၽူဝ်မေႊဢေႃႈ လႂ်ႈလႃမ်ႉၶၢမ်ႉထိုၵ်ႈ ၶေႃႇငိုၼ်းၶေႃႇၶမ်း ၶိင်းပိၼ်ၶုၼ်ႁူင် သထေးမႃး လိူင်ႉပိုၼ်ႈသေ ၶူဝ်းၶွင်လေးလိမ်ႉသွင်ၶျဢေႃႈ ယင်းလိူင်ႉလိူဝ်တွၼ်းပိုၼ်ႈၵွၼ်ႉယဝ်ႉ ဝႃးၶၼ်ႈၵၼ်ပိၼ်မေႊႁၵ်ႉၵွၼ်ႉ ၶေႃးလႃမ်ၶမ်း ဝီႉႁွႆးငိၼ်းႁၵ်ႉငိၼ်းပိင်း လူမ်းလွႆတမ်းလွႆ ႁၵ်ႉၽူဝ် ၵမ်ႉၶိႈၽႃတ်ႉၶိႈယၢၼ် ၵူၺ်းၶွႆႈပျေႃႉမူၼ်ႈႁွမ်းၽေႃ ယူႇတႃႇသေႇၶၼ်ႈယဝ်ႉ။ လၢင်ႉဝႃႈ ပေႃးၵမ်ႉလီၽီမျႉပၼ် ၽီၽၢၼ်ႉပၼ်ၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႈ မိူဝ်ႈၵွၼ်ႉထုင်းမၼ်းမီးမႃး လိူင်ႉၶိူဝ်ႉ ပိၼ်ၵလိၼ်ႉၵသိူၵ်ႈ ၵိုၵ်ႈၵမ်ႉၽေႃႇၵူးတၢၼ်းဝီႉယဝ်ႉ။ တီႈၶိုဝ်ႈယူႇလႂ်လႂ်ဢလႈ ၽီလွႆႈမျႉၽၢၼ်ႉ ပၼ်ၵမ်ႉလွႆႈ ယွၼ်ႉႁွပ်ႈမုၼ်လူႇၵုသူဝ်ႉဝၼ်းလၢင် သွင်ၶျယၢမ်းလႂ်ႈလူႇလႂ်ႈတၢၼ်းမႃး ယၢမ်းလႂ်ႈ ယုမ်ႉယမ်ၵၢၼ်လီ ၵမ်ႉထီႉၵမ်ႉၶိူဝ် မေႃတိုတ်းပ်တ်ႈလွႆထီႉၶိူဝ်သေ မေႃလူႇတၢၼ်းလွႆးထိမ် မေႃယွၼ်းသူးမႃး မေႃၶပ်ႉယမ် ၽြႃးတြႃးသင်ႉၶျႉသြႃႉပေႃးဢမႈ မေႃၵ်ႈတ်းၵၢၼ်တႃႉၶသီႉလ ၽဝၶေႃႉတြႃး မေႃၶင်ႈသမျႉထိ မေႃယိုၼ်ႉႁၼ်ႈ လိူဝ်းၶိူဝ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ ၵႃမ်ႉမုၼ်ၵုသူဝ်ႉလီ ၽီမျႉ ၵူၼ်းမျႉလႂ်ႈလိူဝ်းၶိူဝ်ယဝ်ႉ။ ထိုင်ပၢၼ်ယၢမ်းလိူဝ် လၢင်ႉၶိူဝ်ဢေႃႈ သင်ဝႃႈ ၽူးလွႆၽွႆဢလႈ လၵ်း လိမ်ၵိမ်ရၢၼ်ႉ မေႃလိူၵ်ႈ မေႃႁျ မိၵ်ႈၽၢၵ်ႈၶွၵ်ႈ/ၶွႆးႁူမ်ႈထႃတ်ႈၽၢၵ်ႈပိၼ်လိူဝ်းၶိူဝ်ႉသေ ၵႂၢမ်း ၶပ်ႉၵၢၼ်ႉမၼ်း ၵူၺ်းၽၢၵ်ႈ၊ ၵၢၼ်လီ၊ လိၼ်ႈသီ။ ထိုင်ႁိူင်ႉၶိူဝ်ႉ ပိၼ်လုမ်းမိၵ်ႈၶွၵ်ႈယဝ်ႉ လုမ်းမိၵ်ႈၶွႆးလမ်ႉ ၵႃႇႁွမ်၊ လွမ်းႈပီ၊ တၢင်းလီ၊ ၵိုၼ်းႁိူင်ႉ၊ ၶိူဝ်ႉပိၼ်မိၵ်ႈ ၶွႆးမုင်ႉၶျႁိူၼ်း

ၶၼ်ႇယဝ်ႉ။ ထၢတ်ႈမိၵ်ႈလမ်ႇ ၵူးတီႈ၊ ၵတ်ႉၽၢႆး၊ လဝ်းရိူး၊ ဝႃ,သွႆ, ၶဵဝ်ႇပဵၼ် လုမ်းထၢတ်ႈမိၵ်ႈ ၵိူင်းယွႆ,ထိသုတ်းယဝ်ႉ။ လုမ်းၼိၼ်လၢၼ်,ၵမ်,ၽႄ,ၵၼ်ၶၼ်ႇလမ်ႇ ၵဝ်ရၢႈ၊ ၶႅးမွတ်ႈ၊ ၸွတ်ႈတီႈ၊ လိဝ်ၸူႉ ပဵၼ်ၶဝ်လိူဝ်းၶဵဝ်ႇယဝ်ႉ။ လုမ်းၼိၼ် ၶွင်းၼိၼ်ၶႅၼ်ႈၵူၼ်းလမ်ႇ ထၢင်,မၼ်း၊ သီႇၵျေ,၊ ၵဝ် လေႃ,၊ ၸူႉလၢတ်ႈ ပဵၼ်ၶဝ်ၶဵဝ်ႇယဝ်ႉ။ လုမ်းထၢတ်ႈၼိၼ်ၵၼ်လမ်ႇ ၵၢၼ်လွၵ်း၊ လွၵ်းၶွတ်,၊ ရဝ်ႈ ပွတ်,၊ တမ်ႈသီႈ လိူဝ်းၶဵဝ်ႇပဵၼ်ထၢတ်ႈၼိၼ်ငလႈၵျႃႉထိသုတ်းယဝ်ႉ။

လိူဝ်းၶဵဝ်ႇ ပဵၼ်ၶႃမ်,ၽၢၵ်ႈမိင်ႈၽၢၵ်ႈ ၵၢပ်ႈၵၼ်ထုၵ်,ၵၼ်လီၵၼ် မီးတၢင်းပဵၼ်သင်မႃးၵေႈ မိၵ်ႈ ၶွင်းၶၼ်ႇ ယႃၵၼ်လဵဝ်းလိုၼ်ႈၼိၼ်းငတႉငတႉ ၵိတ်းပွင်သင်ၵေႈ လဵဝ်းၵွင်,မၢၼ် လဵဝ်းမၢၵ်ႈမီး လီပဵၼ် လီႈၵတ်းယိၼ်သူဝ်းသူဝ်းသႃ,သႃ, လဵဝ်းယိုင်ႈယွႆ,ၶိုၼ်ႈယွႆ,မွႆ,သုင် လီမိူင်းၽႄႉ ၵျူႉမိူင်း ၵူၼ်း တေႉတေႉၶၼ်ႇယဝ်ႉၶႃႈ။

မႃႇတွင်း။ ။ၶွႆးၶႅၼ်ႈၶူၼ်ႇၶျႃႉလိၵ်ႈလူင်ၶဵဝ်ႇလမ်ႇ ၵၼ်ၵမ်,လီႈၶူၼ်ႇၶျႃႉသွႆႉလွမ်းၶၼ်ႇ ပဵၼ်လီးၶပေႉသွၼ်, လၢၼ်းယိၼ်,ၶၢၵ်ႈၶၢတ်ႈ(27)ငလႈ လီးၵျႃးလွမ်းၵိုတ်,ရႃး ၶၶၢတ်ႈ (27) တီႈၵဵပ်ႈ/ၵႃင်ႈငလႈ လီးၶပေႉသွၼ်, လိဝ်ႈပီးတီး ဝၼ်းတီး လီးၶပေႉသွၼ်, ၵျရၵုၼ်း ၵိၵ်,ပီးမွႆ,သၢင်းၵိၼ်,ဝၼ်းၶိုင်ႈငလႈ ၽွၼ်းလီၽွၼ်းလ ၶွႆးဝၼ်းတီးငလႈ ၸူဝ်ၶဝ်ႈ ၸူဝ်ၵွၵ်, ပဵၼ်လိူဝ်းၶဵဝ်ႇ ၵမ်,လီႈသွႆ,တိမ်ႈၶူၼ်ႇၶျႃႉပႃး ယွၼ်ႇမၼ်းတေၶၢင်းၶမ် လိူဝ်ၵူ,ဝႃႈ ၶဵတီႈၶႃႈ ၵေႃႈ ။ သင်ၶွႆႈၸူႉၸွႆႈၶိုၼ်းတူရ်းၵဝ် ၶွႆးၽိုၼ်မူ,လူင်မၼ်း လႃ,တိသရရႃၼ်,ၶၼ်ႇတႃႉ။

လီးၸူႉၼိၵ်းတုမ်,မူးမၢတ်ႈ ၶျီး ၵျပ်ႈ

4 ၼိၵ်း မီးယေႈတုမ်,၊ 8 ၼိၵ်း မီးယေႈပေး၊ 16 ၼိၵ်း မီးယေႈမူး၊

32 ၼိၵ်း မီးယေႈမၢတ်ႈ၊ 64 ၼိၵ်း မီးယေႈၶျီး၊ 128 ၼိၵ်း မီးယေႈၵျပ်ႈ။

တွၼ်ႈ

တီးမၢဝ်း ၶွင်းလိၵ်ႈလူင်

[illegible]

ပိုၼ်းၶေႃႉလွင်ႈသုမေႃႉထႃႇ လူမ်ႉတၢင်းၶူဝ်

လုင်းၵဵႃးၵူဝ်ဝ်ႉ၊ မၢၼ်ႈၵိင်းလေး၊ ဝိင်းမွႆႉ၊ မိူင်းၶၢင်

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ᥙᥧᥛ́ ᥑᥩᥢ̌ᥐᥣᥢ̀ ᥙᥣ̌ ᥕᥣ̌ ᥛᥨᥢ̈ ᥓᥧᥢ́ ᥗᥩᥢ́ ᥙᥣᥛᥐᥣ̈ ᥕᥣᥛ́ ᥖᥧᥝ́ ᥙᥣᥛ́ ᥓᥣᥭ̈ ᥙᥤ̈
ᥕᥨ̌ ᥙᥝ̈ ᥙᥧᥢᥗᥨᥛ̌ ᥐᥣᥢ̀ ᥖᥤ̈ ᥕᥝ́။ ᥐᥛ̈ ᥓᥛ́ ᥐᥣ̌ ᥖᥣ́ ᥑᥖ́ ᥑᥨᥛᥤ̈ ᥑᥢ̈ ᥐᥛ̌ ᥛᥣ̌ ᥗᥣᥛ̈ ᥗᥣ̌ ᥝᥛ̌
ᥐᥧᥛ̌ ᥑᥝ̀ ᥐᥣ̌ ᥖᥣ́ ᥖᥧᥢ̌ ᥙᥣᥢ̀ ᥖᥨ́ ᥐᥓᥣ̌ ᥑᥓᥤ̈ ᥕᥣᥗᥛ́ ᥑᥢ̈ ᥖᥤ̈ ᥕᥝ́။ ᥖᥢ̈ ᥐᥛᥛᥭ́ ᥖᥣᥢ̀
ᥖᥧᥛ̀ ᥕᥧᥢ̌ ᥙᥣᥢ̌ ᥖᥧᥛ ᥑᥧᥛ̈ ᥕᥢ̈ ᥙᥣᥝ́ ᥙᥣᥗᥤ̈ ᥐᥣ̌ ᥖᥣ́ ᥓᥨ̌ ᥙᥣᥛ̈ ᥙᥧᥛ̈ ᥐᥣᥙ́ ᥑᥝ̀ ᥖᥤ̈ ᥕᥝ́။
ᥑᥢ̈ ᥑᥛ̈ ᥖᥧᥢ̈ ᥐᥝᥙᥧᥛ̈ ᥑᥣᥝ́ ᥓᥧᥛ̈ ᥐᥧᥝ̈ ᥕᥐᥙᥢ́ ᥓᥧᥝ̈ ᥙᥣ́ ᥕᥣᥢ̌ ᥐᥧᥛ̌ ᥑᥝ̀ ᥙᥭᥙᥨ̌
ᥛᥤ̌ ᥓᥢᥛ̌ ᥑᥛ̌ ᥓᥛ̈ ᥑᥤ̈ ᥑᥤᥝᥙᥤ́ ᥑᥣᥢ̌ ᥖᥨ̈ ᥙᥧᥛ̈ ᥕᥝ́ ᥖᥧ̈၊ ᥐᥧᥛ̌ ᥑᥝ̀ ᥐᥢᥛᥑᥝ̀ ᥙᥧᥛ̈ ᥖᥧᥝ̌
ᥙᥢ̌ ᥙᥢᥙ́ ᥙᥣᥭᥐᥝ̀ ᥐᥧᥛ̀ ᥙᥧᥢ̈ ᥙᥧᥢ̌ ᥗᥧᥢ̌ ᥙᥤ̈ ᥕᥧᥢᥖᥧᥝᥕᥧᥝ̈ ᥑᥢ̈
ᥖᥣᥢ̈ ᥙᥤᥢ̈ ᥑᥧᥛ́ ᥗᥢ́ ᥖᥧᥢ̌ ᥙᥧᥢᥛᥤ̈ ᥗᥣᥭ̀ ᥕᥣᥢ ᥕᥝ́ ᥝᥛ̈ ᥑᥢ̈ ᥙᥧᥢ́ ᥑᥙ́ ᥖᥧᥢ́ ᥖᥣᥢ̈ ᥙᥤᥢ̈
ᥕᥐ̈ ᥛᥧᥢ̈ ᥗᥧᥝ́ ᥗᥧᥢ́ ᥖᥧᥛ̀ ᥗᥧᥝ̈ ᥗᥢ̈ ᥕᥧᥢ̌ ᥙᥣᥢ̌ ᥐᥧᥛ̌ ᥑᥝ̀ ᥐᥣ̌ ᥖᥣ́ ᥑᥧᥛ́ ᥓᥧᥖ́
ᥖᥧᥢ́ ᥐᥣᥢᥑᥙᥢ́ ᥗᥣᥢ̌ ᥖᥧᥭ̈ ᥕᥤᥢ̈ ᥕᥝ́ ᥖᥧ̈။ ᥐᥧᥛ̌ ᥑᥝ̀ ᥓᥢ́ ᥐᥢᥢ
ᥗᥧᥝ̈ ᥗᥢ̈ ᥖᥧᥛ̀ ᥕᥧᥢ̌ ᥛᥣᥝᥖ́ ᥗᥧᥢ́ ᥕᥨ̌ ᥑᥣ̌ ᥛᥤ̈ ᥙᥨᥢ̈ ᥑᥣ̈ ᥖᥤ́ ᥓᥢᥖᥣᥢ́ ᥛᥨᥢ̈
ᥓᥣᥭ̈ ᥑᥨᥢ̈ ᥝᥛ̈ ᥖᥧ́ ᥗᥧ́ ᥓᥢᥙᥢ́ ᥑᥤ ᥖᥛᥓᥢᥗᥢ̈ ᥛᥤ ᥖᥧᥝ́ ᥛᥨᥢ̈ ᥗᥧᥝ́ ᥐᥨᥢ̈ ᥝᥛ̈ ᥙᥤ
ᥐᥣᥛ̌ ᥐᥣᥙᥨᥢ̈ ᥛᥣᥝ̌ ᥓᥨ̀ ᥕᥝ́ ᥖᥧ̈။ ᥑᥢ̈ ᥑᥛ̈ ᥙᥝ̈ ᥗᥧᥢ́ ᥖᥧᥛᥐᥝ̈ ᥙᥧᥢ́ ᥕᥧᥢ̌ ᥙᥣᥢ̌
ᥙᥨᥢᥐᥧᥝ̈ ᥓᥧᥝ̌ ᥖᥧᥢ́ ᥖᥧᥓᥭ̀ ᥙᥧᥖ́ ᥑᥣ̌ ᥗᥧᥛ̀ ᥙᥢ̈ ᥙᥨᥢ ᥖᥛ́ ᥗᥣᥢ̌ ᥑᥤ̈ ᥑᥤ̈ ᥕᥝ́ ᥝᥛ́
ᥗᥝ̌ ᥓᥛ́ ᥙᥧᥛᥤ̌ ᥗᥣ̌ ᥐᥣ̌ ᥛᥣᥛ̌ ᥑᥨᥛ̀ ᥙᥤᥛ ᥙᥙ́ ᥙᥢᥛ̌ ᥭᥧ ᥝᥣᥛ̌ ᥕᥣ̀ ᥑᥨᥤᥛᥙᥧᥣ́ ᥗᥣ̌ ᥑᥧᥛᥗᥢ́
ᥐᥣᥖᥣ́ ᥖᥧᥝ̈ ᥙᥧᥛ́ ᥗᥢ́ ᥙᥣᥢ́ ᥙᥝᥖ́ ᥐᥧᥛ̈ ᥙᥧᥢ̌ ᥗᥨᥢ́ ᥓᥢ ᥛᥣᥝ̌ ᥐᥣᥖ́ ᥖᥤ̈ ᥕᥝ́။
ᥑᥨᥙᥤᥢ́ ᥖᥣᥢ̈ ᥙᥧᥢ́ ᥛᥤᥐᥧᥢ̈ ᥛᥨ̈ ᥛᥣ̌ ᥕᥣ̌ ᥖᥤ̌ ᥝᥢ̌ ᥙᥧᥝᥭᥨ̀ ᥖᥧᥢ́ ᥑᥨᥙᥧᥣ́ ᥗᥧ̈
ᥖᥛᥣ̀ ᥑᥝ̀ ᥓᥢᥖᥧᥛ ᥙᥧᥢ́ ᥙᥢ̌ ᥖᥧᥝ́ ᥑᥛ̈ ᥖᥤ̈ ᥕᥝ́။ ᥑᥨᥝᥧᥢ́ ᥐᥧᥛ̌ ᥑᥝ̀ ᥑᥝ̀ ᥙᥤᥛᥐᥧᥝ̈ ᥖᥛᥣ̀ ᥝᥣᥛ̌
ᥙᥧᥖ́ ᥝᥢ̈ ᥓᥢ̌ ᥕᥣ̀ ᥑᥝ̀ ᥙᥨ̌ ᥖᥧᥖ́ ᥗᥨᥢ́ ᥗᥧᥝ̌ ᥝᥤᥢ̈ ᥙᥧᥢ́ ᥖᥢᥛ̈ ᥑᥛᥑᥢ̈ ᥑᥛ̈
ᥖᥣ́ ᥛᥤ̈ ᥐᥧ̈ ᥓᥢ̈ ᥖ ᥐᥨᥙᥖᥤ̀ ᥐᥣ́ ᥙ ᥙᥣ̌ ᥝᥣ̌ ᥙᥧᥢ́ ᥖᥧᥛᥕᥣᥖᥣᥛ̈၊
ᥕᥨ̌ ᥙᥝ̈ ᥗᥧᥢ́ ᥓᥭ̈ ᥑᥝ̀ ᥕᥝ́ ᥝᥛ̈ ᥑᥧᥛ́ ᥗᥨ̌ ᥓᥧᥛ̈ ᥓᥣ̈ ᥑᥢ̈ ᥙᥧᥢ́ ᥙᥤᥙᥝ̈ ᥗᥧᥢ́ ᥙᥣᥢ̌ ᥑᥣ̌

[illegible]

[illegible]

လုင်းပဝ်းသိူၼ်ႈ၊ ဝၢၼ်ႈၵၢတ်ႈ,ၸဵင်း၊ ၸေႈဝဵင်းမွၵ်ႈ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

တွၼ်ႈ

တီႈလႅင် ၼႂ်းလိၵ်ႈလူင်

လွင်ႈတၢင်းတႃႇႁွတ်ႈၶိုပ်ႉပၢၼ်ႇ (ၽႄႇသႃႇတီးလိၵ်ႈ)

ၸၢႆးၵူးလူႇၽေႇ၊ မၢၼ်ႈလွၵ်ႉသႅင်း၊ ႁူမ်ႈမၢၵ်ႇလၢင်း

တိုင်းလိုင်၊တိုင်းနိုင်(သျှမ်းနီ)ရှေးဟောင်းစာပေဖြင့်ရေးသားပူဇော်အပ်သော

နိမ္မာန်ရောက်ကျောင်းတရား

[illegible]

[illegible]

၄

[illegible]

၅

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

၈

[illegible]

[illegible]

[illegible]

၁၁

[illegible]

[illegible]

ၽိင်ႈထုင်းတီးလ်ၵ် ယွၼ်းမေး (ၽေႃ,သႃ,တီးလ်ၵ်)

လဝ်ႈသြႃ, သီ,လႃ,ၶၼ်,တ၊ ၵျွင်းဝၢၼ်ႈမွင်းၶမ်း၊ ဝီင်းရှမ်ႈမၵ်,လင်း၊ တူင်းလၵ်ႇင်း

တိုင်းလိုင်၊ တိုင်းနိုင်း (သျှမ်းနီ) ဦးလှမိန်းမတောင်းယူခြင်းစလေ

၁

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

၅

[illegible]

[illegible]

[illegible]

၇

[illegible]

[illegible]

[illegible]

၁၀

[illegible]

[illegible]

၁၁

[illegible]

၁၂

[illegible]

၁၃

[illegible]

[illegible]

လဝ်ႈမၡေႃႉသထႃႉ (ၽေႃႉသႃႉ, တီးလႅင်)

ၶေႃင်းၼၵၢးၶႃႉ ၊ ၶမ်ႉယေႃႉတွင်ႉ

၁

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

၄

[illegible]

၅

[illegible]

[illegible]

၄

[illegible]

[illegible]

2

[illegible]

[illegible]

[illegible]

၁၀

[illegible]

[illegible]

၁၁

[illegible]

[illegible]

၁၃

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

၁၈

[illegible]

၁၉

[illegible]

၂၀

[illegible]

၂၁

လေႇ။ ၵေႃႉၼၼ်ႉ လွင်ႈပႃႁဝ်းပႅ လင်ၸၢႆး ပိူဝ်ႈမၼ်းၶွႆႈၸိုဝ်ႈ။ တၢင်းၸႂ်ၶဝ်ႈလိုဝ်းၼၼ်ႉ ၽိူဝ်ႈလွင်ႈထိုဝ်ႈၶွႆႈထိုင်လေႇ။ ပေႃးၶိုဝ်ႈ ၶႅၵ်ႇတေၵၢၼ်တိုၵ်ႉဢွၵ်ႇမႃး။ ၵူၼ်းတီႈၶွၼ်ၸိုဝ်ႈ ၵူၼ်းမိူင်း။ ယူႇၼၼ်ႉလႄႈ ၸၢင်ႈ ႁိုင် လိူင်ႁေႃၶမ်းမွၵ်ႇ။ လင်ၸၢႆး ထိုဝ်ႈပႃပဵၼ် လွင်ႈထိုဝ်ႈပဵၼ်ၶိုၼ်းၵေႃႈ။ ပၢင်မႃး လုင်းထႅမ်ႁၢင်ႈတုၵ်ႉ

၂၂

တိုင်းၶိူဝ်း။ ၶိုၼ်းၵေႃႉၸွမ်းမိူင်းၶမ်းလိူင်ႁေႃၶမ်း။ ၼမ်ႉလင်ႈမွၵ်ႇလုတ်ႇ ၶႂၢၼ်ႇၶႂၢၼ်ႇ ၸၢႆးပိူင်။ ၵၢင်ၶိုဝ်းမိူင်း ယႂ်ႇၶိုဝ်ႈလွင်ႈ ၸုၵ်ႉလႅင်ၵေႃႉ။ ၶွမ်ႈၵွင် ၶိုဝ်ႈထုမ်ႉမွၵ်ႇၵွင်ၵုလွင်။ ၶိုဝ်ႈၽွင်ႈ လိူင်ႁေႃၶမ်းလင်ၸၢႆး ပၢင်ႈမွၵ်ႇၶိုဝ်။ လူၺ်ႈႁၢင်ၵေႃႉ ယူႇယူႇမိူင်းၶိူဝ်း။ ပိူဝ်ႈၸၢႆး ထိုဝ်ႈၸႂ်လုၵ်ႉ ၶွတ်ႇႁၢၵ်ႈပိုတ်ႇၵၢင်းလႃးလေႇ။ ပၢင်တၢင်းလိူင် ႁၢင်ႈလိူင်တၢင်ႈၵေႃႉၸၢင်ႈၶူဝ်းပိုၼ်ႈၶိူဝ်း။ ပိူင်ၸၢႆးၶိုဝ်ႈ ယူႇၸုမ်းမိူင်းၽုၺ်ႇလႃႇလေႇ။ တိုင်းလၢတ်ႈၸေႃႈလုၵ်ႉ ယူႇ ၶိုဝ်ႈယူႇၶိုဝ်ႈ။ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ၵေႃႈၸွမ်ႇ ၶူဝ်းၸုင်လွင်ႈလိူင်ႁၢင်ႈႁိုၼ်း။ ထၢင်ၸႂ်ၸၢႆး ၶိုဝ်ႈၵေႃႉၶူဝ်းမိူင်းလုင်ပၵ်ႉ လၢတ်ႈ။ ၶိုဝ်ႈၶိုဝ်ႈ ပၵ်ႉၶိုဝ်ႈ တိုင်းလေႇဝ်လေႇ။ ၵူၼ်းတီႈလုၺ်ႇလႃႇၵူၼ်းပိူင်လွင်ႈ ၸၢႆးၵေႃႉ ႁိုၼ်းႁိုၼ်း။ ၶၢင်းၵေႃႈ ၶိူဝ်းလၢတ်ႈပိူတ်ႇၶိုဝ်းၶိူဝ်ႇ ၶိုဝ်ႈသိူဝ်ႇလေႇ။ ပိူဝ်ႈတေၸႂ် ထိုဝ်ႈထိုဝ်ႈမွၵ်ႇၵူၼ်း။ ထိုဝ်ႈၶၢင်းထိုဝ်ႈလေႇပႃး မႃးႁႃလုၺ်ႇလေႇ။ ၵႃးပိူင် ထိုဝ်ႈပူႇယူႇ လင် လိူင်ပိူင်ထိုဝ်ႈ။ တၢင်းၶွၺ်ႇၶိုဝ်ႈ ၶိူဝ်းပိူတ်ႇ ၶိုဝ်းလႆႈၵႂၢမ်းလေႇ။ ၶိုၼ်းၵေႃႉလိူင် ႁၢင်ႁူဝ်ၼ်ႇလိူင်ၶိုၼ်း။ ၵူၼ်းတီႈၶိုဝ်ႈမိူင်းၵူၼ်းပေႃးတေႃႇလေႇ။ ႁွင်ႉပိူင်လိူင်ၵၢင်ႈမိူၵ်ႉတိုၼ်းလႃ မိူင်းလုင်ၵေႃႉ ႁိုၼ်းႁိုၼ်း။ ၶၢင်းၵေႃႈ ၶိူဝ်းလၢတ်ႈ ၵွၼ်ႇတေႃႇၵူၼ်းၸၢႆး ထိုဝ်ႈလေႇ။ ၵေႃႉၼၼ်ႉ လၢတ်ႈပိူင် ပိူဝ်ႈပိုဝ်ႈယႂ်ႇမေႃ ၶွၵ်ႉၶိူဝ်း။ ၶိုဝ်ႈႁိုၼ်းၶေႃ လၢတ်ႈၸၢႆးပၢင်မွၵ်ႇၶိုဝ်ႈလေႇ။ ၶိုဝ်းပေႃးၵၢၼ်ႇ လိူင်ပိူင်ၶိုဝ်ႈ ၶိုဝ်ႈလိူင်ႁၢင်ႈၸၢႆးဝၼ်း။ မိူဝ်ႈၸၢႆးလေႃးလူႇ ၵူၼ်းၶိုၼ်းၵေႃႉ လွင်ႈမိူင်းလုင်လေႇ။ တၢင်းၵူၼ်းၸၢႆးပၢင်ၶိုဝ်းလွင်ႈၸၢႆႇ ထိုဝ်ႈပိုင်မွၵ်ႇလိူင်။ ၸၢႆးၵႃႈလင် ထိုဝ်ႈလၢတ်ႈၸၢႆးၵႃႈ ၵုလွင်လေႇ။ ၵေႃႉလွင်ႈတိုင်းၶိုဝ်ႈ ၶိုဝ်ႈၵူၼ်းသိုဝ်ႈၶိုဝ်ႈ။ လွတ်ႈ ၶိူဝ်းၸိုဝ်ႈၵႃႉယူႇၶိုဝ်ႈ ၶိုဝ်ႈလေႇ။ ၵူၼ်းတီႈၵၢင်လင်

၂၃

ထုၵ်ႇပိုဝ်ႈ ဝဵၼ်းယူႇ ၶိုဝ်ႈၸိုဝ်ႈ။ ၵေႃႉၼၼ်ႉလၢတ်ႈ ၶွတ်ႇၸိုဝ်ႈၵေႃႉ ၶိုဝ်ႈပိုင်ႁႃလေႇ။ ၽိူဝ်ႈဝၼ်းၵေႃႉ ယၢင်းၵႃႈ ၶၢတ်ႇမိူင်း။ ပိူင်ၸၢႆး ထိုဝ်ႈယၢင်းၸၢႆးႁၢင်မူႇ ၵေႃႉလၢႆးလေႇ။ လၵ်ႉႁၢၵ်ႈမွၵ်ႇလိူဝ်ၸုၵ်ႉပၵ်ႉ ၵူၼ်းပေႃးၶိုဝ်ႈ။ ၸိူင်းတေႃ ၵူၼ်းၶိုဝ်ႈ

[illegible]

၂၄

[illegible]

[illegible]

၂၅

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ၼေႃ။ လၢင်ၵၢၼ်မိူဝ်ႈႁွတ်ႈမူၺ်လွင်ႈၶႂ်ႈႁႃၸႂ်ထိုင်။ မိူင်းႁၢၼ်လုၵ်ႉၶွတ်ႈႁၵ်ႉႁႂ်မႃၵၼ်လႄးၼေႃ။ ပႂ်မိူဝ်ႈတေႉ ၶၢၵ်ႇႁွတ်ႈမႃးယဝ်ႉၼေႃး။ ၵႂ်ႇၶႂ်ပႂ်မိူဝ်ႈလုၵ်ႉလႄးႁွပ်ႇပၼ်ၼေႃ။ တိူဝ်ႉလႅတ်းၶွၼ်ၶၢၼ်ၼေႃးပၼ်။ သူးတီႈလုၵ်ႉ ၶွတ်ႈႁၵ်ႉလၢင်ထူၼ်လႄးပႃးၼေႃ။ မ်ၢႆၶၢၼ်ၶႂ်ႁၢင်ၶိုင်သူးလႆႈၶႃးၶွတ်ႈမၼ်း။ ပိုၼ်ၼႆႉၶၢၼ်ၶႂ်ယႃးလႄးၼေႃ တိူဝ်တၢၼ်ၼေႃ။ ၼေႃးၶၢၼ်ၶွတ်ႈၼႆႉယူႇပႅတ်ႈလၢၼ်ၸိူင်ႈၵႃးသူးတီႈလႅၵ်ႈလၢၼ်သိူင်ႇ ၵိူၺ်ႈလွၵ်ႈမိူင်းလုၵ်ႉၼေႃ။ ၶၢၼ် ၶ်လႄးၶႆႈလၢၼ်းလိူဝ်တၢင်ၼူၼ်သူး။ ၼေႃးလၢၵ်ႈလိူင်ႁၢၵ်ႈတွၼ်ၼႆႉၶႃတ်ႈၵျႄၼေႃ။ ပေႃႇလတ်ႈလၢတ်ႈႁ်သူးၶႂ် ၼေႃၸေႃးၼႆႉတေႃးၼႆႉ။ ၼၼ်ႇၶိူဝ်းလၢတ်ႈသိူင်ႇပႃႈမၼ်းလွင်ႈၼေႃ။ ၼႄးပၼ်ႁေႃႈၶွၼ်ၶႃးၵျေႃႇမွၵ်ႇၵႆႉ။ ၵႃး ၶၢၼ်ၶႂ်ထိုင် လွၼ်ႈၼိူင်ႈထီတေႃႉသူႇ။ ၵိူၺ်ႈလွၵ်ႈၵေႃႇၸွႆႈပိူတ်ႉၶၢၼ်ႈၼေႃႇႁွၼ်ႇပၼ်။ မိူဝ်ၼၢင်ၸီႈယူႇယႃပိူတ်ႈ လွင်ထီယိူဝ်ႇႁေႃႈၵေႃႉ။ ပေႃႇၶၢၼ်ၶၢၼ်လွင်ႈမွၵ်ႇၼႄးပၼ်ယဝ်ႉတေႃႇ။ ပေႃႇၼၢင်ပၼ် ၶွၼ်လၢတ်ႈၼႄးမႃး

ၵူၶႆလေႃ။ ယၢင်မႃးပုၵ်ႉၵေႃႇၽွႆႈမ်ၵ်ႉလိူင်။ ပိူဝ်ႇလႃႇသိူင်ႇၵိူၺ်ႈလွၵ်ႈၵေႃႇလေႃ။ ၶ်တၢင်ၶ်ၺ်ႁိူဝ်ႇ တိူဝ်ၸဝ်ႉ တႃႇၶူႇလွၵ်ႈ။ ယႃႇၼေႃၼၼ်ႇထီပဝ်ႇထီႇၽဝ်ႇတေႃႇသူႇ။ ပေႃႇၶၢၼ်ၼႆႉ လိူၼ်ယ်ဝ်ႇဝၼ်ယႃႇဝ်ၵႃႇ။ ၼေႃႇလွႆႈ ၼေႃၶႂ်ၼ် ႁၢင်ပိူၼ်ၵေႃႇႁၢၼ်ဝ်ဝ်လေႃ။ ၸိူၼ်ထိူင်တၢၼ် ၶၢၼ်လွင်ႈ ၽေႃႇၽ်ဝ်ယူ ၶၢင်တေႃႇယ်ဝ်။ ဝ်ၼၼ်ၶူၼ်မိူင်ၶ်လႆႈထႆႈယႅၵ်ႈ သူးၼေႃ။ တိူဝ်ပိူဝ်ႇၵႃႇလႃၶွၼ်လိူင် ၶွၼ်ၼေႃ။ သူးတီႈၸႃးမိူင်ယူးၼေႃႇလွၵ်ႈယၢၼ်ႁၢင်လေႃ။ ယူၶၢၼ် ႁၢၼ်ၵမ်ႈၶၢၼ်တၢင်လိူင်တေႃႇပိူၼ်ၵႅဝ်ႇႁၢၼ်ႁူ။ ယၢင်မိၵူၼ်ယူႇၶွၼ်ၼေႃႇၸေႃ ၶၢၼ်ၶႂ်ၽ်ၵ်ႉလေႃ။ မၼ်ယၢင်ပၵ်ႉတၢၼ် ၶွၼ်လၢတ်ႈႁ်ပၼ်ၸိူင်။ ၶွၼ်ၸေႃႇပေႃႇႁွပ်ႇပၼ်ၸိူဝ်ၶၼ်လေႃ။ မၼ်ယၢၼ်ၼေႃပၼ်ယေႃႇၶွၼ် ယၢၼ်ႁေႃႇသူး။ ၼႆႉၵေႃႇၸေႃပိူၼ်ၸိူင်တၢင် ၼပိူင်ၼေႃယ်လေႃ။ ယၢင်ပိူၼ် ၶွတ်ႈဝ်ၵႃးယ်တွၼ်ၼေႃ။ ၼႆႉၵေႃႇ ၵိူၺ်ႈလၢၵ်ႈၼၼ်ၸိူင် ဝ်ၼေႃသူးမိယ်လေႃ။ လၢၵ်ႈႁ်ၼေႃပၼ် ၼၼ်ႇႁေႃႉလ်ၵႃးလတ်ႈသူးၼႆႉ။ ပိူင်ၼႆႉၶႂ်ၽွႆႈ ယွတ်ႈၼၼ် ယီတေႃႇဝီလေႃ။ ထ်ၵ်ႉလွၵ်ႈၼၼ်ႁၢၼ် ၶိူင်လီၼေႃၵႃႇ။ ပိူင်ၼႆႉ ႁၢင်မ်ယိူဝ်ႇ ၶိူဝ်ယူ လၢင်မွၼ်ႇလ်လေႃ။ ယၢင်ၶၢၼ်လိူင်ႁၢၼ်တေႃႇၸိူင် ပိူင်ၼေႃၼႆႉသူး။ တၢၼ်ၼႆႉ ၶ်ၽွႆႈ ယႃး ၶွၼ်မိူင်ပိူင်ၵေႃႇလေႃ။ တိူဝ်တၢၼ် လွၵ်ႈ ၼေႃႇ ယႃးလ်ၸေႃထ်ၵႃႇ။ မိူင် ၼေႃၼ် ၽႃးႁႃၶၢတ်ႈ ၶၢႃးမွၼ်ႁိူဝ် ၶၢင်တိူင်လေႃ။ လၢၼ်ၸိူၼ်ၼႆႉၶ်ၽွႆႈ ယႃးႁေႃႇ ၶိူင်မွၵ်ႇလၢတ်ႈ။ ၽွၼ်ၽ်ၽိူဝ်ႇ

[illegible]

၂၉

[illegible]

၃၀

[illegible]

[illegible]

၃၁

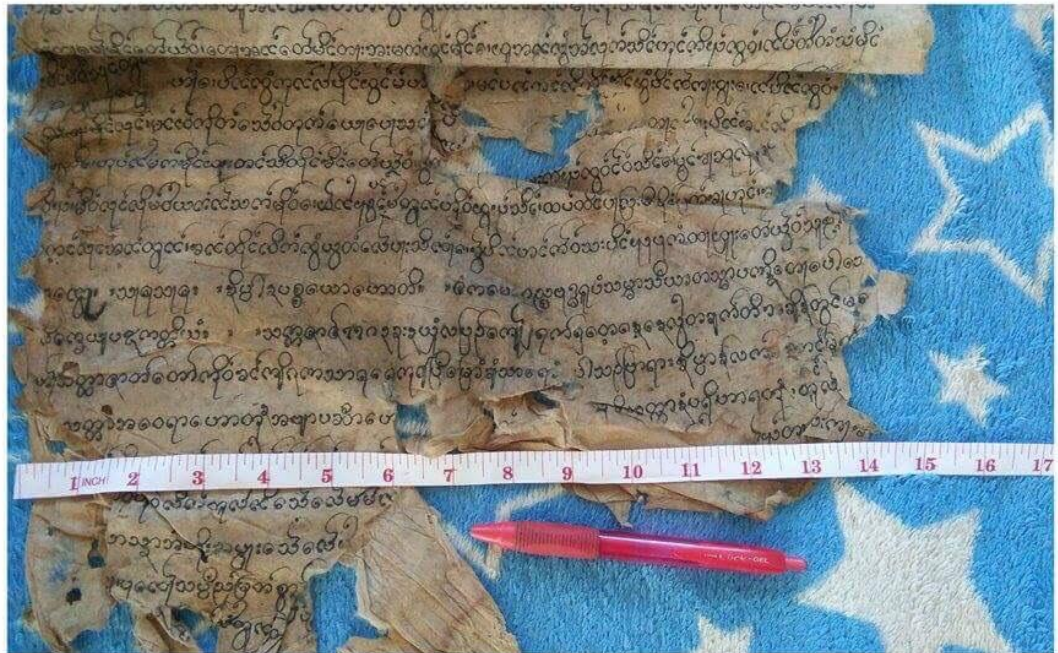
[illegible]

[illegible]

[illegible]

တော်သလင်းလဆန်း (၁၁) ရက် (1.9.2017) နေ့မှ စတင်ရေးသားပြီး
သီတင်းကျွတ် လဆုတ် (၇) ရက် (12.10.2017) နေ့တွင် ပြီးဆုံးသည်။

ပြန်လည်ကူးရေးသူ
နန်းစံခိုင် (နမ့်ရေတောင်)

ပီႈတ်ႉ - ပီႈမၢၵ်ႇႁိူင် ပၵ်ႉပိတ်ႉယိပ်ပီႈယၢၼ်ပီႈ၊ ၵိူၼ်းထိတ်ႉ ၶိူၼ်းလွင်ႈ (၄) ဝၼ်း၊ ဝၼ်းၶူး မိူဝ်ႈဝၼ်းၼၼ်ႉ

ကျမ်းစာရေးသားပြုစုပြီးစီးသည့်နှစ် – မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၈၃–ခုနှစ်၊ နယုန်လပြည့်ကျော်(၂)ရက်၊ ၅တေးနေ့၊ နေ့လွဲတချက်တီအချိန်

ပိူၼ်ႈႁိူင်ၵျႃႇၽႂ် လၵ်ႉမႁေႃၽႃႇထႃႇလၵ်ႉ

မဟော်သဓာဇာတ်တော်

လၵ်ႉပူတ်ႉလိၵ်ႈ - လၵ်ႉၽႃႇလူႉၵုၼႃႇၽႃႇလူႉ

ကျမ်းစာရေးသားပြုစုသည့်ပုဂ္ဂိုလ်
ဆရာတော် ဦးဂုဏသာရ

တီႈမႃးပိူၼ်ႈႁိူင်ၵျႃႇၽႂ် - ၸေႃႈဝိင်း ႁၢင်းမၢၵ်ႇလင်း၊ မၢၵ်ႇပူႇႁူၵ်ႈလွင်

ကျမ်းစာတွေ့ရှိသည့်နေရာ
ဟုမ္မလင်းမြို့နယ်၊ ပါဟုတ်ကြီးကျေးရွာ

တွၼ်ႈ

တီးၶမ်းတီႈ ၶွင်းလိၵ်ႈလူင်

သ႞,သၡေ,တွင်းပၢၼ်,

လဝ်ႇလရေး လဝ်ႇၶွႆႈ ဝ်ၶၢင်းမွင်, ၊ ၶမ်ႉတီး၊ မိူင်းၶၢင်

ꩭိုဝ်ႈတြႃး	။	ꩫႃꩫꩻႃတွင်းပၢၼ်
ꩭာဝ်ႇမူဝ်	။	ꩭာဝ်ႇꩡုမ်းမိူင်း
တီမ်ႇမိူဝ်ႈပီႈ	။	၁၇၀၈
ꩭာဝ်ႇလူလိၵ်ႉ	။	ꩭွႆႇ,ꩡုမ်းမိူင်း
တီလုꩻ်တြႃးယင်း	။	မိူင်းꩻမ်,တီး
ꩬူႇလူꩭၢꩻ်	။	ꩭာဝ်ႇꩻွိꩻ်းမွင်(ꩻမ်,တီး)

ꩻ႞လေးမိူဝ်ႈꩻꩻ်, ꩭူဝ်ႈပၢꩻ်ႈꩭုꩻ်ꩬိင်တြႃးမီတ်ႉကေႃးတမႃးꩭာမ်ႈꩭာဝ်ႈꩻိပ်ပၢꩻ်၊ꩡၢꩻ်းလီꩫၢင်ꩭုꩻ်ꩬိင် ꩻင်ႈမိူင်း ꩭာဝ်ႇမꩫ်လႃ ꩭိꩻ်တင်းမူမတ်ႉꩻူꩻ်းမိူင်း ꩫေꩭိူင်းꩭိူင်းလွမ်,ꩭွပ်ႉꩭိင်းꩬိင်တီႈꩭာယီꩻ်မꩫ်လႃ၊ မꩻ်းꩭာဝ်ႇꩭာမ်ႈꩭဝ်ႇပူꩻ်,လွတ်ႉꩫၢင်ꩫꩡယဝ်,ꩭဝ်ႇပူꩻ်,တီႈယိꩻ်ႈꩻိပ်ပၢꩻ်ꩻ႞,တမ်းဝိ,ꩭူဝ်ႈꩫႃꩫꩻႃမိူင်းကၢင်ႈꩭုပ်ႉꩻိူင်ႈ ꩡိင်ꩻ႞,ဝꩻ်း။

မိူဝ်ႈꩻꩻ် ꩭာဝ်ႇꩭာꩻꩻ်တႃထေမီတ်ႉ လုꩻ်ႉလဝ်ႈယွꩻ်းထိင်ႇလိူင်ႈꩡိင်ꩫႃꩫꩻႃꩻ႞,ꩭၢင်းပꩻ်ႈ ꩫေးဝꩻ်း။ ꩫမ်,လိူင်ႈ ꩭုꩻ်ꩡူဝ်ꩭႆးမꩫ်လႃ ယွꩻ်းထိင်ႇꩫႃꩫꩻႃ ꩡိင်လိူင်ႈ ꩻ႞, ꩭိင်းꩬိင်တြႃး တꩻ်ႇလတ်ႉဝꩻ်ႈꩫႃꩫꩻႃ ပူꩻ်, ꩫွင်ꩡိင်ပီꩻ်ႈꩭႆး မိူင်းကၢင်ႈမိႇ ꩻူꩻ်းမဝ်တိူဝ်းတြႃး မဝ်တိူဝ်းꩬိꩻ် ꩭွႆႈမိꩻ်ႉꩫႃတိꩻ်ထိ ꩻ႞,တီꩻမ်လူင်မႃးꩻမ်၊ လွင်ႈ လႃꩫႃ ꩫႃꩫꩻႃမိႇတီမဝ်ပူဝ်းꩻိူင်းꩻူဝ်းယုမ်ယမ်ႈꩻ႞, ယပ်ꩭူ ꩻꩬီမိင်းမႃးတင်းပိူင်ႈꩭူကေႃး ꩭာဝ်ႇꩭုꩻ်ꩡူဝ် ꩭႆးမꩫ်လႃꩻ႞,ꩫွင်ပွꩻ်ႉမဝ်ကႃးꩫꩫ်ပၢꩻ်ႈကေႃ,ꩭုပ်ႉꩻွမ်းꩻွမ်းယွꩻ်းတွင်းပၢꩻ်ꩻ႞,ꩬီ တၢင်ထူꩻ်ႇ ꩫႃꩫꩻႃ ꩫꩫ်ꩡိင်ပီႈ ꩭၢင်းꩡွ်ႇမႃးယဝ်,။

ꩭာဝ်ႇꩬိꩻျူးတၢင်ႈတူဝ်ႈလီꩫၢင်တင်းလူင်ꩬီ ꩭိုꩻ်းꩫမ်,ꩫႃꩫꩻႃꩡိင်လိူင်ႈယွꩻ်းꩭိꩻ်ယဝ်,၊ꩻ႞,ကေႃးတြႃး ပီꩻ်ႈꩭာဝ်ႇမဝ်ꩭွ်ႈꩡွ်ႇꩻွပ်ႉပိူဝ်ႈတြႃးပီꩻ်ႈꩭာဝ်ႇꩡꩻ်ကꩻ်ႇꩻႃႇမိူင်းတီယူင်ႇꩻ႞,ꩬီ မွ်းꩭာဝ်ႇတကႃတူဝ်ꩭႆး ꩻူꩻ်းကေႃ, မဝ်ꩭွ်ႈꩻ႞,တီꩡိတ်ꩡလိဝ်ꩬီမိူင်,ပွင်ႈꩫႃꩫꩻႃꩻ႞ ꩻꩬီထꩫ်ꩻ႞,မိႇ ကဝ်ႈꩭႃႇꩻူꩻ်းမိူင်းကၢင်ႈꩡွ်ႇပူဝ်းမိူင်,ပွင်ႈ တြႃးတြႃး ꩫၢင်ꩭႃ ꩭꩫ်ꩬိꩻ်ကမ်ႈထႆး မိူင်,ꩭွင်လူတၢင်းတꩻ်း ꩻ႞,ကဝ်ႈꩭႃႇတီယူဝ်ႉယူဝ် တီꩫွꩻ် တီꩫင်ꩭာဝ်ႈꩭူꩻ်ႇ ꩫေႈ၊ ꩫွꩻ်ယိꩻ်ႈမဝ်ꩭူးꩭႆးꩭာဝ်ႈꩭိင်ꩬီကေႃ,တီꩫင်တီꩫွꩻ်တီꩭႃႇ ꩻꩬီ တၢင်ꩫွင်ꩫꩫ်ပၢꩻ်ႈꩫမ်,ꩫꩻ်ယွꩻ်းꩻ႞,ꩬီ ꩭာဝ်ႇꩬိ ꩻျူးယွꩻ်းမိႇꩫမ်,တၢင်ꩫႃꩫꩻႃꩫꩫ်ꩡိင်ꩭၢင်းꩡွ်ႇꩭိꩻ်ယဝ်,။

ꩻ႞,ယဝ်,ꩫမ်, ꩭာဝ်ႇလီလႆးလူင်ကေႃ, တၢင်ႈတူဝ်ႈလီလႆးတင်းလႆꩬီꩫႃꩫꩻႃ ꩡိင်လိူင်ႈယွꩻ်းꩭိꩻ်ယဝ်,။ ꩭာဝ်ႇတြႃးကေႃ,ꩻင်ꩭာဝ်ႇꩬိꩻျူးမိႇꩻကꩻ်ႈထꩫ်ꩻီး ꩭာဝ်ႇလီလႆးလူင်ကေႃ, ꩡွ်ႇပူဝ်းꩻူꩻ်းမိူင်းကၢင်ႈꩫုꩻ်ꩬွ်ꩻ႞,ကႃႈ ꩻင်ကဝ်ႈꩭႃႇꩭၢင်ႈꩻ႞, တီꩫင်တီꩫွꩻ်လႆးꩭူꩻ်ႇမဝ်ꩻ႞ႇꩭႆးလႆးꩭိင်ꩬီတီမိူင်,ꩫႃꩫꩻႃတီꩭႃႇ ꩻꩬိꩻွꩻ်းꩭိꩻ်းꩻ႞,ꩬီတြႃး ပီꩻ်ႈꩭာဝ်ႇꩡိင်လိူင်ႈꩭၢင်းꩡွ်ႇꩭိꩻ်ယဝ်,။

ထတ်ꩻ႞,ကၢပ်ꩬီꩭွမ်းလူꩭွ်ႇလိꩻ်ႉꩫႃꩫꩻႃတွင်းပၢꩻ် လွင်ႈꩭိင်းꩬိင်တြႃးꩡူဝ်းလူဝ်ပျူးကꩻ်ႇꩻႃႇ တꩻ်ပီꩻ်ႈမႃးꩻ႞, တီပ်တွꩻ်ႈꩭာဝ်ႈပွတ်ꩭိႈꩭာဝ်ႈꩡုမ်းယဝ်,။

ၼႆလေးႁူဝ်;ၼႃ'ယၢယၼႃတိူၵ်.ထုၼ်'ၵႃၽွင်ၸိင် လီၽၢင်ၵူၼ်းမိူင်း ၽိူၵ်ၽိူဝ်ႁႃၼႃ ၵႃ;ၵၢင်း တၢင်းၼီ; ၵုမ်,သိၼ်ထႅံးတီမ်;ထုၼ်'တူၼင်ၵဝ်;ၸြါးယင်းၼင်ၵၼ်; ႁႃၽၢၵ်.ယၢင်းဢေႃးႁိမ်တိမ်; မိူင်,ပွင်;လူတၢၼ်း ယၢယၼႃသီ တၵ်ၼႃ'ႁိမ်းၽႃမိူင်းလီမိူင်းၵူၼ်းယဝ်,။ လုၵ်.ၼႃ,ၽွင်ၸိင်ပုၼ်,ႁႃး ၵုဝ်သီလေႃးလႃး ဢေႃးၽႃးႁႃၼႃယေႃး ၵႃ ၼမ်လႆၽီ ၽိူၵ်ၽိူဝ်တီဢေႃ၊ ၽွင်ၸိင်ၸႃ'ပၢၵ်ပုၼ်,ႁႃး တၵ်ဢေႃ;ႁိၼ်းလူ,သီၽိူၵ်ပီ;ၽိူၵ်ၼွင်, ၽိူၵ်ၼႃ'ၸွင် ၸွင်'ၸိူၼ်းတိၵ်ၵူ;တီ;သီ တၢႆးၽိူၵ်တၢႆးၼမ်, တၢႆးၸိူဝ်လူမ်းၵၢင်;ၸၢဝ်၊ တၢႆးလႃး ႁိင်;ၽၼ်ၼွႆ;ၵၢၼ်, ၼမ်,ထူမ်' တၢႆးလိူဝ်း တၢႆးႁိပ်ႁဝ်'၊ပူဝ်ႁႃဝ်;တၢႆးလုၵ်.၊လုၵ်.ႁႃဝ်;တၢႆးပူဝ်၊ပီ;ႁႃဝ်;တၢႆးၼွင်, ၼွင်,ႁႃဝ်;တၢႆးပီ; လၢၵ်.ၵၼ်; လေၵၼ်; ၽိူၵ်လူင် ပႃ;ပ ၵၢပ်.ၼႃ,ထိူင်မႃးသီ ၵူၼ်းၼႃ,ႁဝ်တီတၢႆးလူ,တၢႆးလတ်. ႁဝ်'ႁုၼ်လီသီၵျႃးၼႃႆၵေႃ, ႁီၼူ;ၵူၼ်းမိူင်းၵၢင်;ၼႃ,ႁဝ်သီ ၵႃထႃမၼ်းႁဝ်' လွင်;ၵႃ;တၢင်းၵိင်းသိၼ်ထႃးၵူ;လၼ်း မွင်;ပေမႆ'တီမ်'သီ ႁုၼ်လီ မႃတရိမႆ' ႁွင်,ၸွင်'မႃးမိူင်းၵၢင်;တူၼ်'ထၢၼ်ႁႃၼ်;ၸိမ်းႁွင်းႁဝ်'မူၼ်;မႆ'ၸွင်'ၸွင်'ဝ်,၊ ၼႃ,မႆ'ႁဝ်'မူၼ်;ၸႃၼ်သီ ႁၢင်'ၼႃ' ပူဝ်;မေ;တၵႃတင်းလုင်မႆ'လတ်ပျႃးယဝ်,။ ၼႃ,ၵေႃး လွမ်ဝ်ယိုင်;ႁွမ်းလွင်;ႁႃၼ်;ၽွၼ်ၼႃ,သီ ႁိၼ်းလူ,ႁိၼ်း လေ' ၵႃယဝ်,။ လႆးပိူဝ်;ၼႃ,သီ ႁဝ်'သီၵျႃးၼႃ,ႁဝ်'ႁုၼ် လီ ဝိၽၵျုင်းတင်းမႃတလီးမႆ' ၸွင်'မႃးၵိပ်ႁႃလၢင်းၵူၼ်းၼီ; မဝ်ၼီ ၼႃ, ၵူၼ်းၼီးမဝ်လူႁျႃ'ဝၼ်,၊မိူဝ်;ၼႃ,ႁဝ်' ႁႃလွင်း မိဢေး တင်းႁုၼ်လီလႆၽႃးမႃးဝိ; ၵွင်;မူးႁဝ်' ၽူလႃ မုၼီၼႃ, တင်းႁဝ်'သီၵျႃးၸႃၼ်ၵၼ်;ႁႃလွပ်.ၽုထမ်မႃယဝ်,။

မိူဝ်;ၼႃ,ႁုၼ်လီဝိၽၵျုင်တင်းမႃတလီးၵေႃ,လုၵ်.မိူင်းၵၢင်;ႁိုၼ်;ပွၵ်.မႃးသီ ႁဝ်'သီၵျႃးတင်း ႁဝ်' ႁႃလွင်းမိဢေးမႆ' မႃးႁႆ;ႁႃလၢင်းၵူၼ်းမိူင်းၵၢင်;ယဝ်,။ လုၵ်.ၼႃ,ႁဝ်'ႁႃလွင်းမိဢေႃးႁဝ်'သီၵျႃးမႆ'ႁႆ;ၸွင်'ႁူဝ်; မိူဝ်;ပီ;ၵဝ်;ႁဝ်'ၵေႃးတမႃးမိူဝ်;မၼ်းႁဝ်'ႁူ ၼွႆ;လုင်ႁုၵ်ပလုထိၵႃ ၼႃ,ၵဝ်;မႆ'ႁႆ;ဝ်, မိူဝ်;ယၢယၼႃၵဝ်;ႁဝ်' ၽွင်ၸိင်ပႆ; ဝုင်;ၽၢမ်ၸိင်ၼႃ, မိူင်းၵၢင်;တၢင်းႁၢၼ်း ၽိူၵ်တိၵ်သိင်'လူ,၊မိူဝ်;ၼၼ် ႁၢၼ်ၵုၵ်.တေသီတီတၢႆးၵၼ်; ယဝ်,၊မိူဝ်;ၼင်ၼၼ်,ႁႃးႁဝ်'ႁႃလွင်းသီၵုဝ်,ႁဝ်'သီၵျႃးတီၵႃပၢင်းမႃးၸွင်'မေးမိူင်းၼႃ၊ ၼသီႁဝ်'ႁႃလွင်းမိဢေး ႁႆ; ၸွင်'ႁဝ်'သီၵျႃးယဝ်,။

ႁဝ်'သီၵျႃးၵေႃ,ႁွၵ်ႁွင်;ႁဝ်'ႁႃလွင်းသီပႃးသီ ၵႃၸွၼ်းပၢင်းယဝ်,၊ႁဝ်'ႁႃလွင်းသီပႃးၵေႃ,လူင်းမႃး မိူင်း ၵူၼ်းသီ တီ;ထိၵ်.ၵိင်တၢၼ်ပီၼ်;ပူဝ်မေလွမ်ၼ်းမႆ'ႁဝ်'တွင်,ၽၼ်ထေၵၼ်;ယဝ်,။ ဝုင်;ၼႃ,မႆ' ၵူၼ်းမိူင်းၵၢင်; မိၵ်.ၽႃ တိၵ်.ထိၼမ်လူင်သီ ၵူ;မိူဝ်,ၵူ;ဝၼ်း မၢၵ်လၼ်းတိူၵ်တူဝ်းၵၼ်;ၼႃ,မိူင်းၵၢင်; ၵူ;တီ;သိၼ်ၼိၼ်;မႆ' သိင် ၽၼတ်.ႁႃမျုၵ်.ၼႃႆသီ ၵၢင်;ၸၢဝ်မႆ'ပီၼ်;ၵွၼ်းလႃးၼႃႆသီ ဝေးႁိုၼ်;ဝေးဝၼ်းၼႃႆၵေႃ,ပူဝ်းလၢပ်.ၸႃၵႃႁႃဝ်;ယဝ်,။ ႁဝ်'သီၵျႃးတင်း ႁဝ်'ႁုၼ်လီႁဝ် လီလူး လီလႆးၼႃ,ႁဝ်မႆ'ပွ်လူင်းမႃးမိူင်းၵၢင်;သီ ၵူၼ်းမိၵ်.ၽႃတိၵ်. ထိၼႃ, ႁဝ်မႆ'ၵိၼ်;မူတ်ယဝ်,သီ ဝ်,ၵိုတ်ၵူၼ်းသိၼ်ၵူၼ်းထႃး ႁွၼ်လိူင်;ၼႃႆၵယဝ်,။ မိူဝ်ယၢမ်ၼၼ်ႁႃး ၵူၼ်းလူၽွမ်း လူမွၵ် မိူင်,ၸြါးတြါးၵေႃ,ၵႃ;လူင်ယဝ်,။ၵွပ်.ပိူဝ်;ၼႃ,သီ လုင်ႁဝ်'မူၼ်;ၽၢင်ႁႃ လူင်းႁွင်းသီ ၵႃတိူၵ်ၽိူၵ်

ၵၢၼ်ႈယဝ်ႉ၊မိူဝ်ႈၼၢင်ၼၢၼ်, ၵုၼ်းၯၢႆးၵၢႈၵၢၺ်ႈ လုင်ၼၢင်းယိင်းၼႆ,ႁဝ်ႁၢတိႈပိုင်ႈ ႁၢင်ႈမဝ်ယင်းၼႆ,ၺိ ၵုၼ်းၯၢႆး ၵုဝ်,လိူင်ႈမႆႈၼၢင်း 10 ၵုဝ်,တိၺၢမ်ႈႁုၵၢၼ်ႈယဝ်ႉ။

ႁူဝ်ႈၼႆ,ႁုၼ်လိၺိပႃးလုင်းမႃးၽၼ်ထေမိူင်းၵုၼ်းၼႆ,ၵေႃး ႁူဝ်ႈယင်းပၢၼ်ႈထုၼ်ႇ ၺိၵိတ်မုၼ်ႈၵျၢၼ်း ၽွၵ်ႉတေၼ်ႈထိုၼ်လုင်ၵၢၼ်ႈယဝ်ႉ၊ မိူဝ်ႈၼႆ,ၺိုၵ်လုင်ၵေႃႉမဝ်ပိယိၼ်ႈ ၵုၼ်းၵေႃႉတႆႈလုႉလတ်ႉၼႆ, ၼိုတ်ႉၵုၼ်း ပုဝ်းထုမ်ႇတႃႉ,တိၼ်ႈၼမ်ဝၼ်,။မိူဝ်ႈၼၢင်ၼၢၼ်, ၵွပ်ႉၺိုၵ်မိူင်းလုင်ၺိမိူင်းတိုၵ်တုဝ်းၵၢၼ်ႈၵျၢၸ်,ၵျိင်းလုင်ၼႆ,ၺိ ၼိုဝ်ၵၢင်ႈ ၵျၢၸ်မႆႇ တၵ်ပိၼ်ၵွၼ်ႈလႆးၽတ်ႉၼႃၼႆ, ၸဝ်းဝၼ်းတၵ်ၵျႃႉ(??)ဝၼ်းတိၼမ်ႈၺိင်ယဝ်ႉ။လုၵ်ႉၼႆ, ၼိုၼ်ႈပိတ်ၺိပ်ၵျႃႇ မိူဝ်ႈဝၼ်းႁၢၶေမႆႇၽႆၼိတ်တိၵျၼ်ပွၵ်ႉမႃးၺိ ႁၢဝ်ႇႁုၼ်လိႁဝ် တိၵႃပၢင်းႁၢဝ်ႇႁၢလွင်းႁၢၼ်ႈႁုၼ်ႈထိုၼ်ၼႆ, ပၢင်း မႃးၵျိမ်းမိူင်းၵိင်းမႆႈၼွႆႈတိႈလိူင်ႈမႆႇယဝ်ႉ၊ လုၵ်ႉၼႆ,ႁၢဝ်ႇၺိၵျူးႁၢဝ်ႇထမ်မိၵၵျႃႁၢ မႆႇႁၢၸ်ႉႁိူင်ႈဝွင်,ႁၢၵ်ႉၵျူ ၵုပ်တင်းၵၢင်ႁၢၵ်ႉၼၢၸ်ႁၢၵ်ႉၵျုဝ်မိၼ်ႈ တင်းၼၢင်းႁုတၢင် လိၵ်ႉၺိၵ်ႉမၢင်ၵလႃ ၵုပ်ၵၢၼ်ႈၵျႅ်ႇယဝ်ႉ၊ လုၵ်ႉၼႆ, ႁၢဝ်ႇထမ်မိၵ်ၵျႃႁၢ ၵုဝ်မေးမိူင်း မေးၽႃၽၼႃၺိ ၵတ်ယိၼ်ႈႁိမ်းၽႃၵၢၼ်ႈယဝ်ႉ၊ ႁၢလွင်းၺိပႃးၼႆ, ႁႆး ႁၢဝ်ႇပႃလိလေး ၼၢင်းဝိတေၵျႃ ဝိင်းလိူင်ႈ မႆႇယဝ်ႉ၊ၽၢင်တိၵ်ႉႁႃ ႁႆး မိူင်းႁၢၼ်တႃပုရိ မႆႇၼင်ႈၵျုဝ်ႁႆး ယဝ်ႉ။ ႁၢဝ်ႇတိၵ်ႉႁယေႃးႁႆး မိူင်းႁၢယေႃထိၵႃ၊ႁၢဝ်ႇထမ်မိၵၵျႃႁၢ၊ႁႆး မိူင်းၵိင်းမႆ လုၵ်ႉၼႆ,ၺိင်လွၼ်ႇ မိူင်း မၼ်းမိူင်,ပွင်ႈၽႃၽၼႃႁၢဝ်ႈၵိႈၵျိင်းပိုင်းၽွၼ်ႇ ၺိင်မိူင်းတိူင်းၵႃးပိဝ်ယႃၽႃႁၵ်ႈၵၢၼ်ႈ ၽႃၽၼႃတြႃးႁၢဝ်ႇၵေႃးတမႃး တိ ၽုတ်ၺိင်ႇႁူဝ်ႈႁဝ်ၺိႁၢဝ်ႇ ၼၺိ ၼ်ႈလိၵ်ႉမႆႇ လူၽျၢ်ႇယဝ်ႉ။

လိၵ်ႉၽႃၽၼႃတွင်းပၢၼ် ၼႆ,ႁႆႈႁူဝ်ႈၽႃၽၼႃၵျႃႇၵိင်ႁၢဝ်ႇတြႃးၵေႃးတမႃးႁူဝ်ႈဝူင်ႈတမ်းဝၢင်းပၼ်းၼႆ,မႆႇ ႁွမ်းၼင်ႁၢႁၢၵၢလၺိ တၵ်ထိုပ် တၵ်ပိၼ်ႈၼႆ,ႁဝ်မႆႇႁွမ်းၵျုဝ်ပိ,ၵျုဝ်ဝၼ်းႁၢၼ်ၵျုဝ်ၵုၼ်းၼႆႁဝ်လူၽျၢ်ႇၼႆ,ၺိ ႁိူင်ႈၼိႈႁဝ်ႇ ႁွၼ်ႈၽေႉမဝ်ၵႃး ႁိ,ၽင်လွင်ႈလုင်းလႃးလႃၽႃ ၽႃၽၼႃတင်းတၢင်းၵိင်းလွင်ႈၵမ်ႈၵုၼ်းၼႆ,ႁဝ်လူၽျၢ်ႇ ၼႆ,ၺိ ၵျိတ်လိၵ်ႉလွင်ႈလိင်,ႁၢၼ်ႈလိူင်ႈၺိ တၢင်ပျူးမႃးၵျေႃႉ။ ။

သၢႇသၶႃႇတွင်းပၢၼ်ႇ

လဝ်ႈလၶေး လဝ်ႈၶွ်ႉဝၢၼ်းမွင်ႇ ၊ ၶမ်ႉတီး၊ မိူင်းၶၢင်

လိုဝ်ႈတြႃး	=	သၢႇသၶႃႇတွင်းပၢၼ်ႇ
လၶေးၵေႉတိမ်ႈ	=	လဝ်ႈႁွမ်းမိူင်း
ပီတိမ်ႈ	=	ပီၵေးလႃႇ (1308)ၶီႈ
လဝ်ႈတႃႇၶ	=	လွီႉႁွမ်မိူင်း
တီႈမီးလိၵ်ႈထမ်း	=	မိူင်းၶမ်ႉတီး
ၽူႈလူၵၢၼ်ႇ	=	လၶေးလဝ်ႈၶွ်ႉဝၢၼ်းမွင်ႇ၊ မိူင်းၶမ်ႉတီး။

ၶဵဝ်ငလႈမိူဝ်ႈၶၼ်ႇ ပၢၼ်ၶုၼ်သိင်ၸြူးၵေးတမ လမ်ၵဝ်ၶဵပ်ႉပၢၼ်ႇ တီႈသူၼ်ၶုၼ်မၢရ်ႇ လႃႇ ရၡႃၼ်း ၽီ သၢင် ၶုၼ်မိူင်းမူးမၢတ်ႈ ပရိၵ်ႉသၢတ်ႈၽွင်းမိူင်း တိတ်ႇယိၼ်ၵူမ်ႈၵွမ်းလွမ်ႉလၢမ် ထွမ်ႇၵဝ်သိင်ၵွၢမ်းတြႃးဝႃႇလႃႇလဝ်ႈမိတ်ႉ၊ မၼ်းလဝ်ႈ ၶၢင်းပၼ်သၢႇသၶႃႇလူဝ်ႈ တႃႇယိင်ႈႁိင် ၵွၵ်ႇသိင်ယဝ်ႉယိၼ်ၵွၢမ်း၊ လဝ်ႈမိတ်ႈရၡႃၼ်းတႃႇ ၵၢၶၼ်ႇတႃႇၶွမ်းလဝ်ႈ သၢႇသၶႃႇလဝ်ႈ ၶိုင်ႈႁိင်ၶီႉ မဝ်ႇလၢင်ႈလွတ်ႇဂၢမ်ႇၽႃႇလီႈ လူဝ်ႈပွတ်းငလႈယွၼ်းထိင်ႈၶိုင်ႈႁိင်ပီယဝ်ႉ။

ယၢမ်းၶၼ်ႉ လဝ်ႈၶျေမ်းမၢရ်ႇလႃႇ လင်ႇတၵ်းငွမ်းၵူမ်ႈၶပ်ႉထိုဝ်တင်ႇလဝ်ႈ တီႈၵိဝ်ႈ မိတ်ႈၸြူးဝႃႈ ၵွပ်ႈပိုဝ်ႈဝႃႈတြႃးတေႃႇၶိုၵ်ႉလိုၵ်ႉငလႈႁွႈပေႃးလီႈႁူႉလေးတွင်းလွတ်ႇ လီႈလွတ်ႈတင်း ၽၢၼ်ၶီႉလူဝ်ႈၶၢဝ်းၵေႃႇၶႃႇငလႈယွၼ်းထိင်ႈၶိုင်ႈႁိင်သၢႇသၶႃႇယဝ်ႉလဝ်ႈမိတ်ႈၸြူးလင်ႇတၵ်း ၽုရ်ႇပၢၵ်ႇမွၵ်ႇဝႃႈ သၢႇသၶႃႇဂဝ်လဝ်ႈပေႃးပူၼ်ႉသွင်ႁိင်ပိၢလိုင် ၶွ်ႈမိူင်းၶူင်းဂၢင်ၶီႉ ၵူၼ်းၵမ်ႇ တိုဝ်းတြႃး ၵမ်ႇတိုဝ်းသိၼ် လွႆမိၵ်ႉသၢႇတိၵ်ႉထိၶမ်ပူႊလူင်လင်သေယဝ်ႉ တေမဝ်ႇပေႃးၵိုဝ်း ယၢမ်လွင်းၽႃႇသၢႇ သၢႇသၶႃႇငလႈတေလုမ်းလၢႊယၢပ်ႇ ဝႃႈၶင်ႇၶီသေတႃႉ လဝ်ႈၶျေမ်းမၢရ်ႇ လႃႇၵေးသွင်ပွၵ်ႈၵမ်ႇဂၢးသၢမ်ပွၵ်ႈၵွမ်းၶွမ်းတွင်းပၢၼ်ႇသေငလႈၶၢင်းပၼ်သၢႇသၶႃႇထူၼ်ႈသၢမ် ႁိင်ၶီယဝ်ႉ။

ဂမ်းၶၼ်ႉလဝ်ႈၶုၼ်သိၵ်းဂျူးတၢင်တူဝ်ၽီသၢင်ယွၼ်းထိင်ႈၶူပ်ႇယိင်ႈႁိင်ပီ တေႃႇလဝ်ႈ ၸြူးၶီၵေးၽုရ်ႇပၢၵ်ႇမွၵ်ႇထိင်ႈမိူၼ်ၶင်ႇၶျေမ်းမၢရ်ႇလႃႇသေတ ၵမ်ႇၶျူႉသိုပ်ႇလဝ်ႈ ဂဝ်ၶျႈ

ၵိၵ်ႉတင်းၾိင်ႈသၢင်ႇၵပွင်းတေသင်ႇသွၼ်လိၢ်းတွၼ်းၵူၼ်းငလႈတင်းၷ်ၢမ်း ႁွႆႈပေႃးလီႈႁူႉႁၼ် ၵ်ၢင်ႉ လွမ်း တြႃးၶဝ်ငလႈ ၶႂၢင်းပၼ်ထိူင်းၶိုင်းၵ်ႂၢင်သႃႇသၶႃႇ၊ ၷမ်းၶဝ်ႉၶုၼ်ၾိလူးၵေႃး တၢင်ႇလဝ်ႈဝႃး ၶေႃး လဝ်းၿႃးမ်ိတ်ႈ ယွၼ်ႉတူဝ်ၵဝ်ႇငၷႇၺျတ်းငလႈလီႈပူၼ်ႉလွတ်ႈ ၾိလူးတူဝ်မိူၵ်ႈ တုလရိူၵ်ႈ ယူဝ်ႈယွမ်းသေတ ၶွႆးလေႃးၷမိူင်းၷၢင် ၵိူတ်ႇထိူင်ႈလူင်လၢင်လူမ်မိူၵ်ႈ ၵိုင်ႇထိူၵ်ႈသုၵ်ႈ သႂ် ၶမ် ၶ်ိၼ်ႇငလႈႁွႆႈလီႈငေႇၺျတ်းပူၼ်ႉလွတ်းသင်ႇၶႃႇရၶဝ်ႉ တူဝ်ၶႃႈတပေးၵိုင်ႇၵူၼ်းၵိုင်ႇၷ်ၢမ်း ငၶေႉ ၶၢမ်းၵွၼ်ရူဝ်တူဝ်လွႆယေႃးၶိင်းတၵ်းထိင်း လုမ်းလႃးႁွႆႈသႃႇသၶႃႇၵီႈရူိင်းၶဝ်ႉၶႂၢင်းမ်ိင်ႇ ထိူင်းၶိုင်း ၵ်ႂၢင်ပီလူရ်ႈၶေႃး လဝ်ႈဝႃးၶငင်ႇၶဝ်ငလႈသႃႇသၶႃႇၿႃးလဝ်ႈတမ်းဝၢင်းၵပွင်း ၵ်ႃးၵ်ႂၢင်ၶငင်ႇ ၶဝ်ယဝ်ႉ။

ၷမ်းၶဝ်ႉသိုပ်ႇထိူင်ႈ လွင်ႈလူရ်ႈၶွႆးထမ်းတင်းၶႂၢင်းတင်းၵျေး သၽေးၵၶႃႇၷတ်ႈ သႃႇသၶႃႇတၵ်းတေပ်ိၼ်မႃးထွၼ်ၵဝ်ပိၼ်းၷ်ပ်ႈတွၼ်းၵွၼ်ႇမၼ်းႁွၼ်ႇ၊ တေႇၵဝ်သႃႇသၶႃႇ ၶိုင်းၵ်ႂၢင်တေႃႇသွင်ၵ်ႂၢင် လေႃးၷမိူင်းၷၢင်ၷတ်းယၢၼ်မီးမၢၵ်ႈပ်ိၼ်တီႈၷမ်တီႈထုၵ်ႉ တၵ်းတေသႃႇသ ၶႃႇရူဝ်ႈရူိင်းၶဝ်ယဝ်ႉ၊ သွင်ၵ်ႂၢင်ပူၼ်ႉၵူႃႇၽူးၷမ်ၵိူဝ်းသႃႇသၶႃႇယူပ်ႈယွမ်း ၵိၵ်ႉတင်းလေးၽ တေႃးသၵီႈၵူၢင်ႈ တၢင်းပ်ိၼ်ယေႃးၷႃႇ ၵၶႃႇလိူင်ႇမၢၵ်ႈ မိူင်းၶွၵ်ႈမိူင်းၶွႆးယၢင်ႈယွႆးသိုၵ်းသိူဝ် ၶိူဝ်လိၼ်ၶိူဝ်ၽေႃ တ်ၢၵ်ႇယႃႉတေၵူၼ်ၶဝ်ယဝ်ႉ။

သႃႇသၶႃႇသွင်ၵ်ႂၢင်ၵ်ႃးပၢၵ်ႇပူၼ်ႉၵူႃႇ တၵ်းတေၷ်ၼ်းလူႉၶ်ိၼ်ႇ တေပ်ိၼ်ၷၢၼ်သိုၵ်းပီး သိုၵ်းၶွင်ႉ သိုၵ်းႁွင်ႇသိုၵ်းတူၵ်း တ်ၢၵ်ႇမုၵ်ႉတ်ၢၵ်ႇၾိး ထဝ်ႈၶုမ်ႇယိင်းလိူး တီႈၾိးတီႈၶမ်ႉ တီႈၶိူဝ်လူမ်းၷၢင်ၵ်ႃဝ် တီႈလွမ်းယွၼ်ႇ ၵိင်ႇသၢၼ်ႇလွႆၷၢၼ် တီႈၶမ်ႉထူမ်ႈ တီႈၾိူဝ်း တီႈၵိုပ်း ၵူႈၵဝ်တီႈလုၵ်ႈ လုၵ်ႈၵဝ်တီႈပေႃးငမႈ ပီႈၵဝ်တီႈၶွင်ႉ ၶွင်ႉၵဝ်တီႈပီး သိုၵ်းလူင်ပႃႇပၢပ်ႈၶဝ်ႉ ထိုင်မႃးသေငလႈ ၵူၼ်းတီႈလူႉတီႈလၢၼ်ႇၶဝ်ယဝ်ႉ၊ ၶဝ်လဝ်ႈၶုၼ်သိၵျႃးငေႃႈ ၵိလူၵူၼ်းမိူင်း ၷၢင်လူင်လင်သေယဝ်ႉ ၷႃႇထႃႇလွင်ႈၷျၢင်ႉတၢင်းၷမ်သိၼ်ထမ်းတ်ၢမ်ႈသႂ်ႇၶွႆးဝ်ႇပေႇသေငလႈ လွႆႉ ၶုၼ်ၾိမႃႇတလိၵူႃႇႁွင်ႉႁွႆႈၶိူဝ်တူၼ်ထၢၼ်ၶွႆးဝၢင်းႁျင်း ပၼ်မုၼ်လဝ်ႈလူႁၼ် ၵျေးပၼ်ၵူၼ်း မိူင်းမေးလွႆၶဝ်ယဝ်ႉ။

လဝ်ႈသြႃႇၶငင်ႈႁျင်းငေႃႈၵ်ႃးသေငလႈ ပိုၼ်ငၽတေင်းၵျေး သၽေးလွင်ႈယ်ၢၼ်ႇငငႈ ၶိူဝ်းၵူၼ်းသေတ ၽွႆႇၵမ်ႇႁွမ်းၵမ်ႇလွမ်း ယိူင်ႈၷ်ၼ်းတွၼ်းလိူင်းမိူၵ်ႈတုလရိူၵ်ႈၵွၼ်ယႃႉ လွင်ႈ တၢင်းၷျႃႉလွင်ႈလီပေးၵမ်ႇၶိႈမီးသင်ယဝ်ႉ ၶဝ်ငလႈၶုၼ်သိၵျႃးငေႃႈႁွင်ႉၾိတ်ႈမွၵ်ႇ ၶုၼ်ဝိသၵျူင်ႇ ငလႈ မႃႇတလိ မႃးၷ်ပ်ႈလလင်းၵူၼ်းလီငလႈၵူၼ်းၶ်ိၢ်ႉမိူင်းၵူၼ်းသေမၼ်းလဝ်ႈငေႃႈလႃးၶုၼ်လဝ်ႈ မိတေႇမႃးဝိႈၿႃးႁွင်းမူးသူႇရျႇမုၶိငလႈလီႈႁူပ်ႉႁၼ်တီႈသိုင်ႇတြႃးသုထမ်ႇမ ယူႇၽွင်းၶၶဵၼ်ႉ ၶုၼ် ၾိသွင်ပႃး ၵူႃႇမီႃလလင်းၶိုၼ်းႁွတ်ႈမႃးတၢင်ႇလၢတ်ႈ ၵူၼ်းလီၵိုတ်းၶိုင်းလွၵ်းၵွၼ်ႇ ၵူၼ်းၵျၢၼ်ႇ

လိူင်းမိူဝ်ႈတင်းၼမ်ၼႆယဝ်ႉ။

ထဝ်ႈၶုၼ်ၵလွင်းမိတေႃႉၵေႃႈထင်ႇတၵ်းလၢတ်ႈဝႃႈ မိူဝ်ႈပီႈၵဝ်ၶႃႈထဝ်ႈၵေႃႈတမ မိူဝ်ႈ ၽွင်းထၢမ်ႇယူႇလွႆလူင် ၵုပလုထိၵႃႇ မိူဝ်ႈသႃႇသၼႃႇၵဝ်ထဝ်ႈသွင်ၸိူင်ပီဝူင်ႈသၢမ်ၸိူင်ၼႆႉ မိူင်းၵၢင် တၢင်းလၢၼ်း သိုၵ်းတႆးၵ်ႇသေၵူၼ်းသိူင်ႈလူႉၵၢၼ်ႇပိၼ်ၵုၵ်ႉတေႃႇမိူဝ်ႈၼၼ်ႇၼၼ် ထဝ်ႈသိၵျႃး လၢင်ႇတၵ်းၵူႇပၢင်းၶုၼ်ၵလွင်းသီႇပႃးသေၵွၼ်ၼမ်းမိူင်းၼႆယဝ်ႉ။

ထဝ်ႈသိၵျႃးၵေႃႈလၢင်ႇတၵ်းၵွၵ်ႇလႆႈဝူၼ်ႉလီႈထဝ်ႈၵလွင်းသီႇပႃးသေၼလႈၵူႇဝွၼ်းပၢင်း လူင်းမိူင်းၵူၼ်းၶဝ်ႈသၢၼ်ႇထေႇ တမ်ႈတီႈထိူၵ်ႈတၢၼ်ႇၵၢၼ်းၵူးၽွႆၼမ်ႈမၼ်းယဝ်ႉ၊ ဝူင်ႈၼၼ်ႉ ၵူၼ်းမိူင်းၵၢင်ၶဝ်မိၵ်ႉသႃႇတိၵ်ႉထိလူင်လင်သေ မၵ်းၽၼ်းတိုၵ်းတေႃးၵၼ်ၵူႈမိုဝ်ႉ ၵူႈဝၼ်းၵူႈ တီႈသီႇလၢၼ်သိူင်ၵွင်ႈသိူင်ႈၵမ္ၽၵ်ႈမူဝ်ႇထႃႇမေႃးပၼ်းလေးလွတ်ႇသေၵၢင်ၵႃဝ်ၵေႃႈၵွၼ်းၽိူဝ်း ထၢပ်ႈ ၶျေႃၶၢၼ်ႇၼလႈ ငဝ်းလႅတ်ႇငဝ်းဝၼ်းပေႃးလပ်ႉၵိုၵ်ႂႃႇဝႃႈၼႆယဝ်ႉ၊ ၵွပ်ႈၼႆၼလႈထဝ်ႈသိၵျႃး ၵေႃႈ ပွႆႇလူင်းၶုၼ်ၽိူလူးၽိူၽိူဝ်းၶဝ်သေ မႃးၵဝ်ႉၵဝ်ၵူၼ်းမိၵ်ႉသႃႇတိၵ်ႉထိမိူၵ်ႈလိူင်းတဝ်သုၵ်ႉ ယူႇ ၶွႆႈမိူင်းၵၢင်ယူႇၼလႈ ၵူၼ်းလီၶွႆႈမိူင်းၵၢင်ၼလႈၵူၼ်းလိူဝ်း ပေႃးၶိူဝ်ႈလွတ်ႈၶိူဝ်ႈဝၢႆးလူင်ၵူႇ ၶင်ႇၵၢၼ် ၵူၼ်းလူႉၵၢၼ်းသွမ်းၵေႃႈပေႃးၵေႃႇၶႃႈၼလႈသၢင်ႇၶႃႇၶရႃၼ်းၵေႃႈထၢၵ်ႈလူင်းၵျွင်းသေၵိတ်းၵၼ်ႇၶျႃႇ လိူင်ႉတွင်ႉၼတႃႇၶေႃႈၸူၼ်းယေးၵၼ်ယဝ်ႉ၊ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၵူၼ်းလိူဝ်းၵေႃႇၶႃႈၼလႈမူႇၽုင်ၶၢင်းယိင်းၶဝ် ၸႃႇတီႈပိုင်ႈၵူၼ်းလိူဝ်းတေယၢပ်ႇ ၸူၼ်းၶိုင်ႈၽူဝ်သိပ်းမေႃးၸူမ်ႈယူႇဝႃႈၼႆ။

ဝႃးၼႆႉၶုၼ်ၽိူသီႇပႃးၵေႃႈၵႃႇယုထူၼ်ႈပၢၼ်သေ ၶုင်ႈဝႃၽုၼ်လိူင်သေၶဝ်ႈထိုၼ်ႇ သွၵ်ႈ ၼတႃႇၶွႆးထိုၼ်ႇဝီႉယူႇ၊ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉသိုၵ်းလူင်မိူင်းၵၢင်ၵေႃႈၵမ်ႇယိၼ် ၵူၼ်းၵေႃႈတိုၵ်ႉတႃႇလူႉ ယွၼ်ႉသိုၵ်းၼလႈလိူတ်ႈၵူၼ်းပိၼ်ၵေႃးလီႈ ပေႃးထူမ်ႈတႃႇတိၼ်သေ၊ ၶိူဝ်ၵၢင်ၸၢဝ်ၵေႃႈၵွၼ်းယၢမ်း ၵွၼ်းမၢၵ်ႇတႆႇၵ်ႇၼလႈၽုၼ်ႇမုၵ်ႉသုမ်ႇမုင်း ငဝ်းဝၼ်းငဝ်းလႅတ်ႇတၵ်းလပ်ႉၵိုၵ်ႂႃႇသေ တေလပ်း သိင်ႇထူၼ်ႈ 22 ဝၼ်းသေလိူၼ်ပႅတ်ႇသိပ်းၸႃႈဝၼ်းထင်ႇတၵ်းတေလီႈၸၼ်သၢႆလႅတ်ႇဝႃႈၼႆ။

မိူဝ်ႈၼၼ်ႉထဝ်ႈၶုၼ်သိၵျႃးတေႃၵျူႉပၢင်းၵဝ် ထဝ်ႈၵလွင်ႈယူႇသွၵ်ႉၼတႃႇၶွႆးထိုၼ်ႇသေ ယဝ်ႉ ပၢင်းမႃးၶိမ်းထိုၼ်ႇမိူင်းၵိင်းမွႆႇတီႈလွႆတီႈၶိုင်ႈသေ လၢင်ႇတေၵၢပ်ႈပၼ်ၵလွင်းထမ်ႇမိၵျႃႇ လႃႇ၊ ၶိုင်ႈဝွင်ႉလၵ်ႉၵျူႉ ၵူပ်းတင်းၵၢင်ႇ လၢၵ်ႈၸူဝ်ဝိၼ် ၼလႈ ၵူပ်ႉၵူႈပၼ်တင်းၶၢင်းၵုတၢင်ႇ ယဝ်ႉ၊ ထဝ်ႈထမ်ႇမိၵျႃႇလႃႇတၵ်းတေမေးမိူင်း မေးသႃႇသၼႃႇ မိူင်းလၢင်ႇတေၵတ်းယႅၼ်ၶျမ်းသႃႇ မႃးၶင်ႇၼႆ။

ၵလွင်းသီႇပႃးၼႆႉ ထဝ်ႈပႃႇလိ ၼလႈ ၶၢင်းဝိတေႃႇၵျၼႆႉ မိူင်းလိူင်၊ သၢင်ႇတိၵ်ႉသၼႆႉ မိူင်းလၼ်ႇတႃႇပုရိ၊ ထဝ်ႈတိၵ်ႉသယေႃးၼႆႉ မိူင်းၵႃႇယေႃးထိၵ၊ ထဝ်ႈထမ်ႇမိၵျႃႇလႃႇၼႆႉ မိူင်း

ၵိၼ်းမွႆႇ သေဢလႄႈ သိုင်ႇၾႆႇမိူင်းမၼ်း ၵုမ်းထိင်းဢၽႈတိုၼ်းသေ လူဝ်ႈပၢၼ်သျႇသၼျေႇ ၶျႈၵိုင် လင်ႇတၵ်းသုတ်းသိၼ်ႈၵူျႇ ဝျႈၼီယဝ်ႉ။

ၼေႈၵမ်ႉ/ ၼင်ႈလိၵ်ႈၼီႉ လူဝ်ႈပၢၼ်မိူဝ်ႈပီလ်ႇၶုၼၼ်ႉရူဝ်ၵူၼ်းတၼ်ႇလ်ႇ တၵ်းတေပ်ၼ်ၼင်ႇၵိုဝ် ၼီသေတ်မ်ႈပူၼ်ႉပ်ၼ်ပူၼ်ႉမႈသေၵမ်ႇၵႈ မိူင်းလ်ႇတီႈၼၼ်ႈၼီဢေႈၶိႈလွမ်းသေဢလႄႈ ၵိုင်ႇလီ ၶဝ်ႈလ်ႇလ်ပ်ႈၵ်ၼ်းတွၼ်ႈလီရူႉလီတွင်းဢလႄႈထွၼ်ၵွၵ်ႇတွၼ်ႈပွတ်းသေ ၶိုၼ်းပိၼ်ႇတ်မ်ႈလိၵ်ႈ မ ၶျႈတူဝ်ၼင်ႇၼျႈၵဝ်းၶိုပ်ႈလီႈၼင်ႇၼီတီႈၼျႈ မွႆႇသုင်ၼျႈ။ ။

(ဢေႉပိၼ်, လုၵ်ႉတီႈလိၵ်ႈတီးၶမ်းတီး ပ်ၼ်လိၵ်ႈ မ ၶျႈတူဝ် = လဝ်ႈလီးလိၼ်း ၊ ၼမ်ႉတီး)

လဝ်ႈသၢင်,ၽျႇ,ဂူ,

လဝ်ႈလရေး လဝ်ႈခွဲ့ထေးခုၼ်, ၊ ၼမ်.တီး၊ မူိင်းၶၢင်

ႁိုဝ်ႈလုၵ်ႈတြႃး ။ ႁၢဝ်ႇၽၢင်လၢၵူ
ႁၢဝ်ႇမူဝ်တီမ်ႇ ။ ႁၢဝ်ႇမူဝ်ၵၢၵၵ်(မၢၵ်ႇၾွင်ၵုင်း)
တီမ်ႇမူိဝ်ႈပီႈ ။ 1680
ႁၢဝ်ႇလူႇလိၵ်. ။ ယၢႈၵၢင်းဝူၵ်(မူိင်းၵမ်,တီး)
တီႈလုၵ်ႈတြႃးယင်း ။ မူိင်းၵမ်,တီး
လူႇလူႁၢၵ် ။ ႁၢဝ်ႇၵွႆ,ထီးႁုၵ်(မူိင်းၵမ်,တီး)

လွင်ႈလူပျၢၵ်ႇၵွင်းလိၵ်.ႁၢဝ်ႇၽၢင်လၢၵူၵႆ, ၵဝ်ႈႁၢႇတီလတ်ႁၢၵ်မႃးတီႁၢႇယဝ်,၊

ၵႆလေးပီၵ်ႈၵင်မူိဝ်ႈၵၵ်, ႁူဝ်ႈႁၢဝ်ႇပတုင်မုၵ်.ထူဝ်လႃးမႆႇ ႁၢဝ်ႇယၵျၢၵ်းပၢႈလိူင်ႈယူႁၢ,ႁႆႇႁီပ် တီႈလဵဝ်ႇတွင်ႈလၵ်.ႁိုင်မဝ်ယင်းၵႆ,ၼီ တၵၢလူႇလိူင်ႈပူၵ်ၼီလူၽွႆႇမၵ်းႁၢဝ်ႇရျၢၵ်းမႆႇယဝ်,၊ ႁၢၵီဝ်း လွင်ႈ လၢင်ၵႆ,လတ်.တၵပ်.ၵမ်လၢၵႆ,မႆႇ ႁူဝ်ႈႁၢဝ်ႇၵေႃၵၢၽၢၵ်း ႁူဝ်ႈႁၢဝ်ႇၵေႃၵၢႈၵုင် ႁူဝ်ႈႁၢဝ်ႇၵတ်ၽပၢး ႁူဝ်ႈတြႃးၽၢမ်ၽူ ႁၢၵီဝ်းလူလၵ်.ႁိုင်ၼီ ႁၢမ်မူိင်းလီ ႁူယဝ်,၊လုၵ်.ၵႆ,တၢင်းလူမၵ်းႁၢဝ်ႇမူတ်ၼီလူင်းမူိင်း ၵၢင်ႈမႃး ၽၵ်ထေမေႈၽထေးမူိင်းပၢရျူၵၼီမႆႇယဝ်,။

လုၵ်.ၵႆ,မၵ်းႁၢဝ်ႇၼီပ်ႁိုၵ်ႈၵုမ်ၼီ လႃးၽျၵ်ၵၢႇယဝ်,၊ၵႆ,ၼီၽထေးၽွင်လူဝ်မေး ၵၢတွတ်.ပေတၢင် လီမ်းၵမ်ဝၵ်,၊ ၼီပေတၢင်ဝၢႈလုၵ်.ၽွင်ႁိုဝ်ႁၢဝ်ႈႁၢၽ်ၵမ်,ၽုၵ်.တူဝ်ႈၼီႁႆးၵမ်,ၵၢင်ႈၵၢမႆႇႁႆးတၵပ်ီၵ်ႈၵူၵ်း ၵၢႇၵူၵ်းၽျူဝ် ပီၵ်ႈႁၢဝ်ႇပီၵ်ႈႁုၵ်ၵၼီ ႁွၵ်ၵွင်းပေတၢင်ၵီမ်းၽျူဝ်းၵမ်ၽျၢ.ၵွပ်.ပိူဝ်ႈၵႆ,မေးၽထေးႁၢဝ်ႈၵၢ ႁၢၽ်ၵမ်,ႁေၢ ႁွၵ်ၵႆ, ပၢႈလူင်တူဝ်ႈလိူင်ႈမႃးၽျၵ်ၼီလုၵ်.ႁွၵ်မႆႇၼီဝ်ႇႁိုၵ်ႈၵယဝ်,၊ပၢႈလူင်ၵႆ,ႁိုၵ်ႈၵီၵ်ႈ ယဝ်,ၵီးၵမ်,မူိင်းပၢရျူၵၼီမႆႇ မဝ်ႁူၼီထိုင်ၵၢမူိင်းၵေႃးၽမ်ပီမႆႇယဝ်,၊မူိဝ်ႈၵႆ,တမ်ၸႈမူိင်းၵေႃးၽမ်ပီႁဝ်တိုတ်. မွင်းႁၢပၢႈၵႆ,ပၢႈလူင်မႆႇၵႆႇမႃးၼီၵၢႁႆမူိင်းၵေႃးၽမ်ပီဝၵ်,၊ၵႆ,ၼီမေႈၽထေးလူဝ်မေးၵေႃးၽမ်ပီၼိုဝ်,ၵၢယဝ်,။ ၵႆ,ယဝ်,ႁႆးမေႈၽထေးတွင်,ပၢႈမႆႇလၢၵီးၽျၵ်လုၵ်.ႁွၵ်ၼီ ႁူမ်းလူင်ၵၵမ်။

ၵွင်းတွင်,ပၢႈမႆႇႁူဝ်ႈႁီတ်ဝၵ်းႁူၼီမဝ်တႆႇၵႆ,ႁႆး ႁၢတ်.ပၢၵ်ႈမူိဝ်ႈမၵ်းပီၵ်ႈလုၵ်.ႁွၵ်ၵႆ, ၵူၵ်. ႁီဝ်တူဝ်ႈလိူင်ႈၼီဝ်ႇၼီ မူဝ်ႇၵီၵ်ႈမႆႇၽွႆၼီၽျၢၽ်ပ်ဝီ,ၵမ်ဝၵ်,၊လုၵ်.ၵႆ,ၵၵ်ႇလင်ၽွင်ၽၢမ်ဝၵ်းၽျိုင်ၽင် ႁွၵ်ႁွင်ႈၼီပွႆ ၽွႆႇၵၵမ်ဝၵ်,၊ ၵွပ်.ပိူဝ်ႈၵႆ,ဝူတ်.ယင်းၼီၵႆႇႁဝ်ႇတွင်,ပၢႈလူင်ၵမ်ဝၵ်,။ ႁိုၵ်းၽမ်,ၵၢၽ်ၵႆယီ ၽံၽျူင်တွင်, ပၢႈ လူင်မႆႇလုၵ်.ႁွၵ်ၵႆႇၵၼီၽတၢင်းထိုင်မူိင်းပၢရျူၵၼီမႆႇယဝ်,၊လုၵ်.ၵႆႇၽထေးမူိင်းပၢရျူၵၼီလူဝ်မေးႁၢဝ်ႈတင်းငိူၵ်း ႁႆးႁွင်လၢၵ်ၵၢၼီ ၽထေးမူိင်းၵေႃးၽမ်လီမႆႇ ၵၢယွၵ်းလုၵ်.ႁွၵ်ပွၵ်.ၵမ်ဝၵ်,။

ၵႆ,ၵေႃၽထေးၵေႃးၽမ်လီ မဝ်ႁိုၵ်ၽွႆၼီ ၽွင်ႁၢပီၵ်ႈတြႃးထိုင်ၽျူဝ်ႁႆးၵၢယဝ်,၊လုၵ်.ၵႆ,ႁၢဝ်ႇၽျူဝ် ႁႆးၵေႃးတင်းၽွင်ပၢႇမႆႇ ႁီပ်.ၵီႈၵီႈၼီတီပ်တတ်ၽွႆႇဝၢႈ ၽွင်ႁိုဝ်တင်းၽွင်ႁၢဝ်ႇ ဝၢႈၼီင်ႁူ ၵွပ်.ပိူဝ်ႈၵႆ, ၽီတ် လုၵ်.ၽွင်ပူဝ်ၽွင်မေၵၼီ ၽျူဝ်ႁႆးတီပ်တတ်ၽွႆႇယဝ်,၊ဝူင်ႈၵၢင်ႈမူိင်းၵေႃးၽမ်ပီ ပၢရျူၵၼီမႆႇ ၽျူဝ်ပျူ.ၽတ်.ပူၵ်ၼီ တင်းၽွင်ပူဝ်ၽွင်မေဝၢႈၽျူမ်ႈလိင်,ၽျူမ်ႈမိုင်,ၵၼီၽျူဝ်ႁႆးတီပ်တတ်ၽွႆႇယဝ်,။လုၵ်.ၵႆ,ႁဝ်ႁၢဝ်ႇတင်းၽွင်ပူဝ်ၽွင်မေၵႆႇ

ၽလေႃးကၵ်းၸိ ၵျူမ်းႁၢူဝ်ကယဝ်ႉ။ ဝူင်းၵၢင်း ၽွင်မိူင်းမႄႈပူၵ်ၵျူဝ်ၸိ ႁဝ် ႁၢဝ်ႇၵျူမ်းလိင်၊ ၵျူမ်းႁၢူဝ်ႁၢဝ်း ယွႆပီၵ်းမၢၼ်ယဝ်ႉ။လုၵ်ႉၵ်ႈမၵ်းႁၢဝ်ႇဝၵ်းလူင်းထိုင်ကၢႁွင်း[ၸႃး]ပီၵ်းႁၢဝ်ႇမႄႇၵ်ႇထွမ်[ၸႃး][ၸႃး]ပီၵ်းႁၢဝ်ႇၸိလွင်း ႁၢၵိၵ်ႉႁၢ တုၵ်ႉႁ ႁၢၵတ်ႉတ မဝ်မၵ်ႇမဝ်တိင်းၵျူႉကၢ တွင်းကၢၸိ လေႃးကၵ်ႈမႄႇ ႁၢႆၵ်ႇႁုတ်ကၢ ယဝ်ႉ။ ကွပ်ႉပိူဝ်းၵ်ႈၸိ ႁွင်းႁၢၵ်းႁွင်းၵူင်းလုၵ်လိူင်ၽၢင်ကၢႆၵ်းၵ်ႈ၊ တိၵ်ၵၢင်းႁွင်းမႃးၸိပူဝ်မေတင်း ၽွင်ပႃႇမႄႇ ယွၵ်းႁၢႁၢင်းႁၢမ်ၵျႃႆၵ်းၵမ်ဝၵ်ႉ။ လုၵ်ႉၵ်ႈပူဝ်မေၽွင်ပႃႇကေႃး ပေႉႁူမ်းၵျူမ်ယွႆ ၽႃးထုၽၢမ်ပႆၵ်းဝႃး ၸိ ႁၢႁၢင်းပွၵျွႇကယဝ်ႉ၊ ၵ်ႈၸိ မၵ်းႁၢဝ်ႇႁုၵ်ႉႁၢၵိဝ်းၸိင်ပိူၵ်းႁံးကူပ်တင်းကၢႆၵ်းၵျူဝ်မၵ်းႁၢဝ်ႇၵ်ႈ၊ ႁၢၽ်ႉၵျွႇ ပူဝ်မေၽွင်ပႃႇမႄႇၸိ ႁွၵ်ကၢႁၢမ်ၵျႃႆၵ်းပီၵ်းတပေး[ၸႃး]ပီၵ်းႁၢဝ်ႇကၵမ်ဝၵ်ႉ၊ ၵ်ႈၸိမၵ်းႁၢဝ်ႇၵ်ႇႁိုဝ်း ႁၢဝ်ႇ ၽၢင်လၢကူၵမ်ၵျေႃ၊လုၵ်ႉၵ်ႈမၵ်းႁၢဝ်ႇ ကိူၵ်ၵိႈၸိႁၢႉ[ၸႃး]ၸိ မႆၵ်ႉၽွႆၵ်လူဝ်ၽွႆၵ်ၵ်ႇပီၵ်းႁၢၵ်ႉၵျႃႆၵ်းတႃ ၸိ ႁၢတ်ႉႁၢဝ်ႇၽၢင်လၢကူၵ်ႈၽုတ်ထိႇယဝ်ႉ။

ႁူဝ်းႁၢမ်းႁၢၵ်းကိမ်ႇ တိမ်ႇၸိၵ်ႇတၢင်လတ်ထိုင်ၵိူင်ပၢင်းၵ်ႈႁံး လိၵ်ႉ[ၸႃး]ႁၢဝ်ႇၽၢင်လၢကူၵ်ႈပီၵ်း လိၵ်ႉႁၢၵ်ႉပူင်းၽွၵ် လိၵ်ႉလူင်တိႈႁံးတိး ႁၢၵ်ႉငဝ်ႇလိူၵ်ႁၢႆၵ်လိၵ်ႉလူင်တိႈႁံးတိးၵျူဝ်ပိူင်းႁွင်းလိူင်း၊ၽေႉ မဝ်ကႃး လွင်းႁူလွင်းကိၵ်း တၢင်းကိင်းၵိးလွင်းလၢင်းႁူၽၢင်ႇမိူင်းၵၢင်းၵ်ႈႁဝ် ၵျိတ်ထဝ်ၵျိတ်ႁၢတ်ႉၸိၽွင်ၵမ်၊ ႁွင်းႁၢၵျလုၵ်ႉတႁွၵ်ၵ်ႈႁဝ်ၵ်ႈၸိ လိၵ်ႉလူင်ကေႃႉလတ်ႁၢင်းတၢင်းကိင်းကေႃႉၽွၵ် ပီၵ်းလွင်းၵိးတွၵ်းတႃး လုၵ်ႉႁိူဝ်ႉႁိူဝ်းတိႈ ၵ်ႈၸိတၢင်ပျူးမႃးတိႁႃႇ။

သုၵ်ႈသီ,လၶၢၼ်းတွႆးငဝ်ႈ

လဝ်ႈလရေး လဝ်ႈၼွႆႉ.လိင်,ထေး၊ မိူင်းၶမ်ႉ.တီး၊ မိူင်းၶၢင်

ႁိုဝ်ႈလုၵ်ႉတြၢႆး ။ ...

(1) ...

(?) ...

(ʌ) ...

မိူင်ꩫꩫ် ꩭꩡ်ꩡီးကျုး ꩭၼꩫ်.မꩫ်းꩭꩡ်ထုꩫ်ထိုင်ၼမ်ကုက်.တေꩡုက်လꩫ်,ꩡီ ꩭယွင်ꩭိုင်; မꩫ်.မꩡ်ꩡၢင်; ꩭꩡမ်;တီ ထွတ်လွက်.ꩭꩫ်,ꩭꩡ်ꩭုꩫ်လီꩫ်, မꩫ်းꩭꩡ်ꩡေႃ,မꩡ်ꩭွꩫ်;ထွတ်ꩭွက်ꩭယျꩡီတီꩡီတ် ꩫင်ꩡိုꩡ်ꩡေႃ,မꩡ်ꩫ် ꩡွပ်.ꩫ်,မꩫ်လီꩡီင်ꩭမ် မွꩫ်းꩡၢထꩫ်မ် တီ;ꩭꩡ်ꩡြႃး ꩭꩡ်;ꩭုꩫ်ꩡီပွက်.မႃး ꩡွꩫ်မတႃ. ꩡူးလꩫ်.ꩡတꩫ်ႃ ꩡႃ;ꩫင်မွꩫ်းလႃးꩫ်,တီꩡွꩫ်ꩫꩡီ ꩭွꩫ်,ꩡွꩫ်မႃးထꩫ်မ်တီ; ꩡြႃးပီꩫ်; ꩭꩡ်ယꩡ်,။ မꩫ်လီꩡီင်ꩭꩡေႃ, လွက်.ꩭꩫ်.လူင်းမိူင်းꩡူꩫ်းမႃးဝꩫ်,။ မꩫ်ꩡီင်ꩭꩡေႃးꩭꩫ်ꩫꩡ်ꩭꩡ်ꩡြႃးမိꩡ်ထိုင်ꩡီ လွင်;ꩭꩫ်;ꩭꩡ် ꩡီꩡျုးꩡွꩫ် မႃးထꩫ်မ်ꩫ်,ꩭꩡ်;လꩡ်;ꩡꩫမ်။ ꩭိင်းꩡီင်ꩡြႃးပီꩫ်;ꩭꩡ်ꩡေႃ, တꩫ်းတꩫ်ꩫ်, လွꩫ်လွတ်.မꩡ်ꩫ်၊ꩡꩫ်ꩡꩫ်ꩡီ ꩡီꩫ်ꩡႃ ꩡီꩫ်ပီတ် ၊ꩭ; ꩭꩫီꩡ်.ꩭ ထုက်.ꩭ ꩭꩫတ်.တ၊လွင်;ꩡႃယꩡ် ဝꩭီꩡမꩫေႃးꩡ၊ꩭ;လွင်;ꩡီင်းတꩫ်းꩡမ်;လွင်;လူꩭွꩫ်ꩡြႃးꩡုက်.ꩡီလꩭꩫ်းꩫ်,ꩡုမ်ꩡုမ်ꩡွꩫ်ယꩡ်,၊မꩫ်ꩡီင်ꩭꩡေႃ ꩡွပ်.ပိူꩡ်;ꩫ်ထွမ်ꩡြႃးꩡြႃးပီꩫ်; ꩭꩡ်ꩡီ ꩡုက်ꩡွꩫ်ꩫ် ꩡြႃးမီတ်. မꩡ်ꩭွꩫ်;မိူꩡ်းမိူင်းလီပွက်.ꩡီ မိုင်,ပွင်;ပတ်လီꩡ် လွင်;ꩡꩫ်.ꩡွမ်း ꩡꩫ်.ꩫမ်, ꩡီတ်ꩡပ်.ပီယꩡီ ꩭူယꩡ်,။

မိူꩡ်;ꩡꩫ်ꩭ;ꩡ,မုက်.ꩡိူꩡ်းပုင်ꩫႃး မꩫ်မထုလႃ ꩫ်,ꩭꩡ် ꩡြႃးပီꩫ်;ꩭꩡ်မိꩡ်တီမႃးယွꩫ်းꩡီင်ꩭꩫꩫ်, မꩫ်ꩡီင်ꩭ တွင်းꩡီလꩫ် ꩡၢꩫ်; လီလꩫ်းထꩡ် ꩡုပ်မီတ် ꩫိုတ်.လꩫ်းꩡီ ꩡႃမꩫ်မထုလႃ ꩡွꩫ်ပူꩡ်းလုင်မုက်. ꩡိူꩡ်းꩫ်,ꩭꩡ်ꩡꩫ်မꩫ်းꩫ်ꩡေႃ.။ꩡူꩫ်းမꩫ်မုက်.ꩡိူꩡ်းꩫ်, ꩭꩡ်ꩡေႃ,ꩡꩫ်မꩫ်းꩡီ ထꩫ်မ်ꩡꩫ်;ယꩡ်,၊မꩫ်ꩡီင်ꩭꩡေႃ, ဝႃ; ꩡꩡ်;လီတ်ꩡြႃးꩭꩫ်;ꩭူꩫ်းထမ်ꩫ်,ꩡီꩭႃတွင်းပꩫ်ꩡွတ်ꩫꩫမ်၊ ပူꩡ်းလီတ်ꩭꩡ်ꩡြႃးꩭꩫ်း ꩫင်ꩡꩡ်;ပီꩫ်; ꩫင်ꩡꩫ်;ꩡီ ပီꩫ်;ꩭူ ꩡူꩡေႃ,လွꩫ်ပီꩡႃလီတ်ꩭိုꩡ်ꩫႃး ꩫꩡီဝႃ;ဝꩫ်,။ လုက်.ꩫ်,ꩡင်လုင်မုက်.ꩡိူꩡ်းꩫ်, ꩭꩡ်ꩡူꩡ်; တိုꩫ်ꩡꩫ်;ꩡီ ꩭꩡ်လီလꩫ်းလူင်ꩭိုꩡ်း တူ;ꩡေႃ,ꩡြႃးပီꩫ်;ꩭꩡ်မိꩡ် တီꩡႃယွꩫ်းꩡီင်ꩫ်, လီတ်လူင်ꩡႃယꩡ်, ꩡꩫ်း ꩫ်,တူ;ꩭꩡ်တင်းမꩫ်,လူꩭွꩫ်မွꩫ်းꩡီ ꩡြႃးပီꩫ်;ꩭꩡ်မိꩡ် ꩡုမ်;ꩡႃတွင်းပꩫ်ꩡွတ်ꩫꩡီ တင်းမꩫ်ꩡီင်ꩭꩡုမ်;လူꩭွꩫ် ꩡꩫ်;ꩡႃတီ;ꩡြႃးပီꩫ်;ꩭꩡ်ယꩡ်,။ꩡြႃးပီꩫ်;ꩭꩡ်ꩡေႃ ꩡူꩫ်းမꩫ်မထုလႃꩭꩡ်မိꩡ် ꩡူꩡ်းꩡြႃး ꩡွꩫ်ꩡီꩫ်ꩡွꩫ်ထꩫ်း လွင်;လူꩭွꩫ် ꩡုက်.ꩡီလꩭꩫ်းꩡုင်ꩡုင်ꩭီးꩭီး ꩫ်,ꩡီတင်းလုင်ꩡုက်ꩡွꩫ်ꩡꩫ်;ꩡꩫမ်။

ꩭꩡ်ꩭုꩫ်ꩡီꩡျုးꩡေႃ, မꩫ်လီꩡီင်ꩭ မꩡ်ပွက်.မႃးꩫ်, တူꩡ်;မꩫ်းꩭꩡ်ꩡင်ꩡူပ်တင်းꩭုꩫ်လီ ꩭုꩫ် ꩡꩫ်ꩭီတ်မုꩫ် လူင်းမႃးတီ;ထမ်ꩡြႃးပီꩫ်;ꩭꩡ်ꩭူꩡꩡ်းꩡီ မꩫ်းꩭꩡ်ꩡွꩫ်ပူꩡ်းမꩡ်တꩫ်ꩫ်,မႃးယွꩫ်းတꩫ်းꩭꩡꩫ်. ယꩫ်းꩫမ်ꩡေႃ.၊လုက်.ꩫ်,ꩡြႃးပီꩫ်;ꩭꩡ် ꩭိုꩫ်းꩭိုꩫ်း ဝꩫ်းဝꩫ်း ꩭူꩫ်းထမ်ꩡူꩡႃꩡီ လီꩡꩫ်တင်းလုင်မိꩡ်ꩡူꩡ်း ꩡြႃးလွင်;ꩭုꩫ်ထꩡ် တꩫ်းတꩫ်ꩫ်လွꩫ်မꩡ်လွတ်.ꩫ်ꩫ်, ꩭ;ꩡွꩫ်ꩡူꩡ်းꩡွꩫ်ယꩡ်,ꩡေႃး ꩭꩡ်ꩡီꩡျုးမꩡ်ꩫင်ꩭွꩫ်;ꩡီꩭုꩫ်, ꩡꩡ်းꩡီင်ꩡေႃးꩭူး ꩫ်ꩡေႃ.။

ꩭꩡ်ꩡေ;ꩭူးꩭိုꩡ်း မိူꩡ်;မွꩫ်းꩭꩡ် ꩭꩡမ်;ပီꩫ်;ꩡြႃး ꩡီင်းထုက်.ꩭꩭရိယႃ ꩫ်, ꩡꩡ်;ꩭႃꩡေတိုင် ꩡꩫ်မ်ꩡꩫ်ꩡီ မꩡ်ꩡွꩫ်ꩡတီꩡီး မွꩫ်းꩭꩡ်ဝူင်;ꩡုက်ပီ;မိꩡ်ꩡြႃးမꩡ်ပီꩫ်;ꩡီတီꩡီင်ꩡုတ်တီꩭႃယꩡ်, ꩫꩡီꩡြႃးမိꩡ် ဝႃ;ꩫမ်

ၸၢမ်ၸၢႆၼီ မၼ်ၵွႆႉၼတီၵီး မွၵ်ႉၶၢဝ်ႇဝူင်ႈၵျူၵ်ပီႈမႆႇ ဢွၼ်းမၼ်ပီၵ်ႈၼီတီၼိင်ႇၼုတ်ႉတီႉ ၸၢႆႇယဝ်ႉ ၵၼီဢွၼ်းမႆႇ ဝႃႈၵမ်ႉ ၵျႃႉ။ ဢွၼ်းပီၵ်ႈၶၢဝ်ႇၵေႃႉ တၵႃႇတူဝ်လူင်ၵိူဝ်း မွၵ်ႉမႆႇၵဝ်ႈဢွၼ်းၵူႈလၵ်းႁႆႈၵွႆႇၵျူဝ်းၵွႆႇၵူၵေႃး မွၵ်ႉမဝ်ပွင်ၵႃႉ,မွၵ်ႉၶၢဝ်ႇပုၵ်ႉ,မႃးၵၵ်ႈလင်ၵိင်ၶၢတ်ႉ.ၵူႈၵျၵ်ၵႃႇၵႃႉ,ၶၢဝ်ႈတႃႈၼိင်မွၵ်ႉၶၢဝ်ႇ ၵူႈလီမ်းလႃးၵၼီဝႃႈၵမ်ႉၵျႃႉ။

ႁုၵ်ႉၼီၵျူးၵေႃႉ,ၶၢတ်ႉ.ပၢၵ်ႈၶၢၵ်ႈမၵ်းပုၵ်ႉ,မႃးၵႃႉ,ႁဝ်မီႇၶၢဝ်ႈၽျၢၵ်ႉမိုင်လီမ်းၵီးၵႃႇၵျၵ်ၶၢၵ်ႈမၵ်း ၵီတ်ႉတၢင်းလူပုၵ်ႉႁွင်းႁၢမ်ၸၢင်လူၵူႈလၵ်း ၵႃႉ,ႁဝ်ၸေ.မဝ်ၵႃးၶၢတ်ႉ.လိူင်းယဝ်ႉ,ၶၢတ်ႉ.လိူင်းလဝလွၵ်ႉ.လႆႈ တၢႆႈပုၵ်ႉ,မႃးၵႃႉ,ႁဝ်မီႇၵႃႇၵျၵ်ၼီတၢင်းတၢႆႈၵႃႉ,လွႆမဝ်လွတ်ႉ.ၵႃႇၵၼီၵျူ,တွင်းၵႃၵႃၵမ်။ဢွၼ်းပီၵ်ႈၶၢဝ်ႇၵေႃႉ,ၵႃႉ,မႆႇ ထတ်ႉၼီ ၸုၵ်ႉ.ၼီလႁၢၵ်းတွႆး ဝေႇၵႃႉ,ၵျလိူဝ်ၼီပီၵ်ႈ မႃးၵၵႃႉ ၵျူဝ်း ၵွႆႇၵင်ၵၵ်ႇတွႆႇၵႃႉ,ၵၵမ်။

ၵႃႉလေပီၵ်ႈၵင်မိူဝ်ႈၵၵ်ႉ ႁူဝ်ႈဢွၼ်းၶၢဝ်ႇႁီဝတ ယုတီႈၵပ်.ပၵဝူၵ်ႉၵျ ၊တမ်းတီႈ မိူင်းလူင်ပၵျူ ၸုၵ်ႉတၢၼီၵူၵ်းၼိင်မိူင်းမႆႇ ၸွၵ်ႉဢွၼ်းၵျူဝ်းထႆး ႁီ,တၢင်းလွင်ႈၵီႈႁူႁူဝ်ႈၵိင်ပၢၵ်ႈယၢင်းလေး ၊ဝၵ်းလိူင်ႈ လူႇ တၢင်ႈတူဝ်ႈၼိင်မိူင်း လုၵ်ႉ.တီႈၵျူဝ်ဢွၼ်း ၵၢပၢင်းၶၢဝ်ႇ ဢွၼ်းႁႆး တူဝ်ႈမိတ်ႉႁိင်းၼိင်ဢွၼ်းႁီဝတ မၵ်းၶၢဝ်ႇ တီၶၢဝ်ႈပရိၵ်ႉပပၢၵ်ႈၵွႆႇၵႃႉ,ၼီ တၢင်ႈတူဝ်ႈမၵ်းၶၢဝ်ႇ လိၵ်ႉ.ၸုၵ်ႉ.ၼီလႁၢၵ်းတွႆးဝေႇ တွႆးၵၢင်ႈ တွႆးပႆႈ ၵႃႉ,ႁဝ် ၵပ်ပီယၼိၵ်ႉ.ထၢမႆႇ ၵွႆႇတီမ်ႇၼီ တၢင်ႈတူဝ်ႈ ၵဝ်ႈၶၢဝ်ႇ ၵင်ၶၢၵ်ႈတူဝ်ႈၵဝ်ႈၶၢဝ်ႇၵင်ႈမိူင်းၵၵၵ်ႈ တၢင် ၸွမ်းလူၵမ်, ၵူဝ်းၵွႆယမ်ႈဝေးၵၵ်ႈတၢ ၊ တၵ်ၵႃႇ လွင်ႈၵီႈၼီၵ်ပိူင်ႈ တီထိုင်မႃးတူဝ်ႈႁွင်ႈၵွင်းႁိင်းယဝ်ႉ။

ၵယ်ၵႃႉလွင်ႈလူလိၵ်ႉ.ၸုၵ်ႉ.ၼီလႁၢၵ်းၵႃႉ,ၼီ ႁိင်ၼိင်ဢွၼ်းတၵ်ၵယ်ႁႆႈထဝ် မယ်လၢၵ်တတ်ႉ.ထိဝ ႁွမ်းၵင် လူၽျႆႇထဝ်ၵင်တွႆႇၵႃႉ,ယဝ်ႉ၊

မိူဝ်ႈၵၵ်ႉ မိူင်းပၵျူၸုၵ်ႉ.တၢမႆႇ မယ်လၢၵ်တတ်ႉ.ထိဝ ၵၵႃႉ ၵူဝ်,လိူင်ႈယင်းၵမ်ၵျႃႉ၊မၵ်းၵေႃး တၢင်းၶၢင်မဝ်ယင်း လၢၵ်ထိဝ် ၼီ ၵၢႁၢ.ၶၢးၸထေးၸွင်လူဝ်မေးယဝ်ႉ၊ၶၢဝ်ႇၸထေးၸွင်လူဝ်မေးမႆႇလုၵ်ႉ.ၸယ် ၼီၵူၵ်းၵေႃႉ,ယင်းဝၵ်ႉ၊ မယ်တတ်ႉ.ထိဝ ၵႃႉ,ၵီတ် ၵၢၵ် မူးႁၵ်ၶၢးလူင်ၵႃႉ,ၼီၸထေး ၸွင်လူဝ်မေးၵေႃႉ, ႁၢၵမ် တမ်းႁွင်ႈၵျၵ်.ပိင်းၵႃႉ,ၼီ လုၵ်ႉ.ၸယ်ၼီၵူဝ်,မႆႇၵျင်,ထၢမ်ဝႃႈ လုၵ်ႉ.ႁဝ်ၵိူဝ်း ၵျၢင်းႁိူဝ် မေၸူၵေႃႇ ထဝ်ႇယဝ်ႉ, ၸူပီၵ်ႈလုၵ်ႉ.ၵေႃႉ,လူႇၸူတူဝ်မႆႇၵႃႇၵျူပ်.တင်ႇတေၵျိုၵ်ႈၼီ မိူင်,ပွင်ႁိၵ်ထိမ်ၵၵ်ႈၵႃႇၵႃႉ, လွင်ႈဝတ်. ဢွၼ်းပူဝ်မေယင်းၵမ်လႆႈပိူဝ်ႈၵႃႉ,ၼီ မယ်တတ်ႉ.ထိဝၵႃႉ, ၵူၵ်းၸိုဝ်တူဝ်ၵိူၵ်ၵီၵ်ႇၵၢၵ်းမူးၵႃႉ,ၼီ ၵိူင်ၵီႈ လုၵ်ႉ. လိူင်ႈလွႆႇႁူၵေႃႉ, ၵူပ်ၵူႈၵီးၵီႈႁူၵၼီဝႃႈၵႃႉ,မႆႇ လုၵ်ႉ.ၵၢင်းၵႃႉ,ႁဝ်ဝႃႈပူဝ်မေၶၢဝ်ႇၵေးႁူးႁဝ်ဝႃႈၵႃႉ,ႁွင်ႈႁူ ႁိူဝ်ႈ ထိင် ႁၢမ်းတီႉႁႃႇ ၵႃႉ,ႁူၵေႃး ႁွင်ႈလိူင်ႈၶၢၵ်ႈၵျၢင်,ယင်းႁူ မၵ်းၶၢဝ်ႇလိၵ်ႉ.ၵေႃႉ,မဝ်ၶၢင်ႈ ၼိၵ်ႉ ၵေႃႉ, မဝ်တွင်း ဢွၼ်းၵေႃႉ,မဝ်ပွင် လွင်ႈတၢင်းၵႃႉ,ၼီ ၵီတ်ၵီႈၵီႈႁွင်ႈႁွင်ႈလီမ်းတီႉႁႃႇတၢ. ၵၼီဝႃႈဝၵ်ႉ။ မယ် တတ်ႉ.ထိဝၵေႃႉ, မိူဝ်ႈႁဝ်ပူဝ်ႈမေႈလုၵ်ႉ.မူၵ်ႈတၢၵ်ႇၵၵ်ႈၵႃႉ, လုၵ်ႉ.ႁွၵ်ႉ.မၵ်းႁွၵ်းမႆႇတၢင်းလူင်ၵႃႇၵိၵ်းယဝ်ႉ။

မယ်တတ်ႉ.ထိဝ ၵိင်ယၢၵ်ႈၸၢမ်ၼီဝၵ်းၵီး ၶၢဝ်ႇၸထေးမႆႇယွၵ်းႁၢႁၢင်းဝႃႈၵဝ်ႈႁႃႇၵျၸွၵ်ႉလိၵ်ႉ.

ၵွတ်ꩬ်ဝꩬ်း၊ ႁၢဝ်ႉၽထေးလူင်ၵေႃႇ ႁိုဝ်းမွ်ႈလိၵ်ႉႁၢင်ႈမႃးၵီးလွင်ႈႁၢင်ႈမွ်ႈꩬ်ႇ,ၵဝ်ႈမႄႉၸွ်ႉꩬ်ႉၺꩬ်ၺႃႇ,တွင်း တႃႇ,ꩬ်ႃးꩬ်ၽီ တင်းၵႃႈႁၢရိၵ်ႉႁူꩬ်တၢင်းꩬ်ႇ,ႁဝ် ၸွ်ႉၵႃ၊မၢင်ႇတတ်ႉထိဝႃၵေႃႇ,ၽီႇလူင်ပႃမွၵ်ႉႁမႄႉၵႃၽူ ၽွꩬ် လိၵ်ႉယဝ်ႇ၊ ꩬ်ႇ,ႁူၵေႃး ႁလွ်ႈၽွꩬ်ၵေႃႇ,မဝ်ႁၢင်ႈလီဝ်ꩬ်ႇ,ၽီ ႁၢဝ်ႉပႃ မွၵ်ႉႁလူင်ဝႃႈ လႅးပိုဝ်ႈႁၢတ်ႉမိူဝ်ႈ ၸႃး တႃꩬ် ႁၢၵ ပႃရမီလူလိၵ်ႉမဝ်ယင်းမႃးꩬ်ႇ,ၽီမွ်ႈႁွၢꩬ်တၢင်းႁၢင်ႈပႃရမီလိၵ်ႉလႅး ယင်းꩬ်ႉ မွ်ႈၺိုꩬ်းမႄႉ မိူဝ်းၽီ လိၵ်ႉၽုၵ်ၽီလႁၢꩬ်းꩬ်ႇ,တီမ်ႉလူတႃႉꩬ်ႃးၽင်ၽီ ပွႆမိူဝ်းၺိုꩬ်းပွၵ်ႉမႃးဝꩬ်ႇ။

မၢင်ႇတတ်ႉထိဝႃၵေႃႇ,ငိုꩬ်းၺၢင်းၽိုဝ်ႇ,ႁေႃႉတီမ်ႉလိၵ်ႉလူ ၵႃႈႁၢင်ႉတီမ်ႉꩬ်ႇ,ႁဝ်ၺၢင်ႇ,လႃးၽီ ၵႃမꩬ် လုꩬ်းလွင်ႈꩬ်မ်ႇ,မိူဝ်းမႃးၽီ ၵူꩬ်းမꩬ်ႉမိူင်းꩬ်ႇ,ႁဝ်မႄႉ ႁၢယ်ႉႁႃယဝ်ႇ၊ꩬ်ႇ,မႄႉ လုၵ်ႉၽၢင်ႇႁၢဝ်ႉၽထေးႁဝ်မႃးၺꩬ်ၽီ တူင်ႇ,တꩬ်ႉထၢမ်းလွင်ႈꩬ်ႇ,မႄႉ မၢင်ႇတတ်ႉထိဝႃၵေႃႇ,ႁႃႈၸွ်ႉလွင်ႈပီꩬ်ႈလွင်ႈၺီတ်ꩬ်ႇ,ႁဝ်တူဝ်ႇ ယူဝ်း ꩬ်ႇ,ၽီ ꩬ်ၢင်းၽၢင်ႇ ၽီၵူဝ်ႇ,ၵေႃႇ ၵႁူးလီင်ႈလုꩬ်းတင်းလူင်ၽိုဝ်ႇ,ႁၢဝ်ႇ,ၵꩬ်မ်၊ မၢင်ႇတတ်ႉထိဝႃၵေႃႇ ငိုꩬ်းႁၢꩬ်ႈꩬ်ႉꩬ်ႇ,ႁဝ်ႁၢဝ်ႈၽီ ၵႃ ႁူးႁၢရေးလူႉၺႃႇ,ႁၢင်ႈတီမ်ႉၵႃꩬ်ၽီလိၵ်ႉၽုၵ်ႉၽီလႁၢꩬ်းꩬ်ႇ,မႄႇ,ၸွ်ႉတီမ်ႉယဝ်ႇ၊မꩬ်းႁၢဝ်ႉၵေႃႇ,ႁၢဝ်ႉႁၢရေး တီမ်ႉမႄႉတင်းႁွ်ႈတင်းႁူဝ်းႁေႃတꩬ်ႃၽတ်ႉထႃႁိုဝ်လိၵ်ႉꩬ်ႇ, တင်းထီမ် တင်းၽွꩬ်ၽီလုꩬ်လိၵ်ႉတြႃးၽုတ်ၵီးမၢင်ႇ တတ်ႉထိဝႃၵေႃႇ ၵႁူးလီင်ႈꩬ်ႉႁွမ်းႁီမ်ႈတၢင်းႁၢꩬ်တင်းတီမ်ႉၵႃ ၵꩬ်မ်၊ မၢင်ႇတတ်ႉထိဝႃ ၵေႃႇ ႁွမ်း ꩬ်င်ႁၢမ်းႁၢဝ်ႉၽထေးယင်းဝႇ,ꩬ်ႇ,ၽီ လိၵ်ႉတြႃးၽုၵ်ႉၽီလႁၢꩬ်းꩬ်ႇ, ꩬ်ႉမႃးꩬ်ႇ,ၽီ တီလူꩬ်မ်ꩬ်ၽီ ႁၢဝ်ႉၽထေးလူင် မႄႉႁၢမ်းပွင်ၵီး ႁၢဝ်ႉၽထေးလူင်ၵေႃႇ တင်းမေးတင်းလုၵ်ႉ တင်းလူႉႁွ်ႇ,ၵူꩬ်းလွမ်ꩬ်ႇ,ႁဝ်ၽီ တူဝ်ႈမꩬ်းႁၢဝ်ႉ ႁၢဝ်ႈပꩬ်ႇ,ၽီင်တူင်းၺၢယ်ႉလိၵ်ႉလုꩬ်တြႃးၽီ ႁိင်းၽီင်တြႃးမႄႉꩬ်ႉၺူမ်ႈ လူတꩬ်းၵꩬ်မ်၊ ဝႅးꩬ်ႇ,ႁၢဝ်ႉၽ ထေးလူင် ၵေႃႇ,လုၵ်ႉꩬ်ၢင်းၽၢင်ႇတင်းၽီၵူဝ်ႇ,မႄႉၵူပ်ၸွ်ႉမၢင်ႇတတ်ႉထိဝႃမႄႉႁီမ်ႈတင်းႁိူင်ႈၺိုꩬ်ႈႁေႃးႁီမ်တင်းလူင်မၢင်ႇတတ်ႉ ထိဝႃ မႄႉယုꩬ်ႈႁၢယ်ႉၸွ်ႉၽီႁဝ်ႉထိုꩬ်ၽွၵ်ႉတေၵႃယဝ်ႇ။ မၢင်ႇတတ်ႉလိဝႃၵေႃႇ ꩬ်ႉႁူတင်းႁူဝ်ႈႁီမ်းၽႃၽီထေး ႁူꩬ်းလူတꩬ်းလွင်ႈၵူႈၽူဝ် လႅႁွင်ႈၽီ ႁၢၽꩬ်ႉမူတ်ၽီင်ႉတႅးဝႅးႁၢမ်း မိူင်းလီ တႃဝတိင်ၽႃမႄႉꩬ်ႉမိူင်းꩬ်င်ႈ ႁၢမ်ၵႃၵꩬ်မ်ꩬ်ၽီႁႃႈၸွ်ႉႁၢဝ်ႈ ပွင်လွင်ႈလိၵ်ႉတြႃး ၽုၵ်ႉၽီလႁၢꩬ်းၵꩬ်မ်း။

လႅးပိုဝ်ႈꩬ်ႇ,ၽီ လွင်ႈလိၵ်ႉတြႃးၽုၵ်ႉၽီလႁၢꩬ်းꩬ်ႇ, ꩬ်ႈလုꩬ်တြႃးလိၵ်ႉတႅးႁႃးတီႈမႄႉ ထဝ်ၵိုၵ် လႅ မူလႅႁွ်းႁီး မီး ꩬ်မ်လႅတီမ်ႉႁႃႈဝႇ,ꩬ်ႇ,ၽီလၢင်ႈႁၢꩬ်ႈၽီင်မိူင်းတင်းလူင်ၺႃႇ,တွင်းထဝ်ၽီတြႃးၽႃၽꩬ်ႃတြႃးပီꩬ်ႈႁၢဝ်ႉꩬ်ႇ, ပီꩬ်ႈလွင်ႈꩬ်ီႈႁၢတ်ႉꩬ်ႇ,ႁိၵ်ႁၢတ်ႉꩬ်ႃႉၽၢင်ၽရၽီႁႃႈလဝ်ႈတၢင်ပျူးမႃးတီႁႃႉ။ ။

ၵေႃးသထမ်,

လဝ်ႈလဝ်ႈလရေး လဝ်ႈၶွႆႉၶမ်းမူၼ်ႈ၊ ၶမ်ႉတီး၊ မိူင်းၶၢင်

ၸိုဝ်ႈတြႃး ။ ၵေႃးသထမ်

ၸၢဝ်ႈမူဝ်တီမ်ႈ ။ ၸၢဝ်ႈၶူဝ်ႉၵၢၼ်ၼ် (မႃၼ်ႈၽႃင်ၵူင်း)

ပီႈတီမ်ႈ ။ 1ʎdZ

ၸၢဝ်ႈလူလိၵ်ႉ ။ ယႃႇၼၢင်းဝူၼ်(ၼမ်ႉတီး)

တီႈလုၵ်တြႃးယင်း ။ ၼမ်ႉတီး

လူ'လတ်ၸၢၼ် ။ ၸၢဝ်ႈၶူဝ်ႉၶမ်းမုၼ်(မႃၼ်ႈၽႃင်တူဝ်း)

တြႃးမုၼ်, ၵျူဝ်းၶႆ လွင်ႈတၢင်းလူၸၢၼ်ႈထွတ်ႉမီတ်ႉတီၶႃ'

ၼၢလေးမိူဝ်ႈၼၼ်, မိူင်းၵပ်ႉပီလႃဝူတ်ႉ ၸွင်းၼီၵျေႃးထမ်' တြႃးပီၼ်ႈၸၢဝ်ႈၵျူးမႃးသိ ၸၢဝ်ႈၼုၵ်ထူဝ် တၼၢႇၵဝ်လူဝ်မေးတင်းလူင်လီင်,ၼွမ်းယဝ်,ၵီးထၢမ်လွင်ႈတၢင်းလူၸၢၼ်ႈလွႆႈၵီၼ်းမီတ်ႉၼ်, တြႃးပီၼ်ႈၸၢဝ်ႈၵီတ် လွင်ႈၵျူဝ်းၵွ'မႃးယဝ်,။

ၼၢလေမိူဝ်ႈၼၼ်,ၸူဝ်ႈမိူဝ်ႈတြႃးပီၼ်ႈၸၢဝ်ႈဝူၽႃၼလူမိူင်းလူင်ၵျူဝ်ၶႆး ပၵႃတၢမ်' ၵူၼ်းလၢၼ်ၼွင်လူဝ်မေး ၵူပ်တင်းလုၵ်ႉၶၢႆးၵူဝ်,လိူင်ႈ လုၵ်ႉယိင်းၵူဝ်,လိူင်ႈယင်းၸူဝၼ်,၊ ၵဝ်လူဝ်မေးၶႆး လၢၼ်လီဝ်သိ တၢ'ၼတၢင်း လူၼင်ၵေႃး မဝ်ၵီတ်ၼမ်ဝၼ်,၊ၼ်,ၸူၵေႃးၵဝ်လူဝ်မေးၶႆး ထွမ်တြႃး ယူတ်ႉၸၢၼ် ၸၢမ်းတြႃး ၼမေးတၢ'ၼ ပုၵ်ႉထံ ၼရၼ်ၵီၼ်ၼမိ ၼ်,ၸူၼ်,ၸၢၼ်ၵၼ်ႈၼုၼမ်ဝၼ်,၊ ၼွင်ၵၢလူဝ်မေးၶႆးၵူႈမိူင်, ၵၢလုၵ်းၶႆၼမ်ဝၼ်,။

မိူဝ်ႈၼ်,ဝၼ်းလိူင်ႈၶႆးမိူင်းပၵႃတၢမ်' လီလၢႆၵီၼ်ႈၵူၼ်းတူဝ်ႈလိူင်ႈၵၢတၢင်ၵီၼ်ႈသီလထိူင်မႃးၼမ်ဝၼ်,၊ ၵူၼ်းမိူင်းပၵႃတၢၼ်,ၵဝ်ၶႆးၵၢမ်သီၼ်ၵမ်းထႆးမိူင်,တြႃးၼ်,သီတူဝ်ႈမၼ်းလီလၢႆမ်'ၼီတ်' မ်'' ၵၢမ်မဝ်ပီၼ်ႈသီၵၼ်ထိူင် ပူဝ်းၸွၵ်ပႆးၵၢထိူၼ်မ်'ၼ်, ၼွင်ၵၢလူဝ်မေးမ်'ၵၼ်သီသီတ်'ၵၢယဝ်,၊လီလၢႆးၵေႃႇ,မၼ်းမဝ်ၵီၼ်ႈသီၵၢၼၵ်ႉၵျူဝ်ၶႆး လၢႆး မ်'ယဝ်,၊လုၵ်ႉၼ်,ၵျူဝ်ၶႆးလၢႆးၶႆးၼွင်ၵၢမ်'ထၢမ်တၢင်းလူ ၼင်ၵီဝ်ၵီတ်မႃးၼသီၵွ'ၶႆႈၼမ်ဝၼ်,၊ၼွင်ၵၢ လူဝ် မေးထဝ်'ၵေႃႇ, တၢင်းလူ ၶႆးလၢၼ်လီဝ်သီမဝ်လူမႃး,ၼ်, ၶႆႈၵွ'ယဝ်,၊ၼ်,ၸူၵေႃး ၵျၢင်းၵိူဝ် လူဝ်မေးၶႆးထွမ် လိၵ်ႉၸုၼ်,ၸၢမ်းတြႃးဝႆႈတြႃးၼမ် ၼသိ ၶႆႈၵွ' လီလၢႆလူင်မ်'ၼမ်ဝၼ်,၊ ၼ်,ၵေႃးၵျူဝ်ၶႆးလၢႆးမဝ်ယူမ်သီ ၼွင်ၵၢ မ်' ၵွ'ယူတ်ႉၸၢမ်း တြႃးပျႃးၼမ်ဝၼ်,၊ ၸႂ်းသီၼွင်ၵၢၵေႃး ၸၢၼ်ႈၼင်ၼွင်ၵၢၸၢင်ႈၼ်, ၼမေးတၢ'ၼ ပုၵ်ႉထံ ၼရၼ် ၵီတ်ႉၼမိ ယူတ်ႉပျႃးၵၢယဝ်,၊ လုၵ်ႉၼ်,လီလၢႆးၼီတ်ၼီတ်မ်'မ်'သီတီၼ်ၵူဝ်ႈၵၢ ယဝ်,၊

ၵွပ်ႇပိူင်ႈꩬႃ,လီလႂ်း ၽူး လၢပ်ႇၽီႁွင်ႈၽွင်ႁမ်ႇၽွၵ်ၹုၺ်ႇၵၢယ်ꩡ,၊ လꩬ်းလိူင်ႈႁၼ်း မꩬ်တꩬ်ꩬမ်,မႄႇပၼ်ႁၼ်း လုင် ပၢႈတႃႈꩬမ်ဝꩬ်,၊ လꩬ်းလိူင်ႈ ႁၼ်းထိူꩬ်မႄႇပၼ်ႁၼ်း တူဝ်ႈထိူꩬ် တိုင်ႈၵၢင်ႈၾိူးလꩬ်းတႃႈꩬမ်ဝꩬ်,၊လꩬ်းလိူင်ႈႁၼ်း ထိူꩬ်ႁိူဝ်းတီႈ ၹိတ်ၽူꩬ်ၹိတ်ꩬႃးမႄႇပၼ်ႁၼ်း ပိꩬ်ႈၽူꩬ်ပိꩬ်ႈꩬႃးꩬမ်ဝꩬ်,၊ လꩬ်းလိူင်ႈႁၼ်းၵၢင်ႈၹၢဝ်မႄႇပၼ်ႁၼ်းလူꩬ် လူင်တူၵ်မႃးꩬမ်ဝꩬ်,၊ ႁိူꩬ်းၽမ်, မိူင်,လိူင်ႈလုၵ်ႇႁၼ်းမꩬ်း ၵႃလေၹိူꩬ်းၽထေးႁႃꩬ်ႈလိူင်ႈႁၼ်း ႁၢဝ်ႇၽထေး ꩬႃ,ၽွꩬ်မေးလုၵ်ႇမꩬ်းႁဝ် လွင်ႈၽိꩬ်ၹႃႇႁူဝ်ႇꩬႃ, ၹူ,မႃးတွင်ႈမႃးꩬမ်ဝꩬ်,၊ လုၵ်ႇꩬႃ, မိူဝ်းၹိူꩬ်းၽီ လုၵ်ႇႁၼ်း မꩬ်း ႁၢဝ်ႇၵုင်မႃ ပူဝ်မေမꩬ်းမႄႇထမ် လွင်ႈ ၹိတ်ၵꩬ်ႈမူး လွင်ႈၵႃ,တၢင်းႁႂ်ꩬမ်ဝꩬ်,။

လုၵ်ႇꩬႃ,လူႇပိꩬ်ႈပူဝ်မꩬ်းႁၼ်းႁႂ်ႈႁႃꩬ်ႈမꩬ်းႁၢဝ်ႇ မꩬ်တꩬ် ၽီလꩬ်းႁၢင်ႈဝႂ်,ꩬႃ,ꩬမ်ၹႃႇ၊ꩬမ်,မႄႇ ပၼ်ႁၼ်း လုင်ပၢႈꩬမ် တီတႃႈ ႁၢဝ်ႈႁႂ်ꩬ်းၵတ်ၸေႃး ၹွမ်ၸိူꩬ်းႁႂ်း ႁိူꩬ်းၽမ်,ပမူထိူꩬ် တိုင်ႈၵၢင်ႈၾိူးလꩬ်း မႄႇပၼ်ႁၼ်း တူဝ်ႈထိူꩬ်တီတႃႈꩬမ် ယဝ်ႉ၊ႁွင်ႈၽူႇလိၵ်ꩬိူဝ်,ႁႂ်ꩬ်းၵတ်ꩬ်းၸေႃး ၹွမ်ၸိူꩬ်း ႁႂ်းၽီ တီမီးမႃး ꩬၽီ မေးလုၵ်ႇမႄႇ ႁႂ်ႈပျႃးꩬမ်ဝꩬ်,၊ ꩬႃ,ၽီလုၵ်ႇႁၼ်းမꩬ်း ႁၢဝ်ႇၵုင်မႃႁၼ်းၵူꩬ်းႁမ်ၽိꩬ်မိူင်, ၸိူင်းတိူင်းꩬႃ,ၽီလွင်ႈ ပူဝ်မꩬ်းၽၢင်ꩬႃ,ၽလေႃးမဝ်တူꩬမ်ဝꩬ်,၊ၵွပ်ႇပိူင်ႈꩬႃ,လုၵ်ႇမꩬ်းၹႃမ်ႇႁၢတ်ၽီပူဝ်မေမꩬ်းၵေႃးၽလေႃးတူၵႃဝꩬ်,။

လုၵ်ႇꩬႃ,ႁဝ်ပူဝ်ႈမေႈလုၵ်ႇမꩬ်တꩬ်ႁႃꩬ်တီၹႃႈꩬႃ, ပဝ်ၽီ ပိꩬ်ႈၹႃႈလူင်ၽူꩬ်လူင်ပုၵ်မီꩬူႈလꩬ်း ႁႂ် လၵ်လုၵ် ႇၵူၾုၺ်ႇႁႂ်ႁၢဝ်ႇၵူႈလꩬ်းလꩬ်းၽီ ႁိူꩬ်ႇႁၢင်တူဝ်းတွꩬ်းမီးမꩬ်ႇ ပိꩬ်ႈၽထေးၵꩬမ်ဝꩬ်,၊ ႁိူꩬ်း ၽမ်,ႁွင်ႈႁႃꩬ်ႈ ၹၵ်ႇ ပိႈꩬွင်,မꩬ်ႇꩬႃးꩬႃ,ယင်းၽီၹုၺ်ႇပꩬ်ႈပိူꩬ်ႈလိင်,ႁႂ်ႈႁီ,လွင်ႈပျႃးတၢင်းလွင်ႈꩬီႈၽီ ၵူꩬ်းၽိင် ၵူꩬ်းမိူင်းၹၵ်ႇၹွမ်မꩬ်ႇမꩬ်းတေꩬႃ,ၵၢင်,မꩬ်ႇပꩬ်ႇတီမ်ႈၸေႃ ထိင်း ယဝ်ႉ,ဝꩬ်း။လုၵ်ႇꩬႃ,ၹူဝ်ႁႂ်းꩬႃႇငိꩬ်းၽႂ်ၹူင် ၽတၢင်းႁႃꩬ်ႈꩬီႈၽီ ၹူဝ်ႁႂ်းၵေႃး တၢင်ႁႃယႃႁႃမတ်ႇလူင် ၹုၺ်ႇယဝ်ႉ,၊ၵွပ်ႇပိူင်ႈꩬႃ,မꩬ်းႁၢဝ်ႇ ႁႃꩬ်ႈꩬင်ထုင်း ႁမ်းပိူꩬ်ႈဝႃႈ ၹူဝ်ႇပိꩬ်ႈႁိတ် လုမ်း ၹၢင်ꩬꩬႃ,ၵွၵ်တီမꩬ်းလုမ်းႁၢတ်ႇၵဝ် ပူꩬ်,မႃးႁႃꩬ်ႈမꩬ်းယꩬ်ႇလꩬ် ၵၢယ်ꩡ,၊

ꩬႃ,ၽီမꩬ်းၵေႃးႁွꩬ်ႈႁၢဝ်ႈပူပပရိၵ်ႇၽတ်ႇၽီမꩬ်တꩬ်ႁႃꩬ်ႈမꩬ်းႁၢင်ႈꩬႃ,ꩬမ်,မႄႇပၼ်ၽီႁပၢႈၵိꩬ်ႈ ဝꩬ်,၊ႁိူꩬ်းၽမ်,ထိူꩬ်မႄႇပၼ်ၽီႁႃးꩬိူဝ်,ၵိꩬ်ႈ၊ၵွပ်ႇ ပိူင်ႈꩬႃ,လုၵ်ႇႁၼ်းမꩬ်း ႁၢဝ်ႇၵုင်မႃ ၽုမ်းမႃးဝႃႈၹိူဝ်ၵေႃး မဝ်ထွမ်ၽီႁၢဝ်ႇၵုင်မႃႁွၵ်ပႂ်ႈၵႃၽွꩬ်ႇတေꩬ်းထိူꩬ်ၽူꩬ်ႁႃယိူꩬ်မႄႇ ၵၢယ်ꩡ,၊လုၵ်ႇꩬႃ,ၹူဝ်ႁႂ်းမိူင်းပၹူတႃၽိင်ႇၽုတ် တႃႈ ၵၢယ်ꩡ,၊ၵွပ်ႇပိူင်ႈꩬႃ,လုင်ၵူꩬ်းၽိင်မိူင်း မꩬ်းႁၢဝ်ႇမႄႇတၢင်ႁႃယၹူဝ်ႁႂ်းၹုၺ်ႇယဝ်ႉ,၊လုၵ်ႇꩬႃ,မꩬ်းႁၢဝ်ႇပိꩬ်ႈ ၹူဝ်ႁႂ်းၵႃ ယဝ်ႉ,ၹႃႇ။

မꩬ်းႁၢဝ်ႇပိꩬ်ႈၹူဝ်ႁႂ်းၽမ်ပိႈထူꩬ်ႇၽီ တင်းၽွင်လူဝ်မေးၽိင်ႇၽုတ်တႃႈၵႃၵꩬမ်ဝꩬ်,၊ၵိူတ်လုၵ်ꩬ်ႉၽၢဝ် ၽွင်ႁႃ ꩬၢင်းႁႃꩬ်တႃꩬႃႈယဝ်ႉ,၊လုၵ်ႇꩬႃ,မူမတ်ႇႁူꩬ်လွင်းပွႆႇမႃ,လꩬ်ႇလူဝ်ႇႁႃၹူဝ်ႁႂ်းၵီးၵႃၾႃးႁၢဝ်ႇၵုင်မႃꩬမ်၊

ꩬႃ,ၽီ ႁၢဝ်ႇၵုင်မႃၵေႃးၹူဝ်ႁႂ်းၽိင်ႇၽုတ်ꩬႃ,တွင်းဝႂ်,ယဝ်ႉ, ၹိတ်မဝ်တွင်းၽီ လုၵ်ႇလၢင်းၹူဝ်ႁႂ်းႁႃꩬ်ႈ တီၽုပ်ႇꩬင်ႈၹူဝ်ႁႂ်းမဝ်ယင်းၵျႃး ꩬၽီ ထမ်ꩬမ်ဝꩬ်,၊ ꩬႃ,ၽီမူမတ်ႇႁဝ်လုၵ်ႇႁၼ်းၵူဝ်,လိူင်ႈယင်းၽီၹႃႈꩬႃပႃႇလွႆႈ

ကေႃ့မဝ်တွင်းꩫ,ꩭကျွင်းꩭယၢတင်းမိူင်းꩭဝ်ꩫကူင်မျမိꩫ,ꩭံ;ꩭ်ꩫကယဝ်,၊လုက်ꩫ,ꩭုင်ꩭဝ်ꩫကူင်မျကေႃးမꩫ်းပီꩫ်;
လုက်ꩫှုဝ်ꩭံးꩫ,ꩭံ;ꩭ်ꩫကယဝ်,။ ꩫ,ꩬီမူမတ်ꩭဝ်ကေႃး ပꩭ်းꩭ်ꩫꩫင်;ꩭုဝ်ꩭံးကယဝ်,၊ လုက်ꩫ,မꩫ်းꩭဝ်ꩫꩭမ်း
တꩭ်ꩭꩫ်;မဝ်ဝု;ꩬီꩫွင်,ကဝ်;ꩫꩭ်ꩭꩫ်တမိꩫကꩭၢꩭ်မုးꩭွꩫ်;တꩭ်းမတꩫꩬီဝ;ꩫမ်ဝꩫ်,၊လုက်ꩫ,မူမတ်ꩭဝ်ေ
ကျ,ကꩭၢꩭ်ꩫꩭ်းꩭꩫ်တယဝ်,၊ꩫꩭ်းꩭꩫ်တထိုင်မုးꩬီ တင်းပီ;ꩭံꩬမꩫ်းꩭံ; ꩭꩫ်;လွင်;ပီꩫ်; ပူꩫ်,မုး ပူဝ်
ꩭၢးတꩭ်းကီင်းမဝ်ထုက်ꩬီမꩫ်းပꩭ;ꩭွက်မုးꩭွက်တေꩫ,ꩭံ;ꩭ်ꩫယဝ်,၊ ꩫွင်,ꩭꩭ်မꩫ်းမိꩫကေႃးꩭုဝ်းတြꩭ်း ꩭံ;ꩬိꩫ်
လွင်;ꩭꩭ်ꩭꩭ ꩭꩫိက်ꩭတုက်ꩭꩭꩫတ်တ မဝ်မꩫ်ꩫမဝ်တီင်;ꩫ,ꩭံ;ꩭ်ꩫꩬီ ꩫွင်,ꩭꩭ်မꩫ်းကေႃးꩭုက်ꩭွꩬီꩭွမ်း
ꩫင်ပီ;ꩭံꩬမꩫ်းꩭွက်တေကိုတ်ꩭူꩫ်ꩭူꩭူꩫ်မိꩫကယဝ်,၊ꩫ,ယဝ်,ꩭံးပီ;မꩫ်းကေႃးလူꩭ်ꩫမိူင်းမူမတ်ꩭဝ်ꩬီꩫင်;ꩭုဝ်ꩭံ
းမိူင်းပꩭၢတယဝ်,။

ꩭိုꩫ်းꩭမ်,ကꩭ်ကꩭꩬီပူဝ်မေꩭွင်ꩭပီ;ꩫွင်,ꩭံး မိူဝ်;ပီꩫ်;ꩭမတ်လူင်ꩫ,ꩭုဝ်ꩫကိူဝ်,ꩭပျ;ꩬီ ꩭမ်ꩭူငုး
လံꩬမိꩫကယဝ်,၊လုက်ꩫ,ꩭဝ်ꩫꩭတုလေႃးကပလꩭဝ်မိူင်းကꩭ်;မိꩫမုးꩭဝ်;ꩭလꩭ်းကူꩫ်းꩬီꩭꩫ်ꩫꩭ်းꩭꩫ်တꩬီ
ပူဝ်မေꩭွင်ꩭိူဝ်ꩭဝ်ꩫꩭူငုးလံꩬꩫ,ꩭံ;ꩭ်ꩫꩫမ်ဝꩫ်,၊ လုက်ꩫ,ꩫꩭ်းꩭꩫ်တကျꩭံ;ပီ;ꩭံꩬမꩫ်းꩬီ ꩭုမ်;ꩭီတ်တꩭ်း
လူကူ;လꩫ်း ယဝ်,၊ ꩫ,ကေႃးငုးလံꩬမဝ်ပီလွတ်ꩫမ်ဝꩫ်,၊ လုက်ꩫ,ကꩫ်ꩫလင်မိꩫ ကေႃးꩭဝ်ꩫꩭတုလေႃးကပ
လꩭဝ်ငုးလံꩬမဝ်ပီလွတ်ꩫ, မုးꩭံ;ꩭ်ꩫꩫမ်ဝꩫ်,၊ လုက်ꩫ,ꩭွင်ꩭပီ;ꩫွင်,လူလိက်ꩭေႃးꩭထမ်ꩬီ လွတ်ငုးလံꩬ
ကယဝ်,။

လုက်ꩫ,ꩭင်လီပူဝ်မေꩭွင်ꩭဝ်ꩫꩫ,မုးꩭံ;ꩫꩭ်းꩭꩫ်တꩭ်ꩫယဝ်,၊ ꩫ,ယဝ်,ꩭံးကူꩭူဝ်ꩭꩫ်;ꩭွင်ပီ;ꩫွင်,
လူ တꩭꩫ်း ကူꩭူဝ်ꩭွင်ꩭꩭဝ်ꩫ မိူဝ်;ꩭူမိူင်းကꩭ်;ꩭ်ꩫပူꩫ်;ပꩫ်;ပူꩫ်;ꩫ,ꩭဝ် ထိုင်ꩬီကျꩭꩭမ်မိူင်းလီကယဝ်,။

ꩫ,ယဝ်,ꩭံးကꩫ်ꩫလင်ꩭတ်ပွင်းမိꩫꩭံးပူဝ်မꩫ်းꩭဝ်ꩫကူင်မျꩭံး မုးပီꩫ်;ꩭဝ်ꩫꩭုက်ထူဝ်တꩫယဝ်,၊
မေမꩫ်းꩭံးမုးပီꩫ်;မေ;ꩫျ,ကေႃးတမီယဝ်,၊ ꩫွင်,ꩭꩭ်မꩫ်းꩭံး မုးပီꩫ်ထေရီမꩭၢꩬꩫ်းတယဝ်,၊ꩭဝ်ꩫကူင်မျꩭံး
မုးပီꩫ်;ꩭဝ်ꩫကေႃးတမုးတြꩭ်းပီꩫ်;ꩭဝ်ꩫယဝ်,၊ꩭိုꩫ်းꩭမ်,ပူဝ်မေပီ;ꩫွင်,ꩬိင်မိူင်းꩭဝ်လုးလိက်ꩭေႃꩭထမ်ꩫ,ꩭံး
မိူဝ်;ꩭုဝ်ꩭံးပꩭၢတ ꩭွင်လူဝ်မေးတူက်ငုးလံꩬꩫ,လုက်ꩭွင်ꩭꩭဝ်ꩫလူꩭ်ꩫꩬီ လုက်ငုးလံꩬလွတ်မုးꩫ, ꩭံ;ꩭ်ꩫ
ꩭဝ်ꩫꩭုက်ထူဝ်တꩫမိူဝ်;မꩫ်းꩭဝ်ꩫကမိူင်းကပ်ပီလုးဝူတ်ꩭွင်းꩫိကျေႃးထမိꩫꩫမ်ꩭော၊ထဝ်လိက်ꩭေႃးꩭထမ်
ꩫ,တိုက်ꩭံ, မိꩫꩭဝ်;ꩭုတ်ယဝ်,ꩭူꩭꩭူꩫေႃး ॥ ॥

ꩫလေးလွင်;တꩫꩫျ,တꩭ်းလူယင်းလံꩬလꩫ်းꩫကꩫ်; ꩭကီဝ်းကေႃ့, ယင်းလံꩬလꩫ်းꩫမ်ꩭော၊ ꩭေႃ
တꩫꩭꩭမ်တꩬꩫ်ꩫ,ꩭဝ်;ꩭိူင်;ꩬီလူꩭံးꩭမီးလီမ်ꩫလိူင်;မွက်ယꩫကꩬꩫ်ꩫလိူင်;ꩫꩬ;ꩭူကေႃးမဝ်ꩭၢꩬꩫꩬ;ꩫမ်ꩭော၊ꩭိုꩫ်းꩭမ်,
လွင်;လူ ꩭꩫ်;ꩭꩭီꩫ်းꩭကီဝ်းꩭွꩫ်ꩫ, တီမ်ꩫꩭီတ်ꩭတ်ꩭီတ်ထဝ်မုးꩫ, ပီꩫ်;လုꩫ်ꩭွလိက်လူင်ꩫ,မိ
ထွတ်လီ;ꩭဝ်;ꩭွက်ꩬီ မုးတꩭ်တီꩭꩫꩫမ်ꩭော။ ॥

လိူၵ်ႈၵဵပ်းဝေႈႁႃႉရတီး
ၵၼ်ထုၵ်ႇလီလွင်ႉတိုဝ်း ၶိူဝ်ႈမ်ၼ်ႈတီႈမၼ်း

ထဝ်ႈသြႃႉသေႃးရိၼ်ႇတ ၵျွင်းၵုၼ်ၶေႃး၊ ထုင်ႉပူင်း

ၶေႃႈသပ်းလႅင်း–

ဝေႈႁႃႉရတီးႁဝ်းၼႄႉ မီးဝီႉတႅမ်ထူၼ်ႈယူႇ။ ၵူၺ်းၵႂႈ ၵမ်ႈၽွင်ႈၵေႃႈ ႁဝ်းၶႃႈၵဝ်လွင်ႉ တိုဝ်း ၵမ်ႇပီႇမ်ၼ်ႈတီႈမၼ်းလီၼလႈ ၶႃႈၼမးပၼ်ၵိတ်းၶိုင်ႈ။ ပေႃးၵမ်ႇၶၶေလိုင် ၵူဝ်မၼ်း ယုင်ႈယၢင်ႈသူၼ်သၢၼ်ငွႃႉမိူဝ်းၶေႃႈ ၶဝ်ၼလႈ ထင်ႇလီႈမႃးတၢင်ႇလၢတ်ႈၼၶယဝ်ႉ။

ၶေႃႈၵမ်ႉ–

ၵမ်ႉပႃႈၶမ် (ၵေ)ၼလႈ(ၼၵ)သွင်တူဝ်ၶဝ်ႉ ၼလႈသင်၊ တီႈၵၼ်ထုၵ်ႇလီသွႆႇၵႃပွတ်း ၼလႈ တီႈၵၼ်ၵမ်ႇထုၵ်ႇလီလီႈသွႆႇၵႃပွတ်းလိူဝ်းၶဝ်ႉၼလႈသင်၊ လီႈႁၼ်ၵဝ်လွင်ႉပိူင်ႈတီႈမၼ်း ၶမ်ဝီႉၼတႄႉ˝ မိူၼ်ၶင်ႇၵၼ်ၼၶဝီႉယူႇတီႈတွႆႈၶဝ်ႉယဝ်ႉ။

ပိူင်တႅၵ်ႈမၼ်း ပေႃးပ်ၼ်(ၵေ)လိုင် တေလီႈၵဝ်လွင်ႉ တီႈၵၼ်ဝႃႈ–

ၵေ – မီးၵေႇၶႃႉ၊(ၵေႇၶႃႉ)၊ ၵေးလူး၊ ယႃႇဝႃႈမီးၼၵႇၶႃႉ။

ၶေ – ၵဝ်မီႉၶေႇပ်တ်း၊ ၶေႉၶႅင်ႇၵၼ်၊ ယႃႇဝႃႈ ၼၶႇပ်တ်း၊ ၼၶႉၵၼ်

လေ – လေႈသႃမီးၵေႇၶႃႉ၊ လေးလုၵ်ႈ၊ လွတ်ႇ˝လေး˝

သေ – ၵဝ်မႃးသေ၊ ႁိုႈယူႇတႃႇသေႇ

တေ – တေငွႃႇလွႆ?၊ တေႁဵတ်းသင်?၊ တေၵိၼ်သင်?၊ တေငွႃႇယဝ်ႈ၊ တေၵိၼ်ယဝ်ႈ၊

ၶေ – ၶေႈၶေႈ ပုၼ်ႉၶေႈဝၼ်းလၶေႇ၊

ပေ – ယႃႇပေႁဵတ်း၊ ယႃႇပေၵိၼ်၊ ၶႂၢႆႇၶႃပေ၊ ပေႇလွႆ၊ ပေႉလွႆ၊ ပေႇတၢၼ်ႇ၊ ဝွႆပေႇ၊ ပဝ်ႇပေး၊ ၵဝ်ပေႉမွႆး၊ မွႆးပေႉၵဝ်၊ ၵမ်ႇပေႉလီႈ ၶၵ်ႅးၶႃႉ၊

ၽေ – ယႃႈၽေႇ၊ ၽေးၶႅၼ်၊ ႁဵပ်းၽေႉ၊ တႃၽေႉတႃႁေႃ၊

မေ – မၢၵ်ႇမေး၊ ၵဝ်မေး၊ ၽူဝ်မေး၊

ယေ - ယေႈၵၼ်၊(ၼိုင်ႈၵၼ်) ယေးၶဝ်ႈ၊ (ယွင်ၶဝ်ႈ)

ရေ - ၵုင်ႇသရေႇ၊ ထရေး၊

လေ - တေၵိၼ်ယူႇလေႈလေႈ၊ တေတၢႆယူႇလေႈလေႈ၊ လေးၵိၼ်၊

ဝေ - ဝၢၼ်ႈဝေႈမၢၵ်ႇဝေႈ

ႁေ - (ပၼ်ႁေလႄႈ)ပၼ်သေလႄႈ၊ ၼမ်ႉမၼ်းႁေး၊ တၢင်းႁေႈလူင်းလႂ်၊ ႁေႉ ယႃႇပေၵိၼ်၊

ဢေ - ဢေၵွၼ်ႇ၊ဢေႇၼေႇ၊ဢေးၼွင်ႉ၊ႁဵတ်းသင်ဢေႉ?၊

ၵမ်းၼႆႉ တေၼႄတီႈလွင်ႉ(ၵႄ)

ၵႄ - ၵႃၵႄ၊ ထဝ်ႈၵႄႇ၊ ယႃႈၵႄႈ၊ ၶႂ်ႈၵႄႈၶႂ်ႈၵၢင်၊ မိႉၵႄး၊ တွၼ်းၵႄး၊ ၵႄႉယႄႉ၊

ၶႄ - ၶႄၾိး၊ မိူင်းၶႄႇ၊ မိႉၶႄႈပူဝ်ႇ၊ ၽိုၼ်းၶႄႈ၊ ထၢင်ႈၶႄးတေပိၼ်လီႈယူႇ၊ ၶႃၶႄႉ၊

ငႄ - မႃႉငႄႈ၊ ပူဝ်းငႄႈ၊ ယိၼ်ႇငႄႈ၊ ငႄႈလွမ်ႈ″၊ ၵွင်ႉငႄးၵွင်ႉငႄး၊ သိင်ၵိူဝ်းႁွင်ႉဝႃႈငႄႉ၊

ၸႄ - ယူႇၸႄႇၵိၼ်မႄး၊ ယူႇၸႄႇထင်ၶိူင်၊ ၵမ်ႇၸႄႇၵမ်ႇမႄး၊ ၵဝ်ၸႄႈၼမ်ႉဝီႉၸႄႈ၊ ဝဵင်းမူႇၸႄႈ၊ မႄးၸႄႉ၊ ၸႄႈဝဵင်းပၢင်လူင်၊

သႄ - ၶွင်သႄ၊ ၵမ်သႄ၊ ယေႃႉပိူၼ်ႈသႄပိူၼ်ႈ၊ သႄႇၼီႈၼိဝ်ႈ၊ သွတ်ႇသႄႈ၊ ယႃႇပေသႄႉၼႄးၵၼ်၊

တႄ - တႄႇတင်ႈ၊ တႄႇပၢင်၊ တႄႇၶေႈႁိူၼ်း၊ တႄးၶေး၊ ပိၼ်တိၼ်းပိၼ်တႄး၊ လွင်ႈတႄႉ၊ ႁဵတ်းတႄႉ၊

ၼႄ - ၼႄပေၼ်ႁဝ်းလူး၊ ၵမ်ႇလႂ်းၼႄႇ?၊ သႄႉၼႄး၊ ၼႄႉသႂ်ႇ၊ (ပႄႉသႂ်ႇ)

ပႄ - သိုဝ်ပႄ၊ မတ်ႉပႄးပိၵ်ႇ၊ ပႄးသႂ်ႇ၊ မိတ်ႉပႄး၊ ၼိူဝ်ႉပႄႉ၊ ပႄႉမႄးၶႃၶႄႉ၊

ၽႄ - တၢင်းၽႄ၊ ၽႄပၼ်၊ ၽႄႇဝီႉ၊ ၼွၼ်းၽႄႇတွင်ႉၽႄႇသီႈ၊ ၽႄးမႃးၼမ်ၼေႇ၊ ၽေႈၽႄး၊ ၽေၽႄ၊ ၼူၵ်ႉၽႄႉ၊ ၽႄႉၼေႇ၊

ယႄ - ယႄႇၼဵင်ႈယိင်ႇယႄႈယိင်ႇယႄႉ၊

ရႄ - သီၽၢၼ်သၢင်းရႄး၊

လႄ - တႂ်ႇလႄႇသႂ်ႇပႃ၊ ၵႃႇလႄႇ၊ ၵႃႇလႄႈ၊ မႃးလႄႈ၊ ၵိၼ်လႄႈ၊ ႁဵတ်းလႄႈ၊ ပုတ်ႈၵၼ်လႄးၵၼ်၊ ငွၵ်းလႄႉ၊ လႄႉႁူဝ်၊

ဝႄ - ပေႃးထၼ်ႈဝႃႈၶႅမ်ဝႄႇ၊ ဝႄးပၼ်ၵိတ်းၼိုင်ႈ၊ ဝႄးဝိူင်း၊ မႃးဝႄႉလႄႇႁဝ်းလႄႈ၊

ႄရ – ဝူဝ်းတူဝ်ၶႅဝ်ႉႄရၶေႃႉ၊ သိင်မႃႉႄရႃႉ၊ ႄရႃးမၶၼ်းၵွၵ်ႉမႃးယဝ်ႉ၊ ႄရႃႉၵင်ႈ၊

ႄၵ – ၶွင်ႄၵ၊ ႄၵႉယိမ်ႉ၊ ဝိင်ႉႄၵႃးႄၵႃး၊ ႄၵႃးၶေၢင်း၊ ႄၵႃႉ(ၶီးလုၵ်ႈၵွၼ်ႉလိင်)

ပိူင်တိၵ်ႈ

ၵၢၼ်ၽိတ်း	ၵၢၼ်မၢၼ်ႈ
1။ ၶေးလၢင်ႈၵဝ်မိးၽိးတိူဝ်ႉၽဝ်သူၼ်း	ၶႄးလၢင်ႈၵဝ်မိးၽိးတိူဝ်ႉၽဝ်သူၼ်း
2။ ယွၼ်းၶၢမ်ႉၵၢၸၢင်ႉပေႃးမေး	ယွၼ်းၶၢမ်ႉၵၢၸၢင်ႉပေႃးမႄး
3။ လေးတွၼ်းလွီလီမ်	ႄလးတွၼ်းလွီလီမ်
4။ ၵုပ်းတူင်ႉမူင်းၶေႉ	ၵုပ်းတူင်ႉမူင်းၶႄႉ
5။ ၶွႆးရှေၢၶွႆးၶေၢၼ်း	ၶွႆးရှေၢၶွႆးၶႄၼ်း
6။ ၶေၢၼ်းသွင်ႉရှေၢလိူင်ႈ	ၶႄၼ်းသွင်ႉရှေၢလိူင်ႈ
7။ မွႆးၶေၼ်းမႃးၶေႃႉလူင်	မွႆးၶေၢၼ်းမႃးၶေႃႉလူင်
8။ ၶွႆးရှေၢၶေၢၼ်းတၢင်း	ၶွႆးရှေၢၶႄၼ်းတၢင်း
9။ မႃႉဝူဝ်း တူဝ်းၽေး	မႃႉဝူဝ်း တူဝ်းၽႄး
10။ ၶွႆးလေးတိူင်းတူင်ႉ	ၶွႆးႄလးတိူင်းတူင်ႉ
11။ ၶိူဝ်ၵုၼ်ထေးတိူင်း	ၶိူဝ်ၵုၼ်ႄထးတိူင်း
12။ ၵေးၵေးလွၼ်ႉလွၼ်ႉ	ႄၵးႄၵးလွၼ်ႉလွၼ်ႉ
13။ မူၼ်ႈၵေးလုမ်းမူႉ	မူၼ်ႈႄၵးလုမ်းမူႉ
14။ လၼ်ႉထၼ်ႈၵူၼ်း	လၼ်ႉထၢၼ်ႈၵူၼ်း
15။ ထၢၼ်ႈဝႃးၶေၼ်ႄဝႉ	ထၼ်ႈဝႃးၶေၼ်ႄဝႉ
16။ သိင်ထၢၼ်ႈပေႃးရူၼ်ႈၵိူင်ႈၵိူင်ႈ	သိင်ထၼ်ႈပေႃးရူၼ်ႈၵိူင်ႈၵိူင်ႈ
17။ သိူဝ်းယၢဝ်း	သိူဝ်းယဝ်း
18။ ပူႉလေႃႉမီႉဝေး တပေးလဝ်ႈ	ပူႉလေႃႉမီႉႄဝး တႄပးလဝ်ႈ
19။ ငေးလွူင်း	ႄငးလွူင်း
20။ တပေးတပၢၼ်း	တႄပးတပၢၼ်း

21။ ၽီၽၢၼ်ႇလူင်းတေႇ	ၽီၽၢၼ်ႇလူင်းတႄႇ
22။ ထီမ်တီႈၽေးပိူင်းပၵ်းတၼ်	ထီမ်တီႈၽႄးပိူင်းပၵ်းတၼ်
23။ ယီၼ်ႇငေႈ	ယီၼ်ႇငႄႈ
24။ ထွႆႈတေႉယဝ်ႉ	ထွႆႈတႄႉယဝ်ႉ
25။ တီမ်ပႄႉလေးထူၼ်ႈ	တီမ်ပေႉလေးထူၼ်ႈ
26။ တိုဝ်းသေၵုပ်းၶေႇရၵ်းတူပ်ႉ	တိုဝ်းသေၵုပ်းၶႄႇရၵ်းတူပ်ႉ
27။ မျိဝ်းပလေးၶၢဝ်	မျိဝ်းပလႄးၶၢဝ်
28။ ‘‘လမ်ၵမ်ႇလိုဝ်ႉဝိုဝ်ႉ’’(ၶဵႉပဵၼ်ၶေႈလၢၵ်ႇလီး – ပဵၼ်ဝေႈရှႇရၵဝ်ႇ)	
29။ မၢင်ၵျေႉၶူဝ်းၵဝ်ႇလုၵ်ႉဝုၵ်ႉလၢၵ်ႉဝၢၵ်ႉ(ၶဵႉပဵၼ်ၶေႈလၢၵ်ႇလီး – ပဵၼ်ဝေႈရှႇရၵဝ်ႇ)	
30။ ၵီၼ်ႇၵွီပႄႉရှၢင်ႈလီ	ၵီၼ်ႇၵွီပေႉရှၢင်ႈလီ
31။ ပၢၵ်ႈလူပ်းၽေႇ	ပၢၵ်ႈလူပ်းၽႄႇ
32။ ၶွႆးၵေႈၵူင်ၵၢင်း	ၶွႆးၵႄႈၵူင်ၵၢင်း
33။ ပႄႉယေႃးၵျႃႇ	ပေႉယေႃးၵျႃႇ
34။ ပတိၼ်းပၵ်းၽျေ တီႈၵၼ်ၽေးၵျယင်ၵၢမ်း	ပတိၼ်းပၵ်းၽျေ တီႈၵၼ်ၽႄးၵျယင်ၵၢမ်း
35။ ပၢင်ႇပိူင်း ၶျေႈမိူင်းပႄႉၸၼ်းပျို	ပၢင်ႇပိူင်း ၶျေႈမိူင်းပေႉၸၼ်းပျို
36။ တၢၼ်းတီႈလွီတၢင်ႇၵဝ်ႈရၢၼ်ႉ	တၼ်းတီႈလွီတၢင်ႇၵဝ်ႈရၢၼ်ႉ
37။ ၽျေႈၽေးယွႆႈမူဝ်	ၽျေႈၽႄးယွႆႈမူဝ်
38။ မၼ်းလိူမ်ႈလီႇထၢၼ်ႈလၢင်ႇၵေႇ	မၼ်းလိူမ်ႈလီႈထၼ်ႈလၢင်ႇၵႄႇ
39။ ၶွႆႈရှၼ်ၶွႆႈတူၺ်း ၵဝ်ႈမူၺ်းၽေႇ	ၶွႆႈရှၼ်ၶွႆႈတူၺ်း ၵဝ်ႈမူၺ်းၽႄႇ
40။ တၵ်းထူးၶႄပျေ	တၵ်းထူးၶေပျေ
41။ ၵိူင်းလေႉလႄႇလိမ်ႇ	ၵိူင်းလႄႉလႄႇလိမ်ႇ
42။ တၢင်းလီၼ်းသူႇငေႇ	တၢင်းလီၼ်းသူႇငႄႇ
43။ လွၵ်းတေးၶျေးယီ	လွၵ်းတႄးၶျေးယီ
44။ တင်းၶိုဝ်တင်းလၢၼ်း	တၢင်းၶိုဝ်တၢင်းလၢၼ်း
45။ ၶိုင်ပွင်မေးၶျိဝ်း	ၶိုင်ပွင်မႄးၶျိဝ်း

46။ ယဝ်းမူၼ်ႈလိူဝ်ငေး	ယဝ်းမူၼ်ႈလိူဝ်ငႄး
47။ ဝေးၶပ်ႉပီၼ်တၢၼ်း	ဝႄးၶပ်ႉပီၼ်တၢၼ်း
48။ ဝီင်းၵဝ်ႈၵျၢၼ်ႉတေႇသၢင်ႈ	ဝီင်းၵဝ်ႈၵျၢၼ်ႉတႄႇသၢင်ႈ
49။ လူမ်းႁူမ်သုတ်းငေး	လူမ်းႁူမ်သုတ်းငႄး
50။ ၽီၵုမ်ႈလူင်းတေႇ သၢႆႁေ	ၽီၵုမ်ႈလူင်းတႄႇ သၢႆႁႄႇ
51။ မေးၶိုမ်းတူဝၢင်း	မႄးၶိုမ်းတူဝၢင်း
52။ ငေႇထဝ်ႈၶိူင်ႈလႁျႇ	ငႄႇထဝ်ႈၶိူင်ႈလႁျႇ
53။ ပျေးထၢၼ်ႈပီၼ်တေး	ပျေးထၼ်ႈပီၼ်တႄး
54။ မေးထူဝ်းၵဝ်ၵၢႆ	မႄးထူဝ်းၵဝ်ၵၢႆ
55။ မိူဝ်းလေႇမိူဝ်းလီၼ်ႈ	မိူဝ်းလႄႇမိူဝ်းလီၼ်ႈ
56။ ဝီၼ်းမိၼူဝ်းၽေး	ဝီၼ်းမိၼူဝ်းၽႄး
57။ ထၢမ်းတူၺ်းၵငေး	ထၢမ်းတူၺ်းၵငႄး
58။ ၵမ်ႈၽွင်ႈသမ်ႉလေႇတဝ်ႉသွၵ်ႇ	ၵမ်ႈၽွင်ႈသမ်ႉလႄႇတဝ်ႉသွၵ်ႇ
59။ ၵူၵ်းမျွၵ်ႈၽေးႁျေႇ	ၵူၵ်းမျွၵ်ႈၽႄးႁျေႇ
60။ ၵၢႆးမိႉပိူၵ်ႇငေႇ	ၵၢႆးမိႉပိူၵ်ႇငႄႇ
61။ ပိႇလီႈပူးတွႆးတၢင်းၽွႆႈ	ပိႇလီႈပူးတွႆးတင်းၽွႆႈ
62။ လေႇလွမ်လၢတ်ႈၶိတ်ႈလၢတ်ႈပႆႇ	လႄႇလွမ်လၢတ်ႈၶိတ်ႈလၢတ်ႈပႆႇ
63။ ၵုင်းလုၵ်ႈလွႆတေး	ၵုင်းလုၵ်ႈလွႆတႄး
64။ လတ်းငေႈလူင်ပြၢဝ်ယုမ်းၶိူဝ်း	လတ်းငႄႈလူင်ပြၢဝ်ယုမ်းၶိူဝ်း
65။ မိူဝ်ႈၵျူႇတေႉငိၼ်းဝျႈ	မိူဝ်ႈၵျူႇတႄႉငိၼ်းဝျႈ
66။ လိုင်ဝျႈမိူဝ်းၵျူႇၵျၢလေႇ	လိုင်ဝျႈမိူဝ်းၵျူႇၵျၢလႄႇ
67။ သွတ်ႇလၼ်ႈၶူတ်းသေႇ	သွတ်ႇလၼ်ႈၶူတ်းသႄႇ
68။ ထၵ်းၽေႇပျေးႁူင်ႈႁူႉပွင်ႇလဵင်ႈ	ထၵ်းၽႄႇပျေးႁူင်ႈႁူႉပွင်ႇလဵင်ႈ
69။ ၵၶွႆႇၶိူဝ်းႁေႇ	ၵၶွႆႇၶိူဝ်းႁႄႇ
70။ ၽွႆႈငျေႉမးတေႇ	ၽွႆႈငျေႉမးတႄႇ

71။ ၶေပၼ်တင်းလၢႆ	ၶႄပၼ်တင်းလၢႆ
72။ ယူရ်းမေး ၵျမ်းၸေး	ယူရ်းမႄး ၵျမ်းၸႄး
73။ မေးထွၼ်ၶေပၼ်	မႄးထွၼ်ၶႄပၼ်
74။ ပူၼ်ႉသေၵေႃးၶျႇၵေးမေႈ ၵွၵ်ႇဝေႈ	ပူၼ်ႉသေၵေႃးၶျႇၵႄးမႄႈ ၵွၵ်ႇဝႄႈ
75။ ၶမ်းၵေးလုၼ်	ၶမ်ႉၵႄးလုၼ်
76။ လေႇၶိုၼ်ႈလွမ်းမူဝ်ႇ	လႄႇၶိုၼ်ႈလွမ်းမူဝ်ႇ
77။ လိင်းၵၢင်ႈလေႇတီႇလွမ်းမီႉ	လိင်းၵၢင်ႈလႄႇတီႇလွမ်းမီႉ
78။ လေႃႈတွၼ်ႈထေးၶေႇ	လႄႃႈတွၼ်ႈထႄးၶေႇ

သိုပ်ႇသေ တေလၢတ်ႈၶႄထႅင်ႈ လွင်ႈထၼ်ႈလႄႈထၢၼ်ႈၼၼ်ႉလူးၵွၼ်ႇ

ထၼ်ႈ -

ၵၼ်ဝူႈၼၼ်ႉ တေလီႈၵဝ်လွႆႉတိုဝ်းတီႈၵၼ်ဝူႈ “ပေႃႈထၼ်ႈဝူႈၶေၼ်ဝႄႇမေႃႉ၊ ပေႃး ထၼ်ႈၶမ်ၶေႇ၊ ထၼ်ႈပေႃးလႅင်လၢင်းႁၢင်း၊ တႄႇၵဝ်လိုဝ်းၼၼ်ႉႁူႇယဝ်ႉ။

ထၢၼ်ႈ -

ၵၼ်ဝူႈၶေၼ်ႉလမ်ႉ ႁွင်ႈလွႆႉတီႈ လၼ်ႉထၢၼ်ႈၵူၼ်းႁဝ်း၊

(1)ထၢၼ်ႈသုင်၊ (2)ထၢၼ်ႈၵၢင်၊ (3)ထၢၼ်ႈတႅမ်ႇ လိုဝ်းၼၼ်ႉတႃ။

တီႈထုၵ်ႇလီလီႈသႂ်ႇၵျပွတ်းလႄႈ တီႈၵမ်ႇထုၵ်ႇလီသႂ်ႇၵျႇပွတ်း။

လိုဝ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ တီႈႁဝ်းလိုဝ်းၵၼ်ယူႇလမ်ၵူၼ်းတၢင်ႇၶိုဝ်းၶၢၼ်ႉ ၵမ်ႇလၢင်ႈမေႃတႅပ်း တတ်း တီႈလွႆႉတိုဝ်းမၼ်းလီလီ- ၼၼ်ႉၵေႃႈ တေလၢတ်ႈၶႄၵိတ်းၸိုင်ႈလူးၵွၼ်ႇ -

ၵိ - ၵိၶျႇ

ၵႆ - ၵမ်ႇမျးႁွႆႈမျးၵႆ

ၵိႇ - ၵိႇမႄႈ

ၵႆႇ - ၵႆႇၶူဝ်မႄးတၢင်း၊ ၵဝ်မီႉၵႆႇသႂ်ႇၸိူဝ်ႉႁွင်ႈ၊ ၶွၼ်းၶျၵႆႇဝၼ်း

ၸိႇ - ၸိႇၵိႇ၊ ၸိႇၸူၵ်ႉ

ၶၢႆႇ - ၶၢႆႇၶႃပ၊ ၶေင်ႈၶၢႆႇၶုတ်ႇ

ၶႆႈ - ႁူဝ်ၶႆႈ၊ ၶႆႈၶွၼ်း၊ ၶႆႈၵၼ်၊ လွမ်းၶႆႈလွမ်းႁၢႆ

ၶၢႆႈ - ၶၢႆႈ-ၶွႆႈၵၼ်၊ ႁူပ်ႉၵၼ်၊ ၶွင်ႈၶၢႆး

ငႆ - ၶေႃႈငႆႈ၊ ၶေႃႈၼိူင်ႈ

ငၢႆ - သၢႆငၢႆမၼ်းလီၵမ်ႇလီ၊ ငၢႆႈၶႄႇ၊ ငၢႆးၵၼ် မိူၼ်ၵၼ်၊

ၸၢႆ - ၵိၼ်ၸၢႆ၊ ၸၢႆႇၸိူင်း၊ ၵၢႆႈၸၢႆး၊ ၵၢင်ဝၼ်းၸၢႆႉ၊

သႆ - ၵၢႆႈသႆႇ၊ သႆႈၶူတ်း၊ ၼွင်းတွင်ႉၼွင်းသႆႈ၊ ယႃႈသႆး၊ ၵမ်ႇလႆႈသႆႉ၊

သၢႆ - သၢႆၵိူဝ်၊ ပိၼ်သၢႆပိၼ်လႅဝ်း၊ သၢႆႇႁၢသွၵ်ႈႁၢ၊ သၢႆႈၼမ်ႉ၊ၶွၼ်သၢႆႉ၊မၢၵ်ႇႁိၼ်မၢၵ်ႈသၢႆး၊

တႆ - မူတ်ႉတႆႇ၊တႆႇသၢၼ်၊တႆႈၽႆး၊တႆးၼႆႉ၊

တၢႆ - ၵူၼ်းတၢႆ၊တၢႆႈမေႃႈၼိုင်ႈ၊တိုတ်ႉတၢႆးႁၢၵၼ်၊ပၢင်တၢႆး၊

ထႆ - ထႆၶေႃး၊ထႆႇႁၢင်ႈ၊မိူင်းထႆး၊

ထၢႆ - ၼွင်းထၢႆး(ၼွင်းလွႆ) (ၼႆႉပိၼ်ၶေႃႈၵႂၢမ်းၵၼ်လွႆႉတိုဝ်းၼွင်းလိၵ်ႈလူင်)

ၼႆ - ၵိတ်းၼႆငေႈ၊လွၼ်ႈ ၼႆႇ၊ၼမ်ႉယမ်းငေႈၼႆႈၵူႇယဝ်ႉ၊လိုမ်ႈၼႆႈ၊မၢၼႆး၊ၵၢႆႈၼႆႉ၊

ၼၢႆ - သူင်ႇႁွတ်ႈၼၢႆပၼ်၊ၼၢႆးထဝ်ႈ၊

ပႆ - ပႆႇၵူႇ၊လွႆးလွႆးပႆႇၵူႇ၊ပႆႇၵၼ်၊ပႆႇၵိတ်း၊

ပၢႆ - ပၢႆမႆႉ၊ပၢႆလဵမ်၊ပိၼ်ႇပၢႆႇ၊ပၢႆႈပိတ်ႈ၊ပၢႆးၵဝ်၊ပၢႆဝႆႉ၊ပၢႆႉ(ၶေႃႈတူ)၊

ၽႆ - ၽၵ်းၽႆႇ၊ၽႆးမႆႈ၊ၽႆးၶႃး၊

ၽၢႆ - ၽေၽၢႆ၊ၽၢႆႇ,တွႆးၽၢႆႇ,ၸိူဝ်၊ထၢင်ၽၢႆႈ၊ၽီၽၢႆး၊ၽၢႆးႁူဝ်း၊တေႃႇၽၢႆႉ၊

မႆ - လေႃႇမႆ၊ၸၼ်မႆ၊မွၵ်ႇမႆႇ၊မႆႇၵၼ်၊မႆႈၶေႃးမႆႈၶႄႇ၊မႆႉသၵ်း၊မႆႉသေႃႉ၊

မၢႆ - မၢႆဝႆႉ၊မၢႆယိူဝ်ႈ၊ၼမ်ႈမၢႆႈ၊ၵႂၢမ်းမၢႆး(ငၢႆးၵၼ်)

ယႆ - ယႆၵၼ်လဵၼ်ႇၵၼ်၊မိူင်းယႆ၊မိၼ်းယႆး၊

ယၢႆ - ယၢႆႈၶႄႇ(ၶဝ်ႈမၢၼ်ႈၼႆႉမၼ်းယၢႆႈၶႄႇ)၊ယၢႆးၶူမ်း၊ယူၵ်ႉယၢႆႉၶၢႆႉၽႃတ်ႇ၊

ႁၢႆ - ၸႁၢႆး

လႆ - ၼမ်ႉလႆ၊လႆႇပၼ်ႁူဝ်မၼ်းငေႈ၊ၵမ်ႇလႆႈ၊

လၢႆ - ယူႇလၢႆလၢႆ၊လၢႆႇၼမ်ႉ၊ဝူဝ်းလၢႆး၊ၶေႃးလၢႆး၊လၢႆႉသွႆႇ၊ပၼ်တီႈၶေႃးမၼ်းၼၼ်ႉငေႈ၊

ဝိ - ၽေႃးဝိ၊ဝိႈသၢ၊ဝိႇလီလီ၊မႃးဝိႈဝိႈ၊
ဝီ - ၶွၼ်ႇဝီ၊ဝီ,တူၺ်း၊ဝီးလႅင်း၊ဝီးပွႆး၊ဝွတ်ႈဝီးၵၢႆလၢႆၵူႉ၊
ၵိ - ၵိၼ်ႈၶိုင်ႈၶဝ်ႈ၊ၵိ,ႁွင်ၵိ,မွင်း၊ၵဵတ်းၵိုႈၵဵတ်းၶေႃး၊လုၵ်ႈၵွၼ်ႇ,ၵိုႈ၊မိႈၵိုး၊
ၵီ - ၵီၸူၵီတႃ၊တူၵ်းၵီ၊ၵွၼ်ႇ,ၵီးထီးယိင်း၊ၵူၼ်းၵီႈ၊
ၵႆ - ၶဝ်းၵတ်း ပဵၼ်ဝတ်းပဵၼ်ၵႆ၊ၶေႃင်းၵႆ,၊
ၵႂ - ၵႂႃႇလွမ်ၵႂႃႇမၼ်း၊လီၵႂႃႇပိူၼ်ႈ၊
ၵၵ် - ၵၵ်ႇမႃႇ၊ၵၵ်းႁူဝ်၊ၵၵ်းမိုဝ်း၊
ၵၢၵ် - ၵၢၵ်,ၶူၼ်းၽၵ်း၊ပူဝ်းၶေႃးၵၢၵ်ႈ(ၶေႃးၵွၵ်ႈ)
ၶၵ် - မၼ်းၶၵ်ႇမၼ်းယဝ်ႉ၊ၶၵ်းလီး
ၶၢၵ် - ၶီးၶၢၵ်,၊ၶင်ၶၢၵ်း၊ၶွၵ်ႈၶေႃးတီး၊
ငၵ် - မၼ်းငၵ်ႇမၼ်းယဝ်ႉ၊ငိုၵ်းငၵ်းငိုဝ်းငေႃႉ၊
ငၢၵ် - ငၢၵ်ႈၵွၵ်ႉ၊
ထၵ် - ထၵ်းတွၵ်ႉ၊ထၵ်ႇၵဝ်၊ထၵ်းလူၵ်ႉထၵ်းတႅၼ်း၊
ထၢၵ် - ထၢၵ်,မိႇ၊ၶမ်,ထၢၵ်,မၼ်း၊ထၢၵ်ႈၽီး၊ၶိုင်ႈထၢၵ်ႈ၊
သၵ် - ၶွၼ်ႇသၵ်ႇ၊မိႇသၵ်း၊သၵ်းသႂ်ႉ၊ငူးသၵ်း(ငူးတွတ်ႉ)
သၢၵ် - သၢၵ်,တမ်ၶဝ်ႈ၊ၶဝ်ႈသၢၵ်ႈၽၵ်းလိူဝ်၊
တၵ် - တၵ်ႇလၢတ်ႈ၊တၵ်းၽၵ်း၊
တၢၵ် - တၢၵ်,လီတ်ႈ၊တၢၵ်ႈၶဝ်ႈၶူႈလင်ဝူၼ်း၊တၢၵ်ႈၶူၽီး၊ၶေပ်ႇတၢၵ်ႈ၊တွႆႉတၢၵ်းတၢၵ်း၊
ထၢၵ် - ထၢၵ်,မိႇ၊ထၢၵ်ႈလူင်းႁွင်း
ၶၵ် - ၶၵ်းၶေႃႉ
ၶၢၵ် - ၶဵဝ်ၶၢၵ်,ၶၢၵ်,၊ၶဝ်ႈသွီးၶၢၵ်,၊ၶၢၵ်ႈပၼ်ႁူဝ်မၼ်းၼလႆႈ၊
ပၵ် - မၢၵ်,ပၵ်ႇ၊ပၵ်းမွၵ်,၊ပၵ်းလၵ်း၊
ပၢၵ် - ပၢၵ်,မေႃးပၢၵ်,ဝၢၼ်ႉ၊ႁူဝ်ပၢၵ်,တီမ်၊ပၢၵ်ႈပိတ်ႈ၊
ၽၵ် - ၽၵ်းပၵ်ႇၽၵ်းၶွႆး၊ၽၵ်ႇၽိူင်း၊ၽၵ်ႇယိူဝ်ႈ၊ၽၵ်ႇၶိူဝ်ႇ၊
မၵ် - မၵ်ႇၶေႃႉ၊ၵဝ်ၽမၵ်း၊

မၢၵ် - မၢၵ်ႇပၵ်ႉ၊မၢၵ်ႈၶေႃႇ၊

ယၵ် - ယၵ်းၾၵ်း၊ယၵ်းလိမ်ႇ၊ယၵ်ႉၶႃ၊

ယၢၵ် - တုၵ်ႉယၢၵ်ႈၶၢၼ်ၸွႆ၊ယၢၵ်ႇၶဝ်ႈ(တွင်ႉမီႈၶဝ်ႈ)

လၵ် - ၽူႈလၵ်ႉ၊ပၵ်းလၵ်း၊

လၢၵ် - လၢၵ်ႇလၢၵ်ႇလီးလီး၊လၢၵ်ႈပိတ်ႈသေဢလႈ၊

ဝၵ် - ဝၵ်ႉဢဝ်၊ဝၵ်းဝၵ်းဝူၺ်ႉဝူၺ်ႉ၊

ဝၢၵ် - ဝၢၵ်ႈသၢၵ်ႈ၊ဝၢၵ်ႈပဝ်း၊မၢၵ်ႇဝၢၵ်ႈ၊

ႁၵ် - ႁၵ်းပီႈၼၢၼ်သွင်ပွတ်းယဝ်ႉ၊ၵေႃႉႁၵ်ႉ၊

ႁၢၵ် - မႃႁၢၵ်ႈဝူၺ်ႇ၊ၶီႈႁၢၵ်ႈသွင်ႁူၼၢၼ်၊ႁၢၵ်ႈမီႉ၊ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈ၊

ဢၵ် - ၵူၼ်းဢႃႉၵူၼ်းဢၵ်း

ဢၢၵ် - သိၼ်ၵႃမေႃးဢၢၵ်ႉဢၢၵ်ႉ

- -

ၵင် - ၵင်သိူဝ်၊ၵင်ပႃ၊ၵင်ယုင်း၊ၵင်ၸွႆ(ၵွင်ၸွႆ)၊ၵင်ပူၵင်ပႃ၊

ၵၢင် - ၶွႆးၵၢင်၊ၵၢင်(ၵွၢင်)၊ၵၢင်ႇထိုၵ်း၊လိၼ်းၵၢင်ႈ၊တူဝ်ၵၢင်း၊ၼိင်းၵၢင်ႉ၊ၵၢင်ႉၶူႈၽီး၊

ၶင် - ၶင်ႇၶမ်ႉ၊ၶီႈၶင်ႈ၊ၶင်ႉၶမ်၊

ၶၢင် - ၸၢဝ်းၶိူဝ်းၶၢင်၊မေႃႈၶၢင်၊လုပ်ႇသီႈၶၢင်ႈ၊ၶၢင်းဢိုဝ်ႉဢိုဝ်ႉ၊မၢၵ်ႇဢၢင်ၶၢင်၊

ငင် - ၵင်ငင်ၵိင်ငိင်

ငၢင်ႉ - ငၢင်ႉဢွၵ်ႇ၊မႃငၢင်ႈ၊

ၸင် - ၸင်ႇႁႃမႃးၵူၺ်း၊မၢၵ်ႇၸင်ႈ၊လီၸင်း၊

ၸၢင် - ၵိုဝ်ၸၢင်၊သုၵ်ႈၸၢင်ႇ၊လၢင်ႉသႂ်ႉ၊ၵိၼ်ၸၢင်ႈၵိၼ်ငႃ၊ၸၢင်ႈပိူၼ်ႈႁိတ်းၵၢၼ်၊

သင် - ဢီႈသင်?၊သင်ႇလၢတ်ႈဝီႉ၊သင်ႉထူဝ်ႇသင်ႉတိင်၊

သၢင် - ၶုၼ်သၢင်၊သၢင်လီး၊ၸဝ်ႈသၢင်ႇ၊သၢင်ႈႁိူင်း၊မီႉသၢင်း၊ၼိင်းၵၢင်ႉသၢင်ႉမူး၊

တင် - တင်(တုင်)၊တင်ႇၶေင်ႈ၊တင်းသူတင်းႁဝ်း၊

တၢင်း - တၢင်းႁွင်ႇ၊တၢင်းၸၢၼ်း၊သိၼ်ႈတႃႈသိူဝ်တၢင်း၊တၢင်းလီ၊

ထင် - ထင်ႁိုင်၊ထင်ႇၶီႈမုၵ်ႈ၊ယူဝ်းထင်ႉထင်ႉ၊

ထၢင် - ထၢင်ၶီႈ၊ၶွႆးလုၵ်းၶွႆးထၢင်၊ၵမ်ႈထၢင်ႈတေပဵၼ်လီႈ၊

ၶင် - ၶင်မူ၊ၶင်ဝူဝ်းၶင်ၵွီး၊ၶင်ႈၶၼ်ၵျေႈလၢတ်ႈ၊မူၼ်ၶင်ႈၶၼ်၊ၶင်ႈၼလႈ၊

ၶၢင် - ၵဝ်မီႇယၢဝ်းမျးၶၢင်သႂ်ႈၶွႆးၵၢင်တၢင်း၊ၶၢင်းယိင်း၊

ပင် - ပင်ႈ(လူမ်းပင်ႈ)၊ၵူၼ်ႈပင်း၊

ပၢင် - ပၢင်တေႃႇပၢင်လွင်း၊ပၢင်ႈလႅင်းလီ၊ပုၼ်ႈပၢင်ႈ၊ပၢင်းမုၼ်ထဝ်ႈ၊ၽိတ်ႈပၢင်း၊

ၽင် - ၽင်ဝီႇၶွႆးလိၼ်၊ၽင်ႈၶမ်ႇ၊ၽင်ႈသင်ႈ၊ၽင်ႇယွၵ်း၊

မင် - မင်ႁူဝ်ၵၼ်၊မင်ႈၼွႆႈလီႈ၊ပီးမင်ႈသင်ႈ၊

မၢင် - ထေႈမၢင်ၶျေႃႇ၊ၶဵဝ်ႈမၢင်း၊ၵုမ်ႇမၢင်ႇၵျိတ်းၵၢၼ်မၼ်းယူႇ၊

ယင် - ယင်ႈ(ၼဝႈ)၊ယင်ႇ(ၵိုတ်းလိုဝ်ႈ)၊တေႃႈယင်းၵမ်ႈမီး၊

ယၢင် - ယၢင်မၢၵ်ႈလၢင်း၊ယၢင်ႈၵျူႈလွမ်းတၢင်း၊ထၢဝ်းၶိုဝ်းယၢင်း၊ၶူၵ်ႇယၢင်း၊

လင် - ၶိုဝ်လင်၊ၶဝ်ႈပိုၵ်ႈလင်ၶိုင်ႈ၊လင်ႈသႂ်ႈ(လေႃးသႂ်ႈ)

လၢင် - လၢင်ၶဝ်ႈ၊ လၢင်ႈလၢင်ႈလၢီးလၢီး၊ ၵတ်းလၢင်ႈ၊ လၢင်းႁွင်ႈ၊ လၢင်းၶမ်ႇမေႃႇ၊
ၶႅင်ႈလၢင်း၊ လၢင်ႇဝၢၼ်ႈ၊လၢင်ႇမေႃႈ၊

ဝင် - မၢၵ်ႈဝင်၊ဝင်ႈလူင်ႈ၊ဝင်ႈၵူးလေႃး၊ဝင်ႈဝိုဝ်ႈ၊ၵမ်ႈႁူၽိူဝ်ႈႁူဝင်း၊

ဝၢင် - ဝၢင်(မၢင်)(ၵမ်ႈၶျေႃ)၊ႁူမ်ႈဝၢင်ႈႁူမ်ႈပွင်း၊ဝၢင်ႈၽၢၵ်ႈၵျူႈယဝ်ႇ၊ဝၢင်းဝီႇ၊

ႁင် - ႁင်းၶူၵ်ႇ၊

ႁၢင် - ႁၢင်ၶူ၊ ႁၢင်ဝူဝ်း၊ ႁၢင်ႈၶျေႃႇ၊ ႁၢင်ႈလီ၊ ႁၢင်းၽၢင်၊ ႁၢင်းၽီး၊ လႅင်ထၢင်းႁၢင်း၊
ၼမႈႁၢင်ႇ၊ ၶျေးႁၢင်ႇ၊

ၵင် - ၵူိင်ႈၵင်

ၵၢင် - ၵၢင်ႈၶမ်ႇ၊ၵၢင်းၵျူႈယူႇ၊သမ်းၵၢင်း၊တၵၢင်ႇ၊

- -

ၵတ် - ၵတ်းၶျေႃႇ၊ၵတ်ႇၶျေႃႇ၊

ၵၢတ် - ၵျူႈၵၢတ်ႈ၊ၵၢတ်ႈတူၵ်းပဵတ်ႈ၊လုတ်ႈၵၢတ်ႈ၊

ၶတ် - တီၼ်ၶတ်းမိုဝ်းၶတ်း၊ၶတ်းလွႆ၊သၢၼ်ၶတ်း၊

ၶၢတ် - ထိူၵ်ႈၶၢတ်ႈ၊ၶၢတ်ႈယၢမ်း၊

ၸတ် - ၸတ်ႉတဵၵ်ႇ၊ၸတ်းၵၢၼ်၊

ၸၢတ် - ၸၢတ်ႇၶဝ်ႈႁီး၊ပိုၼ်ၸၢတ်ႇ၊ၸိူဝ်ႉၸၢတ်ႈ၊

သတ် - တူဝ်သတ်း၊သတ်ႉလီႈ၊သတ်ႉယၢမ်း၊

သၢတ် - သၢတ်ႇသိူဝ်ႇ၊သၢတ်ႈသိုဝ်ႈ၊

တတ် - တတ်းတတ်းလတ်းႁူ၊တတ်းၶႄး၊

တၢတ် - ၼမ်ႉတူၵ်းတၢတ်ႇ၊ၵတၢတ်ႈ၊

ထတ် - ထတ်းလိၵ်ႈ၊မီႉထတ်း၊ထတ်းၵွၵ်ႇ၊

ထၢတ် - ဢမ်ႇထၢတ်ႇဢမ်ႇဝီး၊ထၢတ်ႈသီႇပိူင်၊

ၼၢတ် - ယၢဝ်းတၢတ်ႈၼၢတ်ႈ၊

ပတ် - ပတ်းယူး၊ၵိူးပတ်ႉ၊

ပၢတ် - ၶဝ်ႈမုၼ်းပၢတ်ႇ၊ပၢတ်ႇထိူဝ်၊ပၢတ်ႈဝဵၼ်းၶဵၼ်းဝီႉ၊

ၽတ် - ၽတ်ႉၽိတ်ႉ၊ ၽတ်းၶဝ်ႈ၊

မတ် - မတ်ႉဝီႉ၊ မတ်းၶူပ်း၊

မၢတ် - မၢတ်ႇဝီႉ၊ မၢတ်ႈတွင်း၊

ယၢတ် - ယၢတ်ႇၼမ်ႉ၊ လိၼ်ယၢတ်ႇ၊

လတ် - လတ်းၶဝ်ႈၶွင်းၶႄး၊

လၢတ် - တဵၼ်ႈလၢတ်ႇ″၊ လၢတ်ႈၵႂၢမ်း၊

ဝတ် - ဝတ်ႉဝႃးၽြႃသိူဝ်ႇ၊ တီႈဝတ်ႉတီႈႁွင်း၊ ပဵၼ်ဝတ်း၊ ဝတ်ႉဢလႈ။

ဝၢတ် - ဝၢတ်ႇထဵပ်း၊ ႁူၺ်ပၢၵ်ႇဝၢတ်ႈ၊ ပွီးဝၢတ်ႈ၊

ႁတ် - ႁတ်ႉႁိုတ်ႉ၊ ၼမ်ႉႁတ်းၵိၼ်၊ မီႉၽေၵ်းႁတ်း၊

ႁၢတ် - မၢၵ်ႇႁၢတ်ႇ၊ ၵဝ်ၼမ်ႉႁၢတ်ႇ၊ ႁၢတ်ႇပဵတ်ႈယဝ်ႉ၊

ဢၢတ် - သိူဝ်းဢၢတ်ႇ၊ ႁွီးဢၢတ်ႇ၊

- -

ၵၼ် - ႁဝ်းၶႄႇၵၼ်၊ ယႃႇၽိတ်းၵၼ်၊ တွၼ်ႈၵၼ်ၶၢၼ်းၸိုင်ႈ၊ လွႆၵၼ်ႇ(လွႆၶိူင်) ၵၼ်ႈလွႆ၊
ၵၼ်ႈသီႈၵၼ်ႈယဵဝ်ႈ၊ၵၼ်ႈႁၢပ်ႇ၊ထီးၵၼ်းပၵ်းပိူင်၊ၵၼ်ႉၵၼ်၊

ၵၢၼ် - ၵၢၼ်ၵိုၼ်ႈၵၢၼ်ၶေႃး၊ ၵၢၼ်ၵျႃႉၵၢၼ်သႃ – ၵၢၼ်ႈပဵၵ်ႇ၊ၵၢၼ်ႈမွၵ်ႇ၊ၵၢၼ်ႈငူဝ်ႇ၊ၵၢၼ်ႉတူၵ်း။

ၶၼ် - ၵီႇၶၼ်၊ ၵူႈၶၼ်၊ ၶၼ်ဝီး၊ ယီးၶၼ်ႇ၊ ၶၼ်ႈၵၼ်၊ ၶၼ်ႈဝီႉ၊ မၢၵ်ႇၶိူဝ်းၶၼ်း၊
ယႃႈလဵၼ်ၶၼ်း၊

ၶၢၼ် - ၸမ်ႉၸီႉၶၢၼ်မၼ်းၸမ်ၸေႃႇ၊ ၸွႆးလုၵ်းၸွႆးၶၢၼ်း၊ ၶၢၼ်းၵၼ်၊ ၶၢၼ်ႉၸေႃႇ၊

ငၼ် - ႁူၼ်းငၢၼ်၊ ႁူဝ်းငၢၼ်၊ ပဵၼ်ငၢၼ်း၊ ငၢၼ်ႈၵိၼ်၊

ၸၼ် - ၸၼ်လိူၵ်ႈ၊ ၸၼ်ႇတိမ်ႇ၊ ၸၼ်ႇတႃႇ၊ လွႆးၸၼ်း၊ ၸၼ်ႉလိၵ်ႈ၊ ၸၼ်ႉထၢၼ်ႈ၊

ၸၢၼ် - ၸၢၼ်ၵိၼ်ၶဝ်ႈ၊ ၸၢၼ်ႈၶဝ်ႈ၊ ၸၢၼ်ႈၸေႃႈမၼ်းၸေႃႇ၊ တၢင်းၸၢၼ်း၊ၸိုဝ်ၸၢၼ်း။

သၼ် - သၼ်လၢင်၊ သၼ်ႇသၼ်ႇ၊ သႂ်သႂ်၊ သၼ်ႉသၼ်ႉ၊

သၢၼ် - ၶဝ်ႈသၢၼ်၊ ၶဝ်ႈသၢၼ်ႇသမႃႇပၢတ်ႈ၊ ၽိုၼ်ႈသၢၼ်း၊ ၵမ်ႇထူးၵမ်ႇသၢၼ်း၊

ၺၢၼ် - ၺၢၼ်ႇၽီ ၊ ၺၢၼ်ႇထိုင်ႉ။

တၼ် - တၼ်လွႆ၊တၼ်းယဝ်ႉ၊ တၼ်းသဝ်း၊ တၼ်ႈၵိူင်း။

တၢၼ် - တၢၼ်ႇလွႆ?၊ ၸမ်ပေႃးတၢၼ်ႇၸၼ်ႉ၊ တၢၼ်ႈလၢတ်ႈ၊ လီလၼ်ႉလီတၢၼ်း၊ တၢၼ်ႉ။

ထၼ် - ထၼ်ႈၸၼ်ၼဝႇ၊ ထၼ်ႈဝူႈၵမ်ႇလွႆႈၼဝႇ၊ ပေႃးထၼ်ႈလိုမ်းတူဝ်။

ထၢၼ် - ႁူၼ်းထၢၼ်ႈသုင် ၶိင်းၵိူင်၊ ႁူၼ်ႈထၢၼ်ႈၵၢင် ၶိင်းၵၢင်ႉ၊ ႁူၼ်းထၢၼ်ႈတဵမ်ႇႁူၼ်းဝၢၼ်ႈ။

ၼၼ် - ပေႃးၼၼ်တေႁၵ်းႁိုဝ်?၊ ၸွႆးၶျေႃၸွႆးၼၼ်း၊ ၼၼ်ႈၵူၼ်မေႃး၊ ၼၼ်ႈၵိၵ်ႈၵိၵ်ႈ။

ၼၢၼ် - ၼၢၼ်(မုၼ်လဝ်ႈထၢၵ်ႈ)၊ ၼၢၼ်းမႃး။

ပၼ် - ပၼ်ၵဝ်သေၼလေႈ၊ ပၼ်ႇ"ဝိၼ်း"၊ ပၼ်ႈၶဝ်ႈ၊ပၼ်ႉဝီႉ။

ပၢၼ် - ပၢၼ်ၵဝ်ႇပၢၼ်မွႆႇ၊ တူၼ်ႈပၢၼ်ႇ၊ လိူၵ်ႈပၢၼ်ႇ၊ ၵဝ်ၵၢပ်ႇပၢၼ်ႈႁူၺ်၊ ပၢၼ်ႉၸမ်ႉမၼ်း၊

ၽၼ် - ၽၼ်ၶဝ်ႈ၊ၽၼ်ပီႈ၊ၸွၼ်းၽၼ်ႁၼ်၊ ၽၼ်းမီႉ၊ ၽၼ်ႈလိူၵ်ႈ၊ မိပ်ႇၽၼ်ႉ၊

ၽၢၼ် - ႁူၼ်းၽၢၼ်၊ ၽီႇၽၢၼ်ႇ၊ လီလၢၼ်ႈလီႁူဝ်၊ ၽၢၼ်ဢိင်ႉႁူၵ်း"၊

မၼ် - မၼ်ပဵတ်ႈယဝ်ႉ၊(ႁၢတ်ႈယဝ်ႉ) မၼ်ႈတိုင်ႈ"၊ မၼ်းၸၼ်ႉ၊ မၢၵ်ႇမၼ်ႉ။

မၢၼ် - သုၼ်ႇမၢၼ်၊ မၢၼ်ႇလမ်ႈ၊ လၢဝ်းၶိူဝ်းမၢၼ်ႈ၊ မၢၼ်ႈ(ဝၢၼ်ႈ)ၼမႈမၢၼ်း။

ယၼ် - ၵဝ်တိၼ်ယၼ်၊ ယူင်းယၼ်ႇ၊ၽၵ်းသူမ်ႈယဵၼ်ႈ၊ ၽၵ်းယဵၼ်ႈ။

ယၢၼ် - ယၢၼ်ၵိၵၼ်ႁူႈလၵ်း၊ ယၢၼ်ႇသူႇ၊ သီႈယၢၼ်ႈ၊ တၢင်ႉယၢၼ်း၊ တွင်ႉယၢၼ်း၊

လၼ် - မၢၵ်ႇလၼ်ၵိၼ်ၶျ၊ လၼ်ၶဝ်ႈလၼ်ၵွၵ်ႇ၊ လၼ်ႇတူၵ်း၊ ၸမ်ႉလၼ်ႈ၊ မၢၵ်ႇလၼ်း။

လၢၼ် - လုၵ်ႈလၢၼ်၊လၢၼ်ႇႁၢၼ်ႉ၊ ပိူဝ်ႉလၢၼ်ႈ၊ လၢၼ်းၵိင်ႇမီႉ၊လၢၼ်ႉသႂ်ၶူဝ်း၊
ငိုၼ်းသိုင်ႈလၢၼ်ႉ။

ဝၼ် - ၽႅၼ်ႇဝၼ်းၽိူၵ်ႇ၊ ဝၼ်းမိူဝ်ႈၼႆႉ။

ဝၢၼ် - ဝၢၼ်ႈလႅင်၊ ဝၢၼ်ႇၶဝ်ႈ၊ ၼႂ်းဝၢၼ်ႈ၊ ဝၢၼ်းပရိတ်ႈ။

ႁၼ် - ႁၼ်ယူႇ၊ တမ်ႈႁၼ်၊

ႁၢၼ် - တၢႆးႁၵ်ႉတၢႆးႁၢၼ်၊ ပႅတ်းႁၢၼ်ႇ၊ ႁဵတ်းႁိၵ်ႈႁဵတ်းႁၢၼ်ႇ၊ ၽၵ်းႁၢၼ်ႈ၊ ၺႃႁၢၼ်း၊ ၼိူဝ်ႁၢၼ်ႉ။

ဢၼ် - ဢၼ်ၶႄၼ်ႉ၊ ဢၼ်ၼႆႉ။

ဢၢၼ် - သွၼ်ႉဢၢၼ်၊ ဢၢၼ်ႇလိၵ်ႈ၊ ယိူင်းဢၢၼ်း။

- -

ၵပ် - ၵပ်ႉၶႄႇ၊ ၵပ်းၶဝ်ႈ၊ ၵပ်းမိတ်ႈ။

ၵၢပ် - ၶဝ်ႈၵၢပ်ႇ၊ ၵၢပ်ႇၶႄ၊ ၵၢပ်ႈပၢၼ်။

ၶပ် - ၶပ်ႉဝီႉ၊ ၶပ်းလူတ်ႉ၊

ၶၢပ် - တႅၵ်ႇၶၢပ်ႇ၊ လွၵ်ႈၶၢပ်ႈ။

ငၢပ် - ငၢပ်ႈ။

ၸပ် - ၸပ်းၵၼ်၊ သႅင်သူပ်းမေႃးၸပ်ႉ″။

ၸၢပ် - ပႃးၸၢပ်ႇယိူဝ်ႇ၊ လႅၼ်လိၼ်ၸၢပ်ႈၵၼ်။

သပ် - သပ်ႉပေသတ်ႉတႃႇ၊ သပ်းၽၢၵ်ႈ၊ ဢဝ်ၽေႃႉသပ်း။

သၢပ် - မႅင်းသၢပ်ႇ၊ ဢီႈသၢပ်ႇ၊ ၵႃးသၢပ်ႉ။

ၺၢပ် - ၺၢပ်ႈႁိပ်ႇ။

တပ် - တပ်း၊ တပ်ႉသိုၵ်း။

တၢပ် - တၢပ်ႇၶဝ်ႈ၊ ပၢၼ်းတၢပ်ႈ။

ထပ် - ထပ်ႇယပ်ႇ၊ ထပ်းၵၼ်။

ထၢပ် - ထၢပ်ႈသႂ်ႇ၊ သွၼ်ႉသႂ်ႇ။

ၼပ် - ၼပ်ႉဢၢၼ်ႇ၊ မၢၵ်ႇၼပ်ႉ။

ၼၢပ် - ပီႇၼၢပ်ႈလီ။

ပပ် - ပပ်ႉလိၵ်ႈ၊ ပပ်းၵႅမ်ႈ။

ပၢပ် - သႅင်ပိၵ်ႇမၼ်းမေႃးပၢပ်ႈ″

ၽပ် - ၽၢပ်- မိၼ်ၽၢပ်ႇသႂ်ႇ။

မပ်+မၢပ် - မၢပ်ႇမွႆႈ၊ မၢပ်ႁူဝ်ႈ။

ယဝ်ႉ+ယၢဝ် - ယၢပ်ႇၶေႃႇ၊ ၺီဝ်းယၢပ်ႇ။
လပ် - လပ်ႉၶေႈလပ်ႉတႃ၊ လပ်ႉၽေႃႉလပ်ႉမိတ်ႈ၊ ၶွၼ်းလပ်း။
ဝပ်+ဝၢပ် - ၺၢပ်ႇၶၢင်း။
ႁပ်+ႁၢပ် - ႁၢပ်ႇၶမ်ႉ၊ ႁၢပ်ႈဝီႉ။

- -

ၵမ် - ၵမ်တဵမ်ႈ၊ လမ်ၵမ်ႇ၊ ၵမ်ႈလႂ်၊ ၵမ်ႉဝီႉ၊ ၵမ်းၼီႉ၊ၵမ်းတူၺ်း၊ၵမ်ႉႁွၼ်ႇ။
ၵၢမ် - ၵၢမ်ႇလီၵၢမ်ႇၺႃႉ၊ ၼမ်ႉၵၢမ်ႈ၊ ၵၢမ်းႁၼ်။
ၶမ် - ၶမ်ဝီႉၼွႆးႁွင်ႈ၊ ၶမ်းၼီႉလီၶေႃႇ၊
ၶၢမ် - မၢၵ်ႇၶၢမ်၊ ၶၢမ်ႇၶေႃႇ၊ ၶၢမ်ႈၵူႇ၊ ၶၢမ်းၶေႃး။
ငမ် - ယိပ်းငမ်ၵမ်ႁဝ်၊ သုမ်ႇငမ်း။
ငၢမ် - ၵိုင်ႇငၢမ်ႇ၊ ငၢမ်ႈၶႃ၊ ငၢမ်ႈမီႉ၊ လီငၢမ်း၊
ၸမ် - ယူႇၸမ်၊ ၸမ်ၵိၼ်၊ ၶွႆးမၼ်းၸမ်ႉဝီႉ။
ၸၢမ် - ၼီႈၸၢမ်၊ ၸၢမ်ႇပူၺ်ႈ၊ ၸၢမ်းတူၺ်း၊ ၸၢမ်းၼႅၼ်းႁူဝ်။
သမ် - သမ်( )၊ သမ်ႇၶေႃႇ၊ သမ်ႇသမ်းလီး၊ သမ်ႉသႂ်ႇ။
သၢမ် - သၢမ်ၵေႃႉ။
ၺမ်+ၺၢမ် - ၺၢမ်ႉၶေႃႇ၊
တမ် - တမ်ၶဝ်ႈ၊ တမ်ႇလၼ်ႇ၊ တမ်ႈတီး၊ တမ်းဝီႉ။
တၢမ် - တၢမ်တူဝ်၊ ဢသတၢမ်၊ လၢမ်းတၢမ်၊ ၺႃးတၢမ်ႇ၊ တၢမ်းႁၼ်။
ထမ် - ႁထမ်ႇ၊ ၼွႆးထမ်ႈ၊
ထၢမ် - ထၢမ်တူၺ်း၊ ထၢမ်းၼေႃႈၺူၼ်း။
ၼမ် - ၼမ်ၶေႃႇ၊ ၼမ်ႈသႂ်ႇ၊ ၼမ်ႈၺႃး၊ ၼမ်းၶေႃး၊ ၼမ်ႉၶေႃး။
ၼၢမ် - ၼၢမ်လူၵ်ႉတိၼ်၊ ၼၢမ်ႇဝၢၼ်ႈၼၢမ်ႇမိူင်း၊ ဝူဝ်းၼၢမ်း၊
ပမ် - ပမ်ႈမီႉ၊ပမ်ႉထွၵ်ႈ၊ ပမ်း(ၽိုမ်ႉ)
ၽမ် - ၼီႇၽမ်၊ ပီၼ်ၽမ်ႈ၊
ၽၢမ် - ၽၢမ်းလၢတ်ႈ၊ (လၢမ်းလၢတ်ႈ)
မမ် - မမ်မမ် (ၶဝ်ႈလုၵ်ႈႁွၼ်ႇလိၼ်) မမ်ႉပွတ်ႇတပ်းသီ၊ မမ်ႇသႂ်ႇ။
ယမ် - ၵတ်ႉၶေႃႇယမ်ၶေႃႇ၊ ယုမ်ႇယမ်၊ ၼပ်ႉယမ်၊ ၼမ်ႉယမ်း။
ယၢမ် - ယၢမ်ႈၵိၼ်၊ ယၢမ်ႈၵူႇ၊ယၢမ်းမွင်း၊ ယၢမ်းႁွင်ႈ။

လမ် - လမ်ၽိတ်း"၊ လမ်ႉꩺူဝ်လူင်း၊ လမ်းမိ။

လၢမ် - လၢမ်ꩺူဝ်၊ လၢမ်ၼမ်ႉ၊ ၵလၢမ်ႉ၊ လၢမ်ႈလိူၵ်ႈ၊ လၢမ်းဝီႉ။

ꩺမ် - ၶီႉꩺမ်၊ ꩺမ်းၵွီႉမူ၊ ꩺမ်းၷၼ်၊ ꩺမ်ႉပီၼ်ၼၼ်ဝီႉ၊

ꩺၢမ် - ꩺၢမ်ၷၼ်၊ ꩺၢပ်ႉꩺၢမ်၊ သုၵ်းꩺၢမ်ႉ၊ ꩺၢမ်ႈဝီႉ၊ ꩺၢမ်းၷိၼ်။

ၵမ် - ၵမ်သီၼ်၊ ၵမ်ႉမီး၊

ၵၢမ် - လီၵၢမ်း။

ၷဝ် - ၷဝ်"မွႆး"၊ ၷဝ်ႉယွၵ်း၊ ၷဝ်ႈၵေႃႉ၊ ၷဝ်းၷၼ်၊ ၼူၵ်ႉၷဝ်ႉ။

ၷၢဝ် - မွၵ်ႉမိႉၷၢဝ်၊ တူၼ်ႉၷၢဝ်ႉ၊ မၢၵ်ႈၷၢဝ်ႈ၊ ၷၢဝ်ႉၵိတ်ႉၵွီႈ၊

ၶဝ် - ၶဝ်လိူဝ်းၼၼ်ႉ၊ ၶဝ်ႉꩺိၼ်ႉ၊ ၶဝ်ႈꩺိၼ်ႈ၊ ၶဝ်ႈမုၼ်း၊ ၶူၼ်းၶဝ်း။

ၶၢဝ် - သၢဝ်ၼိူဝ်ႉၶၢဝ်၊ လီႈၶၢဝ်ႉ၊ ၶၢဝ်ႈꩺူဝ်ႉ၊ ၶၢဝ်းၼီႉ၊ ပၢၼ်ၶၢဝ်ႉ။

ငဝ် - ငဝ်ယူႉတီးငဝ်ႈမိႉ၊ ၵေႃႉငဝ်း၊ ငဝ်းလီး၊ ငူးငဝ်ႉ။

ငၢဝ် - ၶၢဝ်ႉငၢဝ်း။

ထဝ် - ထဝ်ႈသၢင်ႉ၊ ထဝ်ႉၼေႃႉ။

ထၢဝ် - ၶဝ်ႈထၢဝ်ႈ၊ ထၢဝ်းၶိူဝ်း။

သဝ် - သဝ်ꩺိူၼ်း၊ ထူဝ်းသဝ်ႉ၊ ၷဝ်ႉသဝ်ႈ၊ ယူႉသဝ်း။

သၢဝ် - သၢဝ်ꩺၢင်ႈလီ၊ သၢဝ်းလူင်းလွမ်ႈꩺၢဝ်း၊ သၢဝ်းꩺုႈၵေႃႉ။

တဝ် - တဝ်ꩺုၵွၵ်းတဝ်ႉ၊ ၷူဝ်ႈတဝ်ႈတဝ်းၼွၵ်း၊ ၶွၼ်ႉတဝ်ႉ။

တၢဝ် - တၢဝ် (လီဝ်း) တၢဝ်းꩺု။

ထဝ် - ၷိုဝ်ထဝ်၊ ထဝ်ႉၷူႉထဝ်ႉၶိုၼ်း၊ ၷူၼ်းထဝ်ႈ။

ၼဝ် - ꩺူဝ်ၼဝ်ႉ၊ ၼိူဝ်ႉၼဝ်ႈ၊ ၵႃႈသၼၢဝ်း၊ ၼဝ်ႉၵၢဝ်။

ၼၢဝ် - ၼၢဝ်ၼူၵ်ႉၽွ

ပဝ် - ပဝ်ႉၽီး၊ ၶိူဝ်းပဝ်ႈ၊ မၢၵ်ႉပဝ်ႉ၊ မိႉပဝ်း။

ၽဝ် - ၽဝ်ၽီး၊ ၽဝ်ႉၽီး၊ လီႈၽဝ်ႉလီႈပွၵ်ႈ။

ၽၢဝ် - ပိုၼ်ၽၢဝ်ႉ၊

မဝ် - မဝ်ၼေႃႉၵမ်ႉၼၵ်း၊ မဝ်ႉမီး၊ မိၼ်းမဝ်ႈ၊ မဝ်ႉၼၼ်ႉမဝ်ႉၼီႉ၊ မဝ်းယုႈ။

မၢဝ် - ၷူၼ်းမၢဝ်ႉ၊ သူပ်းမၢဝ်ႈ၊ ၼမ်ႉမၢဝ်း။

ယဝ် - တမ်ယဝ်ႈ၊ သိူဝ်ႈယဝ်း၊ ꩺီတ်းယဝ်ႉ၊ ယဝ်ႉၷၼ်။

ယၢဝ် - ၷီယၢဝ်၊ ယၢဝ်းၼေႃႉ။

လဝ် - လဝ်မိႉ၊ ꩺူးလဝ်၊ လဝ်ႉꩺိုႈꩺၢမ်း၊ ၼမ်ႉလဝ်ႈ၊ လဝ်းၼေႃႉ။

လၢဝ် - လိူၼ်လၢဝ်၊ ၽၢႆႇ"လၢဝ်ႈ"၊ လၢဝ်းဝၢၼ်ႈလၢဝ်းမိူင်း၊ လၢဝ်ႇၵိႊ။
ရဝ် - ရဝ်မီးၼွင်ႈၶူၼ်ႁူဝ်၊ မျရဝ်ႊ၊ ရဝ်းသူ၊ ရပ်ႇၵဝ်။
ရၢဝ် - ၼိူဝ်ၵၢင်ရၢဝ်၊ ရၢဝ်ရိူမ်ႇ၊ ရၢဝ်ႊႁွင်ႈ၊ ၶဝ်ႈရၢဝ်ႈလီၼႄႊ၊ ရၢဝ်းပီႇၶူဝ်း။
ၵဝ် - ၵဝ်မႃးငလႈ၊ ၵုၵ်းၵဝ်ႊ၊ မေႃးလူင်ယူႊၵဝ်ႈ"။
ၵၢဝ် - ၵၢဝ်ရဝ်း၊ မွၵ်ႊၵၢဝ်။

ၶေႃႈလူပ်း- ၶင်ႊၵၼ်လီႈတၢင်ႊလၢတ်ႈ ၶေႃႈႁၢမ်းဝေႃးရျႊရလိူဝ်းၼႆႇ သင်ဝႃႈလူဝ်ႊထႅမ် ထိင်ႈၼႆၵေႃႈ ထႅမ်ပၼ်သေၵမ်း၊ သင်ဝႃႈမၼ်းလိူဝ်ၵျႊၼႆၵေႃႈ ထွၼ်ပႅတ်ႈသေၵမ်းၶႃႈ။ ၵၢင်လွင်ႈၶႃႈ ဇတႇၵေႃႈ ၶွႈရွႈလွင်ႇတိုဝ်းမၢၼ်ႈတီႈမၼ်းပိူင်လႅဝ်ၵူၺ်းၶႃႈၵေႃႈ။

မွႆႊသုင်ၵတ်းယႅၼ်သေၵမ်းၶႃႈ။

ၽူႈတၢင်ႊလၢတ်ႈ
ထဝ်ႈသြျႊသေႃးရိၼ်ႊတ
ၵျွင်းၵုၼ်ၶေႃး၊ ထုင်ႇပူင်း။

ၽိုၼ်ၵိင် –

ပပ်ႇၶေႃင်းၵဝ်ႈရၢၼ်ႇ ၶမ်ႇႁၢမ်းထဝ်ႈၵၢင်းသိူဝ်၊ လုင်းထရေးသေႃး တႅမ်ႈ။

လီပ်ႈႁီၼ်းလွၼ်ႉၵၢၼ်ၶိူဝ်ႉတြႃး ၵၢၼ်ၵပ်းၵႃႈ,လူၺ်ႈၵၢၼ်ၽေႃႇ,ဝၼေႃႇ, ၶွင်ႈမူႇ,လိၵ်ႈမင်းၶၼၢၼ်, ၸၢတ်ႈၶၢၼ်း (2)မူႇ,

လဝ်ႈၶူးဝိလေႇ,ယႃႇ,ၶၼၢၼ်ႇတ ဢွင်းၵုၼ်ႇၵွင်းမူး၊ ထုင်ႉပူင်း

ၶေႃးသင်ႇ,လၢတ်ႈ- မူႇ,လိၵ်ႈ မင်းၶၼၢၼ်,ၸၢတ်ႈၶၢၼ်းၶဝ်ႉ လီႈႁၼ်မီးဝႆႉသွင်မူႇ,။ မူႇ,မီၢ(1)ၶၼၢၼ်ႉ ပီၼ်လရေးမွင်,ငေႇ,တီမ်ႈ။ မူႇ,မီၢ(2)ၶၼၢၼ်ႉ သမ်ႉပီၼ်မုၼ်လဝ်ႈၵိင်းတွင်းတီမ်ႈ။

မူႇ,မီၢ (1)

ၵေႃႉတီမ်ႈ - လုင်းလရေးမွင်,ငေႇ,မိူင်းၶၢဝ်း။

ပီတီမ်ႈ - 1296ၶဵ်ႈ။

ၵေႃႉသိုပ်ႇ,ၵူး- လၢၵ်ႈသမ်းမႃးၸူင်ႇ,ဝႝင်းၶွင်မွၼ်ၶ်မိူင်းတီးပွတ်းလၢၼ်း။

ၵေႃႉလူႇ, - လီးမၢတ်ႈ+ၶၢင်းယူင်ႇ,၊

လင်ႇ,ၵ, - သၢမ်ၵိဝ်ၶမ်ႉၵၢမ်းယၢဝ်း။

ပြႃးပီၼ်လဝ်ႈၵေႃးတမႁဝ်း ပီၼ်ပြႃးမႃး မိူဝ်ႈတိုၵ်ႉလီႈၶိုင်ႈဝႃႇ,ၶၼၢၼ်ႉ ယေႃးၶိင်းၵူႇ,ၶေႃး တြႃးထမ်ႇ,မလၵ်ႉၵျူ, တီႈၶွင်ႈလူင်တိုင်။ ဝႃႇ,ထူၼ်ႈသွင်ၶၼၢၼ်ႉ ၶွင်ႈမိူင်းၸူႇ,လၵျူဝ်ႇ,၊ ဝီးသေၵွၵ်ႇ, ဝႃႇ,ယဝ်ႉ ၶုၼ်ၵေႃႇၶမ်းသုတ်ႉထေႃးတၶ လင်ႇ,လွႆႉၽွင်းမိူင်းၶဝ်ၵူႇ,ပၢင်းပြႃးပီၼ်လဝ်ႈ ယေႃးၶိင်း မႃးၶွင်ႈမိူင်းၵပ်ႉပီႇ,လဝၢတ်ႈ၊ မီၼ်ႈဝၼ်း လိူၼ်သီႇ,မူၼ်းၶၼၢၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပြႃးပီၼ်လဝ်ႈ ႁွတ်ႈၽဵဝ်မႃးတိုၵ်ႉလီႈ(3)ဝၼ်း မိူဝ်ႈၶၼၢၼ်ႉ ၶုၼ်ၵေႃႇၶမ်းသုတ်ႉထေႃးတ ၶ လင်ႇ,ၵဝ်တင်းလၢၼ်လီး-လီးၶၼၢၼ်ႇ,တငလႈ တင်းလၢၼ်ယိင်း-ၶၢင်းလၶပေတၵလျူ,ၶဵ, ၶၼၢၼ်ႉ ႁီတ်းပီၼ်ပွိုးပၢင်ၶိၵ်ႇ,မင်ႇ,ၵလႃႇ,ၵူပ်ႉၵူႈသေ တေၵဝ်ၶိုၼ်ႈပီၼ်ၶုၼ်ၵိမ်မိူင်းၶဝ်ငလႈ၊ လင်ႇ, မိူဝ်းပၢင်းပြႃးပီၼ်လဝ်ႈ ယေႃးၶိင်းမႃးႁပ်ႉသွမ်းမင်ႇ,ၵလႃႇ,၊ ပေႃးဝႃႈပြႃးပီၼ်လဝ်ႈ သုင်းသွမ်းယဝ်ႉ လင်ႇ,လွႆႉၵဝ်ၶွင်ႉလီးလဝ်ႈၶုၼ်လီးၶၼၢၼ်ႇ,တၶၼၢၼ်ႉ ႁွပ်ႇ,ၵဝ်သပိတ်ႈသေ မိူဝ်းလွမ်းသူင်ႇ,ႁွတ်ႈ ထိုင်တီႈဢွင်းပုၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပေႃးဝႃႈႁွတ်ႈထိုင်ဢွင်းယဝ်ႉၵေႃႈ ပြႃးပီၼ်လဝ်ႈ လင်ႇ,ထၢမ်ဝႃႈ လွင်ႇ,မိုၼ်းၶိုၼ်ႈၶုင်ႈသၢင်ႇ, ၵၢၼ်းႁ?၊ ၵမ်ႇ,ၶိုၼ်ႈၶုင်ႈၵေႃႈ ၵမ်ႇ,ႁတ်းဝႃႈငလႈ ၵေႃႈၶႃႈ ၵဝ်ပြႃးပီၼ်လဝ်ႈႁဝ်းဝႃႈတီးၶႃႈၵေႃႈ ၶဝ်ငလႈ လင်ႇ,ၵဝ်သၢင်ႇ,ၵၢၼ်း ၶုင်ႈပၼ်ႁီတ်းပၼ်လဝ်ႈသၢင်ႇ,ၵူႇ,ယဝ်ႉ၊ လဝ်ႈသၢင်ႇ,ၶၼၢၼ်ႇ,တၶဝ်ႉ

ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၵမ်ႊပႃးလွႆႈလေႊတၼေႊသေ ၼၺင်ႈသၢင်ႊၵၢၼ်းၸလႆး ယူႊၵမ်ႊပျေႊလွႆ ဝၼ်းလွႆၵေႃး လၢတ်ႈဝႃႈဢိုးထၢၵ်ႈၼႄၸလႆး ၼၼင်ႊၶိုဝ်မၼ်းလဝ်ႈတေၵမ်ႊပ်ၼ်ထၢၵ်ႈၼၼ်ႉ ၽြႃးပ်ၼ်လဝ်ႈလင်ႊ ႁွင်ႉမၼ်းၵူႊလေႊ ၼွႆးထိုၼ်ႊသေလ်ၵ်ႈလႆႈၵႃႊရုင်ႊမၼ်းယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ သမ်ႉလီႈၵၼ် လိင်းၸမႈတူဝ်ၼိုင်ႈ ၼၼ်ႈယူႊၼိူဝ်တေႃလွၵ်ႊၼၼ်ႉၸလႆး ၽြႃး ပ်ၼ်လဝ်ႈ လင်ႊထၢမ်ဝႃႈ ''လိင်းၸမႈတူဝ်ၼီႉၸလႆး တင်းၶၢင်းလၶပေတၵလျူႊၼီႊၼၼ်ႉ ၽွႆ ၵၢင်ႈလီသေၽွႆ?'' ၼႄယဝ်ႉ၊ ၵဝ်လိင်းထဝ်ႈၼၼ်ႉ ၵ်တ်းပ်ၼ်လွင်ႈတၢင်းသေၵျေးပၼ်ၼြႃးၵေႃး ၵမ်ႊၶဝ်ႈလွႆ။

ဝၢႆးၼၼ်ႉ သမ်ႉၶိုၼ်းၵွၼ်မႃး တီႈၵျင်းၵေႃး ယူႊၵမ်ႊပျေႊ၊ လင်ႊၵွၼ်ၵူႊၸလႊၼွႆးမိူင်း ၽီ လီႈၵၼ်ၶေၢင်းၽီၵၢင်ႈလီၼေႊၸလႆး ၵဝ်လွႆမၼ်း လပ်းတီႈၶေၢင်းၽီ ၽြႃးပ်ၼ်လဝ်ႈ လင်ႊ ထၢမ်ဝႃႈ ''လွင်ႊၼွႆႈလီႈၶေၢင်းၽီၵၢင်ႈလီလိူင်ႉၼီ?''၊ တွပ်ႊ ''ၼွႆႈလီႈၵေႃး''။ ''ၵိူဝ်ႈ ပေႃးမွႆးၼွႆႈ လီႈၵေႃး ၵဝ်တေသွၼ်ပၼ်ၵႃႊထႃႊႁွင်ႉၶေၢင်းၽီ ပေႃးၵဝ်ၵႃႊထႃႊၵဝ်ၼီႉလွတ်ႈဝႃႈတိၵ်း''လိုင် ၶေၢင်းၽီၶဝ်မႃးလူးမွႆးၵမ်း လ်ဝ်ယဝ်ႉ'' ဝႃႈၼႄသေ သွၼ်ပၼ်ၵၼိတ်လလၵ်ႉၶၼေႊ၊ တုၵ်ႉၶ လၵ်ႉၶၼေႊ ၵၼတ်တ လၵ်ႉၶၼေႊသၢမ်ပႃးၼီႉ ၵ်တ်းပ်ၼ်ၵမ်ႊမထၢၼ်းၽြႃးသေ ၶတ်းလွႆၸလႆး တူၵ်းပ်ၼ်လဝ်ႈမၢၵ်ႈလဝ်ႈၽူဝ်ႊပုၵ်ႉၵူဝ်ႊရျၢၼ်းတႃႊၵူႊယဝ်ႉ။

တီႈပွင်ႊလၵ်ႉၶၼေႊသၢမ်ပႃး(လင်ႊၵႃႊၵွၼ်ႊ)

ၵၼိၵ်လတေႃး–သၽေႃးရုပ်ႈတူဝ်ႁႃးၶၼ်ႊထႃႊၼီႉ၊ မၼ်းလၵ်းၶဝ်ႈပ်ၼ်ၵၼိတ်ႉလ ၵမ်ႊမၼ်ႈ ၵမ်ႊတဵင်ႈ သၵ်းထႃႊ လ်ဝ်ပင်းယဝ်ႉ၊ တုၵ်ႉၶၵေႃး ယၢပ်ႊယၢၵ်ႈလိူဝ်ၶေႊ တူဝ်လွႆ၊ တိၵ်းၸ်ၼ်း ၶိင်းႁဝ်းၵမ်ႊမီးလွႆ လီႈလိုဝ်ႈ၊ ၵၼတ်တၽြႃး တူဝ်ႁႃးလွႆႁႃး ၵမ်ႊမီးၽွႆၵုပ်ႉပိူင်ႊ၊ ၵမ်ႊ ၼွႆႈလုၵေႃး လီႈလု ၵမ်ႊၼွႆႈတီၢၵေႃးလီႈတီၢၸတႉၼၼင်ႊဝႃႈ ၶိုဝ်ၶိုင်ႊသေလိူဝ်ႉသေမိဝ်းယဝ်ႉ။

ၶေႃႈသင်ႊလၢတ်ႈ– ၶေႃႈၵူၢမ်းၵၼ်လဝ်ႈလၢင်းၼၼ်ႊတ ၼွႆႈလီႈၶေၢင်းၽီၸလႆးၵ်တ်းၵၢၼ် ၽေႊဝ ၶေႊၼၼ်ႉၸတႉ ႁဝ်းၶႃႈၵမ်ႊၵဝ်မႃးလၢတ်ႈၸၶေဢၼ်ယဝ်ႉၶႃႈ။

ၶေႃႈတိုၵ်းသူၼ်း– ပုၼ်ႈတႃႊတေၵွၵ်ႊပူၼ်ႉလီႈ ၼွႆးၵႃႊမေႃးၶလူင်ၼီႉ မၼ်းယၢပ်ႊၵႃႈၶိုဝ်? တူၺ်းၵဝ်လဝ်ႈလီၢးၼၼ်ႊတၼီႉလူး၊ တိုၵ်ႈတီႈထၢၼ်ႈပေႃးပ်ၼ်လဝ်ႈၵၼ်ပႃႊရမီႊငေႊယဝ်ႉၵေႃး တေႃးယင်းၶျတ်ႈယၢပ်ႊၵွၵ်ႊယၢပ်ႊတၢၼ်ႊၼၼ်ႉ၊ လိူဝ်းသူလဝ်ႈၵဝ်းၶႃႈၼီႉၼႄၵေႃး ၵွၼ်ၵၼ် ၶတ်းလွႆ ၵႂ်ႈလိဝ်းၵွၵ်ႊလွတ်ႈလိူၵ်ႈၽွတ်ႈသမ်ႊယေႃးလၼ်ႊသေၵမ်းၶႃႈ။

ၼိူဝ်ႉတြႃး ၼွႆးမူႊမၢ(1) သုတ်းယဝ်ႉ။

မႂ်ႇမီႈ (1)

ၵေႃႇတီႅမ်ႈ	-	မုၼ်လၢဝ်ႈၵိင်းတွင်း
ပီတီႅမ်ႈ	-	1246၊ ၵျႃႉယုလိၵ်ႈ-141ပီတီႅမ်။ မီႈတွင်း ပီတီႅမ်ႈလိၵ်ႈၼၼ်ႉ မီၼ်ႈ မိူဝ်ႈပီၵၼ် မိူင်းၼီးတူၵ်းသုမ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။
ပီသိုပ်ႇၵူးတီႅမ်ႈ	-	1277ၼီး၊ ၵျႃႉယုပပ်ႉ(102)ပီ
ၵေႃႇသိုပ်ႇၵူး	-	ထရေးမွၵ်ႇမီႇ)
လၢဝ်ႈတၢႇၼၶူဝ်တီး	-	သြႃႇသၢင်ႇလူး+ၶၢေင်းၶမ်း
ၵေႃႇသိုပ်ႇလူႇ	-	ပြႃးတၵျႇပူႇဂျွင်းလၢင်းၽိဝ်ႇ၊ ဝၢၼ်ႈၶျေးပူၵ်ႇ၊ ဝီင်းၶမ်ႉၶူၵ်ႉ။
လင်ႇၵျႇ	-	လင်ႇၵျႇသၢမ်ဂိဝ်ပၢၼ်ၵၢင်။

ၶျေႈသင်ႇလၢတ်ႈ-

(1) မင်းၶၼ်ႇၶျွတ်ႈၶၢၼ်း ၵၼ်ဝႃးၼၼ်ႉ ပွင်ႇဝႃႈ တွၼ်ႈၵၼ်ပြႃးပီၼ်လၢဝ်ႈ ၶျွတ်ႈၵဝ် ၶုၼ်လီၢးၶၼ်ႇတ ၼီယဝ်ႉ။

(2) ၶုၼ်လီၢးၶၼ်ႇတငလႈ လၢဝ်ႈၵၶၼ်ႇတၢႇ ၼၼ်ႉၵေႃႈ ၷမ်ႉပႃႈၶမ် ထၢင်ႇဝႃးမၼ်း ပီၼ်ၵေႃႇလီဝ်၊ လၢဝ်ႈလီဝ်၊ တီးငတႉမၼ်း ၵမ်ႇလွႆႈၵေႃႇလီဝ်၊ လၢဝ်ႈလီဝ်ၵၼ်၊ ပီၼ်ၵေႃႇ လွႆၵေႃႇၶၼ်ႉ၊ လၢဝ်ႈလွႆလၢဝ်ႈၶၼ်ႉၵူၺ်း။

(3) လၢဝ်ႈၵၶၼ်ႇတၢႇ ၵၼ်ၵျၢတ်းပၼ်ဝူၺ်ႇယၢႇဝိတ်ႉထ ပြႃးပီၼ်လၢဝ်ႈၶၼ်ႉ ပီၼ်လုၵ်ႈၶုၼ် ၵမိတေႃထၶ၊ ၶုၼ်ၵမိတေႃထၶၼ်ႉ သမ်ႉပီၼ်ၶွင်ႉလီၢး ၶုၼ်ၵျေႃၶမ်းသုတ်ႉ ထေႃးတၶ၊ လီႈဝႃး ပီၼ်လုၵ်ႈၶွင်ႉၵူးၼီယဝ်ႉ။

(4) ၶုၼ်လီၢးၶၼ်ႇတၶၼ်ႉ သမ်ႉပီၼ်လုၵ်ႈငမႈၶျေႉၵေႃးတမီႇ၊ ငမႈၶျေႉၵေႃးတမီႇၼၼ်ႉ သမ်ႉပီၼ်ၶွင်ႉသီႇရိမျႇယၢႇမၵျႇတေႇဝီႇ ပီၼ်ၶွင်ႉငမႈပြႃးပီၼ်လၢဝ်ႈယဝ်ႉ။

လွင်ႈၶုၼ်လီၢးၶၼ်ႇတ ၶဝ်ႈၶွႆးသၢႇသၶျေႇၼၼ်ႉ-မိူၼ်ၵၼ်တင်း ၵၼ်လၢတ်ႈငၶမေး ၶွႆးမူႇမီႈၼိုင်ႈ မိူဝ်ႈၵိႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

လွင်ႈလၢဝ်ႈၵၶၼ်ႇတၢႇ ၶဝ်ႈၶွႆးသၢႇသၶျေႇထမ်ႉ ဝီးသေပြႃးပီၼ်လၢဝ်ႈ လုၵ်ႉၵဝ်မိူင်း

ဢပ်ႉပီႈလဝ်ၵႂၢမ်းသေ ယေးၶိင်းမူဝ်းၶွႆးမူင်းၶျႃႉလၵျွပ်ႉၼၼ်ႉ ၼိူဝ်းၶုၼ်သႃႇၵီႈဝၼ်ႈ (ပီးၶွင်ႉလိုဝ်ႉ ၼိူဝ်းပြႃးပႅၼ်လဝ်ႈ) (1)ၶုၼ်လီးၽတ်ႉတိယ (2)ၶုၼ်လီးၵၼၶုၸ်ႉထႃႇ (3)ၶုၼ်လီးၵႃႇ ၼၼ်ႈတႃႇ (4)ၶုၼ်လီးၽၸု (5)ၶုၼ်လီးၵိမိလ (6)ၶုၼ်လီးတေႇဝတၢတ်းငလႈ တင်းၵူၼ်းထႃႇ ပၼ်ႁူဝ်ၶဝ် လီးၵုပႃႇလိ၊ ႁူမ်ႈၵၼ်(7)ၵေႃႉ ၵွၼ်ၵၼ်ငူႃႇၵႂၢမ်းပႅၼ်ရူႃၶၼ်းၶဝ်ႈၶွႆးသႃႇသၼေႃႇ။

လွၵ်းလီးဝီႉၼမ်ႉလွႆၶုၼ်လီးသႃႇၵီႈဝၢၼ်ႈ(6)ၵေႃႉ–

မူဝ်ႈၶဝ်ႁူႃႇႁွတ်ႈထိုင် တမ်ႈတီႈပြႃးပႅၼ်လဝ်ႈသေ တေၶမ်ႈၵႂၢမ်းရူႃၶၼ်းၼၼ်ႉ ၶဝ်ဝူၼ်ႉ ဝႃႈ ‘‘ၸဝ်းလိူဝ်းၼႆႉ ပႅၼ်ၵူၼ်းၶုၼ်ငလႈ မၢၼ်ႈမႃႇၼယႅ်ႇသုင်ၵမ်ႇႁွမ်းၼွမ်းလူးပိူၼ်ႈ၊ ၼင်ႇႁိုဝ် မၢၼ်ႈ မႃႇၼၸႃဝ်း တေတူၵ်းၼၼ်ႉ ၸဝ်းၽွမ်ႉၵၼ်ၵဝ်လီးၵုပႃႇလိ ၵေႃႉၵၼ်ပႅၼ်ၶႃးလွႆႉၸဝ်းၼႆႉ ၵႂၢမ်းပႅၼ်ရူႃၶၼ်းၵွၼ်တၢင်း၊ ပေႃးမၼ်းပႅၼ်ရူႃၶၼ်းယဝ်ႉ ၸဝ်းလင်ႇႁွႆးၶမ်ႇၵမ်းလိုၼ်း ႁွႆးဝႃႇ ၸဝ်းလီၵ်ႉသေမၼ်း၊ ႁွႆးၸဝ်းလီးဝီးမၼ်း၊ ယိူင်းၵၢၼ်းၼင်ႇၼီသေငလႈ၊ လင်ႇလဝ်ႈငၼပြႃး ပႅၼ်လဝ်ႈ ႁွႆးၵဝ် လီးၵုပႃႇလိၼၼ်ႉ ၶမ်ႇၵႂၢမ်းရူႃၶၼ်းၵွၼ်တၢင်းယဝ်ႉ။

ၶေႃးတိုၵ်းသူၼ်း– ၼမ်ႉလွႆမိဝ်းၼႆႉ တီႈၵၼ်ထုၵ်ႇလီႈမီးၵေႃး လီမီးလီယိူင်ႈယူႇ။

ၶေႃးသင်ႇလၢတ်ႈ–

တူရ်းၵဝ် ၶွႆးလုမ်းၶဝ်ပီးၶွင်ႉ(6)ၵေႃႉၼႆႉ သမ်ႉပေႃးပႃးၵႃႇၼၼ်ႈတႃႇယူႇယဝ်ႉငလႈ၊ လင်ႇဝႃးၶုၼ်လီးၼၼ်ႈတၼၼ်ႉ ပႅၼ်ၵေႃႉၼိုင်ႈၶေႃၶေႃ ၼႆယဝ်ႉ။

မူဝ်ႈပြႃးပႅၼ်လဝ်ႈ ၶျွတ်ႈၵဝ်ၶုၼ်လီးၼၼ်ႈတၼၼ်ႉ ၶွႆးမူႇမီႈၼိုင်ငလႈမူႇမီႈသွင်ၼႆႉ ပိူင်ႈၵၼ်ၵိတ်းၵီး။ တီႈပိူင်ႈမၼ်းလမ်ႉ– ၶွႆးမူႇမီႈၼိုင်ႈၼၼ်ႉ ပြႃးပႅၼ်လဝ်ႈသွၼ်ပၼ် လၵ်ႉၶ ၶေႃႇသၢမ်ပိူင်လီႈလီႈၵူရ်း၊ ထိုင်မႃးၶွႆးမူႇမီႈသွင်ၼႆႉလမ်ႉ– လၵ်ႉၶၶေႃႇသၢမ်ပိူင်ၵူရ်းၵမ်ႇၵႃး သွၼ်ပၼ်ပႃး တွတ်ႉတိင်ႇသဝၢမ်သိပ်းပီႈသွင်ထိင်ႈ ႁွၼ်ႇယဝ်ႉ။

လၵ်ႉၶၶေႃႇယေးသၢမ်ပိူင်ၵၼ်ဝႃးလမ်ႉ–

(1) ၵိမေ ပရ်လၵ်ၶၼ်ထႃႇ ၵၼိတ်လႃႇ–ၶၼ်ႈထႃႇၵႃးပႃးၼႆႉ ၶဝ်ႈပႅၼ်ၵၼိတ်ႉလတြႃး မၢၼ်ႈယႃႇ။

(2) ၵိမေ ပရ်လၵ်ၶၼ်ထႃႇ တုၵ်ၶႃႇ–ၶၼ်ႈထႃႇၵႃးပႃးၼႆႉ ၶဝ်ႈပႅၼ်တုၵ်ႉၶယၢပ်ႇယၢၵ်ႈၵျူႇပႃႇ လွႆၶေႃးယဝ်ႉ။

(3) ၵိမေ ပရ်လၵ်ၶၼ်ထႃႇ ၵၼတ်တႃႇ–ၶၼ်ႈထႃႇၵႃးပႃးၼႆႉ ၶဝ်ႈပႅၼ်ၵၼတ်တသၽေႃး မၢၼ်ႈလွႆႈ။

တွတ်ႇတိင်,သ(32)ပိူင်ၵၼ်ဝႆႉလမ်ႇ –

ၵဝ်လီမ်ငေ,သႃ, လေႃးမႃ, ၵလမီးဢူႃ, ၵႃႈပ်ၼ်ၶူၼ်ႁူဝ် ၶူၼ်တူဝ် ၼၺ်ပ်ႇတိၼ် ၼၺ်ပ်ႇမိုဝ်း သိဂ်ႈၶ်ဝ်ႈ ၼငၢ်မၢင်တလေႃး လေႃးၶူၼ်း ၵၼ်ဝႆႉတူဝ်ၾီတူဝ်ၵူၼ်း ႁႃၵဝ်တၼ်းလ်ႂ် မဝ်,မီးလႃး လႃး ၵ်ႂပ်ၼ်ၶွင်မ်ၼ်သပ်းသႃးၾင်ႇလ်ဝ်းမွတ်ႈဝီးၵှေႈၵှီးၵှီလီလၢၼ်ႈၼေႃ,ၼေႃ, – ယႃ,ၵျိူဂ်ႈယႃ,လူဝ်,။

ၼွၵ်ႈၼဵႇ သမ်ႇထ်ီင်ႈ မမ်,သမ်, ၼေႃ,ၡူ ၵတ်ထိ ၵတ်ထိၼေႃတိ ပႃ,လိလဝ်ႈဝႆႉ ပ်ၼ်ၼိူဝ်ႇလိူတ်ႈၵ်ၼ်လုပ်,ၵွၵ်းလုပ်, မၢၵ်,လၼ်း ၵွၼ်ႈႁူဝ်လ်ႂတပ်းပွတ်, မမ်ႇပင်ႈ ၽၢင်,ၽၢပ်ႈ သီႈလူင် သီႈၵွၼ်, ၵလႃ,မွႆ, ၵလႃ,ၵဝ်, ၵွၵ်းၵေႃလိူဝ်းၼဵႇတင်းသ်ီင်ႈ ၶဝ်ႈလိုဝ်ႈပထဝီ, ထၢတ်ႈလဝ်ႈလၢတ်ႈၿၼသူဝ်, လေးၵူႈၶုၼ်ၼၢင်း – ပႃးလဝ်ႈလၢင်းႁူမ်ႈလေႃးထေ, ပုၵ်ႇၵူဝ်,ငေ,ၶဝ် လဝ်ႈၼွႆႈၵျင်း – တွင်းပူၼ်ႇတူဝ်ႁႃးလ်ႂႁႃး ၵဝ်တြႃးၶဝ်ႈလ်ႂလွီး – ၼွၼ်ထၢၼ်ႈၵ်တ်းပွီး – တီႈယူ,တူဝ် တိူၵ်,လုၵေႃ,ၶွၼ်ႈသမ်,တွၼ်ႈ မ်ႃင်းပုတ်ႈၵၼ်ပျေႃ,ၵွၼ်ၽွမ်ႇၵၼ်ႁွီးလပ်းလွီး ၼၼေၼ်ႇယဝ်ႇ။

လီးသမ်ႇ ၵဝ်ၵႃႈပိၵ်ႇတမ်, သေ,မမ်, ပုပ်ႇပေႃး လေႃးၵှိတမ်,ၵလမီးဢူႃ, တင်းၵႃး တသေႇၼိတ်ႇၽျေႃ, ၵႃႈပ်ၼ်သေးၶေ,သလိၵ်ႈ ၼွင်ၼဝ်ႈၼမ်ႇလိူတ်ႈၶျူၡ်းႁိူဝ်, လီမိူဝ်,လီလၢၼ်ႈ လီမ်ၵၼ်ၶ်ပ်းၽၢၼ်ႈၶီးၵှေႃ, ၶဝ်ႈပ်ၼ်ၼၢၼ်,လေႃ, ၵသူႇလိ ယွတ်,ႁူဝ်ႈလိုမ်းလူဝ်, ၶ်ဝ်းပုၵ်ႇ ႁိုၼ်းၵီႃ – မ်ၼ်တူ, ၽွႆယူ,တီႈၵှိမ်းၼၼေၼ်ႇ ၵမ်,လီးၵှၢင်ႈၶီးလီမိူဝ်,ၿၵးပူၼ်ႇမႃတီႃ။

ၵသု – ၼမ်ႇတႃ၊ ဝသႃ – မၼ်းသွႆ၊ ၶေလေႃး – ၼမ်ႇလီး၊ သင်ၶၼိၵေႃ – ၶီႈမုၵ်ႈ၊ လသိၵေႃ – ၼမ်ႇယၢင်လိူင်၊ မုတ်တမ် – ၼမ်ႇယ်ီဝ်ႈလိူဝ်းၼဵႇ မၼ်းလၵ်းၵူၼ်ႁူၼ်းၼွႆးတူဝ် လီၵူဝ်ဝၼ်းၼိုၼ်း မ်ၼ်ႁိုၼ်း ပိုၼ်းပိုၼ်းတူဝ်ၼွၼ်သွၼ်းတ်ီမ်တၼ်းၼွႆးတ်ၵ်,ပ်ၼ်သီႃ ပႃ,မူင်ႈ – ပေႃးတူင်ႇယၢဝ်ႈ ယၢဝ်ႈ လီလၢၼ်ႈတူဝ်တူ,တူဝ်ၼဝ်ႈ ဝိႇၶေႃးႈ။

ဝႆႉၵႃႈတူဝ်မွင်သႃးၵူၡ်း ယၢမ်းလ်ဝ်တူဝ်ႁႃးလၢမ်းမႃးလေးလေး သေးလူလီလီ ၵၼ်ဝႆႉ ၼဵႇယဝ်ႇတူဝ်ၵဝ် ႁူဝ်ၵဝ် တႃၵဝ် ႁူၵဝ် ၶူးလင်ၵဝ် သူပ်းၵဝ် တိၼ်ၵဝ် မိုဝ်းၵဝ် ၼိူဝ်ႇၵဝ် လိူတ်ႈၵဝ် လိူဝ်းၼဵႇလဢူႃ,တင်းလူင် ၵႃႈပ်ၼ်တွတ်ႇတိင်,သ သၢမ်သိပ်းပီႃသွင်ၵွင်ၵၼ် ၵၼ်ဝႆႉ ၼဵႇယဝ်ႇတၵ်းပ်ၼ်ၶွင်ႁႃး မင်းသႃးလုမ်းလုမ်း ႁၢမ်းသုမ်းမမီးတီႈတၵ်းမၢတ်ႈတွင်းမီႃ – ပ်ၼ်ၼၼေၼ် ၵွီးၵွီး ၶဝ်ႈပ်ၼ်ၼိူင်ႈတၵ်းလုသုမ်းၵှီႃ မီးဝိႇပိူင်,ပိူင်,။

တင်းၵႃးသိပ်းပီႃသွင်လွင်ႈ ၼွႆးႁွင်ႈၶၼ်,ထႃ,ၵႃ,ယလၼဵႇ ၵ်ၼ်,လၵ်းၵေ,ၵၢၼ်,မၢၼ်, မၢၼ်, ၶဝ်ႈပ်ၼ် ၵသူႇလိၵွင်ပုၵ်ႈ လၢၵ်ႈသုၵ်ႈယုၼ်,သႃ,ၵႃ,ယေႃ, ၼၼေၼ်,လေႃးၶ်ဝ်းတူ, ၶဝ်ႈပ်ၼ် တီႈယူ,ပ်တ်,သိပ်းမူင်ႈတိူၵ်, သီႃႇမေ,ၶၢၵ်ႈ ၼိၵ်ႈလၢၵ်ႈထိၼ်ၼိူင်, ၼွၼ်ပွႆႇလိင်းထူဝ်း – ပ်ၼ်တီႈ ၼွၼ်ပူဝ်း – မ်ဝ်းၼဝ်ႈမ်ၼ်သႃး – ႁႃးၵှိၵ်ႈလီႁၵ်ႇလီပ်င်း – ဝ်င်းၽွမ်ႇၵၼ်တူၡ်း လ်ႂးဝႆႉမိူၼ်ၵျၵ်ႇသ်ီင်

သူၼ်း လူးႁွၼ်ႉ။

ဝႆႉတီႈၶၼ်ႈထႅ,ၵႅ,ယၢင်ႈတူဝ်ၶဝ်ႈၵူၼ်း… ဢၼ်ႉလၵ်းႁူၵ်ႇငၵ်းလွႆႈငတ်းလၢမ်းမႃးယဵၵ်ႇ လေႇရွီးလၵ်းမၢၼ်ႉမၢၼ်ႉ ၵေႃႉၵၢၼ်ႉတူဝ်တူႉတူဝ်ၶဝ်ႈ ၶဝ်ႈပဵၼ်ၵဵၼ်ႇလုၵ်ႁွင်လုပ်ႉၵူင်မူၵ်ႉၶဝ်ႈ ၶိုင်ႈ သတ်းယိုင်ႈတပ်းပွတ်ႉမမ်ႇသီႈၵၼ်ႉတမ်ႉၵၼ်တၵုၶမ်ႉ ၵမ်ႉမီးတီႈလီမုင်ႈလီမျေႉ လူမ်းပျေႉၵၵ်ႇၶဵတ်းသၢၵ်ႈ ၶီႈၵၢၵ်ႈၶမ်ႉလိူင်ႉ တီႈတၵ်းပိူင်ႉၵိုဝ်သမ်ႇမီးတီႈတၼ်းလွႆ – ၶဝ်ႈပဵၼ် ထူင်တိူၵ်ႉဃဵပ်ႇၵျေႃႉၶီႈ သႅၼ်ႈတီႈမီးလိတ်ႈဝိင်ႉၸႃႉ မေႃထူၸ်ႈလူမ်းလွႆ – မွႆႈၵိူၵ်ႈပဵၼ်ႁွၵ်ႇမိဝ်း လိင်ႉသႅၼ်သွႆ။

ဝႆႈၵႃႈတူဝ်ၵူၸ်ႇတူဝ် လီၵူဝ်ၵၼ်တေႃးၶႄႈ… သဖေႃးၵၼ်ၵျႃးတွႆးဝႆႈ ၶဝ်ႈပဵၼ်သႅၼ် ဃီငမးသူၼ်း ၶျူၼ်းတူဝ်ရွမ်ၶၼ်ႇ လွမ်လူတၢင်းၶွႆႈပုၵ်ႇ ယုၵ်ႇပွႆးယွႆးၵၼ်တၵ်းလီၵဝ်မဝ်ႉမီး မဝ်ႉၵၼ်လႅႈလႅႈ လိၼ်းလႅႈလီလီ ႁွီးမီးၵိမသမိင် တွတ်ႇတိင်သသၢမ်သိပ်းပိၢ်သွင် ႁွင်ၵၼ် တၢင်းၶွႆး ၶိင်းမွႆးၵတ်တဃေႃႉဝမင်းသႃး တူဝ်ၵျႃးၵိၵ်ႉၵဵဝ်းလွႆ ၵမ်ႉလီႈဝႆႈသေတီႈ – ၵၢင်ႈ မိူၼ်ၶင်ႉထၢင်ၶီႈ – ပွႆႇၵၢပ်ႉပွႆႇပႃး ပူၼ်ႇမႃးၵၢၼ်ႉၵမ်ႉဃေႃႉသုတ်းလူဝ်ႈပီၼ်ႈမႃးယဝ်ႇ…။

တူဝ်ၶွၼ်လိင်းၵူၸ်ႇ ၶိင်းၵဝ်မင်းသႃး ၵဵတ်ႈၵိုဝ်ရွႆႈပေႃးလွီးၵႃးမွႆးပဵၼ်ၶႄႈ ၵမ်ႉပေႇတီ၊ မိူဝ်းၶွၼ်းၶွႆးပုမ်မိၼ်ၶၢင်းၵူၼ်း သူၼ်းၶီသၢင်းၵေႃးငမးတူဝ်ၶူတ်းၵွင်းၶဵတ်းရွင်းတွၼ်းၵေး ၶွႆးထေးၵၢင်ပုမ် ၵုမ်ယုမ်ပုၵ်းပွႆး ၶျင်းလွႆးမိႈၵဵဝ်းလွႆ ယၢမ်းၵၼ်ၾွူးမႃး ၵႃးလႃးၵပ်ႇၵိၼ်းပေႇ ငိၼ်းမိႈ သႅၼ်ၵိႈမေႃးရွင်ႇငဝး ၵီႈၵေႃးၶျေႃးသၢၼ်းသွႆ မၼ်းတုၵ်ႇယၢပ်ႉၶေႃႉ – လီလၢင်ႁွီးႁွီး တၵ်း ပွီးပိၢႈသဝ်းတီႈတၼ်းလွႆ တီႈသုၵ်းသွႆ ၵၢင်းလွတ်ႈလႃႉတိလၡပျူႉထိမရၶေႃႉ။

ဝႆႈၵႃးမင်းၶၶႄႉတူႉတူဝ်ၶဝ်ႈၵူၼ်း ၶင်ႉၵၼ်ၵၼ်ႉလဝ်ႈၵျေႃးလၢတ်ႈ သုင်းဃျွတ်ႈငၶ မွၵ်ႉ ၵွၵ်ႉဝၢင်ႈသူၸ်ၵျူၵ်ႈ သမ်ႉမုၵ်ႈၵႃႉထႃႉၵၶိတ်လသိင်ႉၸႃႉ တုၵ်ႇၶသိင်ႉၸႃႉ ၵၶတ်တ သိင်ႉၸႃႉ ထမ်ႉမႃႉတိၶေႃႉၵ လၶဵႇပိၵ်ႇတီႈၶဝ်ႈပဵၼ်တေႃႉဝၶရမ်ႉပြႃမ်ႉမႃႉ ၵိင်ႉတႃႉလူႉၶၢတ်ႈ ပၵိတ်ႈသၢတ်ႈ လၵၼ်ယူႉၶွႆးသူင်းသေတၶႃင်ႉ ပီႉမီးၵၢင်းလၢင်ႉလွတ်ႈလီႈ ၶိူင်ႈမိႈလွင်းၵၼ် တီၢတီၢၵိူတ်ႉၵိူတ်ႉ ၵမ်ႉၵိုတ်ႉသေပွၵ်ႈ ဃွၵ်ႈလေးဃွၵ်ႈပျၢၼ်ႉ လုင်ႉသၢၼ်ႉမိုင်ႇငေႉထဝ်ႈ တူႉ ၶဝ်ႈ ပဵၼ်ၶၢပ်ႈၶၼ်ႉထႅ, ၶိုၼ်းၶဝ်ႈၶွႆးတွင်ႇပုမ်ၵွင်း – ပျွင်းတလေးလေး မၼ်းၵမ်ႉမီးတီႈတၵ်း မၼ်ႈတၵ်းမေး။

ၶေႃးသပ်းလိၵ်း– လဝ်ႈလၢင်းၶၶႄႉတ လီႈသမ်ႉဝေႉၵသေယဝ်ႇ မႃးလဝ်ႈငၶပြႃးပဵၼ် လဝ်ႈဝႆႈ “ၶႃႈၵမ်ႉၶွႆႈလီႈၶၢင်းၵူၼ်း၊ ၶၢင်းဃီယဝ်ႇၶႃႈ၊ ၶႃႈတေၵိတ်းပဵၼ်လဝ်ႈလၢင်းသေ ယူႉသဝ်းၶွႆး သႃႉသၶေႃႉပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ တေႃႉထဝ်ႈထိုင်တီၢတီႈၶႃႈၵေႃး…။ ဝႆႈၶိငလႈ ပြႃးပဵၼ်လဝ်ႈ လင်ႉ

သိုပ်ႇၶိုၵ်ႉတြႃးပၼ်ထိူင်း ၸဝ်ႈလၢင်းၶေႃႉတၢင်ႇ တူၵ်းပိၼ် ၵႂၢမ်းတႆး ဢိင်လေႃးသႂ်ႇလိၼ်ႁၢင်ႈ မၼ်းၵေႃႈယဝ်ႉ။

သိုဝ်းၸဝ်ႈလႄႈၶေႃႉတင်းသဵင်ႈ။

ဝၼ်းသေႃးၸၢႆးလႄႈၶေႃႉတၢင်ႇ ၵေႃႈၵမ်းၵႂၢမ်းယဝ်ႉ ၶၢဝ်းယၢမ်းပႅတ်ႈပီႈလႄႈ ၸင်ႇမီး လူဝ်ႇ ၵႂၢမ်းမၼ်း(500)ၵေႃႉသေ မိူင်းတႆးၸွမ်းၶိုင်ႈ တေမ်ႈတီႈၽိူၵ်ႇပိၼ်ၸဝ်ႈ၊ ၽိူၵ်ႇပိၼ် ၸဝ်ႈၶိုၼ်ႈၶၢၼ်ႇ–လႄႈၶေႃႉတင်း မၼ်းပိၼ်ၵႂၢမ်းတႆး ဢိင်လေႃးသႂ်ႇမၼ်းၵႃႈယဝ်ႉ၊ မၼ်းၵမ်ႉၶိုင်ႈ မိူင်းယဝ်ႉၶႅၼ်းလႄႈ၊ သမ်ႉၵျမ်ႈၵႂၢမ်းလီႇၵျမ်းသေ ၸွပ်ႇထၢၵ်ႇတင်းလိပ်ႈတင်းလၢႆ၊ ထိုင်တီႈၽိူၵ်ႇ ပိၼ်ၸဝ်ႈ ပေႃးလီႈၼႄၵေႃႉၵႃႇသၢႆဝၼ်း ႁူဝ်ၶဝ်တိုၼ်ႈၽၢၼ်ႇႁူပ်ႈၶွၺ်းသေႁူၺ်းၵမ်ႉ၊ၵူး လီႈႁွင်ႉၵႂၢမ်း ၶၢဝ်းၽီၶဝ်မႃးၽၢၼ်ႈႁၢင်ႈၼႄတူဝ်ႉ ႁူဝ်ႈႁၢင်ႈလီလိူဝ်သေၶဝ်သေ ယိပ်းဝီးဝီးပၼ်ၽိူၵ်ႇပိၼ်ၸဝ်ႈ ယူႇ၊ ၵမ်ႉႁိုင် ၶၢဝ်းၽီလိူဝ်းၶၢဝ်ႇ ယၢၼ်းပိၼ် (1)ႁူၼ်းထဝ်ႈ (2)ႁူၼ်းပိၼ် (3)ႁူၼ်းတီႈ ပၢၵ်ႇၶိုၵ်ႉပၢၵ်ႇတၢင်ႇၶဝ်ၼႄ ၸင်ႇငိၼ်းႁူဝ် လီႈသမ်ႉဝေႉၵႆပ်ႉပိင်ႇတရၢၼ်ႇ မိူဝ်ႈလၢၼ်းၽဝ ႁူၼ်းႁိုၼ်းသေ ယွၼ်းပိၼ်ၵႂၢမ်းၶၢဝ်းယိင်း ၵိင်းၶေႃႉၽိူၵ်ႇပိၼ်ၸဝ်ႈ ၸင်ႇၶိုၵ်ႉပၼ်တြႃးသေ တူၵ်းလီႈမၢၵ်ႇရၢၼ်ႇၽူဝ်ႈရၢၼ်ႇၵႂႃႇယဝ်ႉ။

ၶေႃႈတိုၵ်းသူၼ်း– သူၸဝ်ႈၵဝ်းၶႃႈလိူဝ်းၶႅ̄ႉၶႅ̄ၵေႃႈ လီလီႈၵိတ်းယိုင်ႈၸၢႆးလႄႈၶေႃႉတၢင်ႇ ၵဝ်ၵၶတ်လတူၵ်ၶၵၶတ်တ၊ တွတ်ႉတိုင်ႇသသၢမ်သိပ်းပၢႆသွင်ၶႅ̄ႉ ၵိတ်းပိၼ်ဝမ်ႉမထၢၼ်း ယိုင်းၵၢၼ်း ႁူႈလီႈၶႆပ်ႉပိင်ႇတရၢၼ်ႇ မေႃမိူဝ်ႈမၢင်လၢင်လၢၼ်းရူပ်ႈၶေႃမ်ႉၶၼ်ႇထႃႉတူဝ်လၢင်ႈလု လၢင်ႈတီႈ ႁူႈလီႈပိၼ်ၵႂၢမ်းတႆး ဢိင်လေႃးသႂ်ႇယိၼ်ၵႃႈသေဝမ်းၶႃႈ။

လၵ်းထၢၼ် လွင်ႈဝႃႈလိၵ်ႈမူႉၶႅ̄ႉ ပိၼ်မုၼ်ၸဝ်ႈၵိင်းတွင်းတၢမ်–

ယၢမ်းလိဝ် တူၼ်မုၼ်ၵိင်းတွင်း ၸင်ႇတၵ်းမေႃးပျွင်း ၵႂၢမ်းႁွင်းလင်ၵ႑ ၵႂၢမ်းၶဝ်မျၢၼ်မျ ၵၢင်းသႃး ၵဝ်မႃးၼမႃးပိၼ်ၵႂၢမ်းမိဝ်း ႁူဝ်းၵိင်း ဝိင်းလွႆသွႆႁူပ်ၶႅ̄ၵုင်း ၸုရိူင်းၵိပ်းႁွမ် လွမ်လူ ၶွႆးၵျမ်း ယၢမ်းလိဝ် ၵိတ်းမိူၼ်သၢင်ၶိဝ် ပိဝ်သႂ်ငဝ်းလူၺ်း ၶိုဝ်းသူၺ်းႁွင်ႉမေႃး သိငၢႆးပတိုင်ႉဝူၼ်ႉ ၵဝ်ပႃးၶၢမ်ႉႁွင်း ၵႃးၶွႆးၵၢင်ႉသၢင်လိတ်ႈ–ၵႁွင်ႉထၢၼ်ႈပေႃးတူင်ႉလူင်ယူႇ ယိတ်ႈယိတ်ႈ ၵဝ် ၼလႈ။

တွၼ်ႈလိပ်ႈၵိတ်းသုတ်းယဝ်ႉ။